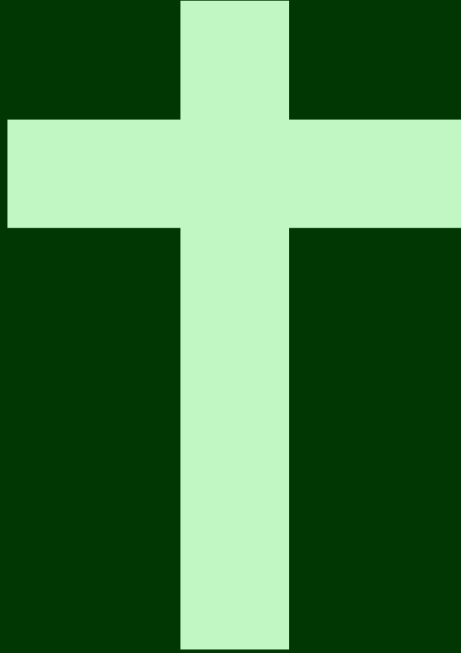

Én-la Nainá xi
kjoa ts'e
Jesucristo

New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl Mazateco de S
Jeronimo Tecoatl; maa (MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

'Én-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo
New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl Mazateco de S Jeronimo Tecoatl; maa
(MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, San Jerónimo Tecóatl [maa], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

9f778253-d34e-5037-af35-7bca16479aa0

Contents

San Mateo	1
San Marcos	53
San Lucas	85
San Juan	139
Hechos	179
Romanos	225
1 Corintios	245
2 Corintios	264
Gálatas	277
Efesios	285
Filipenses	292
Colosenses	297
1 Tesalonicenses	302
2 Tesalonicenses	307
1 Timoteo	310
2 Timoteo	316
Tito	320
Filemón	323
Hebreos	325
Santiago	340
1 Pedro	345
2 Pedro	351
1 Juan	355
2 Juan	361
3 Juan	362
Judas	363
Apocalipsis	365

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Mateo

Xita jchínga-la Jesucristo (Lucas 3:23-38)

¹ Jè xojon xi oxkit'aà 'ín-la na'èn-jchá kjiin-la Jesucristo, xi ya inchrobàt'aà-ne tje-la David kò ts'e Abraham.

² Jè Abraham, jè komà na'èn-la xi Isaac ki'mì; kò jè Isaac, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; kò jè Jacob, jè komà na'èn-la xi Judá ki'mì, kò jñà xita 'ndse. ³ Judá, jè komà na'èn-la xi Fares kò Zara ki'mì. Kò jè nea-la, Tamar ki'mì. Jè Fares, jè komà na'èn-la xi Esrom ki'mì; kò jè Esrom, jè komà na'èn-la xi Aram ki'mì; ⁴ kò jè Aram, jè komà na'èn-la xi Aminadab ki'mì; kò jè Aminadab, jè komà na'èn-la xi Naasón ki'mì; kò jè Naasón, jè komà na'èn-la xi Salmón ki'mì; ⁵ kò jè Salmón, jè komà na'èn-la xi Booz ki'mì; kò jè nea-la Booz, Rahab ki'mì. Kò jè Booz, jè komà na'èn-la xi Obed ki'mì; kò jè nea-la Obed, Rut ki'mì. Kò jè Obed, jè komà na'èn-la xi Isaí ki'mì; ⁶ kò jè Isaí, jè komà na'èn-la xi David ki'mì xi xitaxá ítjòn tsibijna; koa jè David, jè komà na'èn-la xi Salomón ki'mì; kò jè nea-la Salomón, jè xi komà chjoón-la Urías nga sa ítjòn.

⁷ Jè Salomón, jè komà na'èn-la xi Roboam ki'mì; kò jè Roboam, jè komà na'èn-la xi Abías ki'mì; kò jè Abías, jè komà na'èn-la xi Asa ki'mì; ⁸ kò jè Asa, jè komà na'èn-la xi Josafat ki'mì; kò jè Josafat, jè komà na'èn-la xi Joram ki'mì; kò jè Joram, jè komà na'èn-la xi Uzías ki'mì; ⁹ kò jè Uzías, jè komà na'èn-la xi Jotam ki'mì; kò jè Jotam, jè komà na'èn-la xi Acaz ki'mì; kò jè Acaz, jè komà na'èn-la xi Ezequías ki'mì; ¹⁰ kò jè Ezequías, jè komà na'èn-la xi Manasés ki'mì; kò jè Manasés, jè komà na'èn-la xi Amón ki'mì; kò jè Amón, jè komà na'èn-la xi Josías ki'mì; ¹¹ kò jè Josías, jè komà na'èn-la xi Jeconías ki'mì, kò jñà xita 'ndse, k'e nga kiikò kjo'in xita Israel ján i'nde ñanda 'mì Babilonia.

¹² Xi komà iskan k'e nga jye kiikò kjo'in xita ján Babilonia, jè Jeconías, jè komà na'èn-la xi Salatiel ki'mì; kò jè Salatiel, jè komà na'èn-la xi Zorobabel ki'mì; ¹³ jè Zorobabel, jè komà na'èn-la xi Abiud ki'mì; kò jè Abiud, jè komà na'èn-la xi Eliaquim ki'mì; kò jè Eliaquim, jè komà na'èn-la xi Azor ki'mì; ¹⁴ kò jè Azor, jè komà na'èn-la xi Sadoc ki'mì; kò jè Sadoc, jè komà na'èn-la xi Aquim ki'mì; kò jè Aquim, jè komà na'èn-la xi Eliud ki'mì; ¹⁵ kò jè Eliud, jè komà na'èn-la xi Eleazar ki'mì; kò jè Eleazar, jè komà na'èn-la xi Matán ki'mì; kò jè Matán, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; ¹⁶ kò jè Jacob, jè komà na'èn-la José. Kò José, jè xi x'in-la komà María; kò jè María, nea-laá komà Jesús xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

¹⁷ Ngats'ii xita jchínga-la Jesús, teñijòn skò ma-ne xi inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham skanda David. Kò jñà xita jchínga-la Jesús xi inchrobàt'aà-ne ts'e David skanda k'e nga kiikò kjo'in jñà xita Israel ján i'nde ñanda 'mì Babilonia, tikoáá teñijòn skò ma-ne. Kò ngui teñijòn skò ma-ne skanda k'e kits'iin xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kii komà k'e nga kits'iin Jesucristo (Lucas 2:1-7)

¹⁸ K'e nga kits'iin Jesucristo kiís'ín komà: María xi nea-la Jesús kò José jñà títsajna'ñó-la xíkjin nga kixan. K'e nga tikj'e è bitsajnakò xíkjin, María ki'ya-la nga ki'ndí 'ya xi it'aà ts'e nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁹ José, xi x'in-la komà, nga xita kixi-né, majin-la nga kjosobà tsjá-la jè María, kisikitsjeèn nga tà siikijna-ne chjoón jè, kò mì yá xita kji'nchré. ²⁰ K'e nga k'oas'ín tísíkijsjeèn jñà kjoa koi, jngoò àkjale-la Nainá tsohóko inga nijña. Kitsò-la:

—José, xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la David, kì tsakjoòn-jèn nga bijnakoi María xi chjoón-lè koma, jè ki'ndí xi 'ya, nga'ño ts'e Iníma Tsjeè-la Nainá-né. ²¹ S'ée jngoò-la ki'ndí x'in, kò 'ín-la Jesús k'óin. Koií k'oas'ín k'óin-ne nga jè kochrjetji naxandá-la xi kjoa ts'e jé-la.

²² Ngats'ii kjoa koi, k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtsee nga kitsò:

²³ Jngoò chjoón xongó, ki'ndí k'oa kò k'oeè jngoò ki'ndí x'in xi Emanuel k'óin 'ín-la.

Jè 'ín xi Emanuel tsò, Nainá tíjnako-ná tsòyaá-ne.

²⁴ K'e nga jaá-la José, k'oaá s'ín kis'iin koni s'ín kitsò-la àkjale-la Nainá, kiskoétjò María kò chixàn-kò. ²⁵ Tanga mikii tsoyijòkò xikjín skanda k'e-né nga kits'iin ki'ndítjòn-la María. Kò k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín-la nga Jesús ki'mì.

2

Kiis'ín komà nga ijchò katsejèn-la Jesús jñà xita xi 'ño tjín-la kjoachjine

¹ Jesús kits'iin ya naxandá xi 'mì Belén, nangui xi chja-ne Judea, k'e nga xitaxá ítjòn tíjna xi 'mì Herodes ya i'nde jè. Ijchò ján Jerusalén, xi naxandá skò-la Judea, xita xi 'ño tjín-la kjoachjine, xi inchrobà-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi ² nga kjònangui. Kitsò:

—¿Ñánda tíjna xitaxá ítjòn-la ts'e xita judío xi jye kits'iin? Ki'yaá jngoò-jen ni'ño ján ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi tsakó nga jye kits'iin. Kò ngajen koií xá kjoí-najen nga jchaxkón-jen.

³ K'e nga kii'nchré Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, tà kitsakjòn-né kò ngats'ii xita naxandá Jerusalén. ⁴ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja-la ngats'ii xita skò-la no'miì kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kiskònangui-la ñánda jts'ín xi Cristo, [jè xita xi xó sikkasén-ne Nainá]. ⁵ Jñà xita koi kitsò-la:

—Yaá Belén, naxandá xi chja-ne Judea. K'oaá s'ín tíchja xojon xi kiskii jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

⁶ Jñò xi xita Belén 'mì-nò, xi nangui Judá nokjoà-nò, ngàsòn chjí-la naxandá-nò koni jñà naxandá ítjòn-la nangui Judá, nga yaá kitjojin jngoò xitaxá ítjòn xi sikkinda naxandá-na Israel.

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja'ma-la jñà xita xi 'ño tjín-la kjochjine nga kiskònangui-la mé nachrjein-ne nga kijtsee ni'ño. ⁸ K'ée kiskasén ján Belén; kitsò-la:

—Tanguió ján, koa ndaà chjinanguio xi it'aà ts'e ki'ndí jè. K'e nga sakò-nò, tikí'nchré-ná mé-ne tikoa kjián katsejèn-la nga skoexkoán koa jeya sikkijna.

⁹ K'e nga jye kii'nchré xita xi 'ño tjín-la kjoachjine koni s'ín kitsò Herodes, k'ée kii xita koi kò jè ni'ño xi kijtsee ñánda bitjokàtji-ne ts'oi k'oaá s'ín kii ítjòn-la skanda ijchò ñánda tíjna ki'ndí jè, kò yaá tsasijna jè ni'ño. ¹⁰ Jñà xita xi 'ño tjín-la kjoachjine k'e nga kijtsee ni'ño jè, taxki tsjaá komà-la. ¹¹ K'e nga jahas'en ni'ya jñà xita koi, kijtsee ki'ndí kò nea-la María. K'ée chinha-xkó'nchit'aà-la jè ki'ndí kò kijtsee'xkón; jeya kisikijna. Ikjoàn kiskix'a kaxa-la kò kitsjaà-la ton oro, kò chrjongó-la Nainá kò xkii xi 'ño ndaà jne xi 'mì mirra. ¹² Nga komà iskan kits'iin-la nijña xita xi 'ño tjín-la kjoachjine nga mì tì k'oaá s'ín ndiyá kjoí-ne ñánda tíjna Herodes. Xin ndiyá kii-ne nangui-la.

K'e nga jñà xita jchinga-la Jesús kii'ko ján nangui Egipto

¹³ K'e nga jye kii-ne jñà xita xi 'ño tjín-la kjoachjine, jngoò àkjale-la Nainá kisiniñá-la José, kitsò-la:

—Tisítjin; chjoí jè ki'ndí kò nea-la; t'in ján nangui Egipto; yaá tijni skanda k'e 'an koxán-lè. Nga jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kohótsji ki'ndí jè nga mejèn-la nga sikk'en.

¹⁴ K'eé tsasítjen José, k'e nga nítjen kiskoé jè ki'ndí kò nea-la nga kù ján nangui Egipto. ¹⁵ Yaá tsibítsajna skanda k'e nga k'en Herodes. K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xítà xi kùchjā ngajo-la Nainá nga kitsò: “Ya nangui Egipto kichjā-la ki'ndí-na.”

K'e nga kinik'en ndí ixti x'in

¹⁶ K'e nga kijtseè jè Herodes nga jñà xítà xi 'ñó tjin-la kjoachjine kiskoònachan-la, tsí jti komà-la. Ikjoàn kitsjaà okixi nga sikk'en yije ndí ixti x'in xi jò nó tjin-la kò ngats'ì xi isa ki'ndí isa kóhokji ján naxandá Belén, kò ya naxandá indii-la koni s'ín jye kisijiin-la mé nachrjein-ne nga kijtseè ni'ño jñà xítà xi 'ñó tjin-la kjoachjine. ¹⁷ K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kitsò Jeremías, xítà xi kùchjā ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ya i'nde Ramá kina'yà jngoò-la xítà xi tísikájno kò 'ñó tjkindáya kò títiné; jè chjoón Raquel xi tikjindáyakeè ndí ixti-la, nga mikì majehikon inima-la nga jye k'en ixti-la.

¹⁹ K'e nga jye k'en Herodes, xi xítaxá ítjòn tjna, jngoò àkjale-la Nainá kisìnijñá-la José ján Egipto. Kitsò-la:

²⁰ —Tísitjin, chjoí ki'ndí jè kò nea-la. T'in jngoò k'a-ne nangui Israel. Jyeé k'en jñà xítà xi tjin-ne nga mejèn-la sikk'en ki'ndí jè.

²¹ K'eé tsasítjen José, kùkò-ne ki'ndí jè kò nea-la ya nangui Israel. ²² Tanga k'e nga kù'nchré José nga jè tíhotíxoma jè xi 'mì Arquelao ya nangui Judea, nga jè tjna ngajo-la na'èn-la Herodes, José kitsakjòn-né; mì k'oaá s'ín kù. Ján kù i'nde ñánda 'mì Galilea nga k'oaá s'ín kis'enojmíya-la inga nijñá. ²³ K'e nga ijchò i'nde jè, yaá tsibítsajna ya naxandá xi 'mì Nazaret. K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn koni s'ín kitsò jñà xítà xi kùchjā ngajo-la Nainá, nga jè Jesús xítà Nazaret k'óin.

3

'Én xi kùchjā Juan xi kis'iin bautizar xítà

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

¹ Jñà nachrjein koi j'ì Juan xi kis'iin bautizar xítà ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, nangui xi chjā-ne Judea, nga kisika'bí 'én-la Nainá, ² kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchāa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

³ Jè Isaías, xítà xi kùchjā ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín kiskù xojon-la xi it'aà ts'e Juan nga kitsò:

Na'yà-la jta-la jngoò xítà xi 'ñó chjā ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, nga tsò:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò; kixì tikájna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; kò jngoò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-la. Koā jñà tsojmì xi kiskine, cho langosta-né kò tsjén-la cho cera xi tjin jjiin ijñá.

⁵ Ijchò 'nchré-la xítà xi inchrobà-ne Jerusalén, kò nga kijndà nangui Judea kò ngats'ì naxandá xi ya chrañàt'aà-la xajngá nandá Jordán. ⁶ K'e nga jye tsafátakòn jé-la jñà xítà, Juan, ikjoàn kis'iin bautizar ya xajngá nandá Jordán.

⁷ K'e nga kijtseè Juan nga kjin xítà fariseo kò xítà saduceo j'ì nga koma bautizar, kitsò-la:

—jñò, k'oaá s'ín ngayá-nò koni tsà tje-la ye! ¿Yá xi okitsò-nò nga kinchat'aaxìn-là jè kjo'in xi nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸ Ndaà tjin kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. ⁹ Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn jjiin inima-nò nga bixón: “Ngajen, [mikì s'e-najen kjo'in nga] yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo koma-la sikkatjìya-la nga ixti-la Abraham koma.

¹⁰ Jè kichayá jyeé kjiñnandaà nga kotesòn yá; ngats'ì yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda ko ìma-la, jtìsòn-né, ìkjoàn sìnchájiìn ni'ín nga kitì. ¹¹ Xi okixi, 'an koó nandá s'ìin-nò bautizar, mé-ne nga s'ikájnoò jé-nò ko mì tì jé kìnchátsji-nò. Tanga jè xi nchrobátjìngui-na s'ìin-nò bautizar ko Inìma Tsjeè-la Nainá koa ko ni'ín. Ìsáá tjin-la nga'ño mì k'oaá-ne 'an. Skanda mìkì tji'nde-na nga 'an kji'koa xojté-la. ¹² Jyeé kjinaya tsja jè pala nga s'itsjeè tjé-la trigo. Kìncháxkó trigo ya iya ni'nga; ko jè tjé paja kìnchájiìn ni'ín ñánda nga mìkì bits'o nita mé nachrjein-ne.

K'oaá s'ín komà nga komà bautizar Jesús

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

¹³ Jesús j'ii-ne Galilea ya xajngá nandá Jordán nga mejèn-la nga jè Juan s'ìin bautizar Jesús. ¹⁴ Tanga jè Juan k'e nga sa ítjòn mìkì kòkjeín-la, kitsò-la Jesús:

—'Aán xi mochjeén-na nga jí s'een-ná bautizar, tanga ngaji, ta saá 'an f'ìichòn-ná.

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Tji-lè kjondaà, t'een-ná bautizar mé-ne nga k'oas'ín s'ikitasoán kjotíxoma-la Nainá.

K'eé kòkjeín-la Juan. ¹⁶ K'e nga jye komà bautizar Jesús, k'e nga jye itjoiìn-ne nandá, ìkjoàn kitáx'a-la ngajmii, ko jè Jesús kijtseè Inìma Tsjeè-la Nainá xi inchrobàjen-ne ngajmii, koni kji nise paloma kji; yaá kiskaàsòn-la Jesús. ¹⁷ K'eé kina'ya jngoò-la 'én xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xan-la xi 'ño matsjake; tsja tjin-la takoàn it'aà ts'e.

4

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

¹ Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kiiko Jesús jngoò i'nde it'aà xìn nga jè xita neí skót'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jé.

² Ichán nachrjein ko ichán nìtjen tsibijnachjan Jesús ko k'e nga koma iskan jye kjòhojò-la. ³ Jè xita neí xi ma-la konachan ijchò kasit'aà chraña-la ñánda tìjna Jesús, kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tji-la okixi jña ndajo koi nga inchrajín kàtama.

⁴ Tanga Jesús kitsò-la:

—Tjít'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tìkoaá kítsakon-ne nga yije 'én xi chja Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiiko Jesús ya Naxandá-la Nainá xi xó kitjaàjiìn-ne [ñánda 'mì Jerusalén]; kisikíjnasòn ingo ítjòn ñánda isa 'nga kji. ⁶ Kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga jí xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tìkatjengui yijo-lè, nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la it'aà tsji,

nga ko tsja tsoba'ño-lè,

mé-ne nga nìjngoò ndajo satíngui-ne ndsokoi.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Tìkoaá tjít'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kì k'oaá s'ín chít'ì Nà'èn-ná xi Nainá.”

⁸ Ìjngoò k'a jè xita neí kiiko Jesús isòn nindoò xi 'ño 'nga kji, koa tsakó yije-la ngats'ì naxandá xi tjin isò'nde ko kjoajeya-la jña naxandá. ⁹ Kitsò-la:

—Nga jí tsjaà yije-lè naxandá koi, tsà kosixkó'nchit'aà-ná ko jeya s'ikijna-ná.

¹⁰ K'eé kitsò Jesús:

—Tixín xita neí, tìsit'aàxìn-ná. Nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Jeya tìkijni Nà'èn-ná xi Nainá 'mì-la; tà jè tajngoò tìkitasòn-la.”

¹¹ K'eé kii jè xita neí, tsasit'aàxìn-la Jesús. Ìkjoàn ijchò àkjale-la Nainá xi kisis'in-la Jesús.

*Kii komà nga kii síxájiìn-là xità Galilea Jesús
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)*

¹² K'e nga kii'nchré Jesús nga jè Juan xi kis'iìn bautizar xità ndayá tíjna'ya, kii ìjngò k'a-ne ya ì'nde-là ñánda 'mì Galilea. ¹³ Tanga mì ya tsibijna ñánda 'mì Nazaret; ján kii kíjna ñánda 'mì Capernaum, jngò naxandá xi kijnandiì ndáchikon ya ì'nde xi chja-ne Zabulón kò Neftalí. ¹⁴ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiskii Isaiás xità xi kiichja ngajo-là Nainá nga kitsò:

¹⁵ Jè nangui xi ts'e Zabulón kò jè nangui xi ts'e Neftalí, ya ndiyá xi fi indiì ndáchikon, ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya nangui Galilea, ñánda tjin xi mìtsà xità judío.

¹⁶ Jña xità naxandá koi xi tjiñò kjohítsjeèn-là, kijtseè jngò ni'ín xi 'ñó tse kji, koa jña xità xi ya tjimaya ndiyá-là kjoabiyaà, kjohiseèn kjohítsjeèn-là.

¹⁷ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichjaya 'én ndaà-là Nainá. Kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kós'ín otixoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

*Kii kis'iìn Jesús nga ñijòn xità kiichja-là xi ma-là sík'en tìn
(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)*

¹⁸ K'e nga tífa Jesús ya indiì ndáchikon ts'e Galilea, kijtseè jò xità xi 'ndse ma, jngò xi 'mì Simón kò tijè-ne xi 'mì Pedro, kò xi ìjngò, jè xi 'mì Andrés. Jña xità koi xi sík'en tìn. K'e nga nchisíkatjen-jiìn-ndá na'ya-là, ¹⁹ Jesús kitsò-là:

—Nchrohótjngui-ná, 'aán tsjaà-nò xá nga kíxkóya xità xi 'an kjìt'aà-na koni s'ín maxkóya tìn.

²⁰ Jña xità koi ñitoón kisikájna na'ya-là nga kiitjngui-là Jesús.

²¹ Ìsa xijngoaà Ìsa Jesús kijtseè nguì jò xità xi tikoá 'ndse ma-ne; jngò xi 'mì Jacobo, kò xi ìjngò, Juan 'mì; ìxti-là Zebedeo. Yaá títsaya chitso kò na'èn-là. Nchibíndaàya jña na'ya-là. Jesús kiichja-là nga jña kojmeiiko. ²² Xità koi ñitoón kisikájna chitso-là kò na'èn-là nga kiitjngui-là Jesús.

*Kii kis'iìn Jesús nga kjìn xità tsakóya-là
(Lucas 6:17-19)*

²³ Jesús tsajmeè kóhokji nangui Galilea, tsakóya 'én-là Nainá ya ni'ya ìngo sinagoga nga ìjngó ìjngó naxandá. Kiichjaya 'én ndaà-là Nainá koni s'ín otixoma Nainá; tikoá kisindaà-ne ngats'ii ch'in xi tjin-là xità nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-là. ²⁴ Kina'yà-là Jesús kóhokji ya ì'nde ñánda 'mì Siria, koa j'iiiko-là xità xk'én xi kjìn skaya ch'in tjin-là, jña xi ijòjno ijòt'aà yijo-là kò xità xi ch'in nejí tjiìn inima-là, kò tjin xi ch'in biyaàxín tjin-là, kò xità xi mì kì ndaà ma síhiníyá yijo-là. Jesús kisindaà-ne ngats'ii xità koi. ²⁵ Kjìn xità xi ya ì'nde-là Galilea kiitjngui-là, kò jña xità naxandá xi te ma-ne (xi 'mì Decápolis), kò jña xità naxandá Jerusalén kò naxandá xi i'nga xi ya chja-ne nangui Judea, kò xi chja-ne xijngoaà xajngá nandá Jordán.

5

Kii kitsò Jesús nga kiichjaya ya isò'nga nindoò

¹ Jesús, k'e nga kijtseè ngats'ii xità xi kjìn ma-ne, kiimijìn-jno ya isò'nga nindoò koa yaá tsibijna. Jña xità xi kota'yàt'aà-là ijchò kinchat'aà-là. ² Jesús k'eé tsakóya-là kitsò-là:

*Kjondaà xi sakó-là jña xità k'e nga mé kjoa títsajiìn
(Lucas 6:20-23)*

3 —Mé tà ndaà-la jñà xita xi machiya-la nga mochjeén-la kjondaà-la Nainá; xita koi, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjin ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

4 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi kjindáya; Nainá sùjetakòn-né.

5 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi indaàjìn tjin inima-la; jñà tjoé-la nangui xi Nainá jye k'oas'ín kitsò nga jñà tsjá kjotjò-la.

6 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi 'ñó mejèn-la nga kitasòn xi kjoa kixi xi Nainá síjé; Nainá kosiko nga kitasòn kjoa koi.

7 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi mahimakeè xita xi kj'eí; Nainá kohimakeè ngajo-ne jñà xita koi.

8 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi tsjeè tjin inima-la; jñà xita koi, jñà-né xi skoexkon Nainá.

9 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi síkijna'nchán kjoa; Nainá ki'ndí-laá kitso-la.

10 'Mé tà ndaà-la jñà xita xi kjo'in tjin-la nga fitjngui kondra-la xita, koi kjoa-la nga ndaà síkitasòn xi kjoakixi. Xita koi, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjin ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

11 'Mé tà ndaà-nò k'e nga jñà xita ch'o kitso-nò nga kotít'aà-nò kò k'e nga ch'o siko-nò, kò k'e nga 'én ndiso tsját'in-nò xi kjoa ts'an. 12 Tsja t'è-là inima-nò, koa tsja t'è-là takòn. Jñò, tseé kjondaà tjoé-nò ján ngajmiì. Mìtsà tà jñò xi otíniko-nò. K'oaá tís'ín kiniko jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá xi chinchima ítjòn-nò.

*Kiis'ín kochjeén naxa kò ni'ín xi tjin isò'nde
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)*

13 'Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà naxa xi mochjeén-la xita isò'nde. Tanga tsà jè naxa mì tì kiì sijnchra-ne tsojmi, ¿kó tís'ín kochjeén-ne? Mì tì mé chjí-la; xixteèn-ne kò yaá kinchanè xita.

14 'Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà ni'ín xi mochjeén-la xita isò'nde. Tsà jngoò naxandá xi isò'nga nindoò kijna, mìkiì koma kijnama. 15 K'e nga jngoò ni'ín sit'aí, mìtsà ya sijnangui kaxa. Yaá sijna ñánda 'nga choòn, mé-ne nga kohiseèn yije-la xita xi títsajnaya ni'ya. 16 Koni ni'ín xi síhiseèn-la xita, k'oaá s'ín ndaà tijchá yijo-nò nguixkon xita xi kj'eí, mé-ne jñà xita koi, jeya síkijna Nà'èn-nò xi Nainá xi tjna ngajmiì k'e nga skoe-nò nga ndaà titsa'nè.

Kiis'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

17 'Jñò, k'oaá s'ín nikijsjeèn: mìtsà koi xá j'i-na 'an nga kochrjekànguia jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò jè xi tsakóya xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tà saá j'i sijnogoò-ná 'én xi tít'aà kjotíxoma. 18 Okixíí xi xan-nò, koni tjin nachrjein kijná-isa isò'nde kò ngajmiì, nimé xi tjáxin-la jè kjotíxoma, nijngoò punto kò nijngoò letra tjáxin-la, skanda kóni nga kojngoò yije kjoa xi tít'aà kjotíxoma. 19 Jè xita xi mìkiì síkitasòn koni s'ín tíchja kjotíxoma, nas'ín 'ñó chiba tíchja, kò k'oaá s'ín okóya-la xita, k'oaá tís'ín 'ñó chiba jcha-la ya ijìn naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmiì nchrobá-ne. Kò jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá kò k'oas'ín okóya-la xita xi kj'eí, jè xita jè, jè xi 'ñó 'nga kijná ya ijìn naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmiì nchrobá-ne. 20 Okixíí xi xan-nò, tsà mìkiì isa ndaà síkitasòn kjoakixi koni jñà xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mìkiì kitjás'en-jñò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

*Kiis'ín tjin it'aà ts'e kjoajti
(Lucas 12:57-59)*

21 'Jñò jye kina'ya koni s'ín ki'mi-la jñà xita jchínga-nò: “Kì xita nìk'eèn; nita yá-ne xi xita sùk'en, kjo'in s'e-la.” 22 Tanga 'an k'oaá xan-nò, tsà jngoò xita xi kojtikeyè 'ndse, s'eé-la kjo'in. Jè xi ch'o kitso-la 'ndse, xitaxá tsjá-la kjo'in. Kò jè xi 'ndse kitso-la: “Ngaji nimé chjí-lè”, ok'in-la nga ján kjoijìn ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

²³ 'Tsà k'e nga kíkoi tsojmì kjotjò-lè nga Nainá k'oi-la ya i'nde tsjeè-la, koa ya koiìtsjeèn-lè nga jè 'ndsi tjín-la kondra tsjì, ²⁴ tikítsajnei tsojmì kjotjò-lè ya i'nde tsjeè, ikjoàn tikítsi'ba-la 'ndsi koa k'eé koma sikítsajnei tsojmi-lè.

²⁵ 'Tsà tjín xita xi kohòngui-lè nga kjiko-lè ni'ya osen, k'e nga tjaàya ndiyá, nitoón jchibàndaà-nò, mé-ne nga mì ya kjiko-lè nguixkon xitaxá, ko jè xitaxá mì ya tsjá-la kinda jña policia nga mì ndayá kjiko-lè. ²⁶ Okixí xi xan-lè, mì ti kii koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kichjítjì yijo-lè nga yije xi siìjé-lè xitaxá.

Kiis'in tjín ts'e kjoa chijngui

²⁷ 'Jñò, jye kina'yà koni s'in ki'mì-nò kjòtseé: “Kì kjoa chijngui 'nè.” ²⁸ Tanga 'an k'oaá xan-nò, nita yá-ne xi kotsejèn-jno jngoò chjoón nga fahajìn-la, jye kjoa chijngui tís'in koni títso inima-la.

²⁹ 'Tsà jña xkoòn kixi ótsji jé-nò, tinachrjeè; kjìin tikatsjoò. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngoò xkoòn mì k'oaá-ne tsà ya kixojìn yije yijo-nò ya jìin ni'in ya i'nde kjo'in. ³⁰ Tsà jña ndseji kixi ótsji jé-nò, tichátjòn; kjìin tikatsjoò. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngoò ndseji mì k'oaá-ne tsà ján kjoì yijo-nò jìin ni'in ya i'nde kjo'in.

Kiis'in tjín kjotixoma it'aà ts'e xita xi tsjeiin xikjín

(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ 'K'oaá tís'in kis'enojmí kjòtseé, nita yá xita-ne xi mejèn-la tsjín chjoón-la, ítjòn tjámì'nga xojon xi tsjeiin-ne xikjín xita. ³² Tanga 'an k'oaá xan-nò: tsà jngoò xita x'in xi tsjín chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tís'in jè chjoón, jè x'in-la tìbít'in-la nga kjoa chijngui kàtas'in chjoón. Jè chjoón, k'e nga kixan jngoò k'a-ne, jè x'in xi kixan-ko, tikoáá jye kjoa chijngui tís'in.

Kiis'in tjín it'aà ts'e 'én xi nokjoá nga Nainá tibeè

³³ 'Tikoáá jye kina'yà koni s'in ki'mì-la jña xita jchínga-ná: “K'e nga bixón: tibeè Nainá, kì chonachan-jèn, tikitasòn 'én-nò.” ³⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: K'e nga 'bioè 'én-nò, jngoò k'aa kì yá xi nìkìjna ítjòn. Kì k'oas'in bixón: “Tibeè ngajmì.” Nga jè ngajmì, jè íxile kjotixoma-la Nainá. ³⁵ 'Tikoáá kì bixón-jèn: “Tibeè isò'nde”, nga jè nangui, yaá nchasòn ndsoko Nainá. 'Tikoáá kì bixón-jèn: “Tibeè naxandá Jerusalén”, nga jè naxandá jè, ts'eé Xitaxá ítjòn xi Nainá. ³⁶ 'Tikoáá kì skoò nìkìjna ítjòn k'e nga mé 'én xi 'bioè. Nga mìkì koma-nò nga sijmà o sichroba jngoò tsja skoò. ³⁷ Tà k'oaá s'in tinókjoaa “jon”, o xi “majìn”. Jña 'én xi kjisòn, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xita neji.

Kiis'in tikoo jña xita xi ch'o síko-nò

(Lucas 6:29-30)

³⁸ 'Jye kina'yà koni s'in ki'mì-nò kjòtseé: “Tsà yá xi kochrje jngoò xkoìn, tinachrjeè ngajo-ne ts'e. Kò tsà yá xi skoetoòn-lè nga skónájen jngoò ni'ñoi, chjínájen ngajo-ne ts'e.” ³⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò: Tikjeiín-la xita ts'en. Tsà jngoò xita xi siìjts'iin-t'aà kjioòn kixi, tikoáá tjii-la xi ngobà nga kàt'eé-la. ⁴⁰ Tsà jngoò xita kohòngui-nò nga mejèn-la skoé nachro-nò, tikoá tjii-la nachrokisòn-nò nga kàtakjoé. ⁴¹ Tsà jngoò xita xi kjò'ño s'in-nò nga siikajen jngoò hora-nò ch'á-la nga onguíko-la, jò hora isa kjìin tanguíko-la. ⁴² Tsà yá xita xi síjé-nò tsojmì, tjii-la; kò tsà jngoò xita xi mejèn-la skiñat'aà-nò tsojmì, kì 'mì-là: mìkì koma.

Kó s'in sikoo jña xita xi majtikeè-nò

(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Tikoáá jye kina'yà koni ki'mì-nò kjòtseé: “Tìtsjacha xita xinguiòo kò tjticha kondra-nò.” ⁴⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: Tìtsjacha jña xi kondra-nò, tichikon-t'ioòn jña xi chja'on-ko-nò, ndaà tikoo jña xi jtikeè-nò, titsi'batjiò jña xi ch'o tsò-nò kò jña xi ch'o síko-nò. ⁴⁵ Tsà k'oas'in s'eén, ki'ndí-la Nainá xi tjina ngajmì koma; Nainá síhiseèn-la ndobá-la ts'oi xita xi ndaà kò xi mì kì ndaà; tikoáá Nainá sík'a-la jtsí jña xita kixi kò xi

mìtsà x̄ita kixi. ⁴⁶ J̄nò, tsà tà j̄nà matsjacha x̄ita xi matsjakeè-nò, n̄i mé kj̄ondaà xi s'e-nò; nga k'oaá t̄is'ín j̄nà x̄ita xi síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma. ⁴⁷ Tsà tà j̄nà x̄ita xinguiòo xi 'ndsè chiba sixat'aà, ¿a k'oaá ma-nò nga 'ñó ndaà titsa'nè?; nga t̄ikoaá j̄nà x̄ita xi mìkiì beèxkon Nainá, k'oaá t̄is'ín. ⁴⁸ J̄nò, nguì kjoakixií t'een, koni jè Na'èn-ná xi t̄jna ngajmii nga nguì kjoakixií s'ín.

6

Kiís'ín t'een k'e nga k'oi-là kj̄ondaà x̄ita

¹ 'K'e nga ndaà t̄jín kjoa xi 'nè, t̄ikindako-nò yijo-nò; k̄i tà k'eé k'oa 'nè k'e nga nguixkon x̄ita, tsà tà jè xi mejèn-nò nga skoe-nò x̄ita xi k'ejí. Tsà k'oas'ín s'een, Na'èn-ná xi t̄jna ngajmii mìkiì s̄ichikon-t'in-nò. ² K'e nga jngoò kj̄ondaà k'oi-là x̄ita ima, k̄i kiì bènójmí-là ngats'iì x̄ita xi k'ejí, koni s'ín x̄ita xi jò isén t̄jín-la ya ni'ya ingo sinagoga k̄o ya ndiyá nga tsjá kj̄otjò-la tsojmì x̄ita; tà jé xi mejèn-la nga skoe yije x̄ita. Tanga okixií xi xan-nò, j̄nà x̄ita xi k'oas'ín s'ín, jyeé t̄jín-la chjì-la [nga nguixkon x̄ita. Mì t̄i mé s̄ichikon-t'in-ne Nainá.] ³ K'e nga tsà tsojmì k'oi kj̄otjò-la x̄ita ima, mochjeén-né nga mì yá x̄ita xi skoe; n̄i jè skoe xi 'ñó amigo chibá. ⁴ Tj̄a'ma-là jè kj̄ondaà-nò; k'e nga jè Na'èn-ná skoe jè xi kjoa'ma, jè tsjá-nò chjì-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bìtsi'ba-lá Nainá (Lucas 11:2-4)

⁵ 'K'e nga bìtsi'ba, k̄i k'oaá 'nè koni s'ín x̄ita xi jò isén t̄jín-la. J̄nà x̄ita koi, k'e nga bìtsi'ba-la Nainá, tsjakeè-né nga bincha kixi ya ni'ya ingo sinagoga k̄o ya chrjangui-la nditsin ñánda kj̄in x̄ita kotsejèn-la nga Nainá bìtsi'ba-la. Xi okixi k'oaá xan-nò, j̄nà x̄ita koi, jyeé t̄jín-la chjì-la [nga nguixkon x̄ita. Mì t̄i mé s̄ichikon-t'in-ne Nainá.] ⁶ Tanga k'e nga mejèn-lè nga k̄itsi'ba-la Na'èn-ná, t̄itjás'iin ni'ya-lè, tichjoì xotjoa-la ni'ya-lè, ikjoàn t̄ijé-la kj̄ondaà-la Na'èn-ná xi ya tajngoò t̄jna'mako-lè. Jè Na'èn-ná tsjá-lè chjì-lè nga jè t̄ibeè xi kjoa'ma.

⁷ 'K'e nga bìtsi'ba, k̄i tax̄ki kj̄in 'én nokjoà, koni s'ín x̄ita xi mìkiì beèxkon Nainá. K'oaá s'ín síkítsejèn nga kj̄in 'én k̄ichja-la Nainá, isaá ndaà kj̄i'nchré-la. ⁸ K̄i k'oaá 'nè koni s'ín j̄nà x̄ita koi; jè Na'èn-ná jye t̄jiin-la mé xi mochjeén-nò k'e nga t̄ikj'eè n̄jèt'aà-là. ⁹ K'e nga bìtsi'ba, kiís'ín t̄jínókjoa:

Na'èn-najen xi tijni ngajmii,
k̄atayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

¹⁰ K̄atjanchrobá kj̄otixoma-lè,
k'oas'ín k̄atama i it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma,
koni s'ín ma ján ngajmii.

¹¹ T̄jiì-nájen i'ndeì jè n̄iño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchijòn.

¹² T̄ijchàat'aà-nájen jé-nájen koni s'ín n̄jchàat'aà-lajen j̄nà x̄ita xi ch'o síko-najen.

¹³ K̄i kiì biì'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga k̄inchátsji jé-jen.

T̄ikinda-nájen xi it'aà ts'e x̄ita neí.

Nga tsjií kj̄otixoma, tsjií nga'ñó k̄o tsjií kjoajeya n̄ita kjé-ne. K'oas'ín k̄atama.

¹⁴ 'Tsà j̄nò s̄ijchàat'aà-là jé-la x̄ita xi k'ejí, t̄ikoaá jè Na'èn-ná xi t̄jna ngajmii s̄ijchàat'aà-nò jé-nò. ¹⁵ Tanga tsà j̄nò mìkiì s̄ijchàat'aà-là jé-la x̄ita, t̄ikoaá Na'èn-ná mìkiì s̄ijchàat'aà-nò jé-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bitsajnachjan

¹⁶ 'K'e nga bitsajnachjan, k̄i k'oaá 'nè koni s'ín j̄nà x̄ita xi jò isén t̄jín-la nga síkijat̄iya isén-la, mé-ne nga skoe-ne x̄ita nga ba t̄jín-la nga t̄itsajnachjan. Xi okixi, k'oaá xan-nò, j̄nà x̄ita koi, jyeé kitjoé-la chjì-la [nga nguixkon x̄ita. Mì t̄i mé s̄ichikon-t'in-ne Nainá.]

¹⁷ Tanga j̄nò, k'e nga bitsajnachjan, k̄i k'oaá 'nè. T̄a saá tan̄jnoò isén-nò k̄o t̄asi'a tsjaskoò,

¹⁸ mé-ne nga mìkiì skoe-nò x̄ita tsà t̄itsajnachjan, k̄o jè Na'èn-ná xi t̄jna'mako-nò, t̄a jè xi t̄ibeè. Jè s̄ichikon-t'in-nò.

Kjoa nchiná xi tjin ján ngajmii
(Lucas 12:33-34)

¹⁹ Jñò, kì tsojmì kjìn binchatjò ì isò'nde; bits'on-né kò makixo-né kò jñà xita síchijé. ²⁰ Ta saá ján ngajmii tinchatjò tsojmì. Ján ngajmii mikii bits'on kò mikii makixo tsojmì; tikoáá tsjin xita chijé. ²¹ Ya ñánda kinchatjò tsojmì-nò, tikoáá yaá sikkítsjeèn inima-nò.

Kós'in mochjeén xkoaán
(Lucas 11:34-36)

²² Jñà xkoaán, jè ma ni'in xi síhiseèn-la yijo-ná. Koií kjoa-la k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; ²³ tanga tsà mikii ndaà tsejèn-la xkoiìn, tikoáá kóhokji yijo-lè, tà jñò choòn-la. Nga tjjjñò-la kjohítsjeèn-lè tikoáá nguì tà jñò choòn-la yijo-lè.

Yá xi koma nei-la xita xi 'ñó matsjakeè ton
(Lucas 16:13)

²⁴ Njingoò xita xi jò koma nei-la nga sjaxá-la. Tsà jò koma nei-la, jngoò kojtikeyè koa jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-la koa ch'o sikkò xi ijngoò. Jñò, tsà kjoa nchiná siis'in-là, mikii kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

Kós'in skinda Nainá jñà xi ixti-la ma
(Lucas 12:22-31)

²⁵ K'oaá xan-nò, kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee, xi s'ioo, nga sijchá yijo-nò, kò mé nikje xi chikjá. ¿A mì 'ya-jèn k'e nga titsajnakoaán ì isò'nde tjin-isa kjoa xi isa 'ñó chjí-la mì k'oa-ne koni tsojmì xi ma chine? Tikoáá yijo-ná, tjin-isa kjoa xi isa 'ñó chjí-la mì k'oa-ne koni jè nikje xi chikjá. ²⁶ Chitsejèn-là nise xi tjíma jjiìn isén; mì jnoó 'beé; mì nijin majchá-la koa mì ni'nga tjin-la ñánda bincháxkó nijin-la; tanga jè Na'èn-ná xi tjina ngajmii tsjá-la tsojmì xi kine; koa jñò, isaá chjí-nò mì k'oa-ne jñà nise. ²⁷ Jñò, nas'in takó 'ñó sikkájnoò, ni itsé koma sikatonè-là nachrjein-nò koni s'in tjindaà-la Nainá.

²⁸ ¿Mé-ne nikájno-nò xi it'aà ts'e nikje xi chikjá? Chitsejèn-là naxó lirio xi majchá jjiìn ijñá; mikii síxá kò mikii ma-la faña nikje. ²⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibljna nga 'ñó xita jeya, mì k'oaá kjoàn nikje xi tsohòkjá koni kjoàn jñà naxó nga ndaà kjoàn. ³⁰ Nainá, k'oaá s'in ndaà kjoàn s'in xka ijñá, xi jngoò nachrjein titsajnakon kò xi ma nchijòn kotsjòojjìn ni'in. Jñò xi xita 'mì-nò xi mikii ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà isa niton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ³¹ Kì makájno-nò, kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé?, kò ¿mé xi s'ioaá? kò ¿mé nikje xi chikjá?” ³² Nga yije tsojmì koi, k'oaá tjin xi ótsji jñà xita xi mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tanga jñò tjinaá-nò Na'èn xi tjina ngajmii xi jyeé tjjiìn-la nga mochjeén-nò ngats'ii tsojmì koi. ³³ Ítjòn tinchátsjioò kjoa ts'e Nainá koni s'in otixoma kò kjoakixi-la; ngats'ii tsojmì xi mochjeén-nò tà tjoésòn-nò. ³⁴ Kì makájno-nò mé kjoa xi s'e nchijòn-lè; nga nchijòn-lè, s'eé-nò kjoa xi kokájno-nò; tà koií kjoa tikájno xi tjin nachrjein i'ndeí.

7

Mì kii koma jñà sikkindaá jé-la xita xinguiá
(Lucas 6:37-38, 41-42)

¹ Kì kjo'in 'biì-la xita xinguiòo kjoa ts'e jé-la mé-ne nga mì kjo'in tjoé-nò kjoa ts'e jé-nò. ² Koni s'in k'oi-la kjo'in xita xi kjeíí, k'oaá tis'in tjoé ngajo-nò kjo'in. Jè chiba xi sichibaya-la xinguiòo, tijè kochiba ngajo-nò. ³ [¿Mé-ne jé-la xinguii nikinda-ne koa tsiji mikii nikindii?] ¿Mé-ne chitsejèn-la jè tjé xi kjinangui xkon xinguii, kò jè yá chiso xi kjinangui xkoiìn mikii chitsejèn-la? ⁴ Tsà yá chiso kjinangui xkoiìn, ¿a koma k'oiín-la xita xinguii: “Tjiì'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoiìn”? ⁵ Ngaji xi jò ma isén-lè, ítjòn tinachrjekàngui chiso xi kjinangui xkoiìn mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tinachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

⁶ 'Tsojmì tsjeè xi ts'e Nainá, kì nañá 'biì-là mé-ne nga mì ya s̄ilkáfat'aà-lè kò ya skine-lè. Koà jè ndátòn chjì xi nìkjiín, kì chingá nìkatjen-là mé-ne nga mì ndsòkò kìnchanè-ne.

Kó s'ín sijé-lá Nainá k'e nga mé xi mejèn-ná
(Lucas 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tìnchátstjioè Nainá, sakó-nò; tìnókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skíx'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ⁸ Ngats'ìi xità xi sijé, tjoé-là, jè xi ótsji, sakó-là kò jè xi chjat'aà-là Nainá, táx'a'nde-là koni jngoò xotjoa.

⁹ 'Jñò xi xità jchínga 'mì-nò, tsà inchrajín s̄ijé-nò ixti-nò, ¿a ndajóó k'oi-là? Majìn. ¹⁰ Koà tsà tìn s̄ijé-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹¹ Jñò nas'ín xità xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn. Jè Na'èn-nò xi tíjna ngajmiì, isáá nìtòn s̄is'in-nò nga tsjá-nò tsojmì xi ndaà kjoàn tsà jñò s̄ijét'aà-là.

¹² 'Nità mé kjondaà xi mejèn-nò nga s̄ikò-nò xità, k'oaá t̄is'ín t̄ikò ngajo-nò. K'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kò xojoñ-là xità xi kiichja ngajo-là Nainá.

Kó kji xotjoa xi k̄itjás'èén
(Lucas 13:24)

¹³ 'T̄itjás'ioè jè xotjoa xi 'nchrèya kji. Jè xotjoa kò jè ndiyá xi 'ñó tiyà, ndiyá-là kjò'in-né. Kjìn xità xi ya fahas'en. ¹⁴ Kò jè xotjoa kò ndiyá xi 'nchrèya choòn, ndiyá-là kjoabinachon-né, kò chiba xità matsji-là.

Kó s'ín jchaxkoaán xità it'aà ts'e xá xi s'ín.
(Lucas 6:43-44)

¹⁵ 'Ndaà t̄ikindaà yijo-nò it'aà ts'e xità ndiso xi tsò nga 'én-là Nainá síka'bí. K'e nga f'ìikon-nò jñà xità koi, imà kjoaá s'ín koni orrè tanga inìma-là, tsején ts'eén 'ya. ¹⁶ Jñò jchaxkoòn xità koi it'aà ts'e xá xi s'ín. K'oaá ngaya-là koni jngoò yá xi ndaà toò ojà-là. Jè toò uva, mìtsà jè majchá-là yá na'yá. T̄ikoaá jè toò iko, mìtsà jè majchá-là yá na'yá. ¹⁷ Ngats'ìi yá xi ndaà kjoàn, ndaà toò ojà-là. Tanga jè yá xi mìkiì ndaà kjoàn, mìkiì ndaà toò xi ojà-là. ¹⁸ Jngoò yá xi ndaà kji, mìtsà ch'o kjoàn toò xi ojà-là. Koà jè yá xi ch'o kji, mìkiì ojà-là toò xi ndaà kjoàn. ¹⁹ Nga yije yá xi mìkiì ojà-là toò xi ndaà, s̄atèsòn-là ikjoàn s̄inchájìin ni'ín nga k̄it̄i. ²⁰ K'oaá s'ín jchaxkoòn xità koi it'aà ts'e xá xi s'ín.

Yá xità xi kjoahas'en-jìin ñánda nga Nainá t̄íhotíxoma
(Lucas 13:25-27)

²¹ 'Mìtsà tà ngats'ìi xità xi tsò-na: “Na'èn, Na'èn”, kjoas'en-jìin jè kjotíxoma-là ngajmiì. Tà jñà xità xi kjoas'en-jìin xi síkitasòn koni s'ín mejèn-là Na'èn-na xi tíjna ngajmiì. ²² K'e nga kijchò nachrjein, kjìn xità k̄itso-na: “Na'èn, Na'èn, ngajen kinokjoàya-nájen 'én-lè xi it'aà tsiji. Nga koó 'ín-lè kinachrjekàjìin-nájen inìma ch'o-là neíj xi mìkiì ndaà; t̄ikoaá kjìn kjòxkón ki'nè-jen xi ndaà tjín.” ²³ K'eé k'oaá xán-là: “Mìkiì bexkon-nò. Tìnchat'aàxìn-ná jñò xi ch'o ki'nè.”

Mé xi ngaya-là jñà xità xi síkitasòn 'én-là Jesús kò xi mìkiì síkitasòn.
(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)

²⁴ 'Jè xi 'nchré koà síkitasòn 'én-na koni xan-là, k'oaá s'ín ngaya-là koni jngoò xità xi t̄jín-là kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya-là ñánda naxi choòn. ²⁵ 'Ba jtsí; 'ba t̄jòxkón; f'ìi xajngá nandá xi fahanè ni'ya; ni mé xi ma-là nga ndaà t̄jindaà jè ni'ya, yaá kijnasòn ñánda naxi choòn. ²⁶ Tanga nità yá-ne xi 'nchré 'én-na kò mìkiì síkitasòn, k'oaá ngaya-là koni jngoò xità xi tsjìn-là kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya ñánda jncha tsomì. ²⁷ 'Ba jtsí; 'ba t̄jòxkón; f'ìi xajngá nandá yaá bixòña ni'ya jè; mì tà k'oaá kji kjoa xi ma k'e nga bixòña.

²⁸ K'e nga jye kiichja Jesús, ngats'ìi xità xi t̄itsajna, tà k'oaá komà-là koni tsò 'én xi tsakóya. ²⁹ K'oaá s'ín tsakóya koni jngoò xità xi 'ñó t̄jín-là kjotíxoma, mìtsà k'oaas'ín tsakóya koni xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés.

8

Kíí komà nga kjòndaà jngoò-ne x̄it̄a xi t̄ibindojno chrjoa yijo-la
(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

¹ K'e nga itjojen-ne Jesús ya isò'nga nindoò, kjìn x̄it̄a j'it̄jingui-la. ² Jngoò x̄it̄a xi t̄ibindojno chrjoa yijo-la ijchòkon koa tsasìxkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, t̄itsjeè-ná ch'in xi t̄jín-na.

³ Jesús, k'eé tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la x̄it̄a jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne yijo-lè.

K'e nga okitsò Jesús, n̄itoón kjòndaà-ne. ⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—T̄iná'yi, k̄i yá x̄it̄a xi bènojmi-la. T'in ñánda t̄jna no'miì, takó-la yijo-lè nga jyeé kjòndaà-ne; koa jch'ii kjotjò-lè, tsojm̄i xi s̄jé kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga kàtèe-ne j̄nà x̄it̄a nga jyeé kjòndaà-ne ch'in-lè.

Kíí komà nga kjòndaà-ne ch̄i'nda-la xi x̄it̄a sko-la soldado
(Lucas 7:1-10)

⁵ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Capernaum, jngoò x̄it̄a sko-la soldado ts'e Roma ijchòkon, kisijé-la kjòndaà. ⁶ Kitsò-la:

—Na'èn, x̄it̄a ch̄i'nda-na kijna-né ján ni'ya-na. Tsí 'ñó xk'én koa t̄ifa kjo'in nga mikii ma síhiníyá yijo-la.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Koma kjísindaà-na.

⁸ Jè x̄it̄a sko-la soldado kitsò:

—Na'èn, mikii ok'in-na nga ngaji k'oín sobi ni'ya-na, ta saá t̄jiì okixi nga kàtandaà-ne, koa kòndaà-ne ch̄i'nda-na. ⁹ 'An, t̄jiiin-na nga t̄jín-lè kjotixoma. T̄ikoáá 'an, t̄jín-na x̄it̄a ítjòn xi otixoma-na, t̄ikoáá t̄jín-na soldado xi 'an otixoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, f̄i-né; xan-la xi ijngoò: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi ch̄i'nda-na: “K'oa t̄'jin”, síkitasòn-na.

¹⁰ K'e nga kiì'nchré Jesús j̄nà 'én koi, tà kjòxkón-la. Kitsò-la j̄nà x̄it̄a xi t̄jingui-la:

—Okixií xi xan-nò, ya Israel n̄i saá jngoò x̄it̄a sakó-na xi k'oas'ín ndaà mokjeiín-la koni jè x̄it̄a jè. ¹¹ K'oaá xan-nò, kjìn x̄it̄a kjoíi-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi k̄okj̄en-ko Abraham ko Isaac ko Jacob ya ngajmiì ñánda tíhotixoma Nainá. ¹² Tanga j̄nà x̄it̄a xi t̄jín-ne nga ya k̄itsajna ñánda kotixoma Nainá, k̄it̄jokàjiiin-né; ján kjoí nditsin ñánda j̄nò choòn, ko yaá sk̄indàya koa s̄ij̄ts'iiin n̄i'ño.

¹³ K'eé kitsò-la Jesús jè x̄it̄a sko-la soldado:

—T'in-ne ni'ya-lè; koni s'ín nga ndaà mokjeiín-lè, k'oaá s'ín koma.

Jè ch̄i'nda-la t̄ik'eé kjòndaà-ne.

Kíí kis'iiin Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro
(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jesús kiì ni'ya-la Pedro koa kijtseè nachíya-la nga kijna xk'én; ch'in t̄jnga t̄jín-la.

¹⁵ Jesús tsohót'aà-la tsja jè chjoón, n̄itoón kjòndaà-ne ch'in t̄jnga-la, tsasítjen-ne jè chjoón, ikjoàn kisís'in-la Jesús.

Kíí kis'iiin Jesús k'e nga kjìn x̄it̄a xk'én j'iiiko-la
(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ K'e nga jye k̄oj̄nò, kjìn x̄it̄a xk'én j'iiiko-la Jesús xi in̄ima ch'o-la neii t̄jín-la. Jesús tà jngoò okixi kitsjaà nga tsatixoma-la mé-ne nga itjokàjiiin-ne in̄ima-la j̄nà x̄it̄a ngats'ii in̄ima ch'o-la neii, koa kjòndaà yije-ne x̄it̄a xk'én. ¹⁷ Kjoa koi koni s'ín komà, koií tsitasòn koni kitsò Isaías x̄it̄a xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò: “Jè jaàxìn ch'in-ná ko jè kisikjeiín kjo'in nga kjòndaà-ne ñánda kitsi'on yijo-ná.”

Mé xi sjé Jesús it'aà ts'e xita xi mejèn-la fitjìngui-la
(Lucas 9:57-62)

¹⁸ K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma-ne xita xi kitseèndi-la, kitsjaà-la okixi xita xi kota'yàt'aà-la nga kii ján xijngoàà ndáchikon. ¹⁹ K'ée j'ii jngòò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Maestro, kjítjìngui-lè nita ñánda nga k'óin.

²⁰ Jesús kitsò-la:

—Jña ninda tjín-la nguijo ñánda oyijò, koa jña nise tjín-la tjé, tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya.

²¹ Ijngòò xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, tjì'nde-ná nga ítjòn kjián kihijñaà na'èn-na.

²² Jesús kitsò-la:

—Ji, nchrobátjìngui-ná, jña mik'en kàtihjiìn mik'en-la.

Kii kis'ùin Jesús nga kisikínajyò tjojkón ya ijìin ndáchikon
(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

²³ Jahas'en Jesús jè chitso; kjihijtako jña xita xi kota'yàt'aà-la. ²⁴ Tà nitoón tsatsejèn jngòò tjojkón ko jtsí ya ijìin ndáchikon, ko jè ndáchikon taxki komà-né, mejèn bíjtsa'ma jè chitso. Tanga jè Jesús kjinafé-né. ²⁵ Jña xita xi kota'yàt'aà-la k'ée kiikon nga kisikjaá-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tikinda-nájen. Jye titsabixònguindá.

²⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? 'Nó chiba mokjeiín-nò xi it'aà ts'an.

K'ée tsasitjen Jesús, tsohótiko tjojkón ko ndáchikon koa nitoón kisijyò-ne tjo koa kjòndaàya-ne. ²⁷ Koa jña xita xi kota'yàt'aà-la tà kjòkón-la, kitsò:

—Yá xita-ne jè skanda jè tjo ko ndáchikon síkitasòn-la.

Kii kis'ùin Jesús nga tsachrjekàjìin inima ch'o-la neí xi tjín-la xita Gadara
(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸ K'e nga ijchò Jesús ján xijngoàà ndáchikon ya nangui Gadara, jò xita ijchò kinchat'aà-la xi ya itjo-ne ya ñánda sihiijìn mik'en. Inima ch'o-la neí tjín-la. 'Nó jchán ts'en, kjaán-ko-ne tsà yá xi ya kjoahaya ndiyá. ²⁹ 'Nó kiichja nga kitsò:

—¿Mé xi mejèn-lè ko ngajen, ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè? ¿A koií xá kòf'i-ne nga jchatoòn-nájen k'e nga tikj'eè bijchó nachrjein-la kjo'in?

³⁰ Ya chrañàt'aà-la kjìn jchán chinga nchikjèn-jno, ³¹ koa jña inima ch'o-la neí tsibítsi'ba-la Jesús, kitsò-la:

—Tsà kinachrjekàjìin-nájen, tjì'nde-nájen nga kitjás'en-jìin-jen yijo-la chinga koi.

³² Jesús kitsò-la:

—Ndaà tjín, tanguió.

Ikjoàn itjoijìn yijo-la jña xita koi, k'ée jahas'en-jìin yijo-la jña chinga, koa ngats'ii chinga tsatíkájjen-jno ya naxi skanda ijìin ndáchikon ko yaá k'en.

³³ Jña xita xi ko'ndà chinga tsanga; k'e nga ijchò ijìin naxandá, tsibénojmí yije kjoa xi komà ko kjoa xi komàt'in jña xita xi inima ch'o-la neí tjìin inima-la. ³⁴ K'ée ijchò ngats'ii xita naxandá ñánda tjina Jesús; k'e nga kijtseèkon tsibítsi'ba-la nga xin nangui kàtji.

9

Kii kis'ùin Jesús nga kisindaà jngòò-ne xita xi mì kì ma síhiníyá yijo-la
(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

¹ K'e nga jahas'en Jesús jè chitso, jahatot'aà xijngoàà ndáchikon koa ijchò-ne naxandá-la. ² Ya ijchòko jngòò-la xita xi mikii ma síhiníyá yijo-la; kjinason-la nachan-yá. K'e nga kijtseè Jesús nga jña xita koi mokjeiín-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xita xk'én:

—Ji ndí na'èn, tjiì-la nga'ño yijo-lè; jé-lè jye kichàat'aà-lè.

³ Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tjin i'nga xi kitsò kjohítsjeèn-la: “Xita jè, Nainá chjajno-la.” ⁴ Jesús nitoón kijtseèya-la koni s'in nchisíkítsjeèn, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-la inima-nò nga ch'o tsò-ne? ⁵ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-la jè xita xi xk'én: “Jé-lè jye kichàat'aà-lè”, kò tsà xán-la: “Tisítjin koa titjeí”? ⁶ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tji'nde-na nga sijchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

K'ée kitsò-la jè xita xk'én:

—Tisítjin, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

⁷ K'ée tsasítjen jè xita xk'én, kii-ne ni'ya-la. ⁸ K'e nga kijtseè jñà xita nga tsasítjen-ne jè xita xk'én, tà k'oaá koma-la; k'ée jeya kisikijna Nainá nga k'oas'in tse nga'ño tsjá-la xita isò'nde.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kùichja-la Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹ Jesús kii-ne i'nde jè. K'e nga tífi, kijtseè jngoò xita xi 'mì Mateo xi tijnat'aà ímixa ya ñánda síkíchjítjì tsojmi, ton xi fi Roma; kitsò-la:

—Nchrobátjngui-ná.

K'ée tsasítjen Mateo, kiitjngui-la Jesús.

¹⁰ K'e nga tijnat'aà ímixa Jesús nga tikjèn ya ni'ya-la Mateo, kjin xita j'ii xi tikoá tsojmi síkíchjítjì kò xita xi jé tjin-la. Tikoá tsibitsajnat'aà ímixa, tsakjèn-kò Jesús kò jñà xita xi kota'yàt'aà-la. ¹¹ Tanga jñà xita fariseo, k'e nga kijtseè xita koi, kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'in-ne maestro-nò nga xita xi síkíchjítjì tsojmi kò xita jé kjèn-kò-ne?

¹² Kii'nchré Jesús, k'ée kitsò-la:

—Jñà xita xi mì ch'in tjin-la, mì chjìnexkii mochjeén-la, jñà-né xita xi xk'én xi mochjeén-la chjìnexkii. ¹³ Tanguió chíta'ya isa kó tsòya-ne Xojon-la Nainá xi tsò: “An mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn; kì tã tsjaà cho nik'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná.” Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'ikjaajñaà xita kixi, jñà-né xita xi tjin-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-la mé-ne mì bitsajnachjan-ne xita-la

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴ Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jñà xita xi kota'yàt'aà-la j'iikon Jesús ñánda tjna koa kiskònangui-la, kitsò:

—Ngajen kò xita fariseo kjit'aà nachrjein bitsajnachjan-jen. ¿Mé-ne jñà xita tsiji mìkii bitsajnachjan-ne?

¹⁵ Jesús kitsò-la:

—¿A baá bitsajna xita k'e nga s'eí tjin k'e nga títsajna osen xi kòbixan? Tanga kijchò nachrjein k'e nga tjáxin-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan xita.

¹⁶ Jngoò nikje ibaà mìkii ma sijto-ne kò nikje xitse; nga jè nikje xitse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jè nikje ibaà. Isa tse koma ñánda kixajnda kji. ¹⁷ Tikoáá mìkii ma sìnchá xán ixii jè chrjoa jchínga, jè xán ixii kotijnda-né jè chrjoa jchínga koa xíxteèn jè xán. Tikoáá chija jè chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa xitseé sìnchá. K'oaá s'in ndaà sìnchá ingajò.

Tsòti-la Jairo kò chjoón xi kitsobà nikje-la Jesús

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

¹⁸ Tik'ée-ne nga tíchja Jesús, ijchò jngoò xita skò-la jñà xita judío, tsasìxkò'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na, sa kò jye k'en; tanga tsà jì k'oín kò tsà kjòt'aà-la ndseii, kijnakon ijngoò k'a-ne.

19 Tsasítjen Jesús, kiiko jè xita sko-la ko jña xita xi kota'yàt'aà-la. 20 K'e nga nchifi, jngoò chjoón ijchòtjngui-la; chjoón jè, jyeé ko tejò nó xk'én nga tíxíteèn-la jní. Kii kasit'aà chraña-la Jesús ya ijton íts'in nga kitsobà'ño itjòn nikje-la. 21 K'oaá s'in tíhóko inima-la: “Tsà tà jè sikoaa nikje-la, kondaá-na.” 22 Jè Jesús kisikáfaya, kijtseè chjoón jè, kitsò-la:

—Ndí nea, tji-la nga'ño yijo-lè. Kòmandaà-ne koií-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an.

Tijè-ne hora kjòndaà-ne chjoón jè.

23 K'e nga ijchò Jesús ya ni'ya-la jè xita sko-la xita judío, kijtseè música xi nchisíkjane nga jye kihijiín mik'en koa kijtseè nga fijen fikjá xita nga 'ño nchikjindáya. 24 Kitsò-la:

—Títjoo ni'ya; jè tsòti mitsà kòbiyaà, tà kjinafé-né.

Jña xita, tà tsijnòkeè-né k'e nga okitsò Jesús. 25 Tanga Jesús tsachrje ni'ya ngats'iì xita xi títsajna; k'eé jahas'en ni'ya, kiskoé tsja jè tsòti, koa jè tsòti tsasítjen. 26 Nga kijndà i'nde jè, tsabísòn 'én it'aà ts'e kjoa xi koma.

Kó s'in komàt'in xita xi jò ma-ne xi mìkiì tsejèn-la

27 K'e nga itjo-ne Jesús i'nde jè, jò xita xi mìkiì tsejèn-la kiitjngui-la; 'ño kiichja, kitsò-la: —jchahimatakòn-nájen, ngaji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá itjòn David [nga ji tjina ngajo-la]!

28 K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jña xita xi mìkiì tsejèn-la ijchòkon. Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A mokjeiín-nò nga koma-na sindaà-nò?

K'eé kitsò jña xita xi mìkiì tsejèn-la:

—Jon, Na'én. Komaá-lè.

29 Jesús k'eé kisiko jña xkon, kitsò-la:

—Jño, koni s'in mokjeiín-nò, k'oas'in kàtandaà-nò.

30 Jña xita xi mìkiì tsejèn-la, kitáx'a-ne xkon koa kjòndaà-ne. Jesús 'ño tsibínè-la nga kitsò-la:

—Ndaà t'een kindà nga mì yá xita xi skoe kjoa koi.

31 Tanga jña xita koi, k'e nga itjo-ne ni'ya, tik'eé tsibíts'ia nga tsibénojmi nga kijndà i'nde jè, kós'in kis'iín Jesús.

Kó s'in komà nga kjòndaà-ne jngoò xita xi mìkiì ma chja

32 K'e nga jye nchifi-ne jña xita xi mìkiì tsejèn-la, j'iiiko jngoò-la Jesús xita xi mìkiì ma chja nga inima ch'o-la neíí tíjìn inima-la. 33 Jesús k'e nga jye tsachrjekàjìin inima ch'o-la neíí xi tíjìn inima-la jè xita xi mìkiì ma chja, tik'eé komà kiichja-ne. Ngats'iì xita xi ya títsajna tà kjòxkón-la. Kitsò:

—Kj'eè kii 'yaá kjoa xi k'oas'in ma i i'nde Israel.

34 Tanga jña xita fariseo kitsò:

—Jè sobà xita sko-la xita neíí tsjá-la nga'ño nga ma-la ochrjekàjìin inima ch'o-la neíí xi tjín-la xita.

Kó kitsò Jesús k'e nga kjòhimaakeè xita xi kjìn ma-ne

35 Jesús tsajmejìin ñánda naxandá iì ko naxandá jtobá nga tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga ts'e naxandá koi. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'in otixoma Nainá; tikoa kisindaà-ne ngats'iì ch'in xi tjín-la xita nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. 36 K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma xita, kjòhimaakeè nga 'ño makájno-la ko mì yá xi osiko nga jye títsjohoya k'oaá ngaya-la koni orrè xi tsjìn-la paxtò xi ko'ndà. 37 K'eé kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Xi okixi, 'ño tse xá tjín xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'in ma k'e nga kjìn tsojmì majchá tanga jña xita ch'i'nda xi síxá, chiba ma-ne; 38 títsi'ba-là jè Nei-la xá, kàtasíkasén-isa xita ch'i'nda xi koiíxkó tsojmì koi.

10

*Kó 'mì 'ín-la x̄ita-la Jesús xi tejò ma-ne
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)*

¹ Nga koma iskan Jesús kiichja-la x̄ita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la, kitsjaà-la kjotixoma nga koma kochrjekàjiin inima ch'o-la neií xi tjín-la x̄ita koa koma-la s̄indaà-nè n̄ita mé ch'in-ne nga ijòjno ijòt'aà yijo-la x̄ita.

² J̄nà 'ín-la x̄ita xi tejò jaàjiin Jesús nga tsibíxáya-la: jè tíjna ítjòn, Simón xi t̄ikoa Pedro ki'mì, k̄o Andrés xi 'ndse ma Pedro; Jacobo k̄o 'ndse Juan xi ixti-la Zebedeo; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, k̄o Mateo jè xi kisikíchjítjì tsojmì ts'e Roma; Jacobo, ti-la Alfeo; Lebeo xi t̄ikoa Tadeo ki'mì; ⁴ Simón, x̄ita xi ya fit'aà-la x̄ita cananista; k̄o Judas Iscariote jè xi kisingsatsja kondra-la Jesús.

*Kós'ín tsatixoma-la Jesús x̄ita-la xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)*

⁵ Jesús kisikasén nga tejò x̄ita xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí 'én-la Nainá koa kitsjaà-la kjotixoma, kitsò-la:

—Mikiì onguió ya j̄nde-la j̄nà xi mìtsà x̄ita judío; t̄ikoa mikiì bitjaàs'en-j̄noò ya naxandá-la x̄ita Samaria. ⁶ Yaá tanguíchòn j̄nà x̄ita naxandá Israel koni orrè xi kichijà. ⁷ K'e nga onguió tinókjoaya koa tixón: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kó s'ín otixoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.” ⁸ Tindaà-nò x̄ita xi xk'én; t̄itsjeè xi t̄ibindoyno chrjoa yijo-la; t̄ikjaáya-la xi jye k'en; nachrjekàj̄noò inima ch'o-la neií xi t̄jiin inima-la x̄ita. Tà kjotjò kitjoé-nò nga'ño koi, t̄ikoaá tà kjotjò tjii ngajo-la j̄nà x̄ita.

⁹ N̄imé ton ch'aà. ¹⁰ Kì na'ya ch'aà xi it'aà ts'e ndiyá. Mikiì tsà jò nachro ch'aà. T̄ikoaá mikiì xoxté tsjayaà. T̄ikoaá k̄i yá garrote ch'aà. Nga jè x̄ita xi síxá, mochjeén-né nga k'oi-la tsojmì xi skine.

¹¹ K'e nga kijchoò naxandá ì, o xi naxandá jtobá t̄inchátsjioò jngoò ni'ya xi ndaà x̄ita nei-la, yaá titsajnakoo skanda k'e nga ongui-nò. ¹² K'e nga kitjás'een ni'ya, t̄ixat'aà j̄nà x̄ita nei-la ni'ya. ¹³ Tsà j̄nà x̄ita nei-la ni'ya skoétjò-nò, t̄ichikon-t'ioòn nga s'e-la kjoa'nchán, tanga tsà mikiì skoétjò-nò, tà saá j̄nò s'e-nò kjoa'nchán nga s̄ichikon-t'in-nò Nainá. ¹⁴ Tsà mikiì skoétjò-nò, k̄o tsà majin-la k̄ji'nchré 'én-nò, t̄itjoo ni'ya jè, o naxandá jè, koa titsajneè chijo-la ndsokoò. ¹⁵ Okixií xi xan-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nachrjein k'e nga s̄indaàjiin-la x̄ita, mì k'oaá-ne koni j̄nà x̄ita ts'e naxandá Sodoma ko Gomorra.

Kjo'in xi tjín k'e nga 'én-la Nainá bènojmiá

¹⁶ T̄iná'ya, 'an, k'oaá s'ín sikasén-nò koni tsà orrè ya j̄jiin-la cho tsején. J̄nò, titsajnandaà n̄ita mé kjoa-ne koni tsà ye xi 'ño maña t̄ikoa indaàkjoa kàtama koni tsà n̄ise paloma.

¹⁷ Ndaà t̄ikindaà yijo-nò. J̄nà x̄ita koi, ján skinit'aà-nò nguixkon x̄itaxá koa skaàn-koo-nò ya ni'ya ingo sinagoga. ¹⁸ Skanda ján k̄jiko-nò nguixkon x̄itaxá gobernador k̄o x̄itaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an j̄nà x̄itaxá k̄o j̄nà xi mìtsà x̄ita judío. ¹⁹ K'e nga skinit'aà-nò ñanda titsajna x̄itaxá, k̄i makájno-nò kós'ín kinókjoaa, o kós'ín kixón. Nga t̄ik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. ²⁰ Nga mìtsà j̄nò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-nò kjohitsjeèn nga ma kinókjoaj̄jiin-la j̄nà x̄ita.

²¹ T̄ijè-ne 'ndse s̄ingsatsja 'ndse x̄ita nga s̄ik'en. Jè na'èn-la s̄ingsatsja ki'ndí-la nga s̄ik'en x̄ita. J̄nà ixti-la s̄ingsatsja na'èn-la nga kiyá. ²² Ngats'ìi x̄ita isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an; tanga jè x̄ita xi kixi k̄jna skanda kjoehet'aà-ne, jè-né xi kitjokàjiin kjo'in. ²³ K'e nga k̄jt̄jngui kondra-nò x̄ita xi jngoò naxandá, t̄iyó, xìn naxandá tanguió. Okixií xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, isaá ítjòn kjoiaa nga t̄ik'jè onguió yije kóhokji naxandá Israel.

²⁴ Jngoò x̄ita xi kota'yà mìtsà isa tíjna ítjòn koni maestro-la; t̄ikoaá jngoò x̄ita xi ch̄i'nda tíjna mìtsà isa tíjna ítjòn-la nei-la. ²⁵ Jè x̄ita xi kota'yà kojngoó ikon tsà k'oas'ín k̄ijchò koni

jè maestro-la kò jè xi ch'nda tíjna tsà tà k'oas'ín k'ína koni jè nei-la. Jè xi na'èn tíjna, xita neíí tsò-la; jñà xi ixti-la, ìsàá tsato ch'o k'itsò-la.

Yá xita xi kiskón-lá
(Lucas 12:2-9)

²⁶ 'Kì xita tsakjoòn-là. Nga nì mé tíjn xi tíjtsa'ma xi mìkìl kòtsejèn; ngats'ìi xi tíj'ma, jchaá-la. ²⁷ Jè kjoa xi k'oá xan-nò k'e nga jñò choòn, k'oáá tixón k'e nga nachrjein; koa jè xi kjoa'ma xan-nò, jñò t'ínókjoaya kóhokji isò'nga ni'ya. ²⁸ Kì tsakjoòn-là jè xi ma-la sík'en yijo-ná, tanga iníma-ná mìkìl koma-la sík'en. Jè xi tiskón-là xi ma-la sík'en yijo-ná kò iníma-ná nga kinijìn-ná ni'ín ts'e kjo'in.

²⁹ 'Maá satíjna jò ndí nise nas'ín tà jngoò ma ton-ná. Tanga nijngoò nise kiyá tsà mìkìl tsjá'nde Nainá. ³⁰ Jñò, skanda tsjaskoò tíxkeya yije-la Nainá. ³¹ Koií kjoa-la, k'ì tsakjoòn-jèn. Ìsàá tse chíj-nò mì k'oáá-ne nas'ín k'ijn ma ndí nise.

Jñà xita xi tsò nga 'an fit'aà-na
(Lucas 12:8-9)

³² 'Nita yá-ne xi tsjá 'én nga nguixkòn xita nga 'an fit'aà-na, 'an k'oáá t'ì xán nga nguixkòn Na'èn-na xi tíjna ngajmìi nga xita ts'an-ná. ³³ Tanga jè xi k'ójna'mat'in-na nga nguixkòn xita, 'an k'oáá t'is'ín k'ójna'mat'ian it'aà ts'e nga nguixkòn Na'èn-na xi tíjna ngajmìi.

Kí koma nga kojòya xita xi kjoa ts'e Cristo
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Kì k'oáá s'ín n'ík'ísjeèn nga kjoa'nchán j'ìikoaa isò'nde. Mì kjoa'nchán j'ìikoaa, ta saá kjoajchán j'ìikoaa. ³⁵ Koií xá j'i-na nga jñà xita, tíjè-ne na'èn-la koma-ne kondra-la; jè tsòti-la, tíjè koma-ne kondra-la nea-la; kò jè kja'nda-la, tíjè nachiya-la koma-ne kondra-la. ³⁶ Nga jngoò ìjngoò xita, tíjñà-ne xita ni'ya-la koma kondra-la.

³⁷ 'Jè xi ìsa tjòkèè na'èn-la kò nea-la kò 'an mìkìl matsjakeè-na, mìkìl ok'in-la nga xita-na xán-la; kò jè xi ìsa tjòkèè ti-la, o jè tsòti-la, kò 'an mìkìl matsjakeè-na, mìkìl ok'in-la nga xita-na xán-la. ³⁸ Jè xi kjo'in tsakjón-la nga majìn-la ojen krò-la nga 'an k'jinchrobà tíjngui-na mìkìl ok'in-la nga xita ts'an xán-la. ³⁹ Jè xita xi ndaà ótsji kós'ín ma síkinda yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá síchija-né kò kjo'in k'ijnajìn; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-la nga kiyá xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà k'ína.

Kjondaà xi tíjn-la xita xi skoétjò xík'ín
(Marcos 9:41)

⁴⁰ 'Jè xita xi skoétjò-nò, 'an kjoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na, jè kjoétjò xi kisikasén-na. ⁴¹ Jè xita xi kjoétjò jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, koií kjoa-la nga 'én-la Nainá chja, k'oáá t'is'ín kochikon-t'in koni jè xita xi chja ngajo-la Nainá. Kò jè xita xi skoétjò jngoò xita kixi, koií kjoa-la nga ndaà s'ín, t'ikoáá tà ngàsòn kochikon-t'in koni jè xita kixi. ⁴² Nita yá-ne xi tsjá jngoò chítsín-la nandá 'nchán jngoò ndí xita ima-na koií kjoa-la nga 'an kota'yàt'aà-na, okixi-né kochikon-t'in-né.

11

¹ K'e nga jye kitsjaà-la okixi kós'ín síxá xita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la Jesús, kíikakóya kò kisika'bí 'én-la Nainá ngats'ìi naxandá xi tíjn ya i'nde jè.

Jesús, kí kitsò-la xita xi ijchò kjònangui-la it'aà ts'e Juan
(Lucas 7:18-35)

² Juan, nga ndayá tíjna'ya, k'ì'nchré kjoa xi t'is'ín Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Kisikasén i'nga xita xi kota'yàt'aà-la ³ nga k'ì kjònangui-la. Kitsò-la:

—¿A jí-né xi Cristo xi tíjné-lè nga kjoii a xi k'ejí chíña-lajen?

⁴ Jesús kitsò-la:

—Tanguió, tènójmí-là Juan jñà kjoa xi titsa'yaà kò xi titsana'ya. ⁵ Jñà xità xi mìkì tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jñà xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tìbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjno-ne yijo-la; jñà xità xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; kò xità xi jye k'en, nchifaayaá-la; koa jñà xità ima, jyeé tís'enojmí-la 'én ndaà-la Nainá. ⁶ Mé tà ndaà-la jè xità xi ngui jngòò k'a ndaà mokjeiín-la it'aà ts'an nga nì mé xi osijna-ikòn-la.

⁷ K'e nga jye kù-ne xità xi kota'yàt'aà-la Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xità xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-la ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-la jngòò xità xi yá ínaxo kji nga tsjìn-la nga'ño nga ma síjtíya-la tjo? ⁸ Tsà majìn, ¿mé-nè xi tsanguì chitsejèn-la? ¿A jngòò xità xi 'ño ndaà kji nikje-la? Jñà xità xi 'ño ndaà kjoàn nikje-la, yaá títajna ya nì'ya-la xítaxá ítjòn. ⁹ ¿Mé xá xi tsanguì-nò? ¿A jè tsanguì chitsejèn-la jngòò xità xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá tíjna ítjòn mì k'oaá-ne koni jngòò xità xi chja ngajo-la Nainá. ¹⁰ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'Aán sikasén ítjòn-lè xità-na xi kji kò 'én, jè xi koiindaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

¹¹ Okixi-né, ngats'ì xità xi tjin i isò'nde, nì saá jngòò xità bitjokàjìn xi mangàsòn koni jè Juan xi kis'ìin bautizar xità; tanga ya ijìn naxandá ñánda otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, jè xità xi fehet'aà-ne, isaá jeya tíjna mì k'oaá-ne koni Juan.

¹² Tjen-ne nga j'i Juan xi kis'ìin bautizar xità, jè kjotíxoma-la ngajmì, tse kjoasì tísakó-la skanda nachrjein i'nde; jñà xità ts'en mejèn-la nga kàtachija kjotíxoma.

¹³ Ngats'ì xità xi kichja ngajo-la Nainá kò xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés, tà 'én j'ìiko skanda k'e nga j'ì Juan xi kis'ìin bautizar xità. ¹⁴ Tsà mokjeiín-nò koni tsò jè kjotíxoma kò xità xi kichjaya tikoáà kòkjeiín-nò nga jè Juan, jè-né xità xi 'mì Elías xi tjinè-la nga koií. ¹⁵ Ndaà tina'yaà koni xan-nò.

¹⁶ ¿Yá xi sìngàsòn-koáa jñà xità xi tjin nachrjein i'nde? Jñà kongàsòn-kjoò jñà ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xikjín, tsò-la: ¹⁷ “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò, mìkì kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga jñò, mìkì kàchìndáyaa.” ¹⁸ K'e nga j'ì Juan, mìtsà 'ño tsakjèn, nì mì xán kits'ì, koa jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neí tjin-la.” ¹⁹ Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñà xità tsò-né: xità chrjá'a-né, xità ch'i-né, amigo-la-né jñà xità-la xítaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì kò jñà xi xità jé. Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjin k'e nga jye bitasòn.

Jesús, kii kitsò-la jñà xità naxandá xi mìkì 'nchréñijon
(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús k'eé tsibíts'ia nga tsohótiko ngats'ì xità naxandá ñánda nga kjìn kjoxkón-ndaà kis'ìin, koií kjoa-la nga jñà xità xi ya i'nde-la mìkì kisikájno jé-la nga tákó jé nchihótsji. Kitsò-la:

²¹ —iIma xó-nò jñò, xità naxandá Corazín! iIma xó-nò jñò, xità naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro kò Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjoxkón xi ndaà tjin xi komà ya ijìn naxandá tsajòn, tsà jñà xità Tiro kò Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá kò chijo ni'ín kisikaàjno skò koni seña nga jye kisikájno kjoa ts'e jé-la, mì tì jé ótsji-ne. ²² Tanga k'oaá xán-nò, k'e nga jè nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xità naxandá Tiro kò Sidón. ²³ Koa jñò xi xità naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeiín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmì? Majìn, yaá kitsajnajñò i'nde ñánda tjin kjo'in. Tsà yaá-làne naxandá Sodoma k'oas'ín komà kjoxkón xi komà tsajòn, jè naxandá Sodoma tákó kijnaá-la skanda nachrjein i'nde. ²⁴ K'oaá xán-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xità naxandá Sodoma.

Ñánda sakó-ná kjoa nìkjáya ts'e inima-ná
(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jñà nàchrjein koi Jesús kitsò:

—Na'èn xi tsiji ngajmù kò tsiji isò'nde, jeya síkíjna-lè nga jñà kjoa koi tsibì'ma-là jñà xita xi tjin-là kjoachjine kò xi 'ñó tjin-là kjohitsjeèn nga jñà tsakoò-là xi taxki ndí xita ima kjoa.

²⁶ Jon, Na'èn, nga k'oaá s'in kjòmejèn-lè.

²⁷ 'Ngats'ìi kjoa ts'e kjotixoma, 'aán kisìngatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-là ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tikoáá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-là beèxkon; kò jè Ki'ndí-là kòkò-là jñà xita xi jè mejèn-là nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma. ²⁸ Nchrobáchón-ná ngats'ioò xi jye ijta-nò nga nixá kò nga kich'ajen ch'á-nò, 'aán síkjáya-nò. ²⁹ Jch'ajen-kò-ná jè yá ibo xi 'an 'yajen mé-ne nga koma-nò kòs'in s'een koni s'in s'iaàn 'an. K'oas'in t'een koni 'an nga tjin-na kjoatsejta kò indaá kjoa tjin inima-na. K'oas'in sakó-nò kjoa nìkjáya ts'e inima-nò. ³⁰ Jè yá ibo kò ch'á xi 'an sík'ajen-nò, jna-né, mìtsà 'ñó i'í.

12

Yá xita xi otixoma-là jñà nàchrjein nìkjáya

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

¹ Jè nàchrjein nìkjáya, Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-là ya ja ya ñánda títe trigo. Koá jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús kjòhojò-là. K'eé tsate natín-là trigo, ikjoàn kiskine. ² Jñà xita fariseo k'e nga kijtseè, kitsò-là Jesús:

—Chítsején-là jñà xita xi kota'yàt'aà-lè, jè kjoa xi nchis'in; mìkì tji'nde nga k'oas'in koma jè nàchrjein nìkjáya.

³ Jesús kitsò-là:

—¿Jñò, a mìtsà jye tíjìn-nò koni s'in tíchja Xojon-là Nainá koni kis'ìin xitaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xita-là xi kjihijtakò k'e nga kjòhojò-là? ⁴ Jahas'en ni'ya-là Nainá koa tsakjèn inchrájin tsjeè-là Nainá xi mìkì tji'nde-là nga jè David kòkjen kò xita xi kjihijtakò; ta jñà nò'mi tji'nde-là nga kòkjen. ⁵ ¿A tikoáá mìtsà jye tíjìn-nò koni tsò kjotixoma xi kiskìi Moisés? Nga jñà nò'mi, ya iya ingo ítjòn, síxá-né nas'in jè nàchrjein nìkjáya, kò nas'in síxá mìtsà jè nchihótsji. ⁶ 'An, k'oaá xan-nò, jngoò tíjna ijndé xi isa jeya tíjna mì k'oaá-ne koni jè ingo ítjòn. ⁷ Ngats'ioò jñò mìkì machiya-nò kó tsòya-ne Xojon-là Nainá nga tsò: “'An, mejèn-na nga kátas'e-nò kjohimatakòn, kì tã tsjaà cho nìk'eèn kjotjò xi 'an 'biù-ná.” Tsà kochiya-nò, mì-la kii kjo'in k'oi-là xita xi mìtsà jè tjin-là. ⁸ K'oaá s'in tjin, 'an xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na, 'aán otixoma-là nàchrjein nìkjáya.

Mé kjoa xi kisakò-là Jesús k'e nga kisindaà jngoò-ne xita nàchrjein nìkjáya

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

⁹ Ikjoàn kii-ne Jesús ya i'nde jè; jahas'en jngoò ni'ya ingo sinagoga. ¹⁰ Ya tíjna jngoò xita xi kixit'aà jngoò tsja. Jñà xita xi ya títsajna kiskònangui-là Jesús nga mejèn-là kohòngui, kitsò-là:

—¿A tji'nde-né nga kjondaà-ne xita k'e nga jè nàchrjein nìkjáya?

¹¹ Jesús kitsò-là:

—Jñò, tsà tíjna jngoò-nò orrè kò tsà ya skaya ngajo, ¿a mìtsà konguínachrjeè nas'in nàchrjein nìkjáya? ¹² Jyee 'ya, isaá 'ñó chjí-là jngoò xita mì k'oaá-ne koni jngoò orrè. Koií kjoa-là nga tji'nde-né nga kòsikoáá xita nas'in jè nàchrjein nìkjáya.

¹³ Jesús kitsò-là jè xita xi kixit'aà jngoò tsja:

—Tjeendojò ndseii.

Xita jè, tsijmeé tsja, nitoón kjondaà-ne; k'oaá tì kji komà-ne koni kji xi jngoò. ¹⁴ Jñà xita fariseo, k'e nga itjo-ne ingo, ikjoàn tsajoóya-ne nga mejèn-là sikk'en Jesús.

K'oaá s'in tsitasòn 'én xi kùichja Isaías xi it'aà ts'e Jesús

¹⁵ Jesús, k'e nga kijtseè nga jñà xita fariseo mejèn-là sikk'en, itjo ni'ya, kii. Kjìn xita kùitjngui-là. Jesús kisindaà-ne ngats'ìi xita xi xk'én. ¹⁶ Kitsjaà-là okixi jñà xita nga mìkì

keènojmit'in yá-né jè. ¹⁷ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiichja Isaiás, xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ I tjna jè chi'nda-na jè xi 'an jaajñaà, xi 'ño matsjake,

tjin-la kjotsja inima-na xi it'aà ts'e.

'Aán tsjaà-la Inima Tsjeè-na

nga jè kichjajin-la ngats'ii xita isò'nde xi kjoakixi mé-ne nga koma sindaajin-la.

¹⁹ Mitsà xita skaàn-ko, ko ni mé 'én xi 'ño kichja,

ko mi kikiná'ya-la ya iya ndiyá 'én xi kichja.

²⁰ Mikiì skit'o jngoò yá inaxo xi jye mejèn tit'ò,

tjkoaá mikiì sikkits'o jngoò ni'in xi ta ni'ndii tbitjo sa-la.

K'oas'in s'iin skanda k'e nga koiindaajin xi kjoakixi.

²¹ Jña xita naxandá xi tjin isò'nde xi mitsà xita judío,

kojjein-la nga skóna-la kjondaà xi tsjá-la.

Mé xi komat'in jña xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

²² J'iiiko jngoò-la xita Jesús xi mikiì tsejèn-la, ko xi mikiì ma chja nga inima ch'o-la neij tjiin inima-la. Kisindaà-ne Jesús nga komà kiichja-ne koa kjotsejèn-la. ²³ Ngats'ii xita, tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿A jè jèe xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá itjòn David [nga jè kijná ngajo-la]?

²⁴ K'e nga kiì'nchré jña xita fariseo kitsò:

—Xita jè, ma-la ochrjekajin inima ch'o-la neij xi tjiin inima-la xita, k'oií-né nga jè síkjeén nga'ño-la Beelzebú xi sko-la xita neij.

²⁵ Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchihóko inima-la, kitsò-la:

—Ngats'ii naxandá xi jòya tjin nga kondra titsajna-la xikjin, ti yijo-lá tísikixòña-ne; koa tsà jngoò naxandá ko tsà jngoò ni'ya xita sijjòya xikjin, mikiì koma ndaà kitsajna. ²⁶ Tsà jè xita neij tijè tíhocrjejin-ne yijo-la neij, jòya tís'in xi tijè-ne yijo-la. ¿Kós'in koma s'e-la nga'ño nga kotixoma? ²⁷ Jñò bixón-nò nga 'an síkjeén nga'ño-la xi sko-la xita neij k'e nga ochrjekajñaà inima ch'o-la neij. Tsà k'oaá s'ín tjin kjoa, jña xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ño k'e nga ochrjekajin neij? Koií kjoa-la, tijnà-ne xita-nò keènojmi nga mitsà kixi kjoa nga jè sko-la neij síkjeén. ²⁸ Tanga 'an, k'e nga ochrjekajñaà inima ch'o-la neij xi tjiin inima-la xita, jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-na nga'ño. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²⁹ ¿Kó s'ín koma kjoahas'en ni'ya-la nga sikkijé-la jngoò xita nei-la ni'ya xi tjin-la nga'ño tsà mitsà itjòn kojit'aà'ño? K'eé koma sikkijé-la k'e nga jye kàsít'aà'ño.

³⁰ Njton yá-ne xi mi 'an fit'aà-na, jè-né kondra-na; koa njton yá-ne xi mikiì síhját'aà-na nga bíxkóyako-na xita xi ts'an koma, jè tísítsjohoba xita.

³¹ K'oaá xan-nò, Nainá sikkjhat'aà-la jña xita njta mé jè xi kohótsji, njta mé 'én xi ch'o tsò kichja. Tanga jè xi Inima Tsjeè-la Nainá kichjajno-la mikiì jchat'aà-la jé-la. ³² Njton yá-ne xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jè xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mikiì jchat'aà-la jé-la ni jè nachrjein i'ndeij, ko ni jè nachrjein xi iskan kjoí.

Kós'in ya-la kós'in tjin inima-la jña xita

(Lucas 6:43-45)

³³ Tsà jngoò yá xi ndaà kji, ndaà toò xi ojà-la. Ko tsà jngoò yá xi mikiì ndaà kji, mikiì ndaà toò xi ojà-la. Jngoò yá, jè toò-la yaxkon-la. ³⁴ Jñò, xita tje-la ye-nò! ¿Kós'in ma kijnókjoa 'én xi ndaà tsò nga ch'o tsò inima-nò? Nga k'oaá tsò 'én xi chja jña xita koni tsò kjohítsjeèn xi tjiin inima-la. ³⁵ Jngoò xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tjiin

inìma-la; koa jngoò xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'en tíjìn inìma-la. ³⁶ K'oaá xán-nò k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjìin, k'oaá s'in tsjá kinda ngats'ìi xita nita mé 'én xi taxki chja. ³⁷ Xi it'aà ts'e 'én-nò, k'oaá s'in sindaàjìin-nò nga jcha-la tsà xita ndaà-nò, o tsà jé tíjìn-nò.

Yá xi tsját'in 'én jñà xita ts'en xi tíjìn nachrjein i'ndeì
(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

³⁸ Jñà xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-la Jesús:

—Maestro, mejèn-najèn nga jcha jngoò-jèn seña xi jì 'nì.

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Jñà xita ts'en ko xita xi mikii 'nchréñijon-la Nainá, síjé jngoò seña xi jeya tíjìn; tanga nímé seña skoe; ta jé skoe ts'e Jonás, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ⁴⁰ Koni jé Jonás nga jàn nachrjein ko jàn nitjen tsibìjnaya indso'ba jngoò tin je, k'oaá tis'in 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jàn nachrjein ko jàn nitjen kójna ijñaa nangui. ⁴¹ Jñà xita naxandá Nínive kosítjen-né jé nachrjein k'e nga koìindaàjìin Nainá; jñà tsját'in 'én jñà xita xi tíjìn nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì tí jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'ñó jeya tíjnaa mì k'oaá-ne koni Jonás [tanga jñò, mikii mokjeiín-nò]. ⁴² Tíkooá jé chjoón ítjòn xi ya otíxoma nangui sur, kosítjen-né jé nachrjein k'e nga koìindaàjìin Nainá; jé tsját'in 'én jñà xita xi tíjìn nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kjiin nangui j'ìi-ne nga j'ìi 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'ñó jeya tíjnaa mì k'oaá-ne koni Salomón [tanga jñò, mikii na'yà-ná].

Inìma ch'o-la neì xi f'ìi jngoò k'a-ne
(Lucas 11:24-26)

⁴³ K'e nga jngoò inìma ch'o-la neì bitjokàjìin inìma-la jngoò xita, yaá ojmeè i'nde ñánda kixi choòn, ótsji'nde nga sùkjáya; k'e nga mikii sakó'nde-la, ⁴⁴ jngoò k'a síkítsjeèn, tsò: “Kjín-la jngoò k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” K'e nga bijchó jngoò k'a-ne, beè ni'ya-la nga kijjñá, ndaà kisatiicha ko tsjeè choòn. ⁴⁵ Ikjoàn fikjaá nguì itoò xikjín xi isa ch'o s'in. K'eé fahas'en-jìin inìma-la xita jé; yaá bitsajna. Xita jé isaá 'ñó ch'o bijnà koni s'in tsibìjna k'e nga sa ítjòn. Jñò, xi xita ts'en 'mì-nò, k'oaá tis'in komat'ioòn nachrjein i'ndeì.

Nea-la ko 'ndse Jesús

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶ Táko tik'eé tíhoko xita Jesús nga ijchò nea-la ko 'ndse. Yaá tsibìtsajna ján ndìtsiaán nga mejèn-la kichja-la. ⁴⁷ Jngoò xita kitsò-la Jesús:

—Nea-lè ko jñà 'ndsì ján ndìtsiaán títsajna. Jì xó koòko-lè.

⁴⁸ Jesús kitsò-la jé xita xi ijchòko-la 'én:

—¿A mejèn-lè nga jchii yá-né xi nea-na ko xi 'ndsè?

⁴⁹ K'eé tsakó-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò:

—Chítsején-lá jñà xita koi, jé-né xi nea-na ko jñà-né xi 'ndsè. ⁵⁰ Ngats'ìi xi síkitasòn koni s'in mejèn-la Na'èn-na xi tíjna ngajmù, jñà-né xi 'ndsè xi tichja ko xi nea-na.

13

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

¹ Tijè-ne nachrjein, Jesús itjo-ne ni'ya, yaá tsibìjnandi ndáchikon. ² Kjín jchán xita chixoñat'aà-la; Jesús jahas'en jngoò chitso; yaá tsibìjnaya. Ngats'ìi xita xi i'nga, yaá tsibìtsajna indii nandá. ³ Tsibìts'ia Jesús nga kjin skoya kjoa xi mangásòn tsibénojmi kitsò:

—Jngoò xita kii kíjndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibìts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ìi nise; tsakjèn. ⁵ Nguì koa tíjìn chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde

tjín-la. Jñà xojmá koi, nitoón isò, koi-né nga mì nanga tjín nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngoò k'aá kixì, koi-né nga tsjìn-la ìma. ⁷ Nguì koa tjín chixò ya jjiìn na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. ⁸ Jñà xi chixò ñánda nangui ndaà, ndaà tsajà-la toò. Tjín xi kitsjaà jngoò sìndò nga jngoò ìjngoò xojmá, tjín xi kitsjaà jàn kaàn, koa tjín xi kitsjaà katé. ⁹ Ndaà tìná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn tsakóya-ne Jesús

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon ñánda tjina koa kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oa'sín nokjoà-la xita kjoa xi mangásòn k'e nga okoòyi?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la xi bénojmíya kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. Tanga jñà xita xi k'ejí, mìkiì tíjìin-la. ¹² Jè xi tjín-la kjohítsjeèn, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ¹³ Koií kjoa-la k'e nga okoòya, koií 'én chjà-la kjoa xi mangásòn. Jñà xita koi, sík'aá xkon tanga mìkiì tsejèn-la. Binchá líká-la tanga mìkiì 'nchré, tìkooá mìkiì machiya-la. ¹⁴ Kjoa ts'e xita koi, k'oaá s'ín bitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Jñò, nas'ín í'ñó-isa kiná'ya-nò tanga mìkiì kochiya-nò,

nas'ín í'ñó-isa chítsejèn-nò tanga mìkiì jchaa.

¹⁵ Inima-la xita koi, tájaàjìin tjín;

tsibíchjoàjto líká-la, tíchjoàjto xkon.

Koií kjoa-la mìkiì ndaà 'nchré kò mìkiì tsejèn-la kò mìkiì fahas'en-jiìn-la.

K'oaá ma-ne nga majìn-la nga 'an fit'aà-na mé-ne nga 'an sìndaà-na.

¹⁶ Jñò, mé tà ndaà-nò nga tjín xkoòn nga ma tsejèn-nò kò tjín líká-nò nga ma na'yá kjoa xi tíma nachrjein j'nde. ¹⁷ Okixí xi xan-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò xi xita kixi kjòmejèn-la nga skoe jè xi jñò titsa'yaà tanga mìkiì kijtsee; tìkooá kjìn xita kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi jñò titsana'ya tanga mìkiì kii'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xojmá

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

¹⁸ Tìná'yaà kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jè ngayala koni jñà xita xi 'nchré 'én-la Nainá koni s'ín otíxoma tanga mìkiì machiya-la; f'iì xita neií, ikjoàn faáxìn jè 'én jjiìn inima-la xita. ²⁰ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jè ngayala xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá ma-la nga sa 'nchré. ²¹ Tanga jè-nè nga tsjìn-la ìma, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la kò tsà xita fitjingui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkíjna ndiyá-la Nainá. ²² Jñà xojmá xi chixò jjiìn ñánda tjín na'yá, jè ngayala xita xi 'nchré 'én-la Nainá tanga 'ñó síkájno kjoa ts'e tsojmi xi tjín isò'nde kò jè kjoa nchiná konachan-la. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jiìn 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjìn-ya. ²³ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jè ngayala xita xi 'nchré 'én-la Nainá koa machiya-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngayala koni yá xi ojà-la toò. Tjín xi tsjá katé; tjín xi tsjá jàn-kaàn; tjín xi tsjá jngoò sìndò nga jngoò ìjngoò yá.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijñá xi mìkiì ndaà

²⁴ Jesús nguì jngoò kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngayala koni jngoò xita xi 'ñó ndaà xojmá-la trigo tsibítjesòn nangui-la. ²⁵ Tanga k'e nga kjifè yije kóhotjín xita, j'iì kondra-la nga tsibítjejiìn xka ijñá xi mìkiì ndaà ya jjiìn trigo. Ikjoàn kii. ²⁶ K'e nga jye kjò'nga jñà trigo koa kixò-la natín, yaá tsatsejèn-jiìn ijñá xi mìkiì ndaà. ²⁷ K'ee kii jñà ch'i'nda nga tsibénojmí-la nei-la. Kitsò-la: “Na'èn, jñà xojmá xi tsibítji ya nangui-lè, ndaà-né. Tanga, ¿ñánda j'iì-ne ijñá xi mìkiì ndaà xi tsatsejèn-jiìn trigo?” ²⁸ Jè nei-la nangui, kitsò: “Jngoò-la xita kondra-na xi okis'iìn.” K'ee kitsò jñà xita ch'i'nda: “¿A

mejèn-lè nga kɔnguí-jen, chjínèjìin-jen jǎa ijǎa xi mìkii ndaa?" ²⁹ Tanga jè nei-la nangui kitsò: "Majìn, tsà chjínè jǎa ijǎa xi mìkii ndaa, tsà koi nàchrjein-la yaá chjínèkjòò jǎa trigo." ³⁰ Tíkooá-ne kàtamajchákjòò ingajò skanda k'e nga jye kojchá. K'e nga jè nàchrjein nga sìncháxkó, 'aán koxán-la chí'nda xi koiìxkó: "Ítjòn xìn kìncha ijǎa xi mìkii ndaa, kò'ńójté-né mé-ne nga kiti-ne. Nga koma iskan kìncháxkó jǎa trigo; yaá kìncha iya ni'nga-na."

*Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e xojmá mostaza
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)*

³¹ Jesús ijngòò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, jè mangásòn-kò koni kji xojmá mostaza k'e nga jngòò xita bitjeiìn nangui-la. ³² Okixi-né xojmá jè, jè xi isa itsé kji ngats'iì xojmá xi tjín, tanga k'e nga jye majchá, isaá 'nga ma koni xka xi ma chine xi sitje indiì ni'ya. K'oaá kji 'nga ma koni jngòò yá 'nga; f'iì nise xi tjimajìin isén, jǎa chrja-la ya bíndaà'a tjé-la nise.

*Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e na'yo san
(Lucas 13:20-21)*

³³ Jesús nguì jngòò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngòò chjòòn síkajìin jàn chibá skoan inchrajín, masan yije-né kóhokji na'yo.

*Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn
(Marcos 4:33-34)*

³⁴ Ngats'iì 'én koi, Jesús, nguì kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nimé 'én kiìchja xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi. ³⁵ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò jè xita xi kiìchja ngajo-la Nainá nga kitsò:

Kjoa xi mangásòn kichjà.

Koií kjoa kènojmiá kjoa xi tji'ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijǎa xi mìkii ndaa

³⁶ Jesús k'e nga kisihixat'aà xita xi kjìn ma; ikjoàn jahas'en ni'ya. Yaá ijchòkon xita xi kota'yat'aà-la. Kitsò-la:

—Tènojmi-nájen kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn kò jè ijǎa xi mìkii ndaa xi tjín ya ijìin trigo.

³⁷ Jesús kitsò:

—Jè xi kíjndi xojmá xi ndaa, 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ³⁸ kò jè nangui, jè isò'nde; jǎa xojmá xi ndaa, jǎa-né xita xi títsajnajìin kjotíxoma-la ngajmii; jǎa ijǎa xi mìkii ndaa, jǎa-né xi xita-la xita neí; ³⁹ kò jè xita kondra xi tsibítje ijǎa xi mìkii ndaa, tijè-ne xita neí; k'e nga jye sìncháxkó tsojmì xi kojchá jè ngaya-la k'e nga kjoehet'aà isò'nde; koa jǎa xi bíxkó tsojmì, jǎa ngaya-la àkjale. ⁴⁰ K'oaá s'ín sìncháxkó ijǎa xi mìkii ndaa mé-ne nga kotsjòjìin-ne ni'ín nga kiti, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde. ⁴¹ An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na siikasén àkjale-na it'aà ts'e kjotíxoma-na mé-ne nga koiìxkó ngats'iì xita xi bit'in-la xita xi kjeíi nga kátátsji jé, kò ngats'iì xita xi ch'o s'ín. ⁴² Yaá kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skìndàya kò siliìts'iìn ni'ño. ⁴³ Koa jǎa xi xita kixi, k'oaá s'ín ote kotsjèn koni ndobá-la ts'oi ya ñánda nga tíhotíxoma Na'èn-la. jNdaà tìná'yaá koni xan-nò!

Jngòò tsojmì chji xi kisijna'ma

⁴⁴ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngòò tòn xi 'ño chji xi tijnama ijìin nangui. Jè xita xi sakó-la, tsjaá ma-la. Tijaá ijngòò k'a bijna'ma-ne. K'ée fi katijna yije tsojmì xi tjín-la; ikjoàn otse nangui jè, nga ts'e koma tòn xi 'ño chji-la.

Jngòò ndátòn chji

⁴⁵ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmù nchrobá-ne, k'oaá tís'ín ngaya-la koni jngoò xítà xi koi xá s'ín nga tsojmì otíjnaya. Ótsji ndátòn chjí xi 'ñó ndaà. ⁴⁶ K'e nga jye sakó-la xi 'ñó chjí, ìkjoàn fí katíjna yije tsojmì-la xi t́jín-la; k'eé otse ndátòn jè.

Ná'ya xi bìxkóya t́ìn

⁴⁷ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmù nchrobá-ne, t́ikoáá k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò ná'ya xi nìkatjèn-jììn ndáchikon mé-ne nga koma ḱjìn skoya t́ìn kojìxkóya-ne. ⁴⁸ K'e nga jye tse ná'ya-la j́nà xítà xi sík'en t́ìn, fíko ya ìndiì ndáchikon; yaá faájììn ngats'ìì t́ìn xi ndaà kjoàn; nìsìyá binchá; koa j́nà t́ìn xi mìkiì ndaà kjoàn, síkatsjoò-né. ⁴⁹ K'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde, kítjojen àkjale xi kjoaájììn j́nà xítà xi ch'o s'ín ya ñánda títsajna xítà kixi. ⁵⁰ Ko j́nà xítà xi ch'o s'ín kotsjoya ngajo ñánda títi ní'ín; yaá skíndáya ko sùjts'ììn nì'ño.

Tsojmì chjí xi xítse ko xi jye kòjchínga

⁵¹ Jesús kiskònangui-la j́nà xítà, kitsò-la:

—¿A machiyyaá-nò ngats'ìì kjoa koi?

J́nà xítà kitsò:

—Jon, Ná'èn.

⁵² K'eé kitsò-la Jesús:

—Jngoò xítà xi okóya kjoatíxoma-la Nainá xi kiskìì Moisés k'e nga kota'yà kó s'ín otíxoma jè xi ngajmù nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò nei-la ní'ya xi 'nchaxkó-la tsojmì, koa k'e nga mochjeén-la, ochrje tsojmì chjí xi xítse, o xi jye kòjchínga.

Kó kitsò xítà k'e nga kii Jesús ján naxandá-la Nazaret

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

⁵³ Jesús, k'e nga jye tsibénojmiya kjoa xi mangásòn, kii-ne. ⁵⁴ K'e nga ijchò-ne nangui-la ján Nazaret, ya ní'ya ìngo sinagoga, tsibíts'ia nga tsakóya-la xítà 'én-la Nainá. Koa j́nà xítà ta kjoàkón-la, k'eé kitsò:

—¿Xítà jè, ñánda komà-la ngats'ìì kjoachjine xi okóya? ¿Kó ma-ne nga ma-la s'ín kjoàkón xi ndaà t́jín? ⁵⁵ ¿A mìtsà jè ti-la chjineyá? ¿A mìtsà jè nea-la xi 'mì María? ¿A mìtsà 'ndse ma Jacobo, José, Simón, ko Judas? ⁵⁶ T́ikoáá, ¿a mìtsà ì títsajnajììn-ná j́nà íchjín ndichja? ¿Ñánda ma yije-la kjoa koi?

⁵⁷ K'oaá ma-ne nga mìkiì kòkjeiín-la ìt'aà ts'e Jesús. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jngoò xítà xi chja ngajo-la Nainá, nítà ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-la ko ní'ya-la mìkiì yaxkón.

⁵⁸ Mìkiì ḱjìn kjoàkón xi ndaà t́jín kis'ììn nga j́nà xítà xi ya ì'nde-la mìkiì kòkjeiín-la ìt'aà ts'e Jesús.

14

Kii komà k'e nga k'en Juan xi kis'ììn bautizar xítà

(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

¹ J́nà nachrjein koi, jè Herodes xi xítaxá ítjòn t́jna ya nangui Galilea, kii'nchré koni s'ín bénojmi xítà mé kjoa xi tís'ín Jesús. ² Kitsò-la j́nà xítà xi síxá-la:

—Xítà jè, jè-né xi 'mì Juan xi kis'ììn bautizar xítà xi jye jaáya ìjngoò k'a-la. K'oaá ma-ne nga t́jín-la nga'ño nga ma-la s'ín kjoàkón xi ndaà t́jín.

³ Nga ìsa kjòtseé, jè Herodes kitsjaà okixi nga kitsobà'ño Juan, ìkjoàn kiskinìs'en ndayá, koií kjoa-la nga jè chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe xi 'ndse komà Herodes k'oaá s'ín kisjé. ⁴ Koií kjoa-la nga jè Juan xi kis'ììn bautizar xítà, ḱjìn k'a okitsò-la Herodes: “Mìkiì t́jì'nde-lè nga jì tijnakoii chjoón-la 'ndsì.”

⁵ K'oaá ma-ne nga jè Herodes mejèn-la kisik'en Juan, tanga j́nà kitsakjòn-la xítà naxandá, nga jyeé t́jììn-la naxandá nga jè Juan, jè xítà xi chjaya ngajo-la Nainá. ⁶ K'e nga ijchò nó-la jè Herodes, tsachrje s'eí-la koa jè tsòti-la Herodías kitè nga nguixkòn xítà

xi títsajna s'eí. Jè Herodes, 'ńó ndaà kisaseèn-la. ⁷ Koà kitsjaà kixi 'én-la nga tsjá yije-la mé xi sijié-la jè tsòti. ⁸ Koà jè nea-la chinchá'a ítjòn jè tsòti nga kàtasíjé-la skò Juan. Jè tsòti, k'ée kitsò-la Herodes:

—Tjiì-ná skò Juan xi kis'iìn bautizar xita, tinaya-ná chrobate.

⁹ Jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kjòba-la k'e nga kiì'nchré-la jè tsòti. Tanga koií kjoa-la nga jye kitsjaà kixi-la 'én nga nguixkon xita xi ya títsajna s'eí, k'ée kitsjaà okixi nga k'oi-la skò Juan jè tsòti. ¹⁰ Jè Herodes kitsjaà-la okixi xita-la nga tsatesin Juan ya iya ndayá. ¹¹ Ikjoàn kiikò skò Juan, tjíya-la chrobate nga kitsjaà-la jè tsòti, kò jè tsòti kisìngatsja nea-la.

¹² K'ée ijchò xita xi kota'yàt'aà-la Juan; kiskoé yijo-la nga jye k'en, ikjoàn kiì kihijìn; nga komà iskan, kisikí'nchré Jesús.

Kó kis'iìn Jesús nga 'òn jmiì xita kisikjèn

(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

¹³ Jesús, k'e nga jye kiì'nchré jè kjoa xi komàt'in Juan, tà tajngoò kiì-ne; tsibijna'ya jngoò chitso; ijchò jngoò i'nde it'aà xìn. Tanga jña xita, nga jye kiì'nchré nga kiì-ne Jesús, tikoáá kiitjingui-la; saà ndsokoo kiì-ne ngats'ii xita xi ya chrañat'aà-la naxandá-la.

¹⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtsee nga 'ńó kjìn ma xita xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'ée kisindaà-ne ngats'ii xita xi xk'én. ¹⁵ Nga jye kjòhoxòn jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jye kjòhoxòn, kò i'nde jè, it'aà xìn-né; nímé tjín. Kot'in-la jña xita kàtji-ne nga kàtatse tsojmì xi skine jña naxandá ñánda nga chrañat'aà.

¹⁶ Jesús kitsò:

—Mikiì kjoì-ne. Tjiì-là jñò xi kokjen xita koi.

¹⁷ Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Nímé tjín-najen. Tà 'òn ma inchrajín kò jò ma tìn xi títsajna-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Nchrohókò-ná ijndé.

¹⁹ K'ée kitsò-la jña xita xi kjìn ma-ne nga kàtitsajnajìn ijña; ikjoàn kiskoé jña inchrajín xi 'òn ma-ne kò jña tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmii, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya inchrajín; k'ée kitsjaà-la jña xita xi kota'yàt'aà-la, koà jña xita xi kota'yàt'aà-la kisika'bí-la jña xita xi kjìn ma-ne. ²⁰ Tsakjèn yije kóhotjín xita kó nga kjòskiì. K'ée tsibíxkó-ne jña xi tsiningui-ne. Nguì tejò nisiyá komà. ²¹ Jña xita xi tsakjèn, 'òn jmiì ma-ne xi xita x'in. Mikiì kòxkeya jña íchjín kò ixti.

Kjoxkón xi kis'iìn Jesús nga kiì-ne ndsokò ya isòn ndáchikon

(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

²² Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xita xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján xijngoàà ndáchikon; koà jè Jesús k'ée tísihixat'aà xita xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne. ²³ K'e nga jye kisihixat'aà yije jña xita, Jesús kiimijín-jno jngoò nindoò nga kiì kiichjat'aà-la Nainá nga ta jè tajngoò. K'e nga jye kòjñò, Jesús tà tajngoò tíjna ya i'nde jè.

²⁴ Jè chitso jye 'ńó kjìn ijchò. Jè nga'ńó-la nandá jye ngaxìn ngajen tífikò chitso nga jè tjò bíchjoà ikon-la. ²⁵ K'e nga tajñòya isa, Jesús kiitjingui-la xita xi kota'yàt'aà-la nga kiì-ne ndsokò ya isòn nandá. ²⁶ Jña xita xi kota'yàt'aà-la k'e nga kijtsee nga tífisòn nandá tà kitsakjòn-la; k'ée kiskindàya xkón, kitsò:

—Inimá ch'o-né.

²⁷ Tanga Jesús nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Nó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²⁸ Jè Pedro, k'ée kiichja-la kitsò-la:

—Nà'èn, tsà ji-né, tjiì'nde-ná nga kjisoàn nandá skanda ñánda tìsijni.

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchroboí.

Jè Pedro itjojen-jno chitso koa tsibíts'ia nga kiì-ne ndsokò ya isòn nandá ñánda síjna Jesús. ³⁰ Tanga k'e nga kijtseè nga jè tjo 'ñó tí'ba, kitsakjòn-né, ikjoàn tsibíts'ia nga mejèn kiskaàjìndá; k'eé kiskindàya kitsò:

—iNa'èn, nàchrjejiìn-ndá-ná!

³¹ Jesús nìtoón kitsobà'ñó tsja, kitsò-la:

—iChibaá mokjeiìn-lè it'aà ts'an! ¿Mé-ne jò kòbeè-la takoìn?

³² K'e nga jahas'en-ne chitso ingajò, nìtoón kisijyò-ne tjo. ³³ Jñà xita xi títsajmaya chitso chincha-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—iXi okixi, ji-né xi Ki'ndí-la Nainá!

Kií s'ín kjòndaà-ne xita xi xk'éñ ján Genesaret

(Marcos 6:53-56)

³⁴ K'e nga jye tsatojiìn ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret. ³⁵ Jñà xita xi ya i'nde-la, k'e nga kijtseèxkon Jesús nga jè xi ya ijchò, kisikí'nchré xikjín kóhokji ya i'nde ñánda chrañat'aà; ikjoàn j'ikò-la ngats'ii xita xi xk'éñ ya ñánda tíjna Jesús. ³⁶ Tsibítsi'ba-la nas'ín ta jè itjòn nikje-la tsobà'ñó nga kàtandaà-ne; ngats'ii xi kitsobà'ñó nikje-la kjòndaà yijé-ne.

15

Jè kjoa xi síkíts'ón xita

(Marcos 7:1-23)

¹ Ijchò i'nga xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés xi inchrobà-ne Jerusalén nga kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

² —¿Mé-ne jñà xita xi kota'yat'aà-lè, k'e nga kjèn, mì k'oaá s'ín oníjno-ne tsja koni s'ín síjé kjotíxoma-la xita jchínga-ná?

³ Jesús k'eé kiskònangui-la jñà xita koi, kitsò-la:

—¿Jñò, mé-ne mìkiì nìkítasòn-nò kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjìngui-la kjotíxoma-la xita? ⁴ Jè Nainá k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè ko nea-lè”, ko: “Jè xi chjajno-la na'èn-la ko nea-la tíjè-la nga kiyá.” ⁵ Tanga jñò bixón-nó: “Jngoò xita ma kitsò-la na'èn-la, o nea-la: Mìkiì koma siichjât'aà-lè; ngats'ii tsojmì xi tíjn-na, jè Nainá jye kitsjaà-la.” ⁶ Bixón-nó nga mì tí kii tíj'nde-la nga skoèxkón na'èn-la ko nea-la; mì tí kii koma kosìko-nò. K'oaá s'ín 'nè jñò nga nìkíjna kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjìngui-lá kjotíxoma tsajòn. ⁷ Jñò, xita xi jò ma isén-nò, ndaà kiichja it'aà tsajòn Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò:

⁸ Jñà xita koi beèxkón-na xi tà 'én chja tanga jè inima-la kjììn tíjnat'aàxìn.

⁹ Nìmé chjí-la nga beèxkón-na,

nga kjotíxoma-la xitaá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

¹⁰ Jesús, k'eé kiichja-la ngats'ii xita, kitsò-la:

—Tíná'yaà ko ndaà kàtachiya-nò. ¹¹ Jñà tsojmì xi tso'ba kine-ne xita, mìtsà jñà xi síkíts'ón xita nga nguixkon Nainá; jñà xi tso'ba bitjo-ne xi síkíts'ón.

¹² Jñà xita xi kota'yat'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíjìin-lè jñà xita fariseo kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én koni s'ín kinokjoi?

¹³ Jesús kitsò-la:

—Nìton mé tsojmì tjè xi mìtsà jè Na'èn-na xi tíjna ngajmì tsibítje, tjánè-né skanda ko ima-la. ¹⁴ Kì kiì 'nè kindá; jñà xita fariseo mejèn-la okó-la ndiyá jñà xita xi mìkiì tsejèn-la, tanga jñà, tíkoaá mìkiì tsejèn-la. Tsà jngoò xita xi mìkiì tsejèn-la, mìkiì koma kòkò-la ndiyá ijngoò xi tíkoa mìkiì tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn.

¹⁵ Pedro kitsò-la Jesús:

—Tènojmya-nájen jè kjoa koi koni s'ín kasi.

16 Jesús kitsò:

—¿Ñò, a tikoáá mikiì machiya-nò kó tsòya-ne? 17 ¿A mì fiya-nò ngats'ì tsojmì xi ndsobaá chine-ná, indso'baá fis'en, ikjoàn bitjojìn-ne yijo-ná? 18 Tanga ngats'ì 'én xi ndsobaá nokjoàa-ná, inima-ná bitjojìn; jñà 'én koi, jñà-né xi síkíts'ón xita nga nguixkon Nainá. 19 Nga yaá bitjokàjìn inima-la xita kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jñà xi xita sík'en, kò xi kjoa chijngui s'ín ts'e xita xi kj'eè kiì bixan kò xi jye chixàn, kò kjoa chijé, kò kjoa ndiso kò kjoa nga chajno-ná. 20 Ngats'ì kjoa koi xi inima-la bitjokàjìn-ne xita, jñà-né xi síkíts'ón xita; tanga k'e nga bichiaá, nas'ín mikiì onijnoaá ndsaá, mikiì síkíts'ón-ná.

*Kó kitsò jngoò chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús
(Marcos 7:24-30)*

21 Jesús itjokàjìn ya i'nde jè; kiì i'nde ñánda 'mì Tiro kò Sidón. 22 Jngoò chjoón xi xita Cananea xi ya i'nde-la, inchrobà-ne ijchòkon Jesús, 'nó kiìchja, kitsò-la:

—iNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahima-ná! Ndí tsòti-na ch'in neí tijìn inima-la, tseé kjo'in tísíkjeín.

23 Tanga Jesús nì mé 'én kiìchja-la jè chjoón. Kò jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò:

—Kot'in-la chjoón jè, kàtjì-ne; tsí ch'o kjindáya tjingui-ná.

24 K'eé kitsò Jesús:

—Nainá kisikasén-na, tà jñà j'ì katsjià xita naxandá Israel nga kichijà koni orrè.

25 Tanga jè chjoón tsasìxkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tìchjât'aà-ná.

26 Jesús kitsò-la:

—Mikiì ndaà tjín nga chjaà'an-lá ñño jñà ixti, ikjoàn k'oi-lá nañá.

27 Tanga jè chjoón kitsò:

—Jon, Na'èn, tanga jñà nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímixa-la nei-la.

28 Jesús k'eé kitsò-la:

—Jì chjoón, 'nó ndaà mokjeín-lè it'aà ts'an. K'oas'ín kàtama koni s'ín mejèn-lè.

Kò jè tsòti-la chjoón, tìk'eé kjòndaà-ne nga tijè-ne hora.

Kó kis'ìn Jesús nga kjìn skoya ch'in kisindaà-ne

29 Jesús kiì-ne ya i'nde ñánda 'mì Tiro kò Sidón koa tsatot'aà indii nandá Galilea. K'eé kiimijìn-jno jngoò nindoò kò yaá tsibìjna. 30 Kjìn jchán xita ijchòtjingui-la ñánda tíjna; ijchòkò-la xita xi tsá'yá kjoàn, xita xi mikiì tsejèn-la, xita xi kótó tsja kjoàn, xita xi mikiì ma chja kò xita xi kj'eí ch'in tjín-la; yaá kisikítsajngui ndsoko Jesús. Ngats'ì xita koi kisindaà-ne. 31 Tà kjòxkón-la jñà xita k'e nga kijtseè nga komà kiìchja-ne jñà xi mikiì ma chja; koa jñà xi mikiì ndaà síxá tsja, kjòndaà-ne; xi mì ma fi, komà kiì-ne; koa jñà xi mikiì tsejèn-la, kjòtsejèn-la. K'eé jeya kisikìjna Nainá koni kisìkò jñà xita-la naxandá Israel.

*Kó kis'ìn Jesús nga ñjòn jmù xita kisikjèn
(Marcos 8:1-10)*

32 Jesús kiìchja-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Mahimakeè-ná jñà xita koi. Jye kò jàn nachrjein tjín-la nga títsajnakò-na, koa nímé tjín tsojmì xi kine. Majìn-na nga tà k'oas'ín síkasén chjan-na ni'ya-la tsà ya kohindaàya ndiyá.

33 Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nímé tsojmì tjín, ¿kós'ín koma sakó-ná tsojmì xi kòkjen jñà xita koi nga 'ñó kjìn ma-ne?

34 Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó tjín ma inchrajín xi tíyijò-nò?

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la kitsò:

—Itoò ma-ne inchrajín, kò tjín chiba-najen tin jtobá.

35 K'eé kitsò Jesús:

—Koatìn-la kàtìtsajnat'aà nangui jñà x̄ita.

³⁶ Jesús kiskoé inchrájin xi itoò ma-ne kò jñà tìn jtohá, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya, kjongatsja jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kitsjaà-la jñà x̄ita xi kjin ma-ne.

³⁷ Tsakjèn yije x̄ita kóhotjín skanda kó nga kjòskiì. K'e nga tsibíxkó-ne xi tsiningui-ne, ngui itoò nisiyá komà. ³⁸ Jñà x̄ita xi tsakjèn, ñijòn jmiì ma-ne xi x̄ita x'in, mìkìl kòxkeya jñà íchjín kò ixti. ³⁹ Jesús kisìhixat'aà x̄ita, ikjoàn jahas'en chitso koa kùl ya i'nde ñánda 'mì Magdala.

16

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà x̄ita fariseo kò x̄ita saduceo kisijé jngoò seña
(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

¹ Jñà x̄ita fariseo kò x̄ita saduceo kùlkon Jesús ñánda tíjna nga mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. Kisijé jngoò-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne.

² Tanga Jesús kitsò-la:

—K'e nga jye mahixòn, jñò, bixón-nò: “Ndaà choòn nchijòn-lè, inì choòn ján ngajmiì.”

³ K'e nga tajñòya bixón-nò: “Mìkìl ndaà choòn nachrjein i'nde; ngajmiì inì choòn kò ifi kjiya.” Jñò xi jò ma isén-nò, 'ya-nò kó choòn ngajmiì tanga mìkìl fiya-nò kó tsòya-ne kjoxkón xi tíma nachrjein i'nde. ⁴ Jñà x̄ita ts'en kò x̄ita xi mìkìl 'nchréñjon-la Nainá, jngoò seña síjé xi jeya tjín; tanga nímé seña skoe, tà jè skoe ts'e Jonás, x̄ita xi kùlchja ngajo-la Nainá.

Jesús yaá kisikítsajna x̄ita koi; jè, kùl-né.

Jesús, mé kjoa xi tísingásòn-kò kjohítsjeèn xi okóya x̄ita fariseo
(Marcos 8:14-21)

⁵ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga tsatot'aà xijngoàà nandá, kijchàajiìn-la mìkìl ts'a inchrájin. ⁶ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-là koa tìkindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la x̄ita fariseo kò x̄ita saduceo.

⁷ X̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohókò xíkjin, kitsò-la:

—Koií kòtsò-ná nga mìkìl kich'á inchrájin.

⁸ Jesús nitoón kijtseèya-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòkixón-nò nga tsjìn-nò inchrájin? 'Ñó chibà mokjeiìn-nò it'aà ts'an. ⁹ ¿A mì machiya-nò, a mì bitsjeèn-nò k'e nga kisika'biá inchrájin xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì x̄ita x'in tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsibíxkó-ìsa? ¹⁰ ¿A mì tíjiìn-nò tìkoáá k'e nga kisika'biá inchrájin xi itoò ma-ne kò ñijòn jmiì x̄ita tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsibíxkó-ìsa? ¹¹ ¿Mé-ne nga mìkìl machiya-nò nga 'an mìtsà koi xi otìxan-nò it'aà ts'e inchrájin? Jè-né nga tìkindaa yijo-nò na'yo san-la x̄ita fariseo kò x̄ita saduceo.

¹² K'ée kjòchija-la nga jè Jesús k'e nga okitsò-la: “Tìkindaa yijo-nò”, mìtsà na'yo san-la inchrájin xi tsibénojmiì-la, jñà kjohítsjeèn xi okóya jñà x̄ita fariseo kò x̄ita saduceo.

Kó kitsò Pedro yá x̄ita-ne Jesús
(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³ K'e nga ijchò Jesús ya i'nde ñánda 'mì Cesarea ts'e Filipino kiskònangui-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿Kó tsò jñà x̄ita? ¿Yá-ná 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na?

¹⁴ Kitsò jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Tjín xi tsò: “Jè Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita.” Kò tjín xi tsò: “Jè Elías.” Tìkoáá tjín x̄ita xi tsò: “Jè Jeremías.” Kò xi k'ejí x̄ita tsò-né: “Jngoò x̄ita xi kùlchja ngajo-la Nainá.”

¹⁵ K'ée kitsò Jesús:

—¿Koa jñò, kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

¹⁶ K'ée kùlchja Simón Pedro kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá], Ki'ndí-la Nainá xi tíjnakon.

¹⁷ Ikjoàn kiichja Jesús; kitsò-la:

—Mé tà ndaà-lè nga jì Simón, ki'ndí-la Jonás. Jè Nainá xi tíjna ngajmì tsakó-lè ngats'ì kjoa koi; mìtsà xità isò'nde tsibénojmi-lè. ¹⁸ 'An, k'oaá xán-lè nga Pedro 'mì-lè [nga ndajo tsò-nel; yaá isòn ndajo jè kındaàsoàn naxandá-na; nas'ín jè nga'ño-la kjoabiyaá mìkiì sikkijne-la jña xità naxandá-na. ¹⁹ 'Aán tsjaà-lè ibi-la xotjoa-la naxandá xi jè otíxoma-la jè xi ngajmì nchrobá-ne; ngats'ì kjoa xi koi'ndi i isò'nde, tikoáá ján ngajmì Nainá tsjá'nde-né; kò jña kjoa xi mìkiì koi'ndi i isò'nde, tikoáá ján ngajmì, Nainá mìkiì tsjá'nde.

²⁰ Jesús kitsò-la jña xità xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xi bénomí-là nga 'an-ná xi Cristo [nga 'aán kisikasén-na Nainá].

*K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaá-la
(Marcos 8:31-9:1; Lucas 9:22-27)*

²¹ Tikoi-ne nachrjein Jesús tsibíts'ia nga tsibénojmiya-la xità xi kota'yàt'aà-la nga jè, ján kjoì Jerusalén, koa jña xità jchínga kò xità sko-la nò'mi kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés, tsee kjo'in tsjá-la. Sikk'en-né. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoáya-la. ²² Jè Pedro k'ée kiko Jesús ñanda it'aà xìn nga kiichjako nga mìkiì ndaà tíjn koni tsò. Kitsò-la:

—Na'èn, kì k'oaá s'ín nikítsjìn. Mì k'oaá tsò Nainá nga k'oas'ín komat'in.

²³ Tanga Jesús kisikáfaya, kitsò-la jè Pedro:

—Tisít'aaxín-ná jì xità neí. Tà mejèn-lè nga jé binchaàtsji-ná. Mìtsà k'oas'ín nikítsjìn koni s'ín tíjn kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oaá s'ín nikítsjìn koni s'ín tíjn kjohítsjeèn-la xità.

²⁴ Jesús k'ée kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xità ts'an koma, kàtatsjein-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò xità xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga sikkjein kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjít'aà-na.

²⁵ Nga nita yá xità xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga nímé kjo'in sakò-la, tà saá sikkhija-né kò kjo'in kijnajin; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kijná. ²⁶ ¿Mé xi sikkijne jngoò xità nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà sikkhija inima-la? Nímé. ¿A komaá kojichjì kjoabiyaá jngoò xità xi majìn-la nga kiyá? Majìn.

²⁷ 'An xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na kitjojeén ijngoò k'a-na nga kjoikoa kjoajeya-la Na'èn-na kò àkjale-la nga sichikon-t'ian nga jngoò ijngoò xità koni s'ín kisikitasòn. ²⁸ Okixí xi xan-nò, títsajnajin i'nga ijndé xità xi mì kì kiyá skanda k'e nga skoe-na xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na nga kitjojen ijngoò k'a nga kotixoma.

17

*Kí komà nga jahatjya í'ño isén-la Jesús ya isò'nga nindoò
(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)*

¹ Nga komà joòn nachrjein Jesús kìmijìn-jno jngoò nindoò xi 'nga kji; kiko jè Pedro, Jacobo, kò Juan xi 'ndse ma Jacobo. ² K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjya í'ño isén-la nga nguixkon jña xità koi. K'oaá kji komà isén-la koni kji ts'oi kò jè nikje-la kjòchroba-né koni isén ndobá. ³ Jña xità koi tà nitoón kijtsee Moisés kò Elías nga nchijoókjoò Jesús.

⁴ Pedro kitsò-la Jesús:

—Na'èn, ndaà tíjn nga i títsajnaá; tsà mejèn-lè jàn ni'ya xkójndà kındaà-jen, jngoò tsjì, jngoò ts'e Moisés kò xi ijngoò ts'e Elías.

⁵ K'e nga tíchja Pedro, j'ii jngoò 'nguién-la ifi xi ote kji xi tsibí'ma xità koi, kò ya ijìn ifi kina'yà jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake kò xi xó jaàjìn-na; jè tiná'ya-là.

⁶ Jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kii'nchré, tà kitsakjòn-né. K'ée tsoyijò tsakjàn skanda it'aà nangui. ⁷ Jesús kiikasít'aà chraña-la; kisikjaníya-la, kitsò-la:

—Tisítjeen, kì tsakjón-jèn.

⁸ K'e nga kiskoòtsejèn x̄ita koi mì t̄i yá t̄jín-ne. Tà jè t̄ajngoò síjna Jesús.

⁹ K'e nga inchrohòjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-là:

—Kì yá x̄ita xi bènójmí-là jè kjoa xi kà'yaà skanda k'e nga kjoaáya-na ìt'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Kì'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na.

¹⁰ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne kotsò-ne x̄ita xi okóya kjoat̄ixoma-là Nainá xi kiskìi Moisés nga jè Elías kjoìí ìtjòn?

¹¹ Jesús kitsò:

—Okixi-né, jè kjoìí ìtjòn Elías, kò jè koiindaàjìin yije kjoa. ¹² Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías, jyeé j'ìi. Jñà x̄ita, mìkìi kijtseèxkon. Ta k'oaá s'ín kisìkò koni s'ín mejèn-là. K'oaá t̄is'ín komat'ian 'an xi Kì'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na; tseé kjo'in tsjá-na jñà x̄ita.

¹³ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús k'eé kjoèchija-là nga jè Jesús, k'e nga t̄ichja ìt'aà ts'e Elías, jè Juan xi kis'ìin bautizar x̄ita xi otsò-là.

Kós'ín koma k̄itjokàjìin in̄ima ch'o-là neìí xi t̄jín-là x̄ita

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

¹⁴ K'e nga ijchò Jesús ñánda t̄ítsajna x̄ita xi k̄jìn ma-ne, jngoò x̄ita ijchò kasit'aà-là nga tsasìkkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

¹⁵ —Na'èn, chahìmai kì'ndí-na. Ch'in biyaàxìn t̄jín-là. 'Ñó tse kjo'in síkjeiín. Jyeé kòk̄jìn k'a kaàjìin ni'ín kò nandá. ¹⁶ Íí kòf'ìikò-là jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-lè, tanga mìkìi mandaà-là.

¹⁷ Jesús kitsò:

—Jñò x̄ita xi mìkìi mokjeiín-nò ìt'aà ts'an xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé n̄achrjein kótijnako-nò? ¿Skanda mé n̄achrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

¹⁸ Jesús tsohótiko jè in̄ima ch'o-là neìí koa ìtjokàjìin-ne yijo-là jè ti. Tjè-ne hora, n̄itoón k̄jòndaà-ne.

¹⁹ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònanguit'aàxìn-là. Kitsò-là:

—¿Mé-ne ngajen mìkìi kòbitjòjìin-najen jè in̄ima ch'o-là neìí?

²⁰ Jesús kitsò-là:

—Mìkìi komà-nò koi-né nga tà chiba mokjeiín-nò ìt'aà ts'an. Okixíí xi xan-nò tsà ta okji kòkjeiín-nò koni kji xojmá mostaza nga ìtsé kji, koma k'oín-là nindoò: “T̄ixín ijndé. T'in ján xijngoaà ñánda ìt'aà xìn.” Koa jè nindoò k̄os̄it'aàxìn-né. Jñò, n̄imé kjoa xi 'in koma-nò tsà ndaà kòkjeiín-nò. ²¹ Jñà in̄ima ch'o-là neìí xi okjoàn, k'eé bitjokàjìin nga nokjoàt'aà-là Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénójmí Jesús kjoabiyaà-là xi ma-ne jò k'a

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²² K'e nga taña k̄itjen nga t̄jima ya ì'nde Galilea, Jesús kitsò-là jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là:

—'An, xi Kì'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na, yaá tsoba'ñó-na jñà x̄ita, ²³ ìkjoàn s̄ìik'en-na. Tanga k'e nga k̄ijchò jàn n̄achrjein nga k̄iyá, kjoaáya-na.

Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là k'e nga k̄iì'nchré 'én koi t̄a ba koma-là.

Tsojmì xi machjítjì ts'e ingo ìtjòn

²⁴ K'e nga ijchò Jesús kò x̄ita xi kota'yàt'aà-là ján naxandá Capernaum, jñà x̄ita xi bíxkó t̄on ts'e ingo ìtjòn kiskònangui-là Pedro kitsò-là:

—Jè Maestro-lè, ¿a mìkìi bíchjì t̄on ts'e ingo?

²⁵ Jè Pedro kitsò:

—Jon, bíchjì-né.

K'e nga jahas'en ni'ya Pedro, Jesús, jè k̄iichja ìtjòn-là, kitsò-là:

—¿Kó si Simón, jè x̄itaxá ìtjòn xi ì'isò'nde ts'e, yá-né xi síkíchjítjì tsojmì kò t̄on-sá? ¿A jñà-né xi ì naxandá-là, o xi jñá-né xi xìn ì'nde-là?

²⁶ Pedro kitsò:

—Jñà xi xìn ì'nde-là xi bíchjì.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Jñà xi i naxandá-la nimé kojichjí. ²⁷ Tanga mé-ne nga mì ch'o kítóso-ná jñà xita, t'in ján indii ndáchikon. Tikatjen-jiin kicha libá-lè xi tsojà'nó tin, koa jè tin xi chjoé ítjoin, chíx'eì tso'ba; ya tíj'a jngoò ton. Komaá-ne nga kichjí xi ts'an ko tsiji. Tikoji, tíchjí-la.

18

Yá xita-ne xi tíjna ítjòn ít'aà ts'e Nainá

(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

¹ Jñà naxrjein koi jñà xita xi kota'yát'aà-la Jesús ijchòkon nga kiskònangui-la; kitsò-la: —Jñà xita xi jè otíxoma-la xi ngajmiì nchrobá-ne, ¿yá-ne xi tíjna ítjòn nga isa 'ñó chíj-la?

² Jesús kiichja jngoò-la ndí ti. Kisikasijna jngoò osen-la jñà xita. ³ Kitsò:

—Okixí xi xan-nò, jñò, tsà mì kì sikjatjya-là kjohísjeèn-nò ko tsà mì kì k'oas'ín s'een koni jñà ndí ixti mìkiì kitjás'en-jñò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁴ Jè xi síkjajen-la inima-la koni ndí ti jè, jè-né xi tíjna ítjòn-la ngats'iì xita xi jè tíhotíxoma-la xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁵ Nita yá-ne xi ít'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na.

Mé xi ok'in-la jñà xita xi jé ótsji-la xita xi kj'eì

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

⁶ Nita yá-ne xi jé skinjiiin jngoò ndí xita ima xi mokjeiin-la ít'aà ts'an, isaá-la ndaà koma tsà singui'ño jngoò ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sikatjen-jiin ndáchikon ñánda nga 'ño nanga 'ncha nandá. ⁷ Ima xó-ne jñà xita isò'nde nga tíjn jchán xita xi ótsji'nde-la nga mejèn-la nga sakó jé. Tanga xó k'oaá koma-ne isò'nde, tanga ima xó-nè jè xita xi ótsji-la jé xi kj'eì xita.

⁸ Tsà jè ndsaa ko ndsokoò ótsji jé-nò, tíchátjòn koa kjiin tikatsjoò. Isaá ndaà-nè tsà xkoán titsjoò nga kitjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaà-ne tsà jò ma ndsaa ko ndsokoò koa ján onguió ijiiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in nita mé naxrjein-ne. ⁹ Tsà jè xkoòn ótsji jé-nò, tinaxrjeè, kjiin tikatsjoò. Isaá ndaà-nè tsà jngoò ma xkoòn nga kitjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján onguió ijiiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

Kjoa xi mangásòn ts'e orrè xi kichijà

(Lucas 15:3-7)

¹⁰ Njingoò ndí xita koi xi naxrjenguiod; k'oaá xán-nò, ján ngajmiì, jñà àkjale-la xita koi, yaá títsajna kjit'aà nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì. ¹¹ An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na koií xá jí-na nga jí kàchrekajñaà kjo'in jñà xita xi kichijà.

¹² ¿Kó bixón? Tsà jngoò xita xi jngoò sindo ma orrè-la koa tsà sijchaya jngoò ján ijiiin ijña, ¿a mìtsà síkítsajna jñà xi ñijòn-kaàn ko chrj'oòn ñijòn ma nga kjoì kátsji jè orrè xi kichijà jngoò? ¹³ Tsà kotsji-la, okixí xi xan-nò, isaá tsja koma-la nei-la jè orrè xi jngoò ma, mì k'oaá-ne jñà xi kjiin ma xi mì kì kichijà. ¹⁴ K'oaá s'ín mejèn-la Nainá xi tíjna ngajmiì nga nijngoò xita siichja inima-la.

Mé xi mochjeén k'e nga sindaàjiin jngoò-la xita

(Lucas 17:3-4)

¹⁵ Tsà jè 'ndsì ch'o tísíko-lè, tinókjoa-la k'e nga tà jè tajngoò tíjna; tindaàjiin-koi jè kjoa-la; tsà kji'nchré-lè, jyeé ndaà kichibà-nò 'ndsì. ¹⁶ Tanga tsà mìkiì kji'nchré-lè, k'eé tinókjoa-la tsà jngoò ko tsà jò xita mé-ne nga kji'nchré yije-ne 'én xi chibà koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: Mochjeén-né tsà jò ko tsà ján xita xi tsjá 'én nga koma sindaàjiin nita mé kjoa-ne mé-ne nga chíj-la. ¹⁷ Tsà mìkiì 'nchréñijon-la jñà xita koi, koatìn-la xita naxandá-la Nainá; koa tsà mìkiì 'nchréñijon-la jñà xita naxandá-la Nainá, tà k'oas'ín jchatakoìn koni tsà jngoò xita xi mìkiì beèxkon Nainá, koni tsà jngoò xita xi tojmiì síkíchítjì.

18 'Okixí xi xan-nò, jñò, ngats'ìi kjoa xi koi'nde ì isò'nde, tikoáá ján ngajmii Nainá tsjá'nde-né; koa jñà kjoa xi mìkiì koi'nde ì isò'nde, tikoáá ján ngajmii Nainá mìkiì tsjá'nde.

19 'Ijngoò k'a koa xan-nò: tsà jò ma-nò ì isò'nde xi tíjngoò takòn nga sijét'aà-là Na'èn-na xi tíjna ngajmii nita mé kjoa-ne, tsjá-nò. 20 Ya ñánda títsajna jò jàn xita-na xi it'aà ts'an bixoña, yaá tijnajin osen-la.

21 K'ée kiì kasit'aà chraña-la jè Pedro, kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿kó tjin k'a siijchàat'aà-la xinguiáa k'e nga tsà ch'o tísiko-na? ¿A skanda itoò k'a?

22 Jesús kitsò-la:

—Mìtsà xan-lè itoò k'a; xaán-lè itoò k'a xi jàn-kaàn kò te.

Jngoò ch'i'nda xi mì kì kisijchàat'aà-la xíkjin

23 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'ín tjin koni kis'ìin jngoò xitaxá ítjòn xi kisijé-la kindá xita ch'i'nda-la. 24 K'e nga tís'ín kindá j'ii jngoò ch'i'nda-la xi 'ñó kjin millón ton kitjen-la. 25 Ch'i'nda jè tsjin-la ton xi koiichjí-la. Jè nei-la kitsjaà okixi nga kàtasatjna osen jè chá, kò chjoón-la kò ixti-la, ngats'ìi tsojmì xi tjin-la mé-ne nga kochjí-la ton xi kitjen-la. 26 Ch'i'nda jè tsasìxkó'nchit'aà-la jè nei-la; tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Na'èn, tjin-lè kjondaà, chíñakjoa-ná; kichjí yijeé-lè ngats'ìi xi kitjen-na.” 27 Jè nei-la kjòhimakeè ch'i'nda-la, kisijchàat'aà-la nga yije kindá xi kitjen-la koa kisikijnandejí-ne. 28 Tik'e-ne nga itjo ni'ya ch'i'nda jè, kisatiikjoò jngoò ch'i'nda xíkjin xi tikoá ton kitjen chiba-la xi ts'e. Kitsobà ñó ís'ìin nga mejèn-la kinchajta-la, kitsò-la: “Tíchjí-ná xi kitjen-lè.” 29 Koa jè ch'i'nda xíkjin tsasìxkó'nchit'aà-la, tsibítsi'ba-la. Kitsò-la: “Chíñakjoa-ná, kichjí yijeé-lè xi kitjen-na.” 30 Tanga jè mìkiì kòkjeíin-la. Ta saà ndayá kiskinìs'en skanda k'e nga koiichjí yije-la kóhotjin xi kitjen-la. 31 K'e nga kijtseè jñà ch'i'nda xíkjin xi i'nga, baá koma-la. K'ée kiì tsibénojmi-la nei-la ngats'ìi kjoa xi komà. 32 Jè xitaxá ítjòn xi nei-la, k'ée kiskinikjaá ch'i'nda jè, kitsò-la: “Ji ch'i'nda xi ch'o 'nì. 'An kisijchàat'aà-lè ngayije xi kitjen-lè k'e nga tsibítsi'ba-ná. 33 Tikoáá ngaji tjí'nde-lè nga jchahimachii ch'i'nda xinguii koni s'ín kisìkò-lè nga kjòhimakeè-lè.” 34 Jè nei-la kjòjtí-la, k'ée kitsjaà okixi nga kàt'ii-la kjo'in skanda k'e nga koiichjí yije xi kitjen-la.

35 Jesús kitsò:

—Jñò k'oaá tís'ín sùkò-nò nga jngoò ijngoò Na'èn-na xi tíjna ngajmii tsà nga mì kò inima-nò sjchàat'aà-là jé-la xinguiòo.

19

Kiis'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e xita xi tsjìn xíkjin

(Marcos 10:1-12; Lucas 16:18)

1 K'e nga jye kiichja Jesús, kiì-ne ya Galilea ján nangui Judea xi tíjna xijngoáa xajngá nandá Jordán. 2 'Nó kjin xita kiitjingui-la koa yaá kisindaà-ne ì'nde jè jñà xita xi xk'én.

3 Ijchò i'nga xita fariseo ya ñánda tíjna Jesús nga mejèn-la skónachan-la. Ijjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-la xi x'in nga tsjin chjoón-la xi nita mé kjoa-ne?

4 Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bixkejñò Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, k'e nga sa tsibindaà xita, tsibindaà x'in kò chjoón?” 5 K'oaá kitsò: “K'oaá ma-ne nga jè x'in sùkijna na'èn-la kò nea-la nga kijnakò chjoón-la. Ta jngoò xita koma-ne ingajò.” 6 Mìtsà tì jò ma-ne, tà jngoò koma-ne. K'oií kjoa-la nga mì yá xita tjí'nde-la nga sùtsjin-ne xíkjin xi Nainá kisijngoò.

7 Jñà xita fariseo kiskònangui-la Jesús:

—¿Mé-ne jè Moisés kitsjaà'nde-ne nga tsò: xojon kàtasindaà nga koma tsjin xíkjin xita?

8 Jesús kitsò-la:

—Koií-né nga tájaàjìin t́jín inìma-nò, Moisés kitsjaà'nde-nò nga kijnioò íchjín-nò, tanga k'e nga sa tàts'en-la kjoa, mì k'oaá s'ín t́jín. ⁹ An k'oaá xán-nò, jè x'in xi tsjín-ne chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tísíko, kò tsà k'ejí chjoón kixan-ko, jyeé kjoa chijngui tís'ín jè x'in. Tíkooá tsà jè x'in xi kixan-ko jngoò chjoón xi kitsjìin x'in-la, tíkooá kjoa chijngui tís'ín.

¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín 'iín t́jín kjoa ts'e xita xi bixan, ìsaá-la ndaà s'e tsà mì kì kixan xita.

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Tjín xita xi mìkì mokjeiín-la kjohítsjeèn jè; tà jñá xita xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-la.

¹² Tjín xita xi mìkì bixan nga xó k'oas'ín kits'iin-ne nga mì íchjín s'is'in-la; tíkooá t́jín xita xi xita xíkjín okisìko nga mì íchjín s'is'in-la; tíkooá t́jín xita xi mìkì bixan nga k'oas'ín tsibínè-la yijo-la nga mì íchjín s'is'in-la nga mejèn-la s'ixá it'aà ts'e kjotíxoma-la ngajmì. Jñà xita xi chíkjoa-la nga mokjeiín-la kjoa koi, k'oas'ín kàtasíkitasòn.

Kíi kitsò Jesús nga kisichikon-t'in ndí ixti

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³ Jñà xita j'iiko-la ndí ixti ñánda t́jna Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja kò k'itsi'batjì, tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohótiko jñà xita xi j'iiko ndí ixti. ¹⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tjìi'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oa s'ín t́jín inìma-la koni ts'e ndí ixti, jyeé ts'e ngats'ìi kjondaà xi t́jín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

¹⁵ Jesús tsohósòn-la tsja jñà ndí ixti; ìkjoàn kù-ne ya j'nde jè.

Xita xi 'ñó kjìn tsojmì t́jín-la

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

¹⁶ Jngoò xita ijchòkon Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga s'e-la kjoabinachon inìma-na nita kjé-ne?

¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne chjinangui-ná it'aà ts'e kjoa xi ndaà t́jín? Mìtsà yá t́jín xi ndaà xita, tà jngoò Nainá. Tsà mejèn-lè nga s'e-lè kjoabinachon nita kjé-ne, tíkitasòin kjotíxoma-la Nainá.

¹⁸ Xita jè kiskònangui:

—¿Ñá-láá kjotíxoma-ne?

Jesús kitsò-la:

—“Kì xita nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoè it'aà ts'e xita xi k'ejí;

¹⁹ jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè; t'itsjachi xita xingui koni tsà tì yijo tsjì-ne.”

²⁰ —Ngats'ìi kjotíxoma koi jyeé kisíkitasoàn —kitsò jè ti—. ¿Mé xi chija isa-na?

²¹ Jesús kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè nga nguì kixi kjìni, t'in, tatjìni yije tsojmì xi t́jín-lè. Jè ton-lè tika'bí-la xita imá mé-ne nga s'e-lè kjoa machìkon-t'in ján ngajmì. Ìkjoàn nchrobátjìngui-ná.

²² Xita jè, k'e nga kù'nchré 'én koi, tà baá komà-la, koií kjoa-la nga 'ñó kjìn tsojmì t́jín-la.

²³ K'eé kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò. 'Ñó 'in koma-la jñà xita nchíná nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne. ²⁴ Nguì jngoò k'a koxan-nò, isaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xita nchíná xi 'ñó t́jín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

²⁵ K'e nga kù'nchré 'én koi jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿Yá-né xi k'itjokàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-la?

²⁶ Jesús kiskoò'an, kitsò-la:

—Jñà xita mìkì koma-la kochrjekàjìin kjo'in inìma-la. Tanga xi Nainá komaá-la ngats'ìi kjoa.

²⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'iì tsojmì xi tjin-najen, koa jì tjaàtjingui-lèjen. ¿Mé xi tjoé-najen?

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Xi okixíí xi xan-nò, k'e nga kijchò nàchrjein nga koxitseyá ìjngoò k'a isò'nde, ko 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'e nga kótijnasoàn íxile xi 'nó jeya tíjna, jñò, xi jye 'an tjaàtjingui-ná, tikoáá yaá kítsajnasòn íxile ts'e kjotíxoma xi tejò ma-ne, nga jñò kíndaàjiin-là jñà xita xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel. ²⁹ Ngats'iì xi kjoa ts'an kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'èn-la, nea-la, chjoón-la, ixti-la, nangui-la, jngoò sìndò k'a k'oa tjin tjoé isa-la. Tikoáá tjoé-la kjoabinachon nita kjé-nè. ³⁰ I'ndeí, kjìn xita xi títsajna ítjòn, k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjingui. Ko xi títsajna tjingui i'ndeí k'e nga koma iskan jñà kitsajna ítjòn.

20

Chì'nda xi kisixáko tsojmì tje

¹ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jngoò xita xi tjin-la nangui. Kìi nga tajñòya nga kii kátsji chí'nda xi sìxáko ñánda tjin-la toò uva. ² K'e nga jye tsibíndaàjiin-ko nga koiichjí-la koni tjin síkijne xita chí'nda nga jngoò nàchrjein, ikjoàn kisikasén ñánda kisixá. ³ Ìjngoò k'a kii jè nei-la xá koni xi ñijaàn-la nga tajñòya. Kijtsee isa chí'nda xi tíyijòjiin nditsin xi tsjin-la xá. ⁴ Kitsò-la: “Tanguió tixáko-ná. 'An kichjí-nò koni tjin machjí-nò.” Kii chí'nda koi nga kisixá. ⁵ Jè nei-la xá, kii ìjngoò k'a k'e nga ijchò nchisen. Tikoáá kii ìjngoò k'a k'e nga ijchò xi jàn nga kjòhoxòn. ⁶ Jye-la ijchò tsà xi 'òn nga kjòhoxòn, itjo ìjngoò k'a jè nei-la xá; koa kisakò isa-la chí'nda xi tà jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ne tà jyò títsajna-nò kó nga kò'ba-nò nàchrjein nga mì nixá-nò?” ⁷ Jñà chí'nda koi kitsò: “Koií-né nga mì yá tsjá xá-najen.” K'eé kitsò-la: “Tanguió ndaà tsà jñò; tanguí tixá ján ijìin tsojmì tje-na.” ⁸ K'e nga jye kòjñò, jè nei-la xá kitsò-la jè xita xi síkinda chí'nda-la: “Tínókjoa-là ngats'iì chí'nda. Tichjí-la. Títs'iaqo-ne jñà xi iskan kòfahas'en xá-la; koa jñà xi ítjòn kòfahas'en, tikjehet'aà-ne.” ⁹ K'eé kiichja-la jñà chí'nda xi jahas'en xi 'òn nga kjòhoxòn; k'oaá tjin tsibíchjí-la koni tjin chí'nda nga jngoò nàchrjein nga jngoò ìjngoò. ¹⁰ K'e nga kjòchjí-la jñà chí'nda xi jahas'en tajñòya, k'oaá komà-la tsà isaá tse kochjí-la. Tanga tà ngàsòn tjin kjòchjí-la koni tjin machjí-la nga jngoò nàchrjein nga jngoò ìjngoò. ¹¹ K'e nga jye kjòchjí-la chí'nda koi ikjoàn tsibíts'ia nga tsatít'aà jè nei-la xá. ¹² Kitsò-la: “Jñà chí'nda xi iskan kòbijchó, tà jngoò hora kàsíxá, koa ngajen kànixá-nájen nga kò'ba nàchrjein koa kànìkjeíin-lajen ndobá nga kò'ba nàchrjein. Tà ngàsòn tjin tìbichjí-nájen.” ¹³ Tanga jè nei-la xá kitsò jngoò-la jñà chí'nda: “Jì amigo mìtsà mé xi ch'o tìsìko-lè; k'oaá tjin tìbichjí-lè koni tjin chí'nda nga jngoò nàchrjein nga k'oaá s'ín kàchibá. ¹⁴ Chjoí chí'ndè koa t'in-ne. K'oaá s'ín mejèn-na nga k'oa tì tjin tsjaà-la jè xi iskan kàsíxá koni tjin títsjaà-lè. ¹⁵ Nga ko ton-na, ¿a mì tí'nde-na nga k'oa s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na? ¿A maxítakòn-né nga 'an ndaà xita?”

¹⁶ Jesús kitsò isa:

—K'oaá s'ín koma jñà xita xi títsajna tjingui nàchrjein i'ndeí, nga koma iskan, jñà kítsajna ítjòn; koa jñà xi títsajna ítjòn i'ndeí nga koma iskan jñà kjoehet'aà-ne. [Kjìn ma-ne xi xó chja-la Nainá tanga chiba ma-ne xi tjàjìin.]

*K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a
(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)*

¹⁷ Jesús k'e nga nchifi ján naxandá Jerusalén, kiichjat'aàxìn-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

¹⁸ —I'ndeí nga títsahonguíá naxandá Jerusalén, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsobà'ñó-na xita sko-la no'mii ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga

kojì'nè-na kjoabiyaà, ¹⁹ ikjoàn sìngatsja-na jñà xi mìtsà xità judío nga sìsobà-na, kojà-na, koòt'aà-na krò. Tanga xi koma jàn nàchrjein kjoaáya-na.

*Kjondaà xi kisijé nea-la Jacobo ko Juan
(Marcos 10:35-45)*

²⁰ Nea-la Jacobo ko Juan ixti-la Zebedeo ijchòkon ñánda tíjna Jesús. Tjiko ixti-la. Tsasìxkó'nchit'aà-la Jesús nga kisijé jngoò-la kjondaà. ²¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè?

Jè chjoón kitsò:

—Ya ñánda kotixomai, tjii okixi nga ya kàtiyijòt'aà-lè ixti-na. Jngoò kàtijnakixi-lè koa jngoò kàtijnat'aà-lè xi ngaskón-lè.

²² Jesús kitsò-la:

—Mìkii 'yaà mé xi nìjé. ¿A kichikjoaá-nò nga kotojñoò jè kjo'in xi 'an kotojñaà?

Xità koi kitsò:

—Kichikjoaá-najen.

²³ K'ée kitsò-la Jesús:

—Okixi-né, k'oaá tìs'ín kotojñoò kjo'in koni 'an, tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jñà i'nde koi, jñà tjoé-la xità xi Nainá títsajnandaà-la nga tsjá-la.

²⁴ K'e nga kii'nchré jñà xità-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la it'aà ts'e xità xi jò ma-ne.

²⁵ Jesús kiichja-la, kitsò:

—Jyee tíjii-nò nga jñà xità sko-la naxandá, nangui síkítsajna xità-la xi jñà otíxoma-la. Tíkooá jñà xità xi 'nga xá tjín-la, jñà xi beè nga otíxoma-la xità. ²⁶ Tanga jñò mìkii k'oas'ín s'een. Tsà jngoò xità xinguiò mejèn-la 'nga kíjna, jè xi kàtasíxá-la xità xi i'nga. ²⁷ Ko jè xi mejèn-la kíjna ítjòn, chí'nda-nò kátama. ²⁸ 'An xi Kí'ndí-la Xità xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na, tà saá 'an sìxá-la xità xi i'nga ko tsjaà yijo-na nga kiyá mé-ne nga kjìn xità kitjokàjii-ne kjo'in xi kjoa ts'e jé-la.

*Kó kisiko Jesús nga kisindaà-ne xità xi jò ma-ne xi mìkii tsejèn-la
(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)*

²⁹ K'e nga jye nchifi-ne ya naxandá Jericó, kjìn xità kiitjingui-la Jesús. ³⁰ Ya indii ndiyá koni s'ín tífi Jesús, jò xità xi mìkii tsejèn-la títsajna. K'e nga kii'nchré nga jè Jesús tífaya ndiyá, 'ño kiichja-la kitsò-la:

—jNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga ji tijna ngajo-la] jchahimatakòn-nájen!

³¹ Jñà xità xi tjiko Jesús tsohótiko-ne nga jyò kàtítsajna, tanga jñà xità xi mìkii tsejèn-la, isaá 'ño kiichja, kitsò:

—jNa'èn, xi tje-la David, jchahimatakòn-nájen!

³² K'ée tsasíjna Jesús koa kiichja-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-nò nga sìiko-nò?

³³ Jñà xità koi, kitsò:

—Na'èn, mejèn-najen nga kàtatsejèn-najen.

³⁴ Jesús kjòhimakee jñà xità koi. Tsohót'aà-la tsja xkon koa nitoón kjòtsejèn-la. Ikjoàn kiitjingui-la Jesús.

21

*Kó kitsò xità naxandá k'e nga jahas'en-jii Jesús ján Jerusalén
(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)*

¹ K'e nga jye kjomee bijchó chraña-la naxandá Jerusalén ijchò jngoò naxandá xi 'mì Betfagé ya chrañat'aà-la nindoò Yá Olivo. Jesús kisikasén jò xità xi kota'yàt'aà-la.

² Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján koa ya sakó jngoò-nò orra xi tjit'aà'ño ko ndí búrró ki'ndí-la. Chíjnda'ño koa nchrohóko-ná. ³ Tsà yá xi kó kitsò-nò, kot'in-là: “Jè xó Na'èn-ná kochjeén-la koa nitoón xó sikkasén-ne.”

⁴ K'oaa s'in komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'in kiskii xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga tsò:

⁵ Kot'in-la naxandá Sión:

“Chitsejèn-là Xita Ítjòn-lè;
nga jii nchrobá katsejèn-lè;
imaá kji;

tinasòn jngoò-la búrró,
jngoò ndí búrró itsé xi ki'ndí-la cho ch'á.”

⁶ Kii jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'oas'in kisikitasòn koni s'in kisatiixá-la. ⁷ K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús jè orra ko ki'ndí-la, jña kisikjeén nikje-la nga tsohójsa-la; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸ Koa jña xita xi kjin ma-ne tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Tjín i'nga xi chrja-la yá tsate, ikjoàn tsohójngoò iya ndiyá. ⁹ Jña xita xi tjíma ítjòn-la ko xi tjingui-la tsibíts'ia nga 'ño kiichja, kitsò:

—jyeya kàtjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kína ngajo-la]!
jMé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Na'èn-ná! jyeya choòn ján ngajmii!

¹⁰ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén ngats'iì xita naxandá tà kjòxkón-la, koa kiskònangui-la xikjín. Kitsò:

—¿Yá xita-ne jè?

¹¹ Jña xita xi kjin ma-ne kitsò:

—Jè xita xi chja ngajo-la Nainá xi Jesús 'mì xi Nazaret ts'e, ya nangui Galilea.

*K'e nga tsachrje ingo ítjòn jña xita xi otíjna tsojmi
(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)*

¹² Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn-la Nainá, tsachrje yije ngats'iì xita xi ya nchi-hotíjna ko nchihotse tsojmi ya nditsin ingo. Kisihitíkjá ímixa-la jña xita xi síkjatjìya ton ko tikoaa kisikatsjoè íxile-la jña xi otíjna nise paloma. ¹³ Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya-la ochikoón k'oín.” Tanga jño, nguijo-la xita chijé titsa'nè.

¹⁴ Nga ya ingo ítjòn tíjna Jesús, ijchò kinchat'aà-la xita xi mìkii tsejèn-la ko xi tsá'ya kjoàn; jè Jesús kisindaà-ne xita koi. ¹⁵ Jña xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kòkjan-la k'e nga kijtseè kjòxkón xi kis'iin Jesús ko nga kii'nchré 'èn-la jña ndí ixti xi chjaya iya ingo ítjòn, nga tsò: “jyeya kàtjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kína ngajo-la]!” ¹⁶ K'ée kiichja xita koi, kitsò-la Jesús:

—¿A na'yà-né? ¿A ndaà tsò 'én xi chja jña ixti koi?

Jesús kitsò:

—Jon, 'nchré-ná. ¿A kj'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jña ndí ixti xi jtobá kjoàn ko ki'ndí xi sa oki,
jña-né xi títsajnandaà nga jeya sikkína Nainá.

¹⁷ Jesús yaá kisikítsajna jña xita koi, itjojiin-ne ya naxandá ítjòn Jerusalén. Kii ján naxandá Betania. Yaá kisikjaya nga nitjen.

*K'e nga jè Jesús kisixi yá-la toò iko
(Marcos 11:12-14, 20-26)*

¹⁸ K'e nga tajñoaya nga tífi-ne Jerusalén, Jesús, kjòhojò-la. ¹⁹ Kijtseè jngoò yá-la toò iko xi ya chraña indii ndiyá síjna. Kii katsejèn-la tanga nimé toò yijà-la. Tà xkaá tjín-la. K'ée kitsò-la Jesús:

—Ni tí jngoò nachrjein koja-lè toò.

Koà jè yá toò iko nitoón kixì. ²⁰ K'e nga kijtsee jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tà kjòxkón-la. K'ée kiskònangui-la mé-ne nga tà nìton kixì-ne jè yá-la toò iko.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Xi okixì, tsà ndaà mokjeiin-nò it'aà ts'an, tsà mì jò tjín-la inima-nò, komaá-nò nga k'oas'ín s'een koni s'ín kàsikoaa jè yá iko; tikoaa komaá-nò k'oín-là jè nindoò: “Tisixìn; ján tikatjen-jìin yijo-lè ndáchikon.” Kò k'oaá s'ín koma. ²² Jñò, tsà ndaà mokjeiin-nò nita mé xi sijé k'e nga kítsi'ba, k'oaá s'ín tjoé-nò.

Kjotíxoma xi tjín-la jè Jesús

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ K'e nga jye komà kjoa koi, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn kò k'e nga tíhokóya-la xita ijchòkon jñà xita skò-la nò'miù kò xita jchínga-la jñà xita judío. Kiskònangui-la:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

²⁴ Jesús kitsò-la:

—Tikoaa 'an skònangui jngoò-nò kjoa. Jñò, tsà kòk'oín-ná, tikoaa 'an k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ²⁵ Jè Juan, k'e nga kis'iin bautizar xita, ¿yá xi kitsjaà-la kjotíxoma? ¿A Nainá-né xi tjina ngajmiù, o xi tà xita-né?

Jñà xita koi k'ée tsajoóya-ne. Kitsò-la xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kító-ná: “¿Mé-ne mìki kòkjeiin-nò it'aà ts'e?” ²⁶ Koà tsà kixoán: “It'aà ts'e xita-né”, tsakjoòn-ná tsà koi nàchrjein-la jñà xita naxandá skaàn-kò-ná, nga ngats'iì, nguì k'oaá tsò nga jè Juan, jngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁷ K'ée kiichja, kitsò-la Jesús:

—Mì kì 'ya-jen.

Koà jè Jesús kitsò-la:

—Tikoaa 'an mìki k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti xi jò ma-ne

²⁸ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Jñò, kó bixón? Jngoò xita xi jò ma ixti x'in-la kitsò jngoò k'a-la jngoò ti-la: “Na'èn, t'in, tixá-la jè toò uva-na.” ²⁹ Ti jè kitsò: “Majìn-na.” Tanga koma iskan, kisikitsjeèn; k'ée kiù síxá. ³⁰ Na'èn-la k'ée kiù nga kiikon ti xi jngoò. K'oaá tì kitsò-la. Tanga ti jè, kitsò: “Ndaà tjín na'èn, komaá kjián.” Tanga mìki kiù. ³¹ ¿Ná-laá nga ingajò ixti xi kisikitasòn-la na'èn-la?

Jñà xita kitsò:

—Jè xi ítjòn.

K'ée kitsò-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò, jñà xita xi síkíhítjì tsojmì ts'e Roma kò jñà íchjín ská, isaá nìton kjoahas'en ñánda nga Nainá tíhotíxoma mì k'oaá-ne koni jñò. ³² Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita k'oi xá j'iì-ne nga tsakóya-la xita kós'ín sùjchá yijo-la, tanga jñò mìki kòkjeiin-nò. Koà jñà xi síkíhítjì tsojmì kò jñà íchjín ská kòkjeiin-la. Tanga jñò ndaà nas'ín k'iyá yije kjoa koi, mìki kinikájno jé-nò kò mìki kòkjeiin-nò.

Jñà chi'nda ts'en

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

³³ Tiná'yaà jngoò-là kjoa xi mangásòn. Jngoò xita xi tjín-la nangui, tsibítje toò uva kò tsibíndi-la íchíba, ikjoàn tsibíndaà jngoò i'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-la toò uva. Tikoà tsibíndaà jngoò torre ñánda bìtsajna xita nga síkinda yije kóhótjín. Ikjoàn kisikíña-la nangui-la xita xi k'ejí nga kisixásòn. Ikjoàn kiù nei-la nangui ñánda i'nde kjiin. ³⁴ K'e nga ijchò nàchrjein-la nga jye kòjchá toò uva, jè nei-la nangui kisikasén xita chi'nda-la nga kisìjé-la xi jè okò-la ts'e toò uva xi kòjchá. ³⁵ Tanga jñà xita xi kisixásòn nangui kitsobà'ño xita-la jè nei-la nangui. Jngoò xi tsi'beé-la kò jngoò xi kisik'en koà jè xi jngoò

ndajo tsibínè. ³⁶ K'e komà iskan jè nei-la nangui isaá kjìn xita-la kisikasén tanga jñà xita xi sixásòn nangui ta ngásòn kisikò ngats'ìi chì'nda xi j'ìi.

³⁷ 'K'e nga jyehet'aà-ne kisikasén ki'ndí-la. Kisikítsjeèn kitsò: “Skoexkón-la ki'ndí-na.”

³⁸ Jñà xita xi sixásòn nangui k'e nga kijtsee jè ki'ndí-la nei-la nangui tsajoóya-ne, kitsò-la xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjotjò-la i'nde, sik'eén kò tsaján koma i'nde.” ³⁹ Kitsobà'ño, tsachrjejiin ya nangui ñánda tíjtje toò uva. Ikjoàn kisik'en.

⁴⁰ 'Jño, ¿kó bixón? K'e nga kjoíi nei-la nangui, ¿mé xi sùkò jñà xita xi kisixásòn nangui-la?

⁴¹ Jñà xita xi nchi'nchré kitsò:

—Jngoò k'aá sùk'en jñà xita ts'en; mìkiì kohimakeè. Kò jè nangui-la, k'ejí xita sùkiña-la xi kòichjí kó kji okò-la k'e nga kojchá toò uva.

⁴² Jesús kitsò-la:

—¿A k'j'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya.

K'oaá s'ín kis'iin Nainá.

Jñá, tà maxkón-ná k'e nga 'yaá kjoa koi.

⁴³ K'oiì koxan-nò jño, tjáxin-nò kjoa machikon-t'in nga jè Nainá tíhotíxoma-nò. Jñá tjoé-la xita xi k'oa's'ín síxá koni s'ín ok'in-la xá-la Nainá. ⁴⁴ Xi it'aà ts'e ndajo, nita yá-ne xi kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skané xita, kochijo-né.

⁴⁵ Jñà xita sko-la no'miì kò xita fariseo, k'e nga kiì'nchré koni s'ín kiìchja Jesús nga tsibénojmi 'én xi mangásòn, k'ee kjòchiya-la nga it'aà ts'e-né koni s'ín kiìchja Jesús.

⁴⁶ Tik'eé-ne mejèn kitsobà'ño Jesús tanga jñá kitsakjòn-la xita naxandá, koi-né nga k'oaá s'ín mokjeiín-la jñà xita nga jè Jesús, jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá.

22

S'eí xi bitjo k'e nga bixan xita

(Lucas 14:15-24)

¹ Jesús tsibíts'ia ìjngoò k'a nga tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn. Kitsò:

² —Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín mangásòn koni jngoò xitaxá ítjòn xi tsibijna jngoò s'eí k'e nga chixàn ti-la. ³ Kisikasén chì'nda-la mé-ne nga kiì kichja-la ngats'ìi xita xi xó kinokjoá-la nga ti-la tibixan. Tanga jñà xita koi, mìkiì kòkjeiín-la nga kiì s'eí. ⁴ Ìjngoò k'a kisikasén chì'nda-la xi k'ejí. Kitsò-la: “Kot'in-là jñá xita xi jye kiì'nchré: Tsojmì xi skine, jyeé tjíndaà; jyeé kisik'en nchraja-na, cho xi 'ño xiné. Jyeé tjíndaà yije kóhotjín. Kàtjanchrobá s'eí.” ⁵ Tanga jñà xita koi mìkiì kisìs'in. Tjín xi rancho-la kiì-katsejèn-la; tjín xi kjohima-la kiì. ⁶ Koa jñà xita xi i'nga, kitsobà'ño chì'nda-la jè xitaxá ítjòn. Kiskaàn-kò koa kisik'en. ⁷ Jè xitaxá ítjòn, 'ño kòjti-la. K'ee kisikasén xita soldado nga kisik'en yije kóhotjín jñà xita koi nga ma-la sík'en-ná, koa tsaká naxandá-la. ⁸ Jè xitaxá ítjòn, ìjngoò k'a kitsò-la chì'nda-la: “Kixíi kjoa, jyeé tjíndaà yije xi kjoa ts'e s'eí, tanga jñà xita xi jye kiì'nchré, mìkiì mochjeén-la nga i kjoíi. ⁹ Tanguió ìjngoò k'a ya ndiyá jngoò osen-la naxandá, tìnókjoa-là xita nita yá-ne xi skajñoò nga s'eí tjín kjoa ts'e xita xi bixan.”

¹⁰ Jñà chì'nda-la xitaxá ítjòn kiì kixkóya xita inchò calle nita yá xi kjòtsja-la nga kiì s'eí, xita xi ndaà kò xi mìkiì ndaà; k'oaá s'ín kitsee ni'ya.

¹¹ 'Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jahas'en ni'ya, kiskoòtsejèn-la jñà xita xi ijchò. K'ee kijtsee jngoò xita xi ya tijnajiin nga mìkiì íkjá nikje-la xi ts'e kjoa bixan. ¹² Kitsò-la: “Ji, amigo, ¿kó s'ín komà nga kòbitjaàs'iin ijndé nga mìkiì kichíkejé nikje xi ts'e s'eí?” Tanga xita jè, tà jyò tsibijna. ¹³ Jè xitaxá ítjòn kitsò-la jñà xita xi nchisís'in-la ímixa: “Tít'aà'ño ndsokò kò tsja. Ikjoàn tikatjeen ján jjiin jño ya ñánda nga skindàya kò sijnjts'iin ni'ño.”

¹⁴ Kitsò-isa Jesús:

—K'oaá s'ín koma nga kjìn ma-ne xita xi nokjoà-la tanga tà chibaá ma-ne xi tjájiin.

*Kjoa nga machjítjì tsojmì**(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)*

¹⁵ Jñà xità fariseo k'ée kii tsajoóya-ne nga mejèn-la kohòngui Jesús mé 'én xi kichja.

¹⁶ Koií kjoa-la nga kisikasén-la Jesús xità-la kò xità-la Herodes; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíí xi nokjoì koa k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. Mìkiì 'nì kindá koni tsò-lè xità; kò mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xità.

¹⁷ Koatìn-nájen. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitàxá ítjòn ts'e Roma, a xi majìn-né?

¹⁸ Jesús kjòchija-la nga ch'o nchisíkítsjeèn. K'ée kitsò-la:

—Jñò, xità xi jò isén tjín-nò, mé-ne chonachan-ná. ¹⁹ Takó-ná jè ton xi machjítjì-ne tsojmì.

K'ée j'ìkò jngoò-la ton denario. ²⁰ K'e nga kijtseè Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè kò jè 'ín xi jíí't'aà?

²¹ Kitsò xità koi:

—Ts'ée César, xitàxá ítjòn ts'e Roma.

K'ée kitsò-la Jesús:

—Tjì-lá César xi ts'e César koa tjì-lá Nainá xi ts'e Nainá.

²² K'e nga kii'nchré 'én koi jñà xità fariseo kò xità-la Herodes, tà kjòxkón-la. Kitsjìin Jesús, ikjoàn kii-ne.

*Kó s'ín koma k'e nga kjoaáya òjngoò k'a-la xità xi jye k'en**(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)*

²³ Tìkoi-ne nachrjein ijchòkon Jesús jñà xità saduceo nga mìkiì mokjeiín-la nga faáya-la jñà xità xi jye k'en. Xità koi kiskònangui-la Jesús, ²⁴ kitsò-la:

—Maestro, Moisés kitsò-né: “Tsà jngoò xità x'ín kiyá xi mìkiì kis'e-la òxti kò chjoón-la, jè 'ndse mik'en kixan-kò òjngoò k'a chjoón-la 'ndse nga s'e-la òxti xi tje ts'e 'ndse.” ²⁵ Kis'e xó jngoò k'a xità òjndé xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn chixàn, tanga k'e nga k'en, mìkiì kis'e-la òxti koa jè 'ndse xi ma jò-ne tsibìjnako jè chjoón ka'àn. ²⁶ K'oaá tì komà't'in jè 'ndse xi ma jò-ne kò xi ma jàn-ne skanda komà itoò. Njngoò xi kis'e-la òxti. ²⁷ Xi jyehet'aà-ne, k'en jè chjoón. ²⁸ K'e nga tsà kjoaáya òjngoò k'a-la mik'en, ¿ñá-laá nga itoò 'ndse xi koma chjoón-la? Nga jñà chixàn-kò nga itoò.

²⁹ K'ée kitsò-la Jesús:

—Jñò, maskáya-nò koi-né nga mìkiì 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-la Nainá kò nga'ño xi tjín-la Nainá. ³⁰ K'e nga kjoaáya òjngoò k'a-la mik'en, íchjín, íchjá, mì tì kii kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmì xi ts'e Nainá. ³¹ Jè kjoa nga faáya òjngoò k'a-la mik'en, ¿a kj'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga jè sobà Nainá xi kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac kò Jacob”? jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! [Nga it'aà ts'e Nainá, títsajnakon xità koi.]

³³ Jñà xità naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya Jesús.

*Jè kjotíxoma-la Nainá xi tíjna ítjòn**(Marcos 12:28-34)*

³⁴ Jñà xità fariseo k'e nga kii'nchré nga Jesús kisìkítsajnajyò jñà xità saduceo, tsibíxkóya xíkjín. ³⁵ Jngoò xi xità ts'e, xi chjine xojon-la kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mejèn-la skót'aà Jesús nga skónachan-la. Kiskònangui-la, kitsò-la:

³⁶ —Maestro, ¿ñá-laá kjotíxoma xi isà tíjna ítjòn nga yije kjotíxoma ts'e Moisés?

³⁷ Jesús kitsò-la:

—“Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga kò inima-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga tijnakoin.” ³⁸ Jè kjotíxoma xi isà 'ño tjín kò xi tíjna ítjòn. ³⁹ Jè xi ma-ne jò, k'oaá tì tsò-ne: “Títsjachi xità xingui xi i'nga koni tsà tì yijo tsiji-né.” ⁴⁰ Jñà títsajna ítjòn jñà kjotíxoma koi.

Yaá bitjokàt'aà kóhòtjín kjotíxoma xi i'nga xi ts'e Moisés kò xi ts'e xità xi kiichja ngajo-la Nainá.

Ñánda kitjen-la Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹ Tà kó yaá títsajna jñà xità fariseo. Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

⁴² — ¿Jñò, kó bixón it'aà ts'e Cristo [jè xità xi xó sikkasén-ne Nainá]? ¿Ñánda kitjen-la?

Jñà xità fariseo kitsò:

— Yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la xitàxá ítjòn David [nga jè kájna ngajo-la].

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

— Tanga jè David k'e nga kiichja nga kò nga'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò it'aà ts'e Cristo: “Jè otíxoma-na.” K'oaá s'in kiichja David:

⁴⁴ Jè Nainá kitsò-la jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na

skanda k'e nga sikkasajnanguia ndsokoiì

jñà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

⁴⁵ Jè David, tsà kòs'in kitsò-la Cristo [jè xità xi xó síkasén-ne Nainá], ¿kó s'in tjín-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la xitàxá ítjòn David?

⁴⁶ Nijngò xi koma-la nga kisikátji-ne 'én koi. Tjen-ne nachrjein koi, mì tì yá xi kjò'ñó-ne ikon nga kiskònangui isa-la 'én xi kj'eíí.

23

Kiís'in kiichja Jesús it'aà ts'e xità fariseo kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

¹ Xi komà iskan kitsò-la Jesús jñà xità xi kjìn ma-ne kò xità xi kota'yàt'aà-la:

² — Jñà xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò jñà xità fariseo tjín-la xá nga okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ³ Tiná'yaà yije-la koni s'in okóya-nò. Tanga mìkii k'oa 'nè koni s'in jñà xità koi. Kj'eíí tsò kò kj'eíí s'in. ⁴ Jñà xità koi bínè-la xità xi kj'eíí kjotíxoma-la xi 'ñó 'in tjín koni tsà ch'á i'í sík'a xi mìkii k'a-la; koa jñà xità xi okóya kjotíxoma, nì itsé síchját'aà-la jñà xità nga sikkasòn kjotíxoma-la. ⁵ Koni s'in s'in yije kjoa koi, tà jè-né nga mejèn-la nga isa ndaà skoe xità. Jè Xojon-la Nainá xi ót'aà tjen-la kò chrja-la, isaá ù s'in; koa jè nikje xi ókjá, isaá ndojò kjoàn s'in lixto xi tíjtòn-la nikje-la, tà jè xi mejèn-la nga okó yijo-la nga tsò nga xità tsjeè-la Nainá-né. ⁶ Mejèn-la nga jñà kitsat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xità ñánda tjín s'eí kò ya ni'ya ingo sinagoga mejèn-la nga jñà kítsanè íxile xi jncha ítjòn. ⁷ Tikoaa mejèn-la nga skoejkón xità xi kj'eíí, ndaà sikkat'aà ya nditsin; kítsò-la: “Maestro, Maestro.”

⁸ Tanga jñò, mìkii bìl'nde nga “Maestro” kítsò-nò xità; ngats'ioò jñò, 'ndsè chibàkoo xinguioo; tà jngòò ma xi Maestro-nò, jè Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁹ Nijngòò xi “Na'èn” 'mì-là i it'aà nangui; tà jngòò ma xi Na'èn-nò xi tíjna ngajmii. ¹⁰ Koa nì yá xi xità skò-la kítsò-nò; tajngòò Cristo xi skò-la tíjna-nò. ¹¹ Jè xi 'ñó 'nga síkájna yijo-la it'aà tsajòn, jè-né xi sikká-la xità xi i'nga. ¹² Jè xi 'nga síkájna yijo-la, isaá nangui kájna nga koma iskan; kò jè xi nangui síkájna yijo-la, isaá 'nga kájna nga koma iskan.

¹³ 'iima xó-nò jñò, xità xi okoòya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, kò jñò xi xità fariseo, xità xi jò isén tjín-nò! Bichjoà-là ndiyá-la ngajmii jñà xità xi mejèn-la fahas'en ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá. Jñò, mìkii bitjaàs'en-jñoò kò mìkii bìl'nde-là xi kj'eíí xità nga fahas'en-jìin.

¹⁴ 'iima xó-nò jñò, xità xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xità fariseo, xità xi jò isén tjín-nò! Chjaà'an-là ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la; ikjoàn 'ñó ndojò onguíkoo ochikon-nò nga mejèn-nò nga bitsajna'ma nga mì jcha-nò mé kjoa xi 'nè. Koií kjoa-la isaá tse kjo'in s'e-nò.

15 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjoṭíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bitjaàsòn yije isò'nde ko ndáchikon nga nokjoà-là nas'ín tà jngoò xita nga ya fit'aà-nò. Ko k'e nga jye bitasòn-nò xita jè, jò k'a okji ok'in-la koni jñò nga s'e-la kjo'in ya ñánda títì ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

16 'iIma-xó-nò jñò, xita xi mìkiì tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi kj'eíí! Bixón-nó: “Tsà jngoò xita xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ingo, mìtsà mé-ne. Tanga tsà jngoò xita tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì chjí xi oro ts'e ingo, koií xi kjo'ño kítasòn 'én-la.” 17 jñò xi xita tònḍo ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì chjí xi oro a xi jè ingo xi síchikon-t'in tsojmì chjí? 18 Jñò k'oaá tì bixón: “Tsà jngoò xita tsjá 'én-la nga kítso: Tíbeè i'nde tsjeè ñánda binchasòn kjoṭjò xi tsjá-la Nainá, jñà xita mìkiì kjo'ño kítasòn 'én-la. Tanga tsà tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì xi ya títsajnasòn jè i'nde tsjeè, jè xi okixì nga kjo'ño kítasòn.” 19 jñò xi xita tònḍo ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì xi tjín-sòn ya i'nde tsjeè a xi jè i'nde tsjeè xi síchikon-t'in tsojmì? 20 Jè xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e i'nde tsjeè, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngayije tsojmì xi ya tjín-sòn ya i'nde tsjeè. 21 Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ingo mìtsà tà jè it'aà ts'e ingo tsjá, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tíjna. 22 Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ngajmì, tsjá 'én-la xi it'aà ts'e íxile kjoṭíxoma-la Nainá; tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tíjnasòn íxile.

23 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjoṭíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Nga ma-nò 'biì-la Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta ko xka anís ko xka comino; tanga mìkiì nìkítasòn jè kjoṭíxoma xi isa 'ño mochjeén koni jè kjoa kixì, kjoahimatakòn ko jè kjoa nga kixì kàtakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. Koií kjoa xi 'ño mochjeén nga kítasòn; tikoáá mochjeén-né nga kítasòn jñà kjoa xi i'nga. 24 jñò, xita xi mìkiì tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi kj'eíí, jñò, nìkjaànguioè natse nga majìn-nò nga chíjeèn cho xi tjé, tanga mìkiì 'yaà k'e nga chíjeèn cho ch'á xi 'mì camello!

25 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjoṭíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Onìjnoò chítisín-nò ko chroba-nò ya isò'nga-la tanga ya iya-la kitseè tsojmì xi nìchijé ko nga tse mejèn-nò. 26 Jñò xi xita fariseo 'mì-nò, xi mìkiì tsejèn-nò. Ítjòn taníya chítisín-nò ko chroba-nò ya iya-la, mé-ne nga kotsjeè-ne isò'nga-la.

27 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjoṭíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! K'oaá titsjoò koni kjoàn chrjó-la mik'en xi kitsiinga isò'nga-la. Ndaà kjoàn, tanga ya iya-la kitseè nindaà-la mik'en ko ngats'iì tsojmì xi ch'o kjoàn. 28 Jñò, k'oaá s'ín 'nè nga nguixkòn xita, xita ndaà-nò; tanga ijìin inìma-nò kitseè kjoa xi jò isén tjín-la ko kjoa nga ch'o 'nè.

29 'iIma xó-nò jñò, xita xi okoòya kjoṭíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bìndaà chrjó-la mik'en ts'e xita xi kiìchja ngajo-la Nainá ko nìkiinga chrjó-la xi xita kixì komà. 30 Ikjoàn bixón: “Tsà jñá-la-ná xi titsajnakoaán jè nachrjein-la xita jchínga-ná mì-la kiì kinìchjít'aà-lá xita jchínga-ná nga kisik'en jñà xita xi kiìchja ngajo-la Nainá.” 31 K'oaá s'ín 'ya-la nga tijñò 'ya-nò yijo-nò nga ixti-la maá xita xi kisik'en xita xi kiìchja ngajo-la Nainá. 32 Jñò, koni s'ín tsibíts'ia xita jchínga-nò, jngoò k'a tikitason yije kjoa.

33 Jñò, k'oaá ngaya-la koni ye, nga ya tjen-nò it'aà ts'e ye. Mìkiì kojno-nò i'nde ts'e kjo'in. 34 K'oií kjoa-la, 'an sikasén-nò xita xi kichja ngajo-la Nainá, xita xi tjín-la kjoachjine ko xi kòkòya kjoṭíxoma. Tanga jñò, tjín xi sik'eèn, tjín xi kjoṭ'aà krò koa tjín xi kixkàn-koo ya iya ni'ya ingo sinagoga; koa konguítjngui kondra-là xita koi nga xki xi ján naxandá. 35 Jñò skanè yije-nò kjo'in jè jní xi kixixteèn ts'e xita ndaà xi k'en, mats'iaako-ne Abel, xita kixì xi k'en ítjòn, skanda jè Zacarías, ki'ndí-la Berequíás, jè xi kisik'en xita tsajòn ya i'nde jngoò osen-la ñánda tíjna Ni'ya Tsjeè-la Nainá ko ñánda binchasòn kjoṭjò xi tsjá-la Nainá jñà xita. 36 Okixí xi xan-nò, ngats'iì kjoa koi, jñà skanè-la kjo'in jñà xita xi tjín i'ndeí.

*Mé kjoa-ne nga kos'in kùichjako-ne Jesús xita naxandá Jerusalén
(Lucas 13:34-35)*

³⁷ 'jñò xi xita naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xita xi chja ngajo-la Nainá kò bìnè ndajo jñà xita xi Nainá síkasén-nò! ;Kjìn k'a kjòmejèn-na nga tsibíxkóya xita naxandá-nò, koni s'in xa'nda nga bíngui jngá-la jñà ixti-la; tanga jñò, mìkì kòkjeiín-nò! ³⁸ Chítsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsjìn-takòn Nainá. ³⁹ K'oaá xán-nò mats'ia-ne nachrjein i'ndeì mì tì kù jchaxkòòn-ná skanda k'e nga jè nachrjein nga kixón: “;Mé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

24

*K'e nga kùichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'in tjínè-la nga kixoña
(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)*

¹ Jesús k'e nga jye itjo-ne ingo ítjòn, jyeé tífi nga ijchò kinchat'aà chraña-la xita xi kota'yàt'aà-la. Ikjoàn tsakó-la jè ingo ítjòn kò ni'ya xi tjín-la. ² Jesús kitsò-la:
—;A titsachitsejèn-là ngats'ii ni'ya koi? Okixí xi xan-nò, nì tì jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjin. Kixoña yije-né kóhotjín.

*Seña xi s'e k'e nga nchrobá ma chraña nga kjoehet'aà isò'nde
(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)*

³ Jesús, k'e nga tjina ya nindoò Yá Olivo, ijchò kinchat'aà-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la nga kiskònanguit'aaxìn-la kitsò-la:

—Koatìn-nájen, ;mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ;Mé seña xi s'e k'e nga kjoii ijngoò k'a kò k'e nga kjoehet'aà isò'nde?

⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁵ Kjìn xita kjoii xi 'ín ts'an sikkjeén; kitso: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”; koa kjìn xita skónachan-la. ⁶ S'e kjojchán ñánda chrañat'aà kò tikoa kiná'ya-la kjoa ts'e kjojchán ñánda kjìin i'nde, tanga jñò, kì tsakjòòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne. Tanga kj'eè tsà isò'nde tífehèt'aà. ⁷ Naxandá skaàn-kjoò xi k'ejí naxandá. Koa xitaxá kojits'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi k'ejí naxandá. S'e kjinchrá, s'e ch'in, kò k'oa ch'ón nga xkì xi ján i'nde. ⁸ Ngats'ii kjoa koi, tà jè xi sa tímats'iaqò kjo'in.

⁹ Jñà xita skìnìt'aà-nò ts'e xitaxá nga tsjá-nò kjo'in; sikk'en-nò. Ngats'ii xita isò'nde kojtikeyè-nò koií kjoa-la nga 'an onguít'aà-ná. ¹⁰ Jè nachrjein koi, kjìn koma xi mì kù tì kòkjeiín-la it'aà ts'an. Tjìjñà kòótjinè-ne xíkjin xita kò tsjéngukeè xíkjin. ¹¹ Kjìn xita s'e xi xita ndiso xi kitso nga Nainá chja ngajo-la. Tikoaá kjìn xita skónachan-la. ¹² Ndaà jchán s'e kjoats'en; skanda mì tì kù kòtsjakeè-ne xíkjin xita. ¹³ Tanga jè xi kixì kijnako kjoa xi mokjeiín-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjìn kjo'in. ¹⁴ Koa jè 'én ndaà-la Nainá koni s'in otixoma Nainá, kòbìsòn yije-né nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kji'nchré-ne ngats'ii xita naxandá; ikjoàn k'eé kjoehet'aà isò'nde.

¹⁵ 'K'e nga jchaa nga 'ño ch'o tíma ya i'nde Tsjeè-la Nainá, koií kjoa tíbitasòn koni s'in kiskì Daniel, xita xi kùichja ngajo-la Nainá. (Kátasijìn-la jñà xita xi bíxke xojon jé.) ¹⁶ Jñò, k'e nga jchaa kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtjì ñánda nindoò choòn. ¹⁷ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kù fahas'en-ne ni'ya nga skoé tsojmì-la. ¹⁸ Jè xi tíxíxjìn nangui-la, kì tì kù nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁹ ;Ima xó-ne jñà íchjín xi k'ndí'ya kò xi ixti xó nchisikaki jñà nachrjein koi! ²⁰ Tjìjèt'aà-là Nainá mé-ne nga mì k'eé kiyó-nò k'e nga nachrjein-la cho 'nchán kò k'e nga nachrjein nìkjáya. ²¹ Jñà nachrjein koi, tseé kjo'in s'e; kj'eè kù k'oa ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde. Koa mì tì kù okoma-ne nga koma iskan. ²² Tsà mì k'oaá kitso Nainá nga isa chiba nachrjein s'e kjo'in nijngoò xita kitjokàjìn kjo'in. Tanga koií kjoa-la jñà xita xi xó jaàjìn-ne Nainá, isa chiba nachrjein s'e kjo'in.

²³ 'K'e nga tsà yá x̄ita xi k̄itso-nò: “iChítsejèn-là ífí t̄jna Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá]!”, o tsà k̄itso-nò: “iJán t̄jna ján!”, k̄i k̄i mokjeiín-nò. ²⁴ Kjoíí x̄ita ndiso xi Cristo k̄itso-la yijo-la, t̄ikoaá kjoíí x̄ita xi koa ti k̄itso nga j̄nà xi ch̄ja ngajo-la Nainá. K'oaá t̄is'ín k̄okò seña k̄o k̄joxkón xi ndaà t̄jín nga skónachan. Skanda j̄nà x̄ita xi jye jaàj̄in Nainá mejèn skónachan-la tsà k̄okjeiín-la. ²⁵ Kangui nachrjeiín t̄ibenojmíya yije-nò kjoa xi koma iskan. ²⁶ Tsà yá x̄ita xi k̄itso-nò: “iChítsejèn-là yaá t̄jna Cristo ya i'nde it'aà x̄in ñánda nangui kixi choòn!”, k̄i k̄i onguió; k̄o tsà k̄itso-nò: “iYaá t̄jnyaya inga ni'ya!”, t̄ikoaá k̄i k̄i mokjeiín-nò. ²⁷ Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote ñánda bitjokàtji-ne ts'oi skanda ñánda okaàtjì-ne, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoiaa ìjngoò k'a xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na. ²⁸ Ya ñánda kijna mik'en, yaá k̄itsajnajtín j̄nà líké.

Mé xi koma k'e nga kjoíí ìjngoò k'a Ki'ndí-la X̄ita

(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Tijè-ne nachrjein, k'e nga kjoehet'aà kjo'in koi, jè ts'oi, mì t̄i k̄i s̄ihiseèn-ne, kojñò-né, mì t̄i k̄i k̄otsjè-ne ndobá-la. T̄ikoaá jè sá, mì t̄i k̄i s̄ihiseèn-ne. Ni'ño xi t̄jín ngajmii, kixongui-né. J̄nà nga'ño xi t̄jín ngajmii k̄itiya yijeé-la. ³⁰ Ikjoàn skoe x̄ita ján ngajmii seña-na xi Ki'ndí-la X̄ita 'mì-na. Ngats'iì naxandá xi t̄jín i'isò'nde, j̄nà x̄ita skindáya-né nga 'ño tsakjón. Koa skoe-na x̄ita xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na nga k̄jinchrobàj̄naà j̄j̄in ifi xi t̄jín ngajmii; tse nga'ño k̄o kjoajeya kjoikoa. ³¹ Siikasén àkjale-na nga 'ño s̄ikjindáya chrjo nga k̄oixkóya x̄ita-na xi 'an xó jaàj̄in-na nga ñijòn chrjangui-la isò'nde, nga jngoò ìjngoò ngobà-la isò'nde.

³² 'Chíta'yàkòò jè yá-la toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'én xka-la, t̄j̄in-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ³³ K'oaá t̄is'ín t̄jín, k'e nga jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, k̄atasij̄in-nò nga 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na jyeé n̄iton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye t̄jina chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁴ Okixií xi xan-nò, k'oaá s'ín k̄itasòn yije kjoa koi, k'e nga t̄ikj'eè biyaà x̄ita xi t̄jín nachrjein i'nde. ³⁵ Jè ngajmii k̄o isò'nde kjoehet'aà-né, tanga j̄nà 'én-na mìk̄i kjoehet'aà; k̄itasòn-né.

³⁶ 'Tanga k'e nga okoma, mì yá xi t̄j̄in-la mé nachrjein-ne k̄o mé hora-ne; n̄i j̄nà àkjale xi t̄jín ngajmii, k̄o n̄i jè Ki'ndí-la Nainá t̄j̄in-la; tajngoò Nainá xi N̄a'èn-ná t̄j̄in-la.

³⁷ 'Koni s'ín komà nachrjein-la Noé, k'oaá t̄is'ín koma k'e nga kjoiaa ìjngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na. ³⁸ J̄nà nachrjein koi, k'e nga t̄ikj'eè 'ba jtsí xkón, j̄nà x̄ita xi t̄jín k'e-ne, nchikjèn, nchi'biì, nchibixan íchjá k̄o íchjín skanda k'e nga jè nachrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé. ³⁹ X̄ita xi t̄jín koi nachrjein, mìk̄i t̄j̄in-la mé xi koma skanda k'e nga j'ì jtsí xkón xi k̄iichrjoako nandá ngats'iì x̄ita. K'oaá t̄is'ín koma k'e nga kjoiaa ìjngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na. ⁴⁰ Jè nachrjein k'e nga 'an xi kjoiaa, jò x̄ita xi nchisíxá ján j̄j̄in ijñá, jngoò t̄jám̄itj̄en, xi ìjngoò s̄ijna-né. ⁴¹ Jò íchjín nchat'aà natsí xi nchi'o n̄a'yo, jngoò t̄jám̄itj̄en, xi ìjngoò s̄ijna-né.

⁴² 'Titsajnaakoòn nga mìk̄i 'yaà mé nachrjein-ne k̄o mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Nainá 'mì-na. ⁴³ K̄atasij̄in-nò, tsà jngoò nei-la ni'ya s̄ij̄in-la mé hora-ne k'e nga j̄nò kjoíí x̄ita chijé nga s̄iichijé-la, s̄iikindaá ni'ya-la; mìk̄i tsj̄a'nde nga k̄ochijé-la. ⁴⁴ J̄nò, t̄ikoaá titsajnaandaá; nga 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, k'eé kjoiaa ìjngoò k'a k'e nga j̄nò mìk̄i titsachiña.

Chì'nda xi ndaà s'ín k̄o xi ch'o s'ín

(Lucas 12:41-48)

⁴⁵ '¿Yá-ne xi chì'nda kixi xi t̄jín-la kjoachj̄ine? Jè nei-la s̄iikj̄ina'nda j̄nà chì'nda-la xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e k̄ijchò ch̄iba-la, s̄iikj̄en chì'nda x̄ikj̄in. ⁴⁶ Mé tà ndaà-la jè chì'nda xi k'oas'ín ndaà t̄isíkitasòn k'e nga kjoíí-ne nei-la. ⁴⁷ Xi okixií xi xan-nò, nei-la chì'nda jè, jè s̄iikj̄ina'nda yije tsojm̄i xi t̄jín-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè chì'nda ts'en k̄itso nga k̄ok̄o in̄ima-la: “Nei-na, k̄j̄in nachrjein kochrjein-la nga kjoíí-ne.” ⁴⁹ Ikjoàn k̄oits'ia nga skaàn-k̄o chì'nda x̄ikj̄in, k̄o k̄okj̄en-k̄o k̄o skoíko x̄ita ch'ì. ⁵⁰ Chì'nda jè, kjoíí-ne nei-la jè

nachrjein kò jè hora k'e nga mìkì tíkoña-la. ⁵¹ Ñó tse kjo'in tsjá-la. Tà ngàsòn òkji kjo'in tsjá-la koni jñà xita xi jò isén tjín-la. Ikjoàn skindàya kò sijnst'iin nĩño.

25

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti íchjín xi te ma-ne

¹ Jè nachrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'ín koma koni komàt'in jñà ixti íchjín xi te ma-ne. Kiskoé ni'in lámpara-la xi ts'e asiti. Kiikoña-la jè xita xi bixan. ² Òn ma-ne ixti íchjín xi tjín-la kjohítsjeèn koa 'òn ma-ne xi tsjìn-la kjohítsjeèn. ³ Jñà ixti íchjín xi tsjìn-la kjohítsjeèn kiskoé lámpara-la tanga mìkì ts'a-la asiti. ⁴ Koa jñà ixti íchjín xi jye tíjìn-la ts'a nomita asiti-la kò lámpara-la. ⁵ Jè xita xi tìbixan, mìkì xátì j'ìi, koa kjònijná-la ngats'ìi ixti íchjín; tsohofè í'ño. ⁶ K'e nga ijchò osen nìtjen, 'ño kùichja jñà xita, kitsò: “Jye nchrobá jè xita xi bixan. Tìtjoo ni'ya, tanguíchjaà indiaà.” ⁷ Ngats'ìi ixti íchjín tsasítjen, koa tsibítsajnandaà lámpara-la. ⁸ Jñà xi 'òn ma-ne xi tsjìn-la kjohítsjeèn kitsò-la jñà xi tjín-la: “Tjìi itsé-nájen asiti-nò. Jè ni'in-nájen jye tìbits'o.” ⁹ Tanga jñà ixti íchjín xi tjín-la kjohítsjeèn, kitsò-la: “Mìkì koma, mìkì kichóya-la tsajen. Tanguí kindá ñánda satíjna.” ¹⁰ Tanga jñà ixti íchjín xi tsjìn-la kjohítsjeèn k'e nga kii katse asiti-la, k'eé j'ìi xita xi bixan. Koa jñà ixti íchjín xi 'òn ma-ne xi títsandaà nga tíi lámpara-la, jahas'en kò jè xita xi bixan ya ni'ya ñánda tjín s'eí. Ikjoàn kisichjoà xotjoa-la ni'ya. ¹¹ Koma iskan j'ìi-ne jñà ixti íchjín xi ngui 'òn ma. Kitsò: “Na'èn, Na'èn, chíx'a-nájen ni'ya.” ¹² Tanga jè xita xi bixan, tà kitsò-la: “Òkixíi xi xan-nò, mìkì bexkon-nò yá-nò jñò.”

¹³ Jesús kitsò-isa:

—Jñò, titsajnandaà, nga mìkì 'yaà mé nachrjein-ne koa mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e ton xi kitjoé-la jñà ch'inda

¹⁴ Jè nachrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ti ngaya-la koni tsà jngoò xita xi tjín-la ch'inda. Kjìin i'nde tífi. Kùichja-la ch'inda-la; kisìngatsja ton-la nga jngoò òjngoò nga kàtasíkinda.

¹⁵ Jngoò ch'inda xi kitsjaà-la 'òn jmii ton oro; xi òjngoò jò jmii kitsjaà-la; xi ma-ne jàn jngoò jmii kitsjaà-la. K'oaá s'ín kitsjaà-la koni s'ín koma-la nga sùixáko nga jngoò òjngoò. Ikjoàn kii jè nei-la xá ñánda i'nde kjìin. ¹⁶ Jè ch'inda xi kitjoé-la 'òn jmii, kisìxáko ton xi kitjoé-la koa ngui òkji kisìkijnesòn. ¹⁷ Kò jè ch'inda xi jò jmii kitjoé-la, k'oaá tì kis'iin, tìkoa ngui jò jmii kisìkijnesòn. ¹⁸ Tanga jè ch'inda xi kitjoé-la jngoò jmii, tà tsibíjna'ma-né ton xi kitsjaà-la nei-la. Yaá tsibíjnajìin it'aà nangui.

¹⁹ K'e nga jye kjòtseé kii nei-la ch'inda koi, j'ìi òjngoò k'a-ne; kis'iin-la kindá jè ton xi kitsjaà-la. ²⁰ Ijchò jè xi kjòngatsja xi 'òn jmii, koa ngui 'òn jmii ijchòkosòn. Kitsò-la nei-la: “Na'èn, 'òn jmii ton xi jì kinìngatsja-ná, koa ngui 'òn jmii kisìkijnesoàn.” ²¹ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'ín tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An, isaá tse tsja isa-lè. Tìtjás'en-jìin nga tìtsjako-ná.” ²² Ikjoàn ijchò jè ch'inda xi jò jmii kjòngatsja, kitsò: “Na'èn, jò jmii ton kinìngatsja-ná koa ngui jò jmii kisìkijnesoàn.” ²³ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'ín tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An isaá tse tsja isa-lè. Tìtjás'en-jìin nga tìtsjako-ná.” ²⁴ Koa k'e nga ijchò jè ch'inda xi jngoò jmii kjòngatsja kitsò-la nei-la: “Na'èn, bexkoón-lè nga xita jti takòn-né nga bixkoí tsojmì xi mì jì bitji, kò bixkoí jñà xi mì jì chíjndi. ²⁵ Koi kjoa-la nga kitsakjòn-na nga tsibíjna'ma ton-lè ya jìjìin nangui. I tíjna-ne ton-lè xi jngoò jmii kinìngatsja-ná.” ²⁶ Jè nei-la kitsò-la: “Ngaji, ch'inda ch'o-né koa xita ts'eè-né! Tsà jye tíjìn-lè nga 'an bixkoá ñánda mì 'an bitjee kò bixkoá ñánda mì 'an kíjndiaa. ²⁷ Tsà ya tsibíjni ton-na ya banco mé-ne k'e nga kjoí-na, tjoé-na ton-na kò ki'ndí-la ton xi ts'an.” ²⁸ Ikjoàn kitsò-la jñà xita xi ya títsajna: “Chjaà'an-là jè ton xi jngoò jmii; jè tjii-la ch'inda xi te jmii ma ts'e. ²⁹ Nga jè xi tjín-la, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ³⁰ Jè

chì'nda xi nì mé chjí-la, tìkatjēen ján ndítsiaán ya ñánda jñò choòn, yaá skìndàya kò yaá sùjts'iìn nì'ño.”

K'e nga jè Nainá kòìndaàjìin-la ngats'ù xità isò'nde

³¹ 'K'e nga kjoiaa ìjngòò k'a 'an xi Kì'ndí-la Xità xan-la yijo-na koni jngòò xitàxá ítjòn nga kjoìkooa kjoajeya-na, kò àkjale tsjèè-na xi títajnanndii-na, k'eé kótijnasoàn íxile ts'e kjoítixoma-na xi 'ño jeya tíjna. ³² Ngats'ù xità xi tjín isò'nde, yaá kòxkóya nguixkooàn; ìkjoàn sùjòya koni s'ín paxtò xi kò'ndà tíndsó nga ochrjekàjìin orrè kò tíndsó ska. ³³ Jñà orrè, yaá kítajnat'aà kixi-na, kò jñà tíndsó ska, yaá kítajnat'aà ngaskón-na. ³⁴ 'An xi xitàxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xi títajnat'aà kixi-na: “Nchrobá jñò xi Nainá kisichikon-t'in-nò; chjoé kjoñdaà xi tíjnandaà-la Nainá skanda k'e nga kisindaà isò'nde, nga ya kítajnaà ya ñánda nga jè tíhotixoma. ³⁵ K'e nga kjòhòjò-na, kits'ì-ná jñò xi tsoókjēen; k'e nga kjòxínda-na, kits'ì-ná nandá nga kits'iaa; k'e nga tsjìn-na ì'nde ñánda sùkjáya, kits'ì'nde-ná ni'ya-nò. ³⁶ K'e nga tsjìn-na nikje xi ónakjá, jñò kits'ì-ná; k'e nga kjòxk'én, tsanguì nikinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, tsanguì chítsejèn-ná.” ³⁷ Kò jñà xi xità kixi skonangui-na, kítso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhòjò-lè, kò kits'ì-lèjen xi chichi?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxínda-lè, kò kits'ì-lèjen nandá nga ki'yoì? ³⁸ ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjìn-lè ì'nde ñánda nìkjáyi, kò kits'ì'nde-lèjen ni'ya-najen, nas'ín mìkì yaxkon-lèjen? ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjìn-lè nikje xi chíkjeí, kò kits'ì-lèjen? ³⁹ ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxk'ín, kò tsanguì nikinda-lèjen?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tina'yi ndayá, kò tsanguì chítsejèn-lèjen?” ⁴⁰ 'An xi xitàxá ítjòn 'mì-na xán-la: “Okixií xi xan-nò, k'e nga k'oas'ín kinìkò jngòò xità xinguiáa nas'ín takó 'ño xità ìma kji, 'aán xi k'oas'ín kinìkò-ná.”

⁴¹ 'An xi xitàxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xità xi títajna ngaskón-na: “Tínchat'aàxìn-ná jñò xi kjo'in tjínè-nò. Tanguió ya ì'nde ñánda títi ni'ín xi mìkì bits'o nità kjé-ne, jè ì'nde xi tjíndaà ìt'aà ts'e xità neí kò àkjale-la. ⁴² K'e nga kjòhòjò-na, jñò, mìkì kits'ì-ná xi tsoókjēen; k'e nga kjòxínda-na, mìkì kits'ì-ná nandá nga kits'iaa; ⁴³ k'e nga tsjìn-na ì'nde ñánda sùkjáya, mìkì kits'ì'nde-ná ni'ya-nò. K'e nga tsjìn-na nikje xi ónakjá, jñò mìkì kits'ì-ná; k'e nga kjòxk'én mìkì tsà kinìkò-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, mìkì tsanguì chítsejèn-ná.” ⁴⁴ Tìkooá jñà xità xi títajna ngaskón-na skonangui-na, kítso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhòjò-lè, nga kjòxínda-lè nga tsjìn-lè ì'nde ñánda nìkjáyi, nga tsjìn-lè nikje xi chíkjeí, nga kjòxk'ín, o k'e nga tina'yi ndayá kò mìkì kinìchját'aà-lèjen?” ⁴⁵ 'An xi xitàxá ítjòn 'mì-na, xán-la: “Okixií xi xan-nò, k'e nga mìkì k'oas'ín kinìkòò jngòò xità nas'ín takó 'ño ìma kji, 'aán xi mìkì k'oas'ín kinìkò-ná.” ⁴⁶ Jñà xità ts'en koi s'eé-la kjo'in nità kjé-ne, kò jñà xi xità kixi s'eé-la kjoabinachon nità kjé-ne.

26

Kiís'ín tsajoóya-ne xità kondra-la Jesús nga tsobá'ño
(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Jesús k'e nga jye kùichja yije 'én koi kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:

² —Jñò, jye tíjìin-nò nga tà jò nàchrjein chija ts'e s'eí Paxkò; 'an xi Kì'ndí-la Xità xan-la yijo-na, yaá kongatsja ìt'aà ts'e xità naxandá nga koòt'aà-na krò.

³ Nàchrjein koi jñà xità sko-la no'miì, xità xi okóya kjoítixoma-la Nainá xi kiskì Moisés kò xità jchínga-la jñà xità judío, yaá chixoña ya ndítsin ni'ya-la Caifás xi no'miì ítjòn. ⁴ Yaá tsajoóya-ne kós'ín tsobà'ño Jesús xi kjoa chijé, ìkjoàn sùk'en. ⁵ Kitsò-la xíkjín:

—Mì nàchrjein-la s'eí sùk'eén nga mì kots'en jñà xità naxandá.

Jngòò chjoón xi kisikaájno xkì jnè sko Jesús
(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la jngòò xità xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn xi 'mì Simón, ⁷ ijchò jngòò chjoón xi 'ya jngòò lamità ndajò xi 'mì

alabastro xi tjiya-la xkii jne, xi 'ño chji-la. K'e nga tijnat'aà ímixa Jesús, chjoón jè, tsibíxteèn-sòn skò jè xkii jne. ⁸ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kijtseè, kòjti-la, kitsò:

—¿Mé-ne nga kasíkits'ón-ne jè xkii jne? ⁹ Tsà kàsatijna, 'ño-là tse chji-la koa jè ton-la komaá kochját'aà-la xita ima.

¹⁰ Kii'nchré Jesús. K'eé kitsò-la:

—¿Mé-ne nìjti-là chjoón jè? Koni s'ín kasìko-na ndaà kàs'ín. ¹¹ Jñà xita ima kítsajnakò kjit'aà-nò; tanga 'an mì i tijnakò kjit'aà-nò. ¹² Koni s'ín kasìko-na chjoón jè, nga kàbixteèn-jno xkii jne yijo-na, koií okàs'ín-ne nga síkijnandaà-na nga sijnña. ¹³ Okixii xi xan-nò, nita ñanda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-la Nainá, tikoáá kobísòn-ne koni s'ín kasìko-na mé-ne nga sikkítsjeèn-ne xita it'aà ts'e chjoón jè.

Kó kis'iin Judas nga tsatijna Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

¹⁴ Jè xi 'mì Judas Iscariote xi ya itjoiin ts'e xita xi tejò ma-ne xita-la Jesús, kiikon jña xita skò-la no'mii, ¹⁵ kitsò-la:

—¿Kó tijn ton k'oi-ná nga sìngetsja-nò Jesús?

Jña xita skò-la no'mii, katé ixò ton chroba tsibíndaajiin-ne. ¹⁶ Judas, k'eé tsibíts'ia nga tsohótsji'nde-la kós'ín sìngetsja Jesús.

Kiis'ín tsibijna okixi Jesús k'e nga tsakjèn-ko xita-la xi tejò ma-ne

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹⁷ Jè nachrjein xi mats'ia ítjòn ts'e s'eí k'e nga kjèn inchrajín xi tsjin-la na'yo san jña xita judío, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Ñanda mejèn-lè nga onguí kındaà-jen tsojmi xi chjineé ts'e s'eí Paxko?

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Tanguíchòn ni'ya-la jngòò xita ya ijìn naxandá. Kot'in-là: “Jè maestro k'oaá tsò: Jyeé tíma chraña nachrjein-na nga kiyá. Yaá ni'ya-lè kjián kachrje s'eí Paxko ko xita xi kota'yàt'aà-na.”

¹⁹ Jña xita xi kota'yàt'aà-la, k'oaá s'ín kis'iin koni s'ín kitsò-la Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmi xi kokjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

²⁰ K'e nga jye kòjñò, Jesús, tsibíjnat'aà ímixa ko xita-la xi tejò ma-ne. ²¹ K'e nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixii xi xan-nò, jñò, i tijnajin jngòò-nò xi sìngetsja-na it'aà ts'e xita kondra-na.

²² Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús 'ño kjòba-la k'e nga okitsò. K'eé jngó jngó kiskònangui-la, kitsò-la:

—Nà'èn, ¿a 'an-ná?

²³ Jesús kitsò-la:

—Jè xi kóngajin-ko-na chroba, jè xi sìngetsja-na. ²⁴ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ¡Tanga ima xó-ne jè xita xi sìngetsja-na! Isáá-là ndaà komà tsà mìkii kits'iin xita jè.

²⁵ K'eé kiichja Judas, jè xi sìngetsja Jesús, kitsò:

—Maestro, ¿a 'an-ná?

Jesús kitsò-la:

—Jon, ngaji-né.

²⁶ K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrajín, kiichjat'aà-la Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjoé, tichioò, yijo-na né.

²⁷ Ikjoàn kiskoé jngòò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, k'eé kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Ngats'ioò, t'ioo jè xi tjiya chitsín. ²⁸ Jè-né xi jni-na xi síkixiya kjoa xitse xi bindaajin-ko-nò. Jè jni-na xixteèn xi kjondaà ts'e kjin xita mé-ne nga jchat'aà-la jé-la.

29 K'oaá xán-nò, mì tì kii skì-na vino skanda jè nàchrjein k'e nga skìko ìjngoò k'a-nò vino xit̩se jè nàchrjein k'e nga kot̩ixoma Na'èn-na.

*'Èn xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in
(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)*

30 K'e nga jye kiseè jngoò-là sò Nainá ts'e Salmo, ìkjoàn kii ján ì'a nindoò Yá Olivo.
31 Jesús kitsò-là xit̩ta xi kota'yàt'aà-là:
—Ngats'ioò jñò, n̩t̩jen jè, kijneí takòn-ná, nga k'oaá s'ín tichja Xojon-là Nainá nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.” 32 Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjin ítjòn-nò ján nangui Galilea.

33 Kitsò Pedro:
—Nas'ín ngats'ii xit̩ta-lè xi i'nga tsjin takòn-lè, 'an, n̩mé nàchrjein-ne nga tsjin takòn-lè.

34 K'ée kitsò-là Jesús:
—Okixií xi xan-lè, n̩t̩jen jè, k'e nga tik'j'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

35 Pedro kitsò:
—Nas'ín skanda ya kiyáko-lè mikii kójna'mat'in-lè.
Ngásòn kitsò ngats'ii xit̩ta xi kota'yàt'aà-là Jesús.

*Kii kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní
(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)*

36 K'ée kii Jesús ya ñánda 'mì Getsemaní ko xit̩ta xi kota'yàt'aà-là. Kitsò-là:
—Titsajna ijndé. 'An, ya kò-là kjián nga kichjàt'aà-là Nainá.

37 Jesús kiiko Pedro ko ingajò ixti-là Zebedeo. ìkjoàn tsibíts'ia nga kjòba-là koa kisikájno inima-là. 38 K'ée kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-là inima-nà koni tsí mejèn kiyá. Titsajna ijndé koa titsajnakon-ko-ná.

39 Jesús kiikjá chiba-isa. ìkjoàn tsohojna tsakján skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-là Nainá, kitsò:

—Ji xi Na'èn-na xan-lè, tsà koma, kàtatjaaxìn-ná kjo'in koi, tanga mìtsà jè 'èn ts'an kitasòn, jè kàtitasòn 'èn tsiji.

40 ìkjoàn j'ii ìjngoò k'a-ne ya ñánda titsajna xit̩ta-là xi kota'yàt'aà-là, tanga jñà xit̩ta-là, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-là Pedro:

—¿A mì kachíkjoa-nò tsà tà jngoò hora kòbìtsajnakon ko-ná? 41 Titsajnakoòn koa titsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì s̩ikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jé inima-nò tíjnandaà-né tanga jè yijo-nò xi tsjin-là nga'ñó.

42 Xi ma-ne jò k'a kii ìjngoò k'a Jesús nga kii kítsi'ba. Kitsò:

—Ji xi Na'èn-na xan-lè, tsà mikii koma tjáxìn-na kjo'in koi, kos'ín kàtitasòn koni s'ín mejèn-lè.

43 K'e nga j'ii ìjngoò k'a-ne, jñà xit̩ta xi kota'yàt'aà-là, táko kjiyijòfè-né nga 'ñó nijñá-là.

44 Komà ján k'a nga kii kítsi'ba. Yáá kisikítsajna xit̩ta xi kota'yàt'aà-là. Táko k'oaá tì kitsò nga tsibítsi'ba. 45 J'ii ìjngoò k'a-ne ya ñánda titsajna xit̩ta xi kota'yàt'aà-là. Kitsò-là:

—¿A táko titsanìkjáya-nò ko titsafè-nò? Jyeé ijchò hora-là, 'an xi Ki'ndí-là Xit̩ta xan-là yijo-na, yaá kongatsja jñà xit̩ta jé. 46 Tisítjeen, chítsejèn-là, tikjiaán, jyeé nchrobá chraña jè xi s̩ingatsja-na.

*Kii komà k'e nga kindobà'ñó Jesús
(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)*

47 Táko tik'eé tichja-isa Jesús nga ijchò Judas xi ya itjojin ts'e xit̩ta-là Jesús xi tejò ma-ne. Kjin xit̩ta tjiko xi 'ya kichà ndojò ko yá. Jñà kisikasén xit̩ta skò-là no'mii ko xit̩ta jchínga xi ts'e xit̩ta judío. 48 Judas, jè xi tsatína Jesús, ítjòn tsibénojmi-là kós'ín kòkò-là Jesús. Kitsò-là:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi t̩indoba'ñó.

49 N̩itoón kii kasit'aà chraña-là Jesús. Kitsò-là:

—Ndaà-lè Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Amigo, ¿mé xá kjoì-ne?

Jñà x̄ita xi t̄jiko Judas, n̄itoón kitsobà'ñó Jesús.

⁵¹ Jngoò x̄ita xi t̄ikoá ya tsóhoko Jesús, tsachrje k̄icha ndojò-la. Tsajá-la jè x̄ita ch̄i'nda-la nò'miì ítjòn; tsatet'aà líká-la. ⁵² Jesús kitsò:

—Tikájnatoì k̄icha ndojò-lè ya ì'nde-la; jñà xi k̄icha skaàn-ne nga s̄iik'en x̄íkjín, ngásòn k̄icha k̄iyá ngajo-ne. ⁵³ ¿A mì 'ya-jèn tsà 'an sijé-la Na'èn-na, tsatoó tejò jmiì àkjalè n̄itoón s̄iikasén-na? ⁵⁴ Tanga tsà k'oas'ín sijé, mìkiì k̄itasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga mochjeén-né nga k'oas'ín koma.

⁵⁵ Jesús kitsò-la jñà x̄ita xi k̄jìn ma-ne:

—¿Mé-ne kos'ín kòf'iì ndobà'ñó-ná nga kò k̄icha kò yá kich'à koni tsà jngoò x̄ita chijé? Nachrjein nchijòn t̄jnakò-nò ján ingò ítjòn nga okoòya-nò kò mìkiì kindobà'ñó-ná. ⁵⁶ K'oíí kjoa-la okoma-ne nga k̄itasòn 'én xi t̄jít'aà xojon-la jñà x̄ita xi k̄iichja ngajo-la Nainá.

Tik'eé-né ngats'iì x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga kò kitsjeiìn takòn.

Kíi komà k'e nga tsibijna Jesús nguixkon nò'miì ítjòn

(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Jñà x̄ita xi kitsobà'ñó Jesús k̄iikò ñánda t̄jna Caifás xi nò'miì ítjòn. Yaá títsajna x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kò x̄ita jchínga-la x̄ita judío. ⁵⁸ Jè Pedro, tà k̄jiìn tà k̄jiìn tsajmeètjngui-la skanda ijchò nd̄itsin ni'ya-la nò'miì ítjòn. Jahas'en ni'ya. Yaá tsibijnat'aà-la ñánda títsajna x̄ita xi síkinda ni'ya ingò nga mejèn-la skoe kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa.

⁵⁹ Jñà x̄ita sko-la nò'miì kò x̄ita jchínga, ngats'iì x̄ita xi t̄jín-la xá ts'e x̄ita judío, tsohótsji'nde-la nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma s̄iingatsja-ne x̄ita Roma nga s̄iik'en Jesús. ⁶⁰ Tanga n̄imé 'én kisakò-la nas'ín ijchò x̄ita ndiso xi kondra ts'e. Xi komà iskan ijchò jò x̄ita ndiso ⁶¹ xi kitsò:

—X̄ita jè kitsò-né: “An, koma-na nga s̄ihixòña ingò ítjòn-la Nainá koá jàn nachrjein k̄indàya ìjngoò k'a-na.” ⁶² K'eé tsasijna kixi jè nò'miì ítjòn. Kitsò-la Jesús:

—¿A n̄imé 'én nokjoì, koni tsò 'én xi tsjá x̄ita koi xi kondra tsiji?

⁶³ Jesús mìkiì k̄iichja. Jè nò'miì ítjòn kitsò-la:

—Tènojmi kixi nga nguixkon Nainá xi t̄jnakon. Kot'in-nájen. ¿A ngaji-né xi Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-lè Nainá] nga Ki'ndí-la mai?

⁶⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngajií xi k'oá si nga 'an-ná. Tikoá, k'oáá xán-nò, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-ná nga kótijnat'aà kixi-la ñánda t̄jna Nainá xi 'ñó tse nga'ñó t̄jín-la. Tikoáá jcha-ná k'e nga k̄jinchrobàjñaà j̄jiìn ifi xi ts'e ngajmiì.

⁶⁵ Jè nò'miì ítjòn tsatijndajno yijo-la nikje-la xi íkjá nga 'ñó kòjti-la, kitsò:

—X̄ita jè, jyeé kà'yaà nga chjajno-la Nainá koni tsò 'én xi chja. ¿Mé s'eén-isa-ná x̄ita xi k̄j'eíí xi tsjá 'én? Jñá, jyeé kàna'yà-lá koni s'ín chjajno-la Nainá. ⁶⁶ ¿Jñò, kó bixón, mé xi s̄ikoáá?

Ngats'iì x̄ita kitsò:

—T̄jín-la jé, ok'ín-la nga s̄ik'en.

⁶⁷ Ikjoàn tsibíchrá'a kò tsi'beé-la. Koá t̄jín xi isén-la tsi'beé'a, ⁶⁸ kitsò-la:

—Ji Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], kot'in-nájen, ¿yá xi tí'beé-lè?

K'e nga jè Pedro jàn k'a tsoho'mat'in Jesús

(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Jè Pedro k'e nga t̄jna nd̄itsin ni'ya, ijchòkon jngoò chjoón ch̄i'nda xi kitsò-la:

—Tikoáá ngaji, yaá tjaàkoi Jesús xi Galilea ì'nde-la.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né nga nguixkon ngats'iì x̄ita. Kitsò:

—Mìkiì be mé 'én xi tinokjoì.

⁷¹ Jè Pedro jyeé títbitjo xotjoa ni'ya k'e kijtseè ìjngoò chjoón xi k'oa ti kitsò-la jñà xita xi ya títsajna. Kitsò:

—Xita jè, tikoáá ya tsóhoko Jesús xi Nazaret ts'e.

⁷² Pedro ìjngoò k'a tsoho'mat'in. Kitsò:

—Tíbeè Nainá, mìkiì bexkoan xita jè!

⁷³ Nga komà iskan jñà xita xi ya títsajna ijchòkon ñánda tíjna Pedro. Kitsò-la:

—Okixi-né, tikoáá ngaji xita xi kota'yat'aà-la Jesús-né. 'Yaà-lè; k'oaá tís'in nokjò.

⁷⁴ K'eé isa 'ño kiichja Pedro kitsò:

—Beè Nainá, nas'in tik'eèn-ná, mìkiì bexkoan xita jè!

Tik'e-ne kiskindàya jngoò kóxtí. ⁷⁵ K'eé tsibítseèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eè kjindàya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” K'eé itjo ni'ya Pedro, jàn ndítsiaán; ndaà jchán kiskindàya.

27

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato (Marcos 15:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

¹ K'e nga kis'e isén, ngats'ii xita sko-la no'miì, jñà xita jchínga ts'e xita judío tsajoóya-ne nga kondra kjoì-la Jesús mé-ne nga koma sùngatsja-ne jñà xita Roma nga sùik'en.

² Tsibít'aà'ño, kiiko nga kisìngatsja Pilato xi xitaxá gobernador tíjna ts'e Roma.

Kiì komàt'in Judas k'e nga k'en

³ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, k'e nga jye kijtseè nga jye kitjoèt'in kjoa nga kiyá, 'ño kokájno-la kjoa xi kis'iin koa kisikátji-ne ton chroba xi katé ma-ne jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga. ⁴ Kitsò-la:

—Tseé jé tsohótsji-la yijo-na nga kisìngatsja-nò jngoò xita xi nímé jé tjín-la.

Tanga jñà xita koi kitsò:

—Ngajen, mìkiì 'ya-jen. Kjoa tsiji-né.

⁵ Judas tsibítso ton ya ingo íjtòn. K'eé kiì tsibítjohóngui yijo-la.

⁶ Jñà xita sko-la no'miì, kiskoé ton, kitsò:

—Mìkiì koma ya sijngoaá ton xi tjíya kaxa-la ton kjotjò-la Nainá. Ton jè, chjí-la mik'en-né.

⁷ K'eé tsajoóya-ne nga jè ton jè, nanguií kotse jngoò 'nde-ne, xi 'mì: I'nde Ñánda Mandaà Tijí, mé-ne nga s'e-ne i'nde ñánda koma sùijin xita xi xin naxandá-la. ⁸ K'oií kjoa-la, skanda nachrjein i'nde, tákó k'oaá 'mì i'nde jè nga I'nde-la Jní 'mì. ⁹ K'oaá s'in tsitasòn koni s'in kitsò Jeremías xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kiskoé ton chroba xi katé ma-ne, koni tjín tsibíjna-la chjí-la jñà xita Israel, ¹⁰ ko k'oaá s'in kisikjeén ton jè nga tsatse i'nde-la xita xi tijí bíndaà koni s'in kitsjaà-na okixi Nainá.”

'Én xi kiichja Pilato k'e nga kiskònangui-la Jesús (Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ Jesús, k'e nga síjna nguixkon jè xitaxá gobernador kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jí-né xi xitaxá íjtòn-la jñà xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

¹² K'e nga nchihóngui Jesús jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga-la xita judío, Jesús nímé 'én kiichja. ¹³ K'eé kitsò Pilato, jè xi xitaxá gobernador:

—¿A mì na'yà-la koni tsò-lè? Kjìn 'én tsjá xi kondra tsiji.

¹⁴ Tanga Jesús nijngoò 'én kiichja. K'oií kjoa-la nga jè xitaxá gobernador tà k'oaá komà-la.

*Kii komà k'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá
(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)*

¹⁵ Nga xkì nó k'e nga bitjo s'eí Paxko, jè xitaxá gobernador síkijnandeí jngoò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi mejèn-la xita naxandá nga kijnandeí. ¹⁶ Tik'eé-ne tíjna'ya ndayá jngoò xita xi 'ya-la nga 'ñó ts'en xi 'mì Barrabás. ¹⁷ K'e nga chixoña xita naxandá, jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi mejèn-nò nga kijnandeí? ¿A Barrabás-né, o xi Jesús-né xi Cristo 'mì-là?

¹⁸ Koií okitsò-ne Pilato nga jyeé tíjìn-la nga tà kjoaxitakòn-né nga ya ijchò síngatsja Jesús.

¹⁹ Jè Pilato k'e nga tíjna ni'ya osen, jè chjoón-la kisikasén xá-la, kitsò-la: “Kii jì chingájin kjoa-la xita kixi jè. Nati nitjen, tsí 'ñó ch'o tsò nijná xi kò'biè-na it'aà ts'e.”

²⁰ Tanga jña xita sko-la no'miù ko xita jchínga, chinchá'a xita naxandá nga katasíjé nga kàtijnandeí Barrabás ko katasík'en Jesús. ²¹ Jè xitaxá gobernador ijngoò k'a kiskònangui-la jña xita naxandá; kitsò-la:

—¿Ñá-laá nga ingajò xita koi xi mejèn-nò nga síkijnandiaá?

Jña xita naxandá kitsò:

—Jè Barrabás.

²² Pilato kiskònangui-la jña xita naxandá. Kitsò-la:

—¿Mé xi sikoáá Jesús xi Cristo 'mì-là?

Ngats'iì xita naxandá kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

²³ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jña xita, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

²⁴ K'e nga kijtseè Pilato nga nì mé kjoa sindaàjin, tà isaá tímatse kjoasiì, kiskinikjaá nandá nga tsaníjno tsja nga nguixkon xita naxandá [mé-ne nga skoe-ne jña xita nga nímé jé tjín-la]. Kitsò:

—Nímé jé tjín-na xi it'aà ts'e xita kixi jè nga mejèn-nò nìk'eèn. Kjoa tsajòn-nò.

²⁵ Ngats'iì xita kjìn kitsò:

—Kjoabiyaà-la xita jè, kindá tsajen-nájen ko ixti-nájen.

²⁶ Pilato, k'eé kisikijnandeí Barrabás; k'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sít'aà krò.

²⁷ Jña soldado-la xitaxá gobernador kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xikjín nga tsibítsajnandi-la. ²⁸ Tsachrje nikje-la koa kisikjá jngoò nikje xi inì kji. ²⁹ Ikjoàn tsibí'a sko jngoò corona na'yá xi jña xó tsibíndaà-ne, koa jngoò yá tsohóya tsja kixi; k'eé chinchá-xkó'nchit'aà-la nga kisísobà-la. Kitsò-la:

—¿Viva xitaxá ítjòn-la xita judío!

³⁰ Tikoáá tsibíchrájno koa kiskoé yá xkajnchra xi kjiya tsja, tsatjì sko. ³¹ K'e nga jye kisísobà-la, jaaxìn-la nikje inì xi íkjá. Ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé kiiko nga kosit'aà krò.

*Kii kiniko Jesús k'e nga kisasit'aà krò
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)*

³² K'e nga jye nchifiko Jesús, kiskaàkjoè jngoò xita xi Cirene i'nde-la xi 'mì Simón. Jña soldado kjo'ñó kis'iìn-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì Gólgota 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en, ³⁴ yaá kitsjaà-la vino xi tsjájin-la ndá chikitsja. K'e nga kiskoòt'aà Jesús mìkì kits'iì.

³⁵ K'e nga jyeé tsasit'aà krò, jña soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xikjín yá ts'e koma. K'oaá s'ín tsitasòn 'én-la jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kisika'bí

nikje-na koa kisiskáko yá ts'e koma.” ³⁶ Ikjoàn yaá tsibìtsajna nga kisikinda Jesús. ³⁷ Ya isòn skò krò tsibít'aà 'én xi k'oa kitsò mé jé xi komà-la nga kinìk'en. Jñà 'én koi, tsò: “Jè jèe xi Jesús xi Xitàxá Ítjòn-la xità judío.”

³⁸ Tìkoáá kisit'aà krò jò xità chijé. Jngoò kisit'aà nga kixi-la koa jngoò kisit'aà nga ngaskón-la. ³⁹ Jñà xità xi ya ja, síkatji skò nga kiichjajno-la, ⁴⁰ kitsò-la:

—Jì, k'oaá kisi nga siixòñi ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nàchrjein kındaà ngajo-ne; tìkijnandejí yijo-lè. Tsà kixi kjoa nga jì xi Ki'ndí-la Nainá, chinájen-t'i yijo-lè krò.

⁴¹ K'oaá tís'in kisísobà-la jñà xità skò-la no'miì, ko xità xi okóya kjoítixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xità jchínga ts'e xità judío. Kitsò:

⁴² —Xità jè, tsachrekajjìn kjo'in xi kj'eíj xità, tanga jè xi yijo-la, mikii ma ochrekajjìn kjo'in. Tsà kixi kjoa nga jè Xitàxá Ítjòn-la Israel, kàttjojen-t'aà krò mé-ne nga kokjeiín-ná it'aà ts'e. ⁴³ Xità jè, it'aà ts'e Nainá kjò'ñót'aà ikon. Tsà kixi kjoa tsjakeè Nainá, i'ndeí, jè kàtasiko. Nga k'oaá tì kitsò nga Ki'ndí-la Nainá ma.

⁴⁴ Skanda jñà xità chijé xi tìkoá ya kjit'aà krò tìkoáá tsatít'aà.

Mé xi komà k'e nga k'en Jesús

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵ K'e nga ijchò nchisen skanda xi jàn nga kjòhoxòn, kòhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò.

⁴⁶ Tjè-ne hora Jesús 'ñò kiichja nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

⁴⁷ Tjín i'nga xità xi ya títsajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

—Xità jè, jé chja-la Elías.

⁴⁸ K'ée tsangachikon jngoò xi kiikjaá tsanga; kisika'nchi-la ko vinagre; ikjoàn tsibísko-la inaxo; kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì. ⁴⁹ Tanga kitsò xità xi i'nga:

—Kiì k'oa niko, chítsejèn-lá, ¿a kjoíj Elías nga skónájen-t'aà krò?

⁵⁰ Jesús ijngoò k'a 'ñò kiskindàya. Ikjoàn k'en. ⁵¹ Jè nikje velo xi tjòhóya jngoò osen ingo ítjòn kixajndà. Jòya komà skanda it'aà nangui; ts'a ch'ón koa tsàkjàn naxi ⁵² nga kitáx'a jñà itsjó-la mik'en. Kjìn xità tsjeè-la Nainá jaáya-la xi kjòtseé k'en. ⁵³ Jñà xità mik'en xi itjo-ne itsjó-la, k'e nga koma iskan nga jaáya-la Jesús, xità koi, jahas'en ya naxandá tsjeè Jerusalén; kjìn xità kijtseèxkon.

⁵⁴ Jñà xità xi nchisikinda Jesús ko jé xità skò-la soldado, k'e nga kijtseè nga ts'a ch'ón, ngats'iì kjoa xi komà, tsí ndaà kitsakjòn. K'ée kitsò:

—Kixií-là kjoa, xità jèe, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁵⁵ Tìkoáá kjìn íchjín títsajna xi kjìjn nchikotsejèn-ne xi inchrobà-tjingui-la Jesús skanda ján Galilea nga kisichját'aà-la. ⁵⁶ Yaá títsajna xi 'mì María Magdalena, María xi nea-la ma Jacobo ko José, ko nea-la ixti-la Zebedeo.

K'e nga kishijiìn Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ K'e nga jye kòjñò, j'iì jngoò xità nchíná xi 'mì José. Yaá i'nde-la jè naxandá xi 'mì Arimatea. Xità jè tìkoáá yaá kiskoòta'yát'aà-la Jesús. ⁵⁸ K'ée kiichja-la Pilato nga kisijé-la yijo-la Jesús. Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtatjóé-la. ⁵⁹ José kiskoé yijo-la Jesús; kisikájté jngoò nikje sávana tsjeè. ⁶⁰ Kiì kíhijìn ya nangui-la xi ts'e José. Kiskinìs'engui jngoò ngajo itsjó xitse xi xó tsibindaà-ne ya ingui nguijo. Ikjoàn tsohójtsa xotjoa-la ngajo jngoò ndajo teè; ikjoàn kiì-ne. ⁶¹ Jè María Magdalena ko María xi ijngoò, yaá tsibìtsajnat'aà chrañà-la ñánda kishijiìn Jesús.

Mé-ne soldado kisikinda-ne ñánda kishijiìn Jesús

⁶² K'e nga komà inchijòn, jè nàchrjein nikjáya, jñà xità skò-la no'miì ko xità fariseo kiìkon Pilato. ⁶³ Kitsò-la:

—Na'èn, bítsjeèn-najen, jè x̄ita ndiso jèe, k'e nga sa tsibìjnakon kitsò-né: “K'e nga kijchò jàn nàchrjein kjoaáya-na.” ⁶⁴ K'oií kjoa-là kàtamakinda ìtsjó-là skanda k'e koma jàn nàchrjein nga mì yaá kijchò x̄ita-là xi kota'yàt'aà-là k'e nga n̄tjen nga k̄jiko chijé yijo-là. Ikjoàn k̄itso j̄nà x̄ita-là nga keènojmi-là j̄nà x̄ita naxandá: “Jyeé jaáya-là xi ìt'aà ts'e kjoabiyaà.” Koā isáa ch'o komà 'én ndiso koi koni j̄nà xi ítjòn.

⁶⁵ Kitsò Pilato:

—Ya títsajna soldado. Tanguió t̄ikindaa. 'Ñó tichjoà jè ìtsjó nga 'ñó kàtas'e.

⁶⁶ K'eé kii nga tsibíchjoà'ñó jè ìtsjó koā tsasén jngoò-là sello ya isò'nga-là ndajo xi kijtsa. Ikjoàn kisikitsajna soldado xi kisikinda.

28

*Mé xi komà k'e nga jaáya-là Jesús ìt'aà ts'e kjoabiyaà
(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)*

¹ K'e nga jye tsato nàchrjein n̄kjáya, nga jye tís'e isén jè nàchrjein tahàngo nga tàts'en xomàna, kii Maríá Magdalena k̄o Maríá xi ìjngoò nga kii katsejèn-là ìtsjó-là ñánda kisihjiin Jesús. ² K'e nga itjokàjen jngoò àkjale-là Nainá xi inchrobà-ne ngajmii, tà n̄itoón ts'a jngoò ch'ón xi 'ñó ts'a nga jaàxìn jè ndajo xi kijtsa ngajo ìtsjó; yaá tsibìjnasòn. ³ Jè àkjale ote kji koni jngoò ni'ín ch'ón; k̄o jè nikje-là xi íkjá, chroba kji koni kjoàn 'nchán. ⁴ J̄nà soldado k'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn-là. Tsí ch̄iba-là tsatsé-né koā yaá k'en-ña. ⁵ Jè àkjale kitsò-là j̄nà íchjín:

—Kì tsakjoòn-jèn. Be-ná, jè binchaàtsjioè Jesús xi kisit'aà krò. ⁶ Mì t̄i íí t̄ijna-ne. Jyeé kòfaáya-là koni s'ín kitsò nga kjoaáya-là. Nchrobá ch̄itsejèn-là ì'nde-là ñánda kisijna. ⁷ N̄itoón tanguió, koat̄in-là x̄ita xi kota'yàt'aà-là: “Jyeé kòfaáya-là. Jè, yaá tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ìjngoò k'a.” T̄a k'oaá t̄jín 'én xi tsja-nò.

⁸ J̄nà íchjín n̄itoón itjongui-ne nguijo; kii tsangachikon; okji tsakjón koā okji 'ñó tsja s'e-là nga kii kénojmi-là x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús. ⁹ K'e nga nchifi íchjín, tà n̄itoón kisatiikjoo Jesús koā kisihixat'aà. J̄nà íchjín, kii kinchat'aà chraña-là, ikjoàn chinchaxkó'nchit'aà-là nga kijtseèxkón, k'eé kitsohòkjá ndsoqo. ¹⁰ Jesús kitsò-là:

—Kì tsakjoòn-jèn. Tanguió t̄ikí'nchré j̄nà 'ndsè mé-ne nga kàtjì-ne ján Galilea. Yaá skoe ìjngoò k'a-na.

'Én xi kitsjaà j̄nà soldado

¹¹ K'e nga nchifi-ne j̄nà íchjín, t̄ikoaá kii i'nga-ne j̄nà soldado xi kisikinda jé ìtsjó; kii ján jngoò osen naxandá nga kii kénojmi-là j̄nà x̄ita sko-là n̄o'mii ngats'ii kjoa xi komà. ¹² J̄nà x̄ita sko-là n̄o'mii kiikáko j̄nà x̄ita jchínga. K'e nga jye tsajoóya-ne, tseé t̄on kitsjaà-là j̄nà soldado, ¹³ ikjoàn kitsò-là:

—J̄nò, k'oaá tixón: “K'e nga ijchò osen n̄tjen nga titsayijòfè-jen, j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkjaá chijé yijo-là.” ¹⁴ Tsà k̄jì'nchré jè x̄itaxá gobernador nga titsayijòfè, ngajeén onguíchoòn-jen mé-ne nga mì kjo'in tsjá-nò.

¹⁵ J̄nà soldado kiskoé t̄on xi kitsjaà-là k̄o k'oaá s'ín kitsò koni s'ín ki'mi-là. Skanda nàchrjein ì'ndeí tákó k'oaá tsò j̄nà x̄ita judío.

*Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-là xá x̄ita xi kota'yàt'aà-là
(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)*

¹⁶ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús xi nguì tejngoò ma-ne, kii ján Galilea ya nindoò ñánda nga okitsò-là Jesús. ¹⁷ K'e nga kijtseè Jesús, chinchaxkó'nchit'aà-là nga kijtseèxkón. Tanga t̄jín i'nga xi mikii kòkjeiín-là tsà jè-né. ¹⁸ Jesús, k'eé kii kasit'aà chraña-là, kitsò-là:

—Jyeé kitjoé yije-na nga'ñó nga 'an kotixoma ngajmii k̄o ì isò'nde. ¹⁹ Tanguíchòn yije x̄ita xi t̄jín nga t̄jtsa naxandá xi t̄jín isò'nde; takóya-là nga ìt'aà ts'an kàtakota'yà; t'een bautizar ìt'aà ts'e 'ín-là Na'èn-ná k̄o ts'e Ki'ndí-là koā k̄o ts'e Inima Tsjeè-là Nainá;

²⁰ takóya-là nga kàtasíkitasòn yije kjoa xi 'an tsakoòya-nò. Kì nìjchàajìin-jèn nga 'aán tijnako-nò nàchrjein inchijòn skanda k'è nga kjoehet'aà isò'nde. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Marcos

*Kó kitsò 'én xi kiichja Juan xi kis'iin bautizar xita
(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)*

¹ I mats'ia-ne 'én ndaà-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá.

² K'oaá s'ín komà koni s'ín tjit'aà xojon-la Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:
'An, sikasén itjòn-lè xita-na xi kjiko 'én,
jè xi koindaaya itjòn-lè ndiyá-lè.

³ Na'yà-la jta-la jngoò xita xi 'ño chja
ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nga tsò:
“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya jjiin inima-nò;
kixi tikájna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴ K'oaá s'ín komà; j'ii jè Juan nga kis'iin bautizar xita ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui
kixi choòn. Kiichjaya nga katasíkájno jé-la jña xita nga mi ti jé kohótsji-ne, ikjoàn katas'ín
bautizar yijo-la mé-ne nga sijcháat'aà-la Nainá jé-la. ⁵ Kjìn xita ijchò 'nchré-la Juan xi
inchrobà-ne nangui Judea ko naxandá Jerusalén. K'e nga jye jahatakòn jé-la jña xita, jè
Juan kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán.

⁶ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; ko jngoò sincho chrjoa tsibíkjá
ndáyá-la; tsojmi xi kiskine Juan, jña cho langosta, ko tsjén-la cho cera xi tjín jjiin ijña.

⁷ K'oaá s'ín kiichja nga tsò:

—Jngoò nchrobátjngui-na xi isa tse nga'ño tjín-la mi k'oaà-ne koni 'an, skanda mi ki
tj'inde-na nga kosiñiat'aà-la nga skjnda jè xox'ín-la xojtè-la. ⁸ Kixii kjoa 'an, ta nandá
s'iin-na bautizar xita, tanga jè xi sa nchrobátjngui-na, koó Inima Tsjeè-la Nainá s'iin-nò
bautizar.

*Kós'ín komà k'e nga komà bautizar Jesús
(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)*

⁹ Jngoò nchrjein j'ii-ne Jesús ya Nazaret, nangui xi chja-ne Galilea; ikjoàn jè Juan
kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán. ¹⁰ K'e nga itjokàjiin-ne nandá Jesús,
niñoón kijtseè nga kitáx'a ngajmi koa jè Inima Tsjeè-la Nainá inchrobàjen 'nè-la koni
jngoò nise paloma. ¹¹ Koa kina'yà jngoò-la 'én xi ngajmi inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na, xan-lè, xi 'ño matsjake-lè, tsja tjín-la takoàn it'aà tsiji.

*K'e nga jè xita neii kiskoòt'aà Jesús
(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)*

¹² Nga komà iskan jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Jesús ya i'nde it'aà xìn ñánda
nangui kixi choòn. ¹³ Ichán nchrjein tsibijna; tsibijnajin-la cho ts'en ko jè xita neii
kiskoòt'aà nga mejèn-la nga kátátsji jé. Tanga jña àkjale kisis'in-la.

*K'e nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá ya i'nde Galilea
(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)*

¹⁴ K'e nga jye kii ndayá Juan xi kis'iin bautizar xita, Jesús kii ján Galilea nga kiichjaya
'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. ¹⁵ Kitsò:

—Jye kjöchrañat'aà-nò nchrjein nga jchaa kós'ín otíxoma Nainá. Tikájno jé-nò, ki ti jé
binchaàtsji-nò; kàtakjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá.

*Kii kis'iin Jesús nga ñijòn xita kiichja-la xi ma-la sík'en tin
(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)*

¹⁶ Jesús, k'e nga ja indii ndáchikon Galilea, kijtseè xi 'mì Simón ko 'ndse Andrés nga nchisíkatjen-nguindá na'ya-la. Xità koi, t̄in sík'en. ¹⁷ Jesús kitsò-la:

—Nchrobátj̄ngui-ná, 'an tsjaà-nò xá nga kixkóya xità xi 'an kjit'aà-na koni s'in maxkóya t̄in k'e nga nìk'eèn.

¹⁸ Jñà xità koi n̄itoón kisìkájna na'ya-la nga kiit̄j̄ngui-la Jesús.

¹⁹ Ìsa xijngoàà ìsa, Jesús kijtseè xi 'mì Jacobo ko 'ndse Juan, ixti-la Zebedeo nga títsaya chitso; nchibíndaàya na'ya-la. ²⁰ T̄ikoaá n̄itoón kiichja-la xità koi; yaá kiit̄j̄ngui-la Jesús; kisikájna Zebedeo xi na'èn-la ma, ko xità ch̄'nda xi sixáko ya iya chitso.

Jngoò xità xi in̄ima ch'o-la neí t̄j̄in in̄ima-la
(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchò naxandá Capernaum; k'e nga jye ijchò nchrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xità judío; ikjoàn tsakóya 'én-la Nainá. ²² Jñà xità, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. K'oaá s'in tsakóya koni jngoò xità xi 'ñó t̄j̄in-la kjot̄ixoma; mìtsà k'oa's'in tsakóya koni xità xi okóya kjot̄ixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ²³ Ya ni'ya ingo sinagoga t̄jna jngoò xità xi in̄ima ch'o-la neí t̄j̄in in̄ima-la. 'Ñó kiichja nga kitsò:

²⁴ —Ji Jesús, xi Nazaret tsiji, ¿mé xi mejèn-lè? ¿Mé xi binchaàtsji? ¿A kòf'i nìkjesòn-nájen? Bexkon-lè; ji-né xi Xità Tsjeè-la Nainá.

²⁵ Tanga Jesús tsohótiko jè in̄ima cho-la neí, kitsò-la:

—Jyò t̄jni, titjoiin in̄ima-la xità jè.

²⁶ Jè in̄ima cho-la neí kisikatsé koa kiskindàya xá, ikjoàn itjoiin in̄ima-la xità jè.

²⁷ Ngats'ii xità xi títsajna, tà k'oaá koma-la; xk̄i xi ján tsohóko xíkjin; kitsò:

—¿Mé kjoa-ne koi? Jngoò kjoa xit̄se okóya xi t̄j̄in-la kjot̄ixoma. Skanda jñà in̄ima cho-la neí tsjá-la okixi, ko 'nchréñjon-la.

²⁸ Jesús, n̄itoón kina'ya-la kóhokji nga jngoò itjandii nangui xi chja-ne Galilea.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè nachíya-la Pedro
(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ Jesús, k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, kjihjtakeo Jacobo ko Juan, n̄itoón kii ya ni'ya-la ñánda t̄jna Simón ko Andrés. ³⁰ Jè nachíya-la Simón, kijna xk'én-né. Ch'in t̄jnga t̄j̄in-la. N̄itoón kis'enojmí-la Jesús. ³¹ Ikjoàn kiikasit'aà chraña-la; kitsobà'ñó tsja; kisikasit̄jen. Ko n̄itoón kitjaàxìn-la ch'in t̄jnga. Ikjoàn chjoón jè, kisìs'in-la Jesús ko xità xi kjihjtakeo.

K'e nga Jesús, kjin xità xk'én kisindaà-ne
(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³² K'e nga jye kiskaàt̄ji ts'oi nga jye kòjñò, j'iiiko-la Jesús ngats'ii xità xk'én ko xi in̄ima cho-la neí t̄j̄in in̄ima-la. ³³ Ngats'ii xità naxandá, yaá kitseèjto xotjoa ni'ya. ³⁴ Jesús, kjin jchán xità kisindaà-ne xi kjin skaya ch'in t̄j̄in-la t̄ikoaá tsachrjekàj̄in in̄ima ch'o-la neí xi t̄j̄in in̄ima-la xità; Jesús mìkii kitsjaà'nde nga jñà neí kiichja nga jñà in̄ima ch'o-la neí jyeé beèkon yá-né Jesús.

K'e nga ijchò Jesús ján Galilea nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá
(Lucas 4:42-44)

³⁵ 'Ñó tajñòya tsasit̄jen Jesús; tákó jñò-isa nga itjoiin najnchra; kii jngoò i'nde it'aà xìn ñánda tsj̄in xità nga kiichjat'aà-la Nainá. ³⁶ Simón ko xità xíkjin xi i'nga, kii kátsji Jesús.

³⁷ K'e nga jye kisakò-la ñánda t̄jna Jesús, kitsò-la:

—Ngats'ii xità, jí ótsji-lè.

³⁸ Kiichja Jesús, kitsò:

—T̄ikoa t̄ikjaán jñà naxandá chraña't'aà nga kichjaya 'én-la Nainá nga koií xá j'i-na.

³⁹ K'oaá s'ín tsajmeè Jesús kóhokji i'nde Galilea nga kiichjaya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga xki xi ján naxandá. Tíkoaá tsachrjekàjiin-ne inima cho-la neí xi tíjin inima-la xita.

Kíi komà nga kjòndaà jngoò-ne xita xi tìbindojno chrjoa yijo-la
(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰ J'ìikon jngoò xita xi tìbindojno chrjoa yijo-la. Tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, tsibít'si'ba-la, kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

⁴¹ Jesús kjòhimakeè-né, tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne.

⁴² Tik'eé-ne nga tíchja Jesús, nitoón kjòndaà-ne; kitjaàxìn-la ch'in; kjòtsjeè-ne yijo-la.

⁴³ Jesús kisihixat'aà xita jè nga kii-ne. Tanga ítjòn 'ño tsibít'in-la, kitsò-la:

⁴⁴ —Tiná'yi, kì yá xita bènojmí-la. T'in ñánda tíjna no'miì, takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; jch'iì kjotjò-lè, tsojmì xi síjé kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixkon Nainá tíkoa skoe jña xita nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

⁴⁵ Tanga xita jè, k'e nga kii-ne, tsibít'sia nga tsibénojmí yije kós'ín komát'in. K'oaá komà-ne nga jè Jesús, mì tì kii ma taxki jahas'en-jiin-ne jña naxandá; yaá tsibìjna ñánda tsjin xita. Tanga jña xita xi xki xi ján i'nde inchrobà-ne, yaá ijchòkon ñánda tíjna Jesús.

2

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita xi mikii ma osijna kixi
(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

¹ Xi komà jò ján nachrjein, ijchò ijngoò k'a Jesús ján naxandá Capernaum. Kii'nchré xita nga ya tíjna Jesús ya ni'ya jè. ² Tik'e-ne kjìn jchán xita ijchò maxkót'aà-la skanda mì tì kii tsì'ndè-ne xotjoa ni'ya. Jesús kiichjayajiin-la 'én ndaà-la Nainá. ³ Jngoò xita j'ìiko xi mikii ma síhiniyá yijo-la. Ñijòn xita yangui. ⁴ Nga mikii komà kitjò'nde-la nga jahas'en ya xotjoa ni'ya, nga 'ño kjìn xita títsajna, yaá kiskix'a itsjá ni'ya ya kixi-la ñánda tíjna Jesús. Yaá kiskinijen-ne jè xita xi xk'én xi kjiya-la yá. ⁵ Jesús, k'e nga kijtseè nga jña xita koi mokjeiín-la it'aà tse, kitsò-la jè xita xi xk'én:

—Ji ndí na'èn, jé-lè jye kichàat'aà-lè.

⁶ Ya títsajna i'nga xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga nchisíkítsjeèn ijjin inima-la. Kitsò: ⁷ “¿Mé-ne kos'ín chja-ne jè xita jè nga Nainá chjajno-la? Nga tajngoò Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná.” ⁸ Tik'e kijtseèya-la Jesús koni s'ín nchisíkítsjeèn ijjin inima-la. Kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-la inima-nó? ⁹ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin? Tsà xan-la jè xita xi xk'én: “Jé-lè jye kachàat'aà-lè”, o tsà xán-la: “Chjoí nachan-lè, tìsítjin, tìtjeí.”

¹⁰ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tíj'ndeé-na nga síjchàat'aà-la jé-la xita i'isò'nde.

K'eé kitsò-la jè xita xi xk'én:

¹¹ —Ji, k'oaá xan-lè: Tìsítjin, chjoí nachan-yá-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

¹² K'eé tsasítjen jè xita xk'én. Kiskoé nachan-la. Itjojiin-la ngats'ii xita xi títsajna. K'e nga kijtseè kjoa koi, tà kjòxkón-la ngats'ii xita. K'eé jeya kisikijna Nainá. Kitsò:

—Nì saá jngoò k'a 'yaá jngoò kjoa xi kos'ín ma.

K'e nga jè Jesús kiichja-la Leví
(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³ Jesús, ijngoò k'a itjo. Kii ján indii ndáchikon. Ngats'ii xita yaá ijchòkon, ikjoàn tsakóya-la 'én ndaà-la Nainá. ¹⁴ K'e nga nchifi, Jesús kijtseè jè Leví, ki'ndí-la Alfeo. Tíjnat'aà ímixa ya ñánda síkíhjtji tsojmì ts'e Roma. Kitsò-la:

—Nchrohótjngui-ná.

K'eé tsasítjen Leví, kiitjingui-la Jesús. ¹⁵ K'e nga tíjnat'aà ímíxa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-la Leví, kjìn ma xítà xi síkíchítjì tsojmì kò xítà xi jé tíjín-la títsat'aàkò ímíxa Jesús kò xítà xi kota'yàt'aà-la. Kjìn jchán ma xítà xi tjingui-la. ¹⁶ Jñà xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò xítà fariseo k'e nga kijtsee Jesús nga tíkjèn-kò xítà xi tse jé tíjín-la kò xítà xi síkíchítjì tsojmì, kitsò-la jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne Maestro-nò nga xítà xi síkíchítjì tsojmì kò xítà jé kjèn-kò-ne?

¹⁷ K'e nga kiì'nchré Jesús; kitsò-la:

—Jñà xítà xi mì ch'in tíjín-la, mì chjínexkiì mochjeén-la; jñà-né xítà xi xk'én xi mochjeén-la chjínexkiì. 'An, mìtsà koi xá j'i-na nga jñà kichjà-la jñà xítà xi tsò-la yijo-la nga xítà kixi, koií xá j'i-na nga jñà kichjà-la xítà xi beè-la ikon nga jé tíjín-la.

Xítà xi bìtsajnachjan

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ Jngoò k'a, k'e nga jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Juan kò jñà xi kota'yàt'aà-la xítà Fariseo nchibìtsajnachjan, kiì i'nga xítà koi nga kiskònangui-la Jesús. Kitsò-la:

—Jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Juan kò xi kota'yàt'aà-la xítà Fariseo bìtsajnachjan-né. ¿Mé-ne jñà xítà tsiji xi kota'yàt'aà-lè mì bìtsajnachjan-né?

¹⁹ Kitsò Jesús:

—¿A bìtsajnachjaán xítà k'e nga xítà kòbixan k'e nga ya tíjnakò-ìsa jé xítà x'in xi kòbixan? Majìn, mìkiì bìtsajnachjan xítà. ²⁰ Tanga kijchò nàchrjein k'e nga tjáxìn-la x'in xi kòbixan; k'e-né nga kítsajnachjan xítà.

²¹ Jngoò nikje ìbaà mìkiì ma sijto-ne kò nikje xítse; nga jé nikje xítse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jé nikje ìbaà. Ìsaá tse koma ñánda kixajnda kjì. ²² Tíkooá mìtsà yá xi koma binchá xán ixii kò chrjoa jchínga; tsà kòs'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, sùxajnda chrjoa jchínga, ìkjoàn chija xán kò chrjoa. Jé xán ixii, chrjoa xítsee sinchá.

Kiís'ín tíjín it'aà ts'e nàchrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³ Jngoò nàchrjein nìkjáya ja Jesús ya ñánda tíjtje trigo. Jñà xítà xi kota'yàt'aà-la tsate chiba natín-la trigo. ²⁴ Jñà xítà Fariseo kitsò-la:

—¿Mé-ne kòs'ín-ne xítà-lè jé nàchrjein nìkjáya? Mìkiì tíj'nde nga kòs'ín koma.

²⁵⁻²⁶ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye tíjìin-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'iin xítaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xítà-la xi kjihijtakò k'e nga no'miì ítjòn tsibìjna jé Abiatar? K'e nga kjòhòjò-la nga nì mé tíjín xi kine, jahas'en ni'ya-la Nainá. Tsakjèn inchrájin tsjeè-la Nainá. Tíkooa kitsjaà-la xítà-la xi tjìkò. Mìkiì tíj'nde nga jñà kòkjen. Tà jñà no'miì tíj'nde-la nga kòkjen.

²⁷ Jngoò k'a kitsò Jesús:

—Jé nàchrjein nìkjáya, koií xá kisindaà-ne nga kjondaà ts'e xítà. Mìtsà koi xá kisindaà-ne xítà nga kjondaà ts'e nàchrjein. ²⁸ K'ooá s'ín tíjín, 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na, skanda jé nàchrjein nìkjáya, 'aán otìxoma-la.

3

Xítà xi kixit'aà jngoò tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

¹ Jngoò k'a jahas'en Jesús ñánda tíjna jngoò ni'ya ingo sinagoga. Kò ya tíjna jngoò xítà xi kixit'aà jngoò tsja. ² Jñà kondra-la Jesús nchisíkinda nga mejèn-la nga skoe a sùindaá-ne jé xítà xi kixit'aà tsja jé nàchrjein nìkjáya, mé-ne nga koma kòhòngui-ne. ³ Jesús kitsò-la jé xítà xi kixit'aà jngoò tsja:

—Tisítjìin, tisijni ì jngoò osen-la xítà.

⁴ Jesús k'eé kitsò-la jñà xítà xi i'nga:

—¿A tsjá'nde kjoṭíxoma nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén, jè nachrjein nìkjáya? ¿A sindaá-ná xita, o xi s'ik'en-ná?

Jñà xita xi oṭi'mi-la ta jyò tsibìtsajna. ⁵ Jesús kiskoòtsejèn-jìin-la xita nga jti komà-la. Tìkoà ba kis'e-la nga tájaàjìin tjin inima-la jñà xita. K'eé kitsò-la jè xita xi kixit'aà tsja:

—Tjeendojò ndseji.

Tsijmeé tsja, nitoón kjòndaà-ne. ⁶ Jñà xita fariseo, k'e nga itjo-ne, tsajoóya-ne ko xita Herodes nga mejèn-la s'ik'en Jesús.

K'e nga kjìn xita kùtjingui-la Jesús ya indì ndáchikon Galilea

⁷ Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la chinchat'aà xìn. Ján kiì indì ndáchikon. Kjìn xita kùtjingui-la xi nangui Galilea ts'e ko xita nangui Judea, ⁸ ko xita naxandá Jerusalén, ko xita nangui Idumea, ko xita xijngoaà xajngá nandá Jordán kóhokji jngoò itjandù-la naxandá Tiro ko Sidón nga kiì'nchré-la kjoxkón xi kis'iin Jesús. K'oaá komà-ne kjìn jchán xita ijchò tjingui-la. ⁹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kjit'aà nachrjein tjajnandaà jngoò chitso mé-ne nga mi xita kojtinè-ná.

¹⁰ Koií kjoà-la nga jyeé kjìn jchán xita xk'én kjòndaà-ne. Jñà xita xk'én xi i'nga, yaá fikjanè'ño ñánda tjna Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja. ¹¹ Jñà xita xi inima ch'o-la nejí tjiin inima-la, k'e nga beè Jesús bincha-xkó'nchit'aà-la, ikjoàn 'ño chja, tsò:

—Ji-né xi Ki'ndí-la Nainá.

¹² Tanga jè Jesús 'ño tsohótiko nga mi jñà keènojmi yá-né jè.

Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi tejò ma-ne

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Xi jye komà iskan, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò. Kiichja-la xita xi jè ndaà kisaseèn takòn. Xita koi, ijchò kinchat'aà-la. ¹⁴ Ikjoàn jaàjìin tejò xita xi koahijtako, tijnà-ne xi s'ikasén nga kichjaya 'én ndaà-la Nainá ¹⁵ xi tìkoà kitjoé-la okixi nga s'indaà-ne xita xi ch'in tjin-la tìkoà kochrjekàjìin inima ch'o-la nejí xi tjiin inima-la xita. ¹⁶ Jñà xita xi kitjaàjìin: jè Simón. Ikjoàn tsibít'aàsòn 'ín-la; Pedro kitsò-la. ¹⁷ Ko jñà ixti-la Zebedeo xi 'mì Jacobo ko jè 'ndse xi 'mì Juan, xi tìkoà tsibít'aàsòn 'ín-la; Boanerges kitsò-la. (Jè 'én jè tsò-ne: Ixti-la ch'on.) ¹⁸ Ko Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Jacobo xi ti-la ma Alfeo; Tadeo; Simón, xita xi ya fit'aà-la xita cananista; ¹⁹ Judas Iscariote, jè xita xi kisingatsja kondra-la Jesús.

Xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

K'e nga j'i-ne Jesús ni'ya ñánda síkjáya, ²⁰ jngoò k'a kòkjìn xita skanda mi ti kiì kitjò'nde-la nga tsakjèn. ²¹ K'e nga kiì'nchré xita xíkjín Jesús, kjoà xi tís'ín, kiì kátsji nga tsoba'ño; kitsò: Skáyaá-la.

²² Jñà xita xi okóya kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi j'i-ne Jerusalén k'oaá kitsò nga jè xita nejí xi 'mì Beelzebú tjiin inima-la Jesús, nga jè xita sko-la xita nejí tsjá-la nga'ño nga ochrjekàjìin inima ch'o-la nejí xi tjiin inima-la xita.

²³ Jesús kiichja-la xita koi. Tsibénojmi jngoò-la kjoà xi mangásòn. Kitsò-la:

—¿A komaá jè xita nejí kochrjekàjìin-ne xi tijè-ne yijo-la ya inima-la xita? Majìn. ²⁴ Tsà jngoò naxandá je, tsà jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjín, mìkiì koma 'ño kítsajna; ²⁵ ko tsà jngoò ni'ya, tsà jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjín, tìkoáà mìkiì koma 'ño kítsajna. ²⁶ Tsà jè xita nejí, tsà jòya tís'ín xi tijè-ne yijo-la, mìkiì koma 'ño kíjna. Jye tífehet'aà nachrjein-la.

²⁷ Jngoò xita xi tjin-la nga'ño, mi yá xi koma kjoahas'en ni'ya-la nga s'ichijé-la tsà mi ítjòn kojit'aà'ño. K'eé koma s'ichijé-la k'e nga jye kàsít'aà'ño.

²⁸ Okixii xi xan-nó, xita xi tjin-la jé ko xi chjajno-la Nainá, jchat'aà-la jé-la. ²⁹ Tanga jñà xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la nita mé nó-ne, nita mé nachrjein-ne. Kjo'in s'e-la nita kjé-ne.

³⁰ Koií k'oas'ín kitsò-ne Jesús nga jñà xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-né: “Xità jè, inìma ch'o-la neíí tjiin inìma-la.”

Nea-la Jesús ko 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹ Xi komà iskan, ijchò 'ndse ko nea-la Jesús. Ján nditsiaán tsibìtsajna. K'eé kinokjoà-la Jesús. ³² Jñà xità xi títsajnandi-la, kitsò-la:

—Nea-lè ko jñà 'ndsi, ján nditsiaán títsajna. Ji xó ótsji-lè.

³³ K'eé kiichja Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi nea-na ko xi 'ndse?

³⁴ Ikjoàn kiskoòtsejèn-jiiin-la jñà xità xi títsajnandi-la. Kitsò:

—Jñà xità koi xi nea-na, ko xi 'ndse. ³⁵ Nga nità yá xità-ne xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, jñà-né xi 'ndse, xi tichja, ko xi nea-na.

4

Kjoa xi mangásòn ts'e xità xi bíte xojmá

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

¹ Jesús ijngòò k'a tsibìts'ia nga tsakóya ya indii ndáchikon. Kjin jchán ma xità xi chixoñat'aà-la. Jesús jahas'en jngòò chitso xi kjijnajiiin ndáchikon; ikjoàn tsibìjnaya. Ngats'ii xità, yaá títsajnat'aà nanguií ya indii ndáchikon. ² Kjin skaya kjoa xi mangásòn tsakóya-la xità. K'e nga tsibénojmí-la kitsò-la:

³ —Ndaà tina'yaà. Jngòò xità kii kíjndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibìts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ii nise; tsakjèn. ⁵ Ngui k'oa tjin chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjin-la. Jñà xojmá koi, nitoón isò koi-né nga mì nanga tjin nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiño, ikjoàn jngòò k'aá kixi, koi-né nga tsjin-la ima. ⁷ Ngui k'oa tjin chixò ya jiiin na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá; k'oaá ma-ne nga mikii tsajà-la toò. ⁸ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, tsijin, kjò'nga, tsajà-la toò, ndaà itjo. Kitsjaà katé, jàn-kaàn skanda jngòò sindo toò nga jngòò ijngòò.

⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—Ndaà tina'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰ K'e nga jye tsibìjna tajngòò Jesús, jñà xità xi chraña títsajnat'aà-la ko xità-la xi tejò ma-ne, kiskònangui-la kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmí. ¹¹ Kitsò Jesús:

—Jño, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la kó s'ín otíxoma Nainá. Tanga jñà xità xi kjeíí, tà 'én ts'e kjoa mangásòn s'enojmí yije-la, ¹² mé-ne nga mikii skoe-ne nas'ín skòtsejèn, tikoaa mikii kochiya-la nas'ín kji'nchré. Nga jñà xità, majin-la síkijatjia kjohitsjeèn-la koa mikii jchat'aà-la jé-la.

Jesús tsibénojmí kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xità xi bíte xojmá

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³ Kitsò Jesús:

—¿A mì flya-nò jè 'én ts'e kjoa xi mangásòn? ¿Kós'ín skaya-nò ngats'ii kjoa xi i'nga?

¹⁴ Jè xi bíte xojmá, jè ngaya-la xità xi síka'bí 'én-la Nainá. ¹⁵ Jñà xojmá xi chixò ya iya ndiyá, jñà ngaya-la xità xi 'nchré 'én-la Nainá. K'e nga ma iskan nga jyeé 'nchré, f'ii xità neíí faaxin jè 'én ya jiiin inìma-la xità. ¹⁶ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jñà ngaya-la xità xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá s'e-la k'e nga sa 'nchré. ¹⁷ Tanga jè 'én mikii ndaà kisijiiin inìma-la koni xka xi tsjin-la ima, mì 'ño binchako 'én, ta chiba nachrjein chikjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la ko tsà xità fitjingui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkijna ndiyá-la Nainá. ¹⁸ Jè xojmá xi chixò ya ñánda tjin na'yá, jñà ngaya-la

xità xi 'nchré 'én-la Nainá, ¹⁹ tanga 'ñó síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjín isò'nde; kò jè kjoa nchíná konachan-la; kò mejèn yije-la tsojmì xi tjín isò'nde. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jìnn 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjìn-ya. ²⁰ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jñà ngaya-la xità xi 'nchré 'én-la Nainá koa mokjeiín-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tsjá katé, jàn-kaàn skanda jngoò sìndo nga jngoò ìjngoò yá.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn
(Lucas 8:16-18)

²¹ Jesús kitsò-ìsa:

—¿A k'oaá s'ín mochjeén ni'ín xi síhiseèn nga ya sijnangui kaxa, o ya sijnangui nachan? Majìn, jngoò ni'ín xi síhiseèn, 'ngaá sijna mé-ne nga síhiseèn-la xità. ²² Nímé kjoa tjín xi tjí'ma ì'ndeì xi mìkiì jcha-la; tìkooá tsjìn kjoa xi tjí'ma ì'ndeì xi mìkiì kotsejèn. ²³ ìNdaà tìná'yaà koni xan-nò!

²⁴ Jesús kitsò-ìsa-la:

—Jñò xi na'yà, ndaà tìná'yaà. Koni kji machiya-nò, k'oaá tì kji sìikíchiya-nò Nainá, skanda tsjásòn-ìsa-nò. ²⁵ Jè xi tjín-la [kjohítsjeèn], tjoé-ìsa-la; tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la [kjohítsjeèn] xi chiba tjín-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e nga majchá nijìn

²⁶ Kitsò Jesús:

—Koni s'ín otíxoma Nainá k'oaá tìs'ín tjín koni k'e tsà jngoò xità bítje nojmé. ²⁷ Jè nojmé, síxá nga bisò, ma'nga, nas'ín jè xità xi bítje mìkiì tibeè kós'ín tísíxá nga jè xità ojnafè-né k'e nga nítjen; nga s'e isén osítjen; ²⁸ nga jè nangui tísíjchá; ítjòn bitjo xka-la, iskan ma'nga, ikjoàn tjo-la natín koa ikjoàn majchá nijìn. ²⁹ K'e jye majchá nijìn, jye ma maxkó nga jye ijchò chiba-la nga sincháxkó nijìn.

Kjoa xi mangásòn ts'e xojmá mostaza
(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ìjngoò k'a kitsò:

—¿Mé xi kongásòn-kò koni s'ín otíxoma Nainá?, o ¿mé 'én xi sijnásòn-kjoaá? ³¹ Jè mangásòn-kò koni kji xojmá mostaza; k'e nga sitje ijìnn nangui, jè xi isa itsé kji ì it'aà nangui. ³² K'e nga jye sitje, bisò, ma'nga skanda isaá 'nga ma koni ngats'ii xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. 'Nó 'nga ma chrja-la skanda ma bíndaà'a tjé-la nise ya ngui 'nguién-la.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn
(Mateo 13:34-35)

³³ Jesús kjìn skaya kjoa xi mangásòn kisikjeén nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá, koni kji nga ndaà fiya-la xità. ³⁴ Ngui koó kjoa xi mangásòn tsakóya-la xità; nímé 'én kiichja xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi; tanga k'e nga jye tijnat'aaxìn-kò xità-la xi kota'yàt'aà-la, k'ee ìjngoò k'a tsakóya ndaà yije-la.

K'e nga jè Jesús kisikjnjayò tjoxkón
(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ K'e nga jye kòjñò nga tije-ne nachrjein, Jesús kitsò-la xità-la xi kota'yàt'aà-la:

—Tíkjaàn, ján xijngoaà ndáchikon.

³⁶ Jñà xità xi kjìn ma-ne ta yaá kisikítsajna; kiì Jesús kò xità xi kota'yàt'aà-la nga títsajnyaya chitso. Tìkooá tsafáhjtako chitso xi i'nga. ³⁷ K'e nga jye tìjmajìnn nandá, j'ii jngoò tjoxkón xi taxki komà-né; kiskími'nga nandá koa jè chitso jye kitseè nandá. ³⁸ Jesús yaá kjinafè tàts'en chitso. Kijnanguisko jngoò nikje nguisko. K'ee kisikjaá-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿a mìtsà tì'yi nga tìsabixònguindá-ná.

³⁹ Jesús k'ee tsasítjen, tsohótiko jè tjo; kitsò-la ndáchikon:

—Jyò tjìni.

Nìtoón kisijyò-ne tjo; kjòndaàya-ne. ⁴⁰ Jesús kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? ¿A mìtsà mokjeiín-nò it'aà ts'an?

⁴¹ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la ndaà jchán kitsakjòn. Xkì xi ján kjònangui-la xíkjín, tsò-la:

—¿Yá xità-ne jè skanda jè tjo kò ndáchikon síkitasòn-la?

5

Xità Gerasa xi kjìn inìma ch'o-la neí tjiìn inìma-la
(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

¹ Jesús kò xità xi kota'yàt'aà-la ijchò ján xijngoàà ndáchikon ya nangui-la xità Gadareno. ² K'e nga itjojen chitso Jesús ijchò kasit'aà jngoò-la xità xi inìma ch'o-la neí tjiìn inìma-la. Jè xità jè yaá itjo-ne itsjó ngajo mik'en. ³ Xità jè yaá bijnaya ya itsjó ngajo mik'en. Mì yá xi ma bít'aà'ño nas'ín na'ño kichà cadena. ⁴ Kjìn k'a okis'iìn-kò nga tsibít'aà'ño ndsokò kò tsja na'ño kichà cadena. Niyá xi chíkjoa-la nga kisì'nchré; otejtso xó cadena. ⁵ Kò nachrjein kò nitjen yaá ojmeèsòn nindoò ñánda tjin itsjó ngajo-la mik'en. Kjindáya tsò kjindáya ská nga kjaán kò yijo-la; 'beé-la ndajo yijo-la. ⁶ K'e nga kijtseè nga kjìin tinchrobá Jesús, tsangachikon. Kì kasit'aà chraña-la, tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ⁷ 'Ñó kiichja, kitsò:

—¿Mé xi tjin-lè kò 'an, Jesús, Ki'ndí-la Nainá xi 'ño 'nga tjna? Bìtsi'ba-lè nga nguixkòn Nainá, kì yatoòn-ná.

⁸ Koií k'oas'ín kiichja-ne nga jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji inìma ch'o-la neí, titjoiìn inìma-la xità jè.

⁹ Jesús kiskònangui-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Jè kitsò:

—Legión 'mì-na, koií-né nga kjìn jchán ma-najen.

¹⁰ Jñà inìma ch'o-la neí, 'ño tsibít'si'ba-la Jesús nga mì it'aà xìn skìni ya i'nde jè. ¹¹ Kò ya chraña it'aà nindoò, kjìn chinga nchikjèn-jno. ¹² Jñà inìma ch'o-la neí tsibít'si'ba-la Jesús. Kitsò-la:

—Yaá tikasén-nájen ñánda tjin chinga; yaá kitjás'en-jìin-jen yijo-la.

¹³ Jesús kitsjaà'nde-la; jñà inìma ch'o-la neí itjoiìn inìma-la xità jè; ikjoàn jahas'en-jìin yijo-la chinga. Ma-la tsà jò jmiì jñà chinga xi tsanga; tsatikjájèn-jno ya naxì skanda jìin ndáchikon, yaá k'en yije jìin ndáchikon.

¹⁴ Jñà xità xi ko'ndà chinga, tsanga. Kì kénojmi-la xità naxandá kò xità rancho jè kjoa xi komà. Jñà xità naxandá ijchò katsejèn-la kjoa xi komà. ¹⁵ Kjìn xità ijchò ñánda tjna Jesús, kijtseè jè xità xi inìma ch'o-la neí tjiìn inìma-la nga sa ítjòn. Jyò tjna. Íkjá-ne nikje-la. Ndaà tjin-ne kjohítsejèn-la. Xità xi ijchò, ta kitsakjòn-la. ¹⁶ Jñà xità xi kijtseè koni s'ín komàt'in jè xità xi inìma ch'o-la neí tjiìn inìma-la nga kjondaà-ne kò chinga xi tsatikjá, tsibénojmi-la jñà xità xi ijchò xi mìki kijtseè. ¹⁷ Jñà xità xi ijchò tsibít'si'ba-la Jesús nga xìn i'nde kàtjì.

¹⁸ K'e nga jahas'en chitso Jesús, jè xità xi inìma ch'o-la neí kisijìin inìma-la, tsibít'si'ba-la Jesús nga mejèn-la kjiko. ¹⁹ Tanga jè Jesús mìki kitsjaà'nde-la. Kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè, ténójmi yije-la xità xingui jè kjondaà xi kisikò-lè Nainá; kós'ín kijtseè ima-lè.

²⁰ Xità jè, kii; ikjoàn tsibít'si'ia nga tsibénojmi-la jñà xità naxandá Decápolis jè kjondaà xi kisikò Jesús. Ngats'ìi xità xi kis'enojmi-la tà k'oáá komà-la.

Tsòti-la Jairo kò chjoón xi kitsobà'ño ítjòn nikje-la Jesús
(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹ Jesús tsibijnaya chitso, inchrobá ijngoò k'a-ne ján xijngoàà ndáchikon, kjìn jchán xità chixoñat'aà ijngoò k'a-la, koa yaá tsibijnandi ndáchikon. ²² Ijchòkon jngoò xità xi 'mì Jairo xi xità ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kijtseè Jesús tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ²³ 'Ñó tsibít'si'ba-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na jye kjomeè biyaà; nchroboí, tíkjiaán, tjat'aà-la ndseji nga kàtandaà-ne, mé-ne nga kíjnakon-ne.

²⁴ Jesús kiiko, kjìn jchán xita kiitjinguí-la; chiba-la ó'nchò'ño-né. ²⁵ Yaá tsóhojiin jngoò chjoón xi kjò tejò nó xk'én, ch'in jní tjín-la. ²⁶ Kjòtseé tísjíjeín kjo'in it'aà ts'e chjinekki; jye xó kisikje yije ton-la; mìkiì mandaà-ne, ta saà tíma'ño ch'in-la. ²⁷ Chjoón jè, k'e nga kiì'nchré it'aà ts'e Jesús, kiijìn-la ngats'ìi xita kjìn; ijton íts'in kitsobà-ne nikje-la Jesús. ²⁸ K'oas'ín tísjíksjeèn, kitsò: “Tsà tà jè nikje-la sikoaa, kondaá-na.” ²⁹ K'e nga kitsobà'ño nikje-la, nitoón kisijyò-la jní, koa kijtseeyaá-la yijo-la nga jye kjondaà-ne ch'in-la. ³⁰ Jesús nitoón kijtseeya-la nga nga'ño-la itjoiin; kisikátji, kiskoòtsejèn-jìin-la xita kjìn, kitsò:

—¿Yá xi kàtsobà'ño nikje-na?

³¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò-la:

—¿A mìtsà 'yi nga jñà xita ó'nchò'ño-lè? Ngaji si-né: “¿Yá xi kàtsobà'ño nikje-na?”

³² Tanga jè Jesús kotsejèn-jìin-la jñà xita nga mejèn-la skoe yá xi kitsobà'ño nikje-la. ³³ Chjoón jè, tsí tíhotsé-né nga kitsakjòn, nga jyeé tíjìn-la kós'ín komà ch'in-la; kiì, tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús; tsibénojmi kixi yije-la kós'ín komàt'in. ³⁴ Jesús kitsò-la:

—Ndí neaa, koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne. Jyeé kòmaxkiì-la ch'in-lè.

³⁵ Táko tik'eé tíchja-isa Jesús nga j'ìi i'nga xita xi inchrobà-ne ni'ya-la xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, kitsò-la:

—Kì tì kiì nìsì-la Maestro, ndí tsòti-lè jyeé k'en.

³⁶ Tanga jè Jesús, nga kiì'nchré koni kitsò okixi xi j'ìiko, kitsò-la jè na'èn-la ndí tsòti:

—Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè.

³⁷ Jesús mìkiì kitsjaà'nde nga kjìn xita kiiko. Tà jè Pedro, Jacobo ko Juan 'ndse Jacobo. ³⁸ K'e nga ijchò ni'ya-la jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, Jesús kijtseè nga fijen fikjá xita, 'ño nchikjindáya ko 'ño nchisikájno. ³⁹ Jahas'en ni'ya Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne ko'nè-nò nga ko tà ndaà chihindáya-nò? Jè ndí tsòti mìtsà kòbiyaà; ta kjinafé-né.

⁴⁰ Jñà xita xi títsajna tà tsijnòkèè Jesús. K'eé tsachrje yije ni'ya kóhojtín xita; tà jñà tsibítsajna na'èn-la, nea-la, ko xita ts'e xi tjiko. Ikjoàn jahas'en ñánda kijna ndí tsòti.

⁴¹ Kiskoé tsja, kitsò-la:

—Talita cumi —'én xi tsòya-ne: Ji tsòti, k'oaá xan-lè, tísítjìn.

⁴² Jè ndí tsòti nìton tsasítjen, tsajmeè-ne. Jye kjò tejò nó tjín-la. Jñà xita xi títsajna, 'ño jchán kitsakjòn. ⁴³ Tanga Jesús 'ño kitsjaà okixi nga mì yá xita xi keènojmi-la. Ikjoàn kitsò-la:

—Tjì-la nga kàtakjèn ndí tsòti.

6

Kó kitsò xita k'e nga kiì Jesús ján Nazaret (Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

¹ Jesús itjoiin-ne ya i'nde jè, kiì-ne nangui-la Nazaret, tjiko xita xi kota'yàt'aà-la. ² K'e nga jye ijchò nachrjein nìkjáya, tsibíts'ia nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga. Kjìn jchán ma xita xi kiì'nchré-la koni s'ín tsakóya. Jñà xita, tà k'oaá komà-la, kjònangui-la xíkjin, kitsò:

—Xita jè, ¿ñánda komà-la ngats'ìi 'én xi okóya? ¿Ñánda ochrje kjoachjine koi ko kjoxkón xi s'ín? ³ ¿A mìtsà jè xi chjineyá xi ti-la María, xi 'ndse ma Jacobo, José, Judas ko Simón? ¿A mìtsà tikoá i títsajnajìin-ná íchjín ndichja?

Xita koi mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús. ⁴ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, nita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-la ko ni'ya-la ko it'aà ts'e xita xíkjin mìkiì yaxkón.

⁵ Jesús nímé kjoṁkón xi ndaà tjín kis'iin nangui-la, tà chiba xita xk'én xi tsohót'aà-la tsja nga kisindaà-ne. ⁶ Tà kjoṁkón-la Jesús, nga jña xita koi, mìkìl mokjeiín-la it'aà ts'e.

Kós'in tsatixoma-la Jesús xita-la xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá (Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Jesús yaá tsajmeè naxandá jtobá xi chrañat'aà kjiyijò nga tsakóya. ⁷ Nga komà iskan, Jesús kiichja-la xita-la xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-la; jò jò kisikasén, kitsjaà-la okixi nga kochrjekàjìin inima ch'o-la neij xi tjiin inima-la xita. ⁸ K'oaá tis'in kitsjaà-la okixi nga nímé tsojmi k'oa k'e nga kjoj ndiyá. Kitsò-la:

—Tà k'oaá s'in tanguió. Tà jngoò yá garrote ch'aà. Kì na'yaá ch'aà, kì inchrajín ch'aà, kì ton ch'aà. ⁹ Komaá tsjayaà xojté-nò. Tà jngoò nachro ch'aà. Kì jò ch'aà.

¹⁰ Jesús kitsò-isa-la:

—K'e nga kijchò jngoò naxandá, jngoò ni'ya titsajna skanda k'e nga konguí-nò. ¹¹ Tsà tjín naxandá ñanda mìkìl skoétjò-nò, tsà majin-la nga 'nchré-nò, titjojñò, titsajneè chijo-la ndsokò mé-ne nga skoe-ne nga jña tjín-la jé nga mìkìl 'nchréñijon. Xi nguì okixi k'oaá xan-nò k'e nga kijchò nachrjein-la jña naxandá koi, isaá tse kjo'in s'e-la koni s'in komat'in naxandá Sodoma ko Gomorra.

¹² Xita koi, kii nga tsibénojmiya-la xita nga katasikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. ¹³ Kjin inima ch'o-la neij tsachrjekàjìin inima-la xita, tikoá kjin xita kisindaà-ne xi xk'én nga kisikaájno-la asiti.

K'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xita (Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴ Jè Herodes xi xita xá ítjòn tjina, kii'nchré it'aà ts'e Jesús nga jye xki xi ján naxandá kina'ya-la. Tjín xita xi kitsò:

—Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jyeé jaáya-la. K'oaá ma-ne nga tjín-la nga'ño nga ma-la s'in kjoṁkón xi ndaà tjín.

¹⁵ Tjín xita xi kitsò:

—Jè Elías.

Tikoá tjín xi kitsò:

—Jngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé.

¹⁶ Jè Herodes, k'e nga kii'nchré kitsò-né:

—Jè Juan xi jaáya-la xi 'an tsatesian sko.

¹⁷ Nga isa kjòtseé, Herodes kisikasén xita nga kitsobà'ño Juan nga kiskinìs'en ndayá, koi kjoa-la ts'e chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe nga jè Herodes chixàn-ko xi chjoón-la 'ndse. ¹⁸ Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjin k'a okitsò-la Herodes:

—Mìkìl tji'nde-lè nga jì tijnakoji chjoón-la 'ndsi.

¹⁹ Jè chjoón Herodías, kòjtikeè Juan, mejèn-la nga siik'en tanga mìkìl ma xi síko. ²⁰ Nga jè Herodes, beèxkón Juan ko síkinda-ne nga jye tjiin-la nga xita kixi-né ko xita tsjeè-né. Herodes k'e nga chjako Juan, matsjaá-la nga 'nchré-la, tanga mìkìl beè mé xi s'jin, a siikitasòn-né, a xi majin. ²¹ Ijchò jngoò nachrjein xi ndaà ts'e chjoón Herodías k'e nga tsachrje s'eí-la jè Herodes jè nachrjein nga kits'iin. Ijchò xita-la xitaxá ítjòn, ko xita sko-la soldado, ko xita nchiná xi tjín kóhokji Galilea nga tsakjèn-ko Herodes. ²² Tikoá ijchò tsòti-la Herodías, jahas'en ni'ya; kitè. Jè Herodes ko xita xi titsajna, ndaà jchán kisaseèn-la koni s'in kitè jè tsòti. Herodes, xi xita xá ítjòn tjina, kitsò-la:

—Tijé-ná mé xi mejèn-lè, tsjaà-lè.

²³ K'oaá s'in kitsjaà-la tso'ba nga tsjá yije-la nita mé xi mejèn-la nas'in osen nangui xi jè otixoma-la. ²⁴ Jè tsòti, itjo ni'ya, kiskònangui-la nea-la. Kitsò-la:

—¿Mé xi siijé-la?

Jè nea-la. Kitsò:

—Tijé-la sko Juan xi s'in bautizar xita.

²⁵ Jè tsòti, nìtoón jahas'en ìjngòò k'a ni'ya ñánda tíjna xítaxá ítjòn. Kitsò-la:

—Ì'ndeì mejèn-na nga nìton tjì-ná skò Juan xi s'ín bautizar xítá; tinaya-ná chrobate.

²⁶ Jè Herodes, xi xítaxá ítjòn tíjna, 'ñó kjòba-la k'e nga kii'nchré-la jè tsòti. Tanga koií kjoa-la nga jye kitsjaà-la 'én-la nga nguixkon xítá xi títsajna s'eí, kjo'ño kisikitasòn-la.

²⁷ Jè Herodes, tik'eé-ne kisikasén jngòò soldado, kitsjaà okixi nga kàtjanchrohóko skò Juan.

²⁸ Jè soldado kii ján ndayá nga tsatesin Juan; ikjoàn j'ìiko skò Juan; tjíya-la chroba nga kitsjaà-la jè tsòti; kò jè tsòti kisìngatsja nea-la.

²⁹ K'e nga kii'nchré xítá xi kota'yàt'aà-la Juan nga jye k'en, kii'kjaá yijo-la nga kiskinìs'en-ngui jngòò ngajo itsjó-la mik'en.

*Jè kjojkón xi kis'iìn Jesús nga 'òn jmiì xítá kisikjèn
(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)*

³⁰ K'e nga j'ìi ìjngòò k'a-ne jña xítá xi tsibíxáya-la Jesús, tsibénojmí ngats'ìi kjoa xi kis'iìn kò xi tsakóya ñánda kii. ³¹ Jesús kitsò-la:

—Nchrobá. Tíkjaán nga síkjáya í'ñoá jngòò ì'nde ít'aà xìn.

Koií k'oa kitsò-la nga kjìn jchán ma xítá, koa tjín bijchó, koa tjín nchrobá-ne. Jesús kò xítá xi tsibíxáya-la skanda mì tjì kii ma'a-la nga kjèn. ³² Tsibìtsajnaaya chitso nga ta jña kii jngòò ì'nde ít'aà xìn ñánda tsjìn xítá. ³³ Tanga kjìn xítá kijtseè k'e nga kii. Kijtseèkon nga jè Jesús. Ikjoàn kii'tjingui-la ngats'ìi xítá naxandá xi ya chrañat'aà-la nga kii-ne ndsoko; skanda isa ítjòn ijchò jña xítá koi. ³⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'ño kjìn ma xítá xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'oaá ngaya-la koni jña orrè xi tsjìn-la paxtò xi ko'ndà. Ikjoàn tsibíts'iaako nga kjìn 'én tsibénojmí-la. ³⁵ K'e nga jye 'ño kjòhoxòn, jña xítá xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jyeé kjòhoxòn, jè ì'nde jè, ít'aà xìn-né, nímé tjín. ³⁶ Kot'in-la jña xítá kàtjì-ne nga kàtatse tsojmi xi skine ya naxandá kò tsà jña ni'ya ñánda nga chrañat'aà.

³⁷ Kii'chja Jesús, kitsò-la:

—Tjì-là jño xi kòkjen xítá koi.

Kitsò jña xítá:

—¿A mejèn-lè nga konguí kindaà-jen inchrajín koni tjín síkijne xítá nga jò sìndo nachrjein síxá?

³⁸ Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-là kó tjín ma inchrajín-nò.

K'e nga kijtseè kó tjín ma-ne, kitsò-la:

—'Òn ma inchrajín kò jò ma tìn.

³⁹ K'eé kitsjaà okixi Jesús nga kàtìtsajnajtín jña xítá ya ijìin ijña ñánda sase choòn. ⁴⁰ Íjngó ìjngó sìndo tsibìtsajnajtín-ne jña xítá; kò tjín ñánda icháte icháte tsibìtsajnajtín-ne.

⁴¹ Jesús kiskoé jña inchrajín xi 'òn ma-ne kò jña tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmii; kitsjaà-la kjondaà Nainá; ikjoàn kisìxkoaya inchrajín; k'eé kitsjaà-la jña xítá xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí-la ngats'ìi xítá kjìn xi títsajna. Tíkò kisìjòya tìn xi jò ma-ne. Kitsjaà-la ngats'ìi xítá. ⁴² Tsakjèn yije kóhotjín xítá kó nga kjòskiì. ⁴³ K'eé tsibíxkó-ne inchrajín kò tìn xi kjòxkoaya jña xi tsiningui-ne; ngui tejo nìsiyá komà. ⁴⁴ Jña xítá xi tsakjèn, 'òn jmiì ma-ne xi xítá x'in.

*K'e nga jè Jesús tsajmeèsòn ndáchikon
(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)*

⁴⁵ Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xítá xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján naxandá Betsaida ya xijngoaà ndáchikon; koa jè Jesús k'eé tísihixat'aà xítá xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne.

⁴⁶ K'e nga jye kisihixat'aà xítá, Jesús kii'mijìn-jno jngòò nindoò nga kii kii'chjat'aà-la Nainá. ⁴⁷ K'e nga jye kòjño, jè chitso, jyeé ya síjna jngòò osen ndáchikon. Jesús, nga tajngòò tsibíjnat'aà nangui, ⁴⁸ kijtseè chitso nga mìkii ma fi. Nga jè tjo bíchjoà ikon-la. K'e

nga tajñòya ìsa, Jesús kiitjingui-là xità xi kota'yàt'aà-là nga kiì-ne ndsoko ya isòn nandá. Tanga k'oaá kis'iin koni tsà mejèn-là nga kjoì ítjòn-là chitso. ⁴⁹ Jñà xità xi kota'yàt'aà-là, k'e nga kijtseè nga tífisòn nandá, k'oaá s'ín kisíkítsjeèn, kitsò, tsà inìma ch'o-né; kiskindàya xkón ⁵⁰ nga kitsakjòn-là k'e nga kijtseè kóhotjín. Tanga Jesús nitoón kiichja-là, kitsò-là:

—'Nó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

⁵¹ K'e nga jahas'en chitso Jesús, nitoón kisijyò-ne tjo. Tà k'oaá komà-là jñà xità xi kota'yàt'aà-là, ⁵² nga kj'eè kì ndaà fahas'en-jìin-là jè kjoìxkón xi kis'iin Jesús ts'e inchrájin, koi-né nga tájaàjìin tjín inìma-là.

*K'e nga jè Jesús kisindaà-ne xità xk'én ján Genesaret
(Mateo 14:34-36)*

⁵³ K'e nga jye tsatojìin ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret; yaá tsibít'aà'ño chitso-là ya indii ndáchikon. ⁵⁴ K'e nga tsitajen yije chitso, jñà xità xi ya títsajna, nitoón kijtseèxkon nga jè Jesús. ⁵⁵ Tikoáá nitoón kiì kóhokji nga jngòò ítjandii i'nde jè. Ikjoàn tsibíts'ia xità nga j'iiko-là ngats'ii xità xi xk'én; kjisòn-là nachan-yá ya i'nde ñánda nga 'nchré xità nga bijchó Jesús. ⁵⁶ Nità ñánda naxandá nga jahas'en Jesús, tsà naxandá jtobá-né, naxandá ii-né, inchiya-né, kò tsà rancho-né, jñà xità yaá sikáyijò jñà xità xi xk'én ya jngohosen ndiyá; ikjoàn bítsi'ba-là nas'ín tà jè ítjòn nikje-là tsobà'ño nga kátandaà-ne. Ngats'ii xità xi kitsobà'ño nikje-là kjòndaà yijeé-ne.

7

*Kjoa xi síkíts'ón xità
(Mateo 15:1-20)*

¹ Ijchò xità fariseo kò xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés xi j'ii-ne naxandá Jerusalén. Yaá ijchòtjingui-là ñánda tjina Jesús. ² Jñà xità koi, kijtseè i'nga xità xi kota'yàt'aà-là Jesús nga kjèn tjéko tsja nga mikii oníjno; kitsò-là xíkjin [nga mikii nchisíkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma ts'e xità judío xi xkón tjín]. ³ Nga jñà xità fariseo kò ngats'ii xità judío, k'oaá s'ín síkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma-là xità jchínga; tsà mì nguì ndaà koníjno tsja, mikii kokjen. ⁴ Tikoáá k'e nga f'ii-ne ndítsin, ítjòn oníjno tsja, k'eé kjèn; tjín-isa-là kjotíxoma xi k'ejí koni oníya chítsín-là, tiji-là, kò chítsín kicha-là kò nachan-là. ⁵ Koií kjoa-là jñà xità fariseo kò xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ne mikii síkitasòn-ne xità xi kota'yàt'aà-lè, koni s'ín tjín kjotíxoma-là xità jchínga nga ta k'oaá s'ín kjèn tjéko tsja?

⁶ Jesús kitsò-là:

—Koni s'ín kiskii Isaías, xità xi kiichja ngajo-là Nainá, ndaà kiichja it'aà tsajòn, jñò, xità xi jò ma isén-nò, k'e nga kitsò:

Jñà xità koi,
beèxkón-na xi tà 'én chja,
tanga jñà inìma-là kjìin títsajna;

⁷ Nímé chjí-là nga beèxkón-na,
nga kjotíxoma-là xitàá okóya koni tsà kjotíxoma-là Nainá.

⁸ Jñò, níkjina-nò xi nguì kjotíxoma-là Nainá, kò jè onguítjingui-là kjotíxoma-là xità jchínga-nò nga oníya tiji-nò, chítsín-nò; kjìin skaya kjotíxoma tjín-nò koni s'ín 'nè.

⁹ Kitsò-isa Jesús:

—Jñò, nachrjekàngui-nò xi nguì kjotíxoma-là Nainá, jè níkitasòn kjotíxoma-là xità jchínga-nò. ¹⁰ Moisés k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.” K'oaá tì kitsò: “Jè xi chjajno-là na'èn-là kò nea-là, tjínè-là nga s'ik'en.” ¹¹ Tanga jñò bixón-nó: “Jngòò xità, ma kitsò-là na'èn-là, o nea-là: Mikii koma siichját'aà-lè; ngats'ii tsojmì xi tjín-na, Corbán-né.” (Èn xi tsò Corbán, 'én Hebreo-né; tsòyaá-ne: jè Nainá jyeé kitsjaà yije-là.) ¹² Bixón-nó

nga mì tì kii tji'nde-la nga kosiko na'en-la, o nea-la. ¹³ Jñò, nachrjekàngui-nò 'én-la Nainá nga níkatoya-là xinguiqo kjotíxoma-la xita jchínga-nò. Kjin skaya kjotíxoma tjin-isa-nò xi k'oas'in 'nè.

¹⁴ Jesús, k'ée kiichja-la ngats'ii xita, kitsò-la:

—Ngats'ioò, tina'yaà ko ndaà kàtachiya-nò. ¹⁵ Nímé tjin xi fahas'en-jin yijo-la xita xi síkíts'ón. Jè-né xi inima-la xita bitjoiin-ne, xi síkíts'ón. ¹⁶ jNdaà tina'yaà koni xan-nò!

¹⁷ Jesús itjokàjin-la xita; kii, jahas'en jngoò ni'ya; ikjoàn jña xita xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la kó tsòya-ne jè kjoa mangásòn xi tsibéojmí. ¹⁸ Kitsò Jesús:

—¿Jñò, a tikoáá miki machiya-nò kó tsòya-ne? ¿A mì fya-nò ngats'ii tsojmí xi fahas'en-jin yijo-la xita miki síkíts'ón ¹⁹ nga mìtsà inima-la fahas'en-jin? Yaá fahas'en indso'ba, ikjoàn bitjo-ne k'e nga fi kítsajna ján baño.

Jesús kitsòyaá-ne: Ngats'ii tsojmí xi ma chine, tsjeè-né; miki síkíts'ón inima-la xita.

²⁰ Kitsò-isa Jesús:

—Jè kjohítsjeèn xi bitjoiin inima-la xita, jè xi síkíts'ón. ²¹ Koi-né nga inima-la xita nchrobájin, jña kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jè kjoa chingui ts'e xita xi jye chixàn ko xi kj'eè bixan jèn, ko xi xita sík'en, ²² ko kjoa chijé, ko kjoa tse mejèn, ko kjoa ts'en, ko kjoa konachan, ko kjoa ts'e xi otonè-la kjoa ts'e yijo-ná, ko kjoaxitakòn, ko kjoa 'on takòn, ko kjoa 'nga ikon, ko kjoa 'én ndiso, ko kjoa tondò xi mìtsà ítjòn níkítsjeèn. ²³ Ngats'ii kjoa koi xi inima-la xita bitjokàjin-ne, koi xi síkíts'ón xita.

*Mé xi komàt'in chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús
(Mateo 15:21-28)*

²⁴ Kii Jesús ján naxandá Tiro ko Sidón. K'e nga ijchò ya, jahas'en jngoò ni'ya; mejèn-la nga mì yá xita xi skoe, tanga miki komà tsibijna'ma. ²⁵ Nitoón kii'nchré jngoò chjoón xi inima ch'o-la neí tjin inima-la tsòti-la. Kii ñánda tina Jesús nga tsasíxkó'nchit'aà-la; ²⁶ tsibítsi'ba-la nga kochrjekàjin jè inima ch'o xi tjin inima-la tsòti. Jè chjoón, yaá i'nde-la ñánda 'mì Sirofenicia; 'én griego chja. ²⁷ Jesús kitsò-la:

—Tjin'nde-la jña kàtakjèn ítjòn xi ixti ma. Miki ndaà tjin tsà chjaà'an-la niño jña ixti, ikjoàn k'oj-lá ndí nañá.

²⁸ Jè chjoón kitsò:

—Ndaà tjin Na'en; tanga jña ndí nañá kineé xi-la tsojmí xi bixòngui ímixa xi síkatsjoò ixti.

²⁹ K'ée kitsò Jesús:

—Ndaà kinokjoi. T'in-ne ni'ya-lè. Jè inima ch'o-la neí, jye itjokàjin-ne inima-la tsòti-lè.

³⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jè chjoón, jè tsòti-la, yaá kijnasòn nathan; tanga jye itjokàjin-ne inima-la jè inima ch'o-la neí.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita jtayaà ko xi skí'in

³¹ Jesús kii-ne ya i'nde ts'e Tiro; jahatojin i'nde Sidón, tikoá jahatojin nangui xi 'mì Decápolis, ijchò-ne ya ndáchikon ts'e Galilea. ³² Yaá ijchòko jngoò xita xi jtayaà ko skí'in, tsibítsi'ba-la Jesús nga koòt'aà-la tsja jè xita jè. ³³ Jesús, it'aà xìn kiko ñánda tsjin xita, k'ée jahas'en jnótsja ya líká-la, ko ndánachrá-la kisiakajno nijen-la. ³⁴ Jesús kiskoòtsejèn ngajmii; ikjoàn jaátse-la, kitsò:

—¡Efata! —tsò-ne 'én jè: ¡Kàtatáx'a!

³⁵ Nitoón kitáx'a-ne líká-la xita jè, tikoáá ndaà komà kiichja-ne. ³⁶ Jesús kitsò-la jña xita:

—Kì yá xita xi bènojmi-là.

Tanga k'e nga 'ño tsibít'in-la Jesús nga mì yá xita keènojmi-la, tanga jña xita isaá ndaà kiskinìsòn 'én. ³⁷ Jña xita xi kii'nchré, ta kjoxkón-la, kitsò:

—Ndaà s'in yije. Síndaà-ne xita xi jtayaà ko xi miki ma chja.

8

Jè kjòxkón xi kis'iìn Jesús nga ñijòn jmiì xita kisikjèn
(Mateo 15:32-39)

¹ Ìjngoò nàchrjein nga kjìn jchán xita kjòxkóya koa tsjìn tsojmì xi kine, Jesús kiichja-la xita-la xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

² —Jñà xita koi, mahimakeè-ná. Jyeé kò jàn nàchrjein tjín-la nga títsajna-ko-na koa nimé tjín tsojmì xi kine. ³ Tsà tà kos'ín sùkasén chjan-na ni'ya-la yaá kohindaàya ndiyá nga tjín xi kjìn inchrobà-ne.

⁴ Kitsò xita xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Kós'ín sikjèn xita koi jngoò ì'nde it'aà xìn ñánda nimé tjín?

⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó tjín ma inchrajín xi tíyijò-nò?

Kitsò jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—Itoò ma-ne.

⁶ K'ée kitsò Jesús:

—Koaìn-la kàtitsajnat'aà nangui jñà xita.

Jesús kiskoé inchrajín xi itoò ma-ne; kitsjaà-la kjondaà Nainá ikjoàn kisìxkoaya; k'ée kjòngatsja jñà xita xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kisika'bí-la jñà xita xi kjìn ma-ne. ⁷ Tíkooá tíyijò chiba-la tìn jtobá. Jesús kisichikon-t'in; ikjoàn kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tika'bió.

⁸ Tsakjèn yije xita kóhotjín skanda kó nga kjòskii; k'e nga tsibíxkó-ne jñà xi kjòxkoaya nga tsiningui-ne, nguì itoò nisiyá koma. ⁹ Jñà xita xi tsakjèn, kjomeè ñijòn jmiì ma-ne. Jesús, ikjoàn kisìhixat'aà-ne jñà xita; ¹⁰ ikjoàn jahas'en chitso ko xita xi kota'yàt'aà-la. Yaá kii ì'nde ñánda 'mì Dalmanuta.

K'e nga jñà xita fariseo jngoò seña kisijé xi jeya tjín
(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹ Ìjchò xita fariseo, tsibíts'ia nga tsajoókjoò-ko Jesús. Kisijé jngoò-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga mejèn-la skoe tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. ¹² Jesús 'ño jaátse-la, kitsò:

—Jñà xita koi, ¿mé-ne seña xi jeya tjín síjé-ne? Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, nijngoò seña jchaa.

¹³ Yaá kisikítsajna xita koi; jahas'en ìjngoò k'a-ne chitso; kii ján xijngoaà ndáchikon.

Na'yo san-la xita fariseo
(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kii, kijchàajin-la mìkii ts'a inchrajín. Tà jngoò ma inchrajín xi kjinaya-la chitso. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-là koa tikinda yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la xita fariseo ko ts'e Herodes.

¹⁶ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko xikjín, kitsò-la:

—Koi k'oa tsò-ná nga mìkii kich'á inchrajín.

¹⁷ Jesús kisijiin-la koni s'ín nchijoó, k'ée kitsò-la:

—¿Mé-ne kobixón-nò nga tsjìn-nò inchrajín? ¿A kj'eè fiya-nò? ¿A mì machiya-nò? ¿A tsí 'ño tájaajin tjín inima-nò? ¹⁸ Tjín xkoòn, ¿mé-ne mìkii tsejèn-nò? Tjín líká-nò, ¿mé-ne mìkii na'ya-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò ¹⁹ k'e kisika'biá inchrajín xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì xita tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jñà xita:

—Tejò nisiyá komà.

²⁰ —K'e nga kisika'biá jñà inchrajín xi itoò ma-ne, koa ñijòn jmiì xita tsakjèn, ¿kó tjín nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jñà xita:

—Itoò n̄is̄iyá komà.

²¹ K'èé kitsò-la:

—¿A tà kó kj'eè machiya-nò?

K'è nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne x̄ita xi mìkii tsejèn-la

²² Jesús ijchò ján naxandá Betsaida; ya ijchòko jngoò-la x̄ita xi mìkii tsejèn-la. Tsibítsi'ba-la nga kàtát'aà-la tsja jñà xkon. ²³ Jesús kitsobà'ñó tsja jè x̄ita xi mìkii tsejèn-la. Ikjoàn tsachrjekàjìn naxandá, tsibíchrángui xkon, ikjoàn tsohósòn-la tsja. K'èé kiskònangui-la a tsejèn chiba-la. ²⁴ Jè x̄ita xi mìkii tsejèn-la kiskoòtsejèn, kitsò:

—Jye be x̄ita tanga k'oaá ma-na ta koni kjoàn yá kjoàn nga tjíma.

²⁵ Jesús, ijngoò k'a tsohót'aà-la tsja jñà xkon. Kitsò-la nga ndaà kàtakotsejèn, n̄itoón kjòndaà-ne. Ndaà kijtsee yije-ne. ²⁶ Jesús kisikasén-ne ni'ya-la x̄ita jè, kitsò-la:

—Kì ya bitjaàs'en-jìn naxandá, kì yá x̄ita xi bènojmi-la.

K'è nga jè Pedro tsibénojmiya nga Jesús, jé xi Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Itjo Jesús ko x̄ita xi kota'yát'aà-la, kii ya naxandá jtobá xi chja-ne Cesarea ts'e Filipino. K'è nga tjímaya ndiyá, Jesús kiskònangui-la x̄ita xi kota'yát'aà-la, kitsò-la:

—¿Kó tsò jñà x̄ita? ¿Yá-ná 'an?

²⁸ Kitsò jñà x̄ita xi kota'yát'aà-la:

—Tjín xi tsò: “Jé Juan xi kis'iin bautizar x̄ita.” Tjín xi tsò: “Jé Elías.” Tìkooá tjín xi tsò: “Jngoò x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá.”

²⁹ Jesús kiskònangui-la jñà x̄ita xi kota'yát'aà-la; kitsò-la:

—¿Jñò kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá].

³⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá x̄ita xi bènojmi-là xi it'aà ts'an.

K'è nga jè Jesús tsibénojmiya kjoa biyaà-la

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsakóya-la x̄ita xi kota'yát'aà-la, kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, tse kjo'in siikjiaán; kochrjengui-na jñà x̄ita jchínga, ko jñà x̄ita sko-la no'mii, ko x̄ita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. S̄iik'eén-na tanga k'è nga kijchò ján nachrjein kjoaáya-na.

³² Jesús nguì ndaà tsibénojmi kjoa xi komát'in. Jé Pedro kiichjat'aaxìn-la Jesús nga mìkii ndaà tjín koni tsò. ³³ Tanga Jesús, kisikáfaya, kiskoòtsejèn-la x̄ita xi kota'yát'aà-la, tsohótiko Pedro. Kitsò-la:

—Tis̄it'aaxìn-ná jì x̄ita neí. Nga jì, mìtsà k'oaas'ín n̄ikítsjìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngajì tà k'oaas'ín n̄ikítsjìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la x̄ita.

³⁴ Jesús kiichja-la x̄ita xi kota'yát'aà-la ko x̄ita xi tjingui-la. Kitsò-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga x̄ita ts'an koma, kàtatsjeiìn-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò x̄ita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeiìn kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjít'aà-na.

³⁵ Nga n̄ita yá x̄ita xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga n̄imé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né ko kjo'in kíjnajìn; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an ko kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá, jè-né xi k̄itjokàjìn kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna. ³⁶ ¿Mé xi siikijne x̄ita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? N̄imé. ³⁷ ¿A koma koichjì kjoabiyaà jngoò x̄ita xi majìn-la nga kiyá? Majìn. ³⁸ Tsà tjín i'nga x̄ita xi kosobà-la it'aà ts'an ko it'aà ts'e 'én-na ya nguixkon x̄ita jé xi tjín, tìkooá 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, kosobà-na it'aà ts'e k'è nga kjoiiikooa ijngoò k'a kjoajeya-la Na'èn-na ko àkjale tsjeè-la Nainá.

9

¹ Jesús kitsò-ìsa:

—Okixí xi xan-nò, títsajnajìin i'nga xità ijndé xi mìkìl kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá nga kjoíiko nga'ño-là.

K'e nga jè Jesús jahatjìya í'ño isén-là kóhokji yijo-là
(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

² Nga komà joòn nàchrjein, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò xi 'nga kji; tà jñà kiìko Pedro, Jacobo kò Juan. K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjìya í'ño isén-là nga nguixkòn jñà xità koi. ³ Jè nikje-là 'ño kjòchroba, tsí ote ni'ín né. Tsjìn xità nga tíjtsa isò'nde xi ma-là ts'ìin nikje koni s'ín kjòchroba. ⁴ Tìkooá kijtseè jè Elías kò Moisés nga nchijoókjoò kò Jesús.

⁵ Jè Pedro kitsò-là Jesús:

—Maestro, ndaà tjín nga i títajnaá. Jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jen. Jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés, jè xi ijngoò ts'e Elías.

⁶ Jè Pedro tà k'oaá kitsò. Mì tì kì beè-ne kó s'ín kiìchja nga 'ño kitsakjòn xità koi. ⁷ K'ée j'ii jngoò 'nguién-là ifi xi tsibí'ma xità koi; yaá jjiin ifi kina'ya jngoò-là 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake. Jè tìná'ya-là.

⁸ Tìk'e-ne kiskoòtsejèn xità koi. Mì tì yá tjín-ne. Tà jè tajngoò Jesús síjna.

⁹ K'e nga inchrobàjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-là xità xi kota'yàt'aà-là:

—Kì yá xità xi bènojímí-là jè kjoa xi kà'yaà; skanda k'ée tènójímí-là k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na.

¹⁰ Jñà xità xi kota'yàt'aà-là tsibí'ma jè kjoa jè, sakoáá tsajoóya-ne kó tsò-ne xi tsò-là kjoaáya-là. ¹¹ Kiskònangui-là Jesús. Kitsò-là:

—¿Mé-ne kòtsò-ne jñà xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìl Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹² Jesús kitsò-là:

—Okixí né. Jè kjoíí ítjòn Elías, jè koiindaàjìin yije kjoa. ¿Koa mé-ne kòtsò-ne Xojon-là Nainá nga 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, tseé kjo'in siikjaán, toòn skoe-na xità?

¹³ Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías jyeé j'ii. Jñà xità k'oaá s'ín kisiko koni s'ín mejèn-là. Tanga k'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga k'oaá s'ín komat'in.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi inima ch'o-là neíí tíjìn inima-là
(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jesús k'e nga ijchò-ne ñánda títsajna xità xi kota'yàt'aà-là xi i'nga, kijtseè nga kjìn jchán ma xità xi títsajna. Yaá títsajnajìin i'nga xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìl Moisés, 'ño nchijoóya-ne. ¹⁵ Jñà xità k'e nga kijtseè nga ijchò Jesús, tà k'oaá koma-là. Kìi yije kóhótjín nga kisìhixat'aà. ¹⁶ Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé xi kò ta ndaà chibàya-nò?

¹⁷ K'ée kiìchja jngoò xità xi ya tíjnajìin. Kitsò:

—Maestro, jè ki'ndí-na kòf'ìiko-lè. Inima ch'o-là neíí tíjìn inima-là; mìkìl ma chja.

¹⁸ Nìton ñánda tíjna k'e nga tsojà'ño, majndoòt'aà nangui kò ochrje ndáxó tso'ba, síjts'ìin nì'ño, ikjoàn síjna tsjò. Koi tìsìjé-là xità xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàjìin inima-là jè inima ch'o-là neíí tanga mìkìl bitjokàjìin-là.

¹⁹ Kiìchja Jesús, kitsò:

—Jñò, xità xi mìkìl mokjeiín-nò it'aà ts'an. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Mé nàchrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

²⁰ K'ée kiìko jè ti ya nguixkòn Jesús; jè inima ch'o-là neíí, k'e nga kijtseè Jesús, ijngoò k'a k'en xín ti. K'e nga kiskaat'aà nangui tsangáyà'nde kjoa itjo ndáxó tso'ba. ²¹ Jesús kiskònangui-là na'èn-là, kitsò-là:

—¿A kjòtseé oma-là ti-lè?

Jè na'èn-là kitsò:

—Tik'e-ne nga sa ndí ti jtobá kji. ²² Jè inima ch'o-la neí kò kjìn jchán k'a síkatjen-jìn ni'in kò síkatjen-jìn nandá nga mejèn-la sík'en. Tsà koma-lè mé xi sikoii, jchahimatakòn-nájen kò tichját'aà-nájen.

²³ Jesús kitsò-la:

—¿Kó si tsà koma-lè? Ma yije-né nita mé kjoa-ne jè xi mokjeiín-la.

²⁴ Nitoón 'ńó kiichja jè na'èn-la ti. Kitsò:

—Mokjeiín-na, tichját'aà-isa-ná nga ngui isa ndaà kòkjeiín-na.

²⁵ Jesús k'e nga kijtsee nga tíma kjìn xita, tsohótiko jè inima ch'o-la neí; kitsò-la:

—Ngaji, inima ch'o-la neí xi mìkii ma-lè nokjoì kò mìkii na'yì, 'an, k'oaá xan-lè, titjojin inima-la ti jè; kì ti yaá bitjaàs'en-jìn-ne inima-la.

²⁶ Jè inima ch'o-la neí kiskindà yaxá; ikjoàn jngoò k'a k'en xín ti. Ikjoàn itjojin-ne inima-la. Kisikájna jè ti koni tsà jye k'en, jña xita xi nchikotsejèn, kitsò:

—Jyeé k'en.

²⁷ Tanga jè Jesús kitsobà'ńó tsja; kiskímii'nga; ikjoàn tsasíjna kixi jè ti.

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jña xita xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la nga tajngoò, kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkii kòbitjojin-najen jè inima ch'o-la neí?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Jña inima ch'o-la neí xi okjoàn, k'eé bitjokàjin nga nokjoàt'aà-la Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoqbiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ K'e nga kii-ne ya j'nde jè, jahatojin nangui Galilea. Tanga Jesús majìn-la nga xita skoe; ³¹ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—'An xi Kí'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsobà'ńó-na jña xita; ikjoàn sikk'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá, kjoáya-na.

³² Tanga jña xita xi kota'yàt'aà-la mìkii kjòchiya-la 'én xi kitsò-la. Tà kitsakjòn-né, mìkii kiskònangui-la.

Yá xita xíkjin xi kína ítjòn

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ K'e nga ijchò ya naxandá Capernaum, k'e nga jye títsajna iya ni'ya, Jesús kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Mé xi koa ta ndaà chibàya-nò k'e nga tìtsanchrobáya ndiyá?

³⁴ Xita xi kota'yàt'aà-la tà jyò tsibìtsajna, koi-né, k'e nga nchinchrobá ya ndiyá, tsajoóya-ne yá xita xíkjin xi kína ítjòn. ³⁵ Jesús tsibìjna; ikjoàn kiichja-la nga tejò xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Tsà yá xita xi mejèn-la nga kína ítjòn, ta saà jè kjoehet'aà-ne, chì'nda-la kàtama ngats'ii xita xi i'nga.

³⁶ Jesús kiskoé jngoò ndí ti. Tsasíjna 'nchòhosen. Tsa'nga. Ikjoàn kitsò-la:

³⁷ —Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na mìtsà tà 'an skoétjò-na, tikoáá jè skoétjò xi kisikasén-na.

Yá xi kondra-la Cristo kò yá xi xita ts'e

(Lucas 9:49-50; Mateo 10:42)

³⁸ Kiichja Juan, kitsò:

—Maestro, jngoò xita ki'ya-jen xi it'aà tsiji ochrjekàjin inima ch'o-la neí inima-la xita. Tanga mìtsà xita tsaján; mìkii kits'ii'nde-lajen.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì k'oaá nìkoo. Niyá-jèn xi it'aà ts'an s'iin jngoò kjoxkón xi ndaà tjin xi tijè kichajno-ná. ⁴⁰ Jè xi mìtsà kondra tsaján, it'aà tsaján tjna. ⁴¹ Ngats'ii xita xi it'aà ts'an

tsjá jngòò chitsín-nò nandá, koií kjoa-la nga xita-la Cristo 'mì-nò, okixí xi xan-nò, jña xita koi, tjoé-la chji-la.

Xita xi bit'in-ná nga binchaàtsjiaá jé
(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Njita yá-ne xi jé skinjiiin jngòò ndí xita ima xi mokjeiin-la it'aà ts'an, isaá-la ndaà koma tsà singui'ño jngòò ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sikatjengui ndáchikon. ⁴³ Tsà jè ndsaa ótsji jé-nò, tichátjòn. Isaá ndaà-ne tsà xkoán titsjoò nga kitjás'en-jñoò kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsaa koa ján konguió ijiiin ni'in ñánda mìkiì bits'o, ⁴⁴ ya ñánda mìkiì biyaà ch'i'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'in nga titiá. ⁴⁵ Tsà jña ndsokoò ótsji jé-nò, tichátjòn. Isaá ndaà-ne tsà xkoán titsjoò nga kitjás'en-jñoò kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsokoò koa ján konguió ijiiin ni'in, ⁴⁶ ya ñánda mìkiì biyaà ch'i'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'in nga titiá. ⁴⁷ Tsà jña xkoòn ótsji jé-nò, tinachrjeè. Isaá ndaà-ne tsà jngòò ma xkoòn nga kitjás'en-jñoò ñánda tíhotíxoma Nainá mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján konguió ijiiin ni'in ⁴⁸ ya ñánda mìkiì biyaà ch'i'ndo xi kine-ná ko ya ñánda mìkiì bits'o ni'in nga titiá.

⁴⁹ Ngats'iì xita sa ni'in kotsjeè-ne, koa jña kjotjò xi tsjá xita, naxaá kojnchra-ne. ⁵⁰ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kiì jnchra-ne, ¿kós'in siko-la nga kojnchra ijngòò k'a? Kàtasijiiin naxa inima-nò koa 'nchán titsajnakò xinguióo.

10

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e xita xi tsjiin xíkjin
(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

¹ Jesús itjoiin ya naxandá Capernaum, kiì ján i'nde Judea, ijchò ján nangui ijton xajngá nandá Jordán. Yaá kòkjìn ijngòò k'a xita; koa jè tsibíts'ia ijngòò k'a nga tsakóya-la xita koni s'in kjit'aà. ² Ijchò kinchat'aà chraña i'nga-la xita fariseo. Nga mejèn-la skónachan-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tji'nde-la xi x'in nga tsjin chjoón-la?

³ Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Kós'in tsakóya-nò Moisés?

⁴ Kitsò xita koi:

—Moisés kitsjaà'nde-né nga ma sindaà xojon nga koma tsjin xíkjin xita.

⁵ Jesús kitsò-la:

—Moisés, koi k'oa kitsò-nò, jño, 'ño tájaajiiin tjin inima-nò. ⁶ Tanga k'e nga sa kisindaà isò'nde, Nainá tsibindaà x'in ko chjoón. ⁷ K'oaá ma-ne nga jè x'in sijkjna na'èn-la ko nea-la nga kijnako chjoón-la. ⁸ Ta jngòò xita koma-ne ingajò. Mítsà tì jò ma-ne, ta jngòò koma-ne. ⁹ K'oi kjoa-la nga mì yá xita tji'nde-la nga sùtsjiin xíkjin xi Nainá kisijngòò.

¹⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui ijngòò k'a-la tikoi-ne kjoa koi. ¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jè xita xi tsjin chjoón-la, ikjoàn bixan-ko ijngòò xi kj'eí chjoón, kjoa chijngui tís'in it'aà ts'e chjoón-la. ¹² Tsà jè chjoón tsjin x'in-la ikjoàn bixan-ko ijngòò xi kj'eí x'in, tikoáá kjoa chijngui tís'in it'aà ts'e x'in-la.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti
(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³ Jngòò k'a jña xita j'iiko-la ndí ixti jè Jesús nga mejèn-la sùichikon-t'in; kòt'aà-la tsja. Tanga jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. Tsohótiko-né. ¹⁴ K'e nga kijtseè Jesús, kòjti-la, kitsò-la:

—Tji'nde-là ndí ixti kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jña xi k'oaá s'in tjin inima-la koni ts'e ndí ixti, jña xi tjin-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁵ K'oaá xan-nò

xi nguì okixi, jñà xi mìkiì kòkjeiín-là koni jngoò ndí ixti nga skoé kjondaà-là Nainá nga jè kòtìxoma-là, mìkiì kjoahas'en-jìin ñánda tíhotìxoma Nainá.

¹⁶ Jesús tsa'nga jñà ndí ixti; tsohòsòn-là tsja; ikjoàn kisijét'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà ixti.

*Xità xi 'ñó kjìn tsojmì tjín-là
(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)*

¹⁷ K'e nga tífi ìjngoò k'a-ne Jesús, tsangachikon jngoò xità xi ijchò tjingui-là. Tsasìxkó'nchit'aà-là; ikjoàn kiskònangui-là; kitsò-là:

—Jì Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nità kjé-ne?

¹⁸ Jesús kitsò-là:

—¿Mé-ne nga xità ndaà 'mì-ná? Nijngoò xità xi ndaà, tà jngoò jè Nainá xi ndaà. ¹⁹ Jyeé tíjìin-lè kó tsò kjotìxoma: “Kì xità nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoi ìt'aà ts'e xità xi kj'eí; kì chonachan-jèn; chaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.”

²⁰ Jè xità nchíná kitsò:

—Maestro, ngats'ìi kjotìxoma koi, jyeé kisikitasoàn kó nga sà chítia.

²¹ Jesús tsja komà-là, kiskoò'an, ikjoàn kitsò-là:

—Ìjngoò kjoa chija-lè. T'in, tatijni yije tsojmì xi tjín-lè. Ikjoàn tika'bí-là xità ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjingui-ná.

²² Jè xità nchíná, tà kjòbaá-là nga kiì'nchré 'én koi. Tà ba kis'e-là nga kiì, koi xó nga 'ñó kjìn tsojmì tjín-là.

²³ Jesús kiskoòtsejèn tjingui-là, kitsò-là xità xi kota'yàt'aà-là:

—'Íin jchán koma-là jñà xità nchíná nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotìxoma Nainá.

²⁴ Jñà xità xi kota'yàt'aà-là Jesús, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tà k'oaá komà-là. Tanga jè Jesús ìjngoò k'a kitsò-là:

—Jñò xi ki'ndí-na xan-nò, 'ñó 'íin koma-là jñà xità xi ton-là 'ñót'aà takòn nga kjoahas'en-jìin kjotìxoma-là Nainá. ²⁵ Ísaa mì 'in koma-là jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xità nchíná xi 'ñó tjín-là tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotìxoma Nainá.

²⁶ Jñà xità xi kota'yàt'aà-là Jesús, ísaa ndaà kjòxkón-là. Ikjoàn kiskònangui-là xíkjin, kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kiskoò'an, kitsò:

—Jñà xità mìkiì koma-là; tanga Nainá komaá-là; it'aà ts'e Nainá nità mé kjoa-ne, koma yijeé-là.

²⁸ Kiichja Pedro, kitsò:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'ìi tsojmì xi tjín-najen nga tjaàtjingui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò:

—Okixi xi xan-nò, nità yá xità-ne xi kisikíjna ni'ya-là, 'ndse, ndichja, nea-là, na'èn-là, chjoón-là, ixti-là kò nangui-là xi kjoa it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá ³⁰ i isò'nde, ísaa tsato tjoé ngajo-là xi ni'ya 'mì, xi 'ndse, ndichja, nea-là, ixti-là kò nangui-là, nas'ín kjitjinguikeè xità kondra. Tanga jè isò'nde xi sà nchrobá, s'eé-là kjoabinachon nità kjé-ne. ³¹ Kjìn xità xi títsajna ítjòn i'ndeì, k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjingui. Kò xi títsajna tjingui i'ndeì k'e nga koma iskan jñà kítsajna ítjòn.

*K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoabiyaà-là xi ma-ne jàn k'a
(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)*

³² Jesús, tsó'ba ítjòn-là xità xi kota'yàt'aà-là nga nchifi ján naxandá Jerusalén. Jñà xità xi tjingui tà nchimaxkón-là nga nchifi. K'eé kiichjat'aà-xìn ìjngoò k'a-là xità-là xi tejò ma-ne, ikjoàn tsibénjmi ìjngoò k'a-là jè kjoa xi komàt'in. Kitsò-là:

³³ —I'ndeji ján títshónguía naxandá Jerusalén; 'an xi Ki'ndí-la Xítá xan-la yijo-na, yaá tsohá'ńó-na xítá skó-la nò'miì kò xítá xi okóya k'jótíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà, ikjoàn sìngatsja-na jńà xi mìtsà xítá judío ³⁴ nga sìsobà-na, kichrájno-na, kojà-na, ikjoàn sìik'en-na. Tanga k'e k'jichò jàn nachrjein kjoáyaá-na.

Kjondaà xi 'in tjin xi kisijé Jacobo kò Juan

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jacobo kò Juan ixti-la Zebedeo ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Maestro, mejèn-najèn nga k'oi-najèn jè kjondaà xi sijé-lèjèn.

³⁶ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne xi mejèn-nò nga tsjaà-nò?

³⁷ Jacobo kò Juan kitsò:

—K'e nga jeya kijni nga tìhotìxomai, ki'nde-najèn nga ya kitsat'aà-lèjèn, jngòò kíjnat'aà-lè kixi-lè koà jngòò kíjnat'aà-lè ngaskón-lè.

³⁸ K'ée kitsò Jesús:

—Mikìi 'yaà mé xi nìjé. ¿A kichikjoáá-nò nga s'ioya jè chitsín ts'e k'jò'in xi 'an skiaa, a chikjoá-nò nga koma bautizar ts'e k'jò'in xi 'an tímat'ian?

³⁹ Kitsò jńà xítá koi:

—Kichikjoáá-najèn.

Kitsò-la Jesús:

—Jńò, komaá s'ioo koà koma-nò bautizar it'aà ts'e k'jò'in xi 'an kotojńàà, ⁴⁰ tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na kò ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jńà i'nde koi, jńà tjoé-la xítá xi Nainá títsajnandaà-la nga tsjá-la.

⁴¹ K'e nga kiì'nchré jńà xítá-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la koni kitsò Jacobo kò Juan. ⁴² Tanga jè Jesús kiichja-la, kitsò-la:

—Jye tíjìn-nò nga jńà xítá skó-la naxandá xi 'ya-la nga k'jótíxoma tíjya tsja, nangui síkítsajna xítá-la xi jńà otíxoma-la. Tíkooá jńà xítá xi 'ńó jeya títsajna, beetoòn-né jńà xi xítá imá. ⁴³ Tanga jńò mikìi k'oas'in s'een; tsà jngòò xítá xinguioo mejèn-la 'nga kíjna, jè xi kàtasíxá-la xítá xi i'nga. ⁴⁴ Koà jè xi mejèn-la kíjna ítjòn, chi'nda-la kàtama ngats'iì xítá xi i'nga. ⁴⁵ Ndaà tsà 'an xi Ki'ndí-la Xítá xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na; tà saá 'an sìixá-la xítá xi i'nga, kò tsjaà yijo-na kò inima-na nga k'jìn xítá kítsajnandeíi kjoá ts'e jé-la.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè xítá xi mikìi tsejèn-la xi 'mì Bartimeo

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ K'e nga ijchò naxandá Jericó nga jye nchibitjoiìn najnchra, Jesús tjiko xítá xi kota'yàt'aà-la kò k'jìn xítá tjingui-isa-la. Ya indii ndiyá tíjna jngòò xítá imá xi mikìi tsejèn-la xi 'mì Bartimeo, ti-la ma xítá xi 'mì Timeo, nga tísiyé k'jótjò tsojmì. ⁴⁷ Jè xítá xi mikìi tsejèn-la k'e nga kiì'nchré nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífi, nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—Jesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xítaxá ítjòn David [nga ji tíjna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

⁴⁸ K'jìn ma xítá xi tsohótiko Bartimeo nga jyò kàtìjna. Tanga jè Bartimeo isaá 'ńó kiichja. Kitsò:

—ji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xítaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁹ K'ée tsasíjna Jesús, kitsò:

—Tínókjoà-là.

Ikjoàn kinokjoà-la jè xítá xi mikìi tsejèn-la. Kitsò-la:

—'Nó te-la takòin, tísítjìn, chja-lè Jesús.

⁵⁰ Jè xítá xi mikìi tsejèn-la kisikatjen inchrokisòn-la, nitoón tsasítjen, kiì kasit'aà-la náná síjna Jesús. ⁵¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè nga sìiko-lè?

Jè x̄it̄a xi mìkìi tsejèn-là kitsò:

—Maestro, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁵² Jesús kitsò-là:

—T'in-ne; koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne.

Jè x̄it̄a xi mìkìi tsejèn-là n̄it̄oón kjòtsejèn-là. Kìit̄jingui-là koni s'ín ndiyá tífi Jesús.

11

*K'e nga jè Jesús jahas'en-jìin naxandá Jerusalén
(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)*

¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chrañà-là naxandá Jerusalén, jñà naxandá xi 'mì Betfagé ko Betania, ya it'aà nindoò Yá Olivo, Jesús kisikasén jò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là; ² kitsò-là:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján. K'e nga kijchoò yaá síjnat'aà'ñó jngoò búrró ki'ndí xi n̄i saá yá b̄ijnasòn-là. Ch̄jnda'ñó, nchrohókoo. ³ Tsà yá xi kjònangui-nò, tsà kitso-nò: “¿Mé-ne konìkò-nò búrró?”, tìn-là: “Jé xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-là, koa n̄it̄oón xó sìikasén-ne.”

⁴ Kìi jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là. K'e nga ijchò jngoò ni'ya, yaá t̄jít'aà'ñó jngoò búrró jè xotjoa-là ni'ya ya iya ndiyá. K'e nga kiskijnda'ñó.

⁵ Jñà x̄it̄a xi ya t̄itsajna kitsò-là:

—¿Mé s'een-nò, mé-ne ch̄jnda'ñó-nò ndí búrró?

⁶ K'oaá s'ín kitsò-là koni s'ín tsibénojmi-là Jesús; kitsjaà'nde-là nga k̄ikò. ⁷ K'e nga ijchòkò ñánda tíjna Jesús jè ndí búrró, jñà nikje ts'e x̄it̄a kisikjeén nga tsohójtsa-là jè ndí búrró; ikjoàn tsibijnasòn-là Jesús. ⁸ K̄jìn x̄it̄a tsohójngoò nikje-là ya iya ndiyá. Jñà x̄it̄a xi i'nga, xka chrja-là yá tsohójngoò xi tsate ya ijìin ijñá.

⁹ Jñà x̄it̄a xi t̄it̄jòn ko xi t̄jingui 'ñó ch̄ja, nga kitsò:

—¿Mé tà ndaà-là jè xi nchrobá ngajo-là Nainá, jè xi otíxoma-ná! ¹⁰ ¿Mé tà ndaà-ne nga jè kotíxoma ngajo-là x̄it̄a jchínga-ná David! ¿K̄átas'e kjoajeya ján ngajmì!

¹¹ Jesús jahas'en-jìin ya naxandá Jerusalén. Ikjoàn jahas'en nditsin ingo ít̄jòn. Xk̄i xi ján kiskoòtsejèn. Ikjoàn itjo-ne; k̄ikò x̄it̄a-là xi tejò ma-ne ján naxandá Betania, koi-né nga jye kjòhoxòn.

*K'e nga jè Jesús kitsò-là jngoò yá-là toò ikò nga ch'o kàtama-là
(Mateo 21:18-19)*

¹² K'e koma nchijòn nga itjo ìjngoò k'a-ne ján naxandá Betania, Jesús kjòhoxò-là. ¹³ K'eé kijtseè jngoò yá-là toò ikò xi k̄jìn síjna. Kìi katsejèn-là tsà yijà-là toò, tanga n̄imé t̄jín-là; tà xkaá t̄jín-là. Mitsà n̄achrjein-là toò. ¹⁴ K'eé kitsò-là jè yá toò ikò:

—N̄i t̄i yá xi sk̄ine-ne toò-lè.

X̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús k̄i'nchré 'én koi.

*K'e nga tsachrje ingo ít̄jòn jñà x̄it̄a xi ot̄jna tsojmi
(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)*

¹⁵ K'e nga ijchò naxandá Jerusalén, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ít̄jòn; ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà x̄it̄a xi tsojmi ot̄jna ko xi otse tsojmi. Kisihit̄ikjá im̄ixa-là jñà x̄it̄a xi sík̄jat̄jya ton t̄ikoaá kisihit̄ikjá íxile-là x̄it̄a xi ot̄jna n̄ise paloma. ¹⁶ M̄i t̄i k̄i kitsjaà'nde-là x̄it̄a xi tsojmi ot̄jna nga ch'á fahatoyako ingo ít̄jòn. ¹⁷ Ikjoàn tsakóya-là x̄it̄a. Kitsò-là:

—Jè Xojon-là Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikoón k'oín nga i k̄ichjat'aà-na ngats'ìi x̄it̄a naxandá xi t̄jín kóhok̄ji isò'nde.” Tanga jñò, nguijo-là x̄it̄a ch̄ijé t̄itsa'nè.

¹⁸ K'e nga k̄i'nchré jñà x̄it̄a sko-là no'mi ko x̄it̄a xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kisk̄i Moisés, tsohótsji'nde-là kós'ín s̄ik̄o nga s̄ik̄'en Jesús nga tsakjón-là. Koi kjoa-là nga jñà kjotíxoma xi okóya Jesús ndaá tsò, ko jñà x̄it̄a xi 'nchré-là tà k'oaá ma-là 'én xi okóya. ¹⁹ K'e nga jye kòjñò, Jesús ko x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là itjoiin naxandá Jerusalén, xìn k̄i.

Mé xi komà-la jè yá toò iko xi tsjìn-la toò
(Mateo 21:20-22)

²⁰ K'e nga tajñòya nga koma nchijòn, ja ìjngoò k'a ñánda síjna yá toò iko, kijtsee nga jye kixì yá kóhokji skanda i'ma-la. ²¹ Jè Pedro tsibítsjeèn-la koni kitsò Jesús. K'ée kitsò-la:

—Maestro, chítsejèn-la jè yá toò iko xi 'on kinokjoàkoji ngojña. Jye kixì.

²² Jesús kiichja; kitsò:

—Kàtakjeín-nò it'aà ts'e Nainá. ²³ Okixí xi xan-nò, tsà yá xi kitsò-la jè nindoò jè: “Tisixìn; ján tikatjen-jiìn yijo-lè ján jiìn ndáchikon.” Tsà mìtsà tà jò tjin-la k'e nga okitso nga tíjngoò inima-la nga mokjeín-la, k'oaá s'ín koma. ²⁴ Koi kos'ín xan-nò kóhotjón, k'e nga kitsi'ba-la Nainá, k'oaá s'ín kàtakjeín-nò koni tsà jye kitjoé-nò mé-ne nga tjoé-nò. ²⁵ K'e nga kinókoat'aà-la Nainá tijchàat'aà-là jé-la xinguióo mé-ne jè Na'èn-nò xi tjna it'aà ngajmii sijnchàat'aà-nò jé-nò xi tsajòn. ²⁶ Tanga tsà mìkiì sijchàat'aà-là jé-la xita xinguióo tikoà mìkiì sijnchàat'aà-nò Na'èn-ná xi tjna ngajmii.

Kjotixoma-la Jesús
(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷ Jesús ijchò ìjngoò k'a Jerusalén. K'e nga tsó'ba ya nditsin ingo ítjòn, j'ii kinchat'aà-la jña xita sko-la no miì, ko xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchinga; ²⁸ kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé kjotixoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotixoma kjoa xi 'nì?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Tikoáá 'an jngoò kjoa skònangui-nò. Kot'in-ná, koá 'an, k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotixoma koni s'ín s'iaàn. ³⁰ ¿Yá xi kitsjaà-la kjotixoma Juan nga kis'iìn bautizar xita? ¿A Nainá-né xi tjna ngajmii, o xi tà xita-né? Kot'in-ná.

³¹ Jña xita koi, k'ée tsajoóya-ne, kitsò-la xikjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotixoma”, kitsò-né: “¿Mé-ne mìkiì kòkjeín-nò it'aà ts'e?” ³² Mì-la kii koma kixoán: “It'aà ts'e xita-né.”

Nga jña xita naxandá tsakjón-la, koi-né nga jña xita k'oaá tsò nga jè Juan, nguì kjoa kixì-né nga jè xi kiichja ngajo-la Nainá.

³³ K'ée kiichja, kitsò-la Jesús:

—Mìkiì 'ya-jen.

Jè Jesús kitsò-la:

—Tikoáá 'an mìkiì k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotixoma koni s'ín s'iaàn.

12

Kjoa mangásòn ts'e xita xi tsibítje toò uva
(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsibénojmiya kjoa xi mangásòn. Kitsò:

—Jngoò xita tsibítje toò uva, tsibíndi-la ínchíba, ikjoàn tsibíndaà jngoò i'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-la toò uva. Tikoá tsibíndaà jngoò torre xi síkinda yije kóhotjín. Ikjoàn kiskíña-la nangui xita xi k'ejí nga kisixásòn. Ikjoàn kii jè nei-la nangui ñánda i'nde kjiìn. ² K'e nga ijchò nàchrjein-la nga kòjchá toò uva, jè nei-la nangui kisikasén jngoò xita ch'i'nda-la nga kisijé-la xi jè tjoé chiba-la ts'e tsojmì xi kòjchá. ³ Tanga jña xita xi síxásòn nangui kitsobà'ño koá kiskaàn-ko, tà kisikasén tiyaá-ne. ⁴ Jé nei-la nangui kisikasén ìjngoò xita ch'i'nda-la. Tikoáá tà ndajo tsibínè, tsate sko, kisiki'on ko ch'o kisiko. ⁵ Jè nei-la nangui ìjngoò kisikasén xita ch'i'nda-la. Tikoáá kisik'en-né. Kjìn xita-la kisikasén-isa, tanga tjin xi kiskaàn-ko, koá tjin xi kisik'en.

⁶ Ko jè nei-la nangui tà jngoò xita-la tjna-isa; tà jè ki'ndí-la xi 'ño matsjakeè kisikasén, kitsò: “Skoexkón-la ki'ndí-na.” ⁷ Tanga jña xita xi síxajìin nangui, tsajoóya-ne, kitsò-la

xíkjin: “Jè jèe xi tjoé kjoṭjò-la ì'nde, sikh'eén, tsaján koma ì'nde.” ⁸ Kitsobà'ño, kisik'en, ikjoàn kisikatjen ján ijton nangui ñánda tíjje toò uva.

⁹ Jñò, ¿kó bixón? K'e nga kjoíj nei-la nangui, ¿mé xi sùiko jñà xita koi? Sùik'en-né; kj'eíj xitaá sùingatsja jè nangui ñánda tíjín toò uva.

¹⁰ ¿A kj'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá? Tsò-né:
Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa íjton,
jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya;

¹¹ K'oaá s'ín kis'iin Nainá. Jñá, tà maxkón-ná.

¹² Jñà xita sko-la no'miì, ko xita xi okóya kjoṭixoma-la Nainá ko xita jchínga mejèn kitsobà'ño Jesús nga kiskaàya-la jè kjoa xi mangàsòn xi tsibénojmi nga kondra ts'e-né, tanga jñà kitsakjòn-la xita naxandá; kisikijna, ikjoàn kiì-ne.

Kjoa ts'e xi machjítjì tsojmì
(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³ Kisikasén i'nga-la Jesús xita Fariseo ko xita ts'e Herodes nga mejèn-la ótsji'nde-la kós'ín sùiko nga kohòngui. ¹⁴ Xita koi, kíi kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíj xi nokjoi; mìkìl 'nì kindá koni tsò-lè xita; ko mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xita; k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tíjín xi kjoa kixi. ¿A ndaà tíjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitaxá íjton ts'e Roma, o xi majìn-né? ¿A kichjì-nájen a xi mìkìl kichjì-jen?

¹⁵ Jesús jye beè nga jò tíjín inima-la; kitsò-la:

—¿Mé-ne nga chonachan-ná? Nchrohóko jngoò-ná ton nga skoeè kó kji.

¹⁶ K'eé kiìko jngoò-la ton. Jesús kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi tíjít'aà?

Kitsò-la:

—Ts'eé César, xitaxá íjton ts'e Roma.

¹⁷ K'eé kitsò Jesús:

—Tjiì-là César xi ts'e César koa tjiì-là Nainá xi ts'e Nainá.

Tà k'oaá koma-la nga kiì'nchré koni kitsò Jesús.

Kjoa ts'e nga faáya-la mik'en
(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñà xita Saduceo ijchòkon Jesús. Jñà xita koi mìkìl mokjeiín-la nga faáya-la xi jye k'en. Kiskònangui-la, kitsò-la:

¹⁹ —Maestro, jè Moisés, k'oaá s'ín kiskìl: Tsà jngoò xita xi kiyá 'ndse, tsà tsjìn-la ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-la, tíjè-ne 'ndse kixan-ko ijngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁰ Kis'e xó jngoò k'a xita xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna íjton, kis'e xó-la chjoón; tanga k'e nga k'en, mìkìl kis'e-la ixti. ²¹ Jè xi ma jò-ne chixàn-ko chjoón ka'àn-la 'ndse. Tikoáá jè k'en. Mìkìl kis'e-la ixti. K'oaá tíj komà jè xi ma jàn-ne. ²² Ngàsòn komà nga itoò. Nijngoò xi kis'e-la ixti. Nga jye it'aà-ne k'en jè chjoón. ²³ K'e nga tsà kjoaáya-la mik'en, nga itoò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-la koma? Nga jñà tsibìtsajnakò nga itoò 'ndse.

²⁴ Kisikátjì-ne 'én Jesús, kitsò-la:

—Jñò, koií maskáya-nò nga mìkìl 'yaà kó s'ín tíchjā Xojon-la Nainá ko nga'ño xi tíjín-la Nainá. ²⁵ K'e nga kjoaáya-la mik'en, íchjín, íchjā mì tíj kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmì. ²⁶ Jè kjoa ts'e mik'en nga kjoaáya-la, ¿a kj'eè bixkejñoò xojon-la Moisés ya ñánda tíchjā ts'e yá na'yá xi tíjì? Nainá kitsò-la Moisés: “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac, ko Jacob.” ²⁷ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! Jñò, 'ño maskáya-nò.

Kjoṭixoma-la Nainá xi tíjna íjton
(Mateo 22:34-40)

²⁸ Jngoò x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés kii'nchré-l̄a Jesús nga ndaà kiichj̄a; k'e nga nchijoókjoò ijchò kasit'aà chrañà-l̄a, ikjoàn kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Ñá-l̄a k̄jotíxoma-l̄a Nainá xi tíjna ítjòn?

²⁹ Kiichj̄a Jesús, kitsò-l̄a:

—Jè k̄jotíxoma xi tíjna ítjòn tsò-né: “Tíná'yaà x̄ita Israel, jè Nainá xi Na'èn-ná, ta jè ta jngoò-né xi otíxoma-ná. ³⁰ T̄itsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-l̄a, nga k̄o in̄ima-lè k̄o yijo-lè k̄o k̄johítsjeèn-lè k̄o nga'ño-lè.” ³¹ Jè xi ma-ne jò: “T̄itsjachi x̄ita x̄inguui koni tsà t̄i yijo ts̄iji-ne.” Mì t̄i ts̄jìn-ne k̄jotíxoma xi ìsa xkón t̄jín.

³² Jè x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-l̄a Nainá kitsò:

—Ndaà t̄jín, Maestro. Okixi-né koni s'ín nokjoì. Jngoò ma-ne Nainá k̄o mì t̄i yá t̄jín-ne xi k'ejí. ³³ Ìsa ch̄jí-l̄a nga k̄o in̄ima-ná jchaxkoán Nainá, k̄o k̄johítsjeèn-ná k̄o nga'ño-ná k̄o nga jchaxkoán x̄inguiáá koni tsà yijo-ná. Ìsaá ch̄jí-l̄a koni ngats'ìi cho xi t̄isòn ím̄ixa tsjèè-l̄a Nainá, k̄jotjò xi ts̄já j̄nà x̄ita.

³⁴ Jesús k'e nga kijtseè nga ndaà kiichj̄a jè x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-l̄a Nainá, kitsò-l̄a:

—Mitsà k̄j̄in t̄jini ít'aà ts'e k̄jondaà xi t̄jín-l̄a j̄nà x̄ita xi Nainá otíxoma-l̄a.

Mì t̄i yá xi k̄jò'ño-ne ikon nga kiskònangui-ìsa-l̄a.

Ñánda kitjen-l̄a Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Jesús k'e nga tíhokóya ya nditsin ingo ítjòn, kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne kotsò-ne j̄nà x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés nga jè xi Cristo, [x̄ita xi xó s̄ikasén-ne Nainá], nga yaá k̄jinchrobàt'aà-ne tje-l̄a x̄itaxá ítjòn David?

³⁶ T̄ijè-ne David k'e nga kiichj̄a nga k̄o nga'ño-l̄a In̄ima Tsjèè-l̄a Nainá, kitsò-né:

Jè Nainá kitsò-l̄a jè xi Nei-na:

“T̄ijnat'aà-ná ì kixi-na

skanda k'e nga s̄ikítsajnanguia ndsokoiì

j̄nà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-l̄a.”

³⁷ Jè David, tsà Nainá kitsò-l̄a Cristo, [x̄ita xi xó s̄ikasén-ne Nainá], ¿kó s'ín t̄jín-ne nga tje-l̄a ma-ne David?

Ngats'ìi x̄ita xi k̄jìn ma-ne, tsja ma-l̄a nga 'nchré-l̄a Jesús koni s'ín okóya.

K'e nga jè Jesús tsohojèt'in j̄nà x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés

(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-l̄a x̄ita. Kitsò-l̄a:

—T̄ikindaá yijo-nò ít'aà ts'e x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-l̄a nga nikje ndojò ókjá. T̄ikoaá sasén-l̄a nga skoexkón x̄ita xi k'ejí, ndaà s̄ixat'aà ya nditsin.

³⁹ T̄ikoaá j̄nà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, k̄o mejèn-l̄a nga j̄nà kítsat'aà ítjòn ím̄ixa k'e nga k̄jèn x̄ita ñánda t̄jín s'eí. ⁴⁰ Koá faá'an ni'ya-l̄a xi t̄jín-l̄a íchjín ka'àn xi jye k'en x'ín-l̄a. K'e nga chjat'aà-l̄a Nainá 'ño ndajo fiko ochikon nga mejèn-l̄a nga b̄itsajna'ma nga mì jcha-l̄a mé kjoa xi s'ín. J̄nà x̄ita koi ìsaá tse k̄jò'in s'e-l̄a.

Ton xi kitsjaà k̄jotjò chjoón ka'àn xi 'ño im̄a

(Lucas 21:1-4)

⁴¹ Jesús tsibijna ya kixi-l̄a ñánda tíjna kaxa xi sinchá ton k̄jotjò-l̄a Nainá. Tíkotsejèn-l̄a x̄ita naxandá nga b̄itsajna ton k̄jotjò-l̄a Nainá. K̄jìn x̄ita nchíná xi tse ton b̄itsajna. ⁴² Ijchò jngoò chjoón ka'àn xi 'ño im̄a. Jò ndí ton jtobá tsibijna xi chiba ch̄jí-l̄a. ⁴³ Jesús kiichj̄a-l̄a x̄ita xi kota'yàt'aà-l̄a, kitsò-l̄a:

—K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jè chjoón ka'àn xi 'ño im̄a, jè xi ìsa tse ton kòbíjna mì k'oaá-ne koni j̄nà x̄ita xi i'nga. ⁴⁴ Tà jè ts̄já xi ningui-l̄a tanga jè ndí chjoón im̄a, nas'ín n̄imé t̄jín-l̄a, jngoò k'a kàtsj̄a yije ngats'ìi ndí ton xi t̄jina-l̄a xi t̄isj̄chá-ne yijo-l̄a.

13

K'e nga jè Jesús tsibénojmí nga kixoña ingo ítjòn
(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

¹ K'e nga itjo-ne nditsin ingo ítjòn, Jesús, jngoò xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:
—Maestro, chítsejèn-la mé tà ndaà kjoàn ni'ya ko ndajo-la.

² Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-la ngats'iì ni'ya koi xi iì kjoàn. Niì tì jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjín. Kixoña yije-né kóhòtjín.

Mé seña xi s'e k'e nga nchrohómachraña nga kjoehet'aà isò'nde
(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³ Jesús, k'e nga tíjna ya nindoò Yá Olivo ya kixi-la Ingo ítjòn ts'e Jerusalén, jè Pedro, Jacobo, Juan ko Andrés, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kiskònanguit'aàxin-la kitsò-la:

⁴ —Koatìn-nájen, ¿mé nachrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye mejèn kitasòn yije kjoa koi?

⁵ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁶ Kjìn xita kjoí xi 'ín ts'an siìkjeén; kitso: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá].” Ko kjìn xita skónachan-la.

⁷ Jñò, k'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán nga xki xi ján j'nde tjín, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne, tanga kj'eè tsà isò'nde tífehet'aà. ⁸ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíí naxandá. Koá xitaxá koiits'ia nga skaàn-kjoò ko xitaxá xi kj'eíí naxandá. Xki xi ján k'oa ch'ón. S'e kjinchrá. S'e kjoasiì. Jñà kjoa koi, tà jè xi sa tímats'ia ko kjo'in.

⁹ Ndaà tikindaa yijo-nò nga yaá skinìt'aà-nò nguixkon xitaxá. Siki'oón-nó nga skaàn-ko-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga. Kjiko-nò nguixkon xitaxá gobernador ko xitaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an. ¹⁰ Mochjeén-nè nga ítjòn kobísòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga tíjtsa isò'nde. ¹¹ K'e kijchò nguixkon xitaxá, kì makájno-nò kós'in kinókjoaa. Kì nikitsjeèn-jèn. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. Nga mitsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kichja ngajo-nò. ¹² Tjje-ne 'ndse siìngatsja 'ndse xita nga siìk'en. Jè na'èn-la siìngatsja ki'ndí-la nga siìk'en xita. Jñà ixti-la siìngatsja na'èn-la nga kiyá. ¹³ Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyé-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xi kichikjoa-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjìn kjo'in.

¹⁴ K'e nga jchaa nga 'ñó ch'o tíma ya j'nde Tsjeè-la Nainá ñánda mikiì ok'in-la, [koni s'ín kikiì Daniel xita xi kiìchja ngajo-la Nainá]. (Kátasijìn-la jñà xita xi bíkxe xojon jé.) K'e nga okoma kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtjì ñánda nindoò choòn.

¹⁵ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kiì nchrobájen-ne, kì tì kiì fahas'en-ne ni'ya-la tsà mé xi mejèn-la nga skoé. ¹⁶ Jè xi tísíxájin nangui-la kì tì kì nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la.

¹⁷ jima xó-ne jñà íchjín xi ki'ndí 'ya ko xi ixti xó nchisíkaki jñà nachrjein koi! ¹⁸ Tjjet'aà-la Nainá nga mì k'eé okoma k'e nga nachrjein-la chon 'nchán. ¹⁹ K'e nga jè nachrjein nga okoma, 'ñó tse kjo'in s'e, kj'eè ñá oma skanda tjen-ne tsibíndaà isò'nde Nainá koa mì tì kiì okoma-ne nga koma iskan. ²⁰ Tsà mì k'oaá kitso Nainá nga isa kochiba nachrjein, nijngoò xita kitjokàjìn kjo'in. Tanga koií kjoa-la jñà xita xi xó jaàjin-ne Nainá, kochibaya nachrjein.

²¹ K'e nga tsà yá xi kitso-nò: “Chítsejèn-là, jí tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]”, o tsà kitso-nò: “Chítsejèn-là, ján tíjna ján”, kì kiì mokjeiín-nò. ²² Kjoí xita ndiso xi Cristo kitso-la yijo-la, tikoaá kjoí xita xi koa tì kitso nga jñà xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tis'in kokò seña ko kjojkón xi ndaà tjín nga skónachan. Skanda jñà xita xi jye jaàjin Nainá mejèn skónachan-la tsà kokjeiín-la. ²³ Tikindaa yijo-nò. Nga jyeé tibenojmíya yije-nò ngats'iì kjoa xi koma iskan.

K'e nga kjoí jngoò k'a Ki'ndí-la Xita
(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴ K'e nga koma iskan nga jye koto nachrjein ts'e kjo'in, jè ts'oi kojñò-né, mì tì kiì kotsjè-ne ndobá-la; tikoáá jè sá mì tì kiì kohiseèn-ne. ²⁵ Ni'ño xi tjin ngajmii, kixongui-né. Jñà nga'ño xi tjin ngajmii kitiya yijeé-la. ²⁶ Ikjoàn skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobajñaà jjiin ifi; tseé nga'ño kò kjoajeya kjoikoaa. ²⁷ Siikasén àkjale-na nga koiixkóya xita-na xi 'an xó jaàjijn-na nga ñijòn chrjangui-la nga tíjtsa isò'nde kò nga tíjtsa ngajmii.

²⁸ Chíta'yàkoò jè yá-la toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'én xka-la, tíjijn-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ²⁹ K'oaá tis'in tjin, k'e nga jchaá nga k'oas'in tíma kjoa koi, kátasijijn-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tijnnaa chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁰ Okixii xi xan-nò, ngats'ii kjoa koi, k'oas'in koma k'e nga tikj'eè biyaà xita xi tjin nachrjein i'nde. ³¹ Jè ngajmii kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mikii kjoehet'aà; kitasòn-né.

³² Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjijn-la mé nachrjein-ne kò mé hora-ne; ni jñà àkjale xi títsajna ngajmii kò ni jè Ki'ndí-la Nainá tíjijn-la; tajngoò Nainá xi Na'èn-ná tíjijn-la.

³³ T'een kinda yijo-nò, titsajnakon, tìtsi'ba nga mikii tíjijn-nò kjé-né nga okoma. ³⁴ K'oaá s'in t'een koni s'in chí'nda-la xita xi kjiin i'nde tífi, jè xita xi tífi singatsja ni'ya-la xita chí'nda-la. Tsjá-la xá nga ijngoò ijngoò, tsò-la jè xi síkinda xotjoa ni'ya: “Tijni, tíjnakoín.” ³⁵ K'oaá s'in titsajnakoòn ngats'ioò nga mikii 'yaà mé nachrjein kjoii-ne nei-la ni'ya. ¿A k'eé-nè nga kjòhoxòn, o xi k'eé-nè nga kijchò osen nitjen, o xi k'eé-nè nga skindàya kóxti, o xi k'eé-né nga jye s'e isén? ³⁶ Kì tsjayijòfè-jèn tsà koi nachrjein-la tà niton j'ii-ne nei-la ni'ya. ³⁷ Koni s'in xan-nò jñò, k'oaá xan yije-la kóhotjín xita: “Titsajnakoòn.”

14

Kiis'in tsajoóya-ne xita kondra-la Jesús nga tsoba'ño
(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Tà jò nachrjein chija-la nga kitjo s'eí Paxko ts'e xita judío k'e nga kjèn inchrajín xi tsjin-la na'yo san. Jñà xita sko-la no'mii kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohótsji'nde-la kós'in siiko nga skónachan-la nga tsobà'ño Jesús, ikjoàn siik'en.

² Tjin i'nga xita xi kitsò:

—Mì nachrjein-la s'eí sik'eén nga mì kots'en jñà xita naxandá.

Jngoò chjoón xi kisikaàjno xkii jne sko Jesús
(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³ Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la Simón, jngoò xita xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn, k'e nga tíjnat'aà ímixa, ijchò jngoò chjoón xi 'ya jngoò ndajo chítsín xi tíya-la xkii jne ts'e nardo, xi 'ño chí-la. Kiskix'a ndajo chítsín, ikjoàn tsibíxteèn-jno sko Jesús jè xkii jne. ⁴ Tjin i'nga xita xi ya títsajna, kòjti-la, kitsò-la xikjín:

—¿Mé-ne kasíkits'ón-ne jè xkii jne? ⁵ Tsà kàsatjna, tsatoó-la jàn sindo ton denario chí-la koa jè ton-la koma kochját'aà-la xita ima.

Kiichajno-la jè chjoón xi okis'iin.

⁶ Tanga kitsò Jesús:

—Kì k'oaá 'mì-là. ¿Mé-ne nìjti-là? Koni s'in kàs'in-ko-na, ndaà kàs'in. ⁷ Jñà xita ima kítsajnakò kjit'aà-nò, kò maá síchját'aà-là k'e nga mejèn-nò. Tanga 'an, mì i tíjnako kjit'aà-nò. ⁸ Jè chjoón jè, k'oaá s'in kàs'in koni kji ma xi kàs'in. Kàsikaàjno ítjòn xkii jne yijo-na xi ts'e nga siijñaà. ⁹ Okixii xi xan-nò, nita ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-la Nainá, tikoáá kobísòn-né koni s'in kasiko-na mé-ne nga siikítsjeèn-ne xita it'aà ts'e chjoón jè.

K'e nga jè Judas tsatjna Jesús
(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰ Jè Judas Iscariote xi ya itjojiin-ne ts'e xita xi tejò ma-ne xi tsajmeiiko Jesús, kiikon jña xita sko-la no'miì nga siingatsja Jesús. ¹¹ Jña xita sko-la no'miì, k'e nga kiì'nchré, kjòtsja-la, kitsjaà-la tso'ba nga ton tsjá-la. Jè Judas tsohòtsji'nde-la kós'in siingatsja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakjèn ko xita xi kota'yàt'aà-la jè s'eí Paxko

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹² Jè nachrjein ts'e s'eí xi mats'ia itjòn-ne k'e nga kjèn inchrájin xi tsjin-la na'yo san jña xita judío, k'e nga sík'en orrè xi ts'e s'eí Paxko, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la; kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-lè onguíkindaà-jen xi kichiaá ts'e s'eí Paxko?

¹³ Jesús kisikasén jò xita xi kota'yàt'aà-la ján Jerusalén, kitsò-la:

—Tanguió ján ijìin naxandá, yaá skajñoò jngoò xita xi 'yajen jngoò nisa nandá; tanguítjìngui-là. ¹⁴ Ya ñánda kjoahas'en, koatin-là nei-la ni'ya: “K'oaá tsò Maestro: ¿Ñánda tíjna jè cuarto ñánda kókjen-koa xita xi kota'yàt'aà-na jè s'eí Paxko?” ¹⁵ Yaá kòkò jngoò-nò cuarto xi je kji xi tíjna isò'nga ni'ya. Jyeé tíjndaà tsojmì xi kochjeén. Ya tíndaà xi kichiaá.

¹⁶ Kù jña xita xi kota'yàt'aà-la ján ijìin naxandá. K'oaá s'in kisakò-la koni s'in kitsò-la Jesús, yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁷ K'e nga jye kòjñoò, Jesús, ijchòko xita-la xi tejò ma-ne. ¹⁸ K'e nga títsajnat'aà ímixa nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixií xi xan-nò, jñoò, í tíjnajiin jngoò-nò xi siingatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na, jngoò xi 'an tíkjèn-ko-na.

¹⁹ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ta kjòba-la k'e nga okitsò. K'eé jngó jngó kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A 'an-ná?

²⁰ Jesús kitsò:

—Jngoò xi kitjokàjìin ts'e xita-na xi tejò ma-ne jè xi tíjè-ne chroba ts'an tísíka'nchi-ne inchrájin-la. ²¹ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'oaá s'in komat'ian koni s'in tíchja Xojon-la Nainá. Tanga ima xó-ne jè xita xi siingatsja-na! Isáá-là ndaà komà tsà mìkì kits'iin xita jè.

²² K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiìchjat'aà-la Nainá nga kisìchikon-t'in, kisìxkoaya ikjoàn kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjóé. Yijo-na né.

²³ Ikjoàn kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá; k'eé kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la, ngats'ìi xita kits'ìi vino xi tíjya chitsín. ²⁴ Kitsò-la:

—Jè-né xi jní-na xi sìkixiya jè kjoa xitse xi bìndaajìin-ko-nò. Jè jní-na xìxteèn xi kjondaà ts'e nga kjin xita. ²⁵ Okixií xi xan-nò, mì tí kiì ski-na vino skanda jè nachrjein k'e nga skiaa vino xitse, ján ñánda tíhotíxoma Nainá.

'Én xi kiìchja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jesús ko xita-la, k'e nga jye kiseè jngoò-la sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján nindoò Yá Olivo. ²⁷ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Ngats'ioò jñoò, kijneí takòn-ná jè nitjen jè, nga k'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jña orrè tsjohoya-né.” ²⁸ Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjin itjòn-nò ján nangui Galilea.

²⁹ Kitsò Pedro:

—Nas'in ngats'ìi xita-lè xi i'nga tsjeiin takòn-lè, 'an, mìkì tsjeiin-takòn-lè.

³⁰ Jesús kitsò-la:

—Okixií xi xan-lè; nitjen jé, k'e nga tik'jèè kjindáya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³¹ Jè Pedro ìsa 'ñó kiichja; kitsò:

—Nas'ín ya kiyáko-lè, mìkiì kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò yije xita xi kota'yàt'aà-la xi i'nga.

Kií kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemani

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Kiì ján i'nde ñánda 'mì Getsemani; Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Titsajna ijndé; 'an, Nainá kò-là kichjàt'aà-la.

³³ Jesús kiiko Pedro, Jacobo, ko Juan. Ikjoàn tsibítsi'ia Jesús nga ba koma-la. 'Ñó kisikájno. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsà mejèn kiyá. Titsajna ijndé, titsajnaakoòn.

³⁵ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-la Nainá tsà koma, kjoaáxin-la kjo'in jè. ³⁶ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá, kitsò-la:

—Na'èn xi Na'èn-na xan-lè, ma yijeé-lè nita mé kjoa-ne it'aà tsiji. Chjaàxin-ná kjoa ts'e kjo'in jè, tanga mìtsà jè 'én ts'an kítasòn, jè kàtítasòn 'én tsiji.

³⁷ Ikjoàn j'ii ìjngò k'a-ne ya ñánda titsajna xita-la, tanga jña xita-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—Simón, ¿a titsajnafè-né? ¿A mì kachíkjoa-lè tsà tà jngò hora kòbìjnakoìn?

³⁸ Titsajnaakoòn, tíjé't'aà-la Nainá mé-ne nga mì sìikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jè inima-nò tijnandaà-né tanga jè yijo-nò, indaá tjin, tsjin-la nga'ño.

³⁹ Jesús kiì kítsi'ba ìjngò k'a. Táko k'oaá ti kitsò-ne koni kitsò nga sa ítjòn. ⁴⁰ K'e nga j'ii ìjngò k'a-ne, jña xita xi kota'yàt'aà-la, táko kjiyijòfè-né nga 'ño nijña-la. Mikiì beè kó kító-la Jesús. ⁴¹ Koma jàn k'a nga j'ii Jesús. Kitsò-la:

—¿A táko titsanikjáya-nò ko titsafè-nò? Kàtje kjoa. Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá kongatsja jña xita jé. ⁴² Tisitjeen, chítsejèn-là, tíkjaán, jye nchrobá chraña jè xi sìngatsja-na.

Kií komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³ Táko tik'eé tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas, xi ya itjojin-ne ts'e xita-la Jesús xi tejo ma-ne. Kjin xita tjiko xi 'ya kicha ndojò ko yá. Xita koi, jña kisikasén xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko xita jchínga-la xita judío. ⁴⁴ Judas, jè xi tsatjna Jesús, ítjòn tsibíhichiya-la kós'ín kòkò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skine'a, jè-né xi tìndoba'ño; ndaà tìkindaa k'e nga onguíko.

⁴⁵ K'e nga ijchò Judas, kiì ndiyá-né ñánda tjna Jesús, kitsò-la:

—Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁴⁶ Jña xita xi tjiko, nitoon kitsobà'ño Jesús.

⁴⁷ Yaá tjna jngò xita xi tsachrje kicha ndojò-la. Tsaja-la jè xita chi'nda-la no'miì ítjòn, tsatet'aà jngò líká-la. ⁴⁸ Jesús kiichja, kitsò-la jña xita:

—¿Mé-ne kos'ín kof'i ndobà'ño-ná nga ko kicha ko yá kich'à koni tsà jngò xita chijé?

⁴⁹ Nachrjein nchijòn tijnako-nò ján ingo ítjòn nga okoóya-nò koa mìkiì kindobà'ño-ná. Koií k'oaá s'ín tíma-ne nga kítasòn 'én xi tjit'aà Xojon-la Nainá.

⁵⁰ Ngats'ii xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga-né, yaá kitsjeiin-takòn.

⁵¹ Jngò chíti tjingui-la xi tijnajté jngò nikje sávana. Jña xita kitsobà'ño, ⁵² tanga jè chíti kitsjeiin nikje sávana-la; ikjoàn k'oas'ín tsanga laká.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tjna no'miì ítjòn

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³ Jesús kiiko ñánda tjna no'miì ítjòn. Yaá chixoña kóhotjin xita sko-la no'miì, jña xita jchínga, ko xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁵⁴ Jè Pedro, tà kjiin tà kjiin tsajmeètjingui-la skanda k'e nga ijchò ya nditsin ni'ya-la no'miì ítjòn. Yaá tsibíjnat'aà-la ñánda titsajna xita chi'nda xi síkinda ingo nga titsajna'ngui.

⁵⁵ Jñà x̄ita sko-la nò'miì kò ngats'ìi x̄itaxá xi ts'e x̄ita judío tsohótsji'nde-la nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma s̄iik'en-ne tanga nímé 'én kisakò-la. ⁵⁶ Kjin ma x̄ita xi tsját'in 'én ndiso xi kondra ts'e Jesús tanga k'ejí tsò nga jngoò ìjngoò; mìkiì mangásòn 'én xi tsját'in. ⁵⁷ Chinha kixi i'nga x̄ita xi tsibénojmí 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸ —Ngajen, kina'yà-lajen nga tsò: “An s̄iikixoña ingo ítjòn xi tsja x̄ita kisindaà-ne, kò jàn nachrjein kindaà ìjngoò-na xi mìtsà tsja x̄ita sindaà-ne.”

⁵⁹ Nì mìkiì kjòngásòn 'én-la nas'ín okitsò.

⁶⁰ K'ée tsasítjen jè nò'miì ítjòn; tsasínajìlìn osen-la; kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿A nì mé 'én nokjoi, koni tsò 'én xi tsjá x̄ita koi xi kondra tsiji?

⁶¹ Tanga jè Jesús jyò tsibìjna, nímé 'én kiìchja. Jè nò'miì ítjòn ìjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jì-né xi Cristo, xi Ki'ndí-la Nainá xi 'ñó jeya tíjna?

⁶² Jesús kitsò:

—An-ná, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na nga kótijnat'aà chrja kixi-la Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la, koa kjinchrobàjñaa ifi ján ngajmì.

⁶³ Jè nò'miì ítjòn tsatijndajno yijo-la nikje-la xi íkjá nga 'ñó kòjti-la. Kitsò:

—¿Mé s'éeen-isa-ná x̄ita xi k'ejí xi tsjá 'én? ⁶⁴ Jñá, jye titsana'yà koni s'ín chjajno-la Nainá. ¿Jñò, kó bixón? ¿Mé xi s̄ikoaa?

Ngats'ìi x̄ita kisìjngoò ikon nga tjín-la jé koa ok'ín-la nga kiyá.

—Ok'ín-la nga s̄ik'en.

⁶⁵ Jñà x̄ita tsibíts'ia nga tsibíchrájno koa tsibíchjoà xkon, tsi'beé-la, kitsò-la:

—K'oaá si, ¿yá xi tí'beé-lè?

Jñà x̄ita xi síkinda ingo, kisìjts'ìin-'a isén-la.

K'e nga jè Pedro tsibìjna'mat'in Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Jè Pedro yaá tíjna kangui ndítsin ni'ya. Ijchò jngoò chjoón xi ch̄i'nda-la nò'miì ítjòn.

⁶⁷ K'e nga kijtsee Pedro, nga tíjna'ngui, kiskoòtsejèn-jno, kitsò-la:

—Tikoaá ngaji, yaá tjaàkoi Jesús xi Nazaret i'nde-la.

⁶⁸ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né. Kitsò:

—Mìkiì bexkoan. Mìkiì be mé 'én xi tinokjoi.

Pedro itjo ni'ya ján xotjoa-la. K'ée kiskindàya jngoò kóxtí. ⁶⁹ Jè chjoón ch̄i'nda-la nò'miì ítjòn kijtsee ìjngoò k'a jè Pedro. Kitsò-la jñà x̄ita xi ya títsajna:

—Jè x̄ita jè, x̄ita ts'ée Jesús.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in ìjngoò k'a. Nga koma iskan, jñà x̄ita xi ya títsajna, ìjngoò k'a kitsò-la Pedro:

—Xi okixi, ngaji, x̄ita-la Jesús-né nga Galilea i'nde-lè, k'oaá tsò 'én-lè xi nokjoi.

⁷¹ Tanga isaá 'ñó kiìchja Pedro kitsò:

—¿Beè Nainá, nas'ín tik'eèn-ná, mìkiì bexkoan jè x̄ita xi o'mi-là!

⁷² Tik'e-ne nga okitsò Pedro, jè xi ma-ne jò k'a kiskindàya kóxtí. K'ée tsibítsjeèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eè kjindàya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” Ikjoàn ndaà jchán kiskindàya.

15

Kjoa xi komat'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

¹ K'e nga kis'e isén jñà x̄ita sko-la nò'miì kò x̄ita jchínga kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kò ngats'ìi x̄itaxá ts'e x̄ita judío tsajoóya-ne. Tsibít'aà'ñó Jesús, kiìkò, kisìngatsja jè Pilato. ² Jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jì-né xi x̄itaxá ítjòn-la jñà x̄ita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

³ Tanga jñà xita sko-la no'miì, kjin skaya 'én tjín-ne xi tsját'in nga óngui. ⁴ Pilato ìjngò k'a kiskòngui-la, kitsò-la:

—¿A nímé 'én nokjoi? Tiná'yaà-la, 'ño kjin skaya kjoa tsját'in-lè nga óngui-lè.

⁵ Jesús mìkiì kiìchja nas'ín koa tí'mì-la. Pilato, tà k'oaá komà-la.

K'e nga jè Jesús kitjòdè kjoa nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶ Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxko jè Pilato síkijnandeí jngò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi síjé xita naxandá nga kijnandeí. ⁷ Jñà xita xi títsa'ya ndayá nga kjoasiì tsohótsji ts'e gobierno, ya tíjna xi 'mì Barrabás xi xita kisik'en. ⁸ Jñà xita naxandá kiìkako Pilato nga mejèn-la koa s'ín síkitasòn koni ma nga xki nó. ⁹ Kiìchja Pilato, kitsò:

—¿A mejèn-nò nga siìkijnandeí-nò xi xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹⁰ Pilato jye tíjiin-la nga tà kjoaxitakòn-né nga jñà xita sko-la no'miì ya ijchò síngatsja Jesús. ¹¹ Jñà xita sko-la no'miì chinchá'a xita naxandá nga kos'ín kàtasíjé nga kàtijnandeí-ne Barrabás. ¹² Pilato ìjngò k'a kiskòngui-la xita naxandá, kitsò-la:

—¿Mé xi síkoaá jè xi 'mì-la xitaxá ítjòn-la xita judío?

¹³ Jñà xita, 'ño kiìchja, kitsò:

—Tasit'ii krò.

¹⁴ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xita, isaá 'ño kiìchja, kitsò:

—Tasit'ii krò.

¹⁵ Pilato mejèn-la nga ndaà kijnako xita naxandá. Kisikijnandeí Barrabás. K'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sít'aà krò.

¹⁶ Jñà soldado kiìko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiìchja yije-la soldado xíkjin. ¹⁷ Kisikákjá jngò nikje xi inì jmà kji; tsibí'a sko jngò corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne. ¹⁸ Ikjoàn tsibíts'ia nga kiskindáyat'in. Kitsò-la:

—Viva xitaxá ítjòn-la xita judío.

¹⁹ Tsatji yá xkajnchra sko; ikjoàn tsibíchrájno koa chinchaxkó'nchit'aà-la koni tsà nchibeèxkón. ²⁰ K'e nga jye kisìsobà-la, jaaxìn-la nikje sko xi íkjá, ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé itjoko nga kosit'aà krò.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngò xita kisatiìkjoò xi 'mì Simón xi Cirene i'nde-la xi tíinchrobá-ne rancho-la. Nà'èn-laá ma jè Alejandro ko Rufo. Jñà soldado kjo'ño kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

²² Kiìko Jesús ján i'nde ñánda 'mì Gólgota, jè 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en. ²³ Kitsjaà-la vino xi tsjájin xich'a tsja xi 'mì mirra tanga jè Jesús mìkiì kits'ii. ²⁴ K'eé tsasit'aà krò, ikjoàn jñà soldado kisiskako nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma.

²⁵ Ijchò-la tsà xi ñijaàn nga tajñòya nga kisasit'aà krò Jesús. ²⁶ Jñà 'én xi tsohót'aà isòn sko krò, yaá tíchja mé jé xi komà-la Jesús nga kinik'en. Tsò-né: “Xitaxá ítjòn-la xita judío.” ²⁷ Tíkooá chinchat'aà krò jò xita chijé. Jngò tsasíjnat'aà nga kixi-la Jesús ko jngò tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ²⁸ K'oaá s'ín kjòngásòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “K'oaá ngaya-la koni jngò xita xi tse jé tjín-la.”

²⁹ Jñà xita xi ya ja, síkatji sko nga kiìchjajno-la, kitsò-la:

—Ji, k'oaá kisi nga siixòni ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne,

³⁰ tikijnandeí yijo-lè ko chinájen-t'i yijo-lè krò.

³¹ K'oaá tis'ín kisìsobà-la jñà xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsò-la xíkjin:

—Xità jè, tsachrjekàjìin kjo'in xi kj'eí xità, tanga jè xi yijo-la, mìkì ma ochrjekàjìin kjo'in. ³² Kàtìtjòjen-t'aà krò jè xi Cristo, xi Xitàxá Ítjòn-la naxandá Israel, mé-ne nga jcha-ná koa kòkjeiín-ná.

Skanda jñà xità xi tìkoa ya kjit'aà krò, tìkoaá tsatít'aà.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ K'e nga ijchò nchisen, kóhokji nga títsa isò'nde kòjñò skanda xi jàn nga nguixòn. ³⁴ Tjè-ne hora Jesús 'nó kiichja nga kitsò:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

³⁵ Tjín i'nga xità xi ya títsajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

—Tiná'yaà-là, jè chja-la Elías.

³⁶ K'e tsangachikon jngoò xi kisika'nchi tsanga ko vinagre, ikjoàn tsibísko-la inaxo, kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì, kitsò:

—Chítsejèn-là, ¿a kjoí Elías nga skónájen-t'aà krò?

³⁷ Tanga Jesús isaá 'nó kiskindàya; k'en. ³⁸ Jè nikje velo xi tjohóya jngoò osen ingo ítjòn kixajndà, jòya koma skanda it'aà nangui. ³⁹ Jè xità sko-la soldado xi síjna ñánda kisit'aà krò Jesús k'e nga kijtseè nga jye k'en Jesús, kitsò:

—Kixí kjoa, xità jèe, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁴⁰ Tìkoa títsajna i'nga íchjín xi kjìin nchikotsejèn-ne; jè María Magdalena, ko chjoón Salomé, ko María xi nea-la ma José ko Jacobo, jè xi isa ma ki'ndí. ⁴¹ Jñà íchjín koi, k'e nga tsibijna Galilea Jesús, yaá chinchima-tjingui-la ko yaá kisichját'aà-la. Kjìn ma íchjín xi ya títsajna xi ijchòko ján Jerusalén.

K'e nga kisihijìn Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴² K'e nga jye kjònguixòn nga jye bitsajnandaà-la nachrjein níkjáya. ⁴³ José xi Arimatea i'nde-la, jngoò xità xi tìkoa 'nga xá tjín-la ts'e xitàxá-la xità judío xi tìkoa tíkoña-la nga mejèn-la skoe kó s'ín otíxoma Nainá, kitsjaà-la nga'nó yijo-la, jahas'en ya ni'ya ñánda tíjna Pilato nga kisijé yijo-la Jesús. ⁴⁴ Pilato, tà k'oaá koma-la nga jye k'en Jesús; kiichja-la jè xità sko-la soldado; kiskònangui-la tsà kixí kjoa nga jye k'en. ⁴⁵ K'e nga jye tsibénojmí jè xità sko-la soldado nga jye k'en Jesús, Pilato kisingatsja José yijo-la Jesús. ⁴⁶ José tsatse jngoò nikje sábara; kiskójen-t'aà krò yijo-la Jesús; ikjoàn kisikájté jè nikje. K'eé kiì kíhijìn ñánda jye tíjndaà jngoò ngajo itsjó ingui nguijo; kiskinìs'en-ngui, ikjoàn tsohótsa xotjoa-la ngajo jngoò ndajo. ⁴⁷ María Magdalena ko María nea-la José, nchikotsejèn-la nga kisihijìn Jesús.

16

K'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

¹ K'e nga jye tsato nachrjein níkjáya, María Magdalena, Salomé, ko María nea-la Jacobo, tsatse xkiì jne nga mejèn-la síikaájno yijo-la Jesús. ² Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, 'nó tajñòya kiì katsejèn-la ñánda kisihijìn Jesús. Tík'eé tíbitjokàtji ts'oi. ³ Tsò-la xíkjín:

—¿Yá xi kjoaáxìn-ná ndajo xi tíchjoàjto ya xotjoa-la ngajo itsjó?

⁴ K'e nga ijchò, kiskoòtsejèn, kijtseè nga jè ndajo je xi 'nó i'í xi tíchjoàjto-la ngajo itsjó ñánda kisijna Jesús, jye kitjaàxìn. ⁵ K'e nga jahas'en-ngui nguijo kijtseè jngoò xità íxti xi tíjnajté jngoò nikje chroba ndojò. Tíjnat'aà kixí-la ngajo. Jñà íchjín tà kitsakjòn-né. ⁶ Tanga jè xità íxti kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Jñò, jè binchaàtsjioò Jesús xi Nazaret i'nde-la, jè xi kisit'aà krò. Jye kòfaáya-la. Mì tì i tíjna-ne. Chítsejèn-là i'nde-la ñánda kisijna. ⁷ Tanguió koatìn-là xità

xi kota'yàt'aà-là kò Pedro: “Jè tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ìjngoò k'a koni s'ín kitsò-nò.”

⁸ Jñà íchjín, itjo nitoón-ne ya iya nguijo. Kìì, tsangachikon. Chiba-là nchihotsé-né nga kitsakjòn. Niyá xi tsibénojímí-là nga 'ñó tsibíxkón-là yijo-là.

*K'e nga jè María Magdalena kijtsee Jesús
(Juan 20:11-18)*

⁹ Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, Jesús jaáya-là nga tajñòya. Jè kijtsee ítjòn María Magdalena, jè xi tsachrjekàjìin itoò inìma ch'o-là nejí inìma-là. ¹⁰ María Magdalena kii, kisikí'nchré ngats'ìi xità-là Jesús nga ba tjin-là koa nchikjindáya. ¹¹ Jñà xità xi kota'yàt'aà-là, k'e nga kii'nchré nga tíjnakon Jesús nga jè chjoón kijtsee, mìkii kòkjeiín-là.

*K'e nga jò xità-là kijtsee Jesús
(Lucas 24:13-35)*

¹² K'e komà iskan, Jesús, kj'eíí kji isén-là k'e nga tsakó-là yijo-là jò xità-là xi nchifi campo. ¹³ Tsohótji-ne jñà xità xi jò ma, kisikí'nchré jñà xità xi i'nga. Tìkoáá mìkii kòkjeiín-là.

*Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-là xá xità xi kota'yàt'aà-là
(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)*

¹⁴ Xi jyehet'aà-ne, Jesús tsakó-là yijo-là jñà xità xi tejngoò ma-ne k'e nga títsajnat'aà ímìxa nga nchikjèn. Tsohótiko nga tájaà tjin inìma-là nga mì kòkjeiín-là k'e nga tsibénojímí-là jñà xità xi tsakó ítjòn-là yijo-là nga jè jye jaáya-là. ¹⁵ Koa kitsò-là:

—Tanguió nga tíjtsa isò'nde. Tènojímí yije-là ngats'ìi xità jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'an. ¹⁶ Jñà xità xi kòkjeiín-là ít'aà ts'an koa koma bautizar, kítjokàjìin kjo'in. Tanga jñà xi mìkii kòkjeiín-là, kjo'iín s'e-là. ¹⁷ Jñà xi kòkjeiín-là ít'aà ts'an, k'oaá s'ín jcha-là; nga koma-là kochrjekàjìin inìma ch'o-là nejí xi tíjìin inìma-là xità; tìkoáá koma-là kichja 'én xi kj'eíí tsò; ¹⁸ tsà yè tsobà'ñó, tsà xkii kjan skine, nímé xi koma-là; kohòsòn-là tsja xità xi xk'én, kondaà-ne.

*K'e nga jè Jesús kii mijìn ngajmii
(Lucas 24:50-53)*

¹⁹ K'e nga jye okitsò-là xità xi kota'yàt'aà-là, Na'èn-ná Jesús, kitjámiì'nga; nga kii ngajmii, tsibijna ít'aà kixi-là Nainá. ²⁰ Jñà xità-là kii; kisika'bí 'én ndaà-là nga kijndà i'nde, kò jè Na'èn-ná Jesús kisichját'aà-là kò kisikixiyandaà 'én-là kò kjondaà xi kis'iín xità-là. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Lucas

'Én xi kiskii-la Teófilo jè Lucas

¹ Kjoa kixi xi komà ijìin naxandá it'aà ts'e Cristo, jye kjìn ma-ne xita xi kiskii chiba ² koni s'ín tsakóya-najen jñà xita xi xkon kijtseè-ne skanda tàts'en-la kjoa, tijñà-ne xi kis'e-la xá nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ³ Ngaji Na'èn Teófilo xi 'ñó ndeè, tikoáá 'an, ndaà sasén-na nga tikji-lè xojon jè, koni s'ín tjín nga jngoò òjngoò skoya kjoa; ndaà tsohotsjì-jñaà yije skanda tisa tàts'en-la kjoa ⁴ mé-ne nga isa ndaà jcha-ne kjoa kixi xi nguì kos'ín tjín, jñà 'én xi k'oas'ín tsakóya-lè xita.

'Én xi kiichja jngoò àkjale-la Nainá nga iskan jts'ín Juan xi kis'iin bautizar xita

⁵ Koi nachrjein k'e nga jè tjina xitaxá ítjòn Herodes ján nangui Judea, tjina jngoò no'mii xi Zacarías 'mì xi tje-la ts'e Abías. Jè Zacarías tjín-la chjoón xi Elisabet 'mì xi tikoá tje-la ts'e Aarón. ⁶ Jñà ingajò, xita kixi-né nga nguixkon Nainá. Síkitasòn yije-né ngats'iì kjotixoma-la Nainá. ⁷ Tsjin-la ixti; jè Elisabet, chjoón 'ndi-né; ingajò, jyeé 'ñó xita jchinga.

⁸ Jngoò nachrjein, jñà xita no'mii xi síxákjoò Zacarías, jñà tsako-la nga kisixá nguixkon Nainá. ⁹ Koni s'ín tjín kjotixoma xi ts'e no'mii Israel, tsako-la suerte Zacarías nga jahas'en ni'ya tsjeè-la Nainá, ya iya ingo ítjòn, nga jè kòkà chrjongó-la Nainá. ¹⁰ Jè hora k'e nga tì chrjongó-la Nainá ngats'iì xita naxandá, yaá títajna nditsin nga nchichjat'aà-la Nainá. ¹¹ Jè Zacarías tsatsejèn jngoò-la àkjale-la Nainá xi síjna kixi ya ngobà kixi-la ñánda tison chrjongó-la Nainá. ¹² Jè Zacarías k'e nga kijtseè, tà kjòxkón-la, tà kitsakjòn-né. ¹³ Tanga jè àkjale-la Nainá kitsò-la:

—Ngaji, Zacarías, kì tsakjoòn-jèn; jè kjoa bìtsi'ba-lè jye kina'yà-la; jè chjoón-lè Elisabet, jts'ín jngoò-la ki'ndí x'in; k'oaá s'ín kít'aà 'ín-la nga Juan k'oín. ¹⁴ 'Ñó s'e-lè kjotsja. Koi kjoa-la nga jè ki'ndí xi jts'ín, kjìn xita kjotsja-la. ¹⁵ Xita ítjòn kijná nga nguixkon Nainá; mìkii xán sk'óí nga xó k'oaá s'ín kitjaàjìin-ne; Inìma Tsjeè-la Nainá sijiin inìma-la skanda tik'e-ne nga tisa tjina'ya'ma indso'ba nea-la. ¹⁶ Xi it'aà ts'e, kjìn xita naxandá Israel koófat'aà-la Nainá. ¹⁷ Jè kjoì ítjòn-la Na'èn-ná. Sijiin inìma-la nga'ñó xi kisikjeén jè Elías xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Inìma-la xita jchinga, 'nchán sìlkítsajnakò ixti-la. Jñà xita xi tájaàjìin tjín inìma-la nga mìkii síkitasòn, sìlkjatìya-la kjohítsjeèn-la mé-ne nga s'e-la kjoa chjine xi tjín-la xita kixi. K'oaá s'ín sìlkíyjìndaà xita naxandá mé-ne nga kítajnaandaà-ne k'e nga kjoì Na'èn-ná.

¹⁸ Zacarías kitsò-la jè àkjale:

—¿Kó s'ín skoeè-na tsà kixi kjoa? 'An, jye 'ñó xita jchinga; tikoáá chjoón-na jye tífehet'aà nachrjein-la.

¹⁹ Jè àkjale kitsò:

—'An-ná Gabriel xi tjinaa nguixkon Nainá; kisisasén-na nga kichjàkò-lè, tsjaà-lè 'én ndaà-la Nainá. ²⁰ I'ndeì, kijná chisín-né, mìkii koma kinókjoì skanda k'e nga kijchò nachrjein nga kítasòn 'én koi, koi kjoa-la nga mìkii kòmokjeiín-lè 'én-na xi kàxan-lè.

²¹ Jñà xita naxandá, nchikoña-la Zacarías. Kjònangui-la xíkjín nga tífichrjein-la nga mìkii xatí bitjo-ne ni'ya tsjeè-la Nainá. ²² K'e nga jye itjo-ne jyeé kjòchisín; mì tì kii ma chja-ne; jñà xita xi nchikoña-la kis'ejiin-la nga tjín kjoa xi kijtseè ya iya ni'ya tsjeè-la Nainá; Zacarías tà jmeé chisín-isa tsja. K'oaá s'ín tsibìjna nga mìkii komà kiichja.

²³ Zacarías, k'e nga jye kisisòn jñà nachrjein nga kisisitasòn xá-la, kii-ne ni'ya-la. ²⁴ K'e nga komà iskan, jè chjoón Elisabet, ki'ndí ts'a; 'òn sá mì tì kii itjo-ne ni'ya-la. Kitsò:

25 “K'oaá s'ín kisikò-na jè Nainá xi it'aà ts'an: kijtseè imaá-na nga kitsjaà-na kjondaà-la mé-ne nga mì kiì tì kochrjekàngui-na xita.”

Kií komà k'e nga jngoò àkjale tsibénojmi nga iskan jts'in jè Jesús

26 K'e nga ijchò joòn sá, jè àkjale Gabriel, Nainá kisikasén jngoò naxandá xi chja-ne Galilea ñánda 'mì Nazaret. 27 Kiikon jngoò chjoón xongó xi tjín-ne nga jè kixan-ko jngoò xita xi 'mì José xi tje-la ts'e xitaxá ítjòn xi ki'mì David. Jè 'ín-la chjoón xongó, María 'mì. 28 Jè àkjale, k'e nga jahas'en ni'ya nga kijtseèkon María, kitsò-la:

—¡Ndaà-lè, ngaji xi jì kitjoé-lè kjondaà jè! Nainá tíjnako-lè. Ngaji xi ndaà kjòchikon-t'in mì k'oaá-ne koni íchjín xi kj'eíí.

29 Jè María k'e nga kijtseèkon, tà kjòxkón-la koni s'ín kitsò-la jè àkjale; kisikítsjeèn kó tsòya-ne nga kos'ín j'ì síhixat'aà-ne. 30 Jè àkjale kitsò-la:

—María, kì tsakjoòn-jèn, jye kitjoé-lè kjondaà nga nguixkon Nainá. 31 I'ndeí koxk'én-né, ki'ndí jcha jngoií. K'oaá s'ín kí'ti 'ín-la nga Jesús k'oín. 32 Xita ítjòn koma; Ki'ndí-la Nainá k'oín xi isa 'ño 'nga tíjna; Nainá, jè sijnatsja kjotíxoma-la. Xitaxá ítjòn kíjna koni s'ín tsibijna David xi xita jchínga-la komà. 33 Jè kotíxoma-la naxandá Israel. Kjotíxoma-la mì kì kjoehet'aà nita kjé-ne.

34 Jè María k'eé kitsò-la àkjale:

—¿Kó s'ín koma jè kjoa koi? Nga mìtsà x'in tjín-na.

35 Jè àkjale kitsò:

—Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitjojen-nè-lè. Jè nga'ño-la Nainá xi 'ño 'nga tíjna koiíjtsat'in-lè koni jngoò 'nguién-la ifi mé-ne jè ki'ndí tsjeè xi jts'in, Ki'ndí-la Nainá k'oín. 36 Jè xingui Elisabet xi chjoón 'ndí, kò joòn sá tjín-la nga ki'ndí 'ya nas'ín jye 'ño xita jchínga. 37 Xi it'aà ts'e Nainá, nijngoò kjoa xi mikì koma-la —kitsò àkjale.

38 K'eé kitsò María:

—'An-ná xi chjoón chí'nda-la Nainá; k'oas'ín kátama koni s'ín kò'mì-ná. Jè àkjale tinguixkoón-ne kiì-ne.

Kií komà k'e nga jè María kù katsejèn-la Elisabet

39 Naxrjein koi, jè María nitoón kiì jngoò naxandá xi kijna'nchò nindoò ján nangui Judea. 40 Jahas'en ni'ya-la Zacarías; kisihixat'aà Elisabet. 41 K'e kiì'nchré Elisabet nga kisihixat'aà María, ki'ndí xi 'ya, kiskì'nga iya indso'ba. Jè inima-la Elisabet ndaà kis'ejiin Inima Tsjeè-la Nainá. 42 K'eé 'ño kiichja, kitsò:

—¡Nainá, isaá 'ño ndaà tíschikon-t'in-lè mì k'oaá-ne koni jña íchjín xi kj'eíí; tikoáá ki'ndí-lè xi tjínaya indso'boi 'ño ndaà tímachikon-t'in! 43 ¿Yá-ná 'an? ¡Mé tà ndaà kòfijichon-ná jì xi nea-la Na'èn-ná! 44 Tik'e-né nga kà'nchrè nga kànìhixat'aà-ná, ki'ndí-na kàkjì'ngaya indso'ba nga tsja kòma-la. 45 ¡Mé tà ndaà-lè nga mokjeiín-lè 'én xi kis'enojmi-lè! Jè 'én xi kiichja Nainá kitasòn-né —kitsò Elisabet.

46 Jè María kitsò:

Inima-na 'ño 'nga tísíkjina Nainá.

47 Matsja-na it'aà ts'e Nainá xi ochrjekátji-na.

48 Kijtseè imaá-na, 'an xi chjoón chí'nda-la ma; j'ndeí skanda nita kjé-ne k'oaá s'ín kitsò-na xita: “Mé tà ndaá-la.”

49 'Ñó ndaà tse kjoa kisikò-na Nainá, jè, nga isa tse nga'ño tjín-la. Nainá, xita tsjeè-né.

50 Tjín kjit'aà-la kjohimatakòn it'aà ts'e jña xita xi beèxkón skanda tàts'en-la kjoa nita kjé-ne.

51 K'oaá s'ín okó nga tse nga'ño tjín-la;

jña xita xi 'ño 'nga ikon jjiin inima-la, ochrjekàngui kjohítsjeèn-la.

52 Jña xitaxá ítjòn xi 'nga títsajna, faáxin kjotíxoma-la,

koá jña xi nangui títsajna, isaá 'nga síkítsajna.

⁵³ Jñà x̄ita xi tsjìn-là tsojmì xi kine, 'ñó kjìn tsjá-là, koa jñà x̄ita nchiná, n̄imé tsjá-là, tà síkasén tiyaá-ne.

⁵⁴ Nainá síchját'aà-là naxandá Israel, jñà x̄ita chí'nda-là; mìkiì síjchàajiìn nga tjòkeè Abraham,

⁵⁵ ngats'ìi tje-là n̄ita mé n̄achrjein-ne.

Nga Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba jñà x̄ita jchínga-ná. Kitsò María.

⁵⁶ Jè María, jàn sá tsibijnako Elisabet; k'e komà iskan kiì-ne ni'ya-là.

K'e nga kits'ùin Juan xi kis'ùin bautizar x̄ita

⁵⁷ K'e nga jye ijchò n̄achrjein-là, Elisabet, kits'ùin jngoò-là ki'ndí x'ìn. ⁵⁸ Nainá, 'ñó ndaà kisiko. K'e nga kiì'nchré x̄ita xíkjin̄ ko x̄ita indii ni'ya-là tikoaá kjòtsja-là. ⁵⁹ Nga komà jìin n̄achrjein, kiìko jè ki'ndí nga nguixkon̄ no'miì, mé-ne nga kisit'aà chíba-là yijo-là kjoa ts'e circuncisión. Jñà x̄ita xi kj'eí, k'oaá s'ín mejèn tsibít'aà 'ín koni 'mì na'èn-là nga Zacarías 'mì. ⁶⁰ Tanga jè nea-là kitsò:

—Majìn, Juan k'oín.

⁶¹ Kitsò jñà x̄ita xi títsajna:

—¿Mé-ne kos'ín k'oín-ne? Nijngoò x̄ita xingui xi kos'ín 'mì 'ín-là.

⁶² K'ée kitjònangui chísin-là na'èn-là kó k'oín. ⁶³ Zacarías kisijé jngoò íteè nga kiskijno, tsibít'aà: “Juan 'mì 'ín-là.” Ngats'ìi x̄ita xi ya títsajna, tà k'oaá komà-là. ⁶⁴ Zacarías tik'eé-ne kitá'a-ne tso'ba ko tsaniyá-ne nijèn, ikjoàn komà kiìchja-ne. K'ée kitsjaà-là kjondaà Nainá. ⁶⁵ Ngats'ìi x̄ita xi títsajna chrañà indii ni'ya-là, tà kjòxkón-là k'e nga kiì'nchré nga jye ma kiìchja-ne Zacarías. Xki xi ján tsabísòn kjoa koi kóhokji inchò nindoò nangui Judea.

⁶⁶ Ngats'ìi x̄ita xi kiì'nchré kjoa koi, tsohóko jjiìn inima-là; kitsò:

—Jè ki'ndí, k'e nga kojchínga, ¿yá x̄ita xi koma?

Nga jè nga'ñó-là Nainá tíjnako.

Kií komà k'e nga jè Zacarías kiìchja it'aà ts'e Nainá

⁶⁷ Zacarías, na'èn-là Juan, kisijìn inima-là Inima Tsjeè-là Nainá. Kiìchja ngajo-là Nainá, kitsò:

⁶⁸ Mé tà ndaà kji-là Na'èn-ná jè xi Nainá tsò-là naxandá Israel nga j'ìi kichjítjì naxandá-là tikoa j'ìi síkijnandeí!

⁶⁹ Kitsjaà jngoò-ná x̄ita xi tse nga'ñó tjín-là nga j'ìi kachrjetjì-ná kjo'in xi kjoa ts'e jé-ná, jè xi tje-là David xi chí'nda-là Nainá tsibijna.

⁷⁰ Nainá kisikjeén tso'ba jñà x̄ita tsjeè-là xi kiìchja ngajo-là.

K'oaá s'ín kitsò nga tisa tàts'en-là kjoa nga

⁷¹ kochrjekátjì-ná it'aà ts'e x̄ita kondra-ná, ko x̄ita xi jtikeè-ná.

⁷² K'oaá tì kitsò Nainá nga skoe ima jñà x̄ita jchínga-ná.

Mìkiì sìjchàajiìn jè 'én xi kitsjaà-là x̄ita jchínga-ná Abraham nga tsibíndaajiìn-ko jngoò kjoa tsjeè.

⁷³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham xi x̄ita jchínga kjiìn-ná nga

⁷⁴ sìkítsajnandeí-ná ts'e x̄ita kondra-ná mé-ne nga mìkiì kiskoán nga sixá-lá.

⁷⁵ Kjit'aà n̄achrjein tsjeè kitsajnaá tikoa kixi kitsajnaá nga nguixkon̄ Nainá.

Kitsò Zacarías.

⁷⁶ K'ée kitsò-là ki'ndí-là:

Ngaji, sìkjeén-lè Nainá xi 'ñó 'nga tíjna nga kinókjoa ngajo-là.

Ngají k'oín ítjòn-là Na'èn-ná nga kindiì ndiyá-là.

⁷⁷ Kénojmí-là naxandá-là kós'ín s'ín Nainá nga kochrjekátjì-ná jé-ná.

Nainá, 'ñó tse kjohimatakòn tjín-là nga síjchàat'aà-là jé-là jñà x̄ita.

⁷⁸ Nainá sìikasén jngoò-ná xi nchrobá-ne ngajmiì.

K'e nga kjoí, k'oaá s'ín s̄ihiseèn-la x̄ita koni s'ín mahiseèn k'e nga tajñòya.

⁷⁹ Jñá kohiseèn-la k̄joh̄itsjeèn-la x̄ita xi i'nde jñò títsajnaj̄iìn,

ko xi jye ndiyá kjoa biyaà t̄jímaya.

Yaá kjiko-ná ndiyá ñánda t̄jín kjoa'nchán.

Kitsò Zacarías.

⁸⁰ Ki'ndí jè tímajchínga t̄ikoa t̄is'e-la nga'ñó xi ts'e in̄ima-la. Yaá tsib̄ijna i'nde it'aà x̄ìn ñánda nangui kixì choòn skanda k'e nga tsib̄íts'ia nga tsib̄ijna osen-la naxandá Israel.

2

Kií komà k'e nga kits'iìn Jesús

(Mateo 1:18-25)

¹ Koi n̄achrjein k'e nga t̄jín-la xá ít̄jòn César Augusto tsjachrje jngoò okixi nga ngats'iì x̄ita naxandá xi otíxoma-la Roma, xojoón s̄it'aà 'ín-la. ² Jè xojon censo xi kisindaà ít̄jòn k'e nga t̄jna gobernador x̄ita xi 'mì Cirenio ján i'nde ñánda 'mì Siria. ³ Kii yije x̄ita nga kii kí't'aà xojon yijo-la nga jngoò ijngoò naxandá-la xi ch̄ja-ne.

⁴ José itjo-ne Nazaret, naxandá ts'e Galilea, kii nangui ñánda 'mì Judea ya naxandá Belén ñánda kits'iìn x̄ita ít̄jòn xi David ki'mì nga jè José, t̄je-la ts'e David-né. ⁵ Kii kí't'aà xojon yijo-la; t̄ikoaá kii jè María, ch̄joón-la xi t̄jna'ñó-la nga jè k̄ixan-ko, t̄anga jyeé ki'ndí 'ya. ⁶ K'e nga jye títsajna Belén, María ijchò n̄achrjein-la nga kits'iìn ki'ndí-la. ⁷ Kits'iìn ki'ndít̄jòn-la xi ndí ki'ndí x̄'in; kisikájté nikje-la; ya kisikánaya kaxa ñánda kjèn-ya cho, nga mì t̄i kii t̄jín-ne i'nde ya ni'ya ñánda ma níkjáya.

Kií komà k'e nga jñà àkjale-la Nainá j'iikon jñà paxtò

⁸ Ya chrañat'aà-la Belén títsajna paxtò xi nchisíkinda cho orrè-la nga n̄itjen. ⁹ Tà n̄itoón ijchòkon jngoò àkjale-la Nainá. Jè kjoajeya-la Nainá xi 'ñó ote kji, kishiseèn yije kóhokji jngoò itjandii ñánda títsajna jñà paxtò. K'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn. ¹⁰ Jè àkjale kitsò-la:

—Kii tsakjoòn-jèn; 'an, koií xá j'i-na nga síkí'nchré jngoò-nò 'én x̄itse xi ndaà tsò xi 'ñó kjotsja-la ngats'iì naxandá: ¹¹ I'ndeí kats'iìn jngoò ki'ndí ya naxandá-la David jè xi kochrjekàjiiin-ná kjo'in, jè xi Cristo, [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá], nga jè kotixoma-ná. ¹² T̄jín jngoò seña nga kixi kjoa: sakò jngoò-nò ki'ndí xi tsjájtejiiin nikje-la; kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho.

¹³ T̄ik'e-ne kjìn jchán àkjale tsatsejèn-kjoò-isa xi inchrobà-ne ngajmii xi 'nga kisikíjna Nainá. Kitsò:

¹⁴ Nainá k̄atas'e-la kjoajeya ján ngajmii;

ko i it'aà nangui,

'nchán k̄atas'e kjoa, it'aà ts'e x̄ita xi t̄jín-la kjondaà-la Nainá.

¹⁵ K'e nga kii-ne jñà àkjale ján ngajmii, jñà paxtò kitsò-la x̄ikjín:

—Tíkjaán skanda Belén nga jchaa kjoa xi koma koni s'ín k̄asikí'nchré-ná Na'èn-ná.

¹⁶ N̄itoón kii jñà paxtò ján Belén; k'e nga ijchò, kisakò-la ñánda t̄jna María ko José, koa jè ki'ndí, kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho. ¹⁷ K'e nga kijtseèxkon ki'ndí jè, tsibénjmi yije koni s'ín kitsò jè àkjale it'aà ts'e ki'ndí. ¹⁸ Ngats'iì x̄ita xi kii'nchré koni s'ín kitsò jñà paxtò tà k'oaá komà-la. ¹⁹ T̄anga jè María yaá tsib̄ijiiin yije j̄iìn in̄ima-la jñà 'én xi kis'enojmi-la. 'Nó kisikítsjeèn-jiiin kjoa koi. ²⁰ Kii ijngoò k'a-ne jñà paxtò; jeya tsachrje t̄ikoa ndaà kisikíjna Nainá ngats'iì kjoa xi kii'nchré ko xi kijtseè, nga nguì k'oaá s'ín komà koni s'ín kis'enojmi-la.

K'e nga jñà x̄ita jchínga-la Jesús kiiko ingo ít̄jòn ya Jerusalén nga kisingatsja Nainá

²¹ K'e nga ijchò jiiin n̄achrjein nga kits'iìn ki'ndí jè, kisit'aà ch̄iba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión; Jesús kisit'aà 'ín-la koni s'ín kitsò àkjale-la Nainá k'e nga t̄isa kisinaya'ma indso'ba nea-la.

²² Ijchò nàchrjein nga k'oas'ín s'ín xítà koi, koni s'ín tíchjǎ kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne jè María tsjeè kína-ne nguixkɔn Nainá. Nàchrjein koi, kiikɔ Jesús ingo ítjòn yǎ Jerusalén nga kisingatsja Nainá. ²³ K'oaá s'ín tít'aa kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés: “Ngats'ii ki'ndí x'in xi jts'ín ítjòn, ts'eé Nainá, jè kongatsja.” ²⁴ Xítà jchínga-là Jesús kiikɔ kjotjò-là nguixkɔn Nainá; jò tjoní'ña kɔ tsà jò pichón koni s'ín tjin kjotíxoma-là Nainá.

²⁵ Koi nàchrjein ján Jerusalén tina jngoò xítà kixi xi ndaà beèxkón Nainá, Simeón 'mì. Tíkooá tíkoña-là jè xi sùkijnandeif naxandá Israel; jè Simeón, yaá tijnako Inima Tsjeè-là Nainá. ²⁶ Jè Inima Tsjeè-là Nainá k'oaá s'ín tsibénojmiya-là Simeón nga mikii kiyá skanda k'e nga skoexkon Cristo xi Nainá sùkasén. ²⁷ Jè Inima-là Nainá kisikasén Simeón ján ingo ítjòn Jerusalén. K'e nga ijchòko Jesús jña xítà jchínga-là mé-ne nga kisikitasòn-ne koni s'ín síjé kjotíxoma-là, ²⁸ Simeón kiskoé ki'ndí jè, tsohóya tsja; 'nga kisikijna Nainá. Kitsò:

²⁹ Na'èn, jyeé kòbitasòn 'én-lè koni s'ín ki'mì-ná,
i'ndeí, 'nchán kàtiyaà 'an xi chi'nda-lè ma.

³⁰ Jyeé kòbe-na xkoaàn jè xi kòchrjekátjì-ná kjo'in,

³¹ jè xi kànikijna-osin nguixkɔn ngats'ii naxandá,

³² jè xi sùhiseèn-là kjohítsjeèn-là jña xítà xi mìtsà xítà naxandá Israel.

It'aa ts'e ki'ndí jè, naxandá-lè Israel jeyaá kína.

³³ Jña xítà jchínga-là Jesús tà k'oaá komà-là koni s'ín kitsò Simeón it'aa ts'e ki'ndí-là.

³⁴ Simeón kisijét'aa-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in; ikjoàn kitsò-là María, nea-là Jesús:

—It'aa ts'e ki'ndí jè, k'oaá s'ín tjinè-là nga kjin xítà naxandá Israel kitjoiin kjo'in koa kjin kixojin. Seña-là Nainá kína ³⁵ mé-ne nga jcha-là kó s'ín tjin kjohítsjeèn-là nga jngoò òjngoò xítà, tanga kjin xítà xi mikii kòkjeiin-là; tíkooá ngaji, k'oaá s'ín s'e-lè kjo'on-takòn koni tsà jngoò kichǎ ndojò kotokjá inima-lè.

³⁶ Tíkooá yaá tina chjoón Ana xi chjaya 'én-là Nainá, tsòti-là Fanuel xi tje-là Aser. Jyeé 'ño xítà jchínga. Itoò nó tsibijnako x'in-là. ³⁷ Nàchrjein koi, jè chjoón Ana kò ñijòn kaàn kɔ ñijòn nó tjin-là nga tina ka'àn. Yaá bijnaya nàchrjein inchijòn yǎ nditsin ingo ítjòn; kɔ nàchrjein kɔ nitjen beèxkón Nainá; bìtsi'ba-là koa bijnachjan. ³⁸ Tijè-ne hora, chjoón jè ijchò kasijnat'aa chraña-là xítà jchínga-là Jesús; kitsjaà-là kjondaà Nainá; kiichja-là ngats'ii xítà it'aa ts'e ki'ndí jè, jña xi tíkoo nchikoña-là nga kitjotjì yije naxandá xi chja-ne Jerusalén.

K'e nga kii òjngoò k'a-ne Nazaret

³⁹ José kɔ María, k'e nga jye kisihitasòn yije koni s'ín tíchjǎ kjotíxoma-là Nainá, kii òjngoò k'a-ne ján Galilea yǎ naxandá-là Nazaret. ⁴⁰ Ki'ndí jè tímajchínga; tís'e-là nga ñó ijjin inima-là; tíkooá isa ndaà tímachiya-là; yaá tijnako kjondaà-là Nainá.

Kii komà k'e nga jè Jesús tsibijnaya ingo ítjòn ján Jerusalén

⁴¹ Jña xítà jchínga-là Jesús, xki nó fi yǎ Jerusalén k'e nga bitjo s'eí Paxko. ⁴² Jesús, k'e nga jye tjin-là tejò nó tíkoo kii ján Jerusalén koni s'ín choòn kjotíxoma ts'e s'eí Paxko. ⁴³ K'e nga inchrobà-ne xítà nga jyehet'aa s'eí, jè Jesús yaá tsibijna Jerusalén; koa jña xítà jchínga-là mikii kisijin-là tsà yǎ tsibijna. ⁴⁴ Jngoò nàchrjein chinchimaya ndiyá. Maá-là tsà yaá tsóhojin-là jña xítà xi nchifi-ne. K'e nga tsohótsjiiin-là xíkjin kɔ xítà xi beèxkon, ⁴⁵ mikii kisakò-là. K'eé kii òjngoò k'a ján Jerusalén nga kii kátsji.

⁴⁶ K'e nga komà ján nàchrjein nga nchihótsji, kisakò-là yǎ nditsin ingo ítjòn; tijnajin-là xítà xi okóya kjotíxoma-là Nainá; tí'nchré-là tíkoo tíkjòngui-là. ⁴⁷ Ngats'ii xítà xi nchi'nchré-là tà k'oaá komà-là jè kjohítsjeèn xi tjin-là koni s'ín tíchjǎ. ⁴⁸ Jña xítà jchínga-là, k'e nga kijtseè nga yǎ tina, tíkooá tà k'oaá komà-là; jè nea-là kitsò-là:

—Ji na'èn, ¿mé-ne nga kɔs'ín niko-nájen? Na'èn-lè kɔ 'an tímakájno-najen nga kichijì, titsabinchaàtsji-lèjen.

⁴⁹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne nga binchaàtsji-ná? ¿A mì tíjìn-nò nga tjínè-na nga ya kótijna ni'ya-la Na'èn-na?

⁵⁰ Tanga jñà xità jchínga-la mìkìi jahas'en-jìin-la jè 'én xi kitsò Jesús.

⁵¹ Jesús, kii ìjngò k'a-ne ján Nazaret kò nea-la kò na'èn-la; Jesús ndaà kisikitasòn-la xità jchínga-la. Jè nea-la tà yaá tsibíjìn-ikon inìma-la ngats'ìi kjoa koi. ⁵² Jesús, tímajchínga koa nachrjein inchijòn, isa ndaà tímachiya-la; tìkoa tís'e-la kjondaà-la Nainá kò ts'e xità.

3

*'Én xi kùichja Juan xi kis'ùin bautizar xità
(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)*

¹ K'e nga jye tjín-la chrj'òòn nó nga tíhotíxoma-la isò'nde xi chja-ne Roma jè xi 'mì Tiberio César, kò ján nangui Judea, jè tíjna gobernador Poncio Pilato; kò jè Herodes, xitaxá ítjòn tíjna ya nangui Galilea; kò jè Felipe xi 'ndse ma Herodes, xitaxá ítjòn tíjna ya nangui ñánda 'mì Iturea kò ya nangui Traconite; kò jè Lisaniás, xitaxá ítjòn tíjna ya nangui Abilinia. ² Kò ján Jerusalén, no'mii ítjòn títsajna jè Anás kò Caifás. Tíkoi-ne nachrjein, Juan, ki'ndí-la Zacarías, kits'ìi-la 'én-la Nainá ya ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. ³ Juan, kii kóhokji indiì xajngá nandá Jordán nga kùichjaya nga kàtasíkájno jé-la jñà xità nga mì tí jé kohótsji-ne, ìkjoàn kàtas'ín bautizar yijo-la mé-ne nga sùichàat'aà-la Nainá jé-la.

⁴ K'e nga k'oas'ín kùichjaya Juan, jñà tíbitasòn 'én xi kiskii Isaías, xità xi kùichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Na'ya-la 'én xi 'ñó chja ya ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya ìjìn inìma-nò; kixi tìkijna koni jngòò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.

⁵ Ngats'ìi xajngá kóngásòn-né;
ngats'ìi nindoò kò chrjangui, kòkixi-né;
jñà ndiyá xi tsó'ño tjín, tìkoaá kòkixi-né;
koa jñà ndiyá xi tjen-jen-jno tjen-jen-t'aà choòn, kojchoòn-la.

⁶ Ngats'ìi xità nga títsa isò'nde, skoe-né kó s'ín s'ìin Nainá nga kochrjekátjì jé-la xità.”
Kitsò Isaías.

⁷ Juan kitsò-la jñà xità xi ijchò nga mejèn-la koma bautizar:

—ìjñò xi xità tje-la ye 'mì-nò! ¿Yá xi okitsò-nò nga kìnchat'aaxìn-là jè kjo'in xi sa nchrobá machrañat'aà-nò? ⁸ Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tí jé binchaàtsji-nò. Kì bixón-jèn ya ìjìn inìma-nò: “Ngajen, [mìkii s'e-najen kjo'in] nga yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo komaá-la sùikjatjìya-la nga ìxti-la Abraham koma. ⁹ Jè kichayá jyeé kjijnandaà nga kòtesòn yá; ngats'ìi yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtísòn-né, ìkjoàn sìnchájìn ni'ín nga kitì.

¹⁰ Jñà xità kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé xi s'en-jen?

¹¹ Juan kùichja kitsò-la:

—Jè xi jò ma nachro-la kàtatsjá jngòò-la jè xi tsjìn-la; jè xi tjín-la tsojmì xi kine, kàtatsjá-la jè xi tsjìn-la.

¹² Tìkoaá j'ìi i'nga xità-la xitaxá Roma xi síkíhjtjì tsojmì nga mejèn-la koma bautizar. Kitsò-la Juan:

—Maestro, ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

¹³ Juan kitsò:

—Kì tsato níkíhjió koni s'ín tíchja kjotíxoma.

¹⁴ Tìkoaá kiskònangui i'nga jñà soldado, kitsò:

—Ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

Juan kitsò-la:

—Kì x̄ita binchaxkón-là, kì 'én ndiso n̄iyasòn-là k'e nga n̄i mé kjoa t̄jín-là nga t̄on mejèn-nò nachrjekajno-là; kàtajngoò-takòn koni t̄jín machjì-nò.

¹⁵ Nchikoña j̄ñà x̄ita naxandá; nchisíkítsjeèn j̄jìn in̄ima-là xi ìt'aà ts'e Juan: tsà jè xi Cristo, [x̄ita xi xó kisìkasén-ne Nainá]. ¹⁶ Juan kitsò-là ngats'iì x̄ita naxandá:

—Okixi-né, 'an, tà nandá s'iìn-nò bautizar; t̄anga nchrobá ìjngoò xi ìsa tse nga'ñó t̄jín-là m̄i k'oaá-ne koni 'an; skanda mìkì t̄jì'nde-na nga sk̄jnda'ñoá xox'ín-là xojtè-là; jè xi sa nchrobá, s'iìn-nò bautizar ko In̄ima Tsjeè-là Nainá koa ko ni'ín. ¹⁷ Jyeé kjinaya tsja jè pala nga s̄ītsjeè t̄jé-là trigo. K̄inchàxkó trigo ya ìya ni'nga; t̄anga jè t̄jé-là trigo, kòkà-né ya j̄jìn ni'ín ñánda mìkì bits'o n̄ita mé nachrjein-ne.

¹⁸ Juan, k'oaá s'ín k̄ichjayajìn-là x̄ita 'én ndaà-là Nainá; k̄jìn skoya k̄jotíxoma tsibít'in-là xi ndaà tsò. ¹⁹ Juan, tsohótikò jè Herodes xi x̄ita ìtjòn t̄jina, koi kjoa-là nga jè t̄jnakò Herodías chjòon-là Felipe xi 'ndse Herodes. T̄ikoa tsohótikò Herodes ngats'iì kjoa xi ch'o t̄is'ín. ²⁰ T̄anga jè Herodes, ìsaá 'ñó ch'o kis'iìn-ìsa: ndayá kiskinìs'en Juan.

Kii komà k'e nga komà bautizar Jesús

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

²¹ K'e nga t̄ik'jèè ndayá fahas'en Juan nga t̄is'ín bautizar ngats'iì x̄ita naxandá, t̄ikoaá k'eé komà bautizar Jesús; k'e nga t̄ichjat'aà-là Nainá Jesús, kitáx'a ngajm̄i. ²² Ìkjoàn itjojen-nè-là Jesús jè In̄ima Tsjeè-là Nainá xi ok̄ji koni k̄ji n̄ise paloma; koa kina'ya jngoò-là 'én xi ngajm̄i inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè xi 'ñó matsjake-lè; tsja t̄jín-là takoàn ìt'aà tsjji.

Tje-là Jesucristo

(Mateo 1:1-17)

²³ Jesús k'e nga tsibíts'ia nga kisixá, t̄jín-là tsà katé nó. K'oaá s'ín t̄jìin-là x̄ita, nga ki'ndí-là xó José; José, ki'ndí-là Eli;

²⁴ Eli, ki'ndí-là Matat; Matat, ki'ndí-là Leví; Leví, ki'ndí-là Melqui; Melqui, ki'ndí-là Jana; Jana, ki'ndí-là José;

²⁵ José, ki'ndí-là Matatías; Matatías, ki'ndí-là Amós; Amós, ki'ndí-là Nahúm; Nahúm, ki'ndí-là Esli; Esli, ki'ndí-là Nagai;

²⁶ Nagai, ki'ndí-là Maat; Maat, ki'ndí-là Matatías; Matatías, ki'ndí-là Semei; Semei, ki'ndí-là Josec; Josec, ki'ndí-là Judá;

²⁷ Judá, ki'ndí-là Joanán; Joanán, ki'ndí-là Resa; Resa, ki'ndí-là Zorobabel; Zorobabel, ki'ndí-là Salatiel; Salatiel, ki'ndí-là Neri;

²⁸ Neri, ki'ndí-là Melqui; Melqui, ki'ndí-là Adi; Adi, ki'ndí-là Cosam; Cosam, ki'ndí-là Elmodam; Elmodam, ki'ndí-là Er;

²⁹ Er, ki'ndí-là Josué; Josué, ki'ndí-là Eliezer; Eliezer, ki'ndí-là Jorim; Jorim, ki'ndí-là Matat;

³⁰ Matat, ki'ndí-là Leví; Leví, ki'ndí-là Simeón; Simeón, ki'ndí-là Judá; Judá, ki'ndí-là José; José, ki'ndí-là Jonam; Jonam, ki'ndí-là Eliaquim;

³¹ Eliaquim, ki'ndí-là Melea; Melea, ki'ndí-là Mainán; Mainán, ki'ndí-là Matata; Matata, ki'ndí-là Natán;

³² Natán, ki'ndí-là David; David, ki'ndí-là Isaí; Isaí, ki'ndí-là Obed; Obed, ki'ndí-là Booz; Booz, ki'ndí-là Salmón; Salmón, ki'ndí-là Naasón;

³³ Naasón, ki'ndí-là Aminadab; Aminadab, ki'ndí-là Aram; Aram, ki'ndí-là Esrom; Esrom, ki'ndí-là Fares; Fares, ki'ndí-là Judá;

³⁴ Judá, ki'ndí-là Jacob; Jacob, ki'ndí-là Isaac; Isaac, ki'ndí-là Abraham; Abraham, ki'ndí-là Taré; Taré, ki'ndí-là Nacor;

³⁵ Nacor, ki'ndí-là Serug; Serug, ki'ndí-là Ragau; Ragau, ki'ndí-là Peleg; Peleg, ki'ndí-là Heber; Heber, ki'ndí-là Sala;

³⁶ Sala, ki'ndí-là Cainán; Cainán, ki'ndí-là Arfaxad; Arfaxad, ki'ndí-là Sem; Sem, ki'ndí-là Noé; Noé, ki'ndí-là Lamec;

- ³⁷ Lamec, ki'ndí-la Matusalén; Matusalén, ki'ndí-la Enoc; Enoc, ki'ndí-la Jared; Jared, ki'ndí-la Mahalaleel; Mahalaleel, ki'ndí-la Cainán;
³⁸ Cainán, ki'ndí-la Enós; Enós, ki'ndí-la Set; Set, ki'ndí-la Adán; Adán, xi jè sobà Nainá tsibíndaà.

4

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús (Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

¹ Jesús, nga ndaà tíjìn inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá, inchrobà ìjngoò k'a-ne ya xajngá nandá Jordán, koa jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. ² Ichán nachrjein tsibijna. Jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-la kátátsji jé Jesús. Ngats'ii nachrjein koi, Jesús mìkii tsakjèn, tsibijnachjan-né. K'e nga jyehet'aà nachrjein, jyeé 'ño kjòhojò-la. ³ Jè xita neí kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tjì-la okixi ndajo jè nga inchrajín kàtama.

⁴ Jesús kiichja kitsò:

—Tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Mitsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoáá kítsakoón-ne ngats'ii 'én-la Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiiko Jesús jngoò nindoò 'nga, tà jngoòhijta tsakó yije-la ngats'ii naxandá xi tjin isò'nde. ⁶ Jè xita neí kitsò-la Jesús:

—Ngajii tsjaà yije-lè ngats'ii naxandá koi, nga ji kotixoma-la nga jeya kijni. Nga 'aán kjòngatsja yije. Tsà mejèn-na maá sìngatsja nita yá-ne. ⁷ Ngaji, tsà kosixkó'nchit'aà-ná ko jeya sikijna-ná, tsjii koma kòhotjín.

⁸ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tjisit'aà xìn-ná ji, xita neí. K'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Jeya tikíjni Na'èn-ná xi Nainá; tà jè tajngoò chaxkoín.”

⁹ Jè xita neí, ikjoàn kiiko Jesús ján Jerusalén; kisikíjnasòn ingo ítjòn ñánda isa 'nga kji; kitsò-la:

—Tsà kixii kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tikatjengui yijo-lè ijndé; ¹⁰ k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la mé-ne nga siikinda-lè,

¹¹ nga ko tsja tsoba'ño-lè mé-ne nga nijngoò ndajo satíngui-ne ndsokoi.

¹² Kiichja Jesús, kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kì taxki chít'aà-jèn Na'èn-ná xi Nainá.”

¹³ Jè xita neí, k'e nga mì tì kii kisakò-la kós'ín skónachan-la Jesús nga mejèn-la kohótsji jé, tsasit'aà xìn chiba nachrjein-la skanda komà iskan.

Kii komà nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá nangui Galilea (Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Jesús j'ii ìjngoò k'a-ne Galilea, ko nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá ndaà tíjìn inima-la; kina'yà-la it'aà ts'e, kòhokji nga jngoò itjandii nangui ts'e Galilea. ¹⁵ Tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga xi ts'e naxandá ñánda tsajmeé; ngats'ii xita xi kii'nchré 'én-la ndaà kisikijna Jesús.

Kó kitsò Jesús nga mì kii kòkjeín-la jña xita ya naxandá-la Nazaret (Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Jesús ijchò Nazaret ya nangui-la ñánda kòjchá. Jè nachrjein nìkjáya, koni s'ín s'ín kjit'aà, jahas'en ni'ya ingo sinagoga. Tsasijna kixi nga tsibíxke Xojon-la Nainá. ¹⁷ Kits'ii-la xojon-la Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá; k'e nga kiskíjndaya jè xojon, kjòtsji-la ñánda tjít'aà 'én xi tsò:

¹⁸ Jè Inima Tsjeè-la Nainá tíjnako-na nga 'aán tsibít'aà-na xá nga sika'bí-la xita ima 'én ndaà-la Nainá;

'aán kisikasén-na nga sindaà-na x̄ita xi kjo'on t̄jìn in̄ima-la;
 t̄ikoáá koi xá kisikasén-na nga 'an kichj̄aj̄iìn-la x̄ita xi ndayá t̄ítsajna nga k̄ítsajnandej̄i-ne;
 sindaà-na j̄ñà x̄ita xi mik̄i t̄sej̄èn-la;
 k̄ítsajnandej̄i x̄ita xi t̄iyatoòn;

¹⁹ kichj̄aya j̄è nó-la Nainá k'e nga tsj̄á-la k̄jot̄jò x̄ita-la.

²⁰ Tsibíxkóya-ne xojon, kitsjaà-la j̄è x̄ita xi síchj̄át'aà xá ts'e ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibijna. Tà nchikotsej̄èn-la ngats'ì x̄ita xi ya t̄ítsajna. ²¹ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichja kitsò:

—I'nde, jyeé kàna'yà-là nga nguixkoòn kòbitasòn koni s'ín t̄ichja Xojon-la Nainá xi 'an kòbìxkee.

²² Ngats'ì x̄ita ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús. Tà k'oaá komà-la nga 'ñó ndaà tsò 'én xi chja. J̄ñà x̄ita kitsò-la x̄ikj̄ín:

—¿A mìtsà j̄è j̄è xi ki'ndí-la José?

²³ K'eé kitsò Jesús:

—Xi okixi, j̄ñò, k'oaá k'oín-ná 'én xi tsò: “Chj̄ine x̄k̄i, t̄iji t̄ixk̄i-la yijo-lè.” K'oaá t̄is'ín k'oín-ná: “Koni s'ín kina'yà-jen kjoa xi ki'nì ján Capernaum nga kinìxk̄i-la x̄ita, k'oa t̄is'ín t̄ixk̄i-la j̄ nangui-lè.”

²⁴ Jesús kitsò-isa:

—Okixí xi xan-nò, nijngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá xi yaxkón ya nangui-la. ²⁵ T̄ikoáá okixí xi xan-nò, k̄jìn íchj̄ín ka'àn t̄j̄ín ya Israel j̄è nachrjein ts'e Elías k'e nga jàn nó osen mì t̄i k̄i ts'a-ne jtsí; j'ì k̄jinchrá 'ñó kóhok̄ji i'nde Israel. ²⁶ Tanga j̄è Elías mìtsà ya k̄i ñánda t̄ítsajna íchj̄ín ka'àn ts'e naxandá Israel; yaá kinikasén ñánda t̄jna chjoón ka'àn ts'e naxandá Sarepta xi chja-ne Sidón. ²⁷ T̄ikoáá k̄jìn ma x̄ita xi t̄ibindojno chrjoa yijo-la ya Israel koi nachrjein ts'e Eliseo, x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga nijngoò xi x̄ita Israel k̄jondaà-ne, tà j̄è tajngoò Naamán xi Siria ts'e.

²⁸ Ngats'ì x̄ita xi ya t̄ítsajna ya ni'ya ingo sinagoga, 'ñó kòjti-la k'e nga k̄i'nchré 'én xi kiichja Jesús nga k'oaá s'ín kiskaàya-la nga kondra ts'e-né. ²⁹ Ngats'ì x̄ita koi tsasitjen, tsachrjeiìn Jesús ya naxandá j̄è, kiiko isò'nga nindoò ñánda kijna naxandá-la nga mejèn-la s̄ik̄atjen-ngui naxi ñánda nga 'ñó t̄jen-jen-jno choòn. ³⁰ Tanga j̄è Jesús jahaj̄iìn osen-la koa k̄i.

Jngoò x̄ita xi in̄ima ch'o-la nej̄i síxaj̄iìn yijo-la
(Marcos 1:21-28)

³¹ Jesús k̄i ñánda 'mì Capernaum, naxandá xi chja-ne Galilea; tsakóya-la x̄ita k'e nga nachrjein nikj̄aya. ³² J̄ñà x̄ita, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya, nga j̄è 'én xi kiichja, t̄j̄ín-la k̄jot̄ixoma.

³³ Ya ni'ya ingo sinagoga t̄jna jngoò x̄ita xi in̄ima ch'o-la nej̄i síxaj̄iìn yijo-la; x̄ita j̄è, 'ñó kiichja:

³⁴ —Jesús xi Nazaret tsiji, k̄i k'oaá nikò-nájen. ¿Mé kjoa xi t̄j̄ín-lè ko ngajen? ¿Mé-ne ngajen n̄jti-nájen? ¿A kòf'ì nikjehesòn-nájen? Beèxkon-lè; j̄i-né xi X̄ita Tsjeè-la Nainá —kitsò.

³⁵ Jesús tsohótiko j̄è x̄ita nej̄i:

—Jyò t̄j̄ni, titj̄oììn yijo-la x̄ita j̄è! —kitsò-la.

J̄è in̄ima ch'o-la nej̄i, tsajndoòt'aà nangui nga nguixkon ngats'ì x̄ita, ikjoàn itj̄oììn yijo-la x̄ita j̄è, tanga nì mé xi kisiki'on. ³⁶ Ngats'ì x̄ita xi t̄ítsajna, tà kitsakj̄òn-né; k'eé tsohóko x̄ikj̄ín:

—¿Mé 'én-ne koi? K'e nga chja x̄ita j̄è, t̄j̄ín-la nga'ñó t̄ikoá t̄j̄ín-la k̄jot̄ixoma nga síkitasòn-la in̄ima ch'o-la nej̄i —kitsò.

³⁷ Jesús, kina'yà-la kóhok̄ji nga jngoò itjandì nangui xi chja-ne Galilea.

Kii kis'iin Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro

(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

³⁸ Jesús tsasítjen; itjo-ne ni'ya ingo sinagoga; kii; jahas'en ni'ya-la Simón. Jè nachíya-la Simón 'ñó xk'én. Ch'in tìnga tìjn-la. Jñà xita kiichjatjì nga skótsejèn-la. ³⁹ Jesús tsasiñiat'aà-la, tsohótikò ch'in tìnga; jè chjoón nitoón kjòndaà-ne. Ikjoàn tsasítjen, kisis'in-la xita.

Kii kis'iin Jesús nga kjin xita xk'én kisindaà-ne

(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

⁴⁰ K'e nga tíkaàtjì ts'oi, ngats'iì xita xi tìjn-la xita xk'én xi kjin skoya ch'in tìjn-la, j'iiko ñánda tíjna Jesús. Jè Jesús tsohót'aà-la tsja nga jngoò ìjngoò xita xk'én; ngats'iì xita koi, kjòndaà yijeé-ne. ⁴¹ Tìkoáá kjin ma xita xi inima ch'o-la neí itjokàjìn yijo-la nga kjòndaà-ne. 'Ñó kiichja inima ch'o-la neí:

—ji-né xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè! —kitsò.

Tanga jè Jesús tsohótikò. Mikiì kitsjaà'nde-la nga kiichja, koií kjoa-la nga jyeé beèxkon nga jè xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kii komà k'e nga jè Jesús kisika'bí 'én-la Nainá

(Marcos 1:35-39)

⁴² K'e nga jye kis'e isén, itjo Jesús; kii jngoò i'nde it'aà xìn ñánda tsjìn xita. Jñà xita tsohótjì ñánda kii. K'e nga ijchò ñánda tíjna, mejèn-la nga ya kíjnakò nga mì xìn kjoì.

⁴³ Tanga jè Jesús kitsò-la jñà xita:

—Tìkoáá mochjeén-né nga xìn naxandá kíkoáa 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. Koií xá kisikasén-na Nainá.

⁴⁴ K'oáá s'ín chjaya 'én-la Nainá kóhokji ni'ya ingo sinagoga xi tìjn ya nangui-la xita judío.

5

Kjoxkón xi komà k'e nga kjin tìn tsibíxkóya Pedro

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

¹ Jesús k'e nga síjna ya indii ndáchikon ts'e Genesaret kjòjtínè jñà xita xi ijchò nga mejèn-la kji'nchré 'én-la Nainá. ² Jesús, kijtseè jò chitso xi ya kjioondii ya indii nandá. Jñà xita nei-la xi bíxkóya tìn, jyeé itjojen chitso nga nchihoníjno na'ya-la. ³ Jesús jahas'en jngoò chitso xi ts'e Simón, tsibítsi'ba-la nga skinikjá-isa chitso-la ya ijiìn ndáchikon. Ikjoàn tsibijnaya nga tsakóya-la xita. ⁴ K'e nga jye tsakóya-la xita, kitsò-la Simón:

—Tikojì chitso-lè ñánda nga isa 'ñó nanga nandá; ikjoàn tìkatjen-ngui-ndá na'ya-nò mé-ne nga kíxkóya-nò tìn.

⁵ Simón kiichja kitsò:

—Maestro, kànik'a-nájen nìtjen nga kànixá-jen, nímé xi kàsakó-najen; tanga tsà jì xi osi nga siikatjen-ngui-ndá na'ya-na, koma-né.

⁶ K'e nga ìjngoò k'a kisikatjen-ngui-ndá na'ya-la, kjin jchán tìn tsibíxkóya, tsí mejèn xajndà na'ya-la. ⁷ K'eé kisikatjì-la tsja xíkjin nga kiichja-la jñà xita xi títsaya chitso xi ìjngoò mé ne nga kisichját'aà-la. Ingajò chitso jngoò k'a kitseè tìn. Mejèn tsà bixòngui-ndá nga 'ñó i'í komà. ⁸ Jè Simón xi tìkoá Pedro 'mì, k'e nga kijtseè kjoa koi, tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aàxìn-ná Na'èn, 'an xita jé-ná!

⁹ Jè Simón kò xita xíkjin xi taña síxákjoò, tà kjòxkón-la nga 'ñó kjin tìn kjòxkóya-la. ¹⁰ Tìkoáá tà kjòxkón-la jè Jacobo kò Juan, ixti-la Zebedeo, jñà xita xi taña síxákjoò Simón. Jesús kitsò-la Simón:

—Kì tsakjoèn-jèn, i'ndeì mì tì kii tìn kíxkóya-ne, xitaá kíxkóyi xi it'aà ts'an.

¹¹ K'e nga jye kiiko-ne chitso-la ya indii ndáchikon, yaá kitsjeiin-takòn yije tsojmì-la, ikjoàn kiitjingui-la Jesús.

K'e nga jè Jesús kisitsjeè jngoò xita xi tbindojno chrjoa yijo-la
(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Jesús k'e nga tsibijna jngoò naxandá, ijchò jngoò xita x'in xi tbindojno chrjoa yijo-la; nga kijtseè Jesús, tsohojna-ñiat'aà nangui nga kijtseèxkòn Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Nà'èn, tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

¹³ Jesús tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na; ikàtandaà-ne!

Xita jè, nitoón kjòndaà-ne. ¹⁴ Jè Jesús kitsò-la:

—Kì ya xita xi bènojmi-la; t'in ñánda tjna no'mi; takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; tji-la kjotjò xi síjé kjotixoma-la Moisés mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixkòn Nainá tikoá skoe ñà xita nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

¹⁵ Tanga Jesús, isaá 'ño kina'ya-isa-la; ko isaá kjin xita kjòxkóya xi mejèn-la nga kji'nchré-la; tikoá mejèn-la nga kòndaà-ne ch'in xi tjin-la. ¹⁶ Tanga Jesús xin'nde fi ñánda tsjin xita nga chjat'aà-la Nainá.

Kii kis'iin Jesús nga kisindaà jngoò-ne xita xi mi ki ma síhiníyá yijo-la
(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Jngoò nachrjein k'e nga tíhokóya-la xita Jesús, ya títsajnajin xita fariseo ko xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Xita koi, ján inchrobà-ne naxandá xi chja-ne Galilea, Judea ko Jerusalén. Jesús ya tijnajin inima-la nga'ño-la Nainá nga siindaà-ne ngats'ii xita xi xk'én. ¹⁸ J'ikò jngoò xita xk'én xi mikii ma síhiníyá yijo-la; kjiya-la nachan-yá. Tsohótsji'nde-la kó s'in siikas'en xotjoa ni'ya ya ñánda tjna Jesús. ¹⁹ Tanga mikii komà jahas'en ni'ya nga 'ño kjin xita títsajna; k'eé tsijin isò'nga ni'ya; jaàxin nitja; kiskinjén-jin-la xita koni s'in kjiya nachan-yá-la jè xita xk'én. Yaá tsohójna nguixkòn ñánda tjna Jesús. ²⁰ Jesús k'e nga kijtseè nga mokjeiin-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xita xk'én:

—Ngaji, jyeé kàchàat'aà-lè jé-lè.

²¹ Ñà xita fariseo ko xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohóko inima-la, kitsò: “Xita jè, chjajno-la Nainá koni s'in tsò. ¿Yá-né jè nga ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná? Tajngoò Nainá xi síjchàat'aà-ná jé-ná.”

²² Jesús kijtseèya-la koni s'in nchisíkitsjeèn; kiichja, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne inima-nò? ²³ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-la jè xita xi xk'én: “Jé-lè jyeé kichàat'aà-lè”, ko tsà xán-la: “Tisítjin koa titjei”? ²⁴ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tji'nde-na nga síjchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

Jè Jesús k'eé kitsò-la jè xita xi mikii ma síkjaníyá:

—Ji, k'oaá xan-lè, tísitjin, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

²⁵ Jè xita xk'én nitoón tsasítjen nga nguixkòn ngats'ii xita xi ya títsajna; kiskoé nachan-la xi kijnasòn; k'e nga tífi-ne ni'ya-la, jeya chjat'aà-la Nainá. ²⁶ Ngats'ii xita xi ya títsajna tà kjòxkón-la, tikoáá jeya kiichjat'aà-la Nainá. Tsakjón-ko-ne, kitsò:

—I'ndeí kàyaxkon jngoáá kjòxkón.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Leví
(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

²⁷ K'e nga jye os'in komà kjoa koi, itjo Jesús, ki; k'eé kijtseè jngoò xita xi 'mì Leví, xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì. Tijnat'aà ímixa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma. Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjingui-ná.

²⁸ Leví, tsasítjen; kisíkítsajna yije tsojmì xi tjin-la; kiitjingui-la Jesús.

²⁹ Leví, ya ni'ya-la, tsí ndaà kis'iin-la s'eí Jesús. Tíkoaá kjìn x̄ita x̄íkjín títsajna xi t̄ikoa tsojmì síkíchjítjì, k̄o x̄ita xi kj'eíí; títsat'aà ím̄ixa. ³⁰ J̄nà x̄ita fariseo k̄o x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés tsatít'aà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne j̄nà x̄ita xi síkíchjítjì tsojmì, k̄o xi t̄jín-la jé, 'yò-koo koa bichi-koo?

³¹ K'eé kiichja Jesús kitsò:

—J̄nà x̄ita xi mìtsà ch'in t̄jín-la mìtsà chjine xkìi mochjeén-la, tà j̄nà x̄ita xi xk'én xi mochjeén-la chjine xkìi. ³² Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'íkjaàj̄nàà x̄ita kixi, j̄nà-né x̄ita xi t̄jín-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì t̄jì jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònanqui-la mé-ne mì bìtsajnachjan-ne x̄ita-la

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

³³ J̄nà x̄ita kitsò-la Jesús:

—¿Mé-ne j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Juan tsí ndaà bìtsajnachjan t̄ikoa tsí ndaà bìtsi'ba; k'oaá t̄is'ín j̄nà x̄ita fariseo; tanga j̄nà x̄ita tsiji, kjèn-né koa 'biì-né?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—K'e nga bixan jngoò x̄ita, ¿a komaá síkítsajnachjaán x̄ita xi báhihtako-ná k'e nga tákó t̄jina x̄ita x'in xi kòbixan? ³⁵ Tanga kijchò nachrjein nga t̄jáxìn-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan x̄ita.

³⁶ Tíkoaá tsibénojmi jngoò-la 'én xi mangásòn [nga tsakóya-la nga j̄nà kjotíxoma jchínga, mìkìi sasén-la xi kjotíxoma xit̄se]. Kitsò-la:

—Mìtsà yá xi ote chiba nikje xit̄se nga bíto-ne k̄o nikje ibaà. Tsà kos'ín s'een k̄its'ón nikje xit̄se; tíkoaá mìkìi ndaà kóngásòn nikje xit̄se k̄o nikje ibaà. ³⁷ Tíkoaá mìtsà yá xi binchá xán ixii chrjoa jchínga; tsà kos'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, s̄ixajndà chrjoa jchínga, ikjoàn xixteèn xán; tíkoaá chija jè chrjoa. ³⁸ Jè xán ixii, chrjoa xit̄seé sinchá mé-ne nga ndaà s̄inchátjò-ne. ³⁹ Tsà yá xi skoí xán jchínga xi kjòtseé jncha, mìkìi n̄iton s̄ijé ijngoò k'a xi xán ixii. K̄itso-né: “Jè xán jchínga, isaá ndaà.”

6

K'e nga j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsate natín jè nachrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

¹ Jngoò k'a jè nachrjein nìkjáya, ja Jesús ñánda títje trigo. X̄ita xi kota'yàt'aà-la tsate natín-la trigo, tsafèya-ne tsja, ikjoàn kiskine. ² T̄jín i'nga x̄ita fariseo xi kitsò:

—¿Mé-ne k̄o'nè-enò jè kjoa xi mìkìi t̄jì'nde nga kos'ín koma j̄nà nachrjein nìkjáya?

³ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿J̄nò, a mìtsà jye t̄jiiin-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'iin x̄itaxá ítjòn xi ki'mì David k̄o j̄nà x̄ita-la xi kjihhtako k'e nga kjòhojò-la? ⁴ Jahas'en ni'ya-la Nainá; kiskoé inchrjín tsjeè-la Nainá; tsakjèn. Tíkoa kitsjaà-la x̄ita-la xi t̄jiko. Mìkìi t̄jì'nde nga j̄nà kokjèn. Tà j̄nà n̄o'mi t̄jì'nde-la nga kokjèn.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—'An xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, 'aán otìxoma-la nachrjein nìkjáya.

X̄ita xi kixit'aà jngoò tsja

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶ Jngoò k'a k'e nga jè nachrjein nìkjáya, Jesús jahas'en ni'ya ingo sinagoga; tsibíts'ia nga tsakóya-la x̄ita. Koa yaá t̄jina jngoò x̄ita xi kixit'aà tsja kixi. ⁷ J̄nà x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés k̄o x̄ita fariseo nchisíkinda Jesús kó s'iin, a s̄indaá-ne jè x̄ita xi xk'én jè nachrjein nìkjáya; mejèn-la nga skoe mé-ne nga koma kohòngui-ne. ⁸ Tanga Jesús jyeé t̄jiiin-la kó s'ín nchisíkitsjeèn j̄nà x̄ita koi. Kitsò-la jè x̄ita xi kixit'aà tsja:

—T̄is̄it̄jiiin, t̄is̄ijna kixi ya jngoò osen.

X̄ita jè tsasítjèn, tsasijna kixi. ⁹ Jesús, k'eé kitsò-la ngats'iì x̄ita xi ya títsajna:

—Jngoò kjoa skònangui-nò: ¿A tji'nde-né k'e nga jè nachrjein nìkjáya nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén? ¿A sik'en-ná o xi sindaá-ná jngoò xita?

¹⁰ Jesús kiskoòtsejèn yije-la kóhótjín xita xi ya títsajnandii-la. K'eé kitsò-la jè xita xi kixit'aà tsja:

—Tjeèndojò ndseji.

Xita jè, tsijmeé tsja, nitoón kjòndaà-ne. ¹¹ Jña xita fariseo, 'ño jti komà-la; k'eé tsibíts'ia nga tsajoóya-ne mé xi sùkò Jesús.

Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne
(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

¹² Tijnà-ne nachrjein koi, Jesús kùimijìn-jno jngoò nindoò nga kùichjat'aà-la Nainá; kisik'a nitjen nga tíchjat'aà-la. ¹³ K'e nga kis'e isén kùichja-la xita xi kota'yàt'aà-la; ikjoàn jaàjìn tejò xita xi tsibíxáya-la. ¹⁴ Jè Simón xi tikoá Pedro tsibít'aà 'ín; Andrés xi 'ndse ma Simón; Jacobo; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵ Mateo; Tomás; Jacobo, ti-la Alfeo; Simón xi ya fit'aà-la kjotíxoma ts'e xita Celote; ¹⁶ Judas, ti-la Jacobo; kò Judas Iscariote, jè xi iskan komà kondra-la Jesús.

K'e nga jè Jesús, kìn xita kisindaà-ne
(Mateo 4:23-25)

¹⁷ Jesús itjojen-jno-ne nindoò, tjikò xita xi kota'yàt'aà-la; j'ì jngoò i'nde ñánda isòn choòn; yaá tsibítsajna. Kjin ma xita-la xi ya nchikoña-la; tikoáá kjin ma xita xi kjeí xi inchrobà-ne kóhokji i'nde Judea kò naxandá Jerusalén kò xi inchrobà-ne Tiro kò Sidón, naxandá xi kjiyijòndii ndáchikon. Koi xá j'ì-ne nga kji'nchré-la Jesús, tikoá mejèn-la kondà-ne ch'in xi tjin-la. ¹⁸ Jña xita xi inima ch'o-la neí síjti-la, tikoáá kjòndaà-ne. ¹⁹ Ngats'ì xita, mejèn-la nga kòt'aà-la tsja yijo-la Jesús nga tsee nga'ño títbitjòjìn yijo-la nga mandaà yije-ne xita.

Kó kitsò Jesús it'aà ts'e xita ima kò xita nchiná
(Mateo 5:1-12)

²⁰ Jesús kiskoòtsejèn-'a xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Mé tà ndaà-anò jño xi xita ima 'mì-nò, nga tsajòn-nó jña kjòndaà xi tsjá Nainá nga jè tíhotíxoma.

²¹ 'Mé tà ndaà-anò jño xi ijò-nò i'ndeji, nga koma iskan, koskù-nò.

'Mé tà ndaà-anò jño xi chihindáya i'ndeji, nga koma iskan kijnò-nò.

²² 'Mé tà ndaà-anò k'e nga tjin xita xi síjtikeè-nò tà 'an ngatjì-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; k'e nga síkítsajnat'aàxìn-nò, k'e nga chja'on-kò-nò, k'e nga ochrjekàngui-nò koni tsá jngoò xita xi 'ño ts'en. ²³ Tsja t'è-là takòn jè nachrjein koi; títsja-là inima-nò; tsee kjòndaà tjoé-nò ján ngajmì; tikoáá jña xita jchínga-la xita xi beètoòn-nò, k'oaá tís'ín kijtseètoòn jña xita xi kùichja ngajo-la Nainá.

²⁴ 'Tanga ima-xó-nò jño xi xita nchiná 'mì-nò nga tjin yije-nò xi mochjeén-la yijo-nò [tanga mìkii níkítsjeèn kjòndaà-la Nainá xi mochjeén-la inima-nò].

²⁵ 'Ima-xó-nò xi skiì titsajnaà i'ndeji; k'e nga koma iskan, kòhojò-nò.

'Ima-xó-nò jño xi bijnò i'ndeji; k'e nga koma iskan kobaá-nò koá jchihindáya-nò.

²⁶ 'Ima-xó-nò jño k'e nga ndaà síkítsajna yije-nò xita. Jña xita jchínga k'oaá tís'ín ndaà kisikítsajna jña xita xi 'én ndiso kùichjaya.

Kó s'ín sikoáá xita kondra-ná
(Mateo 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Tanga jño xi titsana'yà, k'oaá xán-nò: Títsjacha kondra-nò, ndaà tikoo jè xi jtikeè-nò.

²⁸ Tijét'aà-la Nainá nga kátasíchikon-t'in jña xi chja'on-kò-nò, titsi'batjiò jè xi ch'o síkò-nò.

²⁹ Jè xi síjts'iin-t'aà kjiòòn, tikoá tjii-là xi ngobà; jè xi faá'an nachrokisòn-nò, tikoá tjii-là

nachro-nò xi ìjngoò. ³⁰ Nìta yá xìta xi síjé-nò tsojmì, tjiì-là; tsà yá xi skoé xi tsojmì tsajòn, kì tì kii nìjé-là. ³¹ Koni s'ín mejèn-nò nga sùiko-nò xìta, k'oaá tìs'ín tìko ngajo-nò.

³² 'Tsà matsjacha jè xi matsjakeè-nò, nìmé kjondaà xi s'e-nò, nga k'oaá tìs'ín jñà xìta ts'en, matsjakeè xìkjín. ³³ Tsà tà jñà ndaà sikoò xìta xi tìkoà ndaà síko-nò, nìmé kjondaà xi s'e-nò. Jñà xìta ts'en, k'oaá tì síko xìkjín. ³⁴ Tsà sikiña-là jè xi yaxkoòn nga koiichjí, tìkoáá nìmé kjondaà s'e-nò. Tìkoáá jñà xìta ts'en síkiña-là xìkjín nga jyeé tíjiin-là nga koiichjí yije kóhotjín. ³⁵ Tìtsjacha kondra-nò; ndaà tìkoo; tìkiña-là mé xi síjé-nò, nìmé xi chiña-là it'aà ts'e. Tsà kos'ín s'een, isaá tse kjondaà s'e-nò. Ixti-là Nainá xi 'ñó 'nga tíjna komaà k'e nga k'oaas'ín s'een koni s'ín Nainá, nga tjin-là kjohimatakòn it'aà ts'e xìta xi 'nga ikon kò xi ch'o s'ín. ³⁶ Chahimaa xinguiò koni s'ín beèhima-nò Nainá xi Na'èn-ná 'mì-là.

Mì kii koma jñà sikiñaá jé-la xìta xinguiá

(Mateo 7:1-5)

³⁷ 'Kì jé-la xinguiò 'nè kindaa mé-ne nga Nainá tìkoá mikiì sùkinda jé-nò; kì jé binchanè-là xinguiò mé-ne nga Nainá mì jé kìnchanè-nò; tìjchàat'aà-là jé-la xinguiò mé-ne nga Nainá tìkoá sùjchàat'aà-nò jé-nò. ³⁸ Tjiì-là xinguiò; jè Nainá tsjá ngajo-nò; Nainá sùichibà-nò chibà xi ndaà kitseè, xi 'ñó jncha, xi ndaà kisitsajneè kò xi tíxíteèn-tji nga kìncha chijtsa-nò; jè chibà xi sùichibaya-là xinguiò, tìjè sùichibaya ngajo-nò Nainá.

³⁹ Jesús tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Jngoò xìta xi mikiì tsejèn-la, mikiì koma kokò-la ndiyá ìjngoò xi tìkoá mikiì tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn. ⁴⁰ Jngoò xìta xi kota'yà mìtsà isa 'nga tíjna koni maestro-la; tanga k'e nga kjoehet'in-la nga ndaà skóta'yà, tìkoáá kongásòn-né koni jè maestro-la.

⁴¹ '[¿Mé-ne jé-la xinguii nìkinda-ne koa tsiji mikiì nìkindii?] ¿Mé-ne chitsejèn-la tjé xi kjinangui xkon xinguii, koa jè yá chíso xi kjinangui xkoiin mikiì chitsejèn-la? ⁴² ¿A mì 'ya-jèn yá chíso xi kjinangui xkoiin? ¿Mé-ne kò 'mì-la xinguii: “Ndsè, tjiì'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoiin”? Ngaji xi jò ma isén-lè; ítjòn tìnachrjekàngui chíso xi kjinangui xkoiin, mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tìnachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

Kós'ín 'ya-la kós'ín tjin inima-la jñà xìta

(Mateo 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ 'Tsjìn yá xi ndaà kjoàn kò ch'o kjoàn toò xi ojà-la; tìkoáá tsjin yá xi ch'o kjoàn kò ndaà kjoàn toò xi ojà-la. ⁴⁴ Nga jngoò ìjngoò skoya yá, k'oaá s'ín yaxkon-la koni kjoàn toò xi ojà-la. Jè toò ikò, mìtsà yá na'yá ojà-la. Tìkoáá jñà toò uva mìtsà na'yá xanchroò ojà-la.

⁴⁵ Koni kjoàn yá, k'oaá tì kjoàn xìta; jngoò xìta xi 'én ndaà chja, koiì-né nga kjondaà tíjiin inima-la; koa jngoò xìta xi 'én ts'en chja, koiì-né nga kjoats'eén tíjiin inima-la; nga k'oaá tsò 'én xi nokjoá koni tsò kjohítsjeèn xi tíjiin inima-ná.

Chrjò ni'ya xi jò ma-ne

(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ '¿Mé-ne kos'ín 'mì-ná nga bixón: “Na'èn, Na'èn”, koa mikiì nìkitasòn koni xan-nò? ⁴⁷ K'oaá xan-nò yá xi mangásòn jè xìta xi 'an fit'aà-na, xi 'nchré 'én-na, tìkoá síkitasòn. ⁴⁸ Jè mangásòn jngoò xìta xi bíndaà ni'ya-la; 'ñó nanga ò'ngui; bíjna tàts'en chrjò ni'ya ya isòn naxi. K'e nga 'ba jtsí xkón, f'ii xajngá nandá, kaàt'aà'ñó-la ni'ya; nìmé xi síko nga ya tíjindaàsòn naxi. ⁴⁹ Tanga jè xi 'nchré 'én-na koa mikiì síkitasòn, k'oaá ngaya-la koni jngoò xìta xi bíndaàsòn ni'ya-la ñánda tà nangui; mikiì ndaà bíndaà tàts'en chrjò; f'ii xajngá nandá, kaàt'aà'ñó-la ni'ya; yaá bixòña ni'ya jè; jngoò k'a bixòjen.

7

Kii komà nga kjondaà-ne chi'nda-la xi xìta sko-la soldado

(Mateo 8:5-13)

¹ Jesús, k'e nga jye tsakóya-la xita naxandá xi nchi'nchré 'én-la, kii, jahas'en-jìin naxandá Capernaum. ² Ya tíjna jngoò soldado ítjòn. Jè chì'nda-la, 'ño xk'én. Kjömeè biyaà. Tanga 'ño tjòkèè. ³ K'e nga kii'nchré xita jè it'aà ts'e Jesús, kisikasén xita jchínga xi ts'e xita judío nga kii kítsi'ba-la Jesús mé-ne nga kàtjanchrobá, kàtasíxki-la jè chì'nda-la xi xk'én. ⁴ Jñà xita jchínga, k'e nga ijchòkon Jesús 'ño tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Ok'ín-la nga sìchját'aà-la xita ítjòn jè. ⁵ Tsjakeè naxandá xi chja-ne Judea, koa jè tsibíndaà jngoò-ná ni'ya ingo sinagoga i naxandá-ná.

⁶ Jesús kii'ko jñà xita jchínga koi, tanga k'e nga jye kjomeè bijchó chrañat'aà-la ni'ya, jè xita ítjòn-la soldado kisikasén i'nga amigo-la nga kitsò-la Jesús:

—Na'èn, kì yijo-lè nìjti-la. 'An, mìkii ok'ín-na nga ngaji k'óin sobi ni'ya-na. ⁷ Tìkoaá mìkii ok'ín-na nga 'an kòfikon sobà-lè. Tanga tjii okixi nga kàtandaà-ne chì'nda-na. ⁸ 'An, tíjiiin-na nga tíjn-lè kjotíxoma. Tìkoaá 'an, tíjn-na xita ítjòn xi otíxoma-na, tìkoaá tíjn-na soldado xi 'an otíxoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, fi-né; xan-la xi ijngoò: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chì'nda-na: “K'oa t'jin”, síkitasòn-na.

⁹ K'e nga kii'nchré Jesús jñà 'én koi, tà kjòxkón-la. K'eé kiskoòtsejèn-a jñà xita xi tjingui-la; kitsò-la:

—K'oaá xan-nò, ya Israel, ni saà jngoò xita sakó-na xi kos'ín ndaà mokjeiín-la koni jè xita jè.

¹⁰ Jñà xita xi kii'kaá Jesús, k'e nga j'ii-ne, jè chì'nda xi xk'én, jyeé kjòndaà-ne.

Kós'ín komà k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la ki'ndí-la chjoón ka'àn

¹¹ Nga komà iskan Jesús kii jngoò naxandá xi 'mì Naín. Tjiko xita xi kota'yàt'aà-la, tìkoaá kjìin xita xi tà xita naxandá tjingui-la. ¹² K'e nga jye ijchò chraña ijto xotjoa naxandá, kjìin ma xita naxandá xi kjihijtakò chjoón ka'àn nga nchifi kíhijìin jngoò mik'en xi ti tà jngoò-la jè chjoón ka'àn. ¹³ Na'èn-ná Jesucristo, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè; kitsò-la chjoón ka'àn:

—Kì chihindáya-jèn.

¹⁴ Kii kasit'aà chraña-la jè kaxa mik'en, tsohósòn-la tsja; jñà xita xi yangui mik'en chinchako. Kitsò Jesús:

—Ngaji ti, k'oaá xán-lè: ¡Tisítjiiin!

¹⁵ Jè mik'en nitoón tsibìjna kixi; ikjoàn kii'chja. Jesús, k'eé kisìngatsja nea-la. ¹⁶ Ngats'ii xita xi tjiko, tà kitsakjòn-né; k'eé jeya kisikìjna Nainá kitsò:

—Jngoò xita tíjnako-ná xi 'ño ndaà chja ngajo-la Nainá.

Tìkoaá tíjn xi kitsò:

—Nainá j'ii kasiko naxandá-la.

¹⁷ Jñà 'én koi, kina'yà-la kòhokji nangui Judea, ngats'ii i'nde nga jngoò itjandii nangui Judea.

Xita xi kota'yàt'aà-la Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 11:2-19)

¹⁸ Juan xi kis'iin bautizar xita kii'nchré yije kjoa xi tís'ín Jesús; jñà xita xi kota'yàt'aà-la tsibénojmi-la. K'eé kii'chja jò-la xi xita ts'e. ¹⁹ Kisikasén ñánda tíjna Jesús nga skonangui-la, ¿a jè-né xi Cristo xi tíjnè-la nga kjoí a xi k'ejí chíña-lá? ²⁰ Jñà xita-la Juan, k'e nga ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Jè Juan kàsikasén-najen xi it'aà tsiji nga chjinangui-lèjen, ¿a ji-né xi Cristo xi tíjnè-lè nga kjoii a xi k'ejí chíña-lajen?

²¹ Tjje-ne hora, Jesús, kjìin xita kisindaà-ne xi xk'én, xi kjo'in nchisíkjeiín, xi inima ch'o-la neíj tíjiiin inima-la; tìkoaá kjìin xita xi mìkii tsejèn-la kjòndaà-ne. ²² Jesús kitsò-la jñà xita xi ijchòkon:

—Tanguió tènojmi-là Juan jñà kjoa xi kà'yaà ko xi kàna'yà. Jñà xita xi mìkii tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jñà xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tíbindojno chrjoa yijo-la,

tí matsjeèjnoó-ne yijo-la; jñà xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; ko xita xi jye k'en, nchi-faáyaá-la; koa jñà xita ima, jye tís'enojmi-la 'én ndaà-la Nainá. ²³ Mé tà ndaà-la jè xita xi ngui jngoò k'a ndaà mokjeiin-la it'aà ts'an nga nimé xi osijna-ikòn-la!

²⁴ K'e nga jye kii-ne xita xi kisikasén Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-là ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngoò yá ínaxo xi sijtiya-la tjo? ²⁵ ¿Mé-né xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngoò xita xi 'ñó ndaà kji nikje-la? Jñò, jyeé 'yaà, jñà xi ndaà kjoàn nikje xi ókjá, xi tikoá 'ñó ndaà kjoàn tsojmi xi tjín-la, yaá títsaya ni'ya-la xitaxá ítjòn. ²⁶ Tanga, ¿mé xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá 'ñó ndaà koni jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá. ²⁷ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én; jè xi kojindaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

²⁸ K'oaá xán-nò, ngats'ii xita xi tjín i'isò'nde, nijngoò xita xi mangásòn koni jè Juan xi kis'iin bautizar xita, tanga ya jjiin naxandá ñánda otixoma Nainá, jè xita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tjina mi k'oaá-ne koni Juan.

²⁹ K'e nga kii'nchré jñà xita naxandá ko jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmi, kjòjngoò-ikon nga ndaà tjín jè ndiyá kixi-la Nainá, nga jye komà bautizar it'aà ts'e Juan.

³⁰ Tanga jñà xita fariseo ko xita chjine xojon ts'e kjotixoma-la Nainá, mìkì komà bautizar it'aà ts'e Juan. Tsachrjengui-né kjondaà xi tjindaà-la Nainá nga tsjá-la xita koi.

³¹ Jesús kitsò:

—¿Yá xi siingásòn-koáa jñà xita xi tjín naxrjein i'nde? ¿Kó kjoàn xi kongásòn-ko?

³² Jñà kongásòn-kjoò jñà ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xíkjin, tsò-la: “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò mìkì kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga mìkì kàchìhindáyaà.” ³³ J'ii Juan xi kis'iin bautizar xita xi mìtsà inchrájin tsakjèn, tikoá mìtsà xán kits'ii koá jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neií tjín-la.” ³⁴ Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñò, k'oaá s'ín bixón i'nde: “Xita chrjá'a-né, xita ch'i-né, amigo-la-né jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmi ko jñà xi xita jé.” ³⁵ Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjín k'e nga jye bitasòn.

Kó tsò 'én xi kiichja Jesús k'e nga jngoò chjoón xi tse jé tjín-la tsaníjno ndsoko

³⁶ Jngoò xita fariseo kiichja-la Jesús nga mejèn-la kokjen-ko. K'e nga jahas'en ni'ya-la jè xita fariseo, tsibijnat'aà ímixa. ³⁷ Ya naxandá jè, tjina jngoò chjoón xi tse jé tjín-la. K'e nga kii'nchré nga ya tjinat'aà ímixa Jesús, ya ni'ya-la jè xita fariseo, ijchòko jngoò chitsín xi tjíya-la xkii xi ndaà jne. ³⁸ Yaá tsasijnat'aà ijton ndsoko Jesús nga tíkjindáya. Ikjoàn tsaníjno ndsoko Jesús ko ndáxkon. K'eé kisixijno-ne ko tsja skò. Kjìn k'a kiskine'a ndsoko. Ikjoàn kiskaàjno xkii xi ndaà jne. ³⁹ Jè xita fariseo xi kiichja-la Jesús, k'e nga kijtseè kjoa koi, kitsò jjiin inima-la: “¿Mé-ne nga mìkì beèxkon-ne yá chjoón-ne xi otísiko? Tsà kixi kjoa nga jè xita xi chja ngajo-la Nainá, skoexkon-né nga chjoón xi jé tjín-la.” ⁴⁰ K'eé kiichja Jesús, kitsò-la:

—Simón, jngoò kjoa koxán-lè.

Simón kitsò:

—Maestro, kot'in-ná.

⁴¹ Jesús kitsò:

—Jò xita títsajna xi ton tjen-la ts'e xita xi síkìña ton; jngoò xi 'òn sìndo tjen-la; jè xi ijngoò icháte tjen-la. ⁴² Ingajò xita koi, tsjin-la ton xi kojichjí ngajo-ne. Jè nei-la ton kisijchàat'aà-la ingajò. Kot'in-ná, ¿ñá-laá ingajò xita koi xi isa 'ñó matsjakeè jè nei-la ton?

⁴³ Kiichja Simón kitsò:

—'An, k'oaá s'ín síkítsejèn, jè-la xi isa tse ton kitjen-la.

Jesús kitsò:

—Ndaà kichoòsòn-la.

⁴⁴ Jesús kiskoòtsejèn-jno jè chjoón, kitsò-la Simón:

—Chítsejèn-la chjoón jè. 'An, k'e nga kòfahas'eèn ni'ya-lè [mikiì kànìkitasoìn koni s'ín tjín kjotíxoma tsaján]; mikiì kò'biì-ná nandá xi mochjeén-la ndsokoaà nga saníjno; tanga chjoón jè, ndáxkoón kòhoníjno-ne ndsokoaà koa tsja skoó kàsíxìjno-ne. ⁴⁵ K'e nga kànìhixat'aà-ná mikiì kichine'a-ná tanga chjoón jè, kóni kòfahas'eèn ni'ya-lè tíkine'a ndsokoaà.

⁴⁶ Ngaji, mikiì kànáhihnoi asitì skoaà, tanga chjoón jè, kòfáhihno ndsokoaà xkiì xi ndaa jne. ⁴⁷ Koiì k'oas'ín xan-lè: Chjoón jè, jyeé kàchàat'aà yije-la ngats'iì jé-la koi kjoa-la nga 'ñó matsjakeè-na, tanga jè xita xi chiba kàchàat'aà-la jé-la, isaá chiba matsjakeè-na.

⁴⁸ K'eé kitsò-la Jesús jè chjoón:

—Jé-lè jyeé kàchàat'aà-lè.

⁴⁹ Jña xita xi taña títsajnat'aà ímixa kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xita-né jè nga tikoá ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná?

⁵⁰ Jesús kitsò ìjngoò k'a-la jè chjoón:

—Koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga bitjotjì-ne jé-lè; t'in-là ndaa-ne.

8

Íchjín xi kisìchját'aà-la Jesús

¹ K'e nga komà iskan, Jesús, kjìn naxandá tsajmeè, ko rancho, nga kiìchjaya ko kisika'bí 'én ndaa-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. Tjiko xita-la xi tejò ma-ne. ² Tikoáá tjiko i'nga íchjín xi jye kjòndaà-ne ch'in neíí-la ko xi kj'eíí ch'in. Yaá tjiko María jè xi Magdalena 'mì, xi itoò iníma ch'o-la neíí itjojìin yijo-la; ³ tjiko Juana, chjoón-la Chuza xi síkinda tsojmì-la xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes; tikoáá tjiko xi 'mì Susana koa kjìn-isa íchjín tjiko xi síchját'aà-la mé tsojmì xi tjín-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ K'e nga jye kòkjìn xita xi xki xi ján naxandá j'iì-ne, Jesús, tsibénojímí-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

⁵ —Jngoò xita xi kiì kíjndi xojmá. K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Koa chinchane xita koa jña nise tsakjèn. ⁶ Nguì k'oá tjín chixòsòn ya ñánda naxi choòn, tanga k'e nga isò xojmá, nitoón kixi nga mikiì 'nchi'nde nangui. ⁷ Nguì k'oá tjín chixò ya jjiin na'yá; yaá taña isòkjoò; k'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. ⁸ Nguì k'oá tjín chixò ñánda nangui ndaa; isò, kjò'nga, koa tsajà-la toò; kitsjaà jngoò sìndo nga jngoò ìjngoò.

Jesús k'e nga jye tsibénojímí kjoa koi, 'ñó kiìchja, kitsò:

—¿Ndaà tina'yaà koni xan-nò!

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisìkjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Jña xita xi kota'yat'aà-la Jesús kiskònangui-la kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojímí-la xita. ¹⁰ Jesús kitsò:

—Jño, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa ma-la xi bénojímíya kó s'ín otíxoma Nainá; tanga jña xita xi kj'eíí, tà kjoa xi mangásòn s'enojmí-la, mé-ne nga mikiì skoe-ne xi kjoa kixi nas'ín skótsejèn, mikiì kochiya-la nas'ín nchi'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bitje xojmá

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ 'Jè kjoa xi mangásòn ts'e xojmá, kií tsòyaá-ne: Jña xojmá, jè 'én-la Nainá. ¹² Jña xojmá xi chixò iya ndiyá, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá, ìkjoàn f'iì xita neíí, faáxìn jè

'én jjiin inima-la mé-ne nga mikiì kokjeiin-la koa mikiì kitjojiin kjo'in inima-la. ¹³ Jña xojmá xi chixòsòn naxi, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá, k'e nga tats'en-la kjoa tsjaá ma-la nga mokjeiin-la, tanga tsjin-la i'ma; tà chibaá nachrjein mokjeiin-la; k'e nga mé kjoa xi sakó-la, nitoón síkijna-ne. ¹⁴ Jña xojmá xi chixò jjiin na'yá, jña ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá; k'e nga jye tjimaya ndiyá-la Nainá, bíts'ia nga síkájno-la yijo-la, ótsji xi kjoa nchiná ko xi kjoa kjotsja. Jña kjoa koi xi tjin isò'nde bíchjoà-ikòn-la nga mikiì makixi nga ojà-la toò. ¹⁵ Jña xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, jña ngaya-la xita xi ndaà tjin ko xi kixi tjin inima-la; 'nchré 'én-la Nainá tikoá bíjiin-ikon 'én xi 'nchré; ndaà bincha kixi skanda k'e nga ndaà makjin-ya jña 'én.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn
(Marcos 4:21-25)

¹⁶ Tsjin xita xi oká ni'ín, ikjoàn bítsa'ma, o xi ya síkijnangui nachan; jngoò ni'ín xi tì, sijna 'nga-né; yaá sijnaya candelero mé-ne nga kohiseèn-la jña xita xi kjoahas'en ni'ya.

¹⁷ Nimé kjoa tjin xi tji'ma i'ndeji xi mikiì kotsejèn nga koma iskan; tikoáá tsjin kjoa xi tji'ma i'ndeji xi mikiì jcha-la. Ngats'iì kjoa skoexkon yije xita.

¹⁸ T'een kindá kjohitsjeèn-nò k'e nga kiná'ya 'én-la Nainá. Ndaà tiná'yaá. Nga jè xi tjin-la kjohitsjeèn k'oji isa-la; tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la mé xi k'oas'ín síkitsjeèn nga tjin-la.

Nea-la Jesús ko 'ndse
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

¹⁹ Nea-la ko 'ndse kiikon ñánda tjina Jesús. Tanga mikiì komà ijchò skanda ñánda tjina nga 'ño kjin ma-ne xita xi títsajna. ²⁰ Jesús kis'enojmi-la, kitsò-la:

—Nea-lè ko jña 'ndsì, ján nditsiaán títsajna, mejèn xó-la nga skótsejèn-lè.

²¹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Xi nea-na ko xi 'ndsè xan-la, jña-né xi 'nchré 'én-la Nainá, tikoá síkitasòn.

K'e nga jè Jesús kisikijnajyò tjojkón
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

²² Jngoò nachrjein, Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la jahas'en jngoò chitso, kitsò Jesús:

—Tíkjaán, kitjajtoaá ján xijngoaà ndáchikon.

Ikjoàn kiì. ²³ Tanga k'e nga kiisondá chitso, Jesús tsohojnafè-né. Ikjoàn kjòts'ia nga j'ii tjojkón ya jjiin ndáchikon. Jyeé tífahas'en nandá chitso; xkón tjin tsà ya skajiin-ndá. ²⁴ Jña xita-la k'eé kiikon nga kisikjaá-la Jesús; kitsò-la:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Chitso, jye tíkaànguindá! Jyeé-la kiyá.

Jaá-la Jesús; ikjoàn tsohótiko tjojkón ko ndáchikon, nitoón kisijyò-ne, kjòndaàya-ne.

²⁵ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne mikiì mokjeiin-nò it'aà ts'e Nainá?

Jña xita-la tà kitsakjòn-né. Tà kjòxkón-la. Kitsò-la xikjín:

—¿Yá xita-ne jè nga chja-la tjo ko nandá koa síkitasòn-la?

Xita Gadara xi kjin inima ch'o-la neií tjiin inima-la
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

²⁶ Ikjoàn ijchò ya nangui-la xita Gadareno xi kijna xijngoaà ndáchikon ts'e Galilea.

²⁷ K'e nga itjojen chitso, Jesús, ijchò kasit'aà jngoò-la xita x'in xi ya i'nde-la naxandá Gadara. 'Ñó kjòtseé tjiin yijo-la inima ch'o-la neií; mìtsà nikje ókjá, koa mì ni'ya tjin-la; yaá xó bijnaya ngajo-la mik'en. ²⁸ Xita jè, k'e nga kijtseè Jesús, 'ño kiskindàyat'aà-la koa tsasèn-xkó'nchit'aà-la; ikjoàn 'ño kiichja, kitsò:

—Jesús, ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè xi 'ño 'nga tjina, ¿mé xi mejèn-lè ko 'an?

¡Bìtsi'bà-lè, kì yatoòn-ná!

²⁹ Koií okitsò-ne, nga jè Jesús, jyeé kòs'ín tsatíxoma-la jè iníma ch'o-la neíí nga kàtitjòjìn yijo-la xítà jè. Jyeé kjòtseé kòs'ín tíjìn yijo-la nga biyaàxín; nas'ín na'ńó kichà cadena sit'aà'ńó ndsokò kò tsja, chíkjoáá-la nga otejtso, ikjoàn fiko jè iníma ch'o-la neíí yà nangui kixì ñánda tsjìn xítà. ³⁰ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Xítà jè kitsò:

—Legión 'mì-na.

Koií kò'mì-ne nga 'ńó kjin iníma ch'o-la neíí tíjìn yijo-la. ³¹ Jñà iníma ch'o-la neíí tsibítsi'ba-la Jesús nga mì yaá sùkatsjòya nítjan-la neíí ñánda tíjìn kjo'in. ³² Yà it'aà nindoò, 'ńó kjin ma chingà xi nchikjèn-jno ijìn ijñá. Jñà iníma ch'o-la neíí, tsibítsi'ba-la Jesús nga tsjá'nde-la nga ya kjoahas'en-jìn yijo-la chingà. Jesús, kitsjaà'nde-la. ³³ Jñà iníma ch'o-la neíí, nga jye itjòjìn yijo-la xítà jè, ikjoàn jahas'en-jìn yijo-la jñà chingà. Ikjoàn jñà chingà tsatíkájèn-jno yà naxì skanda ijìn nandá; yaá k'en-jìn nandá ngats'ì jñà chingà.

³⁴ Jñà xítà xi nchikondà chingà, k'e nga kijtseé kjoa xi komà, tsangachikon nga kisikí'nchré naxandá kóhokji ñánda rancho. ³⁵ Jñà xítà naxandá, k'e nga kiì'nchré, itjo katsejèn jñà kjoa xi komà. Kiì ñánda tíjna Jesús. Tíkòya ya tíjnat'aà ndsokò Jesús jè xítà xi jye itjòjìn-ne yijo-la jñà iníma ch'o-la neíí. Jyeé íkjá-ne nikje-la, tíkòyá jyeé ndaà tíjìn-ne kjòhítsjeèn-la. Jñà xítà k'e nga kijtseèxkon, tà kitsakjòn-la. ³⁶ Jñà xítà xi kijtseé kjoa koi, tsibénojímí-la xikjín kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jè xítà xi iníma ch'o-la neíí kisijìn yijo-la. ³⁷ Ngats'ì xítà xi títsajna yà nangui-la xítà Gadareno, kóhokji jngòò itjandì, tsibítsi'ba-la Jesús nga kàtjì-ne, koií kjoa-la nga 'ńó kitsakjòn xítà koi. Jesús jahas'en-ne chitso, ikjoàn kiì-ne. ³⁸ Jè xítà xi jye itjokàjìn-ne yijo-la iníma ch'o-la neíí tsibítsi'ba-la Jesús nga mejèn-la nga ya kojmeiiko; tanga jè Jesús kitsjaà-la okixì nga kàtjina; kitsò-la:

³⁹ —T'in-ne ni'ya-lè, ténójímí yije-la xítà nga 'ńó tse kjoa kàsiko-lè Nainá.

Xítà jè, kiì-ne; ikjoàn tsibíts'ia nga tsibénojímí, kisihingasòn 'én kóhokji naxandá jè nga 'ńó tse kjoa kisiko Jesús xi it'aà ts'e.

Tsòti-la Jairo kò chjoón xi kitsobà itjòn nikje-la Jesús

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

⁴⁰ K'e nga jye j'ì jngòò k'a-ne Jesús ján xijngoaà ndáchikon, kjòtsjaá-la jñà xítà xi kjin ma-ne, koií kjoa-la nga ngats'ì, nchikòña-la. ⁴¹ J'ìikon jngòò xítà skò-la xi ts'e ni'ya jngò sinagoga xi 'mì Jairo; tsasèn-xkó'nchit'aà ndsokò Jesús, tsibítsi'ba-la nga mejèn-la kjiko ni'ya-la. ⁴² Koií xá j'ìkjaá-ne nga jye tíbiyaà ndí tsòti-la xi tajngòò ma-ne xi tejò nó tíjìn-la.

Jesús, k'e nga tífi, jñà xítà nga kjin ma-ne, chiba-la tsohó'nchò'ńó-né. ⁴³ Yà sóhòjìn jngòò chjoón xi jye kjò tejò nó tíjìn-la ch'in jní. Jye kjò tse tòn kò tsojmì xi tíjìn-la kisikjeheya xi kjoa ts'e chjìnexkiì; mìkiì mandaà-ne nítà yá xi síxkiì-la. ⁴⁴ Chjoón jè, kiì kasit'aà chraña-la Jesús ya ijton íts'in nga kitsobà'ńó itjòn nikje-la, koa jè jní xi tíxíteèn-la, nitoón kisijyò-ne. ⁴⁵ K'eé kiskònangui Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi kàtsobà-na?

Ngats'ì xítà kitsò:

—Mìtsà yá-jèn.

K'eé kitsò Pedro kò xítà xi i'nga:

—Maestro, jñà xítà nga kjin ma-ne fàhitjèn-lè koa ó'nchò'ńó-lè, ngaji si-né: “¿Yá-né xi kàtsobà-na?”

⁴⁶ Jesús kitsò jngòò k'a:

—Tjín xi kàtsobà-na; kàbeéyaá-na nga kòbitjòjìn nga'ńó yijo-na.

⁴⁷ Jè chjoón, k'e nga kijtseé nga mìkiì koma kójna'ma nga ki'yat'in-la, chiba-la tíhotsé yijo-la nga tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús. Tsibénojímí-la nga nguixkon ngats'ì xítà naxandá mé kjoa-ne nga nikje-la Jesús kitsobà-ne, koa kó s'ín nga nítòn kjòndaà-ne ch'in-la.

⁴⁸ Jesús kitsò-la:

—Ndí neaa, koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne.

49 Tákó tìk'eé tíchja-ísa Jesús nga j'ìi jngoò xìtá xi ts'e xìtá ítjòn xi inchrobà-ne ni'ya-la nga kitsò:

—Ndí tsòti-lè jyeé k'en; kì tì kii nìjti-là Maestro.

50 K'e nga kii'nchré Jesús kitsò-là:

—Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè, jè ndí tsòti-lè kondaá-ne.

51 K'e nga jahas'en ni'ya, Jesús, mìkii kitsjaà'nde-là xìtá xi k'ejí nga jahas'en-ko, tà jè Pedro, Jacobo, Juan, kò na'èn-là kò nea-là ndí tsòti. 52 Ngats'ìi xìtá xi títsajna, nchikjindáya-né koa nchisíkájno-né xi it'aà ts'e ndí tsòti. Tanga jè Jesús kitsò-là:

—Kì chihindáya-jèn; mìtsà kòbiyaà ndí tsòti, tà kjinafè-né.

53 Jñà xìtá xi títsajna tà tsijnòkèè Jesús nga tíjii-là nga jyeé k'en. 54 Tanga Jesús kiskoé tsja ndí tsòti; 'nó kii'chja-là kitsò-là:

—Tsòti, itisítjii!

55 J'ìi jngoò k'a-ne inima-là; ikjoàn nitoón tsasítjen; Jesús kitsjaà okixi nga tsjá-là xi skine. 56 Jñà xìtá jchínga-là, tà kjòxkón-là; tanga jè Jesús kitsò-là:

—Kì yá xìtá xi bènojímí-là jè kjoa xi kòma.

9

K'e nga jè Jesús kitsjaà-là xá xìtá-là xi tejò ma-ne

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

1 Jesús kii'chja-là xìtá-là xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-là; kitsjaà-là nga'nó kò kjotíxoma nga kochrjeiín yiye inima ch'o-là neí xi tíjii yijo-là xìtá; tìkoa koma-là siindaà-ne xìtá xi ch'in xk'én tjín-là. 2 Kisikasén nga kichjaya kó s'ín otíxoma Nainá, tìkoa siindaà-ne xìtá xi ch'in tjín-là. 3 Kitsò-là:

—Nimé xi ch'aà xi ts'e ndiyá; kì yá garrote ch'aà; kì na'yaá ch'aà; kì inchrajín ch'aà; kì toón ch'aà; tìkoa kì jò nàchro ch'aà. 4 Nita ñánda ni'ya nga kijchoò, yaá títsajna, skanda k'e kitjoo-nò. 5 Tsà jngoò naxandá ñánda kijchoò, tsà mìkii skoétjò-nò, titjojñò, titsajneè chijo-là ndsokò nga kateè kjoa koi koni jngoò seña, nga jñò, mì tì kii sis'in-là; kjo'íin s'e-là nga mìkii mokjeiín-là.

6 Itjo xìtá koi, xkì xi ján naxandá kii; kisika'bí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tìkoaá kisindaà-ne xìtá xi ch'in tjín-là nga kijjindà naxandá.

K'e nga k'en Juan xi kis'ìin bautizar xìtá

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

7 Jè xìtaxá ítjòn xi 'mì Herodes, k'e nga kii'nchré ngats'ìi kjoa xi tís'ín Jesús, mìkii beè kó s'ín siikítsjeèn, nga tjín i'nga xìtá xi tsò: “Juan, jyeé jaáya-là.” 8 Xìtá xi i'nga tsò: “Jè Elías xi tsatsejèn jngoò k'a-ne.” Tìkoaá xìtá xi k'ejí tsò: “Jaáya jngoò-là xìtá jchínga xi kii'chja ngajo-là Nainá.” 9 Kitsò Herodes:

—'An sobà tsibixá-là xìtá xi kisik'en Juan nga tsatesin. ¿Yá xìtá-ne jè xi kos'ín tís'ín kjoa xi 'nchré?

K'oaá ma-ne nga mejèn-là skoexkon Jesús.

K'e nga 'òn jmii xìtá kisikjèn Jesús

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

10 K'e nga j'ìi jngoò k'a-ne jñà xìtá xi tsibíxáya-là Jesús, tsibénojímí ngats'ìi kjoa xi kis'ìin. Jesús, k'ee kii'ko jngoò i'nde ts'e naxandá Betsaida ñánda tsjín xìtá. 11 Jñà xìtá, k'e nga kii'nchré nga jye kii Jesús, kii'tjinguí-là; k'e nga ijchòtjinguí-là, Jesús, kisis'in-là, tsohóko, tsibénojímí-là kó s'ín otíxoma Nainá, tìkoa kisindaà-ne xìtá xi mochjeén-là nga kondaà-ne.

12 K'e nga jye tímahixòn, jñà xìtá-là xi tejò ma-ne, ijchò kinchat'aà-là Jesús, kitsò-là:

—Kot'in-là ngats'ìi xìtá kàtjì-ne mé-ne nga kàtasíkjáya ya naxandá chrañàt'aà kò rancho ñánda sakò-là xi skine. I i'nde ñánda titsajnaá, it'aà xìn-né, nimé tjín.

13 Jesús kitsò-là:

—Tjiì-là jñò xi kòkjen xità koi.

Jñà xità-là kitsò:

—Nimé tjín-najen, tà 'òn ma inchrájin-najen koà jò ma tìn, tà jè-la tsà konguí kin-daà-lajen xi kòkjen ngats'iì xità koi.

¹⁴ Maá-là tsà 'òn jmiì xi nguì xità x'in.

Jesús kitsò-là xità xi kota'yàt'aà-là:

—Tíkítsajnajtión, icháte icháte tíkítsajna-nò.

¹⁵ K'oaá s'in kisikítsajna kóhotjín. ¹⁶ Jesús, kiskoé jñà inchrájin xi 'òn ma-ne ko jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmiì; kitsjaà-là kjondaà Nainá; ikjoàn kisixkoaya inchrájin, k'eé kitsjaà-là jñà xità xi kota'yàt'aà-là nga kisika'bí-là jñà xità xi kjìn ma-ne.

¹⁷ Tsakjèn yije kóhotjín xità, kó nga kjòskì; k'eé tsibíxkó-ne jñà xi tsiningui-ne; nguì tejò nisiyá komà.

Kós'in kiichja Pedro nga jè Jesús xi Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

¹⁸ Jngoò k'a k'e nga tíjnat'aàxìn Jesús nga tíchjat'aà-là Nainá, ya títsajnakò xità xi kota'yàt'aà-là. Jesús kiskònangui, kitsò-là:

—¿Kó tsò xità, yá-ná 'an?

¹⁹ Jñà xità-là kitsò:

—Tjín xi tsò: jè Juan xi kis'iìn bautizar xità, tikoáá tjín xi tsò: jè Elías, koà tjín i'nga xi tsò: jaáyaá-la jngoò-là xità xi chinchima kjòtseé xi kiichja ngajo-là Nainá.

²⁰ Jesús kiskònangui-là kitsò-là:

—Jñò, kó bixón. ¿Yá-ná 'an?

K'eé kiichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo xi xó kisikasén-lè Nainá.

K'oaá s'in tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-là

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

²¹ Tanga Jesús 'ñó tsibít'in-là nga mì yá xità xi keènojmi-là kjoà koi. ²² Kitsò-là:

—'An xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, tseé kjo'in siikjiaán; kochrje-nguui-na jñà xità jchínga, ko xità sko-là nò'miì ko xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskì Moisés. Siik'eén-na tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoááya-na.

²³ Xi komà iskan kitsò-là kóhotjín:

—Tsà yá xi mejèn-là nga xità ts'an koma, kàtatsjeiìn-takòn mé xi mejèn-là yijo-là; koni jngoò xità xi 'yajen krò-là, nachrjein inchiòn kàtijnandaà nga siikjeiìn kjo'in xi kjoà ts'an; ndaà kàtjit'aà-na. ²⁴ Nga nità yá xità xi mejèn-là kochrjetjì yijo-là nga nimé kjo'in sakò-là, tà saá siichija-né ko kjo'in kijnajìn; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-là xi kjoà ts'an, jè-né xi kitjokàjìn kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kijná. ²⁵ ¿Mé xi siikijne jngoò xità nas'in tjoé yije-la isò'nde tsà chija inima-là koà siikits'ón yijo-là? Nimé. ²⁶ Tsà tjín i'nga xità xi kosobà-là it'aà ts'an ko it'aà ts'e 'én-na, tikoáá 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, kosobà-na k'e nga kitjojen jngoò k'a nga skoe xità kjoajeya-na, skoe kjoajeya-là Na'èn-na tikoá skoe kjoajeya-là ts'e àkjale tsjeè-là Nainá. ²⁷ Xi okixi, k'oaá xán-nò, jindé títsajnajìn i'nga xità xi mìkì kiyá skanda k'e nga skoe kó s'in otíxoma Nainá.

Kiì komà k'e nga jè Jesús jahatjia í'ño isén-là kóhokji yijo-là

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ Tjín-là tsà kó jìn nachrjein nga tsibénojmi 'én koi, Jesús, kiimijìn-jno jngoò nindoò nga kiichjat'aà-là Nainá. Kiìko Pedro, Juan ko Jacobo. ²⁹ K'e nga tíchjat'aà-là Nainá, Jesús, jahatjia í'ño isén-là; jè nikje-là 'ñó kjòchroba; tsí ote tsatsejèn. ³⁰ Jò xità x'in tsatsejèn xi nchijoókjoò Jesús, jè Moisés ko Elías. ³¹ Xità koi, tsí ote choòn kjoajeya-là nga jngoò itjandiì ñánda jncha. Nchijoóya-ne nga jè Jesús, jye tífi síkitasòn kjoà ján Jerusalén nga ya kiyá. ³² Jè Pedro ko xità xíkjin, tsí 'ñó nijñá-là, tanga k'e nga jye kitjaàxìn-là

nijña kijtseèkxon kjoajeya-la Jesús ko jña xita xi jò ma-ne xi títsajnakò. ³³ K'e nga jye chinchat'aà xìn-la Jesús xita koi, jè Pedro kitsò:

—Maestro, ndaa tjin nga i titsajnaa. Kíndaá jàn ni'ya xkójndà, jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés, jè xi ijngoò ts'e Elías.

Jè Pedro tà k'oaá kitsò, mì tì kii beè-ne kó s'ín kichja. ³⁴ Tik'e-né nga tíchja Pedro, j'ii jngoò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma xita koi. K'e nga jahas'en-jiiñ ifi, tà kitsakjòn-né. ³⁵ Ya ijiiñ ifi kina'yà jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ñó matsjake, jè tjiná'ya-là.

³⁶ K'e nga jye kina'yà-la 'én koi tà jè tajngoò síjna-isa Jesús. Nachrjein koi jña xita-la jyò tsibítsajna, nímé 'én xi kiichja, mìtsà yá xita tsibénojmi-la kjoa xi kijtseè.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi inima ch'o-la neii tjiin inima-la
(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

³⁷ Xi komà inchijòn, k'e nga itjojen-jno-ne nindoò, 'ñó kjin xita kisatiikjò. ³⁸ K'ee jngoò xita xi ya tijnajiiñ-la xita kjin, 'ñó kiichja, kitsò-la Jesús:

—Maestro, tibitsi'bà-lè nga chítsejèn-la ki'ndí-na xi tà jè tajngoò-ne. ³⁹ Jngoò inima ch'o-la neii tsojà'ñó; tà nitoón kjindáya, ikjoàn 'ñó síkatsé yijo-la; ochrje ndáxó tso'ba; tse kjo'in tsjá-la, mìkii xátí tsjeiin. ⁴⁰ Kàbitsi'bà-la jña xita xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàjiiñ inima ch'o xi tjiin yijo-la, tanga mìkii kòma-la.

⁴¹ K'ee kiichja Jesús kitsò:

—Jñò, xita xi mìkii mokjeiin-nò it'aà ts'an, xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nachrjein kótijnakò-nò koa ska-na kjoa-nò? Nchrohókoii ki'ndí-lè ijndé.

⁴² K'e nga tinchrobá chraña jè ti, jè inima ch'o-la neii, tsajndoòt'aà nangui, ikjoàn kisikatsé yijo-la; tanga jè Jesús, tsohótiko jè inima ch'o-la neii; ikjoàn kisindaà-ne jè ti; kisingsajja-ne na'èn-la. ⁴³ Ngats'ii xita tà kjòxkón-la jè kjoajeya-la Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a
(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Ngats'ii kjoa xi kis'iiñ Jesús, tikoaa tà kjòxkón-la ngats'ii xita. Jesús kitsò-la jña xita xi kota'yàt'aà-la:

⁴⁴ —Ndaa tjiná'yaà jña 'én koi; kì nìchàajiiñ-jèn: 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá siingsajja-na xita nguixkon xitaxá.

⁴⁵ Jña xita-la mìkii kjòchiya-la jè 'én xi kos'ín kitsò-la. Nainá tsibí'ma-né nga mìkii kjoahas'en-jiiñ-la; tà kitsakjòn-né, mìkii kiskònangui-la Jesús kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmi-la.

Yá xita xikjin xi kijna itjòn
(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tsibíts'ia nga tsajoóya-ne yá xita xikjin xi kijna itjòn. ⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè koni s'ín nchisíktsjeèn, kiskoé jngoò ndí ti, kisikjnat'aà-la yijo-la, ⁴⁸ kitsò-la:

—Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; jè xi skoétjò-na, tikoaa skoétjò-né jè xi kisikasén-na. Koií kjoa-la, jè xi isa nangui tjina xi ya tijnajiiñ-nò, jè-né xi isa tjina itjòn.

Yá xi kondra-la Cristo ko yá xi xita ts'e
(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Juan kitsò:

—Maestro, ki'ya jngoò-jen xita xi ko 'ín-lè ochrjekàjiiñ inima ch'o-la neii xi tjiin yijo-la xita; mìkii kits'ii'nde-lajen nga mìtsà xita tsaján xi jña fit'aà-ná.

⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Kì bichakjaya-là. Jè xi mìtsà kondra tsaján, xita tsaján-ná.

K'e nga jè Jesús tsohótiko Jacobo ko Juan

⁵¹ K'e nga jye kjòchraña nàchrjein nga kjoì ìjngoò k'a-ne Jesús ján ngajmì, 'ńó tsi'beé-la ikon nga kii ján Jerusalén. ⁵² Kisikasén ítjòn i'nga xita-la jngoò naxandá jtabá ján nangui Samaria. Kii kátsji'nde ñánda síkjáya. ⁵³ Jñà xita Samaria mikii kitsjaà'nde-la nga jyeé tíjìn-la nga ján nchifi Jerusalén. ⁵⁴ Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, Jacobo ko Juan, k'e nga kijtseè nga mikii kitsjaà'nde-la kitsò:

—Na'èn, za mejèn-lè nga k'oa kixón-jen nga kàtjanchróbá-jen ni'ín xi ts'e ngajmì nga kàtjehesòn xita koi koni s'ín kis'iin Elías?

⁵⁵ Tanga jè Jesús kisikátji'a, tsohótiko. Kitsò-la:

—Jñò, mikii tíjìn-nò yá ts'e inima xi kàtsjá-nò kjohítsjeèn jè. ⁵⁶ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga kàtachija inima-la xita; jè-né nga kàtitjokàjìn kjo'in. Ikjoàn xìn naxandá kii.

*Jè xi mejèn-la nga kijtjìngui-la Jesús
(Mateo 8:19-22)*

⁵⁷ K'e nga nchifiya ndiyá, jngoò xita kitsò-la:

—Na'èn, kijtjìngui-lè nita ñánda-ne nga k'oin.

⁵⁸ Jesús kitsò-la:

—Jñà ninda, tjín-la nguijo ñánda oyijò; tikoáá jñà nise tjín-la tjé; tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya.

⁵⁹ Jesús kitsò ìjngoò-la xita:

—Nchróbátjìngui-ná.

Jè xita xi oki'mi-la kitsò:

—Na'èn, tji'nde-ná nga ítjòn kjián kìhijñaà na'èn-na.

⁶⁰ Jesús kitsò-la:

—Jñà mik'en kàtìhijìn mik'en-la; ngaji t'in, tika'bí 'én kó s'ín otíxoma Nainá.

⁶¹ Ìjngoò xita xi k'oa tì kitsò:

—Kjítjìngui-lè ngaji Na'èn, tanga tji'nde-ná nga kjián síhixat'aà ítjoàn jñà xita xi títsajna ni'ya-na.

⁶² Jesús kitsò-la:

—Nijngoò xita xi ijton ít'sin tìkotsejèn-ne koma síkitasòn xá-la Nainá nga jè tíhotíxoma. K'oaá ngaya-la tsà jngoò xita xi tísikon nchrája, tsà ijton ít'sin tìkotsejèn-ne, mikii koma síixá.

10

Xá xi kits'ii-la xita xi jàn-kaàn ko te ma-ne

¹ K'e nga jye komà kjoa koi, Na'èn-ná Jesús kitsjaà-la xá nguì jàn-kaàn ko te xita xi kj'eí. Jò jò kisikasén ítjòn nga kijjindà naxandá ko i'nde ñánda nga isa iskan kjoì jè.

² Kitsò-la:

—Xi okixi, 'ńó tse xá tjín xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga kjin tsojmì majchá, tanga jñà xita ch'i'nda xi síxá, chiba ma-ne. Tìtsi'ba-là jè Nei-la xá, kàtasikasén-isa xita ch'i'nda xi kojìkkó tsojmì koi. ³ Tanguió; 'aán síikasén-nò koni orrè ki'ndí ya jjiin-la cho tsején. ⁴ Kì chijtsa ton ch'aà, kì naxá na'yaá ch'aà, ni xoxté tsjayaà; tikoáá mikii yá xita xi nihixat'aà ya iya ndiyá. ⁵ Nita ñánda ni'ya nga kitjás'een, ítjòn k'oa tixón: “Nchán kàtas'e ni'ya jè.” ⁶ Ni'ya jè, tsà tjín xita xi ok'in-la nga s'e-la kjoa'nchán, kitasòn-né; tsà majìn, mikii kitasòn. ⁷ Títsajna ya ni'ya ñánda kitjás'een; kì xkì xi ján ni'ya onguió; chinee, t'ioo mé tsojmì xi tsjá-nò. Jè xita xi síxá mochjeén-né nga k'oi-la chí-la. ⁸ K'e nga kijchoò jngoò naxandá ñánda tsjá'nde-nò, chinee mé tsojmì xi tsjá-nò. ⁹ Tsà tjín xita xi xk'én, tindaà-nò; koatìn-là: “Jye kjòchrañat'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹⁰ Tsà jngoò naxandá ñánda kijchoò, tsà mikii tsjá'nde-nò, títjáyaa ndiyá, koatìn-là: ¹¹ “Skanda jè

chijo-la naxandá-nò xi kàtsobà'ño ndsokoò-jen, kítsajneè-nòjen koni jngoò seña nga mì tì kii s'is'in-nòjen. Tanga kàtasijiin-nò nga jye kjòchrañàt'aà-nò nga jchaa kó s'ín otixoma Nainá.”¹² K'oaá xán-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nachrjein k'e nga sindaàjiin-la xita, mì k'oaá-ne koni jña xita ts'e naxandá Sodoma.

Mé kjo'in xi tjoé-la naxandá xi mìkii síkjahtiya kjohítsjeèn-la kjoa ts'e jé-la
(Mateo 11:20-24)

¹³ 'iima xó-nò jño, xita naxandá Corazín! iima xó-nò jño, xita naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro kò Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjojkón xi ndaà tjín xi komà ya ijìn naxandá tsajòn, tsà jña xita Tiro kò Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá kò chijo ni'ín títsajiin koni seña nga jye kisikájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne.¹⁴ Tanga jè nachrjein nga sindaàjiin, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jña xita naxandá Tiro kò Sidón.¹⁵ Jño xi xita naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeiín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majìn, yaá kítsajnajñoò i'nde ñánda tjín kjo'in.

¹⁶ 'Jè xi 'nchré-nò, 'aán xi 'nchré-na; jè xi kochrjengui-nò, 'aán xi ochrjengui-na; jè xi kochrjengui-na, jè ochrjengui xi kisikasén-na.

Mé-ne kjòtsja-la jña xita xi jàn-kaàn kò te ma-ne

¹⁷ J'ii-ne jña xita xi jàn-kaàn kò te ma-ne. 'Nó tsja tjín-la, kitsò:

—Na'èn, xi it'aà tsiji, skanda jña inima ch'o-la neí síkitasòn-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Kixii kjoa, kijtseè-ná jè xita neí koni kji ni'ín ch'oón kji nga kiskaàngui it'aà ngajmii.

¹⁹ 'An, jyeé kitsjaà-nò kjotíxoma kò nga'ño nga koma kinchanè ye kò cho na'yá, nga sikijneè-là ngats'ii nga'ño-la xita neí xi kondra tsajòn; nimé xi ch'o siko-nò.²⁰ Tanga kì matsja-nò nga jè inima ch'o-la xita neí síkitasòn-nò; jè xi kàtatsja-nò nga jye tjín-nò i'nde ján ngajmii nga jyeé ya jtít'aà 'ín-nò.

Mé kjoa-ne nga jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Na'èn-la it'aà ts'e xita-la
(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tijè-ne hora, Jesús, tsjaá komà-la xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; kitsò:

—Na'èn, xi tsiji ngajmii kò tsiji isò'nde, tsjaà-lè kjondaà nga jña kjoa koi tsibì'ma-la jña xita xi tjín-la kjoachjine kò xi 'ño tjín-la kjohítsjeèn nga jña tsakoò-la xi taxki ndí xita ima kjoa. Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè.

²² 'Ngats'ii kjoa ts'e kjotíxoma, 'aán kisìngatsja-na Na'èn-na. Mitsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tikoáá mitsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-la beèxkon, kò jè Ki'ndí-la kòkò-la jña xita xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma.

²³ Jesús kisikáfaya'a xita xi kota'yàt'aà-la, tà jña kiichjat'aà xìn-la, kitsò-la:

—Mé tà ndaà-la jña xita xi xkon nchibeè-ne koni s'ín títsa'yaà jño.²⁴ K'oaá xán-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá, tikoá kjìn xitaxá ítjòn xi kjòmejèn-la nga skoè jè kjoa xi jño títsa'yaà, tanga mìkii kijtseè; tikoáá kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi títsana'yà, tanga mìkii kii'nchré.

Xita samaritano xi ndaà xita

²⁵ Jngoò xita chjine xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiikon Jesús nga mejèn-la skónachan-la, kitsò:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga kijnakon inima-na nita mé nachrjein-ne?

²⁶ Jesús kitsò-la:

—¿Mé xi jtít'aà jè xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés? ¿Kó tsò xi bìkkejiin?

²⁷ Jè xita chjine xojon kitsò:

—“Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la nga kò inima-lè, kò nga'ño-lè, kò kjohítsjeèn-lè; koa tís'ín títsjachi xita xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Ndaà kànokjoi. Tsà k'oas'ín s'iin, kijnakon-né.

²⁹ Jè xità chjine xojon mejèn-la nga ndaà sikkjna yijo-la 'én xi kiskònangui; ìjngò k'a kiskònangui-la Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi xità xinguiáa?

³⁰ Jesús kitsò:

—Jngò xità tífiyen ján ndiyá Jerusalén skanda Jericó. Ya iya ndiyá tsibíchjoà-la xità chijé. Tsafaá'an tsojmì-la kò nikje-la. 'Nó kisiki'on. Ikjoàn yaá kisikájna k'en ya iya ndiyá. ³¹ Tjè-ne ndiyá, k'e chiba-la jahajen jngò nò'miì, tanga k'e nga kijtseèxkon nga ya kjinaya ndiyá xità xi kitsi'on, tà jahat'aà xìn-la. ³² Tik'eé-ne ja jngò xità levita [xi iya ìngò síxá] k'oáá tì kis'iin k'e nga kijtseèxkon xità jè nga kjinaya ndiyá; tikoáá tà jahat'aà xìn-la. ³³ Tanga k'e nga ijchò jngò xità Samaria [xi xità kondra-la xità judío] nga koa tìs'ín tífi ndiyá jè, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè-né. ³⁴ Kii kasit'aà chraña-la. Kisixkiì-la; kiskaàjno asitì kò xán ñánda kitii-la. Ikjoàn tsibíjtéjiin; kisikínasòn-la kohòyo-la; kiikò jngò ni'ya ñánda nga ma nìkjáyaá. Jè kisikinda. ³⁵ Xi komà inchijòn k'e nga jye tífi-ne jè xità Samaria, tsibíchjí-la nei-la ni'ya, kitsjaà-la ton koni tjin chjí-la chí'nda xi jò nachrjein; kitsò-la: “Tikinda-ná xità jè. K'e nga kjoì jngò k'a-na kíchjiá tsà isa tse sikkje.”

³⁶ Ngaji, ¿kó si? Ingajàn xità koi, ¿yá-né xi xikjín jè xità xi kisiki'on chijé?

³⁷ Jè xità chjine xojon kitsò:

—Jè xi xikjín, jè xità xi kjòhimakeè.

Jesús kitsò-la:

—Ngaji, k'oáá tìs'ín t'iin.

K'e nga jè Jesús tsibijna ni'ya-la María kò Marta

³⁸ Jesús k'e nga tjimaya-isa iya ndiyá, ijchò jngò ndí naxandá jtobá ñánda tjna ni'ya-la chjoón xi 'mì Marta. Yaá kitsjaà'nde-la nga tsibijna. ³⁹ Jè Marta tjna ìjngò-isa chjoón ndichja xi 'mì María. Jè María tsibijnat'aà ndsokò Jesús nga kii'nchré-la 'én xi tibénojmi. ⁴⁰ Tanga jè Marta, 'nó tísikájno xá xi tjin-la. Kii kasit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a mì makájno-lè nga jè xinguiáa tajngò síkjna-na nga s'iaàn xá? Kot'in-la kàtasíchjat'aà-na.

⁴¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Marta, Marta, tsí ndaà nìkájnoi, tsí ndaà bìnè-la xá yijo-lè. ⁴² Tà jngò kjoa xi 'nó mochjeén. Jè María ndaà tjin xi kòfaájìin; niyá xi kjoaáxìn-la kjoa jè.

11

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e nga bìtsi'baá

(Mateo 6:9-15; 7:7-11)

¹ Jngò k'a, Jesús tjna jngò ì'nde ñánda tíchjat'aà-la Nainá; k'e nga jye kiichjat'aà-la, jngò xità xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, takóya-nájen kó s'ín kinókjoat'aà-lajen Nainá koni s'ín kis'iin Juan nga tsakóya-la xità xi kota'yàt'aà-la.

² Jesús kitsò-la:

—K'e nga kinókjoat'aà-la, k'oáá s'ín tixón:

Na'èn xi tijni ngajmiì, kàtayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

Kàtjanchrobá kjotixoma-lè.

K'oas'ín kàtama ì it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma, koni s'ín ma ján ngajmiì.

³ Tjì kjit'aà-nájen niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchijòn.

⁴ Tjichàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nijchàat'aà-lajen ngats'iì xità xi ch'o síko-najen.

Kì kii bìi'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchàtsji jé-jen.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—Jñò, tsà tjín jngoò-nò amigo, tsà osen n̄tj̄en onguíchoòn, tsà k'óin-là: “Amigo, t̄ikiña jàn-ná in̄chrajín-lè, ⁶ jngoò amigo-na kòf'iikon-na koa tsjìn-na mé xi tsjaà-la.” ⁷ Tsà jè amigo xi tjina inga ni'ya, tsà kitso: “Ki 'an n̄iti-ná. Jè xotjoa ni'ya jyeé tichjoàjto. Jñà ndí ixti-na ko 'an jyeé kinikjáya-jen. Mikìl koma kòsitj̄een nga tsjaà-lè tsojmì xi mochjeén-lè.” ⁸ K'oaá xán-nò, nas'ín majìn-la nga ositj̄en nga amigo tsajòn, tsà 'ñó sisii-là, chaán kòsitj̄en. Tsjá yije mé xi mejèn-nò.

⁹ K'oaá xan-nò: Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; t̄inchátsjioò Nainá, sakó-nò; t̄inókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skix'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ¹⁰ Ngats'iì xita xi síjé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakò-la ko jè xi chjat'aà-la Nainá, tjáx'a'nde-la koni jngoò xotjoa.

¹¹ Jñò xi na'èn 'mì-nò, tsà in̄chrajín siijé-nò ixti-nò, ¿a ndajoó k'oi-là? Majìn. Koa tsà t̄in siijé-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹² Tsà chjoó siijé-nò, ¿a cho na'yá k'oi-là? Majìn. ¹³ Jñò, nas'ín xita xi ch'o 'nè, ma-nò 'biil-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn; jè Na'èn-nò xi tjina ngajmii, isaa n̄iton siis'in-nò nga tsjá-nò Inima Tsjeè-la tsà jñò sijét'aà-là.

Jngoò ni'ya xi jòya tjín

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

¹⁴ Jesús, tíhocrjèiin inima ch'o-la neí xi t̄jiin inima-la jngoò xita xi mikìl ma chja. Xita jè, k'e nga jye itjokàjìn jè inima ch'o-la neí, komà kiichja-ne. Jñà xita xi nchikotsejèn, tà kjòxkón-la jè kjoa jè. ¹⁵ Tanga tjín i'nga xita xi kitsò:

—Jè xita skò-la xita neí xi 'mì Beelzebú, jè tsjá-la nga'ñó nga k'oas'ín ochrjekàjìn inima ch'o-la neí xi t̄jiin inima-la xita.

¹⁶ Tjín i'nga xita xi mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén Jesús; kisijé jngoò-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ¹⁷ Jesús, t̄ik'eé kijtseèya-la koni s'ín nchisíkitsjeèn xita koi, kitsò-la:

—Ngats'iì naxandá xi jòya tjín nga kondra t̄itsajna-la xíkjin, ti yijo-laá t̄isikixòña-ne; t̄ikoáá tsà jngoò ni'ya xita xi jòya tjín nga kondra t̄itsajna-la xíkjin t̄ikoáá jngoò k'a tsjohoba xita. ¹⁸ Tsà t̄ikoa jè xita neí, tsà jòya t̄is'ín xi tijè-ne yijo-la. ¿Kòs'ín koma s'e-la nga'ñó nga kotixoma? Jñò, bixón-nò nga 'an, koó nga'ñó-la Beelzebú ochrjekàjñaà inima ch'o-la neí. ¹⁹ Tsà k'oas'ín tjín kjoa, jñà xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ñó k'e nga ochrjekàjìn neí? Koi kjoa-la, t̄ijnà-ne xita-nò keènojmi nga mìtsà kixi kjoa nga jè skò-la neí sikjeén. ²⁰ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàjñaà inima ch'o-la neí xi t̄jiin inima-la xita, jè Nainá tsjá-na nga'ñó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i t̄ihotixoma i it'aà nangui.

²¹ K'e nga jngoò xita xi tjín-la nga'ñó ko tjín-la kichá, ko ndaà síkinda ni'ya-la, ndaà jncha tsojmì xi tjín-la. ²² Tanga tsà kjoí jngoò xi kjeí xita xi isa tse nga'ñó tjín-la, siikijne-la, kjoá'an yije kichá xi ma'ñót'aà takòn, ikjoàn siijòya yije tsojmì xi tjín-la; kjiko-né.

²³ N̄iton yá xita-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né xi kondra-na; koa nita yá xita-ne xi mikìl síchjat'aà-na nga bíxkóyako-na xita xi ts'an koma, jè t̄isitsjohoba xita.

Mé xi mat'in xita k'e nga f'ù jngoò k'a-ne inima ch'o-la neí

(Mateo 12:43-45)

²⁴ K'e nga jngoò inima ch'o-la neí bitjokàjìn inima-la jngoò xita, yaá ojmeè i'nde ñánda kixi choòn, ótsji'nde nga siikjáya. K'e nga mikìl sakó'nde-la, jngoò k'a sikitsjeèn, tsò: “Kjín-la jngoò k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” ²⁵ K'e nga bijchó jngoò k'a-ne ni'ya-la, beè nga ndaà kisatiicha ko tsjeè choòn. ²⁶ Ikjoàn fikjaá ngui itoò xíkjin xi isa ch'o s'ín. K'eé fahas'en-jìin inima-la xita jè; yaá bitsajna. Xita jè, isaa 'ñó ch'o bijna koni s'ín tsibijna nga sa itjòn.

Yá xita-ne xi isa 'ñó ndaà-la

²⁷ T̄ik'e-né nga t̄ibénojmi Jesús jñà kjoa koi, kiichja jngoò chjoón xi ya t̄ijnajìn-la xita kjìn, 'ñó kiichja, kitsò:

—Jé tà ndaà-là jè chjoón xi kisikatsèjèn-lè isò'nde tikoá kisikaki-lè!

²⁸ Jesús kitsò:

—Ìsaá ndaà-là jǎà xítà xi 'nchré 'én-là Nainá, tikoá síkitasòn!

Xítà xi kisijé jngò kjoókón

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ K'e nga jye kòkjìn xítà ñánda tíjna Jesús, tsibíts'ia nga kitsò:

—Xítà xi tǐn nàchrjein i'ndeí, ch'óó s'ín; síjé jngò seña xi it'aà ts'e Nainá, tanga nijngò seña skoe. Tà jè skoe seña ts'e Jonás. ³⁰ Koni s'ín komàt'in Jonás, jǎà xítà naxandá Nínive kijtseè jngò kjoókón xi ndaà tǐn, 'an xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-nà, k'oaá tís'in tǐn jè kjoá xi sa komat'ian; jǎà xítà xi tǐn i'ndeí skoeé kjoókón xi ndaà tǐn. ³¹ Jè chjoón ítjòn xi ya otíxoma nanguí sur, kosítjen-né jè nàchrjein k'e nga koíndaàjìn Nainá; jè tsját'in 'én jǎà xítà xi tǐn nàchrjein i'ndeí, koií kjoá-là nga kjiin nanguí j'ii-ne nga j'ii 'nchré-là kjoachjine-là Salomón; tanga nàchrjein i'ndeí, 'an xi tìchjàkò-nò, isaá 'ñó jeya tíjnaa mì k'oaá-ne koni Salomón. ³² Jǎà xítà naxandá Nínive kosítjen-né jè nàchrjein k'e nga koíndaàjìn Nainá; jǎà tsját'in 'én jǎà xítà xi tǐn nàchrjein i'ndeí, koií kjoá-là nga kisikájno jé-là nga mì tǐ jé tsohótsji-ne k'e nga kùichjaya 'én-là Nainá Jonás; tanga nàchrjein i'ndeí, 'an xi tìchjàkò-nò, isaá 'ñó jeya tíjnaa mì k'oaá-ne koni Jonás.

Ni'in xi síhiseèn-là xítà

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ 'Nijngò xítà xi síkíjna'ma k'e nga jngò ni'in bí't'a'í. Mítsà kaxa síkíjnanguí; síkíjna'nga-né, candelero síkíjnaya mé-ne nga kohiseèn yije-là xítà xi fahas'en ni'ya. ³⁴ Jǎà xkoaán, jè ma ni'in xi síhiseèn-là yijo-ná; k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-là yijo-ná; tanga tsà mìkiì ndaà tsejèn-là xkoiin, jño choòn-là yijo-lè. ³⁵ Ndaà chítsejìn, ¿a ndaà tíjna iníma-lè? ¿A iseèn choòn-là? ¿A xi jño choòn-là? ³⁶ Tsà iseèn choòn kóhokji yijo-lè, tsà mì ñánda tǐt'aà xi jño choòn, ndaà kòtsejìn k'oaá ngaya-là koni tsà jngò ni'in xi 'ñó títi tísíhiseèn-lè.

K'e nga jè Jesús kisikaká-là xítà fariseo kò xítà chjine xojon ts'e kjotíxoma-là Nainá

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

³⁷ K'e nga jye kùichja Jesús, jngò xítà fariseo kùichja-là nga mejèn-là kòkjen-kò ya ni'ya-là. K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, tsibìjnat'aà ímíxa. ³⁸ Jè xítà fariseo, tà k'oaá komà-là nga kijtseè nga jè Jesús, mìkiì kisíhitasòn kjotíxoma xi xkón tǐn, mìkiì tsaníjno tsja nga tsakjèn. ³⁹ Kùichja Nà'èn-ná Jesucristo, kitsò-là:

—Jño, xi xítà fariseo 'mì-nò, onìjnoò chítín-nò kò chroba-nò ya isò'nga-là, tanga ijìn iníma-nò, 'ñó fahajìn-nò nga chjaà'an-là tsojmì-là xítà xi kj'eí tikoáá binchaàtsjioè kjoá xi ch'o tǐn. ⁴⁰ Jño xi xítà tóndo 'mì-nò. ¿A mì tíjìn-nò: Nainá, k'e nga tsibíndaà isò'nga yijo-là xítà, tikoáá tǐjè-ne xi tsibíndaà iníma-là? ⁴¹ Tjii-là xítà íma kjondaà xi tíjìn iníma-nò mé-ne nga tsjeè kitsajnaà nguixkon Nainá.

⁴² 'Ílma xó-nò xi xítà fariseo 'mì-nò! Nga ma-nò bíchjí-là Nainá xi teya okò-là ts'e xka menta kò xka ruda ngats'ii xka xi ma chine, tanga mìkiì kjoá kixi níkoò xítà; mìkiì tjòcha 'yaà Nainá. Koií kjoá xi 'ñó mochjeén nga kítasòn; tikoáá mochjeén-né nga kítasòn jǎà kjoá xi i'nga.

⁴³ 'Ílma xó-nò xi xítà fariseo 'mì-nò! Nga mejèn-nò nga jño kítasànè íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya jngò sinagoga, tikoáá mejèn-nò nga skoeékón-nò xítà xi kj'eí, ndaà sùixat'aà-nò ya ndítsin.

⁴⁴ 'Ílma xó-nò jño xítà xi okoòya kjotíxoma-là Nainá xi kiskù Moisés kò xi xítà fariseo 'mì-nò xi jò ma isén-nò! K'oaas'ín titsjoè koni kjoàn ngajo-là mik'en nga mìkiì tsejèn; k'e nga binchimasòn xítà, mìkiì beè mé xi jnchaya.

⁴⁵ K'eé kitsò jngò jǎà xítà chjine xojon:

—Maestro, k'e nga k'oaas'ín nokjoì, tikoáá 'on nokjoàkò-nájen.

⁴⁶ Jesús kitsò:

—Tíkooá, ìimā xó-nò jñò xi xitā chjine xojon 'mì-nò! Nga bìnè-là kjotíxoma-nò xitā xi kj'eij xi 'ñó 'in tjin nga mikii chíkjoa-lā nga síkitasòn, tanga jñò, ñi ìtsé ñichját'aà-là.

⁴⁷ 'ìimā xó-nò xi bindaà chrjó-lā mik'en ts'e jñà xitā xi kiichja ngajo-lā Nainá! Jñà xitā jchínga-nò kisik'en. ⁴⁸ K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa nga tíjngoò-takòn nga xitā jchínga tsajòn kisik'en xitā koi, koa jñò, bindaà chrjó-lā mik'en.

⁴⁹ 'Xi kjohítsjeèn ts'e Nainá kitsò-né xi ìt'aà ts'e xitā jchínga-nò kò tsajòn: “Siikasén xitā xi kichja ngajo-na kò xitā xi 'an kotixáya-lā; tanga tjin xi sík'en koa tjin xi kondra kjoì tjingui-lā.” ⁵⁰ Nainá kindaá sùjé-lā jñà xitā xi tjin ì'ndeì, jní xi kixixteèn ngats'ì xitā xi k'en xi kiichja ngajo-lā Nainá skanda k'e nga tisa kisindaà isò'nde; ⁵¹ mats'iaqo-ne Abel xitā xi k'en ítjòn skanda jè Zacarías xi jyehet'aà-ne nga k'en; jè xitā xi k'en ya ì'nde jngoò osen-lā ñánda tíjna Ni'ya Tsjeè-lā Nainá kò ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-lā Nainá jñà xitā. K'oaá xán-nò, jè Nainá sùjé-lā kinda jñà xitā xi tjin ì'ndeì.

⁵² 'ìimā xó-nò jñò xitā xi okoòya kjotíxoma-lā Nainá xi kiskii Moisés! Binchachjoà-lā xitā xi kj'eij nga mikii kjoahas'en-jìin-lā kjoa chjine-lā Nainá; jñò, mikii bitjaàs'en-jñò kò mikii biì'nde-là xi kj'eij xitā nga fahas'en-jìin kjoa chjine-lā Nainá.

⁵³ K'e nga jye okitsò Jesús jñà 'én koi, jñà xitā xi okóya kjotíxoma-lā Nainá kò xitā fariseo 'ñó tsibít'aà-lā nga kjìn skoya kjoa kiskònangui-lā, ⁵⁴ tíkooa kisikinda nga skoe mé 'én xi kichja-isa mé-ne nga koma kohòngui-ne ìt'aà ts'e xitaxá.

12

Kjoa ts'e xitā xi jò isén tjin-lā

¹ K'e nga jye 'ñó kjìn jmiì kòkjìn xitā, chiba-lā otjino, otít'aà xíkjin, tsibíts'ia Jesús nga kiichja ítjòn-lā xitā xi kota'yát'aà-lā; kitsò-lā:

—Tíkindaá yijo-nò ìt'aà ts'e xitā fariseo xi jò isén tjin-lā; kì k'oaá s'ín komat'ioòn koni ma na'yo san nga sísan xíkjin k'e nga ótjìin-lā. ² Nì mé tjin xi tíjtsa'ma xi mikii kotsejèn; ngats'ì xi tji'ma, jchaá-lā. ³ Ngats'ì kjoa xi kìnókjoa'maà k'e nga ñitjen, kjì'nchré yije xitā k'e nga naxrjein; jè kjoa xi ya kìnókjoa'maà iya ni'ya-nò, ján isò'nga ni'ya, 'ñó kìná'ya-lā.

Yá-né xi kiskón-lá (Mateo 10:26-31)

⁴ Jñò xi amigo ts'an xan-nò, kì tsakjoòn-lā jñà xi ma-lā sík'en yijo-ná; k'e nga jye ma, ñi tì mé xi síko-isa-ná. ⁵ 'An, k'oaá xán-nò yá xi kiskón-lā; jè xi tiskón-lā, jè xi ma-lā sík'en-ná, ikjoàn tji'nde-lā nga síkatjen-jìin-ná ñánda títi ni'ín xi ts'e kjo'in. K'oaá xan-nò, jè xi tiskón-lā.

⁶ K'e nga 'òn ndí nise, saá jò ton satijna-ne. Tanga Nainá, tjin-lā kinda. Nijngoò nise síjchàajìin. ⁷ Xi ìt'aà tsajòn, isaá 'ñó tse chjì-nò mì k'oaá-ne koni nas'ín 'ñó kjìn ma nise. Skanda tsjaskoò tíxkeya yije-lā Nainá. Kì tsakjoòn-jèn, nga Nainá 'ñó ndaà s'ín-nò kinda.

Jñà xi beèkón Jesús nga nguixkon xitā (Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'Ngats'ì xitā xi tsjá 'én nga nguixkon xitā nga 'an fit'aà-na, tíkooá 'an xi Ki'ndí-lā Xitā xan-lā yijo-na, tsjaà-lā 'én jñà àkjale-lā Nainá nga xitā ts'an xan-lā. ⁹ Tanga jè xi kjójna'mat'in-na nga nguixkon xitā, tíkooá s'imat'in-né nga nguixkon àkjale-lā Nainá.

¹⁰ 'Ngats'ì xitā xi ch'o tsò 'én xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-lā Xitā xan-lā yijo-na, jchat'aà-lā jé-lā; tanga jñà xi kichjajno-lā Inimā Tsjeè-lā Nainá mikii jchat'aà-lā jé-lā.

¹¹ Jñò, k'e nga kjiko-nò xitā ya ni'ya ingo sinagoga, ya nguixkon xitā ítjòn kò ts'e xitaxá, kì makájno-nò kó s'ín kixón nga kosiko yijo-nò mé 'én xi kìnókjoaa. ¹² K'e nga kijchò hora nga kìnókjoaa, jè Inimā Tsjeè-lā Nainá, keènojmiya-nò kó s'ín kixón.

Xi ts'e kjoa nchiná

¹³ Jngoò xitā xi ya tíjnajìin-lā xitā kjìn, kitsò-lā Jesús:

—Maestro, kot'in-la jè 'ndsè kàtasíjòya tsojmì-la xita jchínga-najen; xi 'an oko-na, kàtatsjá-na.

¹⁴ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Ji amigo, mìtsà xitaxá tjín-na nga 'an sìjòya-nò tsojmì xi tsajòn.

¹⁵ Jesús tikoáá kitsò-isa-la:

—Chítsejèn, tikoá t'een kindá yijo-nò; kì 'nó kjìn tsojmì binchaàtsjioò ì isò'nde; nga jngoò xita, nas'ín 'nó kjìn tsojmì tjín-la, mìkiì sìikjínakon tsojmì-la.

¹⁶ Tikoáá tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangàsòn; kitsò-la:

—Jngoò k'a jngoò xita xi 'nó nchiná, 'nó kjìn tsojmì kòjchásòn nangui-la. ¹⁷ Xita jè, kisikítsjeèn; kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Tsjìn-na ñánda kìnchaàxkoá tsojmì-na.” ¹⁸ K'eé kitsò: “Jyeé be mé xi s'iaàn. Sìikixòña ni'nga-na, ikjoàn kındaà-isa xi isa ì kjoàn; yaá kìnchaàxkoá yije kóhótjín tsojmì xi kòjchá-na kò xi tjín-na. ¹⁹ Ikjoàn xán-la yijo-na: Kjìn tsojmì 'nchaxkó-na. Kjìn nó koma-la; sìikjáya, kókjeen, skiaa, sìltsjakoaa isò'nde.” ²⁰ Tanga jè Nainá kitsò-la: “Ji xi xita tònđo 'mì-lè, nìtjen jè, kiyá-né. Tsojmì xi 'nchaxkó-lè, ¿yá ts'e koma?” ²¹ K'oaá s'ín mat'in jña xita xi tà tsojmì ts'e yijo-la bincháxkó koa mìtsà xita nchiná nga nguixkòn Nainá.

*Kós'ín síkindá Nainá jña xi ixti-la ma
(Mateo 6:25-34)*

²² Nga komà iskan Jesús kitsò-la xita xi kota'yat'aà-la:

—Koií k'oa xan-nò: kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee nga sjchá yijo-nò kò mé nikje xi chikjá. ²³ İsaá 'nó tse chjí-la nga titsajnakoaán ì isò'nde koni jña tsojmì xi ma chine. Tikoáá yijo-ná, isaá 'nó tse chjí-la koni jña nikje xi chikjá. ²⁴ Chítsejèn-la jña nchraá; mì jnoó 'beé, mì njjìn bincháxkó, tsjìn-la kaxa nojmé, tikoá tsjìn-la ni'nga; tanga jè Nainá tsjá-la tsojmì xi kine. Jñò, isaá 'nó chjí-nò mì k'oaá-ne koni jña cho xi tjimajjìn isén! ²⁵ Jñò, nas'ín takó 'nó sìkájnoò, nì itsé koma sìkatonè-la nachrjein-nò koni s'ín tjindaà-la Nainá. ²⁶ Tsà mìkiì ma-nò nìkitasòn kjoa xi chiba tjín, mé-ne nga jè nìkájno-nò kjoa xi isa chjá tjín.

²⁷ Chítsejèn-la naxó lirio, kó s'ín majchá; mìkiì síxá, mìkiì ma-la faña nikje; tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibijna nga 'nó xita jeya, mì k'oaá kjoàn nikje tsohòkjá koni kjoàn jña naxó. ²⁸ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ijña, xi jngoò nachrjein titsajnakon kò xi ma nchjòn kotsjòojjìn ni'ín. Jñò xi xita 'mì-nò xi mìkiì ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà isa nìton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ²⁹ Jñò, kì nìkájno-jèn; kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé; mé xi s'ioáá?” ³⁰ Ngats'ìi xita isò'nde, k'oaá tjín tsojmì xi ótsji, tanga jñò, tjinaá-nò Na'èn xi Nainá; jyeé tjjìn-la nga kotjín tsojmì xi mochjeén-nò. ³¹ Jñò, tìnchátsjioò kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma; ngats'ìi tsojmì xi mochjeén-nò tikoáá tjoésòn-nò.

*Tsojmì xi 'nó tse chjí-la ngajmii
(Mateo 6:19-21)*

³² Jñò, xi ndí orrè-na xan-nò, kì tsakjoòn-jèn; k'oaá s'ín kiskoòsòn-la Nainá nga jñò kotixomakjoò ya ñánda tíhotíxoma Nainá. ³³ Tatijnaà tsojmì xi tjín-nò; tjiì kjotjò-la jña xita xi mochjeén-la; k'e nga tsà k'oas'ín s'een, k'oaá ngaya-la koni tsà nchisakó ngajo-nò chijtsa ton ján ngajmii xi mìkiì majchínga; sakò-nò tsojmì xi 'nó tse chjí-la ján ngajmii ya ñánda mìkiì kjoehet'aà, mìkiì bijchó chijé, tikoá mìkiì síkje cho kixo. ³⁴ Ya ñánda kìnchajtión tsojmì-nò, tikoáá yaá sìikítsjeèn inima-nò.

Chì'nda xi ndaà titsajnandaà

³⁵ Ndaà titsajnandaà nga sìkitasòn-la Na'èn-ná koni jngoò xita xi ndaà tikjá xincho-la kò ndaà títi ni'ín-la. ³⁶ K'oaá s'ín ndaà titsajnakoòn koni jña xita chì'nda xi nchikoña-la nei-la xi s'eí kòfi ñánda kòbixan xita, mé-ne k'e nga kjoí-ne, nei-la ni'ya kichja, sìikjane xotjoa ni'ya, ikjoàn skíx'a-la. ³⁷ Mé tà ndaà-la jña xita chì'nda xi titsajnakon k'e nga

kjoí-ne nei-la. Xi okixi, k'oaá xán-nò, jè sobà nei-la skoé nikje ot'aà-la nga koòt'aà koa sikkítsajnat'aà ímixa-la, ikjoàn sikkjèn. ³⁸ Mé tà ndaà-la jñà ch'nda xi kos'ín títsajnakon nas'ín jye ijchò osen nitjen, nas'ín jye nchrohós'e isén nga kjoí-ne nei-la. ³⁹ Tíjìn-nò tsà jngoò nei-la ni'ya sjiin-la mé hora kjoí xita chijé nga sikkijé-la, kíjnakon-né nga mìkì tsjá'nde nga kochijé-la. ⁴⁰ Jñò, k'oaá tis'ín títsajnaandaà; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, kjoí jngoò k'a k'e nga mìkì títsachiña kjoa.

*Ch'nda xi mì ndaà s'ín
(Mateo 24:45-51)*

⁴¹ Pedro kiskònangui, kitsò:

—Na'èn, jè kjoa mangásòn xi tinokjoi, ¿a tà jín xi otì'mì-nájen, a xi kóhotjín xita?

⁴² Kitsò Na'èn-ná Jesús:

—K'oaá xán-nò yá-né xi ch'nda kixi xi tjin-la kjoachjine nga jè nei-la sikkíjna'nda jñà ch'nda-la xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e kijchò chiba-la, sikkjèn ch'nda xikjín. ⁴³ Mé tà ndaà-la jè ch'nda xi k'oas'ín ndaà tísíkitasòn k'e nga kjoí-ne nei-la. ⁴⁴ Okixí xi xan-nò, nei-la ch'nda jè, jè sikkíjna'nda yije tsojmì xi tjin-la. ⁴⁵ Tanga tsà jè ch'nda jè kitso nga koòko inima-la: “Nei-na, kjìn nachrjein kochrjein-la nga kjoí-ne.” Ikjoàn koíts'ia nga skaàn-ko ch'nda x'ín xikjín, tikoá k'oèe-la jñà ch'nda íchjín; kokjen, koa skoí, koa koch'i. ⁴⁶ Ch'nda jè, kjoí-ne nei-la jè nachrjein ko jè hora k'e nga mìkì tíkoña-la. 'Nó tse kjo'ín tsjá-la; yaá sikkíjnajin-la ñánda títsajna xita xi mìkì mokjeiín-la.

⁴⁷ Jè ch'nda xi jye ndaà tíjìn-la mé xi mejèn-la nei-la, tanga mìkì bíjnaanda, tikoá mìkì síkitasòn koni s'ín síjé nei-la, koií jé xi koma-la nga 'nó kojà-la nei-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè ch'nda, tsà mìkì tíjìn-la nga kjo'ín tjin-la kjoa xi ch'o tjin, isaá chiba kjo'ín s'e-la. Jè xi tse kitjoé-la, isaá tse síjé-la; tikoá jè xi tse kjòngatsja, tikoá isaá tse síjé-la.

*Mé xi koma ya ni'ya-la xita xi jè ngatji-la kjoa ts'e Jesús
(Mateo 10:34-36)*

⁴⁹ Koni jngoò ni'ín xi oká tjé ko síkijne-ngui xi tsjeè, koií xá j'i-na i it'aà nangui nga kjoaxin-la jé-la xita mé-ne nga kotsjeè-ne. Tsí mejèn-na tsà jye títasòn. ⁵⁰ K'oaá s'ín tjinè-na nga tse kjo'ín kotojñaà; tsí ndaà makájno-na skanda k'e nga kítasòn! ⁵¹ ¿A k'oaá s'ín níkitseèn nga jè kjoa xi j'ikoaa nga 'nchán kítsajna xita? Majìn, xán-nò, kjoasi kítsajnajin jè ngatji-la kjoa ts'an. ⁵² Mats'ia-ne skanda i'ndeí kóni nga fi-isa nachrjein, k'oaá ngaya-la tsà 'òn ma xita xi títsajna nga jngoò ni'ya, jòya koma; xi jàn ma-ne skaàn-kjoòko xi jò ma-ne, jñà xi jò ma-ne skaàn-ko xi jàn ma-ne. ⁵³ Jò skoya s'e. Na'èn-la, kondra-laá koma jè ki'ndí-la; koa jè ki'ndí-la, kondra-laá koma na'èn-la; nea-la, kondra-laá koma tsòti-la; jè tsòti-la kondra-laá koma nea-la; nachíya-la, kondra-laá koma jè kja'nda-la; jè kja'nda-la kondra-laá koma nachíya-la.

*Seña ts'e nachrjein
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)*

⁵⁴ Jesús tikoá kitsò-la jñà xita xi kjìn ma-ne:

—K'e nga 'yaà nga nchrobá ifi, bixón-nò: “Jtsí k'oa.” K'oaá s'ín bitasòn. ⁵⁵ K'e nga 'ba tjo tsjé, bixón-nò: “Ndobá kotsjé.” K'oaá s'ín bitasòn, matsjé-né. ⁵⁶ Jñò, xita xi jò ma isén-nò! Maá-nò chitsejèn-là kó choòn it'aà ngajmii ko it'aà nangui, koa, ¿mé-ne nga mìkì ma-nò 'nè kindá mé kjoa xi tíma jñà nachrjein xi títsajnaà?

*Mé xi komat'iaán tsà mìkì niton kındaajin-koá kondra-ná
(Mateo 5:25-26)*

⁵⁷ ¿Mé-ne nga mì tà jñò bíndaajin-la xinguiqo nga kàtakixiya kjoa xi tjin-nò? ⁵⁸ K'e nga onguió ján nguixkon xitaxá ko kondra-lè, tinchátsji'nde-la ya iya ndiyá mé-ne nga koma jchibandaà-nò nga mì ya kjiko-lè it'aà ts'e xitaxá koa jè xitaxá mì ya sikkingsja-lè it'aà

ts'e policia koa jè policia nga mì ndayá skín's'en-lè. ⁵⁹ K'oaá xan-lè, mìkiì koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kíchjítjì yijo-lè nga yije xi sùjé-lè xitaxá.

13

Mé xi koma tsà mìkiì sùkájno jé-la jñà xita

¹ Tijnà-ne nàchrjein koi, ijchò xita xi tsibénojmí-la Jesús nga jè Pilato tsatíxá-la xita nga taña kisik'en-kjoò cho ko xita Galilea k'e nga nchitsjá-la kjojtò Nainá. Kisikátjijìn jní-la cho ko ts'e xita.

² Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñò, ¿a k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga ìsaá tse jé tjín-la jñà xita Galilea nga k'oas'ín komàt'in? ³ Majìn, xán-nò; tsà mìkiì sùkájnoò jé-nò nga mì tì jé kíchátsji-nò, jñò, kiyá yije-nò. ⁴ K'e nga k'en jñà xita xi chrj'oòn jàn ma-ne xi kiskaànè chrjó ts'e torre Siloé, ¿a k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga ìsaá tse jé tjín-la xita koi nga kos'ín komàt'in, mì k'oa-ne koni ngats'ì xita xi tjín ján Jerusalén? ⁵ Majìn, xán-nò; tsà mìkiì sùkájnoò jé-nò nga mì tì jé kíchátsji-nò, jñò, tìkoáá kiyá yije-nò.

Kjoa xi mangásòn-kjoò yá iko xi mìkiì ojà-la toò

⁶ Jesús tìkoáá tsibénojmí jngoò-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

—Jngoò xita xi kijna jngoò-la j'nde ñánda tjín-la toò uva, yaá títejiìn jngoò-la yá toò iko. Xita jè, j'ì katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga nímé kisakò-la. ⁷ K'eé kitsò-la jè xita xi tjína'nda: “Kó jàn nó nga f'ì katsejèn-la yá jè, tsà yijà-la toò. Tanga nímé tjín-la. Tichásoìn. Nanguí tísíkits'ón.” ⁸ Jè xita xi tjína'nda kitsò: “Na'èn, tìkijna-la ngui jngoò nó-isa. Sikòn-la, sùxan-ngui-la ni'nde nga jngoò itjandì; ikjoàn kinguì-la tjé'nde. ⁹ Tsà koi nàchrjein-la, kjoa-la toò nó xi nchrobá; tsà majìn, komaá iskan kíchásoìn.”

K'e nga jè Jesús jngoò chjoón kisindaà-ne nàchrjein nìkjáya

¹⁰ Jesús, k'e nga tíhokóya jngoò ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío, jè nàchrjein nìkjáya, ¹¹ ya tjína jngoò chjoón xi jye kò chrj'oòn jàn nó tjína nga xk'én. Jngoò inima ch'o-la neí tísít'ín koa mì xó kiì ma osìjna kixi. ¹² Jesús, k'e nga kijtsee, kiichja-la, kitsò-la:

—Chjoón, jyeé ndaà-ne ch'in xi tjín-lè.

¹³ Ikjoàn tsohósòn-la tsja; jè chjoón, nitoón kjòkixi jngoò k'a-ne, ikjoàn kitsjaà-la kjondaà Nainá. ¹⁴ Tanga jè xita sko-la ts'e ni'ya ingo sinagoga kòjtí-la nga jè Jesús kisindaà-ne chjoón jè, koi kjoa-la nga nàchrjein nìkjáya; kitsò-la jñà xita xi túsajna:

—Joòn nàchrjein tjín nga ma maxá; jñà nàchrjein koi komaá kjinchrobà nga kondaà-nò, tanga mìkiì jí'nde jè nàchrjein nìkjáya.

¹⁵ K'eé kiichja Na'èn-ná Jesús, kitsò:

—Jñò, xi jò ma isén-nò. Jè nàchrjein nìkjáya, ¿a mì chíjnda'ño-jèn nchraja-nò ko búrró-nò nga nàchrjenguiòò ni'nga nga onguí nìk'ioò nandá? ¹⁶ Ko jè chjoón jè, xi tsòti-la Abraham, jyeé kò chrj'oòn jàn nó tjín-la nga jí't'aa'ño-la xita neí. ¿A mì koma tjájnda'ño nas'ín jè nàchrjein nìkjáya?

¹⁷ K'e nga jye okitsò Jesús, tà kjòsobà-la ngats'ì xita kondra-la tanga jñà xita naxandá kjòtsja-la koni s'ín tjín kjojkón xi 'ño jeya tís'ín Jesús.

Kjoa xi mangásòn-kjoò xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Jesús kitsò:

—¿Mé xi k'oas'ín mangásòn-kjoò koni s'ín otíxoma Nainá? ¿Mé xi sùngásòn-kjoaà? ¹⁹ Jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza; k'e jngoò xita bítejiìn nangui-la, ikjoàn bisò, ma'nga; jñà nise xi tjíma i'ngaá, bíndaà'a tjé-la jñà chrja-la yá.

Kjoa xi mangásòn-kjoò na'yo san

(Mateo 13:33)

²⁰ Ìjngoò k'a kùichja Jesús, kitsò:

—¿Mé xi s̄ingásòn-kjoaá koni s'ín otíxoma Nainá? ²¹ K'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkájìn jàn chibá skoan inchrajín, masan yije-né kóhokji na'yo.

Xotjoa xi 'nchrèya kji
(Mateo 7:13-14, 21-23)

²² Jesús, nga tífi ján ndiyá Jerusalén, kjìn naxandá jahato nga tsakóya, naxandá xi jtobá kjoàn kò xi ìi kjoàn. ²³ Jngoò x̄ita xi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a chibaá ma x̄ita xi kochrjekàjìn kjo'in Nainá?

Jè, k'eé kitsò:

²⁴ —T'een-la kjo'ño yijo-nò nga kitjás'een jè xotjoa xi 'nchrèya kji. K'oaá xán-nò: kjìn x̄ita komejèn-la kjoahas'en tanga mìkiì koma kjoahas'en. ²⁵ K'e nga jè nei-la ni'ya kosítjen nga kùichjoàjto xotjoa ni'ya, j̄nò, tsà ndítsiaán titsajnaà, k'eé kíts'iaa nga kìnókojaa, kixón: “Na'èn, chíx'a-nájen xotjoa ni'ya.” Jè nei-la ni'ya kitsò-nò: “Mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn.” ²⁶ K'eé kíts'iaa nga kixón: “Tañaá chichiko-lèjen, tikoáá tañaá ki'yòko-lèjen, tikoáá yaá ndítsin-nájen tsakoóyi.” ²⁷ Tanga jè, tà kitsò-nò: “K'oaá xán-nò, mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn. ¡Tinchat'aàxìn-ná ngats'ioò xi ch'o 'nè!” ²⁸ Yaá jchìhindáyaà, tikoá s̄ijts'ioòn ni'ñoò k'e nga jchaxkoòn jè Abraham, Isaac, Jacob, ngats'ii x̄ita xi kùichja ngajo-la Nainá nga ya titsajna ñánda tíhotíxoma Nainá, koa j̄nò, xìn ì'nde s̄ikasén-nò Nainá. ²⁹ Kjoí-ne x̄ita xi kjinchrobà-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kitsajnat'aà ímixa nga kòkjen ñánda tíhotíxoma Nainá. ³⁰ Ì'ndeì, tjín x̄ita xi titsajna-tjingui, nga koma iskan j̄nà kitsajna ítjòn; tikoáá tjín x̄ita xi titsajna ítjòn ì'ndeì, k'e nga koma iskan, j̄nà kjoehet'aà-ne.

K'e nga jè Jesús kiskindàyaakeè naxandá Jerusalén
(Mateo 23:37-39)

³¹ Tj̄jè-ne nachrjein ijchò ì'nga x̄ita fariseo ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—T̄is̄it'aà xìn, jè Herodes mejèn-la s̄iik'en-lè.

³² Kitsò Jesús:

—Tanguió, kot'in-la x̄ita maña jè: “Ì'ndeì kò nchijòn-lè k'oaá s'iaàn: kochrjekàjñaà inima ch'o-la neí xi tíjìn inima-la x̄ita, tikoá s̄iindaà-na x̄ita xi xk'én; skanda k'e kijchò nachrjein nga kjoehet'aà xá-na.” ³³ K'oaá s'ín koma ì'ndeì, nchijòn-le kò jngui-le, kàtjì-isa ndiyá-na. Mìkiì ndaà tjín nga jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá, xìn-t'aà kiyá-la naxandá Jerusalén.

³⁴ ¡j̄nò xi x̄ita naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn x̄ita xi chja ngajo-la Nainá, kò bìnè ndajo j̄nà x̄ita xi Nainá síkasén-nò! ¡Kjìn k'a kjòmejèn-na nga tsibìxkóya ìxti-nò koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-la j̄nà ìxti-la; tanga j̄nò, mìkiì kòkjeiìn-nò! ³⁵ Chítsejèn-la ni'ya-nò nga jye tsjeiìn-takòn Nainá; k'oaá xán-nò nga mì t̄i kii jchaxkoòn-ná skanda k'e nga kijchò nachrjein nga kixón: “¡Mé tà ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

14

Kós'ín komà k'e nga kisindaà jngoò-ne x̄ita Jesús xi ch'in chjón-nda tjín-la

¹ Jngoò k'a jngoò nachrjein nìkjáya, Jesús kii kjèn ni'ya-la jngoò x̄ita sko-la j̄nà x̄ita fariseo; j̄nà x̄ita koi, nchisíkinda mé kjoa xi s'jin Jesús. ² Tikoá yaá tíjna nguixkon Jesús jngoò x̄ita xi ch'in chjón-nda tjín-la (j̄nà x̄ita xi nanda sinchá indso'ba). ³ Jesús kiskònangui-la j̄nà x̄ita chjine xojon ts'e kjoítixoma-la Nainá kò x̄ita fariseo, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-né nga s̄ixkiì-lá x̄ita jè nachrjein nìkjáya, a xi majìn-né?

⁴ Tanga j̄nà x̄ita koi, mìkiì kùichja, tà jyò tsibítsajna. Tanga jè Jesús kiskoé x̄ita jè, kisindaà-ne, ìkjoàn k̄is̄ikasén-ne ni'ya-la. ⁵ K'eé kitsò-la j̄nà x̄ita koi:

—J̄nò, tsà búrró-nò, kò tsà nchraja-nò k̄ixoya jngoò ngajo, ¿a mìtsà n̄iton k̄inachrje-nò nas'ín nachrjein nìkjáya?

⁶ Jñà x̄ita fariseo, n̄i t̄i mé 'én kiichja-ne.

X̄ita xi faájiin íxile xi jncha ítjòn

⁷ Jesús, k'e nga kijtsee jñà x̄ita xi xó kinokjoà-la nga nchifaájiin íxile ts'e x̄ita ítjòn ya ít'aà ímixa, tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁸ —Tsà xó kinókjoa-lè ya ni'ya ñánda tjín s'eí nga x̄ita bixan, mìkiì ya bijnasoin íxile ts'e x̄ita ítjòn, tsà koi nachrjein-la tjín ìjngoò-isa x̄ita xi 'ñó tíjtòn koni ngaji, xi t̄ikoa xó kánokjoà-la; ⁹ jè x̄ita xi xó kàchja-nò kitsò-lè: “Tjiì'nde-la x̄ita jè nga kàtìjna.” Ngaji, kosobà-lè nga kj'eíí íxile kijnasoin ñánda fehet'aà-ne. ¹⁰ K'e nga xó kinókjoa-lè, yaá t̄ijnasoin íxile xi fehet'aà-ne mé-ne k'e nga kjoíí jè x̄ita xi xó kàchja-lè, kitsò-lè: “Amigo, t̄ijnat'eìí ímixa ñánda síjna íxile ítjòn.” Ngaji, skoexkón-lè x̄ita xi taña titsajnat'aà ímixa. ¹¹ Jè x̄ita xi 'nga síkìjna yijo-la, isaá nangui kìjna; jè xi nangui síkìjna yijo-la, isaá 'nga kìjna.

¹² Jesús, t̄ikoaá kitsò-la jè x̄ita xi xó kiichja-la:

—K'e nga xó kinókjoa-la x̄ita nga kichikoi nga nchisen, o nas'ín nguixòn, kì jñà nokjoà ítjòn-la amigo-lè, 'ndsi, x̄ita xinguii, n̄i jñà x̄ita indii ni'ya-lè xi x̄ita nchiná, mé-ne nga jñà x̄ita koi, tsà koi nachrjein-la k'oaá t̄is'ín kichja ngajo-lè nga kojndà-ne. ¹³ Tà saá k'e nga s'eí s'jin, jñà t̄inókjoa ítjòn-la x̄ita ima, xi tsjin tsja, xi mìkiì ma fi, k̄o xi mìkiì tsejèn-la. ¹⁴ Ngaji, k'e nga k'oas'ín s'jin, ndaà s'e-la inima-lè nga jñà x̄ita koi mìkiì koma sijndà ngajo-lè; tanga ngaji, k'eé kochjì ngajo-lè k'e nga kjoaáya-la jñà xi x̄ita kixi.

Kjoa xi mangásòn ts'e x̄ita xi kjèn s'eí

(Mateo 22:1-10)

¹⁵ K'e nga kiì'nchré jngoò x̄ita xi ya taña titsajnat'aà ímixa, kitsò-la Jesús:

—Mé tà ndaà-la jè x̄ita xi k̄okjen ya ñánda tíhotíxoma Nainá!

¹⁶ K'eé kitsò Jesús:

—Jngoò x̄ita, xi s'eí tsibíjna, kjin x̄ita kiichja-la. ¹⁷ K'e nga ijchò hora-la nga jye k̄okjen x̄ita, kisikasén ch̄i'nda-la nga kiì kichja-la jñà x̄ita xi xó kinokjoà-la, kitsò-la: “Nchrobá, jyeé tjindaà yije.” ¹⁸ Ngats'ìí x̄ita kisìjé kjoa n̄ichàat'aà. Kitsò jè xi tíjtòn: “Mì-la kii koma kjián; jngoò nangui jye kòhotse; mochjeén-né nga kjián katsejèn-la; kitsi'bà-lè, tije-la takoin, mìkiì kjián.” ¹⁹ Jè xi ìjngoò kitsò: “An, 'òn nga nchraja xi bínchi jyeé kòhotse; mejèn-na kjián kat'aà tsà ndaà síxá; kitsi'bà-lè, tije-la takoin, mìkiì kjián.” ²⁰ Xi ìjngoò, k'oaá t̄i kitsò: “An, saá jye kòbixan, koií kjoa-la nga mìkiì koma kjián.” ²¹ K'e nga j'ìí-ne ch̄i'nda jè, tsibénojmi yije-la nei-la ngats'ìí kjoa koi. Jè nei-la ni'ya, kòjti-la; k'eé kitsò-la ch̄i'nda-la: “T'in n̄itojin ján nditsin, kóhokji iya ndiyá-la naxandá; nchrohókoi yije x̄ita ima, xi tsjin tsja, xi mìkiì ma fi, k̄o xi mìkiì tsejèn-la.” ²² Ch̄i'nda jè, nga komà iskan kitsò: “Na'èn, jyeé kòbitasòn yije koni s'ín kò'mì-ná, tanga tjín-isa j'nde.” ²³ K'eé kitsò jè nei-la ch̄i'nda: “T'in kóhokji ndiyá teè, k̄o ndiyá itsjì; nchrohókoi x̄ita; k̄o'ño t'en-la nga kàtjahas'en mé-ne nga kàtaseè ni'ya-na. ²⁴ K'oaá xán-nò; nijngoò x̄ita xi kichja ítjòn-la k̄okjen-ko-na s'eí-na.”

Mé kjo'in xi singui nga onguítjinguí-lá Cristo

(Mateo 10:37-38)

²⁵ 'Ñó kjin x̄ita tjinguí-la Jesús; kisikáfayat'aà-la, kiichja, kitsò-la:

²⁶ —Tsà yá xi mejèn-la nga 'an kjinchrobà-tjinguí-na, tsà jè yijo-la, tsà na'èn-la, tsà nea-la, tsà chjoón-la, ìxti-la, 'ndse, ndichja, tsà isa tjòkeè mì k'oaá-ne koni 'an, mìkiì koma nga x̄ita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁷ Jè xi mìkiì síkitasòn koni jngoò x̄ita xi 'yajen krò-la, tsà mìkiì t̄ijnandaà nga s̄ikjeín kjo'in nga 'an kjinchrobà-tjinguí-na, mìkiì koma nga x̄ita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁸ Jñò, tsà mejèn-nò nga chrjò torre kındaà jngoò, ¿a mìtsà ítjòn jchósòn-là kó tjín singui chjì-la, a tjín-nò ton xi sindaà yije-ne? ²⁹ Tsà koi nachrjein-la tà jè tàts'en chrjò sijna. Tsà mìkiì kongásòn yije chrjò, ngats'ìí x̄ita xi skoe kijnokèè-né. ³⁰ Kitsò: “Jñà x̄ita koi tsibíts'ia nga kiskímìtjen chrjò

ni'ya tanga mìkiì kisikjehet'aà.” ³¹ Tsà jngoò xitaxá ítjòn xi mejèn-la koìits'ia kjojchán nga skaàn-kjoòko xíkjin xi ngàsòn xitaxá ítjòn, ¿a mìtsà ítjòn skòsòn-la tsà te jmiì ma xita-la, a kichikjoaá-la nga skaàn-ko tsà kaàn jmiì ma xita kondra-la? ³² Tsà beè-la ikon nga mìkiì kichikjoa-la, tik'eé-ne nga kjiìn tíjna xitaxá ítjòn xi ijngoò, sìikasén xita xi kjoj sìjé kjoa'nchán. ³³ K'oaá tís'in tjín, ngats'ioò, nita yá-nò xi mejèn-nò nga xita ts'an koma, ítjòn tikítsjeèn, a sijngoò-takòn nga sìchjaà yije tsojmì xi tjín-nò. Tsà majìn, mìkiì koma nga xita ts'an xán-nò.

Jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'oaá s'in ngaya-la koni naxa
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

³⁴ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì ti kii sìjnchra-ne tsojmì, ¿kó tís'in kochjeén-ne? ³⁵ Mì ti mé chjí-la; mì ti kii kochjeén-la nangui; mì ti kii kochjeén-ne koni tjé'nde, tà xíxteèn-né. ¡Ndaà tiná'yaà koni xan-nò!

15

Kjoa xi mangásòn ts'e paxtò xi kisakò-ne orrè-la
(Mateo 18:10-14)

¹ Jña xita-la xitaxá Roma xi síkíchítjì tsojmì ko jña xita xi ch'o tjín kjoa xi s'in, ijchò kinchat'aà chraña-la Jesús ñánda tíjna, nga mejèn-la kji'nchré-la. ² Jña xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiichjajno-la Jesús, kitsò:

—Xita jè, ndaà óko jña xita xi ch'o s'in, tikoaá tañaá kjèn-ko.

³ Jesús, k'eé tsibénojmí jngoò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁴ —Tsà jngoò xita tsajòn xi tjín-la jngoò sìndo orrè, tsà chija jngoò orrè-la, ¿a mìtsà sìikítsajna jjiìn ijña jña xi ñijòn kaàn ko chrj'oòn ñijòn ma-ne? Ikjoàn kjoj kátsji jè xi kichijà skanda kó nga sakò-la. ⁵ K'e nga jye sakò-la, tsjaá koma-la; koa'nga kohòsòn chrja-la. ⁶ K'e nga kijchò-ne ni'ya-la, kichja-la amigo-la ko xita indii ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná, jye kásakó-ne orrè-na xi kichijà.” ⁷ K'oaá xán-nò, k'oaá tís'in isa ndaà s'e kjotsja ján ngajmii ít'aà ts'e jngoò xita jé xi síkájno jé-la nga mì ti jé ótsji-ne, mì k'oaá-ne koni tsà ñijòn kaàn ko chrj'oòn ñijòn ma-ne xi tjín-la okixi xi mìkiì mochjeén-la nga sìikájno jé-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón xi kisakò-ne ton-la

⁸ Tsà jngoò chjoón xi te ma-ne ton-la, tsà chija jngoò ton-la, ¿a mìtsà kokà ni'in, tikoa kotìcha inga ni'ya-la; ndaà ndaà kohótsji ton-la skanda kó nga sakò-la? ⁹ K'e nga jye sakò-la, kichja-la amiga-la ko íchjín indii ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná, jye kásakó-ne ton-na xi kichijà.” ¹⁰ K'oaá xán-nò, k'oaá tís'in tjín kjotsja nga nguixkon àkjale-la Nainá k'e nga jngoò xita jé síkájno jé-la nga mì ti jé ótsji-ne.

Kjoa xi mangásòn ts'e ti xi kichijà

¹¹ Jesús tsibénojmí ijngoò kjoa xi mangásòn; kitsò:

—Jngoò xita xi jò ma ixti-la. ¹² Jè ti xi ma ki'ndí kitsò-la na'èn-la: “Na'èn, tjiì-ná tsojmì xi 'an kòko-na.” Jè na'èn-la kisijòya yije-la tsojmì xi tjín-la, ikjoàn kitsjaà-la. ¹³ Xi jye tsato jò jàn nachrjein, ti jè, nitóon tsatíjna yije tsojmì-la xi kitjoé-la, kisijngoò ton-la. Ikjoàn kii jngoò naxandá xi 'ño kjiiìn kijna. Yaá kisikjeheya yije ton-la nga taxki kisikò yijo-la. ¹⁴ K'e nga jye kisikjeheya yije ton-la, ya i'nde ñánda tsibijna, j'ii jngoò kjinchrá 'ño; mì ti mé tjín-la xi kine. ¹⁵ K'eé kii síjé-la xá jngoò xita xi ya i'nde-la naxandá jè. Xita jè, kisikasén ñánda tjín-la rancho nga kisikinda chinga. ¹⁶ Ti jè, mejèn xó kine chrjoa najmá xi kjèn chinga tanga mì yá xi tsjá-la. ¹⁷ K'e nga jye kjondaàya-ne kjohítsjeèn-la kitsò: “¡Kjìn xita ch'i'nda tjín-la na'èn-na ya ni'ya-la xi ningui-la inchrajín xi kjèn, koa 'an, ijndé, tibiyaà-ná kjinchrá! ¹⁸ Kjín ijngoò k'a-na ni'ya-la na'èn-na; k'oaá xán-la: Na'èn, tseé jé tsohotsjià xi ít'aà ts'e Nainá xi tíjna ngajmii ko ít'aà tsiji; ¹⁹ mì ti kii ok'in-na nga ki'ndí-lè k'oin-ná; k'oaá s'in jcha-takòn-ná koni tsà jngoò ch'i'nda-lè.” ²⁰ K'eé tsasítjen, kiikon na'èn-la.

'Tik'eé-ne nga kjiin tífi, jè na'èn-la kijtseèxkon, kjòhimateè, tsangachikon, ikjoàn kitsobàkjá ki'ndí-la, kiskine'a. ²¹ Jè ki'ndí-la kitsò: "Na'èn, tsohotsjià jé xi it'aà ts'e Nainá xi tíjna ngajmiì kò it'aà tsiji; mì tì kii ok'in-na nga ki'ndí-lè k'óin-ná." ²² Tanga jè na'èn-la kitsò-la chí'nda-la: "Niton nchrobákoò nikje xi isa 'ño ndaà kjoàn, tikákjá, tikoa tíkjá jngoò tangò jnótsja, tjayaà xoxté ndsoko. ²³ Tanguíchjaà jngoò nchraja ki'ndí xi 'ño xiné, tik'eèn. Chjineé, s'eí s'eén! ²⁴ Jè ki'ndí-na, maá-na tsà jyeé k'en, tanga tíjnakon-né; kichijà-né tanga i'ndeí kàsakó-ne. Ikjoàn tsibíts'ia s'eí."

²⁵ Jè ti-la xi ma jhínga, ján tísíxá rancho-la. K'e nga j'ii chraña-ne ni'ya-la, kii'nchré-la música nga s'eí tíjn; xita nchitè. ²⁶ K'eé kiichja jngoò-la chí'nda, kiskònangui-la mé xi tíma. ²⁷ Jè chí'nda kitsò: "Jè 'ndsì kòf'i-ne; jè na'èn-lè kàsík'en jngoò nchraja ki'ndí xi 'ño xiné, koií kjoa-la nga ndaà kòf'i-ne jè 'ndsì." ²⁸ Jè ti xi ma jhínga, 'ño kòjti-la; majin-la fahas'en ni'ya; k'eé itjo ni'ya na'èn-la, tsibítsi'ba-la nga kàtjahas'en ni'ya. ²⁹ Kitsò-la na'èn-la: "An, kjò kjin nó síxá-lè; nikjé-ne nga mikii sikitasòn-lè; ni saà jngoò ndí tíndsó ki'ndí 'biì-ná nga sìtsjakoaa amigo-na. ³⁰ Tanga k'e nga kòf'i-ne ki'ndí-lè xi kisikjeheya ton-lè, tsojmì-lè, kisikjeheyako íchjín ská; ikjoàn kànìk'en jngoò-la nchraja ki'ndí xi 'ño xiné." ³¹ Jè na'èn-la kitsò-la: "Ngaji xi ki'ndí-na xan-lè, í tíjnakò kjit'aà-ná; ngats'ii tsojmi xi tíjn-na, tsiji-né. ³² Mochjeén-né nga s'eí s'eén mé-ne nga sìtsjakoaa yijo-ná, koi kjoa-la nga jè 'ndsì, jye kòf'i-ne. Maá-na tsà jyeé k'en tanga tíjnakon-né; kichijà-né tanga i'ndeí kàsakó-ne."

16

Kjoa xi mangásòn ts'e chí'nda xi konachan

¹ Jesús tsibénormí ijngoò-la kjoa xi mangásòn, jña xita xi kota'yat'aà-la, kitsò-la: —Jngoò k'a, jngoò xita nchiná, tíjna jngoò-la xita xi síkinda chí'nda. Xita xi k'ejí kii nga nguixkon nei-la nga kitsjaat'in 'én nga tsojmì-la tísikje. ² Jè nei-la, k'eé kiichja-la, kitsò-la: "¿Mé 'én xi tsját'in-lè xita? Tjii-ná kindá kjoa ts'e xá-lè; mì-la tì kii chí'nda sko-la kijna-ne." ³ Chí'nda jè, k'eé tsohóko yijo-la, kitsò: "¿Mé xi s'iaàn? Jè nei-na mì tì kii tsjá-na xá. 'An, mikii chíkjoa-na nga síxákoaa nangui. Masobà-na tsà ton sìjé kjotjoà. ⁴ Jyeé be mé xi s'iaàn mé-ne nga s'e-na amigo xi tsjá'nde-na ni'ya-la k'e nga tjáxin-na xá jè." ⁵ K'eé kiichja ijngoò ijngoò-la jña xita xi tjen-la ton ts'e nei-la. Kitsò-la jè xi ítjòn: "¿Kó tíjn kitjen-lè ts'e nei-na?" ⁶ Xita jè kitsò: "Jngoò sìndo barril asitì kitjen-na." Jè chí'nda kitsò-la xikjín: "Chjoí xojon-lè, tíjni, niton tindaà ijngoò xi k'ejí xojon xi tà icháte chí'la." ⁷ Ikjoàn kiskònangui-la xi ijngoò, kitsò-la: "Ngaji, kó tíjn kitjen-lè?" Xita jè kitsò: "Jngoò sìndo naxá trigo kitjen-na." K'eé kitsò-la: "Chjoí xojon-lè; tindaà ijngoò xi tà ñijòn kaàn chí'la." ⁸ Chí'nda jè, kijtseèxkón nei-la nga tíjn-la kjohítsjeèn nga amigo tsohótsji, nas'ín ch'o kis'iin nga kiskoònachan-la nei-la. Jña xi mìtsá xita-la Nainá, isaá tíjn-la kjohítsjeèn kó s'ín ótsji amigo-la xi skoétjò mì k'oaá-ne koni jña xita xi iseèn tíjn kjohítsjeèn-la. ⁹ K'oaá xán-nò, tikjeén ton kò tsojmì xi tíjn i isò'nde nga kàtas'e-nò amigo mé-ne k'e nga mì tì kii kochjeén-ne i isò'nde, ján ngajmiì s'e-nò amigo xi skoétjò-nò ya ñánda kitsajnaà nitá mé nachrjein-ne.

¹⁰ Jè xi ndaà síkitasòn jè kjoa xi chiba tíjn, tikoaá ndaà síkitasòn jè kjoa xi tse tíjn; tanga jè xi konachan kjoa xi chiba tíjn tikoaá konachan-né kjoa xi tse tíjn. ¹¹ Jñò, tsà mì ndaà titsanìchjeén tsojmì kò ton xi tíjn isò'nde jè, mikii tjoé-nò kjoa xi ngui ndaà tíjn ts'e ngajmiì. ¹² Tsà mì ndaà titsanìkjeén tsojmì kò ton xi mì tsajòn-jèn xi Nainá kisìngatsja-nò i isò'nde, tikoaá mikii tjoé-nò xi ngui tsajòn ján ngajmiì.

¹³ Nijngoò chí'nda xi jò koma nei-la nga síxá-la; tsà jò koma nei-la, jngoò kojtikeyè koa jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-la koa ch'o sìiko xi ijngoò. Jñò, tsà kjoa nchiná sìis'in-là, mikii kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

¹⁴ Jña xita fariseo nga tsjakeè ton, k'e nga kii'nchré ngats'ii kjoa koi, tà tsijnòkèè Jesús. ¹⁵ K'eé kitsò-la jè Jesús:

—Jñò, ndaà nìkítsajnaà yijo-nò nga nguixkon x̄ita, tanga Nainá, beè inima-nò nga mìtsà kixi kjoa nga ndaà 'nè. Jè kjoa xi jeya síkíjna x̄ita, Nainá ochrjekàngui-né.

Kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁶ Jesús kitsò-isa:

—Jñà Xojon-la Nainá xi kiskii Moisés ko x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá, jñà tímakjeén xojon koi skanda k'e nga j'ii Juan xi kis'iin bautizar x̄ita. Tjen-ne nachrjein koi, skanda i'nde, tìnokjoáya 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otíxoma Nainá. Ngats'ii x̄ita xi mejèn-la kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá, bínè-la yijo-la.

¹⁷ "Ñó 'in t̄jín tsà jè isò'nde ko ngajmii chija, tanga isaá tà 'ñó 'in t̄jín nga chija jngoò letra ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Miki chija n̄ita kjé-ne —kitsò Jesús.

Kiis'in tsakóya Jesús it'aà ts'e x̄ita xi tsjìn x̄ikjín

(Mateo 19:1-12; Marcos 10:1-12)

¹⁸ —N̄ita yá-ne xi tsjìn chjoón-la ikjoàn bixan-ko jngoò chjoón xi kje'ei, kjoa chijngui tís'in; t̄ikoáá jè x'in xi bixan-ko chjoón xi kitsjìn x'in-la, t̄ikoáá kjoa chijngui tís'in —kitsò-isa Jesús.

X̄ita nchiná ko x̄ita ima xi 'mì Lázaro

¹⁹ Jesús kitsò:

—Tsibijna jngoò x̄ita nchiná xi 'ñó ndaà kjoàn nikje chjì xi tsohòkjá; nachrjein inchijòn kis'iin s'eí xi taxki 'ñó ndaà ma. ²⁰ T̄ikoá tsibijna jngoò x̄ita ima xi Lázaro ki'mì, xi jtsé t̄jín yijo-la. Yaá bijna xotjoa ni'ya-la jè x̄ita nchiná. ²¹ X̄ita ima jè, fahajjìn xó-la jñà xi-la tsojmì xi kine jè x̄ita nchiná nga bixòngui ímixa; t̄ikoáá jñà nañá bijchó xó nga tomajno jtsé-la. ²² K'e nga k'en jè ndí x̄ita ima, jñà àkjale-la Nainá kiiko; yaá kisikíjnat'aà-la Abraham. T̄ikoáá chaán k'en jè x̄ita nchiná; ikjoàn kisihjìn.

²³ Ya i'nde ts'e mik'en ñánda nga t̄isíkjeiín kjo'in jè x̄ita nchiná, kiskoòtsejèn, kijtseèxkon Abraham nga kjiin t̄jna; yaá t̄jnat'aà-la jè Lázaro. ²⁴ X̄ita nchiná, k'eé 'ñó kiichja kitsò: “Na'èn Abraham, chahima-takòn-ná! T̄ikasín Lázaro nga k̄atasíka'nchi jnótsja ya ijìn nandá nga k̄atasíkijne 'nchán nijen-na; 'ñó tse kjo'in t̄isíkjaán i ijìn ni'in.” ²⁵ Jè Abraham kitsò-la: “Na'èn, t̄ikitsjìn k'e nga tsijni isò'nde, 'ñó ndaà tsijni. Jè Lázaro, kjo'ín kisikjeiín, tanga i'nde, ndaà t̄jna ijndé. Ngaji, kjo'ín t̄inikjeiín. ²⁶ K'oaá s'ín t̄jín, t̄ikoáá jngoò xajngá jñò xi 'ñó nanga kijna-ikòn mé-ne nga miki koma ján kotot'aà jñà x̄ita xi i t̄itsajna; t̄ikoá xi t̄itsajna ján, miki koma kjinchrobà ijndé.”

²⁷ 'Kitsò jè x̄ita nchiná: “Na'èn Abraham, 'an bitsi'ba-lè t̄ikasín Lázaro ya ni'ya-la Na'èn-na; ²⁸ 'òn ma-ne 'ndsé xi t̄itsajna; k̄atènojmi-la xi okixi mé-ne nga t̄ikoá mì i kjinchrobà-ne i'nde ts'e kjo'in.” ²⁹ Abraham kitsò-la: “X̄ita xingui, jyeé t̄jín-la xojon-la Moisés ko ts'e x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá; jñà k̄ata'nchré-la!” ³⁰ K'eé kitsò jè x̄ita nchiná: “Majin, na'èn Abraham, tsà jngoò mik'en xi jye kijtseè kjo'in kjo' keènojmi-la, s̄ikájno jé-la nga mì t̄i jé kohótsji-ne.” ³¹ Jè Abraham kitsò-la: “Tsà miki 'nchré-la Moisés ko x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá, t̄ikoáá miki k̄okjeiín-la nas'in kjoáya jngoò-la mik'en.”

17

X̄ita xi bit'in-ná nga binchaàtsjiaá jé

(Mateo 18:6-7, 21-22; Marcos 9:42)

¹ Jesús kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Kjit'aà nachrjein s'e x̄ita xi koit'in-ná nga kinchátsjiaá jé, tanga ima-xó-ne jè x̄ita xi koit'in. ² Isaá-la ndaà koma tsà singui'ñó jngoò ndajo natsí ís'iin, ikjoàn s̄ikatjen-jjìn ndáchikon, mé-ne nga mì jé skinjijn-ne ndí x̄ita xi mochjeén-la nga k̄okinda. ³ iT'een kindá yijo-nò!

'Tsà jè xinguii ótsji jé xi kondra tsiji, tinókjoa-la nga kàtakixi; tsà sikkájno jé-la nga mì ti jé kohótsji-ne, tijchàat'aà-la. ⁴ Tsà itoò k'a nga jngoò nachrjein ótsji jé xinguii xi kondra tsiji, koa tsà sikkájno jé-la koa tsà itoò k'a nga jngoò nachrjein kjojikon-lè, kitsò-lè: “Mì ti kii k'oa s'iin-na”, tsà k'oa kitsò-lè, tijchàat'aà-la.

K'e nga mokjeiin-ná it'aà ts'e Jesús

⁵ Jñà xita xi tsibixáya-la Na'èn-ná Jesucristo kitsò-la:

—Tisikò-nájen mé-ne nga isa 'ñó ndaà kokjeiin-nájen it'aà tsiji.

⁶ Jè Na'èn-ná k'eé kitsò:

—Jñò, tsà tà okji kokjeiin-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, komaá k'oín-là yá xanchroò jè: “Chjínèyi yijo-lè, ikjoàn ya kàtatjen-jìin ndáchikon”; jè yá, k'oaá s'ín sikkitasòn-nò.

Xá-la chi'nda

⁷ Jñò, tsà tíjna jngoò-nò chi'nda xi kàfi síkínchi nchraja, o xi kàfi ka'ndà tíndsó, k'e nga kjoijí-ne nga kàfi síxá, ¿a k'oín-là: “Tijni, tijnat'eii ímixa”? ⁸ Majin, a mìtsà ta sa k'oín-là: “Tindaà-ná tsojmì xi kókjeen; tíxkóngui nikje-lè; tíya-ná tsojmì xi kókjeen ko xi skiaa. K'e nga jye kjoe koma, ikjoàn tichi koa tioji ji.” ⁹ Jè nei-la, tikoáá mìkii tsjá-la kjondaà chi'nda-la nga ndaà kàsikkitasòn jè xá xi kàsít'in-la; mìtsà tsò-la: “Ndaà chjì-lè.” ¹⁰ Tikoáá jñò, k'e nga jye nikkitasòn yije xá xi tsjá-nò Nainá, k'oaá tixón: “Ngajen, taxki chi'nda-nájen, tà jè kànikitasòn-jen koni s'ín ki'mi-nájen.”

Kós'in komà k'e nga jè Jesús, te xita kisindaà-ne xi tìbindojno chrjoa yijo-la

¹¹ Jesús, k'e nga tífi ján naxandá Jerusalén, jahato ya nangui Samaria ko Galilea. ¹² K'e nga jahas'en-jìin jngoò ndi naxandá xi jtobá kji, te xita kiskaàjìin ya iya ndiyá xi tìbindojno chrjoa yijo-la; kjiin chincha-ne ¹³ nga 'ñó kiichja kitsò:

—Jesús, Maestro, chahima-takòn-nájen!

¹⁴ Jesús, k'e nga kijtsee, kitsò-la:

—Tanguió, takó-la yijo-nò jè no'mii.

K'oaá s'ín komà, k'e nga nchifi-ne, kjòtsjeè-ne yijo-la ch'in xi tjín-la. ¹⁵ K'e nga kijtsee yijo-la nga jye kjondaà-ne ch'in xi tjín-la, jngoò-ne xi inchrobà ljngoò k'a-ne; 'ñó kiichja nga kitsjaà-la kjondaà Nainá. ¹⁶ Tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús skanda it'aà nangui, nga kitsjaà-la kjondaà. Xita jè, Samaria i'nde-la. ¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿A mìtsà te ma-ne xi kòmatsjeè-ne ch'in-la? Jñà xi ñijaàn, ¿ñánda títsajna? ¹⁸ ¿A tà jè tà jngoò xita xi xìn nangui-la kànchrobá ljngoò k'a-ne nga tsjá-la kjondaà Nainá?

¹⁹ Jesús kitsò-la xita jè:

—Tisítjìin, t'in-ne; koi-né nga mokjeiin-lè nga kòmandaà-ne.

K'e nga jcha-la kó s'ín kotixoma Nainá

(Mateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Jñà xita fariseo kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Kjé-né nga jcha-la kó s'ín kotixoma Nainá?

Jesús kitsò-la:

—Koni s'ín otixoma Nainá mìtsà tsejèn jcha-la. ²¹ Mìtsà yá xi kitsò: “Íi tíjna ijndé”, ko “Ján tíjna ján”; nga jyeé tíjnajìin-nò kó s'ín otixoma Nainá.

²² Jesús, kiichja-isa; kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kijchò nachrjein k'e nga komejèn-nò jchaxkoòn-ná nga jye kótijnajìin-nò 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tanga nachrjein jè, mìkii jchaxkoòn-ná. ²³ K'oaá kitsò-nò xita: “Chítsejèn-là ijndé, chítsejèn-là ján.” Tanga kii kii mokjeiin-nò, tikoáá kii kii onguítjngui-là nas'ín k'oa kitsò-nò. ²⁴ Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote, ma iseèn kó okji nga jngoò itjandii, k'oaá s'ín koma k'e nga kijchò nachrjein nga kjoiaa ljngoò k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁵ Tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, ítjòn, tse

kjo'in siikjiaán; jñà xita xi tjin nàchrjein i'nde, kochrjekànguín-na. ²⁶ Koni s'ín komà jñà nàchrjein ts'e Noé, k'oaá tis'ín koma jñà nàchrjein k'e nga kjoiaa i'ngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁷ Xita, tsakjèn, kits'iì, chixàn íchjá kò íchjín skanda jè nàchrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé, ikjoàn j'iì jtsí xkón, yaá jyehesòn yije xita kóhotjín. ²⁸ K'oaá tis'ín komà nàchrjein ts'e Lot [xita xi tsiniì kitsò-la Abraham]. Jñà xita tsakjèn, kits'iì, tsatse tsojmì, tsatíjna tsojmì, tsibítje tsojmì, tsibíndaà ni'ya; ²⁹ tanga jè nàchrjein nga itjojin jè Lot ya naxandá Sodoma, ts'a jtsí ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi nguì chijo azufre, yaá jyehesòn yije xita kóhotjín. ³⁰ K'oaá s'ín koma jè nàchrjein k'e nga 'an kítjojen i'ngò k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

³¹ 'Jè xi tijnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii nchrobájen-ne nga skoé tsojmì xi 'ncha ni'ya-la; tikoáá jè xi tísíxájin nangui-la kì tì kii nchrobá-ne ni'ya-la. ³² Tíkítsjeèn koni s'ín komà'tin chjoón-la Lot. ³³ Nita yá xita xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kíjnajin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la, jè-né xi kítjokàjin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kina.

³⁴ 'K'oaá xan-nò, jè nitjen k'e nga okoma, tjin ni'ya ñánda jò xita kjoòsòn nachan, jngò tjámítjen nga kjiko Cristo, xi i'ngò sijna-né nga kjo'in s'e-la. ³⁵ Tikoáá tjin ni'ya ñánda jò íchjín nchi'o na'yo, jngò tjámítjen nga kjiko Cristo, xi i'ngò sijna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁶ 'Jò xita xi nchisíxangui rancho-la, jngò tjámítjen nga kjiko Cristo, jè xi i'ngò sasíjna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁷ Jñà xita kiskònangui-la Jesús:

—¿Ñánda-ne nga k'oaas'ín koma Na'èn?

Jesús kitsò-la:

—Ya ñánda kina cho k'en, yaá kítsajnajtín jñà líké.

18

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón ka'àn kò xitaxá ts'en

¹ Jesús tikoá tsibénojmì jngò-la kjoa xi mangásòn nga mochjeén-né nga mìkii siindaàjñáa inima-ná; nàchrjein inchijòn kinókjoat'aà-lá Nainá. ² Kitsò-la:

—Jngò naxandá ñánda tíjna jngò xitaxá xi mìkii beèxkón Nainá tikoá mìkii beèxkón xita xi kje'eií. ³ Tíya-ne naxandá jè, tíjna jngò chjoón ka'àn xi f'ìikon kjit'aà xitaxá jè nga tsò-la: “Tindaàjin-ná kjoa ts'e kondra-na.” ⁴ Jè xita xi tjin-la xá, mìkii xatí tsibíndaàjin-la, tanga xi komà iskan kisikítsjeèn nga tsibíndaàjin-la jè chjoón mé-ne nga mì tà tsja siji-la. Kitsò jjin inima-la: “Nas'ín mìkii bekoán Nainá, tikoá mìkii bekoán xita, ⁵ tanga chjoón jè, 'ño tísisi-na, koií kjoa-la nga kindaàjin-la mé-ne nga mì tà tsja i kjoíkon-na, mì tà tsja 'an siji-na.”

⁶ Kitsò Na'èn-ná:

—Tiná'ya-là koni tsò xitaxá xi tsjin-la okixi. ⁷ Nainá, ¿a mìtsà isa ndaà siis'in-la xita-la xi xó k'oaas'ín jaàjin-ne nga kò nàchrjein kò nitjen 'ño sijét'aà-la? ¿A mìtsà isa niton siis'in-la? ⁸ K'oaá xán-nò nga isa xatíya koiindaàjin-la. Tanga k'e nga kjoiaa i'ngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, ¿a sakó-na xita i isò'nde xi mokjeín-la it'aà ts'an?

Kjoa xi mangásòn ts'e xita fariseo kò xita-la xitaxá Roma xi síkíchjtjì tsojmi

⁹ Jesús tsibénojmì i'ngò-la kjoa xi mangásòn ts'e xita xi xita kixi tsò-la yijo-la koa ochrjekàngui xi i'nga. Kitsò:

¹⁰ —Jò xita kii ñánda tíjna ingo ítjòn nga kiichjat'aà-la Nainá: jngò xi xita fariseo, xi i'ngò, xita-la xitaxá Roma xi síkíchjtjì tsojmì. ¹¹ Jè xita fariseo, nga síjna kixi, tíchjatjì yijo-la, kitsò: “Nainá, tsjaà-lè kjondaà, ndaà chí-lè nga 'an mì k'oaá s'iaàn koni s'ín xita xi kje'eií xi tsjin-la kjoa kixi, xita chíjé, xita ts'en, xita chíjngui; ni mì k'oaá s'iaàn koni s'ín jè xita xi síkíchjtjì tsojmì. ¹² Jò k'a ótijnachjan nga jngò xomana; tsjaà-ná xi teya ngats'iì xi síkijne.” ¹³ Tanga jè xita xi síkíchjtjì tsojmì, kjiin síjna; skanda majin-la nga kotsejèn

ngajmii; tà jè inima-la 'beé-la; tsò: “iNainá, kàtas'e-lè kjohimatakòn xi it'aà ts'an nga xita jè 'mì-na!” ¹⁴ K'oaá xán-nò, xita jè, k'e nga kiì-ne ni'ya-la, jyeé xita kixi kitsò-la Nainá; tanga jè xita fariseo majìn. Koií kjoa-la, nita yá-ne xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kijna, koa jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kijna.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti
(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

¹⁵ Tikoáá j'iko-la ndí ixti mé-ne nga koòt'aà-la tsja; jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kijtseèxkon jña xita xi ijchòko ndí ixti, tsohótiko. ¹⁶ Tanga jè Jesús kiìchja-la jña ixti; kitsò-la xita-la:

—Tjiì'nde-là jña ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na, ki binchahikon-là. Jña xi k'oa s'ín tjin inima-la koni ts'e ndí ixti, jña xi tjin-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁷ K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jña xi mìkiì kòkjeiin-la koni jngoò ndí ixti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kotíxoma-la, mìkiì kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá.

Jngoò xita xi 'ño nchiná
(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

¹⁸ Jngoò xi xita sko-la kiskònangui-la Jesús kitsò:

—Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nita kjé-ne?

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xita ndaà 'mì-ná? Nijngoò xita xi ndaà; ta jngoò jè Nainá xi ndaà. ²⁰ Jyeé tíjìin-lè kó tsò kjotíxoma: “Ki kjoa chijnguií 'nì, kì xitaá nìk'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjoi it'aà ts'e xita xi kj'eíí, chaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.”

²¹ Xita jè kitsò:

—Ngats'ìi kjotíxoma koi, jyeé kisìkitasoàn kó nga sa chítia.

²² K'e nga kiì'nchré Jesús, kitsò-la:

—Nguì jngoò kjoa chija-lè: tatijni yiji kóhotjín tsojmì xi tjin-lè; ikjoàn tika'bí-la xita ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmii. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²³ Xita jè, k'e nga kiì'nchré, tà kjòbaá-la, koií kjoa-la nga 'ño nchiná. ²⁴ Jesús, k'e nga kijtseè nga 'ño ba kis'e-la kitsò:

—jña xita nchiná, 'iín koma-la nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá! ²⁵ Isaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xita nchiná xi 'ño tjin-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma Nainá.

²⁶ Jña xita xi kiì'nchré kitsò:

—¿Yá-né xi kítjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi mìkiì koma-la xita, Nainá komaá-la.

²⁸ K'eé kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen tsojmì xi tjin-najen nga tjaàtjngui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Okixií xi xan-nò, ngats'ìi xita xi kitsjìin-takòn ni'ya-la, na'èn-la, 'ndse, chjoón-la, ixti-la, nga mejèn-la k'oas'ín sijnchá yijo-la koni s'ín otíxoma Nainá, ³⁰ ngats'ìi xita koi, tsojmì xi kisikítsajna, isaá tse tjoé ngajo-la jña nachrjein xi titsajnaá i'ndeí i isò'nde; koa jña nachrjein xi sa nchrobá, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

Jesús, ijngoò k'a tsibénojmí kjoabiyaa-la
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

³¹ Jesús kiìchjat'aà xìn-la xita-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

—I'ndeí, ján onguiá Jerusalén; yaá kítasòn yije ngats'ìi kjoa xi tjit'aà xojon it'aà ts'an xi Kì'ndí-la Xita xan-la yijo-na, koni s'ín kiskii xita xi kiìchja ngajo-la Nainá. ³² Yaá

sìngatsja-na it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío; kijnokeè-na; ch'o sìiko-na; kùichràjno-na; ³³ kojà-na, ìkjoàn sìik'en-na; tanga xi koma jàn nàchrjein kjoaáya-na.

³⁴ Tanga jñà xita-la mìkiì kjòchjya-la 'én xi tsibénojmi-la; tjí'maá-la; mìkiì ja-has'en-jìin-la koni s'ín kitsò Jesús.

Kós'ín kisindaà-ne Jesús jngoò xita xi mìkiì tsejèn-la ya naxandá Jericó

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵ K'e nga jye tímachrañàt'aà nga kijchò Jesús ya naxandá Jericó, jngoò xita ima xi mìkiì tsejèn-la tíjna indii ndiyá; tísíjé kjotjò ton. ³⁶ Xita jè, k'e nga kù'nchré nga kjin xita nchifa, kiskònangui mé kjoa xi tíma. ³⁷ K'eé kitsò-la xita nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífahato. ³⁸ K'eé 'ño kùichja, kitsò:

—Jesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tíjna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

³⁹ Jñà xita xi tíjma ítjòn, tsohótiko nga jyò kàtìjna; tanga jè, isaá 'ño kùichja nga kitsò:

—Jì xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁰ K'eé tsasijna Jesús; kitsò: “Nchrobákòò.” K'e nga ijchò kasit'aà chrañà-la kiskònangui-la, kitsò-la:

⁴¹ —¿Mé xi mejèn-lè nga sìiko-lè?

Jè xita xi mìkiì tsejèn-la, kitsò:

—Nà'èn, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁴² Jesús kitsò-la:

—Kàtatsejèn-lè! Koi-né nga mokjeiín-lè nga kòmandaà-ne.

⁴³ Xita jè, nitoón kjòtsejèn-la, ìkjoàn kùitjngui-la Jesús; jeya kisikíjna Nainá. Ngats'ii xita naxandá xi kijtseè kjoa koi, tìkooá jeya kisikíjna Nainá.

19

Jesús ko Zaqueo

¹ Jesús k'e nga ijchò naxandá Jericó, tsibíts'ia nga jahas'en-jìin naxandá. ² Ya tíjna jngoò xita xi 'mì Zaqueo xi xita sko-la jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì; tìkoo 'ño xita nchiná. ³ Mejèn-la nga skoexkon yá-né xi 'mì Jesús; tanga mìkiì ma kotsejèn-la nga kjin ma-ne xita, nga jtobá kji Zaqueo. ⁴ K'eé tsangachikon ítjòn, ìkjoàn tsijin-jno jngoò yá sicómoro nga mejèn-la skoexkon Jesús koni s'ín kjoahato. ⁵ K'e nga jahaya ndiyá Jesús, kiskoòtsejèn mijìn k'oa kijtseèxkon Zaqueo nga ya tíjna'a yá; kitsò-la:

—Zaqueo, nitoón titajjin, i'ndeij mochjeén-né nga ya sìikjáya ni'ya-lè.

⁶ Zaqueo, nitoón tsitajen. Tsjaá komà-la nga kitsjaà'nde-la ni'ya-la. ⁷ Jñà xita k'e nga kijtseè nga ya kisikjáya ni'ya-la Zaqueo, tsibíts'ia nga kùichjajno-la Jesús; kitsò nga ya kisikjáya ni'ya-la xita xi jé tjín-la. ⁸ K'eé tsasijna kixi Zaqueo, kitsò:

—Nà'èn, osen tsojmì xi tjín-na tsjaà-la xita ima; koa tsá tjín xita xi 'an kiskoònachaana-la, ñijòn k'a kokji tsjaà ngajo-la.

⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngats'ii xita nei-la ni'ya jè, nàchrjein i'ndeij, jyeé kòbitjokàjìin kjoa ts'e jé-la, koií kjoa-la nga k'oas'ín mokjeiín-la Zaqueo koni jè xita jchínga-la Abraham.

¹⁰ “An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, koií xá j'i-na nga j'i katsjia xita xi kichijà, tìkoo j'i kàchrjekàjñaà jé-la xita.

Kjoa xi mangásòn xi okóya kjoa ts'e ton

(Mateo 25:14-30)

¹¹ Jñà xita, k'e nga nchi'nchré-la Jesús, koni s'ín túbénojmi kjoa koi, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga yaá koiíts'ia nìton nga kotixoma Nainá; nga jè Jesús, jyeé kjomeè bijchó chrañà Jerusalén. Koií kjoa-la, Jesús, tsibénojmi jngoò-la kjoa xi mangásòn nga mìtsà k'oas'ín koma.

12 Kitsò-la:

—Jngoò k'a, jngoò x̄ita xi tje-la x̄ita ítjòn kii jngoò nangui ñánda 'ñó kjiin nga tjoé-la xá ítjòn, ikjoàn kjinchrobà-ne k'e nga jye tjoé-la xá. 13 Tanga k'e nga tikj'eè bitjo x̄ita jè, te x̄ita ch̄i'nda-la kiichja-la nga tse ton kisingsatsja nga jngoò ijngoò; kitsò-la: “Chjoé ton koi, tixáko skanda k'e nga kjoj-na.” 14 Tanga jña x̄ita xi tiya-ne naxandá-la nga jtikeè komà, kisikasén-tjingui i'nga-la x̄ita xi kitsò-la x̄itaxá ítjòn: “Majìn-najen nga jè x̄itaxá jè kotixoma-najen.”

15 Tanga jè x̄ita jè, k'e nga jye kitjoé-la xá, j'ii ijngoò k'a-ne nangui-la. Ikjoàn kiichja-la ngats'ii x̄ita ch̄i'nda-la xi kisingsatsja ton mé-ne nga skoe kó tjín kisikijne ki'ndí-la jè ton xi kisingsatsja nga jngoò ijngoò. 16 Jè x̄ita xi j'ii ítjòn kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kiningsatsja-ná, te k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” 17 Jè x̄itaxá ítjòn kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, ch̄i'nda ndaà-né; ndaà kinikjiin ton xi chiba kjòngatsjei; i'nde, te naxandá singsatsja-lè xi jì kotixoma-la.” 18 Ijchò ijngoò xi ma-ne jò ch̄i'nda, kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kiningsatsja-ná, 'òn k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” 19 Jè x̄itaxá ítjòn kitsò: “Tikoáá ngaji, 'òn naxandá singsatsja-lè xi jì kotixoma-la.”

20 J'ii ijngoò xi kitsò: “Na'èn, i tjína ton-lè xi kiningsatsja-ná. Ndaà tsibitjoà; pahito tsibitjé'ñoá. 21 Kitsakjoón-lè; ngaji, x̄ita jti-takòn-né; chjoí xi mì ngajii tsibijni tikoá bixkoí xi mì ngaji tsibitjii.” 22 Jè x̄itaxá ítjòn kitsò: “Ngaji xi ch̄i'nda ch'o 'mì-lè; tije-ne 'én xi nokjoì sinè-lè jé, nga si: x̄ita jti-takòn-né; chjoí xi mì ngaji tsibijni tikoá bixkoí xi mì ngaji tsibitjii. 23 Tsà jye tjiin-lè, ¿mé-ne mì yaá kinikijna-ne ton-na ya banco nga kisikijnesòn ki'ndí-la mé-ne k'e nga kjoí ijngoò k'a-na singsatsja-ná ton-na?” 24 K'eé kitsò-la jña x̄ita xi ya títsajna: “Chjaà'an-là ton; jè tji-là x̄ita xi te k'a kisikijnesòn.” 25 Jña x̄ita xi oki'mì-la kitsò: “Na'èn, x̄ita jè, jyeé kò te k'a kotjín tjín-la!” 26 Jè x̄itaxá ítjòn kitsò: “K'oaá xán-nò, ngats'ii xi tjín-la, k'oií-isa-la; tanga jè xi tsjín-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. 27 Tikoá jña x̄ita kondra-na xi majìn-la nga 'an kotixoma-la, nchrohóko-ná ijndé, tik'eèn nga nguixkoaàn.”

K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 K'e nga jye okitsò Jesús, kii ítjòn-la x̄ita-la nga kiiko ján Jerusalén. 29 K'e nga jye ijchò chraña jña naxandá xi 'mì Betfagé ko Betania ya chrañat'aà-la jè nindoò xi 'mì Yá Olivo, kisikasén jò x̄ita xi kota'yat'aà-la. 30 Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján; k'e nga kijchoò, yaá síjnat'aà'ño jngoò ndí búrró ki'ndí xi ni sa ya x̄ita bijnasòn-la. Chjinda'ño, nchrohóko. 31 Tsà yá xi kjònangui-nò, tsà kitsò-nò: “¿Mé-ne chjinda'ño-nò?”, tìn-là: “Jè xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la.”

32 Kii jña x̄ita-la; k'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín tsibénojmí-la Jesús. 33 K'e nga nchikijnda'ño ndí búrró ki'ndí, kitsò nei-la:

—¿Mé-ne chjinda'ño-nò ndí búrró?

34 Jña x̄ita-la Jesús kitsò:

—Jè xó kochjeén-la Na'èn-ná Jesús.

35 K'e nga ijchòko ñánda tjína Jesús, jña kisikjeén nikje-la nga tsohótsa-la ndí búrró; ikjoàn kisikijnasòn-la. 36 Koni s'ín tífi Jesús, jña x̄ita tsohóngoò nikje-la ya iya ndiyá. 37 K'e nga jye kjòchrañat'aà nga nchifjen ya nindoò Yá Olivo, ngats'ii x̄ita xi kota'yat'aà-la xi tjiko tsibíts'ia nga 'ño kiichja xi ngui tà kjotsja-la nga kitsjaà-la kjondaà Nainá nga koií kjoa-la jña kjoaxkón xi jye kijtsee. 38 Kitsò:

—Mé tà ndaà-la jè x̄itaxá ítjòn xi jè nchrobá ngajo-la Nainá. Tjín kjoa'nchán it'aà ngajmii. Tikoá tjín kjoajeya.

39 Jña x̄ita fariseo xi ya taña tjiko x̄ita kjiin kitsò-la:

—¡Maestro, jchitikoii x̄ita xi kota'yat'aà-lè!

⁴⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—K'oaá xán-nò tsà jñà xità koi kítsajnajyò, jñà ndajo kichja.

⁴¹ Jesús, nga jye ijchò chraña naxandá Jerusalén, k'e nga kijtseèxkon, kiskindàyakeè xi it'aà ts'e naxandá. ⁴² Kitsò:

—Jñò xi xità naxandá Jerusalén 'mì-nò, tsà jè-là-ne nàchrjein i'ndei kòkjeiín-nò it'aà ts'e jè kjoa xi tsjá-nò kjoa'nchán; tanga i'ndei, tjí'maá-nò. ⁴³ Kjoíi nàchrjein k'e nga jñà kondra-nò koiíndii-nò chrjó ndajo, sùikinda-nò kò kít'aà-nò nga jngoò itjandii. ⁴⁴ Jngoò k'a sùikjehesòn-nò, sùik'en yijee-nò; níi tí jngoò ndajo sùijjòsòn-la xíkjín. Koií jé xi koma-nò nga mikii kiyaxkoòn Nainá k'e nga j'ii katsejèn-nò.

Kii komà k'e nga jè Jesús tsachrje xità xi otíjna tsojmi ya ingo ítjòn ts'e Jerusalén
(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Jesús jahas'en ya ñánda kijna ingo ítjòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xità xi nchihotíjna kò xi nchihotse tsojmi; ⁴⁶ kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon xi tjít'aà 'Én Tsjeè-la Nainá: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikon-né, tanga jñò, nguijo-la xità chijé titsá'nè.”

⁴⁷ Jesús, nàchrjein inchijòn tsakóya-la xità ya ndítsin ingo ítjòn; jñà xità sko-la no'mii, xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, kò jñà xità sko-la naxandá, nchihótsji'nde-la nga mejèn-la sùik'en Jesús. ⁴⁸ Tanga mikii kisakò-la kó s'ín sùikò nga jñà xità naxandá, 'ñó ndaà nchi'nchré-la koni s'ín tsò 'én xi tíbénjmi.

20

Kjotíxoma-la Jesús

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

¹ Jngoò nàchrjein, k'e nga jè Jesús tíhokóya-la xità 'én ndaà-la Nainá ya ndítsin ingo ítjòn, ijchò xità sko-la no'mii kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kjihijtakò xità jchínga. ² Kitsò-la:

—Koaàtín-nájen, ¿mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

³ Kìichja Jesús, kitsò:

—Tìkooá 'an, jngoò kjoa skònangui-nò. Koaàtín-ná: ⁴ ¿Yá xi kitsjaà-la kjotíxoma Juan nga kis'iin bautizar xità? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmii, o xi tà xità-né?

⁵ Jñà xità koi k'eé tsajoóya-ne; kitsò-la xíkjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kító-né: “¿Mé-ne nga mikii kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ⁶ Tìkooá tsà kixoán: “It'aà ts'e xità-né”, jñà xità naxandá ndajoó koií'nè-ná nga k'oaá s'ín mokjeiín-la nga jè Juan xi kiiichja ngajo-la Nainá. ⁷ K'eé kitsò:

—Mikii 'ya-jen yá xi kitsjaà-la kjotíxoma.

⁸ Jè Jesús, kitsò-la:

—Tìkooá 'an, mikii k'oa xán-nò yá-né xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e jñà chi'nda ts'en

(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

⁹ Ikjoàn tsibíts'ia Jesús nga kiiichja-la xità naxandá; tsibénjmi jngoò-la kjoa xi mangásòn, kitsò:

—Jngoò k'a jngoò xità tsibítje toò uva, ikjoàn kisikiña-la xità xi kj'ejí nga kisixásòn; jè nei-la nangui, kjiiin nó kii. ¹⁰ K'e nga ijchò nàchrjein nga jye kòjchá toò uva, jè nei-la, kisikasén jngoò chi'nda-la nga tjoé chiba-la chí-la toò uva xi jè oko-la; tanga jñà xità xi kisixásòn nangui, tà kiskaàn-kò-né, tà kisikasén tiyaá-ne. ¹¹ Xi komà iskan, jè nei-la nangui ijngoò xità chi'nda-la kisikasén; k'oaá tís'ín kisikò; kiskaàn-kò, ch'o kisikò, ikjoàn kisikasén tiya-ne. ¹² Jngoò kisikasén xi ma-ne jàn xità chi'nda; tà ngásòn kisikò; kisiki'on, kò tsachrjekàjii nangui-la.

¹³ 'K'eé kitsò jè nei-la nangui: “¿Mé xi s'iaàn? Jè-la sikasén ki'ndí-na xi 'ñó tsjakeè; jè-la xi skoexkón.” ¹⁴ Tanga jña xita chi'nda koi, k'e nga kijtseèxkon, kitsò-la xikjín: “Jè jèe xi tjoé kjotjò-la i'nde; sik'eén mé-ne nga tsaján koma i'nde.” ¹⁵ Tsachrjekàjiin ya ñánda títte toò uva; ijkjoàn kisik'en.

Jñò, ¿kó bixón? Nei-la nangui, ¿mé xi siko xita koi? ¹⁶ Kjoíi sík'en xita koi; kj'eíi xita sisingatsja jè nangui ñánda tjin toò uva.

Jña xita xi nchi'nchré-la Jesús kitsò:

—iNikjé-ne k'oas'in koma!

¹⁷ Tanga Jesús, kiskoò'an, kitsò-la:

—Tsà majìn, ¿kó bixón? ¿Kó tsòya-ne koni s'in tíchja Xojon xi tjit'aà 'Én-la Nainá nga tsò?: “Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya.”

¹⁸ Ngats'ii xi ya kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; ko tsà jè ndajo skané xita, kochijo-né.

¹⁹ Jña xita sko-la no'miù ko xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mejèn-la nga tijè-ne hora tsojà'ñó Jesús, nga jè kjoa xi mangásòn, kiskaàya-la nga kondra ts'e koni s'in tsibénojmi; tanga jña xita naxandá kitsakjòn-la.

Kjoa ts'e xi machjiti tsojmi

(Mateo 21:45-46; 22:15-22; Marcos 12:12-17)

²⁰ Jña xita sko-la no'miù kisikinda; kisikasén-'ma-la xita xi ijchò 'nchré-la xi k'oas'in kis'iin koni tsà xita ndaà nga mejèn-la sakòtsji jngoò-la 'én xi ch'o tsò mé-ne nga koma sisingatsja-ne jè gobernador xi tjiya kjotixoma tsja nga jè kojindaàjiin. ²¹ Jña xita koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen jña 'én xi nokjoi, ndaà okoòyi; mikiì chjaàjiin xita; k'oaa s'in okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'in tjin xi kjoa kixi. ²² ¿A ndaà tjin nga kíchjiti-jen tsojmi it'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma? ¿A xi majìn-né?

²³ Jesús, tik'eé kijtseèya-la nga nchikonachan-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne nga mejèn-nò nga 'an chít'aà-ná? ²⁴ Takó jngoò-ná ton. ¿Yá ts'e isén ko 'ín xi tjit'aà?

Kitsò xita koi:

—Ts'eé César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

²⁵ Jesús kitsò:

—Tji-lá César xi ts'e César, koa tji-là Nainá xi ts'e Nainá.

²⁶ Ngats'ii 'én xi kiichja Jesús nga nguixkon xita naxandá, mikiì kisakò-la xi koma kohòngui-ne. Tà kjòxkón-la; tà saá tà jyò tsibítsajna.

Kós'in kiskònangui kjoa ts'e nga faáya-la mik'en

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷ Jña xita saduceo xi mikiì mokjeiin-la nga faáya-la xita xi jye k'en ijchò kjònangui-la Jesús, kitsò-la:

²⁸ —Maestro, Moisés, k'oaa s'in kiskii: Tsà jngoò xita xi kiyá 'ndse, tsà tsjin-la ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-la mik'en, tijè-ne 'ndse kixan-ko jngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁹ Kis'e xó jngoò k'a xita xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-la chjoón; tanga mikiì kis'e-la ixti skanda kóni nga k'en. ³⁰ Jè 'ndse xi ma-ne jò, chixàn-koó; tikoaá k'e nga k'en, mikiì kis'e-la ixti. ³¹ Chjoón jè, chixàn-koó xi ma-ne jàn; k'oaa xó s'in chixàn-ko ngats'ii nga itoò 'ndse, tanga nijngoò xi kis'e-la ixti skanda k'e nga k'en. ³² Xi komà iskan, tikoaá k'en jè chjoón. ³³ K'e nga tsà kjoaáya-la, nga itoò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-la koma? Nga jña tsibítsajna nga itoò 'ndse.

³⁴ Jesús, k'eé kitsò-la:

—Jña xita xi tjin nachrjein i'nde, ko chjoón ko x'in, bixan-né. ³⁵ Tanga jña xita xi Nainá okitsò nga ok'in-la nga kjoaáya-la nga kítsajna isò'nde xi sa kjoíi, mi ti kiù kixan-ne.

³⁶ Tìkoáá mì tì kùì kiyá-ne. K'oaá s'ín ngásòn kítsajnakon koni àkjale; yaá kítsajnakò Nainá nga ìxti-là ma nga jye kòfaáya-là. ³⁷ Tijè-ne Moisés k'oaá s'ín okóya nga jñà xi jye k'en, kjoaáya-là. K'oaá s'ín tít'aa xojon ìt'aa ts'e yá na'yá xi títi k'e nga tsò Moisés: “Jè xi Nainá 'mì-lá, tìkoáá Nainá tsò-là Abraham, Isaac, kò Jacob.” ³⁸ jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-là xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-là! It'aa ts'e Nainá, ngats'iì-né nga títsajnakon.

³⁹ K'eé kùichja xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskùì Moisés, kitsò:
—Maestro, kixíí kjoa 'én xi nokjoì.

⁴⁰ Nì tì jngòò xità xi kjò'ñó-ne ikon nga kiskònangui-ìsa-là.

*Ñánda kitjen-là Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá]
(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)*

⁴¹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne kòtsò-ne jñà xità nga jè xi Cristo, [xità xi xó sikkasén-ne Nainá], nga ya kjinchrobát'aa-ne tje-là xitàxá ítjòn David? ⁴² Tijè-ne David, tsò xojon-là ya ts'e Salmo: Jè Nainá kitsò-là Cristo, jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aa-ná ì kixi-na,

⁴³ skanda k'e nga sikkasajnanguia kondra-lè

ñánda nchasòn ndsokoiì nga 'an, jye kisikijne-là.”

⁴⁴ Jè David, tsà kòs'ín kitsò-là Cristo, ¿kó s'ín tjín-ne nga ya nchrobát'aa-ne tje-là David?

*Kíì kitsò Jesús it'aa ts'e xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)*

⁴⁵ K'e nga nchi'nchré ngats'iì xità naxandá, Jesús kitsò-là xità xi kota'yàt'aa-là:

⁴⁶ —Tikindaa yijo-nò it'aa ts'e xità xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskùì Moisés. Sasén-là nga nikje ndojò ókjá. Tìkoáá tsjaá ma-là nga ndaà beèxkón xità xi kj'eíí, ndaà síhixat'aa ya ndítsin. Tìkoáá jñà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, kò mejèn-là nga jñà kítsat'aa ítjòn ímixa k'e nga kjèn xità ñánda tjín s'eí. ⁴⁷ Faá'an ni'ya-là íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-là. Ikjoàn 'ñó ndojò fiko ochikon-là nga mejèn-là nga bìtsajna'ma nga mì jcha-là mé kjoa xi s'ín. Jñà xità koi ìsaá tse kjo'in s'e-là.

21

*Ton xi kitsjaà kjotjò chjoón ka'àn xi 'ñó ima
(Marcos 12:41-44)*

¹ Jesús k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè xità nchiná xi 'ñó tjín-là ton nga nchibítsajnaya ton-là ya kaxa ñánda sinchá ton kjotjò-là Nainá. ² Tìkoáá kijtseè jngòò chjoón ka'àn xi 'ñó ima nga tsibítsajnaya jò ndí ton xi chibachjí chjí-là. ³ K'eé kitsò:

—Xi kjoa kixi, k'oaá xán-nò, chjoón ka'àn ima jè, ìsaá tse ton kòbájna mì k'oaá-ne ngats'iì xità xi i'nga. ⁴ Ngats'iì xità koi xi tjín-là ton, koií tsjá-là Nainá jè xi ningui-là, tanga jè chjoón ima, kàtsjá yijeé ton xi tjín-là xi tímajchá-ne.

*K'e nga kùichja Jesús it'aa ts'e ingo kó s'ín tjínè-là nga kixoña
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)*

⁵ Tìkoá nchijoóya i'nga-ne xità xi nchikotsejèn-là ingo ítjòn nga ndaà kjoàn ndajo-là; tìkoá ndaà kjoàn tsojmì xi kitsjaà kjotjò-là Nainá jñà xità. Jesús kitsò-là:

⁶ —Kjoíí nachrjein k'e nga jñà ndajo kò tsojmì xi ndaà kjoàn xi chitsejèn-là, nií tì jngòò sijjòsòn-là xíkjín, kixoña yije-né.

*Seña xi s'e k'e nga nchrobá machraña nachrjein nga kjoehet'aa isò'nde
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)*

⁷ K'eé kiskònangui-là kitsò-là:

—Maestro, ¿mé nàchrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye kochraña nga k'oas'ín koma kjoa koi?

⁸ Jesús kitsò:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. Kjin xita kjoí xi 'ín ts'an sikkjeén; kitsò: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”, tikoá kitsò-nò: “Jyeé tjna chraña nàchrjein nga 'an kotixoma.” Kì kii onguítjngui-là. ⁹ K'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán, kjoasiì, kì tsakjoòn-jèn; mochjeén-né nga k'oas'ín koma ítjòn tanga kj'eè tsà jè nàchrjein nga kjoehet'aà.

¹⁰ Kitsò-isa-là:

—Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eí naxandá. Koá xitaxá koíts'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eí naxandá. ¹¹ Ndaà jchán k'oa ch'ón xkón; xkì xi ján naxandá s'e kjinchrá ko ch'in xi 'nó kjan. Ján ngajmii jcha-là kjojkón xi ch'o tjin ko xi ch'o kjoàn.

¹² Tanga jñò, ítjòn tsoba'ño-nò xita; kjitjnguikeè-nò kjiko-nò ya ni'ya ingo sinagoga nga ya sindajjìn. Skinis'en-nò ndayá; kjiko-nò it'aà ts'e xitaxá ítjòn ko ts'e gobernador, tà koi kjoa-là nga mokjeín-nò it'aà ts'an. ¹³ K'e nga k'oas'ín komat'ioòn, jè hora nga kénojmi-là xita xi it'aà ts'an. ¹⁴ K'oaá s'ín t'è-là takòn, kì tà chjà ítjòn nikitsjeèn kó kixón nga kinókjoaa nga kinchakoo yijo-nò, ¹⁵ koi kjoa-là nga 'an, tsjaà-nò 'én tikoá tsjaà-nò kjoa kjin-takòn kó s'ín kinókjoaa mé-ne nga jña xita kondra-nò mikii sikkijne-nò k'e nga chibàkjoò. ¹⁶ Skanda jña sijnatsja-nò xi na'èn-nò, 'ndsè, xinguiòo ko amigo-nò, tikoá sikk'en i'nga-nò. ¹⁷ Ngats'ii xita isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an. ¹⁸ Tanga nijngoò tsjaskoò chija. ¹⁹ Jè xi kichikjoa-là kjo'in, kijnakon inima-là!

²⁰ K'e nga jchaa naxandá Jerusalén nga kitsee jngoò itjandii-là soldado, k'oaá s'ín tíjìn-nò nga jye kjòchraña nga jngoò k'a kjoehesòn yije mé xi tjin. ²¹ Jña xita xi títsajna Judea, kátanga, kàtji ñánda nindoò choòn; jña xi títsajna Jerusalén, kàtitjokajjìn naxandá, jña xi ján títsajna campo, kì tì kii nchrobá-ne jjiìn naxandá-là. ²² Koi kjoa-là nga nàchrjein ts'e kjo'in-né mé-ne nga kitasòn yije-ne koni s'ín tíchja Xojon xi tjit'aà 'Èn Tsjeè-là Nainá. ²³ Iima xó-ne jña íchjín xi ki'ndí 'ya ko xi ixti xó nchisíkaki jña nàchrjein koi, nga 'ño tse kjo'in s'e it'aà nangui! Xi kjoajti-là Nainá, tse kjo'in koi'nè-là xita naxandá Israel. ²⁴ Tjin xita xi kichà machitìn kiyá-ne; tikoáá tjin xi kj'eí nangui kjiko preso jña xita kjojchán. Jña xi mìtsà xita judío, 'ño ch'o sikkò nga skoetoòn jña xita naxandá Jerusalén; jña kotixoma skanda k'e nga kitasòn nàchrjein-là xita koi.

K'e nga kjoí ijngoò k'a-ne Ki'ndí-là Xita

(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

²⁵ Ikjoàn jcha-là jè ts'oi, sá ko ni'ño nga kotsejèn-là seña xi ch'o kjoàn. I it'aà nangui, ngats'ii xita 'ño tsakjón nga kjinchré-là nga 'ño kjone nga fi nchrobá ndáchikon. ²⁶ Jña xita chiba-là kiyáya-né nga tsakjón k'e nga skoe kjoa xi komat'in isò'nde. Skanda jña ni'ño xi tjin ngajmii kjitiyaá-là. ²⁷ Ikjoàn skoe-na xita xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na nga kjinchrobàjñaà jjiìn ifi. Tseé nga'ño ko kjoajeya kjoikoaa. ²⁸ K'e nga kots'ia kjoa koi nga k'oas'ín koma, kixi tinchaà, chjimi'ngaà skoò, tsja t'è-là inima-nò, chíñakjoaa nga jyeé kjòchraña nàchrjein nga jño kitsajnandejí-nò.

²⁹ K'eé tsibénojmi jngoò-là kjoa xi mangàsòn; kitsò-là:

—Chítsejèn-là yá toò iko, ngats'ii yá xi tjin. ³⁰ K'e nga jye bíts'ia nga bíjts'én xka-là yá, jyeé 'yaà nga nchrobá machraña chon ndobá. ³¹ K'oaá tís'ín tjin, k'e nga jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kàtasijjìn-nò nga jye tíjnat'aà chraña-nò nàchrjein nga jchaa kó s'ín otixoma Nainá.

³² Xi okixi, k'oaá xán-nò: Mikii kiyá xita xi tjin nàchrjein koi skanda kóni nga jye kitasòn yije jña kjoa koi. ³³ Jè ngajmii ko isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jña 'én-na mikii kjoehet'aà; kitasòn-né.

³⁴ T'een kinda yijo-nò; mìkìl bìl'nde nga sítájaajìlìn inìma-nò jñà kjoa xi ch'o tjin koni kjoa ch'i, kjoa chrjá'a, kò kjoa xi nìkájnoò ì isò'nde. Tsà k'oas'ín s'een, mìkìl tìtsajnaandà jè nàchrjein k'e nga 'an kjoiaa ìjngòò k'a; tà nìton kjoil nàchrjein, skànè-nò koni jngòò ch'an. ³⁵ K'oaá s'ín komat'in ngats'iì xita xi tjin nga tìjtsa isò'nde. ³⁶ Jñò, ndaà tìtsajna, tìtsi'ba kijndà nga kjit'aà nàchrjein mé-ne nga s'e-nò nga'ñó nga koma kitjnojñò ngats'iì kjo'in xi k'oas'ín koma, tìkoa mé-ne nga mìkìl kòsobà-nò nga kìncha nguixkon Ki'ndí-la Xita.

³⁷ K'e nga nàchrjein, Jesús, yaá tsakóya ya nditsin ingo ítjòn. K'e nga majñò yaá fisikjáya ya nindoò xi 'mì Yá Olivo. ³⁸ Kjin xita naxandá, f'iikon ya nditsin ingo ítjòn nga xki tajñòya; f'iì 'nchré-la mé 'én xi okóya.

22

Kiis'ín tsohótsji'nde-la xita kondra-la Jesús nga tsoba'ñó
(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

¹ Jyee tímachraña nàchrjein nga bitjo s'eí Paxko k'e nga kjèn inchrájin xi tsjin-la na'yo san jñà xita judío. ² Jñà xita sko-la no'miì kò xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskil Moisés, nga tsakjón-la xita naxandá, tsohótsji'nde-la kó s'ín sùkò Jesús nga sùk'en.

³ Jè xita neif jahas'en-jìin inìma-la jè Judas xi tìkoa Iscariote 'mì, xi ya itjoiin ts'e xita xi tejò ma-ne xi tsajmeikò Jesús. ⁴ Judas, kiikáko jñà xita sko-la no'miì kò xita sko-la xi síkinda ingo ítjòn nga tsajoóya-ne kó s'ín sùngatsja Jesús. ⁵ Jñà xita koi, tsjaá komà-la; tsibíndaajìin nga ton tsjá-la. ⁶ Judas, kòkjein-la, ikjoàn tsohótsji'nde-la kó s'ín sùngatsja Jesús nga mìkìl skoe jñà xita naxandá.

K'e nga jè Jesús tsakjèn-kò xita xi kota'yat'aà-la
(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

⁷ Ijchò nàchrjein-la s'eí ts'e inchrájin xi tsjin-la na'yo san, k'e nga k'oas'ín tjinè-la nga biyaà orrè xi bixteèn jní-la xi it'aà ts'e s'eí Paxko. ⁸ Jesús kisikasén Pedro kò Juan, kitsò-la: —Tanguió kindàà tsojmì xi kjoa ts'e s'eí Paxko mé-ne nga kichiaá.

⁹ Jñà xita-la kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-lè nga konguí kindàà-jen?

¹⁰ Jesús kitsò:

—K'e nga kitjás'en-jñòò naxandá, ya skakjoò jngòò xita x'in xi 'yajen jngòò nisa nandá. Tanguítjngui-là skanda ya ñánda kjoahas'en ni'ya. ¹¹ Kot'in-là nei-là ni'ya: “Jè Maestro kjònangui: ¿Ñánda tíjna cuarto-la ni'ya ñánda kókjen-koaa xita xi kota'yat'aà-na ts'e s'eí Paxko?” ¹² Xita jè, kòkò jngòò-nò cuarto xi tiyà kji xi jye ndaà choòn xi ya tíjnasò'nga ni'ya. Ya tindaà nga kichiaá.

¹³ Jñà xita koi, kiì; k'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín kitsò-la Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kokjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁴ K'e nga ijchò hora nga kokjen, Jesús tsibìjnat'aà ímixa kò xita-la xi tsibíxáya-la.

¹⁵ Kitsò-la:

—¡'Ñó tìsikìtsjeèn nga mejèn-na kókjen-kò-nò ts'e s'eí Paxko nga tìkj'eè fì-na kjoa biyaà!

¹⁶ K'oaá xán-nò nga mì tì kii kókjeen-na s'eí Paxko skanda k'e nga kitasòn yije kjoa ts'e s'eí Paxko jñà nàchrjein k'e nga Nainá kotixoma.

¹⁷ K'ee kiskoé jngòò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kitsò:

—Chjóé, tika'bí-là xinguió; ¹⁸ k'oaá xán-nò nga mì tì kii ski-na vino skanda k'e nga kotixoma Nainá.

¹⁹ Ikjoàn kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kisixkoaya, kitsjaà-la xita-la, kitsò:

—Inchrájin jè, yijo-na-né nga 'aán kiyá ngajo-nò. K'oa tìs'ín t'een nga tixkoaya inchrájin, mé-ne nga koiìtsjeèn-nò xi it'aà ts'an.

²⁰ K'e nga jye tsakjèn, k'oaá tìs'ín kis'ìin; kiskoé chitsín, kitsò:

—Chitsín jè, jè-né xi kjoa xitse xi bindaàjiin-ko-nò xi it'aà ts'e jní-na xi xixteèn xi kjondaà tsajòn nga makixiya kjoa. ²¹ Íí tijnat'aàko-ná ímíxa, jè xita xi siingatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na. ²² Xi okixi, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tjinè-na nga kiyá. Tanga, jima xó-ne jè xita xi siingatsja-na!

²³ Jñà xita-la tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjin, kitsò:

—¿Yá-né xi k'oas'ín siingatsja?

Yá-né xi tjna ítjòn

²⁴ Jñà xita-la tsajoókjoò xi kjoa ts'e yá-né xi tjna ítjòn. ²⁵ Jesús kitsò-la:

—Jñà xitaxá ítjòn-la xi mìtsà xita judío, 'ñó beètoòn xita naxandá-la, tanga jñà xitaxá koi, tsò-né nga ndaà xita. ²⁶ Tanga jñò, mìkiì k'oas'ín s'een. Jè xi tjna ítjòn, isaá nangui kàtjina; jè xi otíxá, tà saá jè kàtama chí'nda. ²⁷ ¿Yá-né xi tjna ítjòn? ¿A jè xi bijnat'aà ímíxa, o xi jè xi bíya tsojmi? ¿A mìtsà jè xi bijnat'aà ímíxa? Tanga i'ndeì, mìkiì k'oas'ín koma. 'An, tijnajiiin-nò koni jngoò xita chí'nda xi síxá-nò.

²⁸ 'Skanda kó-ne nga tàts'en-la kjoa, jñò-nò xi titsajnakò kjit'aà-ná nita mé kjoa xi tímat'ian. ²⁹ Koií kjoa-la nga 'an siingatsja-nò kjotíxoma nga jñò kotíxomaà koni s'ín kisìngatsja-na Nainá xi Na'èn-na, ³⁰ mé-ne jñò, ya kichioò tikoá s'ioo ya it'aà ímíxa-na ñánda tihotíxoma, tikoá ya kitsajnasòn íxile ts'e kjotíxoma nga jñò, kíndaàjiin-la xita xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Kiichja-isa Na'èn-ná, kitsò:

—Simón, Simón, jè xita neíí kisijé'nde nga mejèn-la 'ñó skót'aà-nò. K'e nga skót'aà-nò, yaá jcha-la yá-né xi ndaà ko xi mìkiì ndaà, koni s'ín nìko trigo nga matsjeè.

³² Tanga 'an, tsibítsi'batjì-lè mé-ne nga mì jchijat'aà-lè nga mokjeiín-lè xi it'aà ts'an. K'e nga jye s'ikátjifaya-ne xi it'aà ts'an, t'is'ikoji xinguji nga kixi kítsajna.

³³ Simón kitsò:

—Na'èn, tijnandaà-ná nga k'íko-lè nas'ín ndayá k'oín, nas'ín skanda kiyáko-lè.

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngaji Pedro, k'oaá xan-lè, i'ndeì, jàn k'a k'oa sí nga mìkiì yaxkon-ná k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí.

K'e nga jye kjòchraña nachrjein nga k'oi-la kjo'in Jesús

³⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—K'e nga kisikasèn-nò nga tsanguió nika'bió 'én-na nga mìkiì kich'à ton, mìkiì kich'à chijtsa, mìkiì xóxté kitsjaya, ¿mé xi kisìchjaat'aà-nò?

Jñà xita kitsò:

—Nimé-jèn.

³⁶ K'eé kitsò-la:

—I'ndeì, jè xi tjin-la chijtsa ton, kàtakjoé; tikoá jè xi tjin-la na'ya kàtakjoé; ko jè xi tsjin-la kicha ndojò, kàtatjna nachrokisòn-la koá kàtatse kicha-la. ³⁷ K'oaá xán-nò nga tjinè-la nga kítasòn koni s'ín tíchja Xojon xi tjit'aà 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an nga tsò: “K'oaá s'ín skoé-ikon koni jngoò xita xi mìkiì ndaà s'ín.” Koni s'ín tíchja 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an, kítasòn yije-né.

³⁸ Jñà xita-la kitsò:

—Na'èn, kjioò jò-najen kicha ndojò ijndé.

Jè Jesús kitsò:

—Kàtje kjoa.

K'e nga jè Jesús tsibítsi'ba ya nindoò Yá Olivo

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Jesús kiì nga kiìchjat'aà-la Nainá ya ñánda 'mì nindoò Yá Olivo koni s'ín s'ín kjit'aà; ikjoàn kiitjngui xita xi kota'yat'aà-la. ⁴⁰ K'e nga ijchò i'nde jè, kitsò-la xita-la:

—Tìtsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

⁴¹ K'eé tsasit'aà xìn chiba-la koni kji saté jngoò ndajo k'e jngoò xita osén. Tsasèn-xkó'nchi, ikjoàn kiìchjat'aà-la Nainá. ⁴² Kitsò:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, chjaàxìn-ná kjo'in jè; tanga mìtsà jè kitasòn 'én-na, jè kàtabitasòn tsiji.

⁴³ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá xi inchrobà-ne ngajmii nga kitsjaà-isa-la nga'ño. ⁴⁴ Nga tse kjo'in tískjeiin inima-la, isaá 'ño kiìchjat'aà-la Nainá; chiba-la kitjoòndá-né, jè ndátsjèya-la xi chixòt'aà nanguì, jní kjoàn.

⁴⁵ K'e nga jye kiìchjat'aà-la Nainá, kiì ijngoò k'a-ne ñánda títsajna xita xi kota'yat'aà-la. Tanga k'e nga ijchò, jyeé kjiyijòfè, koií kjoa-la nga 'ño 'on ma-la inima-la. ⁴⁶ Kitsò-la:

—¿Mé-ne titsayijòfè-nò? Tísítjeen, tìtsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

Kii komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Táko tik'eé tíchja-isa Jesús, kjìn xita ijchò; jè tsó'ba ítjòn Judas, xi ya itjojìn ts'e xita-la Jesús xi tejò ma-ne. K'e nga ijchò, kiì kasit'aà chraña-la Jesús nga kiskine'a. ⁴⁸ Jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji Judas, ¿a k'oaa s'ín tà jngoò kjoa xi chine'aá nìngatsja-ná 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na?

⁴⁹ Jña xita-la xi i'nga, k'e nga kijtseè kjoa xi komat'in Jesús, kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga kich'on-jen kicha ndojò?

⁵⁰ Jngoò xita-la Jesús tsaja-la kicha ndojò jè ch'nda-la no'mii ítjòn, tsatet'aà líká kixi-la.

⁵¹ K'eé kitsò Jesús:

—¿Kì k'oaa nìkoò, kàtje kjoa!

Ikjoàn tsohót'aà-la tsja líká-la; nitoón kjòndaà-ne. ⁵² K'eé kitsò-la jña xita xi j'ìkjaá xi xita sko-la no'mii ko xita xi síkinda ingo ítjòn ko xita jchínga:

—¿Mé-ne k'oas'ín kà'nè-nò nga kicha machitìn ko yá kich'à koni tsà jngoò xita chijé kòf'ichjaá? ⁵³ Nachrjein inchijòn tsohótijnako-nò ya nditsin ingo ítjòn; ¿mé-ne nga mìkiì ya kindobà'ño-ná? Koií kjoa-la nga jè hora jè nga jño choòn, tsajòn-nò k'e nga jè xita neifí tíhotíxoma.

K'e nga jè Pedro mìkiì tsibénojmí nga beèxkon Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús, kitsobà'ño xita, kiìko ni'ya-la no'mii ítjòn. Jè Pedro, tà kjìn tà kjìn tsajmeètjngui-la. ⁵⁵ Ya jngoò osen nditsin, jña xita tsibítse jngoò ni'ín, ikjoàn tsibítsajna'ngui jngoò itjandì. Tíkoá jè Pedro tsibìjnajiìn-la xita. ⁵⁶ K'eé jngoò chjoón ch'nda kijtseèxkon Pedro nga tíjna'ngui; kiskoò'an, kitsò:

—Xita jè, tíkoáá yaá tsóhoko Jesús.

⁵⁷ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né, kitsò:

—Ngaji chjoón, xita jè, mìkiì bexkoan.

⁵⁸ Xi komà ijngoò tjò, ngui jngoò xita kijtseèxkon Pedro, kitsò-la:

—Tíkoáá ngaji, yaá tjaàkoji Jesús.

K'eé kitsò Pedro:

—Ngaji x'iin, mìtsà ya tsòhokoaa.

⁵⁹ Nga komà iskan, tíjn-la tsà jngoò hora, tíkoáá 'ño okitsò ngui jngoò xita:

—Kixijí kjoa, xita jè, yaá tsóhoko, tíkoáá yaá i'nde-la Galilea.

⁶⁰ Pedro kitsò:

—Ngaji x'iin, mìkiì be mé 'én xi ko'mi-la.

Tik'eé-ne tíchja Pedro kiskindàya kóxtí. ⁶¹ Kisìkátjifaya Na'èn-ná Jesús, kiskoòtsejèn-la Pedro. K'eé tsibítsjeèn-la Pedro 'én xi kitsò-la Na'èn-ná Jesús nga kitsò-la: “Jàn k'a k'oa sí nga mìkì yaxkon-ná k'e nga tìkj'eè kjindàya kóxtí.” ⁶² Jè Pedro, k'eé itjo ni'ya, ìkjoàn 'ñó jchán kiskindàya nga 'on komà-la inìma-la.

Kós'in kiichja xita xi kisìsobà-la Jesús

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Jñà xita xi nchisìkinda Jesús, kisìsobà-la tìkoa tsajá-la. ⁶⁴ Tsibíchjoà xkon, ìkjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—ìKoatìn-nájen yá xi tí'beé-lè!

⁶⁵ Kjìn kjoa tjin-isa xi kj'eí xi 'ñó 'on kitsò-la.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna xitaxá ítjòn ts'e xita judío

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ K'e nga kis'e isén, kjòxkóya jñà xita jchínga ts'e xita judío, xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés; kiiko Jesús ya ñánda maxkóya jñà xitaxá ítjòn; ìkjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

⁶⁷ —Koatìn-nájen, ¿a ngaji-né xi Cristo, [xi xó kisìkasén-lè Nainá], o xi majìn-né?

Jesús kitsò:

—Tsà k'oa xán-nò: “An-ná”, mìkì kòkjeiín-nò. ⁶⁸ Tsà 'an skònangui-nò, jñò, mìkì kìnókjoa tìkoaá mìkì sikhíjandeí-ná. ⁶⁹ Jyeé ijchò hora-la nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá kótijnat'aà kixi-la Nainá xi 'ñó tse nga ñó tjin-la.

⁷⁰ Ngats'ì xita kitsò:

—¿A ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè?

Jesús kitsò-la:

—Jñò sobà xi obixón nga 'an-ná.

⁷¹ K'eé kitsò jñà xita:

—¿Yá xita xi mochjeén-isa-ná xi tsja 'én? Jñà sobá titsana'ya-lá koni s'in tíchja-ne tso'ba.

23

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

¹ Tsasítjen ngats'ì xita, kiiko Jesús ñánda tíjna Pilato. ² K'e nga ijchòko nguixkon Pilato, jñà xita tsibíts'ia nga tsohóngui, kitsò:

—Xita jè, kjòtsji-najen nga kj'eí ndiyá fiko naxandá-ná. Tsò-né nga mì xó kì kichjítjía tsojmì xi it'aà ts'e César, xitaxá ítjòn ts'e Roma; tìkoaá tsò-né nga jè xó xi Cristo [xi xó kisìkasén-ne Nainá] nga xitaxá ítjòn kína.

³ Jè Pilato kiskònangui, kitsò-la:

—¿A jí-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Kitsò Jesús:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

⁴ Pilato kitsò-la jñà xita sko-la no'miì ko xita naxandá:

—Nimé jé xi matsji-na it'aà ts'e xita jè.

⁵ Tanga jñà xita, isaá 'ñó kiichja nga tsohóngui, kitsò:

—Kj'eí s'in okóya-la xita naxandá nga ótsji-la kjoasiì. Tsibíts'ia-ne nangui Galilea, kóhokji nangui Judea, skanda i Jerusalén.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna Herodes

⁶ K'e nga kì'nchré Pilato jè 'én xi tsò, Galilea, kiskònangui-la xita: ¿A yaá i'nde-la? ⁷ K'e nga kis'enojmí-la nga ya i'nde-la, kisìkasén-la jè xita xi tíjna xitaxá ítjòn Galilea xi 'mì Herodes; jñà nachrjein koi, tìkoaá ján tíjna naxandá Jerusalén. ⁸ Herodes, k'e nga

kijtsèxkon Jesús, 'ńó tsja komà-la nga kjòtseé mejèn-la nga skoexkon, nga jyeé kjìn kjoa kii'nchré xi it'aà ts'e. Mejèn-la skoe jngoò kjoexkón xi s'ín. ⁹ Kjìn skoya kjoa kiskònangui-la, tanga jè Jesús, njngoò 'én kiichja. ¹⁰ Tikoáá yaá títsajna jńà xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga 'ńó nchihóngui. ¹¹ Jè Herodes ko soldado-la tsachrjekàngui-né; kisikákjá nikje xi 'ńó ndaa kjoàn koni ts'e xitaxá ítjòn nga kisisobà-la; ikjoàn kisikasén ijngoò k'a-la jè Pilato. ¹² Naxhrjein jè, tsajoóndaà-ne jè Pilato ko Herodes; k'e nga sa ítjòn, kondraá títsajna-la xíkjin.

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³ Pilato tsibíxkóya jńà xita sko-la no'miì ko jńà xitaxá, ngats'ii xita naxandá, ¹⁴ kitsò-la: —Jńò, kinikasén-ná xita jè nga onguioò; bixón-nó nga kjoasiì ótsji-la xita naxandá; tanga 'an, kiskònangui-la nga nguixkoòn; ngats'ii 'én xi 'bioò, nímé jé sakó-na it'aà ts'e.

¹⁵ Tikoáá jè Herodes, kisikasén ijngoò k'a-na xita jè nga nímé jé kisakòt'aà-la. Tsjìn-la jé nga kiyá. ¹⁶ Tsjaà-la kjo'in, ikjoàn siikíjnandeí-na.

¹⁷ K'oaá s'ín tjínè-la, k'e nga bitjo s'eí Paxko, bijnandeí jngoò xita xi ndayá títsajna'ya.

¹⁸ Tanga jńà xita naxandá, tà jngoò jtaá kii ngats'ii, kitsò:

—jKàtiyaa Jesús; tikíjnandeí-nájen Barrabás!

¹⁹ Barrabás, ndayá tíjna koií kjoa-la nga xita naxandá Jerusalén kisikjaán-kjoò tikoá xita kisik'en jngoò. ²⁰ Pilato, mejèn-la nga siikíjnandeí Jesús; ijngoò k'a kiichja-la xita naxandá. ²¹ Tanga jńà xita naxandá, isaá 'ńó kiichja, kitsò:

—jTjat'aà krò! jTjat'aà krò!

²² Xi ma-ne jàn k'a kitsò-la xita naxandá:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne? 'An, nímé jé sakó-na xi it'aà ts'e nga kiyá. Tikoáá-ne tsjaà-la kjo'in, ikjoàn siikíjnandeí-na.

²³ Siì kis'iin xita, 'ńó kiichja nga mejèn-la krò sit'aà Jesús. Koií kjoa-la nga 'ńó chja xita naxandá ko xita sko-la no'miì, kisikijne nga kisikitasòn Pilato. ²⁴ Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtitasòn koni s'ín síjé xita naxandá. ²⁵ Kisikíjnandeí Barrabás, xita xi xó k'oas'ín kisijé-ne naxandá xi tíjna'ya ndayá nga kjoasiì tsohótsji koa xita kisik'en. Ikjoàn kisíngatsja Jesús nga k'oas'ín kàtasíko koni s'ín mejèn-la.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ K'e nga kiiko Jesús nga kii sík'en it'aà krò, kitsobà'ńó jngoò xita xi tínchrobá-ne rancho-la xi 'mì Simón xi ya i'nde-la ñánda 'mì Cirene; jè kisik'ajen krò nga kiitjinguiko-la Jesús.

²⁷ Kjìn xita naxandá tjingui-la, tikoáá kjìn íchjín tjingui-la xi kjindáyakeè nga mahimakeè kjoa xi tímat'in Jesús. ²⁸ Jesús, kisikátji, kiskoòtsejèn-la, kitsò:

—Íchjín xi Jerusalén tsajòn, kii 'an chihindáyachaà-ná, chihindáyachaà yijo-nò ko ts'e ixti-nò. ²⁹ Kijchò naxhrjein k'e nga tse kjo'in s'e nga kitso xita: “Mé tà ndaa-la jńà íchjín xi 'ndi, xi tsjìn-la ixti, xi mikiì ki'ndí tsi'beé, xi mì ixti kisikaki nga isaá chiba siikájno.”

³⁰ Ikjoàn koit's'ia nga kitso-la nindoò: “jKàtakaànè-nájen!” K'oa ti kitso-la chrjangui-la nindoò: “jTijtsa'nde-nájen!” ³¹ 'An, koni jngoò yá xkoén, tanga 'ńó ch'o síko-na xita; jńò xi xita Jerusalén tsajòn, isaá tà 'ńó ch'o síko-nò xita koni jńà yá kixi.

³² Tikoá kiiko jò xita xi tse jé tjín-la nga tikoá krò kiyát'aà. ³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì I'nde Sko Mik'en, tsasíjnat'aà krò Jesús ko xita xi jò ma-ne, jńà xi tse jé tjín-la; jngoò, tsasíjnat'aà nga kixi-la koa jngoò, tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Ná'èn, tijchàat'aà-la; mikiì beé mé kjoa xi s'ín.

Ikjoàn jńà soldado kisikákako nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma. ³⁵ Jńà xita naxandá nchikotsejèn-la; tikoá jńà xitaxá ítjòn nchisisobà-la, nchitsò:

—Xita xi k'ejí tsachrjetji kjo'in; tsà kixi kjoa nga jè xi Cristo xi xó k'oas'ín jaàjìn-ne Nainá, kàtsachrjetji kjo'in yijo-la.

³⁶ Tikoáá jñà soldado kisisobà-la Jesús. Ijchò kinchat'aà chraña-la; kitsjaà-la nandá vinagre nga sikkì. ³⁷ Kitsò-la:

—Tsa jì-né xi xitaxá ítjòn-la xita judío, tikíjnandeí yijo-lè!

³⁸ Tikoá tít'aàsòn-la skò krò xi 'én griego, 'én latín, kò 'én hebreo xi tsò: “Jè jèe xi Xitaxá ítjòn-la xita judío.”

³⁹ Jñà xita xi tse jé tjín-la xi tikoá ya tjoónguit'aà krò, jngoò xi 'ñó 'nga kiichjako Jesús, kitsò-la:

—Tsa jì-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], tikíjnandeí yijo-lè tikoá tikítsajndeí-nájen!

⁴⁰ Jè xita xi jngoò tsohótiko xíkjin, kitsò-la:

—¿A mì tsakjoòn-la Nainá nga ngásòn kjo'in titsanìkjaán? ⁴¹ Xi okixi, jñá ok'ín-ná nga sikjaán kjo'in nga kichjiá jé-ná, koi kjoa-la nga 'ñó ch'o ki'né; tanga jè xita jè, nímé xi ch'o kis'ìn.

⁴² K'ée kitsò-la Jesús:

—Tikítsjeèn-ná k'e nga jye kíts'ii nga kotixomai.

⁴³ K'ée kitsò Jesús:

—Okixii xi xan-lè; i'nde, ján kijnako-ná ngajmii ya i'nde ñánda 'ñó ndaà choòn.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ K'e nga ijchò nchisen, kòjñò nga tíjtsa isò'nde skanda xi jàn nga nguixòn. ⁴⁵ Jè ts'oí, kòjñò, koa jè nikje xi tjoóya jngohosen jngo ítjòn, jòya komà nga kixojndà. ⁴⁶ Jesús 'ñó kiichja, kitsò:

—Na'èn, ndseji bíjnaya inima-na!

K'e nga jye okitsò, k'en.

⁴⁷ Jè xita skò-la soldado, k'e nga kijtsee kjoa koi koni s'ín komà, kijtseexon Nainá, kitsò:

—Kixii kjoa, xita jè, xita kixi-né.

⁴⁸ Ngats'ii xita xi chixoña nga nchikotsejèn, k'e nga jye kijtsee kjoa xi komà, kii-ne ni'ya-la; kisijts'ii-n-sòn inima-la nga 'ñó tse kjoaba kis'ejiin inima-la. ⁴⁹ Ngats'ii xita xi beèxon Jesús kò íchjín xi inchrobà-tjingui-la skanda ján Galilea, kjiin jncha-ne nga nchikotsejèn-la.

K'e nga kisihjiin Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Tíjna jngoò xita xi 'mì José xi 'ñó ndaà xita, tikoáá xita kixi-né. Yaá i'nde-la ñánda 'mì Arimatea, jngoò naxandá xi chja-ne Judea. Tikoáá xá ítjòn tjín-la ts'e xita judío.

⁵¹ Jè José, tikoáá tíkoñaá-la nga mejèn-la skoe kó s'ín otíxoma Nainá; mikì tíjngoò-ikon koni s'ín tsajoóya-ne xitaxá xíkjin koni s'ín kisiko Jesús. ⁵² Kiikon Pilato; kii síj'nde-la nga kjinchrobàko yijo-la Jesús. ⁵³ Kiskónájen-t'aà krò; kisikájté jngoò nikje lino chroba. Ikjoàn kii kihijiin. Kiskinìs'en-ngui jngoò ngajo mik'en ñánda nga xó k'oas'ín kitáx'a-ne naxi. I'nde jè, ni saá jngoò mik'en sihiijiin. ⁵⁴ Nachrjein jè, víspera-la s'eí Paxko-né; jye kjomeè bijchó hora nga kots'ia jè nachrjein nikjáya.

⁵⁵ Jñà íchjín xi tjiko kóni nga inchrobà-ne Galilea, kiitjingui-la; kijtseexon ngajo mik'en kó s'ín kisijna yijo-la Jesús. ⁵⁶ K'e nga j'ii-ne ni'ya-la tsibitsajnandaà xkii xi 'ñó ndaà jne kò xkii na'yo. Ikjoàn kisikjáya íchjín jè nachrjein nikjáya, koni s'ín tíchja kjotíxoma.

24

Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

1 Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, 'nó tajñòya kii jñà íchjín ya ngajo mik'en ñánda kisihjiin Jesús nga kii kò xkii jne xi tsibítsajnándaà nga kùxten-jno yijo-là Jesús; tikoà kjihjítakò íchjín xi kj'eíí. 2 K'e nga ijchò, kijtseè jè ndajo xi tíchjoàjto-là ngajo mik'en, xin kijna. 3 K'e nga jahas'en-ngui ngajo mì tì kii kjòtsji-là yijo-là Na'èn-ná Jesús. 4 K'e nga nchisíkájno íchjín koi, tà nitoón chinchat'aà jò-là xita x'in xi íkjá nikje xi ote ni'in kjoàn. 5 Íchjín koi, tà kitsakjòn-là; chinha-ñiat'aà nangui. K'ée kitsò jñà xita x'in xi jò ma-ne:

—¿Mé-ne i binchaàtsjiiin-là mik'en jè xita xi tíjnakon? 6 Mì tì yá tjín-ne ijndé, jyeé kòfaáya-là. Tikítsjeèn koni s'in kitsò-nò k'e nga tisa tsibìjna Galilea, 7 nga kitsò: “Mochjeén-né nga jè Kí'ndí-là Xita, jñà kongatsja xita jé nga koòt'aà krò tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein kjoaáya-là.”

8 Jñà íchjín koi, k'ée tsibítsjeèn-là koni s'in kitsò Jesús. 9 K'e nga j'ii-ne nga kii katsejèn-là ngajo mik'en, tsibénojmí-là jñà xita xi tsibíxáya-là xi tejngoò ma-ne kò xita xi i'nga. 10 Jñà íchjín koi, jè xi 'mì María Magdalena, Juana, María xi nea-là ma-ne Jacobo kò xi kj'eíí íchjín-isa; jñà xi ijchòkò 'én nga tsibénojmí-là jñà xita xi tsibíxáya-là. 11 Tanga jñà xita-là Jesús, xi kjoa nìton, tà kjoaská komà-là; mikii kòkjeiin-là 'én xi tsibénojmí-là jñà íchjín.

12 Tanga jè Pedro, tsangachikon, kii katsejèn-là ngajo mik'en; k'e nga kiskoòtsejèn-s'en ngajo, kijtseè nga tà jñà kjioò nikje xi kisijtèjiiin Jesús. Ikjoàn kii-ne ni'ya-là; tà kjòxkón-là kjoa xi komà.

Ndiyá Emaús (Marcos 16:12-13)

13 Tijè-ne nàchrjein, jò xita xi kota'yàt'aà-là Jesús nchifi jngoò naxandá xi 'mì Emaús, xi tjín-là tsà tejngoò kilómetro skanda ján Jerusalén. 14 Nga nchifi ya ndiyá, koií nchijoóya-ne ngats'ii kjoa xi komà. 15 Nga nchijoónojmí tikoà nchikjònangui-là xíkjin ijchòtjngui chraña-là xi tijè-ne Jesús xi taña tsobáhjítakò. 16 Tanga jñà, k'oaá komà-là koni tsà tíchjoà xkon, mikii kijtseèxkon. 17 Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé 'én xi ondaà chibàya-nò nga tjaàya ndiyá? ¿Mé-ne ba tjín-nò?

18 K'ée kiichja Cleofas, kitsò:

—Ngats'ii xita naxandá Jerusalén, tà jì tã jngoò-lè xi mikii tíjiiin-lè jè kjoa xi komà ján Jerusalén, jñà nàchrjein xi tsato.

19 Jesús kitsò:

—¿Mé kjoa-ne?

Jñà xita koi kitsò-là:

—Kjoa ts'e Jesús xi Nazaret i'nde-là, jè xi kiichja ngajo-là Nainá; kis'ee-là nga'ño, ma yijeé-là nita mé kjoa-ne, nita mé 'én-ne nga nguixkon Nainá, nguixkon ngats'ii xita naxandá. 20 Xita skò-là no'mii, kò xitaxá tsajen, kisìngatsja xita Romano nga kisik'en, tsohót'aà krò. 21 Ngajen, titsachiñá-lajen, bixón-nájen tsà jè Mesías xi sikkítsajnándeí-ne xita naxandá Israel. Tanga i'ndeí, jyeé tjín-là jàn nàchrjein nga k'oas'in komà kjoa koi. 22 Tikoáá tjín i'nga íchjín xi títsajnájiin-najen, xi tajñòya kòfi katsejèn-là jè ngajo mik'en. K'e nga kòf'ii-ne kàbincháxkón-najen nga kàbénojmí-najen 23 nga mì xó kii kàsakó-là yijo-là Jesús; tikoà kàbeèxkon xó àkjale xi kàtsò-xó-là: Jesús tíjnakon-né. 24 K'ée kòfi i'nga xita xingui-jen xi kòfi katsejèn-là ngajo mik'en, k'oaá tis'in kàbeèxkon koni s'in kàtsò jñà íchjín tanga jè Jesús, mì xó kii kòbeè.

25 K'ée kitsò Jesús:

—¿Mé tà tònò-nò tikoá mé tà tájaàjiin tjín inima-nò nga mikii ndaà mokjeiin-nò kjoa xi kitsò jñà xita xi kiichja ngajo-là Nainá! 26 ¿A mìtsà tíjiiin-nò? K'oaá s'in tjínè-là Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá], nga ítjòn sikkjeiin kjo'in, ikjoàn kjoahas'en ngajmii ñánda jeya kija.

²⁷ Tsibénojmíya-la kó tsòya-ne koni s'ín tíchja ngats'ii Xojon-la Nainá it'aà ts'e Cristo. Tsibíts'iaqo-ne xojon xi kiskii Moisés; ikjoàn tsibénojmíya-la ngats'ii xojon xi kiskii jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁸ K'e nga ijchò ya naxandá ñánda nchifi xita koi, Jesús, k'oaá kis'iin koni tsà isa kjiin tífi. ²⁹ Tanga jña xita koi, kjo'ño kis'iin-la nga kisikijna; kitsò-la:

—Tijnako-nájen; jyeé kjòhoxòn, jye kiskaàtji ts'oi.

Jè Jesús, kòkjeiin-la; jahas'en ni'ya; tsibijnako. ³⁰ K'e nga jye títsajnat'aà ímixa, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kisixkoaya, ikjoàn kitsjaà-la jña xita. ³¹ K'ée kitáx'la xkon; kijtseèxkon nga jè Jesús; tanga jè Jesús, tà kichijà-né nga nguixkon xita koi. ³² K'ée kitsò-la xikjin:

—Koií-la kjoa-la nga ndaà kòmatsja-la inima-ná k'e nga tíhókonojmí-ná ya iya ndiyá nga tibénojmí-ná kjoa ts'e Xojon-la Nainá.

³³ Mì tí kiì kiskoòña-ne, kisikátji nitoón-ne nga kiì-ne Jerusalén; ijchò ijngòò k'a-ne jngòò ni'ya ñánda títsajnajtín xikjin xi tejngòò ma-ne ko xita xi kjei'isa. ³⁴ Jña xita xi tejngòò ma-ne kitsò-la xikjin:

—Kixij kjoa, jyeé kòfaáya-la Na'èn-ná Jesús; jyeé kòbeèxkon Simón.

³⁵ K'ée tsibénojmí jña xita xi jò ma-ne kó s'ín komàt'in ya iya ndiyá koa kó s'ín komà nga kijtseèxkon Jesús k'e nga kisixkoaya inchrájin.

*K'e nga jè Jesús tsatsejèn-jün osen ñánda títsajna xita xi kota'yàt'aà-la
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23)*

³⁶ Táko tik'ée nchichja-isa nga nchibénojmí-la xikjin kjoa koi, nga tsasijnajin osen-la Jesús; kisihixat'aà, kitsò-la:

—Nainá, 'nchán kàtasíkítsajna-nò.

³⁷ Jña xita koi, tsí ndaà kitsakjòn, koa tsí ndaà kisinchaàxkón; k'e nga kijtseè, komà-la tsà tà inima-la mik'en-né. ³⁸ Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Mé tà ndaà tsakjoòn-nò? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne kjohítsjeèn xi bitjojin inima-nò?

³⁹ Chítsejèn-là ndsaa ko ndsokoaà. 'An-ná. Tjat'aà-ná ndsaa koa chítsejèn-ná. Jngòò xita xi tà inima, tsjin-la yijo, tikoaá tsjin-la nindaà, tanga 'an, tjín-na koni s'ín titsa'yaà-ná.

⁴⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja ko ndsoko. ⁴¹ Tanga jña xita-la mikii xátí kòkjeiin-la nga tsja komà-la tikoa kisinchaàxkón nga kijtseèxkon Jesús; k'ée kiskònangui Jesús, kitsò-la:

—¿A tjín chiba-nò tsojmì xi ma chine?

⁴² Kitsjaà itsé-la tin xi jye kichjàn, ko tsjén-la cho cera. ⁴³ Jesús kiskoé, ikjoàn kiskine nga nguixkon jña xita-la. ⁴⁴ K'ée kitsò-la jña xita-la:

—Jña kjoa xi komàt'ian, jña-né xi tsibenojmí-nò k'e nga tisa tsohótijnako-nò. K'oaá s'ín kixan-nò nga kítasòn yije-né koni s'ín tíchja xojon it'aà ts'an, jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá ko xi tjít'aà libro ts'e Salmo.

⁴⁵ K'ée kisikichiya-la kjohítsjeèn-la mé-ne nga kàtjahas'en-jün-la koni s'ín tíchja Xojon xi tjít'aà 'Én Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò nga 'an xi Cristo, [xi xó kisikasén-na Nainá], k'oaá s'ín tjínè-na nga kiyá; tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoaáya-na it'aà ts'e kjoa biyaà. ⁴⁷ Xi it'aà ts'an, Nainá siijchàat'aà-la jé-la xita k'e nga siikájno jé-la nga mì tí jé kohótsji-ne. Jè 'én koi, mochjeén-né nga kinókjoayajün yije-la xita mats'iaqo-ne Jerusalén kó nga títsa isò'nde. ⁴⁸ Jño kénojmí kjoa kixi koni s'ín komà. ⁴⁹ 'An sikasén-nò jè kjotjò xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Tanga jño, íi títsajna naxandá Jerusalén skanda k'e nga tjoé-nò nga'ño-la Nainá xi nchrobá-ne ngajmii.

*K'e nga kiimjìn ngajmii Jesús
(Marcos 16:19-20)*

⁵⁰ K'eé kiīko x̄īta-la skanda ján nax̄andá Betania. Kiskímī'nga tsja nga kis̄jét'aà-la Nainá nga k̄atasí̄chikon-t'in jñà x̄īta koi. ⁵¹ K'e nga t̄is̄jét'aà-la, kitj̄amī'nga nga kī-ne ngajmii. ⁵² Jñà x̄īta-la, k'e nga jye ch̄incha-xkó'nchit'aà-la nga jeya kis̄kí̄jna Jesús, kī-ne Jerusalén; 'ñó tsja kis'e-la. ⁵³ N̄achr̄ein inchījòn tsib̄itsaj̄naya ingo ítjòn nga kits̄jaà-la kjondaà Nainá t̄īkōa jeya kis̄kí̄jna.

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Juan

Jesucristo xi 'Én-la Nainá, xitaá komà

¹ K'e nga tisa tàts'en-la kjoa, jè 'Én, jyeé k'oa tíjna-né. Yaá tíjnakò Nainá. Jè 'Én, Nainá-né. ² Kò yaá tíjnakò Nainá skanda tisa tàts'en-la kjoa. ³ Jè Nainá, k'e nga tsibíndaà ngats'ii tsojmì xi tjin, it'aà ts'eé 'Én tsibíndaà; nì mé tsojmì tjin xi m̀ it'aà ts'e kisindaà. ⁴ Jè 'Én, it'aà ts'e-né nga títsajnakon xita; jè kjoa nga títsajnakon xita, jè-né ni'ín xi síhiseèn-la ngats'ii xita. ⁵ Jè ni'ín xi síhiseèn ñánda jñò choòn, ote-né, kò jè kjoa jñò mìkii ma síkijne-la ni'ín nga síkits'o.

'Én xi kiihja Juan it'aà ts'e Cristo

⁶ Tsibìjna jngoò xita xi 'm̀ Juan xi Nainá kisikasén. ⁷ Jè j'ii tsjá 'én it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn, mé-ne ngats'ii xita kòkjeiín-la koni s'ín kiihja. ⁸ Mìtsà jè Juan ni'ín xi síhiseèn-la xita, tà 'én j'ii tsjá it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn-la xita. ⁹ Jè ni'ín xi ngui kixi kjoa xi síhiseèn-la ngats'ii xita, yaá tíchrobá j isò'nde.

¹⁰ Íi tsibìjna isò'nde, kò it'aà ts'eé kisindaà isò'nde, tanga jñà xita isò'nde mìkii kijt-seèkon. ¹¹ J'ii nangui ñánda ts'e, tanga jñà xita-la mìkii kiskoétjò. ¹² Ngats'ii xita xi kiskoétjò tikoà kòkjeiín-la jñà 'én xi kiihja, k'oaá s'ín kitjò'nde-la nga Ki'ndí-la Nainá ma, ¹³ tanga mìtsà koi kjoa-la nga jní kits'iin-jii, nì mìtsà koi kjoa-la nga it'aà ts'e xita kits'iin; koi-né nga it'aà ts'e Nainá kits'iin.

¹⁴ Jè 'én, xitaá komà, íi tsibìjnajii-najen. Ki'ya-najen kjoa jeya-la nga Ki'ndí tà jngoò-la Nainá. 'Nó tjin-la kjondaà kò kjoakixi.

¹⁵ Juan kitsjaà 'én it'aà ts'e, kitsò:

—Jè jèe xi k'oa'sín kixan-nò k'e nga kixan-nò: “Jè xi sa nchrobá tjingui-na, jè isa tíjna ítjòn-na, nga isa kjotseé tíjna koni 'an.”

¹⁶ 'Nó tse kjondaà kitjoé-ná ngats'iaá, sa 'ñó, sa 'ñó kochikon-t'ian. ¹⁷ Jè kjotíxoma, it'aà ts'e Moisés j'ii-ne, tanga xi kjondaà kò kjoakixi, it'aà ts'e Jesucristo j'ii-ne. ¹⁸ Nì saá jngoò xita beèkon kó kji Nainá. Tà jè xi ki'ndí tajngoò-la xi ya tíjnat'aà-la, bénojmi kixi-ná it'aà ts'e.

'Én xi tsibénojmi Juan it'aà ts'e Jesús

(Mateo 3:11-12; Marcos 1:7-8; Lucas 3:15-17)

¹⁹ Jñà 'én koi xi kitsjaà Juan, k'e nga jñà xita judío xi títsajna Jerusalén kisikasén-la no'mii kò xita levita ñánda tíjna Juan nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá xita-ne jì?

²⁰ Juan tsibénojmi kixi-né; mìkii tsakajna'ma, kitsò:

—Mìtsà 'an xi Cristo, xita xi xó kisikasén-ne Nainá.

²¹ Xita koi ijngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá-né ngaji? ¿A jì-né Elías?

Juan kitsò:

—Majin, mìtsà 'an.

—¿A jì-né xita xi chja ngajo-la Nainá xi tjinè-la nga kjoí?

Juan kitsò:

—Majin, mìtsà 'an.

²² Jjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Kot'in-nájen, yá-ne ji, mé-ne nga koma konguíko-lajen 'én jñà xità xi kàsikasén-najen. ¿Mé 'én xi k'oi-nájen it'aà tsiji?

²³ K'eé kitsò Juan:

—'An-ná xità xi 'ñó chjàya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn: “Tjandaà kixioo ndiyá-la Nainá”, koni s'ín kitsò Isaías, xità xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁴ Jñà xità xi ijchò kjònangui-la Juan, xità fariseo-né. ²⁵ Ìjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Tsà mitsà ji xi Cristo, ni Elías, ni jè xità xi chja ngajo-la Nainá, mé-ne xità 'nè-ne bautizar.

²⁶ Kiichja Juan kitsò:

—'An tà nandá s'iin-na bautizar xità, tanga tijnajin jngoò-nò xi jñò mìki yaxkon, ²⁷ jè xi iskan kjoí, jè xi isa tjna ítjòn koni 'an; skanda mìki tjí'nde-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'ín-la xojté-la.

²⁸ Ngats'iì kjoa koi, ján naxandá Betania nga k'oas'ín komà, naxandá xi kijna xijngoà ndá je Jordán, ñánda kis'iin bautizar xità jè Juan.

²⁹ Nga komà nchijòn, Juan kijtseè Jesús nga tinchrobákon, kitsò:

—¿Chítsejèn-là, jè jèe xi sikasén Nainá k'oaá ngaya-la koni Orrè Ki'ndí xi faáxìn jé-la xità isò'nde! ³⁰ Jè jèe xi k'oa kixan-nò k'e nga kixan: “Nchrobá tjingui jngoò-na xità x'ín xi isa tjna ítjòn-na nga isa kjòtseé tjna koni 'an.” ³¹ Tikoáá 'an, mìki bexkoan yá-né jè. Koií kjoa-la nga ta nandá s'in-na bautizar xità mé-ne jñà xità naxandá Israel skoexkon-ne.

³² Juan, k'oas'ín kitsjaà 'én nga kitsò:

—Kijtseè-ná jè Inima Tsjeè-la Nainá nga itjojen-ne ngajmì koni kji nise paloma kji, tsibijnasòn-la Jesús. ³³ 'An, kj'eè kì bexkoan, tanga jè Nainá xi kisikasén-na nga ko nandá s'iin-na bautizar xità, kitsò-na: “Jè xi jchii nga kitjojenè-la Inima Tsjeè-na nga ya kijnasòn-la, jè-né xi ko Inima Tsjeè-na s'iin-ne bautizar xità.” ³⁴ 'An, k'oaá s'ín kijtseè, k'oaá ma-ne k'oas'ín tsjaà 'én nga Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá.

Xità xi kiskoòta'yàt'aà ítjòn-la Jesús

³⁵ Nga komà nchijòn, Juan yaá tjna ìjngoò k'a; tjiko jò xità xi kota'yàt'aà-la. ³⁶ Juan kijtseèxkon Jesús nga tikoá ya tsóba, kitsò:

—¿Chítsejèn-là, jè jèe xi orrè-la Nainá [xi kiyátjì jé-la xità]!

³⁷ Ingajò xità koi, k'e nga kii'nchré koni s'ín kitsò Juan, kiitjingui-la Jesús. ³⁸ Jesús k'e nga kisikátjiya, kijtseè nga xità tjingui-la kitsò-la:

—¿Mé xi binchaàtsjioò?

Ingajò xità koi, kiichja, kitsò:

—Maestro, ¿ñánda tijni?

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchrobá, chítsejèn.

Ikjoàn kiitjingui-la, kijtseè ñánda bijná Jesús. Yaá tsibìtsajnakò nga jye kjòhoxòn, ijchò-la tsà xi ñijòn.

⁴⁰ Ingajò xità koi, jñà xi kiitjingui-la Jesús k'e nga kii'nchré-la koni s'ín kitsò Juan, jngoò xi 'mì Andrés xi 'ndse ma Simón Pedro. ⁴¹ Andrés kii kátsji ítjòn 'ndse xi 'mì Simón, kitsò-la:

—Jyeé kàyaxkon-jen jè Mesías [xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jè 'én Mesías, Cristo tsòya-ne.

⁴² Andrés kiikò Simón xi 'ndse ma ya ñánda tjna Jesús. Jesús, k'e nga kijtseè, kitsò-la:

—Ngaji-né xi 'mì-lè Simón xi ki'ndí-la ma Jonás. I'nde, Cefas k'oín-lè ('én xi Pedro tsòya-ne).

K'e nga Jesús kiichja-la jè Felipe ko Natanael

⁴³ Nga komà nchijòn, Jesús k'oaá s'ín kisikátsjeèn nga ján kjoí nangui Galilea. Kiskaàjin Felipe, kitsò-la:

—Nchrobá tjingui-ná.

⁴⁴ Felipe, yaá i'nde-la naxandá Betsaida, ya ñánda i'nde-la Andrés ko Pedro. ⁴⁵ Felipe kii kátsji Natanael, kitsò-la:

—Jè xita xi oxkit'aà kjotíxoma xi kiskii Moisés ko xita xi kiichja ngajo-la Nainá, jyeé kà yaxkon-jen nga jè Jesús xi ki'ndí-la José xi Nazaret i'nde-la.

⁴⁶ Natanael, kitsò-la Felipe:

—Ján naxandá Nazaret, ¿a tjin jngoò xi ndaà xita xi ya kitjokàjìn-ne?

Felipe kitsò:

—Nchroboí, chítsejèn-la.

⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè Natanael nga tinchrobákon, kitsò:

—Jè xita jè xi nguì kixi kjoa nga xita Israel nga ndaà tísíjchá yijo-la ko mikiì konachan.

⁴⁸ Natanael kitsò:

—¿Kó s'in ma-ne nga yaxkon-ná?

Jesús kitsò:

—K'eé kòbe-lè k'e nga tikj'eè chja-lè Felipe nga tijna'ngui yá toò iko.

⁴⁹ Natanael kitsò:

—Maestro, ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá; ji-né xi xitaxá ítjòn-la naxandá Israel.

⁵⁰ Kiichja Jesús kitsò:

—¿A koií-né nga xan-lè: Kòbe-lè k'e nga tijna'ngui yá toò iko nga mokjeiín-lè? K'oaá xan-lè nga isa 'ño tse kjojkón jchaá-isi.

⁵¹ Ijngoò k'a kiichja Jesús kitsò:

—Nguì okixi xi xan-nò, nachrjein xi sa f'ii isa jchaxkoòn ngajmii nga tix'á koa jña àkjale-la Nainá fimijìn koa nchrobájen nga tjímat'aà-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

2

Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús

¹ Xi komà ján nachrjein, kis'e jngoò s'eí nga chixàn xita ján naxandá Caná, ya nangui Galilea. Tikoaá yaá tijna jè nea-la Jesús. ² Tikoa kinokjoà-la Jesús ko xita xi kota'yát'aà-la ya ñánda chixàn xita. ³ K'e nga jyehet'aà vino, jè nea-la Jesús kitsò:

—Mì tì mé vino tjin-ne.

⁴ Jesús kitsò:

—¿Mé xi ma-lè? ¿Mé-ne 'an kò'mì-ná? Kj'eè kii bijchó nachrjein-na nga skoe-na xita yá-ná 'an.

⁵ Jè nea-la Jesús kitsò-la jña xita xi bíya vino:

—K'oaá s'in tikitasòn yije-là koni s'in tsò-nò.

⁶ Ya títajna joòn tiji ndajo xi sinchá nandá, xi síkjeén jña xita judío nga ma sítsjeè-ne tsojmì xi tjin-la koni s'in tjin kjotíxoma-la xi xkón tjin. Jña tiji kjiyaá-la tsà jò ko tsà ján nisa nandá. ⁷ Jesús kitsò-la jña xita chi'nda xi nchibíya vino:

—Tinchaà nandá tiji koi.

Jña xita chinchá nandá; jngoò k'aá kisítseè. ⁸ Ikjoàn kitsò Jesús:

—Tinachrjeè chiba vino; tanguíko-là jè xi tísís'in-la xita.

K'eé kiiko-la. ⁹ Jè xita xi oko-la nga tísís'in-la jña xita, kiskoòt'aà nandá xi vino komà; xita jè, mikiì tjiin-la ñánda j'ii-ne. (Tà jña tjiin-la xita chi'nda xi tsachrje nandá.) Jè xita xi oko-la, k'eé kiichja-la xita x'in xi chixàn, ¹⁰ kitsò-la:

—Ngats'ii xita, jè tsjá ítjòn vino xi 'ño ndaà; k'e nga jye 'ño 'biì jña xita, k'eé tsjá xi chiba ndaà. Tanga ngaji, kòbinchatjó-né xi 'ño ndaà, skanda saá tì'biì.

¹¹ Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús ján naxandá Caná nangui xi chja-ne Galilea; k'oaá s'in tsakó kjoa jeya-la ko jña xita xi kota'yát'aà-la kòkjeiín-la it'aà ts'e.

¹² Xi jye komà iskan, Jesús kii ján naxandá Capernaum; kiiko nea-la, 'ndse, ko xita xi kota'yát'aà-la. Tà chibaá nachrjein tsibítsajna ya naxandá jè.

K'e nga kù s'eí Jesús ján Jerusalén

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

¹³ Nga jye nchrobá machraña s'eí-la x̄it̄a judío xi bitjo k'e nga itjokàj̄in kjo'in ján nangui Egipto, Jesús kù ján Jerusalén. ¹⁴ K'e nga jahas'en ingo ítjòn, kijtseè nga t̄j̄in x̄it̄a ya nditsin ingo xi nchihot̄jna nchraja ko orrè ko paloma; t̄j̄koā t̄j̄tsajna xi s̄ik̄jat̄j̄ya t̄on. ¹⁵ Jesús tsibindaà jngoò na'ño xi tsajá-la j̄ña x̄it̄a nga tsachrje yije ya nditsin ingo, ko nchraja ko orrè. Tsibíxteèn t̄on-la j̄ña xi s̄ik̄jat̄j̄ya t̄on. Jngoò k'aá chinchá ngajten ím̄ix̄a-la. ¹⁶ J̄ña x̄it̄a xi nchihot̄jna nise paloma, kitsò-la:

—T̄inachrjeè yije cho koi; k̄i ni'ya nditsin 'nè ni'ya-la Na'èn-na.

¹⁷ J̄ña x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la k'eé tsibítsjeèn-la nga k'oas'ín t̄j̄it'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Ñó matsjake ni'ya-lè; koi kjoa-la nga mach̄in̄ikeè.”

¹⁸ J̄ña x̄it̄a judío kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé kjojkón xi okoò-nájen nga t̄j̄in-lè kjo't̄ixoma it'aà ts'e kjoa xi 'ni?

¹⁹ Kùichja Jesús kitsò-la:

—T̄ikixàña ingo jè, 'an, jàn nachrjein k̄indàya ìjngoò k'a-na.

²⁰ Kitsò j̄ña x̄it̄a judío:

—Ingo jè ichán joòn nó kisindaà-ne, koā j̄i, ¿a tà jàn nachrjein k̄indaà x̄it̄se ìjngoò k'a-ne?

²¹ Tanga jè ingo xi kisikaxki Jesús, jè yijo-la xi okitsò-la. ²² K'e nga jye jaáya-la Jesús nga k'en, k'eé tsibítsjeèn-la j̄ña x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la 'én xi okitsò. K'eé kòkjeín-la koni s'ín t̄ichja Xojon-la Nainá ko 'én xi kùichja Jesús.

Jesús, kós'ín ma ndaá beè inima-la ngats'ù x̄it̄a

²³ Jesús k'e nga tsibìjna s'eí Paxko ján Jerusalén, k̄j̄in x̄it̄a kòkjeín-la it'aà ts'e k'e nga kijtseè kjojkón xi kis'ìn. ²⁴ Tanga Jesús mìtsà nguì ndaà t̄j̄jngoò ikon it'aà ts'e x̄it̄a koi, nga jyeé beèxkon yije x̄it̄a. ²⁵ Jesús mìk̄iì mochjeén-la nga kje'ej̄i x̄it̄a okitsò-la kó s'ín j̄ña x̄it̄a; jè, jyeé beè inima-la x̄it̄a kós'ín s̄ik̄itsjeèn.

3

K'e nga jè Jesús tsohókò Nicodemo

¹ Tsibìjna jngoò x̄it̄a fariseo xi t̄j̄koā x̄it̄a ítjòn tsibìjna it'aà ts'e x̄it̄a judío; Nicodemo ki'mì. ² Jngoò k'a j'ìikon Jesús k'e nga j̄ño, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga jè Nainá kisikasén-lè mé-ne kòkóya-nájen. Nga jngoò x̄it̄a xi mìtsà Nainá t̄j̄jnakò, mìk̄iì koma-la s'j̄in kjojkón xi j̄i 'ni.

³ Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oāá xan-lè, jè x̄it̄a xi mìk̄iì jts'ín x̄it̄se ìjngoò k'a-ne, mìk̄iì skoe kó s'ín ot̄ixoma Nainá.

⁴ Nicodemo kiskònangui, kitsò:

—¿Kós'ín koma jts'ín x̄it̄se ìjngoò k'a x̄it̄a xi jye kòjchínga? N̄i ìtsé koma kjoahas'en ìjngoò k'a ìndsò'ba nea-la nga jts'ín ìjngoò k'a.

⁵ Kùichja Jesús kitsò:

—Xi nguì okixi, k'oāá xan-lè, jè xi mì it'aà ts'e nandá ko Inima Tsjeè-la Nainá jts'ín-ne, mìk̄iì koma kjoahas'en-j̄in ñánda tíhot̄ixoma Nainá. ⁶ Jè xi ts'ìn it'aà ts'e x̄it̄a, x̄it̄a-né. Koā jè xi ts'ìn it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, inima-né. ⁷ Kì maxkón-lè koni s'ín t̄ixan-lè: “Mochjeén-né nga jts'ín x̄it̄se ìjngoò k'a-ne j̄ña x̄it̄a.” ⁸ Jè tjo 'ba-né n̄it̄a ñánda-ne; na'yà-la nga one. Tanga mìk̄iì 'ya-la ñánda nchrobá-ne, t̄j̄koā mìk̄iì 'ya-la ñánda fì. K'oāá t̄is'ín ma yije ngats'ù xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá ts'ìn-ne.

⁹ K'eé kitsò Nicodemo:

—¿Kós'ín ma-ne nga k'oas'ín koma-ne kjoa koi?

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Ngaji, maestro tijni ts'e x̄ita naxandá Israel. ¿Mé-ne mìkì t̄ijìn-lè kjoa koi? ¹¹ Xi ngui okixi, k'oaá xan-lè: Jè kjoa xi ma-najen, k'oaá s'ín nokjoà-jen; xi jye kina'yà-jen, k'oaá s'ín bènójmí-jen. J̄nò, mìkì mokjeiín-nò 'én-najen. ¹² K'e nga benójmí-nò kjoa xi t̄jín isò'nde, mìkì mokjeiín-nò. ¿A kòkjeiín-nò tsà keènójmí-nò kjoa xi t̄jín ján ngajmii?

¹³ 'N̄i saà jngò x̄ita xi jye kiimijìn ján ngajmii; tà jè Ki'ndí-la X̄ita xi ngajmii t̄jna nga ya itjojen-ne. ¹⁴ Koni s'ín kis'iin Moisés nga kiskímì'nga yá xi t̄jòót'aà ye k̄icha bronze ya i'nde it'aà xìn ñánda kixi choòn, k'oaá t̄is'ín t̄jìnè-la jè Ki'ndí-la X̄ita nga t̄jámítjen-t'aà jè yá, ¹⁵ mé-ne ngats'iì x̄ita xi kòkjeiín-la it'aà ts'e, mìkì ch̄ija, s'eé-la kjoabinachon n̄ita kjé-ne.

¹⁶ 'Nainá 'ñó tsatoó kjòtsjakeè x̄ita isò'nde nga kitsjaà Ki'ndí-la xi tajngò ma-ne, mé-ne ngats'iì x̄ita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, mìkì ch̄ija; s'eé-la kjoabinachon n̄ita kjé-ne. ¹⁷ Nainá mìtsà koi xá kisikasén-ne Ki'ndí-la nga kjo'in koiinè-la x̄ita isò'nde; koií xá kisikasén-ne nga kochrjekàjiin kjo'in x̄ita kjoa ts'e jé-la.

¹⁸ 'Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, mìtsà kjo'in sinè-la xi kjoa ts'e jé-la, tanga jè xi mìkì mokjeiín-la jyeé kjo'in t̄jìnè-la, koií kjoa-la nga mìkì mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá xi tajngò ma-ne. ¹⁹ J̄nà x̄ita xi mìkì mokjeiín-la, jyeé kjo'in t̄jìnè-la, koií kjoa-la k'e nga j'ii i isò'nde jè x̄ita xi j'ii kò kjoahisèen, mìkì kisaseèn-la kjoahisèen; isaá ndaà kisaseèn-la kjoaj̄nò, nga ch'o t̄jín kjoa xi nchis'ín. ²⁰ Ngats'iì x̄ita xi ch'o s'ín, majtikeè kjoahisèen; mìkì ya síchrañat'aà ñánda iseèn choòn, mé-ne nga mìkì jcha-la kjoa xi ch'o nchis'ín. ²¹ Tanga j̄nà x̄ita xi kjoa kixi nchis'ín, nchrobá kinchat'aà chrañà-la ñánda iseèn choòn, mé-ne nga jcha-la nga ndaà t̄jín kjoa xi nchis'ín koni s'ín mejèn-la Nainá.

Jè Juan, j'ii itjòn-la Cristo

²² Nga jye komà kjoa koi, Jesús kiikò x̄ita xi kota'yàt'aà-la ján nangui Judea; yaá tsibìtsajna chiba nachrjein nga kis'iin bautizar x̄ita. ²³ Juan t̄ikoá kis'iin bautizar x̄ita ya naxandá Enón, jngò i'nde xi chrañat'aà-la ya naxandá Salim, koií kjoa-la i'nde jè t̄jín jchán nandá. J̄nà x̄ita, yaá ijchòkon Juan nga komà bautizar. ²⁴ Nachrjein koi, t̄ikj'eè ndayá fis'en Juan.

²⁵ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Juan kò jngò x̄ita judío tsohótiya-ne kjotíxoma-la x̄ita judío xi xkón t̄jín kós'ín matsjeèya-ne x̄ita. ²⁶ Kii j̄nà x̄ita ñánda t̄jna Juan, kitsò-la:

—Maestro, jè x̄ita xi ijchòkoi ján xijngoaà xajngá nandá Jordán, jè x̄ita xi jì kits'iì 'én it'aà ts'e, i'nde j̄ t̄ikoá t̄is'ín bautizar; saá jè fit̄jngui-la ngats'iì x̄ita.

²⁷ Kiich̄ja Juan, kitsò:

—Nimé xi s'e-la x̄ita tsà mì jè sobà Nainá tsja-la. ²⁸ J̄nò, ndaà t̄ijìn-nò koni s'ín kixan-nò nga mìtsà 'an xi Cristo; 'an-ná xi kinikasén it̄jòn-na it'aà ts'e x̄ita jè. ²⁹ Jè x̄ita x'in xi sa kòbixan, t̄jna chjòón-la; jè amigo-la xi kòbixan síjnat'aà chrañà-la nga tí'nchré-la koni s'ín t̄ich̄ja. Tsja jchán ma-la k'e nga 'nchré-la x̄ita xi sa kòbixan. 'An, k'oaá t̄is'ín matsja-na k'e nga 'nchré koni s'ín t̄is'ín x̄ita jè. ³⁰ X̄ita jè, mochjeén-né nga kàtasijna it̄jòn. 'An, kósijna t̄jngui-ná.

Mé 'én xi tsjá jè xi ngajmii nchrobá-ne

³¹ 'Jè xi nchrobá-ne ngajmii, jè t̄jna it̄jòn-la ngats'iì x̄ita. Jè xi i isò'nde ts'e, x̄ita isò'nde-né, kò j̄nà 'én xi ch̄ja kjoa ts'e isò'nde-né. Tanga jè xi ngajmii nchrobá-ne, jè t̄jna it̄jòn-la n̄ita yá-ne. ³² Jè tsjá 'én mé xi kijtseè kò mé xi kiì'nchré. Tanga 'én xi tsjá, n̄iyá xi mokjeiín-la koni s'ín tsò. ³³ Tanga jè x̄ita xi mokjeiín-la 'én xi ch̄ja, jè tsjá 'én nga Nainá, ngui 'én kixi xi ch̄ja. ³⁴ X̄ita xi Nainá kisikasén, 'én-la Nainá ch̄ja, nga mìkì fehet'aà koni s'ín síxájiin in̄ima-la jè nga ñó xi t̄jín-la In̄ima Tsjeè-la Nainá. ³⁵ Na'èn-ná tsjakeé Ki'ndí-la; jè kisìngatsja yije n̄ita mé kjoa-ne. ³⁶ Jè xi mokjeiín-la koni tsò 'én xi ch̄ja Ki'ndí-la Nainá, t̄jín-la kjoabinachon n̄ita kjé-ne. Kò jè xi mìkì mokjeiín-la mìkì k̄jnakon in̄ima-la; kjo'in sinè-la xi kjojt̄i-la Nainá.

4

Kó komà k'e nga jè Jesús tsohókò jngoò chjoón samaritana

¹ Jesús, kis'enojmí-là nga jñà xitá fariseo kitsò: Jesús isaá kjín xitá tís'ín bautizar mé-ne nga ya skóta'yàt'aà-là mì k'oa-ne Juan. ² (Tanga Jesús mìtsà xitá kis'iìn bautizar; tà jñà xitá xi kota'yàt'aà-là xi kis'iìn bautizar.) ³ K'oaá komà-ne itjoiìn-ne nangui Judea; kiì jngoò k'a-ne nangui Galilea.

⁴ K'e nga kiì-ne, kjo'ño tjín-ne nga ya kjoahato Samaria. ⁵ Ijchò jngoò naxandá xi 'mì Sicar, nangui xi chja-ne Samaria, ya chrañat'aà-là nangui xi kitsjaà kjojtò-là kjòtseé Jacob jè ki'ndí-là xi José ki'mì. ⁶ Yaá tíjna jngoò ngajo nandá xi nei-là komà Jacob. Jesús jye 'ño ijta-là nga tsó'baya ndiyá. Tsibijnat'aà jè ngajo nandá nga jyeé kjomeè bijchó nchisen. ⁷⁻⁸ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús, tsojmií kiì katse ján jjiìn naxandá, jñà tsojmì xi skine. K'ée ijchò jngoò chjoón xi ya i'nde-là Samaria xi ijchòkjaá nandá. Jesús kitsò-là:

—Tjiì jtsé-ná nandá xi skiaa.

⁹ Jñà xitá judío mikiì ndaà fiko xitá Samaria. Koií kjoa-là, jè chjoón kitsò:

—Ngaji xitá judío-né, kò 'an chjoón Samaria-ná. ¿Mé-ne nandá nìjé-ná?

¹⁰ Kiìchja Jesús kitsò-là:

—Tsà 'ya-lè kjojtò xi tsjá Nainá kò tsà yaxkoin yá-né xi tísjé-lè nandá, tsà jì sijé-là nandá, jè tsjá-lè nandá xi síkijnakon-ná.

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, nímé kich'ì xi koma kinachrje-ne nandá. Jè ngajo nandá 'ño nanga. Nánda tjín-lè nandá xi síkijnakon-ná. ¹² Ngaji, ¿a isaá tíjna ítjòn-là xitá jchínga-najen Jacob? Jè kitsjaà-najen jè ngajo nandá jè. Jñà xitá jchínga-najen, jí kits'ì nandá, ixti-là kò cho tjè-là.

¹³ Kiìchja Jesús kitsò-là:

—Nita yá-ne xi skoí nandá xi j títbitjo, koxíndá jngoò k'a-là. ¹⁴ Tanga jè xitá xi skoí nandá xi 'an tsjaà-là, mì tì kiì koxíndá-là nita kjé-ne. K'oaá s'ín s'e jjiìn inima-là koni jngoò ngajo nandá xi títbitjo nga jè nandá síkijnakon-ne nita kjé-ne.

¹⁵ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, tjii-ná jè nandá xi kò'mì-là mé-ne nga mì tì kiì koxíndá-na tikoá mì tì jí kjojikjaá-na nandá.

¹⁶ Jesús kitsò-là:

—Tjínókjoa-là x'in-lè, nchrobákoji ijndé.

¹⁷ Kiìchja jè chjoón kitsò:

—Tsjín-na x'in.

Jesús kitsò-là:

—Okixí xi sì nga tsjín-lè x'in. ¹⁸ Jyeé kò 'òn ma x'in-lè xi bijnakoii. Jè xitá xi tijnakoii i'ndeí, mìtsà x'in-lè ma. Okixí xi kasi nga tsjín-lè x'in.

¹⁹ Jè chjoón k'e nga kiì'nchré 'én koi kitsò:

—Na'èn, k'oaá s'ín machiya-na nga jí-là xitá xi chja ngajo-là Nainá. ²⁰ Xitá jchínga-najen xi Samaria tsajen, jí nindoò jè kijtseèxkón Nainá. Tanga jñò xi xitá judío 'mì-nò bixón-nó nga tà ján Jerusalén jchaxkoán Nainá.

²¹ Jesús kitsò-là:

—Ngaji chjoón, kàtakjeiín-lè, jyeé nchrobá machraña nachrjein nga jchaxkón Nainá nas'ín mì j kijnchrobà nindoò jè kò nì ján onguió Jerusalén. ²² Jñò, xi Samaria tsajòn, mikiì 'ya yá-né xi yaxkón; tanga ngajen xi xitá judío 'mì-najen, 'ya-najen yá xi yaxkón-jen; nga tjè-là xitá judío kitjokàjiìn jngoò xi kochrjekàjiìn kjo'in xitá. ²³ Jyeé nchrobá nachrjein, kò tijè-ne hora jè, k'e nga jñà xitá xi nguì kixi kjoa nga beèxkón Nainá, kàteèxkón nga kò inima-là kò kjoa kixi. Tikoá jè Na'èn-ná ótsji-né xitá xi k'oaá s'ín mejèn-là nga skoèxkón. ²⁴ Nainá Inima Tsjeè-né. Jè xitá xi beèxkón, mochjeén-né nga nguì kò kjoa kixi kò nguì kò inima-là kàteèxkón.

²⁵ Jè chjoón, k'eé kitsò:

—'An, be-ná nga sa kjoí jè Mesías [xi xó sikkasén-ne Nainá] jè xi Cristo tsòya-ne; k'e nga jè xi kjoí keenójmí yije-najen kjoa koi.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná, jè xi tihóko-lè.

²⁷ Tjè-ne hora j'ii-ne xita xi kota'yat'aà-la xi kii katse tsojmì. Ta k'oaá komà-la nga kijtseè nga chjoón tihóko. Tanga nijngoò xita xi kitsò ikon nga kiskònangui-la mé xi tikjònangui-la, o mé 'én xi nchijoó. ²⁸ Jè chjoón, k'eé kisikíjna nisa nandá-la; kii ján ijìin naxandá nga tsibénojmi yije-la xita; kitsò-la:

²⁹ —Nchrobá, chítsejèn-là jngoò xita xi k'oa kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn. Tsà jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁰ K'eé kii jña xita naxandá nga kii katsejèn-la ñánda tíjna Jesús. ³¹ Tj'è-ne jña xita xi kota'yat'aà-la Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Maestro, tichi.

³² Tanga Jesús kitsò:

—'An, tjín-na tsojmì xi kókjeen, xi jño mìkii yaxkon.

³³ Jña xita xi kota'yat'aà-la kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xi kòf'iko-la tsojmì xi skine?

³⁴ Tanga Jesús kitsò:

—Jña tsojmì xi kínee, jè-né nga sikitasoàn koni s'ín mejèn-la jè xi kisikasén-na ko nga sikjehet'aà xá-la. ³⁵ Jño, bixón-nó nga nguì ñijòn sá chija-la nga sincháxkó tsojmì xi jye tímajchá. 'An, k'oaá xan-nò: Chítsejèn-là xita koi; k'oaá ngaya-la koni tsojmì tjè xi jye kòjchá; jyeé koma sincháxkó. ³⁶ Jè xita xi bíxkó, machjí-la, ko jña tsojmì xi bincháxkó, k'oaá ngaya-la koni xita xi s'e-la kjoabinachon, mé-ne nga jè xi bítje ko xi bincháxkó ngásòn s'e-la kjotsja. ³⁷ 'Én kixi-né xi tsò: “Kj'eíj xita xi bítje koa kj'eíj xi bíxkó.” ³⁸ 'An, kisikasén-nò nga kinchàxkó tsojmì xi mìtsà jño kisengui-nò kjo'in. Kj'eíj xi kisixá. Tanga jño tihoko-nò nga bíxkó tsojmì tjè-la.

³⁹ Kjìn jchán xita Samaria xi ya títsajna naxandá jè kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús koni kitsò 'én xi kitsjaà jè chjoón nga kitsò: “K'oaá kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn.” ⁴⁰ K'e nga jña xita Samaria ijchòkon Jesús ñánda tíjna, tsibítsi'ba-la nga ya kàtijnako. Jesús, jò nàchrjein tsibijnako. ⁴¹ Kjìn xita kòkjeín isa-la it'aà ts'e Jesús, k'e nga kii'nchré-la 'én xi jè sobà tsibénojmi. ⁴² Jña xita kitsò-la jè chjoón:

—I'ndeí mokjeiín-najen; mìtsà tà koi kjoa-la koni s'ín ki'mì-najen. Ngajen sobà kina'yà-lajen; k'oaá s'ín ma-ne nga mokjeiín-najen. Kixíj kjoa, jè xi kochrjekàjiin kjo'in kjoa ts'e jé-la xita isò'nde, jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi chì'nda-la xitaxá ítjòn.

⁴³ Xi jye komà jò nàchrjein nga tsibijna Samaria, Jesús, itjojiin ijngoò k'a-ne i'nde jè. Kii ijngoò k'a-ne nangui Galilea. ⁴⁴ Jè sobà Jesús kitsò: Nijngoò xita xi chja ngajo-la Nainá yaxkón nangui-la. ⁴⁵ K'e nga ijchò ya Galilea, jña xita xi ya i'nde-la, ndaà kiskoétjò, nga jyeé kijtseè jña kjoa xi kis'iin ján Jerusalén k'e nga itjo s'eí Paxko. Jña xita koi tikoáá kii-ne k'e nga itjo s'eí.

⁴⁶ Jesús ijchò ijngoò k'a ján Caná, nangui xi chja-ne Galilea, ñánda kisikjatjya-la nandá nga vino kis'iin. Ya naxandá Capernaum tíjna jngoò chì'nda-la xitaxá ítjòn xi tikoá xá 'nga tjín-la. 'Nó xk'én ki'ndí-la. ⁴⁷ Xita jè k'e nga kii'nchré nga Jesús ya ijchò Galilea nga inchrobà-ne Judea, kiiikon, tsibítsi'ba-la nga kàtji ni'ya-la, kàtasindaà-ne ki'ndí-la xi jyeé kjomeè biyaà. ⁴⁸ Jesús kitsò-la:

—Jño, mìkii mokjeiín-nò k'e nga tsà mìkii jchaa kjoxkón ko kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

⁴⁹ Jè xita chì'nda ítjòn kitsò-la Jesús:

—Na'èn, t'iin kjondaà, nìton nchroboí nga tikj'eè biyaà ki'ndí-na.

⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè. Ki'ndí-lè jyeé ndaà tìjna-ne.

Xìta jè kòkjeíin-la 'én xi kitsò-la Jesús. Ikjoàn kù-ne ni'ya-la. ⁵¹ K'e nga jye kjomeè bijchó-ne ni'ya-la, xìta chi'nda-la kùkjaá indiaà, kitsò-la:

—Ki'ndí-lè jyeé ndaà tìjna-ne.

⁵² Xìta jè, kiskònangui-la chi'nda-la:

—¿Mé hora kjòxan-la ch'in 'ndi xi tìjn-la?

Kitsò xìta chi'nda-la:

—Ngojñà xi jngoò-là kjondaà-ne.

⁵³ Jè na'èn-la ti xi xk'én, kisijìin-la nga tìjè-ne hora k'e nga kitsò-la Jesús: “Ki'ndí-lè jyeé ndaà tìjna-ne.” Xìta jè kò ngats'ìi xìta xi tìtsajna ni'ya-la, jyeé ndaà tìjingoò ikon nga mokjeíin-la it'aà ts'e Jesús.

⁵⁴ Jè xi ma-ne jò kjòxkón xi kis'ìin Jesús k'e nga inchrobà-ne Judea nga j'ìi-ne ya Galilea.

5

Kó kitsò xìta k'e nga Jesús kisindaà jngoò-ne xìta xi mìkì ma fi jè nachrjein nìkjáya

¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kjoa koi, nga komà iskan, jñà xìta judío tsibíjna jngoò s'eí ján Jerusalén. Jesús kù ìjngoò k'a ján Jerusalén. ² Ya Jerusalén tìjna jngoò chrjó nandá xi 'mì Betesda nga 'én hebreo. 'Òn ma nguitjoa xi tìjn-la. Yaá tìjna chrañàt'aà-la xotjoa ts'e orrè. ³ Ya nguitjoa-la kjìn xìta xk'én kjijijòngui: xi mìkì tsejèn-la, xi tsá'yá kjoàn, xi mìkì ma síkjaníyá. Ngats'ìi xìta koi nchikoña-la k'e nga síjtìya-la nandá xi 'ncha jè chrjó. ⁴ Jngoò àkjale-la Nainá xi tà kjé tà kjé bitjojen-ne nga síjtìya-la nandá. Jè xìta xk'én xi fahas'en-jìin ítjòn nandá, k'e nga jye jtìya-la, nìtoón mandaà-ne nìta mé ch'in xi tìjn-la. ⁵ Ya kijnajìin jngoò xìta xi jye tìjn-la kaàn chrj'oòn jàn nó nga xk'én. ⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nga ya kijna, kisijìin-la nga jyeé 'ñó kjòtseé xk'én. Kitsò-la:

—¿A mejèn-lè kondaà-ne?

⁷ Jè xìta xk'én, kitsò:

—Na'èn, mì yá xi síchját'aà-na nga kinís'en-jìin-na k'e jtìya-la nandá. 'An, k'e nga mejèn-na fahas'en-jñà, kj'eíi xìta síkijne-na nga fahas'en-jìin ítjòn.

⁸ Jesús kitsò-la:

—Tìsítjìin, chjoí nijñà-lè, tìtjámì.

⁹ Xìta jè nìtoón kjondaà-ne, kiskoé-ne nijñà-la, komà tsajmeè-ne. Nachrjein jè, nachrjein nìkjáya-né. ¹⁰ Jñà xìta judío kitsò-la jè xìta xi kjondaà-ne:

—Nachrjein ì'ndeì, nachrjein nìkjáya-né. Mìkì tìj'nde-lè nga kíkoi nijñà-lè.

¹¹ Xìta jè kitsò:

—Jè xìta xi kàsindaà-na, jè sobà xi kòkàtsò-na: “Chjoí nijñà-lè, tìtjámì.”

¹² Jñà xìta koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi okàtsò-lè: “Chjoí nijñà-lè, tìtjámì”?

¹³ Jè xìta xi jyeé kjondaà-ne mìkì beèxkon yá xìta-ne xi kisindaà-ne nga jè Jesús jyeé xìn kù nga itjokàjìin-la xìta xi kjìn ma-ne xi ya tìtsajna. ¹⁴ Xi komà iskan, Jesús kisatìikjoò ìjngoò k'a xìta jè ya ìya ìngo, kitsò-la:

—Jyeé kòmandaà-ne; tanga kì tì jé binchaàtsji-ne, mé-ne nga mì ìsa ch'o tìjn kjoa xi komat'in.

¹⁵ Xìta jè kùkon jñà xìta judío, tsibénjímì-la nga jè Jesús xi kisindaà-ne. ¹⁶ Jñà xìta judío kùtjìngui kondra-la Jesús, mejèn-la sìik'en koi kjoa-la nga k'oas'ín s'ín k'e nga nachrjein nìkjáya. ¹⁷ Tanga Jesús kitsò-la:

—Na'èn-na skanda nachrjein ì'ndeì k'oaá tìjn xá xi tís'ín, tìkooá 'an k'oaá tìs'ín tìs'iaàn.

¹⁸ K'oaá ma-ne jña xita judío isaá 'ño ndaà kiitjngui kondra-la Jesús nga mejèn-la siik'en. Mìtsà tà koií kjoa-la nga mìkiì beèxkón nachrjein nìkjáya, tìkooá koií-né nga jè Jesús Na'èn-na tsò-la Nainá. K'oaá s'ín tísingásòn-kjoò yijo-la koni Nainá nga k'oa tsò.

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Nainá nì mé kjoa xi s'iaàn xi tà kjohítsjeèn ts'an. Tà koií kjoa s'iaàn xi be koni s'ín Na'èn-na. Ngats'ì kjoa xi s'ín Na'èn-na, 'an xi Ki'ndí ma, k'oaá tìs'ín s'iaàn. ²⁰ Jè xi Na'èn-na ma, 'ño tsjakeè-na nga Ki'ndí-la tsò-na; okó yije-na mé xi s'iaàn. Kokò-isa-na kjoa xi isa 'ño xkón tjín, mé-ne jñò, k'e nga jchaa, isa 'ño ndaà koxkón-nò. ²¹ Koni s'ín s'ín Nainá nga síkjaáya-la mik'en kò síkítsajnakon inima-la nita kjé-ne, 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tìs'ín tsjaà-la kjoabinachon yá-né xi mejèn-na nga tsjaà-la. ²² Jè xi Na'èn-na ma, mìtsà jè bindaàjìin-la xita, 'an-ná xi Ki'ndí-la ma kisìngatsja yije-na kjotíxoma nga koma kindàjìin-la xita, ²³ mé-nè ngats'ì xita skoèxkón-na nga Ki'ndí-la ma koni s'ín beèxkón Na'èn-na. Jè xi mìkiì beèxkón-na nga Ki'ndí-la ma, tìkooá mìkiì beèxkón Na'èn-na nga jè kisikasén-na.

²⁴ Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò: Jè xi 'nchré 'én-na koni s'ín chjà, tìkooa mokjeiín-la it'aà ts'e xi kisikasén-na, tjín-la kjoabinachon nita kjé-ne. Mìtsà kjo'in sìnè-la, jyeé itjokàjìin kjo'in ts'e kjoa biyaà, jyeé tjínakon inima-la it'aà ts'e Nainá. ²⁵ Xi nguì okixi xi xan-nò: Nchrobá nachrjein, tijè-ne hora jè, k'e nga jña mik'en kji'nchré jta-na xi Ki'ndí-la Nainá ma; jña xi kji'nchré jta-na, kítsajnakon-né. ²⁶ Jè Na'èn-na, tijè-ne xi kjoabinachon; kò 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tìs'ín kitsjaà-na nga tì'an-na xi kjoabinachon. ²⁷ Tìkooá kitsjaà-na kjotíxoma nga 'an kindàjìin-la xita, nga 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸ Kì maxkón-nò 'én koi, kijchò nachrjein k'e nga ngats'ì xita xi títsajnak'en ján ínchíba mik'en kji'nchré-la jta-na. ²⁹ Kosítjen ìjngoo k'a-ne ya ngajo mik'en. Jña xita xi ndaà kis'ìin, kjoaáya-la nga s'e-la kjoabinachon, tanga jña xita xi ch'o kis'ìin, kjoaáya-la nga s'e-la kjo'in.

Yá xi tsjá 'én it'aà ts'e Jesús

³⁰ Jesús kitsò:

—'An, nì mé xi s'iaàn xi tà kjohítsjeèn ts'an. K'oaá s'ín bindaàjñaà koni s'ín tsò-na Na'èn-na. Kixiì bindaàjñaà; mìtsà k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na. ³¹ Tsà tì'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an, 'én xi tsjaà, jñò kixón-nò: “Nì mé chjí-la.” ³² Tanga tjín jngoo xi kj'eij xi tsjá 'én xi it'aà ts'an, be-ná nga jè 'én xi tsjá it'aà ts'an, nguì 'én kixi-né. ³³ Jñò kinikasén-la xita Juan nga kiskònangui-la. Jè Juan, kitsjaà kixi 'én xi it'aà ts'an. ³⁴ Mìtsà kjo'ñoó tjìne-la nga kj'eij xita tsjá 'én xi it'aà ts'an, koií k'oa xan-nò mé-ne nga kitjokàjñoò kjo'in kjoa ts'e jé. ³⁵ Juan k'oas'ín ngaya-la koni jngoo ni'ín xi títi nga síhiseèn, tanga jñò tà chiba nachrjein kinítsjakoo kjoa iseèn-la. ³⁶ Jè xá xi tìs'iaàn, isa 'ño ts'e chjí-la mì k'oa-ne koni 'én xi kitsjaà Juan, nga jè Na'èn-na kitsjaà-na nga síkitasoàn; tijè-ne xá xi tìs'iaàn okó it'aà ts'an nga kixi kjoa nga jè Na'èn-na kisikasén-na. ³⁷ Jè Na'èn-na xi kisikasén-na, tsjá 'én xi it'aà ts'an. Jñò, kj'eè kiì na'yà-là jta-la, nì mìkiì yaxkon kó kji isén-la; ³⁸ tìkooá jè 'én-la mìkiì fahas'en-jìin inima-nò. Jè xi Nainá kisikasén, mìkiì mokjeiín-nò it'aà ts'e. ³⁹ Ndaà binchaàtsjijñoò Xojon-la Nainá nga k'oas'ín nìkítsjeèn nga ya sakó-nò kjoabinachon nita kjé-né. Jè Xojon-la Nainá, tsjá 'én xi it'aà ts'an, ⁴⁰ tanga jñò, mìkiì sasén-nò nga nchrobátjngui-ná, mé-ne nga s'e-nò kjoabinachon koi.

⁴¹ Mìtsà koi kjoa otsjià nga jeya siikíjna-na xita. ⁴² Tanga 'an, beèxkoòn-nò, nga jñò, mìkiì matsjacha Nainá nga kò inima-nò. ⁴³ 'An, it'aà ts'e Na'èn-na j'i-na; jñò majìn-nò nga choétjò-ná. Tanga tsà kj'eij xita kjoij xi ta kjotsja ts'e kjoij-ne, isaá-là nìton choétjò. ⁴⁴ Jñò, ¿kós'ín koma kokjeiín-nò? Nga tà jè binchaàtsjioò nga ndaà kítsajnaà nga nguixkon xita, kò mìtsà jè binchaàtsjioò nga ndaà kítsajnaà nga nguixkon Nainá xi tà jngoo ma. ⁴⁵ Kì k'oa s'ín nìkítsjeèn nga 'an tsjat'in-nò 'én nga nguixkon Na'èn-na. Jè xi tsjat'in-nò 'én,

tijè-ne Moisés xi jè ma'ñót'aà takòn. ⁴⁶ Jñò, tsà mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, tikoáá kòkjeiín-nò it'aà ts'an nga jè Moisés it'aà ts'aán kiichja nga kiskii. ⁴⁷ Tsà mikii mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, ¿kós'ín kòkjeiín-nò 'én-na xi benojmí-nò?

6

Kó kis'iin Jesús nga 'òn jmiì xita kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

¹ Nga jye komà kjoa koi, Jesús kii ján xijngoaà ndáchikon Galilea, xi tikoá Tiberias 'mì. ² 'Nó kjìn xita kiitjngui-la nga jye kijtseè kjojkón ndaà xi s'ín nga síndaà-ne xita xk'én. ³ Jesús k'eé kiimijìn-jno jngoò nindoò, yaá tsibijna kò xita xi kota'yàt'aà-la. ⁴ Jyeé tímachraña s'eí Paxkò ts'e xita judío. ⁵ Jesús, k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè nga 'ño kjìn ma xita tjíma tjingui-la, kitsò-la Felipe:

—¿Ñánda kindá-lá tsojmì xi kòkjen xita koi?

⁶ Tà k'oaá kitsò-la, tà jè xi mejèn-la nga skoe kò kitsò Felipe. Jesús, jyeé tíjìn-la mé kjoa xi s'iin. ⁷ Felipe kitsò:

—Nas'ín jò-la sindò nachrjein tjín-ne chjí-la xita, mì-la kii kichiya-la nga itsé itsé skine ngats'iì xita koi.

⁸ Kiichja Andrés xi tikoá xita xi ya kota'yàt'aà-la Jesús xi 'ndsè ma Simón Pedro, kitsò:

⁹ —I tíjna jngoò ti xi 'ya 'òn inchrájin ts'e cebada kò jò ma tìn xi 'ya, tanga mì-la kii kichiya-la nga 'ño kjìn ma-ne xita.

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kot'in-la jña xita, kàtsajna yije.

I'nde jè 'ño tjín xka ijña. Jña xita xi tsibitsajna, ma-la tsà 'òn jmiì xi nguì xita x'in.

¹¹ Jesús, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kitsjaà-la jña xita-la. K'eé kisika'bí-la jña xita xi títsajna. K'oa tís'ín kisikò jña tìn, kiskine njta kó kji mejèn-la nga jngoò ijngoò. ¹² K'e nga jye kjòskii yije xita, Jesús kitsò-la jña xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tíxkó yije-nò xi kaningui-ne, mé-ne nga mì kits'ón-ne.

¹³ Jña xita-la tsibíxkó-ne inchrájin xi tsiningui-ne. Nguì tejò nisiyá komà, k'e nga jye tsakjèn yije xita. ¹⁴ Jña xita, k'e nga jye kijtseè kjojkón ndaà xi kis'iin Jesús, kitsò-la xikjín:

—Kixíi-la kjoa, jè-la xita jè xi chja ngajo-la Nainá, xi tjínè-la nga kjoíi i isò'nde.

¹⁵ Tanga Jesús, tik'eé kijtseèya-la nga jña xita mejèn-la kjo'ño kiikò nga xitaxá ítjòn siikjina; ijngoò k'a kiimijìn-jno nindoò nga tà tajngoò tsibijna.

K'e nga tsajmeèsòn ndáchikon Jesús

(Mateo 14:22-27; Marcos 6:45-52)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, xita xi kota'yàt'aà-la Jesús inchròhòjen ijngoò k'a-ne ñánda kijna ndáchikon. ¹⁷ Jahas'en jngoò chitso, kiisòn-nda nga kii ján naxandá Capernaum. Jyeé 'ño kòjñò, Jesús mikii xátí j'iì tjingui-la jña xita-la. ¹⁸ Ya jjiin ndáchikon j'iì jngoò tjojkón xi 'ño jchán ts'a. Jè ndáchikon tsibíts'ia nga kiskì'nga. ¹⁹ K'e nga jye tjín-la tsà 'òn kò tsà joòn jmiì metro nga tjímajìn nandá, kijtseè nga jè Jesús tsóbasòn ndáchikon. Tífi tjingui chraña-la jè chitso. Jña xita tà kitsakjòn-la. ²⁰ K'eé kiichja Jesús, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²¹ Jña xita tsjaá komà-la, k'eé kisikas'en chitso. Kò jè chitso nitoón ijchò ya naxandá ñánda nchifi.

Mé xi kis'iin jña xita nga tsohótsji Jesús

²² Nga komà nchijòn, jña xita xi tsibitsajna ján xijngoaà ndáchikon, kijtseè nga tà jngoò chitso kijna xi kiikò xita, tanga Jesús mikii tsejèn jahas'en ya chitso. Tà jña xita xi kota'yàt'aà-la jahas'en nga kiì. ²³ Tanga ijchò chitso xi kjeíi xi ya inchròbà-ne naxandá Tiberias; yaá chinha chraña i'nde ñánda tsakjèn inchrájin xita xi 'òn jmiì ma-ne, k'e nga

jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Nainá. ²⁴ Jñà xita, k'e nga kijtseè nga mì yá tjín Jesús ko xita xi kota'yat'aà-la, k'eé jahas'en jñà chitso koi, kií kátsji Jesús ján naḡandá Capernaum.

Inchrajín xi tsjá Nainá, jè xi tsjá-la kjoabinachon xita

²⁵ Xita koi, k'e nga jye ijchò ján xijngoà ndáchikon, yaá kiskaàjìin Jesús kitsò-la:

—Maestro, ¿mé nachrjein j'ii ijndé?

²⁶ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, mìtsà koi xá binchaàtsji-ná nga ki'yaà kjoḡkón-ndaà xi kis'iaàn, koií-né nga kisìkjèn-nò skanda kó nga kjòskioò. ²⁷ Ki koi nìxátjìò tsojmì xi fehet'aà. Jè tìxátjìò tsojmì xi síkíjnakon inìma-ná nita kjé-né, jè xi 'an tsjá xi Kí'ndí-la Xita xan-la yijo-na. Na'èn-ná xi Nainá jè kitsjaà-na kjotíxoma kjoa xi s'iaàn.

²⁸ Xita koi, kiskònangui, kitsò-la Jesús:

—¿Mé xi s'en-jen nga koma sixá-lajen Nainá koni s'ín mejèn-la jè?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Xá-la Nainá, jè-né nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e xi Nainá kisìkasén.

³⁰ Xita koi, kitsò-la Jesús:

—¿Mé kjoḡkón ndaà xi kòkó-nájen mé-ne k'e nga jcha-jen kòkjeiín-najen? ¿Mé xi ma-lè 'nì? ³¹ Jñà xita jchínga kjìn-najen tsakjèn inchrajín xi 'mì maná, ján i'nde it'aà xìn ñanda nangui kixì choòn. Koni s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Inchrajín xi nchrobá-ne ngajmii kitsjaà-la nga kisìkjèn.”

³² Kiichja Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi xi xan-nò, mìtsà jè Moisés kitsjaà-nò inchrajín xi ngajmii inchrobà-ne; jè Na'èn-na xi tsjá-nò xi nguì inchrajín xi ngajmii nchrobá-ne. ³³ Inchrajín xi tsjá Nainá, jè xi jye itjojen-ne ngajmii, jè xi tsjá-la kjoabinachon jñà xita isò'nde.

³⁴ Xita koi kitsò:

—Na'èn, kjit'aà nachrjein tjii-nájen inchrajín koi.

³⁵ Jesús, kitsò-la:

—'An-ná inchrajín xi síkíjnakon inìma-la xita. Jè xi 'an kjinchrobàt'aà-na, mì tì kií kohjò-la. Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, mì tì kií koxínda-la nita kjé-ne. ³⁶ Jyeé okixan-nò, jñò nas'ín tita'yaà-ná mìkií mokjeiín-nò. ³⁷ Ngats'ii xita xi 'an tsjá-na Na'èn-na, 'aán nchrobát'aà-na; ko jñà xi 'an nchrobát'aà-na mìkií ochrjengua. ³⁸ 'An, mìtsà koi xá itjojen-na ngajmii nga k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín sikitasoàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisìkasén-na. ³⁹ Jè xi mejèn-la Na'èn-na xi kisìkasén-na, nga nijngoò xita chija xi 'an tsjá-na. 'An siikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaá k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁰ Koi xi mejèn-la jè xi kisìkasén-na: ngats'ii xita xi skoexkon-na nga Kí'ndí-la Nainá 'mì-na ko kòkjeiín-la it'aà ts'an, s'eé-la kjoabinachon. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein.

⁴¹ Jñà xita judío k'eé tsibíts'ia nga kiichjajno-la Jesús, koií kjoa-la nga kitsò: “'An-ná inchrajín xi ngajmii nchrobá-ne.”

⁴² Kitsò-la xíkjín:

—¿A mìtsà jè Jesús, xi ti-la ma José? Yaxkon-ná na'èn-la ko nea-la. ¿Mé-ne tsò-ne nga ngajmii itjojen-ne?

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Kií k'oas'ín nokjoàjno-ná. ⁴⁴ Nijngoò xita xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na xi kisìkasén-na kjinchrobàko, mé-ne nga 'an siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁵ Xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá tsò xojon xi kiskii nga tsò: “Jè sobà Nainá kòkòya yije-la xita.” K'oaá s'ín ma-ne nga ngats'ii xita xi 'nchré-la Na'èn-na ko xi machiya-la it'aà ts'e, 'aán nchrobát'aà-na.

⁴⁶ 'Nì saá jngoò xita xi beèxkon Na'èn-ná. Tajngoò jè beèxkon xi Nainá kisìkasén.

⁴⁷ Xi nguì okixi xi xan-nò: Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'an s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁴⁸ 'An-ná inçhrajín xi síkíjnakon iníma-la xíta. ⁴⁹ Jñà xíta jchínga kjin-nò tsakjèn inçhrajín xi 'mì maná ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, tanga tákó k'en-né. ⁵⁰ Jè inçhrajín xi k'oa xan-nò xi nchrobájen-ne ngajmiì. Kò jè xi kòkjen inçhrajín jè mìkiì kiyá. ⁵¹ 'An-ná inçhrajín xi tíjnakon xi itjojen-ne ngajmiì. Tsà yá xi kòkjen inçhrajín jè, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jè inçhrajín xi 'an tsja, jè yijo-na. Koií k'oas'ín tsjaà-na nga 'an kiyátjì-la xíta isò'nde mé-ne nga kítsajnakon-ne.

⁵² Jñà xíta judío xki xi ján tsajoóko xíkjin, kitsò:

—¿Kós'ín s'iin nga siikine-ná yijo-la?

⁵³ Jesús kitsò-la:

—Nguì okixí xi xan-nò. Jñò, tsà mìkiì chjinee yijo-na 'an xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na, tikoá mìkiì s'iqo jní-na, mìkiì s'e-nò kjoabinachon. ⁵⁴ Jè xi skine yijo-na tikoá skoí jní-na tjín-la kjoabinachon nita kjé-ne. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nàchrjein. ⁵⁵ Yijo-na, jè xi kixi kjoa xi nguì yijo xi ma chine; koa jè jní-na jè nandá xi nguì kixi kjoa nga ma 'yò. ⁵⁶ Jè xi skine yijo-na koa skoí jní-na, kjit'aà nàchrjein ya kíjnakona, tikoá 'an kjit'aà nàchrjein ya tíjnakjoòkoa. ⁵⁷ Na'èn-na xi kisikasén-na, tíjnakon-né; kò it'aà ts'e-né nga tíjnakon; k'oaá tis'ín tjín jè xi skine yijo-na, it'aà ts'an kíjnakon-né. ⁵⁸ Jè inçhrajín xi itjojen-ne ngajmiì, mìtsà jè xíkjin inçhrajín maná xi tsakjèn xíta jchínga kjiin-nò; nga komà iskan, xíta xi tsakjèn, k'en-né. Tanga jè xi kòkjen inçhrajín xi itjojen-ne ngajmiì, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁵⁹ Jesús k'oaá s'ín kiichja nga tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga ya naxandá Capernaum.

'Én xi tsjá-la kjoabinachon iníma-la xíta

⁶⁰ Jñà xíta k'e nga kiì'nchré koni s'ín tsakóya Jesús, kjin ma xíta xi kota'yàt'aà-la xi kitsò:

—Jñà 'én koi, 'ñò 'in tjín. ¿Yá xi kòkjeiín-la?

⁶¹ Jesús, k'e nga kijtseèya-la nga jñà xíta xi kota'yàt'aà-la ch'o nchijoóya-ne 'én xi tsakóya, kitsò-la:

—¿'Én koi, a mì sasén-nò? ⁶² ¿Kós'ín koma-ne tsà jcha-ná 'an xi Ki'ndí-la Xíta xan-la yijo-na nga kjímjin ìjngoò k'a-na ñánda tíjnaa nga sa ítjòn? ⁶³ Jè Iníma Tsjeè-la Nainá xi síkíjnakon-ná. Jè yijo-ná nímé chjì-la. 'Én xi 'an okóya-nò, ts'eé Iníma Tsjeè-la Nainá, kò tsjá-la kjoabinachon iníma-nò. ⁶⁴ Tanga jñò tjín i'nga xíta xinguiqo xi mìkiì mokjeiín-la.

Nga jè Jesús jye tíjin-la kóni skanda tàts'en-la kjoa yá-né xi mìkiì kòkjeiín-la kò yá-né xi sìngatsja it'aà ts'e xíta kondra-la. ⁶⁵ Jesús kitsò isa:

—Koií k'oas'ín kixan-nò nga nijngoò xíta xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na kjinchrobàko.

⁶⁶ Ikjoàn kjin jchán xíta xi kota'yàt'aà-la Jesús xi tjingui-la tsibíts'ia nga kiì-ne íts'in. Mì tì kù ya chinchimako-ne. ⁶⁷ Jesús kitsò-la jñà xíta-la xi tejò ma-ne:

—Jñò, ¿a tikoáá mejèn-nò nga onguió?

⁶⁸ Kiichja Simón Pedro, kitsò:

—Na'èn, ¿yá xi onguítjngui-lajen? Jì-né xi tjín-lè 'én xi tsjá kjoabinachon. ⁶⁹ Ngajen 'ya-nájen, tikoáá mokjeiín-najen nga jì-né xi Cristo, xi Ki'ndí-la Nainá xi tíjnakon.

⁷⁰ Jesús kitsò-la:

—'An, xó k'oaá s'ín jaàjin-nò nga tejò ma-nò, mé-ne nga kitjako-ná. Tanga jñò, yaá tíjnjin jngoò-nò xi xíta neií tísíxájin iníma-la.

⁷¹ Jesús, jè kiichja it'aà ts'e Judas, ki'ndí-la Simón Iscariote. Nga jè sìngatsja Jesús it'aà ts'e xíta kondra-la. Jè Judas, xi ya itjojin xíta-la Jesús xi tejò ma-ne.

7

Kó kitsò jñà 'ndse Jesús nga mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e

¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kjoa koi, Jesús yaá tsajmeè nangui Galilea. Majìn-la nga ya kojmeè naxandá Judea, koií kjoa-la nga jñà xita judío nchihótsji nga mejèn-la sikk'en.

² Jyeé nchrobá machraña s'eí-la xita judío ts'e Ni'ya Xka Ijñá. ³ Jñà 'ndse Jesús kitsò-la:

—Kì tã tsja íí bijni. T'in ján Judea mé-ne jñà xita xi kota'yàt'aà-lè xi títsajna ján kàteè-lè mé kjoa xi 'nì. ⁴ Tsà k'e mejèn-ná nga skoe-ná xita mé kjoa xi tí'né, mochjeén-né nga kókó-lá yijo-ná. Ngaji, koni s'ín 'nì, takó-la yijo-lè ngats'ii xita isò'nde.

⁵ Koií okitsò-la jñà 'ndse nga mìkiì kòkjeín-la it'aà ts'e. ⁶ Jesús kitsò-la:

—Kj'eè kii bijchó nachrjein-na, tanga xi it'aà tsajòn ndaà tjín nita mé nachrjein-ne.

⁷ Jñò, mìkiì majtikeè-nò jñà xita isò'nde, tanga 'an majtikeé-na, koií kjoa-la nga 'an benojmí kixi-la nga ch'o tjín kjoa xi s'ín. ⁸ Tanguió jñò jè s'eí, 'an mìkiì kjián. Kj'eè kii bijchó nachrjein-na.

⁹ K'e nga jye okitsò-la jñà xita, Jesús yaá tsibijna ya nangui Galilea.

K'e nga jè Jesús kii s'eí ts'e ni'ya xka

¹⁰ K'e nga jye kii s'eí jñà 'ndse Jesús, jè, tikoáá kii 'ma-né. Majìn-la nga xita skoexkon.

¹¹ Ya ñánda tíbitjo s'eí, jñà xita judío nchihótsji Jesús, kitsò-la xíkjín:

—Xita jè, ñánda tjina.

¹² Ngats'ii xita xi ijchò s'eí, xki xi ján tsajoóya-ne it'aà ts'e Jesús. Tjín xi kitsò: “Xita ndaà-né.” Tikoá tjín xi kitsò: “Majìn, naxandá konachan-la.”

¹³ Tanga niyá xi kiichja tsejèn nga nguixkon xita xi kj'eí, nga jñà xita sko-la xita judío, tsakjón-la.

¹⁴ K'e nga jye ijchò osen nga tíbitjo s'eí, ijchò Jesús, jahas'en ingo ítjòn, ikjoàn tsakóya-la xita. ¹⁵ Jñà xita judío, k'e nga kijtseè koni s'ín okóya, tà kjòxkón-la kitsò-la xíkjín:

—Xita jè, ¿kós'ín ma-ne nga kò tà ndaà okóya-ne nga mìtsà xojòn kiskoòta'yà?

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Jñà 'én xi 'an okoóya, mìtsà 'én ts'an, ts'e-né jè xi kisikasén-na. ¹⁷ Tsà yá xi mejèn-la sikkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, skoe-né jñà 'én xi 'an okoóya tsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, o xi tà kjohítsjeèn ts'an-ná. ¹⁸ Jngoò xita xi tà kjohítsjeèn ts'e tískéjén nga tíchja, tà jè xi mejèn-la nga jè jchaxkón; tanga jè xita xi koií kjoa tíhótsji nga jè kàtayaxkón jè xi kisikasén, jè-né xi ngui 'én kixi tsjá, mìtsà 'én ndiso chja.

¹⁹ 'Jñò, ¿a mìtsà kixi kjoa nga kitjóé-nò kjotíxoma-la Nainá xi jè Moisés kiskii? Tanga jñò, nijngoò xi ma-la síkitasòn. ¿Mé-ne mejèn-nò nga sikk'en-ná?

²⁰ Jñà xita kitsò:

—¿Neí-là tíjìn inima-lè! ¿Yá-né xi mejèn-la sikk'en-lè?

²¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jñò, maxkón-nò jngoò kjoa xi kis'iaàn jè nachrjein nìkjáya. ²² Kixií kjoa, jè Moisés kitsjaà-nò kjotíxoma xi kjoa ts'e circuncisión. (Tanga kjotíxoma jè, mìtsà ts'e Moisés; it'aà ts'eé xita jchínga kjiín-nò inchrobà-ne.) Tanga jñò, nas'ín nachrjein nìkjáya bí't'aà chibaá-la xita x'in kjoa ts'e circuncisión. ²³ Jñò, nga bí't'aà chiba-la jñà xita kjoa ts'e circuncisión jè nachrjein nìkjáya nga majìn-nò nìjchaànguio kjotíxoma xi kitsjaà-nò Moisés, ¿mé-ne majti-nò nga 'an jngoò k'a ndaà sindaà-na xita jè nachrjein nìkjáya? ²⁴ Kì k'oaá s'ín jchósòn-la koni s'ín tsejèn-nò. K'oaá s'ín jchósòn-la koni s'ín tjín xi ngui kjoa kixi.

Kós'ín benojmí Jesús ñánda j'ii-ne

²⁵ Tjín i'nga xita xi Jerusalén ts'e xi kitsò:

—¿A mìtsà jè xita jè xi ótsji jñà xita judío nga mejèn-la sikk'en? ²⁶ Chítsejèn-là, tíchjajìn osen-la jñà xita naxandá, niyá xi kó tsò-la. ¿A jyeé kòkjeín-la jñà xitaxá nga kixi kjoa nga jè xi Cristo [xi xó Nainá kisikasén-ne]? ²⁷ Tanga jñà, 'ya-ná ñánda j'ii-ne xita jè, k'e nga kjoíí Cristo niyá xi skoe ñánda kjoíí-ne.

²⁸ Jesús nga tíhokóya ya nditsin ingo ítjòn, kii'nchré koni s'ín kitsò jñà xita. K'eé 'ño kiichja kitsò:

—Jñò, yaxkoón-ná; tíjìn-nò ñánda j'i-na. Tanga mìtsà tà kjòtsja ts'an nga j'iaa. Jè xi kisikasén-na, jè-né xi nguì kixi kjoa nga Nainá. Jñò, mìkìl yaxkon. ²⁹ Tanga 'an, bexkon-ná. It'aà ts'eé inchrobà-na nga jè sobà kisikasén-na.

³⁰ Tijè-ne hora jñà xita mejèn-la nga tsobà'ño Jesús tanga nijngoò xi kitsò ikon nga kitsobà'ño, koi-né nga kj'eè kì bijchó nachrjein-la nga kiyá. ³¹ 'Nó kjìn xita kòkjeiín-la koni kitsò Jesús. Kitsò-la xíkjin:

—K'e nga kjoíi Cristo, ¿a isa kjìn kjòxkón ndaà xi s'iin, koni jè xita jè? Kixií-la kjoa, jè-la xi Cristo.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xita fariseo mejèn-la kitsobà'ño

³² Jñà xita fariseo kii'nchré koni s'ín nchijoó jñà xita it'aà ts'e Jesús. Xita sko-la no'miì ko xita fariseo kisikasén xita xi síkinda ingo nga mejèn-la tsoba'ño Jesús. ³³ Jesús kitsò-la:

—'An, tà chibaá nachrjein kótijnako-nò, ikjoàn kjín ijngoò k'a-na ñánda tíjna xi kisikasén-na. ³⁴ Jñò, kinchátsji-ná tanga mìkìl sakò-nò nga mìkìl koma konguió ya ñánda kótijna.

³⁵ Jñà xita judío, tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjin kitsò:

—Xita jè, ¿ñánda kjoí? ¿Mé-ne nga mìkìl koma sakò-ná? ¿A yaá kjiko xita judío xinguiáá xi xìn i'nde títsajna nga jñà xi taxki xita kòkòya-la? ³⁶ ¿Kó tsòya-ne 'én xi bénojmi nga tsò: “Jñò, kinchátsji-ná tanga mìkìl sakò-nò nga mìkìl koma konguió ya ñánda kótijna”?

Jngò xajngá nandá xi tjnakon

³⁷ Jè nachrjein xi fehet'aà-ne s'eí, Jesús tsasíjna kixi, 'ño kiichja, kitsò:

—Tsà yá xi xínda-la kàtjanchrobákon-na, kàt'ù nandá. ³⁸ Koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an sijnajìn inima-la koni jngòò xajngá nandá xi mìkìl xiya xi síkijnakon xita.

³⁹ K'e nga okitsò Jesús, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá kiichja nga iskan tjoé-la jñà xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'e. Nachrjein jè, Inima Tsjeè-la Nainá kj'eè kii bitjojen nga kj'eè kii fi-ne ngajmii Jesús nga jcha-la kjoajeya-la.

Mé-ne kjòjòya-ne jñà xita it'aà ts'e Jesús

⁴⁰ Jñà xita, k'e nga kii'nchré 'én koi, tjín i'nga xi kitsò:

—Kixií kjoa xita jè, jè-né xi tjínè-la nga kjoíi nga kichja ngajo-la Nainá.

⁴¹ Jñà xita xi i'nga kitsò:

—Jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

Tikoáá tjín i'nga xi kitsò:

—Majìn-la nga jè Cristo, mìtsà nangui Galilea kjoíi-ne. ⁴² Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè Cristo, yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la David, ya naxandá Belén, i'nde-la David.

⁴³ K'oaá s'ín komà-ne nga kjòjòya jñà xita xi kjoa ts'e Jesús. ⁴⁴ Tjín i'nga xita xi mejèn-la kitsobà'ño nga kjiko ndayá, tanga nijngoò xi kitsò ikon nga kitsobà'ño.

Kjoa xi tsohótiya-ne xita ítjòn-la no'miì

⁴⁵ Jñà xita xi síkinda ingo, inchrobà-ne ñánda títsajna xita fariseo ko xita sko-la no'miì, kitjánangui-la, ki'mi-la:

—¿Mé-ne mìkìl kànchrobáko-nò?

⁴⁶ Jñà xita xi síkinda ingo kitsò:

—Ni saá jngòò xita xi k'oas'ín chja koni s'ín chja xita jè.

⁴⁷ Jñà xita fariseo, kitsò:

—Jñò, ¿a tikoáá kachonachaán-nò? ⁴⁸ ¿A k'oaá tis'ín mokjeiín-la xitaxá ítjòn tsaján ko xita xinguiáá fariseo? ⁴⁹ Tanga jñà xita xi tíchonachan-la nga mìkìl tíjìn-la kjotíxoma-la Moisés, tjínè-la nga kjo'in s'e-la.

⁵⁰ Nicodemo, jè xi xita fariseo, xi jñò j'iikon jngòò k'a Jesús, kitsò-la:

⁵¹ —Kjotíxoma tsaján, mìkiì tsjá'nde nga kjo'in k'oi-la xita, k'e nga tikj'eè kii ndaà 'ya-la mé kjoa xi tjín-la.

⁵² Jñà xita fariseo, kitsò-la Nicodemo:

—¿A tikoaa yaa nangui-lè Galilea? Chíta'yì Xojon-la Nainá mé-ne nga jcha-ne ni sà jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá f'ii-ne Galilea.

Chjoón xi kjoa chijngui kis'iin

⁵³ Tà k'oas'in kitsjòya-ne xita, xki xi ján kii-ne ni'ya-la nga jngoò ìjngoò.

8

¹ Tanga Jesús, ján kii ya nindoò Yá Olivo. ² Nga komà nchijòn tajñòyaá j'ii-ne ya ingo ítjòn. Ngats'ii xita j'ii tjingui-la Jesús ñánda tíjna. K'eé tsibijna nga tsakóya-la jñà xita. ³ Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko xita fariseo ijchòko jngoò chjoón xi ki'yat'in-la nga kjoa chijngui tís'in. Tsasíjna osen ñánda títsajna ngats'ii xita; ⁴ Jñà xita koi kitsò-la Jesús:

—Maestro, chjoón jè, ndaà kà'yat'in-la nga kjoa chijngui tís'in. ⁵ Jè kjotíxoma-la Moisés, k'oaa s'in tíchja nga jñà íchjín xi k'oa tjín kjoa xi ótsji ndajoó kiyá-ne. Ngaji, ¿kó sí?

⁶ Jñà xita koi, koií k'oas'in kitsò-la Jesús nga mejèn-la skót'aà, mé-ne koma kohòngui-ne it'aà ts'e xitaxá. Tanga Jesús, tsasiñiat'aà nangui nga kiskiijno-ne ko jnótsja it'aà nangui.

⁷ Xita koi nga sii nchis'in nga kjònangui, Jesús tsasíjna kixi kitsò-la:

—Jñò, tsà tjín i'nga xita xinguiòo xi tsjìn-la jé, jè kàtínè ítjòn ndajo chjoón jè.

⁸ Jesús ìjngoò k'a tsasiñia nga kiskiijno isa it'aà nangui. ⁹ Jñà xita koi, k'e nga kii'nchré koni s'in kitsò Jesús, tà ìjngó ìjngó kii-ne, nga kijtseè nga mìkiì ndaà tjín kjohítsjeèn xi kiichja, tsibíts'ia-ne xi xita jchinga, ikjoàn kii-ne ixti. Tà jè tajngoò Jesús ko chjoón tsibítsajna. ¹⁰ Jesús tsasíjna kixi-ne, kijtseè nga mì tì yá xita tjín-ne. Tà jè tajngoò chjoón síjna. K'eé kitsò-la:

—¿Ñánda títsajna xita xi óngui-lè? ¿A nijngoò xi kòhónè-lè kjo'in?

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, niyá-jèn.

Jesús kitsò-la:

—Tikoaa 'an, mìkiì kìnè-lè kjo'in. T'in-ne ni'ya-lè; kì tì jé binchaàtsji-ne.

Ni'in xi tsjá kjoabinachon xi síhiseèn-la xita isò'nde

¹² Jesús, ìjngoò k'a kiichjajin-la jñà xita, kitsò-la:

—'An-ná ni'in xi síhiseèn-la isò'nde. Jè xi 'an fit'aà-na s'eé-la ni'in xi tsjá kjoabinachon. Mì tì kii ya kojmejìn-ne kjoajñò.

¹³ Jñà xita fariseo kitsò:

—Ti jí tì'biì-ne 'én it'aà tsiji. 'Én xi nokjoì, nímé chjí-la.

¹⁴ Jesús kiichja kitsò-la:

—'Én xi chjà, chjí-la-né, nas'in tì'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an. Nga be-ná ñánda j'i-na ko ñánda tífia. Tanga jñò mìkiì 'yaa ñánda j'i-na ko ñánda tífia. ¹⁵ Jñò, tà kjohítsjeèn ts'e xitaá nìkjeèn k'e nga jé bìnè-ná. Tanga 'an nijngoò xita bìnè-la jé. ¹⁶ Tanga 'an, tsà yá xita xi konè-la jé, kjoakixií xi s'iaàn. Nga mìtsà tajngoò bìndaàjiaàn, koó Na'èn-na xi kisikasén-na bíndaajin-ko-na. ¹⁷ Kjotíxoma tsajòn k'oas'in tíchja nga tsò: K'e nga tsà jò ma-ne xita xi tsjá 'én, tsà ngàsòn tsò ingajò, kixií kjoa, chjí-la né. ¹⁸ Tì'aán-na xi tsjaà 'én it'aà ts'an. Ko tikoaa jè Na'èn-na xi kisikasén-na tsjá 'én it'aà ts'an.

¹⁹ Jñà xita fariseo, kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Ñánda tíjna Na'èn-lè?

Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jñò, 'an, mìkiì yaxkon-ná, ni jè Na'èn-na mìkiì yaxkon. 'An, tsà yaxkon-ná tikoaa jchaxkon-nò Na'èn-na.

²⁰ K'e nga tsakóya jñà 'én koi Jesús, yaá tíjna ya ingo ítjòn ya chrañàt'aà-la i'nde ñánda maxkón ton kjoṭjò. Nijngoò xita xi kitsò ikon nga kitsobà'ño Jesús nga kj'eè kù bijchó nàchrjein-la nga kiyá.

Mé-ne jñà xita mìkiì koma kjoì-ne ya ñánda tífi Jesús

²¹ Jesús ìjngoò k'a kitsò-la:

—'An, tífi-ná. Jñò, kìnchátsji-ná. Tanga jñò yaá kiyájñoò jé-nò. Ya ñánda 'an tífia, jñò mìkiì koma konguió.

²² Jñà xita judío kitsò-la xíkjin:

—¿A tíjè sikk'en-ne yijo-la? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne, nga tsò: Ya ñánda 'an tífia, jñò mìkiì koma konguió?

²³ Jesús kitsò-la:

—Jñò, jí it'aà nangui tsajòn, tanga 'an ján ngajmii ts'an. Jñò, jí i'nde-nò isò'nde, 'an, mìtsà isò'nde i'nde-na. ²⁴ Koií k'oas'ín kixan-nò nga ya kiyájñoò jé-nò nga mìkiì mokjeiin-nò nga 'an-ná (xi Cristo). Koií kjoa-la nga kiyájñoò jé-nò.

²⁵ Xita judío, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-ne ngaji?

Jesús kiichja, kitsò-la:

—Jyeé okixan-nò nga sa ítjòn yá-ná 'an. ²⁶ It'aà tsajòn, kjin kjoa tjín isa xi 'an kènojmi-nò, ko xi 'an kìnndaàjiin-ko-nò. Jè xi kisikasén-na nguì 'én kixií xi chja. Koni s'ín ki'nchrè-la, k'oaá tjín 'én xi 'an chjàjiin-la jñà xita isò'nde.

²⁷ Tanga jñà xita judío mìkiì kjòchiya-la tsà it'aà ts'e Na'èn-ná xi Nainá tíchja Jesús.

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Jñò, k'e nga chjimiì'nga-ná 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'eé kochiya-nò nga 'an-ná [xi Cristo]. Nime kjoa xi s'iaàn xi ta kjòhítsjeèn ts'an. K'oas'ín chja koni s'ín tsakóya-na xi Na'èn ma. ²⁹ Jè xi kisikasén-na jí tíjnako-na. Mikiì síkijna tajngoò-na Na'èn-na. Koií kjoa-la nga kjit'aà nàchrjein sikitasoàn koni s'ín sasén-la jè.

³⁰ Jesús, k'e nga kiichja 'én koi, kjin jchán xita kòkjeiin-la it'aà ts'e.

Jè kjoa kixi síkítsajnadeií-ná xi kjoa ts'e jé-ná

³¹ Jesús kitsò-la jñà xita judío xi kòkjeiin-la it'aà ts'e:

—Tsà kixi sikitason 'én-na xi okoòya-nò, jñò-nò xi nguì kixi kjoa nga 'an kota'yàt'aà-na.

³² Jchaxkoòn xi kjoa kixi, koa jè kjoa kixi sikkítsajnadeií-nò.

³³ Kiichja xita judío, kitsò:

—Ngajen, xita tje-la Abraham-najen. Ni saá jngoò xita xi kj'eijí síkítsajna'ño-najen. Ngaji, ¿mé-ne k'oa si-ne nga kítsajnadeií-najen?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Nguì kjoa kixií xi xan-nò, ngats'ii xita xi jé ótsji, yaá títsajna'ño it'aà ts'e jé-la, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita chi'nda xi tíjna'ño-la nei-la. ³⁵ Jngoò xita xi chi'nda tíjna, mìkiì tíj'nde-la nga ya kijná kjit'aà ya ni'ya ñánda síxá. Tanga jngoò xi ki'ndí ma, tíj'ndeé-la nga kjit'aà nàchrjein ya kijná ya ni'ya-la na'èn-la. ³⁶ K'oaá ma-ne, tsà jè Ki'ndí-la Nainá sikkijnadeií-nò, nguì kixií kjoa nga jñò, kítsajnadeií-nó. ³⁷ 'An, be-ná nga tje-la Abraham-nò; tanga jñò mejèn-nò nga sikk'en-ná, koi-né nga mìkiì mokjeiin-nò 'én-na xi chja. ³⁸ 'An, k'oaá s'ín chja koni s'ín tjín xi kjitsee k'e nga tisa tíjnakoaa Na'èn-na. Jñò, k'oaá tíj'ín 'nè koni s'ín kina'yà-là na'èn-nò.

Yá-né xi na'èn-la ma xita xi chjako Jesús

³⁹ Jñà xita judío kitsò:

—Jè tje-najen, yaá inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham. Jè na'èn-jchá kjiin-najen.

Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ixti-la Abraham 'mì-nò, k'oaá s'ín s'een koni s'ín kis'iin Abraham. ⁴⁰ 'An, nas'ín jye k'oa's'ín tsibenojmí kixi-nò, nga Nainá kitsjaà-na 'én xi chjà, jñò mejèn-nò nga s'ik'en-ná. Abraham mì k'oaá kis'iin. ⁴¹ Jñò, k'oa's'ín 'nè koni s'ín na'èn-nò.

Jñà xita judío kitsò:

—Ngajen, mìtsà kjoa chingui kits'iin-jin-jen. Tajngoò jè Na'èn-najen, jè Nainá.

⁴² Jesús kiichja, kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga jè na'èn-nò Nainá, 'an tjòchaá-la s'en-ná nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na; mìtsà tà kjotsja ts'an nga j'iaa; Nainá kisikasén-na. ⁴³ ¿Mé-ne mìki machiya-nò 'én-na xi chjàkò-nò? Koií-né nga mìki ma-nò na'yañijon. ⁴⁴ Na'èn-nò, jè xita neí, jè nokjoà-nò. K'oaá s'ín 'nè koni s'ín mejèn-la na'èn-nò. Jè xi ma-la s'ik'en xita kóni nga tisa tàts'en-la kjoa. Mìtsà kjoa kixi s'ín nga tsjin-la kjoa kixi. K'e nga chja 'én ndiso, k'oaá tsò koni s'ín tjín inima-la nga nguì xita ndiso-né. Jè na'èn-la ts'e 'én ndiso. ⁴⁵ Tanga 'an, 'én kixi benojmí-nò; koií kjoa-la jñò, mìki mokjeiin-nò. ⁴⁶ ¿Yá xita xinguioo xi koma-la kokò mé jé xi tjín-na? K'e nga chjàkò-nò, nguì 'én kixi chjà, kò ¿mé-ne mìki mokjeiin-nò? ⁴⁷ Jè xi xita-la Nainá, 'én-la Nainá 'nchré. Tanga jñò, nga mìki na'yà, koií-né nga mìtsà xita-la Nainá 'mì-nò.

Jñà kjoa xi tsohótiya-ne Jesús kò xita judío

⁴⁸ Jñà xita judío kiichja, kitsò-la Jesús:

—Ngajen, koií kjoa-la k'oa's'ín 'mì-lèjen: ji, xita Samaria-né, inima ch'o-la neí tjiin inima-lè.

⁴⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—'An, mìtsà inima ch'o-la neí tjiin inima-na. Jè kjoa xi tìs'iaàn, jè-né nga bexkoán Na'èn-na. Tanga jñò mìki yaxkón-ná. Tà saá nachrjengui-ná. ⁵⁰ Mìtsà jè kjoa tihotsjià nga jeya síkijna yijo-na. Tíjna jngoò xi tìkosòn-la, jè-né xi jeya síkijna-na. ⁵¹ Nguì 'én kixi xi chjàkò-nò, jè xi síkitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mìki kiyá nita kjé-ne.

⁵² Xita judío kiichja, kitsò:

—I'ndeí jyeé 'ya-jen nga inima ch'o-la neí tjiin inima-lè. Abraham kò ngats'ii xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé, k'en-né. Tanga ji si-né: “Jè xi síkitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mìki kiyá.” ⁵³ Ngaji, ¿a isa tíjna itjoìn a mì k'oa-ne koni jè Na'èn-najen Abraham? K'en-né. Kò ngats'ii xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá tìkoá k'en-né. ¿Yá-ne ji nga tiji tijnachrjeé jeya-ne yijo-lè?

⁵⁴ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Tsà t'án jeya síkijna-na yijo-na, nímé chjí-la. Jè xi jeya síkijna-na, jè Na'èn-na xi Nainá 'mì-la. ⁵⁵ Jñò mìki yaxkon Nainá, tanga 'an beèxkon-ná. Tsà xán-nò mìki bexkoan, xita ndiso koma koni jñò nga xita ndiso-nò. 'An, bexkon-ná koa síkitasòn-ná 'én-la. ⁵⁶ Xita jchínga-nò Abraham, tsjaá komà-la nga mejèn-la skoexkon nachrjein-na nga j'iaa. K'e nga kijtseé nachrjein-na isa 'ñó ndaà kjòtsja-la.

⁵⁷ Jñà xita judío kitsò-la:

—Skanda kj'eè tjín-lè icháte nó. ¿Kós'ín komà-ne nga kiyaxkoin Abraham?

⁵⁸ Jesús kiichja kitsò-la:

—Nguì kixi kjoa xi xan-nò, 'An-ná xi isa kjòtseé tijnaja koni jè Abraham.

⁵⁹ Jñà xita judío, kiskoé ndajo nga mejèn-la kosèn-la Jesús. Tanga Jesús tsibijna'ma, itjo-ne nditsin ingo, jahajin osen-la xita, ikjoàn ki.

9

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita xi mìki tsejèn-la

¹ Jesús k'e nga tífi ya ndiyá, kijtseé jngoò xita xi mìki tsejèn-la xi xó k'oa's'ín kits'iin-ne.

² Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la kitsò-la:

—Maestro, x̄ita jè, ¿mé-ne k'oas'ín kits'iìn-ne? ¿Yá xi tsohótsji jé? ¿A jñà x̄ita jchínga-la, o xi jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la?

³ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Mìtsà jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la tjín-la jé, nì mìtsà jñà x̄ita jchínga-la tsohótsji jé. Koií-né nga it'aà ts'e x̄ita koi jcha-la kjòxkón-ndaà-la Nainá. ⁴ Mochjeén-né nga siìkitasoàn kjòxkón-ndaà-la jè xi kisìkasén-na nga nachrjein isa. Kijchò nachrjein k'e nga kojñò; nì tì jngoò-ne xi koma siixá. ⁵ K'e tákó i tijnaa isa isò'nde, 'an-ná ni'ín xi sìhiseèn-la x̄ita isò'nde.

⁶ K'e nga jye okitsò, tsibíchrá it'aà nangui. Jè ndánachrá-la tsibíndaà-ne ndási, ikjoàn kisikaàjno xkon jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la. ⁷ Ikjoàn kitsò-la:

—T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé (jè 'én xi tsòya-ne, jè xi kinìkasén).

Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la kii kaníkjoan, k'e nga inchrobà-ne jye tsejèn-la. ⁸ Jñà x̄ita indii ni'ya-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la, kò jñà x̄ita xi jye kjòtsee beèxkon nga ton síjé kjòtjò, kitsò-la xikjín:

—¿A mìtsà jè x̄ita jè xi bìjna nga síjé kjòtjò ton?

⁹ Tjín i'nga x̄ita xi tsò:

—Jè-né.

Koa jñà x̄ita xi i'nga kitsò:

—Kjomeè k'oaá kji, tanga mìtsà jè.

K'eé kiìchja x̄ita xi mìkiì tsejèn-la nga sa ítjòn, kitsò:

—'An-ná.

¹⁰ Jñà x̄ita kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

¹¹ X̄ita jè kitsò:

—Jè x̄ita xi 'mì Jesús, kisindaà ndási, kisikaàjno xkoaàn, ikjoàn kitsò-na: “T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé.” 'An, kiaà, k'e nga jye tsaníkjoàn, komà kotsejèn-na.

¹² Jñà x̄ita koi kiskònangui-la kitsò-la:

—X̄ita jè, ¿ñánda tíjna?

Jè x̄ita xi jye kjòndaà-ne, kitsò:

—Mìkiì be ñánda tíjna.

K'e nga jñà x̄ita fariseo kisijtsò jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne

¹³ Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la nga jye kjòndaà-ne kiìkò ñánda títsajna x̄ita fariseo, ¹⁴ koií kjoa-la nga nachrjein nikjáya-né k'e nga tsibíndaà ndási Jesús nga kisikaàjno xkon jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la mé-ne koma kitáx'a-ne xkon. ¹⁵ Jñà x̄ita fariseo ijngoò k'a kiskònangui-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne, kitsò-la:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

X̄ita jè kitsò:

—Ndásií kisikaàjno xkoaàn; ikjoàn tsaníkjoàn; i'ndeì jyeé tsejèn-na.

¹⁶ Tjín i'nga x̄ita fariseo xi kitsò:

—X̄ita jè, mì-la tsà Nainá kisìkasén nga mìkiì beèxkón nachrjein nikjáya.

Tìkoa tjín i'nga xi kitsò:

—¿Kós'ín ma-ne nga ma-la s'ín kjòxkón xi ndaà tjín tsà x̄ita jé-né?

Ikjoàn kjòjòya xi tijñà-ne x̄ita fariseo; mìkiì kjòngàsòn kjohítsjeèn-la. ¹⁷ Ijngoò k'a kitjànangui-la jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne, kitsò-la:

—Ngajì, ¿kó si, yá x̄ita-ne xi kiskíx'a-ne xkoiìn?

X̄ita jè kitsò:

—Jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá.

¹⁸ Tanga jñà x̄ita judío, mìkiì kòkjeiìn-la tsà kixì kjoa nga jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-la nga k'oas'ín kits'iìn koa i'ndeì jyeé tsejèn-la. K'eé kiìchja-la jñà x̄ita jchínga-la, ¹⁹ kiskònangui-la kitsò-la:

—Jè x̄ita jè, ¿a ki'ndí-nò ma? ¿A kixíí kjoa nga mìkìi tsejèn-la k'e nga sa kits'iìn? ¿Kó ma-ne nga tsejèn-la i'ndeì?

²⁰ J̄nà x̄ita jchínga-la kitsò:

—'Ya-nájen nga ki'ndí-najen ma. Kixíí kjoa nga mìkìi tsejèn-la k'e nga sa kits'iìn.

²¹ Tanga mìkìi 'ya-jen mé-ne nga ma tsejèn-la i'ndeì, t̄ikoaá mìkìi 'ya-jen yá-né xi kiskíx'a-ne xkon. Jè sobà chj̄inangui-là, jè kàtènoj̄mí-nò, nga jyeé x̄ita jchínga.

²² J̄nà x̄ita jchínga-la koií k'oas'ín kitsò-ne nga j̄nà tsakjón-la x̄ita judío. J̄nà x̄ita judío jyeé k'oas'ín tsajoóya-ne nga jngoò k'aá kitjokaj̄iìn ya ni'ya ingo sinagoga, tsà yá x̄ita xi kitsò nga jè Jesús jè xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]. ²³ Koií k'oá t̄is'ín kitsò-ne j̄nà x̄ita jchínga-la, nga kitsò: “Jè sobà chj̄inangui-là, nga jyeé x̄ita jchínga-né.”

²⁴ J̄nà x̄ita judío ìjngoò k'a kiichja-la jè x̄ita xi mìkìi tsejèn-la, kitsò-la:

—Tènoj̄mí kixi-nájen nga nguixkon Nainá. Ngajen 'ya-nájen nga jè x̄ita jè, x̄ita jé-né.

²⁵ Jè x̄ita xi mìkìi tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne kiichja, kitsò:

—'An, mìkìi be tsà x̄ita jé-né. Tà jè xi be, k'e nga sa kits'ian mìkìi tsejèn-na, tanga i'ndeì jyeé tsejèn-na.

²⁶ Ìjngoò k'a kitsò-la:

—¿Mé xi kisikò-lè? ¿Kó s'ín kisikò-lè nga kitáx'a-ne xkoiìn?

²⁷ Jè x̄ita xi mìkìi tsejèn-la kitsò:

—Jyeé koa kàxan-nò, tanga j̄nò mìkìi na'yà. ¿Mé-ne mejèn-nò nga ìjngoò k'a k'oá xán-nò? ¿A t̄ikoaá mejèn-nò nga x̄ita-la koma nga ya chíta'yàt'aà-là?

²⁸ J̄nà x̄ita judío k'e nga k'oá ki'mi-la, kòjti-la, kiichjajno-la jè x̄ita xi mìkìi tsejèn-la, kitsò-la:

—Ji-né x̄ita xi ya chíta'yàt'aà-la. Tanga ngajen yaá chíta'yàt'aà-lajen Moisés. ²⁹ 'Ya-nájen nga jè sobà Nainá kiichjako Moisés. Tanga jè x̄ita jè mìkìi 'ya-jen ñánda j'ii-ne.

³⁰ Jè x̄ita xi mìkìi tsejèn-la kitsò:

—Kjoa jè, tà maxkón-ná nga j̄nò, mìkìi 'ya ñánda j'ii-ne x̄ita jè, tanga 'an be-ná nga jè kiskíx'a-ne xkoaàn. ³¹ 'Yaà-ná j̄nà x̄ita xi tjín-la jé, mìkìi 'nchré-la Nainá. Tanga j̄nà x̄ita xi tsakjón-keè Nainá t̄ikoa s̄ikitasòn koni s'ín mejèn-la, j̄nà-né xi 'nchré-la. ³² Kóni nga t̄isa kjòtseé, ni saá jngoò x̄ita na'yà-la xi ma-la kix'a-ne xkon jngoò x̄ita xi mìkìi tsejèn-la k'e nga k'oas'ín kits'iìn. ³³ X̄ita jè, tsà mìtsà Nainá kisikasén, nimé xi koma-la nga k'oas'ín s'iìn.

³⁴ J̄nà x̄ita judío kitsò-la jè x̄ita xi mìkìi tsejèn-la:

—Ngaji xi taxkí 'ñó tse jé tjín-lè, ¿a jíí mejèn-lè kókóya-najen?

Ikjoàn tsachrje ni'ya ingo sinagoga.

X̄ita xi mìkìi tsejèn-la kjoa ts'e inima-la

³⁵ Jesús ki' nchré nga jè x̄ita jè kinachrjekaj̄iìn ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kisatiikjoò ìjngoò k'a, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ji, ¿a mokjeiín-lè it'aà ts'e xi Ki'ndí-la X̄ita tsò-la yijo-la?

³⁶ X̄ita jè kitsò:

—Na'èn, koatìn-ná yá-né, mé-ne nga kòkjeiín-na it'aà ts'e.

³⁷ Jesús kitsò-la:

—Jyeé ki'yi, 'an-ná xi tichjako-lè.

³⁸ X̄ita jè tsasijna xkó'nchit'aà-la Jesús nga kijtseèxkón, kitsò-la:

—Na'èn mokjeiín-na it'aà tsiji.

³⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—'An, koií xá j'i-na i isò'nde; nga 'an skosòn-la mé-ne j̄nà x̄ita xi mìkìi tsejèn-la kòtsejèn ìjngoò k'a-la, koa j̄nà xi tsejèn-la mìkìi kòtsejèn-la.

⁴⁰ Tjín i'nga x̄ita fariseo xi ya t̄itsajnaکو Jesús, k'e nga ki' nchré 'én koi, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngajen, ¿a t̄ikoaá mìkìi tsejèn-najen?

⁴¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jñò, tsà mikii tsejèn-nò, tsjin-nò jé. Tanga bixón-nò: “Tsejèn-najen”, k'oaá ma-ne nga ya tjínè-nò jé-nò.

10

Paxtò kò ndí orrè-la

¹ 'Nguì kjoa kixi xi xan-nò, jè xita xi mìtsà ya fahas'en-ne xotjoa-la ínchíba-la orrè, xi xìn fahas'en-kjá-ne, xita chijé-né, jè xita xi fikò chijé cho. ² Tanga jè xi ya fahas'en-ne xotjoa-la ínchíba, jè-né xi paxtò, xi síkinda orrè. ³ Jè xi síkinda xotjoa-la ínchíba, jè kíx'a-la. Jè xi paxtò, chja 'ín-la nga jngoò ìjngoò orrè, kò jña orrè 'nchréjta-la nei-la. Ikjoàn ochrje ínchíba-la. ⁴ K'e nga jye bitjo yije ínchíba-la jña orrè, jè paxtò fikò nga 'nchréjtaá-la nga jè nei-la. ⁵ Tanga jngoò xita xi kj'eíí, mikii kjitjingui-la nga mikii beèxkon. Tà saá ta kongaá-la nga mikii 'nchré jta-la xita xi kj'eíí.

⁶ Jesús k'oaá tsò kjoa xi mangásòn xi tsibénojmí-la. Tanga jña xita koi mikii kjòchiya-la kó tsòya-ne.

Mé xi s'ín jè paxtò xi ndaà síkinda orrè

⁷ Jesús, ìjngoò k'a kitsò-la:

—Xi nguì okixi k'oaá xán-nò. 'An-ná xotjoa-la ínchíba ñánda fahas'en-ne jña orrè.

⁸ Ngats'ì jña xi j'ì ìtjòn-na, sa xita chijé-né, jña xi fikò chijé cho. Jña orrè mikii kii'nchréñijon-la. ⁹ 'An-ná xi xotjoa; jè xi it'aà ts'an kjoahas'en, kitjokàjiín kjo'in kjoa ts'e jé-la. K'oaas'ín ngaya-la koni s'ín orrè nga fahas'en ínchíba-la kò bitjo kò sakó-la ijña xi kjèn.

¹⁰ 'Jè xita chijé tà f'ì síchijé-né, f'ì sík'en-né, f'ì síkjesòn-ne. Tanga 'an, koií xá j'i-na nga kátas'e-nò kjoabinachon nita kjé-ne, nga nimé chijat'aà-nò nga nguì ndaà kátas'e-nò. ¹¹ 'An-ná xi paxtò xi ndaà ko'nda orrè. Jè paxtò xi ndaà ko'nda orrè, jè xi tjíngoò ikon nga kiyátjì jña orrè. ¹² Jè xita xi tà ch'inda tíjna nga ko'nda orrè, k'e nga beè nga nchrobá chraña tsején, síkítsajna jña orrè, ikjoàn onga. Koií k'oaas'ín-ne nga mìtsà jè paxtò xi ko'nda, tikoá mìtsà jè nei-la orrè. Ikjoàn matsja-la jè tsején nga tsobà'ño jña orrè, xki xi ján sítsjòya jña orrè xi i'nga. ¹³ Jè xita xi ch'inda tíjna tà onga-né; koií k'oaas'ín-ne nga nimé kindá-la. Tà jè síkinda chí-la mìtsà jña orrè síkinda.

¹⁴⁻¹⁵ 'An-ná paxtò xi ndaà ko'nda orrè; koni s'ín beèxkon-na Na'èn-na, tikoá 'an bexkoan Na'èn-na, k'oaá tis'ín beèxkon-ná orrè-na kó kjoàn, kò jña orrè beèxkoòn-na nga ts'an. 'An tíjngoò takoàn nga kiyátjì jña orrè-na. ¹⁶ Tikoá tjín-isa-na xi kj'eíí orrè, jña xi mìtsà ì títsajnyaya ínchíba jè. Tikoáá mochjeén-né nga kjinchrobàkon-na mé-ne nga kjì'nchréñijon-na tikoá sikitason-na. Jngoò ínchíba koma-ne kò jngoò koma paxtò xi skó'nda.

¹⁷ 'Koií kjoa-la nga matsjakeè-na Na'èn-na nga 'an tíjngoò takoàn nga kiyá mé-ne k'e nga koma iskan kjoaáya-na. ¹⁸ Niyá xi tjí'nde-la nga sík'en-na, 'an kjotsja ts'an-ná nga tsja yijo-na. Tjí'nde-na nga tsja, tikoá tjí'nde-na nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaá. Jè Na'èn-na k'oaá tjín kjotíxoma xi kitsjaà-na.

¹⁹ Jña xita judío k'e nga kii'nchré 'én koi, ìjngoò k'a kjòjòya jña xita. ²⁰ Kjin ma xita xi kitsò:

—Inima cho-la neíí tjíin inima-la. Xita ská-né. ¿Mé-ne okji-ne xita xi na'ya-là?

²¹ Jña xita xi i'nga kitsò:

—'Én koi mìtsà ts'e xita neíí. ¿A komaá-la jè xita neíí nga skíx'a xkon xita xi mikii tsejèn-la?

Mé xi komà k'e nga jña xita judío kisijtikeè Jesús

²² K'e nga nàchrjein chon 'nchán, ján Jerusalén tíbitjo s'eí nga ijchò ìjngòò nó nga kjòchikon-t'in ìngò. ²³ Jesús ya tíjna ìngò ítjòn nga tsòbàngui nguitjoa xi 'mì Salomón. ²⁴ Jñà xítà judío chinchà jngòò ítjandi-là Jesús, kitsò-là:

—¿Skanda mé nàchrjein chíña-lèjen? Jngòò k'a koatìn-nàjen, ¿a jì-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]?

²⁵ Jesús kiìchja kitsò-là:

—Jyeé k'oa kixan-nò, tanga jñò mìkiì mokjeiín-nò. Jñà kjoàkón xi ít'aà ts'e Na'èn-na s'iaàn, jñà s'ikixiya ndaà kjoa xi ít'aà ts'an. ²⁶ Tanga jñò, mìkiì mokjeiín-nò, koiì kjoa-là nga mìtsà ndí orrè ts'an xan-nò. ²⁷ Jñà ndí orrè-na 'nchréjaá-na; 'an beèxkon-ná, koa fitjngui-na. ²⁸ 'Aán tsja-là kjoabinachon nítà kjé-ne; mìkiì chija nítà kjé-ne; tìkoa nítà xi kjoaá'an-na. ²⁹ Jè Na'èn-na xi kisìngatsja-na jñà ndí orrè, ìsa tíjna ítjòn nítà yá-ne. Nijngòò xi koma-là kjoaá'an-na iya tsja Na'èn-na. ³⁰ 'An ko Na'èn-na tà jngòò ma-najen.

³¹ Jñà xítà judío tsibíxkó ndajo nga mejèn-là kosèn-là Jesús. ³² Kiìchja Jesús kitsò-là:

—'Nó kjin kjoàkón xi ndaà tjín jye tsakòò-nò xi inchrobà-ne ít'aà ts'e Na'èn-na. ¿Jñò, ñá-láa ngatjì-là kjoa koi, nga ndajo mejèn bínè-ná?

³³ Jñà xítà judío kitsò:

—Mìtsà koiì kjoa-là kjoàkón ndaà xi tì'nì nga ndajo kìnè-lèjen. Koiì kjoa-là nga Nainá nokjoàjno-là nga Nainá 'mì-là yijo-lè. Jì, tà xítà-né.

³⁴ Jesús kiìchja kitsò-là:

—Jè Xojon-là Nainá xi jñò chità'yà k'oaá s'ín tíchja ñánda nga tsò Nainá: “Jñò, k'oaá kixan-nò, nainá 'mì-nò.” ³⁵ Xojon-là Nainá, mì yá xi koma kochrjekàngui. K'oaá s'ín tíchja nga jè Na'èn-ná, nainá kitsò-là jñà xítà xi kitjoé-là 'én-là. ³⁶ Tsà k'oaá s'ín ki'mì xítà koi, ¿mé-ne bixón-nò nga Nainá chjàjno-là k'e nga xan-nò: 'An-ná xi Ki'ndí-là Nainá? Nga jè Nainá kitsjaà-na xá nga kisikasén-na i isò'nde. ³⁷ Kì kiì mokjeiín-nò ít'aà ts'an, tsà mì k'oaá s'ín tìs'iaàn koni s'ín tìs'ín Na'èn-na. ³⁸ Tanga tsà k'oaá tjín kjoa xi tìs'iaàn nas'ín mìkiì mokjeiín-nò ít'aà ts'an, kàtakjeiín-nò ít'aà ts'e kjoa xi tìs'iaàn, mé-ne nga k'oaá s'ín jcha-nò ko kàtakjeiín-nò nga ta jngòò ma-najen Na'èn-na ko 'an.

³⁹ Jñà xítà judío mejèn-là nga kitsobà'ño ìjngòò k'a Jesús. Tanga Jesús itjokàya tsja xítà koi, ikjoàn kiì.

⁴⁰ K'ée kiì ìjngòò k'a ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya ñánda kis'iìn ítjòn bautizar xítà jè Juan; Jesús yaá tsibìjna. ⁴¹ 'Nó kjin xítà ijchò tjingui-là Jesús. Xítà koi, kitsò:

—Juan, nímé kjoàkón ndaà kis'iìn. Tanga ngats'ii 'én xi kitsò jè Juan ít'aà ts'e xítà jè, ngui kjoa kixi-né.

⁴² Ya i'nde jè, 'ño kjin xítà kòkjeiín-là ít'aà ts'e Jesús.

11

Kó kitsò Jesús k'e nga kiì'nchré nga k'en Lázaro

¹ Tíjna xk'én jngòò xítà xi 'mì Lázaro xi ya i'nde-là Betania, ya naxandá ts'e María ko ndichja xi 'mì Marta. ² (Jè María xi ndichja ma Lázaro, jè-né xi kisikaàjno xkiì jne ndsòko Jesús. Ikjoàn ko tsja skò kisixìjno-ne ndsòko.) ³ Jñà íchjín ndichja Lázaro, kisikasén-là xá Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, jè amigo-lè xi ndaà matsjachi kijna xk'én-né.

⁴ K'e nga kiì'nchré Jesús, kitsò:

—Ch'in jè, mìkiì kiyá-ne; k'oaá s'ín kochjeén nga jcha-là kjoajeya-là Nainá, mé-ne jè Ki'ndí-là tìkoa jeya kijn-ne.

⁵ Jesús 'ño matsjakeè Marta ko ndichja ko Lázaro xi 'ndse ma. ⁶ K'e nga kiì'nchré nga kijna xk'én Lázaro, ngui jò nàchrjein tsibìjna Jesús, ya i'nde ñánda tíjna. ⁷ Xi jye komà, ikjoàn kitsò-là xítà xi kota'yát'aà-là:

—Ìjngòò k'a tìkiaán ján nangui Judea.

⁸ Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús kitsò:

—Maestro, kj'e è tsà kjìn n̄achrjein t̄jìn-là k'e nga jñà x̄it̄a judío mejèn-là tsibínè-lè ndajo nga s̄iik'en-lè. ¿A t̄iyaá mejèn k'oín ìjngoò k'a ngá-ne?

⁹ Kiìchj̄a Jesús kitsò-là:

—Nga jngoò n̄achrjein, ¿a mìtsà tejò hora t̄jìn-là? Jè xi n̄achrjein tsóba mìkì satíngui nga jè ni'ín xi t̄jìn isò'nde síhiseèn-là. ¹⁰ Tanga jè xi tsóba nga n̄it̄jen, satíngui-né nga tsjìn-là ni'ín xi síhiseèn-là.

¹¹ Ikjoàn kitsò-là x̄it̄a-là:

—Jè amigo-ná Lázaro kjinafé-né, tanga 'an koií xá fì-nà nga 'an s̄ikjaá-là.

¹² X̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús kitsò:

—Nà'èn, tsà kjinafé-né, kondaá-ne.

¹³ Jesús k'e nga okitsò, jè t̄ichj̄a it'aà ts'e kjoabiyaà-là Lázaro. Tanga jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là k'oáá s'ín kisikítsjeèn tsà tà t̄isíkjáya-ne Lázaro nga kjinafé. ¹⁴ K'eé jngoò k'a tsibénojímí kixi-là kitsò-là:

—Lázaro jyeé k'en. ¹⁵ Matsja-nà xi it'aà tsajòn nga jè n̄achrjein nga mì ya titsajnaà, mé-ne jñò k̄okjeiín-nò. Nchrobá, t̄ikjiaán chítsejèn-lá.

¹⁶ K'eé kiìchj̄a Tomás xi t̄ikoa Dídimo tsò-là ['én xi tsòya-ne Ti'ño]; kitsò-là x̄ikjín:

—Jñá t̄ikoa t̄ikjiaán, mé-ne ya kiyákoáá Jesús.

Jesús, jè xi s̄ikjaáya-là x̄it̄a t̄ikoa tsjá-là kjoabinachon

¹⁷ K'e nga ijchò Jesús, kiì'nchré nga jyeé t̄jìn-là ñijòn n̄achrjein nga kisihijìn Lázaro.

¹⁸ Naxandá Betania chrañat'aà kijna-là naxandá Jerusalén, t̄jìn-là tsà jàn kilómetro.

¹⁹ Kjìn x̄it̄a judío ijchòkon jè Marta k̄o María nga ijchò síjehikon nga 'ndse k'en. ²⁰ Jè Marta, k'e nga kiì'nchré nga Jesús t̄inchrobá chraña, kiikjaá indiaà. Jè María yaá tsibijnaya ni'ya.

²¹ Jè Marta kitsò-là Jesús:

—Nà'èn, tsà ì-là tijni, jè 'ndse mì-la kiì k'en. ²² Tanga ì'ndeì be-ná n̄it̄a mé xi sijé-la Nainá, tsjá-lè.

²³ Jesús, kitsò-là:

—Jè 'ndsì kjoááya-là.

²⁴ Marta kitsò:

—Be-ná k'e nga kjoehet'aà n̄achrjein kíjnakon ìjngoò k'a-ne, k'e nga kjoááya-là ngats'ìi x̄it̄a xi jye k'en.

²⁵ Jesús, k'eé kitsò-là:

—'An-ná xi s̄ikjaáya-là x̄it̄a k̄o tsjaà-là kjoabinachon. Jè xi mokjeiín-là it'aà ts'an nas'ín kiyá, kíjnakon ìjngoò k'a-ne. ²⁶ Ngats'ìi x̄it̄a xi t̄itsajnakon, jñà xi mokjeiín-là it'aà ts'an, mìtsà jngoò k'a kiyá. Ngaji, ¿kó sí?, ¿a mokjeiín-lè?

²⁷ Marta kiìchj̄a kitsò:

—Jon Nà'èn, 'an, mokjeiín-na nga jì-né xi Cristo; jì-né xi Ki'ndí-là Nainá, jè xi k'oas'ín t̄jínè-là nga kjoíi ì isò'nde.

Jesús, mé-ne kiskindàyakeè-ne Lázaro

²⁸ Marta, k'e nga jye okitsò, kiìchj̄a'ma-là María xi ndichja ma, kitsò-là:

—Íi t̄jina Maestro, chj̄a xó-lè.

²⁹ Jè María k'e nga kiì'nchré, n̄it̄oón tsasítjen, kiìkon Jesús. ³⁰ Jesús, kj'eè kiì fahas'en-jìin naxandá, tákó yaá síjna ñánda ijchòkjaá indiaà Marta. ³¹ Jñà x̄it̄a judío xi t̄itsajnako ni'ya-là María nga nchisíjehikon, k'e nga kijtseè nga tà n̄it̄on itjo ni'ya María, kiit̄j̄ingui-là. K'oáá s'ín kisikítsjeèn tsà ya t̄ífi kjindáya ñánda kisihijìn Lázaro.

³² María k'e nga ijchò ñánda síjna Jesús, k'e nga kijtseè, tsasijna xkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

—Nà'èn tsà ìi-la tijni, jè 'ndsè mì-la kiì k'en.

³³ Jesús k'e nga kijtseè nga t̄ikjindáya María t̄ikoa nchikjindáya x̄it̄a judío xi t̄jiko, 'oón komà-là inima-là Jesús, 'ño kjòba-là. ³⁴ Jesús kiskònangui, kitsò:

—¿Ñánda kisihijìn?

Kitsò jñà x̄it̄a:

—N̄a'èn nchroboí, chítsejèn-la.

³⁵ Jesús kiskindàya-né. ³⁶ Jñà x̄it̄a judío kitsò-la xíkjín:

—Chítsejèn-la, 'ñó matsjakeè Lázaro.

³⁷ Tjín i'nga x̄it̄a xi kitsò:

—X̄it̄a jè komà-la kiskíx'a xkõn x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la, ¿a mìtsà komà-la tsà mìkiì k'en Lázaro?

Kós'ín ma jaáya-la Lázaro

³⁸ Jesús ijngò k'a 'ñó 'on komà-la in̄ima-la. Kìi kasit'aà chrañà-la jè itsjó-la mìk'en. Jngò nguijo ñánda jngò ndajò teè tíchjoàjto-la. ³⁹ Jesús kitsò:

—Chjaàxiòn jè ndajò.

Jè Marta, ndichja mìk'en, kitsò-la Jesús:

—N̄a'èn, jyeé-la ch'o jne nga jyeé tjín-la ñijòn nachrjein nga kisihijìn.

⁴⁰ Kìichja Jesús kitsò-la:

—¿A mì jyeé k'oà kixan-lè, tsà mokjeíin-lè jcha-ne kjoajeya-la Nainá?

⁴¹ K'eé jaàxìn ndajò xi tíchjoàjto-la itsjó-la mìk'en, Jesús kiskoòtsejèn ngajmìi, kitsò:

—N̄a'èn, tsjaà-lè kjondaà, ndaàha chjí-lè nga na'yà-ná. ⁴² 'An be-ná nga kjit'aà nachrjein na'yà-ná, tanga koií k'oà kàxan-lè nga kjìn ma x̄it̄a xi títsajna mé-ne nga kòkjeíin-la nga ji kinikasén-ná.

⁴³ K'e nga jye okitsò, 'ñó kìichja, kitsò:

—Lázaro, nchroboí, tìtjoi ngajo.

⁴⁴ Jè xi kijna k'en, itjo-ne ngajo. Jñà ndsokò kò tsja, nikje na'ñó tjí'ñó-ne. Jè isén-la, jngò nikje chroba tíjtéjìn. Jesús k'eé kitsò-la jñà x̄it̄a:

—Chíjnda'ñó-nò, kàtjì-ne.

K'e nga jñà x̄it̄a judío tsajoóya-ne nga s̄iik'en Jesús

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Jñà x̄it̄a judío xi j'ìi nga tsoháhtakò María, k'e nga kijtseè koni s'ín kis'iìn Jesús, kjìn ma xi kòkjeíin-la it'aà ts'e. ⁴⁶ Tanga tjín i'nga x̄it̄a judío xi kikon jñà x̄it̄a fariseo, tsibéojmí-la koni s'ín tjín kjoa xi kis'iìn Jesús. ⁴⁷ Jñà x̄it̄a skò-la no'miì kò x̄it̄a fariseo tsibíxkóya xíkjín, tsibíjna jngò junta ts'e x̄it̄a ítjòn-la x̄it̄a judío, kitsò-la xíkjín:

—¿Mé xi s'eén? X̄it̄a jè ndaà jchán tís'ín kjoàkón xi ndaà tjín. ⁴⁸ Tsà ta k̄i'nde-lá, ngats'ìi x̄it̄a kòkjeíin-la it'aà ts'e. Ikjoàn kjoíi x̄it̄a Roma, s̄iikits'ón-ya i'nde tsjeè-ná kò naxandá-ná.

⁴⁹ Xi tíjñà-ne x̄it̄a koi, jngò xi 'mì Caifás xi no'miì ítjòn tíjna jè nó jè, kìichja kitsò:

—Jñò, ñimé kjoa xi tíjìn-nò, ⁵⁰ kò mìkiì nìkìtsjeèn nga mochjeén-né nga tà jngò x̄it̄a kàtiyaàtjì-la naxandá-ná mì k'oàá-ne tsà kiyá yije x̄it̄a naxandá-ná.

⁵¹ Caifás k'e nga k'oas'ín kìichja mìtsà tà kjohítsjeèn ts'e. Tanga koi-né nga no'miì ítjòn tíjna nó jè, Nainá kisìkichiya-la nga Jesús, k'oàá s'ín tjínè-la nga jè naxandá kiyátjì ngajo-la. ⁵² Mìtsà ta jè naxandá kiyátjì ngajo-la; tìkòàá kòìxkóya-né ngats'ìi ixti-la Nainá xi xkì xi ján naxandá nchisíjchá yijo-la, kòhokji nga tíjtsa isò'nde. ⁵³ Tjìjè-ne nachrjein jè tsajoóya-ne nga s̄iik'en Jesús.

⁵⁴ Koií kjoa-la Jesús mì t̄i kii taxkì tsajmeèjìn osen-la x̄it̄a judío. Yaá kii k̄ijna i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn ya chrañàt'aà-la jngò naxandá xi 'mì Efraín; yaá tsibìjna kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la.

⁵⁵ Jyeé nchrobá machrañà s'eí Paxkò ts'e x̄it̄a judío. K'e nga t̄ikj'eè mats'ia s'eí, kjìn x̄it̄a kii ján Jerusalén nga kii sítsjeèya yijo-la koni s'ín tjín kjotíxoma-la xi xkón tjín. ⁵⁶ Xkì xi ján tsohótsji Jesús. K'e nga títsajna ya nditsin jngò, kitsò-la xíkjín:

—¿Kó bixón? ¿A kjoíi s'eí Paxkò, o xi majìn-né?

⁵⁷ Jñà xità sko-la nõ'miì ko xità fariseo, k'oaá s'ín kitsjaà okixi tsà yá xi skoexkon ñánda tíjna Jesús, kàtènojmi mé-ne nga tsoba'ño-ne.

12

Mé xi kis'ùn María it'aà ts'e Jesús

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

¹ Nguì joòn nàchrjein chija isa-la nga kitjo s'eí Paxko. Jesús kii ján naxandá Betania ñánda tíjna Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ² Yaá kisindaà-la tsojmi Jesús xi tsakjèn nga kòjñò. Jè Marta tsibíya tsojmi xi kiskine. Ngats'ì xità xi ya títsajnat'aà ímíxa, tíkoa ya tíjna Lázaro ko Jesús. ³ María j'íiko osen litro xkii jne xi 'ño chí xi nguì ts'e nardo. Kisikaájno ndsoko Jesús, ikjoàn kisixijno-ne tsjasko. Kóhokji i'nga ni'ya, ndaà jchán kiijne. ⁴ Jngoò xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè ti-la Simón xi 'mì Judas Iscariote, jè xi sùngatsja Jesús jñà xità kondra-la, kitsò:

⁵ —¿Mé-ne mìtsà kàsatíjna-ne xkii jne jè? Tsà kàsatíjna-ne koni tjin síkijne chí-la jngoò xità xi jàn sìndo nàchrjein síxá, mé-ne jè ton-la ko'bì-la jñà xità imá.

⁶ Judas mìtsà koi kjoa-la okitsò-ne nga makájno-la xità imá, koií-né nga xità chijé-né. Jè ngatsja chíjtsa xi sinchá ton; ma síchijé ton xi sinchá chíjtsa. ⁷ Jesús kitsò-la:

—Kì k'oa 'mì-la jè chjoón. Xkii jne jè tíjnatjò-la k'e nga 'an xi sùjñà. ⁸ Jñò, kjit'aà nàchrjein kítsajnakò-nò jñà xità imá, tanga 'an mìtsà tà kjit'aà nàchrjein i kótijnakò-nò.

K'e nga jñà xità judío tsajoóya-ne nga tíkoa sùik'en jè Lázaro

⁹ 'Ñó kjìn xità judío kisijìn-la nga ya tíjna Jesús ya naxandá Betania; k'eé kiitjingui-la. Tanga mìtsà tà koií kjoa-la Jesús kii-ne; jè kii katsejèn-la Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ¹⁰ Jñà xità sko-la nõ'miì tsajoóya-ne nga tíkoa mejèn-la sùik'en jè Lázaro, ¹¹ koií kjoa-la nga jè ngatjì-la Lázaro, kjìn jchán xità judío chinchat'aàxìn nga jye mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

Kós'ín komà k'e nga jè Jesús jahas'en-jùin naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹² Nga komà nchijòn, kjìn jchán xità ijchò s'eí Paxko ján Jerusalén; kisijìn-la nga tíkoa ya kijchò Jesús; ¹³ tsate xkajén, itjo kiskoòñà-la iya ndiyá; 'ño kiichja, kitsò:

—jJeya kàtjna Nainá! ¡Mé tà ndaà-la jè xità xi nchrobá ngajo-la Nainá, xi xitaxá ítjòn-la xità naxandá Israel!

¹⁴ Jesús kisakò jngoò-la ndí búrró ki'ndí xi tsibìjnasòn-la koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò:

¹⁵ Kì tsakjoòn-jèn, jì naxandá Sión, chitsejèn-la xitaxá ítjòn-lè xi nchrobá, tíjnasòn jngoò-la ndí búrró ki'ndí.

¹⁶ K'e nga sa ítjòn, jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús mìkii kjòchiya-la kó tsòya-ne 'én koi. Tanga k'e nga k'en Jesús, ikjoàn jaáya-la nga kiimijìn ján ngajmì, skanda k'eé kjòchiya-la nga k'oaá s'ín komàt'in koni s'ín tíchja xojon xi it'aà ts'e.

¹⁷ Jñà xità xi kijtseè k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la jè Lázaro nga jye kijnak'en, isaá ndaà kisika'bìsòn 'én, tsibénojmi yije-la xità xi kj'eí. ¹⁸ Koií kjoa-la 'ño kjìn xità kiikjaá indiaà Jesús nga jye kiì'nchré jñà kjojkón xi kis'ìin. ¹⁹ Jñà xità fariseo kitsò-la xikjín:

—Chitsejèn-là; jñá, nímé xi s'eén nga ngats'ì xità isò'nde sa jè fitjingui-la.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xità griego mejèn-la skoexkon

²⁰ Jñà xità xi ijchò s'eí ján Jerusalén nga ya beèxkón Nainá, yaá títsajnajìn i'nga xità griego. ²¹ Xità koi ijchòkon Felipe xi Betsaida i'nde-la, nangui xi chja-ne Galilea; tsibítsi'ba-la kitsò-la:

—Na'èn, mejèn-najèn jchaxkon-jèn Jesús.

²² Felipe kiì kénójmí-la Andrés; k'eé kiì Andrés ko Felipe tsibénójmí-la Jesús. ²³ Jesús kiìchja kitsò-la:

—Jyeé ijchò nachrjein-la nga jè Ki'ndí-la Xita kjimijìn ijngò k'a-ne ngajmiì mé-ne nga jeya kájna-ne. ²⁴ Nguì okixíí xi xan-nò, jè nojmé tsà mikiì tjókiyá k'e nga sitje, tà jngò kjit'aá koma. Tanga tsà tjókiyá k'e nga sihiijìn, kòkjìn-ya-né. ²⁵ Jè xita xi tjòkeè yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né ko kjo'in kijnajìn; tanga jè xita xi mikiì tjòkeè yijo-la i isò'nde, ndaà tijnatjò-la kjoabinachon-la skanda ta mé nachrjein-ne. ²⁶ Tsà yá xi mejèn-la nga 'an siixáko-na kàtjanchrobá tjingui-na; ya ñánda nga 'an kótijna, tikoá jè, yaá kijnat'aà-na. Tsà yá xi 'an siixáko-na jè Na'èn-na ndaà skoexkón.

K'oaá s'ín tsibénójmí Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà-la

²⁷ 'I'ndeí 'ñó jchán ba ma-la inima-na. ¿Mé 'én xi kichjà? ¿A k'oaá xan-lè: “Na'èn, tijnachrekàjìin-ná kjo'in xi komat'ian jè hora jè”? Majìn, nga koií xá j'i-na nga kitasòn.

²⁸ Na'èn, jeya tijni.

Tik'e-ne kina'ya jngò-la 'én xi ngajmiì nchrobá-ne, kitsò:

—Jyeé kòkjìn k'a jeya síkijna yijo-na ko ijngò k'a jeya siikijna yijo-na.

²⁹ Jñà xita xi ya títsajna, k'e nga kiì'nchré, tjin xi kitsò: ch'oón xi jane. Jñà xita xi i'nga, kitsò:

—Ákjale-la Nainá xi kiìchja-la.

³⁰ Kiìchja Jesús kitsò:

—'Én xi kàna'ya-là mìtsà kjondaà ts'an, kjondaà tsajòn-nò. ³¹ Jè hora jè, nga sindaàjìin-la isò'nde; i'ndeí, jyeé ijchò hora nga jè xita neíí xi tíhotíxoma-la isò'nde, jyeé kitjojìn. ³² K'e nga 'an, tjámìtjen it'aà nangui, ngats'ìi xita, 'aán kichjà-la nga kjinchrobàt'aà-na.

³³ Koií okitsò-ne, jè tsibénójmíya kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³⁴ Jñà xita kiìchja kitsò-la: —Ya-nájen nga jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, k'oaá s'ín tíchja, tsò-né: Jè Cristo, kijnakon-ne nita kjé-ne. Ngaji, ¿mé-ne kosi-ne nga mochjeén-né nga jè Ki'ndí-la Xita tjámìtjen-t'aà nangui? ¿Yá-ne xi Ki'ndí-la Xita 'mì-la?

³⁵ Jesús kitsò-la:

—Tákó kijnajìn chiba nachrjein-nò ni'ín xi síhiseèn-nò. Títjájmeè nga tijnajìn-nò xi síhiseèn-nò, mé-ne nga mì kojño-nò. Jè xi jìin jño tsó'ba mikiì beè kós'ín fi. ³⁶ Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn k'e nga tákó tijnajìn-nò, mé-ne nga ya kitjá ñánda iseèn choòn.

K'e nga jye okitsò Jesús, kiì tsibìjna'ma-la jñà xita.

Mé-ne jñà xita judío mikiì kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús

³⁷ Jesús, nas'ín tákó 'ñó kjìn kjojkón ndaà kis'ìin nga nguixkon xita, jñà xita mikiì kòkjeiín-la. ³⁸ Koií tsitasòn 'én xi kiskìi Isaías, xita xi kiìchjaya ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Na'èn, ¿yá-né xi tímokjeiín-la 'én-ná xi kinokjoàyaá?

¿Yá xi tíhokò-la nga'ñó xi tjin-lè?

³⁹ Koií kjoa-la nga mikiì kòkjeiín-la, nga k'oaá s'ín tíchja ijngò k'a xojon-la Isaías ñánda tsò:

⁴⁰ Nainá tsibìchjoà xkon,

kisitàjaàjìn inima-la,

mé-ne nga mikiì kotsejèn-la,

mikiì kochiya-la jìin inima-la

nga tikoá mì 'an kjinchrobàt'aà-na nga 'an sindaà-na.

⁴¹ Isaías, koií k'oas'ín kiìchja-ne nga jyeé kijtseè jè kjoa jeya-la Jesús nga it'aà ts'eé kiìchja.

⁴² Nas'ín koatsò 'én koi, kjìn xita judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús, skanda kòkjeiín i'nga-la xi xita sko-la. Tanga mìtsà jngò k'a tsakó yijo-la nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo; nga jñà tsakjón-la jñà xita fariseo, tsà ya kochrekàjìin ni'ya ingo sinagoga. ⁴³ Jè xi mejèn-la nga isa ndaà kítajna nga nguixkon xita mì k'oa-ne koni nga nguixkon Nainá.

'Én xi kiichja Jesús, nga jè koìndaàjìin-la xita

⁴⁴ Jesús 'nó kiichja kitsò:

—Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, mìtsà tà it'aà ts'an mokjeiín-la, tìkoaá mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-na xi jè kisikasén-na. ⁴⁵ Jè xi beèxkon-na, tìkoaá beèxkon-né jè xi kisikasén-na.

⁴⁶ 'An xi síhiseèn-la xita, koií xá j'i-na iisò'nde, nga ngats'ì xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, mì ya kítsajnajìin ijìin jñò. ⁴⁷ Jè xi 'nchré 'én-na kò mìkiì síkitasòn, mìtsà 'an tsjaà-la kjo'in nga mìtsà koi xá j'i-na nga kjo'in tsjaà-la xita isò'nde, koií xá j'i-na nga kochrjekàjñaà kjo'in xita isò'nde. ⁴⁸ Jè xi ochrjekàngui-na nga mìkiì kjoétjò 'én-na, tjin xi tsjá-la kjo'in. Jè 'én xi jye 'an kichjà, jè tsjá-la kjo'in k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁹ K'e nga chjà, mìtsà tà kjo'hítsjeèn ts'an s'ikjeén, jè Na'èn-na xi kisikasén-na kitsjaà-na okixi kós'in chjà koa mé 'én xi kokoòya. ⁵⁰ Be-ná jè kjo'tixoma-la Na'èn-na, jè xi tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jña 'én xi 'an chjà, k'oaá s'in chjà koni s'in tsatixoma-na Na'èn-na.

13

K'e nga jè Jesús tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la

¹ Chibaá nachrjein chija-isa nga kitjo s'eí Paxko ts'e xita judío. Jesús jyeé tíjìin-la nga jye ijchò nachrjein nga s'ikíjna isò'nde nga jye tífiko-ne Na'èn-la. Tanga Jesús tjòkeè kijtsee yije xita-la i isò'nde kóni skanda jyehet'aà nachrjein-la.

² K'e nga jye kòjñò, Jesús tíkjèn-kò xita-la, kò jè xita nejí jyeé k'oas'in tsibíjìin inima-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón, nga jè s'ìngatsja Jesús it'aà ts'e xita kondra-la. ³ Jesús jyeé tíjìin-la nga jè Na'èn-la kisìngatsja yije kjoa nga jè kòtixoma-la nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne kò tijè tífiko i'ngòò k'a-ne. ⁴ Jesús tsasítjen-t'aà ímìxa, jaàxìn nachro xi kisòn-'nga-la, kiskoé jngòò níkje toalla, tsibíkjà ndáyá-la. ⁵ Ikjoàn kiskoé jngòò tina, tsibíya nandá, tsibíts'ia nga tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la, ikjoàn kisìxìjno-ne jè níkje toalla xi tíkjá ndáyá-la.

⁶ K'e nga ijchò kasit'aà-la Simón Pedro nga mejèn-la koníjno ndsoko, Simón kitsò:

—Na'èn, ¿a ok'in-na nga jì konìjnoi ndsokoaà?

⁷ Kiichja Jesús, kitsò:

—I'ndeì mìkiì machiya-lè mé kjoa xi tìs'iaàn, tanga koma iskan, k'eé kochiya-lè.

⁸ Jè Pedro kitsò:

—Mìkiì tsjaà'nde nga ndsokoaà konìjnoi.

Jesús kitsò-la:

—Tsà mìkiì kónìjnoa ndsokoì mìtsà xita ts'an xán-lè.

⁹ K'eé kitsò Simón Pedro:

—Na'èn, mìtsà tà ndsokoaà tanìjnoi, tìkoaá tanìjnoi ndsaa kò skoaà.

¹⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Jè xi jye tsangàya, tà jè ndsoko mochjeén nga saníjno, nga jyeé tsjeè yije yijo-la. Jñò, tsjeè kjoàn nas'in mìtsà kóhotjion.

¹¹ Jesús koií k'oas'in kitsò-la: “Mìtsà tà ngats'ioò nga tsjeè kjoàn”, nga jyeé tíjìin-la yá-né xi s'ìngatsja it'aà ts'e xita kondra-la.

¹² K'e nga jye tsaníjno ndsoko jña xita-la, tsohòkjá-ne nachrokisòn-'nga-la. Tsibìjnat'aà-ne ímìxa, kitsò-la:

—¿A machiyaá-nò kjoa xi kàsìko-nò? ¹³ Jñò, k'oaá bixón nga Maestro kò Na'èn 'mì-ná. Ndaà bixón, kixí kjoa xi 'mì-ná. ¹⁴ 'An, xi Maestro kò Na'èn 'mì-na, kònìjnoa ndsokòò, jñò tìkoaá mochjeén-né nga k'oa tìs'in tanìjnoò ndsoko xinguiò. ¹⁵ 'An, k'oaá s'in kìjna jngòò-nò xkòsòn mé-ne jñò k'oa tìs'in tìkòò xinguiò koni s'in kàsìko-nò. ¹⁶ Ngui kjoa kixí xi xan-nò, jè xi ch'inda tíjna, mìtsà jè tíjna ítjòn-la nei-la. Tìkoa jè xi satíxá-la mìtsà jè tíjna ítjòn-la jè xi otíxá-la. ¹⁷ I'ndeì nga jye machiya-nò kjoa koi, mé ta ndaà-nò tsà k'oas'in s'ikitasòn nga kòs'in s'een.

¹⁸ 'Mitsà ngats'ioò k'oatìxan-nò; bexkon-ná jñà xità xi 'an jaajñaà. Mochjeén-né nga kàtítasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi kjèn-ko-na, tìjè-ne xi kondra kiitjingui-na.” ¹⁹ Tìbenojmí-nò kjoa koi k'e nga tìkj'eè k'oà ma, mé-ne k'e nga jye k'oas'ín koma, kòkjeiín-nò nga 'an-ná [xi Nainá]. ²⁰ Ngui kjoa kixíí xi xan-nò, jè xi skoétjò xità xi 'an siikasén, 'aán skoétjò-na; ko jè xi skoétjò-na, jè skoétjò jè xi kisikasén-na.

Kó kitsò Jesús k'e nga tsibénojmi nga jè Judas sìngatsja xità kondra-la
(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Jesús k'e nga jye okitsò, 'ño jchán kokájno-la; ìjngò k'a kiichja, kitsò:

—Ngui okixíí xi xan-nò, ì tìjnajiín jngò-nò xi sìngatsja-na ìt'aà ts'e xità kondra-na.

²² Jñà xità xi kota'yàt'aà-la, xkì xi ján kiskoò'an xíkjin nga mìkì tìjiín-la yá-ne xi otítsò-la Jesús. ²³ Jngò xità xi kota'yàt'aà-la Jesús ya tìjnakoòko k'e nga nchikjèn, jè xità-la xi jè Jesús 'ño matsjakeè. ²⁴ Jè Simón Pedro, kitsjaà-la seña jè xità xíkjin xi ya tìjnakoòko Jesús nga skonangui-la yá-né xi otítsò-la. ²⁵ Jè xità jè, isa 'ño tsibìjnat'aà chraña-la; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿yá-né xi otì'mì-la?

²⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—Jè xi tsjaà jngò-la ìnchrajín 'nchi, jè-né xi otìxan-la.

K'eé kitsjaà-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón. ²⁷ Jè xità neií nitoón jahas'en-jìin inima-la Judas k'e nga kiskoé ìnchrajín. Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi s'ìin xátíya kot'ìin.

²⁸ Jñà xità xi tìtsajnat'aà ìmìxa xi nchikjèn, nijngò xi kjòchiya-la mé-ne kos'ín kitsò-ne Jesús. ²⁹ Tìjín i'nga xità xi k'oas'ín kisikítsjeèn; maá-la tsà tìtsò-la Jesús: “Tsojmì tìndí xi ts'e s'eí.” O tsà tìtsò-la: “Tòn tjiì chiba-la xità ìma.” Nga jè Judas ngatsja chijtsa tòn. ³⁰ Judas, k'e nga jye tsakjèn ìnchrajín, nitoón itjo ni'ya; kiì; nga jye jño choòn.

Kjotìxoma xitse xi kitsjaà Jesús

³¹ K'e nga jye itjo ni'ya Judas nga kiì, Jesús kitsò:

—Ì'ndeì, jè Ki'ndí-la Xità, jyeé jeya tìjna. Tìkòà Nainá jyeé jeya tìjna ìt'aà ts'e Ki'ndí-la.

³² Nainá tsà jeya tìjna ìt'aà ts'e Ki'ndí-la, tìjè-ne Nainá jeya sìkìjna Ki'ndí-la. Nitoón jcha-la kjoa jeya-la. ³³ Jño, xi ndí ìxti-na xan-nò, mìtsà tì tse kótijnako isa-nò. Jño, kìnchátjsi-ná tanga k'oàá xan-nò koni kixan-la jñà xità judío: Ya ñánda tìfia, jño, mìkì koma konguió.

³⁴ Jngò kjotìxoma xitse tsjaà-nò: Tìtsjacha xinguióo nga jngò ìjngò. K'oas'ín tìtsjacha xinguióo koni s'ín 'an kisìtsjakeè-nò. ³⁵ Tsà k'oas'ín sìtsjacha xinguióo nga jngò ìjngò, k'oàá s'ín skoe-ne ngats'ìi xità nga kixi kjoa nga ya chità'yàt'aà-ná.

Èn xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶ Simón Pedro kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿ñánda tì'mì?

Jesús, kitsò-la:

—Ya ñánda tìfia, mìkì koma kjítjingui-ná xi kjoa nìton, tanga k'e nga koma ìskan, komaá kjítjingui-ná.

³⁷ Simón Pedro kitsò-la:

—Na'èn, ì'ndeì, ¿mé-ne mìkì koma kjítjingui-lè? Tìjngò takoàn nga 'an kiyá ngajo-lè.

³⁸ Jesús kiichja, kitsò-la:

—¿A kixíí kjoa nga tìjngò takoìn nga jì kiyá ngajo-ná? Ngui okixíí xi xan-lè, k'e nga tìkj'eè kjindáya kóxtí, jàn k'a tsjá'mat'in-ná nga mìkì yaxkon-ná.

14

Kó s'ín koma nga ma kijchoaá ya ñánda tìjna Na'èn-ná

¹ 'Kì makájno-nò. Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá, tikoá kàtakjeiín-nò it'aà ts'an. ² Ján ni'ya-la Na'èn-na tjin jchán i'nde ñánda ma níkjáya. Tsà mì kixi kjoa nga k'oas'ín tjin, mì-la tsà tà chjà k'oa xán-nò nga tifikindaà-nò jngoò i'nde xi tsajón. ³ Koni s'ín kjián nga kindaà-nò i'nde, k'oaá tís'ín kjoiaa ijngoò k'a nga kjíko-nò, mé-ne ya ñánda kótijna, tikoá ya kitsajnakò-ná. ⁴ Jñò jyeé 'yaá kós'ín fi ndiyá ñánda tífia.

⁵ Tomás kitsò:

—Na'èn mìkì 'ya-jen ñánda tì'mì. ¿Kós'ín jcha-najen ndiyá?

⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná xi ndiyá, 'an-ná xi kjoakixi, 'an-ná xi kjoabinachon. Tajngoò it'aà ts'an koma kijchò jñò ñánda tija Na'èn-ná. ⁷ Jñò, tsà yaxkon-ná, tikoá jchaxkon-nò Na'èn-na. Tanga i'nde, jyeé yaxkon kò titsachètsejèn-la.

⁸ Felipe kitsò:

—Takó-nájen yá-ne xi Na'èn 'mì. Tà k'oaá tjin xi kojngoò-ne takòn-jen.

⁹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Ji Felipe, kjòtseé tijnako-nò, ¿a tà kj'eè yaxkon-ná? Jè xi jye kijtseèxkon-na, jyeé kijtseèxkon Na'èn-na. ¿Mé-ne kosi-ne: “Takó-nájen xi Na'èn 'mì”? ¹⁰ ¿A mì mokjeiín-lè nga 'an, yaá tijnakoaa Na'èn-na, koá jè Na'èn-na ya tijnako-na? Jñà 'én xi 'an chjàko-nò, mìtsà kjohítsjeèn ts'an; jè Na'èn-na xi tijnako-na, jè-né xi tísíxá it'aà ts'an. ¹¹ Kàtakjeiín-nò nga 'an ya tijnakoaa Na'èn-na, kò jè Na'èn-na ya tijnako-na. Tsà mìkì mokjeiín-nò it'aà ts'an, nas'ín tà jè kàtakjeiín-nò it'aà ts'e xá-na xi 'an tís'iaàn. ¹² Nguì okixíí xi xan-nò, jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, tikoáá komaá-la s'iin xá xi 'an s'iaàn; skanda isaá tsato s'iin, nga 'an, ján tífia ñánda tija Na'èn-na. ¹³ Nita mé xi sijé-la Na'èn-na xi it'aà ts'an, 'an sikitasoàn, mé-ne jè Na'èn-na jeya kíjna-ne it'aà ts'e Kí'ndí-la. ¹⁴ Tsà mé xi sijé it'aà ts'an, 'an, sikitason-ná.

K'e nga jè Jesús kitsjaà 'én-la nga siikasén jè Inima Tsjeè-la Nainá

¹⁵ Jñò, tsà matsjacha-ná tikitason kjotixoma-na. ¹⁶ 'An, kitsi'bà-la Na'èn-na nga kàtasikasén jngoò-nò jè xi kosíko-nò, mé-ne kjit'aà nachrjein kíjnakò-nò. ¹⁷ Jè xi siikasén-nò Na'èn-na, jè Inima Tsjeè-la xi nguì kjoa kixi. Jñà xita isò'nde, mìkì koma skoétjò nga mìkì beèxkon, tanga jñò yaxkon-nò nga ya tijnako-nò, kò yaá kíjnajiin inima-nò. ¹⁸ Mìkì siikítsajna jchan-nò, kjoikon ijngoò k'a-nò nga kótijnako-nò. ¹⁹ Tà chibaá nachrjein chija-la nga jñà xita isò'nde mì tì kii skoèxkon-na; tanga jñò jchaxkon-ná; tikoáá kitsajnakon-nò nga 'an tijnakon-ná. ²⁰ K'e nga kijchò nachrjein jè, jcha-nò nga yaá tijnakoaa Na'èn-na, koá jñò yaá titsajnakò-ná, kò 'an yaá tijnako-nò. ²¹ Jè xi tijiin-la kjotixoma-na tikoáá sikitason-né, jè-né xi matsjakeè-na. Kò jè xi matsjakeè-na tikoáá kotsjakeè Na'èn-na. 'An, tikoáá matsjake-ná koá kokoò tsejèn-la yijo-na.

²² Kiskòngui Judas (mìtsà jè Iscariote). Kitsò-la:

—Na'èn kós'ín koma nga tà ngajen kòkòtsejèn-nájen yijo-lè nga mìtsà jñà xita isò'nde kòkòtsejèn-la yijo-lè.

²³ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jè xi matsjakeè-na siikitasòn 'én-na; kò jè Na'èn-na kotsjakeè-né. Na'èn-na kò 'an kjinchrobàchón-nájen; yaá kitsajnakò-jen. ²⁴ Jè xi mìkì matsjakeè-na mìkì síkitason 'én-na. Jñà 'én xi jñò titsana'yà, mìtsà ts'an, ts'eé Na'èn-na xi kisikasén-na.

²⁵ 'K'oaá s'ín tibenojmi yije-nò 'én koi k'e nga tákò tijnako isa-nò. ²⁶ Jè xi kosíko-nò, jè Inima Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an siikasén-nò Na'èn-na, jè kòkòya yije-nò koá siikítsjeèn-nò ngats'ii 'én xi tixan-nò.

²⁷ 'An, tsjaà-nò kjoa'nchán; yaá sikíjnajñaà inima-nò. K'oaá s'ín tsjaà-nò koni s'ín 'nchán tijnáa, mìtsà k'oas'ín tsjaà-nò koni s'ín tsjé isò'nde. Kì makájno-nò kò kì tsakjoòn-jèn. ²⁸ Jñò, jyeé kina'yà koni s'ín tixan-nò nga 'an tífia tanga kjoii ijngoò k'a. Tsà kixi kjoa nga matsjacha-ná, jñò, tikoáá kotsjaà-nò nga xan-nò: Jye tífia ñánda tija Na'èn-na; nga

jè Na'èn-na ìsaá tíjna ítjòn mì k'oḡa-ne koni 'an. ²⁹ K'oaá s'ín tibenojmí ítjòn-nò kjoa koi, mé-ne k'e nga jye kítasòn, kokjeiín-nò.

³⁰ 'Mì tì kii kjìn 'én kichjàkò ìsa-nò. Jyee nchrobá xità neií xi tíhotíxoma-la jè isò'nde; tanga nímé nga'ño tíjn-la nga jè siikijne-na. ³¹ K'oaá s'ín kítasòn, mé-ne skoe-ne jña xità isò'nde nga matsjake Na'èn-na nga tìsikitasoàn kjotíxoma xi kitsjaà-na.

'Tisítjeen, tíkjaán.

15

Jè xi ngui yá-la toò uva kò jña xi chrja-la

¹ 'Aán ngayá-la yá je-la toò uva; jè Na'èn-na xi síxáko. ² Ngats'ii chrja-la yá uva xi ít'aà ts'an nchrobát'aà-ne xi mìkiì ojà-la toò, Na'èn-na otet'aà-né; koa jña xi ojà-la toò, ta sítsjeè-né, mé-ne nga ìsa ndaà koja-la toò. ³ Jñò, jyee k'oas'ín kjòtsjeè-nò xi ít'aà ts'e 'én xi okixan-nò. ⁴ Jñò, mochjeén-né nga ya kítajnakò kjit'aà-ná koa 'an, yaá kótijnako kjit'aà-nò. Jngoò chrja-la yá toò uva, mìkiì koja-la toò tsà mìkiì 'ño tíjt'aà jè yá je-la. It'aà tsajòn, k'oḡa tìs'ín tíjn, nímé xi s'een tsà mì 'an kítajnakò kjit'aà-ná.

⁵ 'An-ná xi yá je-la toò uva, jñò-nò xi chrja-la. Jè xi 'an kíjnakò kjit'aà-na kò 'an kótijnako kjit'aà, ndaà jchán koja-la toò. Tanga nímé xi s'een tsà titsajnat'aàxìn-ná. ⁶ Jè xi mìtsà 'an kíjnakò kjit'aà-na, k'oaá s'ín tjáxìn koni chrja-la yá xi nímé toò ojà-la; k'e nga jye xi, maxkó-né ìkjoàn sinchájiín ni'ín nga tì.

⁷ Jñò, tsà ya kítajnakò kjit'aà-ná, koa tsà kixi kítajnakoo 'én-na xi 'an tsakoòya-nò, tíjé nità mé xi mejèn-nò, k'oaá s'ín kítasòn-nò koni s'ín kixón. ⁸ K'oaá s'ín ma-ne jcha-la kjoajeya-la Na'èn-na k'e nga 'ño kjìn toò koja-nò kò k'oaá s'ín ma-ne nga 'ya-la nga kixi kjoa nga ya chita'yàt'aà-ná. ⁹ Koni s'ín matsjakeè-na Na'èn-na, jñò, 'an, k'oḡa tìs'ín matsjake-nò. Mochjeén-né nga k'oas'ín titsajnakò kjit'aà kjoa tsjacha-na. ¹⁰ Tsà sikitason kjotíxoma-na, yaá kítajnajñò kjit'aà kjoa tsjacha-na. 'An, k'oaá tìs'ín sikitason kjotíxoma-la Na'èn-na kò yaá tijnajñaà kjit'aà kjoatsjacha-la.

¹¹ 'Jñò, k'oaá s'ín chjàkò-nò mé-ne sijnajìin-ne inìma-nò kjotsja xi 'an tíjn-na kò ngui ndaà s'e-nò kjotsja. ¹² Kjotíxoma-na xi 'an tsjaà-nò, jè-né nga tìtsjacha xinguiòo nga jngoò ìjngoò, koni 'an matsjake-nò. ¹³ Jè xità xi biyaàtjì ngajo-la amigo-la, jè-né xi ìsa 'ño matsjakeè xíkjin. ¹⁴ Jñò-nò xi amigo-na xan-nò, tsà sikitason koni s'ín bìnè-nò. ¹⁵ Mì tì ch'nda-na xan-nò nga jè ch'nda mìkiì beè mé xi s'ín nei-la. Amigo ts'aán xan-nò nga jyee tsibenojmíya yije-nò kjoa xi tsakóya-na Na'èn-na. ¹⁶ Mìtsà jñò kichjaajìin-ná, tã saà 'an jaajìin-nò. Kitsjaà-nò xá nga konguíó mé-ne nga ndaà síxá-nò. Jè xá-nò sijna-né nità kjé-ne, mé-ne k'e nga mé xi sijé-là Na'èn-na xi ít'aà ts'an, tsjá-nò. ¹⁷ Jè kjotíxoma xi 'ño tìbìnè-nò: Nga tjòcha jchaa xinguiòo nga jngoò ìjngoò.

Mé-ne jña xità isò'nde síjtikeè-ne xità-la Jesús

¹⁸ 'Jñò, tsà síjtikeè-nò jña xità isò'nde, kàtasijìin-nò nga 'an, k'oaá s'ín kisijtikeè ítjòn-na. ¹⁹ Jñò, tsà tákó ya titsajnajìin-là xità isò'nde, jña xità isò'nde kòtsjakeè-nò koni s'ín matsjakeè xità xíkjin. Tanga jñò, mìtsà tì i-ne isò'nde tsajòn. 'An jaajìin-nò nga tsachrekajìin-nò kjoa xi tíjn isò'nde, koiì kjoa-la nga majtikeè-nò jña xità isò'nde. ²⁰ Ndaà tìkítajeèn koni s'ín kixan-nò: "Jè xi ch'nda tíjna, mìtsà ìsa tíjna ítjòn-la nei-la." Koni s'ín kiitjngui kondra-na jña xità, jñò, k'oaá tìs'ín kjitjngui kondra-nò. Tsà kisikitason 'én-na, tìkooá sikitason tsajòn. ²¹ Ngats'ii kjoa koi, k'oaá siikò-nò jè ngatjì-la ít'aà ts'an nga mìkiì beèkon jè xi kisikasén-na.

²² 'An, tsà mì-la kii j'iaa kò tsà mì-la kii tsohókoa, ni mé-la jé tíjn-la. Tanga i'ndeji, mì tì kii koma kosiko-ne yijo-la kjoa ts'e jé-la. ²³ Jña xità xi 'an majtikeè-na, tìkooá majtikeè Na'èn-na. ²⁴ Nímé-là jé tíjn-la jña xità tsà mì-la kii kjitsee jña kjojkón xi 'an kis'iaàn xi ni saá jngoò xità k'oas'ín s'ín. Tanga jyee kjitsee kjojkón xi 'an kis'iaàn, tanga tákó

majtikeè-na tikoà majtikeè Na'èn-na. ²⁵ K'oas'ín tíma nga tíbitasòn 'én xi tjt'aà Xojoṅ-la Nainá xi kota'yà xitá koi, nga tsò: “Tísjtikeé-na nas'ín nì mé kjoa tísikoa.”

²⁶ Tanga k'e kitjojen jè xi kosiko-nò, xi 'an sikasén it'aà ts'e Na'èn-na, jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì okixi, xi it'aà ts'e Na'èn-na nchrobá-ne, jè tsjá 'én it'aà ts'an. ²⁷ Jñò, tikoáá k'oioo 'én it'aà ts'an nga yaá titsajnakò-ná kóni nga tàts'en-la kjoa.

16

¹ K'oas'ín tibenojmi-nò kjoa koi mé-ne nga mìkiì kinchat'aàxin-nò nga mokjeiín-nò it'aà ts'an. ² Kochrjekàjiin-nò ya nì'ya ingo sinagoga. Tikoà kijchò nachrjein k'e nga nitá yá-ne xi sikk'en-nò k'oaá s'ín sikkitsjeèn nga Nainá nchisíxá-la. ³ Koií kjoa-la nga k'oas'ín s'iin-ne nga mìkiì beèxkon Na'èn-na, tikoáá 'an mìkiì beèxkon-na. ⁴ Koií k'oas'ín tixan-nò mé-ne k'e nga kijchò nachrjein kiitsjeèn-nò nga jyeé tsibenojmíya yije-nò. K'e nga sa ítjòn, mìkiì okixan-nò nga yaá tijnakò-nò.

Xá xi s'ín Inima Tsjeè-la Nainá

⁵ Tanga i'ndeì, jyeé tífiko-na jè xi kisikasén-na. Jñò, nijngoò chjinangui-ná, ñánda tífia. ⁶ Tà saà kjoaba tíjiin inima-nò, jè ngatji-la koni tixan-nò kjoa koi. ⁷ 'Én kixií xi tixan-nò; kjondaà tsajòn-nò nga kjián. Tsà mìkiì kjián, mìkiì koma kitjojen jè xi kosiko-nò nga i kijnako-nò. Mochjeén-ne nga kjián mé-ne nga koma sikasén-nò. ⁸ K'e nga kitjojen jè xi kosiko-nò, jè sikkíchiya ndaa-la xitá isò'nde kjoa ts'e jé, kò kjoa xi kixií tjín kò nga sindaàjiin yá xi kòko-la kjo'in. ⁹ Jè sikkíchiya ndaa-la xitá isò'nde xi kjoa ts'e jé nga mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'an. ¹⁰ Kò sikkíchiya ndaa-la xitá it'aà ts'e kjoa xi kixií tjín, nga 'an jyeé tífia ñánda tíjna Na'èn-na. Jñò, mì tì kiì jchaxkon-ná. ¹¹ Kò sikkíchiya ndaa-la xitá nga sindaàjiin-la yá xi kòko-la kjo'in, koi kjoa-la nga jè xitá neií xi tíhotíxoma-la isò'nde jye k'oas'ín tjínè-la nga kjo'in s'e-la.

¹² Kjin jchán kjoa tjín isa xi kjeíí xi koxán-nò tanga i'ndeì mìkiì titsajnandaà nga kjoahas'en-jiin-nò. ¹³ K'e nga kitjojen jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì kjoa kixi, jè sikkixiya ndaa-nò xi nguì kjoa kixi nga mìtsà kjohítsjeèn ts'e sikkjeén k'e nga kichja. K'oaá s'ín kichja koni s'ín tjín kjoa xi 'nchré. Keènojmi-nò kjoa xi s'e k'e nga koma iskan. ¹⁴ Jè jeya sikkijna-na k'e nga tjoé-la 'én-na ikjoàn kòkòya-nò. ¹⁵ Ngats'iì xi tjín-la Na'èn-na, tikoáá ts'an-ná. Koií k'oa xan-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tjoé-la 'én xi ts'an, ikjoàn kòkòya-nò.

Mé-ne jè kjoa, kjotsjaá koma-ne

¹⁶ Jñò, tà chibaá nachrjein chija nga mì tì kiì jchaxkon-ná; xi koma jò jàn nachrjein ijngoò k'a jchaxkon ijngoò k'a-ná nga jè tífikoa Na'èn-na.

¹⁷ Xitá xi kota'yàt'aà-la k'eé kitsò-la xikjín:

—Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kiì jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein, ijngoò k'a jchaxkon-ná nga jè tífikoa Na'èn-na.

¹⁸ Kitsò-la xikjín:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: “Ta chibaá nachrjein chija”? Mìkiì fiya-ná koni s'ín chja.

¹⁹ Jesús, tik'eé kjòchiya-la nga jña xitá-la mejèn-la skonangui-la kó tsòya-ne 'én xi kiichja. K'eé kitsò-la:

—¿A titsachjinanguií-la xinguióo kó tsòya-ne koni s'ín kàxan-nò: Tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kiì jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein ijngoò k'a jchaxkon-ná?

²⁰ Nguì okixií xi xan-nò, jñò, ba s'e-la inima-nò, jchìhindáya-nò, tanga jña xitá isò'nde tsjaá s'e-la inima-la. Jñò, nas'ín ba s'e-nò, jè kjoa ba-nò, nga koma iskan, kjoa tsjaá koma-ne.

²¹ Jngoò chjoón, k'e nga chóya nachrjein-la nga 'beé ki'ndí, tse kjo'in síkjeiín. Tanga k'e nga jye ts'iin jè ki'ndí, mì tì kiì sikkitsjeèn-ne kjo'in xi kasíkjeiín jè chjoón. Tà saá tà kjotsjaá s'e-la nga jngoò xitá kats'iin i isò'nde. ²² Okixi-né it'aà tsajòn, i'ndeì, ba tjín-nò, tanga koma

iskan, k'e nga skoexkon ìjngoò k'a-nò, k'e-né nga 'ñó tsja koma-la inìma-nò. Jè kjotsja-nò nìyá xi kjoaáxìn-nò.

²³ 'K'e nga kijchò nachrjein nga jchaxkon ìjngoò k'a-ná, nìmé xi chjinangui-ná. Okixíí xi xan-nò, nìta mé xi sije-là Na'èn-na xi it'aà ts'an, tsjá-nò. ²⁴ Skanda ì'ndeí, nì sà mé xi nìjé xi it'aà ts'an; tíjé, tjoé-nò, mé-ne nga nìmé xi chijat'aà-la kjotsja xi tíjìn inìma-nò.

Mé kjoa-ne nga Jesús jye kisikijne-la kjoa xi tjín isò'nde

²⁵ 'Én xi tìchjàkò-nò, tà kjoa mangásòn-né tìsikjeén. Tanga kijchò nachrjein k'e nga mì tì kii kjoa mangásòn kichjàkò-nò. Kènojní kixíí-nò it'aà ts'e Na'èn-na. ²⁶ Nachrjein jè, jñò, it'aà ts'aán sijét'aà-là Na'èn-na. 'An, mì tì kii kítsi'bà-tjì-nò xi it'aà tsajòn, ²⁷ nga jè sobà Na'èn-na matsjakeè-nò. Koií matsjakeè-nò nga jñò, tìkoáá matsjacha-ná kò mokjeíín-nò nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na. ²⁸ Yaá itjokát'aà-la Nainá nga inchrobà ì isò'nde. Ì'ndeí sikkíjna-ná isò'nde, tífikoó ìjngoò k'a-na Na'èn-na.

²⁹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Ì'ndeí, tinokjoà kixi-né, nìmé kjoa mangásòn tìnìkjiín. ³⁰ Ì'ndeí, jyeé 'ya-jen nga jì machiya yijeé-lè nìta mé kjoa-ne. Mikiì mochjeén tsà yá xi skonangui-lè. K'oaá ma-ne nga mokjeíín-najen nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne.

³¹ Kùichja Jesús, kitsò-la:

—Ì'ndeí, ¿a mokjeíín-nò? ³² Jyeé kjomeè bijchó hora, tíjè-ne hora jè, jñò, tsjohoba-nò nga jngoò ìjngoò; onguí-nò nì'ya-nò; tajngoò sikkíjna-ná. Tanga mìtsà tajngoò tìjnaa, jè tìjnako-na Na'èn-na. ³³ K'oaá s'ín tìchjàkò-nò mé-ne it'aà ts'an s'e-nò kjoa'nchán. Koa ì isò'nde kjo'íín s'e-nò, tanga 'ñó t'è-là takòn. 'An, jyeé kisikijne-la jñà kjoa xi tjín isò'nde.

17

K'e nga jè Jesús tsibítsi'batjì jñà xita xi kota'yàt'aà-la

¹ Jesús, k'e nga jye k'oas'ín kùichja, kiskoòtsejèn ngajmì, kitsò:

—Na'èn, jyeé ijchò hora-la, jeya tìkíjni Kì'ndí-lè, mé-ne jè Kì'ndí-lè tìkoá ngaji, jeya sikkíjna-lè, ² koni s'ín kits'ii-la kjotíxoma Kì'ndí-lè it'aà ts'e ngats'ii xita nga tíj'nde-la nga tsjaà-la kjoabinachon nìta kjé-ne ngats'ii xita xi jì kits'ii-la. ³ Jè kjoabinachon xi tjín nìta kjé-ne, jè-né nga skoexkon-lè, nga ta jì tajngoò-né xi kixi kjoa nga Nainá 'mì-lè, tìkoá skoexkon Jesucristo xi Kì'ndí-lè xi xó jì kinìkasén-ne.

⁴ 'An, jeya kisikíjna-lè ì isò'nde, nga jyeé kisìjngoaà xá xi jì kinìngatsja-ná. ⁵ Na'èn, ì'ndeí, k'oas'ín jeya tìkíjna-ná nga nguixkoiín koni tjín kjoa jeya xi kis'e-na nga tsohótijnat'aà-lè k'e nga tìkj'eè sindaà isò'nde.

⁶ Jñà xita isò'nde xi xó jì kichjaàjìin-ne nga 'an kinìngatsja-ná, jyeé tsibenojmí-la it'aà tsiji. Xita tsiji-né, nga jì kits'ii-ná, kò nchisíkitasòn-né koni tsò 'én-lè. ⁷ Jñà xita koi, ì'ndeí, jyeé beè nga ngats'ii kjoa xi 'an kits'ii-ná, it'aà tsiji nchrobà-ne. ⁸ 'An, tsibenojmí-la jñà 'én xi jì kits'ii-ná; jñà xita koi, jahas'en-jìin-la; jyeé kijtsee nga kixi kjoa nga it'aà tsijií inchrobà-na. Mokjeíín-la nga jì kinìkasén-ná.

⁹ Jñà xita koi, bìtsi'batjià. Mìtsà jñà xita isò'nde bìtsi'batjià; tà jñà-né xi jì kits'ii-ná, nga xita tsiji-né. ¹⁰ Ngats'ii xita xi ts'an, tìkoá tsiji-né, koa jñà xita xi tsiji, tìkoáá ts'an-ná. It'aà ts'eé xita koi, nga jeya ótìjna.

¹¹ 'An, mì tì kii tse kótìjna-na ì isò'nde; tanga jñà xita koi, jí kítsajna isò'nde. 'An, yaá tífikon-lè nga ya kótìjnako-lè. Na'èn tsjeè, ndaà tìkindii xita koi nga kò nga'ño-lè, tíjè-ne nga'ño xi jì kits'ii-ná mé-ne nga ndaà kítsajnajtín-ne koni jñá ndaà tìtsajnakjoaá ngaji kò 'an. ¹² K'e nga tsohótijnakoaa ì isò'nde, ndaà kisikindaa nga kò nga'ño-lè, tíjè-ne nga'ño xi jì kits'ii-ná. Nìjngoò xi kichijà, tà jé kichijà jè xi k'oas'ín tjínè-la nga k'oas'ín komat'in, mé-ne kítasòn-ne koni s'ín tìchja Xojon-lè.

¹³ Tanga ì'ndeí yaá tífikon-lè ñánda tìjni. Jñà 'én xi tìchjà k'e nga tákó ì tìjnaa isò'nde, koi-né nga 'ñó ndaà kátasijìin inìma-la jñà xita-na, jè kjotsja xi tíjìn ts'an. ¹⁴ 'An, jyeé

tsibenojmí-la 'én-lè jñà x̄ita-na; tanga jñà x̄ita isò'nde síjtikeè-né, koií-né nga mìtsà t̄i x̄ita ts'e isò'nde-ne, t̄ikoáá 'an, mìtsà t̄i i isò'nde chjà-na. ¹⁵ Mìtsà xan-lè nga chjààxìn i isò'nde, tà jè-né xi xan-lè nga t̄ikindii it'aà ts'e x̄ita neií. ¹⁶ Koni 'an mìtsà i isò'nde chjà-na, t̄ikoáá jñà x̄ita-na mìtsà t̄i i-ne isò'nde chjà-ne. ¹⁷ It'aà ts'e kjoa kixi-lè, tsjeè t̄ikítsajni nga nguì x̄ita tsiji kàtama; nga jñà 'én-lè, nguì kjoa kixi-né. ¹⁸ Ji, koni s'ín kinikasén-ná i isò'nde, 'an, k'oaá t̄is'ín sikasén jñà x̄ita-na it'aà ts'e x̄ita isò'nde. ¹⁹ Xi kjondaà ts'e x̄ita-na, 'an, jyeé tsjeè t̄isingatsja-lè yijo-na mé-ne jñà x̄ita-na t̄ikoá tsjeè s̄isingatsja-lè yijo-la xi it'aà ts'e kjoa kixi-lè.

²⁰ Mìtsà tà jñà bìtsi'batjià jñà x̄ita ts'an; t̄ikoáá bìtsi'batji-ná jñà x̄ita xi iskan kòkjeiín-la it'aà ts'an k'e nga kji'nchré 'én-na xi keènojmi-la jñà x̄ita-na, ²¹ mé-ne ngats'iì jñà x̄ita koi, tà jngòò koma-ne, koni jñà nga jngòò ma-ná koni s'ín tijnako-ná ngaji Na'èn, t̄ikoá 'an tijnako-lè. Jñà x̄ita koi, t̄ikoá kàtítsajnakò-ná mé-ne jñà x̄ita isò'nde kòkjeiín-la nga ji kinikasén-ná. ²² Jè kjoajeya xi ji kits'iì-ná, 'an, k'oaá t̄is'ín kitsjaà-la jñà x̄ita-na mé-ne nga tà jngòò koma-ne koni jñà nga tà jngòò ma-ná. ²³ An tijnakoaa jñà x̄ita-na kò ji tijnako-ná, mé-ne nga nguì jngòò koma-ne. K'oaá s'ín skoe-ne jñà x̄ita isò'nde nga ji kinikasén-ná kò t̄ikoá skoe nga matsjachi jñà x̄ita-na koni s'ín matsjacha-ná 'an.

²⁴ Na'èn, koií xi mejèn-na nga jñà x̄ita xi ji kits'iì-ná ya kítsajnakò-na ñánda kótijna, mé-ne nga skoe-ne kjoa jeya-na xi ji kits'iì-ná nga t̄ikoá matsjacha-ná skanda k'e nga t̄ikj'eè sindaà isò'nde. ²⁵ Na'èn xi x̄ita kixi 'mì-lè, jñà x̄ita xi t̄jín isò'nde, mìkii beèxkon-lè, tanga 'an, beèxkon-lè. T̄ikoá jñà x̄ita xi ji kits'iì-ná jye kisijiín-la nga ji kinikasén-ná. ²⁶ Jñà x̄ita-na jyeé tsibenojmí yije-la it'aà tsiji; tákó saá kènojmi isa-la mé-ne jè kjoatjòcha xi t̄jín-lè it'aà ts'an, t̄ikoá s'e-la jñà x̄ita koi, kòá 'an sobà kótijnajñaà inima-la.

18

*Kós'ín komà k'e nga kitsobà'ño Jesús x̄ita kondra-la
(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)*

¹ Jesús k'e nga jye okitsò, ikjoàn itjo, kiìkò x̄ita xi kota'yàt'aà-la ján xijngoaà xajngá nandá xi 'mì Cedrón. Ya kijna jngòò i'nde ñánda kjìn skaya tsojmì títje; yaá jahas'en-jiín Jesús kò x̄ita-la. ² Judas, x̄ita xi s̄isingatsja Jesús it'aà ts'e x̄ita kondra-la, jyeé beèxkon i'nde jè, nga Jesús, kjìn k'a ya chixoñako x̄ita xi kota'yàt'aà-la ya i'nde jè. ³ Judas, kjìn soldado ijchòkò, t̄jiko x̄ita xi síkinda ingò xi jñà kisikasén x̄ita skò-la no'mi kò x̄ita fariseo; 'ya ni'ín linterna, 'ya kichà ndojò, 'ya ni'ín nicha. ⁴ Jesús, nga jyeé t̄jiín yije-la kjoa xi komat'in, n̄itoón itjo, kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjioè?

⁵ X̄ita koi, kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret i'nde-la.

Jesús kitsò-la:

—'An-ná.

Judas, x̄ita xi t̄isingatsja Jesús, t̄ikoáá ya tsóbajiín-la. ⁶ K'e nga kitsò Jesús: “'An-ná”, x̄ita koi, kiì-ne its'in, chixòt'aà nangui. ⁷ Jesús, ijngòò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjioè?

X̄ita koi kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret i'nde-la.

⁸ Kiìchja Jesús, kitsò-la:

—Jyeé, k'oa tìxan-nò, 'an-ná. Tsà 'an binchaàtsji-ná, t̄jiì'nde-là jñà x̄ita-na xi i'nga nga kàtji-ne.

⁹ K'e nga okitsò Jesús, koií tsitasòn 'én xi jè kiìchja k'e nga kitsò: “Na'èn, x̄ita xi ji kits'iì-ná, nijngòò kichijà.” ¹⁰ Jè Simón Pedro, 'ya jngòò kichà ndojò; tsachrje; tsajà-la x̄ita xi 'mì Malco, x̄ita ch̄i'nda-la no'mi it̄jòn; tsatet'aà líká kixi-la. ¹¹ Jesús kitsò-la jè Simón Pedro:

—Tikájnátjò-ne kicha ndojò-lè. Tjaya-ne chrjoa-la. Jè kjoa ts'e kjo'in xi tsjá-na Na'èn-na koni s'ín mejèn-la, ¿a mìtsà tjínè-la nga siikitasoàn?

K'e nga jè Jesús tsibìjna nguixkon Anás

(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

¹² Jñà xita soldado kò soldado ítjòn kò xita judío xi síkinda ingo ítjòn, kitsobà'ño Jesús, ikjoàn chinchá na'ño. ¹³ Ítjòn kiiko ján ñánda tíjna ni'ya-la Anás, nga níxáya-la ma jè Caifás xi nò'miù ítjòn tíjna nó jè. ¹⁴ Jè Caifás xi okitsò-la jñà xita judío nga kitsò-la: Mochjeén-né nga tà jngoò xita kàtiyaàtji-la naxandá.

K'e nga jè Simón Pedro k'oaá kitsò nga mìkiì beèxkon Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Simón Pedro tjingui-la Jesús kò ijngoò sa xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi beèxkon jè nò'miù ítjòn, jahas'en-kò Jesús ya nditsin ni'ya-la nò'miù ítjòn. ¹⁶ Tanga jè Pedro, ján kiskoòña nditsiaán; yaá tsibìjna xotjoa-la ni'ya. Jè xita-la Jesús xi ijngoò, k'eé itjo ijngoò k'a, kiichja-la jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, ikjoàn kisikas'en Pedro. ¹⁷ Jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, kitsò-la Pedro:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chita'yàt'aà-la xita jè?

Jè Pedro, kitsò:

—Majìn.

¹⁸ Jñà xita chi'nda kò xita xi síkinda ingo nchat'aà-la ni'ín xi jñà tsibítse nga nchisíhiso-la yijo-la nga 'ño 'nchán tíma. Jè Pedro tikoá ya síjna nga tísihiso-la yijo-la.

Mé 'én xi kiichja Jesús ya nguixkon nò'miù ítjòn

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Jè nò'miù ítjòn tsibíts'ia nga kiskònangui-la Jesús ít'aà ts'e xita xi kota'yàt'aà-la kò ít'aà ts'e 'én xi okóya. ²⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—'An, kichjajìn osen-la xita nga títsa isò'nde. Kjit'aà nàchrjein tsakoòya ya ni'ya ingo sinagoga kò ya nditsin ingo ítjòn ñánda bixoña yije xita judío. Nímé 'én xi tìchjà 'ma. ²¹ ¿Mé-ne 'an chjinangui-ná? Jñà chjinangui-la xita xi kiì'nchré-na, mé 'én xi tsakoòya-la. Jñà xita koi, ndaà tíjìn-la kó kixan-la.

²² K'e nga jye okitsò Jesús, jngoò xita xi síkinda ingo ítjòn síjnat'aà chraña-la, kisijts'iìn-t'aà kjin Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne 'én xi nokjoàkoi nò'miù ítjòn?

²³ Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsà ch'o tsò 'én xi tìchjà, koatìn-ná, kó xán. Tanga tsà ndaà tsò 'én xi tìchjà, ¿mé-ne ti'bé-ná?

²⁴ Nga k'oa'sín tjít'aà'ño Jesús, jè Anás kisikasén ñánda tíjna jè Caifás jè xi nò'miù ítjòn tíjna koi nàchrjein.

K'e nga jè Pedro ijngoò k'a kitsò nga mìkiì beèxkon jè Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Jè Pedro ya síjnat'aà-la ni'ín nga tísihiso-la yijo-la; jñà xita koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chita'yàt'aà-la xita jè?

Jè Simón Pedro tsibìjna'ma, kitsò:

—Majìn, mì yaá kota'yàt'aà-la.

²⁶ Ikjoàn kiskònangui ijngoò-la xita chi'nda-la nò'miù ítjòn; xíkjin ma xita xi jè Pedro tsatet'aà líká-la, kitsò-la:

—Ngaji, yaá kijtseèxkon-lè kò Jesús ya i'nde ñánda tíjn tsojmì tjè.

²⁷ Jè Pedro, ijngoò k'a tsibìjna'mat'in Jesús, ikjoàn nitoón kiskindàya kóxtí.

K'e nga tsibìjna Jesús ya nguixkon Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Kiiko-ne Jesús ya ni'ya-la Caifás skanda ján ni'ya osen ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma. Nga jye tís'e isén, jñà xita judío mìkiì jahas'en ni'ya osen koni s'ín tjín kjotíxoma-la nga majìn-la nga sjikits'ón yijo-la mé-ne koma kokjen-ne s'eí paxko. ²⁹ K'oaá komà-ne nga itjo ni'ya osen jè Pilato, kiskònangui-la jñà xita koi, kitsò-la:

—¿Mé kjoa xi ongui-nò xita jè?

³⁰ Jñà xita judío kitsò:

—Tsà nímé jé tjín-la, mì-la ji titsanìngatsja-lèjen.

³¹ K'eé kitsò Pilato:

—Tanguíkoo, jñò tindaàjiìn-la koni s'ín tjín kjotíxoma-nò.

Jñà xita judío kitsò:

—Ngajen mìkiì tjí'nde-najen nga taxki sik'en jngoò-jen xita.

³² K'oas'ín komà-ne nga tsitasòn 'én xi kitsò Jesús k'e nga tsibénojmi kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³³ Pilato, ijngoò k'a jahas'en ni'ya osen, kiichja-la Jesús, kitsò-la:

—¿A ji-né xi 'mì-lè xitaxá ítjòn-la xita judío?

³⁴ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—¿A tà kjohítsjeèn tsiji-né nga k'oa tisi, a xi kj'eij xitaá okitsò-lè ít'aà ts'an?

³⁵ Pilato kitsò:

—'An, mìtsà xita judío-ná. Jñà xita naxandá-lè ko xita sko-la nò'miì, jñà xi kòfi síngatsja-na ít'aà tsiji. ¿Mé kjoa xi chinchaàtsji?

³⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—Mìtsà i isò'nde tjínè-na nga kotìxoma. Tsà k'oaá-la s'ín tjín jñà xita-na kosìko-na nga mì ya kongatsja ts'e xita judío. Tanga mìtsà i kotìxoma.

³⁷ Pilato, ijngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a xitaxá ítjòn 'mì-lè?

Kiichja Jesús kitsò:

—Ngají xi osi nga xitaxá ítjòn 'mì-na. Koií xá kits'iìn-na ko koií xá j'i-na i isò'nde, mé-ne nga kènojmiá ít'aà ts'e kjoa kixi. Ngats'ì xi fit'aà-la kjoa kixi, 'nchré 'én-na.

³⁸ Pilato kiskònangui, kitsò-la:

—¿Mé-né xi 'mì-la kjoakixi?

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

K'e nga jye kiskònangui Pilato, ijngoò k'a itjo ni'ya osen. Kiikon xita judío, kitsò-la:

—Xita jè, nímé jé xi sakót'aà-na ít'aà ts'e. ³⁹ Jñò, k'oaá s'ín tjín kjotíxoma-nò k'e nga bitjo s'eí Paxko: bijnandeí jngoò xita xi ndayá títsajna. ¿A mejèn-nò nga kàtijnandeí jè Xitaxá ítjòn-la xita judío?

⁴⁰ Ijngoò k'a 'ñó jchán kiichja kóhotjín xita judío, kitsò:

—Majìn, jè Jesús, mìkiì kíjnandeí, jè Barrabás kíjnandeí.

Tanga jè Barrabás xita chijé-né.

19

K'e nga jñà xita kisijé nga krò kàtasit'aà jè Jesús

¹ Pilato kitsjaà-la okixi jñà xita soldado nga tsajá-la Jesús. ² Jñà soldado tsibíndaà jngoò corona na'yá, tsibí'a sko Jesús, ikjoàn kisikákjá jngoò nikje sko. ³ Kitsò-la:

—A ta k'oaá ndaà-ne ji xi xitaxá ítjòn-la xita judío 'mì-lè.

Ikjoàn kisìjts'iìn-t'aà kjín.

⁴ Pilato itjoko ijngoò k'a ya nditsin, kitsò-la jñà xita naxandá:

—Chítsejèn-là, i j'ìiko ijngoò k'a-nò mé-ne nga jchà-nò nga nímé jé sakót'aà-na ít'aà ts'e xita jè.

⁵ Itjo Jesús, tjí'a corona na'yá sko; íkjá nikje xi sko kjoàn; Pilato kitsò-la jñà xita naxandá:

—I síjna x̄ita jè.

⁶ K'e nga kijtseèxkon j̄nà x̄ita sko-la nò'miì kò j̄nà x̄ita xi síkinda ingo, tsibíts'ia nga 'ñó jchán kiìchja, kitsò:

—¡Tjat'aà krò! ¡Tjat'aà krò!

K'eé kitsò jè Pilato:

—J̄nò, sobà tanguíkoo nga tjat'aà krò. 'An, nìmé jé xi sakót'aà-na it'aà ts'e x̄ita jè.

⁷ Kiìchja j̄nà x̄itaxá-la x̄ita judío, kitsò-la Pilato:

—Ngajen, tjín jngoò-najen kjotíxoma; k'oaá s'ín tíchja kjotíxoma tsajen: X̄ita jè, mochjeén-né nga kiyá, koií kjoa-la nga Ki'ndí-la Nainá tsò-la yijo-la.

⁸ Pilato, k'e nga kiì'nchré 'én koi, isaá 'ñó ndaà kitsakjòn. ⁹ Pilato, jahas'en ijngoò k'a ni'ya osen, kitsò-la Jesús:

—¿Ñánda-ne i'nde-lè?

Tanga Jesús, miì kiìchja-la.

¹⁰ Pilato kitsò-la:

—¿Mé-ne miì nokjoà-ná? ¿A miì 'ya-jèn? 'An, tjí'ndeé-na nga kot'aà-lè krò, tikoá tjí'ndeé-na nga siìkijnandeí-lè.

¹¹ Kiìchja Jesús kitsò-la:

—Nimé-la xi tjí'nde-lè it'aà ts'an tsà mìtsà Nainá kitsjaà-lè. Jè x̄ita xi síngatsja-na it'aà tsiji, isaá tse jé tjín-la miì k'oa-ne koni ji.

¹² Tjè-ne hora, jè Pilato mejèn-la siìkijnandeí Jesús tanga j̄nà x̄ita judío isaá 'ñó kiìchja kitsò:

—X̄ita jè, tsà siìkijnandeí-ne, mìtsà amigo tsiji ma César xi x̄itaxá ítjòn tjína ts'e Roma. Nita yá-ne xi x̄itaxá ítjòn tsò-la yijo-la, kondra ts'eé César.

¹³ Pilato, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiìkò Jesús ján nditsiaán; tsibìjnasòn íxile-la ya i'nde ñánda 'mì Isòn Chrjó Ndajo; Gabatá 'mì nga 'én hebreo. ¹⁴ Ta jngoò nachrjein chija-la ts'e s'eí Paxkò; jyeé kjomeè bijchó nchisen. Pilato, kitsò-la j̄nà x̄ita judío:

—¡I síjna x̄itaxá ítjòn-nò!

¹⁵ J̄nà x̄ita judío 'ñó jchán kiìchja kitsò:

—¡Kàtabiyaà! ¡Kàtabiyaà! ¡Tjat'aà krò!

Pilato kitsò-la:

—X̄itaxá ítjòn-nò, ¿a krò kót'aà?

J̄nà x̄ita sko-la nò'miì, kiìchja kitsò:

—Ngajen, tsjin-najen x̄itaxá ítjòn xi kj'eí, tà jè ta jngoò César.

¹⁶ Pilato kisíngatsja nga kátát'aà krò. J̄nà x̄ita koi kiìkò Jesús.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ Jesús itjo, 'yajen krò-la; yaá kiìkò ya i'nde ñánda 'mì I'nde Skò Mik'en, xi 'én hebreo Gólgota 'mì. ¹⁸ K'e nga ijchòkò i'nde jè, tsohót'aà krò, kò nguì jò x̄ita xi kj'eí, íjngó íjngó kisinchaàt'aà-la nga ngobà ngobà. Jè Jesús kisasíjna jngoò osen-la. ¹⁹ Pilato kiskù 'én xi tsohót'aà skò krò xi tsò: “Jesús xi Nazaret i'nde-la, X̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío.” ²⁰ J̄nà 'én koi, kjìn x̄ita judío tsibíxkejiìn; nga ya i'nde ñánda kisit'aà krò Jesús, yaá chrañàt'aà-la naxandá. 'Én hebreo tjít'aà kò 'én griego, kò 'én latín. ²¹ J̄nà x̄ita sko-la nò'miì ts'e x̄ita judío, kitsò-la jè Pilato:

—Kì k'oaá s'ín chjiì xi tsò: “X̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío.” K'oaá s'ín chjí xi tsò: “X̄ita jè, k'oaá tsò nga jè-né xi x̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío.”

²² Kiìchja Pilato kitsò:

—Koni s'ín jye kàkjiaà, k'oaá s'ín kàtijna.

K'e nga j̄nà soldado, kisijòya nikje-la Jesús

²³ Jñà soldado k'e nga jye tsohót'aà krò Jesús, tsibíxkó nikje-la; ñijòn ya kis'iìn. Íjngó íjngó ya kitsjaà-la xíkjin. Tíkòá kiskoé jè nikje ndojò-la xi x'io kji, mìkiì kitjahaña, tà kijna ndojò-né. ²⁴ Kitsò-la xíkjin:

—Mìkiì sjaxndá; tà siskáko-ná yá ts'e koma.

Jè kjoa koi k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Nikje-na kisika'bí-la xíkjin;

jè nikje ndojò-na tà kisiskáko-né.

Jñà soldado, k'oaá kis'iìn. ²⁵ Yaá nchat'aà chraña-la krò nea-la Jesús ko ndichja ko María chjoón-la Cleofas ko María Magdalena. ²⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nea-la ko jè xitá xi kota'yát'aà-la xi 'ñó matsjakeè, kitsò-la nea-la:

—Chjoón, ya síjna ki'ndí-lè.

²⁷ Ikjoàn kitsò-la jè xitá xi kota'yát'aà-la xi 'ñó matsjakeè:

—Ya síjna nea-lè.

Skanda tik'e-ne jè xitá jè kiskoétjò jè nea-la ya ni'ya-la.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ Xi jye komà, Jesús kijtseè nga jye tsitasòn yije, kitsò:

—Xínda-na.

K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá. ²⁹ Yaá tíjna jngoò tíjí xi tjíya nandá vinagre. Kiskoé tsanga, kisika'nchi-ne vinagre, ikjoàn tsibí'a jngoò yá, tsijmeé'a chraña-la tso'ba Jesús. ³⁰ Jesús, k'e nga jye kits'ì nandá vinagre, ikjoàn kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

Tsibíjnajteén sko, k'en.

Mé-ne kiskix'akjá-ne nisìn-la Jesús

³¹ Tà jngoò naxrjein chija-la ts'e s'eí Paxko; jñà xitá judío majìn-la nga ya sitjobát'aà krò yijo-la xitá xi jye k'en jè naxrjein nìkjáya (koií kjoa-la nga 'ñó xkón jè s'eí Paxko). Tsibítsi'ba-la Pilato nga kàtatsjá okixi mé-ne nga kàtakjàn-ne nindaà chrjomí-la jñà xitá xi tjoót'aà krò, ikjoàn kàtakjínájen-t'aà krò. ³² Kii jñà soldado nga tsakján nindaà chrjomí-la jè xi síjna ítjòn; k'oaá tì kisìko jè xi íjngoò xi ngàsòn taña kisit'aà krò. ³³ Tanga k'e nga ijchò kinchat'aà-la Jesús, kijtseè nga jye k'en. Mìkiì tsakján nindaà chrjomí-la.

³⁴ Tanga jngoò soldado tsibísekjá nisìn-la jngoò kicha xi 'mì lanza. Ikjoàn itjo jní ko nandá. ³⁵ Jè xi kijtseè kjoa koi, jè-né xi tsjá 'én nga kixi kjoa, ko jè 'én xi tsjá, ngui 'én kixi-né, ndaà tíjiin-la nga 'én kixií xi bénojmi, mé-ne jñò tikoá kokjeiín-nò. ³⁶ Kjoa koi, k'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Nijngoò nindaà-la kokjàn.” ³⁷ Tíkòáá tjít'aà-né ñánda tsò: “Jè skótsejèn-la jè xi kiskix'akjá nisìn-la.”

K'e nga kishijiin Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ K'e nga jye komà kjoa koi, José xi ya naxandá Arimatea i'nde-la, tikoáá jè xitá xi kota'yát'aà-la Jesús tanga tà tsajmeè'ma-né nga jñà tsakjón-la xitá judío. Tsibítsi'ba-la Pilato nga kàtatsjá'nde-la nga kjiiko yijo-la Jesús. Pilato kitsjaà'nde-né. José kiskónájen-t'aà krò yijo-la Jesús, ikjoàn kiiko. ³⁹ Tíkòá ijchò Nicodemo, jè xitá xi ijchòkon jngoò k'a Jesús k'e nga jñò. 'Ya chijo jne xi tsjájin-la chijo xi 'mì mirra ko áloe. Ma-la tsà katé kilo chijo xi 'ya. ⁴⁰ José ko Nicodemo, kiiko yijo-la Jesús. Kisikájtéjno nikje xi tjín-la chijo xi ndaà jne koni s'ín tjín kjotixoma-la jñà xitá judío k'e nga sihiijn mik'en. ⁴¹ Ya i'nde ñánda kisit'aà krò Jesús, tjín jngoò i'nde ñánda tíjtje tsojmì tjè; yaá tix'á jngoò ngajo itsjó-la mik'en xi ngui xitse, ñánda ni saà jngoò mik'en sijnaya. ⁴² Yaá kisikájna yijo-la Jesús nga isa chrañat'aà nga jyeé tímats'ia naxrjein nìkjáya ts'e xitá judío, jè víspera-la s'eí Paxko.

20

K'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoa biyaà
(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

¹ Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, jè María Magdalena 'ñó tajñòya kiì, nga kiì katsejèn-la ìtsjó ñánda kisihijiin Jesús; tákó jñò choòn k'e nga kiì. K'e nga ijchò, kijtseè nga jye kitjaàxìn ndajò xi tíchjoàjto-ne jè ngajò ìtsjó. ² K'eé tsangachikon, kiìkon ñánda tíjna Simón Pedro kò xità xi ìjngoò xi tìkoà ya kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi 'ñó matsjakeè, kitsò-la: —Jña xità, jyeé kiìkò jè Na'èn-ná. Mikì 'yaá ñánda kisikájna.

³ Pedro kò xità xi ìjngoò xi ngàsòn ya kiskoòta'yàt'aà-la Jesús, kiì katsejèn-la jè ngajò ìtsjó. ⁴ Ingajò xità koi, 'ñó jchán tsangachikon, tanga jè xi ìjngoò, ìsaá 'ñó tsangachikon mì k'oaá-ne koni jè Pedro. Ìsaá ítjòn ijchò ya ngajò ìtsjó-la Jesús. ⁵ K'e nga tsasiñia kiskoòtsejèn-s'en ngajò, kijtseè nga tà jña nikje-la kjioò, tanga mikì jahas'en-ngui ya ngajò. ⁶ Ìkjoàn ijchò tjingui Simón Pedro, jè-né xi jahas'en-ngui ngajò ìtsjó, tìkoà kijtseè nga tà jña nikje-la kjioò. ⁷ Tìkoà kijtseè jè nikje xi kisijtèjiin skò Jesús. Mitsà ya tsátjiin-la nikje xi i'nga. Xin kijna nga tíxkóya-la. ⁸ K'eé jahas'en-ngui xità xi ìjngoò, jè xi ijchò ítjòn; kijtseè kjoà xi komà, kòkjeiín-la. ⁹ Kj'eé kiì ndaà machiya-la nga k'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga jè Jesús, k'oaá s'ín tíjné-la nga kjoaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁰ Jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, kiì-ne ni'ya-la.

K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jè María Magdalena
(Marcos 16:9-11)

¹¹ Tanga jè María Magdalena, yaá tsibijna nditsiaán nga tíkjindáyat'aà-la ngajò ìtsjó; k'e nga tíkjindáya tsasiñia nga kiskoòtsejèn-s'en jè ngajò ìtsjó-la Jesús. ¹² Kijtseè jò àkjale xi nikje chroba íkjá. Jngoò tíjna ya skò ñánda kisijna yijo-la Jesús; jè xi ìjngoò ya tíjngui ndsokò. ¹³ Jña àkjale, kitsò-la María:

—Ji ndí chjoón, ¿mé-ne tíchhindáya-ne?

Jè María kitsò:

—Koií tíkjindáya-na, jyeé kiìkò xità yijo-la Na'èn-na; mikì be ñánda kisikájna.

¹⁴ María k'e nga okitsò, kisikátji skò, kijtseè Jesús nga ya síjna, tanga mikì beè tsà jè-né. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Ji ndí chjoón, ¿mé-ne chíhindáya-ne? ¿Yá xi binchaàtsji?

Jè María, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, maá-la tsà jè xità xi síkinda i'nde jè, kitsò-la:

—Ji na'èn, tsà ji kiìkoji, kot'in-ná ñánda kinikájnei mé-ne nga kíkjaá-na.

¹⁶ Jesús kiìchja-la kitsò-la:

—¡María!

Kò jè María, kisikátji, kitsò-la:

—¡Raboni! —'én hebreo xi tsòya-ne: Maestro.

¹⁷ Jesús, kitsò-la:

—Kì 'an nìkò-ná nga kj'eé kiì fì mijìn-koaa jè Na'èn-na. Tanga t'in tìkí'nchré jña 'ndsè, kot'in-la nga jye tìfikoaa jè Na'èn-na jè xi tìkoà Na'èn-nò ma, jè xi Nainá xan-la, xi tìkoà Nainá 'mì-là.

¹⁸ María Magdalena kiì kisikí'nchré jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús nga jye kijtseèxkon Jesús, tìkoà tsibénojmí-la 'én xi kiìchja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jña xità-la
(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹ K'e nga jye kòjñò, tíjè-ne nàchrjein nga tàts'en xomàna, jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tíchjoàjto-la xotjoa-la ni'ya ñánda chixoña nga jña tsakjón-la xità judío. Jesús jahas'en ni'ya, tsasiñjajiin osen-la xità-la, kisihixat'aà, kitsò-la:

—¿A ta k'oaá ndaà-ne? Kàtas'e-nó kjoa'nchán.

²⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja ko nindaà nisin-la. Jñà xita xi kota'yat'aà-la 'ño tsja kis'e-la k'e nga kijtsee Jesús. ²¹ Jesús, ìjngoò k'a kitsò-la:

—Jño, kàtas'e-nò kjoa'nchán. Koni s'ín kisikasén-na Na'èn-na, jño, k'oaá tìs'ín siikasén-nò.

²² K'e nga jye okitsò, ikjoàn kiskinomájno, kitsò-la:

—Chjoé jè Inima Tsjeè-la Nainá. ²³ Jñà xita xi jño sijchàat'aà-la jé-la, jchat'aà-la, jñá xi jño mìkiì sijchàat'aà-la jé-la, k'oaá s'ín kítsajna nga mìkiì jchat'aà-la.

K'e nga kijtsee Tomás nga jye jaáya-la Jesús

²⁴ Xita xi kota'yat'aà-la Jesús xi tejò ma-ne, jngoò xi 'mì Tomás, xi tìkoà Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], mìkiì ya tìjna k'e nga ijchò Jesús. ²⁵ Jñà xita xi i'nga xi tìkoà ya kota'yat'aà-la Jesús, kitsò-la Tomás:

—Kà'ya-nájen Na'èn-ná Jesús.

Tomás kitsò:

—Tsà mìkiì skoeè tsja ñánda kisinchaàs'en xó, ko tsà mìkiì skinìs'en najmá ndsaa ñánda kitáx'a, ko tsà mìkiì skinìs'en ndsaa ya nisin-la, mìkiì kokjeiín-na.

²⁶ Xi jye komà jìin nàchrjein, jñà xita xi kota'yat'aà-la Jesús ìjngoò k'a ya tìtsajna; jyeé ya tìjna-ne Tomás; tanga jè xotjoa ni'ya tìchjoàjto-né. Ijchò Jesús, tsasìjnajìin osen-la, kitsò-la:

—Jño, kàtas'e-nò kjoa'nchán.

²⁷ Jesús, ikjoàn kitsò-la Tomás:

—Chìnis'in najnóndseii ijndé, chítsejèn-la ndsaa. Nchrobákoii ndseii, chìnìs'in nisin-na. Kì k'oaá s'ín mìkiì mokjeiín-lè. Kàtakjeiín-lè.

²⁸ K'ée kiìchja Tomás, kitsò:

—ji xi Na'èn xan-lè ko xi Nainá xan-lè!

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngaji Tomás, koiì kjoa-la mokjeiín-lè nga kà'ya-ná. ¡Mé tà ndaà-la jñà xita xi mokjeiín-la nas'ín mìkiì beèxkon-na!

Mé-ne k'oas'ín kitjei-ne xojon jè

³⁰ Taxki kìn jchán kjoàkón kis'ìin isa Jesús nga nguixkon xita xi kota'yat'aà-la xi mìkiì tít'aà xojon jè. ³¹ Tà jñà 'én koi k'oas'ín kitjei mé-ne nga kokjeiín-nò nga Jesús, jè xi Cristo, [jè xi xó kinikasén-ne] xi Kì'ndí-la Nainá. Ko mé-ne k'e nga kokjeiín-nò s'ée-nò kjoabinachon xi it'aà ts'e.

21

K'e nga jè Jesús itoò xita-la tsakó-la yijo-la

¹ Jesús, ìjngoò k'a tsakó-la yijo-la jñà xita xi kota'yat'aà-la ya indii ndáchikon xi 'mì Tiberias. Jñà kjoa koi, kiís'ín komà. ² Tìtsajna kjoò Simón Pedro ko Tomás, xi tìkoà Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], ko Natanael xi Caná i'nde-la, nangui xi chja-ne Galilea. Tìkoà tìtsajna jñà ixti-la Zebedeo ko nguì jò isa xita xi tìkoà ya kota'yat'aà-la Jesús. ³ Simón Pedro kitsò-la xita xikjín:

—Tìn kó-lá tífi tsobà'ñoá nga sik'èn.

Jñà xita xi i'nga, kitsò-la:

—Tìkoà onguíko-lèjen.

Ikjoàn kiì, jahas'en jngoò chitso. Tanga nitjen jè, nímé tìn kisakò-la. ⁴ K'e nga jye kis'e isén, Jesús tsatsejèn, tsasìjna ya indii nandá, tanga jñà xita xi kota'yat'aà-la mìkiì kijtseèxkon tsà jè Jesús. ⁵ Jesús kitsò-la:

—Ixti, ¿a kj'ée sakó chiba-nò tìn?

Jñà xita-la kitsò:

—Majìn, nímé tjín.

⁶ Jè Jesús, k'ée kitsò-la:

—Tikatjen-ngui-ndá na'ya-nò ya kixi xijngoà chitso. Sakò-nò tìn.

Jñà xità koi, k'oaá s'ín kisìkatjen-ngui-ndá na'ya-la. K'e nga tsachrjekàjìn-ne, jye mì tì kii ma bitjokàjìn-ne na'ya-la nga 'ñó jchán kjin tìn 'ncha. ⁷Jè xità-la Jesús xi 'ñó matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la jè Simón Pedro:

—Jè Na'èn-ná Jesús xi okji.

Simón Pedro, k'e nga kii'nchré nga jè Na'èn-ná Jesús, nitoón tsohòkjá nachro-la (nga sa ítjòn tà nikje kjingui íkjá), ikjoàn kiskingui nandá nga kiitjingui-la Jesús. ⁸Jñà xità xi i'nga xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la, kiiko jè chitso; tifejìn nandá jè na'ya tìn nga kjin jchán tìn 'ncha; nga mìtsà kjiin kijna jè chitso; tjin-la tsà jngoò sìndò metro ñánda kijnajìn nandá. ⁹Xità koi, k'e nga tsitajen chitso, kijtsee ít'aà nangui tjitse jngoò ni'ín. Jngoò tìn tímatsjò, tikoà kijtsee inchrajín. ¹⁰Jesús kitsò-la:

—Nchrohókoo i'nga tìn xi sa jye kitjoé-nò.

¹¹Simón Pedro, jahas'en chitso. Kiskoé na'ya tìn, tsibífet'aà nangui. Jngoò sìndò ko icháte jàn ma-ne jñà tìn iì xi 'ncha na'ya. Nas'ín 'ñó kjin ma-ne tìn, jè na'ya mìkii kixajndà.

¹²Jesús kitsò-la:

—Nchrobá, tichioò.

Tanga nijngoò xità xi kota'yàt'aà-la kitsò ikon nga kiskònangui-la yá-né jè. Nga jyeé tíjìn-la nga jè Na'èn-ná Jesús. ¹³Jesús, kii kasit'aà chraña-la, kiskoé inchrajín, kitsjaà-la jñà xità koi, k'oaá ti kisìko jñà tìn.

¹⁴Ya ma-ne jàn k'a nga tsakó-la yijo-la Jesús jñà xità xi kota'yàt'aà-la, k'e nga jye jaáya-la ít'aà ts'e kjoabiyaà.

Jesús, mé-ne jàn k'a kiichja-la Simón Pedro

¹⁵K'e nga jye tsakjèn, Jesús kiskònangui-la Simón Pedro, kitsò-la:

—Ji, Simón, ti-la Jonás, ¿a isaá ndaà matsjacha-ná mì k'oa-ne koni jñà koi?

Pedro kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-la:

—Tikindji jñà ndí ixti orrè-na.

¹⁶Xi ma-ne jò k'a, Jesús ijngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Simón, ti-la Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-la:

—Tikindji jñà orrè-na.

¹⁷Xi ma-ne jàn k'a, ijngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—Simón, ti-la Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Pedro, ba kis'e-la nga ma-ne jàn k'a nga kjònangui-la tsà nga matsjakeè-né. Kitsò-la:

—Na'èn, 'ya yije-né, jyeé tíjìn-lè nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-la:

—Tikindji jñà orrè-na. ¹⁸Nguì okixí xi xan-lè, k'e nga tisa ti titsjoi, ji tajngoó kichíkejé nikje-lè k'e nga k'íin ñánda mejèn-lè nga k'óin. Tanga k'e nga jye kojchíngui, tà kjoén-né ndseii. K'ejí xitàá sikkákjá-lè nikje-lè, kjoiko-lè ñánda nga majìn-lè nga k'óin.

¹⁹Jesús, koi okitsò-ne, jè kjoa tsibénomíya kós'ín komat'in Pedro k'e nga kiyá mé-ne nga jeya sikkájna-ne Nainá. K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitsò-la Pedro:

—Nchrobátjingui-ná.

Jè xità-la Jesús xi 'ñó tsjakeè

²⁰Pedro, k'e nga kiskoòtsejèn-ne ít's'ín, kijtsee jè xità-la Jesús xi 'ñó matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la nga tíftjingui-la. Tijè-ne xità xi taña tsibítsajnakjoò Jesús k'e nga tsakjèn.

Jè xi kiskòngui-là nga kitsò-là: “¿Yá-né xi sùngatsja-lè it'aà ts'e xita kondra-lè?” ²¹ Pedro, k'e nga kijtsee, kiskòngui-là Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, xita jè, ¿mé xi komat'in?

²² Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Tsà 'an xi mejèn-na nga kijnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngò k'a, mìtsà ji oko-lè. Ngaji, nchrobátjìngui-ná.

²³ K'oaá s'in komà-ne nga tsabísòn 'én koi. Ngats'ii xita 'ndse kitsò nga jè xita jè, mìkii kiyá; tanga Jesús mìtsà kitsò nga mìkii kiyá. Kitsò-né: “Tsà 'an xi mejèn-na nga kijnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngò k'a, mìtsà ji oko-lè.”

²⁴ Tjè-ne xita xi kota'yàt'aà-là Jesús xi tibenojmí kixi ngats'ii kjoa koi. Kò tjè-ne xi kiskii yije xojon jè. Kò 'ya-ná nga 'én kixii xi chja.

²⁵ Jesús kjìn jchán kjoa kis'iin-isa xi kj'eii. Tsà tjei yije nga jngò jngò skaya kjoa xi kis'iin, mì-la kii kichiya-là nga títsa isò'nde jña xojon. K'oas'in kàtama.

Kó kis'iìn jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús

Én xi kitsjaà Jesús nga iskan kjoí Iníma Tsjeè-la Nainá

¹ Ngaji Na'èn Teófilo, jè xojon xi 'an kiskii ítjòn-lè, k'oaá kixan-lè ngats'iì kjoa xi kis'iìn ko xi tsakóya Jesús kóni nga tsibíts'ia nga kisixá ² skanda jè nàchrjein k'e nga Nainá kiiko ìjngoò k'a-ne ján ngajmii. K'e nga tikj'eè fi-ne ján ngajmii, jè nga'ño-la Iníma Tsjeè-la kisikjeén nga jaàjiìn xità xi tsibíxáya-la nga kitsjaà-la kjoíxoma mé xá xi s'iin. ³ K'e nga k'en ko nga jaáya-la ít'aà ts'e kjobiyaà nguì ichán nàchrjein tsibìjna isa; kjìn k'a tsakó-la yijo-la jñà xità-la ko kjìn skoya kjoa kis'iìn nga kixi kjoa nga tíjnakon. Tíkooá tsakóya-la xità-la kós'ín otíxoma Nainá.

⁴ K'e nga tíjnakò xità-la k'oaá s'ín kitsjaà-la okixi, kitsò-la:

—Ki tà chjà bitjojñòò naxandá Jerusalén. Chíña kjoaa skanda k'e nga kitjojen kjondaà xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Jyeé k'oaas'ín kixan-nò nga sa ítjòn. ⁵ Kixii kjoa, jè Juan, nandá kis'iìn-ne bautizar xità. Tanga jñò, machraña nàchrjein nga ko Iníma Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.

Kii komà k'e nga kii mijìn ìjngoò k'a-ne Jesús ján ngajmii

⁶ Jñà xità xi títsajnakò Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, xi ji otixoma-nájen, jñà nàchrjein koi, ¿a sikíjnandeí ìjngoò k'a-ne naxandá Israel nga ta jè tajngoò kotíxoma-la yijo-la?

⁷ Jesús kitsò:

—Mítsà jñò oko-nò nga jchaa nàchrjein; ta jngoò Na'èn-ná beè kó s'ín kosòn-la xi kjoíxoma ts'e. ⁸ Tanga k'e nga kitjojen-nè-nò jè Iníma Tsjeè-la Nainá, tjoé-nò nga'ño-la. Jñò kénojmi-là xità xi ít'aà ts'an i Jerusalén, kóhokji nga kijndà nangui Judea ko Samaria, skanda ñánda fehet'aà-ne isò'nde.

⁹ K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitjámijìn i'nga nga kiiko ìjngoò k'a Nainá ján ngajmii ko jñà xità-la nchikotsejèn-la. Chaán mì tì kii kijtseè-ne nga jè ifi tsibíjtsa'ma. ¹⁰ Jñà xità-la, k'e nga nchikotsejèn-la nga tífi-mijìn ngajmii Jesús, tà nitoón j'ii kinchat'aà jò-la xità xi íkjá nikje chroba. ¹¹ Kitsò jñà xità koi:

—Jñò xi xità Galilea tsajòn, ¿mé-ne kos'ín chitsejèn-nò ngajmii? Jè Jesús, koni s'ín kà'yaà nga kòfimijìn ìjngoò k'a-ne ngajmii, kijchò nàchrjein nga k'oa tìs'ín kjoí ìjngoò k'a-ne.

Kii komà nga kitjaàjìn Matías

¹² Jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús inchrobà-ne nindoò Yá Olivo nga kii ìjngoò k'a-ne Jerusalén. K'oaá kji chrañat'aà fi ndiyá Jerusalén koni kji tsjá'nde kjoíxoma nga ma fi xità k'e nga nàchrjein níkjáya. ¹³ K'e nga ijchò-ne naxandá Jerusalén, kiimijìn isò'nga ni'ya, jahas'en cuarto ñánda síkjáya. Jñà xità xi ijchò, jè Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo ki'ndí-la Alfeo, Simón Celote, Judas, ti-la Jacobo. ¹⁴ Ngats'iì xità koi yaá bixoña nga kjit'aà nàchrjein nga jngoò tjín kjohítsjeèn-la nga chjat'aà-la tíkooá bítsi'ba-la Nainá; tíkooá títsajna i'nga íchjín ko María xi nea-la Jesús ko jñà 'nde Jesús.

¹⁵ Jñà nàchrjein koi, Pedro, kiichjajìn-la xità xíkjín xi mokjeiín-la ít'aà ts'e Cristo. Maá-la tsà jngoò sindo ko kaàn jñà xità. Pedro kitsò:

¹⁶ —'Ndsè, tjín-ne nga kitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá jñà 'én xi kjòtseé kiichja Iníma Tsjeè-la Nainá nga jè xitaxá ítjòn David kisikjeén nga kiichja mé xi komat'in Judas, jè xi kiikakó-la xità xi kitsobà'ño Jesús. ¹⁷ Judas, nga xità xingui-nájen. Tíkooá kitjoé-la xá nga ngajen kisixáko-nájen. ¹⁸ Jè ton xi kisikijne Judas ít'aà ts'e jé xi tsohótsji, nanguií tsatse jngoò 'nde-ne; ikjoàn skò kiskaànguit'aà-ne nangui, jngoò k'a kixojndà indso'ba, itjo ndó'ye-la. ¹⁹ K'e nga jye kii'nchré yije xità naxandá Jerusalén nga jye k'en Judas, i'nde

jè, k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín nga Acéldama kitsò-la. 'Én ts'e xi chja, tsòyaá-ne: “I'nde ts'e Jní-né.”
²⁰ Jè xojon ts'e Salmo, k'oaá s'ín tíchja nga tsò:

Ni'ya-la kàtasijna tiya-né,
 nijngoò xita kítsajnyaya.

Tíkoáá tíchja Salmo ñánda tsò:

Kj'eíí xita kàt'ì-la xá-la.

²¹ Mochjeén-né nga kj'eíí xita sakó ìjngoò-isa xi jè ngajo-la Judas; jña chjaàjìin-jngoáá xita xi kjòtseé tímakò-ná skanda k'e nga tisa tsajmeiìkò-ná Jesús, ²² mats'iaqò-ne nga kis'ìin bautizar Juan skanda k'e nga tsijin ìjngoò k'a-ne Jesús ján ngajmì, mé-ne nga kíjnakò-ná tíkoá tsjá 'én nga Jesús jyeé jaáya-la.

²³ K'eé tsafaájìin jò xita: jngoò xi 'mì José, tíkoá tíjít'aàsòn 'ín-la nga Barsabás 'mì. Barsabás, kò tíjè-ne xi 'mì Justo. Xi ìjngoò, Matías 'mì. ²⁴ Ikjoàn kiìchjat'aà-la Nainá kitsò:

—Ngaji Na'èn, xi yaxkoin inima-la ngats'ìi xita, kot'ìn-nájen ñá-laá ingajò xita koi jye kàchjaàjìin, ²⁵ mé-ne nga skoé xá-lè xi jì bíxáya-la, jè xá xi kisikíjna Judas k'e nga tsohótsji jé, nga jye tíjna i'nde ñánda oko-la.

²⁶ Kisiskákjoò suerte-la. Jè Matías kisikijne. Jè komà-ne tejò xita xi tsibíxáya-la Jesús xi tejngoò ma nga sa ítjòn.

2

K'e nga itjojen Inima Tsjeè-la Nainá

¹ K'e nga ijchò nachrjein-la s'eí Pentecostés, ngats'ìi xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo ta jngoò jtín títsajna. ² Tà nitoón kina'ya jngoò-la xi 'ñó one, koni jngoò tjo xi 'ñó tí'ba xi ngajmì inchrobà-ne. Kina'ya-la kóhokji i'nga ni'ya ñánda títsajna jña xita. ³ Tsatsejèn-la nijen xi koni kjoàn ni'ín kjoàn; kjòxkoaya ìjngó ìjngó kisijnasòn-la jña xita. ⁴ Ngats'ìi xita, jngoò k'a ndaà kis'ejiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; ikjoàn tsibíts'ia nga kiìchja 'én-la xita xi kj'eíí naxandá koni s'ín kitsjaà-la Inima Tsjeè-la Nainá nga kichja.

⁵ Nachrjein koi, kjin xita judío títsajna [xi ijchò s'eí] ya naxandá Jerusalén xi beèxkón Nainá xi inchrobà-ne ñánda nga xìn naxandá nga tíjtsa isò'nde. ⁶ Jña xita xi ya títsajna xi ijchò s'eí ya naxandá Jerusalén, ngats'ìi kjòxkóya k'e nga kiì'nchré-la xi jane. Tíkoáá tà kjòxkón-la k'e nga kiì'nchré-la xita-la Cristo nga ma-la chja nga jngoò ìjngoò skoya 'én-la xita xi xìn naxandá-la xi ya títsajna. ⁷ Tà k'oaá komà-la, tíkoáá tà kjòxkón-la, kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà xita Galilea ngats'ìi xita xi nchichja? ⁸ ¿Kós'ín ma-ne nga na'yá-lá 'én-ná xi nokjoá nga xìn naxandá-ná nga ìjngoò jngoá? ⁹ Ngats'iaá xi i títajnaá, tjín xita Partia, xita Media, xita Elam, xita Mesopotamia, xita Judea, xita Capadocia, xita Ponto, xita Asia, ¹⁰ xita Frigia, xita Panfilia, xita Egipto, xita Libia xi ya chrañàt'aà-la Cirene. Tíkoáá tjín xita Roma xi i títsajna Jerusalén. Tjín xi nguì xita judío. Tíkoáá tjín xi tà jahatjìya-la nga xita judío komà. ¹¹ Tíkoáá tjín xi inchrobà-ne Creta kò Arabia. iNgats'iaá na'yá-lá nga jngoò ìjngoò skoya 'én-ná koni s'ín bénojmi-ná kjòxkón xi s'ín Nainá!

¹² Ngats'ìi xita tà kisinchaàxkón-né, mì tì kiì machiya-la, kitsò-la xíkjin:

—¿Kó tsòya-ne kjoa koi?

¹³ Tjín i'nga xita xi tà tsijnòkeè-né, kitsò:

—iCh'íí xita koi!

'Én xi kiìchjayajìin-la xita jè Pedro

¹⁴ K'eé tsasíjna kixi Pedro kò xita xi tejngoò ma-ne; 'ñó kiìchjayìin-la xita, kitsò:

—Jñò, xita xinguiáá xi judío 'mì-ná kò ngats'ioò xi xìn naxandá-nò xi i títajnaà Jerusalén, ndaà kàtasijìin-nò, ndaà tìná'ya 'én xi kichjàkò-nò. ¹⁵ Jñò bixón-nò: “Ch'íí xita koi.” ¿Kós'ín koma-ne nga koch'i nga saá ijchò xi ñijaàn nga tajñòya? ¹⁶ Koií títitasòn 'én xi kiìchja Joel, xita xi kiìchja ngajo-la Nainá.

17 K'oaá tsò Nainá:

K'e nga jye tífehet'aà nàchrjein,
sika'bí-la Inimá Tsjeè-na ngats'ì xità xi tjin nga tíjtsa isò'nde;
jñà ìxti x'in kò ìxti íchjín-nò, 'aán kichja ngajo-na;
jñà ìxti xongó-nò, skoe kjojkón xi okó Nainá;
jñà xità jchínga-nò k'oií-la nijná xi it'aà ts'e Nainá.

18 Okixi-né nàchrjein koi,
jñà chí'nda-na xi x'in kò íchjín siika'bí-la Inimá Tsjeè-na
mé-ne nga kichja ngajo-na.

19 Ján ngajmii kjìn kjojkón jcha-la,
tikoaá i it'aà nangui jchaá-la kjojkón
nga xíteèn jní-la xità,
nga kò ni'in kò nì'ndi tsjè xi kjoa ts'e kjojchán.

20 Jè ts'oií, kojñò-né,
jè sá, jní kji koma
k'e nga tikj'eè f'ì Nà'èn-ná
nga kjoíí kíndaàjìin-la xità
jè nàchrjein xi jeya kò 'ñó xkón.

21 Tanga ngats'ì xità xi kichjat'aà-la Nainá,
kitjokàjìin kjo'in.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskii Joel (2:28-32).]

22 "Tiná'ya xi xità Israel 'mì-nò 'én xi k'oa xán-nò: Jñò, ndaà tíjìin-nò, Nainá tsakó
nga Jesús xi Nazaret ts'e, tjin-la kjotixoma. Xkoòn ki'ya-nò nga kis'ìin ngats'ì kjojkón
kò kjoa ts'e seña xi tsee nga'ñó tjin-la. 23 Koni s'in tíindaà-la Nainá nga tisa tats'en-la
kjoa, jñò, kindobà'ñó xità jè nga kinik'eèn nga kinìngatsja xità xi mikii beèxkón kjotixoma
nga tsakat'aà krò. 24 Tanga Nainá kisikjaáya-la; kisikjñandeíí kjoa ts'e kjo'in xi tjin-la
kjoabiyaà nga mikii koma nga ya sijna'ñó it'aà ts'e kjoabiyaà. 25 Jè xitàxá ítjòn xi David
ki'mì, kitsò it'aà ts'e Jesús:

Kijtsee kjit'aà-ná Nainá k'e nga tíjna nguixkoaàn;
i tíjnat'aà ndsaa kixi mé-ne nga nì mé xi komat'ian.

26 Koií kjoa-la nga matsja-la inima-na,
tikoa matsja-la nijen-na nga seè.

Yijo-na, tikoaá ndaà siikjáya nga skóña kjoa,

27 koií kjoa-la nga mì ya sikjini inima-na ya i'nde-la mik'en,
tikoa mikii koi'ndi nga ki'ndo yijo-na xi chí'nda tsjeè-lè 'mì-ná.

28 Tsakoò-ná ndiyá nga ma kótijnakoan,
tsee kjotsja s'e-la inima-na nga ji tijnako-ná.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskii David (Salmo 16:8-11).]

29 "Ndsè, k'oaá xan-nò xi nguì kjoa kixi: xità jchínga-ná David, jye kjòtsee k'en, tikoa
kisihijìin-né. Jè itsjó-la, tíjna skanda nàchrjein i'ndeí. 30 Tanga jè David, jngoò xità xi
kiichja ngajo-la Nainá. Jyee k'oas'in tíjìin-la koni s'in kitsjaà-la tso'ba Nainá nga tje ts'e
kitjokàjìin Cristo nga jè kíjna ngajo-la koni xitàxá ítjòn. 31 Jè David, k'oaá s'in kiichja it'aà
ts'e Cristo koni tsà jye kijtsee nga jye jaáya-la. Kitsò: "Mikii ya kisijna inima-la ya i'nde-la
mik'en, tikoaá mikii i'ndo yijo-la." 32 Nainá, jyee kisikjaáya-la Jesús. Ngats'ì kjoa xi komà,
k'oaá s'in bènojmi-nòjen nga xkoòn ki'ya-najen. 33 Nainá jeya kisikjñat'aà chrja kixi-la;
kitjoé-la Inimá Tsjeè-la koni s'in kitsjaà tso'ba Nainá. Jè Jesús kisika'bísòn ítjòn k'a Inimá
Tsjeè-la. Koií kjoa-la nga k'oas'in tita'yaà kò tita'yaà. 34 Jè David, mitsà ngajmii kii
mijìn; tanga k'oaá kitsò:

Jè Nainá kitsò-la jè xi Nei-na:

"Tijnat'aà-ná i kixi-na,

³⁵ skanda k'e nga s'ikítsajnganguia kondra-lè ñánda nchasòn ndsokoiì."

³⁶ 'Jñò xi xità naxandá Israel tsajòn, ndaà jchaa yije nga 'ñó kixi tjín kjoa nga jè Jesús xi jñò tsakat'aà krò, Nainá, k'oaá s'ín kisikíjna nga jè-né xi Na'èn-ná, kò tijè-ne xi Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁷ K'e nga kiì'nchré 'én xi okitsò jña xità xi ya títsajna, kisikájno jjiìn inima-la; k'ée kiskònangui-la Pedro kò xità xíkjin xi i'nga xi tikoá xó tsibíxáya-la Jesús. Kitsò-la:

—'Ndsè, ¿mé xi s'en-jen?

³⁸ Pedro kitsò-la:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; t'een bautizar yijo-nò it'aà ts'e Jesucristo nga jngoò jngoò-nò, mé-ne nga s'ijchàat'aà-nò Nainá, tikoá tsjá-nò Inima Tsjeè-la. ³⁹ Koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, 'én xi tsibíjna tsajòn-nò; tikoáá ts'ée ixti-nò, kò ngats'ii xità xi kjiìn títsajna, nga yije xi jè sobà Nainá xó kichja-la.

⁴⁰ Pedro, kjin 'én kiìchjajiìn-sa-la. 'Ñó kiìchjako. Kitsò-la:

—Tinchat'aaxìn-là kjo'in xi tjoé-la jña xità koi xi ch'o s'ín!

⁴¹ Jña xità xi kòkjeiín-la 'én xi kiìchja Pedro komà bautizar; ma-la tsà jàn jmiì xità xi jahas'en-t'aà nachrjein jè. ⁴² Kóhòtjin, kixií chinchako 'én xi kiì'nchré koni s'ín tsakóya-la jña xità xi tsibíxáya-la Jesús, tikoá kjit'aà nachrjein maxkóya nga kjèn-kò xíkjin tikoá chjat'aà-la Nainá.

⁴³ Ngats'ii xità xi ya títsajna tà kitsakjòn-né k'e nga kijtseè ngats'ii kjondaà kò kjoxkón xi kis'iìn jña xità xi tsibíxáya-la Jesús. ⁴⁴ Jña xità xi jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo bìtsajnajtín-né kóhòtjin; síxkoaya yije mé tsojmì xi tjín-la. ⁴⁵ Otíjna nangui-la kò tsojmì xi tjín-la, ikjoàn síjòya ton-la koni s'ín mochjeén-la nga jngoò jngoò. ⁴⁶ Nachrjein inchijòn bixóna ya nditsin ingo ítjòn, kò ya ni'ya-la xíkjin nga kjèn-kjoò nga tjín-la kjotsja kò indaàjiiìn tjín inima-la. ⁴⁷ Jeya kisikíjna Nainá; jña xità naxandá tsjakeè komà xità-la Cristo; jè Nainá, nachrjein inchijòn kisikas'en-t'aà-isa naxandá-la Cristo jña xità xi jè mejèn-la nga kitjokàjiiìn kjo'in.

3

Kós'ín komà k'e nga kjondaà jngoò-ne xità xi mìkiì ma fi

¹ Jngoò k'a kiì Pedro kò Juan ya ingo ítjòn ts'e xità judío. Ijchò-la xi jàn nga nguixòn k'e nga chjat'aà-la Nainá jña xità. ² Nachrjein nchijòn bijchó síkíjna jngoò xità ima xi mìkiì ma fi. Xità jè k'oaá s'ín kits'iìn. Yaá bìjnajto xotjoa-la ingo ítjòn xi k'oas'ín tjít'aà 'ín: xotjoa xi ndaà kji. Xità jè, ton síjé kjojtò-la jña xità xi fahas'en nditsin ingo. ³ Jè xità xi mìkiì ma fi, k'e nga kijtseè Pedro kò Juan nga nchifahas'en nditsin ingo, kisijé kjojtò-la ton. ⁴ Jè Pedro kò Juan, kiskoò'an; jè Pedro kitsò-la:

—Chítsejèn-'a-nájen!

⁵ Jè xità xi mìkiì ma fi kiskoò'an; k'oaá s'ín komà-la koni tsà tjín xi tsjá-la. ⁶ Tanga jè Pedro kitsò-la:

—Nimé ton tjín-na xi oro kò xi plata, tanga jè xi tjín-na tsjaà-lè; it'aà ts'e Jesucristo xi Nazaret ts'e, tisítjiìn, tjtjámìl.

⁷ Jè Pedro, k'e nga okitsò-la, kiskoé tsja kixi, kiskimìtjen; nitoón kis'e-la nga'ño tsji ndsoko, kóhokji ndsoko. ⁸ Jè xità jè, kiskì'nga nga tsasítjen; ikjoàn tsibíts'ia nga tsajmeè-ne; jahas'en-kò nditsin ingo jè Pedro kò Juan nga ndsoko kiì-ne; fijen fikjá, kji'nga kitsian nga jeya kisikíjna Nainá. ⁹ Ngats'ii xità naxandá kijtseè jè xità jè nga jye ma fi-ne kò nga jeya kisikíjna Nainá. ¹⁰ Tà kjòxkón-la xità, tikoáá tà kitsakjòn-né koni s'ín komà'in jè xità jè nga jyeé beèxkon nga jè-né xi síjé kjojtò ton ya xotjoa ingo xi k'oas'ín tjít'aà 'ín-la: xotjoa xi ndaà kji.

'Én xi kiìchjaya Pedro ya nguitjoa-la ingo ts'e Salomón

¹¹ Jè xita xi jye kjòndaà-ne, mìkiì tsjeiìn nga kitsobà'ño Pedro ko Juan. Ngats'ìi xita naxandá tà k'oaá komà-la; k'eé tsangachikon kiitjìngui-la ya ingo ítjòn, ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹² Jè Pedro, k'e nga kijtsee jña xita naxandá, kitsò-la:

—Jño, xita xinguiáa xi xita Israel 'mì-ná, ¿mé-ne maxkón-onò? ¿Mé-ne ngajen ch'àn-nájen? ¿A k'oaá s'ín nìkìtsjeèn koni tsà nga'ño tsajen ko kjòndaà tsajen kòmandaà-ne xita jè nga ma fi-ne? ¹³ Jè xi Nainá tsò-la Abraham, Isaac, Jacob ko ngats'ìi xita jchínga-ná xi i'nga, jè-né xi jeya kàsíkijna Jesús xi ch'inda-la ma; tijè-ne Jesús xi jño kinìngatsja xitaxá. Jño, mìkiì kits'ìi'nde k'e nga jè Pilato mejèn-la s'ìkìjnandeí-ne. ¹⁴ Jño, kinachrjekànguio jè xi Xita Tsjeè ko xi Xita Kixi; ikjoàn kinijé nga tsibìjnandeí jè xita xi mik'en kitjen-la. ¹⁵ Jño kinìk'eèn jè xi s'ìkìjnakon-ná tanga jè Nainá kisikjaáya-la. Ngats'ìi kjoa koi, ki'ya-nájen, k'oaá ma-ne nga bènojmi-jen. ¹⁶ Jesús kàtsjá-la nga'ño xita jè xi jño titsa'yaá tikoa yaxkoòn, koi-né nga mokjeiín-najen it'aà ts'e Jesús. Tà koi kjoa-la nga ndaà mokjeiín-najen nga ndaà kòmandaà-ne xita jè nga nguixkoòn jño xi i titsajnaà.

¹⁷ "Ndsè, jyeé tíjìin-na, k'e nga k'oas'ín ki'nè ko xitaxá-nò nga kinìk'eèn Jesús, koi-né nga mìkiì machiya-nò. ¹⁸ Jè Nainá, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín kiichja ngats'ìi xita-la xi kiichja ngajo-la nga jè Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá] k'oaá s'ín tjinè-la nga kiyá. ¹⁹ Koi k'oa 'mì-nòjen nga tikájno jé-nò, ki tì jé binchaàtsji-nò; Nainá tanguit'aà-là mé-ne nga jchat'aà-nò jé-nò ikjoàn tsjá-nò Nainá kjoa'nchán ts'e inima-nò. ²⁰ Kàtasikasén-nò Jesús, jè xi xó k'oas'ín kjòtsee jaàjìin-ne Nainá nga jè xi Cristo nga it'aà tsajòn kjoii-ne. ²¹ Mochjeén-né nga ján kijna ngajmii jè Jesucristo skanda k'e nga jè Nainá s'ixitseyaya yije ìngòò k'a tsojmi xi tjin. K'oaá s'ín kitsjaà okixi Nainá k'e nga kiichja ngajo-la xita tsjeè-la xi jè kisikjeén nga sa kjòtsee. ²² Moisés, k'oaá s'ín kitsò-la jña xita jchínga-ná: “Jè Na'èn-ná xi Nainá, yaá kochrjekàjìin jngòò xita xinguiáa xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an. Jè tjiná'ya-la koni s'ín kichjako-nò ngats'ìi kjoa xi keènojmi-nò. ²³ Ngats'ìi xita xi mìkiì kji'nchréñijon-la, jngòò k'a tjáxin it'aà ts'e naxandá-la Nainá.”

²⁴ 'Ngats'ìi xita xi kiichja ngajo-la Nainá, mats'ia-ne Samuel, skanda i'ndeí, saá koi 'én tsibènojmi mé kjoa xi tíma nachrjein i'ndeí. ²⁵ Kjòndaà tsajòn-nò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá it'aà ts'e xita-la xi kiichja ngajo-la. Tikoaá kjòndaà tsajòn-nò koni s'ín tsibìndaàjìin jngòò kjoa Nainá ko xita jchínga-ná k'e nga kitsò-la Abraham: “Ngats'ìi xita xi tjin nga títsa isò'nde kochikon-t'in-né xi it'aà ts'e tje-lè.” ²⁶ Nainá, k'e nga kisikjaáya-la Ki'ndí-la, jño kisikasén ítjòn-nò nga s'ichikon-t'in-nò mé-ne nga sikjatjìya-la kjohítsjeèn-nò nga jngòò ìngòò, nga mì tì ch'o s'èn-nò.

4

K'e nga jè Juan ko Pedro kiiko xita naxandá ya nguixkon xitaxá

¹ Pedro ko Juan tákó tik'eé nchihóko xita naxandá nga ijchò jña no'mii, tjiko jè xita sko-la policía xi síkinda ingo ítjòn ko jña xita saduceo. ² Jña xita koi 'ño jti komà-la nga jè Pedro ko Juan k'oaá s'ín tsakóya-la xita naxandá nga jyeé ki'ya-la nga kjoaáya-la xita xi jye k'en koni s'ín jaáya-la Jesús. ³ Kitsobà'ño, kiiko, ikjoàn kiskinìs'en ndayá nga jyeé kjònguixòn. Yaá kisikìtsajna ndayá skanda komà nchijòn. ⁴ 'Nó kjìn ma-ne xita xi kòkjeiín-la k'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Pedro ko Juan. Jyeé ma 'òn jmiì xita x'in xi mokjeiín-la; ko jña íchjín xi kòkjeiín-la mìkiì kòkkeya.

⁵ Xi komà inchiòn, kjòxkóya ján Jerusalén xita sko-la jña xita judío ko xita jchínga ko xita chjine xojon xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁶ Tikoa ya tíjna Anás, xi no'mii ítjòn, Caifás, Juan, ko Alejandro, ngats'ìi xita xíkjin jña xi no'mii ítjòn. ⁷ Kiskinikjaá Pedro ko Juan, ikjoàn chinchá osen nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e nga'ño? ¿Yá xi kitsjaà'nde-nò nga xita xk'én nindaà-nò?

⁸ Jè Pedro nga ndaà tíjìin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Jñò xi xitaxá ítjòn 'mì-nò kò xitá jchínga-la naxandá Israel: ⁹ Jñò, ¿mé-ne mejèn-nò nga jchaa kjõndaà xi kòmat'in xitá jè nga kòmandaà-ne nga jye ma fi-ne? ¹⁰ Jñò nga nguixkoòn, kènojmi-nòjen, tikoá kàtji'nchré yije ngats'ìi xitá naxandá Israel. Xitá jè, ít'aa ts'ée Jesucristo xi Nazaret ts'e kjõndaà-ne. Tijè-ne xi kinik'eèn nga tsakat'aa krò, tanga Nainá kisikjaáya-la. ¹¹ Jñò, k'oaá ngaya-la koni chjinechrjó xi bíndaà ni'ya. Kinachrjekàngui-nò Jesús koni jngoò ndajo xi nímé chjí-la. Tanga i'ndeí jè tíjna ítjòn koni ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ¹² Tà jngoò ma xitá xi ma-la ochrjekàjìin-ná kjo'in, tà jè Jesucristo. Mì tì yá xitá tjín-ne ít'aa nangui xi Nainá kisikasén nga koma kochrjekàjìin-ná kjo'in.

¹³ Jñà xitaxá, k'e nga kijtseè nga 'ñó chja Pedro kò Juan nga mìkiì tsakjón, tikoá kijtseè nga taxkì ndí xitá-né nga mìtsà 'ñó ma-la xojon, tà kjòxkón-la; k'ée kjòchiya-la nga jñà xitá xi tsajmeiiko Jesús. ¹⁴ Tikoá kijtseè nga ya síjna jè xitá xi jye kjõndaà-ne, k'oaá s'ín komà-ne nga mì tì kó kitsò-la. ¹⁵ K'ée tsachrje jngoò tjò ni'ya osen, ikjoàn tsajoóya-ne. ¹⁶ Kitsò-la xíkjin:

—¿Mé xi sikoáá xitá koi? Ngats'ìi xitá naxandá Jerusalén, jyeé tíjìin-la kjòxkón xi kis'ìin, mìkiì koma kí'maá. ¹⁷ Kìinchaxkón-laá nga nì tì jngoò xitá kohóko-ne xi ít'aa ts'e Jesús, mé-ne nga mì tì kii kòbìsòn-ne kjoá koi.

¹⁸ K'ée kùichja ijngoò k'a-la Pedro kò Juan; kitsjaà-la okixi nga jngoò k'a mì tì kii tjí'nde-la nga kichja-isa-la, tikoá kòkòya-isa-la xitá ít'aa ts'e Jesús. ¹⁹ Jè Pedro kò Juan kùichja, kitsò-la:

—Jñò, ndaà jchósòn-là, ñá-laá xi kixi tjín nga nguixkon Nainá. ¿Yá-né xi sikitasòn-lajen? ¿A jñò-nò xi xitá 'mì-nò? ¿A xi jè sobá Nainá? ²⁰ Mìkiì koma jyò kìtsajna-jen ít'aa ts'e kjoá xi ki'ya-jen kò xi kina'yà-jen.

²¹ Jñà xitaxá mìkiì kjòtsji-la kós'ín sìiko nga tsjá-la kjo'in, tà chincháxkón-la, ikjoàn kisikìtsajnadeí-ne, koií kjoá-la nga jñà ngats'ìi xitá naxandá, 'ñó jeya kisikìjna Nainá ít'aa ts'e kjòxkón xi komà. ²² Koií-né nga jè xitá xi jye kjõndaà-ne, tsatoó ichán nó tjín-la k'e nga k'oas'ín komàt'in kjòxkón jè.

Kó s'ín kisijét'aa-la Nainá jñà xitá xi mokjeiín-la ít'aa ts'e Cristo

²³ K'e nga jye tsibìtsajnadeí-ne Pedro kò Juan, kii-ne ñánda títsajna xitá xíkjin; tsibénojmi yije-la kó kitsò-la jñà no'miì ítjòn kò jñà xitá jchínga. ²⁴ Jñà xitá xíkjin, k'e nga jye kii'nchré koni s'ín kis'enojmi-la, ngats'ìi, tsibìts'ia nga tà jngoò jta kùichjat'aa-la Nainá, kitsò:

—Jì Na'èn xi jì tjín-lè kindá ngats'ìi xi tjín, nga jì tsibìndiì ngajmiì, nangui kò ndáchikon, ngats'ìi tsojmi xi tjín isò'nde. ²⁵ Nga kò Inìma Tsjeè-lè kinikjìin tso'ba chì'nda-lè David xi xitá jchínga kjìin-najen nga k'oa kisi:

¿Mé-ne nga mats'en-ne xitá isò'nde?

Kò jñà xitá naxandá, ¿mé-ne kjoá ts'en joóya-ne xi kondra ts'e Nainá?

²⁶ Kjòxkóya xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde;

kisijngoò yijo-la jñà xitá xi tjín-la kjotíxoma

nga kondra kii-la Nainá kò Cristo, [xitá xi xó kisikasén-ne Nainá].

²⁷ Kixíi kjoá, jè Herodes kò Poncio Pilato, kò xi taxkì xitá xi mìtsà xitá judío, kò ngats'ìi xitá naxandá Israel, kisijngoò yijo-la i naxandá jè, nga kondra kii-la Kì'ndí-lè Jesús xi xitá tsjeè xi ngajì xó jì kichjaajìin-ne nga kinikasín nga jè xi Cristo. ²⁸ Jñà xitá koi, k'oaá s'ín kis'ìin yije koni s'ín tjíndaà-lè nga tisa tàts'en-la kjoá nga k'oas'ín koma. ²⁹ Na'èn, i'ndeí, chítsején-la xitá koi nga mejèn-la beetoòn-najen; tìchjat'aa-najen nga mìkiì kiskón-jen nga ma kìnókoaya-jen 'én-lè xi chì'nda-lè 'mì-najen. ³⁰ Takoí nga'ñó xi tjíya ndseji nga kàtandaà-ne xitá xi xk'én; ít'aa ts'e Chì'nda Tsjeè-lè Jesús, t'ìin kjòxkón xi okó kjoajeya-la Nainá.

³¹ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, ts'a ch'ón ya i'nde ñánda títsajna. Ngats'ii xita xi ya títsajna kis'ejiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; mi ti ki kitsakjòn-ne nga kiichjaya 'én-la Nainá.

Kó kis'ii ñà xita-la Cristo nga nijngòò xi kisichjàt'aà-la tsojmi xi mochjeén-la

³² Ngats'ii xita xi jye kòkjeiin-la, ngàsòn ngáya tjin inima-la ko kjohítsjeèn-la; ngats'ii tsojmi xi tjin-la nga jngòò ìjngòò, ts'e yije-né kòhotjín. Nijngòò xi kitsò: “Tsojmi xi tjin-na, tà ts'an, tajngòò-ná.” ³³ Jña xita xi tsibíxáya-la Jesús 'ñó tse nga ñó kis'e-la nga isa ndaà tsibénojmi nga jye jaáya-la Na'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. Ngats'ii jña xita koi, Nainá 'ñó ndaà kisichikon-t'in. ³⁴ K'oaá s'in komà-ne nga nijngòò xita kisichjàt'aà-la tsojmi xi mochjeén-la. Jña xita xikjín xi tjin-la nangui ko jña xi tjin-la ni'ya, otijna. Ikjoàn f'ii ko yije ton-la tsojmi xi otijna. ³⁵ Síngatsja jña xita xi tsibíxáya-la Jesús; ikjoàn síka'bí-la xikjín nga jngòò ìjngòò mé xi chijat'aà-la. ³⁶ Ya tijnajin jngòò xita levita xi José 'mì. Yaá i'nde-la naxandá Chipre. Jña xita xi tsibíxáya-la Jesús, tsibít'aàsòn 'in-la: Bernabé kitsò-la. ('In jè, tsòyaá-ne: xita xi síjehikon-ná.) ³⁷ Xita jè, kijna jngòò 'nde-la nangui; tsatijna; j'ii ko ton-la; kisíngatsja jña xita xi tsibíxáya-la Jesús.

5

Jé xi tsohótsji Ananías ko Safira

¹ Tanga ìjngòò xita x'in xi 'mì Ananías ko chjoón-la Safira, tikoá tsatijna jngòò 'nde nangui-la. ² Xita jè tsajoóya-ne ko chjoón-la, tsibí'ma chiba ton chjí-la nangui. Tà chiba j'ii ko nga kisíngatsja jña xita xi tsibíxáya-la Jesús. ³ Jè Pedro kitsò:

—Ji Ananías, ¿mé-ne kòbi'l'nde-ne nga xita neí kòfahas'en-jiin inima-lè nga mejèn-lè kachonachan-la Inima Tsjeè-la Nainá nga kòbi'ma chiba ton chjí-la nangui? ⁴ ¿A mìtsà tsiji nangui? K'e nga jye kòhotijni, ¿a mìtsà tsiji ton? ¿Mé-ne k'oas'in kànikítsjeèn-ne ijìin inima-lè? Mìtsà taxki xita mejèn-lè kachonachan-la, jè sobà Nainá.

⁵ Jè Ananías, k'e nga ki'nchré 'én koi, kiskaàjndoòt'aà nangui, k'en. Ngats'ii xita xi kis'ejiin-la kjoa xi komà, ndaà jchán kitsakjòn. ⁶ K'ée j'ii i'nga ixti x'in xi kisikájté nikje yijo-la Ananías; tsachrje ni'ya, nga ki kijiin.

⁷ Tjin-la tsà jàn hora nga j'ii Safira chjoón-la Ananías; mìki tjiin-la mé kjoa xi komà.

⁸ Pedro kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A k'oaá tjin kòhotijna-nò nangui-nò koni tjin bixón?

Jè chjoón kitsò:

—Jon, k'oaá tjin kòhotijna-najen.

⁹ Jè Pedro kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'in kàchibàya-nò? ¿A k'oaá s'in kànikítsjeèn nga ma chónachan-là jè Inima Tsjeè-la Nainá? Chítsején-la jña ixti xi nchajto xotjoa ni'ya. Jña kòfi kijiin x'in-lè; tikoá ngaji, jña kjiin-lè.

¹⁰ Chjoón jè, nitoón kiskaàjndoòt'aà nangui ya ñánda síjna Pedro; k'en. K'e nga jahas'en ni'ya jña ixti x'in, kijtseè nga jye k'en; tsachrje ni'ya; ki kijiin-t'aà-la x'in-la. ¹¹ Ngats'ii xita naxandá-la Cristo ko ngats'ii xita xi ki'nchré kjoa koi, ndaà jchán kitsakjòn.

Kjoxkón ndaà xi kis'ii ñà xita xi tsibíxáya-la Jesús

¹² Jña xita xi tsibíxáya-la Jesús, kjin kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'ii nga nguixkon xita naxandá. Ngats'ii xita-la Cristo, yaá bixoña kjit'aà ya ingo itjòn ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹³ Jña xita xi mìki mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo, nijngòò kjò'ñóhikon nga ya kiit'aà-la jña xita-la Cristo. Tanga jña xita naxandá, 'ñó ndaà kijtseèkón jña xita-la Cristo. ¹⁴ Tanga jña xita xi kòkjeiin-la it'aà ts'e Cristo, íchjín íchjá, isaá 'ñó kòkjìn-ya-isa. ¹⁵ Jña xita tsachrje xita xi xk'én ya iya ndiyá; kisikáyjòsòn nachan ko nijñaà mé-ne k'e nga kjoa Pedro, nas'in tà jè 'nguién-la skat'aà i'nga-la jña xita xk'én.

16 Tíkòá kjìn xítà j'ìi ya Jerusalén xi inchrobà-ne naxandá xi kjiyijòt'aà chraña-la; j'ìiko xítà xi xk'én kò jñà xi inìma ch'o-la neí nchibeètòon; ngats'ìi xítà koi kjòndaà yijeé-ne.

Kjo'in xi tsatojìn Pedro ko Juan

17 Jè nò'miì íjtòn kò ngats'ìi xítà xi ya báhijtakò, jñà xi ya chja-ne it'aà ts'e xítà saduceo, kjòchinìkeé jñà xítà xi tsibíxáya-la Jesús. 18 Kitsobà'ñó; kíkò; kiskinìs'en ndayá xi ts'e naxandá. 19 Tanga k'e nga jye kòjñò, jngoò àkjale-la Nainá ijchò kík'a-la xotjoa ndayá. Tsachrje xítà koi; kitsò-la:

20 —Tanguió, tìnchajtoò xotjoa ingò íjtòn. Tènojímí yije-là xítà naxandá kós'ín kítsajnakon xítà it'aà ts'e Cristo.

21 K'e nga kù'nchré 'én koi, nga komà nchijòn, tajñòyaá kù ya ingò íjtòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsakóya-la xítà.

Tík'e-ne chixoña jè nò'miì íjtòn, ngats'ìi xítà-la xi ya títsajnakò. Kùchja-la ngats'ìi xítaxá kò xítà jchínga ts'e naxandá Israel; ikjoàn kiskinìkjaá jñà xítà-la Cristo xi títsajna'ya ndayá. 22 Tanga k'e nga ijchò jñà policía, mìkìi kisakò-la jñà xítà xi títsajna'ya ndayá; tà k'oaá s'ín inchrobà-ne; kitsjaà okixi nga mì tì yá tjín-ne. 23 Kitsò:

—K'e nga kòbijchò-jen, ndaà tíchjoajto xotjoa-la ndayá. Jñà xítà soldado xi síkinda, yaá nchajto xotjoa, tanga k'e nga kòbitjaàs'en-jen mì tì yá xítà tjín-ne iya ndayá.

24 K'e nga kù'nchré 'én koi, jè nò'miì íjtòn kò nò'miì xi i'nga kò jè xítà sko-la policía xi síkinda ingò íjtòn, tà k'oaá komà-la nga mìkìi machiya-la kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa koi. 25 Tík'eé-ne j'ìi jngoò xítà xi j'ìi kénojímí, kitsò:

—Jñà xítà xi kichinìs'en ndayá ngojña, yaá títsajna ingò íjtòn nga nchihokóya-la xítà naxandá.

26 K'eé kù jè xítà sko-la policía xi síkinda ingò, kjihijtakò jñà policía xi i'nga nga kùkjaá Pedro ko Juan. Tà kjòndaà inchrobàkò. Jñà tsakjón-la xítà naxandá tsà ndajò kòj'nè nga sùk'en. 27 K'e nga j'ìiko, chinchá osen ñánda nchijoóya-ne. Jè nò'miì íjtòn kitsò-la:

28 —¿A mìtsà k'oaás'ín ki'mì-nòjen nga jngoò k'a mì tì k'oaá tsò-ne 'én xi kòkóya it'aà ts'e Jesús? I'ndeí, kòhokji Jerusalén, jyeé títsachinìsòn yije kjotíxoma-nò; tìkoáá mejèn-nò ngajen chinì'nè-nájen nga k'en xítà xi 'mì Jesús.

29 Jè Pedro ko xítà xi i'nga xi taña tsibíxáya-la Cristo kitsò:

—Ìsaá 'ñó mochjeén nga jè Nainá sikitason-lajen mì k'oaá-ne koni xi taxki xítà. 30 Jè xi Nainá tsò-la xítà jchínga-ná kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaá, tijè-ne Jesús xi jñò kinìk'eèn nga tsakat'aà krò. 31 Nainá, 'ñó jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-la. Xítaxá íjtòn kisikíjna. Tìkoáá jè kisikíjna nga jè kochrjekàjìin-ná kjo'in. K'oaá s'ín kis'iin Nainá, mé-ne nga jñá xi naxandá Israel 'mì-ná sikkajnoáá jé-ná; mì tì jé kinchátsji-ná nga sùjchàat'aà-ná Nainá jé xi tjín-ná. 32 K'oaá s'ín bènojímí-nòjen kjoa koi xi xkoòn ki'ya-najen. Tìkoá bènojímí kixi-né jè Inìma Tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la jñà xítà xi sikitason-la Nainá.

33 K'e nga kù'nchré 'én koi, 'ñó jchán kòjti-la; skanda mejèn-la sùk'en. 34 Ya tijnajìin jngoò xítà fariseo xi tìkoá xá tjín-la xi 'mì Gamaliel, jè xi okóya kjotíxoma. Ngats'ìi jñà xítà naxandá 'ñó ndaà beèxkón xítà jè. K'eé tsasìjna-kixi-jìin-la ngats'ìi jñà xítà xi tjín-la xá; kitsjaà okixi nga kàtìtjo jngoò tjò ni'ya jñà xítà xi tsibíxáya-la Jesús. 35 Jè Gamaliel kitsò-la xítaxá xíkjin:

—Jñò ngats'ioò xi xítà xinguiáá Israel 'mì-ná, ndaà tikítsjeèn mé kjoa xi sikkò jñà xítà koi. 36 Tikítsjeèn jñà nachrjein xi jye tsato, tsibìjnaá jngoò xítà xi ki'mì Teudas. K'oaá kitsò nga xítà íjtòn-né. Komà-la tsà ñijòn sìndo xítà xi kiit'aà-la. Tanga k'e nga kisik'en xítà, ngats'ìi xítà xi kiit'aà-la, kitsjohoba-né. Tà yaá jyehet'aà kjoa. 37 K'e nga komà iskan, jè nachrjein nga kòxkeya xítà, tsatsejèn ijngoò xítà xi 'mì Judas xi xítà Galilea. Tìkoáá kjìn xítà naxandá kiit'aà-la. Tanga k'e nga kinìk'en xítà jè, tìkoáá ngats'ìi xítà xi ya kiit'aà-la, kitsjohoba yije-né. 38 I'ndeí k'oaá ma-ne koxan-nò, tà tikjehet'aà kjoa. Tjìl'nde-là xítà koi nga kàtjì-ne. Tsà tà xá ts'e xítáá xi nchis'ín kjoehet'aà-né. 39 Tanga tsà xá ts'e Nainá-né xi

nchis'ín, mìkìi kichìkjoa-nò nga jñò kixkàn-ko; tìkindaa yijo-nò tsà koi nachrjein-la, tsà xá-la Nainá tìtsajna-koo.

⁴⁰ Ngats'ii xitá xi títajna junta, kòkjeín-la koni s'ín kitsò Gamaliel. K'eé kùchja ìjngò k'a-la jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús. Ikjoàn tsajá-la. 'Nó tsibínè-la nga mì tì k'oa s'ín kichjaya-ne ìt'aà ts'e Jesús. Ikjoàn kisíkítsajna-deí-ne. ⁴¹ Jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús, 'nó tsja tjin-la k'e nga itjo-ne ni'ya nga jè Nainá kitsjaà'nde nga kitjoé-la kjondaà nga kisíkjeín kjo'in xi kjoa ts'e Jesús. ⁴² Jñà xitá koi, mìkìi jyò tsibítsajna. Nachrjein inchiòn tsakóya tìkoa kùchjaya 'én ndaà-la Nainá ya ìngo ítjòn ko xi kj'eíi ni'ya nga jè Jesús xi Cristo [jè xi xó kisíkásén-ne Nainá].

6

K'e nga itoò xitá kitjaàjìn xi kisìchját'aà

¹ Jñà nachrjein koi, k'e nga jye 'nó tímakjìn-ya xitá xi kota'yat'aà-la Cristo, jñà xitá xi chja 'én griego tsibíts'ia nga tsohojèt'in jñà xitá xi chja 'én hebreo, nga jñà íchjín ka'àn xi ts'e xitá griego mì ngàsòn tí'biì-la tsojmì xi kine koni jñà íchjín ka'àn xi ts'e xitá hebreo. ² Jñà xitá xi tejò ma-ne xi tsibíxáya-la Jesús, tsibíxkóya ngats'ii xitá xi kota'yat'aà-la Cristo, kitsò:

—Mì-la kii ndaà tjin nga sikhjna-jen xá-la Nainá nga mì tì kii kinókjoaya-najen 'én-la Nainá, nga ngui ta koi xá s'en-jen nga xitá ima sikhjen-jen. ³ 'Ndsè, chjaájñoò itoò xitá x'in xi 'yaà nga ndaà nchisíjchá yijo-la, tìkoa ndaà tíjìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, xitá xi ndaà kjohítsjeèn tjin-la mé-ne jñà kongatsja xá koi. ⁴ Ngajen, kjit'aà nachrjein kinókjoat'aà-lajen Nainá; tìkoa kókóya-jen 'én-la Nainá.

⁵ Jñà 'én koi, ndaà kisaseèn yije-la ngats'ii xitá. K'eé jaàjìn Esteban, jngò xitá x'in xi ndaà mokjeín-la ìt'aà ts'e Nainá, tìkoa ndaà tíjìn inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. Tìkoa kitjaàjìn Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás, jngò xitá Antioquía xi jahatjya-la nga xitá judío komà. ⁶ Jñà xitá xi itoò ma-ne chinchá osen nga nguixkon xitá xi tsibíxáya-la Jesús. Ko jñà xitá xi tsibíxáya-la Jesús kùchjatjì ìt'aà ts'e Nainá, ikjoàn tsohòsòn-la tsja nga kjòngatsja xá.

⁷ Isáá 'nó tsabísòn-isa 'én-la Nainá. Ya naxandá Jerusalén saá 'nó saá 'nó makjìn-ya xitá xi kota'yat'aà-la Cristo. Skanda jñà nò'miì, tìkoaá jyeé kjin ma-ne xi mokjeín-la ìt'aà ts'e Cristo.

K'e nga kindobà'nó Esteban

⁸ Jè Esteban, 'nó ndaà kis'e-la nga'nó ko kjondaà xi ìt'aà ts'e Nainá. K'oaá komà-ne nga kjìn kjojkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'iìn ya jìjìn naxandá. ⁹ Tjin i'nga xitá xi ya chja-ne ni'ya ìngo sinagoga ñánda maxkóya xitá judío xi jye títajna-deí-ne, ko xitá Cirene, xitá Alejandría, xitá Cilicia ko xi ján i'nde-la Asia; tsibíts'ia nga tsakátikjóo ko Esteban. ¹⁰ Tanga xitá koi, mìkìi kisíkijne, nga jè Esteban, koó kjohítsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá kùchja. ¹¹ K'eé tsohòtsji xitá xi tsibíchjì-la nga kitsjaat'in 'én ndiso; kitsò:

—Kina'yà-lajen Esteban nga chajno-la Moisés ko Nainá.

¹² K'oaá s'ín komà-ne nga kòjti-la jñà xitá naxandá ko xitá jhínga ko xitá xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsobà'nó Esteban, kùko ñánda títajna xitaxá ítjòn xi joóya-ne kjotíxoma. ¹³ Ijchòko xitá ndiso xi kitsjaat'in 'én, kitsò:

—Xitá jè, mìkìi jyò bìjna, kjit'aà nachrjein chajno-la jè Ingo Tsjeè-la Nainá ko kjotíxoma xi kiskii Moisés. ¹⁴ Jyeé kina'yà-lajen nga tsò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, sikhixòña Ingo-la Nainá tìkoa sikhjatjya-la kjotíxoma xi 'né koni s'ín tsakóya-ná Moisés.

¹⁵ Ngats'ii xitaxá xi ya títajna, k'e nga kiskoò'an Esteban, k'oaá s'ín kijtseè isén-la koni kji isén-la àkjale.

7

'En xi kiichja Esteban nga tsasiko yijo-la

¹ Jè xita sko-la no'mi kiskònangui-la Esteban kitsò-la:

—¿A kixií kjoa nga k'oa tjin jé xi ónè-lè xita?

² Jè Esteban kitsò:

—'Ndsè, ko xi xita jhínga 'mì-nò, tiná'ya-ná: Jè Nainá, xi 'ño jeya tjna, yaá ijchòkon ñánda tjna xita jhínga-ná Abraham k'e nga táko ya tjna Mesopotamia, k'e nga tikj'eè bijchó kijna ján naxandá Harán. Ko jè Abraham kijtseè tsejèn-né kó kji Nainá. ³ K'eé kiichja Nainá, kitsò-la: “Titjoiin nangui-lè; tikítsajnei xita xinguí; t'in kijni ya nangui ñánda 'an kokoò-lè.” ⁴ Jè Abraham, itjokàjiin nangui-la xita Caldea; ján kií kijna nangui Harán. K'e nga k'en na'èn-la, Nainá j'iiko i i'nde jè ñánda titsajnaá i'ndeí. ⁵ Nainá, nimé i'nde kitsjaà kjotjò-la; ni tsà tà itsé ñánda kosijnasòn jngoò ndsoko. Tanga k'oaá s'in kitsjaà-la tso'ba nga kitsò-la nga ts'eé koma ko ts'eé xita tje-la nita mé nachrjein-ne. Nachrjein koi, kj'eé ixtií tjin-la jè Abraham. ⁶ Nainá k'oaá s'in kitsò-isa-la: “Jña tje-lè, xita ch'i'ndaá koma; ñijòn sindo nó xin naxandá siljchá yijo-la nga silkjeiín kjo'in.” ⁷ Nainá kitsò: “Aán tsjaà-la kjo'in jè naxandá ñánda ch'i'nda kitsajna; k'e nga koma iskan, kitjokàjiin-né nangui jè. Kjinchrobà ijngoò k'a-ne ijndé, ko íi i'nde jè, skoexkón-na.” ⁸ Nainá jngoò kjoa tsibíndaàjiin-ko Abraham nga sit'aà chiba-la yijo-la xita kjoa ts'e circuncisión. Abraham, kis'e jngoò-la ki'ndí xi Isaac ki'mì; k'e nga ijchò jiin nachrjein nga kits'iin, tsibít'aà chiba-la. Isaac kis'e-la ki'ndí xi 'mì Jacob; k'oaá tis'in kisiko. Jacob, kis'e-la ixti xi tejò ma-ne tje-la xita jhínga-la naxandá Israel. K'oaá tis'in tsibít'aà chiba-la.

⁹ Jña ixti-la Jacob, xi xita jhínga-ná, kjòxtakòn-keè jè 'ndse xi 'mì José; ikjoàn tsatjna nga kiiko xita xi tsatse ján nangui Egipto. Tanga Nainá kisikinda José. ¹⁰ Nainá kisichját'aà-la nita mé kjoa xi kis'e-la José. Kitsjaà-la kjohítsjeèn, kitsjaà-la kjondaà nguixkon faraón xi xitaxá ítjòn tjna ján naxandá Egipto. Jè Faraón kisikijna José nga jè tsatixoma-la naxandá Egipto, tikoa jè tsatixoma ni'ya-la faraón.

¹¹ Jña nachrjein koi j'ií kjinchrá kóhokji nangui Egipto ko i'nde Canaán; tseé kjo'in kis'e-la xita; jña xita jhínga-ná tsjin tsojmì xi kine. ¹² K'e nga kií'nchré Jacob nga tjin tsojmì xi ma chine ján Egipto kisikasén nga kiikjaá ítjòn tsojmì ixti-la jña xi xita jhínga-ná. ¹³ Xi komà jò k'a nga kiikjaá tsojmì, José tsakó-la yijo-la xikjín nga 'ndse ma-ne. Faraón k'oaá s'in komà-ne kijtseèkon, ñánda nchrobát'aà-ne tje-la José. ¹⁴ José kiskinikjaá Jacob xi na'èn-la ma nga kjitjinguí-la ján Egipto. Ngats'ií xita xikjín, jàn kaàn ko chrj'oòn ma-ne. ¹⁵ K'oaá s'in komà-ne nga kií Jacob ján Egipto; yaá k'en; tikoaá yaá k'en ngats'ií ixti-la jña xi xita jhínga-ná. ¹⁶ Xi komà iskan, kiiko nindaà-la Jacob ko ts'e ti-la nga kií kíhijiin jngoò ngajo itsjó ján Siquem; i'nde ñánda tsatse Abraham xi tsatjna ixti-la Hamor.

¹⁷ K'e nga jye kjòchraña nachrjein nga kitasòn 'én koni s'in kitsjaà tso'ba Nainá koni s'in tsajoókjoò Abraham, jè naxandá Israel, 'ño kòkjìn-ya jña xita-la ján Egipto. ¹⁸ Ijchò nachrjein nga ijngoò xita kisakò xi xita sko-la tsibijna ján Egipto; tanga xita jè, mikí beèkon José. ¹⁹ Xitaxá ítjòn jè, tsibíts'ia nga kiskoònachan-la xita jhínga-ná nga kijtseètoòn; kis'iin-la kjo'ño nga kitsjeiín takòn ngats'ií ndí ixti-la mé-ne nga kàtiyaá yije-ne nga kàtachija tje-ne. ²⁰ Tijña-ne nachrjein koi, kits'iin Moisés. Ki'ndí jè, 'ño ndaà kji isén-la. Jàn sá kisikijna'ma ni'ya-la xita jhínga-la. ²¹ K'e nga ijchò síkijna ijjin nandá, jè tsòti-la faraón kiskoétjò, kisijchá koni tsà ki'ndí ts'e. ²² Jè Moisés kiskoòta'ya ngats'ií kjoachjine xi tjin Egipto. 'Ñó ndaà kjohítsjeèn xi kis'e-la, ndaà kiichja tikoa ndaà kis'iin.

²³ Moisés, k'e nga jye tjin-la ichán nó k'oaá s'in tsi'beé-la ikon nga mejèn kiikon xita naxandá Israel xikjín. ²⁴ Moisés, k'e nga kijtseè nga ch'o tniko jngoò xita Israel xikjín, tsasiko nga kisik'en xita Egipto mé-ne nga kòjnda-ne. ²⁵ Moisés, k'oaá s'in tísikítsjeèn, maá-la tsà tímachiyaá-la jña xita Israel xikjín nga jè Moisés silkjeén Nainá

nga sùkítsajndeí; tanga jñà xita Israel mìkì kjòchiya-la. ²⁶ K'e nga komà inchijòn, Moisés kijtseè jò xita Israel xi nchikjaán-kjoò, mejèn-la kòtekjáya-la, kitsò-la: “Jñò xi 'ndsè chiba, ¿mé-ne bixkàn-ko-nò xinguiò?” ²⁷ Jè xita xi tíkjaán-ko xíkjin, k'eé kù jahitjen Moisés, kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè ko xi ixkàlè kàtsò-lè xi it'aà tsajen? ²⁸ ¿A tikoáá mejèn-lè nga sùk'en-ná koni s'ín kinik'in ngojña jè xita Egipto?” ²⁹ Moisés, k'e nga kù'nchré 'én koi, tsanga-né; ján kù kijna i'nde ñánda 'mì Madián. K'oaá s'ín tsibìjna koni jngoò xita xi kjiìn i'nde-la; jò ixti kis'e-la.

³⁰ K'e nga jye ijchò ichán nó nga tíjna Madián, Moisés, tsatsejèn jngoò-la àkjale-la Nainá xi ya síjnajiìn ni'ín ñánda títi jngoò yá na'yá ya chrañat'aà-la nindoò Sinaí, ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³¹ Moisés, k'e nga tíkotsejèn-la jè yá na'yá xi títi, tà kjòxkón-la koni s'ín tíma; k'e nga isa chrañat'aà kù kasìjna nga isa ndaà skoe, kù'nchré jta-la Nainá nga kùchja-la, kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na xita jchínga-lè, Nainá tsò-na Abraham, ko Isaac, ko Jacob.” Tanga jè Moisés tà tsatsé-né nga 'ño kitsakjòn, mìkì kitsò-ikon nga kiskoòtsejèn-la. ³³ Jè Nainá kitsò-la Moisés: “Chjaàxin xojté xi titsjayi; jè i'nde ñánda tisìjnasoìn, i'nde tsjeè-né. ³⁴ Ndaà tìbe kjo'in xi nchisíkjeiìn xita-na xi títsajna Egipto. Jyeé ki'nchrè-la nga nchihojét'aà-na; koií xá kòbitjojen-na nga sùkítsajnandiaá. Koií xá tichjà-lè, nchroboí, ján siikasén-lè Egipto.”

³⁵ Jñà xita Israel nas'ín tsachrjekàngui Moisés k'e nga kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè ko xi ixkàlè kàtsò-lè?”, tanga jè sobá Nainá kisikasén ján naxandá Egipto koni jngoò xitaxá ítjòn xi kisikítsajndeí xita Israel. Nainá kisikjeén jè àkjale xi tsatsejèn-jiìn yá na'yá xi títi. ³⁶ Jè Moisés xi tsachrjekàjiìn xita Israel ján naxandá Egipto. Nainá kisikjeén Moisés nga 'ño kjin kjoxkón kis'iìn kóhokji Egipto, ko ya Ndáchikon Inì, kóhokji ñánda nangui kixì choòn nga ichán nó chinchimaya ndiyá. ³⁷ Tijè-ne Moisés xi kitsò-la jñà xita Israel: “Nainá kochrjekàjiìn jngoò xi tì xita xinguiò-nò, jè xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an.” ³⁸ Tikoáá tijè-ne Moisés xi tsibìjnako xita naxandá Israel ya ñánda nangui kixì choòn, jè xi tsohóko àkjale ya nindoò Sinaí, jè xi tsajmeiìko xita jchínga-ná nga kisikatoya-la 'én xi kitsjaà-la àkjale; tikoáá tijè-ne xi kitjoé-la 'én-la Nainá xi síkijnakon-ná mé-ne komà kisikatoya-ná jñà 'én.

³⁹ Tanga jñà xita jchínga-ná, tsachrjenguií 'én xi kitsjaà Moisés, mìkì kisikitasòn. K'oaá s'ín kisikítsjeèn jjiìn inima-la, mejèn kù jngoò k'a-ne ján Egipto. ⁴⁰ Kitsò-la jè Aarón: “Tindaà i'nga-ná nainá xi kjiko-ná. Jè Moisés xi tsachrjekàjiìn-ná ján nangui Egipto, mìkì 'yaá mé xi komà-la.” ⁴¹ K'eé tsibíndaà jngoò xkósòn xi nainá kitsò-la xi isén-la nchraja ki'ndí kji; kisik'en cho kjotjò xi kitsjaà-la jè nchraja nga kijtseèxkón, ikjoàn tsibìjna jngoò-la s'eí xi it'aà ts'e xkósòn xi tijña tsibíndaà-ne. ⁴² Koií kjoa-la tsasit'aàxin Nainá it'aà ts'e xita Israel. Kitsjaà'nde-la nga kijtseèxkón yije ni'ño xi tjín ngajmì. K'oaá s'ín tichja jè xojòn xi kiskù jñà xita xi kùchja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jñò xi xita naxandá Israel tsajòn,
k'e nga ichán nó tsitjaàyaà ndiyá ya ñánda nangui kixì choòn,
ko kinik'eèn cho nga mejèn-nò kits'iù kjotjò-ná,
mìtsà 'an kiyaxkón-ná.

⁴³ Majin, ta saá kichijeèn ni'ya nikje-la Moloc,
ko ni'ño ts'e Renfán xi nainá 'mì-là;
jñà isén xi tijñò tsibíndaà-nò nga kiyaxkón.
Koií kjoa-la nga kochrjekàjiìn-nò i'nde tsajòn.
Ján siikasén-nò ñánda nga isa kjiìn-la Babilonia.

⁴⁴ Ya ñánda nangui kixì choòn, jñà xita jchínga-ná kis'e-la Ni'ya Tsjeè xi nikje ñánda kjiyijòya kjotixoma-la Nainá. K'oaá s'ín kisindaà koni s'ín tsatixoma-la Nainá jè Moisés k'e nga kitsò-la nga kàtindaà jngoò ni'ya koni kji isén-la ni'ya xi jye jè tsakó-la. ⁴⁵ Ni'ya tsjeè jè xi nikje, jñà xita jchínga-ná kjòngatsja; jñà xita Israel xi tjiko Josué, j'iìko ni'ya jè, k'e nga jahas'en nangui ijndé ñánda Nainá kitsjaà-la ko tsachrjekàjiìn nangui-la jñà xita

naxandá xi kj'eíí. Ni'ya jè, yaá kisijna skanda nachrjein ts'e xitaxá ítjòn xi David ki'mì. ⁴⁶ Nainá, 'ńó ndaà kisaseèn takòn David. Kò jè David mejèn-là koìndaà jngoò-là ni'ya ñánda jeya kájna Nainá xi beèxkón jña xitá tje-là Jacob. ⁴⁷ Tanga jè xitaxá ítjòn xi ki'mì Salomón, jè xi tsibíndaà jngoò-là ni'ya Nainá. ⁴⁸ Nainá xi 'ńó 'nga tíjna, mìtsà ya tíjnaya ni'ya xi xitá bíndaà. Jè xitá xi kiichja ngajo-là Nainá kitsò:

⁴⁹ Jè ngajmì, jè íxile-na ñánda otìxoma;

jè isò'nde, k'oaá ngaya-là koni jngoò ískon ñánda nchasòn ndsokoaà.

¿A komaá-nò nga kindáà jngoò-ná ni'ya ñánda siikjája? tsò Nà'èn-ná.

⁵⁰ ¿A mìtsà 'an sobà xi tsibíndaà yije tsojmì koi?

⁵¹ Jè Esteban kitsò-ìsa-là:

—Jñò, kjit'aà nachrjein, 'ńó tájaàjìin tjín inìma-nò, kò mìkiì ndaà na'ya koni s'ín jña xi mìtsà xitá-là Nainá. Kjit'aà nachrjein kondra onguí-là Inìma Tsjeè-là Nainá koni kis'iin jña xitá jchínga-nò. ⁵² Njingoò xitá xi kiichja ngajo-là Nainá xi mì kondra kii-là; kisik'en jña xitá xi j'ì kénajmì it'aà ts'e jè xitá kixi xi tjínè-là nga kjoíí. I'nde, nga jye j'ì jè xitá kixi, yaá kinìngatsja jña xitaxá nga kisik'en. ⁵³ Jñò, nas'ín it'aà ts'e àkjale-là Nainá kitjoé-nò kjotìxoma, tanga mìkiì nìkitasòn.

K'e nga k'en Esteban

⁵⁴ K'e nga kii'nchré 'én xi kiichja Esteban, 'ńó jti komà-là jjiin inìma-là, chibà-là kinenè ni'ño xi kondra ts'e Esteban. ⁵⁵ Jè Esteban, 'ńó ndaà tíjiin inìma-là Inìma Tsjeè-là Nainá. Kiskoòtsejèn ngajmì; kijtseè kjoajeya-là Nainá nga Jesús ya síjnat'aà chrja kixi-là Nainá.

⁵⁶ Kitsò Esteban:

—Tíbe-ná ngajmì nga tix'á; jè xi Ki'ndí-là Xitá tsò-là yijo-là yaá síjnat'aà chrja kixi-là Nainá.

⁵⁷ Ngats'ìi xitá koi, tsibíchoajto líká-là; ikjoàn 'ńó kiskindàya; jngoò k'a kii kóhotjín nga jahatjen Esteban; ⁵⁸ tsachrjekàjìin naxandá; kò jña xitá ndiso xi kitsját'in 'én xi kondra kii-là Esteban, yaá tsibítsajnangui ndsoko jña nikje-là ñánda síjna jngoò xitá ixti xi 'mì Saulo mé-ne nga komà tsibínè-ne ndajo nga kisik'en.

⁵⁹ K'e nga tísinè ndajo, Esteban tíchjat'aà-là Nainá, kitsò:

—Nà'èn Jesús, chjoétjoi inìma-na.

⁶⁰ Esteban tsasijna-xkó'nchi, ikjoàn 'ńó kiichja kitsò:

—¡Nà'èn, kì kindáá 'nì jé-là xitá koi!

K'e nga jye okitsò, k'en.

8

¹ Jè Saulo, nga ya síjna tìkoaá kisijngoò ikon nga kinìk'en Esteban.

Mé kjoa-ne nga jè Saulo kitsobà'ńó xitá-là Cristo

Kjòts'ia-ne nachrjein jè nga 'ńó kiitjìngui kondra-là xitá ngats'ìi xitá naxandá-là Cristo ján Jerusalén. Kóhotjín xitá-là Cristo kitsjohoba kóhokji nangui Judea kò Samaria. Tà jña tsiningui-ne xitá xi tsibíxáya-là Jesús. ² Tjín i'nga xitá xi beèxkón Nainá, jña tsibíhijìin Esteban. 'Nó kiskindàyakeè. ³ Tanga jè Saulo, 'ńó kiitjìngui kondra-là xitá naxandá-là Cristo. Xki xi ján ni'ya jahas'en nga kjo'ńó ochrje íchjín kò íchjá, ikjoàn kinís'en ndayá.

Mé xi komà ya nangui Samaria k'e nga kiichjaya 'én-là Nainá jè Felipe

⁴ Jña xitá xi kitsjohoba, xki xi ján kii nga kisika'bí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

⁵ Jè Felipe, k'e nga ijchò naxandá Samaria, yaá tsibénajmì it'aà ts'e Cristo [xitá xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁶ Jña xitá Samaria nga kjìn ma, k'e nga kii'nchré tìkoa kijtseè jña kjojkón ndaà xi kis'iin Felipe, kóhotjín, isaá ndaà kii'nchré-isa koni s'ín tsibénajmíya-là.

⁷ Kjìn xitá xi inìma ch'o-là neíí tíjìin inìma-là kjòndaà-ne. Jña inìma ch'o-là neíí, 'ńó kjindáya k'e nga bitjoiin inìma-là xitá. Tìkoaá kjìn xitá imà kjòndaà-ne xi mìkiì ma síhiníyá yijo-là kò xi tsá'yá kjoàn. ⁸ K'oaá ma-ne nga jña xitá naxandá jè, 'ńó tsja kis'e-là.

⁹ Ya Samaria tsibìjna jngoò x̄ita xi Simón ki'mì. K'e nga sa ítjòn, maá-la bíndaà. Kjìn nó kiskoònaçan-la x̄ita xi ya ì'nde-la nga chincháxkón-la nga kitsò: “An 'ñó ndaà machiya-na.”

¹⁰ Ngats'ìi x̄ita ìxti kò x̄ita jchínga, ndaà kiì'nchréñijon-la; kitsò:

—Jè x̄ita jè xi tse nga'ñó tjín-la ìt'aà ts'e Nainá.

¹¹ Koií kjoa-la nga ndaà kiì'nchréñijon-la nga jye kò kjìn nó konaçan-la nga bincháxkón-la nga 'ñó ndaà ma-la bíndaà. ¹² Jñà x̄ita, k'e nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otixoma Nainá kò ìt'aà ts'e Jesucristo xi jè Felipe túbénojímí, tsibíts'ia nga komà bautizar íchjín íchjá. ¹³ Skanda tijè-ne Simón tikoáá kòkjeiín-la; ìkjoàn komà bautizar. Ñánda tsajmeè Felipe, yaá tsajmeiìkò Simón. Tà k'oáá ma-la nga tibeè kjoxkón ndaà xi tís'ín Felipe kò kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

¹⁴ Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús xi títsajna Jerusalén, k'e nga kiì'nchré nga jñà x̄ita Samaria jyeé kòkjeiín-la 'én-la Nainá, kisikasén jè Pedro kò Juan. ¹⁵ Jñà x̄ita koi, k'e nga jye ijchò Samaria, tsibítsi'batjì jñà x̄ita xi jye kòkjeiín-la mé-ne nga tjoé-la jè Iníma Tsjeè-la Nainá. ¹⁶ Nga jè nàchrjein jè, ñi saá jngoò tjoé-la Iníma Tsjeè-la Nainá. Sà tà jè ìt'aà ts'e Na'én-ná Jesús komà bautizar x̄ita koi. ¹⁷ Jè Pedro kò Juan, k'eé tsohósòn-la tsja, ìkjoàn kitjoé-la Iníma Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Jè Simón, k'e nga kijtseè nga jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús, ósòn-la tsja jñà x̄ita, ñitoón tjoé-la Iníma Tsjeè-la Nainá, jè Simón tsibít'aà-la ton jñà x̄ita-la Cristo, ¹⁹ kitsò-la:

—An, tikoá tjii-ná nga'ñó jè, mé-ne ñita yá x̄ita-ne xi kosòn-la ndsaa tikoá tjoé-la Iníma Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Jè Pedro kitsò-la:

—ìKàtiyaàkoiì ton-lè! Ngaji, k'oáá s'ín ñikítsjiìn tsà maá bindaà-ná kjotjò xi tsjá Nainá.

²¹ Ngaji mìkiì tjí'nde-lè ìt'aà ts'e xá jè nga jè iníma-lè mì kixì tíjna nguixkòn Nainá.

²² Tikájnoi jé-lè, nga ch'o tsò ya ìjiìn iníma-lè, kì tì jé binchaàtsji-ne. Tijét'aà-la Nainá tsà koi nàchrjein-la s̄ijchàat'aà-lè jé-lè. ²³ Be-ná nga jè kjoaxìtakòn xi tíjiìn iníma-lè kò jè kjoach'o-lè mìkiì tsjá'nde-lè nga ndaà 'nì.

²⁴ Jè Simón k'eé kitsò:

—Síjét'aà-nò, titsi'ba-la Nainá xi ìt'aà ts'an mé-ne nga mì k'oá s'ín komat'ian ngats'ìi kjoa xi k'oas'ín titsa'mì-ná.

²⁵ Jñà x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús, k'e nga jye kitsjaà 'én ìt'aà ts'e Cristo tikoá tsakóya 'én ndaà-la Nainá, kiì ìjngoò k'a-ne ján Jerusalén. K'e nga chinchimaya ndiyá, kjìn x̄ita naxandá jtobá xi chja-ne Samaria tsibénojímí-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

Jè Felipe kò jngoò x̄ita Etiopía

²⁶ Xi jye komà, jngoò àkjale-la Nainá kiìchja-la Felipe, kitsò-la:

—Tisítjiìn, t'in kixii ndiyá xi bitjokàt'aà-ne Jerusalén, fijen bijchó skanda Gaza.

(Ndiyá jè, yaá fahato ya ì'nde ìt'aà xìn ñánda nangui kixì choòn.)

²⁷ Felipe, tsasítjen, kiì; ya ìya ndiyá kisatiìkjoò jngoò x̄ita x'in ts'e Etiopía xi 'ñó 'nga xá tjín-la xi jye kjòxkiì-la nga mì tì íchjín s̄iis'in-ne; tesorero tjín-la ts'e chjoón sko-la Etiopía xi 'mì Candace. Jerusalén j'ìi-ne x̄ita jè nga kiì jngo ñánda beèxkón Nainá. ²⁸ X̄ita jè, k'e nga tínchrobá-ne nangui-la, tíjnaya carreta-la; túbíxkejiìn xojoñ xi kiskii Isaías, x̄ita xi kiìchja ngajo-la Nainá. ²⁹ Jè Iníma Tsjeè-la Nainá kitsò-la Felipe:

—T'in tjingui-la carreta jè, tsjahijtakoii.

³⁰ Felipe ñitoón kiìtjingui-la, kiì'nchré-la jè x̄ita nga túbíxkejiìn xojoñ xi kiskii Isaías, x̄ita xi kiìchja ngajo-la Nainá; ìkjoàn kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A fiyaá-lè kó s'ín tíchja xojoñ xi túbixkejiìn?

³¹ Jè x̄ita etiope kitsò:

—¿Kó s'ín koma kjíya-na nga mì yá bénojímíya-na? K'eé tsibítsi'ba-la Felipe nga tsijin-jno carreta; yaá tsibìjnayako.

³² Jè Xojon-la Nainá xi túbíxkejìin ts'e Isaías tsò-né:
 Kùkò koni jngoò orrè nga kii sík'en;
 k'oaá ngaya-la koni jngoò orrè ki'ndí xi mìkii kjindáya k'e nga tísijno-la,
 k'oaá s'ín mìkii kiichja k'e nga tsatojìin kjo'in.

³³ K'e nga tsachrjekàngui xíta, mì kixi kisindaàjìin-la.
 Nga mì yá xíta tje s'e-la, niyá xi sùkítsjeèn,
 nga jè, kinik'en-né i isò'nde.

³⁴ Jè xíta etiope kitsò-la Felipe:

—T'iin kjondaà. Tènojmiya-ná yá-né xi k'oas'ín títsò-la jè Isaías; ¿a kj'eíi xíta-né, a xi tije-ne yijo-la?

³⁵ Felipe tsibíts'iaako-ne jè xojon xi túbíxkejìin xíta etiope; tsibénojmi yije-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús. ³⁶ Koni s'ín nchifiya ndiyá, ijchò jngoò i'nde ñánda tjin nandá, kitsò xíta etiope:

—I'nde jè, tjin nandá; ¿a mìtsà ndaà s'e tsà s'iaàn bautizar yijo-na?

³⁷ Felipe kitsò-la:

—Tsà koó inima-lè nga ndaà mokjeín-lè koma-né.

Xíta jè kitsò:

—Mokjeín-na nga Jesús, jè xi Cristo xi Ki'ndí-la Nainá.

³⁸ Kò kitsjaà okixi nga tsasíjna carreta, ikjoàn tsitajen ingajò, jahas'en-jìin nandá, jè Felipe kis'iin bautizar. ³⁹ K'e nga jye itjokàjìin-ne nandá, Felipe, tà nitoón kichijà; jè Inima Tsjeè-la Nainá kùkò; mì tì kii kijtseèxkon-ne xíkjin; tanga jè xíta etiope, k'e nga tífi ya ndiyá, tsjaá jchán tjin-la. ⁴⁰ Jè Felipe k'e nga kjòchiya-la jye ya tjna naxandá Azoto; xki xi ján naxandá tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo skanda k'e nga ijchò naxandá xi 'mì Cesarea.

9

*Kós'ín komà k'e nga jè Saulo kòkjeín-la it'aà ts'e Cristo
 (Hechos 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Saulo, xki xi ján i'nde bincháxkón-la xíta xi kota'yàt'aà-la Cristo nga mejèn-la sùk'en. K'oaá ma-ne nga kiikon jè no'mii ítjòn, ² nga kisijé-la xojon xi tjin-la nga'ño xi k'oa ts'e jña ni'ya ingo sinagoga ján Damasco, mé-ne nga koma tsobà'ño-ne xíta íchjín kò íchjá xi fít'aà-la jè ndiyá xitse-la Cristo; ikjoàn kjinchrobàkò Jerusalén nga sùkítsajna ndayá. ³ K'e nga nchifiya ndiyá nga jye kjòchrañàt'aà-la naxandá Damasco, tà nitoón kjòhiseèn jngoò itjandii-la jngoò ni'ín xi inchrobà-ne ngajmii. ⁴ Jè Saulo kiskaàjndoòt'aà nangui, ikjoàn kii'nchré-la 'én xi kiichjajìin isén xi kitsò:

—Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjingui kondra-ná?

⁵ Saulo kitsò:

—¿Yá-né ngaji, Na'èn?

Jè xi tíchja kitsò:

—'An-ná Jesús xi tì'mìtjingui kondra-ná. Tijjii tìyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.

⁶ Saulo, tsí tsatsé-né; tsí ndaà kitsakjòn; k'eé kitsò:

—Na'èn, ¿mé xi mejèn-lè nga 'an s'iaàn?

Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tisítjìin, títjás'en-jìin naxandá; yaá s'enojmi-lè mé xi s'iin.

⁷ Jña xíta xi tjiko Saulo, tà kisinchaà-né nga 'ño kitsakjòn; kii'nchré-la jè xi tíchja tanga mìkii kijtseèxkon yá xi tíchja. ⁸ Jè Saulo, tsasítjen-t'aà-ne nangui, tanga k'e nga kiskíx'á xkon mì tì kii kjòtsejèn-la. Tà jña xíta xi tjiko kitsobàt'aà, kùkò ján Damasco. ⁹ Ján naxhrjein tsibijna nga mì tì kii kotsejèn-la; nímé xi kiskine tjiko nímé xi kits'iì.

¹⁰ Ya naxandá Damasco tíjna jngoò xità xi kota'yàt'aà-la Cristo xi 'mì Ananías; Nainá kiichja-la nga tsatsejèn jngoò-la kjoa koni tsà nijñá tí'biì-la, kitsò-la:

—¡Ananías!

Kiichja Ananías kitsò:

—¿Mé-ne Na'èn? ¿Mé xi mejèn-lè?

¹¹ Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tísítjiiin, t'in jè calle xi 'mì Calle Kixi, ya ni'ya-la Judas; ya tinchátsji jngoii xità xi 'mì Saulo xi ya i'nde-la Tarso. I'ndeji, tíbítsi'ba-né. ¹² Saulo jyeé kòbeè jngoò kjoa koni tsà nijñá tí'biì-la xi tsò: jngoò xità xi 'mì Ananías kòbijchókon nga kòhósòn-la tsja nga kòmandaà ijngoò k'a-ne xkon.

¹³ Ananías, k'e nga kiì'nchré kitsò:

—Na'èn, tíjiin-na, kjin xità jye tsibénojmi-na nga 'ñó ch'o kjoàn xità jè; jè-né xi 'ñó tibeètoòn xità tsiji ján Jerusalén. ¹⁴ I'ndeji koií xá j'ii-ne skanda ijndé, tjín-la okixi it'aà ts'e no'miì ítjòn nga tsoba'ño ngats'ii xità xi mokjeiín-la it'aà tsiji.

¹⁵ Nainá kitsò-la Ananías:

—Tich'oín xità jè; xó jaàjiin-na; k'oaá s'ín kochjeén-na nga jè kichjaya it'aà ts'an nga títsa isò'nde nguixkon ngats'ii xità xi mìtsà xità judío kò xitaxá ítjòn-la, tikoá jñá xi xità Israel. ¹⁶ Aán kokoò yije-la kjo'in xi 'ñó tse sikkjeiín xi kjoa ts'an.

¹⁷ Ananías kiì ñánda tíjna Saulo; jahas'en ni'ya. Tsohósòn-la tsja, kitsò-la:

—'Ndsè Saulo, jè Na'èn-ná Jesús xi kiichja-lè ya iya ndiyá k'e nga tjinchroboí, jè kàsikasén-na nga kotsejèn ijngoò k'a-lè tikoá sijiin inima-lè Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Saulo, nitoón kitjaàxìn-la xkon xi koni kjoàn chrjoa ton-la tìn. Ikjoàn kjòtsejèn ijngoò k'a-la. K'eé tsasítjen, ikjoàn komà bautizar. ¹⁹ Saulo, tsakjèn; ikjoàn kis'e ijngoò k'a-la nga'ño. Tsibìjnako chiba nachrjein jñá xità xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna Damasco.

Kós'ín komà nga jè Saulo kiichjaya 'én-la Cristo

²⁰ Saulo, nitoón tsibíts'ia nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús ya ngats'ii ni'ya ingo sinagoga nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá. ²¹ Ngats'ii xità xi kiì'nchré-la tà kjòxkón-la; kitsò-la xikjín:

—¿A mìtsà jè xità jè xi tsangatjingui-la xità ján Jerusalén, jñá xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús? ¿A mìtsà tikoá koií xá j'ii-ne ijndé nga ndayá kjiko yije xità koi, ikjoàn sùngatsja no'miì ítjòn?

²² Tanga Saulo, isaá 'ñó tse nga'ño tísijiin inima-la nga chjaya. Jñá xità judío xi títsajna Damasco, skanda mì tì kiì beè-ne kós'ín sikkítsejèn koni s'ín tsakóya Saulo nga nguì 'én kixi-né nga Jesús, jè xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Saulo tsanga-la xità judío

²³ Nga jye komà kjin nachrjein, jñá xità judío, tsajoóya-ne nga sikk'en Saulo. ²⁴ Tanga jè Saulo kiì'nchré koni s'ín tsajoóya-ne nga jñá xità judío, kò nachrjein kò nitjen kisikinda, tsibítsajnajto xotjoa-la naxandá nga mejèn-la sikk'en. ²⁵ Tanga jñá xità-la Saulo, k'e nga jñó, kiiko, kisikijnaya jngoò nisiyá xi je kji; ikjoàn kiskinìs'en-kjá ñánda tix'á chiba jè chrjó xi tjíndiì-la naxandá kò yaá kiskinìjen-jno jè chrjó, mé-ne komà tsanga-ne.

K'e nga tsibìjna Jerusalén jè Saulo

²⁶ Saulo, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén, mejèn-la nga ya koahijtako jñá xità xi kota'yàt'aà-la Cristo, tanga ngats'ii xità koi, tà kitsakjòn-la, nga mìkiì kòkjeiín-la tsà kixi kjoa nga tikoá ya kota'yàt'aà-la Cristo. ²⁷ Tanga jè Bernabé k'eé kiiko ñánda títsajna xità xi tsibixáya-la Jesús. Tsibénojmi-la nga jyeé jahatjìya-la k'e nga kijtseè Na'èn-ná Jesús nga kiichja sobà-la ya iya ndiyá k'e nga tífi Damasco; tikoáá tsibénojmi-la nga ján Damasco 'ñó ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús, mìkiì kitsakjòn. ²⁸ Saulo, yaá tsibìjnako jñá xità xi tsibixáya-la Jesús; yaá tsajmeiiko Jerusalén. Mìkiì kitsakjòn nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús. ²⁹ 'Nó kiichjako jñá xità judío xi 'én griego chja nga tsajoókjoòkò xikjín; tanga jñá xità koi

tsohótsji'nde-la kó s'ín s̄ik̄o nga mejèn-la s̄ik̄'en Saulo. ³⁰ Jñà x̄ita xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiìk̄o Saulo ján Cesarea, ikjoàn kisikasén skanda ján Tarso.

³¹ Ngats'ìi x̄ita naxandá-la Cristo, 'nchán tsibítsajna kóhótjín naxandá xi chja-ne nangui Judea, Galilea k̄o Samaria; ni t̄i mé kjoas̄i kis'e-ne. Kis'e-isa-la nga'ño ts'e inima-la nga isa ndaà kijtseèxkón Nainá; jè Inima Tsjeè-la Nainá isa ndaà tsasik̄o nga isa kjìn komà x̄ita-la Cristo.

Kós'ín komà k'e nga kjòndaà-ne Eneas

³² Jè Pedro, k'e nga tsajmeèsòn i'nde koi, t̄ikoaá kiìkon x̄ita-la Cristo xi t̄itsajna ya naxandá Lida. ³³ Ya t̄ijna jngoò x̄ita xi 'mì Eneas; jyeé t̄jín-la jìin nó nga kijna xk'én, mìkiì ma síkjaníyá yijo-la. ³⁴ Pedro kitsò-la:

—Eneas, jè Jesucristo t̄isindaà-lè. T̄isítjìn, tixkóyi nijñaà-lè.

Eneas, n̄itoón tsasítjen. ³⁵ Ngats'ìi x̄ita xi t̄itsajna ya naxandá Lida k̄o Sarón, kijtseè Eneas nga tsajmeè-ne, ikjoàn kòkjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús.

K'e nga jaáya-la Dorcas it'aà ts'e kjoabiyaà

³⁶ Ya naxandá Jope t̄ijna jngoò chjoón xi kota'yat'aà-la Cristo: Tabita 'mì. Jè 'én griego, Dorcas 'mì. [Jè 'én tsaján, Naxín tsò-ne.] Chjoón jè, 'ño ndaà x̄ita, t̄ikoaá ndaà síchjât'aà-la x̄ita ima. ³⁷ Jñà naxrjein koi, chjoón jè, kjòxk'én koa k'en. K'e nga jye kisihingáya, kiìk̄o, kisikájnyaya ni'ya xi ma-ne jò piso. ³⁸ Jè naxandá Lida yaá kijnat'aà chraña-la Jope. Jñà x̄ita xi kota'yat'aà-la Cristo kiì'nchré nga ya t̄ijna Lida jè Pedro. Kisikasén jò x̄ita x'ín xi kiì k̄itsi'ba-la, kitsò-la:

—Kì n̄ikachrjein-jèn, n̄iton nchrobáchón-nájen.

³⁹ Pedro, k'e nga kiskaat'aà-la okixi, n̄itoón tsasítjen; tsobáhjtako x̄ita koi. K'e nga ijchò Jope, kiìk̄o ñánda kijna mik'en; jahas'en ni'ya. Ngats'ìi íchjín ka'àn xi t̄itsajna ijchò kinchat'aà-la Pedro nga kjindáya; tsakó-la x'ió k̄o nachro xi tsibindaà Dorcas k'e nga t̄isa t̄ijnakon. ⁴⁰ Pedro tsachrje yije ni'ya jñà x̄ita koi; ikjoàn tsasìxkó'nchi, kiìchjat'aà-la Nainá; k'eé kiskoò'an jè mik'en, kitsò-la:

—¡Tabita, t̄isítjìn!

Jè mik'en, kiskix'angui-ne xkon. K'e nga kijtseè Pedro, tsibijna kixi. ⁴¹ Pedro kitsjaà-la tsja, kisikasítjen; ikjoàn kiìchja-la x̄ita-la Cristo k̄o jñà íchjín ka'àn; tsakó-la Dorcas nga t̄ijnakon-né. ⁴² Kjoa jè, ki'ya yijeé-la kóhokji Jope; kjìn x̄ita kòkjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ⁴³ Jè Pedro, kjìn naxrjein tsibijna ya Jope, ya ni'ya-la x̄ita xi 'mì Simón chjinechrjoa.

10

K'e nga jè Cornelio kiìchja-la Pedro

¹ Ya naxandá Cesarea tsibijna jngoò x̄ita xi 'mì Cornelio, jè xi x̄ita sko-la ts'e soldado xi jngoò sindo ma-ne xi ya chja-ne xi 'mì Italiano. ² Jè Cornelio, ngats'ìi x̄ita ni'ya-la, ndaà beèxkón Nainá, t̄ikoaá tsakjón-keè Nainá. Ndaà síchjât'aà-la jñà x̄ita ima xi ni mé t̄jín-la. Kjit'aà naxrjein bítsi'ba-la Nainá. ³ Jngoò naxrjein, ijchò-la tsà xi jàn nga nguixòn, tsatsejèn jngoò-la kjoa koni tsà nijña tí'biè-la nga jahas'en jngoò àkjale-la Nainá ya ni'ya ñánda t̄ijna; kitsò-la:

—¡Cornelio!

⁴ Jè Cornelio, k'e nga kiskoò'an àkjale, tà kitsakjòn-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè na'èn?

Jè àkjale kitsò:

—Jyeé ijchò kaat'aà-la Nainá jè kjoa bítsi'ba-lè k̄o kjoa nga n̄ichjât'aà-la x̄ita ima xi ni mé t̄jín-la. Jè Nainá ndaà sasén-la. ⁵ T̄ikasín x̄ita-lè ján naxandá Jope; k̄atikjaá Simón xi t̄ikoa Pedro 'mì. ⁶ Ya t̄ijna ni'ya-la x̄ita xi t̄ikoa Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandù ndáchikon. Jè keènojmi-lè mé xi s'jìn.

⁷ K'e nga jye kii-ne àkjale-la Nainá xi tíchjako Cornelio, kiichja jò-la xita chi'nda-la koa jngoò soldado xi ndaà beèxkón Nainá xi ya síxát'aà-la. ⁸ K'e nga jye tsibénojmí yije-la ngats'ìi kjoa xi kii'nchré, ìkjoàn kisikasén ján naxandá Jope.

⁹ K'e nga komà nchijòn, ijchò-la tsà nchisen, jña xita koi, jyeé kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jope. Tijè-ne hora jè Pedro, tsijin isò'nga ni'ya nga kii kítsi'ba-la Nainá. ¹⁰ Pedro, jyeé 'ño kjòhojò-la; mejèn-la nga kòkjen, tanga tíkoñaá-la, k'eé tísindaà tsojmì xi skine; tsatsejèn jngoò-la kjoa koni nijná tí'biì-la. ¹¹ Kijtseè nga tixá ngajmii; inchrobàjen jngoò nikje skanda it'aà nangui xi 'ño teè kji, tjít'aà'ño nga ñijòn chrjangui-la. ¹² Jè nikje, yaá títsajna yije cho xi tjín i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko ko jña cho xi bifejno yijo-la nangui, ngats'ìi cho xi tjín-la jngaá xi tjíma ijùn isén. ¹³ Jè Pedro kii'nchré jngoò 'én xi kitsò-la:

—Pedro, tísítjiiin, tik'in cho koi, chinii.

¹⁴ Kitsò Pedro:

—Na'èn, majin; ni saà jngoò k'a tsojmì tjé kinee xi xkón tjín it'aà ts'e kjotíxoma.

¹⁵ Pedro, ijngoò k'a kii'nchré 'én xi kitsò-la:

—Tsojmì xi Nainá jye kisitsjeè nga ma chjine, kì tsojmì tjé 'mì-la.

¹⁶ Jè kjoa ts'e nikje, jàn k'a okomà. Ìkjoàn tsijin ijngoò k'a-ne ján ngajmii. ¹⁷ Pedro, tísíkitsjeèn kó tsòya-ne jè kjoa xi kijtseè. Tik'eé-ne ijchò kinchajto xotjoa ni'ya jña xita xi kisikasén Cornelio nga jye kiskònangui ñánda-ne ni'ya-la Simón. ¹⁸ Kiskònangui, a yaá tjina jngoò xita xi Simón 'mì, tikoá tjít'aàsòn 'ín-la nga Pedro 'mì. ¹⁹ Jè Pedro, tákó k'eé tísíkitsjeèn jè kjoa xi kijtseè, jè Injima Tsjeè-la Nainá kitsò-la:

—Jàn ma xita xi jì ótsji-lè. ²⁰ Tísítjiiin, titjojiin, kì jò 'beé-la takoìn nga 'mikoii; jña xita koi, 'aán kásikasén.

²¹ Jè Pedro inchrobàjen ñánda 'ncha xita xi kisikasén Cornelio, kitsò-la:

—'An-ná xi binchaàtsji-ná; ¿mé xá xi kòf'i-nò?

²² Jña xita koi kitsò:

—Jè kisikasén-najen xita sko-la soldado xi 'mì Cornelio, jngoò xita kixi xi ndaà beèxkón Nainá, tikoá jè, ndaà yaxkón it'aà ts'e naxandá Israel. Jngoò xó àkjale-la Nainá k'oa kitsò-la nga ngaji skinikjaá-lè nga k'óin ni'ya-la mé-ne nga kénnojmíya-la 'én xi jì tìhokooyi.

²³ Jè Pedro kisikas'en ni'ya-la; yaá kisikjáyako jngoò nitjen. Xi komà nchijòn, kiiiko xita koi; tikoáá tsobáhijtakò i'nga xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo xi títsajna ya Jope.

²⁴ Xi komà nchijòn ijchò Cesarea; jyeé tíkoña jè Cornelio; jyeé títsajna xita xíkjin ko amigo-la xi ndaà óko xi xó kisikí'nchré-ne. ²⁵ K'e nga jye ijchò Pedro, jè Cornelio itjo ni'ya nga kisihixat'aà; tsasìxkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. ²⁶ Tanga jè Pedro kisikasítjen, kitsò-la:

—Tísítjiiin; 'an, tikoáá ta xita-ná koni ngaji.

²⁷ Jè Pedro, nga tíhóko Cornelio, jahas'en ni'ya; kijtseè nga 'ño kjin ma-ne xita xi ya títsajna. ²⁸ Pedro kitsò-la:

—Jño, tíjiin-nò nga jña xita judío mikii tjí'nde-la nga jña xita xi xìn i'nde-la sijnásòn-ko, mikii ma kjoas'en ni'ya-la xi mìtsà xita judío. Tanga Nainá tsibénojmíya-na nga nijngoò xita xi koma xán-la: jño, taxki xita-nò ko xita tjé-nó nga nguixkon Nainá. ²⁹ Koi kjoa-la k'e nga ijchò nokjoà-ná, mikii kisitájaajña, nitóon inchrobà. Jè xi kjònanguia, ¿mé xá xi nokjoà-ná?

³⁰ Cornelio kitsò:

—Tjín-la ñijòn nachrjein, tijè-ne hora jè nga xi jàn nga nguixòn, k'e nga tíchjàt'aà-la Nainá i ni'ya-na, tà nitóon tsatsejèn jngoò xita xi tsasijna nguixkoaàn; 'ño ote kji nikje-la.

³¹ Kitsò-na: “Cornelio, jè kjoa bítsi'ba-lè jye kina'ya-la ko jye ki'ya-la nga nguixkon Nainá koni s'ín nìchjàt'aà-la xita ima xi nì mé tjín-la. ³² Tikasin xita-lè ján naxandá Jope, kàtikjaá Simón xi tikoá Pedro 'mì. Ya tjina ni'ya-la xita xi tikoá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandi ndáchikon.” ³³ K'oaá komà-ne nga niton kiskinikjaá-lè. Ndaà

kà'nè-ne nga kànchroboì. Kóhòtjín-jen íf títsajna-jen nga nguixkòn Nainá mé-ne nga kìná'ya yije-jen mé okixi xi kitsjaà-lè Nainá nga kénajmí-nájen.

K'e nga kiichja Pedro ya ni'ya-la Cornelio

³⁴ Pedro tsibíts'ia nga kiichja, kitsò:

—Kixijí kjoa, tíbe-ná nga Nainá mìkii faájiin nita yá xita-ne, tà ngàsòn fiko yije. ³⁵ Nainá kjoétjò-né nita yá xita-ne nita ñánda-ne i'nde-la xi beèxkón Nainá xi tikoá s'ín kjoakixi. ³⁶ Nainá kisikasén 'én-la ya naxandá Israel; tsibénojmiya-la 'én ndaà-la nga 'nchán kitsajnakoaá Nainá it'aà ts'e Cristo, jè xi otíxoma-la ngats'ii xita xi tjín isò'nde. ³⁷ Jñò, ndaà tíjiin-nò koni s'ín komà kóhokji nangui-la xita judío, kjòts'ia-ne i'nde Galilea k'e nga jye kiichjaya Juan xi kjoa ts'e bautismo. ³⁸ Tíjiin-nò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, Nainá xó jaàjiin-ne nga kitsjaà-la Inima Tsjeè-la kò nga ñó. Nita ñánda-ne nga tsajmeè Jesús, ndaà tjín kjondaà xi kis'iin; kisindaà-ne xita xi kjo'in nchisíkjeiin it'aà ts'e xita neí. Koií k'oas'ín kis'iin-ne nga jè Nainá tíjnako. ³⁹ K'oaá ma-ne bènojmi-jen nga xkoón ki'ya-najen ngats'ii kjondaà xi kis'iin Jesús ya nangui-la xita judío kò Jerusalén. K'e nga komà iskan, jña xita kisik'en Jesús, tsibítjohónguit'aà krò. ⁴⁰ Tanga nga ijchò jàn nachrjein Nainá kisikjaáya-la kò k'oaá s'ín kis'iin nga kiyaxkon ñngoò k'a-la nga jye jaáya-la. ⁴¹ Mìtsà ngats'ii xita naxandá kijtseèxkon, tà ngajen-nájen xi xó kjòtseé kitjaàjiin-najen mé-ne nga koma kénajmí-jen xi it'aà ts'e, ngajen-nájen xi chichiko-jen tikoá ki'yòko-jen k'e nga jye jaáya-la. ⁴² Jè Jesús tsibít'in-najen nga kínokjoaya-jen kò kénajmí kixi-lajen xita naxandá nga jè Jesús, k'oaá s'ín kisikijna Nainá koni xitaxá ítjòn nga jè bíndaàjiin-la xita xi títsajnakon kò xi jye k'en. ⁴³ Ngats'ii xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín tsjá 'én nga ngats'ii xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo, it'aà ts'e-né nga jchat'aà-la jé-la.

K'e nga kitjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá jña xi mìtsà xita judío

⁴⁴ Tákó tik'eé tíchja isa Pedro, ngats'ii xita xi nchi'nchré-la itjojen-nè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁵ Jña xita judío xi tjiko Pedro [xi tikoá jye mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo], tà k'oaá komà-la k'e nga kijtseè nga jña xi mìtsà xita judío, tikoá ndaà itjojen-nè jè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Nga kii'nchré-la nga chja xi kj'eji 'én, tikoá chjat'aà-la Nainá nga 'ñó jeya síkijna. ⁴⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Mì-la kii koma kichakjáya-la jña xita koi nga koma bautizar nga jyeé kàtjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá koni s'ín kitjoé-ná jña.

⁴⁸ Jè Pedro kitsjaà okixi nga koma bautizar xita koi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Ikjoàn jña xita tsibítsi'ba-la Pedro nga kàtijnako chiba nachrjein isa.

11

Mé 'én xi kiichja Pedro nga tsibénojmi-la xita naxandá-la Cristo ján Jerusalén

¹ Jña xita xi tsibixáya-la Jesús kò xita xikjín xi 'ndse jóó it'aà ts'e Cristo xi títsajna nangui Judea, kii'nchré nga jña xi mìtsà xita judío tikoáá jye kòkjeiin-la 'én-la Nainá. ² Jña xita judío xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo tsohótiko Pedro, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén.

³ Kitsò-la:

—¿Mé-ne ya kii-ne ni'ya-la xi taxki xita xi mìtsà xita judío, skanda yaá chichikoji?

⁴ Jè Pedro k'eé tsibíts'ia nga ndiyá ndiyá tsibénojmi yije-la koni s'ín komà'in; kitsò-la:

⁵ —K'e nga tíjnaa ján naxandá Jope, nga tíchjät'aà-la Nainá, tsatsejèn jngoò-na kjoa koni tsà nijña tí'biil-na, jngoò nikje kijtseè xi 'ñó te kji, tíj'ñó nga ñijòn chrjangui-la xi ngajmii inchrobàjen-ne, j'ii skanda ñánda tíjnaa. ⁶ K'e nga kiskoòtsejèn-la, ndaà kijtseè nga títsajnaya cho xi tjín i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko kò cho ts'en xi tjín jjiin ijña, kò cho xi bifejno yijo-la nangui, ngats'ii cho xi jngaá tjín-la xi tjímajin isén. ⁷ Ki'nchré jngoàà 'én xi kitsò-na: “Pedro, tísitjiin, tik'iin cho koi, chinii.” ⁸ An kixan-la: “Majin Na'èn, 'an, ni saà jngoò k'a tsojmi tjé kínee xi xkón tjín it'aà ts'e kjotíxoma.” ⁹ Xi ma-ne jò k'a, ñngoò k'a kiichja-na ján ngajmii kitsò-na: “Tsojmi xi Nainá jye kisitsjeè nga ma

chjine, kì tsojmì tjé 'mì-la.” ¹⁰ Jè kjoa koi, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin yije ìjngoò k'a-ne ján ngajmì. ¹¹ Tjìe-ne hora, jàn xita ijchò kátsji-na ya ni'ya ñánda tjina xi ján inchrobà-ne Cesarea xi xó kisatixá-la. ¹² Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-na: “Tikoji xita koi; kì jò beè-la takoin nga tsjáhihtakoi; tikoáá tsobáhihtako-na jña xita 'ndsè xi joón ma-ne xi ì títsajna; ijchò-jen ya ni'ya-la jè xita xi kiskinikjaá-na, ikjoàn tsitjaàs'en-jen ni'ya-la.” ¹³ Xita jè tsibénojmí-najen nga jngoò xó àkjale kijtseè ya ni'ya-la xi kitsò xó-la: “Tikasín xita ján naxandá Jope nga kàtikjaá jè xita xi 'mì Simón xi tikoá Pedro 'mì. ¹⁴ Jè tsjá-lè 'én nga kítjokájñoò kjo'in kjoa ts'e jé-nò, ngaji kò ngats'ii xita ni'ya-lè.” ¹⁵ K'e nga tsibíts'ia nga tsibénojmí-la, jè Inima Tsjeè-la Nainá, ñitoón itjojen-nè jña xita koi koni s'in komát'iaán jña nga sa tàts'en-la kjoa. ¹⁶ K'eé tsibítsjeèn-na koni s'in kitsò Na'èn-ná Jesús nga kitsò: “Jè Juan, nandá kis'iin-ne bautizar, tanga jño, koó Inima Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.” ¹⁷ Tsà Nainá k'oas'in sasén-la nga tikoá tsjá kjojtò-la jè Inima Tsjeè-la koni s'in kitsjaà-ná jña k'e nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ç'an, mé-ne kondra kótijna-la Nainá?

¹⁸ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jyò tsibítsajna. Jeyaá kisikíjna Nainá, kitsò:

—Kixií-la kjoa nga jña xi mìtsà xita judío, tikoá tsjá-la kjondaà Nainá mé-ne nga sikkájno-ne jé-la kò mì tì jé kohótsji-ne mé-ne nga s'e-la kjoabinachon ts'e inima-la!

K'e nga kinikasén Bernabé ján naxandá Antioquia

¹⁹ K'e nga jye k'en Esteban, jña xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús kitsjohoba, koi kjoa-la nga 'ño kùtjinguikeè xita. Tjín xi kiì ján nangui Fenicia kò Chipre kò naxandá Antioquia. Xita koi, k'e nga ijchò i'nde koi, tsibénojmí-la 'én-la Cristo jña xita judío xi ya títsajna tanga xi taxkì xita, majìn. ²⁰ Jña xita xi kitsjohoba, tjín i'nga xi ján i'nde-la nangui Chipre kò naxandá Cirene. K'e nga ijchò ya naxandá Antioquia tikoáá tsibénojmí-la jña xita xi mìtsà xita judío 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús xi otíxoma-ná. ²¹ Nainá kitsjaà-la nga'ño; kjin xita koi kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, jahatjia-la kjoátsjeèn-la, kiìt'aà-la Na'èn-ná.

²² Jña xita naxandá-la Cristo xi títsajna Jerusalén kiì'nchré koni s'in tíma ján Antioquia. Kisikasén jè Bernabé. ²³ Bernabé, k'e nga ijchò Antioquia, kijtseè nga jè Nainá ndaà tíschikon-t'in xita koi. Tsja jchán komà-la. K'eé isa ndaà tsibít'in yije-la nga kò inima-la isa ndaà kàtjìt'aà-la Na'èn-ná. ²⁴ Jè Bernabé, 'ño ndaà xita; ndaà tíjìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; tikoáá ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'in komà-ne nga isa kjin xita jahas'en-t'aà-la Na'èn-ná Jesús.

²⁵ Nga komà iskan, Bernabé kiì ján Tarso nga kiì kátsji Saulo. ²⁶ K'e nga jye kisakò-la, kiìkò ján Antioquia. Jngoò nó tsibítsajnako jña xita naxandá-la Cristo; koi xá kis'iin nga kjin xita tsakóya-la. Yaá kisit'aà 'in ítjòn nga xita-la Cristo 'mì ngats'ii xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

²⁷ Nachrjein koi ijchò i'nga xita xi kiìchja ngajo-la Nainá ján Antioquia xi inchrobà-ne Jerusalén. ²⁸ Jngoò xita xi 'mì Agabo, tsasijna kixi, kiìchja nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tsibít'in-la, kitsò nga títsa isò'nde kjinchrá 'ño kjoí. 'Én jè, k'oaá s'in tsitasòn k'e nga tsibìjna xitaxá ítjòn ján Roma jè xi 'mì Claudio. ²⁹ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna Antioquia tsajoóya-ne nga sikkasén-la nga'ño xita xíkjin xi títsajna nangui Judea koni kji bijchó nga'ño-la nga jngoò ìjngoò. ³⁰ Koni s'in tsajoóya-ne, k'oaá s'in kisikitasòn. Jè Bernabé kò Saulo, kiìkò kjojtò jè ján nangui Judea nga kisìngatsja jña xita jchínga xi tjín-la xá ts'e naxandá-la Cristo.

12

Kó s'in komà nga itjo ndayá Pedro

¹ Tijnà-ne nachrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kitsjaà okixi nga kitsobà'ño i'nga xita naxandá-la Cristo mé-ne nga koma skoetoòn-ne. ² Tsatixá nga kichá ndojò kisik'en-ne Jacobo, 'ndse Juan. ³ Jè Herodes, k'e nga kijtseè nga tsja komà-la jña xita

judío nga jye k'en Jacobo, ikjoàn kitsobà'ño Pedro jè nachrjein k'e nga bitjo s'eí nga kjèn inchrajín xi tsjìn-la ña'yo san. ⁴ Kiskinìs'en ndayá. Chrj'oòn jngoò soldado kisikinda ya iya ndayá; ñijòn kisikinda nga indiaà indiaà. Kjohítsjeèn-la Herodes, jè-né k'e nga jye kjoehet'aà s'eí Paxko kochrje ndayá mé-ne jña xita naxandá tsjá 'én nga kijá Pedro. ⁵ Jè Pedro, ndaá tímakinda iya ndayá; ko jña xita naxandá-la Cristo, mìkiì jyò tsibìtsajna nga 'ño ndaà nchisjèt'aà-la Nainá it'aà ts'e Pedro.

⁶ Jè nachrjein k'e nga mejèn-la Herodes nga siingatsja xita naxandá jè Pedro, tijè-ne nitjen, kijjinafè'nchò osen-la jò soldado; jò na'ño kichá cadena tjit'aà'ño-ne; jña soldado xi i'nga yaá nchisikinda xotjoa ndayá. ⁷ Tà nitóón tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá ya iya ndayá; kjohiseèn yije kòhokji; jè àkjale kishiniyá-la Pedro nga kisikjaá-la; kitsò-la:

—jNiton tisítjin!

Jña na'ño kichá cadena xi tjit'aà'ño-ne tsja Pedro chixòt'aà nangui. ⁸ Jè àkjale kitsò-la:

—Chikjeí nikje-lè, tsjayi xojté-lè.

Jè Pedro, k'oaá s'ín kis'iin. Ikjoàn kitsò àkjale:

—Chikjeí nachrokisòn-lè, nchrobátjingui-ná.

⁹ Pedro itjo tjingui-la jè àkjale; mìkiì machiya-la tsà kixíi kjoa xi tísiko àkjale; jè Pedro k'oaá ma-la koni tsà nijña tí'biì-la. ¹⁰ Jahat'aà-la jè soldado xi síjna ítjòn, tikoá jahat'aà-la xi ma-ne jò; k'e nga ijchò xotjoa-la ndayá xi nguì kichá nga jye bitjoaá calle, tà tajngoò kitáx'a; ikjoàn itjo; tsato'nchò jngoò calle; tà nitóón kichijá jè àkjale; jè Pedro, tajngoò kisasijna. ¹¹ Jè Pedro, k'eé ndaà kjòchiya-la nga kixi kjoa xi tímat'in, kitsò:

—Kixíi kjoa, mokjeiín-na nga Nainá kàsikasén àkjale-la nga kàsíkijnandeíi-na it'aà ts'e Herodes kò ngats'iì kjoa xi ch'o tjin xi nchikofña-la xita judío nga siìko-na Herodes.

¹² Jè Pedro, k'e nga ndaà kjòchiya-la kjoa koi, kiì ni'ya-la María, nea-la Juan xi tikoá Marcos 'mì. Ya ni'ya jè, kjìn xita chixofña xi nchibítsi'ba-la Nainá. ¹³ Kiìchja, kisikjane xotjoa-la ni'ya; k'eé itjo katsejèn jngoò tsòti xi 'mì Rode nga mejèn-la skoe yá-né xi tíchja. ¹⁴ K'e nga kiì'nchré jta-la nga jè Pedro xi tíchja, tsja jchán komà-la skanda mì ti kiì kiskíx'a-la xotjoa ni'ya; ta saá tsangachikon iya ni'ya; kisikí'nchré ñánda títsajna xíkjin nga jè Pedro síjnajto xotjoa ni'ya. ¹⁵ Jña xita xíkjin kitsò-la:

—jSká-lè!

Tanga jè tsòti tákó k'oaá tsò nga kixíi kjoa jè Pedro xi tíchja. Tanga jña xita kitsò-la:

—Jè-la àkjale-la.

¹⁶ Jè Pedro, tákó tíchja-ne, síkjane xotjoa ni'ya. K'e nga kiskíx'a-la xotjoa ni'ya, kijtseèxkon nga jè Pedro; jña xita xíkjin, tà kjòxkón-la. ¹⁷ Kiskimittjen tsja Pedro nga kitsò-la jyò títsajnaà; ikjoàn tsibénojmi-la kó s'ín komàt'in nga Nainá tsachrje-ne ndayá. Kitsò-la:

—K'oaá s'ín ténajmí-là jè Jacobo kò xita xinguiá xi i'nga.

Ikjoàn itjo ni'ya; xìn i'nde kiì.

¹⁸ K'e nga kis'e isén ngats'iì soldado xi nchisikinda, mì tà k'oaá kji kjoasiì kis'e-la nga mìkiì tíjin-la kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro. ¹⁹ Jè Herodes kitsjaà okixi nga tsohótsji Pedro tanga mìkiì kisakò-la. K'e nga jye kiskònangui-la ngats'iì soldado xi kisikinda, jña kiskaànè-la nga tsjìn Pedro; ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtiyaa jña soldado. Herodes itjokàjin ya Judea. Ján kiì kijna naxandá Cesarea.

²⁰ Herodes kjoasií tjin-la kò xita naxandá Tiro kò Sidón. Xita naxandá koi, tsajoóya-ne nga inchrobàkon Herodes. Tanga ítjòn ndaà tsajoóko Blasto xi tikoá xá tjin-la ya ni'ya-la Herodes xi xitaxá ítjòn tjina. Kò jè Blasto kiìchjatji naxandá koi nga kàtas'e kjoa'nchán. Koi k'oaas'ín kis'iin-ne jña naxandá koi, nga ya nangui-la Herodes otse tsojmì xi kine.

²¹ Jè nachrjein k'e nga chixofña xita nga kisijna junta, jè Herodes, tsohòkjá nikje-la xi ts'e xitaxá ítjòn; tsibijnasòn íxile-la, ikjoàn kiìchjajin-la xita naxandá. ²² Jña xita naxandá, k'e nga kiì'nchré-la, tsibits'ia nga 'ño kiìchja kitsò:

—jè xi tíchja, jngoò xita xi nainá, mìtsà taxki xita!

²³ Tík'e-ne j'ì àkjale-là Nainá xi kitsjaà ch'in-là; kjòxk'én, chì'ndoó kisìkje, ìkjoàn k'en, koií kjoa-là nga mìkiì jeya kisìkìjna Nainá.

²⁴ Tanga jè 'én-là Nainá isaá ndaà tíhobísòn k'oa isaá ndaà tímakjìn xita xi mokjeiín-là.

²⁵ Jè Bernabé kò Saulo, k'e nga jye kjòngásòn xá-là, inchrobà-ne Jerusalén, kiì-ne ján Antioquía. Tjiko Juan xi tikoá Marcos 'mì.

13

K'e nga jè Bernabé kò Saulo tsibíts'ia nga kisixá

¹ Jñà xita naxandá-là Cristo xi títsajna ya naxandá Antioquía, tjín i'nga xita xi chjaya ngajo-là Nainá kò okóya 'én-là Nainá: jè xi 'mì Bernabé, Simón (xi tikoá Niger 'mì), Lucio xi Cirene ts'e, Manaén (xi taña kòjchákò Herodes, xi tsatixoma Galilea), kò Saulo. ² Jngoò nachrjein k'e nga tíma culto tikoá títsajnachjan xita-là Cristo, jè Inima Tsjeè-là Nainá kitsò:

—Tíkítsajnandaà-ná jè Bernabé kò Saulo xá xi xó 'an kichjà-là.

³ Jñà xita-là Cristo, k'e nga jye tsibítsajnachjan koá jye tsibítsi'ba, tsohósòn-là tsja Bernabé kò Saulo, ìkjoàn kisìkasén [xi kjoa ts'e xá-là Nainá].

Kós'in komà k'e nga jè Bernabé kò Saulo kiichjaya ján Chipre

⁴ Jè Inima Tsjeè-là Nainá kisìkasén Bernabé kò Saulo nga kiì Seleucia; yaá jahas'en chitso nga kiì nangui xi kijnajin-nda xi 'mì Chipre. ⁵ K'e nga ijchò naxandá Salamina, tsibíts'ia nga kiichjaya 'én ndaà-là Nainá ya jñà ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. Tjiko jè Juan Marco xi kisichját'aà-là Bernabé kò Saulo. ⁶ Tsatojiin kóhokji nangui jiin-nda Chipre, ijchò skanda naxandá Pafos. Yaá kiskaat'aà jngoò-là xita judío xi 'mì Barjesús xi xita tj'e, tikoáá xita ndiso-né nga tsò, 'én-là Nainá chjaya. ⁷ Jè xita tj'e, yaá ojmeèkò Sergio Paulo xi xitaxá ítjòn tíjna kóhokji nangui Chipre. Jè Sergio Paulo ndaà fiya-là. Kiichja-là jè Bernabé kò Saulo nga mejèn-là kjì'nchré 'én ndaà-là Nainá. ⁸ Tanga jè xita tj'e, xi 'mì Barjesús xi tikoá Elimas 'mì xi 'én griego, kondraá kiì-là jè Bernabé kò Saulo nga majin-là nga jè xitaxá ítjòn kòkjeiín-là 'én ndaà-là Nainá. ⁹ Tanga jè Saulo, tijè-ne xi 'mì Pablo, ndaà tíjiin inima-là Inima Tsjeè-là Nainá; ñó kiskoð'an, ¹⁰ kitsò-là:

—Xita ndiso xi ch'o tjín kjohítsjeèn-lè; ki'ndí-là xita neií; ngaji kondra 'mì yije-là xi kjoa kixi! ¿Mé-ne nga kjit'aà nachrjein mejèn-lè nìkíts'ón-jiin ndiyá kixi-là Nainá? ¹¹ I'ndeí Nainá tsjá-lè kjo'in; mì kiì tì kotsejèn-lè. Kjìn nachrjein mì tì kiì jcha-ne isén ndobá ts'e ts'oi.

Tík'e-ne mì tì kiì kjòtsejèn-là. Kj'eíí xita tsohótsji xi kitsobàt'aà nga komà kiì. ¹² Jè xitaxá ítjòn, k'e nga kijtseè kjoa koi, kòkjeiín-là 'én-là Nainá nga kixi kjoa. Tà kjòxkón-là koni s'ín tsakóya-là Pablo kò Bernabé it'aà ts'e Nà'èn-ná.

Kós'in komà k'e nga jè Pablo kiichjaya ya Antioquía ts'e Pisidia

¹³ Pablo kò jñà xita xi kjihitako jahas'en chitso ya Pafos, kiì ján Perge i'nde xi chja-ne Panfilia. Tanga jè Juan Marco, tsohótji-ne, ján kiì-ne Jerusalén. Mì tì ya tsoháhitako-ne Pablo. ¹⁴ Jè Bernabé kò Pablo jahato Perge, kiì Antioquía, naxandá xi chja-ne Pisidia. Jè nachrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga, ìkjoàn tsibítsajna. ¹⁵ K'e nga jye kjòxkejiin kjotixoma-là Moisés kò xojon xi kiskii xita xi kiichjaya ngajo-là Nainá, jñà xita sko-là ni'ya ingo sinagoga kisìkasén xá-là jè Pablo kò Bernabé, kitsò-là:

—'Ndsè, tsà tjín-nò mé 'én xi kìnókjøjjiin-là xita, tìnókjooa mé-ne nga s'e-là nga'ño inima-là jñà xita.

¹⁶ K'ée tsasítjen Pablo; kóó tsja kisijé-là nga jyò kàtitsajna; kitsò-là:

—Jñò xi xita Israel 'mì-nò, kò xi mìtsà naxandá Israel tsajòn tanga yaxkón Nainá, tina'ya-ná. ¹⁷ Jè Nainá xi ts'e naxandá Israel, jaàjiin xita jchínga kjìn-ná; jngoò naxandá jè kis'iin k'e nga tisa ján títsajna Egipto nga mìtsà ya i'nde-là; nga'ño ts'e Nainá-né nga tsachrjekajiin nangui Egipto. ¹⁸ Nainá, ichán nó kis'e-là kjoatsejta nga kisikinda jñà xita

Israel ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn. ¹⁹ Nainá, itoò naxandá xita kisikjehesòn ya nangui Canaán. Ikjoàn kitsjaà-la jña xita Israel jè nangui jè nga ts'e koma. ²⁰ Ngats'iì kjoa koi, ñijòn sìndo osen nó tsato.

'Xi komà iskan, Nainá kitsjaà-la xi xita sko-la tsibitsajna nga tsibíndaàjiin-la xita naxandá Israel. Ko jña tsasiko skanda k'e nga j'iì Samuel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ²¹ Xita naxandá Israel, kisijé-la Nainá jngoò xitaxá ítjòn xi mejèn-la nga kotixoma-la. Nainá kitsjaà-la Saúl, ki'ndí-la Cis xi tje-la Benjamín. Ichán nó tsatixoma Saúl. ²² Nga komà iskan, Nainá jaaxìn Saúl; jè David kitsjaà-la xá nga tsibijna xitaxá ítjòn. Nainá kitsò: "Jyeé kisakò-na nga jè David xi ki'ndí-la Isaí, jngoò xita xi sasén-la inima-na nga siikitasòn yije xi 'an mejèn-na." ²³ Nainá kisikasén-la xita naxandá Israel, jngoò xita xi tje-la David xi 'mì Jesús nga jè kochrjekàjiin kjo'in. Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba nga tisa tàts'en-la kjoa. ²⁴ K'e nga tikj'eè f'iì Jesús, Juan kiichjayajiin-la xita naxandá Israel nga kàtasikájno jé-la, mì tì jé kohótsji-ne ko kàtama bautizar. ²⁵ K'e nga jye tífehet'aà nachrjein-la Juan xá xi j'iì-ne, kitsò: "Jñò, ¿kó s'ín nìkìtsjeèn it'aà ts'an? ¿A bixón-nò: jè Cristo? Majìn. Saá nchrobá tjingui jngoò-na xi isa tíjna ítjòn skanda mìkiì ok'in-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'in-la xoxté-la", kitsò Juan.

²⁶ Tanga j'ndeji, k'oaá ma-ne koxan-nò ngats'ioò jñò ndí 'ndsè xi tje-la Abraham inchrobàt'aà-nò ko jñò xi mìtsà ya inchrobàt'aà-nò tanga yaxkón Nainá: jña j'iì-ná jè 'én it'aà ts'e Cristo nga jè kochrjekàjiin-ná kjo'in. ²⁷ Jña xita naxandá Jerusalén ko xitaxá-la, mìkiì kijtseèxkon Jesús nga jè xi Cristo, tikoaá mìkiì kjòchiya-la jña 'én xi maxke nga jiin jiin nachrjein jè nachrjein nìkjáya ya ni'ya ingo sinagoga koni s'ín tjít'aà xojon ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga jña xita koi kitsjaà okixi nga kàtiyaà Jesús ko k'oaá s'ín tsitasòn koni tsò 'én koi. ²⁸ Nas'ín tsjìn-la jé Jesús nga ok'in-la nga kiyá, xita koi, kisijét'aà-la Pilato nga kàtasik'en. ²⁹ K'e nga jye tsitasòn yije koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá it'aà ts'e Jesús, kiskónájen t'aà krò, ikjoàn kii nga tsibíhijiin. ³⁰ Tanga Nainá kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ³¹ Jesús, k'e nga jye jaáya-la, kjìn k'a tsakó-la yijo-la jña xita xi chinchimakò nga inchrobà-ne Galilea skanda Jerusalén; nachrjein i'ndeji, jña xita koi xi bénojmí kixi-la xita naxandá it'aà ts'e Jesús.

³² 'Koi xá j'iì-najen nga kénojmí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita jchínga-najen. ³³ I'ndeji, k'e nga kisikjaáya-la Jesús, k'oaá s'ín kisikitasòn xi it'aà tsajen xi ixti-la ma-jen jña xita jchínga-najen. K'oaá s'ín tjít'aà xojon ts'e Salmo xi ma-ne jò, nga tsò: "I'ndeji, jì-né xi Ki'ndí-na xan-lè; 'an-ná xi na'èn-lè ma." ³⁴ Koni kis'iin Nainá nga kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà nga mì tì kii kiyá-ne, yaá makixiya 'én koi nga tsò Xojon-la Nainá: "Siikitasòn-ná koni tsò 'én tsjeè-na, ko 'én kixi-na xi 'an kitsjaà-la David." ³⁵ K'oaá tis'ín tjít'aà ijngoò xojon ts'e Salmo nga tsò: "Mìkiì koi'ndí nga ki'ndo yijo-la Xita tsjeè-lè." ³⁶ Jña nachrjein nga tsibijnakon David, k'e nga jye kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, k'en. K'oaá tis'ín kisihijiin koni komàt'in xita jchínga-la. Tikoaá i'ndo yijo-la. ³⁷ Tanga jè Xita Tsjeè xi Nainá kisikjaáya-la mìkiì i'ndo yijo-la. ³⁸ Ngats'ioò jñò ndí 'ndsè, k'oaá s'ín kàtasijiin-nò, jña 'én xi nokjoàyiin-nòjen, jè-né nga it'aà ts'e Jesús, Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná. ³⁹ Jña xita, ngats'iì kjoa xi ch'o s'ín, mìtsà it'aà ts'e kjotixoma-la Moisés makixiya; jè it'aà ts'e Jesús makixiya xita, jña xi mokjeiín-la it'aà ts'e. ⁴⁰ T'een kindá yijo-nò mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn koni s'ín tíchja xojon-la jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

⁴¹ Chítsejèn, jñò xi nachrjekànguiòò kjoakixi, kàtaxkón-nò, ko jngoò k'a kàtachija jñò.

'An, jngoò xá s'iaàn nachrjein tsajòn, k'e nga tisa titsajnaakoòn. Mìkiì kokjeiín-nò nas'ín s'enojmí-nò xá xi 'an tis'iaàn.

⁴² Jè Pablo ko Bernabé k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, jña xita kisijét'aà-la nga kàtènojmíya kjoa koi jè xòhoto xi sa nchrobá. ⁴³ K'e nga kisihixat'aà xíkjin nga kiì-ne, kjìn xita kiit'aà-la Pablo ko Bernabé, jña xi xita judío ko jña xita xi beèxkón Nainá xi

jye jahatjìya-là nga xità judío komà. Jè Pablo kò Bernabé, k'e nga tsohóko xità koi, 'ño tsibít'in-là nga ndaà kàtíjìn inìma-là jñà 'én xi jye kiì'nchré xi kjòndaà ts'e Nainá.

⁴⁴ Jè nachrjein nìkjáya xi ìjngòò, kjòmeé ijchò ngats'ìi xità naxandá nga kiì'nchré 'én-là Nainá. ⁴⁵ Tanga jñà xità judío k'e nga kijtseè nga 'ño kjìn ma xità, ìsáá ndaà kjòchìnjìkèè Pablo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kondra kiì-là Pablo 'én xi kiìchja, tìkoà tsakatít'aà. ⁴⁶ Pablo kò Bernabé, 'ño tsi'beé-là ikon; kitsò-là:

—Tjínè-najen nga kénajmí ítjòn-nòjen 'én-là Nainá jñò xi xità judío 'mì-nò; tanga jñò nachrjengui-nò; k'oaá ma-ne nga jñò, mìkiì s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne; ngajen tà saá jñà kénajmí-lajen jñà xi mìtsà xità judío. ⁴⁷ K'oaá s'ín tsatíxoma-najen Nainá nga kitsò:

Jíi tsjaà-lè xá nga sishiseèn-là jñà xità xi mìtsà xità judío,

kóhokji nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kitjokàjìn-ne kjoà ts'e kjo'in.

⁴⁸ K'e nga kiì'nchré ngats'ìi xi mìtsà xità judío, kjòtsjaá-là; ikjoàn tsibíts'ia nga kitsò: Ndaà tjín 'én-là Nainá; kòkjeiín-là ngats'ìi xi xó kitjaàjìn-ne nga s'e-là kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ⁴⁹ K'oaá s'ín komà nga tsabíson 'én ndaà-là Nainá kóhokji ya ì'nde jè. ⁵⁰ Tanga jñà xità judío tsibíts'ia nga chinchá'a jñà íchjín ítjòn xi ndaà beèxkón Nainá kò xità ítjòn-là naxandá. K'oaá s'ín komà nga kondra kiì-là jè Pablo kò Bernabé. Tsachrjekàjìn ya naxandá. ⁵¹ Jè Pablo kò Bernabé tsibítsajneè chijo-là ndsoko xi kondra ts'e xità koi, [jè kjoà xi okó nga kjo'in s'e-là it'aà ts'e Nainá]; ikjoàn kiì ján Iconio. ⁵² Tanga jñà xità xi kota'yat'aà-là Cristo, ndaà kis'e-là kjòtsjacha kò ndaà kisìxájìn inìma-là Inìma Tsjeè-là Nainá.

14

K'e nga jè Pablo kò Bernabé kiìchjaya ján Iconio

¹ K'oaá s'ín komà ya Iconio, jè Pablo kò Bernabé, k'e nga jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xità judío, 'ño ndaà tsakóya; k'oaá komà-ne nga 'ño kjìn xità judío kò xi mìtsà xità judío kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús. ² Tanga jñà xità judío xi mìkiì mokjeiín-là, chinchá'a jñà xi mìtsà xità judío mé-ne nga ch'o tsò-ne kjòhítsjeèn xi kisikítsjeèn it'aà ts'e xità-là Cristo. ³ Pablo kò Bernabé, tseé tsibítsajna ya Iconio. Mikiì kitsakjòn nga tsakóya 'én ndaà-là Nainá koií kjoà-là nga Nainá ndaà ma'ñót'aà takòn. Nainá kisikixiyandaà nga kixi kjoà 'én xi tsibénajmí xi kjòndaà-là Nainá. Kitsjaà-là nga'ño nga kis'ìin kjòxkón xi ndaà tjín xi okó kjoajeya-là Nainá. ⁴ Jñà xità naxandá Iconio, jòya komà; osen kiit'aà-là jñà xità judío koà osen kiit'aà-là Pablo kò Bernabé, xità xi tsibíxáya-là Jesús. ⁵ Jñà xità judío kò xi mìtsà xità judío tsajoóya-ne kò xitàxá ítjòn-là nga mejèn-là skaàn-kò, kìnè ndajo. ⁶ Pablo kò Bernabé, k'e nga jye kiì'nchré, tsanga; kiì ján Listra kò Derbe, naxandá xi chja-ne Licaonia; tìkoà chinchima kóhokji ì'nde xi chja-ne nga jngòò itjandì. ⁷ Ya ì'nde jè, tìkoà kisika'bí 'én ndaà-là Nainá xi kjoà ts'e Cristo.

K'e nga kisinè ndajo Pablo ya Listra

⁸ Ya Listra tíjna jngòò xità x'ìn xi mìkiì ma fì. K'oaá s'ín kits'ìin; nì saá jngòò nachrjein nga ndsoko tsajmeè-ne. ⁹ Xità jè, tíjna; tí'nchré-là Pablo nga tíchjaya. Jè Pablo, k'e nga kiskoò'an, kijtseè nga mokjeiín-là nga kòndaà-ne. ¹⁰ Pablo, 'ño kiìchja kitsò-là:

—Tisítjìn, tìsjina kixi-ne ndsokoì!

Xità jè, ngui kiskì'nga-né; tsibíts'ia nga tsajmeè-ne. ¹¹ Jñà xità, k'e nga kijtseè kjòxkón ndaà xi kis'ìin Pablo, 'ño kiìchja xi 'én Licaonia, kitsò:

—jñà nainá, xitàá kjoàn kòma nga kòf'ìikon-ná!

¹² Bernabé, Zeus kitsò-là; Pablo, Hermes kitsò-là nga jè xi ìsá 'ño chja. ¹³ Jè ingo xkósòn-là Zeus, yaá kijna indìi naxandá. Jè no'miì-là j'ìiko nchraja kò corona. Jè no'miì, kò ngats'ìi xità naxandá mejèn sík'en-là jñà nchraja nga tsjá-là kjotjò mé-ne nga skoèxkón-ne. ¹⁴ Jè Pablo kò Bernabé xi kisìxáya-là it'aà ts'e Cristo, ch'oo komà-là k'e nga

kijtseè kjoa xi nchis'in; tsatejndajno yijo-la jè nikje-la; ikjoàn kiüs'ejìn-la xita. 'Nó kiichja, kitsò-la:

¹⁵ —Tiná'yaà, ¿mé-ne k'oas'in títsa'nè-nò? Ngajen, tikoáá taxki xita-nájen koni jñò. Koií xá kòf'i-najen nga kénojmi-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga sikijna-nò kjoa koi xi ni méé chjí-la; jè tanguít'aà-là Nainá xi tíjnakon xi tsibíndaà ngajmiì, nangui, kò ndáchikon, kò ngats'iì tsojmi xi ya tjín. ¹⁶ Nachrjein xi jye tsato, Nainá kitsjaà'ndeé-la ngats'iì xita naxandá xi tjín kóhokji isò'nde nga chinchimaya ndiyá xi kisaseèn-la. ¹⁷ Tanga Nainá, kjit'aà nachrjein tíhokò yijo-la yá-né jè, nga tí'ya-la ngats'iì kjondaà xi tís'in; jè-né xi tísikasén-nò jtsí xi ngajmiì tíchrobá-ne; títsjá-nò tsojmi xi ndaà tímajchá-nò; jè tísíchikon-t'in-nò nga ndaà títsjá-nò tsojmi xi ma chine, mé-ne nga ndaà s'e-nò kjotsja.

¹⁸ Pablo kò Bernabé, nas'in k'oas'in tsatekjáya yije-la kjoa xi nchis'in nga mejèn siik'en-t'aà-la cho, tseé xá kisengui nga kòkjeiín-la jñà xita naxandá.

¹⁹ Tik'e-ne j'iì xita judío xi inchrobà-ne Antioquía kò Iconio xi chinchá'a jñà xita naxandá nga tsibíne ndajo jè Pablo. K'e nga jye k'oas'in kisiko, kitsò-né tsà jyeé k'en; ikjoàn tsibífejno nangui, kiì síkatjen ján indii naxandá. ²⁰ Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'e nga chixoñat'aà-la Pablo ñánda kijna, jè Pablo tsasítjen ìjngò k'a-ne; jahas'en-jìin ìjngò k'a-ne naxandá; xi komà inchijòn, Pablo kò Bernabé kiì ján Derbe.

²¹ K'e nga jye tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Derbe, nga jye kjìn xita kòkjeiín-la, kiì ìjngò k'a-ne Listra, Iconio kò Antioquía. ²² Pablo kò Bernabé kitsjaà-la nga'ño iníma-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna naxandá koi; tsibénojmi-la nga kixi kàtítsajnakò 'én xi mokjeiín-la; kitsò-la:

—Mochjeén-né nga tse kjo'in sikjiaán ítjoán k'e nga kitjás'en-jñáá ñánda tíhotíxoma Nainá.

²³ Nga jngò ìjngò j'nde ñánda tjín xita naxandá-la Cristo, Pablo kò Bernabé jaèjìn xita jchínga xi tsibít'aà xá nga siikinda xita-la Cristo; k'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, jye tsibítsajnachjan, kisikítsajnaya tsja Nainá nga jye mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

Kós'in ijchò-ne Pablo kò Bernabé ján Antioquía ts'e Siria

²⁴ Jahato j'nde Pisidia, ijchò-ne nangui Panfilia. ²⁵ Tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Perge, ikjoàn kiì-ne Atalia. ²⁶ Yaá jahas'en chitso nga tsohótji-ne nga kiì ìjngò k'a-ne Antioquía, j'nde ñánda kisatìxá-la it'aà ts'e kjondaà-la Nainá, xá xi jye kisikitasòn. ²⁷ K'e nga jye ijchò-ne Antioquía, tsibíxkóya xita naxandá-la Cristo; tsibénojmi-la ngats'iì kjoa xi kisiko Nainá, kós'in komàt'in nga Nainá kitsjaà'nde nga tikoá kòkjeiín-la jñà xi mìtsà xita judío. ²⁸ Pablo kò Bernabé, tseé tsibítsajnakò xita xi kota'yàt'aà-la Cristo ya Antioquía.

15

Mé kjoa xi tsajoóya-ne jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga ján Jerusalén

¹ Jñà nachrjein koi, j'iì i'nga xita xi inchrobà-ne Judea nga tsibénojmi-la xita-la Cristo, kitsò-la: “Mikiì kitjokájñoò kjo'in tsà mikiì sit'aà chiba-la yijo-nò kjoa ts'e circuncisión koni s'in tíchja kjotíxoma xi kiskii Moisés.” ² Pablo kò Bernabé 'ño tsajoókjoò kò jñà xita koi; tsohótiyaá-ne jñà kjoa koi; ikjoàn kisikasén Pablo kò Bernabé ján Jerusalén; tsobáhijtakò i'nga xita-la Cristo xi títsajna ya Antioquía nga kiìkon jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga xi otíxoma ya naxandá-la Cristo nga sindaàjìin kjoa koi.

³ Jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Antioquía, kisíchjat'aà-la nga kiì-ne xita koi. Jahato Fenicia kò Samaria; tsibénojmi nga jñà xi mìtsà xita judío tikoá jyeé tífatjìya-la nga Cristo nchifít'aà-la. Ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, 'ño kjotsja-la.

⁴ Pablo kò Bernabé, k'e nga ijchò ján Jerusalén, jñà xita naxandá-la Cristo kò xita jchínga xi ya otíxoma kò xita xi tsibíxáya-la Jesús, ndaá kiskoétjò. Xita koi tsibénojmi

yije mé kjoa xi kis'iin Nainá nga kisichját'aà-la. ⁵ Ya títsajnajiiin i'nga xita fariseo xi jye kòkjeiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; chinchá kixi, kitsò:

—Jña xi mìtsà xita judío xi jye mokjeiin-la, mochjeén-né nga sít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión; tikoá sinè-la nga kàtasíkitasòn kjotixoma xi kiskii Moisés.

⁶ Kjòxkóya xita xi tsibixáya-la Jesús kò xita jchínga xi otixoma ya ijiiin naxandá-la Cristo nga tsajoóya-ne kjoa koi. ⁷ Tse jchán tsajoóya-ne kjoa koi; chaán tsasíjna kixi Pedro, kiichja, kitsò:

—'Ndseé, jñò, jyeé tíjiin-nò nga kjòtseé jaàjiin-na Nainá nga 'an kènojmi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña xi mìtsà xita judío mé-ne nga tikoá kòkjeiin-la. ⁸ Nainá xi beè inima-ná, k'oaá s'in tsakó kixi-ná nga tikoá kiskoétjò xita koi nga k'oaá tís'in kitsjaà-la Inima Tsjeè-la koni s'in kitsjaà-ná jña. ⁹ Nainá, kisitsjeè inima-la xita koi k'e nga kòkjeiin-la it'aà ts'e Cristo, nga mikii faájiin xita, tà ngàsòn fiko-ná ngats'iaá, xi xita judío 'mi-ná kò xi taxki xita. ¹⁰ I'ndeí, ¿mé-ne kondra onguí-la kjohítsjeèn-la Nainá, tsà koi nachrjein-la kojti-la? Nga binè-lá xita xi kota'yat'aà-la Cristo nga siikitasòn kjoa ts'e kjotixoma. Ni jña kò ni jña xita jchínga-ná chíkjoa-ná nga nikitasoán. ¹¹ Mikii kòs'in koma. Nga k'oaá s'in mokjeiin-ná nga jña, kò xi taxki xita, ta ngàsòn kjondaà-la Na'èn-ná Jesucristo kítojokàjñaá kjo'in.

¹² Jyò tsibítsajna ngats'ii xita xi ya títsajna. Kii'nchré-la Bernabé kò Pablo nga tsibénojmi-la xita nga 'ño tse kjoxkón ndaà xi kis'iin Nainá xi it'aà ts'e nga nguixkon jña xi mìtsà xita judío. ¹³ K'e nga jye kiichja Bernabé kò Pablo, k'eé kiichja Jacobo, kitsò:

—'Ndseé xi i titsajnaà, tiná'ya-ná. ¹⁴ Jè Simón Pedro, jyeé tsibénojmi-ná kó s'in komà nga tisa itjòn nga Nainá jaàjiin jña xi mìtsà xita judío nga naxandá-la koma. ¹⁵ K'oaá s'in mangàsòn 'én koni s'in kiskii jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁶ K'e nga koma iskan, kitjojen ijngòò k'a nga kindàyà xitse-na kjotixoma-la xitaxá itjòn David xi jye its'oòn; jè xi jye chixoña, ijngòò k'a síkixiya-na; siikíjna jngòò-na xita xi kotixoma ngajo-la David,

¹⁷ mé-ne jña xita xi i'nga kohótsji-ne Nainá, ngats'ii xi mìtsà xita judío, jña xi 'in ts'an tjit'aà.

¹⁸ K'oaá tsò Nainá, nga tsibénojmi kjohítsjeèn xi tjín-la skanda tisa tàts'en-la kjoa.

¹⁹ "An, k'oaá xán-nò nga mikii sinè-la kjoa xi 'in tjín jña xi mìtsà xita judío, jña xi nchifatjiya-la nga Nainá nchifit'aà-la. ²⁰ Ta jè xi mochjeén nga sikasén-lá xojon mé-ne nga mikii skine ngats'ii tsojmi xi ya sinchá nguixkon kjoaxkósòn; tikoá kii tì kjoa chijngui s'in-ne, mì tì kiì skine-ne jní kò ngats'ii yijo-la cho xi mikii xíxteèn jní-la. ²¹ Skanda kjòtseé, xki xi ján naxandá tjín xita xi bíxkejiin xojon kjotixoma xi kiskii Moisés ya ni'ya ingo sinagoga nga jiin jiin nachrjein nga nachrjein nikjáya.

²² Jña xita xi tsibixáya-la Jesús kò ngats'ii xita naxandá-la Cristo kò xita jchínga xi ya otixoma, tsajoóya-ne nga jaàjiin i'nga xita xikjín xi kisikasén ján Antioquía. Jña kitjaàjiin Judas xi tikoá Barsabás 'mi kò Silas, jña xita xi ndaà yaxkón ya ijiiin naxandá-la Cristo. Tsobáhijta kò Pablo kò Bernabé. ²³ Kisik'a jngòò xojon xi tsò:

“Ngajen, xita xi tsibixáya-la Jesús kò xita jchínga, nihixat'aà-nòjen jñò xi mìtsà xita judío 'mi-nò xi 'ndsé chibá it'aà ts'e Cristo xi titsajnaà ya naxandá Antioquía, kò i'nde Siria kò Cilicia. ²⁴ Jyeé kina'yà-jen nga i itjokàjiin i'nga xita xi ijchòkon-nò nga sii síko-nò nga chjako-nò 'én xi síkits'ón-jiin-la inima-nò, tanga mìtsà ngajen tsatíxá-lajen. ²⁵ Ngats'ii-jen, k'oaá s'in kichoòsòn-lajen nga kinikasén i'nga-nòjen xita tsajen xi kiikon-nò. Tsobáhijta kò xinguiáá Pablo kò Bernabé, xita xi 'ño matsjacha-jen. ²⁶ Jña xita koi, jye k'oaá s'in tsibinè-la yijo-la nita mé kjo'in xi komat'in xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁷ Titsanikasén-nòjen Judas kò Silas; ngats'ii 'én xi tjit'aà xojon, jña xita koi keènojmiya ijngòò k'a-nò xi tà 'én koòko-nò. ²⁸ Ngajen kò Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kisaseèn-najen nga mì kjo'ño koma-nò

kjoa ts'e kjoťxoma xi 'in tĵin; tà koi-né xi ndaà mochjeén: ²⁹ nga mìkìi ma chjinee yijo-la cho xi ya biyaà nguixkon xkòsòn; mìkìi ma chjinee jnì kò mìkìi ma chjinee yijo-la cho xi mìkìi xixteèn jnì-la; tĵikoá kì tĵi kjoa chijngui nìs'in-là; tsà chjaàxìn-là yijo-nò ngats'iì kjoa koi, ndaà s'e; k'e chibá.”

³⁰ Xĵita koi, k'e nga jye kisihixat'aà xĵkĵin, nĵtoón kii skanda ján Antioquía; k'e nga ijchò tsibíxkóya ngats'iì xĵita-la Cristo, kisìngatsja xojon xi 'ya. ³¹ Jĵnà xĵita naxandá-la Cristo, k'e nga jye tsibíxkejĵin xojon, tsjaá komà-la nga ijchò-la 'én xi kisĵehikon. ³² Jè Judas kò Silas tĵikoá Nainá chja ngajo-la; ndaà kisĵehikon jĵnà xĵita-la Cristo; kitsjaà-la nga'ńó. ³³ Xĵita koi, kĵin naxhrjein tsibĵsajna Antioquía. Nga komà iskan kisihixat'aà xĵkĵin, kii-ne Jerusalén; kiikon-ne jĵnà xĵita xi kisikasén. ³⁴ [Tanga jè Silas ndaà kisaseèn-la nga tsibĵjna Antioquía.] ³⁵ Jè Pablo kò Bernabé, yaá tsibĵsajna Antioquía; tsakóya-isa 'én-la Nainá tĵikoá kii chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tĵikoá kĵin xĵita xi kj'eíi kisixákjoò.

K'e nga chinchat'aà xìn-la xĵkĵin jè Pablo kò Bernabé

³⁶ K'e nga komà iskan, Pablo kitsò-la Bernabé:

—Tĵkĵiaán ĵngòò k'aá kòhokĵi naxandá'ńanda tsibènojmiá 'én-la Nainá mé-ne nga jchaá kó s'in tĵsajna xĵita xinguiá.

³⁷ Jè Bernabé mejèn-la kĵiko Juan, xi tĵikoá Marcos 'mì; ³⁸ tanga jè Pablo mìkìi kisaseèn-la nga jè kĵiko, koií kjoa-la nga kitsjeĵin takòn ján Panfilia nga mì tĵi kii tsobáhĵtakò-ne nga kisixá jè xá xi tĵima-ne. ³⁹ K'oaá s'in komà-ne nga kisakò kjoa nga mìkìi kĵòngásòn 'én-la; chinchat'aà xìn-la xĵkĵin; jè Bernabé kii kò Marcos; kii sòn-nda skanda Chipre. ⁴⁰ Jè Pablo, jaĵĵin Silas nga tsobáhĵtakò. Jĵnà xĵita-la Cristo kisikĵsajnaya tsja Nainá nga kii. ⁴¹ Kii kòhokĵi nangui Siria kò Cilicia nga ya chinchima nga isa ndaà kisi'ńó ikon jĵnà xĵita naxandá-la Cristo.

16

K'e nga jè Timoteo tsobáhĵtakò Pablo kò Silas

¹ Pablo, k'e nga ijchò naxandá Derbe kò Listra, ya kisatiĵkjoò ĵngòò xĵita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi Timoteo 'mì; nea-la xĵita judío-né xi mokjeĵin-la ĵt'aà ts'e Cristo. Tanga jè na'èn-la xĵita griego-né. ² Jĵnà xĵita-la Cristo xi tĵsajna Listra kò Iconio 'ńó ndaà kisikĵjna Timoteo. ³ Pablo mejèn-la nga jè koahĵtakò; k'oaá komà-ne nga kisit'aà chĵba-la kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga ndaà kĵjna-ne Timoteo ĵt'aà ts'e xĵita judío; nga jĵnà xĵita xi ya ĵ'nde-la jyeé beè nga na'èn-la Timoteo, xĵita griego-né. ⁴ Ngats'iì naxandá'ńanda jahato, k'oaá kitsò-la nga kàtasĵkitasòn kjoakixĵi xi tsajoóya-ne jĵnà xĵita xi tsibíxáya-la Jesús kò xĵita jchĵnga xi tĵsajna Jerusalén xi otĵxoma ya ĵĵĵin naxandá-la Cristo. ⁵ Jĵnà xĵita naxandá-la Cristo, isaá 'ńó ndaà mokjeĵin isa-la; naxhrjein nchĵjòn tímakĵin-ya xĵita xi nchimokjeĵin-la.

K'e nga jè Pablo kisĵinĵnà ĵngòò-la xĵita Macedonia

⁶ Jè Inĵma Tsjeè-la Nainá mìkìi kitsjaà'nde-la Pablo kò xĵita xi kĵihĵtakò nga 'én-la Cristo kii síka'bí ján nangui Asia; k'oaá ma-ne nga ya jahatoĵĵin nangui'ńanda 'mì Frigia kò Galacia. ⁷ K'e nga ijchò chrañàt'aà-la nangui Misia mejèn-la nga ján kjoĵ nangui Bitinia, tanga jè Inĵma-la Jesús mìkìi kitsjaà'nde-la. ⁸ Tà jahato Misia, ijchò skanda naxandá Troas. ⁹ Nga jye tĵsajna Troas, Pablo, k'e nga nĵĵen, tsatseĵen ĵngòò-la xĵita koni tsà nĵĵnà tí'biì-la xi nangui Macedonia ĵ'nde-la xi tsasĵjna kixĵi nguixkon Pablo. Tsibĵtsi'ba-la, kitsò-la: “Nchroboĵi ĵ nangui Macedonia. Tĵchĵát'aà-nájen.” ¹⁰ Pablo, k'e nga jye kĵtseè kjoa koi, nĵtoón tsitsajnanda-jen nga tsanguì-jen ján nangui Macedonia; k'oaá s'in kĵòchĵya-najen nga kixĵi kjoa nga Nainá tíchĵa-najen mé-ne nga síka'bí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya ĵ'nde jè.

Kós'ín komà nga jè Pablo kò Silas kii ndayá ya naxandá Filipos

¹¹ K'e nga itjo-najen ya naxandá Troas, kichjoé jngoò-jen chitso, tsanguí kixi-jen ya nanguí xi kijnajin ndá xi 'mì Samotracia; xi komà inchijòn jngoò k'a tsanguí-jen skanda naxandá Neápolis. ¹² Itjo-najen Neápolis, tsanguí-jen Filipos, jngoò naxandá ítjòn ts'e i'nde Macedonia xi 'ño tjoé-la nga'ño it'aà ts'e Roma. Kjin nachrjein tsitsajna-jen ya i'nde jè. ¹³ Jngoò nachrjein nìkjáya tsanguí jngoò-jen i'nde indiù naxandá ñánda tífa jngoò xajngá nandá nga k'oas'ín kinìkìtsjeèn-jen nga tjín jngoò i'nde ñánda chjat'aà-la Nainá xitá judío. Tsitsajna-jen; kinokjoàko-jen it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña íchjín xi maxkóya ya i'nde jè. ¹⁴ Ya tijnajin jngoò chjoón xi 'mì Lidia xi otijna nikje chjí xi sko kjoàn isén-la; yaá i'nde-la ñánda 'mì Tiatira; ndaà beèxkón Nainá; jè Nainá kiskíx'ajin kjohìtsjeèn-la nga ndaà tí'nchré koni s'ín tíchja Pablo. ¹⁵ Komà bautizar Lidia kò ngats'ii xitá ni'ya-la; xi komà iskan tsibítsi'ba-najen kitsò:

—Jño tsà kixí kjoa nga mokjeiin-nò nga 'an, ndaà mokjeiin-na it'aà ts'e Nainá, tíkjaán ni'ya-na, ya sijkjáyaá.

Ngajen kjo'ño tsitsajna-jen.

¹⁶ Jngoò nachrjein k'e nga titsahonguí-jen i'nde ñánda nokjoat'aà-lajen Nainá, kisatiikjoò jngoò-jen tsòti chí'nda xi inima ch'o-la neíi tíjin inima-la; maá-la bíndaà nga kot'aàsòn xitá. Jña nei-la tsòti jè, ndaà jchán sikijne ton nga koi xá s'ín. ¹⁷ Tsòti jè, kiitjingui-najen; 'ño chja tjingui-najen, nga tsò:

—Xitá koi, chí'nda-la Nainá-né xi 'ño jeya tíjna; tijña-ne xi bénojmí-nò ndiyá xi kitjokàjin-nò kjo'in.

¹⁸ Jè tsòti, kjin nachrjein k'oas'ín kitsò-najen. Pablo chaán kòjti-la, kisikátjifaya'a; kiichja-la jè tjo neíi xi tíjin inima-la. Kitsò-la:

—It'aà ts'e Jesucristo, k'oaá xan-lè, tìtjokàjin inima-la tsòti jè.

Tik'eé-ne kjòndaà-ne.

¹⁹ Jña nei-la, k'e nga kijtseè nga kitjaàxìn-la kjoa xi ma-la, nga mì tì kii kisikijne-ne ton, kitsobà'ño Pablo kò Silas, kiikò nguixkòn xitaxá. ²⁰ Chinchá osen ñánda títsajna xitaxá, kitsò:

—Jña xitá koi xi xitá judío, fi kátsji kjosii i naxandá-ná. ²¹ Kjotíxoma xi okóya mìkii ndaà tjín, mìkii tíj'nde-ná nga chjoé, mìkii k'oas'ín s'eén, koi kjoa-la nga xitá Roma-ná jña.

²² Ngats'ii xitá naxandá saà kondra kii-la jè Pablo kò Silas; jña xitaxá kitsjaà okixi nga tsatejndajno nikje-la, ikjoàn tsajá-la. ²³ K'e nga jye 'ño tsajá-la, ingajò, kiskin's'en ndayá; ikjoàn kitsjaà-la okixi jè xitá xi síkinda ndayá nga ndaà kátasíkinda xitá koi. ²⁴ Jè xitá xi síkinda ndayá, k'e nga kits'ii-la okixi, yaá chinchá iya ñánda isa 'ño tjín. Tsibít'aà'ño ndsokò it'aà yá ts'e ndayá.

²⁵ K'e nga jye ijchò osen nitjen, jè Pablo kò Silas, nchichjat'aà-la Nainá kò nchiseè-la; jña xitá xi i'nga xi tìkoa kjo'in títsajna, tà nchi'nchré-la. ²⁶ Tik'e-ne tà nitóon j'ii jngoò ch'ón xi 'ño jchán ts'a. Jña xotjoa-la ndayá kitáx'a, tìkoa jña na'ño kichá cadena xi tíj't'aà 'ño-ne xitá xi títsajna ndayá, jngoò k'a kitjájnda'ño. ²⁷ Jè xitá xi síkinda ndayá, k'e nga jaá-la, kijtseè nga tix'á yije xotjoa-la ndayá. Kisikìtsjeèn, maá-la tsà jyeé tsanga yije xitá xi títsajna kjo'in. Kiskoé jngoò kichá ndojò nga mejèn-la sikk'en yijo-la. ²⁸ Jè Pablo, k'e nga kijtseè, nitóon 'ño kiichja-la kitsò-la:

—Kì k'oaá nikoii yijo-lè; íi títsajna yije-jen.

²⁹ Jè xitá xi síkinda ndayá kisijé jngoò ni'ín nga kjòhiseèn-ya ndayá; chiba-la tíhotsé-né k'e nga jahas'en cuarto ñánda títsajna Pablo kò Silas; ikjoàn kisikatjen yijo-la ya ingui ndsokò. ³⁰ Ikjoàn tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿mé xi s'iaàn nga kitjokàjñaà kjo'in?

³¹ Pablo kò Silas kitsò-la:

—Kàtakjeiin-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kítjokàjñoò kjo'in ngaji kò ngats'ii xitá ni'ya-lè.

³² K'eé tsibénojmí-la 'én-la Na'èn-ná ngats'ì xita xi ya títsajna ni'ya-la. ³³ Tìjè-ne nìtjen jè, jè xita xi síkinda ndayá, tsaníjno ñanda kitì-la Pablo ko Silas; xita jè tìkoa komà bautizar kóhótjín xita xi ya títsajna ni'ya-la. ³⁴ Nga jye komà iskan, kiiko ni'ya-la nga tsakjèn kjoò kóhótjín xita ni'ya-la xi ngui tà kjotsja nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

³⁵ Nga komà inchijòn, jña xitaxá kisikasén policia-la nga kisikasén-la okixi jè xi síkinda ndayá nga tà k'oas'ín kàtitjo-ne Pablo ko Silas. ³⁶ Jè xita xi síkinda ndayá kisikí'nchré Pablo kitsò-la:

—Jña xitaxá, jyeé kàtsjá-na okixi nga ma kitjondejí-nò. Ndaà tanguí-nò.

³⁷ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngajen xita Roma-nájen. [Mikì tìj'nde nga taxki siko-najen.] Tanga kis'eé-najen yá nga nguixkon naxandá k'e nga skanda tikj'eé 'ya-la mé jé xi tjin-najen; tanga i'ndeì mejèn-la nga tà kjoa chijé kochrje-najen ndayá; jña kàtjanchrobá sobà nga kàtachrje-najen.

³⁸ Jña policia, k'oaá s'ín kii kénnojmí-la jña xitaxá koni s'ín kitsò Pablo. K'e nga kii'nchré jña xitaxá nga jè Pablo ko Silas nga xita Roma, tsí ndaà kitsakjòn. ³⁹ K'eé nìton kii nga tsachrje-ne ndayá Pablo ko Silas; ikjoàn tsibítsi'ba-la kjoa xi komàt'in; kitsò-la nga ta kjondaà kàtitjojin naxandá. ⁴⁰ Pablo ko Silas, k'e nga jye itjo-ne ndayá, kii ni'ya-la chjoón xi 'mì Lidia. Yaá tsohóko nojmí xikjín xi ngàsòn mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga 'ño kàt'eé-la ikon; ikjoàn kii-ne.

17

K'e nga kisakò kjoasì ján Tesalónica

¹ Jahato Anfípolis ko Apolonia, ijchò Tesalónica ya naxandá ñanda tjin jngoò ni'ya ingo sinagoga xi ts'e xita judío. ² Jè Pablo, koni s'ín kjit'aà, jahas'en jè ni'ya ingo sinagoga; jàn nachrjein nikjáya tsajoóya-ne nga kiskoòta'ya Xojon-la Nainá. ³ K'oaá s'ín tsibénojmí-la nga jè Cristo k'oaá s'ín tjinè-la nga kiyá tìkoaá jaayaá-la it'aà ts'e kjoabiyaá. Kitsò-la:

—Jesús xi 'an tibennojmí-nò, jé-né xi Cristo [xi xó k'oas'ín tjinè-la nga kjoí].

⁴ Tjin i'nga xita judío xi kòkjeiín-la; yaá tsobáhjtako Pablo ko Silas. Tìkoaá kjin íchjín ítjòn kòkjeiín-la ko xita griego xi beèxkón Nainá. ⁵ Tanga jña xita judío xi mikì mokjeiín-la, kjòchinikeè Pablo ko Silas. Tsibíxkóya xita ts'eé xi tà jyò tjíma; tsibíts'ia kjoasì ya naxandá; kii kjaán-t'aà ni'ya-la xita xi 'mì Jasón nga tsohótsji Pablo ko Silas nga mejèn-la síkijna osen nga nguixkon naxandá. ⁶ Tanga mikì kisakò-la ñanda tjna Pablo ko Silas; kjo'ño komà-la nga tsachrje ni'ya jè Jasón ko i'nga xita-la Cristo xi ya títsajna nga kiiko nguixkon xitaxá; 'ño kiichja kitsò:

—Jña xita koi xi síkits'ón xita xi tjin nga títsa isò'nde; jyeé j'ì i'nde tsaján. ⁷ Ngats'ì xita koi, jè Jasón kitsjaà'nde-la ni'ya-la. Saà kondraá fì-la kjotixoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma; k'oaá tsò nga tjin ijngoò xitaxá ítjòn xi Jesús 'mì.

⁸ Jña xitaxá ko xita naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, kòjtí-la. ⁹ Jè Jasón ko xita xi i'nga tsibíhjtjì yijo-la it'aà ts'e xitaxá nga komà tsibítsajnandeí-ne.

K'e nga tsibítsajna naxandá Berea Pablo ko Silas

¹⁰ K'e nga jye kòjñò, jña xita-la Cristo nitoón kisikasén jè Pablo ko Silas skanda ján naxandá Berea. K'e nga ijchò i'nde jè jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío.

¹¹ Jña xita xi títsajna Berea, isaá ndaà tjin kjohítsjeèn-la mì k'oaà-ne koni xi títsajna ya Tesalónica; isaá nìton kòkjeiín-la 'én-la Nainá ko nachrjein inchijòn tsibíxkejin Xojon-la Nainá nga mejèn-la skoe tsà kixi kjoa koni tsò 'én xi okóya Pablo. ¹² Kjìn xita judío kòkjeiín-la tìkoa kjin íchjín ítjòn ko xita x'ìn kòkjeiín-la xi xita griego. ¹³ Jña xita judío xi títsajna Tesalónica, k'e nga kii'nchré nga jè Pablo ko Silas ya títsajna Berea, nga 'én-la Nainá nchibénojmí, kii ya naxandá jè nga kii kinchá'a xita mé-ne nga kisakò-ne kjoasì.

¹⁴ Jña xita-la Cristo, nitoón kisikasén Pablo ján indii ndáchikon; tà jè Silas ko Timoteo

tsibìtsajna ya Berea. ¹⁵ Jñà xità xi tsoháhiytako Pablo nga kiì kinì indiaà, kiìko skanda Atenas. K'e nga jye j'ii-ne xità koi, 'ya-la okixi Silas ko Timoteo nga nitoón kjitjingui-la Pablo.

Kó tsò 'én xi kùichja Pablo k'e nga tsibijna ján Atenas

¹⁶ Pablo, k'e nga tíjna naxandá Atenas nga tíkoña-la Silas ko Timoteo, 'ño baá komà-la nga kijtseè nga ya naxandá jè, 'ño kjìn xkósòn beèxkón. ¹⁷ Ya ni'ya ingo sinagoga tsajoókjoòko xità judío ko xi taxki xità xi beèxkón Nainá; nàchrjein inchijòn tsohóko ngats'ii xità xi bixoña ya nditsin. ¹⁸ Nàchrjein koi tjín i'nga xità xi tsakóya kjohítsjeèn ts'e xità epicúreo ko xità estoicos nga tsajoókjoò Pablo. Tjín i'nga xi tsò:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi chjaya, nga sii s'ín nga chja?

Tíkoáá tjín i'nga xi tsò:

—K'oaá ma-ná, kj'eíi-la nainá tíhokóya.

Koií k'oas'ín kitsò-ne nga jè Pablo, jè tíbenojmí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁹ K'eé kiìko jngoò i'nde ñánda 'mì Areópago. Kiskònangui-la kitsò-la:

—¿A komaá isa ndaà kénajmí-nájen jè kjotíxoma xitse xi ngaji okoòyi? ²⁰ 'Ñó kj'eíi tsò. Mejèn-najen nga jcha-jen kó tsòya-ne.

²¹ Koií okitsò-ne nga jñà xità Atenas ko xità xi xìn nangui-la xi ya títsajna, tà jè xi mejèn-la nga skoe ko koma kjoóya-ne ngats'ii kjoa xitse.

²² Pablo, tsasíjna kixi nga jngoò osen-la i'nde Areópago, kitsò:

—Ngats'ioò xi i i'nde-nò Atenas, k'oaá s'ín tibexkon-nò; 'ño ndaà yaxkón jñà xi nainá 'mì-la. ²³ K'e nga jáhatoaà jñà ingo ñánda bixoñaà, kijtseè jngoàà ingo ñánda tjít'aà 'én xi tsò: “Nainá xi mìkiì yaxkon-la.” Jè xi jño yaxkón, nas'ín mì kì yaxkon, tijè-ne xi 'an benojmí-nò.

²⁴ Jè Nainá xi tsibíndaà isò'nde, ngats'ii tsojmí xi tjín nga tíjtsa isò'nde, jè xi nei-la ngajmii ko nangui; mìtsà ya tíjnaya ingo xi tsja xità bíndaà-ne. ²⁵ Tíkoáá, nímé xi mochjeén-la it'aà tsaján. Ta saá jè tísíkjnakon-ná, tsjá-ná tjo xi chjoaán, tsjá-ná ngats'ii xi mochjeén-ná.

²⁶ 'Nainá, jngoò xità kisikjeén nga tsibíndaà ngats'ii xità xi tjín nga tíjtsa isò'nde; kiskoòsòn-la kótjín nàchrjein kitsajna ko ñánda kítsajna, ²⁷ mé-ne nga kátátsji-ne Nainá, nas'ín k'oas'ín kátas'ín koni jngoò xità xi mìkiì tsejèn-la nga ótsjijno ótsjit'aà nangui. Tanga Nainá, mìtsà kjìin tíjna; chraña tíjnat'aà-ná. ²⁸ Koni s'ín kitsò jngoò xità tsajòn xi 'ño chjine: “Jñá, ki'ndí-la Nainá 'mì-ná.” Kixií kjoa, nga jè tsjá-ná nga títsajnakoaán nga nìkjaníyá nga títsajnasoán isò'nde. ²⁹ Tsà kixi kjoa nga ki'ndí-la Nainá 'mì-ná, mì k'oas'ín síkítsjeén nga Nainá jñà isén xi kicha oro xi kicha plata ko xi ndajo xi xità bíndaà-ne tsja koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la. ³⁰ Nga sa ítjòn Nainá kitsjaà'nde-né nga tjíjñò-la xità. Tanga i'nde, k'oaá s'ín tsjá okixi nga tíjtsa isò'nde nga jñà xità kátasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. ³¹ Nainá jye tsibíjna jngoò nàchrjein nga kixi koìindaàjìin ngats'ii xità isò'nde. Jaàjìin jngoò xità xi kitsjaà-la okixi nga jè koma xitaxá xi koìindaàjìin-la ngats'ii xità. Ko k'oaá s'ín tsakó nga kixi kjoa k'e nga kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà.

³² K'e nga kiì'nchré-la kjoa ts'e nga faáya-la mik'en it'aà ts'e kjoa biyaà, tjín i'nga xità xi tà tsijnò'nga-né ko tjín i'nga xi kitsò:

—Jñà kjoa koi, kj'eíi nàchrjein kiná'ya-jen.

³³ Pablo, k'eé itjoiin-la. ³⁴ Tanga tjín i'nga xità xi ya títsajna nga kòkjeiín-la: jngoò xità xi 'mì Dionisio xi ya chja-ne ts'e xità xi títsajnajtín xi 'mì Areópago; tíkoá jngoò chjoón xi 'mì Dámaris, ko xità xi kj'eíi isa.

¹ K'e nga jye komà iskan, Pablo itjoiin Atenas, kiì Corinto. ² Yaá kiskaàkjoò jñà xita judío xi 'mì Aquila kò chjoón-la xi 'mì Priscila. Ján nangui-la ñánda 'mì Ponto. Sà tã k'ée j'i-ne nangui Italia koií kjoa-la nga jè Claudio xi xita skò-la tsachrje kjotíxoma nga ngats'ii xita judío kitjokájin naxandá ítjòn xi 'mì Roma. Pablo kiikon jñà xita koi. ³ Jñà xita koi, tikoáá koií xá s'ín jè xá xi s'ín Pablo nga ni'ya nikje bíndaà. Yaá tsibijnako nga kisixákjoò. ⁴ Nga jìin jìin nachrjein, k'e nga nachrjein nìkjáya, Pablo fi ya ni'ya ingo sinagoga nga fi káko jñà xita judío kò xi mìtsà xita judío nga kàtakjeiín-la.

⁵ K'e nga j'i-ne Macedonia, jè Silas kò Timoteo, jè Pablo nguì koií xá kis'iin nga tsibenojmí-la 'én-la Nainá jñà xita judío. Kitsò-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne]. ⁶ Tanga jñà xita judío, tà kondraá kiì-la Pablo koá kiichjajno-la; k'oaá s'ín komà-ne jè Pablo tsibítsajne nikje-la xi kondra ts'e xita koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá], kitsò-la:

—Jé tsajòn-nó tsà mìkiì mokjeiín-nò; 'an jye kisikitasoàn nga tsibenojmí-nò 'én. I'nde, jñà tífikenojmí-la jñà xi mìtsà xita judío.

⁷ Pablo, itjo ni'ya ingo sinagoga; kiì jngoò ni'ya-la xita xi ya chrañàt'aà tíjna xi 'mì Ticio Justo xi ndaà beèxkón Nainá. ⁸ Crispo, jè xi xita ítjòn-la ni'ya ingo sinagoga, kòkjeiín-la 'én-la Nainá, ngats'ii xi xita ni'ya-la; tikoáá kjin xita Corinto xi kiì'nchré 'én xi tsakóya Pablo kòkjeiín-la, ikjoàn komà bautizar. ⁹ Jngoò nitjen jè Pablo, k'oaá komà-la koni tsà nijná kits'ii-la; Nà'èn-ná kiichja-la, kitsò-la:

—Kì jyò bijni, kò kì tsakjoòn-jèn, tinókjoa-né. ¹⁰ Mì yá xita kó siko-lè, 'aán tijnako-lè; i'nde jè, kjin ma xi xita ts'an ma.

¹¹ Pablo, jngoò nó osen tsibijna Corinto nga tsakóya 'én-la Nainá.

¹² K'e nga xitaxá gobernador tsibijna jè xi 'mì Galión ya i'nde Acaya, jñà xita judío tsajoóya-ne nga kitsobà'ño Pablo; kiìkò ni'ya osen mé-ne nga kisindaàjin-la. ¹³ Kitsò-la jè xitaxá xi gobernador tíjna:

—Xita jè naxandá tìbinchá'a nga kje'ejí s'ín beèxkón Nainá; mì k'oaá s'ín koni s'ín tjin kjotíxoma ts'e Roma.

¹⁴ K'e nga mejèn kiichja Pablo, jè Galión kitsò-la xita judío:

—Tsà jngoò kjoa xi tse tjin kò 'in tjin, tjinè-la nga 'an kíndaàjñaà; ¹⁵ tanga tà 'én-né, tà kjotíxoma tsajòn-nò; tà jñò tindaàjñò; 'an mìkiì skongáññaà kjoa koi.

¹⁶ Ikjoàn tsachrje ni'ya osen. ¹⁷ Ngats'ii xita griego kitsobà'ño jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, jè xi 'mì Sóstenes. Kiskaàn-kò ya ni'ya osen nga nguixkòn xitaxá. Tanga jè xitaxá Galión, mìkiì kisìs'in-la.

Kiì s'ín kiì jngoò k'a-ne Pablo ya Antioquia

¹⁸ Pablo, kjin nachrjein tsibijna isa ya Corinto. Iskan kisihixat'aà jñà xita 'ndse, kiì-ne Siria. Tsobáhihtakò Priscila kò Aquila. Ya Cencrea tsibijno-la skò koni jngoò chiba xi okó nga jye kisikitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ¹⁹ K'e nga ijchò Éfeso, yaá tsibítsajna Priscila kò Aquila. Pablo, ján kiì ni'ya ingo sinagoga nga tsajoókjoò jñà xita judío xi ya bixofña. ²⁰ Jñà xita koi tsibítsi'ba-la Pablo nga isa kjin nachrjein kàtijnako, tanga Pablo, mìkiì kòkjeiín-la. ²¹ Kisihixat'aà xita xikjin kitsò-la:

—Tsà Nainá mejèn-la, iskan kjoikon jngoò k'a-nò.

Ikjoàn tsibijnaya chitso nga kiì. ²² K'e nga ijchò Cesarea, kiì ján Jerusalén nga kisihixat'aà xita naxandá-la Cristo. Ikjoàn kiì skanda Antioquia. ²³ Kjin nachrjein tsibijna Antioquia; iskan kiì kòhokji i'nde Galacia kò Frigia. Kisì'ño ikon ngats'ii xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

K'e nga kiichjaya Apolos ya Éfeso

²⁴ Ya Éfeso ijchò jngoò xita judío xi 'mì Apolos xi ján i'nde-la Alejandría, jngoò xita xi 'ño ndaà ma-la chjaya. Ndaà tíjin-la it'aà ts'e Xojon-la Nainá. ²⁵ Jè Apolos, xó kiskoòta'yà-ne ndiyá-la Nainá; 'ño tsja beè-la inima-la nga nguì kixií chjaya tikoáá tsakóya it'aà ts'e

Jesús; jé kjoa ts'e bautismo nas'in tà jè tíjìn-là ts'e Juan. ²⁶ Apolos, 'ño tjín ikon nga kiichja ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kiì'nchré jè Priscila ko Aquila, it'aà xìn kiiko nga isa kixi tsakóya-là ndiyá-là Nainá. ²⁷ Apolos, k'e nga kjòmejèn-là kiì ján i'nde Acaya, ngats'ii xita-là Cristo kisi'ño ikon nga komà kiì. Ikjoàn kiskii jngoò-là xojon jña xita xi kota'yàt'aà-là Cristo xi títsajna ján i'nde Acaya nga skoétjò jè Apolos k'e nga kijchò. K'e nga ijchò Acaya, 'ño ndaà tsasìko jña xita xi kitsjaà-là kjondaà Nainá nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo. ²⁸ Apolos, 'ño ndaà tsajoókjoò jña xita judío ya nguixkon naxandá nga kisikítsajnajyò nga it'aà ts'e Xojon-là Nainá, ngui ndaà tsakó-là nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne].

19

K'e nga ijchò naxandá Éfeso jè Pablo

¹ K'e nga tákó ya tíjna Apolos ya naxandá Corinto, jè Pablo, kjìn i'nde jahatojìn xi nindoò choòn nga ijchò Éfeso. Yaá kiskaajìn i'nga xita xi kota'yàt'aà-là Cristo.

² Kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A kitjoé-nò Inima Tsjeè-là Nainá k'e nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo?

Jña xita koi kitsò:

—Ngajen mìkiì tíjìn-najen tsà tjín Inima Tsjeè-là Nainá.

³ Pablo kitsò-là:

—¿Kó s'in komà bautizar?

Jña xita koi kitsò:

—It'aà ts'eé bautismo-là Juan komà-jen.

⁴ Pablo kitsò:

—Kixij kjoa. Juan, kis'iin bautizar xita xi kisikájno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne, tanga k'oaá s'in kitsò-là xita naxandá nga kàtakjeiín-là it'aà ts'e Jesús, jè xita xi iskan kjoji.

⁵ K'e nga jye kiì'nchré 'én koi, ikjoàn komà bautizar it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

⁶ Pablo, k'e nga jye tsohósòn-là tsja, jña xita koi jahas'en-jìn inima-là Inima Tsjeè-là Nainá, ikjoàn kiichja 'én xi kj'eí tsò tikoá kiichjaya ngajo-là Nainá. ⁷ Ngats'ii xita koi, tejo ma xi xita x'in.

⁸ Pablo, jàn sá tsibijna Éfeso nga xki xòhoto fi ya ni'ya ingo sinagoga; mìkiì tsakjón nga bénojmiya, 'ño kiichjako xita nga kàtakjeiín-là kós'in otixoma Nainá. ⁹ Tanga tjín i'nga xita xi kisitáajìn inima-là, mìkiì kòkjeiín-là koni s'in tíhokóya Pablo. Ch'oo kiichja nga nguixkon xita it'aà ts'e ndiyá xitse-là Cristo. Pablo, k'eé tsasit'aà xìn; kiiko yije xita xi kota'yàt'aà-là Cristo. Yaá kiiko jngoò ni'ya escuela ñanda okóya xita xi 'mì Tirano. Yaá tsajoóya-ne nga nachrjein nchijòn. ¹⁰ Pablo, jò nó tsibijna nga tsakóya-là xita. K'oaá s'in komà nga kiì'nchré 'én ndaà-là Na'èn-ná Jesucristo ngats'ii xita judío ko xi mìtsà xita judío xi títsajna naxandá ts'e nangui Asia. ¹¹ Nainá, tsee kjoxkón kis'iin nga jè kisikjeén Pablo. ¹² Skanda jè pahito-là ko nikje xi síkjeén Pablo f'ìkjaá xita nga fiko-là xita xi xk'én. K'e nga jye síko jña nikje, mandaà-ne ch'in xi tjín-là; tikoáá bitjokajìn-ne inima ch'o-là neíi xi tíjìn inima-là.

¹³ Tjín i'nga xita judío xi xki xi ján naxandá tjíma nga ochrjekajìn inima-là xita xi inima ch'o-là neíi tíjìn inima-là. Mejèn-là k'oaá tís'in síkaxki 'ín-là Jesús nga koxkiì-là xita. Tsò-là jè neíi:

—It'aà ts'e Jesús xi jè Pablo okóya otixoma-lè nga titjokajìn inima-là xita koi!

¹⁴ Jngoò xita judío xi 'mì Esceva xi xita sko-là no'miì, k'oaá s'in mejèn kis'iin ixti-là xi itoò ma-ne. ¹⁵ Tanga jè xita neíi, jngoò k'a kiichja-là kitsò-là:

—An bexkon-ná Jesús, tikoáá bexkon-ná Pablo; tanga jño, ¿yá xita-nò?

¹⁶ Jè xita xi inima ch'o-là neíi tíjìn inima-là kiskaàn-ko jña ixti koi; kitsjoònè kitsjoòfe; kisikijne-là nga itoò ixti. Itjo ni'ya, ikjoàn tsanga nga laká kjoàn koi kjoa-là nga 'ño

kisiki'on. ¹⁷ Ngats'iì xità judío kò xi mìtsà xità judío xi tjin ján naxandá Éfeso, kiì'nchré kjoa xi komà; tà kitsakjòn-né. Ìsaá 'ñó ndaà kijtseèxkón Nà'èn-ná Jesucristo.

¹⁸ Kjin xità xi jye mokjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j'ii kénajmí nga nguixkon xità nga ch'o tjin xá xi kis'iìn nga sa ítjòn. ¹⁹ Tikoáá kjin ma xità tj'e j'ii kò yije libro xi kisikjeén nga tisa ítjòn nga tsaká. Chinchájin ni'ín nga kitù nga nguixkon yije xità. K'e nga komà kindá jè chjí-la libro xi kitì, icháte jmiì ton plata tjin-ne chjí-la. ²⁰ K'oaá s'ín komà-ne nga 'ñó tsangasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tsee nga 'ñó kis'e-la.

²¹ K'e nga jye jyehet'aà kjoa koi, Pablo kisikítsjeèn nga ján kjoì Jerusalén, kjoahato nanguì Macedonia kò Acaya. K'oaá s'ín kisikítsjeèn nga tikoá mochjeén-né nga ján kjoì naxandá Roma. ²² K'ée kisikasén ingajò xità xi síchját'aà-la ján nanguì Macedonia, jè Timoteo kò Erasto; kò jè Pablo, yaá tsibìjna chiba nachrjein isa ya nanguì Asia.

Mé kjoa-ne nga kjoasii kis'e ya naxandá Éfeso

²³ Jñà nachrjein koi, 'ñó tse kjoasii kis'e ya Éfeso, koiì kjoa-la Ndiyá xitse-la Cristo. ²⁴ Jngoò xità xi 'mì Demetrio xi síxáko kichá plata, bíndaà xkósòn-la ts'e ingo-la Diana. Ngats'iì xità xi síxáko 'ñó ndaà síkijne ton. ²⁵ Tsibíxkóya ngats'iì xità-la xi síxáko kò xità xi k'ejí xi tikoá koi xá s'ín, kitsò-la:

—Ngats'ioò jñò, 'ya-nò nga jè xá koi, bijne-ná ton. ²⁶ Tanga tikoáá tisa'ya-nò, kò titsana'ya-nò nga jè xità xi 'mì Pablo, k'oaá s'ín binchá'a yije xità nga mì xó tsà nainá xi tsja xità sindaà-ne. Kjin ma-ne xi jye jahatjìya-la, mìtsà tà i Éfeso, kóhokji jngoò itjandii nanguì Asia. ²⁷ Jè kjoa koi, mìkiì ndaà tjin. Mìtsà tà koi kjoa-la nga chija xá xi 'nè. Tikoáá tjin-la kjoskon tsà chija ingo-la nainá xi 'mì Diana, jè xi 'ñó 'nga tìjna nga mì tì kiì skoèxkón-ne xità; kò yaá chija kjoajeya-la; mìtsà tà i Asia nga yaxkón, tíjtsaá isò'nde.

²⁸ Jñà xità, k'e nga kiì'nchré 'én koi, 'ñó kòjti-la, ikjoàn 'ñó kiìchja nga kitsò:

—i'Nga kàtìjna Diana ts'e naxandá Éfeso!

²⁹ Kóhokji naxandá kis'e kjoasii; kitsobà 'ñó jè xi 'mì Gayo kò Aristarco. Ingajò xità koi, yaá kjihjta kò Pablo; ján i'nde-la nanguì Macedonia. Fàhatjen fàhania, kiìkò ni'ya teatro ñánda bixoña xità naxandá. ³⁰ Pablo, mejèn jahas'en tjingui-la ni'ya nga kichjajin-la xità naxandá tanga jñà xità xi kota'yàt'aà-la Cristo mìkiì kitsjaà'nde-la. ³¹ Tikoáá yaá títsajna i'nga xità xi xá tjin-la ts'e nanguì Asia xi amigo ts'e Pablo. Kisikasén-la 'én nga mì ya kjoas'en-jin ya ni'ya teatro. ³² Ya ni'ya teatro ñánda chixoña xità, mìkiì 'ya-la mé kjoa xi tjin. Xki xi ján chja, kakj'ejí kakj'ejí tsò nga jngoò ijngoò. Ìsaá kjin ma-ne xi mìkiì tíjin-la mé kjoa xi tjin i'nde jè. ³³ Jñà xità judío tsasìjna osen Alejandro nga kisikíchja. Jè Alejandro, k'ée kiskimittjen tsja nga kisikítsajnajyò xità. Mejèn-la nga kosìko xità judío. ³⁴ Jñà xità, k'e nga kijtseèxkon Alejandro nga xità judío, ngats'iì, 'ñó kiìchja nga ta jngoó jtaá kiìchja, kitsò:

—i'Nga kàtìjna Diana ts'e naxandá Éfeso!

Koni jò-la hora kiìchja nga okitsò. ³⁵ Jè xità xi tjin-la secretario ts'e naxandá, k'e nga jye kisikítsajnajyò xità naxandá kitsò-la:

—Ngats'ioò xi xità Éfeso 'mì-nò, 'ya-nò nga ngats'iì xità xi tjin nga tíjtsa isò'nde beè-né nga i naxandá Éfeso tjin-la kindá ingo-la kò xkósòn-la xi nea-ná Diana xi 'ñó 'nga tìjna xi ngajmii j'ii-ne. ³⁶ Nijngoò xi koma kìjna'ma kjoa koi. Mochjeén-né nga mì taxki s'een; ítjòn tikítsjeèn. ³⁷ Jñà xità xi jñò kòf'ikòò ijndé, ni mé kjoa xi kòhótsji it'aà ts'e ingo; tikoáá mìtsà jè nea-ná Diana kàchjajno-la. ³⁸ Tsà jè Demetrio kò xità xi síxáko, tsà mé kjoa xi tjin-la kò xità xi k'ejí, tjin xitaxá xi ma-la bíndaàjin, koa tjin ni'ya osen ñánda sindaàjin mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ³⁹ Jñò, tsà mé xi mejèn-isa-nò, kàtasìjna jngoò junta ts'e xità naxandá xi kixi tjin nga kàtasindaàjin koni s'ín tíchja kjotixoma. ⁴⁰ Jè kjoa xi kòma i'nde, tjin-la kjoskon tsà jè xitaxá ítjòn ts'e Roma kichja'nchré-ná nga kjosii titsabinchaátsjiaá. ¿Mé kindá xi k'oiáá?

41 K'e nga jye okitsò xita jè, kiì yije-ne ni'ya-la xita.

20

K'e nga kiì Pablo ya nangui Macedonia ko Grecia

1 K'e nga jye kisikjoàn-la kjoasiì, Pablo tsibíxkóya yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga kitsjaà-la 'én xi ndaà tsò nga kisi'ñojìin ikon. Ikjoàn, kisihixat'aà xíkjin nga kiì ján nangui Macedonia. 2 Koni s'ín tsajmeè nga kiì, jahato ngats'iì naxandá nga ndaà kisi'ñojìin ikon jña xita-la Cristo; ijchò skanda Grecia. 3 Pablo, ján sá tsibijna Grecia. K'e nga jye tibijnandaà nga skoé jngoò chitso nga jye tífi ján Siria, kisijùn-la nga jña xita judío, k'oaá s'ín tjindaà-la nga mejèn-la siik'en; kisikátji-ne, ndiyá Macedonia kiì jngoò k'a-ne. 4 Tsobáhijtakò jè Sópater xi Berea i'nde-la, ti-la ma Pirro; jè Aristarco ko Segundo xi Tesalónica i'nde-la; Gayo xi Derbe i'nde-la; ko Timoteo; tikoá ya tjiko Tíquico ko Trófimo xi Asia i'nde-la. 5 Jña xita xinguiáá koi, kiì ítjòn-né skanda ján Troas. Yaá kiskoòña-najen. 6 K'e nga jye jyehet'aà jña nachrjein-la s'eí nga bichiaá inchrajín xi tsjìn-la na'yo san, tsitsajnaya jngoò-jen chitso ya Filipos; ikjoàn tsanguijùn-ndá-jen; xi komà 'òn nachrjein ijchòtjingui-lajen ján Troas; yaá tsitsajna jngoò xomana-jen.

K'e nga tsibijna Pablo ján Troas

7 Jè nachrjein tahàngo nga tàts'en xomana chixoña yije-jen nga kinixkoaya-jen inchrajín; jè Pablo 'ño ndojò kiiko nga tsibénojmiya 'én-la Cristo. Tíchja-né skanda kó nga ijchò osen nitjen, koií kjoa-la nga komà inchijòn jye tífi-ne. 8 Ya cuarto xi kijnasòn-'nga ts'e ni'ya ñanda titsajna-jen, kjin lámpara títi. 9 Jngoò chíti xi 'mì Eutico tijnajto ventana-la ni'ya xi ján piso tjín-la. Koa jè Pablo nga 'ño ndojò kiiko 'én xi tsibénojmi, jè chíti kisijnafè nga 'ño nijña-la. K'e nga jye 'ño kjinafè, kiskaàngui skanda it'aà nangui. K'e nga kitjámìtjen, jyeé k'en. 10 K'eé inchrobàjen Pablo; kitsobàkjá, kitsò:

—Ki tsakjoòn-jèn, tijnakon-né.

11 Ikjoàn kiì mijìn jngoò k'a-ne ya cuarto ñanda titsajna; kisixkoaya inchrajín, koa tsakjèn-ko xíkjin. Jngoò k'a tsibíts'ia nga kiichjaya skanda kis'e-la isén. Ikjoàn kiì-ne. 12 Jña xita kiiko-ne ni'ya-la jè chíti; jye tijnakon-ne; k'oaá tjín kjoa xi isa ndaà kjòtsja-la xita.

K'e nga itjo-ne Pablo ya Troas nga kiì ján Mileto

13 Ngajen, tsanguì ítjòn-nájen, tsitsajnaya-jen chitso skanda ján Asón; yaá tsitjaachjaajto-jen Pablo; k'oaá kitsò nga ndiyá ndsokoó kiì-ne. 14 K'e nga jye ijchò-jen ján Aso, yaá kiskaakjoò-jen Pablo; tsibijnayako-najen chitso; tsanguí-jen skanda ján Mitilene. 15 Itjo-jen Mitilene. Nga komà inchijòn, tsitjaajto-jen Quío. Xi ma-ne jò nachrjein ijchò-jen Samos. Yaá Trogilio kinikjáya-jen. Xi komà ján nachrjein ijchò-jen Mileto. 16 Jè Pablo, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga tà kjoahato kixíí Éfeso; kisixátíya-la yijo-la nga mìkiì tsibijna Asia; jè xi mejèn-la nga isa niton kijchò Jerusalén tsà koi nachrjein-la ya tjina k'e nga kitjo s'eí ts'e Pentecostés.

Én xi kiichjako Pablo jña xita jchínga ts'e naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso

17 Pablo, k'e nga tjina Mileto, kiskinikjaá jña xita jchínga xi tjín-la xá ya ijùn naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso. 18 K'e nga ijchò jña xita jchínga, kitsò-la:

—Jño, ndaà tíjìn-nò kós'ín tijnako-nò skanda tjen-ne k'e nga j'iaa i nangui Asia. 19 Nga kjit'aà nachrjein, 'ño indaakjoa tìsixá-la Nainá; mì k'oaá kji ndáxkoaàn bixteèn nga otojñaà kjoa koií kjoa-la koni s'ín síko-na jña xita judío nga bíchjoà ikon-na. 20 'An, mìkiì jyò ótjina nga benojmíya-nò ngats'iì kjoa xi mochjeén-nò xi kjondaà tsajòn. Benojmíya-nò ñanda bixoña xita ko ni'ya-nò. 21 K'oaá s'ín benojmíya yije-la, ngats'iì xita judío ko xi mìtsà xita judío nga kátasikájno jé-la nga mì tjé kohótsji-ne, Nainá kátjít'aà-la ko kátakjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. 22 I'nde, ján tífia Jerusalén; tsejèn ma-na nga jè kjo'ño tífik-na Inimá Tsjeè-la Nainá. Mìkiì tíjìn-na mé kjoa xi komat'ian; 23 ta jè-né nga kjiindà naxandá

ñánda bijchoa, jè Iníma Tsjeè-la Nainá, k'oaá s'ín bénojmíya-na, k'e nga kǐjchoa Jerusalén, ndayá kótijna, tse kjo'in síkjaáan. ²⁴ Kjoa ts'e kjo'in, mìkìl makájno-na nas'ín sík'en-na xítà. Jè xi mejèn-na nga ndaà sikitasoàn. Ndaà sikjehet'aà xá xi kitsjaà-na Na'èn-ná Jesucristo nga sika'biá 'én ndaà-la ìt'aà ts'e kjondaà xi tsjá Nainá.

²⁵ 'I'ndeì, k'oaá xan kixì-nò ngats'ioò jñò xi kiyaxkon-ná nga tsibenojmí-nò kjotíxoma-la Nainá, mì tì kù jchaxkon-ná. ²⁶ 'I'ndeì, k'oaá xan-nò, tsà mìkìl mokjeíin-nò ìt'aà ts'e Jesús, mìtsà 'an tǐn-na jé tsà kjo'in s'e-nò. ²⁷ Nga 'an, jyeé tsibenojmí yije-nò kó s'ín tǐn kjoa xi tǐndaà-la Nainá; nímé xi tsibì'ma-nò. ²⁸ Jñò, tǐkindaa yijo-nò, tǐkoa tǐkindaa naxandá-la Cristo xi jè kisikijne nga kò jní-la. K'oaá s'ín tǐkindaa koni jngoò paxtò ts'e orrè nga jè xá kitsjaà-nò Iníma Tsjeè-la Nainá. ²⁹ 'An, be-ná, k'e nga koma iskan, nga jye kǐján, kjoahas'en-jìin-nò xítà xi k'ejí koni tsején ts'en xi mejèn-la síkje xítà naxandá-la Cristo. ³⁰ Tǐkoa kǐtjokàjìin xi tì xítà tsajòn-nò xi k'ejí kjotíxoma kòkòya xi mìtsà kixì kjoa; kǐkjo xítà xi kota'yàt'aà-la Cristo nga skónachan-la. ³¹ Tǐtsajnakon; tǐkǐtsjeèn, 'an, jàn nó tsohótijnako-nò kò nachrjein kò nǐtjen bìxteèn ndáxkoaàn nga tsibenojmíya-nò kós'ín sijchá yijo-nò.

³² 'I'ndeì, ndí 'ndsè, ngats'ioò, tsja Nainá síkǐtsajnaya-nò. Tǐkoa síkǐtsajnajìin-nò 'én-la Nainá ìt'aà ts'e kjotsjacha xi tǐn-la, jè 'én xi koma tsjá-la nga'ñó iníma-nò. Ìt'aà ts'e 'én koi tjoé-nò kjotjò ján ngajmì k'e nga tjoé yije-la xítà tsjeè-la Nainá. ³³ 'An, nímé xi jaàjìin-na, nì ton, nì nikje xi ts'e xítà. ³⁴ Jñò, ndaà tǐjìin-nò nga ndsaa kǐsìxá-na nga kisikijne ngats'ìi tsojmì xi kinìchjeén-jen kò xítà xi tǐtsajnakò-na. ³⁵ K'oaá s'ín tsakoòya-nò, mochjeén-né nga sǐxá mé-ne nga sǐchját'aà-lá jñà xítà xi 'in tǐtsajna; tǐkǐtsjeèn 'én-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsò: “Ìsáá ndaà machikon-t'in jñà xítà xi tsjá mì k'oaà-ne jñà xítà xi tjoé-la.”

³⁶ K'e nga jye okitsò, ìkjoàn tsasìjna-xkó'nchi Pablo, kiichjat'aà-la Nainá kóhotjín xítà. ³⁷ Ngats'ìi kiskindàya, kǐtsobàkjá kò kiskine'a Pablo. ³⁸ Jñà xítà, tsí 'on komà-la jè 'én xi kitsò Pablo nga mì tì kù skoejkon-ne xíkǐjín. Kù kinì indiaà skanda ñánda kǐjna chitso.

21

K'e nga kù Pablo ján Jerusalén

¹ K'e nga jye kinìhixat'aà-jen xítà xingui-jen, tsitsajnaya-jen chitso; tsanguí kixì-jen naxandá jìin-ndá ñánda 'mì Cos; xi komà inchìjòn ijchò-jen naxandá Rodas, ìkjoàn tsanguì-jen skanda naxandá Pátara. ² Ya Pátara síjna ìjngoò chitso xi tífi Fenicia; jè tsitsajnaya-jen nga tsanguì-jen. ³ K'e nga tsitjaàjìin-ndá-jen, kǐ'ya-jen nangui jìin-ndá ts'e Chipre xi kǐjna ya ngaskón-najen; tanga tsanguí kixì-nájen skanda Siria. Jè chitso, yaá kǐsajna ìndì ndáchikon Tiro nga yaá chinchá ch'á-la xi 'ya. ⁴ Ya Tiro, kiskaakjoò-jen xítà xi kota'yàt'aà-la Cristo, itoò nachrjein tsitsajnakò-jen. Jñà xítà koi kitsò-la Pablo nga mìkìl kjoì ján Jerusalén; jè Iníma Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibenojmíya-la. ⁵ K'e nga jye ijchò jngoò xomàna nga tǐtsajna-jen, ìkjoàn itjo ìjngoò k'a-jen. Tsoháhtako yije-najen jñà xítà-la Cristo, kò íchjín-la kò ìxti-la skanda ján ìndì najnchra. Kò yaá ìndì ndáchikon chincha-xkó'nchi-jen nga kinokjoàt'aà-lajen Nainá. ⁶ Ìkjoàn kinìhixat'aà-jen xítà xingui-jen, tsitjaàs'en-jen chitso koa jñà xítà koi, kù-ne ni'ya-la.

⁷ Yaá jyehet'aà nga tsitjaàjìin-ndá-jen nga itjo-najen Tiro skanda ijchò-jen Tolemaida. Yaá kinìhixat'aà-jen xítà xinguiáá ìt'aà ts'e Cristo; jngoò nachrjein tsitsajnakò-jen. ⁸ K'e nga komà nchìjòn, tsanguì-jen ján Cesarea. Ijchò-jen ni'ya-la Felipe, xítà xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jè xi taña kitjaàjìin-kò jñà xítà xi itoò ma-ne nga kǐsìxáko naxandá-la Cristo. Yaá kinìkjáya-jen ni'ya-la. ⁹ Nǐjòn ma ìxti íchjín xongó-la xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹⁰ Kǐjìn nachrjein tsitsajnakò-jen Felipe. Yaá j'ìi jngoò xítà xi 'mì Agabo xi inchrobà-ne Judea jè xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹¹ K'e nga ijchòkon-najen, kiskoé sinchò xi bìjnàkjá Pablo. Tsibí'ñó tsja kò ndsokò, ìkjoàn kitsò:

—K'oaá tsò jè Inima Tsjeè-la Nainá: kiís'ín koiit'aà'ño jñà xita judío ján Jerusalén jè xita nei-la sincho jè; ikjoàn sùngatsja xi mìtsà xita judío.

¹² Ngajen kò xita Cesarea, k'e nga kina'yà-jen 'én koi, tsibìtsi'ba-lajen Pablo nga mìkii kjoì Jerusalén. ¹³ Tanga jè Pablo kitsò:

—¿Mé xi ma-nò? ¿Mé-ne chihindáya-nò? Kì nìba-là inima-na. 'An tíjngò takoàn nga kàtít'aà'ño-na nas'ín kàtasík'en-na xita ján Jerusalén xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁴ Mìkii komà kichjaàxìn-lajen kjohìtsjeèn-la; tà k'oaá ki'mì-lajen:

—K'oas'ín kàtítasòn koni s'ín mejèn-la Nainá.

¹⁵ Xi komà iskan, tsibìxkó-jen tsojmì-najen, ikjoàn tsanguí-jen Jerusalén.

¹⁶ Tsobáhihtakò i'nga-najen jñà xita-la Cristo xi Cesarea i'nde-la. Kùko-najen ya ni'ya-la xita xi 'mì Mnasón xi Chipre i'nde-la. Xita jè kjòtseé kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kinikjáyako-jen.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo ijchò Jerusalén

¹⁷ K'e nga ijchò-jen Jerusalén, jñà xita-la Cristo xi ya títsajna, tsjaá komà-la nga kiskoétjò-najen. ¹⁸ Xi komà inchijòn, tsanguí-jen kò Pablo ni'ya-la Jacobo; yaá títsajna ngats'ii xita jchínga xi otíxoma ijìin naxandá-la Nainá. ¹⁹ Pablo kishixat'aà xita koi, ikjoàn tsibénojímí yije-la kjoa xi tís'ín Nainá it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío nga jè tísíkkeén Pablo xá xi tís'ín. ²⁰ K'e nga kii'nchré 'én koi, jeyaá kisikíjna Nainá. Ikjoàn kitsò-la Pablo:

—Ji ndí 'ndsè, tí'ya-né nga jñà xita judío jyeé 'ño kjìn jmiì ma-ne xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús. Ngats'ii xita koi, 'ño mejèn-la nga kítasòn kjotíxoma xi Nainá kitsjaà-la Moisés.

²¹ Tanga jye xó kii'nchré xi it'aà tsiji nga k'oaá xó s'ín okoòya-la ngats'ii xita judío xi títsajnajìin ya naxandá-la jñà xi mìtsà xita judío nga mì xó tì kii sùkitasòn-ne kjotíxoma-la Moisés; kàtasíchija xó kjotíxoma xi tjín-ná xi xita judío 'mì-ná, tìkoá mì xó tì kii sít'aà chiba-la jñà ndí ixti kjoa ts'e circuncisión. ²² ¿Mé xi s'eén? Kjo'ño-né kji'nchré xita nga i tijni. ²³ K'oaá s'ín t'jìin koni s'ín 'mì-lèjen; i títsajnajìin ñijòn-najen xita xi sùkitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga sùtsjeèya yijo-la. ²⁴ Tikoì jñà xita. Tìtsjeèyi yijo-lè kò xita koi. Tíchjí nga kàtasijno-la tsja skò mé-ne nga skoe-ne xita xi k'ejí nga mìtsà kixi kjoa koni tsò-lè xita. Yaá skoe-ne nga tìkoá ngaji nìkitasòin kjotíxoma-la Moisés. ²⁵ It'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío xi jye mokjeiín-la 'én-la Cristo, jyeé kinikasén-lajen xojon koni s'ín kichoòsòn-lajen nga mìkii skìne tsojmì xi xkòsòn sinchát'aà-la; mìkii skìne jní-la cho; tìkoá mìkii skìne yijo-la cho xi mìkii xíxteèn jní-la k'e nga biyaa; tìkoá kì tì kjoa chijngui sísin-la.

K'e nga kindobà'ño Pablo ya ingo ítjòn

²⁶ Xi komà nchijòn, Pablo kùko nga ñijòn xita koi. Tañaá kisikitasòn kjotíxoma-la xita judío nga kisitsjeèya yijo-la kjoa ts'e jé-la. Ikjoàn kii ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kisikí'nchré jñà xita mé naxrjein kjoehet'aà naxrjein-la nga nchisitsjeèya yijo-la; ikjoàn koma kjiko cho xi kjotjò ts'e Nainá nga jngoò l'jngoò.

²⁷ K'e nga jye kjomeè bijchó itoò naxrjein, jñà xita judío xi inchrobà-ne nangui Asia, kijtseèxkon Pablo nga ya tíjna ndìtsin ingo ítjòn; chinchá'a ngats'ii xita nga kitsobà'ño.

²⁸ 'Ñó kiihja, kitsò:

—iNgats'ioò xi xita Israel 'mì-nò, tìchját'aà-nájen! Jè xita jè xi tsó'ba nga kijndà naxandá nga okoòya kjotíxoma xi kondra ts'e naxandá, kondra ts'e kjotíxoma-la Moisés, kò kondra-la ingo ítjòn. Skanda j'ùkoó xita xi mìtsà xita judío xi kisikas'en ya ndìtsin ingo nga sítjé jè i'nde tsjeè-la Nainá.

²⁹ Xita koi, koiì kjoa-la nga k'oas'ín kitsò, k'e nga sa ítjòn kijtseèxkon Pablo ya ijìin naxandá nga taña tímakjoòko jngoò xi mìtsà xita judío xi 'mì Trófimo xi xita Éfeso; k'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà tìkoá kùko-né ya ndìtsin ingo.

³⁰ Kóhokji naxandá kii'nchré nga kjoasiì kisakò. Nìtoón chixoña xita. Kitsobà'ño Pablo; kjo'ño tsachrje ya ndìtsin ingo; ikjoàn tsibíchjoàjto-la xotjoa ingo. ³¹ Jye mejèn

nchisík'en tanga nitoón kiì'nchré jè xita sko-la soldado ts'e Roma nga kjoasii kisakò naxandá Jerusalén. ³² Jè xita sko-la soldado, nitoón kiichja i'nga-la soldado xi isa nangui xá tjín-la nga tsibíxkóya soldado-la; ikjoàn tsangachikon, kiì ñánda tjín kjoasii. Jña xita, k'e nga kijtsee soldado, k'ée kitsjeiin Pablo; mi ti kiì kiskaàn-ko-ne. ³³ K'e nga ijchò xita sko-la soldado, kitsobà'ño Pablo; kitsjaà okixi nga jò na'ño kicha cadena kisit'aà'ño Pablo. Ikjoàn kiskònangui yá xita-ne xi 'mì Pablo ko mé xi kis'iin. ³⁴ Jña xita xi kjìn ma-ne, xki xi ján chja; kakj'eíi kakj'eíi tsò nga jngoò ijngoò. Jè xita sko-la soldado, mikii kisakò-la mé kjoa xi komà nga 'ño sii nchis'in. Kitsjaà-la okixi soldado-la nga kàtjikò Pablo ján cuartel. ³⁵ K'e nga nchifimijìn-jno escalón, jña soldado tsa'nga Pablo, koií kjoa-la nga jña xita xi kjìn ma-ne xi tjingui-la, 'ño nchimats'en, ³⁶ nga tsò:

—Tik'eèn!

Kó kitsò Pablo nga kiichjatjì yijo-la

³⁷ Jè Pablo, k'e nga jye tífahas'en cuartel kiichja-la jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿A koma kichjako jngoò tjò-lè?

Jè xita sko-la soldado kitsò:

—¿A maá-lè nokjò 'én griego? ³⁸ ¿A mìtsà ngaji xi xita Egipto i'nde-lè xi tsibíts'i kjoasii kò jngoò kò jò nó nga kiikoji ñjòn jmii xita kjoasii ján i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn?

³⁹ Pablo kitsò:

—'An, xita judío-ná, yaá i'nde-na Tarso, jngoò naxandá xi ndaà yaxkon-la ts'e nangui Cilicia; tjín-lè kjondaà, tjii'nde-ná nga kichjakoaa xita naxandá.

⁴⁰ Jè xita sko-la soldado, kitsjaà'nde-la; ikjoàn tsasijna kixi Pablo ya escalón; kiskimijtjen tsja nga jyò kàtitsajna xita naxandá. K'e nga jye tsibítsajnajyò, kiichjako 'én hebreo, kitsò:

22

¹ —Ngats'ioò xi xita judío xinguiá 'mì-nò ko xi xita jchinga, tiná'ya 'én kixi xi kichjako-nò nga kichjatjia yijo-na.

² Jña xita, k'e nga kiì'nchré nga 'én hebreo kiichja, isaá jyò tsibítsajna. K'ée kitsò Pablo:

³ —'An, xita judío-ná. Yaá kits'ian Tarso, naxandá xi chja-ne Cilicia. Tanga íi Jerusalén kòjchá. Jè kiskoòta'yàt'aà-la jè maestro Gamaliel. Nguì kixii tsakóya-na koni s'in tjín kjotixoma-la xita jchinga-ná. Nguì tjingoò takoàn nga sikitasòn-la Nainá koni s'in 'nè jño skanda nachrjein i'nde. ⁴ Nga sa kjòtsee, kiitjingui kondra-la jña xita xi fitjingui-la ndiyá xitse jè, skanda mejèn-na kisik'én. Tsibit'aà'noá, tikoaa kiskinis'en ndayá íchjín, íchjá. ⁵ Jña xita sko-la no'mii, ngats'ii xita jchinga, ndaà kijtsee kjoa koi. Jña kitsjaà-na xojon nga kiiko-la xita xinguiá xi títsajna Damasco nga koma kjinchrobakoaa i Jerusalén ngats'ii xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga s'e-la kjo'in.

Kó kitsò Pablo k'e nga tsibénojmí kó s'in komà'in nga jahatjia kjohítsjeèn-la
(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶ K'e nga jye kjomeè bijchoa chrañat'aà-la Damasco, ijchò-la tsà nchisen, tà nitoón tsatsejèn jngoò-na ni'in xi ngajmii inchrobà-ne xi kjohiseèn kòhokji nga jngoò itjandii-na koni s'in tífia. ⁷ 'An, kiskaajndoòt'aà nangui. Ki'nchré 'én xi jjiin isén kiichja, kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mitjingui kondra-ná?” ⁸ K'ée kiskònangui-la, kixan-la: “¿Yá-ne ngaji Na'èn?” Kitsò-na: “An-ná xi 'mì-na Jesús xi Nazaret ts'an xi jì tì'mitjingui kondra-ná.” ⁹ Jña xita xi tjikoa, kijtsee ni'in nga kjohiseèn, tà kitsakjòn-né, tanga mikii ki'ya-la 'én xi 'an kiichja-na. ¹⁰ K'ée kiskònangui-la kixan-la: “¿Mé xi s'iaàn, Na'èn?” Kitsò-na: “Tisítjiiin, t'in kixi Damasco. Yaá s'enojmí yije-lè kó s'in tjindaà kjoa xi s'iiin.” ¹¹ Koi kjoa-la nga 'ño kjohiseèn ni'in, 'an mi ti kiì kjòtsejèn-na. Jña xita xi tjikoa kitsobà'ño ndsaa nga kiiko-na skanda Damasco.

¹² 'Ya Damasco tjina jngoò xita xi 'mì Ananías xi ndaà beèxkón Nainá koni s'in tichja kjotixoma ts'e Moisés. Jè Ananías tikoaa ndaà yaxkón it'aà ts'e xita judío xi títsajna ya

i'nde jè. ¹³ K'e nga j'ii katsejèn-na Ananías, kitsò-na: “Ndsè Saulo, kàtatáx'a-ne xkoiìn.” Tík'eé-ne kitáx'a-ne xkoaàn ikjoàn kiskoò'an Ananías. ¹⁴ Kitsò isa-na: “Nainá xi ts'e xita jchínga-ná jaàjìn-lè nga jchaxkoin mé xi mejèn-la; tikoá jchaxkoin jè xi Nguì Xita Kixi; kiná'yi 'én-la xi jè sobà kichja-lè. ¹⁵ Jii kénójmí-la ngats'ii xita, ngats'ii kjoá xi tì'yi kò xi tina'yi. ¹⁶ I'ndeì, kì tì chiñà-ne. Tisítjii; kàtamai bautizar; tinókjoat'aà-la Na'èn-ná Jesús nga kàtatsjeèya jé-lè.”

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibénójmí-la kós'in komà nga kiikon jñà xi mìtsà xita judío

¹⁷ K'e nga j'i-na Jerusalén, kiaà ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kichjät'aà-la Nainá. Koni nijñà tí'biì-na, ¹⁸ tsatsejèn-na Na'èn-ná; kitsò-na: “Tixátíyi, nìton tìtjokàjìn naxandá Jerusalén; ijndé, mì yá xi kji'nchré 'én-lè xi kinókjoayi it'aà ts'an.” ¹⁹ An kixan-la: “Na'èn, jyeé beèxkon-na nga 'an, xkì ni'ya ingo sinagoga kiaà nga kitsobà'ñoá xita, kiskinìs'en ndayá, tikoá kiskaàn-koáa jñà xi mokjeiìn-la it'aà tsiji. ²⁰ K'e nga kisik'en Esteban xi xita chì'nda-lè xi jè kitsjaà 'én tsiji, tikoáá 'an yaá tíjna; tikoáá kisìjngò takoàn nga kinik'en; skanda 'aán kitsobà nikje-la jñà xita xi kisik'en Esteban.” ²¹ Tanga jè Na'èn-ná kitsò-na: “T'in, ján siikasén-lè naxandá-la xi mìtsà xita judío xi kjiìn títsajna.”

²² Jñà xita naxandá, ndaà nchi'nchré-la Pablo koni s'in tíchja; k'eé kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én xi jyehet'aà-ne; 'ño kiìchja kóhótjìn nga kitsò:

—Xita jè, kàtiyaà! Mìkiì ok'in-la nga kíjnakon isa isò'nde!

²³ Jñà xita koi, isaá 'ño kiìchja isa, bítsajneè nikje-la koá bíxteèn chijo ni'nde. ²⁴ Jè xita sko-la soldado, kitsjaà okixi nga tsasijna'ya Pablo ya cuartel; tikoá kitsjaà okixi nga kàtajá-la mé-ne nga keènojímí-ne mé kjoá xi tsohótsji nga kondra fitjìngui-la xita. ²⁵ K'e nga jye tíj'aà'ño, Pablo kiskònangui, kitsò-la jè soldado xi ya síjna, jè xi bí'tin-la jñà soldado xi i'nga:

—¿A tsjá'ndeé-lè kjotíxoma nga k'oas'in nìkoi jngò xita Roma xi kj'eé kiì 'ya-la mé jé xi tíjn-la?

²⁶ Jè xita xi bí'tin-la jñà soldado xi i'nga, k'e nga kiì'nchré nga xita Romaá Pablo, kiikon jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿Mé xi sikoji xita jè? Nga xita Roma-né.

²⁷ Jè xita sko-la soldado kiikon Pablo, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a kixí kjoá nga xita Roma-né?

Pablo kitsò:

—Kixí kjoá.

²⁸ Jè xita sko-la soldado kitsò-la Pablo:

—Tse jchán ton kisengui-na yijo-na nga xita Roma komà.

Jè Pablo kitsò:

—Tanga 'an, k'oáá s'in kits'ian nga xita Roma-ná.

²⁹ Jñà xita soldado xi tíjn-ne nga kojá-la, chinchat'aaxìn; tikoáá jè xita sko-la soldado k'e nga kisijìn-la nga jè Pablo xita Roma-né, kitsakjòn-né koi kjoá-la nga jè kitsjaà okixi nga kisit'aà'ño Pablo.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibìjna nguixkon xitaxá ítjòn-la xita judío

³⁰ K'e nga komà inchijòn, jè xita sko-la soldado mejèn-la nga ndaà skoe mé jé xi tíjn-la nga k'oas'in óngui-ne jñà xita judío. Kiskjìnda'ño; ikjoàn tsibíxkóya xita sko-la nò'mii kò xitaxá ítjòn-la xita judío; kiìkò Pablo, tsasìjngui nguixkon xita koi.

23

¹ Pablo kiskoò'an jñà xitaxá ítjòn kitsò-la:

—Ñò xi xita xinguiáá judío 'mì-nò, ngats'ioò, k'oáá xán-nò, kjohítsjeèn ts'an, k'oáá tsò nga ndaà tìsìkitasoàn koni s'in mejèn-la Nainá skanda naxhrjein i'ndeì.

² Jè nò'miù ítjòn xi 'mì Ananías kitsò-la jñà xità xi nchat'aà chrañà-la Pablo nga kàtasíjts'iin-'a tso'ba. ³ Tanga jè Pablo kitsò-la:

—Ngaji, xi jò isén tjín-lè, Nainá kàtasíjts'iin-'a ndsobo! Ngaji, koií xá tijna-ne nga kíndaajìin-ná koni s'ín tíchja kjotíxoma tanga ngaji, isaá níkatonè-la kjotíxoma nga mejèn-lè síjts'in-'a-ná.

⁴ Jñà xità xi nchat'aà chrañà-la Pablo kitsò-la:

—Mé-ne k'oas'ín nokjoàjno-la xi nò'miù ítjòn-la Nainá?

⁵ Pablo kitsò:

—Ndsè, mìkìì bexkoan tsà jè xi nò'miù ítjòn tjína. Kixíí kjoa, k'oaa s'ín tíchja xojon kjotíxoma-la Nainá nga tsò: “Jè xi xitaxá sko-la naxandá mìkìì koma kínoákjajno-la.”

⁶ Pablo, k'e nga kíjtseèkon jñà xità xi títsajna nga jò skoya ma; tjín xità fariseo ko tjín xità saduceo; 'ñó kíichja, kitsò-la:

—Ndseé, 'an, xità fariseo-ná; kí'ndí-la xità fariseo-ná; koií kjoa-la nga k'oas'ín tísindaajìin-na nachrjein i'ndeí nga k'oaa s'ín mokjeiín-na nga faáya-la jñà xità xi biyaà.

⁷ K'e nga k'oá kitsò Pablo, kjòjòya jñà xità xi títsajna junta; tsibíts'ia jñà xità fariseo ko xità saduceo nga tsohótiko xíkjin. ⁸ Koi kjoa-la nga jñà xità saduceo mìkìì mokjeiín-la tsà kixí kjoa nga faáya-la mik'en, tíkoa mìkìì mokjeiín-la tsà tjín xi 'mì àkjalé ko xi 'mì iníma; tanga jñà xità fariseo mokjeiín yije-la kjoa koi. ⁹ Ngats'ìi xità 'ñó jchán kíichja; k'ée chíncha kixí xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi ya chja-ne ts'e xità fariseo, kitsò:

—Xità jè, nímé kjoa xi ch'o tí'sín; tsà iníma tsohóko ko tsà àkjalé tsohóko; mìkìì koma jñà kíincha ikón-lá Nainá.

¹⁰ Jè xità sko-la soldado, k'e nga kíjtseè nga isa 'ñó makjan-la jñà xità, kitsakjòn-né tsà ya síik'en Pablo. K'ée kíichja isa-la soldado; kitsjaà-la okixí nga kàtjìko íjngoò k'a ján cuartel.

¹¹ Xi komà nchijòn nga nítjen, ijchò kasìt'aà-la Na'èn-ná jè Pablo, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, k'oaa s'ín mochjeén nga kínoákoí xi it'aà ts'an ján Roma, koni s'ín kínoákoí í Jerusalén.

K'e nga jñà xità judío tsajoóya-ne nga síik'en Pablo

¹² Nga kis'e isén, jñà xità judío tsajoóya-ne nga síik'en Pablo; k'oaa kitsò nga mì kí kòkjen ko mìkìì skoí nandá; Nainá kàtatsjá-la kjo'in tsà mìkìì kítasòn nga síik'en Pablo. ¹³ Tsatoó ichán ma-ne jñà xità judío xi k'oas'ín tsajoóya-ne. ¹⁴ Xità koi, kíikon jñà xità sko-la nò'miù ko xità jchínga ts'e xità judío, kitsò-la:

—K'oaa s'ín tsibìné-lajen yijo-najen nga nímé xi chjine-jen, Nainá kàtatsjá-najen kjo'in tsà mìkìì kítasòn nga síik'en-jen Pablo. ¹⁵ Ngats'ioò xi tjín-nò xá ítjòn ts'e Junta jè, kot'in-là jè xità sko-la soldado nga kàtjanchrobáko nchijòn-le í nguixkoòn. Tà k'oaa tìn-là nga isa ndaà mejèn-nò jchaxkoòn kjoa xi tjín-la. Ngajen kítsajnandaà-jen ya iya ndiyá nga síik'en-jen k'e nga tík'èè fi ijndé.

¹⁶ Jè ti-la ndichja Pablo, kíi'nchré kjoa xi tsajoóya-ne xità judío; k'ée kíi kíikí'nchré Pablo ya cuartel. ¹⁷ Pablo kíichja íngoò-la soldado, kitsò-la:

—Tikoí ti jè ñánda tjína xità sko-la soldado. Tjín 'én xi keènojímí-la.

¹⁸ Jè soldado kíiko jè ti ñánda tjína xità sko-la, kitsò-la:

—Jè Pablo xi tjína ndayá kàchja-na kàtsò-na: “Tikoí ti jè.” Tjín xó 'én xi keènojímí-lè.

¹⁹ Jè xità sko-la soldado, kitsobà'ñó tsja jè ti, kíiko it'aà xìn, kískònangui-la mé 'én xi keènojímí-la. ²⁰ Jè ti kitsò:

—Jñà xità judío, jye ndaà tsajoóya-ne [nga mejèn-la skónachan-lè]; síijé-lè nga kíkoí nchijòn-lè jè Pablo ján nguixkon xitaxá judío nga mejèn xó-la isa ndaà tjanangui-la mé kjoa xi tjín-la. ²¹ Ngaji, kíi mòkjeiín-lè. Xità koi, ma-la tsà ichán nga títsajnachjoà-la Pablo ya iya ndiyá nga mejèn-la síik'en. Jye k'oas'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga mìkìì kòkjen tíkoa mìkìì skoí nandá skanda k'e nga síik'en Pablo. I'ndeí, tà jè nchikoña-la nga k'oi-la 'én-lè koni s'ín nchisíjé.

²² Jè xita skò-la soldado, kitsò-la jè ti nga komaá kjoì-ne; kitsjaà-la okixi nga nijngoò xita keènojmi-la nga jè ijchò síkí'nchré.

K'e nga jè Pablo kichinì'aà-la Félix xi xitaxá ítjòn

²³ Jè xita skò-la soldado kiichja jò-la soldado-la xi bít'in-la soldado xi i'nga, kitsjaà-la okixi nga kàtasíkítsajnaandaà jò sìndo soldado xi ndsokò kjoì-ne, jàn kaàn kò te xi kohòyo kítsasòn-la, jò sìndo xi kichà lanza k'oa nga kjoì skanda ján Cesarea k'e nga kijchò xi ñijaàn nga kojñò. ²⁴ Tìkoá kitsjaà okixi nga kàtinchándaà kohòyo xi kijnakjá-la Pablo mé-ne nga ndaà kjikò-ne nga ñimé xi komat'in skanda ñánda tíjna Félix xi xitaxá ítjòn. ²⁵ Jngoò xojon carta tsibíndaà xi tsò:

²⁶ “Tjín-lè kjondaà ngaji Félix xi xitaxá ítjòn tijni; 'an, xi Claudio Lisias 'mì-na síhixat'aà-lè. ²⁷ Xita xi tìsikasén-lè, jña xita judío kitsobà'ño, kjomeé kisik'en, tanga 'an tsohósikooa nga kiikooa soldado-na nga jye kis'ejiin-na nga xita Roma-né. ²⁸ 'An, mejèn-na nga skoeé mé kjoa xi tjín-la. K'oaá komà-ne nga kiikooa ñánda títsajna xitaxá judío. ²⁹ K'e nga ijchòkooa, kisijiin-na nga tà koiì kjoa-la xi kjotíxoma ts'e. Nì mé jé tjín-la nga kiyá; skanda mikì ok'in-la nga ndayá kájna iya. ³⁰ 'An, kis'enojmí-na nga jña xita judío, k'oaá s'ín tsajoóya-ne nga mejèn-la sík'en chíjé. K'oaá ma-ne nga jì tìsikasén-lè. K'oa tìs'ín kixan-la jña xita xi óngui nga nguixkoiin kàtasindaàjiin-la mé kjoa xi tjín-la kondra ts'e.”

³¹ Jña soldado, k'e nga jye kitjoé-la okixi, kiikò Pablo k'e nga jye kòjñò skanda ján naxandá Antipatris. ³² Nga komà nchijòn jña xita soldado xi ndsokò kii-ne, kisikátji-ne; inchrobà-ne skanda cuartel. Tà jña kiikò Pablo soldado xi kohòyo títsajnasòn. ³³ Jña xita soldado, k'e nga ijchò Cesarea, kisingatsja jè xitaxá ítjòn xojon carta xi 'ya; tìkoá kisingatsja Pablo. ³⁴ Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jye tsibíxkejiin xojon carta, kiskònangui ñánda i'nde-la Pablo. K'e nga jye kis'enojmí-la nga nangui Cilicia i'nde-la, ³⁵ kitsò-la:

—K'ée kjì'nchrè-lè k'e nga kjoì xita xi óngui-lè.

Ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtamakinda, yaá kájna ni'ya osen-la Herodes.

24

Kó kitsò Pablo k'e nga kiichjatjì yijo-la nguixkòon xitaxá ítjòn xi 'mì Félix

¹ K'e nga komà 'òn nachrjein, ijchò Ananías ya Cesarea xi xita skò-la no'miì. Tjiko i'nga xita jchínga xi xá tjín-la ts'e xita judío tìkoá tjiko jngoò xita xi 'mì Tértulo xi chíjine xojon ts'e kjotíxoma. Jña xita koi kiikon Félix jè xi xitaxá ítjòn tíjna nga kitsjaàt'in 'én xi kondra ts'e Pablo. ² K'e nga jye ijchòkò Pablo nguixkòon xitaxá, tsibíts'ia Tértulo nga kitsjaàt'in 'én xi kondra ts'e Pablo; kitsò-la Félix:

—Ngaji xi xitaxá ítjòn tijni, ndaà yaxkón-lèjen. Nga it'aà tsiji, 'ño tísakó-najen kjoa'nchán. Ndaà xá xi tíbitasòn i naxandá-najen xi kjoa chíjine tsiji. ³ Kjit'aà nachrjein, kóhokji ñánda títsajna-jen tjoé-najen kjondaà tsiji. Ndaà chíjé-lè nga k'oas'ín nìchjât'aà-nájen. ⁴ Majìn-najen nga sù s'en-lèjen; tjín-lè kjondaà, tìná'ya ítsé-nájen. ⁵ K'oaá s'ín ki'ya-jen xita jè nga títsa isò'nde 'ño ch'o tjín kjoa xi ótsji nga síjòya xita judío; jè-né xi xita ítjòn-la xita Nazaret xi síkijatjìya ndiyá-la Nainá. ⁶ Tìkoáá mejèn-la ch'o kisitjé Ingo Tsjeè-la Nainá, k'oaá ma-ne nga kindobà'ño-jen. [Mejèn k'oas'ín síkò-jen koni s'ín tíchja kjotíxoma tsajen, ⁷ tanga jè Lisias xi xita skò-la soldado tsasikò. Koó kjoats'en tsafaá'an-najen k'e nga jye tíjnaya ndsaa-jen. ⁸ Kò k'oaá kitsò Lisias nga jña xita xi óngui, íi kjoì nguixkoiin nga síndaàjiin.] Komaá ngaji sobà chjinangui-la mé-ne nga jcha-ne mé kjoa xi tjín-la nga ongui-jen.

⁹ Jña xita judío xi ya títsajna, tìkoáá síngasòn 'én nga kixi kjoa. ¹⁰ Jè xitaxá ítjòn kiskímítjen tsja nga kitsjaà'nde-la Pablo nga kiichja. Pablo kitsò:

—Jì xi xitaxá ítjòn tijni, tíjiin-na nga kò kjìn nó tìnìkitasòin xá i i'nde jè; k'oaá ma-ne nga kò kjotsja-na, tì'an kichjâtjì-na yijo-na. ¹¹ Ngaji, komaá kìnchátjìyi. 'An, saá tjín-la

tejo nàchrjein nga kìaà Jerusalén ya ingo ítjòn nga kijtseèkoán Nainá. ¹² Ni saá jngoò k'a 'ya-na nga xitá otikjoòkoáa, tikoáá mì xitá naxandá binchaà'a ya nditsin ingo ítjòn, kò ni'ya ingo sinagoga, kò ya jjiin naxandá. ¹³ Jñà xitá xi óngui-na mìkii koma kokixiya-la kjoa xi ónè-na. ¹⁴ K'oaá xán-lè xi nguì kixi kjoa, 'an, jè sikitason-la xi Nainá tsò-la xitá jchínga-najen; k'oaá s'ín sikitason koni s'ín tjín jè ndiyá xitse-la Cristo, jè xi tsò-la jñà xitá koi nga ndiyá xìn-la Nainá-né. 'An, mokjeiín yije-na koni s'ín tíchja xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò ts'e xitá xi kiichja ngajo-la Nainá. ¹⁵ 'An, k'oaá tis'ín mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá koni s'ín mokjeiín-la jñà xitá xi óngui-na nga faáya-la xitá xi biyaá, jñà xi xitá kixi kò xi mìtsà xitá kixi. ¹⁶ Koií k'oaá s'ín binè-la yijo-na nga tsjeè síkijna kjohítsjeèn-na nguixkòn Nainá kò nguixkòn xitá.

¹⁷ 'Nga jye kò kjìn nó mì tì kii f'i-na naxandá-na Jerusalén, j'ii jngoò k'a-na nga j'iko-la ton jñà xitá ima kò kitsjaà-la kjotjò Nainá. ¹⁸ K'oaá tjín kjoa xi tis'iaàn k'e nga jye kisitsjeeya yijo-na koni tjín kjotíxoma-la xitá judío. K'e nga kijtseè-na jñà xitá judío xi Asia i'nde-la nga ya tijnaa ya nditsin ingo, mìtsà kjìn ma xitá xi títsajna-kò-na. Tikoáá mìtsà kjoasii tibíts'iaa. ¹⁹ Jñà xitá xi kijtseè-na ya nditsin ingo, tsà mé kjoa xi tjín-la xi kondra ts'an, jñà sabá kàtjanchrobá nga kàtatsjá 'én. ²⁰ Tsà majìn, jñà xitá xi i títsajna kàtènojmi tsà mé jé kisakòt'aà-la it'aà ts'an k'e nga tsohótijna nguixkòn xitaxá judío. ²¹ A xi koií jé xi tíma-na nga 'ñó kichjà k'e nga tijnajiiin-la xitaxá judío nga kixan-la: “Nàchrjein i'ndeí tíindaàjiiin-na nga mokjeiín-na nga faáya-la xitá xi biyaá.”

²² Jè Félix, ndaà tíjiiin-la koni s'ín tjín ndiyá xitse ts'e Jesucristo. Tsibíchróbá kjoa koi. Kitsò:

—K'e nga kjoí Lisias xi xitá skò-la soldado, k'eé skònangui-ìsa-nò kjoa xi tjín-nò.

²³ Félix kitsjaà-la okixi jñà soldado-la nga síkijna isa ndayá Pablo, tanga komaá kojmeèndeí ya iya ndayá, tikoáá komaá kijchòkon xitá xíkjin kò amigo-la.

²⁴ K'e nga komà jàn ñijòn nàchrjein, ijchò jngoò k'a Félix; tjiko Drusila xi chjoón-la ma xi tikoá xitá judío. Kiskinikjaá Pablo nga mejèn-la kji'nchré-la kós'ín mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁵ Pablo, tsibénojmi-la kós'ín tjín xi kjoa kixi, mé xi s'eén nga kíkjoán-lá kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-ná; tikoá tsibénojmi-la nga sa nchrobá nàchrjein nga Nainá kiindaàjiiin. Félix tà kitsakjòn-né; k'eé kitsò-la:

—T'in-ne. Kj'eí nàchrjein kichjà jngoò k'a-lè k'e nga kò'a-na.

²⁶ Jè Félix, k'oaá s'ín tísíksjeèn, mejèn-la ton kochrjekájno-la Pablo nga síkijnandeí; k'oaá ma-ne nga kjìn k'a kiichja-la. ²⁷ K'e nga tsato jò nó, jahatjya xá-la Félix. Jè jahas'en xi 'mì Porcio Festo. Jè Félix, mejèn-la nga ndaà tsibijnako jñà xitá judío; kisikijna isa ndayá Pablo.

25

K'e nga jè Pablo tsibijna nguixkòn Festo

¹ Festo ijchò Cesarea nga jahas'en xitaxá ítjòn; xi komà jàn nàchrjein itjo-ne Cesarea, kii Jerusalén. ² K'e nga jye tjina Jerusalén, jñà no'mii ítjòn kò xitá skò-la xitá judío ijchòkon nga tsohóngui Pablo; kitsjaàt'in 'én xi kondra ts'e. ³ Xitá koi, kisijé-la kjondaà jè Festo nga kàtjanchrobáko Pablo ya Jerusalén. K'oaá s'ín jye tjindaà-la nga kítsachjoà ikon-la ya iya ndiyá mé-ne nga sík'en-ne. ⁴ Tanga jè Festo, kitsò:

—Majìn, mìkii koma, nga jè Pablo ndayá tjina ján Cesarea; 'an, jyeé ya tífia. ⁵ Jñà xitaxá-nò koma koahitako-na ján Cesarea mé-ne koma kohòngui-ne xitá jè, tsà mé jé xi tjín-la.

⁶ Jè Festo tsibijna-la tsà nguì jiiin nàchrjein kò tsà te nàchrjein ján Jerusalén; ikjoàn kii jngoò k'a-ne ján Cesarea; nga komà inchijòn ijchò ni'ya osen, tsibijnané íxile-la ñánda otíxoma; ikjoàn kiskinikjaá Pablo. ⁷ K'e nga jahas'en ni'ya osen Pablo, jñà xitá judío xi j'ii-ne Jerusalén, kii kinchat'aà chrañà-la nga kitsjaàt'in 'én ndiso xi 'ñó ch'o tsò tanga mìkii komà kjòkixiya 'én xi kitsjaàt'in. ⁸ Pablo tsasìkò yijo-la kitsò:

—Nimé jé xi tsohotsjià xi kondra ts'e kjotíxoma-la xita judío, ni jè kondra ts'e ingo ítjòn-la Nainá, ni jè kondra ts'e César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

⁹ Tanga jè Festo mejèn-la nga ndaà kijnako xita judío; kiskònangui-la Pablo, kitsò-la:

—¿A mejèn-lè nga k'oin ján Jerusalén mé-ne nga ya kındaajñaà kjoa-lè?

¹⁰ Pablo kitsò:

—Jye i tijnaa ñanda tjin kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma. Mochjeén-né nga i kàtasindaajin-na. Ngaji ndaà tíjin-lè nga ni mé kjoa tsohotsjià it'aà ts'e xita judío. ¹¹ Tsà tjin-na jé, tsà ok'in-la nga kiyá, tíngoò takoàn nga kàtasík'en-na; tanga tsà mi kixi kjoa 'én xi tsját'in-na, mikii koma ya kongatsja it'aà ts'e xita koi. Tikoáá-ne, jè kàtındaajin-na César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

¹² Jè Festo, k'ée tsajoóya-ne ko xita-la xi títsajna ko junta, ikjoàn kitsò:

—Tsà k'oaá s'in niji nga jè César kındaajin-lè, tà saá ján sikasén-lè.

K'e nga ijchò ján Cesarea jè xitaxá Agripa

¹³ K'e nga jye tsato chiba nachrjein, jè xitaxá Agripa ko Berenice kii ján Cesarea nga kisihiat'aà Festo. ¹⁴ Kjin nachrjein tsibitsajna ya Cesarea; jè Festo tsibénojmí-la Agripa kjoa-la Pablo, kitsò-la:

—Jè Félix, jngoò xita kisikijnaya ndayá ijndé. ¹⁵ K'e nga tsohótijna ján Jerusalén, jña xita sko-la no'miù ko xita jchinga-la xita judío kitsjaà-na 'én nga óngui. Kisijé nga katiyaà. ¹⁶ 'An, k'oaá kixan-la nga jña xitaxá Roma, mi taxki sík'en xita k'e nga tikj'eè 'ya-la jé xi tjin-la. Ítjòn joó'a kjoa-la ko jña xita xi óngui mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ¹⁷ Koi kjoa-la, k'e nga j'ii ijndé jña xita koi, mikii kisichja nachrjein; nga koma inchijòn, nga jye tijnasoàn íxile-na nga tihotixoma, nitoón kiskinikjaá xita jè. ¹⁸ K'e nga jye títsajna osen jña xita xi óngui, mìtsà koi kjoa tsohóngui koni s'in 'an tísíkijsjeèn. ¹⁹ Tà k'oaá tjin 'én xi kitsjaat'in xi kondra ts'e Pablo koni s'in beèxkón Nainá ko it'aà ts'e jngoò xita xi 'mi Jesús xi jye k'en; tanga jè Pablo tsò-né nga tijnakon-né. ²⁰ 'An, mikii be mé xi s'iaàn it'aà ts'e kjoa koi. K'ée kiskònangui-la Pablo, a mejèn-la nga ján kjo Jerusalén mé-ne nga ya sındaajin-la kjoa xi finè. ²¹ K'oaá s'in kisijé Pablo nga jè César kındaajin-la. Koi k'oaá s'in kitsjaà-na okixi nga ndayá tijnaya-isa skanda k'e nga koma sikasén-la César.

²² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Tikoáá 'an mejèn-na nga kji'nchrè-la xita jè.

Festo kitsò:

—Nchijòn-le kina'ya-la.

²³ Nga komà inchijòn, ijchò Agripa ko Berenice. K'e nga jahas'en ni'ya osen 'ño ndaà kisis'in-la. Kjihijta ko jña xita sko-la soldado ko jña xita sko-la naxandá. Festo kitsjaà okixi nga kiichjaà Pablo. ²⁴ Festo kitsò:

—Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, ngats'ioò xi i titsajnaà: chítsejèn-la xita jè. Ngats'ii jña xita judío, 'ño síjèt'aà-na ján Jerusalén ko i Cesarea nga 'ño chja nga mejèn-la sík'en.

²⁵ Tanga 'an, nimé xi matsjit'aà-na it'aà ts'e nga mochjeén-la nga kiyá. Tanga tso'baá kisijé-ne nga jè kındaajin-la César xi xitaxá sko-la tijn-la ngats'ii xita. 'An, k'oaá s'in kiskoòsòn-la nga ya síkasén. ²⁶ Tanga 'an, nimé kjoa xi matsji-na it'aà ts'e xita jè, kós'in sikasén-la xojon jè César xi xitaxá sko-la tijn-la ngats'ii xita. K'oaá ma-ne nga síjèt'aà-nò jñò xi i titsajnaà ko ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, mé-ne k'e nga jye chjinangui-laá, 'an sakó-na okixi nga sikasén xita jè. ²⁷ 'An, k'oaá ma-na, nga nimé chji-la tsà taxki sikasén jngoàà xita xi ndayá tijn tsà mi sik'à jngoò xojon xi 'ya-la mé jé xi tjin-la.

26

K'e nga kiichjatji yijo-la Pablo nga nguixkon Agripa

¹ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tji'ndeé-lè nga kinókjoatji yijo-lè.

Pablo kiskímìtjen tsja; tsibíts'ia nga kùchjatjì yijo-la; kitsò:

² —Ngaji Agripa, matsjaá-na nga ma kichjàkò-lè mé-ne nga kósikoa yijo-na ngats'ii kjoa xi kondra ts'an tsját'in-na 'én xita judío. ³ Be-ná nga ji Agripa, tíjìn yijeé-lè ngats'ii kjotíxoma xi tjin-la xita judío kò kjoa xi joóya-ne. K'oaá ma-ne sjet'aà-lè, tjin-lè kjondaà, tse t'jin takoìn, ndaà tina'ya-ná.

⁴ 'Ngats'ii xita judío tíjìn-la kós'in kisijchá yijo-na ján nangui-na kò Jerusalén tjen-ne nga sa ti kja skanda nachrjein i'nde. ⁵ Jña xita koi, tsà mejèn-la komaá keènojmi-lè. Ndaà tíjìn-la nga 'an, nguì xita fariseo-ná; nga jña xita fariseo xi isa 'ño bìnè-la yijo-la nga beèxkón kjotíxoma-la Nainá mì k'oaá-ne koni jña xita judío xi i'nga. ⁶ 'An mokjeín-na nga kítasòn kjoa xi tikoña-la koni s'in jye kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita jchínga kjiin-ná. Koií kjoa-la nga i tjnaa. ⁷ Nga tejò tje-la naxandá Israel, kò nachrjein kò nitjen, jeya nchisíkijna Nainá nga nchikoñaá-la nga kítasòn kjoa koi. K'oaá xan-lè ngaji Agripa, nga tikoí-ne kjondaà xi 'an tikoña-la; k'oaá ma-ne nga óngui-na jña xita judío. ⁸ ¿Jño, mé-ne nga mìkì mokjeín-nò nga Nainá sìkjaáya-la xita xi jye k'en?

K'e nga tsibenojmí Pablo kó kis'iin nga kisijtikeè xita-la Cristo

⁹ 'An, nga sa kjòtseé, k'oaá s'in kisikítsjeèn nga mochjeén-né nga kondra kítjngui-la Jesús xi Nazaret i'nde-la. ¹⁰ K'oaá kis'iaàn ján Jerusalén. Jña xita sko-la nò'mii kitsjaà-na okixi nga kjìn xita tsjeè-la Nainá kiskinìs'en ndayá. K'e nga kinik'en xita koi, 'an tikoáá kjòjngò takoàn. ¹¹ Nga xkì xi ján ni'ya ingo sinagoga, kjìn k'a kitsjaà-la kjo'in nga mejèn-na nga kàtichjajno-la Cristo. 'Ñó kisijtikeè, skanda kùtjngui kondra-la ñánda xìn naxandá xi tjin isò'nde.

Kó komà nga jahatjìya kjohítsjeèn-la Pablo (Hechos 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'Koi xá kii-na ján naxandá Damasco nga 'an tsatíxá-na jña xita sko-la nò'mii, tikoá kitsjaà-na okixi. ¹³ Ngaji, xi xitaxá ítjòn tijni, k'e nga ijchò nchisen, kijtseè ya iya ndiyá, jngòò ni'in xi ngajmii inchrobà-ne xi isa 'ño ote tsejèn mì k'oaá-ne koni ts'e ts'oi. Nguì ksilhiseèn-né nga jngòò itjandiì-na kò ts'e xita xi tjikoa. ¹⁴ Chixòt'aà-jen nangui, ikjoàn ki'nchrè jngoaà 'én hebreo xi kùchjajjìn isén-na; kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjngui kondra-ná? Tíjì tìyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bìnès'en-la nei-la.” ¹⁵ 'An kixan-la: “¿Yá-né ngaji Na'èn?” Jè kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi tì'mìtjngui kondra-ná. ¹⁶ Tisítjìn; tìsjina kixji; koií xá kàyaxkon-ná nga 'an sixá-ná; jii k'oi 'én, jè kjoa xi kà'yi kò kjoa xi iskan 'an kokoò sobà-lè. ¹⁷ 'Aán sìkinda-lè it'aà ts'e xita naxandá-lè kò ts'e xi mìtsà xita judío. Yá sìkasén-lè ¹⁸ nga chíx'angui xkon nga mì ta tsjaà ya kinchimaya ndiyá jño; ndiyá iseèn kinchimaya. Kàtinchat'aàxìn-la nga 'ño-la xita nei; Nainá kàtjìt'aà-la. K'e nga kòkjeín-la it'aà ts'an, jchat'aà-la jé-la, tikoá s'e-la kjòtjò xi tjoé-la xita naxandá-la Nainá xi xó kitjaajjìn-ne.”

¹⁹ 'Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, 'an mìkìl kisitajaajñaà inima-na jè kjoa xi kijtseè kò xi ki'nchrè xi ngajmii inchrobà-ne. ²⁰ Ta saá, tsibenojmí ítjòn-la jña xita Damasco, ikjoàn tsibenojmí-la xita Jerusalén, tikoá tsibenojmí-la kòhokji nangui Judea, kò jña xi mìtsà xita judío. K'oaá s'in tsibenojmí-la nga kàtasíkajno jé-la nga mì tì jé kòhòtsji-ne. Nainá kàtjìt'aà-la; ndaà kàtas'in mé-ne nga jcha-la nga jye jahatjìya-la kjohítsjeèn-la. ²¹ Koií kjoa-la, jña xita judío, kitsobà'ño-na ya nditsin ingo; mejèn-la nga sìk'en-na. ²² Tanga Nainá tsasìko-na; tákó k'oaá tìs'iaàn skanda i'nde; k'oaá s'in tsibenojmí yije-la nita yá xita-ne. Mìtsà k'ejì 'én okoóya; koi 'én benojmiá xi tsakóya Moisés kò xita xi kùchja ngajo-la Nainá, kjoa xi koma nga tífi isa nachrjein. ²³ K'oaá s'in tsakóya xita koi, nga jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] tjinè-la nga k'en, tanga jè jaáya ítjòn-la mé-ne nga keènojmi-la xita naxandá-la kò xi mìtsà xita judío kós'in kòhiseèn-jìn inima-la nga koma kítjokàjìn kjoajjño.

Kó kitsò Agripa nga mejèn jahas'en-jiin-la 'én-la Nainá

²⁴ Jè Festo, k'e nga kù'nchré 'én-la Pablo nga tíhosikò yijo-la, 'nó kiichja kitsò:

—Ngaji Pablo, tímaskáyaá-lè; jè xojon tísiskáya-lè!

²⁵ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngaji Festo xi xitaxá tijni, mìtsà tímaskáya-na; k'oaá s'ín tjín; 'én kixíí xi tìchjà. ²⁶ Jè Agripa xi xitaxá ítjòn tíjna, tíjìn yijeé-la kjoa koi; k'oaá ma-ne ma'nó takoàn nga nguixkon jè tìchjà 'én koi; 'an, k'oaá s'ín makixiya-na nga jè, tìkoaá 'nó ndaà tíjìn-la kjoa koi; nga mìtsà tíj'ma koni s'ín komà. ²⁷ Ngaji Agripa xi xitaxá tijni, ¿a mokjeiín-lè koni s'ín kitsò jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá? 'An, be-ná nga mokjeiín-lè.

²⁸ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tà chibaá chija-la tsà kinìkijne-ná nga 'an, xita-la Cristo koma.

²⁹ Pablo kitsò:

—Tsà tse kò tsà chiba chija-la, 'an, k'oaá s'ín mejèn-na nga nguixkon Nainá nga kàtakjeiín-lè xi xitaxá ítjòn tijni; tìkoa kàtakjeiín-la ngats'ìi xita xi nchi'nchré-na. K'oaá s'ín kàtamat'ioòn koni 'an tanga mì k'oaá s'ín na'nó kichja cadena sít'aà'nó.

³⁰ K'eé tsasítjen Agripa kò Festo kò Berenice, ngats'ìi xita xi ya títsajna. ³¹ Xìn kù nga tsajoóya-ne kjoa koi. Kitsò-la xíkjin:

—Xita jè, nímé kjoa tjín-la nga kiyá, tìkoaá mìkiì ok'n-la nga ndayá kijná'ya.

³² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Xita jè, komaá-la kíjnandejì-ne tsà mì k'oaá s'ín kisijé nga jè kùndaàjìn-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

27

K'e nga kinikasén Pablo ján Roma

¹ K'e nga jye k'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga ján sikkasén-najen Italia, jè Pablo kò xita xi i'nga xi ndayá títsajna, jè kjàngatsja xita sko-la soldado xi 'mì Julio xi ya chja jngoò jtín-ne soldado xi ts'e César. ² Tsitjaàs'en-jen jngoò chitso xi ts'e Adramitio xi jye mejèn tíbitjo nga ya tífi jñà naxandá indiì ndáchikon ts'e nangui Asia. Tìkoaá yaá tíjnako-najen Aristarco xi ya i'nde-la Tesalónica, naxandá xi chja-ne nangui Macedonia. ³ Nga komà inchijòn, ijchò-jen Sidón. Jè Julio ndaà kijtseè ikon Pablo; kitsjaà'nde-la nga kiikon amigo-la mé-ne nga sjiis'in-la. ⁴ K'e nga itjo-najen Sidón, k'oaá s'ín tsanguì-jen xijngoaa nangui jìn-ndá Chipre, nga jè tjo, kondra tsajeén tí'ba. ⁵ Tsitjaàjto-jen jjiìn ndáchikon i'nde ts'e Cilicia kò Panfilia; ijchò-jen Mira, naxandá xi chja-ne nangui Licia.

⁶ Jè xita sko-la soldado kisakò jngoò-la chitso xi naxandá Alejandría ts'e; yaá kisikas'en-najen nga ján tífi Italia. ⁷ Kjin naxrjein tsitjaàjìn-jen ndáchikon nga tafi tafi tsanguì-jen; chja ijchò-najen ya kixi-la Gnido. Jè tjo mìkiì tsjá'nde-najen nga onguí kixi-jen; tsitjaáhindiì-la-jen nangui Creta ya kixi-la naxandá Salmón. ⁸ Tseeé kjo'in ki'nè-jen nga tsitjaàjìn-ndá-jen kóhokji indiì ndáchikon ts'e Creta. Chja ijchò-najen i'nde ñánda 'mì Buenos Puertos ya chrañat'aà-la naxandá Lasea.

⁹ Jyeé kjin naxrjein tsato; jyeé 'nó kjojkón tjín-la jjiìn ndáchikon, nga jyeé nchrobá machraña naxrjein cho 'nchán [k'e nga 'nó 'ba tjo]. K'oaá ma-ne jè Pablo kitsò-la jñà xita:

¹⁰ —'An, k'oaá s'ín machiya-na, ndiyá jè, 'nó tse kjojkón tjín-la; jchijaá-la jè chitso kò ch'á xi 'ya, skanda jñá, mejèn tsà sichijaá yijo-ná.

¹¹ Jè xita sko-la soldado, isaá ndaà kiì'nchréñijon-la jè nei-la chitso kò jè xita sko-la xi tíxákò chitso mì k'oaá-ne koni kitsò Pablo. ¹² Ya i'nde jè, mìkiì ndaà choòn nga ya sasijna chitso naxrjein ch'o 'nchán. Xita xi ya títsajnaya chitso, kjin ma xi ngásòn kitsò nga kitjokàjìn Buenos Puertos; ján kjoì Fenice, jngoò i'nde xi ndaà choòn xi chja-ne Creta ñánda bijchó sinchá chitso nga ya fahas'en jngoò chrja-la ndáchikon ya nga kixi-la kò ngaskón-la ñánda kahatji-ne ts'oi; yaá kítsajna naxrjein ts'e cho 'nchán.

K'e nga ts'a tjo xkón

¹³ Jñà xitá xi síxáko chitso, k'e nga kijtseè nga indaà ts'a tjo xi inchrobà-ne ya i'nde sur, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga jyeé koma kison-ndá; itjo-jen, tsanguisòn ndá-jen ya indiì nangui Creta. ¹⁴ Xi komà iskan nga jye tjaájìin-ndá-jen, j'ìi tjojkón xi inchrobà-ne ya i'nde norte. ¹⁵ Kiìko jè chitso koni s'ín fì tjo. Ngajen, mì tì kiì ma nìkáfaya-najen jè chitso, nga jè tjo, mìkiì tsjá'nde-la; ta saá ta kits'iì'ndeé-lajen nga k'oas'ín kiìko-najen jè tjo. ¹⁶ Tsitjaàjto-jen ijton íts'in i'nde Cauda; i'nde jè, mì tì k'oaá 'ñó tí'ba-ne tjo; chjá kitjoé-najen jè chitso jtobá xi tjíndófe-la ijton íts'in jè chitso je. ¹⁷ K'e nga jye kitjoé-najen jè chitso jtobá, ikjoàn na'ño tsibí'ñókjá-ne jè chitso je nga mì kixoña-jèn. Jñà xitá xi síxáko chitso, tsakjón-la tsà ya skajìin-ñó ya i'nde ñánda 'ño 'ncha tsomì ñánda 'mì Sirte. Koíi kiskínajen-ne jè nikje ts'e chitso xi 'mì vela; tà k'oaá s'ín kiìko jè tjo. ¹⁸ Nga komà inchijòn, jè tjojkón, tákó 'ño jchán tí'ba. K'eé tsachrje jñà ch'á xi 'ya chitso; tsibíxteèn-jìin ndáchikon [mé-ne nga isa jnà komà-ne jè chitso]. ¹⁹ Xi komà jàn nachrjein, tìkoà tsachrje tsojmì xi mochjeén-la nga síxáko chitso. Tsibíxteèn-jìin ndáchikon. ²⁰ Kjìn nachrjein mì tì kiì ki'ya-najen ts'oi kò ni'ño nga 'ño 'ncha ifi nga jtsí xkón tìbanè-najen. K'oaá komà-ne nga chixón-jen nga mì-la tì kiì ndaà kitjokàjìin-najen ndáchikon.

²¹ Nga jyeé kò kjìn nachrjein mì tì kiì bichi-najen, Pablo tsasijna kixi, kitsò-la jñà xitá:

—Ndaà-la komà tsà kina'yañijon-ná koni kixan-nò; tsà mìkiì itjokàjñáa ya i'nde Creta, mì-la kiì k'oas'ín tímat'iaán nga kjo'in tisanikjiaán koà kinìchijaá tsojmì-ná. ²² Tanga i'ndeji, kì makájno-nò; nijngoò xitá kiyá; tà jè chitso xi jchija. ²³ Nati nìtjen kò'biì jngoò-na nijñá; jngoò àkjale kò'fikon-na xi Nainá kàsikasén, jè Nainá xi 'an fit'aà-la koà 'an síxá-la, ²⁴ kàtsò-na: “Pablo, kì tsakjoòn-jèn; kjo'ño tjín-ne nga kìjchoi nguixkon César, xitaxá íjton ts'e Roma. Nainá, k'oaá tjín kjondaà xi tsjá-lè nga nijngoò xitá kiyá xi ya títsajnayako-lè chitso.” ²⁵ Jñò, 'ño t'è-là takòn. 'An mìkiì síkájnoa. 'Beé-la takoàn, k'oaá s'ín kítasòn koni kàtsò-na jè àkjale. ²⁶ Tanga yaá kìjcho kat'aà'ño-laá jngoò nangui jtobá xi kjijnajìin-ndá.

²⁷ K'e nga jye komà jò xomàna nga tjaájìin-jen ndáchikon Adriático, jè tjo fijen fikjako jè chitso. Jngoò nìtjen, ijchò-la tsà osen nìtjen, jñà xitá xi nchisíxáko chitso, kijtseè nga jyeé kjomeè bijcho chrañat'aà-lajen nangui. ²⁸ Kisichiba kó kji nanga kijna nandá; kijtseè nga kaàn chr'joòn jngoò metro nanga kijna. K'eé nguì kò kji kiì isa; ikjoàn kisichiba ijngoò k'a; jye kaàn itoò metro tjín-la nga nanga. ²⁹ Kitsakjòn-la tsà jñà ndajo nandá skakjoòko jè chitso. Ñijòn kichá iì xi gancho kjoàn kisikatsjoòjìin tàts'en chitso mé-ne nga kìtsobà'ño-ne nangui nga mì tì kiì koma kjoì-ne jè chitso; ikjoàn tsibítsi'ba-la Nainá nga nìton kàtas'e isén. ³⁰ Ngats'iì jñà xitá xi síxáko chitso mejèn tsanga chijé; k'oaá kis'iin koni tsà jñà kichá iì xi gancho kjoàn kinchangui'ño skò chitso nga kìtsobà'ño nangui; tsibíts'ia nga kiskinjen-jìin nandá jè chitso jtobá. ³¹ Tanga jè Pablo kitsò-la jè xitá skò-la soldado kò soldado xi i'nga:

—Tsà jñà xitá koi konga, jñá, mìkiì koma kitjójñáa nandá.

³² Jñà soldado tsate'ño jè chitso jtobá. Kiskaàjìin ndáchikon.

³³ K'e nga jye kis'e isén, jè Pablo kitsò-la ngats'iì xitá:

—Jyeé tjín-la jò xomàna nga titsajnachjaán nga chiñá-lá mé xi komat'iaán.

³⁴ Bitsi'bà-nò, mochjeén-né nga tìchioò mé-ne nga s'e-nò nga'ño. Ngats'ioò, nímé xi komat'ioòn, skanda nijngoò xi sìichja jngoò tsja skòò.

³⁵ Pablo, k'e nga jye okitsò, kiskoé inchrajín, kitsjaà-la kjondaà Nainá nga nguixkon ngats'iì xitá. Kisìxkoaya; ikjoàn tsakjèn. ³⁶ Ngats'iì xitá, kjòtsja yije-la; tìkoà tsakjèn kóhotjín. ³⁷ Jò sìndo kò jàn kaàn kò chr'joòn jngoò ma-najen xi ya titsajnaya-jen chitso.

³⁸ K'e nga jye komà ndaà chichi yije-jen, jñà ch'á trigo kisixteèn-jìin ndáchikon mé-ne nga isa jnà komà-ne jè chitso.

³⁹ K'e nga jye itjokàtji ts'oi, jñà xitá xi síxáko chitso, mìkiì beèxkon kó 'mì nangui ñánda ijchò-jen, tanga kijtseè-né nga tjín jngoò i'nde ñánda fahas'en jngoò chrja-la

ndáchikon ñánda 'ñó 'ncha tsoṁì; mejèn k'oas'ín kiskinì chitso tsà koma ya skajiìn-'ñó tsoṁì. ⁴⁰ Tsate na'ñó xi tjit'aà'ñó chitso; jña kichà ì xi gancho kjoàn, yaá kisiyijòjìn ndáchikon; kiskínda'ñó jña yá xi síxáko nga fiko kixi chitso. Ikjoàn kiskimittjen jè nikje xi sinchá tjo nga fàhitjen chitso. Ikjoàn tsibíts'ia nga kii kixi ñánda kijna nangui xi 'ñó 'ncha tsoṁì. ⁴¹ Tanga yaá kii kaajiìn-'ñó ñánda 'ncha tsoṁì ya jjiìn ndáchikon. Jè sko yá chitso, kiskaajiìn-'ñó; mì tì kii koma kisihiniyá-ne. Ikjoàn kjòts'ia nga kjòxkoaya jè tàts'en chitso nga jè nga'ñó-la nandá kisixkoaya.

⁴² Jña soldado mejèn kisik'en jña xita xi kjo'in nchifi nga majìn-la nga konga ya jjiìn ndáchikon. ⁴³ Tanga jè xita sko-la soldado mikii kitsjaà'nde. Jè xi mejèn-la nga mì kiyá Pablo. Tà saá okixi kitsjaà kitsò:

—Yá xi ma-la nandá, kàtji ítjòn mé-ne nga koma kijchò-ne ñánda nangui choòn, ⁴⁴ ko jña xita xi i'nga xi mì ma-la nandá, kàtjisòn íteè ko tsà jña yá xkoa-la chitso.

K'oaá s'ín komà-ne nga ndaà ijchò yije-jen ñánda nangui choòn.

28

Mé xi komàt'in Pablo k'e nga tsibìjna Malta

¹ K'e nga jye itjòjìn-jen ndáchikon, kis'enojmí-najen nga ya i'nde jè, Malta 'mì. ² Jña xita xi ya i'nde-la, ndaà kisiko-najen; tsibítse-najen ni'ín, ikjoàn kitsjaà'nde-najen nga kinìhiso-jen, nga jtsí tí'ba koa 'nchán choòn. ³ Jè Pablo tsibíxkó chiba chikín kixi. K'e nga chinchájiìn ni'ín jña chikín, jngoò ye itjokàjiìn xi tíhonga nga 'ñó tsjè ni'ín; kiskine tsja Pablo. ⁴ Jña xita xi ya i'nde-la nga kijtseè nga ye tjohóngui-la tsja Pablo, kitsò-la xikín:

—Xita jè, xitaá-la ma-la sík'en; nas'ín ndaà kòbitjokàjiìn ndáchikon, jè nea-ná xi tjín-la okixi, majìn-la síkijnakon.

⁵ Jè Pablo, tsibítsajneè tsja ya jjiìn ni'ín; ñimé xi komà-la. ⁶ Ngats'ii xita nchikoña-la mé hora kitjaya tsja koa mé hora kiyá Pablo. K'e nga kijtseè nga jye kjìn hora tsato nga ñimé xi komà-la, k'ejí s'ín kisikítsjeèn, kitsò:

—Jè Pablo, Nainá-la.

⁷ Ya chrañat'aà-la i'nde ñánda ijchò-jen, tseé nangui tjín xi ts'e xita ítjòn-la i'nde Malta xi 'mì Publio. Jàn nachrjein tsitsajna-ko-jen; ndaà kiskoétjò-najen ko ndaà kisis'in-najen. ⁸ Nachrjein koi, jè na'èn-la Publio, xk'én-né; ch'in tíjnga tjín-la ko xojmá jní tífa-la. Pablo kiiikon; kiichjat'aà-la Nainá; ikjoàn tsohójnasòn-la tsja; jngoò k'a kjòndaà-ne. ⁹ K'e nga kii'nchré jña xita xk'én xi tjín ya i'nde jè, tikoā inchrobà ñánda tíjna Pablo. Kjòndaà yijeé-ne. ¹⁰ Jña xita, ndaà kisis'in-najen. K'e nga jye titsachjoé jngoò-jen chitso nga jye titsahonguí-jen, jña xita kisik'a yijeé-najen ngats'ii tsojmì xi kochjeén-najen ya ndiyá.

K'e nga ijchò Pablo ján naxandá Roma

¹¹ K'e nga jye tsato jàn sá nga titsajna-jen i'nde jè, ikjoàn tsanguì jngoò k'a-jen. Tsitjaàs'en jngoò-jen chitso xi ján i'nde-la naxandá Alejandría xi tikoā ya kisasijna ya indiì ndáchikon ts'e Malta jña nachrjein cho 'nchán; isén ts'e Cástor ko Pólux tjit'aà. ¹² K'e nga ijchò-jen naxandá Siracusa, jàn nachrjein tsitsajna-jen. ¹³ Tsanguì jngoò k'a-jen; ijchò-jen skanda naxandá Regio. Xi komà inchijòn tsibíts'ia nga ts'a tjo xi inchrobà-ne i'nde sur. Ijchò jò nachrjein, ijchò-jen naxandá Puteoli. ¹⁴ Yaá kiskaakjoè i'nga-jen xita xinguiáá xi it'aà ts'e Cristo xi kiichjako-najen nga tsitsajna-ko-jen jngoò xomàna. Xi komà iskan, ikjoàn tsanguí-jen skanda Roma. ¹⁵ Jña xita xinguiáá it'aà ts'e Cristo xi titsajna Roma, jyeé tíjiìn-la nga ya titsahonguí-jen; tjín xi ijchò kaña-najen ya nditsin Apio; tikoā tjín xi ijchò kaña-najen ñánda 'mì Jàn Tabernas. Jè Pablo, k'e nga kijtseèkon, tsjaá kis'e-la inima-la; kitsjaà-la kjòndaà Nainá. ¹⁶ K'e nga jye titsajna-jen Roma, Pablo kits'ii'nde-la nga tsibìjna tajngoò ni'ya-la; ko tà jngoò soldado kisikinda.

Mé 'én xi kiichja Pablo k'e nga tsibìjna Roma

¹⁷ Nga komà jàn nachrjein nga ijchò-jen Roma, Pablo, tsibíxkóya jñà xità sko-la xità judío xi ya títsajna. K'e nga jye j'ì yije, kitsò-la:

—Jñò xi xità xinguiáá judío xi j'ì títsajnaà Roma, ján Jerusalén, kitsobà'ñó-na xità, ikjoàn kisingatsja-na it'aà ts'e xitàxá Roma nga tsibíndaàjiin-na. 'An, nímé jé xi tihotsjià it'aà ts'e xità xinguiáá judío ko it'aà ts'e kjetíxoma-la xità jchínga-ná. ¹⁸ Jñà xitàxá Roma nga tsibíndaàjiin-na, nímé jé xi kisakòt'aà-la it'aà ts'an. Mejèn kisikíjnandeí-na nga mìkì ok'in-la nga sìk'en-na. ¹⁹ Tanga jñà xità judío, mìkì kòkjeín-la; k'oaá komà-ne nga 'an, kisìjé nga jè kátíndaàjiin-na jè César xi xitàxá ítjòn ts'e Roma. 'An, nímé xi sìjé xi kondrà ts'e naxandá-ná. ²⁰ K'oaá ma-ne nga kòbixkóya-nò mé-ne nga kichjàkò-nò; koií kjoa-la nga mokjeín-na it'aà ts'e kjoa xi titsachiñá-lá xi xità Israel 'mì-ná nga na'ñó kicha tjít'aà'ñó-na.

²¹ Jñà xità judío kitsò:

—Ngajen, nímé xojoñ tíkaat'aà-najen xi kjoa tsiji xi ján Judea nchrobá-ne. Ngats'ì xità judío xinguiáá xi nchif'ì, nímé 'én xi ch'o tsò nchitsjá-najen xi kjoa tsiji. ²² Mejèn-najen nga kiná'ya-jen kjoa xi nìkítsjiin; ngajen, tíjiin-najen nga xkì xi ján chjajno-la xità nga kondrà fi-la jè ndiyá xitse xi ya tjaáyi.

²³ Tsibíjna jngòè nachrjein-la xíkín, mé nachrjein kixoña. K'e nga chixoña, kjin xità ijchò ya ni'ya ñanda tíjna Pablo; ko jè Pablo tsakóya-la kós'ín otíxoma Nainá, tsibíts'iaško-ne nga sa tajñóya skanda kjònguixòn. Pablo kisikjeén xojoñ ts'e Moisés ko ts'e xità xi kiichjaya ngajo-la Nainá nga tsakóya-la kó s'ín tíchja mé-ne nga jñà xità kàtakjeín-la it'aà ts'e Jesús nga jè xi Cristo. ²⁴ Tjín xità xi kòkjeín-la, tíkoā tjín xi mìkì kòkjeín-la. ²⁵ Nga mìkì kjòngásòn 'én-la koni s'ín tsajoókjoè, tsibíts'ia nga itjo ni'ya. K'eé kitsò-la Pablo:

—Ndaà kiichja Inima Tsjeè-la Nainá nga kisikjeén Isaías xità xi kiichja ngajo-la kjòtsee nga kitsò-la jñà xità jchínga judío:

²⁶ T'in, kot'in-la jñà xità naxandá:

Jñò, kiná'ya-nò tanga mìkì kjoas'en-jiin-nò;
chítsejèn-nò tanga mìkì jchaxkon.

²⁷ Koií kjoa-la nga jñà xità naxandá jè, kisitájaàjiin kjòhítsjeèn-la,

tsibíchjoàjto líká-la,

tíkoā tsibíchjoà xkon,

mé-ne nga mìkì skoe-ne,

mìkì kjí'nchré,

tíkoā mìkì kjoas'en-jiin-la;

majin-la nga 'an fit'aà-na

nga sindaà-na.

²⁸ Jñò kátasijiin-nò, nachrjein j'ndeí, Nainá, ján tísíkasén-la jñà xi mìtsà xità judío, kjondaà jè, mé-ne nga kitjokàjiin-ne kjo'in. Ko jñà xità koi, kòkjeín-la.

²⁹ K'e nga jye okitsò Pablo, jñà xità judío, k'e nga kù-ne, nguì tà tsohótiyaá-ne 'én xi tsibénojmi Pablo.

³⁰ Pablo, jò nó tsibíjna ni'ya xi kiskíña nga tsibíchjí. Yaá kisis'in-la ngats'ì xità xi ijchòkon. ³¹ Kitjò'nde-la nga kiichjaya kós'ín otíxoma Nainá tíkoā tsakóya it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Mì yá xità tsatekjáya-la.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

¹ Jè xojon carta jè, 'aán tikjiì-nò xi Pablo 'mì-na xi chí'nda-la Jesucristo ma, xi xó kiichja-na Nainá nga 'an tsibíxáya-na kò xó kitjaàjiin-na nga 'an sika'bísoàn 'én ndaà-la Nainá.

² It'aà ts'e 'én koi, Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tisa kjòtseé, koni s'ín tíchja Xojon Tsjeè-la xi kiski xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³ Nga ya tíchja it'aà ts'e Ki'ndí-la, jè Na'èn-ná Jesucristo xi jè otíxoma-ná. Koni xita isò'nde, yaá inchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David. ⁴ K'e nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, Jesucristo, k'oaa s'ín kiyaxkon-la nga Ki'ndí-la Nainá-né xi tse nga'ño tjín-la koni s'ín ndaà síkichiya-ná jè Inima Tsjeè-la Nainá xi sítsjeè-ná. ⁵ It'aà ts'e Jesucristo, kitjoé-na kjondaà nga 'an tsibíxáya-na nga kènojmiya-la 'én ndaà-la jñà xita naxandá xi tjín nga títsa isò'nde nga kàtasíkitasòn kò kàtakjeiín-la it'aà ts'e Cristo, mé-ne nga jeya kijná-ne Cristo. ⁶ Tikoaa jñò, xó kinokjoà-nò nga xita-la Cristo k'oín-nò.

⁷ Tikjiì-nò ngats'ioò xi titsajnaà Roma xi matsjakeè-nò Nainá nga tikoá xó kinokjoà-nò nga xita tsjeè-la koma.

Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Mé-ne mejèn-la kjoí Roma jè Pablo

⁸ Xi mats'ia-ne, it'aà ts'e Jesucristo tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn, koi kjoa-la nga xki xi ján naxandá xi tjín nga títsa isò'nde, na'yá-nò nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁹ It'aà ts'e Nainá xi 'an síxá-la nga tíjngò takoàn nga sika'biá 'én ndaà-la xi kjoa ts'e Ki'ndí-la, jè tíbeè nga naxhrjein nchijòn síkítsjeèn-nò k'e nga chjàt'aà-la. ¹⁰ K'e nga bìtsi'ba-la Nainá, k'oaa s'ín síjèt'aà-la tsà ikon xi tsò nga chaán tsjá'nde-na nga kjíkon-nò. ¹¹ Tikoaa mejèn-na skoexkon-nò mé-ne nga tsja chiba-nò kjohítsjeèn ts'e inima-ná mé-ne nga isa kixi kítsajna-nò. ¹² Jè xi tixan-nò nga ngásòn k'oi-lá nga'ño xinguiá it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná.

¹³ 'Ndsè, tichja, mejèn-na nga kàtasijiin-nò nga kjòtseé tjín-ne nga kjíkon-nò tanga skanda i'ndeì mì tà jngò kjoa bíchjoà ikòn-na. Xi kjohítsjeèn ts'an, jè xi mejèn-na nga siixáko-nò jñò, koni s'ín kisixá ñánda nga xìn naxandá mé-ne nga tikoá skoeè-na kjondaà-la xá-na xi 'an s'iaàn it'aà tsajòn. ¹⁴ Tjinè-na nga kokoòya-la ngats'ii xita xi 'én griego chja kò xi mìkiì chja, xita xi tjín-la kjoachjine kò xi tsjìn-la. ¹⁵ K'oaa ma-ne nga 'ño mejèn-na nga tikoá kichjàyajiin-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jñò xi titsajnaà naxandá Roma.

Mé nga'ño xi tjín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹⁶ Mikiì masobà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, nga nga'ño-la Nainá-né. Jè 'én xi ma-la síkítsajnadeií xita kjoa ts'e jé, ngats'ii xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, mats'iaño-ne jñà xi xita judío kò tikoá xi mìtsà xita judío. ¹⁷ Jñà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo okó-ná kós'ín s'ín Nainá nga síkixi xita. Tà jè-né nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga isa ndaà kòkjeiín-la. K'oaa s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: "Jè xi xita kixi, it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-la kíjnakon-ne."

Jé xi tjín-la xita isò'nde

¹⁸ Nga jè Nainá skanda ján ngajmiì tíhokó kjoajti-la it'aà ts'e xita xi mìkiì beèxkón kò xi ch'o s'ín. Jè kjohítsjeèn ch'o xi tjín-la mì kì tsjá'nde-la nga kjoétjò xi kjoakixi. ¹⁹ Jè kjoa xi

'ya-la it'aà ts'e Nainá, ndaà tíjìin-la jñà xita koi, nga tíjè-ne Nainá tíhokó-ne. ²⁰ Nga jñà kjoa ts'e Nainá xi mìkiì tsejèn, ndaà tíyaxkon-la kóni nga tisa kisindaà isò'nde. Yaxkoón-la nga tjín-la nga'ño Nainá nita mé nachrjein-ne nga tà jè tajngoò xi Nainá 'mì. Kjoa koi tí'yaá-la it'aà ts'e tsojmì xi tsibíndaà Nainá. K'oaá ma-ne nga jñà xita mì ki koma kinchako yijo-la nga kitso: "Mikiì tíjìin-na tsà tíjna Nainá." ²¹ Jñà xita nas'ín tíjìin-la nga tjín Nainá xi tsibíndaà isò'nde, tanga mìkiì jeya kisikíjna, nì mìkiì kitsjaà-la kjondaà. Ta saá tà koií 'ño ndaà kisis'in-la kjohítsjeèn xi nímé chjí-la. Kjohítsjeèn tájaà-la kisijñò-la. ²² Xi kjohítsjeèn ts'e, xita chjineé kitsò-la yijo-la; tanga mìtsà kixi kjoa, xita nchikón-né. ²³ Kisikíjnat'aaxìn Nainá xi jeya tíjna xi mìkiì fehet'aà nachrjein-la; ta saá koi kijtseèxkón isén ts'e xita xi fehet'aà nachrjein-la; skanda jñà isén-la cho xi tíjmajìin isén kijtseèxkón, ko isén-la cho xi ñijòn ma ndsoko ko isén-la ye.

²⁴ Koií kjoa-la nga kitsjeiìn takòn Nainá nga taxki kàtas'ín nga kàtas'ín nita mé kjoa chinga xi bitjokajìin inima-la. K'oaá ma-ne nga tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la koni s'ín kisiko xikjín. ²⁵ Kisikjatjìyaá-la kjoa kixi-la Nainá; 'én ndiso kiskoé. Jñà kijtseèxkón koa jñà kisitsjako tsojmì xi jè Nainá tsibíndaà. Mìtsà jè kijtseèxkón koa kisitsjako Nainá xi tsibíndaà tsojmì. Nainá kàtayaxkón nita mé nachrjein-ne, k'oas'ín kàtama.

²⁶ Koií kjoa-la nga kitsjeiìn takòn Nainá nga ko s'ín kàtas'ín-ko yijo-la kjoa sobà xi ch'o tjín. Jñà íchjín kisikjatjìyaá-la koni s'ín mochjeén x'in; tjín íchjín xi tíjñà xikjín kiskoé-ne. ²⁷ K'oaá tis'ín kis'iìn íchjá, kitsjeiìn takòn-né koni s'ín mochjeén íchjín. Tjín íchjá xi 'ño kisaseèn-la nga tí x'in xikjín tsoyijòko-ne. Tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la. K'oaá ma-ne nga kjo'in kis'e-la xi tí yijo ts'e-ne koni s'ín ok'in-la kjoa ch'o xi kis'iìn.

²⁸ Xita koi, mìkiì kisikítsjeèn tsà mochjeén-né nga skoexkon Nainá; k'oaá ma-ne nga kitsjeiìn takòn Nainá nga kàtasíkjeén kjohítsjeèn-la xi nì méé chjí-la mé-ne nga k'oas'ín kàtas'ín-ne kjoa xi mìkiì ok'in-la. ²⁹ Xita koi, yaá tíjìin yije inima-la ngats'iì kjoa xi ch'o tjín koni: kjoa chijngui, kjoa ts'en, kjoa tse mejèn, kjoa toòn, kjoaxitakòn, kjoa nga ma-la sík'en xita, kjoa xi kjaán-kjoò, kjoa konachan, kjoa xi ch'o s'ín, kjoa 'én ndiso; ³⁰ nga chjajno-la xikjín; nga síjtikeè Nainá; ochrjengui xikjín; 'nga ikon; ndaà síkíjna yijo-la; síkítsjeèn nga mejèn-la isa ch'o tjín kjoa xi s'iìn; mìkiì 'nchréñijon-la xita jchínga-la; ³¹ mìkiì machiya-la; mìkiì síkitasòn 'én xi chja; mìkiì beètjò xita xikjín; tsjìn-la kjoa nìjchàat'aà; koa tsjìn-la kjoahimatakòn. ³² Jñà xita koi, ndaà tíjìin-la nga k'oaá s'ín tsjá okixi Nainá: ngats'iì xi k'oa tjín kjoa xi s'ín, ok'in-la nga kiyá. Tanga mìkiì majngoò ikon nga tà jñà xi k'oas'ín, skanda tikoaá matsja-la k'e nga k'oa tis'ín xita xi kj'eí.

2

Nainá, mé xi tsjá-la xita xi ndaà s'ín ko xi ch'o s'ín

¹ K'oaá ma-ne, ngaji, nita yá xita-ne jì, nga jé onè-la xinguii, mìkiì koma kosikoii yijo-lè nga nguixkon Nainá. K'e nga jé tibìnè-la xita xinguii, tikoaá ngaji, tíji tibìnè-la jé yijo-lè nga k'oa tis'ín 'nì. ² Tanga 'ya-ná nga kixi s'ín Nainá k'e nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi koa tjín jé xi ótsji. ³ Ngaji xi kjo'in bìnè-la xita xi kj'eí, ¿mé-ne koa s'ín nikítsjeèn-ne nga jchat'aà-lè kjo'in xi tsjá Nainá? Nga jì k'oaá tis'ín 'nì. ⁴ ¿A mì tíjìin-lè nga nachrjekàngui jè kjondaà-la Nainá nga tjín-la kjojetakòn koa tjín-la kjoatsejta? ¿A mì tíjìin-lè nga jè kjondaà-la Nainá tíkoña-né nga síkájnoi jé-lè nga mì tí jé kinchátsji-ne? ⁵ Nga tájaajìin tjín inima-lè nga mìkiì níkánoi jé-lè, isáá tse kjo'in tibìnè-la yijo-lè xi tsjá-lè Nainá jè nachrjein k'e nga kjoíko kjoajti-la nga jcha-la kós'ín kixi koìindaajìin Nainá nga tsjá-la kjo'in jñà xita. ⁶ Nainá tsjá-la chjí-la mé kjoa xi kis'iìn nga jngoò òjngoò xita. ⁷ Tsjá-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne jñà xita xi nchihótsji kjoajeya, ko nchihótsji nga jchaxkón, ko nchihótsji nga kítsajnakon nita mé nachrjein-ne ján ngajmii. Koií kjoa-la nga ndaà tjín kjoa xi nchis'ín nga kjit'aà nachrjein. ⁸ Tanga Nainá nga ko kjoajti-la tsjá-la kjo'in jñà xita xi kondra fi-la nga mìkiì 'nchréñijon xi kjoa kixi. Tà kjoa nchikón fitjngui-la. ⁹ Tseé kjoa s'e-la ko tseé

kjo'in s'e-la ngats'ii xita xi ch'o s'in, mats'iaako itjon-ne jna xita judio, tikoaa ko xi taxki xita xi mitsa xita judio. ¹⁰ Tanga jna xita xi ndaa s'in, tjoé-la kjoajeya, ndaa jchaxkon, tikoaa s'ee-la kjoa'nchan inima-la, mats'iaako itjon-ne jna xita judio, tikoaa ko xi taxki xita xi mitsa xita judio.

¹¹ Nainá miki faajin nita ya xita-ne, ta ngason fiko yije. ¹² Ngats'ii jna xita xi miki tjin-la ko tsò kjotixoma xi kiki Moisés, k'e nga je ótsji, chja-ne nas'in miki kjtsee kjotixoma-la Moisés. Ko jna xita xi ndaa tjin-la kjotixoma-la Moisés, k'e nga je ótsji, k'oaá s'in kojtsò koni s'in tichja xi tije-ne kjotixoma. ¹³ Jna xita xi ta 'nchré-la kjotixoma xi kiki Moisés, mitsa jna xi xita kixi nga nguixkon Nainá. Jna-né xi xita kixi xi sikitason. ¹⁴ K'e nga jna xi taxki xita xi miki tjin-la kós'in tichja kjotixoma-la Moisés, sa k'oaá ta yaá nchrobajin inima-la nga k'oas'in s'in koni tsò kjotixoma-la Moisés, yaá 'ya-la nga tikoa tjin inima-la kjotixoma xi ts'e nas'in tsjin-la ts'e Moisés. ¹⁵ K'e nga ndaa s'in yaá 'ya-la nga tjin inima-la kjoa xi sjé kjotixoma-la Moisés; je inima-la okó kjoa xi ndaa tjin ko xi miki ndaa tjin; tije-ne kjohitsjeen-la sa k'oaá ongui ko sa k'oaá osiko. ¹⁶ K'oaá s'in koma je nachrjein k'e nga Nainá koindaajin ngats'ii je xi tjí'ma-la xita ijin inima-la; it'aá ts'e Jesucristo sindajin, koni tsò 'én ndaa-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya.

¹⁷ Ngaji xi xita judio 'mì-lè; je ma'ñót'aá takoin kjotixoma xi kiki Moisés; 'ngaá ma takoin it'aá ts'e Nainá nga si tsiji-né; ¹⁸ 'ya-né mé xi mejèn-la Nainá nga sikitasoin; ma-lè chjaajin mé kjoa xi ngui ndaa tjin koni s'in okóya-lè Kjotixoma; ¹⁹ k'oaá s'in nikitsjin nga tingoò takoin nga ji okoò-la ndiyá kixi xita xi miki machiya-la nga tichjoà xkon ko k'oaá ma-lè nga ji nihiseèn-la xi tjinò kjohitsjeen-la. ²⁰ Ji, k'oaá s'in nikitsjin nga ma-lè okoòya-la xi taxki xita xi tsjin-la kjohitsjeen; nga maestro 'mì-lè ts'e xita xi chiba ma-la it'aá ts'e Nainá; nga tjin-lè kjoa chjine ko kjoa kixi xi okó-lè it'aá ts'e Kjotixoma. ²¹ Ji xi ma-lè okoòya-la xita xi kjeí, ¿mé-ne miki okoòya-la xi ti yijo tsiji-ne? Ji k'oaá s'in nokjoayi nga miki ma sichijé; ji, ¿mé-ne nichijé-ne? ²² Ji, k'oaá si nga miki ndaa tjin nga kjoa chingui s'in xita; ji, ¿mé-ne nga k'oa tis'in 'nè-ne? Ji, k'oaá si nga jtichii xkósón; ¿mé-ne nga ingo bitjaas'en-ne nga nichijí tsojmì-la xkósón? ²³ Ji, 'ngaá takoin nga ndaa tjin-lè kjoa ts'e kjotixoma tanga, ¿a mitsa tinchrjekangui Nainá nga miki nikitason-la koni s'in tichja kjotixoma? ²⁴ K'oaá s'in tichja Xojon-la Nainá nga tsò: "Kjoa tsajon-nò xi xita judio 'mì-nò nga chjajno-la Nainá jna xi taxki xita."

²⁵ Tsà ndaa sikitasoin kjotixoma xi kiki Moisés, je kjoa ts'e circuncisión nga jtít'aá chiba-lè, chjí-la-né; tanga tsà miki sikitasoin, k'oaá ngaya-la koni tsà miki jtít'aá chiba-lè. ²⁶ Jna xi mitsa xita judio, nas'in miki jtít'aá chiba-la koni xita judio, tanga tsà kixi sikitason kjotixoma ts'e Moisés, Nainá skoétjò-né koni tsà jtít'aá chiba-la. ²⁷ Jna xita xi sikitason kjotixoma ts'e Moisés, nas'in miki jtít'aá chiba-la yijo-la, jna koindaajin-nò nga miki nikitason nas'in jtít'aá chiba-nò, nas'in tjin-nò xojon ts'e kjotixoma-la Nainá. ²⁸ Ingoò xi xita judio, mitsa ta je nga ndaa 'ya-la kjoa xi s'in; koa ingoò xita xi jtít'aá chiba-la kjoa ts'e circuncisión, mitsa ta je xi mochjeén nga jtít'aá chiba-la isò'nga yijo-la. ²⁹ Je xi ngui xita judio, je xi chjí-la koni s'in tjin ijin inima-la. Ko je xi ngui jtít'aá chiba-la, je xi chjí-la koni s'in jtít'aá chiba-la ya ijin inima-la. Kjoa koi, mitsa ts'e kjotixoma xi xojon jtít'aá; ts'ee Inima Tsjeè-la Nainá. Jna xi k'oas'in sikitason, Nainá ndaa chja xi it'aá ts'e, nas'in miki ndaa chja xita xi kjeí.

3

Mé kjoa xi 'ñó chjí-la it'aá ts'e xita judio

¹ Tsà k'oaá s'in tjin, ¿mé kjondaá xi isa tse tjin-la nga xita judio 'mì? Ko ¿mé chjí-la nga jtít'aá chiba-la? ² Kjin skoya chjí-la. Je xi tjna itjon, je-né nga jna xita judio kjongatsja 'én-la Nainá. ³ Jna xita judio, nas'in tjin i'nga xi miki sikitason 'én xi kjongatsja, ¿a koma sikjatjya-la kjoakixi-la Nainá nga miki kitason koni s'in kitsjaá tso'ba? ⁴ Majin, miki

koma. Nainá, x̄it̄a kix̄i-né, n̄as'ín x̄it̄a ndiso ngats'ìi x̄it̄a xi t̄jín isò'nde; koni s'ín tíchj̄a xoj̄on nga tsò:

Mé-ne nga kàta'ya-là nga kix̄i kjoa 'én xi nokjoi s̄ikijne-né k'e nga yá xi kohòngui-lè.

⁵ Tjín i'nga x̄it̄a xi tsò: K'e nga ch'o 'nè, is̄aá ndaà 'ya-là kjoakix̄i-là Nainá. Tsà k'oas'ín t̄jín, ¿kó kixoán? ¿A kixón-ná nga mì kjoa kix̄i tís'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná? (Tsà kòs'ín kixoán, jngoò kjohítsjeèn-là xi tax̄k̄i x̄it̄a titsan̄ikjeén.) ⁶ Tanga maj̄in, mì k'oaá s'ín t̄jín. Tsà mìtsà kix̄i s'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná, ¿kòs'ín koma koìndaàj̄in-là x̄it̄a isò'nde?

⁷ T̄ikoáá tsà k'oa k̄itso x̄it̄a koi: “Tanga tsà kjoandiso-na okó nga jè kjoa kix̄i-là Nainá is̄a jeya k̄ijna, ¿mé-ne k'oas'ín t̄sinè-na nga x̄it̄a jé t̄iyatakòn-na?” ⁸ T̄ikoáá-ne ch'o s'eén mé-ne nga kàtasakò-isa-ná kjondaà-là Nainá. Tjín x̄it̄a xi kòtsò nga k'oaá t̄jín 'én xi okòya; jè xi mejèn-là nga ch'o s̄ik̄ijna-na. J̄n̄a x̄it̄a xi kòtsò, ok'ín-là nga tjoé-là kjo'in xi Nainá tsjá.

Mé jé xi t̄jín-là ngats'ìi x̄it̄a

⁹ ¿Kó s'ín n̄ik̄itsjeèn? J̄n̄a xi x̄it̄a judío 'mì-ná, ¿a is̄aá ndaà x̄it̄aá koni j̄n̄a x̄it̄a xi kj'eíí? Maj̄in, jyeé k'oaá kixan-nò, tà ngàsòn jé titsajnañ̄aá ngats'iaá xi x̄it̄a judío 'mì-ná kò xi tax̄k̄i x̄it̄a. ¹⁰ Koni s'ín tíchj̄a Xoj̄on-là Nainá nga tsò:

Nijngoò x̄it̄a t̄jín xi x̄it̄a kix̄i, n̄i tsà tà jngoò.

¹¹ Nijngoò t̄jín xi mach̄iya-là, nijngoò t̄jín xi ótsji Nainá.

¹² Ngats'ìi x̄it̄a, saá x̄in ndiyá k̄i; ngats'ìi n̄imée ch̄j̄i-là kjoa xi s'ín; nijngoò xi ndaà s'ín, n̄i tsà tà jngoò.

¹³ Nax̄aj̄ta-là, k'oaá kjoàn koni ngajo-là mik'en k'e nga táx'ajto; nijen-là nguì 'én ndisoó ch̄j̄a;

'én xi ch̄j̄a, k'oaá ngaya-là koni tsà xán-là yè.

¹⁴ Ch̄jajno-là x̄it̄a kò nguì koi 'én ch̄j̄a xi 'on ma-là in̄ima-ná.

¹⁵ M̄ik̄i koña kjoa, n̄it̄oón s̄ik'en x̄it̄a.

¹⁶ N̄ita ñánda nga f̄i, s̄ih̄ima kò s̄ik̄jehesko x̄it̄a xi kj'eíí.

¹⁷ M̄ik̄i beèxkon ndiyá ñánda t̄jín kjoa'nchán.

¹⁸ M̄ik̄i tsakjón-keè Nainá it'aà ts'e kjoa xi s'ín.

¹⁹ Jyeé 'yaá nga ngats'ìi 'én xi t̄jít'aà kjot̄ixoma ts'e Moisés, j̄n̄a ch̄j̄a-là ngats'ìi x̄it̄a xi ya fit'aà-là, mé-ne nga ngats'ìi x̄it̄a, m̄ik̄i koma k̄ich̄j̄a nga k̄inchako yijo-là nga nguixkon Nainá; ngats'ìi x̄it̄a xi t̄jín isò'nde koìndaàj̄in-là Nainá nga jch̄a-là nga jé t̄jín-là. ²⁰ Nijngoò x̄it̄a xi kix̄i k̄ijna nga nguixkon Nainá tà koi kjoa-là nga ndaà t̄is̄ik̄itasòn K̄jot̄ixoma ts'e Moisés. Nga jé K̄jot̄ixoma, tà k'oaá s'ín mochjeén nga bénoj̄m̄iya-ná nga jé t̄jín-ná.

Kó s̄iko-ná Nainá nga kix̄i k̄itsajnaá nguixkon jè

²¹ Tanga j̄'ndeí, Nainá okó-ná kòs'ín s'ín Nainá nga x̄it̄a kix̄i beètakòn-ná. Kò mìtsà kjoa ts'e K̄jot̄ixoma nga bitasòn. J̄n̄a xoj̄on jch̄inga ts'e k̄jot̄ixoma-là Nainá kò ts'e x̄it̄a xi k̄iich̄j̄a ngajo-là Nainá k'oaá t̄is'ín bénoj̄m̄iya-ná, ²² nga j̄n̄a x̄it̄a k'e nga mokjeíin-là it'aà ts'e Cristo, kix̄i b̄itsajna nguixkon Nainá. K'oaá s'ín s̄iko yije kóhot̄j̄in xi mokjeíin-là. Nga ngats'ìi x̄it̄a ngàsòn jé t̄jín-là, ²³ nga ngàsòn ótsji jé-né; k̄j̄in t̄itsajnat'aax̄in-là Nainá ñánda nga jeya t̄ijna. ²⁴ Tanga Nainá, nga ndaà x̄it̄a, k̄itsjaà k̄jot̄jò-ná kjondaà-là mé-ne nga kix̄i k̄itsajnaá nguixkon jè. Jè Jesucristo tsibích̄j̄it̄j̄i ngajo-ná jé-ná mé-ne nga k̄itsajnandeíí-ná xi kjoa ts'e jé. ²⁵ Nainá k̄itsjaà ki'ndí-là koni jngoò k̄jot̄jò xi faáx̄in jé-ná nga nguixkon Nainá k'e nga mokjeíin-ná it'aà ts'e Jesucristo, nga jé tsibíxteèn j̄n̄i-là k'e nga k'en. Nainá k'oaá s'ín okóya-ná kòs'ín t̄jín kjoakix̄i-là. Koií kjoa-là nga ngas̄a k̄jot̄seé, Nainá, t̄ikoña kjoa-né, m̄ik̄i n̄iton k̄itsjaà-là kjo'in x̄it̄a koni s'ín ok'ín-là jé xi tsohótsji. ²⁶ Tanga j̄'ndeí tí'ya-là nga it'aà ts'e Jesucristo t̄is̄indaàj̄in-là x̄it̄a j̄n̄a kjoa-là jé xi kisichroba mé-ne nga kàta'ya-là Nainá nga x̄it̄a kix̄i-né kò t̄ikoáá t̄ijè-ne Nainá xi kix̄i s̄ik̄itsajna x̄it̄a xi mokjeíin-là it'aà ts'e Jesús.

²⁷ ¿A 'ngaá koma takoán nga kixi titsajnaá nguixkon Nainá? Majìn, mìkì 'nga koma takoán. Nga mìtsà koi kjoa-là nga kjoéxoma nìkitasoán. Jè-né nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesús nga kixi síkítsajna-ná Nainá. ²⁸ K'oaá tsòya-ne ngats'iì kjoa koi nga Nainá síkixi xita k'e nga mokjeiín-là it'aà ts'e Jesús; mìtsà koi nga kjoéxoma ts'e Moisés síkitasòn.

²⁹ ¿A tà ts'eé xi xita judío Nainá? ¿A mìtsà tikoá ts'e xi taxki xita? Kjoa kixi-né, tikoáá ts'e-né xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ³⁰ Nainá, tà jngò ma xi kixi síkítsajna ngats'iì xita k'e nga mokjeiín-là it'aà ts'e Jesús. Ngàsòn siko jña xita judío xi tjit'aà chiba-là ko xi taxki xita xi mìkì tjit'aà chiba-là. ³¹ Jè kjoa nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, ¿a tíchahingui-né kjoa ts'e Kjoéxoma? Majìn, mìtsà tíchahingui; tà saá tímajngò-ne koni jè xá xi tjin-là.

4

Abraham, mé-ne kixi tsibijna-ne nga nguixkon Nainá

¹ ¿Kó kixoán? ¿Mé kjoa kixi xi kisakò-là na'èn-jchá-kjiín-ná Abraham nga kixi tsibijna nguixkon Nainá? ² Na'èn-jchá-ná Abraham, tsà koií-la kjoa-là nga ndaà xá xi kis'iín nga kixi tsibijna nguixkon Nainá, ok'ín-la nga jeya s'ikíjna yijo-là, tanga majìn nga nguixkon Nainá. ³ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon jchínga-là Nainá nga tsò: “Abraham, jè-né nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá; k'oaá ma-ne nga kiskoétjò Nainá nga xita kixi kitsò-la.” ⁴ Jngò xita xi síxá, jè ton xi tjoé-la, mìtsà tà kjoéxoma; jè chí-la nga síxá. ⁵ Tanga jè xita xi mìtsà xá-la ma'ñót'aà takòn, tanga mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá xi kixi síkítsajna xita xi jé tjin-là, xita jè, Nainá k'oaá s'ín skoétjò nga xita kixi tsò-la. ⁶ Jè xitaxá ítjòn xi ki'mì David k'oaá t'is'ín kíchja nga tsja s'e-la xita xi Nainá kjoéxoma nga xita kixi tsò-la; Nainá mì tì kindá s'ín-ne nita mé xi s'ín. ⁷ David kitsò:

Mé tà ndaà-là jña xita xi jye kichàat'aà-là kjoa ch'o-la ko xi jye títsa'ma jé-la.

⁸ Mé ta ndaà-là jña xita xi mì tì kindá s'ín-ne Nainá kjoa ts'e jé-la.

⁹ Jè kjondaà jè, ¿a tà ts'eé xita judío xi tjit'aà chiba-là? ¿A xi tikoáá ts'e-né xi taxki xita xi mìkì tjit'aà chiba-là? Jye okixan nga jè xita jchínga Abraham, k'e nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá, kiskoétjò-né nga xita kixi kitsò-la. ¹⁰ ¿Kós'ín komà nga kiskoétjò Nainá Abraham nga xita kixi kitsò-la? ¿A k'e-né nga jye tjit'aà chiba-là? ¿A xi k'e-né nga tikj'eé tjit'aà chiba-là? Majìn, k'e-né nga tikj'eé tjit'aà chiba-là. ¹¹ Abraham, k'e nga jye kiskoétjò Nainá nga xita kixi kitsò-la, iskaán kisit'aà chiba-là koni jngò chiba xi okó nga jye xita kixi nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Nainá k'e nga tikj'eé tjit'aà chiba-là. K'oaá komà-ne nga xita jchínga kitsò-la Abraham ngats'iì xita xi mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá nas'ín mìkì tjit'aà chiba-là. ¹² Abraham, tikoáá xita jchínga-là-né jña xita judío xi tjit'aà chiba-là, tanga mìtsà tà koií kjoa-là nga tjit'aà chiba-là, tikoáá koi-né nga ya tímatjngui-là nga mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá, koni s'ín kòkjeiín-là Abraham k'e nga tikj'eé tjit'aà chiba-là.

¹³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham ko ngats'iì xita tje-la, nga jè kongatsja isò'nde; mìtsà koi kjoa-là nga Kjoéxoma kisikitasòn, jè-né nga kòkjeiín-là koni s'ín kíchja Nainá, k'oaá ma-ne nga xita kixi kitsò-la. ¹⁴ Tsà tà jña tjoé-la kjondaà xita xi síkitasòn Kjoéxoma, tsà k'oaá s'ín tjin kjoa, nímé-là chí-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá; tikoáá mì-là kii kitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. ¹⁵ K'e nga tjin Kjoéxoma, kjo'iín sinè-ná; tanga tsà tsjin kjoéxoma, nímé tjin xi kotonè-là kjoéxoma.

¹⁶ Jña xita, nga mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá tjoé-la kjondaà koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá jè Abram. Nainá tsjá kjoéxoma kjondaà koi mé-ne nga jcha-ná nga kixi kjoa nga kitasòn it'aà ts'e ngats'iì tje-la Abraham. Mitsà tà jña tjoé-la xita judío xi tje-la Abraham nga tjin-là kjoéxoma; tikoáá tjoé-la jña xita xi mìtsà xita judío xi tikoáá tje-la Abraham ma koií kjoa-là nga mokjeiín-là koni s'ín kòkjeiín-là Abraham. K'oaá ma-ne nga jè Abraham, xita jchínga-ná ma ngats'iaá ¹⁷ nga nguixkon Nainá. Koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Kjìn naxandá xita xi jye kisìngatsja-lè xi xita jchínga tsò-lè.” Abraham, kòkjeiín-là

it'aà ts'e Nainá xi ma-la síkjaáya-la xita xi jye k'en xi tikoá tsjá 'én-la koni tsà jye tsitasòn kjoa xi kj'eè bitasòn.

¹⁸ Xita jchínga Abraham kòkjeiín-la koni kitsò-la Nainá; kiskoñá kjoa-né nas'ín mìkìl tjiin-la kós'ín koma nga kitasòn. K'oaá s'ín komà nga kjìn naxandá xi xita jchínga tsò-la, koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga kitsò-la: “K'oaá s'ín kjìn jchán koma tje-lè.”

¹⁹ Abraham, mìkìl kjòhindaà koni s'ín kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá, nas'ín kos'ín beè-la ikon nga mì tì mé chjí-la yijo-la nga jye 'ñó xita jchínga; jyeé kjomeè jngoò sìndo nó tjin-la; Sara xi chjoón-la, tikoáá chjoón 'ndi-né; mì tì kii koma s'e-la ixti. ²⁰ Abraham, mìtsà jò tsi'beé-la ikon koni s'ín mokjeiín-la 'én xi kitsjaà-la Nainá. Tà isaá 'ñó tsi'beé-la ikon nga ndaà kòkjeiín-la. 'Ñó jeya kisikijna Nainá. ²¹ Abraham, nguì ndaà tíjngoò ikon nga Nainá tjin-la nga'ñó nga komaá-la sùkitasòn yije kóhotjín kjoa koni s'ín kitsjaà-la tso'ba. ²² K'oaá ma-ne Nainá, k'e nga kijtsee nga ndaà mokjeiín-la Abraham, kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.

²³ Mìtsà tà it'aà ts'e Abraham kitjei xojon jè nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi tsò-la. ²⁴ Tikoáá it'aà tsaján kitjei nga Nainá skoétjò-ná nga ngàsòn xita kixi kitsò-ná koi kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè xi kisikjaáya-la Na'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. ²⁵ Kjòngatsja xita nga kisik'en Jesús jè ngatji-la jé-ná; tikoáá jaáya-la mé-ne nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá.

5

Mé kjondaà xi sakó-ná nga jye xita kixi tsò-ná Nainá

¹ K'e nga jye xita kixi 'mì-ná nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jyeé 'nchán titsajnaoáá Nainá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ² Jè Cristo tsjá-ná nga s'e-ná kjondaà jè, nga mokjeiín-ná it'aà ts'e. Jè kjondaà jè, 'ñó ndaà tjiin inima-ná; matsjaá-la inima-ná nga chiña kjoaá nga tikoá s'e-ná kjoajeya-la Nainá. ³ Mìtsà tà koi kjoa nga matsja-ná, tikoáá matsja-ná k'e nga mé kjo'in xi otojñaá. K'e nga kjo'in otojñaá, yaá sakó-ná nga'ñó nga tseejta s'eén inima-ná. ⁴ K'e nga tseejta s'eén inima-ná, yaá sakó-ná nga ndaà kitjoaá; tsà nga ndaà kitjoaá, tikoáá yaá sakó-ná nga skóña kjoa inima-ná kjondaà xi tsjá Nainá. ⁵ Jè kjoa xi chiña-lá nga tíjngoò takoán, mìkìl masobà-ná nga mìkìl kitasòn; jè Nainá jyeé ndaà kisikijnajin inima-ná kjotjòcha-la it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-ná.

⁶ K'e nga kichóya nachrjein, Cristo, k'en ngajo-ná jña xi xita jé 'mì-ná, koi kjoa-la nga tsjin-ná nga'ñó nga ma bitjokajñaá jé-ná. ⁷ Mì-la yá xita tjin xi kiyátji ngajo-la jngoò xita kixi, tanga tsà koi nachrjein-la tsà tjin jngoò xi ko'ñó ikon nga kiyátji ngajo-la jngoò xi 'ñó ndaà xita. ⁸ Tanga jè Nainá okó-ná nga 'ñó tsjakeè-ná nga jè Cristo k'en ngajo-ná, k'e nga tákó xita jé 'mì-ná. ⁹ I'ndeji nga jye xita kixi tsò-ná Nainá nga jè Cristo tsibíxteèn jní-la k'e nga k'en ngajo-ná, isaá 'ñó tíkixi kjoa nga it'aà ts'e Cristo kitjokajñaá kjo'in jè nachrjein k'e nga sùkasén kjojtí-la Nainá. ¹⁰ K'e nga kondra titsajna-lá Nainá, jè Ki'ndí-la kisikijne 'nchán kjoa k'e nga k'en. I'ndeji, k'e nga jye ndaà chibà-ná, isaá 'ñó tjikixi kjoa nga kitjokajñaá kjo'in it'aà ts'e Cristo nga jè tíjnakon-né. ¹¹ Mìtsà tà jña kjoa koi, tikoáá 'ñó matsja-ná it'aà ts'e Nainá koni s'ín kisikó-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo nga it'aà ts'e Cristo 'nchán titsajnaoáá Nainá nga jye kichibàndaà-aná.

¹² K'e nga jahas'en jé isò'nde, jngoò xita xi ki'mì Adán tsohótsji jé, ikjoàn k'en; k'oaá s'ín komà nga kjòts'ia nga biyaà yije kóhotjín xita, koi kjoa-la nga jé ótsji yije kóhotjín.

¹³ K'e nga tikj'eè tjoé-la Kjotíxoma Moisés, xita xi tjin isò'nde jyeé tjin yije-la jé. Tanga mìkìl ma kindá jé-la k'e nga tsjin kjotíxoma. ¹⁴ Tjen-ne nachrjein ts'e Adán skanda ts'e Moisés, tjinè-la nga kiyá yije xita kóhotjín nas'ín mì k'oaá tjin jé xi tsohótsji koni kis'iin Adán nga kisikatonè-la okixi xi kitsjaà-la Nainá. Adán, jè ngaya-la [Cristo] xi iskan j'ii.

¹⁵ Tanga jé xi tsohótsji Adán, mìkìl mangàsòn koni jè kjondaà xi Nainá tsjá; nga tà jè ngatji-la jé xi tsohótsji xi tà jngoò xita, k'oaá ma-ne nga kjìn xita biyaà; tanga isaá 'ñó tse

kjɔndaà tʃín-là Nainá nga kjìn xítà machikon-t'in kjɔtjò xi tsjá Nainá it'aà ts'e xi tà jngoò xítà xi 'mì Jesucristo. ¹⁶ Jé xi tsohótsji xi tà jngoò xítà, mìkìl mangásòn koni jè kjɔndaà xi Nainá tsjá. K'e nga kisakò jé ítjòn, Nainá kitsjaà òkixi nga tsibínè-là kjo'in ngats'ìi xítà. Tanga k'e nga jye kjìn jé tsohótsji xítà, j'ìi kjɔndaà-là Nainá nga kixi kítsajna xítà nguixkɔn Nainá. ¹⁷ Jè ngatjì-là jé-là xi tà jngoò xítà, tʃínè-là nga kiyá xítà. Tanga i'ndeì, ìsáá 'ńó tʃíkixi kjoa nga it'aà ts'e xi tà jngoò xítà xi 'mì Jesucristo, tʃí'nde-là nga jeya kítsajnakon jña xítà xi 'ńó tse kjɔndaà-là Nainá kjoé, kɔ xi 'ńó tse kjɔtjò tjoé-là nga kixi kítsajna nguixkɔn Nainá.

¹⁸ Jè kjoa-là jé xi tsohótsji xi tà jngoò xítà kisinè-là kjo'in ngats'ìi xítà, tanga jè kjoa kixi xi kis'ìn Jesucristo tikoá kixi kisíkítsajna ngats'ìi xítà nga kítsajnakon nguixkɔn Nainá. ¹⁹ Jè kjoa-là nga mìkìl kii'nchréñijon-là Nainá xi tà jngoò xítà xi 'mì Adán, k'oaá ma-ne nga kjìn xítà kisakò jé-là. Tanga jè kjoa-là nga kii'nchréñijon-là Nainá xi tà jngoò xítà xi 'mì Jesucristo, kjìn xítà xi kixi kítsajna nga nguixkɔn Nainá.

²⁰ J'ìi Kjotixoma-là Moisés mé-ne nga ndaà ki'ya-là nga ìsá 'ńó ìsá 'ńó tís'e jé; tanga k'e nga ìsá tse jé tísakó, ìsáá 'ńó tse kjɔndaà-là Nainá j'ìi. ²¹ Nga sá ítjòn, jè kjoa ts'e jé tsatixoma-là xítà, mé-ne nga kisakò-là kjoabiyaà xítà; tanga i'ndeì, k'oaá tís'in kàtatixoma kjɔndaà-là Nainá k'e nga kixi síkítsajna xítà nga nguixkɔn Nainá mé-ne nga s'e-là kjoabinachon nita mé nachrjein-ne xi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

6

Mé-ne nga jè kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ńó tʃín-là nga jè kotixoma-ná

¹ ¿Kó kixoán? ¿A ndaà tʃín nga kinchátsji-jé-ìsá mé-ne nga ìsá tse kjɔndaà tsjá-ne Nainá? ² Majìn, mì kii tì k'oa s'en-ná. Jyeé titsajnat'aaxìn-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén xi it'aà ts'e; mì tì kii koma ya kítsajnajìn-ìsáá kjoa ts'e jé. ³ ¿A mìtsà jye tʃijìn-nò k'e nga komà bautizar it'aà ts'e Cristo ngats'iaá nga tikoá ya titsakjoòkoaá k'e nga k'en? ⁴ K'e nga ma bautizar xítà, k'oaá s'in ngaya-là koni tsà ya sihiijìn-t'aà-là Cristo k'e nga k'en. Koni s'in jaáya-là Cristo it'aà ts'e nga'ńó-là Nainá xi 'ńó jeya tʃjna, k'oaá tís'in mochjeén nga kòs'in sʃichá yijo-ná nga kijnakon xitse ijngoò k'aá.

⁵ Koni s'in titsakjoòkoaá Cristo k'e nga k'en, jña k'oaá tís'in kjoáya-ná koni s'in jaáya-là jè. ⁶ Tʃijìn-ná nga jè kjoa jchínga-ná koni s'in k'ìné nga ìsá kjòtseé, yaá kisit'aà krò-là Cristo mé-ne nga kàtachija-ne nga'ńó-là yijo jé-ná nga mì tì jé kjotixoma-ìsá-ná. ⁷ Jngoò xítà xi jye k'en, jyeé tʃjnandeí kjoa ts'e jé. ⁸ Nga ya k'en-koaá Cristo, mokjeíin-ná nga tikoá ya kítsajna k'oaá. ⁹ Ya-ná k'e nga jaáya-là Cristo k'e nga k'en, nì tì jngoò nachrjein kiyá ijngoò k'a-ne. Mì tì mé nga'ńó tʃín-là kjoabiyaà nga jè kotixoma-là. ¹⁰ K'e nga k'en Cristo, jngoò k'a k'en xi kjoa ts'e jé-ná; i'ndeì nga ijngoò k'a tʃjnakon-né koií kjoa tʃjnakon-ne nga jeya síkijna Nainá. ¹¹ Jñò, k'oaá tís'in tikítsjeén koni tsà jye k'eén xi kjoa ts'e jé; titsajnakon-nò xi kjoa ts'e Nainá nga ya titsajnakoo Na'èn-ná Jesucristo.

¹² Koií kjoa-là, mì tì kii bìl'nde-là yijo jé-nò nga jè kjoa ts'e jé kotixoma-nò k'e nga kjo'ńó s'in-nò nga nìkitasòn-là kjoa xi ch'o tʃín xi síjé yijo-nò. ¹³ Kì ya nìngatsja yijo-nò kjoa ts'e jé nga jè jé síkjeén nga ch'o 'nè, tã saá jè Nainá tʃngatsja yijo-nò koni jngoò xítà xi jye jaáya-là it'aà ts'e kjòbiyaà. Nainá tʃngatsja yijo-nò nga kàtasíkjeén kjoa xi kixi tʃín. ¹⁴ Kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ńó tʃín-là nga jè kotixoma-nò nga mìtsà kjoa ts'e kjotixoma-là Moisés titsajnajñò; kjɔndaà-là Nainá titsajnajñò.

¹⁵ ¿Kó bixoán? ¿A ndaà tʃín nga kinchátsji jé ìsáá nga kjɔndaà-là Nainá titsajnajñaá nga mìtsà kjoa ts'e kjotixoma titsajnajñaá? Majìn, mìkìl ndaà tʃín. ¹⁶ Ndaà tʃijìn-nò tsà ya sʃngatsja yijo-nò ts'e xítà xi bítje chí'nda nga jè nìkitasòn-là, chí'nda-là komaà ts'e xítà jè. Kjo'ńó tʃín-ne nga jè síkitasòn-là. K'oaá s'in tʃín, tsà chí'nda-là jé komaà nga jè síkitasòn-là, kiyá-nò; tanga tsà chí'nda-là Nainá komaà nga jè síkitasòn-là, kixi kítsajnaà nguixkɔn jè. ¹⁷ Jñò, nga ìsá kjòtseé, k'oaá s'in kìnìkitasòn-là kjoa ts'e jé koni tsà jngoò chí'nda, tanga i'ndeì, ndaà chí-là Nainá nga kò inima-nò ndaà nìkitasòn koni s'in nguì ndaà tʃín 'én

kixi xi kis'enojmi-nò. ¹⁸ I'ndeji jyeé titsajnandeji-là kjoa ts'e jé; chi'nda ts'e kjoakixi-nò; tjínè-nò nga sikitasòn koni s'in síjé kjoakixi. ¹⁹ Koi 'én tìchjàkò-nò xi mìtsà 'in chjà koií kjoa-là nga indaà tjín takòn; mìkiì ndaà machiya-nò kjoa ts'e Nainá. Koni s'in ki'nè nga isa kjòtseé nga ya kinìngatsja yijo-nò it'aà ts'e ngats'iì kjoach'o xi tjín nga jè tsatíxoma-nò koni xita chi'nda; i'ndeji k'oaá tís'in tìngatsja yijo-nò it'aà ts'e kjoa kixi mé-ne jè kjoa kixi kàtatíxoma-nò koni chi'nda xi tsjèé títajna nga nguixkòn Nainá.

²⁰ K'e nga kjoa ts'e chi'nda-là jé titsajnajnoò, mìkiì titsanìkitasòn-là kjoakixi-là Nainá. ²¹ Tanga, ¿mé xi kisakò-nò kjoa ts'e jé? I'ndeji tà masobà-nò kjoa koi; tà yaá fikò-ná ñánda tjín kjoabiyaà. ²² I'ndeji nga jye titsajnandeji-là xi kjoa ts'e jé, chi'nda-là Nainá ma; kjòndaà xi sakó-nò jè-né nga tsjèé títajnaà nga nguixkòn Nainá. Xi fehet'aà-ne, s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ²³ Chji xi tjín-là kjoa ts'e jé, kjoabiyaà-né. Tanga kjòtjò xi tsjá Nainá, kjoabinachon-né nita mé nachrjein-ne nga ya titsajnaoáá Cristo Jesús xi Na'èn-ná ma.

7

Kó s'in ma fehet'aà nga'ño-là jè kjotíxoma

¹ Jño, xi 'ndseé chibà, tìchjàkò-nò xi jyeé tjìin-nò kós'in tíchjà kjotíxoma; 'ya-nò nga tjín-là nga'ño jè kjotíxoma kós'in otíxoma-là xita k'e nga títajnakon-isa skanda k'e nga kiyá. ² K'oaá ngaya-là jngoò chjoón xi tjín-là x'in, k'oaá tsò kjotíxoma nga mìkiì koma tsjín xíkjin k'e nga tákó títajnakon ingajò. Tanga tsà jè x'in kiyá, jè chjoón, jye tijnandeji it'aà ts'e kjotíxoma xi ts'e kjoabixan. ³ Jè chjoón, k'e nga tsà tákó tijnakon x'in-là, tsà kj'eji x'in kixan-kò, kjoa chijnguí tís'in; tanga tsà jye k'en x'in-là, jè chjoón, jyeé tijnandeji xi kjoa ts'e kjotíxoma jè; komaá kixan-kò jngoò k'a-ne xi kj'eji x'in. Mì tì kjoa chijnguí tís'in-ne.

⁴ Jño ndí 'ndsè, k'e nga k'en-kjoòkòò Cristo, yaá k'en it'aà ts'e nga'ño-là kjotíxoma, mé-ne nga ya kinókjoa-nò it'aà ts'e Cristo xi jye jaáya-là ts'e kjoabiyaà nga k'oas'in kàta'ya-là it'aà tsaján jè kjòndaà xi sasén-là Nainá. ⁵ K'e nga tisa ya tjaàñaá kjoa xi tjín isò'nde, jè kjotíxoma tsibít'in-ná mé-ne nga jña kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, isa 'ño ch'o kisixájin yijo-ná; k'oaá komà-ne nga kisakò-ná kjoabiyaà. ⁶ Tanga i'ndeji jyeé titsajnandeji-là kjoa ts'e kjotíxoma. Jyeé k'eén it'aà ts'e kjoa xi bít'aà'ño-ná, mé-ne nga koma sixá-lá Nainá xi kjoa xitse koni s'in okóya-ná Inima Tsjèè-là Nainá. Mìtsà k'oas'in sixá-lá koni s'in tjín kjoa jchínga xi tjít'aà xojon.

⁷ ¿Kó kixoán xi kjoa ts'e kjotíxoma? ¿A ch'o tjín? ¿A kjoa ts'e jé-né? Majin, ndaà tjín. Tanga 'an, tsà mìkiì kijtseèxkoan kjoa ts'e kjotíxoma, tìkooá mì-là kii kijtseé kjoa ts'e jé. Mì-là kii kisijin-na nga mìkiì ndaà tjín nga 'an fahajin-na tsojmì xi mìtsà ts'an, tsà jè kjotíxoma mì k'oaá s'in bénojmì nga tsò: “Kì jì nìkjaàjin tsojmì xi mìtsà tsiji.” ⁸ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-là nga'ño it'aà ts'e kjotíxoma; k'oaá komà-ne nga isa 'ño jahajin-na tsojmì xi mìtsà ts'an. Tanga tsà tsjin kjotíxoma, tsjin-là nga'ño kjoa ts'e jé. ⁹ K'e nga sa kjòtseé, kj'eé kii bexkoan kjotíxoma. Tanga k'e nga kijtseèxkoan kjotíxoma, kjoa ts'e jé, isaá ndaà kis'e-là nga'ño; kjoabiyaà kisakò-na. ¹⁰ Kjoa ts'e kjotíxoma, tjínè-là nga kjoabinachon tsjá-na, tanga tà saá kjoa biyaà kitsjaà-na. ¹¹ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-là nga'ño it'aà ts'e kjotíxoma nga kiskoònachan-na, k'oa kisik'en-na.

¹² K'oaá s'in tjín nga jè Kjotíxoma, tsjèè-né; koni s'in otíxoma jña 'én xi tjít'aà, tsjèè-né, kixi-né, koa ndaà-né. ¹³ ¿Kó bixón? ¿A jè kjoa ts'e kjotíxoma xi ndaà tjín xi kisik'en-na? Majin, mìtsà koi kjoa-là. Kjoa ts'e jé-né. K'oaá s'in ki'ya-là nga kixi kjoa nga jé-né. It'aà ts'e kjotíxoma xi ndaà tjín, jè kjoa ts'e jé kisakò-là nga'ño nga kisik'en-na, mé-ne nga ki'ya-là it'aà ts'e kjotíxoma nga 'ño ch'o tjín xi kjoa ts'e jé.

Kó tsò xita xi otíxoma-là kjoa ts'e jé

¹⁴ Kjoa ts'e kjotíxoma, 'ya-ná nga kjohítsjeèn ts'e Inima Tsjèè-là Nainá; tanga 'an, yijo jé tsohoya; yijo-na yaá kjòngatsja kjoa ts'e jé nga jè otíxoma-na. ¹⁵ Mìkiì fiya-na mé kjoa xi

s'iaàn. Kjoa xi ndaà tjin xi mejèn-na nga s'iaàn mìkiì koa s'iaàn. Tà saá jñà kjoa xi mìkiì sasén-na sikitasoàn. ¹⁶ K'e nga k'oa s'iaàn jñà kjoa xi mìkiì mejèn-na, k'oaá xan nga tjíkixi kjoa nga ndaà tjin koni s'ín tíchja kjotíxoma. ¹⁷ K'e nga k'oa s'iaàn nga otsjià jé, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jé kjoa ts'e jé xi tíjìn-na bí'tin-na. ¹⁸ 'An xi xita isò'nde 'mì-na, be-ná nga mìkiì ndaà tjin kjoa xi tíjìn yijo-na. Mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tanga mìkiì sakó-na kó s'ín s'iaàn kjoa xi ndaà tjin. ¹⁹ K'e nga mejèn-na ndaà s'iaàn, mìkiì sikitasoàn; tà saá koi sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn. ²⁰ K'e nga k'oas'ín sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jé kjoa ts'e jé xi tijnajìn-na xi k'oas'ín.

²¹ Jngoò kjoa matsji-na nas'ín mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tà saá tà koi sakó-na kjoa xi ch'o tjin. ²² Xi ijìn inima-na matsja-na it'aà ts'e Kjotíxoma-la Nainá. ²³ Tanga tjin jngoò kjoa xi tíxájin yijo-na xi mìkiì tsjá'nde-na nga ndaà s'iaàn; jé kjoa ts'e jé kjaán-kjoò kjohítsjeèn-na xi mejèn-la nga ndaà s'iaàn. Kjoa ts'e jé xi tíxájin yijo-na síkijne-na nga ch'o s'iaàn.

²⁴ Imá xó-na 'an; çyá xi síkijnandeí-na it'aà ts'e yijo jé-na xi kjoabiyaà tjin-la? ²⁵ Ndaà chjí-la Nainá nga it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo síkijnandeí-ná kjoa ts'e jé.

Nga jñà 'én xi kotixan-nò nga 'an, ya ijìn kjohítsjeèn-na mejèn-na sikitasoàn kjotíxoma-la Nainá, tanga ya ijìn yijo jé-na, tà saá kjoa ts'e jé sikitasoàn.

8

Mé kjondaà xi sakó-ná k'e nga k'oas'ín titsanjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Tanga i'ndeí, jñà xita xi ya títsajnakjoòko Cristo, mì tì mé kjo'in sinè-la, jñà xita xi mì k'oaá s'ín nchisíchá yijo-la koni tjin jé xi síjé yijo-la; tà saá k'oaá s'ín nchisíchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá. ² Jé nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá xi síkítsajnakon-ná nga ya títsajnakjoòkoaá Cristo; ko tíjè-ne nga'ño xi kisíkítsajnandeí-ná it'aà ts'e nga'ño-la kjoa ts'e jé ko it'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Kjotíxoma ts'e Moisés mìkiì kichikjoa-la nga síkítsajnandeí-ná it'aà ts'e jé, nga tsjin-la nga'ño, koi kjoa-la nga jé yijo-ná síjé jé xi tjin isò'nde. Tanga Nainá kichikjoaá-la nga kiskasén Ki'ndí-la koni jngoò xi xita isò'nde xi yijo kis'e-la koni jñà xi xita jé 'mì-ná. Ki'ndí-la kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Nainá k'oaá s'ín kis'iìn nga jngoò k'a kisikjehet'aà kjoa ts'e jé xi tjin-la yijo-ná. ⁴ Nainá k'oaá s'ín kis'iìn mé-ne nga it'aà tsaján kàtitasòn-ne jé kjoa kixi xi ts'e kjotíxoma, jñà xi mì k'oaá s'ín titsanjchá yijo-ná koni tjin jé xi síjé yijo-ná, nga k'oas'ín titsanjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá.

⁵ Jñà xita xi k'oa s'ín koni tjin xi síjé yijo-la, k'oaá tjin kjoa xi nchisíkítsjeèn; tanga jñà xi k'oa s'ín koni s'ín tjin xi síjé Inima Tsjeè-la Nainá, k'oaá tjin kjoa xi nchisíkítsjeèn. ⁶ Jñà xita xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni tjin xi mejèn-la yijo-la, kjoabiyaà tjin-la. Tanga jñà xita xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, tjin-la kjoabinachon ko kjoa'nchán. ⁷ Xita xi tà koi kjoa nchisíkítsjeèn koni tjin kjoa ch'o xi síjé yijo-la, kondra ts'e Nainá-né koi kjoa-la nga mìkiì sikitason ko mìkiì chíkjoa-la nga sikitason kjotíxoma-la Nainá. ⁸ Jñà xita xi k'oas'ín s'ín koni tjin xi síjé yijo-la, mìkiì ma-la s'ín koni s'ín sasén-la Nainá.

⁹ Tanga jñò, mì tì k'oaá 'nè-nò koni tjin xi síjé yijo-nò; k'oaá s'ín titsa'nè koni tjin xi síjé Inima Tsjeè-la Nainá, nga jé tijnajìn inima tsajòn Inima Tsjeè-la Nainá. Jñà xita xi tsjin-la Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà Cristo, mìtsà xita ts'e Cristo. ¹⁰ Tanga tsà yaá tijnajìn inima tsajòn Cristo, inima tsajòn tijnakon-né nga xita kixi 'mì-nò nga nguixkon Nainá, nas'ín k'oas'ín tjinè-la nga kiyá yijo-nò xi kjoa ts'e jé. ¹¹ Jé Nainá xi kisikjaáya-la Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà, tsà ya tijnajìn inima-nò jé Inima Tsjeè-la, k'oaá tis'ín síkítsajnakon jngoò k'a yijo-nò xi kjoa ts'e kjoabiyaà it'aà ts'e nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá xi tijnajìn inima tsajòn.

¹² K'oaá ma-ne, jñá xi 'ndseé chibá, tíjna jngoò xi tjinè-ná nga sikitason-lá, tanga mìtsà jè yijo-ná sikitason-lá; mì tì kù k'oas'ín s'en-ná koni tjin kjoa ch'o xi síjé yijo-ná. ¹³ Tsà tákó k'oaá s'ín s'een nga ya onguít'aà-là kjoa xi ch'o mejèn-là yijo-nò, kiyá-nò. Tanga tsà koi'nde-là Inìma Tsjeè-là Nainá nga jngoò k'a sùikijne-là kjoa xi ch'o mejèn-là yijo-nò, kitsajnakon-nò.

¹⁴ Jñà xita xi jè Inìma Tsjeè-là Nainá okó-là ndiyá, jñà-né xi ixti-là Nainá 'mì. ¹⁵ Jè Inìma Tsjeè xi kitsjaà-nò Nainá mìtsà taxki inìma ima xi kjo'ño s'ín-nò koni jngoò ch'i'nda xi ts'e jé nga ma-là bíxkón-nò; ta saá jè Inìma xi kitsjaà-ná Nainá skoétjò-ná nga ixti-là komaá, tije-ne Inìma Tsjeè-là Nainá benojmíya-ná nga ma nokjoà-lá Nainá nga Ndí Apa 'mì-lá. ¹⁶ Jè Inìma Tsjeè-là Nainá tsjá kixi-là 'én inìma tsaján nga ixti-là Nainá 'mì-ná. ¹⁷ K'e nga jye ixti-là maá, tikoáá tsaján-ná kjo'tjò-là Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-ná; tañaá tjoékjoò-ná kò Cristo nga tikoá kò jè titsanikjiaán kjo'in mé-ne nga jeya kitsajnakò-ná Cristo.

¹⁸ 'An, k'oaá xan nga kixi kjoa, koni tjin kjo'in xi titsanikjiaán i'ndeì mìkù mangásòn koni tjin kjoajeya-là Nainá xi s'e-ná k'e nga koma iskan. ¹⁹ Jñà tsojmì xi Nainá tsibíndaà, 'ño nchikoña kjoa nga mejèn-là skoe nachrjein k'e nga Nainá jngoò k'a ndaà kòkò kó kjoàn xi ixti-là ma. ²⁰ Jñà tsojmì xi tsibíndaà Nainá, jngoò k'a its'oòn-jìin koni s'ín tjinè-là nga kochjeén nga sa ítjòn; mìtsà kjotsja ts'e isò'nde nga k'oas'ín komàt'in; koi-né nga jè Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-là; tanga i'ndeì jñà xi tsibíndaà Nainá nchikoñaá-là ²¹ nga kjoìi nachrjein k'e nga tikoáá kitsajnandeì xi tsibíndaà Nainá nga mì tì kù kits'ón-jìin-ne; Nainá jeya sùikitsajnandeì i'ngoò k'a-ne koni s'ín sùiko ixti-là. ²² 'Ya-ná ngats'ì xi Nainá tsibíndaà, skanda i'ndeì, nchitsiné-né, kjo'in nchisikjein koni jngoò chjoón xi ki'ndí tí'beé. ²³ Mìtsà tà koi xi tjin isò'nde xi tsiné; tikoáá jñà xi jye tjin-ná Inìma Tsjeè-là Nainá koni jngoò kjondaà xi tjen kitjoé ítjòn-ná, tikoáá tsiné-ná nga kjo'in titsanikjiaán nga titsachiñá-lá nga 'ño mejèn-ná nga skoétjò-ná Nainá nga jngoò k'a ya kitsajnakoaá koni ixti-là maá; yijo-ná kijnandeì-ne it'aà ts'e kjoa xi síkìts'ón-ná. ²⁴ Nga jye titsajnandiaá, i'ndeì jè titsachiñá-lá nga jngoò k'a kàtìtasòn. Tanga tsà tsejèn tíjna xi chiñá-lá mìkù ma chiñá-lá. ¿Yá xi koña-là xi tsejèn tíjna? ²⁵ Tanga tsà jè chiñá-lá xi mìkù tsejèn tíjna, tafi tafi chiñakjoa-lá.

²⁶ K'oaá tìs'ín s'ín jè Inìma Tsjeè-là Nainá k'e nga indaàjìin tjin inìma-ná síchját'aà-ná. K'e nga mìkù ma-ná kó s'ín sjjét'aà-lá Nainá k'e nga bìtsi'ba-lá, tije-ne Inìma Tsjeè-là Nainá bìtsi'batjì-ná, nímé 'én xi tsejèn chja, nì itsé fíya-ná kó tsòya-ne. ²⁷ Jè Nainá xi ma-là bíxkejìin inìma-ná, tíjìin-là mé xi túbìtsjeèn-là jè Inìma Tsjeè-là. K'e nga bìtsi'batjì xita tsjeè-là Nainá k'oaá s'ín síjét'aà-là koni s'ín mejèn-là Nainá.

Nímé xi koma kochrjet'aàxìn-ná kjoatjòcha-là Nainá xi jye tjin-ná it'aà ts'e Cristo Jesús

²⁸ Tíjìin-ná nga it'aà ts'e jñà xita xi tjòkèè beè Nainá, ngats'ì kjoa xi mat'in, Nainá k'oaá s'ín síkjeén xi kjondaà ts'e xita. K'oaá s'ín síko jñà xita xi xó jè kùichja-là koni s'ín mejèn-là, ²⁹ jñà xita xi jye tíjìin-là nga tisa tàts'en-là kjoa nga ixti-là koma; tikoáá k'oaá s'ín kiskoòsòn-là nga ngásòn kjoàn koma koni kji Ki'ndí-là mé-ne nga jè Cristo Ki'ndítjòn koma koa kjin koma xita xikjín xi 'ndse. ³⁰ Nainá nga k'oas'ín kiskoòsòn-là it'aà ts'e xita koi, tikoáá xó kùichja-là, jñà xi xó kùichja-là tikoáá kixi kùikìtsajna, jñà xi kixi kùikìtsajna tikoáá jeya kùikìtsajna.

³¹ ¿Mé xi kixoán it'aà ts'e kjoa koi? Nga Nainá tíjnako-ná, nijngoò xita kondra-ná sùikijne-ná. ³² Nainá mìkù 'on komà-là, nga kitsjaà kjo'tjò Ki'ndí-là it'aà tsaján ngats'iaá skanda kjoabiyaá. ¿A mìtsà tikoá tsjá kjo'tjò-ná ngayije nga kò Cristo? ³³ ¿Yá xi koma kohòngui-ná jñà xi Nainá xó jaàjìin-ná? Mì yá xi koma kohòngui-ná nga jé Nainá jye kixi kùikìtsajna-ná. ³⁴ ¿Yá xi koi'nè-ná kjo'in? Nga jé Cristo Jesús k'en ngajo-ná, tikoá jaáya-là kjoa ts'e kjoabiyaá. Yáá tíjna it'aà kixi-là Nainá nga túbìtsi'batjì-ná. ³⁵ ¿Yá xi kochrjet'aàxìn-ná kjoatjòcha-là Cristo? ¿A kjo'in-né? ¿O xi kjoaba-ne? ¿O xi jè-né nga

ongatjingui-ná xita? ¿O xi kjoa ts'e kjinchrá-ne? ¿O xi koií-né nga tsjìn-ná nikje xi chíkjá? ¿O xi jè kjoa xi xkón tjín? ¿O xi jè kjoa biyaà nga xita sík'en-ná? Majìn, nímé kjoa-ne.
³⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Xi kjoa tsiji kjit'aà nachrjein tjín kjoxkón nga kiyá-jen, k'oaá s'ín tíyatakòn-najen koni orrè xi tjínandaà nga kiyá.

³⁷ Tanga it'aà ts'e ngats'iì kjoa koi, jye tsato titsanikijne-lá xi it'aà ts'e Cristo xi kjòtsjakeè-ná. ³⁸ K'oaá s'ín tjíngoò takoán nga nijngoò kjoa xi koma kochrjet'aàxìn-ná xi kjoatjòcha-la Nainá, nì jè kjoa biyaà, nì kjoabinachon, nì àkjale, nì jñá nga'ño xi tjín isò'nde nì jñá xi tjín ijìn isén, nì jñá kjoa xi tjín nachrjein i'nde, nì jñá kjoa xi koma nachrjein xi sa nchrobá, ³⁹ nì jè xi isa 'nga, nì jè xi isa nanga, nita mé tsojmì xi Nainá tsibíndaà, nímé xi koma kochrjet'aàxìn-ná kjoatjòcha-la Nainá xi jye tjín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús xi Na'èn-ná.

9

Mé-ne mìkì ijchòtjingui-la kjoa kixi-la Nainá jñá xita Israel xi xó jaàjìn-ne

¹ Okixijí xi xan it'aà ts'e Cristo; mì 'én ndiso chjà; jè Inima Tsjeè-la Nainá síkíchiya-la kjohítsjeèn-na nga tsjá 'én it'aà ts'an, ² nga kjit'aà nachrjein ba tjín-na koa 'on ma-la inima-na, ³ it'aà ts'e jñá xita 'ndsè xi xinguiáa ma koi-né nga 'ño matsjake. 'Ñó mejèn-na nga kátasakó-la kjondaà. Skanda komaá-là kósit'aàxìn-la Cristo tsá k'oas'ín sakò-la kjondaà jñá xita xinguiáa xi ts'e naxandá Israel, tanga mìkì tjí'nde-na nga kos'ín s'iaàn. ⁴ Nga jñá xita Israel, jè Nainá kiskoétjò nga ixti-la ma, ko yaá ki'ya-la kjoajeya-la Nainá, ko kitjoé-la jñá kjoa xi tsibíndaàjìn-ko, tikoá kitjoé-la kjotíxoma-la Moisés, ko kitjoé-la okixi kós'ín skoexkón Nainá, ko kitjoé-la 'én koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ⁵ Jñá xita Israel yaá inchrobát'aà-ne ts'e xi 'ño xita jchínga kjìn xi Nainá xó jaàjìn-ne. Jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] nga xita isò'nde komà, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e xita jchínga koi. Jè Cristo xi Nainá; jè otíxoma yije-la kjoa; jeya kàtìjna nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

⁶ [Nga mìtsà mokjeiín-la ngats'iì xita Israel], mìtsà koi kjoa-la nga jè 'én-la Nainá mìkì bitasòn. Koi-né nga it'aà ts'e Nainá, mìtsà ngats'iì xita xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Israel nga ngui kixi kjoa nga ya chja-ne. ⁷ Nas'ín ya tjen-la it'aà ts'e Abraham, mìtsà ngats'iì nga kitjoé-la kjondaà nga ixti-la ma. Nga k'oaá tsò Xojon-la Nainá: “Jñá xita tje-lè, yaá kjinchrobà-ne it'aà ts'e Isaac.” ⁸ Kjoa koi, k'oaá tsòya-ne, nga jñá ixti-la Nainá, mìtsà jè xi chíjì-la yá ts'e tje xi nchrobát'aà-ne. Ta jñá-né xi ixti-la Nainá ma jñá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga ixti-la koma. Ta jñá-né xi k'oas'ín oxkít'aà nga kixi kjoa nga ngui tje-la Abraham ma. ⁹ Nga jè 'én xi Nainá kitsjaà-la tso'ba Abraham, k'oaá tsò: “Jè nó xi sa nchrobá kjojí ijngoò k'a-na; jè Sara, ki'ndí s'e jngoò-la.”

¹⁰ Mìtsà ta jñá kjoa koi xi komà. Tikoá jè Rebeca kis'e-la ixti'ño xi ts'e Isaac, jè xi xita jchínga-ná ma. ¹¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba k'e nga tikj'eè ts'iìn jñá ixti'ño nga tikj'eè kii 'ya-la mé kjoa xi s'iìn, a jè xi ndaà tjín, o jè xi mìkì ndaà tjín. K'oaá s'ín kjòkixi nga Nainá tjí'nde-la nga kjoáajìn xita koni s'ín jye tjíndaà-la nga kichja-la jñá xita xi jè mejèn-la. Mìtsà kinda s'ín mé xi jye kis'iìn xita. ¹² Nainá k'oaá kitsò-la Rebeca: “Jè ti-lè xi jts'ín ítjòn, chí'nda-lá koma jè xi iskan jts'ín.” ¹³ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Jacob kjòtsjakeè-ná, ko jè Esau kòjtikeè-ná.”

¹⁴ ¿Mé xi kixoán? Nainá, ¿a mìtsà kjoa kixi xi s'ín? Majìn, mì k'oaá s'ín tjín. ¹⁵ Nainá k'oaá kitsò-la Moisés: “Kohimakeè-ná xi 'an mejèn-na nga kohimakeè, skoehima-ná jè xi mejèn-na nga skoehima.” ¹⁶ K'oaá s'ín tjín kjoa koi, mìtsà koi nga jñá mejèn-ná nga s'e-ná, nì mìtsà koi nga 'ño binchaàtsjaá; jè Nainá tsjá-la kjondaà-la jñá xita xi jè mejèn-la mahimakeè. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga kitsò-la Faraón: “Koií k'oas'ín kisikìjna-lè nga xitaxá tjini ya naxandá Egipto mé-ne nga it'aà tsiji kokoaà nga'ño-na tikoá skoexkon-na xita nga títsa isò'nde.” ¹⁸ K'oaá s'ín s'ín Nainá, tjín-la kjohimatakòn

it'aà ts'e xita xi jè mejèn-la; tikoá ma-la sítajaàjìn inima-la xita xi jè mejèn-la nga kàtasítajaàjìn inima-la.

¹⁹ Tanga tsà jì k'oa k'oín-ná: “Tsà k'oas'ín s'ín Nainá, ¿mé-ne jé bínè-la jñà xita?, nga nì yá xita xi koma kondra kjoì-la koni s'ín mejèn-la jè.” ²⁰ Tanga jì, xi taxki xita-né, ¿yá-né jì, nga Nainá otìkjoòkojì? Jngoò tìjì xi xó kisindaà-ne, ¿a komaá kitso-la jè xi tsibíndaà: “Mé-ne k'oas'ín tsibíndaà-ná?” ²¹ ¿A mì t'j'nde-la jè xi ma-la bíndaà tìjì nì'nde nga tìjè-ne ndási koìndaà jngoò-ne tìjì xi tà k'e mochjeén k'e nga t'jín s'eí koà koìndaà jngoò xi nachrjein nchijòn mochjeén?

²² Tsà Nainá mejèn-la tsakó kjoajti-la kò nga'ño-la, ¿a ch'o t'jín nga kiskoòña kjoa it'aà ts'e xita xi tjoé-la kjo'in kò xi t'jínè-la nga kjoehesòn? ²³ Mìtsà ch'o t'jín; nga koií k'oas'ín kis'iìn-ne mé-ne nga ma tsakó kjoajeya-la xi it'aà tsaján nga kjòhimakeè-ná. Nga jè tsibítsajnandaà-ná skanda tisa kjòtseé, mé-ne tikoá s'e-ná kjoajeya-la. ²⁴ Nainá k'oaá s'ín xó kiichja-ná. T'jín xita xi ya itjokàjìn ts'e xita judío; tikoá t'jín xita xi ya itjokàjìn ts'e xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ²⁵ K'oaá s'ín tíchja xojon-la Oseas xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

Jè xi mìtsà naxandá-na ma nga sa ítjòn, naxandá ts'aán koma;
jè xi mì t'jòkèè kijtseè nga sa ítjòn, t'jòkèè skoeè.

²⁶ Ti ya-ne i'nde ñánda oki'mì-nò:

“Mìtsà naxandá ts'an xan-nò”,

“ixti-la Nainá xi t'jínakon” k'oín-nò.

²⁷ Isaías, xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, k'oaá tì tsò it'aà ts'e naxandá Israel: “Nas'ín kjín jchán ma-ne ixti-la koni tsomì ts'e ndáchikon, tà chiba ma-ne xi kitjokàjìn kjo'in. ²⁸ Nga jè Na'èn-ná nitoón sìikitasòn jè kjoakixi-la xi jye jè kitsjaà koni s'ín t'jínè-la jñà xita nga t'jtsa isò'nde.” ²⁹ Koni s'ín kitsò Isaías nga tisa ítjòn:

Jè Na'èn-ná, xi tse nga'ño t'jín-la,
tsà mìkiì kisikiningui chiba-ne tje-ná,
jyeé-la kisikjehesòn yije-ná

koni kisikò naxandá Sodoma kò naxandá Gomorra.

³⁰ ¿Mé xi kixoaán? Jñà xi mìtsà xita judío, xi mìkiì fitjingui-la kjoa kixi, i'nde, jyeé xita kixi-né nga nguixkòn Nainá tà koií kjoa-la nga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ³¹ Tanga jñà xita Israel xi fitjingui-la Kjoítixoma-la Moisés nga nchihótsji nga kixi kitsajna nguixkòn Nainá mìkiì ijchòtjingui-la. ³² ¿Mé-ne nga k'oas'ín komà-ne? Koií kjoa-la nga mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tà k'oaá s'ín 'ño tsohót'aahikon nga ndaà t'jín kjoa xi kis'iìn it'aà ts'e Kjoítixoma. K'oaá ma-ne [k'e nga j'ii Cristo] yaá kisatíngui koni jngoò Ndajo xi kijnahikòn. ³³ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja [it'aà ts'e Cristo] nga tsò:

Ya nindoò Sión kijnaá jngoá ndajo xi kijnahikòn,

jngoò Ndajo xi satíngui xita,

tanga jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'e Ndajo jè mìkiì kòsobà-la.

10

Mé xi s'eén nga kitsajnadeií-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga kixi kitsajnaá nguixkòn Nainá

¹ Jñò ndí 'ndsè, xi nguì okixi, koií xi 'ño mejèn-la inima-na kò xi 'ño s'jét'aà-la Nainá it'aà ts'e naxandá Israel, nga kàtitsajnadeií kjoa ts'e jé-la. ² 'An be kixi-ná nga 'ño mejèn-la nga ndaà skoexkòn Nainá jñà xita Israel, tanga mìkiì mangásòn kjòhítsjeèn-la koni s'ín t'jín jè kjòhítsjeèn xi nguì kixi t'jín. ³ Nga mìkiì fahas'en-jìin-la nga tà jngoò jè Nainá xi ma-la kixi síkítsajna xita. Tà jè xi mejèn-la nga tà jñà kixi síkítsajna yijo-la. Majn-la kjoé xi okixi-la Nainá xi ma-la kixi sìkíjna-ná. ⁴ Nga jè Cristo kisikjehet'aà kjoa ts'e kjòtixoma mé-ne nga s'e-la kjoa kixi ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

⁵ Jè Moisés, k'oaá s'ín kiskù it'aà ts'e xita xi mejèn-la kixi kitsajna it'aà ts'e kjòtixoma nga tsò: “Jè xita xi sìikitasòn kjòtixoma, it'aà ts'eé kjòtixoma kíjnakon-ne.” ⁶ Tanga it'aà

ts'e xita xi kixi kitsajna k'e nga mokjeiin-la, k'oaá tsò: “Kì k'oaá tsò inima-lè: ¿Yá xi kjimijin ngajmii?” (Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la kjinchrobàjen-ko Cristo.) ⁷ Ko, kì k'oaá tsò inima-lè: “¿Yá xi ma koiis'en-jin i'nde ñánda nchisíkjeiin kjo'in jña mik'en?” (Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la skimi'nga i'ngoò k'a-ne Cristo ya jjiin-la mik'en.) ⁸ Tanga, ¿kó tsò-isa 'én-la Moisés? Tsò-ne: “Chrañat'aà tíjna-lè jè 'én, yaá tíjna'a ndsobo, yaá tíjnajin inima-lè.” K'oaá tsò 'én xi 'an chjaya xi mochjeén nga kokjeiin-ná. ⁹ Tsà ndsobo kénjmi-ne nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, koa tsà ko inima-lè kokjeiin-lè nga Nainá kisikjaaya-la it'aà ts'e kjoabiyaá, kijnandeji-né xi kjoa ts'e jé-lè. ¹⁰ Nga koó inima-ná mokjeiin-ná mé-ne nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá tikoá koó ndsobaá bènjmiá nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, mé-ne nga koma kitsajnandeji-ná xi kjoa ts'e jé-ná.

¹¹ K'oas'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Ngats'ii xi kokjeiin-la it'aà ts'e Cristo mikii kosobà-la.” ¹² Jña xita judío ko xi mitsà xita judío, tà ngàsòn-né xi it'aà ts'e Nainá; nga tíjè-ne Cristo xi Na'èn tsò-la ngats'ii xita. Jè kjondaà xi 'ño tse tíjn-la Cristo, jè tsjá-la ngats'ii xita xi chjat'aà-la. ¹³ Nga k'oaá tí tsò Xojon-la Nainá: “Ngats'ii xita xi kichjat'aà-la Na'èn-ná, kitsajnandeji-né xi kjoa ts'e jé-la.” ¹⁴ Tanga mikii koma kichjat'aà-la Cristo jè xita xi kj'eè kì mokjeiin-la. Ko mikii kokjeiin-la xita xi kj'eè mé 'én 'nchré it'aà ts'e Cristo. Koa mikii koma kji'nchré xita tsà mì yá xita tíjn xi keénjmi-la it'aà ts'e Cristo. ¹⁵ Koa jè xita xi keénjmi 'én, mikii koma sikká tsà mì yá xi sikkasén. K'oas'in tíjt'aà xojon: “Mé tà ndaà-ne nga k'oas'in binchimasòn jña xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ts'e kjoa'nchán.”

¹⁶ Tanga mitsà tà ngats'ii xita Israel kisikitasòn jè 'én ndaà-la Nainá xi kii'nchré. Nga jè Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá kitsò: “Na'èn, ¿yá xi kòkjeiin-la 'én xi jin kinokjoàya-jen?” ¹⁷ K'oaá ma-ne, k'e nga mokjeiin-ná, yaá nchrobát'aà-ne k'e nga na'yá-lá 'én. K'oa jña 'én xi na'yá, 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo-né.

¹⁸ Tanga, k'oaá xan: ¿A mitsà kii'nchré xita Israel jè 'én ndaà-la Nainá? Jon, kii'nchré-né. Nga k'oaá tsò jè Xojon-la Nainá:

Kijnda isò'nde jyeé tsabísòn 'én-la.

Jyeé ijchò skanda ñánda fehet'aà-ne nangui.

¹⁹ Tikoáá xan-ná: jña xita Israel, ¿a mì kisijiin-la kjoa koi? Kisijiin-la. Jè xi tíjna ítjòn, k'oaá kitsò Moisés:

'An, k'oaá s'in s'iaàn nga kàtachinicha jño jngoò naxandá xi mitsà naxandá ts'an xan-la.

Kàtamajticha it'aà ts'e naxandá xi chiba kjohitsjeèn tíjn-la.

²⁰ Tikoáá Isaías 'ño tsi'beé-la ikon nga kiichja 'én-la Nainá nga kitsò:

Kisakò-la jña xita xi mikii 'an tsohótsji-na.

Tsakó-la kjondaà-na jña xita xi mikii 'an kiskònanguiya-na.

²¹ Tanga jè Isaías k'oaá s'in kiskii it'aà ts'e xita Israel koni s'in kitsò Nainá: “Nàchrjein nchijòn tsijmeé-la ndsaa nga kichjà'nchré-la jngoò naxandá xi kondra kii-la 'én-na nga mì kì kisikitasòn.”

11

Kjohimatakòn xi tíjn-la Nainá it'aà ts'e naxandá Israel

¹ Aán kjònanguia, jè Nainá, ¿a kitsjeiin takòn naxandá-la Israel? Majin, mì k'oaá s'in tíjn. 'An, tikoáá xita Israel-ná, tje-laá ma Abraham, xita xinguiáá ma xi ya nchrobát'aà-ne ts'e Benjamín. ² Nainá mitsà tsachrjekàngui naxandá-la nga jye tíjin-la nga tisa tàts'en-la kjoa nga ixti-la koma. ¿A mì tíjin-nò koni tsò Xojon-la Nainá it'aà ts'e Elías nga k'oas'in chjat'aà-la Nainá xi kondra ts'e Israel? Tsò: ³ “Na'èn, jña xita-lè xi kiichja ngajo-lè, jyeé kisik'en xita, koa jña i'nde tsjeè-lè jyeé kisikits'óna; tà 'an tajngoò tíjnaa isa, tikoáá mejèn-la sikk'en-na.” ⁴ Tanga k'oaá tsò 'én xi tsjá Nainá: “Majin, mitsà tà jì tajngoò tíjni. Itoò jmií ma-ne xita xi 'an títsajnatjò-na xi kj'eè tsà ya bincha-xkó'nchit'aà-la xkòsòn-la Baal.” ⁵ Nàchrjein i'ndeí takó k'oaá s'in ma, tíjn isa xita Israel xi títsajnatjò-la Nainá xi xó

jaajìin-ne xi kjondaà ts'e. ⁶ Tsà tà kjondaà ts'eé Nainá nga k'oas'ín jaajìin xita, tsòyaá-ne mìtsà koi kjoa-la kjondaà xi kis'iin. Tanga tsà koi kjoa-la kjondaà xi kis'iin, mì-la tsà tì kjondaà-la Nainá kjòchjeén-ne nga kitjaajìin xita.

⁷ ¿Kó s'ín tjin kjoa? Tsòyaá-ne nga kjin xita Israel mìkì ijchòtjingui-la jè kjoa xi tsohòtsji. Tanga kis'e i'nga xita xi xó jaajìin-ne Nainá xi jye ijchòtjingui-la. Jñà xita xi i'nga, 'ñó kjòtáajìin inima-la. ⁸ K'oaá s'ín tjit'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, kitsjaà-la nga kisìjñòjìin inima-la; jñà xkon mìkì tsejèn-la, kò líká-la, mìkì 'nchré skanda nachrjein i'ndeì.” ⁹ Jè xitaxá ítjòn David k'oaá ti kitsò:

Jè s'eí xi ochrje, tije kátama-ne ch'an nga kátakaàngui, kátasiya'ñó na'ya, kò tijñà kátasatíngui-ne mé-ne nga kátas'e-la kjo'in.

¹⁰ Kátasichjoà xkon mé-ne nga mìkì kotsejèn-la nga kjit'aà nachrjein kátamatsit'in ít's'in.

¹¹ 'An kjònangui-ná, ¿a jngoò k'a chixòt'aà nangui jñà xita Israel k'e nga kisatèngui? Majin. Mì k'oaá s'ín tjin kjoa. Jè kjoa-la nga mìkì kisikitasòn jñà xita Israel, jñà kitjóé-la xi mìtsà xita judío nga tsibìtsajnandeì xi kjoa ts'e jé-la. K'oaá s'ín komà mé-ne nga jñà xita judío kátachini-ne it'aà ts'e kjondaà-la Nainá. ¹² Tsà jñà xita isò'nde kisakò-la kjoanchinà-la Nainá k'e nga jñà xita judío mìkì kisikitasòn-la Nainá kò kisichijà kjondaà-la, isaá ta 'ñó ndaà s'e-la kjoa machikon-t'in jè isò'nde k'e nga jñà xita judío ijngoò k'a skoé i'nde-la ya nguixkon Nainá.

¹³ Jñò chjàkò-nò xi mìtsà xita judío mì-nò. 'An kisixáya-na nga 'an kichjàjìin-la jñà xi mìtsà xita judío. 'An beèxkón-ná xá xi kits'i-na. ¹⁴ Tsà koi nachrjein-la kochini i'nga xita xinguiáa mé-ne nga tikoá koma kítajnandeì-ne xi kjoa ts'e jé-la. ¹⁵ Tsà jñà xita isò'nde kisakò-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá k'e nga jñà xita judío itjokàngui, isaá tse kjondaà sakò-la jñà xita judío k'e nga skoétjò ijngoò k'a-ne Nainá. Skanda k'oaá s'ín komat'in koni jngoò xita xi jye k'en kò kjoaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá. ¹⁶ Tsà tsjeè niño xi sindaà ítjòn nga kongatsja Nainá, tikoá tsjeè-né na'yo xi kochjeén nga sindaà niño k'e nga koma iskan. Tsà tsjeè it'aà ts'e Nainá i'ma-la yá, jñà chrja-la tikoá tsjeè-né.

¹⁷ Jñà xita Israel, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò yá olivo ndaà xi kitiit'aà chrja-la, koa ngaji k'oaá s'ín ngaya-la koni chrja-la yá olivo jjiin ijñá nga ya kisikjoòkoi ya ngajo-la chrja-la yá olivo ndaà; k'oaá ma-ne nga ya tíchjoí jè nga'ñó-la i'ma-la yá olivo ndaà. ¹⁸ Kì 'nga nìkìjni yijo-lè nga ya titsakjoòkoi chrja-la yá olivo ndaà. Tíkítsjiin nga tà kisikjoòkò-nè; mìtsà jì 'biì-la nga'ñó jñà i'ma-la yá olivo ndaà, tà saà jì tsjá-lè nga'ñó jñà i'ma-la yá olivo ndaà.

¹⁹ Jì, kì k'oaá si: “Kitiit'aà chrja-la yá olivo ndaà, nga 'an kisikjoòkoa.” ²⁰ Tíkítsjiin koi kjoa-la nga mìkì mokjeiín-la nga kitiit'aà-ne. Tanga jì koi kjoa-la nga mokjeiín-lè nga ya tijnat'eii. Kì 'ngaá beè-la takoin, tiskón-la Nainá. ²¹ Nainá, tsà mìkì kitsjaà'nde-la jñà chrja-la jè yá olivo ndaà nga ya kijnakjoòkò tikoá ngaji tsà mì tì kii mokjeiín-lè mì tì kii tsjá'nde-lè nga ya kijnakjoòkoi. ²² Chitsejèn-la Nainá, 'ñó ndaà xita tanga tikoá jè xi mejèn-la nga ndaà kítasòn 'én xi chja. Mìkì beè ima jñà xita xi chinchat'aaxìn-la Nainá. Tanga it'aà tsiji títsjá-lè kjondaà. Tà jè xi mochjeén nga k'oas'ín kijni koni s'ín tjin kjondaà xi kitsjaà-lè. Tsà majin tikoá kotet'aà-lè koni jngoò chrja-la yá. ²³ Jñà xita judío xi chrja-la yá xi kitiit'aà, tsà kòkjeiín ijngoò k'a-la, komaá sincháya-ne i'nde-la, nga Nainá tjin-la nga'ñó, komaá kikjoò ijngoò k'a-ne. ²⁴ Jì, nga ya kitiit'aà-ne jñà yá olivo jjiin ijñá koa kisikjoòkoi yá olivo ndaà nas'ín mìkì ya ok'in-lè. ¿Isaá tà ndaà ok'in-la nga jñà chrja-la yá olivo xi xó kitjaajìin-ne nga sincháya ijngoò k'a-ne i'nde-la xi tije-ne yijo-la yá!

²⁵ 'Ndsè, mejèn-na nga ndaà kátasijìin-nò kjoa'ma koi koni s'ín tjindaà-la Nainá mé-ne nga mì 'ñó chjine kinachrje yijo-nò. Jè kjoa nga tjin i'nga xita Israel xi kjòtáajìin inima-la nga mìkì mokjeiín-la, tanga skanda k'eé kòkjeiín-la k'e nga jye kòkjeiín yije-la xi mìtsà xita judío. ²⁶ K'e nga jye k'oas'ín koma, ngats'iì xita Israel kítajnandeì-né xi kjoa ts'e jé-la, koni s'ín tíchja xojon nga tsò:

Yaá nindoò Sión kjinchrobà-ne xi ma-la s̄ikítsaj̄nandeí̄ x̄ita Israel xi kjoa ts'e jé-la, jè xi kjoaáxìn-la jé-la j̄ña x̄ita tje-la Jacob.

²⁷ Jè kjoa xi b̄indaàj̄iìn-koaa

k'e nga kjoaáxìn-la j̄ña jé xi tjín-la.

²⁸ Kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j̄ña x̄ita judío, kondra-laá ma Nainá mé-ne j̄ñò s̄akò-nò kj̄ondaà. Tanga jè kjoa nga xó kitjaàj̄iìn-ne x̄ita koi, tákó matsjakeè Nainá nga jye kos'ín kitsjaà-la tso'ba j̄ña x̄ita jchínga kj̄iìn-la. ²⁹ Nainá mìkìi faáxìn kj̄otjò xi tsjá, t̄ikoaa mìkìi faáxìn 'én xi chja-ná. ³⁰ J̄ñò, k'oaá t̄is'ín ki'nè nga sa kj̄òtseé; mìkìi kinikitasòn-là Nainá, tanga i'ndeí̄ jyeé kisakò-nò kj̄ohimatakòn, koií ngatjì-la nga mìkìi kisikitasòn j̄ña x̄ita judío. ³¹ Nachrjein i'ndeí̄ j̄ña x̄ita judío mìkìi síkitasòn-la Nainá. Tanga tà koi-né nga jè Nainá tjín-la kj̄ohimatakòn xi it'aà tsajòn mé-ne j̄ña x̄ita koi t̄ikoaa s'e-la kj̄ohimatakòn ts'e Nainá. ³² Nainá, k'oaá tsò nga ngats'iì x̄ita judío, kò xi mìtsà x̄ita judío, mìkìi síkitasòn-la nga jè xi mejèn-la Nainá nga ngásòn ngáya kohimakeè ngats'iì x̄ita.

³³ ¡Mé tà 'ñó tse ma kjoanchiná xi tjín-la Nainá, kò 'ñó tse kjoachjine tjín-la kò kj̄ohitsjeèn-la! Nijngodò x̄ita xi machiya-la kós'ín kosòn-la k'e nga b̄indaàj̄iìn kò kós'ín tjín ndiyá-la. ³⁴ ¿Yá xi beè kós'ín tjín kj̄ohitsjeèn-la Nainá? Mì yá xi koma-la s̄ikíchiya-la Na'èn-ná. ³⁵ ¿Yá x̄ita xi jè kisikíña ítjòn-la xi mochjeén-la Nainá mé-ne nga jè s̄ikátjì ngajo-la? ³⁶ It'aà ts'eé Nainá nchrobát'aà-ne ngats'iì tsojmì xi tjín, t̄ikoaa it'aà ts'e-né nga titsakon, kò k'oaá s'ín mochjeén nga jeya kíjna.

Nainá, kátas'e-la kjoajeya n̄ita mé nachrjein-ne. K'oaas'ín kátama.

12

Mé xi s'eén nga tsjeè sijchá yijo-ná koni s'ín sasén-la Nainá

¹ K'oaá ma-ne 'ndsè, nga tse kj̄ohimatakòn tjín-la Nainá xi it'aà tsaján, 'an b̄itsi'bà-nò nga k'oaas'ín t̄ingatsja yijo-nò it'aà ts'e Nainá koni jngodò kj̄otjò xi t̄ijnakon, xi tsjeè tjín, xi ndaà sasén-la Nainá; nga nguì kò inima-nò kò kj̄ohitsjeèn-nò jeya s̄ikíjna Nainá. ² Kì k'oaas'ín onguíkò yijo-nò koni s'ín tjín kj̄otixoma-la isò'nde. Tixitseyá kj̄ohitsjeèn-nò nga kàtatj̄iya-nò koni s'ín titsanìjchá yijo-nò mé-ne nga jcha-nò mé xi mejèn-la Nainá it'aà tsajòn, j̄ña kjoa xi ndaà tjín, xi nguì tjíkixi, xi jè ndaà sasén-la.

³ It'aà ts'e xá xi 'an kitjoé kj̄otjò-na, k'oaá xan-nò nga jngodò ìjngodò, kì 'nga onguíkoo kj̄ohitsjeèn-nò koni s'ín tjínè-la nga s̄ikítsjeèn; tà saà ndaà t̄ikítsjeèn koni s'ín ok'ìn-la kj̄ondaà xi kitsjaà-nò Nainá k'e nga kòkjeiìn-nò it'aà ts'e Cristo. ⁴ Koni s'ín tjín yijo-ná nga kj̄ìn skoya tjín-la tanga kak'ej̄í kak'ej̄í xá tjín-la nga ìjngodò ìjngodò skoya. ⁵ K'oaá s'ín ma it'aà tsaján nga kj̄ìn ma-ná, tanga xi it'aà ts'e Cristo tà jngodò ma-ná nga ìjngodò ìjngodò; k'oaá s'ín k̄indoba'ñoá xinguiáá koni s'ín kitsobà'ñoó xíkjin yijo-ná.

⁶ Koni s'ín kj̄omejèn-la Nainá jye kitsjaà-ná xá xi s'eén nga jngodò ìjngodò. Jngodò x̄ita, tsà jè xá kitjoé-la nga x̄ita kichjayaj̄iìn-la, k'oaá s'ín kàtasíkjeén koni s'ín mokjeiìn-la.

⁷ Tsà jè xá kitjoé-la nga x̄ita kosìkò, k'oaá s'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtasìkò x̄ita. O xi jè xá kitjoé-la nga kòkòya, k'oaas'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtakóya. ⁸ Jè xi kitjoé-la xá nga s̄ijehikon x̄ita, k'oaas'ín kàtas'ín. Jè xi ma-la sika'bì tsojmì, nguì kò inima-la kàtasíka'bì; jè xi xá ítjòn kj̄ongatsja, ndaà kàtasíkitasòn; jè xi síchját'aà-la j̄ña x̄ita ima, kòó kj̄otsja-la kàtasíchját'aà-la.

⁹ Nguì kòó inima-nò t̄itsjacha xinguiò. T̄ijticha kjoa xi ch'o tjín. Koií tanguítj̄ingui-la kjoa xi ndaà tjín. ¹⁰ Kòó kj̄otsja-nò t̄itsjacha xinguiò nga 'ndsè chiba. Isa ndaà jchaxkón x̄ita xinguiò xi i'nga; j̄ña t̄ikítsaj̄na ítjòn nga jngodò ìjngodò.

¹¹ Kì ts'eè 'nè xi xá ts'e Nainá. Nguì kòó inima-nò t̄ixá-là Na'èn-ná.

¹² Tsja te-lá takòn jè kjoa xi chiña-là. Kò inima-nò kàtachíkjoako-nò kj̄o'in xi titsanìkjioón. Nachrjein nchjòn t̄itsi'ba-là Nainá.

¹³ Tj̄i-là mé xi mochjeén-la j̄ña x̄ita tsjeè-la Cristo. Chjoétjò x̄ita xi bijchó ya ni'ya-nò.

¹⁴ Tìjjet'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xità xi ch'o síkò-nò; kì k'oaá s'ín nìjjet'aà-là nga kjo'in tsjá-là.

¹⁵ Tìtsjakoo jñà xità xi tsja tjin-là. Chìhindáyakoo jñà xi nchikjindáya.

¹⁶ Tà jngoò t'een kjohítsjeèn-nò. Kì 'nga ikon 'nè yijo-nò, ya tsjahijtakoo jñà xità ima. Kì 'ñó chjine nachrjenguiod yijo-nò.

¹⁷ Jñà xità xi ch'o síkò-nò, kì ch'o nìkoo ngajo-nò. Kjit'aà nachrjein ndaà t'een nga nguixkon ngats'ii xità. ¹⁸ Skanda ñánda sakó'nde-nò, jñò tjinè-nò nga 'nchán titsajnakoo ngats'ii xità. ¹⁹ Ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'e nga mé xi mat'ioòn, kì jñò 'nè ngajo-nò. Tsja Nainá tìkijnaya kjoa-nò mé-ne nga jè tsjá-ne kjo'in. K'oaá s'ín tìchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Tsò Na'èn-ná: 'Aán oko-na nga kìndaàjìin-là xità, 'aán tsja-là chjì-là.” ²⁰ K'oaá ma-ne, tsà jè kondra-lè, tsà tsjìn tsojmì xi kine, jì tji-là; tsà xínda-là, tji-là nandá nga kàt'ii. K'e nga koa síkoi, kosobà tì'bi-là kondra-lè, chiba-là kohinì isén-là koni xá'í. ²¹ Jè kjoa xi ch'o tjin, kì jè síkijne-nò; tìkooá-ne jè kàtìtasòn xi kjondaà, mé-ne nga síkijne-là kjoa xi ch'o tjin.

13

Mé kjoa-ne nga nìkìtasòn-lá xi xitàxá tìtsajna

¹ Ngats'ii xità kàtasíkìtasòn-là xi xitàxá tìtsajna, nga Nainá kitsjaà-là kjotíxoma. Jñà xi xitàxá tìtsajna, Nainá kitsjaà-là xá. ² Jñà xità xi bítajna tájaà-là kjotíxoma-là xitàxá, kondraá bítajna-là jñà xità xi Nainá kitsjaà-là xá. Jñà xità koi, tì yijo-làá tìbínè-là kjo'in. ³ Jñà xitàxá mìtsà koi xá tìtsajna-ne nga jñà kìnchaxkón-là xità xi ndaà s'ín, jñà-né xità xi ch'o tjin kjoa xi s'ín. Tsà mejèn-lè nga mìkì kiskón-là xitàxá, ndaà t'iiin, kò jñà xitàxá ndaà s'ikijnà-lè. ⁴ Jñà xi xitàxá tjin-là, xá ts'e Nainá nchisíkìtasòn, mé-ne nga ndaà kijnà-ne. Tanga tsà ch'o tjin kjoa xi tì'nì, tiskón-là xi xitàxá tjin-là, nga tji'nde-là nga tsjaà-lè kjo'in. Nga xá-là Nainá nchis'ín k'e nga bíndaàjìin kjoa kò nga tsjá-là kjo'in jñà xità xi ch'o s'ín. ⁵ K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga ndaà síkìtasòn-lá jñà xi xitàxá tìtsajna, mìtsà tà koi-ne nga kjo'in tsjá-ná; koi-né nga xó k'oa's'ín beè-là takoán nga tjinè-ná nga síkìtasóán. ⁶ Koi kjoa-là nga tìkoo machjì ton sá, nga jñà xitàxá k'oaá s'ín nchisíkìtasòn-là Nainá kò kjit'aà nachrjein koatjin xá xi nchis'ín.

⁷ Tichjió yije mé xi kitjen-nò. Jè xi kitjen-là ton sá, kàtìchjì. Jè xi kitjen-là tsojmì xi machjìtjì, kàtìchjìtjì. Jè xità xi mochjeén-là nga jchaxkón, kàtayaxkón. Jè xità xi mochjeén-là nga ndaà kijnà, ndaà tìkijnà. ⁸ Kì mé xi jmeèt'ioòn yijo-nò. Tanga kitjeén-nò ts'e kjoatjòcha it'aà ts'e xità xinguiò. Nga jè xi matsjakeè xikjín, jyeé kiskìtasòn yije Kjøtíxoma. ⁹ Jñà kjotíxoma tsò-ne: “Kì kjoa chijngui 'nì, kì xità nìk'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjoi, kì maxìtakòn-chì xinguii.” Ngats'ii kjotíxoma koi, kò xi kj'eí, yaá mangásòn yije jè kjotíxoma xi tsò: “Tìtsjachi xità xinguii koni tsà ti yijo tsjì-ne.” ¹⁰ Jè xi matsjakeè xikjín, mìtsà ch'o síkò xità xikjín. Jè xi matsjakeè xikjín, jyeé ndaà tìsíkìtasòn Kjøtíxoma.

¹¹ K'e nga k'oa's'ín s'eén yijeé kjoa koi, jcha-ná nachrjein i'ndeí mé kjoa xi tíma nga jye ijchò chiba-là nga síkja-lá yijo-ná nga tìsafè. Koni k'e nga sa kòkjeín-ná, jye 'ñó kjòchrañat'aà nachrjein nga kìtsajnandiaá kjoa ts'e jé-ná. ¹² Nìtjen, jyeé tífahato, jyeé tímachrañà nachrjein nga s'e isén nga kìtjojen jngoò k'a Na'èn-ná. Kìnachrjenguiáá ngats'ii kjoa xi ma ñánda nga jñò choòn kò chjoé nga'ñó-là Nainá koni s'ín mochjeén ñánda iseèn choòn koni tsà kichà ts'e soldado. ¹³ K'oaá s'ín iseèn kìtjá koni nachrjein nga ndaà sjchá yijo-ná. Mì kì mochjeén nga taxkì chjineé tsojmì kò nga mach'iaá. Mìkì mochjeén nga íchjín kjòhijtakooá, kò mì kì ma taxkì síkooá yijo-ná. Mìkì mochjeén nga xità kixkàn-koá kò mìkì mochjeén nga kjoaxìtakòn kichjà-lá xinguiáá. ¹⁴ K'oaá s'ín tìjchá yijo-nò koni s'ín kìs'iiin jè Na'èn-ná Jesucristo, kì kì nìkìtasòn-là yijo-nò kjoa ch'o xi síjé.

14

K'e nga mikiì mangàsòn kjohítsjeèn-ná it'aà ts'e kjoa xi mì xó kù tjí'nde-ná nga s'eén

¹ Chjoétjò xita xinguiòo xi mikiì tíjngòò ikon mé kjoa xi tjí'nde-la nga s'jin; kì chibàya-nò jñà kjoa xi mikiì mangàsòn kjohítsjeèn-nò. ² Tjín xita xi k'oas'ín mokjeiín-la nga ma chine yije tsojmì xi tjín, tikoá tjín xita xi mikiì mokjeiín-la tsà ma chine yije tsojmì xi tjín. Tà jñà tsojmì xi nangui síjchá kine. ³ Jè xi kine yije tsojmì xi ma chine mikiì koma kochrjekàngui jè xi mikiì ma-la kine yije tsojmì; kò jè xi mikiì ma-la kine yije tsojmì, mikiì koma kichjajno-la jè xi ma-la kine yije tsojmì xi tjín, nga Nainá jyeé kiskoétjò nga ki'ndí-la ma. ⁴ ¿Yá-né jì nga nìkindji chì'nda xi mìtsà tsiji? Nga chì'nda ts'e Nainá-né. Jè chì'nda jè, kinda ts'eé nei-la tsà kixi tjina kò tsà mì kixi tjina. Tanga kixí kájna, nga jè Na'èn-ná tjín-la nga'ño nga kixi síkíjna.

⁵ Tjín xita xi tsò: tjín nachrjein xi Ìsa xkón. Tikoá tjín xi tsò: Nachrjein, tà ngàsòn ngayá-né nga nachrjein nchijòn. Nga jngòò Ìjngòò xita, k'oaá s'ín ndaà katíjngòò-la ikon koni s'ín síkítsjeèn. ⁶ Jñà xita xi faájìin jngòò nachrjein nga beèxkón, k'oaá s'ín nga jeya síkíjna Na'èn-ná; koá jñà xita xi tsò nga ta ngàsòn ngayá nachrjein, tikoá k'oaá s'ín s'ín nga tikoá jeya síkíjna Na'èn-ná. Jñà xita xi kine yije tsojmì, it'aà ts'e Na'èn-ná kine, nga tsjá-la kjondaà Na'èn-ná k'e nga kine; k'oa jñà xita xi tsò nga tjín tsojmì xi mikiì ma chine, tikoá it'aà ts'eé Na'èn-ná nga mikiì kine tsojmì, kò tikoá tsjá-la kjondaà Na'èn-ná.

⁷ Jñá, k'e nga titsajnakoaán, mìtsà koi xá titsajnakon-ná xi ta kjondaà tsaján. Kò k'e nga kiyá, mìtsà ta kjondaà tsaján kinchátsjiaá nga kiyá. ⁸ Tanga k'e nga titsajnakoaán, koií xá titsajnakoaán xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. Kò nga kiyá, tikoá koií xá kiyá-aná xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. K'oaá ma-ne tsà titsajnakoaán kò tsà kiyá kjondaà ts'e Na'èn-ná nga ts'e tsò-ná. ⁹ Koií kjoa-la nga k'en Cristo koá jaáya-la nga tsibìjnakon-né, mé-ne nga jè koma-ne Nei-la jñà xita xi biyaa kò xi títsajnakon.

¹⁰ Tanga jì xi nokjoàjno-la 'ndsì, ¿mé-ne koá'nè-ne? Tikoá jì xi nachrjekàngui 'ndsì, ¿mé-ne nachrjekàngui-ne? Nga ngats'ì-ná kijchò kinchanguiaá ndsokò Cristo ñanda nga jè tíhotíxoma. ¹¹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

    Tsò Na'én-ná: 'An tìjnakon-ná,
    ngats'ì xita kìncha-xkó'nchit'aà-na
    kò ngats'ì xita skoèxkón Nainá.

¹² Ngats'iaá k'oi-lá kinda Nainá mé kjoa xi ki'né nga tsitsajnaá isò'nde.

¹³ K'oaá ma-ne nga mì tì xinguiáá kìnókjoajno-lá; jñò, ta saá ndaà tikítsjeèn nga nìmé xi s'eén xi síkíts'ón-jìin koni s'ín mokjeiín-la xinguiòo mé-ne nga mì jé skajìin Ìjngòò k'a-ne.

¹⁴ 'An ndaà tíjngòò takoàn it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús nga kixi kjoa nga tsjìn tsojmì xi xkón tjín nga mikiì ma chine; tanga jè xita xi k'oas'ín síkítsjeèn nga tjín tsojmì xi xkón tjín nga mikiì ma chine, xkón tjín-la it'aà ts'e tsà skìne. ¹⁵ Tanga tsà ta koií kjoa-la ts'e tsojmì xi chinii, jè 'ndsì ch'o ma-la, jè kjoa xi tì'nì mìtsà tì kjoatjòcha-ne; kì kù bì'ndi nga jè 'ndsì xi Cristo k'en ngajo-la kíts'ón-jìin-la xi tà kjoa ts'e tsojmì xi chinii. ¹⁶ Kì k'oaá s'ín 'nè mé-ne nga mì xita kichjajno-nò it'aà ts'e kjoa xi titsa'nè nga k'oas'ín mokjeiín-nò nga ndaà tjín. ¹⁷ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma-ná mìtsà jè xi Ìsa 'ño chjì-la mé xi s'ioáá kò mé xi chineé. Jè xi 'ño mochjeén nga kixi kítsajnaá, 'nchán síjchá yijo-ná, kò tsja k'oe-lá inìma-ná; koi kjoa xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá. ¹⁸ Jè xi k'oas'ín síkítasòn kjoa koi k'e nga síxá-la Cristo, ndaà sasén-la nguixkon Nainá, tikoá ndaà bìjna nga nguixkon xita.

¹⁹ K'oaá s'ín kjitjngui-lá kjoa xi 'nchán síkíjna-ná kò kjoa xi 'bì-lá nga'ño xinguiáá nga jngòò jngoáá koni s'ín mokjeiín-ná. ²⁰ Kì xá-la Nainá nìkíts'ón-jìin-la xi ta kjoa ts'e tsojmì xi ma chine. Kixí kjoa, ngats'ì tsojmì xi tjín, tsjeè-né. Tanga jè xi ch'o tjín k'e nga ta koi kjoa-la tsojmì xi chineé bits'ón-jìin-la kjoa xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá jñà xita xi k'ejí. ²¹ Ìsaá ndaà-ne nga mì yijo chjìneé, nga mì xán s'ioáá, nga nìmé kjoa xi s'eén jè xi síkíts'ón-jìin-la jè 'ndsì nga sakó-la jé. ²² Koni s'ín mokjeiín-lè it'aà ts'e kjoa koi, tà jíí

tíjìn takoìn kò Nainá. ¡Mé ta ndaà-là jè xi mì kjo'in bínè-là yijo-là k'e nga tíjngò ikon nga ndaà tjín kjoa xi s'ín! ²³ Jè xi jò tjín-là k'e nga mé tsojmì xi kine, jé tihónè-là yijo-là nga mìkìlì tíjngò ikon tsojmì xi kine. Tsà mìkìlì tíjngò takoán k'e nga mé kjoa xi s'eén, jé tìtsahonè-lá yijo-ná.

15

¹ Jñá xi jye kixi mokjeiín-ná it'aà ts'e kjoa xi tíj'nde-ná mé xi s'eén, mochjeén-né nga tìkoá kichìkjoakò-ná jñà xità xi k'oas'ín mokjeiín-là nga mìkìlì tjí'nde-là mé kjoa xi s'iin. Mìtsà tà jñà kjoa xi ndaà sasén-ná kìnchátsjiaá. ² Nga jngò ìjngoaá, mochjeén-né nga k'oas'ín s'eén jè kjoa xi sasén-là jñà xità xinguiáá xi kjondaà ts'e, mé-ne nga kijin-isa kjohítsjeèn-là jè kjoa xi mokjeiín-là. ³ Nga tìkoá jè Cristo mìtsà jè tsohótsji kjoa xi sasén-là yijo-là, tà saá it'aà ts'eé tsitasòn koni s'ín tjít'aà xojon ts'e Salmo, nga tsò: “Én ch'o xi jì kùichjajno-lè, 'aán kiskaàt'aà-na.” ⁴ Jñà 'én xi kitjei nga sà kjòtseé, koií xá kitjei-ne nga kòkòya-ná mé-ne nga it'aà ts'e Xojon-là Nainá, tseé s'eén takoán tìkoá s'e-là kjoa'nchán inìma-ná, mé-ne nga koma chíñakjoa-lá it'aà ts'e Nainá. ⁵ Nainá xi ma-là tsjá-ná kjoatsetakòn kò xi ma-là sí'nchán-jìin inìma-ná, k'oas'ín jngò kjohítsjeèn kàtatsjá-nò nga jngò ìjngò koni tsò Cristo Jesús, ⁶ mé-ne ngats'ioò ngàsòn jngò jta jeya tìkìjna Nainá, Na'èn-là Jesucristo xi otìxoma-ná.

⁷ Koií kjoa-là k'oas'ín chjoétjò xinguiòo nga jngò ìjngò koni s'ín kiskoétjò-nò Cristo mé-ne nga jeya kìjna-ne Nainá. ⁸ K'oaá xán-nò, jè Cristo Jesús, koií xá j'ì-ne nga j'ì síxájiin-là xità judío xi tjít'aà chiba-là kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga tsakó-ne kjoakixi-là Nainá tìkoá síkitasòn koni s'ín jye kitsjaà-là tso'ba Nainá jñà xità jchínga kjiin-là. ⁹ Tìkoá koií xá j'ì-ne mé-ne nga jñà xi mìtsà xità judío jeya sìkìjna Nainá it'aà ts'e kjohimatakòn xi tjín-là Nainá koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá, nga tsò: Koií kjoa-là nga jeya sìkìjna-lè jjiin-là xità naxandá xi mìtsà xità judío. It'aà tsiji sé-lè sò xi ndaà tsò.

¹⁰ Ìjngò k'a tjít'aà xojon ñánda nga tsò:

Jñò xi mìtsà xità judío 'mì-nò,
tsjaá t'è-lá takòn kò xità naxandá-là Nainá.

¹¹ Ìjngò k'a tjít'aà xojon ñánda tsò:

Jñò ngats'ioò xi mìtsà xità judío 'mì-nò,
jeya tìkìjna Na'èn-ná,
ngats'ioò xi naxandá 'mì-nò jeya tìnachrjeè Nainá.

¹² Ìjngò k'a tjít'aà xojon ts'e Isaías ñánda tsò:

Jè tje-là Isaí kitjot'aà jngò-ne jts'én-là xi kotìxoma-là jñà xi mìtsà xità judío,
kò jè jts'én jè kòt'aà ikon nga skóña-kjoa-là.

¹³ Nainá xi tsjá nga chíñakjoaá, kàtatsjá yije-nò kjotsja kò kjoa'nchán nga mokjeiín-nò it'aà ts'e, mé-ne nga isa ndaà chíñakjoa isa xi kò nga'ño-là Inìma Tsjeè-là Nainá.

Pablo chi'nda-là Jesucristo

¹⁴ Tanga ndí 'ndsè, 'an tíjngò takoán xi it'aà tsajòn xi tíjñò-nò tjín-nò kjondaà tìkoá machiya-nò nga koma tíjñò sikixiya-là xità xinguiòo nga ìjngò jngò. ¹⁵ Ndí 'ndsè, 'ño tìbeè-là takoán nga tikjiin-nò xojon jè; tíchja kixi-nò, mé-ne nga mìkìlì jchàajiin-nò koni tsò xojon jè. Koií k'oas'ín tìsikítsjeèn-nò nga 'an kitjóé-na kjotjò-là Nainá k'e nga kitsjaà-na xá, ¹⁶ mé-ne nga 'an koma-na chi'nda-là Jesucristo it'aà ts'e xi mìtsà xità judío. Sìxakoaa 'én ndaà-là Nainá, mé-ne jñà xi mìtsà xità judío ndaà sasén takòn-nè Nainá koni jngò kjotjò xi 'ño sasén-là Nainá nga it'aà ts'e Inìma Tsjeè-là Nainá jyeé kjòtsjeè.

¹⁷ 'An tjín-na mé kjoa-ne nga matsja-na it'aà ts'e Cristo ts'e xá xi tìs'iaàn. ¹⁸ Nì mé kjoa tjín xi ma'ñót'aà takoán nga ma chjà, ta jè kjoa ts'e Cristo nga 'an síkjeén-na nga sìxakoaa jñà xi mìtsà xità judío mé-ne nga koma síkitasòn-là Nainá. K'oaá s'ín kis'iaàn it'aà ts'e

'én xi kichjà kò ìt'aà ts'e xá xi kis'iaàn, ¹⁹ kò ìt'aà ts'e kjojkón xi okó kjoajeya-là Nainá kò ìt'aà ts'e nga'ño-là Inimà Tsjeè-là Nainá. Jyeé ndaà kisìngásoàn 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsibìts'iaako-na ján Jerusalén kóhokji nga jngoò itjandii-là skanda ján Ilírico. ²⁰ K'oaá s'ín tsibìnè-là yijo-na nga kichjàya 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya ì'nde ñánda kj'eè yá bénojmiya ìt'aà ts'e Cristo, mé-ne nga mì 'an kokoòya ndaà-là xita xi kj'eì xi jye tsakóya ítjòn-là ìt'aà ts'e Cristo. ²¹ Koni s'ín tjít'aà Xojon-là Nainá nga tsò: Skoe-né jña xita xi mì yá tsibénojmi-là ìt'aà ts'e; kochiyaá-là jña xita xi kj'eè mé 'én 'nchré xi ìt'aà ts'e.

Kós'ín tísikítsjeèn Pablo nga mejèn-là kjoì Roma

²² Kò kjìn k'a mejèn-na fikon-nò tanga jña xá xi 'an tís'iaàn ì ì'nde jé mìkì tjò'nde-na nga ma fia. ²³ Tanga ì'ndeì nga jye jyehet'aà xá-na ijndé, kò tìkoa kò kjìn nó tjín-là nga mejèn fikon-nò, ²⁴ k'oaá s'ín tísikítsjeèn, k'e nga kjián ján España, k'eé kichjàto-nò mé-ne nga skoexkon-nò. K'e nga jye chibá jngoò tjoà koma kìnchako-ná nga koma kjián ñánda nga tífia. ²⁵ Tanga ì'ndeì ján Jerusalén tífia, nga tífiko jngoò-là nga'ño jña xita-là Cristo xi ya títajna. ²⁶ Nga jña xita naxandá-là Nainá xi títajna Macedonia kò Acaya kjòtsja ts'e-né nga tsibíxkó chiba tòn koni jngoò nga'ño xi kjòtjò ts'e xita ìma naxandá-là Cristo xi títajna ján Jerusalén. ²⁷ Nguì kjòtsja ts'e-né koni s'ín kis'ìin jña xita koi. Nga tjen-t'in-là kjondaà. Tsà jña xita xi mìtsà xita judío k'oaá s'ín kisakò-là kjondaà ya jjiin inima-là ìt'aà ts'e xi nguì xita judío, tìkoaá tjínè-là jña xi mìtsà xita judío nga kìnchako nga tsjá-là tsojmì xi mochjeén-là. ²⁸ K'e nga jye kjoehet'aà kjoa koi nga jye sìngatsja jè tòn xi kjòxkó, ìkjoàn skotsejèn jngoò tjò-nò, k'eé kjián ján España. ²⁹ Be-ná nga 'ño ndaà sìichikon-t'in-ná Cristo k'e nga kìjchokon-nò.

³⁰ Tanga jño ndí 'ndsè, bìtsi'bà-nò ìt'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo kò ìt'aà ts'e kjoatjòcha xi tsjá-ná Inimà Tsjeè-là Nainá, tìnókjoat'aà-là Nainá xi ìt'aà ts'an, ³¹ mé-ne nga kosìko-na Nainá ìt'aà ts'e xita xi mìkì mokjeiín-là xi títajna ján Judea, kò mé-ne nga jè tòn xi tífiko-là xita-là Cristo xi títajna ján Jerusalén ndaà kátasasén-là, ³² mé-ne nga, tsà k'oas'ín mejèn-là Nainá, nga kò kjòtsja-na kìjchokon-nò, tìkoa koma ndaà sìikjáyá chiba nachrjein-kò-nò. ³³ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán kàtijnako-nò ngats'ioò. K'oas'ín kàtama.

16

Kós'ín kisìhixat'aà Pablo ngats'ì xita naxandá-là Nainá xi títajna Roma

¹ Ìt'aà tsajòn sìngatsja-nò jè tichjaá Febe, jè xi síhját'aà naxandá-là Cristo xi ya tìjna Cencrea; ² ndaà chjoétjò xita jè nga xinguiáá ma nga tìkoaá mokjeiín-là ìt'aà ts'e Na'èn-ná nga k'oaá s'ín ok'ìn-là xi xita-là Cristo. Tìhját'aà-là nita mé xi kochjeén-là nga 'ño kjín xita tsasìko, tìkoa 'an kisìhját'aà-na.

³ Tìixat'eì jè Priscila kò Aquila, jña xita xi taña nìxákjoò-jen ìt'aà ts'e Cristo Jesús. ⁴ Jña xita koi kjomeè kinik'en xi kjoa ts'an. Mìtsà tà 'an xi tsjaà-là kjondaà tìkoa tsjá-là kjondaà ngats'ì xita naxandá-là Cristo xi mìtsà xita judío. ⁵ Tìkoa tìixat'eì jña xita naxandá-là Cristo xi maxkóya ya ni'ya-là Priscila kò Aquila. Tìixat'eì jè Epeneto xi 'ño matsjake nga jè kòkjeiín ítjòn-là ìt'aà ts'e Cristo ya ì'nde Acaya. ⁶ Tìixat'eì jè María, chjoón xi 'ño ndaà kisíxá ìt'aà tsajòn. ⁷ Tìixat'eì jè Andrónico kò Junias, xi xinguiáá ma nga taña tsitsajna'ya-jen ndayá. Jña xita xi tsibíxáyá-là Cristo 'ño matsjakeè xita koi. Kò isa ítjòn kijtseèxkon 'én-là Cristo koni 'an.

⁸ Tìixat'eì jè Amplias, jè xita xi 'an 'ño matsjake ìt'aà ts'e Na'èn-ná. ⁹ Tìixat'eì jè Urbano xi taña síxáko-na ìt'aà ts'e Cristo Jesús kò jè Estaquis xi 'an 'ño matsjake. ¹⁰ Tìixat'eì jè Apeles xi ndaà kixì mokjeiín-là ìt'aà ts'e Cristo. Tìixat'eì jña xita xíkjin xi ya títajna ni'ya-là jè Aristóbulo. ¹¹ Tìixat'eì jè Herodiòn xi xinguiáá ma. Tìixat'eì jña xita xíkjin xi ya títajna ni'ya-là Narciso xi Na'èn-ná títajnakò. ¹² Tìixat'eì jè Trifena kò Trifosa jña íchjin xi 'ño síxá-là Na'èn-ná, kò tichjaá Pérsida xi 'ño matsjachaá nga tìkoa ndaà síxá-là

Nainá. ¹³ T̄iixat'eì jè Rufo xi xó jaàj̄iìn-ne Nainá. Kò nea-là xi 'an k'oā t̄is'ín beètakoàn koni tsà nea-na. ¹⁴ T̄iixat'eì jè Asíncrito, jè Flegonte, jè Hermas, jè Patrobas, jè Hermes kò x̄ita 'ndseé xi ya t̄ítsajnakò. ¹⁵ T̄iixat'eì jè Filólogo, jè Julia, jè Nereo kò ndichja, kò Olimpas, ngats'ìi x̄ita xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo xi ya t̄ítsajnakò.

¹⁶ J̄nò nga jngoò l̄jngoò, k'e nga s̄ixat'aà xinguīoo, nguì kòo in̄ima-nò t̄iixat'aà xinguīoo nga kò okixi-nò. Ngats'ìi x̄ita naxandá-là Cristo xi i t̄ítsajna síhixat'aà-nò.

¹⁷ Ndí 'ndsè k'oā s'ín b̄tsi'bà-nò nga ch̄itsejèn-là j̄nà x̄ita xi s̄ijòya kò xi síkits'ón-j̄iìn koni s'ín mokjeiín-nò, j̄nà xi kondra f'ii-là k̄joh̄itsjeèn koni s'ín kichita'ya j̄nò. T̄inchat'aàxìn-là j̄nà x̄ita koi. ¹⁸ J̄nà x̄ita koi, mìtsà Na'èn-ná Jesucristo síxá-là, tà yijo-laá síxátjì. 'Én sin 'én ndaà ch̄ja nga konachan-là x̄ita xi mìkiù ndaà machīya-là. ¹⁹ 'An, matsjaá-na it'aà tsajòn nga jye ndaà na'ya-nò nga ndaà n̄ikitasòn. Tanga 'an mejèn-na nga x̄ita ch̄jinee kàtama it'aà ts'e kjoa xi ndaà t̄jín. Kò j̄nà kjoa xi ch'o t̄jín, k̄j'eè kii na'ya-nò. ²⁰ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán, tà chibaá chija-là nga ya s̄iik̄ijnangui ndsokoò jè x̄ita neíi mé-ne nga koma kinchanè. K̄jondaà-là Na'èn-ná Jesucristo kàt̄ijnakò-nò.

²¹ T̄is̄ihixat'aà-nò jè Timoteo xi taña n̄ixákjoò-jen, kò Lucio, kò Jasón kò Sosípater j̄nà xi x̄ita xinguīaa ma.

²² 'An xi Tercio mì-na, xi tik̄jiì-nò xojon jè, it'aà ts'e Na'èn-ná, síhixat'aà-nò.

²³ T̄ikoā t̄is̄ihixat'aà-nò Gayo; 'an íi t̄ijn̄aa i ni'ya-là nga t̄ikoā íi bixoāna ngats'ìi x̄ita naxandá-là Cristo. T̄is̄ihixat'aà-nò Erasto x̄ita xi b̄itjò ton ts'e ni'ya osen; t̄ikoāá síhixat'aà-nò jè 'ndseé xi 'mì Cuarto.

²⁴ Ngats'ioò, jè kàt̄ijnakò-nò k̄jondaà-là Jesucristo xi otixoma-ná.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁵ Jeya kàt̄ijna jè Nainá xi t̄ijnakò-nò. Jè xi komà tsjá-nò nga'ño t̄ikoā komà kixi s̄iik̄ítsajna-nò koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi 'an okoòya-nò kò j̄nà 'én xi nokjoàyaj̄iìn-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Nga jyeé tí'ya-là kjoa xi t̄jì'ma-là Nainá skanda sa k̄jòtseé; ²⁶ tanga i'ndeì jye ki'ya-là koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá xi kiskii j̄nà x̄ita xi kiichja ngajo-là Nainá k̄jòtseé. K'oā s'ín tíchja k̄jot̄ixoma-là Nainá xi t̄jna n̄ita mé nachrjein-nè. Jè kjoa'ma-là Nainá, jye kis'enojmí yije-là ngats'ìi x̄ita naxandá xi t̄jín nga t̄jtsa isò'nde mé-ne nga kàtas̄ikitasòn-ne koni s'ín mokjeiín-là.

²⁷ Jè Nainá xi tajngoò ma-ne, xi t̄jín-là kjoachjine, kàtas'e-là kjoa jeya it'aà ts'e Jesucristo n̄ita mé nachrjein-ne. K'oās'ín kàtama.

Xojoṇ carta-la San Pablo xi kiskiṽ ítjòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

¹ An xi 'mì-na Pablo, xi xó k'oas'ín kinokjoà-na nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús, nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Títsanìhixat'aà-nòjen kò Sóstenes xi 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo. ² Tikjiì-nò xojoṇ carta jè, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján Corinto, xi jye kisìtsjeè-nò Nainá nga ya títsakjoòkoo Cristo Jesús nga xó k'oas'ín jaàjiìn-nò Nainá mé-ne nga xita tsjeè-la komaà kò ngats'iì xita xi xkì xi ján chjat'aà-la nga jeya síkìjna jè Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná, tìkoo jè otíxoma-la xita koi. Xi Na'èn-ná 'mì-lá, tìkoo Na'èn-ná tsò-la jñà xita koi. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjòndaà kò kjoa'nchán ya ijììn inìma-nò.

'Èn xi kiìchja Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

⁴ Kjit'aà nachrjein tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn koií kjoa-la jñà kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá nga ndaà kisichikon-t'in-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ⁵ Nga yaá it'aà ts'e Cristo, Nainá kisichikon-t'in yije kjòhìtsjeèn-la inìma-nò, kós'ín nokjoà, kò kós'ín machiya-nò 'èn-la Nainá. ⁶ Nga k'oaá s'ín 'ya-la, nga jè 'èn ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kjòkixiyaá ijììn inìma-nò. ⁷ Nìmé kjòtjò-la Nainá chijat'aà-nò k'e nga tákò títsachiñá-la nga kjoíì ìjngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁸ Nainá tsjá-nò nga'ño skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein, mé-ne nga nìmé jè sakòt'aà-nò k'e nga kitjojen ìjngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Nainá xita kixi-né, síkitasòn-né koni s'ín tsjá 'èn-la. Xó k'oaá s'ín kiìchja-nò nga ya chraña kítsajnakjoòkoo Jesucristo xi ki'ndí-la tsò-la nga jè otíxoma-ná.

Mé-ne kjòjòya-ne naxandá-la Cristo ján Corinto

¹⁰ Ndí 'ndse kò tichjaá, it'aà ts'e okixi xi kitsjaà-na Jesucristo xi otíxoma-ná, tìbitsi'bà-nò ngats'ioò, ngàsòn ngáya títsajnakoo xinguioo, mé-ne nga mì kojòya-ne kjòhìtsjeèn-nò. Tajngoò kjòhìtsjeèn tìkjeén, ngàsòn jchósòn-là nita mé kjoa-ne. ¹¹ Koií koxan-nò ndí 'ndse, nga jñà xita ni'ya-la Cloé, tsibénjímí-na nga kjoasìì tjín-nò. ¹² Koií k'oas'ín tìxan-nò, tjín i'nga xita xinguiaá xi tsò: “An, jè Pablo fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “An, jè Apolos fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “An, jè Cefas [xi tìkoo Pedro 'mì] fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “An, jè Cristo fit'aà-la.” ¿Mé-ne obixón-nò? ¹³ ¿A kjìn ya ma-ne Cristo? ¡Majìn! ¿A jè Pablo xi kisit'aà krò it'aà tsajòn? ¡Majìn! ¿A it'aà ts'eé Pablo komà bautizar? ¡Majìn! ¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá, 'an, mìtsà yá xita kis'iaàn bautizar ya naxandá tsajòn, ta jè Crispo kò Gayo, ¹⁵ mé-ne nga mì yá xita kitso-ne: “It'aà ts'eé Pablo komà bautizar.” ¹⁶ Saá tìbìtsjeèn-na nga tìkoo kis'iaàn bautizar Estéfanos kò xita xíkjín, tanga mìkìì bítseèn-na tsà kis'iaàn bautizar xi kj'eij xita. ¹⁷ Jè Cristo mìtsà koi xá kisìkasén-na nga xita s'iaàn bautizar; koií xá kisìkasén-na nga 'an kichjàya 'èn ndaà-la Nainá. K'e nga chjàya, mìtsà 'èn-la xita chjìne sikkjeén; majìn-na nga chja nga'ño-la krò-la Cristo.

Jè Cristo, nga'ño-la Nainá-né kò kjoachjìne-la Nainá-né

¹⁸ Jñà 'èn xi tìnokjoáya it'aà ts'e Cristo nga k'en-t'aà krò, ta kjoa ská ma-la jñà xita xi ya tjímaya ndiyá-la i'nde kjo'in. Tanga jñà xi jye títsabitjokàjñá kjo'in, k'oaá s'ín mokjeiìn-ná nga jè 'èn-la Cristo nga'ño-la Nainá-né. ¹⁹ K'oaá s'ín tíchja Xojoṇ-la Nainá nga tsò:

Jñà xita xi 'ño tjín-la kjoa chjìne,
'aán kokoò-la nga nìmé chjí-la kjoachjìne-la.
'Aán kochrjeènguia kjòhìtsjeèn-la
jñà xita xi 'ño machiya-la.

²⁰ Jñà x̄ita xi 'ñó t̄jín-la kjoachjine, k̄o xi 'ñó chjine xojon k̄o xi joóya-ne kjoa xi t̄jín isò'nde, i'nde, ¿ñánda t̄ítsajna k̄o kjoachjine-la? Jè Nainá, kisiskáya-la kjoachjine xi t̄jín-la x̄ita isò'nde. ²¹ Nainá 'ñó x̄ita chjine, mìkiì kitsjaà'nde-la x̄ita nga it'aà ts'e kjoachjine-la isò'nde kijtseèxkon. Nainá k'oaá s'ín sasén-la nga ochrjekàjìin kjo'in jñà xi mokjeiín-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi tsò-la x̄ita koi, kjoa ská-né.

²² Jñà x̄ita judío [mìkiì mokjeiín-la] nga jé xi mejèn-la nga skoe kjoxkón xi 'ñó jeya t̄jín, k̄o jñà xi mìtsà x̄ita judío [t̄ikoaá mìkiì mokjeiín-la] nga koií ótsji xi 'ñó kjoa chjine. ²³ Tanga ngajen k'oaá s'ín nokjoàya-jen nga krò k'en-t'aà Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jñà x̄ita judío mìkiì mokjeiín-la kjoa xi komàt'in Cristo, k̄o jñà xi mì x̄ita judío, kjoa ská ma-la. ²⁴ Tanga jñà x̄ita xi xó jaàjìin-ne Nainá, xi x̄ita judío k̄o xi mìtsà x̄ita judío, k'oaá s'ín mokjeiín-la nga jè Cristo nga'ñó-la Nainá-né k̄o kjoa chjine-la Nainá-né. ²⁵ Kjoa-la Nainá xi ta kjoa ská tsò-la x̄ita isò'nde, kjoa chjine-la Nainá-né. Ìsaá tse kjoachjine t̄jín-la mì k'oaá-ne koni kjoachjine xi t̄jín-la x̄ita isò'nde. K̄o jè kjoa-la Nainá xi ta kjoa indaà tsò-la x̄ita isò'nde, nga'ñó-la Nainá-né. Ìsaá tse nga'ñó t̄jín-la mì k'oa-ne koni nga'ñó xi t̄jín-la x̄ita isò'nde.

²⁶ Jñò ndí 'ndsè k̄o ndí tichjaá, t̄ikítsjeèn k'e nga sa jaàjìin-nò Nainá, chibaá ma-nò xi x̄ita chjine tsò-nò x̄ita isò'nde, k̄o chibaá ma-nò xi x̄ita ítjòn t̄ítsajna, t̄ikoa chibaá ma-nò xi ya ni'ya-la x̄ita skò-la kits'ion. ²⁷ Tanga Nainá jaàjìin jñà x̄ita xi tsò-la x̄ita isò'nde nga chiba kjohítsjeèn t̄jín-la mé-ne kosobà-la jñà x̄ita chjine. T̄ikoa jaàjìin Nainá xi tsò-la x̄ita isò'nde nga n̄imé chjì-la mé-ne kosobà-la jñà x̄ita xi x̄ita ítjòn t̄ítsajna. ²⁸ Nainá jaàjìin x̄ita im̄a k̄o x̄ita xi bitjongui xi tsò-la x̄ita isò'nde nga n̄imé chjì-la, mé-ne k̄itjongui-ne jñà x̄ita xi tsò nga jñà t̄ítsajna ítjòn, ²⁹ mé-ne nijngoò x̄ita xi 'nga s̄ikíjna-ne yijo-la nga nguixkon Nainá. ³⁰ Tanga t̄ijè-ne Nainá kisikítsajna k̄o Cristo Jesús. K'oaá t̄is'ín kis'iin nga it'aà ts'e Cristo sakó-ná jè kjoachjine, nga jè Cristo, x̄ita kixi s'ín-ná, x̄ita tsjeè s'ín-ná k̄o s̄ikítsajna ndeíi-ná kjoa ts'e jé-ná. ³¹ Koni s'ín tichja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi jeya s̄ikíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya k̄atasíkijna.”

2

¹ Ndí 'ndsè k̄o tichjaá, k'e nga k̄ikon-nò nga tsibenojmí-nò 'én-la Nainá, mìtsà koi 'én kichjà-nò xi maxkón-la x̄ita k'e nga 'nchré k̄o xi tsò-la nga 'én-la x̄ita chjine. ² K'e nga tsohótijnako-nò, k'oaá s'ín kiskoòsòn-la; mìtsà mé kjoa xi kjeíi kisikítsjeèn; nguì tà 'én-la Jesucristo tsibenojmí-nò, nga jè-né xi krò k'en-t'aà. ³ K'e nga ijchò kènojmí-nò 'én-la Nainá, indaàkjoa ijchoa. T̄itsakjoòn-ná skanda t̄ihotsé-ná. ⁴ K'e nga kichjàyajiin-nò mìtsà 'én-la x̄ita chjine kisikjeén mé-ne nga k̄okjeiín-nò. Ta saá jè Inim̄a Tsjeè-la Nainá tsakó nga'ñó-la nga k̄okjeiín-nò. ⁵ Mé-ne jè kjoa xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, mìtsà ya nchrobá-ne kjoa chjine-la x̄ita, yaá nchrobá-ne nga'ñó-la Nainá.

Xi nguì kjoa chjine, it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne

⁶ Kixií kjoa 'én chjineé nokjoàya-lajen jñà x̄ita xi jye tímajchínga nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Tanga mìtsà kjoa chjine ts'e isò'nde nokjoàya-jen, n̄i mìtsà ts'e x̄ita ítjòn xi t̄jín isò'nde xi jye tichja nga'ñó-la. ⁷ 'Én xi nokjoàya-jen, kjoa chjine ts'e Nainá-né, jè kjoachjine xi t̄jì'ma-la xi k'oa s'ín kiskoòsòn-la skanda t̄isa kjòtseé nga jñà jeya k̄ítsajnaá. ⁸ Nijngoò x̄ita ítjòn xi t̄jín isò'nde kjòchiya-la it'aà ts'e kjoa chjine koi. Tsà kjòchiya-la, mì-là k̄i k'oa s'ín krò kisik'en-t'aà N̄a'èn-ná Jesucristo xi t̄jín-la kjoa jeya. ⁹ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tichja nga tsò:

Jñà x̄ita xi matsjakeè Nainá,
jè t̄jindaà-la kjoa xi n̄i saá jngoò x̄ita xi xkon beè-ne,
xi líká-la 'nchré-ne
xi k̄o inim̄a-la machiya-la.

¹⁰ Nainá, it'aà ts'e Inìma Tsjeè-la tsakó-najen kjoa koi. Nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá ótsjiya yije-né skanda jñà kjoa xi mìkìl ndaà fiya-ná it'aà ts'e Nainá.

¹¹ ¿Yá xita-ne xi machiya-la kó tsò kjohítsjeèn xi tíjìn inìma-la xita xi kj'eíí? Tà jè tíjìn inìma-la kó tsò kjohítsjeèn-la. K'oaá tìs'ín tjín kjoa ts'e Nainá, njingoò xita tíjìn-la kó tsò kjohítsjeèn-la Nainá; ta jè Inìma Tsjeè-la tíjìn-la. ¹² Ngajen, mìtsà jè inìma-la xita isò'nde kitjoé-najen. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitjoé-najen, mé-ne nga jcha-najen kjoa xi Nainá kitsjaà kjotjò-ná. ¹³ 'Én koi, k'oaá s'ín nokjoà-jen koni s'ín okóya-najen Inìma Tsjeè-la Nainá. Mìtsà kjohítsjeèn ts'e xita isò'nde. 'Én Tsjeè-la Nainá bènojmi-jen xi kjoa ts'e Inìma Tsjeè-la.

¹⁴ Jè xi mìtsà xita-la Cristo, mìkìl machiya-la 'én xi ts'e Inìma Tsjeè-la Nainá. Tà kjoa ská ma-la. Mìkìl fahas'en-jìin-la, nga mochjeén-né nga it'aà ts'e Inìma Tsjeè-la Nainá kinchátsjiyaá. ¹⁵ Tanga jè xita xi Inìma Tsjeè-la Nainá tíjnajìn inìma-la, maá-la ótsjiya yije nita mé kjoa-ne. Tanga it'aà ts'e xita jè, mì yá xita xi koma-la kohótsjiya kjohítsjeèn-la. ¹⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “¿Yá-né xi beè kjohítsjeèn-la Nainá? ¿Yá-né xi koma kokòya-la?” Tanga jñà tjín-ná kjohítsjeèn xi ts'e Cristo.

3

Jñà xita xi síxá it'aà ts'e Nainá ján Corinto

¹ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, mìkìl komà kos'ín kichjàkò-nò koni xita xi ndaà tíjìn inìma-la Inìma Tsjeè-la Nainá. Ta k'oaá s'ín kichjàkò-nò koni tsà taxki xita isò'nde xi tà kjoa ts'e yijo-la ótsji, koni tsà tákó ndí ixti xó xi it'aà ts'e Cristo. ² Mìtsà 'in tjín 'én xi tsakoòya-nò; k'oaá s'ín ngaya-la koni ndí ixti xó xi sa nchihoki, tà tsjín 'biì, mìtsà tsojmì tájaà kine. Jñò, kj'eè kii ndaà fahas'en-jìin-nò 'én-la Nainá, k'oaá ngaya-la koni tsojmì tájaà xi kj'eè kii ma chine skanda nachrjein i'nde. ³ Táko k'oaá s'ín 'nè koni s'ín xita xi kjoa ts'e yijo-la ótsji. Machinicha-nò xinguiò, chitiya-nò nita mé kjoa-ne. Kjoa koi, kjoa ts'e xita isò'nde-né. ⁴ K'e nga bixón: “An, xita ts'e Pablo-ná”, kò jè xi ìjngoò tsò: “An, xita ts'e Apolos-ná”, jñò, k'oaá s'ín nokjoà koni chja xi taxki xita isò'nde.

⁵ An xi Pablo 'mì-na, kò Apolos, tà xita chi'nda-nájen xi nixá-lajen Nainá. It'aà tsajeén kòkjeiín-nò 'én-la Nainá, nga ìjngoò ìjngoò-jen ki'nè-jen xá xi Na'èn-ná kisingatsja-najen. ⁶ Aan tsakoòya-nò 'én-la Nainá, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi bitje xojmá, jè Apolos kiskinindá-la, tanga jè Nainá tísjchá. ⁷ Mìtsà jè xita xi bitje tsojmì, nì mìtsà jè xi kinindá-la xi chí-la, ta jngoò jè Nainá xi síjchá tsojmì xi sitje xi 'ñó chí-la. ⁸ Jè xi bitje kò xi kinindá-la, ta jngoò xá tjín-ne xi s'ín. Tanga jè Nainá tsjá-la chí-la koni tjín xá xi kis'iin nga jngoò ìjngoò. ⁹ Ngajen, yaá taña nixákjoò-jen xá-la Nainá. Koá jñò-nò i'nde ñanda sitje 'én-la Nainá. Tikoáá jñò-nò ni'ya-la Nainá xi ngajen bíndaà-jen. ¹⁰ Koni s'ín tjín kjondaà-la Nainá xi kitjoé-na, 'an-ná xi chjine chrjó ítjòn, xi tsibijnà tàts'en chrjó-la ni'ya. Kj'eíí xitaá bíndaàsòn ni'ya. Tanga jñà xi bíndaàsòn, ndaà kàtasíkinda nga jngoò ìjngoò kós'ín kìindaà. ¹¹ Mì tì yá xi koma-la kiijna ìjngoò-isa tàts'en chrjó ni'ya koni jè xi jye tíjna, nga jè Jesucristo tíjna koni tàts'en chrjó ni'ya. ¹² Tàts'en chrjó ni'ya, komaá sindaàsòn-ne kicha oro, plata, ndajo chí xi 'ñó ndaà kjoàn, nas'ín yá, nas'ín xka paja, o xka ndiji. ¹³ Tanga jñà xá xi s'ín nga jngoò ìjngoò xita, k'eé jcha-la jè nachrjein k'e nga sindaajìn-la xita. Nachrjein jè, ni'ín kjoíko, koá jè ni'ín skót'aà nga jngoò ìjngoò skaya xá xi komà. ¹⁴ Tsà jngoò xá kichikjoakò-la ni'ín xi skót'aà, tjoé-la chí-la jè xita xi kìindaàsòn. ¹⁵ Tanga tsà jè xá xi kisingatsja, tsà kiti, chijaá chí-la. Tanga jè xita kitjokàjín kjo'in koni jngoò xita xi bitjokajìn ni'ín.

¹⁶ Jñò, ¿a mìtsà tíjìn-nò nga ni'ya ingo tsjeè-la Nainá 'mì-nò? Nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá tíjnajìn-nò. ¹⁷ Tsà yá xita xi mejèn-la sikkits'ón-jìin-la ni'ya tsjeè-la Nainá, Nainá tikoáá sikkits'ón-jìin-la jè xita xi k'oaá s'ín s'iin. Nga jè ni'ya-la Nainá, tsjeè-né. Koá jñò-nò xi ni'ya tsjeè-la Nainá 'mì-nò.

¹⁸ Kì yijo-nò chonachan-là, tsà yá xi k'oas'ín síkítsjeèn nga 'ñó tjín-la kjohítsjeèn xi ts'e kjoa chjine-la isò'nde, ta saá kos'ín kátas'ín koni tsà tsjìn-la kjohítsjeèn, mé-ne nga nguì xita chjine koma-ne. ¹⁹ Jè kjoa chjine-la xita isò'nde, it'aà ts'e Nainá, kjoa ská tsò-la. Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Nainá, k'oaá s'ín s'ín nga jña xita chjine, tijña-ne kjoa maña-la kixojiin-ne.” ²⁰ Jè Xojon-la Nainá, ijngoò k'a tjít'aà ñánda tsò: “Nainá, beè-né nga nimé chjí-la kjohítsjeèn-la xita xi chjine tsò-la yijo-la.” ²¹ K'oaá ma-ne, jño, kì nijngoò xita xi 'nga níkjna. Nga ngats'ì xi tjín, kjondaà tsajòn yije-nò. ²² Tsà jè Pablo, tsà jè Apolos, tsà jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì], tsà jè isò'nde, tsà jè kjoabinachon, tsà jè kjoa biyaà, tsà jè nachrjein i'nde, tsà jè nachrjein xi sa nchrobá, kjondaà tsajòn yije-nò. ²³ Jño, ts'e Cristo-nò, koa jè Cristo ts'eé Nainá.

4

Xá-la xita xi tsibíxaya-la Jesús

¹ K'oaá s'ín jchatakòn-nájen koni xita ch'nda xi síxá-la Cristo, nga ngajen kjòngatsja-jen nga kokóya-jen kjoa tjí'ma-la Nainá. ² Jngoò xita xi xá mangatsja, mochjeén-né nga kàta'ya-la nga kixi síkitasòn xá-la. ³ 'An, mìkìlì síkájnoa xi it'aà tsajòn kó tsò kjohítsjeèn-nò, a ndaá tìsikitasoàn, a xi ch'oó tìsikitasoàn xá xi 'an kjòngatsja, kò kó s'ín síkítsjeèn jña xitaxá xi bíndaàjiin-la xita isò'nde. Skanda 'an, mì tì kii xan-na tsà ndaà tjín kò tsà ch'oó tjín xá xi tìs'iaàn. ⁴ 'An, nas'ín k'oas'ín síkítsjeèn nga tsjìn-na jé, tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga nguì xita kixi-ná. Nga jè Na'èn-ná xi bíndaàjiin-na. ⁵ K'oaá ma-ne kì tà chjà jé bìnè-là xinguiòo nga ti kj'eè bijchó nachrjein. Chíña-kjoaa k'e nga kjoíi Na'èn-ná xi síhiseèn nga jcha-la kjoa xi tjí'ma ñánda nga jño choòn. Koa síikatsjeèn kó tsò kjohítsjeèn xi tjíjiin iníma-la xita. Ikjoàn Nainá jeya síikíjna koni s'ín nga ok'in-la nga jngoò ijngoò xita.

⁶ Ndí 'ndsè kò tichjaá, koi 'én tìchjàkò-nò kjoa xi mangásòn it'aà ts'an kò it'aà ts'e Apolos xi kjondaà tsajòn mé-ne nga mìkìlì síkatonè-là koni tsò 'én-la Nainá. Kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jngoò ch'nda-la Nainá isa ndaà nachrjenguiòò koni ch'nda xi i'nga. ⁷ Jño, ¿mé-ne koa bixón-nò nga isa 'ñó chjí-nò koni xita xi i'nga? ¿Mé kjondaà xi tjín-nò xi mìtsà Nainá kitsjaà-nò? Tsà jye kitjoé-nò ngats'ì kjondaà, ¿mé-ne nga 'nga ma-ne takòn koni tsà ta nga 'ñó tsajòn kisakò-nò?

⁸ Jño, k'oaá s'ín machiya-nò koni tsà jyeé ma yije-nò, koni tsà 'ñó xita nchiná it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín níkítsjeèn koni tsà xitaxá ítjòn titsajnaà kò ngajen mìtsà xitaxá titsajna-jen. Ndaà-la tjín tsà kixi kjoa nga otìxoma, mé-ne ngajen koma kotìxomako-nòjen. ⁹ 'An, k'oaá s'ín síkítsjeèn, ngajen xi it'aà ts'e Cristo kisixáya-najen, Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga ngajen-nájen xi fehet'aà-ne, xi tjínè-najen nga kiyá-jen nga nguixkòn isò'nde, nga nguixkòn xita kò àkjale. Jña xita, tà nchikotsejèn-najen nga tsja ma-la mé kjo'in xi timat'in-jen. ¹⁰ Ngajen, xi kjoa ts'e Cristo, xita ská 'yatakòn-najen; tanga jño, it'aà ts'e Cristo, k'oaá s'ín 'ya-nò nga 'ñó tjín-nò kjoachjine. Ngajen, k'oaá s'ín 'yatakòn-najen nga xita indaàkjoa-nájen; tanga jño, xita tájaà-nò. Ngajen, mì yá xita beèxkòn-najen; jño, beèxkòn-nò xita. ¹¹ Skanda jè hora jè, kjinchrá-najen, xínda-najen, tsjìn-najen níkje xi chíkjá-jen, 'ñó beètoòn-najen xita, tà tjaàsòn-najen, tsjìn-najen ni'ya. ¹² Skanda bijtaà-najen nga 'ñó nìxá-jen. K'e nga chja'on-kò-nájen xita, ngajen, nijét'aà-lajen Nainá nga kátasíchikon-t'in. K'e nga kondra fi-najen xita, chíkjokoó-najen. ¹³ 'On chjàkò-najen xita, ngajen ndaà nokjoá-lajen. K'oas'ín beè takòn-najen koni tsà tjé-la isò'nde. Skanda nachrjein i'nde, jña xita k'oaá s'ín beètakòn-najen koni tsojmì xi ningui-ne nga bíxteèn.

¹⁴ Koni s'ín tìkjiin-nò, mìtsà tìs'ìin sobà-nò. Kjohítsjeèn tìtsja jngoò-nò koni tsà ixti ts'an xi matsjake. ¹⁵ Nas'ín te jmiì ma-ne xi okóya-nò it'aà ts'e Cristo, ta jngoò ma-ne xi na'èn-nò. 'An-ná xi komà na'èn-nò nga mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo Jesús nga 'aán tsibenojmì ítjòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁶ K'oaá ma-ne bìtsi'bà-nò nga k'oas'ín tijchá yijo-nò koni 'an.

¹⁷ Koií kjoa-la tìsikasén-nò Timoteo, xi ki'ndí-na xan-la nga 'ñó matsjake kò kixi síxá-la Na'èn-ná. Jè sìkítsjeèn-nò kós'ín tìjnakoá Cristo Jesús nga mokjeiín-na ìt'aà ts'e, koá kós'ín okoóya-la xita naxandá-la Cristo nga kijndà naxandá ñánda bijchoa. ¹⁸ Tjín i'nga xita xinguióo xi 'ñó 'nga chja, k'oaá-là s'ín síkítsjeèn tsà mìkiì kjíkon-nò. ¹⁹ Tanga tsà Nainá mejèn-la, kjíkon nitoón-nò. K'e nga kijchoa, skoeè jñà xita xi 'nga chja, a nga'ñó-la Nainá xi tjín-la a xi tà jè 'én-la xi 'nga chja. ²⁰ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma jngoò-la xita, mìtsà ta kjoa ts'e 'én mochjeén, koó nga'ñó-la Nainá mochjeén. ²¹ Jñò, ¿kós'ín mejèn-nò nga kjián? ¿A mejèn-nò nga kjo'in tsjaà-nò k'e nga kijchokon-nò, a xi mejèn-nò nga kò kjondaà-na kò kjotsja-na klijchokon-nò?

5

Jé xi kisakò ya ijìin naxandá-la Cristo ján Corinto

¹ Jye na'yà-la nga kjoachijngui tíma ijìin tsajòn. Kjoa xi tíma, skanda jñà xita xi mìkiì beèxkón Nainá, mì k'oaá s'ín. Nga yaá tijnajìin jngoò-nò xita xinguióo xi neajòn-la tsóhoko. ² Jñò, ¿mé-ne 'nga nìkítsajna-nò yijo-nò? Mochjeén-né nga kjoaba kítsajnajñòò, kò jè xita xi kotjín jé tíhótsji, tìnachrjekàjioòn. ³ 'An, kixií kjoa, kjiìn tìjna-nò, tanga kjohítsjeèn-la inìma-na yaá tijnajìin osen-nò. 'An, k'oaá ngaya-la koni tsà ya tijnajìin-nò, jyeé kiskoòsòn-la mé kjo'in xi sìnè-la jè xita xi k'oa tjín jé tíhótsji. ⁴ Jñò, k'e nga koxkóya nga jeya síkíjna Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kjohítsjeèn-la inìma-na yaá kíjnajìin-nò, tìkoo yaá kíjnajìin-nò jè nga'ñó-la Na'èn-ná Jesucristo. Kò ìt'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ⁵ xita jè, xita neíí kàtangatsja yijo-la nga kàtas'e-la kjo'in, kò kàtasikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne mé-ne nga kitjokàjìin-ne kjo'in inìma-la, k'e nga kjoíí jngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

⁶ Mìkiì ndaà tjín nga 'nga nìkítsajna yijo-nò. ¿A mì tíjìin-nò nga nas'ín tà chiba na'yo san sísan yije xikjín na'yo? ⁷ Tìnachrjekàjioòn jè xita xi ótsji jé k'oaá ngaya-la koni tsà na'yo san xi mì tì ndaà-ne nga síkíts'ón-nò, mé-ne jñò k'oa's'ín kjoàn koma-nò koni na'yo xitse ts'e inchrájin xi tsjìn-la na'yo san. Nga jñò, jyeé kitjaàxìn-nò kjoa ts'e jé koni na'yo san jchínga nga jè Cristo k'en ngajo-ná koni jñà orrè xi kisik'en xita Israel k'e nga Paxkò. ⁸ Koií kjoa-la jñá, k'oaá s'ín kìnáchrjeé s'eí nga jyeé kisikítsajnandeíí-ná Nainá kjoa ts'e jé, koni s'ín xita Israel k'e nga Paxkò nga sítsjeé ni'ya-la nga faáxìn yije na'yo san. Jñá, k'oaá tìs'ín chjaàxián kjoa ts'e jé kò kjoa ch'o kò nguì kjoatsjeè kò kjoakixi síkjeén k'oaá ngaya-la koni inchrájin xi tsjìn-la na'yo san.

⁹ Jè xojon xi kikasén ítjòn-nò, k'oaá kixan-nò nga mì ya koahijtakoo jñà xita xi kjoa chijngui s'ín. ¹⁰ K'e nga k'oa kixan-nò, mìtsà jñà kisikaxkia jñà xita isò'nde xi kjoa chijngui s'ín, kò jñà xi tse mejèn-la, kò jñà xita chijé, kò jñà xi xkósòn beèxkón. Xita koi, xki xi ján satíkjoò. Ta jè xi koma kìnchat'aàxìn-là tsà xìn isò'nde onguió. ¹¹ Jñà 'én xi kixan-nò, jè-né nga mì ya tsjahijtakoo jñà xi tsò nga xita-la Cristo xi 'ndsè chibá tsà tákó kjoa chijngui nchis'ín, xita xi tse mejèn-la, xi xkósòn beèxkón, xi ch'o chjajno-ná, xi xán 'biì, xi chijé s'ín. Jñà xita xi k'oa's'ín s'ín, skanda mìkiì mochjeén nga kichikoo. ¹²⁻¹³ Mìtsà jñá oko-ná nga bíndaàjìin-lá jñà xita isò'nde. Jè Nainá kíndaàjìin-la jñà xita koi. Tanga jñò oko-nò nga kíndaàjìin-là xita naxandá-la Nainá xi tsajòn. K'oaá ma-ne nga xan-nò, chjaàxiòn jè xita xi ch'o tís'ín xi ya tijnajìin-nò.

6

Kós'ín s'iin jñà xita-la Cristo nga tijñà xikjín koìndaàjìin-la

¹ Jñò, k'e nga tsà kjoasì tjín-nò kò xita xinguióo, ¿mé-ne jñà mejèn-nò koìndaàjìin-nò jñà xitaxá xi mìtsà xita-la Cristo? ¿A mìtsà tà jñà kàtindaàjìin-nò xi xita naxandá-la Cristo? ² ¿A mìtsà tíjìin-nò nga jñá xi xita naxandá-la Cristo 'mì-ná, jñá kíndaàjìin-lá xita isò'nde? Tsà jñò koìndaàjìin-là xita isò'nde, ¿a mì chíkjoa-nò nga ta jñò kíndaàjìin-là xita xinguióo kjoa xi chiba tjín? ³ ¿A mìtsà tíjìin-nò nga tìkoo ìt'aà tsaján kíndaàjìin-lá

àkjale? Tsà jǎ́a kǐndaàjǐn-lá àkjale, ¿a mì koma-ná kǐndaàjǐn-lá xǐta xinguiáá kjoa xi tǐn i isò'nde? ⁴ K'oaá ma-ne tsà ta kjoa ts'e isò'nde-né xi tǐn-nò, tǐnókjoa jngoò-là xǐta 'ndsé xi jǎ́nò nachrjenguioò nga 'mì-là nǐmé chǐ-là, jè kàtǐndaàjǐn-nò. ⁵ Koií koa xan-nò mé-ne nga kàtasobà-nò. ¿A mìtsà tǐjna jngoò xǐta xinguióo xi tǐn-là kjoátsjeèn nga koma-la koiíndaàjǐn-là xǐta xi 'ndsé chibá? ⁶ Mìtsà ta koií kjoa-là nga bixkàn-koo xinguióo, skanda yaá onguíkoo xinguióo nguixkòn xǐtaxá xi mìkì beèxkon Nainá nga bǐndaàjǐn-nò.

⁷ Kixǐ kjoa, ch'oo tǐn kjoa k'e nga tǐjǎ́nò bixkàn-kò-nò xinguióo. ¿Mé-ne mìtsà ta saá nǐkǐjǐn-là xinguióo k'e nga ch'o síkò-nò? Ta saà tǐkǐjǐn-la nga kàtasíchijé-nò. ⁸ Tanga jǎ́nò, k'oaá tǐs'ín ch'o nǐkoo xinguióo, tǐjǎ́nò nǐchijé-là.

⁹ ¿A mìtsà tǐjǐn-nò nga jǎ́a xi mìtsà xǐta kixǐ, mìkì kjoahas'en-jǐn i'nde ñánda tíhotíxoma Nainá? Jǎ́a xǐta xi kjoa chǐngui s'ín, jǎ́a xi xkósòn beèxkón, jǎ́a xǐta xi jye chixàn xi kjoa chǐngui s'ín, jǎ́a xǐta xǐ'ndé xi tǐ x'ín xǐkǐn oyijòkò-ne, ¹⁰ jǎ́a xǐta chǐjé, jǎ́a xǐta tse mejèn, jǎ́a xǐta xi xán 'biì, jǎ́a xi xǐta chǐajno-là, jǎ́a xǐta xi konachan-là xǐkǐn nga síchijé-là, kǐ yǐjo-nò chonachan-là nga jǎ́a xǐta xi koatǐn kjoach'o xi s'ín mìkì kjoahas'en-jǐn ñánda tíhotíxoma Nainá. ¹¹ Jǎ́nò, k'e nga sa kǐjòtseé k'oa tǐs'ín kǐ'nè i'nga; tanga i'nde, jye kisanǐjno kjoa ts'e jé-nò, jye xǐta tsjeè-là Nainá komà, kò jye xǐta kixǐ komà it'aà ts'e nga ñó-là Jesucristo xi otíxoma-ná kò it'aà ts'e Inǐma Tsjeè-là Nainá.

Kó s'ín síchjeén yǐjo-ná mé-ne nga jeya kǐjna Nainá

¹² Tǐn i'nga xǐta xinguióo xi tsò: “An tǐjǎ́ndeé-na nǐta mé kjoa xi s'iaàn.” Kixǐ kjoa tǐjǎ́nde-né, tanga mìkì ok'ín-là tsà k'oaas'en yǐjé ngats'ì kjoa; k'oaá ma-ne, 'an, mìkì tsjaà'nde-là yǐjo-na nga síkǐjne-na jngoò kjoa. ¹³ Tǐkooá tǐn i'nga xi tsò: “Jǎ́a tsojmǐ xi ma chine, ts'eé indso'ba, koa jè indso'ba mochjeén-là tsojmǐ xi ma chine.” Kixǐ kjoa, tanga ingajò kjoa koi, Nainá síkǐjehet'aà. Tanga jè yǐjo-ná, mìtsà kòs'ín kochjeén nga kjoa chǐngui s'eén; it'aà ts'e Nainá kochjeén; yǐjo-ná, ts'eé Nainá. ¹⁴ Koni s'ín kǐs'ìn Nainá nga kǐsǐkǐáya-là Na'èn-ná Jesús, jǎ́a k'oaá tǐs'ín kjoaáya-ná it'aà ts'e kjoa biyaà nga tǐn-là nga ñó Nainá.

¹⁵ ¿A mìtsà tǐjǐn-nò nga jè yǐjo-ná, yaá tǐkjoòkò ts'e Cristo? ¿A komaá síkǐjéén yǐjo-là Cristo nga síjngoòt'aà-lá ts'e chjoón ská? Majǐn, mìkì koma. ¹⁶ ¿A mìtsà 'yaà, k'e nga jngoò xǐta x'ín, tsà chjoón ská kǐnako, jngoò yǐjó koma? Nga k'oaá s'ín tǐchǐa Xojon-là Nainá nga tsò: Ingajò xǐta koi, jngoò yǐjó koma. ¹⁷ Tanga jè xi Na'èn-ná tǐnako, yaá majngoòkò inǐma-là kò ts'e Na'èn-ná.

¹⁸ Tǐnchat'aàxǐn-là kjoa chǐngui. Jngoò xǐta, nǐta mé jé xi ótsǐ xi k'ejǐ jé, mìtsà yǐjo-là tíbeètoòn. Tanga jè xǐta xi kjoa chǐngui s'ín, yǐjo-lá beètoòn. ¹⁹ ¿A mìtsà tǐjǐn-nò nga jè yǐjo-nò nǐ'ya-là Inǐma Tsjeè-là Nainá-né xi jǎ́nò kǐtsjaà-nò Nainá nga tǐnjǐn inǐma-nò? Yǐjo-nò, mìtsà tǐ tsajòn-nò. ²⁰ Nainá jye tsakatse-nò, tseé tsibíchǐtǐ-nò. Koií kjoa-là jchaxkón Nainá, ndaà tǐkǐjéén yǐjo-nò nga ts'eé Nainá.

7

Kjoa ts'e xǐta xi bixan

¹ It'aà ts'e 'én xi kǐchǐnangui-ná nga kǐnǐkasén-ná xojon nga bixón: “Ndaà-la tǐn, jngoò xǐta x'ín kò jè chjoón tsà mìkì kǐxan.” ² Tanga koií kjoa-là nga 'ñó tǐn kjoa chǐngui, nga jngoò òjngoò xǐta x'ín kàtas'e-là chjoón, kò nga jngoò òjngoò chjoón kàtas'e-là x'ín. ³ Koni s'ín tǐn kǐjotíxoma ts'e kjoa bixan, jè x'ín, ndaà kàtásís'in-là chjoón-là k'e nga kójnako, tǐkoo jè chjoón, ndaà kàtásís'in-là x'ín-là. ⁴ Jè chjoón, mìtsà tǐjé otíxoma-là yǐjo-là, jè x'ín-là otíxoma-là. Tǐkoo jè x'ín mìtsà tǐjé otíxoma-là yǐjo-là, jè chjoón-là otíxoma-là. ⁵ K'e nga tsǐáyǐjòkoo xinguióo, kǐ yǐjo-nò nǐxkon-là xinguióo. Tà k'e-né tsà ngásòn chibaya-nò kótǐn nachrjein mìkì tsǐáyǐjòkoo xinguióo tsà Nainá kǐnókjoat'aà-là. Xi koma iskan mochjeén-né nga sís'in-là xinguióo nga mì jè xǐta neí skónachan-nò k'e nga tsà mì tǐ kǐ chíkjoa-nò nga xǐn tsǐáyǐjò-là xinguióo.

6 Én xi tìxan-nò tà 'an-ná xi tìtsjaà'nde-nò; mìtsà kjotíxoma tìbìnè-nò. 7 Xi it'aà ts'an, mejèn-na tsà ngats'ìi xìtā k'oas'ín kàtìtsajna tajngoò, koni 'an, tajngoó tìjnaa. Tanga ìjngoò ìjngoò xìtā kits'ìi-lā kjotjò xi Nainá kitsjaà-lā, kós'ín kìtsajna. Kakj'eíi kakj'eíi s'ín tìtsajna nga ìjngoò ìjngoò xìtā.

8 Jñà xìtā xi tìtsajna tajngoò kō jñà íchjín xi jye k'en x'in-lā, ndaà-la tjín tsà tà k'oas'ín kìtsajna tajngoò koni 'an. 9 Tanga tsà mìkiì chíkjoa-lā nga bìtsajna ìjngó, ìsaá ndaà-ne tsà kàtìxan, mì k'oā-ne tsà tsjè sjiik'en.

10 'An, k'oāá s'ín bìnè-lā jñà xìtā xi jye chixàn, nga mìkiì kōma tsjeín xíkjín. Jè chjoón, mìkiì kōma sjiikíjna x'in-lā. Mìtsà kjotíxoma ts'an xi tsjaà-nò; ts'eé Nainá. 11 Jè chjoón xi tsjeiin x'in-lā, mìkiì tji'nde-lā nga kj'eíi x'in kixan-kō ìjngoò k'a. Tìkōāá-ne kàtajoóndaà-ne. Tìkōā jè x'in, mìkiì tji'nde-lā nga tsjeín chjoón-lā.

12 Jñà xìtā xi i'nga, k'oāá xan-lā, xi tà kjohítsjeèn ts'an, mìtsà jè Na'èn-ná tsibíjna kjotíxoma jè. Tsà jngoò xìtā x'in xi mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, tsà jè chjoón-lā xi tìjnako, tsà mìkiì mokjeiin-lā, tsà tsò ìkon jè chjoón nga bijnako, kàtijnako, kì tsjeiin takòn jè chjoón-lā. 13 Tsà jngoò chjoón xi mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, jè x'in xi tìjnako, tsà mìkiì mokjeiin-lā, tsà tsò ìkon jè x'in nga bijnako, kàtijnako, kì tsjeiin takòn jè x'in-lā. 14 Jè x'in xi mìkiì mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, it'aà ts'e chjoón-lāá matsjeè-né; tìkōāá jè chjoón xi mìkiì mokjeiin-lā, it'aà ts'e x'in-lāá matsjeè-né. Tsà majìn, jñà ìxti-lā mìtsà xìtā kixi nga nguixkon Nainá, tanga i'ndeì ìxti-lā, yaá chja-ne naxandá-lā Cristo. 15 Tanga tsà jè chjoón xi mìkiì mokjeiin-lā 'én-lā Nainá tsà mejèn-lā tsjeín x'in-lā xi mokjeiin-lā, kàtatsjeiin. Kō tsà jè xìtā x'in xi mìkiì mokjeiin-lā 'én-lā Nainá, tsà mejèn-lā nga tsjeín chjoón-lā xi mokjeiin-lā, kàtatsjeiin. Jñà xìtā koi mìkiì tjinè-lā nga kjo'ño kìtsajnakō xíkjín. Nainá, jè xi mejèn-lā nga 'nchán kìtsajna. 16 Ji chjoón xi mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo, mìkiì tjiin-lè tsà koi nachrjein it'aà tsiji kōma kitjokajijn kjo'in x'in-lè. Kō ji xi x'in 'mì-lè nga mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo, mìkiì tjiin-lè tsà koi nachrjein it'aà tsiji kōma kitjokajijn kjo'in chjoón-lè.

17 Jngoò kjoa mejèn-na nga ndaà síkíjna-lā ngats'ìi xìtā naxandá-lā Cristo, nga ìjngoò ìjngoò xìtā x'in kō chjoón, mochjeén-né nga kōs'ín kàtasíjchá yijo-lā koni s'ín kitsjaà-lā Nainá koni s'ín tìtsajna k'e nga Nainá kiichja-lā nga xìtā-lā komà. 18 Tsà tjín i'nga xìtā xi jye tjit'aà chiba yijo-lā kjoa ts'e circuncisión k'e nga xìtā-lā Cristo komà, tà k'oāá s'ín kàtìjna. Tsà tjín i'nga xi kj'eé kii tjit'aà chiba yijo-lā, kì bít'aà chiba-lā yijo-lā. 19 Xi kjoa ts'e circuncisión, tsà tjit'aà chiba-nò kō tsà majìn, mìtsà mé-ne. Jè xi chji-lā nga ndaà sikitason jè kjotíxoma-lā Nainá. 20 Nga jngoò ìjngoò, k'oāá s'ín tìtsajna koni s'ín tìtsajnaà k'e nga kiichja-nò Nainá. 21 K'e nga kiichja-lè Nainá, tsà chì'nda tìjni, kì makájno-lè. Tanga i'ndeì tsà kōma kijnandeì-ne, ndaà s'e, tijnandeì-ne. 22 Jè xi chì'nda tís'ín k'e nga kiichja-lā Nainá nga kòkjeiin-lā 'én-lā, i'ndeì tijnandeì-né it'aà ts'e Cristo. K'oāá tìs'ín tjín, jè xi tijnandeì k'e nga kiichja-lā Nainá, i'ndeì chì'nda-lā Cristo-né. 23 Jñò, Nainá jye tsatse-nò, kì kii bìi'nde nga xìtā xi kj'eíi chì'nda 'nè-là. 24 Jñò ndí 'ndsè kō tichjaá, koni s'ín tìtsajnaà nga jngoò ìjngoò k'e nga kiichja-nò Nainá, k'oāá s'ín tìtsajna ya nguixkon Nainá.

25 It'aà ts'e xìtā xi tìtsajna tajngoò, tsjìn jngoò-na kjotíxoma xi ts'e Na'èn-ná. 'An, k'oāá s'ín kosòn-lā koni tsò kjohítsjeèn-na nga Nainá kis'e-lā kjohimatakòn mé-ne nga it'aà ts'an kjoaàt'aà takòn-na jñà xìtā. 26 Koií kjoa-lā nga 'ño 'in choòn nachrjein i'ndeì, 'an, k'oāá s'ín síkìtsjeèn, ìsaá-la ndaà tjín, tà k'oas'ín kàtìtsajna xìtā koni s'ín tìtsajna skanda nachrjein i'ndeì. 27 Tsà tjín-lè chjoón, kì níkíjna-jèn chjoón-lè. Tsà tsjìn-lè, kì chjoón binchaàtsji. 28 Tsà kixein, mìtsà jé tìbinchaàtsji. Kō tsà jngoò chjoón xongó xi kixan, tìkōāá mìtsà jé tìhótsji. Ta jè-né, k'e nga jye kixan, kjoaá s'e-nò. 'An, mejèn-na nga mì kjoa kàtas'e-nò.

29 Ndí 'ndsè, mejèn-na nga kàtasijijn-nò, nga chiba jchán nachrjein chija nga ma sixá-lá Nainá. Koií kjoa-lā jngoò xìtā x'in xi tjín-lā chjoón, k'oāá s'ín kàtas'ín koni tsà tsjìn-lā chjoón. 30 Kō jñà xìtā xi kjoaba tìtsajnajijn, k'oāá s'ín kàtìtsajna koni tsà mì ba tìtsajna. Kō jñà xi s'eí tjín-lā, k'oāá s'ín kàtìtsajna koni tsà mì s'eí tjín-lā. Kō jñà xi tsojmì otse,

k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà nímé tjín-la. ³¹ Ko jñà xi fitjingui-la kjoa xi tjín isò'nde, k'oaá s'ín kàtas'ín koni tsà mì ya fitjingui-la; nga jè isò'nde xi titsajnasoán ijndé, kjoehet'aà-né.

³² 'An, k'oaá s'ín mejèn-na nga nímé kjoa ts'e isò'nde síkítsjeèn. Jè xita x'in xi tjina tajngò, koií síkítsjeèn kjoa ts'e Nainá, mé xi s'iin nga kotsja-la Nainá. ³³ Tanga jè xi jye chjoón tjín-la, koií síkítsjeèn kjoa xi tjín isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la chjoón-la, ³⁴ k'oaá ma-ne nga jò kjoa síkítsjeèn. Tikoáá jè chjoón ka'àn xi jye k'en x'in-la kò jè chjoón xi tjina tajngò xi kj'eé x'in tjín-la, koií síkítsjeèn kjoa ts'e Nainá mé-ne nga tsjeè síkítsajna-ne yijo-la kò inima-la. Tanga jè chjoón xi x'in tjín-la, koií síkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la x'in-la.

³⁵ Kjoa xi benojmí-nò kjondaà tsajòn-nò, mìtsà xan-nò nga 'an ósijna ikon-nò, jè-né nga ngui ndaà sijchá yijo-nò nga nímé kjoa kùichjoà ikon-nò nga sixá-là Nainá.

³⁶ Tsà jngò x'in xi kos'ín tísíkítsjeèn nga mì ndaà tísíko chjoón nga mì xátí tíbixan-kò nga jye tíhóto nó-la chjoón, k'oaá s'ín kàtas'ín koni s'ín síkítsjeèn, kàtixan; jè kjoa bixan, mìtsà jé nchihótsji. ³⁷ Tanga tsà jngò xi k'oas'ín bínè-la yijo-la kò inima-la nga majìn-la kixan, nga kjohítsjeèn ts'e-né, kò tsà chikjoa-la yijo-la nga mìkiì kixan, kò tsà jye kos'ín kiskoòsòn-la, ndaà tjín. ³⁸ Jñà xita xi bixan, ndaà s'ín, tanga jñà xi mìkiì bixan, isaá ndaà s'ín.

³⁹ Jngò chjoón xi x'in tjín-la, mìtsà tijnandeí. K'eé-né tsà jye k'en x'in-la nga jye tijnandeí. Koma kixan-kò nita yá x'in-ne xi matsjakeè tsà tanga mokjeiín-la 'én-la Nainá.

⁴⁰ 'An, k'oaá s'ín síkítsjeèn, ndaà-la tjín tsà mì tì kii kixan-ne jñà íchjín ka'àn. Tikoáá 'an, k'oaá s'ín machiya-na nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tísichiya-na.

8

Tsojmì xi sinchásòn ya nguixkon xkósòn

¹ Jè kjoa xi ts'e yijo-la cho xi sík'en-la xkósòn-la xita isò'nde nga tsjá-la kjotjò, jñò bixón-nò nga ngats'iaá jyeé tjín-ná kjoachjine it'aà ts'e kjoa koi. Kixíí kjoa, tanga k'e nga tjín-ná kjoachjine, ma'ngaá takoán. Tanga k'e nga tjín-ná jè kjotsjacha, isaá ndaà 'biì-lá nga'ño xinguiáá. ² Tsà tjín i'nga xita xi tsò nga ndaà machiya-la, chijaá isa-la; kj'eé kii beè yije koni s'ín tjínè-la nga skoe. ³ Jngò xita xi matsjakeè Nainá, jè Nainá ndaà beèxkon.

⁴ K'oaá xan-nò kó s'ín tjín, tsà ma chine yijo-la cho xi ya biyaàt'aà-la jñà xkósòn. Tjijn-ná nga jñà xkósòn xi tjín i isò'nde, nímé nga'ño tjín-la. Nga ta jngò ma-ne xi Nainá.

⁵ Jñà xita, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga kjin ma nainá xi tjín ján ngajmii kò it'aà nangui. (Kixíí kjoa it'aà ts'e xita koi, kjin ma xi nainá kò na'èn-ná tsò-la.) ⁶ Tanga jñá, 'ya-ná nga ta jngò ma-ne Nainá xi Na'èn-ná nga it'aà ts'eé inchrobà-ne nita mé xi tjín. Jñá, koií xá tjín-ná nga sikitasoán xá-la. Tikoáá ta jngò ma-ne xi otixoma-ná, jè Jesucristo; nga it'aà ts'eé nga'ño-la kisindaà yije nita mé xi tjín kò tikoáá jñá, it'aà ts'eé titsajnaoáan.

⁷ Tanga mìtsà ngats'ii xita tjijn-la kjoa koi. Tjín i'nga xita 'ndseé xi jye k'oas'ín kjò'nga-la kjoa ts'e xkósòn k'e nga tikj'eè mokjeiín-la. Tanga i'ndeí, k'e nga kine yijo-la cho xi ya biyaàt'aà-la jñà xkósòn, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga jñà nchibeèxkón xkósòn xi nainá tsò-la xita isò'nde. Nga jò tjín kjohítsjeèn-la, k'oaá s'ín fiya-la nga jé ótsji nguixkon Nainá. ⁸ Jñò bixón-nó nga jñà tsojmì xi ma chine, mìtsà koi kjoa-la nga isa ndaà skoétjò-ná Nainá. Tsà kichiaá mìtsà isa ndaà kitsajnaá kò tsà mìkiì kichiaá mìtsà isa ch'o kitsajnaá nga nguixkon Nainá. ⁹ Kixíí kjoa, tjí'nde-ná nita mé xi chjineé. Tanga jñá jchósòn-lá yijo-ná nga mì k'oaá tjín xi chjineé mé-ne jñà xita 'ndseé xi indaàjijn tjín kjohítsjeèn-la mì jé sakò-la.

¹⁰ Tsà tjín jngò xita xinguiqo xi tsò nga tjín-la kjohítsjeèn nga ma chine nita mé yijo-ne, kò yaá fi kakjèn ya i'nde ñánda yaxkón xkósòn; tsà koi nachrjein-la ya skoe jngò 'ndsé xi indaàjijn tjín kjohítsjeèn-la nga ya tìkjèn. Jè xita 'ndsé, k'oaá tìs'ín s'iin. ¹¹ Kjoahítsjeèn-la xita jè nga tsò nga maá chine yije nita mé-ne, koií kjoa-la nga kjo'in sùkjeiín jè 'ndsé xi indaàjijn tjín kjohítsjeèn-la xi Cristo k'en ngajo-la. ¹² K'e nga jé binchaàtsjioè xi kondra ts'e xita 'ndseé nga nìkìts'ón-jñò kjohítsjeèn-la xi indaàjijn tjín, jé binchaàtsjioè xi kondra ts'e

Cristo. ¹³'An, tsà ta koií kjoa-la ts'e tsojmì xi kínee nga jé sakò-la jè 'ndsè, tìkoaá-ne, jngoò k'a mì tì kù skíne-na yijo, mé-ne nga mì jé sakó-la 'ndsè.

9

Kjoa xi tji'nde-la xita xi tsibixaya-la Cristo

¹'Aán tsibixaya-na Cristo. Tijnandeji-ná. Xkoaàn kijtsee-na jè Jesús xi otixoma-ná. Nga xá-la Na'èn-ná tìs'iaàn, i'nde jñò-nò xi xita-la Cristo maà. ²K'oaá xó tsò i'nga xita xi k'ejí nga mì xó tsà 'an tsibixaya-na Cristo, tanga jñò, ndaà tjiin-nò nga 'aán kisixaya-na, nga it'aà ts'an-ná nga mokjeiin-nò 'én-la Nainá. K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa.

³K'e nga jngoò xita kjònangui-na xi kondra ts'an, 'an, kií xan-la nga ósikoaa yijo-na: ⁴¿A mìtsà tji'nde-najen nga k'oi-najen tsojmì xi chine-jen ko xi s'io-jen nga xá-la Nainá tìtsa'nè-jen? ⁵¿A mìtsà tji'nde-najen nga kitjako jngoò-jen xi chjoón-najen ma xi 'én-la Nainá mokjeiin-la, koni s'ín xita xi i'nga xi tsibixaya-la Cristo koni jña 'ndse Na'èn-ná ko Cefas [xi tìkoa Pedro 'mì]? ⁶¿A tà 'an-ná ko Bernabé xi tjinè-najen nga k'ejí xá s'en-jen mé-ne nga sakò-najen tsojmì xi chine-jen? ⁷¿A tjin xita xi soldado síkitasòn xi tjié bíchjí-la yijo-la? ¿A tjin xita xi bitje tsojmì tje, koa mìkù kine toò xi oja-la? ¿A tjin xita xi cho síchá, koa mìkù 'bù tsjin xi ochrje? ⁸Ki k'oaá s'ín nìkítsejen nga tà kjohítsejen ts'an koni s'ín tìxan. Tìkoaá tíchjaá kjotixoma ts'e Moisés. ⁹Kjotixoma-la Nainá xi kiskù Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: "Jña nchraja xi bínchi, kì na'ya bì'a tso'ba." 'Én koi mìtsà tsò-ne kjoa nga Nainá 'ñó síkinda nchraja, ¹⁰jña-ná xi síkinda-ná Nainá; nga it'aà tsaján tíchja kjotixoma. Jè xi síkínchi nchraja ko xi sítsjeè tsojmì xi majchá-la, nchikoñaá-la nga tjoé chiba-la tsojmì xi majchá-la. ¹¹'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jin tsakoòya-nòjen jè ngaya-la koni tachó xi kisítje jjiin inima-nò. ¿A mì ndaà s'e tsà tjoé chiba-najen tsojmì xi majchá-nò? ¹²Tsà jña xi k'ejí xita tjoé chiba-la tsojmì xi tsajòn, ngajen, ¿a mìtsà isa ndaà tji'nde-najen nga tìkoa tjoé-najen?

Tanga mì k'oaá s'ín tìtsa'nè-jen koni s'ín tji'nde-najen mé-ne nga mìkù koma sichjoá ikon-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³Jñò, ndaà 'yaà, jña xita xi ya síxá ya Ingo Ítjòn-la Nainá, koií tsojmì kine xi tjin ya i'nde jè; ko jña xi ya síxá i'nde tsjeè-la Nainá ya ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jña xita, okoó chiba-la yijo-la cho xi ya binchásòn. ¹⁴Nainá k'oaá s'ín kitsjaà okixi: jña xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo yaá sakò-la tsojmì xi skíne. ¹⁵'An, mì k'oaá s'ín tìsikjeén jña kjoa xi tji'nde-na. Tìkoaá mìtsà koi xá tìkjiin-nò nga kos'ín síko-ná. Isaá-la ndaà tjin tsà kàtiyaà mì k'oaá-ne tsà tjin xita xi kjoaxìn-na kjotsja xi tjin-na nga ta kjotjò 'an chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

¹⁶Nga 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, mìkù tsà jeya síkíjna yijo-na. 'An, xó k'oaá s'ín tjinè-na nga 'an kichjaya; ima xó-na tsà mìkù kichjaya jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷Tsà tà kjohítsejen ts'aán-la nga kos'ín tìs'iaàn, tjinè-la nga kochjí-na, tanga mìtsà tà kjohítsejen ts'an, jè tìsíkitasoàn xá xi kisingatsja-na Nainá. ¹⁸Jè chjí xi tìsakó-na, jè-né nga tsja tjin-na nga chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga mìtsà chjí-na sèjé, nas'ín tji'nde-na nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kótijnakon-na.

¹⁹'An tijnandeji-ná, tanga i'nde, k'oaá s'iaàn koni tsà chi'nda-la ma ngats'ii xita, mé-ne nga isa kjin xita koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kòkjeiin-la. ²⁰K'e nga ya tijnajiin-la jña xita xinguiáa judío, k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xita judío mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kòkjeiin-la. Kixi kjoa nga 'an, mìkù kjo'ñó tjinè-na nga kos'ín síkitasoàn koni tsò kjotixoma xi kiskù Moisés, tanga k'e nga ya tijnajiin-la jña xita judío xi kjotixoma-la Moisés tìtsajnajijn, 'an k'oaá ti s'iaàn, ta jè xi mejèn-na nga koma kichjà-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga kòkjeiin-la. ²¹K'e nga ya tijnajiin-la jña xita xi mìtsà ya tìtsajnajijn kjotixoma-la Moisés, 'an, k'oaá ti s'iaàn koni tsà mì ya tijnajñaà kjotixoma mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kòkjeiin-la xita xi mì ya tìtsajnajijn kjotixoma. Mìtsà tsò-ne kjoa nga tijnat'aà xìn-la kjotixoma-la Nainá. Yaá tijnajñaà kjotixoma-la Cristo. ²²K'e

nga ya tijnajijn-la jñà xita xi indaajijn tjin kjohitsjeen-la, 'an, k'oaá s'iaàn koni tsà tikoáá indaajijn tjin kjohitsjeen-na mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo xita koi. Yaá sngásòn yijekoáa mé kjoa xi titsajnajijn ngats'iì xita mé-ne nga koma kochrjekàjijn i'nga-na kjo'in kjoa ts'e jé-la. ²³ K'oaá s'iaàn xi kjondaà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga s'e-na kjoa machikon-t'in it'aà ts'e 'én.

²⁴ Jñò, jyeé tíjijn-nò k'e nga síská xita xi ongachikon, ngats'iì-né nga ongachikon, tanga ta jngoò-né xi tjoé-la kjotjò, ta jè xi síkijne. Jñò, k'oaá s'ín tíjchá yijo-nò nga xita-la Cristo 'mì-nò koni jngoò xita xi ongachikon mé-ne nga tjoé-nò kjotjò xi Nainá tsjá-nò. ²⁵ Jñà xita xi sískákjoò nga mejèn-la síkijne, ítjòn bitsajnandaà nga mì tíjñà síkjeén-ne tsojmì xi ch'o síko; koi k'oas'ín-ne nga mejèn-la tjoé jngoò-la kjotjò. K'e nga jye ma iskan, jè kjotjò xi tjoé-la, ta bits'on-né. Tanga jñá bitsajnandaá nga tjoé jngoò-ná kjotjò xi mìkìl bits'on nita kjé-ne. ²⁶ 'An, mìtsà k'oas'ín ongachikoan [kjoa ts'e xá-la Nainá] koni jngoò xita xi mìkìl beè ñánda kjjchò. Tikoáá mìtsà k'oas'ín [sìxá it'aà ts'e Nainá] koni s'ín xita xi ta 'beéjijn isén k'e nga kjaán-ko xíkjin. ²⁷ 'An, k'oaá s'ín bìnè-la yijo-na nga kàtas'e-na kjo'in mé-ne k'e nga kjoehet'aà nachrjein nga okoòya-la xita 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, Nainá mì kítsò-na: “Nì mé chjí-la xá-lè.”

10

Kjoa ts'e xkósòn xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá

¹ Jñò ndí 'ndsè ko tichjaá, kì nìjchàajijn-jèn nga jñà xita jchínga kjiin-ná, [k'e nga itjojijn naxandá Egipto], yaá tsibítsajnangui yije jjiin ifi [nga tsakó-la ndiyá], tikoáá ngats'iì tsatojijn ndáchikon. ² K'oaá ngaya-la koni tsà komà bautizar ya jjiin ifi ko jjiin ndáchikon mé-ne nga xita-la Moisés koma-ne. ³ K'oaá tis'ín jngoò skaya tsojmì kiskine xi kjoxkón ndaà ts'e Nainá. ⁴ Tikoáá ta jngoò skaya nandá kits'iì xi kjoxkón ndaà ts'e Nainá, jè nandá xi ya naxi itjo-ne nga jè Nainá kitsjaà-la. Jè naxi, jè ngaya-la Cristo nga jè tsajmeèyako ndiyá ñánda chinchimaya. ⁵ Tanga jñà xita jchínga koi, kjin jchán k'en ya ñánda nangui kixi choòn nga Nainá mìkìl kisaseèn-takòn koni s'ín kis'iin ngats'iì xita jchínga koi, ta chibaá tsiningui-ne.

⁶ Jñà kjoa xi k'oas'ín komà, jñà okóya-ná nga mì jñà síkjaajñaá kjoa xi ch'o tjin koni kis'iin jñà xita jchínga-ná. ⁷ Kì k'oa s'ín sandò xkósòn yaxkón koni kis'iin i'nga xita jchínga koi, nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jñà xita naxandá tsibítsajna nga tsakjèn koa kits'iì, ikjoàn tsasitjen nga kitè [nga jè kisítsjako xkósòn].” ⁸ Tikoáá mìkìl kjoa chijngui s'eén koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi, nga tà jngoò nachrjein kaàn jàn jmiì xita k'en. ⁹ Mì kì taxki chít'aá Na'èn-ná koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi; k'oaá komà-ne nga k'en nga kiskine-la ye. ¹⁰ Tikoáá kì í'ño-isa tsajét'aà-la Nainá koni s'ín kis'iin i'nga xita jchínga koi. K'oaá komà-ne nga jè àkjale-la kjoabiyaá kisik'en xita koi.

¹¹ Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín komàt'in jñà xita jchínga-ná ko k'oaá s'ín kisijna chiba mé-ne sijijn-ná. Kisit'aà Xojon-la Nainá nga jchaa jñá mé kjo'in xi sinè-ná tsà k'oa tis'ín s'eén jñá xi titsajnakoaán nachrjein xi jye tífehét'aà. ¹² K'oaá ma-ne jè xi kos'ín síkítsjeèn nga kixi tíjna, kàtasíkinda yijo-la nga mì jé sakó-la. ¹³ Jñò, kj'eé mé kjoa xi mat'ioòn nga tichit'aà-nò xi isa 'ño 'in tjin koni mat'in xita xi kj'eí. Nainá, xita kixi-né, jè kàta'ñót'aà takòn nga mìkìl tsjá'nde nga isa tsato chít'aà-nò koni kji chíkjoako-nò. Tijè-ne Nainá kokò ndiyá kós'ín kichikjoa-nò koni s'ín tíchit'aà-nò skanda k'e nga kjoehet'aà kjoa.

¹⁴ Jñò ndí 'ndsè, nì itsé kjoa ts'e xkósòn nìkítsjeèn nga mejèn-nò jchaxkón. ¹⁵ 'An, k'oaá s'ín tíchjà-nò koni xita xi tjin-la kjohitsjeèn. Jchósòn-là 'én xi xán-nò, a kixi kjoa. ¹⁶ K'e nga 'yoáá vino xi tíjya chítsín nga nijét'aà-lá Nainá nga kàtasíchikon-t'in, ¿a mìtsà ya nìngásòn-koáá ko jní-la Cristo? Ko k'e nga nixkoayaá inchrajín, ¿a mìtsà ya nìngásòn-koáá ko yijo-la Cristo? ¹⁷ Jñá, nas'ín 'ño kjin ma-ná, jè inchrajín xi bichiaá, ta jngoò ma-ne; k'oaá ma-ne nga ngats'iaá, ta jngoò yijo ma-ná.

¹⁸ Chítsejèn-là x̄ita naxandá Israel, j̄nà xi kine yijo-là cho xi biyaà ya i'nde tsjeè nga tsjá-là k̄jotjò Nainá. X̄ita koi, yaá síngàsòn-kò k̄jotjò xi tsjá-là Nainá ya i'nde tsjeè. ¹⁹ K'e nga k'oa xan-nò, mìtsà xan-nò nga t̄jín-là okixi j̄nà xkósòn kò tsojmì xi sinchát'aà-là. ²⁰ J̄nà 'én xi xan-nò, j̄nà k̄jotjò xi fiko j̄nà x̄ita xi mìkiì beèxkon Nainá, j̄nà fiko-là inima ch'o-là neíí, mìtsà jè sobà Nainá. 'An, majìn-na nga ya síngàsòn-koo inima ch'o-là neíí. ²¹ Mìkiì ndaà t̄jín, k'e nga jye 'yò vino xi ts'e Jesús, xi otíxoma-ná, ikjoàn s'ioo xi ts'e inima ch'o-là neíí. T̄ikoaá mìkiì ndaà t̄jín, k'e nga jye bichioò inchrájín xi ts'e Jesús, ikjoàn bichioò xi ts'e inima ch'o-là neíí. ²² ¿A xi mejèn-nò s̄ikjàn-là Na'èn-ná nga k̄atachinì? ¿A isaá t̄jín-nò nga ñò mì k'oa-ne Nainá?

Jè k̄inchátsjiaá ítjoàn k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíí

²³ Tsò j̄nà x̄ita: “T̄jì'nde-né n̄ita mé xi s'eén.” Kixijí kjoa t̄jì'nde-né, tanga mìtsà ngats'ìi kjoa nga ndaà t̄jín. T̄jì'nde-né n̄ita mé kjoa xi s'eén, tanga mìtsà ngats'ìi kjoa tsjá-ná nga ñò. ²⁴ Mìtsà tà k̄jondaà tsajòn binchaàtsjioò ítjòn, jè t̄inchátsjioò ítjòn k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíí.

²⁵ Maá ch̄inee n̄ita mé yijo xi sat̄jna ya ñánda biyaà cho. Kì k̄iì ch̄jinanguio ñánda j'ìi-ne mé-ne nga mì ch'o koma-là k̄johítsjeèn-nò. ²⁶ Nga ts'eé Na'èn-ná jè nangui kò ngats'ìi tsojmì xi t̄jín-là.

²⁷ Tsà j̄ngoò x̄ita xi mìkiì mokjeíín-là 'én-là Nainá, k̄ichja-nò nga k̄ichikoo, tsà mejèn-nò nga onguíó, ch̄jinee yije-nò xi tsjá-nò. Kì mé xi ch̄jinanguio nga mì ch'o koma-là k̄johítsjeèn-nò. ²⁸ Tsà j̄ngoò x̄ita xi k̄itsò-nò: “J̄nà tsojmì koi, yaá kisinchaàt'aà-là xkósòn.” Jè kjoa-là x̄ita xi okitsò-nò, k̄i k̄i chine, mé-ne nga mì ch'o koma-là k̄johítsjeèn-là. ²⁹ Mìtsà k̄johítsjeèn tsajòn xi t̄ixan-nò, ts'eé x̄ita xi okitsò.

Tanga tsà t̄jín i'nga x̄ita xi skonangui nga k̄itsò: “¿Mé-ne mì t̄jì'nde-na nga s'iaàn n̄ita mé kjoa xi mejèn-na nga ta koi kjoa-là nga mì ch'o koma-là k̄johítsjeèn-là x̄ita xi k̄j'eíí? ³⁰ 'An, tsà tsjaà-là k̄jondaà Nainá it'aà ts'e tsojmì xi k̄inee, mìkiì ndaà t̄jín tsà ch'o k̄itsò-là x̄ita j̄nà tsojmì xi jye k̄atsjaà-là k̄jondaà Nainá.” ³¹ Tanga j̄nò, k'e nga bichioò kò tsà 'yò, n̄ita mé kjoa xi 'nè, k'oaá s'ín t'een nga jeya k̄at̄jna Nainá. ³² Kì jè binchaàtsji-là j̄nà x̄ita judío, kò xi mìtsà x̄ita judío, kò j̄nà x̄ita naxandá-là Nainá. ³³ 'An, k'oaá s'ín s'iaàn yije koni s'ín sasén-là x̄ita xi k̄j'eíí. Mìtsà jè otsjià ítjoàn xi k̄jondaà ts'an, jè otsjià ítjoàn k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíí mé-ne nga k̄itjokàjìin-ne k̄jò'in.

11

¹ Koni s'ín s'iaàn 'an nga k̄jinguì-là Cristo, k'oa t̄is'ín ch̄jinguì-ná.

Kó s'ín skoexkón x'in-là j̄nà íchjín k'e nga ch̄jat'aà-là Nainá

² Ndí 'ndsè kò tichjaá, ndaà 'nè-nò nga n̄ikítsjeèn it'aà ts'an ngats'ìi kjoa xi s'iaàn; t̄ikoa n̄ikitasòn k̄jotíxoma xi 'an k̄isikatoya-nò. ³ Tanga mejèn-na nga k̄atasijìin-nò nga j̄ngoò ìj̄ngoò x̄ita x'in, jè Cristo xi sko-là ma, kò jè ch̄joón, jè x̄ita x'in xi sko-là ma, koni jè Cristo, jè Nainá xi sko-là ma. ⁴ Tsà j̄ngoò x̄ita x'in xi t̄jtsa sko k'e nga ch̄jat'aà-là Nainá, o k'e nga ch̄jaya 'én-là Nainá, mìkiì beèxkón Cristo nga jè t̄jna sko-là. ⁵ Tanga tsà j̄ngoò ch̄joón, tsà mìkiì b̄jtsa sko k'e nga ch̄jat'aà-là Nainá, o k'e nga ch̄jaya 'én-là Nainá, mìkiì beèxkón x'in-là nga jè t̄jna sko-là. K'oaá ngaya-là koni tsà k̄isijno-là. ⁶ Tsà j̄ngoò ch̄joón xi majìn-là b̄jtsa sko, t̄ikoaá-ne k̄atasijno-là tsja sko. Kò tsà masobà-là nga sijno-là, k̄at̄jtsa sko. ⁷ Jè x̄ita x'in, mìkiì t̄jì'nde nga k̄ijtsa sko, nga k'oaá s'ín 'ya-là koni Nainá, kò it'aà ts'e x̄ita x'in, 'yaá-là kjoajeya-là Nainá; tanga it'aà ts'e ch̄joón 'yaá-là kjoajeya-là x'in-là. ⁸ Jè x'in, mìtsà ya itjokàt'aà-ne ts'e ch̄joón; jè ch̄joón xi it'aà ts'e x̄ita x'in itjokàt'aà-ne. ⁹ Jè x̄ita x'in, mìtsà kjoa ts'e ch̄joón kisindaà-ne; tanga jè ch̄joón, kjoa ts'e x'in kisindaà-ne. ¹⁰ Koi kjoa-là jè ch̄joón t̄jínè-là nga k̄ijtsa sko, seña-né nga beèxkón x'in-là, mé-ne nga t̄ikoa sko-ne j̄nà àkjale. ¹¹ Tanga koni s'ín t̄jindaà-là Na'èn-ná, tsà tsjìn ch̄joón, mìkiì t̄jna x'in; kò tsà tsjìn

x'in, mìkìl tìjna chjòón. ¹² Koni s'in komà nga jè chjòón, it'aà ts'e x'ín kisindaà-ne; tìkoáá jè x'in, it'aà ts'e chjòón ts'ìn. Tanga it'aà ts'e Nainá nchrobá yije-ne.

¹³ Jñò, ndaà tìkìtsjeèn: ¿A ndaà tìjn tsà mìkìl tìjtsa skò jñà íchjín k'e nga chjat'aà-la Nainá? ¹⁴ Tijé-ne isò'nde, bénojníya-ná nga kjoasobà-né k'e nga jè xita x'in síndojò tsja skò. ¹⁵ Tanga ndaà tsejèn k'e nga jngoò chjòón xi ndojò kjoàn tsja skò. Kjoajeya ts'e-né. Koií xá kits'ì-là tsja-là nga ndojò kjoàn, mé-ne nga kùjtsa-ne skò koni tsà payò. ¹⁶ Tsà tìjn xita xi mìkìl tìjngoò ikon koni bixón-jen, k'oaá s'in kàtasijìn-là, ngajen kò naxandá-la Cristo, nguì k'oaá s'in 'nè-jen, tsjin xi kj'eí s'in.

Kjoa xi mìkìl ndaà tìjn k'e nga bichiaá koni s'in tsakóya Cristo

¹⁷ Nga tìkjìl ìsa-nò, mìkìl ndaà síkìtsajna-nò, koií kjoa-là nga mìkìl ndaà tìtsa'nè k'e nga maxkóya; ch'o tìtsa'nè. ¹⁸ Jè kjoa xi tìjna ítjòn it'aà tsajòn, k'oaá s'in ki'nchrè, jñò xi naxandá-là Cristo 'mì-nò, k'e nga maxkóya, jò xó ya maà. Mejèn tsà mokjeíin-na tsà koií naxrjein-là tsà k'oaá s'in tìtsa'nè. ¹⁹ Ta xó k'oaá-la komat'in-nò nga s'eé xita xinguiò xi sùjòya-nò, mé-ne nga jcha-là yá-ne xi tìjn-là okixi. ²⁰ K'e nga maxkóya nga bichioò, koni s'in tsakóya Cristo, mìtsà kixi kjoa nga jè níkìtsjeèn-yaà koni s'in komat'in Na'èn-ná k'e nga k'en. ²¹ K'e nga bichioò, tìjn i'nga xita xi ítjòn kjèn tsojmì xi bijchóko; mìkìl koña-là xíkjin nga tsjá itsé-là; skanda tìjn xi mach'i. Tanga jñà xita xi i'nga, imaá ijò-là nga mìkìl tsjá itsé-là. ²² Jñò, ¿a tsjin-nò ni'ya ñánda nga bichioò kò nga 'yò? ¿Mé-ne nachrjekàngui-nò xita naxandá-là Cristo koa nisobà-là xita ima xi tsjin-là tsojmì xi kine? K'e nga k'oas'in 'nè, ¿kó s'in xán-nò? ¿A ndaà síkìtsajna-nò? Majìn, mìkìl ndaà síkìtsajna-nò.

K'e nga jè Na'èn-ná tsakjèn-kò xita-là k'e nga kòjñò (Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

²³ Koni s'in tsakóya-na Na'èn-ná, ti koií-ne xi 'an tsakoòya-nò. Jè nitjen k'e nga Na'èn-ná Jesús kitsobà'ño xita, kiskoé inchrajín, ²⁴ kitsjaà-là kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya, kitsò: “Chjóé, jè-né xi yijo-na nga tìtsjaà kjotjò nga kiyá xi kjondaà tsajòn. K'oa tì s'in t'een nga tìxkoaya inchrajín, mé-ne nga síkìtsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁵ K'oaá tìs'in kis'ìn k'e nga jye tsakjèn, kiskoé chitsín, kitsò: “Vino xi tìjya chitsín jè, jè jní-na xi síkixiya kjoa xitse xi bìndaajìn-kò-nò. Jñò, k'e nga ìjngoò ìjngoò k'a s'ioo, k'oaá s'in t'een mé-ne nga síkìtsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁶ K'e nga ìjngoò ìjngoò k'a kichioò inchrajín jè, koa s'ioya vino chitsín jè, it'aà ts'eé kjoabiyaà-là Na'èn-ná kìnókjoaya, skanda k'e nga kjoí ìjngoò k'a Cristo.

Mìkìl ma taxki bichikoaá Na'èn-ná

²⁷ Nita yá xita-ne xi kòkjen inchrajín jè, o xi skoíya chitsín ts'e Na'èn-ná, tsà mìkìl skoexkón k'e nga kòkjen, jè tíhótsji it'aà ts'e Na'èn-ná nga tíhochrjengui yijo-là kò jní-là. ²⁸ Koií kjoa-là, ítjòn ndaà tìkìtsjeèn ijìn inima-nò kós'in tìtsajnakoo Nainá kò xita xinguiò. Iskan tichioò inchrajín koa t'ioya chitsín ts'e Na'èn-ná. ²⁹ Tsà yá xita xi kòkjen inchrajín koa skoí vino xi tìjya chitsín, tsà mìkìl sùkìtsjeèn nga jè yijo-là Na'èn-ná, xita jè, kjo'ín tìbínè-là yijo-là. ³⁰ K'oaá ma-ne kjìn xita xinguiò xi ch'in bít'aà-là koa tìjn xi indaàkjoa tìtsajna, skanda jye kjò kjìn biyaà. ³¹ Tsà ndaà síkìtsjeèn kós'in tìtsajnakoaá Nainá kò xita xinguiá, Na'èn-ná mìkìl kjo'in tsjá-ná. ³² Tanga tsà jè Na'èn-ná tsjá-ná kjo'in, koi-né nga mejèn-là síkixiya-ná mé-ne mìkìl kòkòt'aà-ná kjo'in xi mìkìl fehet'aà nita kjé-ne xi tjoé-là jñà xita isò'nde xi mìkìl beèxkón Nainá.

³³ K'oaá ma-ne jñò ndí'ndsè k'e nga maxkóya nga bichioò, chíñakjoa-là xinguiò. ³⁴ Tsà tìjn i'nga xi 'ño ijò-là, tichioò ni'ya-nò, mé-ne k'e nga koxkóya mì kjo'in tsjá-nò Na'èn-ná. Jñà kjoa xi i'nga xi tìjn ìsa-nò, k'e kichokon-nò kìndaajñaá.

12

Kó s'in tìjn kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-là Nainá xi kjondaà ts'e naxandá-là

¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na kàtasijìn-nò jñà kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

² Jñò, ndaà tíjìn-nò k'e nga tikj'eè mokjeiín-nò 'én-la Nainá, yaá tsanguèt'aà-là xkòsòn xi mìkiì ma chja nga xìn ndiyá kiiko-nò nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ³ K'oaá xan-nò, niyá xita xi koma kítóso-la Jesús: “¡Ch'o kàtamatin!” tsà it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tichja. Tikoá tsà mìtsà nga'ño ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tichja, mìkiì koma kítóso-la: “¡jì-né Jesús xi otìxomai!”

⁴ Ya ijìn naxandá-la Nainá, kìn skaya kjoa chjine tjin kjoa ts'e xá xi síkitasòn xita, tanga jè xi tsjá kjoa chjine, tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá. ⁵ Jñà xita, kìn skaya xá tjin-la nga sjaxá-la Na'èn-ná, tanga tijè-ne Na'èn-ná xi maxá-la. ⁶ Kìn skaya nga'ño tjin kós'ín maxá, tanga tijè-ne nga'ño-la Nainá xi síxájin-la ngats'ii xita. ⁷ Nga jngoò ìjngoò xita, tjoé-la jngoò kjoa chjine xi okó nga yaá tijnajìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá mé-ne nga ngats'ii xita naxandá-la Nainá kochjeén-la kjondaà xi tjoé-la. ⁸ Xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tjin xita xi 'biì-la 'én xi tjin-la kjohítsjeèn; koa tjin i'nga xi 'biì-la 'én xi tjin-la kjoa chjine, nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá. ⁹ Tjin xi tjoé-la kjoachjine nga ndaà mokjeiín-la nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-la, tikoá tjin xi tjoé-la kjoachjine nga síndaà-ne xita xi xk'én, nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-la. ¹⁰ Tjin xi tjoé-la kjoachjine nga ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjin, kò xi ma-la chja ngajo-la Nainá, kò xi machiya-la mé inima xi tísxájin inima-la xita xi chja. Kò tjin xi tjoé-la nga ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, tikoá tjin xi ma-la sikatoya 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. ¹¹ Tijè ta jngoó-ne Inima Tsjeè-la Nainá xi síxá it'aà ts'e ngats'ii kjoa koi nga síka'bí-la nga jngoò ìjngoò xita kjoachjine xi jè mejèn-la nga tsjá-la.

¹² Yijo tsaján, kìn jchán skaya tjin-la; tanga koni s'ín tíkjoò, ta jngoò ma-ne yijo. Naxandá-la Cristo, k'oaá tis'ín tjin, ta jngoò ma-ne. ¹³ Jñà xi xita judío kò xi mìtsà xita judío, xi xita ch'nda títsajna kò xita xi títsajnadeíí ta jngoò ma-ne. Ngats'iaá jñà, tà ngàsòn komaá bautizar it'aà ts'e xi tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá nga jngoò naxandá-la Nainá komaá koni tsà jngoò yijo. Nga jngoò ìjngoá, Nainá kitsjaà-ná xi tijè-ne Inima Tsjeè-la.

¹⁴ Jè yijo-ná, mìtsà tà jngoò skaya tjin-ne; kìn jchán skaya tíkjoòya. ¹⁵ Tsà jè ndsokoaá kítóso: “An, mìtsà tsja xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo.” Mìtsà koi kjoa-la nga okítóso nga mì ya chja-ne yijo. ¹⁶ Tsà jñà líká kítóso: “An, mìtsà xkon xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo.” Mìtsà koi kjoa-la nga okítóso nga mì ya chja-ne yijo. ¹⁷ Tsà kóhokji yijo-ná, tsà nguì xkoaán koma, ¿kós'ín kiná'ya-ná? Tsà jè yijo-ná, tsà nguì líká koma, ¿kós'ín kinje-ná? ¹⁸ Tanga Nainá nga jngoò ìjngoò skaya yijo-ná, yaá kisíkítsajna i'nde-la yijo-ná ñánda nga jè kjòmejèn-la. ¹⁹ Yijo-ná tsà tà jngoò skoya koma, mì-la tsà yijo xi nguì tijnjoò. ²⁰ Kixíí kjoa nas'ín kìn skaya tíkjoòya yijo-ná, tanga tajngoò ma-ne.

²¹ Jñà xkoaán mìkiì koma kítóso-la jñà ndsaá: “Mìkiì mochjeén-na.” Jè skoaá tikoá mìkiì koma kítóso-la jñà ndsokoaá: “Mìkiì mochjeén-na.” ²² Tanga it'aà ts'e yijo-ná, tjin-né xi 'mì-lá nga chiba nga'ño tjin-la tanga isaá ndaà mochjeén. ²³ It'aà ts'e yijo-ná xi 'mì-lá nga mìkiì ndaà tsejèn, jñà-né xi nìkakjá nikje mé-ne nga isa ndaà kotsejèn-ne. Bíjtsa'ma-né jè yijo-ná, jñà xi mìkiì tjí'nde-la nga jcha-la. ²⁴ Mìkiì mochjeén nga sijtsa'ma yijo-ná xi tsejèn. Nainá jye k'oas'ín tsibíndaà nga isa ndaà jchaxkón jè xi 'mì-lá nga isa chiba chí-la, ²⁵ mé-ne nga mì kojòya-ne. Ta saá nga jngoò ìjngoò skaya kàtasikinda xíkjin. ²⁶ Tsà tjin jngoò skaya yijo-ná ñánda ijò ma, ok'ín yije-la xíkjin kóhokji nga ma ijò. Koa tsà tjin ñánda ndaà tíyaxkón, ndaá s'e yije-la kóhokji yijo.

²⁷ Jñò, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Cristo. Katjín, katjín xá xi kitjoé-nò ya ijìn naxandá-la Nainá. ²⁸ Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la mé xá xi s'jin xita: jñà títsajna ítjòn xita xi bíxáya-la Nainá; xi ma-ne jò, xita xi chja ngajo-la Nainá; xi ma-ne jàn, xita xi okóya 'én-la Nainá. Tikoá tjin xi ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjin. Kò tjin xi ma-la síndaà-ne xita xi xk'én; tjin xi ma-la síchját'aà; tjin xi otìxoma mé kjoa xi koma; kò tjin xi chja 'én xi kj'eíí

tsò xi mì yá x̄ita fiya-la. ²⁹ Mìtsà ngats'ìi nga ma b́íxáya-la Nainá. Mìtsà ngats'ìi nga Nainá chj̄a ngajo-la. Mìtsà ngats'ìi nga ma-la okóya 'én-la Nainá. Mìtsà ngats'ìi nga ma-la s'ín k̄joxkón xi ndaà tjín. ³⁰ Kò mìtsà ngats'ìi nga ma-la síndaà-ne x̄ita xk'én. Mìtsà ngats'ìi nga ma-la chj̄a 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita fiya-la. Mìtsà ngats'ìi ma-la síkatoya 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita fiya-la. ³¹ Tanga j̄ñò, mochjeén-né nga t̄inchátsjioè j̄ñà k̄joachj̄ine xi ìsa ndaà tjín.

Tanga i'ndeji 'aán kokoò-nò jngoò ndiyá xi ìsa ndaà tjín kó s'ín sijchá yijo-nò.

13

It'aà ts'e kjoatjòcha

¹ 'An, tsà ma-na chj̄a j̄ñà 'én xi k̄j'eíi tsò xi chj̄a x̄ita nas'ín j̄ñà 'én xi chj̄a àkjale, tanga tsà tsj̄in-na kjoatjòcha, nímé chj̄í-la; k'oaá ngaya-na koni jngoò k̄ich̄a xi 'ñó one, o koni j̄ñà k̄ich̄a tsj̄in xi ch'o one k'e nga kaàkjoè. ² Tsà tsj̄in-na kjoatjòcha, nímé chj̄í-na nas'ín ma-na chj̄a ngajo-la Nainá, nas'ín machiya yije-na kjoa xi tjí'ma-la Nainá; nas'ín ma yije-na kjoa chj̄ine, nas'ín ndaà mokjeiín yije-na it'aà ts'e Nainá, skanda ma-na síkjaníyá-la nindoò. ³ Tsà sika'biá yije tsojmì xi tjín-na nga k̄okjen x̄ita ima, koa tsjaà k̄jotjoà yijo-na nga k̄iti xi k̄jondaà ts'e x̄ita xi k̄j'eíi, tanga tsà tsj̄in-na kjoatjòcha, nímé síkijne.

⁴ Jè x̄ita xi tjín-la kjoatjòcha, tjín-la kjoatsetakòn n̄ita mé kjoa-ne; tjín-la k̄jondaà; mìkiì maxitakòn; mìtsà 'én nga chj̄a; kò mìtsà t̄ijè ndaà síkijna-ne yijo-la; ⁵ mìtsà taxk̄i s'ín; mìtsà tà k̄jondaà ts'e ótsji; mìkiì taxk̄i majti-la; nímé kjoa b́ingui takòn; ⁶ mìtsà matsja-la it'aà ts'e kjoa xi ch'o tjín, ts'eé kjoa kixi xi matsja-la. ⁷ Jè xi tjín-la kjoatjòcha, síkjeiín yije-la n̄ita mé kjoa-ne, mokjeiín yije-la, koña yije-la, chíkjoako yije-la ngats'ìi kjoa.

⁸ Jè kjoatjòcha mìkiì kjoehet'aà. Tanga kijchò nachrjein nga mì t̄i yá xi kichj̄a ngajo-la Nainá, nga mì t̄i yá xi kichj̄a-ne 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita fiya-la kò nga mì t̄i yá xi tjoé-la k̄johítsjeèn xi tjí'ma-la Nainá. ⁹ Nga k̄j'eè tsà nguì ndaà t̄ij̄in yije-ná k̄johítsjeèn xi tjí'ma-la Nainá, kò k̄j'eè tsà nguì ndaà nokjoà ngajo-lá Nainá. ¹⁰ Tanga k'e nga kijchò nachrjein nga kjoí xi nímé chijat'aà-la, yaá kjoehet'aà j̄ñà kjoa xi ta chiba machiya-ná.

¹¹ K'e nga sa chítia, k'oaá s'ín kichj̄a koni chj̄a ixti, k'oas'ín kisikítsjeèn koni s'ín síkítsjeèn ixti, k'oas'ín kiskoòsòn-la koni ixti. Tanga k'e nga jye kòjchínga, kisikíjna-ná kjoa ts'e ixti. ¹² I'ndeji, ta k'oaá s'ín 'yaá Nainá koni tsà ch̄itsín jmà ch̄itsejèn-yaá nga mìkiì ndaà tsejèn-ná. Tanga kijchò nachrjein k'e nga ndaà k̄otsejèn-ná nga chí'aán Nainá. I'ndeji ta chibaá machiya-na, tanga kijchò nachrjein nga ndaà k̄ochiya-na koni s'ín beèxkon-na Nainá.

¹³ Ján kjoa tjín xi mìkiì kjoehet'aà, jngoò kjoa nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jngoò nga chiñà-lá xi tjoé-ná, jngoò nga s'e-ná kjoatjòcha. J̄ñà ingajàn kjoa koi, jè kjoatjòcha xi ìsa 'ñó chj̄í-la.

14

Jè xi ma-la chj̄a 'én xi k̄j'eíi tsò

¹ Jè kjoatjòcha tanguít̄j̄ingui-là; t̄ikoā mochjeén-né nga t̄inchátsjioè j̄ñà k̄joachj̄ine xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá. Kò jè xi ìsa 'ñó mochjeén nga k̄inókjoa ngajo-là Nainá. ² Jngoò x̄ita xi k̄j'eíi tsò 'én xi chj̄a, mìtsà taxk̄i x̄ita t̄ichj̄a-la; Nainá t̄ichjat'aà-la. Nga mì yá x̄ita fiya-la kó tsò 'én xi t̄ichj̄a. J̄ñà 'én xi chj̄a, ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá nga t̄ichj̄a'ma-né. ³ Tanga jè x̄ita xi chj̄a ngajo-la Nainá, j̄ñà x̄ita naxandá-la Nainá chj̄aj̄iín-la, mé-ne nga ìsa ndaà koma-la, ìsa ndaà kò'ñój̄iín-ne k̄johítsjeèn-la koa ìsa ndaà s̄ij̄je takòn-ne x̄ita naxandá-la Nainá. ⁴ Jè x̄ita xi chj̄a 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita fiya-la, t̄i yijo-laá tsjá nga'ñó-la. Tanga jè xi chj̄a ngajo-la Nainá, j̄ñà x̄ita naxandá-la Cristo tsjá-la nga'ñó.

⁵ 'An, k'oaá s'ín mejèn-na tsà ngats'ioè koma-nò k̄inókjoa 'én xi k̄j'eíi tsò xi mì yá x̄ita fiya-la. Tanga ìsaá-la ndaà tjín tsà koma-nò k̄inókjoa ngajo-là Nainá. Jè xi Nainá chj̄a

ngajo-la ìsaá 'ńó chjí-la mì k'oa-ne koni jè xi chja 'én xi kj'eíí tsò. Ta jngoó-la tsà t́jín xítà xi koma-la s̀ikatoya 'én xi kj'eíí tsò mé-ne ìsa ndaà s'e-la nga'ńó xítà naxandá-la Cristo.

⁶ Ndí 'ndsè kò tichjaá k'oaá ngaya-la tsà 'an mejèn-na k`íkón-nò, tsà kj'eíí tsò 'én xi kichjàkò-nò xi mìkiì na'yà-là, kós'ín kochjeén-nò. Ta jé-la tsà 'én-la Nainá s̀ikíchiya-nò, tsà kènojímí chiba-nò kjohítsjeèn xi ndaà tsò, tsà kichjàjìin-nò 'én kixi, kò kokoòya-nò 'én xi ndaà tsò.

⁷ Jńà chrjo-la música kò ní'ńó xi tíhone tsà ngàsòn kjone, ¿kós'ín jcha-la ñá-laá xi tíhone nga tà ngàsòn tsò? ⁸ Tsà jè chrjo trompeta-la xítà kjojchán, tsà mìkiì ndaà skìndàya, ¿yá xítà xi kítsajndaà nga kjoì kjojchán? ⁹ Jńò, k'oaá tís'ín mat'ioòn tsà mìtsà 'én tsajòn kìnókjoaa nga kjíya-la xítà, ¿kó s'ín kìná'ya-la mé 'én xi títanokjoà? Tà jìjìn isén-la títanokjoà. ¹⁰ K`jìn jchán skoya 'én t́jín nga tíjtsa isò'nde, tanga ngats'ìi 'én t́jín-la kjohítsjeèn kó tsòya-ne nga jngoò ìjngoò skoya. ¹¹ 'An, tsà mìkiì fíya-na kó tsò 'én xi tíchja jngoò xítà, xítà xìn nanguií koma-na. Kò jè xítà xi tíchja, k'oaá tì koma-la it'aà ts'an koni xìn nanguií j'nde-na. ¹² Jńò, nga mejèn-nò jńà kjoachjìne xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá, mochjeén-né nga ìsa ndaà tìnchátsjioè jńà kjoachjìne xi koma ndaà s̀ichját'aà-la naxandá-la Cristo mé-ne nga ìsa tse nga'ńó s'e-la.

¹³ K'oaá ma-ne jè xítà xi kj'eíí tsò 'én xi chja xi mì yá xítà fíya-la, kàtasíjét'aà-la Nainá nga kàtatsjá-la kjoachjìne mé-ne koma s̀ikatoya-ne 'én xi chja. ¹⁴ 'An, k'e nga chját'aà-la Nainá nga kj'eíí tsò 'én xi tíchja xi mìkiì fíya-na, tà jè tíchja Inìma Tsjeè-la Nainá xi t́jnajìin inìma-na. Tanga jè kjohítsjeèn-na, nímé kjondaà sakò-la nga mìkiì fíya-na kó s'ín tíchja. ¹⁵ 'An, ¿mé xi s'iaàn? Mochjeén-né nga kichját'aà-la Nainá 'én xi bíjìin inìma-na Inìma Tsjeè-la Nainá. Tíkooá mochjeén-né nga kichjàkooa Nainá 'én xi ndaà fíya-na. K'e nga seè, tíkooá mochjeén-né nga seè sò xi bíjìin inìma-na Inìma Tsjeè-la Nainá. Tanga tíkooá mochjeén nga seè sò xi ndaà fíya-na. ¹⁶ K'e nga jeya nìkíjni Nainá, tsà tà jńà 'én nokjoì xi bíjìin inìma-lè Inìma Tsjeè-la Nainá, tsà k`jì'nchré-la 'én-lè jńà xítà xi mìkiì fíya-la, mìkiì koma kítso: “K'oaá s'ín kàtama”, nga mìkiì fíya-la kó tsò 'én xi nokjoì. ¹⁷ Okixi-né, kjondaà xi tì'biì-la Nainá, ndaà t́jín, tanga jńà xítà xi i'nga, nì mé nga'ńó tísakó-la nga mìkiì fíya-la. ¹⁸ 'An, tsjaà-la kjondaà Nainá nga ìsaá ndaà ma-na chja 'én xi mì yá xítà fíya-la mì k'oa-ne koni jńò. ¹⁹ Tanga k'e nga ya t́jnajìin-la xítà naxandá-la Cristo, ìsaá ndaà t́jín tsà tà 'òn 'én kichjà xi t́jín-la kjohítsjeèn nga kokoòya-la xítà, mì k'oa-ne tsà te jmiì 'én kichjà xi kj'eíí tsò xi mìkiì 'nchréya-la xítà.

²⁰ Ndí 'ndsè kò tichjaá, kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn koni ixti. Tanga ts'e kjoa xi ch'o t́jín, k'oaá s'ín t'een koni ixti xi kj'eè ndaà machíya-la. Tanga it'aà ts'e kjohítsjeèn-nò, k'oaá s'ín t'een koni xítà xi jye ndaà machíya-la. ²¹ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Nga kichjà-la naxandá-na, xítà xìn nanguií s̀ikjeén xi kj'eíí 'én chja nga koma kichja-la. Tanga nas'ín k'oas'ín s'iaàn mìkiì k`jì'nchréñijon-na, tsò Na'èn-ná.” ²² K'e nga nokjoá 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xítà fíya-la, kjoxxón okó-la Nainá jńà xítà xi mìkiì mokjeiín-la, mìtsà ts'e xítà xi mokjeiín-la. Tanga k'e nga nokjoà ngajo-lá Nainá, ts'eé xítà xi mokjeiín-la, mìtsà ts'e xítà xi mìkiì mokjeiín-la. ²³ Jńà xítà naxandá-la Cristo k'e nga maxkóya, tsà ngats'ìi nga kj'eíí 'én kichja xi mì yá xítà fíya-la, tsà kjoahas'en jngoò xítà xi taxkì xítà xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, kítso-né: “Jńà xítà koi, xítà ská-né.” ²⁴ Tanga tsà ngats'ioè nga 'én-la Nainá títanokjoáya ngajo-lá, tsà kjoahas'en jngoò xi taxkì xítà xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'e nga k`jì'nchré-nò, kòkjeiín-la kò kochíyaá-la nga xítà jé-né. ²⁵ Jè kjoa xi t́jna'ma jìjìn inìma-la, jchaá-la; kò jè xítà, kosijna-xkó'nchi-la Nainá nga skoexkón; kòkjeiín-la nga kixi kjoa nga ya t́jnajìin-nò Nainá.

Okixi xi kitsjaà Pablo kó s'ìin xítà k'e nga maxkóya nga jeya s̀ikíjna Nainá

²⁶ Jńò ndí 'ndsè kò tichjaá, ¿kó s'ín fíya-nò jńà 'én koi? Tsòyaá-ne, k'e nga maxkóya nga jeya nìkíjna Nainá, t́jín i'nga xítà xinguiòo xi seè-la Nainá; t́jín i'nga xi ma-la okóya 'én-la Nainá; t́jín xi ma-la bènójímí 'én xi jye tsakó-la Nainá; t́jín xi chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá

x̄it̄a fiya-la; t̄ikoáá t̄jín xi ma-la síkatoya 'én xi kj'eíí tsò. Ngats'ìí xá koi, k'oaá s'ín kàtabitasòn mé-ne nga ìsa ndaà s'e-la nga'ño inima-la j̄nà x̄it̄a naxandá-la Nainá. ²⁷ Tsà t̄jín x̄it̄a xi ma-la ch̄ja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá x̄it̄a fiya-la, tà jò kò tsà jàn kich̄ja; tanga ta ìjngò ìjngò kich̄ja; kò jngò xi s̄ikatoya 'én koi. ²⁸ Tsà tsjìn x̄it̄a xi ma-la síkatoya, tà jyò kàt̄itsajna nga nguixkòn naxandá-la Cristo, t̄ikoáá-ne tà j̄jìn inima-la kàt̄ichjakò Nainá. ²⁹ K'oaá t̄is'ín t̄jín ts'e x̄it̄a xi ch̄ja ngajo-la Nainá, tà jò-ne kò tsà jàn xi kich̄ja. J̄nà x̄it̄a xi i'nga, tà kjì'nchré-né; ta s̄ingàsòn-kjòò-né a ndaà t̄jín, o xi majìn-né. ³⁰ J̄nà x̄it̄a xi t̄itsajna, tsà k̄it̄jokàjìn jngòò x̄it̄a xi Nainá s̄ikich̄iya-la 'én xi mejèn-la nga kich̄ja, jè x̄it̄a xi t̄ichjaya t̄ikoáá-ne ta jyò kàt̄ijna, kàtatsjá'nde-la nga jè kàt̄ichja. ³¹ K'oaá ma-ne, ngats'ioò xi ma-nò nokjoà ngajo-la Nainá komaá k̄inókjoaa nga ìjngò ìjngòò-nò mé-ne nga ìsa ndaà koma-nò kò ìsa ndaà kotsja-nò ngats'ioò. ³² J̄nà x̄it̄a xi ma-la ch̄ja ngajo-la Nainá, mochjeén-né nga t̄ij̄nà skòsòn-la kòs'ín kich̄ja. ³³⁻³⁴ Nga Nainá, jè xi mejèn-la nga s'e kjoa'nchán, majìn-la nga kjoasii s'e.

J̄nà íchjín, jyò kàt̄itsajna, koni ma ngats'ìí naxandá-la Cristo ñánda maxkóya x̄it̄a-la; mìkì t̄jì'nde nga kich̄ja; ndaà kàta'nchréñijon koni s'ín t̄ichja k̄jot̄ixoma. ³⁵ Tsà mé kjoa xi mejèn-la nga skoe, yaá ni'ya-la kàtakjònangui-la x'ín-la. Mìkì ndaà t̄jín tsà jngòò ch̄jòón kich̄jajìn ñánda maxkóya x̄it̄a naxandá-la Nainá.

³⁶ ¿A k'oaá s'ín nik̄itsjeèn nga ta it'aà tsajòn kisindaà 'én-la Nainá? ¿A k'oaá ma-nò tsà ta j̄nò-nò xi kitjòé-nò? ³⁷ Tsà t̄jín i'nga x̄it̄a xinguiòo xi k'oas'ín s̄ik̄itsjeèn nga ma-la ch̄ja ngajo-la Nainá, o xi ndaà mach̄iya-la k̄joh̄itsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, k'oas'ín kàtakixiya-la nga j̄nà 'én xi t̄ikjì-nò, k̄jot̄ixoma ts'eé Na'èn-ná. ³⁸ Tsà t̄jín x̄it̄a xi mìkì sasén-la koni s'ín okoòya-nò, t̄ikoáá Nainá mìkì sasén takòn x̄it̄a jè.

³⁹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín 'ño t̄inchátsjioò nga t̄inókjoa ngajo-la Nainá; tanga k̄i b̄itsajna ikòn-la j̄nà xi ma-la ch̄ja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá x̄it̄a fiya-la. ⁴⁰ Tanga ngats'ìí kjoa koi, nguì ndaà t'een, kixi tanguíkoo.

15

K'e nga jaáya-la Cristo

¹ I'ndeí ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na nga s̄ik̄itsjeèn-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an kich̄jajajìn-nò xi kichjòé t̄jò kò nga kixi t̄itsajnakoo. ² Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi koma kochr̄ejjìn-nò k̄jò'in tsà kixi t̄itsajnakoo skanda i'ndeí koni s'ín nga kich̄jajajìn-nò nga t̄isa í t̄jòn; tsà majìn, n̄imé ch̄jì-la nga kòkjeín-nò.

³ Jè kjoa xi ìsa 'ño t̄jín, jè-né nga kòs'ín tsakoòya-nò koni t̄jín xi 'an kitjòé-na, nga jè Cristo k'en ngajo-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga k'oaá s'ín t̄ichja Xojòn-la Nainá; ⁴ nga kisihjìn, koa nga ijchò jàn nachr̄jein jaáya-la, koni s'ín t̄ichja Xojòn-la Nainá. ⁵ K'e nga jaáya-la, tsakó-la yijo-la jè Cefas [t̄ijè-ne Pedro], ìkjoàn tsakó-la yijo-la j̄nà x̄it̄a-la xi i'nga, ya te jò ma-ne kò Pedro. ⁶ Xi komà iskan, tsato 'òn s̄indo ma-ne x̄it̄a 'ndsè xi t̄itsajnajt̄ín nga tsakó-la yijo-la. J̄nà x̄it̄a koi, t̄jín i'nga xi jye k'en, tanga k̄jìn ma xi tákó t̄itsajnakon skanda i'ndeí. ⁷ Ìkjoàn tsakó-la yijo-la jè Jacobo. Xi komà iskan tsakó yije-la yijo-la j̄nà x̄it̄a-la xi tsibíxáya-la.

⁸ Xi jyehet'aà-ne, ìkjoàn 'aán tsakó-na yijo-la. 'An, k'oaá s'ín ngayala koni tsà jngòò k'i'ndí xi mì jé nachr̄jein kits'ìin koni s'ín chíya nachr̄jein-la. ⁹ 'An-ná xi ìsa 'ño nangui t̄jna-la kóhot̄jín j̄nà x̄it̄a xi tsibíxáya-la Jesús. Skanda mìkì ok'ín-na nga k'oas'ín k'oín-na; nga 'aán kiit̄jngui kondra-la j̄nà x̄it̄a naxandá-la Cristo. ¹⁰ Tanga jè k̄jondaà-la Nainá ndaà tsasikò-na; k'oaá komà-ne nga 'an tsibíxáya-na. Jè k̄jondaà-la, mìtsà tà k̄jot̄jò kitsjaà-na. Tanga 'an, ìsáá 'ño kisixá mì k'oa-ne koni ngats'ìí x̄it̄a-la xi i'nga. Kixi kjoa, mìtsà nga'ño ts'an, k̄jondaà ts'eé Nainá. ¹¹ Tsà 'an-ná, kò tsà j̄nà x̄it̄a-la xi i'nga xi ndaà síxá, tanga jè xi ch̄jì-la nga k'oa s'ín nokjoàya-jen, koa j̄nò, k'oaá s'ín mokjeín-nò.

K'e nga kjoáya-la j̄nà x̄it̄a xi jye k'en

¹² K'oaá s'ín t́nokjoáya nga jè Cristo jaáyajìn-la xítà xi jye k'en, tanga, ¿mé-ne t́jín i'nga-ne xítà xinguióo xi tsò: “Jńà xítà xi jye k'en mì t́ kù kjoáya-la.” ¹³ Tsà mìkù kjoáya-la xítà xi jye k'en, t́kooá jè Cristo, mì-la tsà kixì kjoa nga jaáya-la. ¹⁴ Tsà mìkù jaáya-la Cristo, jńà 'én xi nokjoáya-jen nímé-la chj́-la, t́kooá nímé-la chj́-la koni s'ín mokjeiín-nò. ¹⁵ T́kooá ngajen, xítà ndisoó kítjokàngui-jen it'aà ts'e Nainá, nga k'oaá s'ín nokjoáya-jen 'én-la Nainá nga bixón-jen: “Jè Nainá kisikjaáya-la Cristo.” Nga tsà jńà mìk'en mìkù kjoáya-la, mì-la tsà kixì kjoa nga kisikjaáya-la Cristo. ¹⁶ Tsà jńà xítà xi jye k'en mìkù kjoáya-la, t́kooá jè Cristo mì-la tsà kixì kjoa nga jaáya-la. ¹⁷ Jè Cristo, tsà mìkù jaáya-la, nímé-la chj́-la koni s'ín mokjeiín-nò it'aà ts'e, tákó yaá-la titsajnajñoò jé-nò. ¹⁸ T́kooá jńà xítà xi jye k'en nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, jngoò k'aá-la kichijà, tsà mì jaáya-la Cristo. ¹⁹ Jè kjoa xi chińà-lá it'aà ts'e Cristo, tsà tà íí isò'nde kjoehet'aà, jńà-la xi nguì xítà ima 'mì-ná kó ngats'ì xítà xi t́jín isò'nde.

²⁰ Tanga nguì kixí kjoa nga jè Cristo jaáyaá-la it'aà ts'e kjoa biyaà. K'oaá ngaya-la koni tsojmì xi majchá ítjòn, nga jè Cristo jaáya ítjòn-la ngats'ì xítà xi iskan kjoáya-la [nga mì t́ kù kiyá-ne]. ²¹ Koni s'ín komà nga it'aà ts'e jngoò xítà kjòts'ia nga biyaà xítà, k'oaá t́s'ín komà nga it'aà ts'e jngoò xítà j'ìi nga kjoáya-la xítà xi jye k'en. ²² Koni s'ín ma nga biyaà ngats'ì xítà xi it'aà ts'e tje-la Adán kits'iín, k'oaá t́s'ín ma nga kjoáyaá-la ngats'ì xítà xi it'aà ts'e Cristo ts'iín xitse-ne. ²³ Tanga jngoò ìjngoò 'ncha ndiyá-né nga kjoáya-la koni s'ín oko-la. Jè Cristo, t́jna ítjòn nga jaáya-la; k'e nga kjoí ìjngoò k'a Cristo, k'ée kjoáya-la xi xítà ts'e. ²⁴ Cristo, ítjòn s̀ikjehesòn ngats'ì xi kondra fi-la, ngats'ì xi titsajna ítjòn, xi t́jín-la ngańó kò xi otíxoma. Ikjoàn jè Cristo s̀ingatsja kjotíxoma-la Nainá xi Na'èn-ná ma; k'ée kjoehet'aà isò'nde. ²⁵ Mochjeén-né nga jè Cristo kàtatíxoma skanda k'e nga jye s̀ikítsajnangui yije ndsoko jńà xi kondra-la. ²⁶ Kò jè kondra-la xi fehet'aà-ne nga chija, jé kjoa biyaà. ²⁷ Nita mé xi t́jín, Nainá, yaá kisikítsajnangui yije ndsoko Cristo. Jè tíhotíxoma yije-la. Tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga jè Nainá, yaá t́jnangui ndsoko Cristo. Nga jè sobá Nainá xi kisikítsajnangui ndsoko nita mé xi t́jín. ²⁸ K'e nga jye ya titsajnangui yije ndsoko Cristo nita mé xi t́jín, jè Cristo, nga Kí'ndí-la Nainá ma, t́kooá nangui s̀ikíjna yijo-la nga nguixkon Nainá nga jè sobá Nainá tsibítsajnangui ndsoko Cristo nita mé xi t́jín, mé-ne nga jè Nainá jngoò k'aá jè kíjna ítjòn-la nita mé kjoa-ne.

²⁹ Tanga tsà jńà xítà xi jye k'en mì t́ kù kjoáya-la, jńà xítà xi it'aà ts'e mìk'en ma-ne bautizar, ¿kó s'ín síkítsjeèn? ¿Mé-ne it'aà ts'e mìk'en ma-ne bautizar, tsà kixì kjoa nga mì t́ kù kjoáya-la xítà? ³⁰ Kò ngajen, ¿mé kjoa-ne nga nachrjein nchijòn binchaxkón-lajen yijo-najen, tsà mì t́ kù kjoáya-la xítà? ³¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá xan-nò nga nguì kixí kjoa nga nachrjein nchijòn t́jín-na kjoxkón tsà ya kiyá, koni s'ín nga nguì kixí kjoa nga matsja-na it'aà tsajòn nga ngásòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ³² Tsà tà jńà kjoa ts'e isò'nde-né nga kiskaàn-koa xítà koni tsà xa ján Éfeso, ¿mé xi kisikijne? Tsà jńà xítà xi jye k'en mì t́ kù kjoáya-la, t́kooá-ne: “Kichiaá, s'ioáá nga nchijòn-lè kiyá-ná.”

³³ Kì yá xítà xi konachan-nò it'aà ts'e kjoa koi. Nga t́jín jngoò 'én xi tsò: “Jńà xítà xi tsjahitakooá xi mìkù ndaà s'ín, jńà síkíts'ón-jìin kjoa xi ndaà t́jín koni s'ín titsanjchá yijo-ná.” ³⁴ Ndaà t́kítsjeèn it'aà ts'e kjoa koi; kì tà tsjaà jé binchaàtsjioò. Nga t́jín i'nga xítà xinguióo xi mìkù beèxkon Nainá. K'oaá xan-nò mé-ne nga kàtasobà-nò.

Kó kjoàn koma mìk'en k'e nga kjoáya-la

³⁵ Tsà koi nachrjein-la t́jín i'nga xítà xi tsò: “¿Kós'ín koma nga kjoáya-la xítà xi jye k'en? ¿Kó kjoàn yijo xi kítjokàjìin-kò?” ³⁶ ¿Mé tà tòndo-nò! K'e nga 'bè tje, jńà nojmé nga sihijìin, biyaà-né, mé-ne nga kiso xitse-ne jno, nga ìjngoò k'a kítsajnakon. ³⁷ K'e nga 'bè tje, mìtsà jńà xi jye jno bitjee; tà jńà nojmé bitjee, o xi trigo-né. ³⁸ Tanga jè Nainá, k'oaá kjoàn s'ín koni s'ín mejèn-la; k'oaá kjoàn s'ín nga jngoò ìjngoò skaya xojmá koni kjoàn tje-la. ³⁹ Jńà yijo, mìtsà ngásòn kjoàn. Yijo-la xítà, kj'eí kjoàn; yijo-la cho, kj'eí kjoàn; yijo-la t́in, kj'eí kjoàn; yijo-la nise, kj'eí kjoàn. ⁴⁰ Koni choòn ì isò'nde nga t́jín yijo xi kj'eí s'ín tsejèn, k'oaá

ti choòn ngajmii nga tjín xi kj'eíi s'ín tsejèn. Mìtsà ta ngàsòn tsejèn xi tjín ngajmii kò xi tjín isò'nde. ⁴¹ Jè ts'oi kj'eíi s'ín tsejèn, jè sá kj'eíi s'ín tsejèn, jñà ni'ño kj'eíi s'ín tsejèn. K'a kj'eíi, k'a kj'eíi s'ín tsejèn nga jngoò ìjngoò skoya.

⁴² K'oaá tís'ín ma nga kjoaáya-la xita xi jye k'en. Jè yijo xi sihiijn, bits'on-né, tanga jè yijo xi kjoaáya-la, m̀i t̀i kii kíts'ón-ne. ⁴³ Sihijiin-né xi nímé chjí-la; jè xi kjoaáya-la jeya-né. Xi sihiijn, yijo indaa-né; xi kjoaáya-la tjín-la nga'ño. ⁴⁴ Jè yijo xi sihiijn, taxki yijo-né, ts'e isò'nde-né. Yijo xi kjoaáya-la, yijo xitse-né, ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá. Tjín xi taxki yijo, tikoá tjín xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

⁴⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xita x'in tjòn xi ki'mì Adán, jngoò xi xita komà xi tsibijnakon.” Tanga [jè Cristo], jngoò inima xi síkítsajnakon xita, nga jè j'ii ngajo-la Adán nga jyehet'aà-ne kjoa. ⁴⁶ Tanga jè xi inima, mìtsà jè j'ii ítjòn; jè j'ii ítjòn xi taxki yijo ts'e isò'nde, iskaán j'ii xi inima. ⁴⁷ Jè xita x'in xi tjòn, i it'aà nangui ts'e; ni'ndeé kisindaà-ne. Jè xita x'in xi ma-ne jò, ngajmii ts'e, yaá inchrobà-ne, [nga jè xi Na'èn-ná]. ⁴⁸ Ngats'ii xita xi i isò'nde ts'e, k'oaá kjoàn yijo-la koni kji ts'e Adán nga ni'ndeé kisindaà-ne. Ngats'ii xi ngajmii kítsajna, k'oaá kjoàn koma yijo-la koni kji ts'e Cristo xi ngajmii inchrobà-ne. ⁴⁹ I'ndeí, jñá, k'oaá kjoàn tsejèn yijo-ná koni kji xi ni'ndeé kisindaà-ne; nga komà iskan, k'oaá kjoàn kotsejèn yijo-ná koni kji xi ngajmii j'ii-ne.

⁵⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò jè yijo-ná nga jní tjín-la mìkii ma kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá. Tikoá jè yijo-ná xi bi'ndoya mìkii ok'in-la nga ya kjoahas'en-jiin ñánda tjín xi mìkii bi'ndoya. ⁵¹ Kènojmi jngoò-nò kjoa'ma ts'e Nainá: Jñá xi xita-la Cristo 'mì-ná, mìtsà ngats'iaá nga kiyá, tanga ngats'ii-ná ta jngoò tjò kjoatjya-ná, ⁵² k'oaá ngaya-la koni k'e nga tsix'aá koá bíchjoá xkoaán, tik'eé-ne nga skindàya chrjo trompeta xi fehet'aà-ne. K'e nga kjone chrjo trompeta, jñá mik'en kjoaáya-la, m̀i t̀i kii k'i'ndo-ne nita kjé-ne. Koá jñá kjoatjya-ná. ⁵³ Jè yijo-ná nga biyaà kò nga bi'ndo, mochjeén-né nga tjoé jngoò-la yijo xi m̀i t̀i kii kiyá-ne kò m̀i t̀i kii k'i'ndo-ne nita kjé-ne. ⁵⁴ K'e nga k'oas'ín koma nga jè yijo-ná tjoé jngoò-la yijo xi m̀i t̀i kii kiyá-ne kò m̀i t̀i kii k'i'ndo-ne nita kjé-ne, k'eé kítasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè kjoa xi síkijne jngoò k'aá síchija kjoabiyaà. ⁵⁵ Ji xi kjoa biyaà 'mì-lè, ¿ñánda-ne nga kinikijni? ¿Ñánda tjina na'yá-lè xi ma-la sík'en xita?” ⁵⁶ Jè na'yá xi tjín-la kjoa biyaà, jè kjoa ts'e jé. Kò jè nga'ño xi tjín-la jè kjoa ts'e jé, jé kjotíxoma. ⁵⁷ Ndaà chjí-la Nainá nga jè tsjá-ná nga'ño xi it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná nga níkijne-lá kjoa biyaà kò kjoa ts'e jé.

⁵⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kixi títsajna. Niyá xi siikjatjya-la kjohítsjeèn-nò. Kjit'aà nachrjein isa 'ño tixá-la Na'èn-ná. Nga tíjiin-nò nga jè xá xi 'nè xi ts'e Na'èn-ná, mìtsà tà kjotjò.

16

Ton xi maxkót'aà-la jñà xita naxandá-la Cristo

¹ Jè ton xi maxkót'aà-la xita naxandá-la Cristo, k'oas'ín t'een koni s'ín kixan-la xita naxandá-la Nainá ján nangui Galacia. ² Jñò, nga jngoò ìjngoò, nga jiin jiin nachrjein k'e nga tahàngo, titjò chiba ton-nò koni s'ín machikon-t'ioòn, mé-ne nga m̀i k'e kixkó-nò k'e nga 'an xi kijchoa. ³ K'e nga kijchokon-nò ya Corinto, síkasén ján Jerusalén xita xi jñò chjaajñoò. Tsjaà-la xojon carta nga kjiko jè ton xi maxkót'aà-nò. ⁴ Tsà mochjeén nga tikoá 'an kjián, komaá kjiko-na jñà xita koi.

K'e nga kisíktsjeèn Pablo nga kjoí ján Corinto

⁵ Mejèn kjiikon-nò k'e nga jye kjoáhatoaa ján nangui Macedonia, nga k'oaá s'ín tjíndaà-na nga ya kjoáhatoaa mé-ne nga ikjoàn kijcho-na Corinto. ⁶ Tsà koma ya kótijnako chiba nachrjein-nò, kò tsà koií nachrjein-la nga ya kótijnako-nò skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la chon 'nchán, mé-ne jñò koma síchját'aà-ná k'e nga tsà ñánda kjián nga koma iskan. ⁷ Majìn-na nga tà jngoò tjò skotsejèn-nò; jè xi mejèn-na nga kjiin

nachrjein kótijnako-nò, tsà Nainá mejèn-là nga tsjá'nde-na. ⁸ Íí kótijna naxandá Éfeso skanda nachrjein ts'e s'eí Pentecostés, [jè s'eí xi bitjo k'e nga jye bijchó icháte nachrjein nga bitjo s'eí Paxko]. ⁹ Ndaà tíjjo'nde-na nga tis'iaàn xá-là Nainá xi 'ñó ndaà tíbitasòn, nas'ín 'ñó kjìn ma-ne xítà xi kondrà títsajna-na.

¹⁰ Tsà kijchòkon-nò jè Timoteo, chítsejèn-là nga tsja kàtas'e-là nga kíjnakò-nò nga mì yijo-là kìnchaxkón-là, nga tíkoá xá-là Nainá tí'sín koni 'an. ¹¹ K'oaá ma-ne, kì nachrjenguioò jñò, tã saá tìchját'aà-là nga 'nchán kàtjanchrobákon-na; 'an, tíkoñaá-là kò xítà 'ndseé xi i'nga.

¹² 'An 'ñó tsibìtsi'ba-là jè 'ndsè Apolos, nga katahijtakò jñà xítà 'ndseé xi tjínè nga kjìkon-nò, tanga majìn-là nga fi; k'eé-la kjoì k'e nga kò'a-là.

¹³ Ndaà títsajnakon. 'Ñó kixi títsajnakò jè 'én xi mokjeiín-nò. Kì yá xi tsakjoòn-là, kàtas'e-nò nga'ñó. ¹⁴ Ngats'ìi kjoá xi 'nè, kòó kjoatjòcha-nò k'oa t'een.

¹⁵ Jñò ndí 'ndseé kò tichjaá, jyeé tíjìin-nò nga jñà xítà ni'ya-là Estéfanos, jñà kòkjeiín ítjòn-là 'én-là Cristo ya nangui Acaya. Jñà xítà koi, k'oaá s'ín bínè-là yijo-là nga jñà xítà naxandá-là Cristo sìichját'aà-là. ¹⁶ Ndí 'ndsè, bìtsi'bà-nò nga tìná'yañijon-là xítà xi k'oa'sín síxá koni jñà xítà koi, kò ngats'ìi xítà xi mìkìi bijta-là nga síxá-là Nainá. ¹⁷ Matsja-na nga j'ìikon-na Estéfanos, Fortunato kò Acaico [nga jñò kinikasén], nga jñà j'ìi síkitasòn xi jñò mìkìi komà kìnitasòn nga inchrobàchon-ná. ¹⁸ Jñà j'ìi síje ikon-na kò tsajòn. K'oaá ma-ne jchaxkón jñà xítà xi k'oa'sín s'ín koni jñà xítà koi.

Pablo síhixat'aà naxandá-là Cristo

¹⁹ Jñà naxandá-là Cristo xi títsajna nangui Asia síhixat'aà-nò. Jè Aquila kò Priscila kò xítà naxandá-là Cristo xi bixoña ya ni'ya-là, it'aà ts'e Na'èn-ná ndaà síhixat'aà-nò. ²⁰ Ngats'ìi xítà 'ndseé, síhixat'aà-nò. Jñò tíixat'aà nga jngoò ìjngoò xítà xinguiòo nga kò inima-nò.

²¹ 'An, xi Pablo 'mì-na, tísihixat'aà-nò nga kò ndsaa tikjì-nò xojon jè.

²² Tsà tjín xítà xi mìkìi matsjakeè Jesucristo xi otíxoma-ná, jè xítà neíi kàtjìkò. Na'èn, jì nìton nchroboí.

²³ Jè kàtijnakò-nò kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Kjit'aà nachrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-na nga jè Cristo Jesús títsajnakoaá. K'oaá s'ín kàtama.

Xojoṇ carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiskiṇ-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

¹ 'An, Pablo, tìsikasén-nò xojoṇ jè, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús. 'An, ko 'ndsè Timoteo tìsanìkasén-nòjen xojoṇ jè. Tìsanìhixot'aà-nòjen jñò xi xita naxandá-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà ya naxandá Corinto, ko ngats'iì xita tsjeè-la Cristo xi títsajna kóhokji nangui Acaya. ² Nainá xi Na'èn-ná, ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà ko kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndaà kàtayaxkón Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo xi otíxoma-ná. Jè Nainá xi Na'èn-ná ma, tse kjohimatakòn tjín-la it'aà tsaján. Ko jè, kjit'aà nachrjein síje takoán. ⁴ K'e nga mé kjo'in títsajnajñaá, jè Na'èn-ná síjetakòn-ná mé-ne jñá, k'oaá tìs'ín síjetakoán xinguiáá xi tìkoa kjo'in títsajnajjiin koni s'ín kisìjetakòn-ná Nainá. ⁵ Koni tjín kjo'in xi tse níkjiaán xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín tse kjojetakòn sakó-ná it'aà ts'e Cristo. ⁶ Ngajen, tsà kjo'in tìsanìkjeiín-jen, kjondaà tsajòn-nò nga s'e-nò kjojetakòn, koa kítjokàjñòò kjo'in. Tsà Nainá síjetakòn-najen, jè-né nga tìkoa jñò s'e-nò kjojetakòn, koa kichikjoa ko-nò kjo'in xi jin tìsanìkjeiín-jen. ⁷ Tjín kixíí kjoa xi chiñà-lajen it'aà tsajòn. Tíjiin-najen, koni s'ín tíhokot'aà-nò kjo'in xi tìsanìkjeiín-jen, k'oa tìs'ín okot'aà-nò kjojetakòn xi tjín-najen.

⁸ Jñò 'ndsè ko tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijiin-nò kjo'in xi kis'e-najen ján nangui Asia. Tse jchán kjo'in kinikjeiín-jen. Jyeé mì tì kii kichikjoako-nájen skanda mì tì kii bixón-najen tsà kítsajnakon isa-jen. ⁹ K'oaá s'ín komà-najen nga jyeé-la tjínè-la nga kiyá-jen. K'oaá s'ín komàt'in-jen mé-ne nga isa ndaà kjót'aà takòn-najen Nainá xi ma-la síkjaáya-la mik'en, nga mì tà yijo-najen kjót'aà takòn-jen. ¹⁰ Nga jyeé kjomeè k'en-jen, tanga Nainá tsasiko-najen nga kisìkatojiin-najen kjo'in ko tákó sùkatojiin-isa-najen kjo'in. Ko k'oaá s'ín kjit'aà takòn-jen nga jè sùkatojiin isa-najen nita mé kjoa-ne. ¹¹ Jñò, mochjeén-né nga síchjít'aà-nájen nga kìnókjoat'aà-là Nainá it'aà tsajen mé-ne nga isa kjiin koma-ne xita xi kichjít'aà-la Nainá, tìkoaá kjiin koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá koni s'ín machikon-t'in-jen.

Mé-ne mìkii kii-ne Pablo ján Corinto

¹² Tjín jngoò kjoa nga ndaà níkítsajna-jen yijo-najen. K'oaá s'ín beè-lajen takòn-jen nga it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga tsjeè ko kixi tihonguíko-jen yijo-najen i isò'nde, ko jè tjína ítjòn it'aà tsajòn. Mìtsà kjoachjiine-la xi taxki xita nga ko'nè-jen, kjondaà-la Nainá-né. ¹³ Mìtsà k'jeií kjoa nga títsachjiin-nòjen, ta jè-né nga kixkejñòò ko kjoas'en-jiin-nò koni tsò 'én xi tjít'aà xojoṇ jè. K'oaá s'ín majngoò takoàn nga nguì ndaà kjiya-nò ¹⁴ koni s'ín jye kjòchiya chiba-nò nga tsja kàtama-nò it'aà tsajen ko nga tìkoa tsjaá koma-najen it'aà tsajòn k'e nga kjoíí ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

¹⁵ 'An, jyeé ndaà tíjngoò takoàn it'aà ts'e kjoa koi, k'oaá ma-ne nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga jò k'a kjiikon-nò mé-ne jñò, jò kjondaà sakò-nò. [Tanga mì k'oaá s'ín tsitasòn.] ¹⁶ K'oaá s'ín kisìkítsjeèn, k'e nga kiaà nangui Macedonia nga ya jahato ítjòn-nò. Tjín-né nga kjoahato ijngoò k'a-nò k'e nga kjiinchrobà-na mé-ne jñò koma síchjít'aà-ná nga kjián nangui Judea. ¹⁷ K'e nga k'oas'ín kiskoòsòn-la, za k'oaá s'ín kinikítsjeèn nga 'an, tìsiskáko-nò? Majin, nga mì k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xi taxki xita isò'nde. Mìtsà ítjòn xan-nò: “Koma-né”, ko tik'e-ne ijngoò k'a xan-nò: “Mìkii koma.” ¹⁸ Tíbeè Nainá, 'én kixíí xi kixan-nò, ngajen, mì k'oaá s'ín nokjoà-jen nga bixón-jen: “Jon, koma-né”, ko “Mìkii koma.” ¹⁹ Timoteo, Silvano ko 'an, k'oaá s'ín nokjoàyajjiin-nòjen it'aà ts'e 'én-la Jesucristo

xi ki'ndí-la Nainá. Tsjin-la 'én xi tsò jon kò majìn. Nainá jngoò k'a síkitasòn it'aà ts'e Cristo nga tsò: “Jon, koma-né.”²⁰ Ngats'iì 'én xi chja Nainá koni s'ín tsjá tso'ba, it'aà ts'e Cristo bitasòn yije-né. Nga jè Cristo xi tsò “koma-né”. Kò it'aà ts'e Cristo, jña bixón-ná: “K'oas'ín kàtama”, mé-ne jeya kijn-ne Nainá.²¹ Jè Nainá, xi síkixiyandaà-ná nga jè titsajnaoáá Cristo [xi xó jaàjìn-ne Nainá], tikoáá jña xó jaàjìn-ná Nainá.²² Kò tijè-ne Nainá xi tsibít'aà chiba-ná koni jngoò sello; kisikijnajìn inima-ná jè Inima Tsjeè-la xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tikoá tjoé yije-ná kjondaá xi tjindaà-la nga tsjá-ná.

²³ Tíkotsejèn Nainá, jè tíbeè inima-na, mé-ne kje'e kii fi-na Corinto koni s'ín tíjìn-na; koií kjoa-la, majìn-na nga 'on koma-la inima-nò nga 'én ts'en kichjàkò-nò.²⁴ Ngajèn, majìn-nòjèn nga ngajèn, kjo'ño kotixoma-nòjèn it'aà ts'e 'én xi mokjeiín-nò. Ta saá nìchját'aà-nòjèn mé-ne nga s'e-nò kjotsja nga kixi titsajnaá koni s'ín mokjeiín-nò.

2

¹ K'oáá ma-ne nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga mì tì kii kùkon-nò. Majìn-na nga ba kitsajnaá.² Tanga tsà 'an, ba síkítsajna-nò, nga koma iskan, mì tì yá tjin-ne xi sìtsjako-na, nga jñò, jyeé ba titsajnaá.³ Koií xá jye kiskii jngoò-nò xojon, mé-ne k'e nga kichokon ijngoò k'a-nò nga mì ba síkijná-ná nga mochjeén-né nga jñò sìtsjako-ná. Nga k'oáá s'ín tíjngoò takoàn, 'an, matsja-na tikoá jñò, matsjaá-nò.⁴ K'e nga k'oas'ín kiskii-nò, ndaà jchàn kokájno-la inima-na, baá kis'e-na skanda ndáxkoaàn tsibíxteèn. Tanga 'an mìtsà koi xá kiskii-nò nga kàtaba-nò. Jè-né nga jchaa nga 'ño matsjake-nò.

Kó kitsò 'én xi kùchja Pablo it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé

⁵ Jè xita xi tsohótsji jé, mìtsà ta 'an xi ba kisikijná-na, mejèn tsà ba kisikítsajna ngats'iì xita naxandá-la Cristo. Tà k'oáá xan-nò nga mì koto chiba-la koni s'ín tixan-nò.⁶ Nga kjin ma-nò xi tsibìnè-là kjo'in jè xita jè; jyeé ndaà tjin, ta koma-ne.⁷ I'ndeí, jè xi s'een nga sijchàat'aà-là jé-la; sijetakòn xita jè, mé-ne nga mì kjoba kiyajìn-ne.⁸ K'oáá ma-ne nga bìtsi'bà-nò nga ndaà jchibàya-nò nga ijngoò k'a titsjacha xita jè.⁹ Tikoá koií xá kiskii-nò it'aà ts'e kjoa koi, mejèn-na skot'aà-nò, a kixii kjoa nga ma-nò nìkitasòn yije.¹⁰ Jè xita xi jñò nìchàat'aà-la jé-la, tikoáá 'an sìjchàat'aà-la. Tsà mochjeén-né nga 'an sìjchàat'aà-la xita jè, 'an jyeé kisijchàat'aà-la xi kjondaá tsajòn kò tíbeè Cristo.¹¹ Mé-ne jè xita neíi mìkii koma jè sìikijne-ná, nga jyeé ndaà 'yaá kjoamaña-la kós'ín síxá.

Kó komà-la Pablo nga mìkii kisatiikjoò Tito ján Troas

¹² K'e nga ijchoa ján naxandá Troas, nga kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, it'aà ts'e Na'èn-ná kitáx'a'nde-na nga kisixákoáá 'én ndaà-la Nainá.¹³ Tanga mìkii ndaà kis'e-la inima-na nga mìkii kiskaàjñaà jè 'ndsé Tito. K'oáá komà-ne kisikítsajna jña xita xi ya i'nde-la, ikjoàn kiaà ján nangui Macedonia.

Mé kjoa-ne nga jè Pablo tsjá-la kjondaà Nainá

¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá nga it'aà ts'e Cristo fikò-najèn k'e nga okó-lajèn jña xita isò'nde nga jye kisikijne. It'aà tsajèn k'oáá s'ín obísòn kjohítsjeèn-la Nainá xi kos'ín ngaya-la koni jngoò jta-la tsojmì xi 'ño ndaà jne, mé-ne nga skoe-ne jña xita nita ñánda-ne nga titsajna.¹⁵ It'aà tsajèn k'oáá s'ín ngaya-la koni nì'ndi-la chrjongó-la Nainá, k'e nga jè Cristo tsját'aà-la Nainá. K'oáá s'ín bijchókajìn-la jña xita xi bitjokajìn kjo'in kò xita xi chija.¹⁶ It'aà ts'e jña xita xi chija, [k'e nga beè-najèn nga bènojmiya-jèn 'én-la Nainá], k'oáá s'ín ch'o jne-la koni jngoò jta xi sík'en-ná. Tanga jña xita xi bitjokajìn kjo'in, k'oáá s'ín ndaà jne-la koni jngoò jta xi síkijnakon-ná. It'aà ts'e xá koi, nijngoò xita chikjoa-la nga síkitasòn xi ta kjohítsjeèn ts'e.¹⁷ Ngajèn, mìkii k'oas'ín 'nè-jèn koni s'ín xita xi kjeíi xi chjaya 'én-la Nainá nga ton síkijne. Ngajèn, 'én kixii nokjoà-jèn. Nainá tíbeè-ne nga jè kisikasén-najèn kò nga 'ño ts'e Cristo-né nga nokjoàya-jèn, nga jè Cristo titsajnao-jèn.

3

Xá-la Nainá xi kjoa xitse

¹ K'e nga k'oa'mì-nòjen kjoa koi, ɔa bít's'ia ijngoò k'a-jen nga ndaà níkít'sajna-jen yijo-najen? Jñò, ɔa k'oaá s'ín níkít'sjeèn nga mìkìl tjí'nde-na nga ma sìxá tsà tsjìn-na xojon xi jñò k'oi-ná, o xi k'ejí xítà tsjá-na koni s'ín síjé xítà xi k'ejí? ² Majìn, jñò sobà-nò xi xojon-najen ma xi tíjìn jìjìn inìma-najen. Ngats'ìi xítà beè-né koa bíxkejìin-né. ³ K'oaá s'ín ndaà 'ya-jen nga jñò-nò xi koni xojon-la Cristo xi it'aà tsajen kitjei. Jngoò xojon carta xi mìtsà tinta kitjei-ne; koó Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnakon kitjei-ne; mìtsà ndajo kitjeit'aà; yaá kitjeit'aà yijo inìma-la xítà.

⁴ Kjoa koi, k'oaá s'ín makixiya nga it'aà ts'e Cristo mokjeiín-najen it'aà ts'e Nainá. ⁵ Xi ta nga'ño tsajen tsjìn-najen kjohít'sjeèn mé xi s'en-jen. Tanga jè Nainá tsjá-najen kjohít'sjeèn k'e nga mé xi 'nè-jen. ⁶ Jè Nainá tsjá-najen kjohít'sjeèn nga chí'nda-la ma-jen mé-ne nga koma kíno'kjoaya-najen it'aà ts'e kjondaà xitse xi Nainá tsibíndaàjìin-ko jñà xítà. Mìtsà kjoa ts'e kjotíxoma xi xojon tjit'aà, ts'eé Inìma Tsjeè-la Nainá. Jè kjoa xi ts'e kjotíxoma sík'en-ná nga nguixkon Nainá, tanga jè Inìma Tsjeè-la Nainá síkíjnakon-ná.

⁷ Jè kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés xi ndajo kitjeit'aà, kjoa biyaà j'ìiko. Tanga k'e nga sa kitjoé itjòn-la kjotíxoma jè, k'oaá s'ín ki'ya-la kjoa jeya-la Nainá. Jè Moisés, k'e nga j'ìi-ne nga kii mìjìn-jno nindoò, jñà xítà Israel mìkìl komà kiskoò'an Moisés nga 'ño ote ni'ín kji isén-la; tanga xi komà iskan, chaán kichijà xi ote kji isén-la. Tsà k'oaá s'ín kis'e-la kjoajeya, jè kjoa xi tíjè-la nga chíja, ⁸ isa jeya tíjìn kjondaà xitse xi tsjá-ná Nainá k'e nga tsjá-ná Inìma Tsjeè-la. ⁹ Nga jeya j'ìi jè kjotíxoma xi kjoa biyaà tsibínè-ná, isaá 'ño jeya kítasòn 'én xi nokjoàya-jen nga xítà kixi síkít'sajna-ná Nainá. ¹⁰ Nas'ín 'ño kis'e-la kjoa jeya jè kjotíxoma xi jye tsato, tanga mìkìl mangásòn-ko jè kjoajeya xi tíjìn-la kjondaà xitse; isaá 'ño jeya tíjna. ¹¹ Tsà jè kjoa xi tíchijangui kis'e-la kjoa jeya, isaá jeya tíjìn kjoa xitse xi mì tí kii chíja-ne nítà kjé-ne.

¹² Nga tíjngoò takòn-jen nga titsachiñá-lajen kjoa koi, k'oaá ma-ne nga mìkìl ma-sobà-najen nga nokjoá-jen. ¹³ Mìtsà k'oaá s'ín 'nè-jen koni kis'ìin Moisés nga níkje tsibíjtsa isén-la, mé-ne nga jñà xítà Israel mìkìl komà kiskoò'an-ne nga jye tíchijangui xi ote kji isén-la. ¹⁴ Tanga jñà xítà Israel kjòtájàjìin kjohít'sjeèn-la. Skanda nàchrjein i'ndeí, k'e nga bíxkejìin Xojon-la Nainá xi tjit'aà kjoa jchínga xi tsibíndaàjìin-ko xítà, tákó k'oaá s'ín ma-la koni tsà níkje xoba kíjtsa kjohít'sjeèn-la. Ta jngoó it'aà ts'e Cristo koma tjáxìn níkje jè. ¹⁵ Skanda nàchrjein i'ndeí, jñà xítà Israel, k'e nga bíxkejìin xojon xi kiskii Moisés, tákó k'oaá s'ín ma-la koni tsà níkje xoba tíjtsa'ma kjohít'sjeèn-la. ¹⁶ Tanga k'e nga jngoò xítà síkjahatjìya-la kjohít'sjeèn-la nga fit'aà-la Na'èn-ná xi otíxoma-ná, tjáxìn-la níkje xoba xi tíjtsa'ma kjohít'sjeèn-la. ¹⁷ Nga jè Na'èn-ná, jè sobà-né xi Inìma Tsjeè-la Nainá. Ya ñánda tíjna Inìma-la Na'èn-ná, jñà xítà títsajnadejí-né kjoa ts'e kjotíxoma. ¹⁸ Ngats'iaá jñà mì tí níkje xoba tíjtsa'ma-ne kjohít'sjeèn-ná. It'aà tsaján k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò chítsín xi ma chítsejèn-yá xi okó kjoa jeya-la Na'èn-ná. Kjit'aà nàchrjein isa jeya tíhotsejèn koni kji Na'èn-ná nga jè Inìma Tsjeè-la tísíkatjìya-ná.

4

Kó s'ín síhiseèn-ná jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹ Koi kjoa-la ngajen, mìkìl mahindaà inìma-najen nga jè Na'èn-ná kjòhìmakeè-najen nga xá ts'e kísingatsja-najen. ² Jyéé kichjaàxìn-jen jñà kjoa ch'o xi tíj'ma, xi sísobà-najen; mìkìl chonachan-jen, nì mìkìl níkatjìya-lajen 'én-la Nainá. Nguì 'én kixi bènojímí-jen, mejèn-najen nga nguixkon Nainá ngats'ìi xítà kàteèxkon kjohít'sjeèn-najen kós'ín 'nè-jen. ³ Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nokjoàya-jen, jñà xítà xi ya tíchijajìin kjoa ts'e jé-la, ta jñà-né xi tíjtsa'ma kjohít'sjeèn-la nga mìkìl fìya-la. ⁴ Jè xítà nejí xi tíhotíxoma-la isò'nde nàchrjein i'ndeí, xi kós'ín tíjna koni tsà nainá, jé bíchjoà xkon jñà xítà xi

mìkìl mokjeiín-la ìt'aà ts'e Cristo; nga jè bíjñò kjohítsjeèn-la, mé-ne nga mìkìl skoe-ne kjoahiseèn-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'ñó jeya tǐjna, nga jè Cristo xi okó kó kǐ xi ngui jè sobà Nainá. ⁵ Ngajen, mìtsà tà ìt'aà tsajen nokjoà-jen k'e nga bènojmiya-jen 'én-la Nainá; ìt'aà ts'eé Jesucristo nokjoà-jen nga jè xi otíxoma-ná. Ngajen, tà chí'ndaá ma-jen nga ngajen nixá-nòjen, koií-né nga matsjacha-jen Jesús. ⁶ Nainá, jè xi kitsò nga jè ni'ín kàtasíhiseèn ì'nde ñánda jñò choòn, tǐjè-né xi kisíhiseèn ijìin inima-najen, mé-ne jñà xǐta xi kj'eíi kohiseèn-la nga skoeǵkon kjoa jeya-la Nainá koni s'ín 'ya-la ts'e Cristo.

Mé-ne tǐjngoò-ne takoán nas'ín kjo'in tǐtsaníkǐjaán

⁷ Kǐjondaà jè xi 'ñó tse chí-la, yaá tǐjìin yijo-najen. Tanga yijo-najen k'oaá s'ín ngaya-la koni tǐjǐ ni'nde. Jè Nainá k'oaá s'ín kis'ìin mé-ne nga 'ya-la nga jè nga'ñó xi 'ñó ndaá tísíxájiin yijo-najen, ìt'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìtsà ìt'aà tsajen nchrobá-ne. ⁸ 'Ñó kǐjìin ma-ne kjoa xi tǐjín-najen, tanga maá kǐtjokàjiin-jen. Tǐjín kjoa xi makájno-najen, tanga mìkìl mahindaà-jen. ⁹ Fǐtǐjngui kondraá-najen xǐta, tanga Nainá mìkìl tsjeiin takòn-najen; jñà xǐta beètoòn-najen, tanga mìkìl chíkjoa-la nga síkjehesòn-najen. ¹⁰ Nǐta ñánda-ne nga onguí-jen, kǐjít'aà nàchrjein mejèn-la sìk'en-najen xǐta koni s'ín komàt'in Jesús; tanga jè Nainá, jè xi mejèn-la nga ìt'aà tsajen kàta'ya-la nga jè Jesús xi tísíkjǐnakon-najen. ¹¹ Ngajen xi tǐtsajnakon-jen, kǐjít'aà nàchrjein tǐjnat'aà chrañà-najen kjoabiyaá xi jè ngatǐ-la Jesús, mé-ne jè yijo-najen xi ma biyaá jcha-la kjoabinachon ts'e Jesús. ¹² Ngajen, kjo'íin tǐtsaníkǐjeiín-jen skanda mejèn-la xǐta sìk'en-najen, tanga jñò kjoabinachon tísakó-nò.

¹³ K'oaá s'ín tǐchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Mokjeiín-na k'oaá ma-ne nga kichjà.” Ngajen, k'oaá tǐs'ín tǐjín inima-najen ìt'aà ts'e 'én xi mokjeiín-najen, k'oaá ma-ne nga nokjoá-jen. ¹⁴ Jè Nainá xi kisíkǐjaáya-la Nà'èn-ná Jesús ìt'aà ts'e kjoabiyaá, 'ya-nájen nga tǐkjoá kǐjchò nàchrjein nga sìkǐjaáya-najen koni s'ín jaáya-la Jesús. Ikjoàn ngats'iaá kǐjiko-ná ya nguixkon Nainá. ¹⁵ Ngats'ii kjoa koi, kǐjondaà tsajòn-nò, mé-ne isa kǐjìin koma-ne xǐta xi tjoé-la kǐjondaà-la Nainá, nga tǐkjoa isa jeya kǐjna Nainá nga kǐjìin ma xǐta xi tsjá-la kǐjondaà.

¹⁶ K'oaá ma-ne mìkìl mahindaà inima-najen; kixǐf kjoa yijo-najen tǐfehenguí-né; tanga Nainá, nàchrjein nchijòn tísíxǐtseya inima-najen. ¹⁷ Jè kjo'in xi nìkǐjeiín-jen ì isò'nde, tà chibaá tǐjín. Tà jngoò tǐjò oto. Tanga yaá sakó-najen kǐjondaà xi isa jeya tǐjín xi mìkìl fehet'aà nǐta kjé-ne. ¹⁸ Nga mìtsà jñà chǐtsejèn-lajen kjoa xi tǐjín isò'nde xi tsejèn, jñà chǐtsejèn-lajen xi mìkìl tsejèn xi ts'e Nainá. Kjoa xi tǐma ì isò'nde, kjoehet'aà-né, tanga jñà kjoa xi mìkìl tsejèn, mìkìl kjoehet'aà nǐta kjé-ne.

5

Ni'ya xi tǐjindaà-la Nainá ján ngajmii

¹ Yijo-ná k'oaá s'ín ngaya-la koni ni'ya xi tǐjín ì ìt'aà nangui xi chiba nàchrjein ma-la nga bixòña. Tsà kixòña ni'ya jè, Nainá tǐjindaà jngoò-la ni'ya ján ngajmii, xi tǐjna nǐta kjé-ne, nga mìtsà tsja xǐta kisindaà-ne. ² K'oaá ma-ne nga imaá fahatse-la inima-ná ì isò'nde nga jè xi mejèn-ná nga nǐton kǐtsajnyaa ni'ya-ná ján ngajmii. ³ Nas'ín sijna yijo-ná xi tsjach'á ì'nde, Nainá tsjá ìjngoò-ná xi yijo xǐtse. Jè inima-ná mìtsà chíja, yijo xǐtseé koma. ⁴ K'e nga tákó tǐjnakon yijo-ná koni jngoò ni'ya xi ma bixòña, imaá fahatse-ná, maba-ná, mìkìl tsò takoán nga nìkǐjna ni'ya-ná. Majìin-ná nga tǐjxìn-ná ni'ya jè, jè xi mejèn-ná nga kàtaxǐtseya yijo-ná mé-ne nga yijo-ná xi ma biyaá jngoò k'aá jchija nga jè kjoabinachon sìkǐjne-la. ⁵ Jè Nainá xi xó k'oas'ín tsibíndaà-ná kǐ kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la mé-ne tǐjǐkixǐ-ne kjoa nga iskan tsjá yije-ná koni s'ín kitsjaà tso'ba.

⁶ Kǐjít'aá nàchrjein k'oas'ín tǐjngoò takoán ìt'aà ts'e Nainá kǐ k'oaá s'ín tǐjìin-ná, k'e nga tákó tǐjnakon yijo-ná ì ìt'aà nangui koni jngoò ni'ya ñánda tǐtsajnaá, kǐjìin tǐtsajna-lá ni'ya-la Nà'èn-ná ján ngajmii. ⁷ K'oaá s'ín tǐtsanjchá yijo-ná koni s'ín mokjeiín-ná ìt'aà

ts'e Nainá, mì k'oaá s'ín mochjeén nga kos'ín sijchá yijo-ná koni s'ín beè xkoaán. ⁸ Tíjngò takoán it'aà ts'e Nainá, isaá-la ndaà tjín tsà s'íkijnaá yijo-ná, mé-ne nga ján k'itsajnaakoá Nā'èn-ná ngajmì. ⁹ Koií kjoa-la nga ndaà s'ikitasoán koni s'ín sasén-la Nā'èn-ná, a j t'itsajnaá it'aà nangui a xi ján t'itsajnaá ján ngajmì. ¹⁰ Mochjeén-né nga ngats'iaá k'ijchoaá nguixkon ñánda tíhotíxoma Cristo nga k'oi-lá kindá nga jngò jngoaá; tjoé-ná chjí-ná mé kjoa xi ki'né nga t'itsajnaá isò'nde, a ndaà ki'né, o xi ch'o ki'né.

'Én xi tsjá kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá

¹¹ Nga yaxkón-jen Nainá koni s'ín ok'in-la, k'oaá ma-ne bènojímí-lajen xita xi kj'eíí, mé-ne k'okjeíin-la it'aà ts'e Cristo. Nga nguixkon Nainá ndaà beèxkon-najen nga ndaà 'nè-jen, 'an k'oaá t'is'ín mejèn-na nga t'ikoa jñò jyeé ndaà yaxkon-nájen. ¹² Mitsà 'mì-nòjen nga t'ijin ndaà n'ík'itsajna-nájen yijo-najen tanga jè xi mejèn-najen nga tsja kátama-nò it'aà tsajen, mé-ne koma k'inókjoa-là jña xita xi t'ijña ndaà s'ík'itsajna-ne yijo-la koni s'ín tsejèn-la, tanga jè inima-la mikì ndaà s'ík'inda. ¹³ Tsà ská-najen, koi-né nga Nainá nixá-lajen, tsà ndaà tjín k'johítsjeèn-najen, k'jondaà tsajòn-nò nga jñò nixá-nòjen. ¹⁴ Jè kjoatjòcha-la Cristo jè kitsobà'ñó-najen nga ma fikó-najen koni s'ín mejèn-la, k'oaá tjín k'johítsjeèn xi k'jochiya-najen nga jngò xita k'en ngajo-la ngats'ìi xita xi tjín isò'nde, k'oaá komà-ne nga ngats'ìi xita k'en. ¹⁵ Jè Cristo k'en ngajo-la ngats'ìi xita xi tjín isò'nde, mé-ne jña xita xi t'itsajnakon mì t'ij k'oaá s'ín s'ijchá-ne yijo-la koni s'ín mejèn-la yijo-la. K'oaá s'ín s'ijchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Cristo nga jè k'en ngajo-la koa jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá.

¹⁶ I'ndeí mì t'ij k'ias'ín n'ík'itsjeèn-najen it'aà ts'e xita xi kj'eíí kós'ín tsejèn, kó kjoàn, koni s'ín s'ín jña xita isò'nde. K'e nga sa ítjòn k'oaá s'ín kin'ík'itsjeèn-jen, jè Cristo, tsà taxki xita isò'nde-nè. Tanga i'ndeí mì t'ij k'oaá s'ín n'ík'itsjeèn-najen. ¹⁷ Jngò xita, k'e nga Cristo t'ijnako, xita xitse-né it'aà ts'e Nainá. Jè kjoa jchínga jyeé tsato, jyeé k'jòxitseya yije.

¹⁸ Ngats'ìi kjoa koi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, nga it'aà ts'e Cristo kichibàndaà-ná ko Nainá. Ko jè Nainá kitsjaà-najen xá nga koma k'enojmí-jen kós'ín kjoóndaà-ne xita ko Nainá. ¹⁹ It'aà ts'e Cristo kisixá Nainá nga kis'ikjoóndaà-ne xita isò'nde. Mì t'ij k'ij kindá kis'ìin-ne jé-la jña xita. Ko kitsjaà-najen xá nga bènojímí-jen kós'ín ma nga chibàndaà-ná ko Nainá. ²⁰ K'oaá ma-ne ngajen s'ikasén-najen Cristo nga nokjoa ngajo-lajen. K'oaá ngaya-la koni tsà jè Nainá t'íb'itsi'ba-nò. It'aà ts'e Cristo b'itsi'ba-nòjen: jchibàndaàko-nò Nainá. ²¹ Cristo, mìtsà jé tsohótsji; tanga xi k'jondaà tsaján, Nainá, jé tsohónè yije-la ngats'ìi jé xi tjín isò'nde, mé-ne it'aà ts'e Cristo, xita kixi komaá nga jè Nainá s'ìkixiya-ná.

6

¹ Ngajen, xi Nainá nixát'aà-lajen, b'itsi'ba-nòjen, k'jondaà xi tsjá-nò Nainá, ndaà t'ikjeén.

² Nga jè Nainá, k'oaá tsò:

Ki'nchrè-lè k'e nga ndaà chiba-la k'jòchjeén-lè k'jondaà-na,

tsohós'ikoó-lè, jè nachrjein k'e nga tíchiñá-la nga k'itjoiin kjo'in.

I'ndeí, jñò, ndaà t'iná'yaá. Jyeé ijchò nachrjein ts'e k'jondaà-la Nainá nga k'itjokajñò kjo'in.

³ Nímé kjoa xi ch'o 'nè-jen xi s'ík'its'ón-jìin-la xita xi kj'eíí, mé-ne jè xá-la Nainá xi j'in t'itsa'nè-jen mì yá xi ch'o k'ichajno-la. ⁴ Nita mé kjoa xi 'nè-jen, ndaá onguiko-jen yijo-najen mé-ne jña xita skoe-ne nga ch'inda-la Nainá 'mì-najen, nga 'ñó tjín-najen kjoatsetakòn, 'ñó ndaà ch'ikjoako-najen kjoa ts'e kjo'in, ko t'ichijat'aà-najen mé tsojmì xi kochjeén-najen, koa ch'já tíma-najen kjoa xi t'ihotojìin-jen, ⁵ nga t'isat'é-najen, nga ndayá t'ín'ikjas'en-najen, nga ngajen binchaàtsji-lajen kjoasi naxandá, nga 'ñó nixá-jen, ko mikì tsafé-jen, skanda bitsajna k'inchrá-nájen. ⁶ Tanga nguì tsejé t'itsanijchá-jen yijo-najen; ndaá machiya-najen nita mé kjoa-ne; tjín-najen kjoatsetakòn ko k'jondaà it'aà ts'e xita; ko jè Inima Tsjeè-la Nainá t'isixájiin inima-najen; ko nguì koó inima-najen nga tjín-najen kjoatjòcha. ⁷ Bènojímí-jen 'én xi kixi tjín. Tjín-najen nga'ñó-la Nainá. Jña kjoa kixi xi

'nè-jen, k'oaá ngaya-la koni jñà kicha xi ko ngaskón ko kixi mochjeén. ⁸ Tjín xita xi beèxkón-najen, tikoá tjín xi mikii beèxkón-najen. Sakoá ndaà chja it'aà tsajen, sakoá majin. Tjín i'nga xi xita ndiso tsò-najen tanga ngajen 'én kixi nokjoá-jen. ⁹ Tjín i'nga xi k'oas'ín síko-najen koni tsà mikii beèxkon-najen, tanga tjín xi beèxkon-najen. K'oaá s'ín beèhikon-najen koni tsà jyeé k'en-jen, tanga titsajnakon-nájen. Tsjá-najen kjo'in jñà xita tanga mikii biyaà-jen. ¹⁰ K'oaá s'ín ko'an-najen koni tsà ba tjín-najen, tanga ngajen tsja tjín-najen. Tsò-najen nga xita ima-né, tanga it'aà tsajen, kjín jchán xita tísakó-la kjondaà ts'e inima-la. Nimé xi tjín-najen, tanga nguixkon Nainá, tjín yijeé-najen nita mé-ne.

¹¹ Jñò 'ndsee xi Corinto tsajón, jyeé kinokjoá kixi-nòjen; nguì koó inima-najen matsjacha-nòjen. ¹² Ngajen, mìtsà bìxkon-nòjen kó tsò kjohítsjeèn-la inima-najen, jñò-nó xi bìxkoòn kó tsò kjohítsjeèn-la inima-nò. ¹³ K'oaá s'ín chjà-nò koni tsà ixti-na xan-nò, jñò, k'oaá tís'ín t'een koni s'ín 'nè-jen, nga ko inima-nò titsjacha-nájen.

Tinchat'aaxin-là kjoa ts'e jé

¹⁴ Jñò, xi mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo, kì jñà xita xi mikii mokjeiin-la nìngàsòn-ko kjohítsjeèn-nò. ¿A komaá kongàsòn-ko jngoò xita xi tjín-la okixi ko jngoò xi tsjin-la okixi-la Nainá? ¿A komaá ya kitsajnajñaá ñánda jñò choòn nga tjín kjoa iseèn? ¹⁵ ¿A komaá ndaà kjiko xíkjin, jè Cristo ko xita neii? Tikoá mikii koma ndaà kjiko xíkjin jngoò xita xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo ko jngoò xi mikii mokjeiin-la. ¹⁶ Mikii koma ya sijnya ni'ya ingo-la Nainá jñà xkósòn xi nainá tsò-la xita. Nga jñá-ná xi 'mì-ná ni'ya ingo-la Nainá xi tjínakon. Koni s'ín kitsò Nainá it'aà ts'e xita xi mokjeiin-la, tsò-né:

'An, yaá kótijnakoá naxandá-na, tikoá yaá kojmejiin-la.

'An-ná xi Nainá kitsò-na koa jñà koma xita naxandá-na.

¹⁷ Nainá k'oaá kitsò nga kiichjajiin-la xita naxandá-la:

Titjokàjiin-là jñà xita xi mikii mokjeiin-la it'aà ts'an,

koa tinchat'aaxin-là.

Nimé kjoa chingàjñò xi tjé tjín nga nguixkoaàn,

mé-ne nga 'an koma skoétjò-nò.

¹⁸ 'An-ná xi skoétjò-nò koni jngoò Na'èn,

jñò koma ndí ixti x'in-na ko ndí ixti íchjin-na,

k'oaá tsò Na'èn-ná xi ta jè tajngoò xi 'ño tse nga'ño tjín-la.

7

¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'oaá tjín kjondaà xi tsjá-ná Nainá koni s'ín kitsjaà tso'ba. K'oaá ma-ne kinchat'aaxin-là ngats'ii kjoa xi tjé tjín xi síkits'on yijo-ná ko inima-ná, mé-ne tsjeè kitsajnaá nga nguixkon Nainá. Ndaà jchaxkoán Nainá mé-ne nga kjit'aà nachrjein isa tsjeè sijchá yijo-ná.

Mé-ne tsja ma-la Pablo kjoa xi s'ín xita Corinto

² Chjoétjò-nájen nga ko inima-nò. Ngajen, niyá xita xi ch'o niko-jen; ni saá yá xita níki'on-jen, ni saá jngoò xita chonachan-lajen. ³ K'e nga k'oas'ín tixan-nò, mìtsà mé kjoa xi ch'o tjín tihonè-nò; jyeé k'oa kixan-nò nga sa ítjón, kjit'aá nachrjein nga matsjacha-nòjen, nas'ín kiyá ko tsà titsajnaoáan, koó inima-najen nga matsjacha-nòjen. ⁴ Nguì 'én kixi xi tichjako-nò; 'ño matsja-la inima-na it'aà tsajón. 'Ñó tjín-na kjojetakón ko taxki tsjaá ma-la inima-na, nas'ín tse kjo'in tjín-najen.

⁵ K'e nga j'ii-jen i nangui Macedonia, nimé xi komà kinikáya-jen. 'Ñó kinikájno-jen; xki xi ján kis'e-najen kjoasii, koa ya jiin inima-najen 'ño kisinchaàxkón. ⁶ Tanga Nainá síjehikon-né xita xi indaà tjín ikon; kisijehikón-najen k'e nga j'ii Tito. ⁷ Mìtsà tà koi kjoa-la nga j'ii Tito, jè-né nga jè, tikoá tsja tjín-la xi it'aà tsajón. Tsibénajmí-najen nga jñò, 'ño mejèn-nò nga jchaxkon-nájen. K'oaá ti kitsò-najen nga ba titsajnaá koa makájno-nò it'aà ts'an. K'e nga ki'nchrè 'én koi, 'an, isaá ndaà kjòtsja-na.

8 Jñò, nas'ín tà kjoaba tsohotsji-nò k'e nga kisikasén íjtòn-nò xojon, i'ndeì, mì tì kii tìsikájno-na. Nga sà íjtòn kisikájnoa nga kisikasén jngoò-nò xojon, koií kjoa-là nga kisibaá chiba nachrjein-nò. 9 Tanga i'ndeì, matsja-là inima-na, mìtsà koi nga kjoaba kis'e-nò kjoa ts'e xojon, koi-né nga it'aà ts'e Nainá kinikájno jé-nò nga mì tì jé chinchaaàtsji-nò. Jñò, k'oaá s'ín kjòba-nò koni s'ín mejèn-là Nainá. K'oaá ma-ne nga nimé kjoa ch'o kisakò-nò it'aà tsajen. 10 Jè kjoaba xi s'e-ná koni s'ín mejèn-là Nainá, jè síxájiin inima-ná nga níkájnoaá jé-ná nga mì tì jé binchaàtsji-ná mé-ne nga koma kitjokàjñaá kjo'in; kò mìtsà mé xi iskan síkájnoaá. Tanga jè kjoaba xi tsjá-ná isò'nde nga mìkii mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè síxájiin inima-ná nga kjoa biyaá fiko-ná. 11 Tanga tikítsjeèn ngats'ì kjondaà xi ki'nè ta koi kjoa-là nga kjoaba kisakò-nò it'aà ts'e Nainá. I'ndeì titsajnandaà-nò nga s'een kjoa xi tjínè-nò nga síkitasòn; k'oaá s'ín titsahokoò yijo-nò nga nimé jé tjín-nò; majticha-nò kjoa ts'e jé; i'ndeì tsakjoòn-chaà Nainá; mejèn-nò nga jchaxkon-ná; makájnoó-nò it'aà ts'an; k'oaá komà-ne nga kits'ì-là kjo'in jè xita xi tsohótsji jé. Ngats'ì kjoa koi koni s'ín ki'nè, k'oaá s'ín 'ya-là nga mìtsà ngats'ioò tjín-nò jé. 12 An, koni s'ín kiskii-nò xojon carta xi kisikasén-nò, mìtsà jè tìsikítsjeèn it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé; ni mìtsà it'aà ts'e xita xi kitsi'on kisikasén-nò xojon. Jè-né nga tijñò ki'ya-nò nga nguixkon Nainá nga kixií kjoa nga tjòcha 'ya-nájen. 13 Maje takòn-nájen ngats'ì kjoa xi ki'nè.

Mìtsà ta koií kjoa-là nga maje takòn-jen it'aà ts'e kjoa koi; isa 'ñó matsja-najen nga ki'ya-jen Tito nga 'ñó tsja tjín-là, koií kjoa-là nga ngats'ioò kinìtsjakoo. 14 An, jyeé kos'ín ndaà kisikítsajna-nò nga nguixkon Tito koni kixan-là. Jñò, nimé kjoa tjín xi ch'o kinikájna-ná. Koni s'ín nga ngats'ì 'én xi ki'mì-nòjen, nguì 'én kixi-né, k'oaá tìs'ín kixi itjo koni tsò 'én xi kixan-là Tito nga ndaà kisikítsajna-nò. 15 Tito, isaá 'ñó ndaà matsjakeè-nò k'e nga bítsjeèn-là nga ngats'ioò ndaà kinikitasòn-là kò ndaà kichjoétjò k'e nga ijchòkon-nò, koa 'ñó ndaà kiyaxkón. 16 I'ndeì, it'aà tsajòn ma'ñót'aà takoàn nita mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne nga matsja-là inima-na.

8

Mé kjoa-ne nga ton maxkó-ne

1 Ndí 'ndsè kò tichjaá, mejèn-na nga kàtasijìin-nò kjondaà-là Nainá xi okó jjiin naxandá-là Cristo xi titsajna ya nangui Macedonia. 2 Nas'ín 'ñó tse kjo'in nchihotojiin tikoá tí'ya-là nga 'ñó matsja-là. Nas'ín 'ñó xita ima, jña tsojmì xi tsjá kjotjò-là Nainá, koó inima-là tsjá koni tsà 'ñó xita nchiná. 3 An, tíbe-ná nga koó kjotsja-là tsjá ton xi kjotjò ts'e Nainá koni kji bijchó nga'ñó-là, saá k'oaá skanda tsjásòn-né koni kji bijchó nga'ñó-là. 4 Jña xita koi, 'ñó tsibítsi'ba-najen nga mejèn-là nga tikoá síikasén-là ton kjotjò jña xita naxandá-là Cristo jè i'nde ñánda kochjeén-là. 5 Jña xita koi, isaá tsato kitsjaà koni s'ín titsachiñá-lajen. Íjtòn nangui kisikítsajna-là Nainá inima-là, ikjoàn, k'oaá ti s'ín kis'ìin it'aà tsajen koni s'ín mejèn-là Nainá. 6 K'oaá ma-ne bítsi'ba-lajen Tito koni s'ín tsibíts'iako xá xi kitjóé-là k'e nga sà íjtòn, k'oaá tìs'ín kàtasíkjehet'aà-ne nga kàtíxkó ton kjotjò xi jñò 'bioò. 7 Tanga jñò, 'ñó ndaà 'nè-nò ngats'ì kjoa xi 'nè nga ndaà mokjeiín-nò, nga ndaà nokjoà, nga ndaà tjín-nò kjoa chjine, nga titsajnandaà nga mejèn-nò síchját'aà nita mé kjoa-ne, nga tjín-nò kjoatjòcha nga it'aà tsajen komà-nò. Koni s'ín 'nè yije kjoa koi, k'oaá tìs'ín tikatonè-là jè kjotjò xi 'bioò.

8 Mìtsà k'oas'ín tìxan-nò koni tsà jngoò kjotíxoma titsja-nò. Jè xi mejèn-na nga skoeè a nguì kixií kjoa nga tjín-nò kjoatjòcha koni s'ín tjín-là xita xi kj'eij nga titsajnandaà nga tsjá kjotjò-là. 9 Jñò, jyeé 'yaá kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. Xita imaá kis'ìin yijo-là xi kjondaà tsajòn, nas'ín ts'e yije-né ngats'ì tsojmì xi tjín, mé-ne jñò tjoé-nò kjoa nchiná xi tjín-là.

10 Tsjaà jngoò-nò kjohítsjeèn it'aà ts'e kjoa jè. Kochjeén-nò nga ndaà síkitasòn koni s'ín tsibíts'iako jè nó xi tsato nga kits'ioò ton xi kjotjò ts'e Nainá. K'oas'ín ki'nè nga

ko kjotsja-nò kits'ioò. ¹¹ I'ndeì, tákó k'oaá s'ín t'een koni s'ín tsibìts'iakoo. K'oaá s'ín tikjehet'aà koni s'ín kjòmejë-nò nga sa ítjòn. K'oaá kji tjioò koni kji bijchó nga'ñó-nò. ¹² K'e nga jngoò xitá xi tijnandaà nga ko inima-la mejèn-la tsjá, k'oaá kji kàtatsjá koni kji ma xi s'ín, mìtsà tsato tijnjé-la. Nainá mìtsà tsato síjé koni kji ma xi 'nè.

¹³ Mìtsà koi kjoa-la nga kjo'in s'e-nò nga sichját'aà-lá xitá xi kj'eíí, jè-né nga ngásòn ngáya s'e-ná mé xi mochjeén-ná. ¹⁴ I'ndeì, jñà xitá koi, tsjìn-la mé xi mochjeén-la, tanga jñò, tjin-nò. K'e nga kj'eíí nachrjein, jñà xitá koi, s'eé-la mé xi mochjeén-la, ko jñà kosìko-nò k'e nga jñò tsjìn-nò. K'oaá s'ín ngásòn ngáya s'e-ná mé xi kochjeén-ná. ¹⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi kjìn tsibíxkó, nímé tsiningui-la, koa jè xi chiba tsibíxkó, nímé kisichjaat'aà-la.”

Kós'ín komà nga kinikasén Tito ján Corinto

¹⁶ Ndaà chjí-la Nainá nga k'oas'ín tsibíjìn inima-la jè Tito nga tikoa kisikájno ít'aà tsajòn koni s'ín 'an kisikájnoa. ¹⁷ Kixíí kjoa jè Tito kòkjeíin-la koni s'ín tsibit'ín-la; tikoa jè, 'ñò mejèn-la nga kiikon-nò; ikoón xi kitsò nga kjikon-nò.

¹⁸ Jè Tito tífiko jngoò 'ndseé xi ndaà síkijna ngats'ìl xitá naxandá-la Cristo xi tjin nita ñánda-ne; nga jè 'ndseé ndaà chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁹ Mìtsà tà koi kjoa koi, tikoaá jñà naxandá-la Cristo jaàjìn jè 'ndseé nga koahijtako-najen nga onguíko-jen ton kjotjò-la Nainá xi ngajen titsabíxkó-jen mé-ne jè Na'èn-ná jeya kájna, tikoa skoe jñà xitá nga koó inima-najen síchját'aà-lajen xitá. ²⁰ K'oaá ma-ne nga mì yá xitá kichjajno-najen kós'ín kochjeén ton xi tse tímaxkó. ²¹ K'oaá s'ín bìnè-lajen yijo-najen kjoa xi ndaà tjin nga nguixkon Nainá ko tikoa nguixkon xitá.

²² Tito, tikoaá báhijtako ljngoò 'ndsè xi xki xi ján ki'ya-jen nga 'ñò bìnè-la yijo-la nga kjìn xá ma-la. Tjín kixi-né i'ndeì, isaá ndaà bìnè-la yijo-la nga síchját'aà-nò nga isa ndaà beè takòn-nò. ²³ Jè Tito, amigo ts'an-ná nga 'aán síxáko-na xi kjondaà tsajòn. Jñà xitá 'ndseé xi i'nga, jñà naxandá-la Cristo xi tjin nangui Macedonia jñà kisikasén; nga ít'aà ts'e xitá 'ndseé koi, jè Cristo jeya bijna. ²⁴ Takó-là xitá koi kjoatjòcha xi tjin-nò, takó-là kjondaà xi tjin-nò koni s'ín jye okixan-la jñà xitá 'ndseé koi, mé-ne nga skoe-ne jñà naxandá-la Cristo xi i'nga nga kixi kjoa.

9

Mochjeén-né nga sichját'aà-lá xitá-la Cristo xi kj'eíí

¹ Jè kjoa ts'e nga'ñó xi maxkót'aà-la jñà xitá tsjeè-la Nainá xi kochjeén-la jè nga'ñó, mì tì kii mochjeén-ne nga 'an skiì-isa-nò. ² Be-ná nga titsajnandaà nga mejèn-nò síkitasòn. K'oaá xan-la jñà xitá xi nangui Macedonia ts'e nga jñò xi Acaya tsajòn, titsajnandaà-nò skanda jè nó xi tsato nga mejèn-nò síkasén nga'ñó. K'e nga kii'nchré jñà xitá Macedonia koni s'ín tita'nè, kjìn ma-ne xi matsja-la ít'aà tsajòn tikoaá kjòtsja-la nga mejèn-la síichját'aà. ³ Koií xá tsikasén-nò jñà 'ndseé koi, mé-ne 'an mì ch'o kótijna-na tsà koi nachrjein-la tsà ta 'én ndiso koma-ne koni s'ín ndaà síkítsajna-nò ít'aà ts'e kjoa koi, mé-ne jñò titsajnandaà koni s'ín kixan. ⁴ Kós'ín koma-ne tsà koi nachrjein-la kjiko i'nga-na xitá Macedonia. K'e nga kjichò skoe-nò nga kj'eé kii titsajnandaà nga'ñó xi síkasén. Tsà k'oas'ín koma kjoa koi, ngajen kosobá-najen, ko jñò, isaá 'ñó kosobà-anò. Nga ngajen, ít'aà tsajòn 'ñó ndaà níkítsajna-nòjen. ⁵ Koií kjoa-la k'oaá s'ín tsikítsjeèn nga tsibìtsi'ba-la jñà 'ndseé nga kisikasén ítjoàn, mé-ne nga kàtikon-nò koa kàtasíchját'aà-nò nga kàtíxkóko-nò ton kjotjò xi jye k'oas'ín kits'ioò ndsobà, mé-ne k'e nga jye tijnandaà kjotjò-nò jcha-la nga ijìn inima-nò inchrobàjìn-ne; mìtsà kjo'ñó komà-nò.

⁶ Tikítsjeèn jè 'én xi tsò: Jè xi chiba tsojmì bitje, chibaá tsojmì majchá-la; jè xi tse tsojmì bitje, kjìn tsojmì majchá-la. ⁷ Nga jngoò ljngoò, k'oaá kji kàtatsjá koni kji kosòn-la inima-la. Mìtsà ko kjoba-la nga tsjá, nì mìtsà kjo'ñó koma-la, nga Nainá tsjakeè-né xi ko kjotsja-la tsjá. ⁸ Nainá koma-la tsjá yije-nò kjondaà xi tjin-la, mé-ne nga kjit'aà nachrjein s'e yije-nò

xi mochjeén-nò, skanda kininguú-nò mé-ne koma s'ichjât'aà ts'e xá xi ndaà tjín. ⁹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Kisika'bí-la xita ima nga kitsjaà-la mé xi mochjeén-la.

Kjoakixi-la, mìkiì kjoehet'aà nita kjé-ne.

¹⁰ Nainá tsjá tje-la tsojmì xi sitje, tikoá tsjá tsojmì xi chineé. Tsjá yije-nò xi mochjeén-nò nga kítjee; tikoáá síchá tsojmì xi bitjee. Kjìn skoya kjondaà sakò-nò k'e nga kò kjoakixi-nò 'bioò kjotjò-nò. ¹¹ Jñò, s'e yije-nò ngats'ì kjoa nchiná xi tjín, mé-ne nga kò kjondaà-nò ma s'ichjât'aà-là xita xi kj'eíí, nga sikasén-là kjotjò xi ngajen onguíko-jen. K'e nga tjoé-la jñà xita 'ndseé, tsjá-la kjondaà Nainá. ¹² Jñà tsojmì kjotjò xi titsanikasén-là jñà xita 'ndseé, mìtsà ta koi kjoa-la nga kochjât'aà-la mé xi chija-la, tikoá koií-né nga isa kjìn koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá. ¹³ Jñà xita koi, k'e nga tjoé-la tsojmì kjotjò, jeya s'ikíjna Nainá. K'oaá s'ín skoe-ne nga kixíí kjoa nga jñò nìkitasòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín mokjeiín-nò. Jñà xita koi skoe'xkón Nainá it'aà ts'e tsojmì kjotjò xi 'biì-là kò xi 'biì-là jñà xita xi kj'eíí. ¹⁴ Koó inima-la kichjât'aà-la Nainá it'aà tsajòn, nga 'ñó tse kjondaà tísakó-nò xi tsjá-nò Nainá. ¹⁵ ;Ndaà chjí-la Nainá nga 'ñó tse kjondaà tsjá-ná, skanda tsjín-ná 'én kós'ín k'oi-lá kjondaà!

10

Kó tsò Pablo nga chjatjì xá-la nga chi'nda-la ma Cristo

¹ 'An xi Pablo 'mì-na, bìtsi'bà-nò it'aà ts'e Cristo xi tjín-la kjondaà, kò xi indaà tíjna inima-la. Tjín xita xi tsò-na nga ima kjoa xó s'iaàn k'e nga ya tíjnajiìn-nò, kò 'ñó xó ts'en s'iaàn k'e nga kjìin tíjnaa. ² Tikoá bìtsi'bà-nò k'e nga kjíkon-nò, jñò, ítjòn jchibàya-nò kjoa xi tjín-nò, mé-ne k'e nga kijchoa, kì kii bìnè-nájen nga 'ñó kichjakoáa jñà xita xi k'oas'ín nchitsò nga k'oaá s'ín tisa'nè-jen koni s'ín xi taxkí xita isò'nde. Tanga 'an, tíjna ndaà-ná nga kojtkoáa jñà xita xi chjajno-najen. ³ Kixíí kjoa nga xita isò'nde 'mì-najen, tanga mì k'oas'ín bixkán-jen koni s'ín kjaán jñà xi taxkí xita isò'nde. ⁴ Kichá xi nìkjeén-jen, mìtsà kichá ts'e isò'nde. Nga'ñó ts'e Nainá-né xi ma-la síkixòña nga'ñó-la xita nejí xi bíchjoà ikòn-la 'én-la Nainá. ⁵ Nìkixòña-nájen ngats'ì kjohítsjeèn xi ch'o tjín kò kjoa 'nga takòn xi kondra ts'e kjoachjine-la Nainá. Ndobà'ñó-nájen ngats'ì kjohítsjeèn mé-ne koma kítasòn-la Cristo koni s'ín mejèn-la. ⁶ Titsajnaandaà-nájen nga k'oi-lajen kjo'in xita nita mé kjoa-ne xi mìkiì ndaà bitasòn-la, k'e nga jye jchà-la nga jñò kixí nìkitasòn.

⁷ Jñò, tà k'oaá s'ín chitsejèn-là koni s'ín 'ya-la jñà xita. Tsà tjín i'nga xita xi tsò-la yijo-la nga jè Cristo kisisasén, ndaà kàtasíkítsjeèn, tikoá ngajen jè sobà Cristo kisisasén-najen. ⁸ Mìkiì masobà-na nga ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjotíxoma xi kisingatsja-najen Cristo mé-ne koma s'ichjât'aà-nò nga isa 'ñó kítsajnaà; kò mìtsà koi-ne nga 'an sik-its'ón-jìin-nò. ⁹ Majìn-na nga k'oas'ín síkítsjeèn nga 'an mejèn-na binchaxkón-nò k'e nga xojon tísikasén-nò. ¹⁰ Tjín i'nga xita xi tsò: "Xojon-la, 'ñó jchán tjín, 'ñó tíchja, tanga k'e nga i tíjnajiìn-ná mìtsà 'ñó xkón kji. 'Én xi chja, mì yá xi ndaà beè'xkón." ¹¹ Jñà xita xi k'oa tsò, ndaà kàtasíkítsjeèn koni tsò xojon xi nìkasén-jen k'e nga kjìin titsajna-jen. K'oaá tìs'ín s'en-jen k'e nga ya titsajnajìin-nòjen.

¹² Kixíí kjoa, ngajen, majìn-najen nga sìngàsòn-kjoòko-jen jñà xita xi tì yijo-la ndaà síkítsajna-ne. Jñà xita xi k'oas'ín s'ín, xita tònò-né. Tsjìn-la kjohítsjeèn nga tì chiba ts'eé síchiba-ne yijo-la. Tikoá tì xíkíjn síchibakjòò-ne. ¹³ Ngajen, mìkiì s'ikatònè-lajen chiba-la nga ndaà síkítsajna-jen yijo-najen. K'oaá kji koni kji tsjá chiba Nainá it'aà ts'e xá-najen. Jè Nainá kitsjaà-najen xá xi ijchòko-nòjen skanda ján Corinto. ¹⁴ Kò tsà mì-là ngajen ijchò ítjòn-jen, kixíí kjoa kinikatonè-lajen chiba-la i'nde koni kji kitjò'nde-najen. Tanga ngajen-nájen xi ijchòko ítjòn-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁵ Mìtsà jìn ndaà nìkítsajna-jen yijo-najen it'aà ts'e xá xi nchis'ín xita xi kj'eíí. Mìtsà titsanikatonè-lajen chiba-la koni kji xá xi okò-najen. Chiñàkjoa-nájen, koni s'ín isa 'ñó ndaà kòkjeiín-nò,

ko isaá kotseya xá xi titsa'nè-jen. Tanga ta k'oaá kji sixá-jen koni s'ín tjen chiba-la. ¹⁶ K'oaá s'ín kénojmiya-jen 'én ndaà-la Nainá jña naxandá xi fi-isa ñánda kijna naxandá tsajòn. Tanga mi ya kitjás'en-jìin-jen i'nde ñánda jye nchisíxá xita xi kjeíí nga mi jin ndaà síkítsajna-jen yijo-najen xá xi nchis'ín xita xi kjeíí.

¹⁷ Jè xi jeya síkíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya kátasíkíjna. ¹⁸ Mìtsà jè xi ndaà bitjongui xi ti yijo-la ndaà síkíjna-ne it'aà ts'e mé kjoa xi s'ín. Jè Nainá xi k'oa kító tsà kixi kjoa nga ndaà xita.

11

Pablo, jè xi nguì xita-la Cristo nga jè tsibíxáya-la

¹ T'een kjondaà, tiná'ya jngoò tjò-ná; k'oaá s'ín tichjàko-nò koni jngoò xita xi mi ndaà tìjna kjohítsjeèn-la. Kátas'e-nò kjoatsejta. ² Koni s'ín makájno-la Nainá, 'an, k'oaá tìs'ín makájno-na it'aà tsajòn nga mi kjeíí xita konguít'aà-là. Ta jngoò x'ín tsibindaàjìin-ko-nò nga siingatsja-nò, jè Cristo. 'An mejèn-na nga tsjeè siingatsja-nò Cristo koni jngoò tsòti xongó. ³ Tanga tsakjoòn-ná tsà k'oaas'ín komat'ioòn koni komat'in Eva nga kiskoònachan-la jè ye, tsà ya kits'ón-jìin kjohítsjeèn-nò nga kinchat'aaxìn-lá jè kjoatjòcha kixi xi tìjn-nò ko Cristo nga mi ti tìjngoò-ne takòn nga onguít'aà-là. ⁴ Nga bìi'nde-là nga kjeíí xita bijchókon-nò xi kjeíí tsò 'én xi okóya-nò it'aà ts'e Jesús koni tsò 'én kixi xi jin bénojmi-nòjen, ko mokjeíin-nò nga chjoétjò jngoò inima xi kjeíí xi mìtsà jè Inima Tsjeè-la Nainá xi jye kichjoétjò. Tìkoa, mokjeíin-nò nga kjeíí tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi bénojmi-nò koni tsò xi kòkjeíin-nò nga sa ítjòn. Nga ndaà sasén-nò nga jña na'ya-là xita koi. ⁵ 'An, mìtsà isa nangui tìjna-la jña xita xi 'mì-là jñò nga isaá 'nga títajna-la jña xita xi tsibíxáya-la Cristo. ⁶ 'An, nas'ín mìkì ndaà ma-na chjà, nìmé kjohítsjeèn chijat'aà-na xi it'aà ts'e 'én-la Nainá. Jñò, jyeé ndaà 'yaà, 'an, nita ñánda nga tìjna, k'oaá s'ín tsakoò-nò.

⁷ ¿A ch'oo kis'iaàn nga tsakoòya-nò 'én ndaà-la Nainá nga nìmé kisikíchjí-nò? Nangui tshótijnako-nò skanda kisihima-ná yijo-na mé-ne jñò isa 'nga kisikítsajna-nò. ⁸ Jña xita naxandá-la Cristo xi xìn i'nde-la kisichját'aà-na nga tsachrjekájno-la ton mé-ne komà kisixáko-nò nga tsibenojmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁹ K'e nga tshótijnako-nò, nìyá xi kisijti-la mé xi kichiját'aà-na. K'e nga mé tsojmi xi kjòchjeén-na, jña xita 'ndsee xi j'ii-ne nangui Macedonia kitsjaà-na. Nga majìn-na nga chjà koma-nò. Nachrjein xi fi-isa, táko k'oaá s'iaàn. ¹⁰ Nguì koò kjoakixi-la Cristo koni tìxan-nò nga mi yá xi kotichjoà-na kòhokji nangui Acaya nga ndaà síkíjna yijo-na kjoa xi tìs'iaàn nga mi ton kisijé-nò. ¹¹ ¿Mé-ne k'oa xan-na nga chjà? ¿A koi-né nga mìkì matsjake-nò? Tíbeè Nainá, 'an 'ñó matsjake-nò.

¹² Tanga táko k'oaá s'iaàn koni kisiko-nò nga sa ítjòn nga nìmé kisijé-nò mé-ne nga mìkì tsjaà'nde-la nga kító jña xita xi mejèn-la nga jeya síkítsajna yijo-la nga k'oaá tìs'ín nchis'ín koni ngajen. ¹³ Xita koi, xita ndiso-né. Mìtsà kixi kjoa nga xita xi jè Cristo tsibíxáya-la. Ta konachan-né nga síkijatìya-la yijo-la koni tsà jè Cristo tsibíxáya-la. ¹⁴ Kjoa koi, mìtsà kjoa xitse; tije-ne xita neíí síkijatìya-la yijo-la koni jngoò àkjale-la Nainá xi ote kji. ¹⁵ Mìtsà xkón tìjn, xó k'oaá koma-ne nga jña xita xi síxá-la jè xita neíí, k'oaá s'ín síkijatìya-la yijo-la koni tsà xita xi bénojmi 'én kixi-la Nainá. Xita koi k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, k'oaá s'ín komat'in koni s'ín tìjn kjoa ch'o xi nchis'ín.

Mé kjoa-ne nga jeya síkíjna yijo-la Pablo

¹⁶ Jjngoò k'a k'oa tìxan-nò, kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga mìkì ndaà tìjn kjohítsjeèn-na. Tsà k'oaas'ín síkítsjeèn, tjiì'nde-ná nga 'an, k'oa tìs'ín ndaà síkíjna itsé yijo-na koni s'ín xita xi i'nga xi mi ndaà tìjn kjohítsjeèn-la. ¹⁷ K'e nga kos'ín tichjà, mìtsà k'oaas'ín chjà koni s'ín sasén-la Nà'èn-ná, k'oaá s'ín tichjà koni jngoò xita xi mi ndaà tìjn kjohítsjeèn-la nga tì'an ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁸ Koni s'ín kjin ma xita xi tijnà ndaà síkítsajna-ne yijo-la it'aà ts'e

kjoa xi s'ín, 'an k'oaá tís'ín mejèn-na nga tì'an ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁹ Jñò, bixón-nó nga xita chjine-nò, tanga, ¿mé-ne biù'nde-là jña xita xi mì ndaà tsò kjohítsjeèn-la? ²⁰ Jñò, nìkjeiín-là xita xi kjo'ño s'ín-nò nga chì'nda 'nè-là, xita xi ma-la síkjehejno-nò tsojmì xi tjin-nò, xita xi jñò beetoòn-nò, xita xi ochrjekàngui-nò, koa nìkjeiín-là xita xi síjts'iín-'a isén-nò. ²¹ Jñò, ¿kó s'ín nìkítsjeèn? ¿A masobà-na nga indaàkjoa kinìko-nòjen nga mì k'oaá s'ín kinìko-nòjen koni kisìko-nò jña xita xi i'nga?

Tsà tjin i'nga xi 'ño ts'en s'ín nga chja, 'an tìkoa ts'eén tís'iaàn koni s'ín 'ño tìchjàko-nò. Tanga ta k'oaá s'ín tìchjà koni tsà mìkiù ndaà tjin kjohítsjeèn-na.

²² Jña xita koi, tsà kixi kjoa nga xita hebreo-né, 'an, tìkoaá xita hebreo-ná. Tsà xita Israel-né, 'an, tìkoaá xita Israel-ná. Tsà tje-la Abraham-né, 'an, tìkoaá tje-la Abraham-ná. ²³ ¿A chì'nda-la Cristo-né? 'An, isaá ndaà síxá-la Cristo. (K'e nga kos'ín chjà, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi mìkiù ndaà tjin kjohítsjeèn-la.) 'An isaá 'ño síxá-la. Isaá ko kjin k'a ótijnaya ndayá, isa ko kjin k'a síki'on-na xita, tìkoa ko kjin k'a nga jye kjomeè sík'en-na xita. ²⁴ Jña xita judío, 'òn k'a kitsjaà-na kjo'in nga tsakajá-na xox'ín xi s'e-la kohòyo xi kaàn chrj'oòn ñijòn tjin-ne nga jngoò ijngoò k'a. ²⁵ Jàn k'a kits'iín-na kjo'in nga tsajá-na xkajnchra jña xita; jngoò k'a tsibínè-na ndajo xita nga mejèn-la sík'en-na; jàn k'a kiskaajiín-ndáko-na chitso ya jjiín ndáchikon; jngoò nàchrjein ko jngoò nìtjen tsohótijnajñaà jjiín ndáchikon. ²⁶ Nita ñánda nga ojmeè, ta kjojkón tjin kjit'aà-la. Tjin kjojkón ya xajngá nandá ñánda nga otoa. Tjin kjojkón ts'e xita chijé. Tjin kjojkón it'aà ts'e xita xinguiáa judío koa tjin it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío. Tjin kjojkón ya jjiín naxandá, koa ya i'nde it'aà xìn ñánda tsjin xita. Tjin kjojkón ya jjiín ndáchikon, koa ya jjiín-la xita xi tsò nga xita-la Cristo ma tanga mìtsà kixi kjoa. ²⁷ Kjìn jchán xá kisínè-na xi 'ño tjin, sà k'oaá skanda mìkiù ójñafè. Kisikjiaán kjinchrá. Sà k'oaá tsjin-na nandá xi ma 'yò, sà k'oaá skanda mìkiù tsoókjeen, kisikjiaán 'nchán nga tsjin-na nikje xi ójñakjá.

²⁸ Mìtsà tà jña kjoa koi xi komàt'ian. Tjin isa xi k'ejí xi isa 'ño tjin. Nàchrjein nchijòn makájno-na kjoa xi tímat'in kóhótjin naxandá-la Cristo xi 'an síkinda. ²⁹ Tsà yá 'ndsee xi ma indaàjiín, tìkoaá 'an, ma indaàjiín-ná. Tsà yá xi mejèn-la ótsji jé-la jngoò xita xi k'ejí, 'an ma jtike-ná. ³⁰ Tsà mochjeén nga tì yijo-na ndaà síkíjna-na, jè ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi mahindaajñaà. ³¹ Jè Nainá xi Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jeya kàtijná nita kjé-ne, tíbeè-ne nga 'én kixi xi tìchjà. ³² K'e nga tsohótijná ján naxandá Damasco, jè xita xi gobernador tijná nga jè kitsjaà-la xá jè xitaxá ítjòn xi 'mì Aretas, kitsjaà-la okixi nga kisikinda xotjoa-la naxandá nga mejèn-la tsobà'ño-na. ³³ Tanga jña xita kisichját'aà-na nga kisikíjnaya-na nisiyá, ikjoàn ya tsachrje-na ñánda tix'á chrjó ndajo xi tjíndi-la naxandá nga kiskinìjen-t'aà-na skanda it'aà nangui. K'oaá s'ín komà-ne nga mìkiù komà kitsobà'ño-na.

12

Pablo, kits'ù jngoò-la nijña xi kixi kjoa

¹ Nímé xi síkijne nga ndaà síkíjna yijo-na. Tanga mochjeén-né nga k'oa xán-nò kjoa xi tsakó-na Nainá k'e nga tsohóko-na, jè kjoa xi Nainá kisikichiya-na. ² Beèxkon-ná jngoò xita xi fit'aà-la Cristo. Tjin-la te ñijòn nó nga kiìko Cristo skanda jè ngajmiù xi ma-ne jàn [ñánda tijná Nainá]. Mìkiù be tsà k'oaá s'ín kiìko nga yijo, a xi tà inìmaá kiìko. Jè Nainá tjiín-la. ³ Tanga be-ná nga jè xita jè, kiì. A yijo-né, o a tà inìmaá kiì, tà jngoò Nainá tíbeè. ⁴ Kiì skanda ján i'nde ñánda ndaà jchán choòn ján ngajmiù ñánda tijná Nainá. Kiì'nchré 'én xi 'ño xkón tjin, xi nijngoò xita koma s'enojmi-lá. ⁵ Koni komàt'in xita jè, jè-né xi ok'in-la nga ndaà kíjna. Tanga it'aà ts'an mìkiù ok'in-na nga 'an ndaà síkíjna yijo-na. Tajngoò tsà jña kjoa xi mahindaajñaà ndaà síkíjna. ⁶ Tsà ndaà síkíjna yijo-na [koni tjin kjoa xi 'an kijtsee ngajmiù], mìtsà 'én ská benojmiá, 'én kixi chjà. Tanga majin-na nga ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi kijtsee mé-ne nga nijngoò xita isa 'nga síkíjna-na ta ngatjì-la kjoa koi. Kos'ín kàtasikinda-na kó s'iaàn, kó s'ín chjà, ko kó s'ín tìsjchá yijo-na.

⁷ Mé-ne nga mì 'an ndaà kótijna-na it'aà ts'e kjoa xi 'an tsakó-na Nainá xi jeya jchán tjín, kiskaàt'aà jngoò-na ch'in, k'oaá ngaya-la koni tsà na'yá nchajìin yijo-na. Jè xita neíí kijtseètoòn-na nga kisikasén-na kjo'in. ⁸ Ko jàn k'a bítsi'ba-la Na'èn-ná nga kàtjaàxìn-na kjo'in jè. ⁹ Tanga jè Nainá ta k'oaá tsò-na: “Jè kjondaà-na yaá tíjnakò-lè. Yaá okoaà yije nga'ño-na k'e nga tsjìn-lè nga'ño.” K'oaá ma-ne jè kjoa xi mahindaàjñaà, jè xi ndaà síkíjna-na yijo-na, mé-ne nga jè nga'ño-la Cristo kíjnakò-na. ¹⁰ Koií kjoa-la matsja-na k'e nga ma indaàjñaà. Tíkoaá matsja-na k'e nga chja'on-kò-na xita, k'e nga mé tsojmì xi chija-na, k'e nga fitjingui kondra-na xita, k'e nga mé kjoa xi 'iín ma-na síkjaán it'aà ts'e Cristo. K'e nga ma indaàjñaà, k'ée isa ndaà s'e-la nga'ño inima-na [nga jè Cristo tsjá-na].

¹¹ 'An, k'oaá s'in kichjà, koni s'in chja xita 'én xi nímé chjí-la. Tanga jño ki'nè-ná kjo'ño. Jño xi tjínè-nò nga ndaà síkíjna-ná. Nga 'an mìtsà isa nangui tjina-la jña xita xi 'mì-là jño nga isa 'nga títsajna-la jña xita xi tsibíxáya-la Cristo; nas'in 'an nímé chjí-na. ¹² K'e nga tsohótijnakò-nò kis'e-na kjoatsejta nga tsakoò-nò kjoaxkón xi okó chiba kò xi okó kjoa jeya-la Nainá kò nga'ño-la. Kjoa koi okó nga kixi kjoa nga 'an-ná xi tsibíxáya-na Cristo. ¹³ ¿Jño, mé xi isa nangui kisíkítsajna-nò koni jña naxandá-la Cristo xi kj'eíí? ¿A koií majti-nò nga mì jño kisìjti-nò k'e nga mé tsojmì xi kichjàt'aà-na? Tijchàat'aà-ná nga nímé kisìjé-nò.

Kó kitsò Pablo nga ijngoò k'a tífikon jña xita Corinto

¹⁴ Jyee tíjnandaà xi ma-ne jàn k'a nga kíjkon-nò. Táko k'oas'in s'iaàn, mìtsà mé xi síjé-nò. Mìtsà koi otsjià mé tsojmì xi tjín-nò; kjondaà tsajòn xi otsjià. Nga jña xita jchínga tjínè-la nga koiitjò ton xi kochjeén-la ixti, mìtsà jña ixti tjínè-la nga koiitjò ton xi kochjeén-la xita jchínga. ¹⁵ Matsjaá-na nga síkjèya yije mé xi tjín-na, skanda tìsikjè yijo-na kjoa ts'e inima-nò. Nga isa ndaà matsjake-nò, jño, ¿a isaá chiba matsjacha-ná?

¹⁶ Kixií kjoa, 'an, nímé tsojmì xi kisìjé-nò. Tanga tjín i'nga xita xi tsò: “Ñó maña nga konachan-la xita.” ¹⁷ Tanga, ¿mé xi kiskoònachan-nò k'e nga kisikasén i'nga-nò xita? ¹⁸ Tsibítsi'ba-la Tito nga kíjkon-nò kò jè 'ndsè xi ijngoò. Jè Tito, ¿a kiskoònacháán-nò? ¿A mìtsà ngàsòn tìkoi-ne kjohítsjeèn tjaàjìin-jen, tìkoa tìkoi-ne ndiyá kixi tjaàya-jen?

¹⁹ ¿A k'oaá s'in níkítsjeèn nga yijo-najen tìtsanokjoàtji-jen? Majìn, tibeè Nainá koi 'én xi tìtsanokjoà-jen nga Cristo tìtsajnakò-jen. Jño ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, ngats'iì kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò nga isa tse nga'ño kàtas'e-nò. ²⁰ Makájno-na tsà k'e nga kíjchokon-nò tsà mì k'oaá s'in tìtsa'nè koni s'in mejèn-na. Koa 'an tsà mì k'oa s'in tìs'iaàn koni s'in mejèn-nò jño. Koií makájno-na tsà koií nachrjein-la tìtsabixkàn-kjoò, tsà kjoaxitakòn tjín-nò, tsà kjoajti tíjìin inima-nò, tsà jò tsà jàn ya tìtsajna-là xinguiò, tsà 'én ndiso tìtsabìnè-là xinguiò, tsà xinguiò tìtsanokjoájno-lá, tsà 'nga takòn tìtsa'nè kò tsà mìkii ndaà tìtsajnakò xinguiò nga jngoò ijngoò. ²¹ Tíkoaá makájnoó-na k'e nga kíjchokon ijngoò k'a-nò tsà Nainá sílsobà-na nga nguixkoon jño. Tsà Nainá sílkjindáya-na xi kjoa tsajòn nga kjìn ma-nò xi jye kjòtseé binchàatsjioè jè nga mìkii níkájno jé-nò kjoa tjé xi 'nè kò kjoa chijngui xi 'nè kò ngats'iì kjoa ch'o xi 'nè.

13

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne.

¹ Jè xi ma-ne jàn k'a nga kíjkon-nò. K'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “K'e nga tsà jngoò xita mejèn-la kíindaàjìin jngoò kjoa, jò kò tsà jàn xita kochjeén xi koma tsjá 'én nga xkon kijtseè-ne kjoa xi komà mé-ne nga jcha-la, a kixií kjoa, o xi majìn-né.” ² K'oaá s'in jye kixan kixi-nò k'e nga ijchòkon-nò xi ma-ne jò k'a, kò i'ndeí nas'in kjìin tjínaa, k'oaá tì xan ijngoò k'a-nò nga jña xi jè tsohótsji nga sa ítjòn kò xi nchihótsji jè skanda i'ndeí, mìkii kojno-la nga tsjaà-la kjo'iín nga jngoò ijngoò. ³ 'An, k'oaá s'iaàn mé-nè nga jcha-nò, a kixií kjoa nga 'an síkjeén-na Cristo nga chjàjìin-nò 'én-la. Mìtsà indaàkjoa Cristo; tjín-la nga'ño k'e nga síxajìin inima-nò. ⁴ Kixií kjoa jè Cristo, k'oaá s'in k'en-t'aà krò koni jngoò xita xi

tsjìn-la nga'ńó. Tanga ì'ndeì, nga'ńó ts'e Nainá tíjnakon-ne. Ngajen, k'oaá tìs'ín indaàkjoa tìtsajna-jen koni s'ín komàt'in Cristo, tanga nga'ńó ts'e Nainá kìtsajnakon-najen koni Cristo mé-ne nga koma s'ixá-nòjen.

⁵ Jńò, chít'aà inìma-nò, tsà kixìí kjoa nga ndaà mokjeíin-nò ìt'aà ts'e Nainá. Ndaà chít'aà inìma-nò xi tìjńò-nò. ¿A mìtsà tíjìin-nò nga Cristo tíjnajìin inìma-nò? Ta jngoò-la tsà mìkìì tsatojioòn koni s'ín kichìt'aà-nò. ⁶ Tanga 'an, majngoò takoàn nga jchaá ìt'aà tsajen, ngajen tsatojìin yije-nájen koni s'ín kichìt'aà-najen. ⁷ Koií kjoa-la bítsi'ba-lajen Nainá nga nìmé jé kìnchátsjioò. Tanga mìtsà koi-ne nga jcha-najen nga ndaà bitjo-jen k'e nga chít'aà-najen. Jè-né nga s'íkìtasòn jńò kjoa xi ndaà t'jín, nas'ín k'oas'ín kàta'ya-la ìt'aà tsajen koni tsà mìkìì chíkjoa-najen kjoa xi otojìin-jen. ⁸ Mìkìì koma kondra kìtsajna-lajen xita xi s'íkìtasòn kjoakixi-la Nainá. Ta saá k'oi-lajen nga'ńó. ⁹ Matsja-najen k'e nga jńò t'jín-nò nga'ńó, nas'ín ngajen ma indaàjìin-jen. K'oaá ma-ne nga bítsi'bà-lajen Nainá, mé-ne jńò nìmé kjohítsjeèn chijat'aà-nò. ¹⁰ Tikjìi-nò xojon jè k'e nga tákó kjìin tìjnaa-isa, mé-ne k'e nga k'ijchokon-nò mì tì k'oaá s'ín 'ńó kichjàkò-nò koni s'ín t'jín kjotíxoma xi kìtsjaà-na Nainá. Nga Nainá mìtsà koi xá kìtsjaà-na kjotíxoma nga 'an s'íkìts'ón-jìin-nò, jè-né nga isa kixi kìtsajnakoo 'én xi mokjeíin-nò.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xita Corinto

¹¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, jè xi fehet'aà-ne, tsja t'è-là inìma-nò; kixi tìtsajna; tìjetakòn xinguiò; tà jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò, 'nchán tìtsajnakoo xinguiò. Nainá xi t'jín-la kjoa 'nchán kò xi t'jín-la kjoatjòcha kàtìjnakò-nò. ¹² Nga nguì koo inìma-nò tìixat'aà xinguiò nga jngoò ìjngoò. ¹³ Ngats'ìì xita-la Nainá xi ì tìtsajnakò-na síhixat'aà-nò.

¹⁴ Jè kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná, kò kjoatjòcha-la Nainá, kò Inìma Tsjeè-la Nainá kàtìjnakò-nò ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.

Xojoñ carta-la San Pablo xi kiskiñ-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

1-2 Jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján nangui Galacia, títsañhixot'aà-nòjen 'an xi 'mì-na Pablo, kò ngats'ìi xita-la Cristo xi ì títsajna-na. Jè xá ítjòn xi 'an tjín-na, mìtsà ít'aà ts'e xita isò'nde kitjoé-na kò mìtsà taxkì xita tsibít'aà-na. Jè sobà Jesucristo kò Nainá tsibíxáya-na, jè xi Nà'èn 'mì-lá xi jè kisikjaáya-la Jesús ít'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Jè Nà'èn-ná xi Nainá kò Nà'èn Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò. ⁴ Jñò, jyeé tíjìn-nò nga jè Jesucristo kitsjaà kjòtjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná, mé-ne nga kòchrjekajìin-ná jñà kjoach'o xi tjín ì isò'nde. Jesucristo, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nà'èn-ná xi Nainá. ⁵ Jeya kàtìjna Nainá nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oaá s'ín kàtama.

Tsjìn ìjngoò-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíi tsò

⁶ 'An, tà maxkón-na nga jñò, ta nitoón chinchat'aaxìn-là Nainá nga kj'eíi 'én tsanguit'aà-là kò kijnei takòn Nainá xi xó kiichja-nò mé-ne nga ít'aà ts'e kjondaà-la Cristo sijchá yijo-nò. ⁷ Tanga tsjìn ìjngoò-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíi tsò. Tanga tjín i'nga xita xi binchá ská-nò xi mejèn-la sijkatjìya-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁸ Tanga tsà tjín xita xi kj'eíi tsò 'én xi okóya xi mì k'oaá tsò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jìn bènojmi-jen, kàtatsjá-la kjo'in Nainá, nas'ín ti 'an-na, o nas'ín jngoò àkjale xi ngajmì nchrobá-ne kàtatsjá-najen kjo'in. ⁹ Koni s'ín ki'mì-nòjen nga sa ítjòn, tákó k'oaá s'ín tìxan ìjngoò k'a-nò: Tsà yá xi kj'eíi tsò 'én xi bènojmi-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi jye kichjoétjò, Nainá kàtatsjá-la kjo'in.

Mé kjoa xi komà'in Pablo nga ít'aà ts'e Cristo kisixáya-la

¹⁰ 'An, mìtsà kjondaà-la xita otsjià, kjondaà-la Nainá otsjià. Mìtsà koi otsjià nga ndaà kótìjna nga nguixkòn xita. Tsà kòs'ín s'iaàn, mì-là tsà kixì kjoa nga ch'inda-la Cristo ma.

¹¹ Jñò 'ndsee kò tichjaá, k'oaá s'ín kàtasijìin-nò; jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an benojmiá, mìtsà kjohítsjeèn-la xi taxkì xita. ¹² Mìtsà ít'aà ts'e xi taxkì xita komà-na kò nga kjòchiya-na 'én koi; jè sobà Jesucristo kisihiseèn-na nga tsakóya-na.

¹³ Jñò, jyeé kina'yà kó kis'iaàn nga tisa ítjòn, k'e nga ya kiit'aà-la kjotíxoma-la xita judío. 'An, tsangatjìngui-la jñà xita naxandá-la Cristo nga kòtikeè; mejèn-na nga kàtachija. ¹⁴ Koni s'ín tjín kjotíxoma-la jñà xita judío, kjìn jchán xita naxandá-na xi taña jchínga-jen, kisikítsajna tjìngui nga 'an, isa 'nó ndaà kisikitasoàn koni s'ín tjín xkósòn xi tjín-la xita jchínga-na. ¹⁵ Tanga Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-la nga 'an jaajìin-na k'e nga tákó ya tìjnaya'ma indso'ba nea-na, nga ngui tà kòó kjondaà-la nga 'an kiichja-na; ¹⁶ kò kisikatsejèn-na Ki'ndí-la mé-ne koma kichjàyajìin-la 'én ndaà-la jñà xi mìtsà xita judío. Mìtsà yá xi kiskònangui-la xi taxkì xita; ¹⁷ kò mìtsà ya kiaà ján naxandá Jerusalén ñanda títsajna jñà xita xi isa kjòtseé tsibíxáya-la Cristo koni 'an. Tà saá ya kiaà ì'nde Arabia; xi komà iskan-ne inchrobà ìjngoò k'a-na ya naxandá Damasco.

¹⁸ K'e nga jye tsato ján nó, skanda k'eé kiaà ján Jerusalén nga mejèn-na skoexkoan Cefas [xi tìkoá Pedro 'mì]; chrj'oòn nachrjein tsohótìjna ya ni'ya-la. ¹⁹ Xita xi kisixáya-la, mìtsà yá xi kìtseèxkoan xi kj'eíi, ta jè tajngoò Jacobo xi 'ndse ma Nà'èn-ná. ²⁰ Jñà 'én koi xi 'an tìsikasèn-nò, ngui 'én kixì-né, tìbeè Nainá, mìtsà 'én ndiso.

²¹ K'e nga jye komà iskan, kiaà ján nangui Siria kò ya nangui Cilicia. ²² Tanga jñà nachrjein koi, kj'eè kì beèxkon-na jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna ya nangui Judea. ²³ Tà k'oaá tsò 'én xi kiì'nchré: "Jè xi kiìtjìngui kondra-ná nga sa kjòtseé, ì'nde, 'én ndaà-la

Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, jè 'én xi mejèn-la kisìchja nga sa ítjòn." ²⁴ Jñà xita koi, jeya kisikìjna Nainá nga jye jahatjìya-na.

2

¹ K'e nga jye komà iskan nga jye ijchò te ñijòn nó, kiaà ijngoò k'a ján Jerusalén ko Bernabé; tikoá kiikoaa jè Tito. ² Koií kiì-na nga Nainá k'oas'ín kisikichiya-na nga tjínè-na nga kjián. Jñà xita xi xá 'nga tjín-la ya naxandá-la Cristo it'aà xìn tsibenojmí-la kó tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya-la jñà xi mìtsà xita judío. Majìn-na nga jñà xita koi kitso-na nga nimé chjì-la xá xi 'an tìs'iaàn kò xi jye kis'iaàn. ³ Jè Tito nas'ín xita griego nga ya tjiko-na, mìtsà yá xi kjo'ño kis'iin-la nga kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁴ Tanga tjín i'nga xita ndiso xi jahas'en-jìin chijé nga tsò nga tikoá jè Cristo fit'aà-la; ta jè xi mejèn-la nga kotsejèn chijé kós'ín tìtsa'né jñà xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús nga jye tìtsajndiaá kjoa ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, kò mejèn-la nga kjo'ño s'iin-ná nga sikitasoán kjotíxoma. ⁵ Tanga ngajen ni itsé kinis'in-lajen mé-ne nga jè kjoa kixi xi ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, yaá kàtijnajìin-nò nga kjit'aà nachrejin.

⁶ Jñà xita xi xá 'nga tjín-la nimé kjoa xitse kitsjaà-isa-na koni tsò 'én xi 'an okoòya. Tanga mìtsà 'an tjín-na kindá tsà xita ítjòn-né kò tsà majìn. Nga Nainá mìtsà faájiin xita yá-ne xi tìtsajna ítjòn kò yá-ne xi tìtsajna tjìngui. ⁷ Ta saá kòkjeiín-la nga jè sobà Nainá kitsjaà-na xá nga 'an kichjàyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío xi mìkìl tjit'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. Kò jè Pedro kitjoé-la xá nga jè kiichjayajiin-la jñà xi nguì xita judío xi tjit'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁸ Nainá, koni kisìko Pedro nga jè tsibíxáya-la nga kiichjayajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi nguì xita judío, 'an, k'oaá tì kisìko-na nga 'aán tsibíxáya-na nga kichjàyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xita judío.

⁹ Jacobo, Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] kò Juan, xi kos'ín beèxkón xita nga jñà tìtsajna ítjòn ya naxandá-la Cristo, kijtsee nga Nainá kitsjaà-na kjondaà koi. Kjòjngoò ikon, ikjoàn kitsjaà-najen tsja, 'an kò Bernabé, mé-ne nga ki'ya-la nga ta jngoó xá tìtsa'nè-jen. Ndaà kisaseèn-la nga tsanguì nìxá-lajen jñà xi mìtsà xita judío, kò jñà, kisìxáko jñà xi nguì xita judío. ¹⁰ Tà koií kjoa xi kisìjé-najen nga kochjít'aà-la xita ima. Jñà kjoa koi, tikoáá 'an, jyeé kos'ín tìbìnè-la yijo-na nga k'oa tìs'iaàn.

Mé-ne tsohótiko-ne Pedro jè Pablo ján naxandá Antioquía

¹¹ Jngoò k'a k'e nga jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] j'ìi j naxandá Antioquía, tsakatíkoá nga nguixkòn xita k'e nga kijtsee nga mìkìl ndaà tjín kjoa xi tìs'ín. ¹² K'e nga sa ítjòn, yaá tsakjèn-kò jñà xita-la Cristo xi mìtsà xita judío. Nga komà iskan, k'e nga j'ìi xita judío xi tikoá mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, xita xi ts'e Jacobo, k'eé mì tì kii ya tsakjèn-kò-ne; tsasit'aàxìn-né nga majìn-la nga ch'o kíjnako jñà xita koi nga kjo'ño mejèn-la nga sit'aà chiba-la jñà xi mìtsà xita judío. ¹³ Tikoáá jñà xita judío xi i'nga xi mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'oaá tì kis'iin koni jè Pedro nga kisis'in-la kjoa xi jò isén tjín-la, skanda jè Bernabé k'oaá tì kis'iin. ¹⁴ 'An, k'e nga kijtsee nga mì k'oaá s'ín nchisikitasòn koni s'ín tjín kjoa kixi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá kixan-la jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] nga nguixkòn ngats'ìi xita: “Ngaji nga xita judío 'mì-lè, k'oaá s'ín tìnjíchi yijo-lè koni tsà mìtsà xita judío. ¿Mé-ne kjo'ño 'nè-la jñà xi mìtsà xita judío nga k'oas'ín kàtasíjchá yijo-la koni tsà nguì xita judío?”

¹⁵ 'Nas'ín kixi kjoa nga tje-la xita judío 'mì-ná nga mì yaá kits'iin-jìin-lá jñà xi mìtsà xita judío xi xita jé 'mì-lá, ¹⁶ tanga 'ya-ná nga jñà xita, mìtsà kixi kìtsajna nga nguixkòn Nainá nga ta koi kjoa-la nga sikitason Kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés; ta jè-né nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà, jyeé kòkjeiín-ná it'aà ts'e Jesucristo, kò jè Nainá kixi s'ikìjna-ná koi kjoa-la nga jye ya kòkjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, mìtsà koií kjoa-la nga nikitasoán kjotíxoma. Nijngoò xita xi kixi kìjna nga nguixkòn Nainá nga ta koi kjoa-la nga sikitason Kjotíxoma.

17 I'ndeí k'oaá s'ín chiñá-lá nga kixi kitsajnaá ya nguixkon Nainá ta koií kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, [mitsà koi-ne nga kjotíxoma titsaníkitasoán]. K'oaá ma-ne nga xita jé tí'mi-ná [koni jñà xi mitsà xita judío]. Tanga, ¿a tsò-ne kjoa nga jé Cristo bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé? Majìn, mì k'oaá s'ín tjín. 18 Tsà jé kjotíxoma xi 'an tsachrjekànguia nga sa ítjòn, kò tsà ijngoò k'a sikitasoàn, jé tìhotsjà. 19 Jé kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, jé kisik'en-na. I'ndeí tijnandeíí-ná kjoa ts'e kjotíxoma mé-ne ma kótijnakon-na nga sikitason-la Nainá. 20 K'e nga k'en-t'aà krò Cristo, 'an, tikoáá ya k'en-t'aàkoa. Kò mitsà tì'an-na xi tijnakoan, jé Cristo xi tijnajiín inima-na. I'ndeí, koií tijnakon-na nga jé Ki'ndí-la Nainá ma'ñót'aà takoàn nga 'ñó kjòtsjakeè-na skanda jé kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-na. 21 Majìn-na nga ochrjekànguia kjondaà-la Nainá. Tsà it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, kixi kitsajnaá nga nguixkon Nainá, mì-la mé chjí-la nga k'en Cristo.

3

Mé xi chjí-la, a jé kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, o xi jé-né nga mokjeiín-ná it'aà Cristo

1 jñò xi nanguí Galacia tsajòn, mé ta tònò-nò! ¿Yá xi kiskoònachan-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò koni s'ín nga nguí ndaà tsibènojmiya-nòjen nga jé Jesucristo yaá k'en-t'aà krò xi kjondaà tsajòn? 2 Tà koií kjoa kjònanguí-nò: ¿A koií kjoa-la nga kiníkitasòn kjotíxoma nga kitjoé-nò Inima Tsjeè-la Nainá, o xi koií-né nga mokjeiín-nò 'én-la Nainá koni s'ín kina'ya? 3 Jñò, nga sa ítjòn, tsibìts'iaako-nò kjohítsjeèn-la Inima Tsjeè-la Nainá; kò i'ndeí, mejèn-nò nga tà kjohítsjeèn-la xita sikjehet'aà-nò. ¿Mé ta tònò-nò! 4 Jñò, tseé kjo'in tsatojioòn nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá. ¿A tà kjotjò-ne nga tse kjo'in tsatojioòn? Majìn, mì-la kii ndaà tjín. 5 K'e nga Nainá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la kò kis'iin kjoxkón xi ndaà tjín jjiin naxandá tsajòn, ¿mé-ne k'oas'ín kis'iin-ne? ¿A koi-né nga ndaà kiníkitasòn kjotíxoma? Majìn, koií-né nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá.

Nainá, mé-ne xita kixi kijtseè takòn-ne Abraham

6 Koni jé xita jchínga-ná xi ki'mi Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá. 7 Jñò, k'oaá s'ín ndaà kàtasijiin-nò: Jñà xi mokjeiín-la, jñà-né xi tje-la Abraham. 8 Nga tisa kjòtseé, jyeé k'oas'ín kitsjaà 'én Nainá koni s'ín tíchja Xojòn-la nga síkixi-né jñà xi mitsà xita judío k'e nga mokjeiín-la it'aà ts'e. Yaá tíchja ñánda jé Nainá tjen kitsjaà ítjòn-la Abraham jñà 'én ndaà-la xi tsò: “Ngats'ì naxandá xi tjín isò'nde, it'aà tsijií kochikon-t'in.” 9 K'oaá ma-ne nga ngats'ì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá ngásòn kochikon-t'in kò Abraham nga jé Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

10 Ngats'ì xita xi jé ma'ñót'aà takòn koni s'ín nchisíkitasòn kjotíxoma, kjo'iín tjínè-la, nga mitsà kixi kjoa nga ndaà síkitasòn ngats'ì kjoa xi ya tjit'aà. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojòn-la Nainá nga tsò: “Kàtasinè-la kjo'in jé xi mì kixi síkitasòn ngats'ì kjoa xi tjit'aà jé xojòn ts'e kjotíxoma.” 11 Okixi-né nga nijngoò xita xi kixi kíjna nga nguixkon Nainá nga kjotíxoma síkitasòn. Nga jé 'én-la Nainá tsò-né: “Jé xi xita kixi, jé kjoa xi mokjeiín-la kíjnakon-ne.” 12 Jñà xita xi kjotíxoma síkitasòn mitsà Nainá ma'ñót'aà ikon. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojòn-la Nainá, nga tsò: “Xita xi kjotíxoma síkitasòn, k'oaá s'ín tjínè-la nga k'oas'ín s'ijchá yijo-la koni tsò kjotíxoma.”

13 Jé Cristo tsibíchjítjì-ná kjo'in xi ya titsajnajñaá nga kjotíxoma titsaníkitasoán nga jé kisikjeiín kjo'in xi jé tsaján; nga k'oaá s'ín tíchja xojòn nga tsò: “Kjo'iín sinè-la ngats'ì xi krò sit'aà.” 14 Jé Cristo, koií okis'iin-ne mé-ne nga jñà kjoa machikon-t'in xi kitjoé-la Abraham tikoá tjoé yije-la ngats'ì naxandá xi tjín isò'nde nga jñà kjoa machikon-t'in, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e Cristo mé-ne nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná, tjoé-ná Inima Tsjeè-la Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga tsjá-ná.

Nga'ñó xi tjín-la 'én-la Nainá koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham

15 Jñò 'ndsè kò tichjaá, kènojmi jngoò-nò kjotíxoma xi ts'e isò'nde. K'e nga sindaàjiin jngoò kjoa nga xojòn tjámiì'nga, nga jye ma firma kò sasén-la sello, mì tì kii koma

kìts'ón-ya-ne koni s'ín sindaàjìin, tìkoáà mì tì kii koma sùt'aàsòn-ìsa-là 'én xi kj'eí tso koni s'ín jye kasindaàjìin. ¹⁶ K'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá jè Abraham kò jè xitá tje-là. Jè Xojon-là Nainá mìtsà tsò “jñà xitá tje-là”, ta tsò-né: “jè tje-lè.” Nga mìtsà k'ín ma tje-là Abraham xi kitjoé-là koni tsò 'én xi kitsjaà-là Nainá, ta jngoó ma-ne. Nga jè tíhoxkít'aà Cristo. ¹⁷ Jè kjoa xi tìbenojmiá, kiís'ín t'ín: Nainá kò Abraham tsibíndaàjìin jngoò kjoa, ikjoàn kisikixiya [koni ma k'e nga jye ma firma]. K'e nga jye tsato ñijòn sìndò kò katé nó, j'ìi kjotíxoma ts'e Moisés; tanga jè kjotíxoma mìkii ma síkìts'ónà jè kjoa xi jye kisindaàjìin kò mìkii ma kítjongui xi Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba. ¹⁸ Jè Nainá k'e nga tsjá-ná kjondaà-là, mìtsà koi kjoa-là nga níkitasoán kjotíxoma, koi-né nga jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba. Nga Nainá, tà kjotjò kitsjaà-là kjondaà Abraham nga jyeé k'oas'ín kitsjaà-là tso'ba.

Mé xá xi t'ín-là kjotíxoma

¹⁹ Tanga jè kjotíxoma, ¿mé xá kitjei-ne? Koií k'oas'ín kitjei-ne koií kjoa-là nga ch'o nchis'ín xitá. K'oaá s'ín kisijna skanda k'e nga j'ìi tje-là Abraham xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-là tso'ba. Jè kjotíxoma, jñà àkjale j'ìiko kò jè Moisés tsasijnajìin osen nga kisikatoya 'én kò kiichjatjì xitá nguixkò Nainá. ²⁰ K'e nga jngoò xitá osìjnajìin osen, mìtsà ta jngoò xitá fít'aà-là, fít'aà-là ngajò. Tanga jè Nainá ta jè tajngoó kitsjaà-là 'én Abraham.

²¹ Nainá, k'e nga kitsjaà kjotíxoma, mìtsà kondra kii-là koni s'ín jye kitsjaà-là tso'ba Abraham. Tsá jè-la-ne kjotíxoma ma-là síkìtsajnakon xitá, maá-la kixi kítsajna xitá nga kjotíxoma síkitasòn. ²² Tanga jè Xojon-là Nainá, k'oaá tsò nga ngats'ìi xitá saá jé títsajnajìin. K'oaá ma-ne nga jñà xitá xi mokjeiín-là it'aà ts'e Jesucristo, tjoé-là kjoabinachon xi Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-là jñà xitá nga mokjeiín-là.

²³ K'e nga tìkj'eè f'ìi jè kjoa xi mokjeiín-ná, jè kjotíxoma kitsobà'ño-ná koni tsà ndayá tsibìtsajna'ya-ná skanda jè nachrjein k'e nga ki'ya-là jè kjoa xi mokjeiín-ná. ²⁴ Kò jè kjotíxoma kisikinda-ná koni s'ín makinda jñà ixti, skanda k'e nga j'ìi Cristo, mé-ne k'e nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, kixi kítsajnaá nga nguixkò Nainá. ²⁵ I'ndeí nga jye j'ìi kjoa xi mokjeiín-ná, mì tì yaá títsajna'ño-ná it'aà ts'e kjotíxoma.

²⁶ Jñò, ngats'ioò, saà ixti-là Nainá maá koi kjoa-là nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ²⁷ K'e nga ya títsajnakjoòkòo Cristo nga komà bautizar, k'eé jahatjìya-nò koni jngoò xitá xi síkìtjìya níkjè-là. Jè sobá Cristo xi komà níkjè xitse-nò. ²⁸ Mì tì kii mochjeén-ne nga t'ájìin xitá yá-né xi xitá judío kò yá-né xi mìtsà xitá judío, yá xi ch'ìnda'ño títsajna kò yá xi títsajnadeíí, yá-né xi x'ín kò yá-né xi chjoón. Ngats'ioò tã jngoò yijo ma-nò nga ya títsajnakjoòkòo Cristo Jesús. ²⁹ Jñò, nga xitá-là Cristo ma, kixíí kjoa nga tje-là Abraham ma, tìkoá tjoé-nò kjotjò koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá jè Abraham.

4

¹ Tìkoáà kènojmi jngoò-nò kjotíxoma: Jngoò tì, k'e nga tákó itsé kji, k'oaá ngaya-là koni tsà ch'ìnda t'jna nga kj'eè tsà jè be mé tsojmì xi t'ín-là na'èn-là nas'ín k'e nga koma iskan jè tjoé-là tsojmì xi t'ín. ² Nga xitáá síkinda skanda k'e nga majchínga, kò t'ín xitá xi síkinda jñà tsojmì-là skanda k'e nga kichóya nachrjein-là koni s'ín tsibíjna chiba na'èn-là. ³ Jñà xi xitá 'mì-ná, k'oaá t'ís'ín komàt'iaán koni mat'in jñà ixti k'e nga tìkj'eè mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo nga jñà kjotíxoma xi t'ín isò'nde 'ño tsatíxoma-ná koni s'ín mat'in jñà xi ch'ìnda títsajna'ño nga mìkii t'í'nde-là nga kítsajnadeíí. ⁴ Tanga k'e nga kichóya nachrjein koni s'ín t'índaà-là Nainá, jè Nainá kisikasén ki'ndí-là i it'aà nangui; kò it'aà ts'e chjoón kits'iin koni s'ín ts'iin xi taxki xitá isò'nde. Kò yaá kjòchájìin kjotíxoma ts'e xitá judío. ⁵ K'oaá kis'iin Nainá, mé-ne nga jè Jesucristo síkìtsajnadeíí jñà xitá xi ya títsajnajìin-'ño kjotíxoma kò mé-ne nga ngàsòn skoétjò-ná Nainá nga ixti-là komaá.

⁶ Koií kjoa-là nga jye ixti-là maá, Nainá kisikasén Inima Tsjeè-là xi ts'e Ki'ndí-là ya jìi inima-ná. K'e nga nokjoát'aà-lá Nainá, k'oaá tsò Inima Tsjeè-là: “Ndí apa”, tsò-né. ⁷ K'oaá

ma-ne nga i'ndeji mìtsà tì xita chi'nda titsajnaá; jyeé ixti-la Nainá 'mì-ná; ko tìkoaá tsjá-ná Nainá ngats'iì kjotjò xi jñá tjoé-ná nga ixti-la 'mì-ná.

Mé-ne síkájno-ne Pablo it'aà ts'e xita Galacia xi mokjeiín-la 'én-la Nainá

⁸ Jñò k'e nga sà kjòtseé, k'e nga tìkj'eé yaxkon xi nguì jè sobà Nainá, chi'nda'ñó tsitsajnaà nga kjo'ñó-né nga jñà tsanguit'aà-là xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ⁹ Tanga i'ndeji nga jye yaxkoòn xi nguì jè sobà Nainá, (tanga xi nguì kixi kjoa, jè Nainá xi jye ndaà beèxkon-nò), ¿mé-ne k'oas'ín nìkítsjeèn-nò nga jñà onguít'aà ìjngò k'a-là jñà kjotíxoma imà xi tjin-nò, jè xi tsjin-la nga'ñó, ko xi nímé chí-la? ¿A mejèn-nò nga ya sikkítsajna'ñó ìjngò k'a-nò? ¹⁰ Jñò, tákó 'ñó yaxkón nachrjein ts'e s'eí, ts'e sá, ko ts'e nó. ¹¹ 'An, makájno-na jè xá xi kis'iaàn nga kisixájiin-nò tsà tà kjotjò-ne.

¹² 'An nga jye tsohósijnat'aaxìn-la jè kjotíxoma, tìkoaá yaá kisìngàsòn-ko-nò, nga jñò, mìkì tjiin-nò it'aà ts'e kjotíxoma. I'ndeji k'oaa s'ín tìsijé-nò nga tìnchat'aaxìn-la kjotíxoma koni 'an jyeé tsohósijnat'aaxìn-la. Nga sà ítjòn nímé kjoa tjin xi ch'o kiniko-ná. ¹³ Jyeé tjiin-nò k'e nga sà kiaà ítjoàn nga kichjàyajiin-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, koií kjoa-la nga ch'in tjin-la yijo-na. ¹⁴ Jñò, mìkì kinachrjengui-ná nì mìtsà xìn kinikína-ná, nas'ín kjoa tsohósji-nò nga ch'in tjin-la yijo-na. Tà saá kichjòéjò-ná koni jngò òkjale-la Nainá, koni tsà jè sobà Cristo Jesús. ¹⁵ Nga sà ítjòn, 'ñó tsja tjin-nò! I'ndeji, ¿mé xi komà-nò? K'oaa xan-nò, skanda jñà xkoòn mejèn kinachrje nga 'an kits'iì-ná. ¹⁶ I'ndeji, ¿a kondraá kótijnako-nò, tà koií kjoa-la nga 'én kixi benojmí-nò?

¹⁷ Jñà xita [xi mejèn-la nga kjotíxoma sikkitasòn], 'ñó bìnè-la yijo-la it'aà tsajòn, tanga mìkì ndaà tjin kjohítsjeèn-la. Tà jè xi mejèn-la nga kochrjet'aaxìn-nò it'aà tsajèn mé-ne nga jñà konguít'aà-là. ¹⁸ Jñò, ndaà tjin k'e nga 'ñó bìnè-la yijo-nò it'aà ts'e kjoa xi mejèn-nò tsà ndaà tjin kjohítsjeèn-nò ko tsà kjit'aà nachrjein k'oas'ín s'een, mìtsà tà k'e nga 'an tijnako-nò. ¹⁹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-na xan-nò, 'an, k'oaa s'ín tímat'ian koni jngò chjoón xi ki'ndí tí'beé; tseé kjo'in tìsikjiaán xi kjoa tsajòn. Jè kjo'in xi tìsikjiaán skanda k'eé-la kjoehet'aà k'e nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni Cristo. ²⁰ Mejèn-na nga ya kótijnako-nò jè hora jè, mé-ne nga kj'eí tsò 'én xi kichjàko-nò. Jyeé mì tì kù be-na kós'ín sikkítsjeèn it'aà tsajòn.

Kó tsòya-ne it'aà ts'e chjoón Agar ko Sara

²¹ Jñò xi mejèn-nò nga kjotíxoma sikkitasòn, ¿a kj'eé na'yà-là kó tsò 'én xi tjit'aà kjotíxoma-la Moisés? ²² K'oaa tsò nga jè Abraham, jò komà ixti-la, jngò ts'e chjoón chi'nda-la; jè xi ìjngò, ts'eé xi nguì chjoón-la xi mìtsà chi'nda tjna. ²³ Jè ki'ndí-la xi chjoón chi'nda k'oaa s'ín kits'iin koni s'ín ts'iin ngats'iì ndí ixti. Tanga jè ts'e xi nguì chjoón-la xi mìtsà chi'nda tjna, k'oaa s'ín kits'iin nga tsitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá Abraham. ²⁴ Kjoa ts'e íchjín koi, k'oaa ngaya-la koni jñà kjoa xi jò tsibíndaàjiin Nainá. Jè chjoón Agar, jè ngaya-la kjoa xi kisindaàjiin ya nindoò Sinaí k'e nga kitjoé-la kjotíxoma Moisés. Ngats'iì xita tje-la chi'ndaá tsibítsajna. ²⁵ Jè chjoón Agar, jè ngaya-la nindoò Sinaí xi síjna ján Arabia, ko nachrjein i'ndeji jè mangàsòn-ko naxandá Jerusalén, nga jñà xita-la chi'nda'ñó títajna nga tákó kjotíxoma sí'sin-la. ²⁶ Tanga jè Jerusalén xi kijna ngajmì, tijnandeí-né ko yaá nokjoá-ná ya naxandá jè; k'oaa ngaya-la koni tsà nea-ná ma. ²⁷ K'oaa tsò Xojon-la Nainá nga tsò: Kàtatsja-lè ngaji xi chjoón 'ndi 'mì-lè nga tsjin-lè ixti.

'Nó chihindáyi nga ko kjotsja-lè nga mìkì 'yi kós'ín ma nga ts'iin ixti.

Nga jè chjoón xi kijnei takòn,

isaá kjìn koma ixti-la mì k'oaa-ne jè xi tjin-la x'in.

²⁸ Isaac k'oaa s'ín kits'iin koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jñò tìkoaá ixti-laá maá xita jchínga-la Isaac koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ²⁹ Jè ki'ndí xi tà k'oas'ín kits'iin koni ts'iin yije xita isò'nde, kùtjngui kondra-la jè xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá kits'iin-ne. Koni s'ín komà jñà nachrjein koi, tákó k'oaa s'ín ma skanda nachrjein i'ndeji. ³⁰ Tanga, ¿kó tsò

Xojon-la Nainá? K'oaá tsò: “Tiyótjìngui-la jè chjoón chì'nda kò ki'ndí-la; nga jè ki'ndí-la nímé kjotjò tjoé-la, tà jè tjoé-la kjotjò jè ki'ndí-la xi mìtsà chjoón chì'nda.” ³¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tjín, jñá mìtsà ixti-la chjoón chì'nda maá, jñá-ná xi ixti-la chjoón xi mìtsà chì'nda tìjna.

5

Kós'ín sijchá yijo-ná nga jye titsajnanidiá it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés

¹ Jè Cristo, jngoò k'aa kisikítsajnandeíj-ná it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés; k'oaá ma-ne jñò 'ñó kixi tìtsajna koni s'ín kisikítsajnandeíj-nò Jesucristo. Kì tì yà onguít'aà-là kjoa ts'e kjotíxoma xi kitsobà'ñó-nò skanda kjòtseé.

² An sobá-ná xi 'mì-na Pablo, tìná'ya-ná koni xan-nò: tsà sít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, mì tì mé kjondaà sakò-nò it'aà ts'e Cristo. ³ Jngoò k'a koxan-nò, nita yá xita-ne xi sít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, kjo'ñó tjínè-la nga sikitason yije koni tsò 'én xi tjít'aà xojon ts'e kjotíxoma. ⁴ Jñò xi k'oas'ín mejèn-nò nga it'aà ts'e kjotíxoma kixi kitsajnaà nga nguixkon Nainá, jyeé chinchat'aàxìn-là Cristo, jyeé chinchat'aàxìn-là kjondaà xi tsjá kjotjò-ná Nainá. ⁵ Tanga ngajen, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-la Nainá titsachiñá-lajen nga kixi kitsajna-jen nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga mokjeiín-najen it'aà ts'e Cristo. ⁶ Nga it'aà ts'e Cristo Jesús, mì tì mé chjí-la yá-ne xi tjít'aà chiba-la kò yá-ne xi tsjìn-la chiba kjoa ts'e circuncisión. Jè xi chjí-la nga 'ya-la koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, nga tjín-ná kjotsjacha.

⁷ Jñò, k'e nga sa ítjòn, ndaà titsahonguikoo kjohítsjeèn-nò. ¿Yá xi tsatekjáya-nò nga mì tì kii nikitason-nò xi kjoa kixi? ⁸ Jè kjohítsjeèn jè, mìtsà yà nchrobá-ne ts'e Nainá xi xó kiichja-nò. ⁹ Tìkindaa yijo-nò; nga k'oaá tsò jngoò 'én: “Nas'ín itsé-ne na'yo san xi sijiin na'yo inchrajín, sísan yije-né nas'ín tse ma-ne na'yo.” ¹⁰ Jè Nainá ot'aà takoàn it'aà tsajòn nga mìtsà kj'eíj s'ín sikítsjeèn. Jè Nainá tsjá-la kjo'in nita yá xita-ne xi mejèn-la sikíts'ón-jìin-nò.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nga mì k'oaá s'ín tihokoòya nga sít'aà chiba-la xita kjoa ts'e circuncisión, koií kjoa-la nga fitjìngui kondra-na jñà xita. Tanga tsà mì k'oas'ín okoòya, mì-la kii kjitjìngui kondra-na, mì-la tì kii kojtikeyè-ne 'én xi chjàya it'aà ts'e krò-la Cristo. ¹² Jñà xita xi mejèn-la sikíts'ón-jìin-nò, kì tà bít'aà chiba-la yijo-la, tà saà jngoò k'a kàtatet'aà yijo-la.

¹³ Jñò 'ndseé kò tichjaá, k'oaá s'ín kiichja-nò Nainá nga kitsajnandeíj-nó it'aà ts'e kjotíxoma. Tanga i'ndeí nga titsajnandeíj-nó, kì ch'o 'nè koni s'ín mejèn-la yijo-nò. Mochjeén-né nga tìsikòò xinguiò, kàtas'e-nò kjotjòcha nga jngoò jngoò-nò. ¹⁴ Nga ngats'ii kjotíxoma, yaá majngoò yije jè xi tsò: “Titsjachi xita xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.” ¹⁵ Tsà tijñò titsabixkàn-kò-nò xinguiò koni s'ín nañá, t'een kindà yijo-nò nga mì tijñò sikjeheson-nò xita xinguiò.

Kjoach'o xi síjé yijo-ná

¹⁶ K'oaá xan-nò: Tjì'nde-là yijo-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtakó-nò ndiyá mé-ne nga mì koi kjoa sikitason kjoach'o xi síjé yijo-nò. ¹⁷ Jñà kjoach'o xi síjé yijo-ná kondraá fi-la jè Inima Tsjeè-la Nainá, kò jè kjoa xi mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá kondraá fi-la jè xi mejèn-la yijo-ná. Jñà kjoa koi kondraá tìtsajna-la xíkjín. K'oaá ma-ne nga jñò, mìkii k'oas'ín s'een koni s'ín mejèn-nò. ¹⁸ Tanga tsà jè Inima Tsjeè-la Nainá tíhokó-nò ndiyá, mì tìjè kjotíxoma otíxoma-nò.

¹⁹ Jyeé 'yaá mé kjoach'o xi síjé yijo-ná koni jè kjoachijngui, kjoaxòpa, kjoachinga, ²⁰ kjoa nga xkósòn yaxkoán, kjoatj'e, kjoa nga majtichaá xinguiáá, nga bixkán-koáá xinguiáá, nga machinichaá xinguiáá, nga jti takoán, nga nachrjenguiáá xinguiáá, nga xita nìjòyaá kò nga binchat'aàxìn-lá xinguiáá, ²¹ kjoaxìtakòn, kjoach'i, kò ngats'ii kjoachrjá'a xi ma ñánda bitjo s'eí. Tjín isa kjoa xi kj'eíj, xi mangásòn-kò kjoa koi. Koni

s'ín kixan-nò nga sa ítjòn, tákó k'oaá xan-nò skanda ì'ndeì, jñà xità xi k'oa tjin kjoa xi s'ín, ñimé kjondaà sakò-la ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá.

Kjondaà xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá

²² Tanga jñà kjondaà xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá, jñà-né nga tjòcha s'eén xinguiáá, nga tsja s'en kjit'aá, nga 'nchán sijchá yijo-ná, nga s'e-ná kjoatsejta, nga tsjakjoa s'eén, nga s'en-ná kjondaà xi ndaà tjin, nga kixi tjin kjohítsjeèn-ná, ²³ nga indaàkjoa s'eén ko nga kixi kotíxoma-lá yijo-ná. Jñà kjoa koi, tsjin kjotíxoma xi kondra tíjna-la. ²⁴ Jñá xi jye xita-la Cristo maá, ngats'ii kjohítsjeèn-ná xi ch'o tsò ko xi ch'o síjé yijo-ná, yaá kinik'en-t'aá krò-la Cristo. ²⁵ Ì'ndeì nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tísíkjnakon-ná, mochjeén-né nga kos'ín kjiaán koni s'ín okó-ná ndiyá. ²⁶ Mikiì ndaà tjin nga 'nga koma takoán, nga tijná sjiti-lá xinguiáá, ko nga koxítakòn-chaá xinguiáá.

6

Mé xi mochjeén nga ndaà sikoáá ngats'ii xita

¹ Jñò ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, tsà tjin i'nga xita xi jé ótsji, jñò xi ndaà onguít'aà-là jè Inima Tsjeè-la Nainá, jñò tisikòò nga kàtakixiya ìjngòò k'a-ne nga indaàkjoa tinókjoa-là. Tanga jñò, t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mì jé skajijn-nò. ² Tisikòò xinguiòò k'e nga tsà mé kjoa xi 'in tjin títsajnajijn; k'oaá s'ín koma-ne nga sikitason jè kjotíxoma xi kitsjaà Cristo.

³ Tsà tjin i'nga xita xi ndaà ochrjengui yijo-la, koa tsà mìtsà kixi-ne kjoa, jñà xita koi, tà yijo-laá nchikonachan-la. ⁴ İsaá ndaà-ne nga chít'aà yijo-nò nga jngòò ìjngòò-nò, a ndaà títsa'nè; tsà ndaà títsa'nè, ta ya tíjijn takòn, kì k'oaá s'ín ñikítsjeèn nga jñò, İsaá ndaà títsa'nè mì k'oa-ne koni jñà xita xi k'ejí. ⁵ Nga jngòò ìjngòò, yaá kjinè-la kós'ín tísíjchá yijo-la.

⁶ Jñà xita xi nchikota'ya 'én ndaà-la Nainá, mochjeén-né nga kàtatsjá-la mé xi kochjeén-la maestro-la nga 'én okóya.

⁷ Kì yijo-nò chonachan-la; nga Nainá mikiì koma siskákoáá. Nga ìjngòò ìjngòò xita, koni tjin kjoa xi s'ín, k'oaá tì tjin kjoa xi sakò-la. ⁸ Nga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la yijo-la, kjoabiyaá tjoé-la it'aà ts'e kjoa ch'o xi síjé yijo-la, tanga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá, it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá tjoé-la kjoabinachon xi mikiì fehet'aà nita kjé-né. ⁹ Mikiì ndaà tjin tsà kosì-ná nga ndaà s'eén; nga kijchò nachrjein nga sakò-ná kjondaà tsà mì kì síhindaà-lá takoán. ¹⁰ Koií kjoa-la, k'e ma xi 'né itsé, ndaà sikoáá ngats'ii xita, jñà títsajna ítjòn jñà xita xinguiáá xi ngásòn mokjeiín-ná 'én-la Nainá.

Mé kjoa xi síkijna ítjòn Pablo

¹¹ Chítsejèn-là tsí kitsian-ne letra xi ndsaa tikjiì-nò. ¹² Jñà xita xi mejèn-la nga kjo'ño s'ín-nò nga sit'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, tà koií xi mejèn-la nga ndaà síkítsajna yijo-la nga nguixkon xita; ko majin-la nga xita kjitjngui kondra-la tsà kos'ín keènojmiya nga ya k'en-t'aà krò Cristo. ¹³ Jñà xita xi tjit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, tikoáá mikiì sikitason kjotíxoma, tanga mejèn-la nga sit'aà chiba-nò mé-ne nga it'aà tsajòn ndaà síkítsajna-ne yijo-la k'e nga skoe nga jñò jye tjit'aà chiba-nò. ¹⁴ Tanga 'an, ñimé kjoa xi mejèn-na nga ndaà síkijna yijo-na; ta jè tajngóò krò-la Na'èn-ná Jesucristo nga ndaà síkijna yijo-na. K'oaá ma-ne nga jñà kjoa ch'o xi tjin isò'nde, it'aà ts'an, títsajnak'en-né ko 'an tijnak'eén-la jè isò'nde. Mì tì k'oaá tjin kjoa xi sis'in-na. ¹⁵ Xi it'aà ts'e Cristo, mìtsà jè xi chjí-la tsà tjit'aà chiba-ná ko tsà tsjin-ná chiba kjoa ts'e circuncisión; jè xi chjí-la nga jè Nainá jyeé kisikjatjya-ná ko jyeé xita xitse kjoán. ¹⁶ Kàtas'e-la kjoa'nchán ko kjoa ima takòn ya ijijn inima-la ngats'ii xita xi k'oas'ín nchisikitason koni tsò 'én jè; jñà-né xi xita-la Nainá ts'e naxandá Israel.

¹⁷ K'oaá ma-ne i'nde_i, k_i t_i yá xi kjoa ótsji-ìsa-na nga jyeé t_jít'aà chiba-la yijo-na kjo'in xi kitsjaà-na xita xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesús.

¹⁸ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, jè kàtasijiìn inima-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná. K'oas'ín kàtama.

Xojoṇ carta-la San Pablo xi kiskiṇ-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

¹ Jñò xi xita-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà naxandá Éfeso, jñò, xi kixi onguít'aà-la Cristo Jesús, 'an xi 'mì-na Pablo tisihixat'aà-nò nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjòndaà kò kjoa'nchán ya jjiìn inima-nò.

Kós'ín síchikon-t'in-ná Nainá k'e nga Cristo títsajnaoáá

³ Jeya kàtìjna Nainá, Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga kisìchikon-t'in-ná, kitsjaà-ná ngats'ìi kjòndaà xi ts'e inima-ná xi ngajmii nchrobá-ne koi kjoa-la nga Cristo títsajnaoáá. ⁴ Nainá xó k'oáá s'ín jaàjìin-ná k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde nga Cristo títsajnaoáá mé-ne nga nímé jé s'e-ná kò tsjeè kítajnaá nguixkon jè. ⁵ Koi-né nga matsjakeè-ná nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga tisa-ne nga kiskoétjò-ná koni ixti jchan-la maá xi it'aà ts'e Jesucristo. Nainá k'oáá s'ín kis'ìin koni s'ín kisaseèn-la ta koi kjoa-la nga k'oas'ín kjòmejèn-la. ⁶ Koií kjoa-la nga jeya bìjna Nainá nga tse kjòndaà kitsjaà-ná nga kisìchikon-t'in-ná nga ya títsajnaoáá ki'ndí-la xi 'nó matsjakeè. ⁷⁻⁸ Jè jní-la Jesucristo tsibíchjítjì-ná koà kisìchàat'aà-ná jé-ná nga Cristo títsajnaoáá, nga 'nó tse kjòndaà tjín-la Nainá nga tsjá-ná kjòhítsjeèn kò kjoachjine xi tjín-la. ⁹ K'oáá ma-ne nga tikoà tsakó-ná jè kjoatjí'ma-la koni s'ín kjòmejèn-la jè, tikoií-ne kjòhítsjeèn-la xi tijè-ne kiskoòsòn-la nga kítasòn. ¹⁰ Koni s'ín tjíndaà-la kjòhítsjeèn jè, kijchò nachrjein nga kítasòn tsjeè. Nainá, jé sijnogò yije nita mé xi tjín ngajmii kò it'aà nangui nga jè Cristo kotíxoma.

¹¹ Nainá jyeé kjòtseé jaàjìin-najen nga Cristo títsajnao-jen. Kitjoé-najen kjotjò xi tsjá Nainá koni s'ín tjíndaà-la nga k'oas'ín bitasòn 'én-la koni s'ín ndaà sasén-la. ¹² K'oáá s'ín kis'ìin nga ngajen kinikítajna ítjòn-jen nga jeya tíjna Nainá, ngajen xi xita judío 'mì-najen, ngajeén kòkjeiín ítjòn-najen it'aà ts'e Cristo.

¹³ Tikoáá jñò nga ya títsajnaoò Cristo, k'e nga kina'ya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa kixi, jè xi tsachrjekàjìin-nò kjo'in nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, Nainá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la; yaá tsibít'aà chiba-la jjiìn inima-nò, koni s'ín jye kitsjaà tso'ba nga tsjá-nò. ¹⁴ Jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè-né xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tjoé yije-ná kjotjò xi Nainá tsjá-ná jè nachrjein k'e nga kongásòn nga sikkítajna ndeíí-ná xi naxandá-la maá mé-ne nga jeya kíjna-ne Nainá.

Kós'ín bítsi'ba Pablo it'aà ts'e jñà xita xi jye mokjeiín-la

¹⁵ Koií kjoa-la k'e nga ki'nchrè nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, kò nga matsjacha ngats'ìi xita-la Nainá; ¹⁶ mìkìl sìjchàajñà nga nachrjein inchijòn tsjaà-la kjòndaà Nainá xi it'aà tsajòn; k'e nga bítsi'ba-la, síjét'aà-la xi kjòndaà tsajòn ¹⁷ mé-nè nga jè Na'èn-ná xi jeya tíjna, jè xi Nainá tsò-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kàtasíkíhichiya-nò kò kàtatsjá-nò kjoachjine xi ts'e inima-nò mé-ne nga isa ndaà jchaxkon-nò Nainá. ¹⁸ K'oáá s'ín síjét'aà-la Nainá nga sijnhiseèn-la kjòhítsjeèn-nò mé-nè nga jcha-nò mé xi chiñà-la nga xó kinokjoàa-nò. Tikoáá jcha nga 'nó ndaà tjín kò 'nó jeya tjín kjotjò xi Nainá tsjá-la jñà xita naxandá-la. ¹⁹ Tikoáá síjét'aà-la nga jchaxkon kó kji 'nó tse nga 'nó tjín-la Nainá nga koma kosìko-ná jñà xi mokjeiín-ná it'aà ts'e. Tikoií-ne nga 'nó xi 'nó tse tjín-la Nainá ²⁰ xi kisìkjeén nga kisìkjaáya-la Cristo k'e nga k'en, ikjoàn jeya kisìkíjnat'aà chrja kixi-la ján ngajmii ²¹ ñánda nga isa ta 'nó 'nga kisìkíjna ítjòn mì k'oáá-ne tsà jngòò xita ítjòn, xitaxá ítjòn, ngats'ìi nga 'nó xi tjín i it'aà nangui kò xi tjín ijìin isén, ngats'ìi xi tjín-la kjotíxoma ngajmii; tíjna ítjòn-la ngats'ìi xi tjín isò'nde jè, kò jè isò'nde xi sa nchrobá. ²² Nainá, jè

kisìngatsja yije Cristo, ngats'ìi kjotíxoma xi t́jín; t́ikoáá jè kitsjaà yije-la Cristo nga jè koma xi sko-la naxandá-la. ²³ Naxandá-la t́ijè-ne yijo-la Cristo; kò jè tsjá yije-la nítà mé xi chija-la. T́ijè-ne Cristo xi síjngoò yije, nítà mé xi t́jín isò'nde.

2

Kós'ín síjchàat'aà-ná jé-ná Nainá

¹ J́ño, nga sa kjòtseé, k'oaá ngaya-la koni tsà titsajna k'en-nò it'aà ts'e Nainá nga jè kjoa-la jé-nò nga ch'o ki'nè. ² K'oaá s'ín tse tsitjaàyaà ndiyá jé-la xítà isò'nde; jè kiníkitasòn-la xítà neí xi sko-la tjo jjiìn isén nga jè síxájiìn iníma-la j́ña xítà xi mìkìl 'nchréñijon-la Nainá. ³ T́ikoáá ngats'iaá j́ña, k'e nga isa kjòtseé, k'oaá tís'ín chinchàatsjiaá jé koni s'ín kjòmejèn-la yijo-ná kò kjohítsjeèn-ná. T́jín-ne nga ngàsòn tse kjo'in k'oi-ná tsà ndaà, koni j́ña xítà xi kj'eíi nga koi kjoa-la jé-ná. ⁴ Tanga Nainá, tseé kjohimatakòn t́jín-la nga 'ñó matsjakeè-ná. ⁵ Nainá kisíkítsajnakon ìjngoò k'a-ná kò Cristo, nas'ín jye titsajnak'eén xi kjoa ts'e jé-ná. (Kò j́ño, tà kjondaà-la Nainá-né nga bitjokàjñoò kjo'in.) ⁶ Nainá, kisíkjaáyakjoò-ná kò Cristo, nga ya titsajnakoáá, kò tañaá kisíkítsajnakjoò-ná ján ngajmì. ⁷ K'oaá s'ín kis'ìin mé-nè nga kòkò-ne j́ña nachrjein xi sa nchrobá nga tse kjoatjòcha t́jín-la kò tse kjondaà t́jín-la it'aà tsaján nga Cristo Jesús titsajnakoáá. ⁸ Tà kjondaà-la Nainá-né nga itjokàjñoò kjo'in nga kòkjeíin-nò it'aà ts'e Cristo. Mìtsà kjondaà tsajòn nchrobá-ne kjoa koi; ta kitsjaà kjotjò-nò Nainá. ⁹ Mìtsà koi kjoa-la nga xá ki'nè, mé-nè nga nijngoò xítà ndaà síkìjna-ne yijo-la. ¹⁰ Nainá tsibíndaàya xítse ìjngoò k'a-ná, nga ya titsajnakoáá Cristo, mé-nè nga s'eén ngats'ìi kjoa xi ndaà t́jín, j́ña kjoa xi Nainá jyeé k'oas'ín kiskoòsòn-la nga tisa kjòtseé nga kòs'ín síkitasoán.

Kjoa'nchán xi t́jín-ná nga Cristo titsajnakoáá

¹¹ J́ño xi mì ya tjen-nò tje-la xítà judío, k'oaá tsò-nò j́ña xítà judío xi t́jít'aà chiba yijo-la nga mìtsà xítà-la Nainá 'mì-nò, koi kjoa-la nga mì t́jít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión. Tanga jè kjoa jè, tà tsja xítàá bíndaàya-ne yijo-la. ¹² Tíkítsjeèn k'e nga sa kjòtseé j́ño titsat'aaxìn-la Cristo; t́ikoáá titsajnat'aaxìn-la naxandá Israel, mìkìl ya nokjoà-nò koni s'ín tsibíndaàjiìn-kò Nainá j́ña xítà judío koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. Isò'nde jè, nímé xi chiña-là kò mìkìl yaxkon Nainá. ¹³ Tanga ì'ndeì, nga ya titsajnakoo Cristo, Nainá jyeé kisichrañat'aà-nò jè kjoa-la jní xi tsibíxteèn Cristo, nas'ín kjìin tjat'aaxìn-là Nainá nga sa kjòtseé. ¹⁴ Ì'ndeì, jè Cristo xi tsjá-ná kjoa'nchán. Kisíkjoóndaà-ná nga jngoò naxandá komà-ne j́ña xítà judío kò xi mìtsà xítà judío. Jè kisihixàña jè kjoa kondra xi jòya t́jín nga sa ítjòn k'e nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aà krò. ¹⁵ Yaá kisíkjehet'aà jè kjotíxoma-la Moisés xi t́jín-la j́ña xítà judío; kjòjngoò-ne ingajò naxandá; jngoò naxandá xítse komà-ne nga jè titsajnakoáá Cristo; k'oaá komà-ne nga tsijne 'nchán kjoa. ¹⁶ Cristo, k'e nga k'en-t'aà krò, yaá kisíkjehet'aà kjoa kondra xi jòya t́jín. Kisíkjoóndaà-ne ingajò naxandá; jngoò naxandá komà-ne kò kitsjaà-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá.

¹⁷ J́ño xi kjìin títajna-là Nainá nga sa ítjòn, t́ikoáá ngajen xi titsajnat'aà chraña-lajen, j'ìi Cristo nga j'ìi kénojmi-ná 'én ndaà xi tsjá-ná kjoa'nchán. ¹⁸ Ndaà chjí-la Cristo nga ingajò naxandá-ná jyeé t́j'nde-ná nga koma chikoáá Nainá nga t́ijè-ne Iníma Tsjeè-la tsjá-ná nga'ñó nga ingajoá. ¹⁹ K'oaá ma-ne j́ño xi mìtsà xítà judío 'mì-nò, mìtsà tì xítà xìn nangui-nò. J́ño, ì'ndeì, ngàsòn ya tajngoò nokjoà-nò naxandá-la Nainá; xítà xinguiòo-nò ngats'ìi xítà naxandá-la Nainá. ²⁰ K'oaá ngaya-la koni tsà jngoò ni'ya tísindaà. J́ño, jè ngaya-la ndajo xi mochjeén-la chrjó ni'ya. J́ña xítà xi tsibíxáya-la Cristo kò j́ña xi kùichja ngajo-la Nainá, j́ña-né tàts'en chrjó-la ni'ya. Kò jè Cristo jè ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ²¹ Nga kò Cristo ngats'ìi ndajo-la chrjó ni'ya, ndaà tísikjoò kò tímajeya ni'ya mé-nè nga ni'ya tsjeè-la Nainá koma-ne. ²² T́ikoáá j́ño, nga Cristo títajnakjoòkoo, Nainá tísíkítsajnakjoò-nò kò xítà xinguiòo xi kj'eíi, mé-ne nga j́ño koma-nò ni'ya ñánda t́jna Nainá nga Iníma Tsjeè.

3

Xá-la Pablo it'aà ts'e xita xi mitsà xita judío

¹ K'oaá ma-ne bitsi'bà-la Nainá, 'an xi 'mì-na Pablo nga ndayá tijnáa, koií ngatji-la nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Jesucristo, jñò xi mitsà xita judío 'mì-nò. ² Nga jyeé-la tíjiin-nò nga kjonndaà ts'e Nainá-né nga 'an kitsjaà-na xá xi kjonndaà tsajòn, ³ koni s'ín kisihiseèn-na Nainá nga tsakó-na jè kjoa xi tji'ma-la skanda kjõtseé. Jyeé isa kiskii chiba-nò jña 'én koi. ⁴ K'e nga tsà ndaà kíxkejñoò xojon jè koni s'ín kiskii ítjòn-nò, yaá jchaa nga 'an ndaà tíjiin-na jè kjoa tji'ma it'aà ts'e Cristo. ⁵ Nga isa kjõtseé, nijngoò xita tíjiin-la jè kjoa tji'ma; tanga i'ndeí jè Inima Tsjeè-la Nainá kisihiseèn-la jña xita xi xó jaajiiin-ne Nainá, jña xita xi tsibíxáya-la Cristo kò xi kichja ngajo-la. ⁶ Jè kjoa tji'ma, jè-né nga jña xi mitsà xita judío, k'e nga mokjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ngàsòn tjoé-la kjoatjò-la Nainá nga ngàsòn ixti-la ma koni jña xita judío; jngoò naxandá koma yije kóhotjín; kò jña xi mitsà xita judío ngàsòn tjoé-la kjonndaà koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita judío.

⁷ Ta kjonndaà-la Nainá-né nga 'an kitjoé-na xá jè. Jè kitsjaà kjoatjò-na nga chi'nda-la ma k'e nga kitsjaà-na nga'ño-la mé-ne nga 'an kènojmiá 'én ndaà-la Cristo. ⁸ 'An, nas'ín isa 'ño nangui tijná-la ngats'ii xita-la Nainá, tanga Nainá kitsjaà-na kjonndaà jè, nga 'an chjajajiiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña xi mitsà xita judío, mé-nè nga skoe-ne kó kji 'ño tse kjonndaà tsjá Cristo skanda mikii bijchótjinguí-la kjohítsjeèn-ná. ⁹ Jè xá xi 'an kjonngatsja nga 'an sihiseèn-la jña xita mé-ne nga skoe-ne kó s'ín tjin kjoa xi tji'ma. Nainá xi tsibíndaà isò'nde, jè tijná'ma-la kjoa jè skanda tisa tàts'en-la kjoa. ¹⁰ Koií k'oas'ín komà-ne mé-ne skoe-ne i'ndeí ngats'ii inima ch'o kò inima xi ndaà xi tjin-la nga'ño jjiin isén nga kjin skoya kjoachjine tjin-la Nainá. Yaá skoe kjoa koi it'aà ts'e naxandá-la Cristo. ¹¹ Nga tisa tàts'en-la kjoa, Nainá k'oaá s'ín tjinndaà-la nga it'aà ts'e Cristo kitasòn yije kjoa koi. ¹² I'ndeí, nga Cristo titsajna kooá, jyeé 'ño takoán. Komaá chikooá Nainá ñánda tijná nga mì tì kii xkón-oná nga jyeé mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ¹³ K'oaá s'ín siijé-nò nga kii nikjajen-là takòn jè kjo'in xi tsikjiaán nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Isáá ndaà kàtatsja-la inima-nò nga kjonndaà tsajòn-nò.

Kó tsò Pablo nga bitsi'batji naxandá-la Cristo xi titsajna Éfeso

¹⁴ Koií kjoa-la nga ósijna xkó'nchit'aà-la nga bitsi'bà-la Nainá xi Na'èn-ná. ¹⁵ Nga it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne nga tjin na'èn kò tjin ixti nga jngoò ijngoò ni'ya xita xi tjin ngajmii kò xi tjin isò'nde. ¹⁶ Nainá, nga tse nga'ño tjin-la, k'oaá s'ín bitsi'bà-la nga kàtatsjá-nò nga'ño-la xi ts'e inima-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtasíxájiin inima-nò. ¹⁷ Jè Cristo, ndaà kàtijnajiiin inima-nò, nga mokjeiín-nò it'aà ts'e; 'ño ndaà kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá koni jngoò yá xi nanga fi ima-la, kò koni jngoò ni'ya xi nanga tjihijiiin chrjó-la. ¹⁸ K'oaá s'ín koma-ne nga jño kò ngats'ii xita-la Nainá, jchaxkoòn koa kochiya-nò nga 'ño tse kjoatjòcha xi tjin-la Cristo, 'ño tiyá, 'ño ndojò, 'ño nanga kò 'ño nga. ¹⁹ Nguí ndaà jchaa jè kjoatjòcha xi tjin-la Cristo xi isa 'ño otonè-la ngats'ii kjohítsjeèn-ná skanda mikii machiya-ná, mé-ne nga nimé chijat'aà-nò koni jè Nainá, nimé chijat'aà-la.

²⁰ Nainá, 'ño tse nga'ño tjin-la, tsà k'e nga mé xi nijé-laá, skanda isaá 'ño síkatonè-la koni s'ín nijé-laá kò nga koni s'ín nikítsjeèn. K'oaá s'ín tsjá yije-ná nga kò nga'ño-la xi síxájiin inima-ná. ²¹ Jeya kàtijná Nainá ya jjiin naxandá-la kò it'aà ts'e Cristo nita mé naxchrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oaá s'ín kàtama.

4

Titsajtión nga kò Inima Tsjeè-la Nainá

¹ Koií kjoa-la nga k'oas'ín bitsi'bà-nò nga ndaà tijchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la kjoa xi xó kinokjoà-nò. 'An, ndayá tijnáa'ya jè ngatji-la nga Nainá tsixá-la. ² Jñò, kii 'nga ikon 'nè; indaàkjoa t'een, kàtas'e-nò kjoatsejta; ngàsòn kàtachikjoa-nò mé kjoa xi tjin-nò

nga matsjacha xingui_{oo}. ³ Tìnè-là yijo-nò nga titsajna_{jtión}-koo xingui_{oo} koni s'ín jye tsibítsajna_{jtín}-nò jè Inima Tsjeè-là Nainá, mé-ne nga 'nchán kitsajna-nò. ⁴ Nga tà jngoò ma naxandá-là Nainá; kò tà jngoò ma Inima Tsjeè-là Nainá; tiko_a tà jngoò kjo_a chiñá-lá nga Nainá xó kiichja-ná; ⁵ kò tà jngoò ma Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná; tà jngoò kjo_a tjín koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo; tiko_aà tà jngoò kjo_a tjín nga ma bautizar xita. ⁶ Ta jngoò ma Nainá nga ngats'iaá Na'èn-ná ma, jè xi otíxoma-ná nga ngats'iaá, jè xi síxá_{jìn} inima-ná nga ngats'iaá, kò jè xi tíjnakò-ná nga ngats'iaá.

⁷ Tanga kitjoé-ná kjo_{tjò} koni s'ín sasén-là Cristo mé xá-là Nainá xi s'eén nga jngoò jngo_a. ⁸ Koií kòs'ín tíchja-ne Xojon-là Nainá nga tsò:

K'e nga jye kisikijne nga tífimijìn-ne ngajmì,
kiikò preso jñà xita xi kitsobà'ñó,
kò kitsjaà-là kjo_{tjò} jñà xita.

⁹ ¿Kó tsòya-ne jè xi tsò: “Tífimijìn-ne ngajmì”? Tsòyaá-ne nga [jè Cristo] ítjòn itjojen skanda ñánda 'ñó nanga ijìn nangui. ¹⁰ Jè xi itjojen-t'aà skanda it'aà nangui, tijè-ne xi tsijìn òjngoò k'a-ne ñánda nga isá 'ñó 'nga tsibijna koni ngats'iì xi 'nga titsajna mé-ne nga jè s'ijngò yije-ne nita mé xi tjín isò'nde. ¹¹ Tiko_a tijè-ne xi kitsjaà-là xá xita-là mé xá xi s'ijìn nga jngoò òjngoò. Tjín xi tsibíxáya-là Jesucristo nga siika'bísòn 'én ndaà-là; tjín xi jñà kichja ngajo-là; tjín xi 'én ndaà-là Nainá xi kjo_a ts'e Cristo bénojmiya; tjín xi síkinda naxandá-là Nainá; tiko_a tjín xi okóya 'én-là Nainá. ¹² K'o_a s'ín kitsjaà-là xá xita-là nga jngoò òjngoò mé-nè nga kátatsjá-là kjohítsjeèn xita naxandá-là nga koma síxá-là Nainá, nga isá tse nga'ñó s'e-là naxandá-là Cristo. ¹³ K'o_a s'ín koma-ne nga jngoò kjohítsjeèn s'e-ná ngats'iaá koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá kò koni s'ín yaxkoaán Ki'ndí-là mé-ne nga nguì xita kixi komaá. Nguì k'o_a s'ín kongásòn-kjo_a kóhótjián koni jè Cristo nga nimé chijat'aà-là. ¹⁴ Mì tì k'o_a s'én s'en-ná koni s'ín ndí ixti nga niton mokjeiín-là yá xita xi konachan-là; nga fijen fikjako koni tsà tjo tísískako; nga fitjngui-là kjohítsjeèn-là xita maña xi 'én ndiso okóya nga kjeií ndiyá tjímaya. ¹⁵ Tà saá 'én kixi-là Nainá kinókjo_a nga matsjachaá xingui_a mé-nè nga kòs'ín isá ndaà skasòn kjohítsjeèn-ná koni s'ín tjín kjohítsjeèn-là Cristo nga jè tjína xi sko-là naxandá-là Nainá. ¹⁶ Nga jè naxandá-là Nainá, k'o_a kji koni jngoò yijo-là xita. Jè Cristo tjína xi sko-là; kò jè tsjá-là nga jngoò òjngoò xá xi oko-là; ikjoàn síjngò koni s'ín tjín yijo-ná nga titéya naxá-là nindaà-ná; nga jngoò òjngoò skaya, katjín katjín xá-là. K'e nga ndaà síxá yije yijo-ná maje-né ko_a ma'nga-né. K'o_a tís'ín tjín jè naxandá-là Cristo nga kòje-né ko_a kò'nga-né k'e nga jngoò òjngoò xita-là ndaà síxá nga matsjakeè xikjín.

Kós'ín sijchá yijo-ná k'e nga jè Nainá síxitseya inima-ná kò kjohítsjeèn-ná

¹⁷ It'aà ts'e kjo_{tjò} xi tsjá-na Cristo, k'o_a xan-nò kò bit'in-nò nga mì tì k'o_a s'én s'en-nò koni s'ín xita xi kjeií xi mìkiì beèxkon Nainá, nga tákó tjímako kjohítsjeèn-là xi nímée chjí-là. ¹⁸ Tà tjíñò kjohítsjeèn-là. Tsjìn-là kjoabinachon xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìkiì beè kó s'ín sijchá yijo-là nga jè inima-là tájaajìn tjín; mìkiì tsjá'nde nga fahas'en-jìn kjohítsjeèn xi ndaà tsò. ¹⁹ Mì tì kiì beè-ne xi kjosobà 'mì, jyeé kòxox'ín. Tà kjo_a chijngui 'ñó síx'ín-là; kjit'aà naxhrjein ótsji ngats'iì kjo_a ch'o xi tjín isò'nde. ²⁰ Tanga jñò, mì k'o_a tjín kjo_a xi kis'enojmí-nò it'aà ts'e Cristo. ²¹ Nga jye ndaà kina'yà-là 'én-là kò ndaà kichità'yà kó s'ín tjín xi nguì kjo_a kixi it'aà ts'e Jesús. ²² K'o_a s'ín kis'enojmí-nò nga chjaàxiòn kjo_a jchínga xi tjín-nò nga sa kjo_{tseé} koni s'ín kinijchá yijo-nò; i'nde_j jyeé mì tì mé chjí-là kjo_a koi koií kjo_a-là nga jñà kjo_a ch'o xi kisaseèn-là yijo-nò kiskoònachan-nò. ²³ Tjín'nde-là Nainá nga jè kátasíxitseya inima-nò kò kjohítsjeèn-nò. ²⁴ Chjoé òjngoò k'a xi kjo_a xitse xi k'o_a s'ín kisindaà koni kji isén-là Nainá mé-ne nga kixi kò tsjeè sijchá yijo-nò koni s'ín tjín xi nguì kjo_akixi.

²⁵ K'o_a ma-ne i'nde_j, kì tì 'én ndiso nokjoà-nò. 'Én kixi tinókjo_akoo xingui_{oo} nga jngoò òjngoò nga tà ngásòn xita xingui_a ma kóhótjián.

²⁶ Tsà k'e nga majti-nò, kì jé binchaàtsjioò; kì nùjti-là yijo-nò kóni nga 'ba nàchrjein skanda k'e nga okatjì ts'oi. ²⁷ Kì kiù biì'nde-là xità neí nga jè konachan-nò.

²⁸ Jè xi chijé s'ín nga sa ítjòn, kì tì chijé s'ín-ne i'ndeij; tìkoáá-ne k'oas'ín kàtasíkjeén tsja nga kixi kàtasíxá mé-nè nga sakò-la ton xi tsjá itsé-la xità ima xi nímé tjín-la.

²⁹ Nijngoò 'én xi ch'o tsò nokjoà; jñà 'én tìnókjoakoo xinguiòo xi ndaà tsò xi kochjeén-la xinguiòo nga isa kixi kítsajna mé-nè nga kochikon-t'in-ne jñà xità xi kji'nchré-nò. ³⁰ Kì nìba-là jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè xi tsibít'aà chiba-ná mé-ne nga kàta'ya-ná nga xità-la Nainá 'mì-ná skanda jè nàchrjein k'e nga sùikítsajnadeíí-ná Nainá xi kjoa ts'e jé.

³¹ Chjàaxìòn yije ijìin inima-nò jñà kjoa xi ch'o tjín xi kondra ts'e xità xi kjeíí koni kjoa bínguitakòn, kjoajti, kjoa xi makjan-nò, kjoa nga chítikoo xinguiòo, kò nga nokjoàjno-là xinguiòo, kò ngats'ìi kjoats'en. ³² Ndaà chibakoo xinguiòo; kàtas'e-nò kjohimatakòn; tijchàat'aà-là jé-la xinguiòo koni s'ín kisikò-nò Nainá it'aà ts'e Cristo nga kisijchàat'aà-nò jé-nò.

5

Kó s'ín sijchá yijo-ná nga ixti-la Nainá 'mì-ná

¹ K'oáá ma-ne nga k'oas'ín tijchá yijo-nò koni s'ín Nainá nga koi kjoa-la nga ixti-la Nainá 'mì-ná nga 'ñó matsjakeè-ná. ² K'oáá tìs'ín tjòcha chaà xinguiòo koni Cristo tjòkeè kijtseè-ná nga jè kitsjaà ngajo-ná yijo-la nga k'en, jngoò kjotjò xi ndaà kjòtsjakeè Nainá.

³ Jè xi kjoa chijngui, ngats'ìi kjoa ch'o xi 'ñó tjé tjín kò kjoa nga maxitakòn-chaà xinguiòo mì tì k'oáá tjín kjoa xi koxki-ne it'aà tsajòn. Nga jñò, xità tsjeè-la Nainá 'mì-nò. ⁴ Kì 'én tsa'a nokjoà, kò 'én nchikón, kò 'én xi ch'o tsò nga bijnòkeè xità. Jñà kjoa koi, tìkoáá mìkiì ok'in-la nga kos'ín kinókjoaa. Tà saà kjondaà tji-là Nainá. ⁵ Jye tjiin-nò nga mìkiì koma kjoahas'en ñánda tíhotixoma Cristo kò Nainá, ngats'ìi xità xi kjoa chijngui s'ín, xi kjoa xi 'ñó tjé s'ín kò nga maxitakòn-keè xíkjin. Jñà xità xi k'oas'ín s'ín, ta jñà kjoa koi beèxkón nga nei-la ma. ⁶ Kì yá xità xi konachan-nò xi taxki 'én bénojmi-nò xi nímé chjí-la it'aà ts'e jé koi. Ta jè ngatjì-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xità xi mìkiì 'nchréñijon-la. ⁷ Kì ya tsjahitakoo xità koi.

⁸ Jñò, nga sa kjòtseé, jè kjohítsjeèn-nò tjiñò-la, tanga i'ndeij, jyeé iseèn titsajnaà nga Na'èn-ná Jesucristo titsajnakoo. K'oáá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la jñà xità xi ya títajna ñánda iseèn choòn. ⁹ K'e nga kjoa iseèn tjiin inima-ná ndaà s'eén, ya kitjáyaá ndiyá kixi, koa nguì 'én kixi kinókjoaa. ¹⁰ Tìnchátsjioò mé kjondaà xi sasén-la Na'èn-ná. ¹¹ Kì ya chingàjñoò kjoa xi nímé chjí-la koni s'ín xità xi tjiñò kjohítsjeèn-la. Jñò, ta saà takó nga kàta'ya-la nga mìkiì ndaà tjín kjoa xi s'ín. ¹² Skanda masobà-ná nga nokjoá jñà kjoa'ma xi ch'o tjín xi s'ín jñà xità. ¹³ Nita mé kjoa-ne xi sijna ñánda iseèn choòn, nitoón beè xità mé kjoa-ne, a ndaà tjín, a xi mìkiì ndaà tjín. Nga jè kjoa iseèn okó yije xi ndaà tjín kò xi mìkiì ndaà tjín. ¹⁴ Koiì kòtsò-ne 'én xi tsò:

Ngaji xi titsajnafi, tìkjaá-la yijo-lè.

Tisítjen-jìin-la mik'en;

jè Cristo sùihiseèn-lè.

¹⁵ Ndaà tìkindaa koni s'ín titsajna yijo-nò; k'oáá s'ín títajna koni xità xi tjín-la kjoachjine; kì k'oáá 'nè koni s'ín xi tsjìn-la kjohítsjeèn. ¹⁶ Ndaà tìkjeén nàchrjein mé xi s'een; nga nàchrjein i'ndeij, 'ñó tjín kjoa ch'o. ¹⁷ Kì ch'o onguíkoo kjohítsjeèn-nò; ndaà kàtachiya-nò mé xi mejèn-la Nainá. ¹⁸ Kì xán 'yò, jè xán síkits'ón-ná, tà saà jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kàtas'en-jìin inima-nò nga kàtakó-nò ndiyá kixi. ¹⁹ Chikoo xinguiòo 'én-la Nainá. Tjindá-là sò xi 'mì salmo, himno koa tjindá ijìin inima-nò jè xi okóya-nò Inima Tsjeè-la Nainá. Jeya tìkijna Nainá nga kò inima-nò. ²⁰ It'aà ts'e 'ín-la Na'èn-ná Jesucristo, nàchrjein nchijòn tji-là kjondaà Nainá xi Na'èn-ná ngats'ìi xi tsjá-nò.

Kjoa xi tjiñè-la nga sùikitasòn jñà xità x'in kò jñà íchjín

²¹ Nangui titsajna-là xingui_o koni s'ín yaxkón Cristo.

²² Jñò, íchjín xi x'in tjín-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'ín nangui bitsajna-là Cristo.

²³ Nga jè x'in, jè xi skò tjina-là chjoón, koni Cristo, jè xi skò-là naxandá-là. Kò jè Cristo xi ochrjekàjìin kjo'in naxandá-là nga tijè-ne yijo-la. ²⁴ Koni jè naxandá-là Cristo nangui tjina-la, k'oaá tìs'ín jñà íchjín, nangui kàtjina-la x'in-la nita mé kjoa-ne.

²⁵ Jñò xi x'in mì-nò, tìtsjacha íchjín-nò, koni jè Cristo matsjakeè naxandá-là nga jè kitsjaàtjì yijo-la nga k'en. ²⁶ Koií kòs'ín kis'iin-ne nga tsjeè sikkíjna naxandá-là nga nguixkò Nainá. Jè jaàxìn jé-la nga kò 'én ndaà-la koni s'ín xita nga oníjno yijo-la, ²⁷ mé-nè nga tijè kòkò-ne nga tsjeè kji kò tijè skoétjò-ne nga ts'e koma, jngoò naxandá xi jeya tjina, xi mì ch'oó kji, mì tjíyó kji, mì tjé kji, jngoò k'a tsjeè kji, kò nímé jé tjín-la. ²⁸ Tìkooá jè x'in kàtamatsjakeè chjoón-la koni s'ín matsjakeè xi ti yijo ts'e-ne; nga jè xi matsjakeè chjoón-la, tijè-ne yijo-la tímatsjakeè. ²⁹ Nijngoò xita xi tijè beètoòn-ne yijo-la; ta saá tsjá-la nga'ño nga síkinda yijo-la koni s'ín jè Cristo nga síkinda naxandá-la. ³⁰ Nga jè naxandá-la tijè-ne yijo-la; kò jñá, tìkooá yaá nokjoàt'aà-ná yijo-la. ³¹ Koií kjoa-la nga k'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè x'in xi bixan sikkíjna na'èn-la kò nea-la nga kíjnakò chjoón-la. Ingajò, tà jngoò xita koma.” ³² Jñà 'én koi, jngoò kjoa xi 'ño 'in tjín skanda mìkì fiya-ná. Tanga 'an, jè tìsikaxkia Cristo kò naxandá-la. ³³ K'oaá xan-nò ngats'ioò nga jngoò ijngoò, tìtsjacha íchjín-nò koni s'ín matsjacha yijo-nò; kò jè chjoón kateèxkón x'in-la.

6

Kjoa xi tjínè-la nga sikkitasòn jñà ixti kò xita jchínga

¹ Jñò xi ixti 'mì-nò, tiná'yañijon-là xita jchínga-nò nga Cristo titsajnakoo. Koií kjoa xi kixi tjín. ²⁻³ Nga tsò jè Xojon-la Nainá: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè, mé-nè nga ndaà kijna-ne koa tseé koma-lè i isò'nde.” Ngats'iì kjotixoma xi kitsjaà Nainá, jè jèe xi tsjá ítjòn jngoò-la kjondaà jñà xita xi sikkitasòn.

⁴ Jñò xi na'èn 'mì-nò, kì ixti-nò nìjti-là; k'oaá s'ín tijchá nga ndaà tìkixioò koa ndaà takóya-là koni s'ín mejèn-la Na'èn-ná.

Kjoa xi tjínè-la nga sikkitasòn xi chì'nda 'mì

⁵ Jñò xi chì'nda maà, ndaà tìkitasòn-là xi nei-nò ma i it'aà nangui; ndaà jchaxkón nga tíjngoò takòn koni tsà xá ts'e Cristo tìtsa'nè. ⁶ Ndaà tìxá-là nei-nò; mì tà k'e ndaà nìxá k'e nga tímakinda nga tà jè nei-nò ndaà kìtsajnakoo; k'oaá s'ín t'een koni tsà chì'nda-la Cristo maà nga nguì koó inìma-nò tìxá koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁷ K'oaá s'ín tìxá nga nguì kò kjotsja-nò koni tsà xá-la Na'èn-ná tìtsa'nè kò mìtsà ts'e xi taxki xita. ⁸ Ndaà 'yaà nga jngoò ijngoò xita, Nainá, k'oaá s'ín tsjá-la chíj-la koni tjín xá xi s'ín, nas'ín xita chì'nda kò xi mìtsà xita chì'nda.

⁹ Jñò xi nei-la xá 'mì-nò, k'oaá tìs'ín tjò t'een chì'nda-nò. Kì taxki chítikoo chì'nda-nò nga mejèn-nò kjo'in bìnè-là. Ndaà tíjìin-nò nga jè Nei-la xita chì'nda-nò kò jè Nei-nò, tijé-ne xi tjina ján ngajmì. Nga jè, mìkì faájìin xita; tà ngàsòn fikò.

Kjoa xi tsjá-la nga'ño inìma-ná

¹⁰ Jñò 'ndsee, jñà kjoa koi xi fehet'aà-ne; k'oaá xán-nò: Tìnchátsjioò nga'ño ts'e inìma-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo; 'ño tìtsajnakoo ngats'iì nga'ño xi 'ño tse tjín-la Cristo. ¹¹ Tìsikòò yijo-nò, chjoé yije nga'ño xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga tájaà titsajna-nò nga mì jè xita neí skónachan-nò. K'oaá ngaya-la koni jñà soldado nga 'ya yije kicha-la k'e nga fi kojchán. ¹² Nga mìtsà jñà xita isò'nde tìtsabixkán-koaá. Jñà kondra-ná xi xitaxá ítjòn tjín-la ijìin iseèn, jñà xi mìkì tsejèn, ngats'iì xi tjín-la kjotixoma ts'e xita neí, koa xi skò-la tìtsajna nga jñà otìxoma isò'nde jñò, ngats'iì nga'ño-la xita neí xi tjíma ijìin isén nga tìtsa isò'nde.

¹³ Koií koxan-nò, chjoé yije nga'ño xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga 'ño kítsajna-nò jè nàchrjein k'e nga mejèn-là skónachan-nò xità neíí. K'e nga jye síkijneè, tákó k'oaá s'ín kixi kìncha-là nità mé kjoa-ne. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ño kixi títsajnandaà; nguì 'én kixi tìnókjoaa mé-ne nga kítsajnandaà kjoa ts'e xità neíí koni s'ín jña soldado nga 'ño bíkjá xincho-là [mé-ne nga mì siji-ti-là nikje-là k'e fi kjojchán]. Kò nguì kixi títsajnaá nga nguixkon Nainá mé-ne nga ndaà kójtsa inima-nò koni jngoò soldado xi ndaà kijtsa inima-là jè chrjoa xi 'mì coraza. ¹⁵ Kjit'aà nàchrjein títsajnandaà nga sika'bió 'én ndaà-là Nainá mé-ne nga kàtas'e-là kjoa'nchán jña xità. K'e nga kos'ín s'een, 'ño kítsajnaà koni jngoò soldado nga tjin-là nga'ño xoxté-là nga ma fi. ¹⁶ K'e nga ndaà mokjeiin-nò it'aà ts'e Nainá, jè kosiko-nò xi kjoa ts'e xità neíí k'e nga jè bit'in-nò nga binchaàtsjioè jé; k'oaá ngaya-là koni s'ín jngoò soldado nga kjoé escudo-là, jè xi síkits'o ni'ín flecha xi títì-là xità neíí. ¹⁷ Jè kjoa nga bitjokajñoò kjo'in, jè ngaya-là jè tsí'nguién kichà xi osìko sko soldado. Koa jña 'én ndaà-là Nainá jè ngaya-là kichà ndojò xi tsjá Inima Tsjeè-là Nainá. ¹⁸ Kì bìkjoàn-là nga bìtsi'bà-là Nainá; tìjèt'aà kjit'aà-là koni s'ín bénojmiya-nò Inima Tsjeè-là Nainá. Kjit'aà nàchrjein títsajnandaà; kì nìhindaà-jèn nga bìtsi'batjiò ngats'iì xità naxandá-là Nainá. ¹⁹ Tìkjoa tìtsi'batji-ná it'aà ts'an mé-nè nga Nainá tsjá-na 'én xi kichjà, kjoa mé-ne nga mìkiì tsakjoòn-na k'e nga kènojmi-là xità jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ochrjekajjìn-ná kjo'in mé-ne nga koma skoe-ne jè kjoa'ma xi tijnà-là Nainá skanda kjòtseé. ²⁰ Nainá kisisakén-na nga 'an kichjà ngajo-là it'aà ts'e 'én ndaà-là; koií kjoa-là nga ndayá tijnàa'ya; sijiét'aà-nò nga tìtsi'batji-ná mé-ne nga mì tsakjoòn-na nga kènojmiá 'én ndaà-là.

'Én xi fehet'aà-ne

²¹ Tìsikakén-nò jè 'ndsé Tíquico jè xi matsjachaá, tìkjoa ndaà síxá-là Nainá. Jè okitso yije-nò xi it'aà ts'an, kó s'ín tijnàa, kò mé xi tìs'iaàn. ²² Koií xá tìsikakén-nò nga keènojmi-nò xi it'aà tsajen kós'ín títsajna-jen kò mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ño ts'e inima-nò.

²³ Jè Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtasíkijna 'nchán ijìin inima-nò ngats'ioè xi xinguiá chibá; kàtatsjá-nò kjondaà nga tjòcha t'een xinguiò, nga mokjeiin-nò it'aà ts'e Nainá. ²⁴ Jè kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná kàtijnako ngats'iì xità xi mìkiì síkjahatjìya-là kjohitsjeèn-là nga kjit'aà nàchrjein ndaà matsjakeè Na'èn-ná Jesucristo. K'oaas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títajna Filipos

Kó tò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títajna Filipos

¹ Ngats'ioò xi títajnaà ján naxandá Filipos xi xita-la Nainá maà nga Cristo Jesús títajnakoo, tikoà jñò xi nìkitasòn xá nga nìkindaa naxandá-la Nainá ko jñò xi nìchját'aà, 'an xi 'mì-na Pablo ko Timoteo títanìhixot'aà-nòjen nga chí'nda-la Jesucristo 'mì-najen. ² Nainá xi Na'èn-ná, ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà ko kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kó tò Pablo nga chjat'aà-la Nainá it'aà ts'e xita Filipos

³ Jè Nainá xi 'an bexkoán, tsjaà-la kjondaà nga indiaà indiaà bítsjeèn-na it'aà tsajòn. ⁴ K'e nga indiaà indiaà chját'aà-la Nainá, 'nó ndaà matsja-na nga ngats'ioò chjátjì-nò, ⁵ koií kjoa-la nga jñò títanìchját'aà-ná nga ma chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo tjen-ne jè nachrjein k'e nga kòkjeiín-nò skanda nachrjein i'ndeí. ⁶ 'An, k'oaá s'ín makixi-na nga jè Nainá, koni s'ín tsibíts'iaako-nò nga tísíkatjia-la inima-nò ko kjohítsjeèn-nò, skanda k'eé sijnogoò-ne kjoa koi jè nachrjein k'e nga kjoíí ijngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ⁷ Ndaà tjín nga k'oaá s'ín síkítsjeèn-nò ngats'ioò jñò xi 'nó matsjake-nò nga ngásòn kitjoé-nò kjondaà-la Nainá koni 'an; nga jñò títanìchját'aà-ná nga ma benojmí-la jñà xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nas'ín ndayá tjinaa iya, ko nas'ín xin tjinaa nga ósíkoaa jè 'én ko okoò-la xita nga 'én kixi-né. ⁸ Tíbeè Nainá nga kixií kjoa nga ngats'ioò, 'nó matsjake-nò koni s'ín tjín jè kjoatjòcha xi 'nó tse tjín-la Jesucristo. ⁹ K'e nga bìtsi'batjì-nò, k'oaá s'ín síjèt'aà-la Nainá nga jè kjoatjòcha xi tjín-nò, isa ndaà títajacha xinguiò, isa ndaà kjohítsjeèn kàtas'e-nò ko isa ndaà kàtamachiya-nò ngats'ii kjoa xi kixi tjín, ¹⁰ mé-ne koma chjaàjiiin-nò kjoa xi nguì ndaà tjín. K'oaá s'ín koma-ne nga tsjeè sjichá yijo-nò ko nimé jè sakòt'aà-nò jè nachrjein k'e nga kjoíí ijngoò k'a Cristo. ¹¹ Nga kàta'ya-la nga jñò, nguì kixií tjín kjoa xi 'nè nga ko nga'nó xi tjín-la Jesucristo mé-ne jè Nainá jeya kíjna-ne ko 'nga kíjna.

Kó komà nga isa kjin xita kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹² Ndí 'ndsè, mejèn-na nga ndaà kàtasijiin-nò nga k'oaá s'ín tímochjeén ngats'ii kjoa xi tímat'ian nga isa kjin xita mokjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³ Nga ngats'ii soldado xi síkinda ni'ya osen ko ngats'ii xita xi i'nga, tjíjiin-la nga koií kjoa-la 'én-la Cristo nga ndayá tjinaa. ¹⁴ Jñà xita xinguiáa xi 'ndsé chibá, nga nchibeè nga ndayá tjinaa'ya, kjin ma-ne xi ma'nó ikon, mì tì kiì tsakjón-ne it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga chjayajiin-la xita.

¹⁵ Kixií kjoa, tjín i'nga xita xi 'én-la Cristo chjaya ta koií kjoa-la nga machinikeè-na nga jè xi mejèn-la nga isa kjin xita kjit'aà-la. Tanga tikoaa tjín i'nga xi ndaà tjín inima-la nga benojmí kixi jè 'én-la Cristo. ¹⁶ Jñà xita xi ndaà tjín inima-la, k'oaá s'ín benojmí nga matsjakeè-na, nga jyeé ndaà tjíjiin-la nga Nainá jí kiskíjna-na ndayá mé-ne nga 'an kichjátjia 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ Tanga jñà xita xi i'nga, nga chjaya it'aà ts'e Cristo, mìtsà ko inima-la benojmí. Ta jè xi mejèn-la nga kjin xita kjit'aà-la. K'oaá s'ín mejèn-la nga isa tse kjo'in síkjaán nga jye ndayá tjinaa'ya. ¹⁸ Mìtsà mé-ne, tsà ndaà tjín inima-la nga okóya 'én ndaà-la Nainá, ko tsà majin; mì 'aán oko-na. Ta jè xi mejèn-na nga kàtachjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'oaá ma-ne nga tsja ma-na.

Mé xi 'nó mejèn-la Pablo

Nga tífi nachrjein kotsjaá-isa-na, ¹⁹ koií kjoa-la nga ngats'ii kjoa xi tíma, jyeé tjíjiin-na nga kijchò nachrjein nga kítkòkàjñà kjo'in koi-né nga jñò bìtsi'batjì-ná ko nga tsjá-ná

nga'ño Inima Tsjeè-la Cristo. ²⁰ Ta jè xi 'ño mejèn-na kò tikoña kjoa nga mì kosobà-na nga ch'o síkijna Cristo. Jè xi mejèn-na nga mì kì tsakjoòn-la xita nga ma kichjà-la mé-ne 'an, tsà tijnakoan, kò nas'ín kiyá, jè Cristo jeya kijná it'aà ts'an. ²¹ 'An, nga tijnakoan, jè-né nga jeya kijná Cristo. Kò tsà 'an kiyá, isaá-la ndaà s'e. ²² Tanga tsà takó kótijnakoan i isò'nde, tsà koií nachrjein-la s'iin-isa xá-la Nainá. K'oaá ma-ne, mìkiì be mé xi isa ndaà tjín. ²³ Ingajò kjoa koi 'ño 'in ma-na; jòya tjín kjohítsjeèn-na; mejèn-na nga kàtiyaà mé-ne nga ya kótijnakoaa Cristo; nga isaá-la 'ño ndaà s'e. ²⁴ Tanga xi kjondaà tsajòn, isa 'ño mochjeén nga kótijnakon isa. ²⁵ K'oaá s'ín beè-la takoàn nga kótijnakon isa, nga k'oaá s'ín tjingoò takoàn nga mochjeén-nò it'aà ts'an. Kótijnajiin-nò mé-ne koma siichjât'aà-nò nga isa tsja koma-nò koni s'ín mokjeiín-nò kò nga isa ndaà kòkjeiín-isa-nò. ²⁶ Mé-ne k'e nga kichokon jingoò k'a-nò, isaá tsja koma-nò nga isa 'nga síkijna Cristo Jesús koni s'ín osiko-na.

²⁷ Ta jè xi 'ño mochjeén nga k'oaas'ín tjichá yijo-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; mé-ne tsà koma kikon-nò kò tsà mìkiì koma kjián, takó kji'nchrè-ná nga kixi titsajnakoo 'én, nga jngoò tjín kjohítsjeèn-nò nga ngàsòn titsabixkàn-tjiò koni s'ín mokjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ²⁸ nga mì tsakjoòn-là jña xita kondra-nò. Koni s'ín titsa'nè ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín sijná koni jngoò chiba xi okó nga jña xita kondra, kjoehesòn-né, tanga jño, kitjokajiin-nò kjo'in. Kjoa koi, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ²⁹ Nga Nainá tikoáá tsjá-nò kjondaà nga kjo'in titsanikjioón xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-nò kjondaà nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la. ³⁰ Nga jña kjoa xi tjín-nò i'nde, tijná-ne xi 'an kis'e-na koni s'ín ki'yaà jño, kò takó koií kjoa tjín-na skanda nachrjein i'nde koni s'ín titsana'yà.

2

Kjohítsjeèn xi kis'e-la Cristo nga nangui kisikijna yijo-la i isò'nde

¹ Jño, nga Cristo tsjá-la nga'ño inima-nò, kò nga jè kjoatjòcha síje takòn-nò, kò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà síkítsajnajtín-nò nga nìxákjoò, kò nga nguì kò inima-nò tjín-nò kjohimatakòn, ² k'oaá ma-ne nga síjé-nò nga ta jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò, jngoò kjoatjòcha, ngàsòn t'è-là takòn, kò ngàsòn chibà-nò mé xi nìkítsjeèn mé-ne nga isa ndaà kotsja-na. ³ Kì kjoa 'nga takòn onguichjaà, kò kì 'nga nìkítsajna yijo-nò. Ta saá nangui tikítsajna yijo-nò, k'oaá s'ín jchaxkón xita xi kje'ei koni tsà jña titsajna ítjòn. ⁴ Kì ta koi nìkájno xi kjondaà tsajòn. Tikoáá tikájno-nò mé xi mochjeén-la xita xi kje'ei.

⁵ K'oaá tjín kjohítsjeèn xi kàtas'e-nò koni tjín kjohítsjeèn xi tjín-la Cristo Jesús. ⁶ Nas'ín tijè sobà-ne Nainá, mìtsà kos'ín kisikítsjeèn nga kjo'ño mejèn-la nga kos'ín kijná koni s'ín tjina Nainá. ⁷ Ta saá 'ño nangui kisikijna yijo-la nga kos'ín tsibijna koni jngoò xita chi'nda, koni xi taxki xita isò'nde. ⁸ K'e nga jye taxki xita komà, kisikajeén-la inima-la nga ndaà kisikitasòn yije-la Nainá skanda kó nga k'en nga ya kinik'en-t'aà krò. ⁹ K'oaá ma-ne, Nainá, k'e nga jye kisikjaáya-la, taxki 'ño 'nga kisikijna. Kitsjaà jngoò-la 'in xi isa 'ño 'nga tjina mé-ne jè kotixoma yije-la xita. ¹⁰ Mé-ne nga it'aà ts'e Jesús kincha-xkó'nchi-la ngats'iì xi titsajna ngajmì, xi titsajna i it'aà nangui, kò xi titsajna jjiin nangui. ¹¹ K'oaá s'ín kitsò ngats'iì xita nga Jesucristo, jè xi otixoma; k'oaá ma-ne nga jeya kijná Nainá xi Na'èn-ná.

Mé xi s'een nga ixti tsjeè-la Nainá 'mì-ná

¹² K'oaá ma-ne, jño ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, k'e nga tsohótijnako-nò, kjit'aà nachrjein ndaà kinikitasòn. I'nde nga kjiin tjina, takó k'oaas'ín ndaà tikitasòn. K'oaas'ín t'een nga kàta'ya-nò nga jyeé itjokajñoò kjo'in kjoa ts'e jé-nò koií kjoa-la nga 'ño tsakjoòn-chaà yijo-nò. ¹³ Nga jè Nainá xi ndaà tísixájiin inima-nò. Jè síkítsjeèn-nò nga k'oaá s'ín mejèn-nò koni s'ín ndaà sasén-la Nainá kò tijè-ne xi tsjá-nò nga'ño nga ma k'oaas'ín 'nè.

¹⁴ Ndaà t'een yije nita mé kjoa-ne; kì taxki tsajét'aà-là Nainá kò kì chitiya-nò nita mé kjoa-ne. ¹⁵ K'oaá s'ín koma-ne nga ixti tsjeè-la Nainá k'oin-nò; nímé jé s'e-nò nga

titsajnajin-là xita ts'en ko xi ch'o s'in; jñò, k'oaá s'in kàta'ya-nò koni ni'in-la ni'ño xi síhiseèn ñánda jñò choòn. ¹⁶ Tika'bisòn 'én ndaà xi síkíjnakon inima-ná, mé-ne jè nachrjein k'e nga kjoí ijngò k'a Cristo, ndaà kotsja-na nga mìtsà ta kjotjò koni s'in kis'iaàn nga 'ño kisixájin-nò nga tsakoòya-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ 'An, matsjaá-na ko síjngoàà kjotsja xi tjin-nò nas'in kjo'in tìsikjaán koni jñò nga kjo'in titsanikjioón nga koií kjoa-la nga mokjeín-nò it'aà ts'e Cristo. Kjo'in xi tjin-nò k'oaá ngaya-la koni jngò kjotjò xi jñò 'biì-là Nainá, ko jè kjo'in xi 'an tjin-na tikoáá 'an tsjaà-la Nainá koni kjotjò tsajòn. ¹⁸ Jñò, k'oaá tìs'in kàtatsja-nò mé-ne kojngò-ne kjotsja xi tjin-ná.

It'aà ts'e Timoteo

¹⁹ K'oaá s'in tìsikítsjeèn, tsà Na'èn-ná Jesús mejèn-la nga síkasén nìton-nò Timoteo, mé-ne 'an kotsja-na k'e nga kjoíko-na okixi it'aà tsajòn kós'in titsajnaà. ²⁰ Mì tì yá xita tjin isa-na xi k'oas'in ngàsòn síkájno it'aà tsajòn koni jè Timoteo. ²¹ Ngats'ii xita xi kjeí, saà kjondaà ts'ée ótsji, mìkìl ótsji xi kjondaà ts'e Cristo. ²² Jñò, jyeé ndaà tjin-nò, jè Timoteo xita kixi-né. Ndaà síchját'aà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá ngaya-la koni tsà ki'ndí ts'an-ná. ²³ Tikoña kjoa-ná nga síkasén-nò Timoteo k'e nga skoeè kós'in síndaàjin kjoa-na. ²⁴ Tanga jè Na'èn-ná ma'ñót'aà takoàn, nga tsjá'nde-na nga tikoá 'an koma kjíkon nìton-nò.

It'aà ts'e Epafrodito

²⁵ Tanga k'oaá s'in kisikítsjeèn nga ítjòn síkasén ijngò k'a-nò jè 'ndsè Epafrodito. Ndaà kisixáko-na. K'oaá s'in tsajmeìko-na koni jngò soldado nga bixkàn-tji-jen 'én-la Nainá. Nainá kàtíhjí-nò nga kinikasén-ná k'e nga 'ño tímochjeèn-na. Ndaà kisichját'aà-na. ²⁶ I'ndeí, mejèn-la nga skoexkon-nò ngats'ioò, 'ño tìsikájno nga jñò jyeé kina'ya nga kjòxk'én-né. ²⁷ Kixií kjoa nga kjòxk'én-né, kjomeé k'en. Tanga Nainá kjòhimakeè; mìtsà ta jè xi kjòhimakeè, koó 'an, mé-ne nga mì isa tse kjoaba s'e-na. ²⁸ K'oaá ma-ne nga tìsikásén nìton-nò, mé-ne k'e nga jchaxkoòn ijngò k'a, kotsja-nò it'aà ts'e, koa 'an, tjáxin chiba-na kjoaba. ²⁹ Chjoétjò nga ko kjotsja-nò nga 'ndsee chibá it'aà ts'e Na'èn-ná. Chaxkón yije xi ngàsòn ok'in-la koni jè. ³⁰ Koií kjoa-la it'aà ts'e xá-la Cristo nga kjomeé k'en. Jè kjoa xi jñò mìkìl komà kinichját'aà-ná, jè Epafrodito, 'ño tsibínè-la yijo-la nga ndaà kisichját'aà-na nas'in kjomeé k'en.

3

Mé kjoa xi isa 'ño chjí-la nga kixi kítsajnaá nguixkon Nainá

¹ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò, tsja t'è-là inima-nò nga Na'èn-ná Jesús titsajnakoo. 'An, mìkìl masii-nà nga tikjil ijngò k'a-nò jñà kjoa xi jye kòkjìn k'a kjii-nò nga kjondaà tsajòn-nò. ² Tikindaá yijo-nò it'aà ts'e jñà xita xi kjo'ño mejèn-la nga otet'aà yijo-la xita nga bí't'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión. Tikindaá xita koi nga nímé chjí-la. Tikindaá nga 'ño ch'o s'in. ³ Jñá-ná xi nguì kixi kjoa nga tjit'aà chiba-ná nga 'ya-la nga xita-la Nainá 'mì-ná. Jñá-ná xi ndaà yaxkoán Nainá nga jè Inima Tsjeè-la síchját'aà-ná. 'Ñó ndaà matsja-ná nga jè ma'ñót'aà takoán Cristo Jesús nga mìtsà jè kjoa ts'e yijo-ná ma'ñót'aà takoán. ⁴ 'An, mìtsà kjoa ts'e yijo-nà ma'ñót'aà takoàn nas'in kjìn skoya kjondaà kisikitasoàn. Tsà tjin i'nga xita xi koi ma'ñót'aà takòn kjondaà xi tjin-la, tanga 'an mì k'oaá s'in tìs'iaàn nas'in tsato kjìn skoya kjondaà kisikitasoàn. ⁵ K'e nga tjin-la jìin nachrjein nga kits'ian, kisit'aà chiba-nà kjoa ts'e circuncisión. 'An, xita Israel-ná, tje-la Benjamín-ná. Xita Hebreo-ná, ko jñà xita jhínga-nà nguì xita Hebreo-né. 'An, nguì xita fariseo-ná nga jñà kjotixoma-la xita judío nguì ndaà kisikitasoàn. ⁶ Nga 'ño fit'aà-la koni s'in tjin kjotixoma-la xita judío, 'an skanda kùtjinguì kondraá-la xita naxandá-la Cristo. 'An, nguì kixií kisikitasoàn kjotixoma-la xita judío, nijngò xi mìkìl ndaà kisikitasoàn. ⁷ Nga sa ítjòn, 'an, k'oaá s'in kisikítsjeèn nga 'ño tse chjí-la ngats'ii kjoa koi; tanga i'ndeí nga Cristo fit'aà-la nímé chjí-la kjoa koi. ⁸ Xi nguì okixi, ngats'ii kjoa xi 'an ma'ñót'aà takoàn nga sa kjòtsee, i'ndeí, k'oaá

s'ín beè takoàn nga nímé chjí-là mì k'oaà-ne koni s'ín bexkoan Cristo Jesús xi otíxoma-na nga ìsà 'ñó tsato chjí-là. Ngats'ìi kjoa koi, jyeé tsachrjengua yije xi kjoa-là Cristo. Ta tjé beè takoàn mé-ne nga ya ma fit'aà-là Cristo ⁹ kò mé-ne nga ya kótijnakjoòkoa. Nga kixi ótjna nga nguixkon Nainá, mìtsà koi kjoa-là nga 'an ndaà sikitasoàn kjotíxoma-là xitá judío, koi-né nga mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. Jè Nainá xi kixi síkíjna-na koií kjoa-là nga mokjeiín-na. ¹⁰ Mejèn-na nga ìsà ndaà skoexkoan Cristo; skoeè nga'ño xi tjin-là nga jaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà; kàtamajngò kjohítsjeèn-na kò ts'e Cristo koni s'ín komàt'in nga kisikjeiín kjo'in skanda k'e nga k'en, ¹¹ mé-ne k'oa tìs'ín kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà koni s'ín jaáya-là Cristo.

Mé xi s'ín Pablo nga ma kijchò tjingui-là kjotjò xi tsjá Nainá

¹² Mìtsà tsò-ne kjoa nga jye kjóngàsòn yije-na kjoa koi. Kj'eè tsà nguì xitá kixi 'mì-na. Tanga tífi tjingui-là nga mejèn-na nga ìsà ndaà skoexkoan skanda kó nga kijchò tjingui-là mé kjoa-ne nga ijchò tjingui-na Cristo Jesús. ¹³ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín machiya-na, kj'eè kii bijchó tjingui yije-là kjondaà xi tjin-là Cristo. Tanga jngoò kjoa tìs'iaàn, tìsìjchàajñaà yije kjoa xi jye tsato, tìbìnè-là yijo-na nga kijchò tjingui-là kjoa xi sà nchrobá. ¹⁴ Tífi tjingui-là skanda ñánda fehet'aà-ne, mé-ne nga tjoé-na kjotjò xi Nainá tsjá-na nga xó kùchja-na Nainá ján ngajmii nga Cristo Jesús tijnakooa.

¹⁵ Ngats'iaá xi jye ndaà mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, ngàsòn ngáya k'oas'ín s'íkítsjeén. Jñò, tsà mikii k'oas'ín n'íkítsjeén, Nainá s'ìkíchiyandaà-nò. ¹⁶ Tanga mochjeén-né nga k'oas'ín s'ikitasoán koni kji jye machiya-ná skanda nachrjein i'ndeì.

¹⁷ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tìjchá yijo-nò koni s'ín tìsìjchá yijo-na. Chjìnguì-là jñà xitá xi k'oas'ín ndaà nchisìjchá yijo-là koni s'ín tìtsa'nè-jen. ¹⁸ Nga kjìn ma xitá xi tjíma xi kondra fì tjingui-là jè 'én xi tìs'enojmíya nga krò k'en-t'aà Cristo. Kòkjìn k'a k'oa xan-nò; i'ndeì skanda kòò ndáxkoaàn tìbìxteèn nga ìjngoò k'a k'oa tìxan-nò. ¹⁹ Xitá koi, k'e nga kjoehet'aà nachrjein-là, kjo'iín s'ìkjeiín nità kjé-ne. Ta koií ótsji kjoa xi síjé yijo-là kò mìtsà Nainá ótsji. 'Nga síkítsajna yijo-là kjoa xi tjinè-là nga kosobà-là. Tà koií s'íkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde. ²⁰ Tanga jñá, ján i'nde-ná ngajmii. 'Ñó ndaà tìtsachiñá-lá nga ya kjìnchrobà-ne jngoò xi kochrjekàjiin-ná kjo'in, jè-né Jesucristo xi otíxoma-ná. ²¹ Jè s'ìkijatjìya-là yijo ni'nde-ná; k'oaá kji koma koni kji ts'e jè, nga jeya kji. Jè s'ìkjeén nga'ño xi tjin-là nga jè otíxoma yije-là nità mé xi tjin.

4

Mé xi s'eén nga jye kixi tìtsajnakooá Cristo

¹ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, kò nga 'ño makájno-na nga mejèn-na skoexkon-nò, kò nga nìtsja-là inìma-na, kò jñò xi kjotjò-na ma it'aà ts'e xá-na, k'oaá xan-nò nga kixi tìtsajnakoo Nà'èn-ná, jñò xi 'ño matsjake-nò.

² Tìbitsi'bà-là jè Evodia kò Síntique, nga ngàsòn ndaà kàtjìkò xíkjín nga ndichja joó xi it'aà ts'e Nà'èn-ná. ³ Tìkooá ngaji ndí 'ndsè xi ngàsòn taña nìxá, tìsìjé't'aà-lè, tìchját'aà-là íchjín koi; nga ndaà k'isìxáko-na it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Kò jè Clemente kò xitá xi i'nga tìkooá ndaà k'isìxáko-na. Xitá koi, jye tjt'aà 'ín-là xojon ts'e kjoabinachon ján ngajmii.

⁴ Tsja t'è-là inìma-nò nga Nà'èn-ná tìtsajnakoo. Ìjngoò k'a k'oa xan-nò: ;Tsja t'è-là takòn!
⁵ Jñò, kàtabeè yije-nò xitá nga xitá ndaà 'mì-nò. Jyeé tímachraña nga kjoí ìjngoò k'a Nà'èn-ná.

⁶ Kì mé kjoa nìkájno. Ta ìsáá tìjé't'aà-là Nainá k'e nga mé xi mochjeén-nò. Tìkooa tjiì-là kjondaà. ⁷ K'oaá s'ín koma-ne nga tsjá-nò kjoa'nchán Nainá. Jè kjoa'nchán xi tsjá-nò fahatonè-là koni s'ín bítseèn-là xitá. Kjoa'nchán jè, jè xi s'ìkìnda inìma-nò kò kjohítsjeèn-nò nga Cristo Jesús tìtsajnakoo.

⁸ Ndí 'ndsè k'oaá xan-nò xi fehet'aà-ne. Tikítsjeèn xi kjoa kixi, kjoa xi ndaà yaxkón, kjoa xi ndaà tjín nga nguixkon Nainá, kjoa xi tsjeè tjín, kjoa xi ndaà sasén-ná, kò ngats'ìi kjoa xi ndaà na'yà-là. Kò tsà tjín-isa kjoa xi kj'eíi xi 'ño ndaà tjín, xi ok'in-là nga 'nga kítsajna, koií kjoa tikítsjeèn.

⁹ K'oa'sín t'een koni s'ín tsakoòya-nò okixi xi 'an kitsjaà-nò, 'én xi kina'yá-ná, koni s'ín ki'ya-ná nga kis'iaàn; tákó k'oa'sín t'een. Nainá xi tsjaà-là kjoa 'nchán inima-ná, jè kíjnakò-nò.

Kjondaà-là ts'e xita Filipos it'aà ts'e Pablo

¹⁰ 'Ñó matsja-na koni síkò-na Na'èn-ná nga ijchò nachrjein, lingoò k'a kinikítsjeèn-ná. 'An k'oaá s'ín síkítsjeèn nga mìtsà kinìjchàajñoò xi it'aà ts'an, tà jè-né nga mìkiì xatí kitjò'nde-nò nga kinìchját'aà-ná. ¹¹ Mìtsà koi kjoa-là nga k'oatìxan-nò tsà mé tsojmì xi chijat'aà-na. Jyeé kjò'nga-na nga majngoò takoàn mé xi tjín-na. ¹² Be-ná kó ma nga ima tísijchá yijo-na. Tikoáá be-ná kó ma k'e nga tjín-na tsojmì. Jye tibe nita mé kjoa xi tímat'ian. Tije-na tsà skiì tjina indso'bà, kò tsà kjinchrá tibiyaá, tsà ningui-na tsojmì kò tsà nímé tsojmì tjín-na. ¹³ Koma yijeé-na nita mé kjoa-ne nga jè Cristo tsjá-na nga'ño. ¹⁴ Tanga jño, tákó ndaà ki'nè-nò nga kinìchját'aà-ná k'e nga kjoa tijnajñaà.

¹⁵ Jño xi naxandá Filipo tsajòn, tíjìn-nò nga ta jño-nò xi kinìchját'aà-ná mé xi kjòchjeén-na, jè nachrjein k'e nga kiaà nangui Macedonia k'e nga sa tsibìts'iaa nga kichjàkò-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nijngoò naxandá-là Cristo xi kj'eíi xi ma-là kisìchját'aà-na. ¹⁶ Tikoáá k'e nga tsohótijna naxandá Tesalónica, jngoò jò k'a kinikasén-ná kjotjò xi kjòchjeén-na. ¹⁷ Mìtsà mé kjotjò tsajòn xi mejèn-isa-na, ta jè xi mejèn-na nga isa ndaà kàtasíchikon-t'in-nò Nainá. ¹⁸ Jyeé kiskaàt'aà yije-na ngats'ìi xi kinikasén-ná. Jyeé tjín yije-na xi mochjeén-na skanda ninguií-na nga jyeé j'ìikò-na nga'ño xi kinikasén-ná kò Epafrodito. Kjotjò xi kinikasén-ná k'oaá s'ín ngaya-là koni chrjongó-là Nainá xi 'ño ndaà jne, jña kjotjò xi 'ño ndaà sasén-là Nainá. ¹⁹ K'oaá ma-ne, jè Nainá xi 'an kjit'aàtakoàn, tsjá yije-nò nita mé xi chijat'aà-nò koni s'ín jeya tjín kjoa nchiná xi tjín-nò nga Cristo Jesús títajnakoo. ²⁰ Jè Nainá xi Na'èn-ná, jeya kàtìjna nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oa'sín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xita Filipos

²¹ It'aà ts'an, tíixat'aà yije jña xita naxandá-là Cristo xi ya títajna. Jña xita 'ndseé xi i títajnakò-na, tikoáá nchisíhixat'aà-nò. ²² Ngats'ìi xita-là Cristo síhixat'aà-nò. Jña nchisíhixat'aà ítjòn-nò xi títajna ni'ya-là César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

²³ Ngats'ioò, jè kàtìjnakò-nò kjondaà-là Jesucristo xi otixoma-ná. K'oa'sín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

1-2 Jñò xi xita naxandá-la Cristo 'mì-nò xi ján titsajnaà naxandá Colosas nga kixi onguít'aà-là Cristo, 'an xi Pablo 'mì-na kò 'ndsè Timoteo titsañihixot'aà-nòjen nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

3 Kjit'aà nachrjein k'e nga nokjoat'aà-lajen Nainá xi it'aà tsajòn, 'biì-lajen kjondaà Nainá xi Na'èn-la Jesucristo jè xi otíxoma-ná. 4 Koií kjoa-la ngajen jyeé k'oas'ín kina'yà-jen nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. Tìkò matsjacha ngats'ìi xita-la Nainá. 5 Koií k'oas'ín 'nè-nò nga titsachiñá-là nga tjoé-nò kjondaà xi tijnatjò-la Nainá ján ngajmì; koni s'ín kjòchiya-nò k'e nga kina'yà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ngui kjoakixi. 6 Tijè-ne jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye k'oas'ín kina'yà, 'ñó tìnokjoáya nga títsa isò'nde kò 'ñó kjìn xita nchifattjìya-la kjohítsjeèn-la koni s'ín komàt'ioòn jñò k'e nga jahattjìya-la kjohítsjeèn-nò nga jahas'en-jìin-nò kjondaà-la Nainá xi ngui kjoakixi. 7 K'oá s'ín tsakóya-nò Epafras jè xita xi matsjacha-jen nga taña nìxákjoò-jen it'aà ts'e Nainá; nga jè Epafras, jngoò ch'nda-la Cristo xi kixi síxá xi it'aà tsajòn. 8 Jyeé tsibénojmi-najen nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá síkítsjeèn-nò nga ndaà matsjacha xita.

9 K'e nga kina'yà-jen, mikì nìjchàajìin-jen nga bìtsi'batjì-nòjen. K'oá s'ín nìjèt'aà-lajen Nainá nga ngui ndaà kàtasíchiya-nò koni s'ín mejèn-la jè; jè Inìma Tsjeè-la kàtatsjá-nò kjohítsjeèn kò kjoachjìne. 10 Tìkòá nìjèt'aà-lajen nga k'oas'ín tìjchá yìjo-nò koni s'ín ok'ìn-la nga s'ìjchá yìjo-la xi xita-la Nainá, nga kjit'aà nachrjein k'oas'ín t'een koni s'ín mejèn-la, nga k'oas'ín t'een ngats'ìi kjoa xi ndaà tjin kò nga isà ndaà jchaxkon yá-né xi Nainá. 11 K'oá tìs'ín nìjèt'aà-lajen Nainá nga tse nga'ñó kàtatsjá-nò koni s'ín tjin nga'ñó-la xi mikì fehet'aà, mé-ne nga kixi kítsajna-nò nita mé kjoa xi sakò-nò, tìkò s'e-nò kjoatsejta kò kjotsja. 12 Tjii-là kjondaà Na'èn-ná nga jè kisikítsajnandaà-nò nga tìkò tjoé-nò kjotjò xi jè jye tjinndaà-la ján ngajmì ñánda iseèn choòn nga tsjá-la ngats'ìi xita-la xi ya chja-ne naxandá-la Nainá. 13 Nainá kisikítsajnandejì-ná it'aà ts'e nga'ñó-la xita nejì jè xi otíxoma ñánda jñò choòn; yaá kisikítsajna-ná ñánda tìhotíxoma Ki'ndí-la xi 'ñó matsjakeé, 14 jè xi kò jní-la tsibíchjítjì-ná nga kisikítsajnandejì-ná tìkò kisijchàat'aà-ná jé-ná.

Jè Cristo tìjna ítjòn-la ngats'ìi xi tsejèn kò xi mikì tsejèn

15 Nì saá jngoò xita beèxkon Nainá tanga jè Ki'ndí-la tsakó-la xita yá-ne xi Nainá. Nga jè Ki'ndí-la xi tìjna ítjòn-la ngats'ìi xi kisindaà isò'nde. 16 Nga kò Cristo, Nainá tsibíndaà yije xi tjin ngajmì kò xi tjin j it'aà nangui, xi tsejèn kò xi mikì tsejèn, ngats'ìi nga'ñó xi tjin ijìin isén, xi títsajna ítjòn, xi otíxoma, xi xá ítjòn tjin-la, kò jñà nga'ñó xi mikì tsejèn-ná; it'aà ts'eé Cristo kisindaà yije-ne kò ts'e-né. 17 Cristo, isáá kjòtseé tìjna mì k'oá-ne ngats'ìi tsojmì xi tjin, kò jè tsjá-la nga'ñó ngats'ìi tsojmì mé-ne nga ndaà kítsajna-ne. 18 Jè Cristo tìjna sko-la naxandá-la nga tijè-ne yìjo-la kò it'aà ts'eé kjòts'ia-ne. K'e nga jaáya-la Cristo it'aà ts'e kjoabiyaà, jè tsibìjna ítjòn-la it'aà ts'e xita xi faáya-la mé-ne nga jè kìjna ítjòn-la nita mé xi tjin. 19 Nainá k'oá s'ín kisaseèn-la nga jngoò k'aá ya tsibìjnajiin yìjo-la Cristo, 20 nga it'aà ts'eé Cristo, Nainá tsajoondaà kò yije-ne ngats'ìi xi tjin isò'nde kò xi tjin ngajmì; it'aà ts'e jní-la Jesucristo xi kixixtèen ján it'aà krò, Nainá kisikìjne 'nchán kjoa.

²¹ Jñò, nga sa íjtòn, tikoáá titsajnat'aàxìn-la Nainá; kondraá tsanguì-là ya ijìin inìma-nò, koií kjoa-là nga ch'o tjin kjoa xi ki'nè. ²² Tanga i'ndeì jyeé ndaà tsajoóko-nò Nainá koií kjoa-là jè kjo'in xi kisikjeín Cristo i't'aà nangui k'e nga k'en. Koií k'oas'ín kis'iin-ne mé-ne nga tsjeé kitsajnaà-nò, kò nímé jé xi s'e-nò kò nímé xi ch'o kíjtonguio nga nguixkon Nainá. ²³ Kjoa koi mochjeén-né nga kixi titsajnakoo koni s'ín mokjeíin-nò. Kò kì binchat'aàxìn-là kjoa xi titsachiñà-là i't'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi jye kina'yà-là. Jè 'én jè, xki xi ján tìnokjoàyajìin-là xita kóhokji isò'nde; kò 'an xi 'mì-na Pablo, 'aán kjongatsja nga okoòya 'én.

Xá-là Pablo

²⁴ I'ndeì matsjaá-na nga kjo'in tìsikjaán xi kjoa tsajòn nga k'oáá s'ín tísíjngoàà ijìin yijo-na koni s'ín chijat'aà-na kjo'in xi kitsjaà-na Cristo xi kjondaà ts'e naxandá-là nga tijé-ne yijo-là. ²⁵ 'Aán tísikjeén-na Nainá nga 'an tìsìxákoaa naxandá-là, xá xi kisingatsja-na xi kjondaà tsajòn nga ngui ndaà kènojmiá 'én ndaà-là, ²⁶ jè 'én xi tíjna'ma-là Nainá nga tisa tàts'en-là kjoa, tanga nachrjein i'ndeì, Nainá jyeé tsakó-là xita-là. ²⁷ Jè Nainá k'oáá s'ín kjòmejèn-là nga tsakó-là jñà xita-là kó s'ín tjin kjoa'ma-là xi 'ñó jeya tíjna xi kjondaà ts'e xi mìtsà xita judío. Jè kjoa'ma, jè-né nga jè Cristo tíjnajìin inìma-nò jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò, k'oáá ma-ne nga titsachiñà-là jñò kjoajeya-là Nainá xi tsjá-nò ján ngajmii.

²⁸ K'oáá s'ín nokjoàyajìin-lajen ngats'iì xita i't'aà ts'e Cristo; 'ñó nokjoàko-jen nga ngui kò kjoachjine okoòya-lajen mé-ne nga ngats'iì xita xi fìt'aà-là Cristo nímé chijat'aà-là jè nachrjein k'e nga ngajen sìngatsja-jen nga nguixkon Nainá. ²⁹ K'oáá ma-ne nga 'ñó tìbínè-là yijo-na nga tìsìxá, tìsikjeén jè nga'ñó xi tsjá-na Cristo.

2

¹ Mejèn-na nga ndaà kàtasijìin-nò, nga 'ñó tìkjaàn-tji-nò i't'aà tsajòn kò jñà xita-là Cristo xi titsajna ján naxandá Laodicea, kò i't'aà ts'e ngats'iì xita xi kj'eè kii beèxkon-na. ² Koií k'oas'ín tìkjaàn-tji-nò mé-ne nga kàtas'e-là nga'ñó inìma-nò kò mé-ne nga jè kjotsjacha xi tjin-nò sìkìtsajnajtín-nò. Jè xi mejèn-na nga isa ndaà kòkixi kjohìtsjeèn-nò nga ngui ndaà kochiya-nò jè kjoa xi tíj'ma-là Nainá xi Na'èn-ná. Jè kjoa'ma jè, jè-né Cristo. ³ Nga ta jè Cristo tjin-là ngats'iì kjohìtsjeèn kò kjoachjine xi 'ñó chjí-là. ⁴ Koií k'oas'ín tìxan-nò nga mì yá xi skónachan-nò nga sìkjeén 'én xi ndaà tsò tanga mìtsà 'én kixi. ⁵ Nas'ín mìtsà ya tìjnakò-nò, tanga inìma-na tìsikìtsjeèn kjit'aà-nò. Matsjaá-na nga tì'be nga kixi titsajtión koni s'ín onguíkoo yijo-nò tikoá kixi titsajnaà nga mokjeíin-nò i't'aà ts'e Cristo.

Kjondaà xi tjin-ná nga Cristo titsajnakooá

⁶ Koni s'ín kòkjeíin-nò i't'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-nò, k'oáá tìs'ín kixi títjít'aà kjit'aà-là ⁷ koni jngoò yá xi nanga fì imà-là kò koni jngoò ni'ya xi tìsindaàsòn-isa nga kàtakixiya jè kjoa xi mokjeíin-nò koni s'ín kichita'yà; kò tjiì kjit'aà-là kjondaà Nainá.

⁸ Tìkindaa yijo-nò nga mì jñà skónachan-nò xita xi 'én ndiso chja xi nì mé chjí-là. Jñà kjohìtsjeèn koi, tà yaá nchrobá-ne i't'aà ts'e xi taxkì xita koni tsò kjotíxoma xi tjin isò'nde, mìtsà kjotíxoma ts'e Cristo.

⁹ Yaá tíjnajìin yijo-là Cristo yá-ne xi ngui jè sobà Nainá nga nímé chijat'aà-là. ¹⁰ Nga Cristo titsajnakoo, tjin yije-nò nita mé xi mochjeén-nò. Jè Cristo otíxoma-là ngats'iì nga'ñó kò kjotíxoma xi mìkii tsejèn. ¹¹ Tikoáá i't'aà ts'e Cristo kisit'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, tanga mìtsà jè xi tsja xita bít'aà chiba-là yijo-ná, jè-né nga jè Cristo tsibít'aà chiba-là inìma-nò k'e nga jaàxìn jé xi tjin-là yijo jé-nò. ¹² Tikoá k'e nga komà bautizar, k'oáá ngaya-là koni tsà ya kishijìin-t'aà-là Cristo xi kjoa ts'e jé-nò. K'oáá tìs'ín jaáya-nò koni s'ín jaáya-là Cristo koií kjoa-là nga mokjeíin-nò nga'ñó xi tjin-là Nainá nga komà kiskímìtjen Cristo i't'aà ts'e kjoa biyaà. ¹³ Jñò, nga sa íjtòn, titsajnaà k'en-nò i't'aà ts'e Nainá koi kjoa-là jé-nò nga jè Cristo kj'eè kii bít'aà chiba-là inìma-nò nga faáxìn jé xi tjin-là yijo

jé-nò. Tanga i'ndeí, Nainá jyeé kisíkítsajnakon-nò kò Cristo nga kisìjchàat'aà-nò ngats'ìi jé-nò. ¹⁴ K'oaá ngaya-la koni tsà jye kisìkijeheya-ne xojon xi kitjámi'nga xi kondra tsaján. Jaàxìn-ne, yaá tsohójnat'aà krò ñánda k'en-t'aà Cristo. ¹⁵ Jñà nga'ñoó xi tjin jjiin isén kò ngats'ìi xi otíxoma, Nainá jaàxìn yije-la nga'ñoó-la. Yaá kisìkijne-la k'e nga jè Cristo k'en-t'aà krò. Kò ngats'ìi xita, yaá kijtseè nga kisìchja.

Kjotíxoma-la xita xi mì kù fit'aà-la Cristo

¹⁶ K'oaá ma-ne jñò, kì kù nìs'in-là xita xi chjajno-nò nga tsò-nò nga mìkù nìkitasòn kjoa ts'e tsojmì xi chine, xi 'yò, kjoa ts'e s'eí xi bitjo, kjoa ts'e nga otsejèn xitse ijngoò k'a sá, kò ts'e nachrjein nìkjáya. ¹⁷ Ngats'ìi kjoa koi, k'oaá ngaya-la koni tà 'nguién-laá kjoa xi iskan j'ii; tanga jè xi nguì kjoa kixi, jè Cristo. ¹⁸ Kì kù bi'nde nga faàxìn-nò jè kjondaà xi jye titsajnajñoò jñà xita xi beèxkón àkjale; k'oaá tsò-la yijo-la nga mìtsà xita 'nga ikon. Jè xi mejèn-la nga jñò k'oa tìs'in s'een. Jñà xita koi tsò-né nga inga nijñá kis'enojmi-la kjoa jè, kò 'ñoó 'nga síkítsajna yijo-la xi ta kjohítsjeèn ts'e, tanga nímé chjí-la. ¹⁹ Xita koi mìtsà ya ndaà fit'aà-la Cristo. Nga jè Cristo tíjna skò-la naxandá-la kò jè tsjá-la kjohítsjeèn kò nga'ñoó kò jè síkítsajnajtín xita-la koni s'in ma yijo-ná nga jñà naxá-ná bítéya nindaà-ná, mé-ne nga ndaà sùxá-ne naxandá-la Cristo koni s'in mejèn-la Nainá.

²⁰ Jñò, tañaá k'en-koo Cristo, k'oaá ma-ne nga mìkù tì tji'nde-nò nga jñà sikitason kjotíxoma xi tjin isò'nde. ¿Mé-ne tákó k'oas'in 'nè-nò koni tsà kjoa ts'e isò'nde otíxoma-nò nga nìkitasòn-nò kjotíxoma ²¹ xi tsò: “Kì kù nìkoi tsojmì koi, kì kù chinii, kì ndseji nìkò-ne.”? ²² Jñà kjotíxoma koi, tà ts'eé tsojmì xi chija k'e nga tímochjeén. Tà kjotíxoma ts'e xita-né koni s'in okóya. ²³ Jñà kjotíxoma koi, k'oaá s'in 'ya-la koni tsà tjin-la kjoachjine tanga mìtsà kixi kjoa. Nga síjé-ná nga ndaà sikitason kjoa xi 'in tjin mé-ne nga ndaà jchaxkoán kjotíxoma xi tjin-la ingo; tikoáá tsò-né nga mochjeén nga mì xita 'nga ikon komaá, kò nga kìnè-lá kjo'in yijo-ná. Tanga jñà kjoa koi nímé chjí-la, nga mìkù ma osìkò-ná nga nìkítsajnaá jñà kjoa ch'o xi síjé yijo-ná.

3

¹ Jñà kjoa tinchátsjioò kjondaà xi tjin ngajmii ya ñánda tíjna Cristo nga ya tíjnat'aà chrja kixi-la Nainá, koií kjoa-la nga ya jaáyakjoò-nò kò Cristo, ² Koií tikítsjeèn kjit'aà mé kjoa xi tjin ngajmii, kì koií nìkítsjeèn kjoa xi tjin isò'nde. ³ Nga jñò, jyeé k'en kjoa ts'e isò'nde, kò jè kjoabinachon xitse xi tjin-nò nga ya titsajnakoo Cristo, yaá tíjnatjò nga nguixkon Nainá. ⁴ Jè Cristo, jè-né xi kjoabinachon-nò; k'e nga jè xi kotsejèn ijngoò k'a, jñò, tikoáá yaá kotsejèn-koo nga jeya kítsajnaà.

Xi kjoa jhínga kò xi kjoa xitse

⁵ Tikítsajna kjoa ch'o xi síjé yijo jé-nò xi kjoa ts'e isò'nde: koni jñà kjoa chijngui, kò kjoa tje kò kjoa ch'o xi sasén-la yijo-nò kò ngats'ìi kjoa ch'o xi fahajiin-nò, kò nga kjin tsojmì mejèn-nò. Kjoa jè tíjé-ne koni tsà xkósòn yaxkón. ⁶ Koií kjoa-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xita xi mìkù 'nchréñijon-la. ⁷ Jñò, tikoáá k'oaá tjin kjoa xi kìnè kjòtseé k'e nga ya titsajnajñoò kjoa xi ch'o tjin. ⁸ Tanga i'ndeí tikítsajna yije kjoa koi: jñà xi kjoa jti, kò jñà xi kjoa ts'en, kò jñà kjoa xi ch'o tjin, kò jñà kjoa xi nokjoàjno-la xita, kò jñà 'én xi ch'o tsò nga nokjoà. ⁹ Kì 'én ndiso nokjoàkoo xinguiòo nga jyeé kichjaàxìn-là yijo-nò kjoa jhínga-nò kò ngats'ìi kjoa xi kìnè nga sa kjòtseé. ¹⁰ Jyeé kichjoé xi kjoa xitse. Jyeé jahatjiya-la kjohítsjeèn-nò. K'oaá s'in tímaxitseyá koni kji isén-la Nainá xi tsibíndaà-nò skanda kóni nga isa ndaà jchaxkoòn yá-ne xi Nainá. ¹¹ I'ndeí, mì tì kù 'ñoó mochjeén-ne yá-né xi xita griego, o yá-né xi xita judío, yá-né xi tjit'aà chiba-la, o yá-né xi kjoa ts'e circuncisión, yá-né xi xita xìn nangui-la kò yá xita-ne xi ima tímajchá, yá-né xi chí'nda tíjna'ñoó, o yá-né xi tíjnandeí. Jè Cristo xi isa 'ñoó chjí-la; kò jè xi tíjnajiin inima-la ngats'ìi xita-la.

¹² Jñò xi xó k'oas'in jaàjiiin-nò Nainá kò xi nguì xita tsjeè-la mà nga ndaà matsjakeè-nò, k'oaá s'in chjoé xi kjoa xitse nga kàtahimacha xita; kàtas'e-nò kjondaà; kì 'nga matakòn;

indaàkjoa t'een; ko kàtas'e-la kjoatsejta inima-nò. ¹³ Nita mé kjoa xi tjin-nò tikjeiin-là xinguiòo, tijchàat'aà-là xinguiòo tsà mé kjoa xi ch'o síko-nò. Jñò, k'oaá tis'in t'een, koni s'in kisiko-nò Cristo nga kisijchàat'aà-nò. ¹⁴ Jè xi tjina ítjòn ts'e kjoa koi, jè-né nga tìtsjacha xinguiòo, nga jè kjoatjòcha xi ndaà síkítsajnajtín-ná. ¹⁵ Kjoa'nchán-la Cristo ndaà kàtatíxoma ijìin inima-nò; nga Nainá xó k'oaá s'in kùichja-nò nga 'nchán kítsajnakoo xinguiòo mé-ne nga ta jngoò yijo koma-nò. Ko mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein tji-là kjondaà Nainá.

¹⁶ Jè 'én-la Cristo 'ñó ndaà kàtasijìin kjit'aà ya ijìin inima-nò. Takóya-là xinguiòo ko tikixiyaà nga tikjeén kjohitsjeèn xi tjin-la kjoachjine. Tijndá-là Nainá nga tji-là kjondaà xi tjiin inima-nò; tijndá-là sò ts'e salmo, ko sò xi jeya síkijna Nainá, ko sò xi ya nchrobá-ne ya ijìin inima-nò. ¹⁷ Ngats'ìi 'én xi nokjoà ko ngats'ìi xá xi 'nè, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná koat'een. Ko it'aà ts'e Jesucristo tji-là kjondaà Nainá xi Na'èn-ná.

Kjoa xi mochjeén nga sùikitasòn xita-la Cristo

¹⁸ Jñò íchjín xi x'in tjin-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'in ok'in-la jña xita-la Cristo. ¹⁹ Jñò xi íchjín tjin-nò, tjòcha jchaa íchjín-nò, kì toòn 'yaà.

²⁰ Jñò xi ixti 'mì-nò, ndaà tiná'yañijon-là xita jchínga-nò, nga jè Nainá ndaà sasén-la kjoa koi. ²¹ Jñò xi Na'èn 'mì-nò, kì taxki sù nokjoàkoo ixti-nò mé-ne nga mì síkàjeèn-la ikon.

²² Jñò xi chì'nda maà, ndaà tikitasòn yije-là nei-nò i it'aà nangui; kì tà k'eé nixá k'e nga tíkotsejèn-nò nga ta jè xi mejèn-nò nga ndaà kítsajnakoo. Nguì koó inima-nò nga tikitasòn-là koi kjoa-la nga yaxkón Nainá. ²³ Nita mé kjoa xi s'een, nguì koó inima-nò nga t'een koni tsà it'aà ts'e Na'èn-ná titsanikitasòn ko mitsà it'aà ts'e xi taxki xita. ²⁴ Jyeé 'yaà nga jè Na'èn-ná Jesucristo tsjá-nò chjí-nò nga tjoé-nò jè kjotjò xi tsjá-nò Nainá nga ixti-la maà koi kjoa-la nga jè titsanixát'aà-là Jesucristo xi otíxoma-nò. ²⁵ Tanga jè xi ch'o tjin kjoa xi s'in, k'oaá s'in kochjí-la koni tjin kjoa ch'o xi s'in. Nainá mìtsà faájìin xita, ngàsòn ngáya fiko ngats'ìi.

4

¹ Jñò xi nei-la xá ma, ndaà tikoo jña xita chì'nda-nò koni s'in tjin xi kjoa kixi, nga jñò 'yaà-nò nga tikoa tjin jngoò-nò xi Nei-nò ma ján ngajmì.

² Kì bìkjoàn-là nga nokjoàt'aà-là Nainá; kjit'aà nachrjein titsajnandaà nga tinókjoat'aà-là ko tji-là kjondaà Nainá. ³ K'oaá tis'in titsi'batjì-nájen, mé-ne jè Na'èn-ná kàtatsjá'nde nga koma kénajmí-jen 'én-la Cristo xi tji'ma-la Nainá nga sa ítjòn; nga koi kjoa-la nga ndayá tjnaa'ya. ⁴ Titsi'batjì-ná mé-ne nga s'e-na nga'ñó nga ndaà kixi kichjàjìin-la xita koni s'in tjinè-la nga kichjà.

⁵ Jñò, ndaà tikjeén kjohitsjeèn-nò mé-ne nga ndaà kítsajnakoo jña xita xi mìkì beèxkon 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Ndaà tikjeén nachrjein xi tí'biì-nò nga kòs'in tikitasòn. ⁶ K'e nga chikoo xita, jña 'én tinókjoaa xi ndaà tsò ko xi ndaà sasén-la mé-ne nga koma síkátjì-là 'én xi skonangui-nò.

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita

⁷ Ngats'ìi kjoa xi tímat'ian, jè keènojímí yije-nò jè 'ndseé Tíquico xi 'an 'ñó ndaà matsjake nga jè ndaà síchját'aà-na koa ndaà nixákjoò-lajen Nainá. ⁸ Koi xá tisikasén-nò nga keènojímí-nò xi it'aà tsajen kòs'in titsajna-jen ko mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ñó ts'e inima-nò. ⁹ Tikoaá ya tábáhitako Onésimo xi xita tsajòn, xi 'ndse ma it'aà ts'e Cristo. Nga xita kixi-né ko 'ñó matsjacha-jen. Jña keènojímí-nò mé kjoa xi tíma ijndé.

¹⁰ Jè Aristarco xi taña titsajnaya-jen ndayá, tíhixat'aà-nò. Ko jè Marcos xi ti xíkjin ma Bernabé tikoaá tíhixat'aà-nò. Jyeé kis'enojmí-nò it'aà ts'e Marcos; tsà ya kijchòkon-nò, t'een kjondaà ndaà chjoétjò. ¹¹ Tikoaá tíhixat'aà-nò Jesús xi tikoa Justo 'mì. Tà jña-né xi xita judío xi mokjeiin-la xi k'oa's'in 'ñó ndaà nchisíxáko-na it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá ko 'ñó ndaà síjehikon-na. ¹² Epafras, xi chì'nda-la Cristo, tikoaá tíhixat'aà-nò nga

x̄it̄a tsajòn-nò. Kjit'aà n̄achrjein bìtsi'batjì-nò mé-ne nga nguì kixì k̄itsajnaà koà ndaà k̄itsajnandaà nga s̄ikitasòn mé xi mejèn-là Nainá. ¹³ 'An, ndaà tibe nga jè Epafra 'ñó síkájno xi it'aà tsajòn ko it'aà ts'e x̄it̄a xi títsajna ján naxandá Laodicea ko xi títsajna ján naxandá Hierápolis. ¹⁴ Tísíhixat'aà-nò Lucas jè xi chjìnexkì xi 'ñó matsjacha-jen, t̄ikoa tísíhixat'aà-nò jè Demas.

¹⁵ Xi it'aà ts'an t̄ixat'aà-ná j̄ñà 'ndseé xi títsajna ján naxandá Laodicea, ko jè chjoón tichjaá Ninfa, ko ngats'ì x̄it̄a naxandá-là Cristo xi ya bixoña ni'ya-là. ¹⁶ K'e nga jye kíkexjìn-là x̄inguiōo xojon jè, t̄ikoaá k̄ataxkejìn-là naxandá-là Cristo xi títsajna ján Laodicea; koà jè xojon xi ts'e Laodicea t̄ikoaá tíxkejñoò. ¹⁷ Koatìn-là jè Arquipo: k̄atasíkitasòn xá xi kitsjaà-là Cristo.

¹⁸ Nga jye tífehēt'aà xojon jè, koó ndsaa t̄ikjì-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tísíhixat'aà-nò. T̄íkítsjeèn nga ndayá t̄ijn̄a'ya. Jè k̄at̄ijnako-nò kjondaà-là Nainá. K'oà s'ín k̄atama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskù ítjòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanìhixot'aà-nòjen kò Silvano [tíjé-ne xi 'mì Silas] kò Timoteo. Nainá kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

² K'e nga nokjoàt'aà-lajen Nainá, kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà it'aà tsajòn. ³ Bítseèn-najen nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná koni s'ín nga títsanìxá, koií kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, tíkoo ndaà nìxá-là xita xi k'ejí nga matsjacha, nga tíkoo kixi títsajnaà nga títsachiña-là Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁴ Ndí 'ndsè, Nainá matsjakeè-nò. 'Ya-nájen nga xó k'oas'ín jaàjìin-nò nga xita naxandá-la komaà. ⁵ Nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tsibènojmí-nòjen, mìtsà ta 'én tsajen xi kinokjoákò-nòjen. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitsjaà-najen nga ñó, kò tíkoo 'ñó ndaà kjòchiya-najen nga nguì kixi kjoa. Jñò, ndaà ki'yaà k'e nga ya tsakítsajna-jen, ndaà kinìchjít'aà-nòjen xi kjondaà tsajòn.

⁶ Jñò, k'oaá s'ín ki'nè koni s'ín ki'nè-jen kò koni s'ín s'ín Cristo. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitsjaà-nò kjotsja nga komà kichjoétjò 'én-la Nainá nas'ín 'ñó tse kjo'in tsatojioòn. ⁷ K'oaá ma-ne jñò tsakoò jngoò-là kjoa xi ndaà tjín nga kiskinguì ngats'iì xita xi jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá ya nangui Macedonia kò Acaya. ⁸ Nga yaá kjòts'ia-ne it'aà tsajòn nga tsabísòn jè 'én ndaà-la Na'èn-ná; mìtsà tà ya nangui Macedonia kò Acaya; xki xi ján kina'ya-la nga jñò, ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. K'oaá ma-ne nga mì tì kii mochjeén-ne nga ngajen kénojmí-lajen xita it'aà tsajòn, nga jyeé beè-nò xita. ⁹ Nga tíjñà bénojmí-ne nga ndaà kichjoétjò-nájen k'e nga ijchochoòn-nòjen. Tíkooá tsò-né nga jñò jyeé kinìkíjna kjoa ts'e xkòsòn. I'ndeì jyeé ya tjaàt'aà-là xi nguì jè sobà Nainá xi kixi kjoa nga tíjnakon. ¹⁰ Tíkooá bénojmí-né nga títsachiña-là Ki'ndí-la Nainá nga kítjojen ijngoò k'a-ne ngajmì, jè xi tíjé-ne Jesús xi Nainá kisìkjaáya-la k'e nga k'en, nga jè-né xi kochrjekàjìin-ná kjo'in ts'e kjoajti-la Nainá xi sa nchrobá.

2

Xá xi kis'iìn Pablo ya naxandá Tesalónica

¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, 'ya-nò k'e nga ijchochón-nòjen mìtsà ta kjotjò. ² Nga jyeé ndaà tíjìin-nò koni s'ín komàt'in-jen ján naxandá Filipos, nga 'ñó tse kjo'in kinìkjeiín-jen; 'ñó kijtseètoòn-najen xita; tanga Nainá kisìchjít'aà-najen nga kitsjaà-najen nga 'ñó nga komà tsanguì-jen ya naxandá-nò nga komà tsibènojmí-nòjen 'én ndaà-la Nainá nas'ín 'ñó kjin ma kondra-najen. ³ Nga 'én kixi kinokjoàya-jen, mìtsà jò tjín inìma-najen nga tsibènojmí-nòjen, tíkoo mìtsà xita kichonachan-lajen. ⁴ Nga Nainá jyeé kiskoòt'aà-najen kò k'oaá kitsò nga ok'ín-najen nga ngajen kjòngatsja-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga koma kinòkjoàya-jen. Mìtsà jè xi mejèn-najen nga ndaà kítsajna-jen nguixkon xita; jè-né nga ndaà kítsajna-jen nguixkon Nainá nga jè xi tibeè inìma-ná. ⁵ Jyeé ndaà tíjìin-nò nga mìtsà 'én tsjén nokjoà-jen koni tsà mé xi mejèn-najen nga k'oi-nájen, tíkooá mìtsà ton binchaàtsji'ma-jen. Kjoa koi, Nainá tibeè-né. ⁶ Mìtsà jè binchaàtsji-jen nga jñò, kò xita xi k'ejí, nga 'nga sùkítsajna-nájen. Tsà jin xi mejèn-najen nga tsibìnè-nòjen kjotíxoma xi tjín-najen nga it'aà ts'e Cristo kisìxáya-najen, komaá-la okinìkò-nòjen. ⁷ Tanga mìtsà kòs'ín kinìkò-nòjen. Ta saá k'oas'ín kinìkò-nòjen koni ndí

ixti. K'oaá ngaya-la koni jngoò nea xi síkaki ixti-la nga ndaà síjchá ixti-la. ⁸ Ñó tjòcha ki'ya-nòjen. K'oaá ma-ne nga ko kjotsja-najen tsibènojmi-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tikoáá matsjaá-najen nga ndaà kiniko-nòjen nita mé kjoa xi komat'ioòn ta koií kjoa-la nga 'ño matsjacha-nòjen. ⁹ Ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, bítsjeèn-nò kós'in kinixá-jen nga binchaàtsji'a-jen yijo-najen. Ko nachrjein ko nitjen nixá-jen, mé-ne nga mì jño sijti-nòjen jña nachrjein k'e nga kinokjoàayaiìn-nòjen 'én ndaà-la Nainá.

¹⁰ Jño, ndaà ki'yaà, tikoáá Nainá kijtseè-né, nga ngajen ndaà kiniko-nòjen. K'oaá s'in kiniko-nòjen koni s'in sasén-la Nainá koni s'in tjín xi kjoa kixi. Ko niyá xi jé koònè-najen koni s'in kiniko-nòjen jño xi mokjeiìn-nò 'én ndaà-la Nainá. ¹¹ Tikoáá jyeé ndaà tíjìn-nò nga jen, ndaà kiniko-nòjen nga jngoò ijngoò koni s'in síko ixti-la jngoò xita xi na'èn ma. ¹² Kinije ikon-nòjen koa kinì'ñojìin-jen takòn ko k'oas'in tsibènè-nòjen nga k'oas'in s'een koni s'in ok'in-la xi xita-la Nainá maà; nga jè-né xi síkí'nchré-nò nga ya titsajnajìin-là xita xi jye jé tíhotixoma-la ko tikoá ya titsajnajñoò kjoajeya-la.

¹³ Kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá koni s'in ndaà kichjoétjò 'én-la nga mìtsà k'oas'in kichjoétjò koni 'én-la xi taxki xita. K'oaá s'in kichjoétjò koni tjín xi nguì kjoa kixi nga 'én-la Nainá-né. Jña 'én koi, tí'yaá-la nga nchisíxajìin inima-nò jño xi mokjeiìn-nò. ¹⁴ Jño ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, k'oaá s'in komat'ioòn koni s'in komat'in jña xita naxandá-la Nainá xi mokjeiìn-la it'aà ts'e Cristo Jesús xi titsajna ján nangui Judea. Tijnà-ne xita naxandá judío xikjín kiitjingui kondra-la. Jño tijñà-ne xita naxandá tsajòn kiitjingui kondra-nò. ¹⁵ Jña xita judío kisik'en Na'èn-ná Jesús ko tijñà-ne xita jhínga-la kisik'en jña xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá kjòtseé. I'ndeì, tákó k'oaá síko-najen nga fitjingui kondra-najen. Nainá mìkìl sasén-la kjoa xi s'in xita koi, nguì kondraá fi-la ngats'ii kjoa, ¹⁶ nga mìkìl tsjá'nde nga nokjoà-lajen jña xi mìtsà xita judío mé-ne nga tikoá kitjokajìin-ne kjo'in. K'oaá ma-ne xita koi, skanda nchisíkatonè-la nga ótsji jé-la yijo-la. Jyeé kjomeè f'iikanè-la kjo'in xi tjiko kjoiti-la Nainá.

Kó kitsò Pablo nga mejèn-la kjikon jña xita-la Cristo xi titsajna ya naxandá Tesalónica

¹⁷ 'Ndseé ko tichjaá, k'e nga chinchat'aaxìn chiba nachrjein-nòjen, nas'in mì tì kii kiyaxkon-ná xinguiáá, ngajen 'ño nikítsjeèn-nòjen. Ñó mejèn-najen nga onguíchoòn-nòjen. ¹⁸ Mejèn tsanguì-jen. 'An xi 'mì-na Pablo, kjìn k'a mejèn kiaà, tanga jé xita neíi mìkìl kitsjaà'nde-najen. ¹⁹ Kjoa tsajòn-nò nga titsachiñá-lajen nga 'ño kotsja-najen ko nga ndaà kitjo-jen k'e nga kjoíi ijngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ²⁰ Kixíi kjoa it'aà tsajòn-nò nga ndaà kitjongui-jen ko nga s'e-najen kjoa tsja.

3

Mé-ne ya kinikasén-ne Timoteo ján naxandá Tesalónica

¹ K'e nga mì tì kii komà kichikjoa isa-najen nga mejèn-najen sjiìn-najen kó s'in titsajnaà ján Tesalónica, k'oaá komà-ne nga kichibàya-najen nga kinikasén-jen jé 'ndsè Timoteo, ko ngajen yaá tsitsajna-jen Atenas. ² Kinikasén-jen jé 'ndsè Timoteo, chí'nda-la Nainá-né nga tikoáá chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni ngajen. Koií xá kiìkon-nò mé-ne nga kàtatsjá-isa-nò nga'ño nga isa 'ño ndaà kixi kitsajnaà koni s'in mokjeiìn-nò, ³ mé-ne nga nijngoò xi s'hindaà-ne kjoa ts'e kjo'in xi titsanikjioón. Jño, jyeé ndaà tíjìn-nò nga k'oaá s'in tjínè-la nga kos'in komat'iaán. ⁴ K'e nga tisa ya titsajnakò-nòjen, k'oaá ki'mì-nòjen nga kjo'iín s'e-ná. I'ndeì, jyeé tisa'yaà nga k'oaá s'in tímat'ioòn. ⁵ Koií kjoa-la nga mì tì kii kiskoòña kjoa-na; kisikasén Timoteo nga mejèn-na skoeè kós'in titsajnakò jé 'én xi mokjeiìn-nò. Tìmakájno-na tsà jye kiskoònachan-nò jé xita neíi. Tsà koií nachrjein-la, xá xi ki'nè-jen, tsà ta kichijà-né.

⁶ I'ndeì, jé Timoteo jyeé j'ii-ne nga kii Tesalónica; ndaà tsò okixi xi 'ya-najen it'aà tsajòn koni s'in mokjeiìn-nò ko nga tjín-nò kjotsjacha. K'oaá s'in tsibènojmi-najen nga kjit'aà nachrjein tsjaá ma-nò nga nikítsjeèn-najen. Tikoáá mejèn-nò nga jchaxkoòn-najen koni

ngajen tikoáá mejèn-najen jchaxkoòn-nòjen. ⁷ K'oaá ma-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nas'ín kjo'in kjoa kondra títsajnajin-jen, k'e nga kina'yà-jen it'aà tsajòn nga 'ño ndaà mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo, tikoáá ngajen, 'ño ndaà kjòtsja-najen. ⁸ K'e nga kina'yà-jen nga kixi onguít'aà-là Na'èn-ná, ngajen jyeé mì tì mé makájno-najen. ⁹ Ngajen, 'ño tse kjòtsja tjín-najen nga nguixkon Nainá xi kjoa tsajòn skanda mì-la kii kjoehet'aà nachrjein nga k'oi-lajen kjondaà Nainá. ¹⁰ Kò nachrjein kò nitjen nokjoàt'aà-lajen Nainá mé-ne nga tsjá'nde-ne nga koma konguichoòn-nòjen. Tikoá koma kokòya-isa-nòjen mé-ne nga kojngò-ne 'én xi chijat'aà-nò koni s'ín mokjeiin-nò.

Kjoa bìtsi'ba-la Pablo

¹¹ Mejèn-najen nga tijè-ne Na'èn-ná xi Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, kàtatsjá'nde-najen nga koma konguichoòn-nòjen. ¹² Jè kjòtsjacha-la Na'èn-ná isa ndaà kàtasijin inima-nò, mé-ne nga isa ndaà kòtsjacha-nò xinguiòo kò ngats'ì xita xi kj'eii, koni ngajen, ndaà matsjacha-nòjen. ¹³ Jè Na'èn-ná kàtatsjá-la nga'ño inima-nò mé-ne nga nimé jè sakòt'aà-nò kò tsjeè kitsajnaà nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná k'e nga kjoii ijngò k'a-ne Jesucristo xi otíxoma-ná nga tjikò ngats'ì xi ya chja-ne.

4

Kjoa xi sasén-la Nainá

¹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tsakoòya-nòjen nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni s'ín sasén-la Nainá. Kò kixii kjoa, jyeé kos'ín títsa'nè. Tanga i'ndeì bìtsi'ba-nòjen tikoá bìnè-nòjen it'aà ts'e Jesús xi otíxoma-ná nga isa 'ño ndaà tjii-là nga'ño yijo-nò nga kos'ín tikitasòn.

² Jyeé tjiin-nò kó s'ín tjín kjotíxoma xi kits'ii-nòjen koni s'ín kitsjaà-najen Jesucristo xi otíxoma-ná. ³ Jè xi mejèn-la Nainá nga nguì tsjeè sijchá yijo-nò, mì tì kjoa chijngui sis'in-là. ⁴ Nga jngò ijngò-nò tikindaa yijo-nò; k'oas'ín tikjeén nga nguì tsjeè títsajna koni s'ín sasén-la Nainá. ⁵ Kì bì'nde-là nga síkijne-nò jña kjoa ch'o xi síjé yijo-nò koni s'ín jña xita xi mikii beèxkon Nainá. ⁶ Jño xi 'ndseé chibá it'aà ts'e Cristo, k'oaá tjín kjoa xi kaajñoò mé-ne nga mì xinguiòo chónachan-là nga mì xinguiòo jchatoòn. Tsà k'oas'ín s'een, kjo'íin tsjá-nò Nainá. Jyeé k'oas'ín tsibènojmi-nòjen. ⁷ Nainá mìtsà koi xá kichja-ná nga ch'o s'een, jè xi mejèn-la nga tsjeè kitsajnaà. ⁸ Jè xi ochrjekàngui kjoa koi, mìtsà kjohitsjeèn ts'e xita ochrjekàngui, kjohitsjeèn ts'e Nainá ochrjekàngui; nga jè xi tsjá-nò Inima Tsjeè-la.

⁹ Mikii mochjeén nga xojon skiit'aà-isa-nò xi ts'e kjoatjòcha. Nainá jye tsakóya-nò kós'ín sitjòchaà xinguiòo nga jngò ijngò. ¹⁰ Jyeé kos'ín títsa'nè nga matsjacha ngats'ì xita xinguiòo xi títsajna kòhokji ya nangui Macedonia. Tanga k'oaá s'ín bìtsi'ba-nòjen nga isa ndaà títsjacha xinguiòo. ¹¹ Tinè-là yijo-nò nga 'nchán títsajna, k'oa-la xinguiòo chingajñoò, t'een xá-nò koni tjín xá xi ma-nò, koni s'ín jye ki'mi-nòjen ngats'ì kjoa koi. ¹² Mé-ne nga skoèxkón-nò jña xita xi mikii mokjeiin-la 'én-la Nainá. Koa jño, nimé chijat'aà-nò.

K'e nga kjoii ijngò k'a-ne Na'èn-ná Jesucristo

¹³ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijin-nò mé kjoa xi mat'in jngò xita xi biyaà, mé-ne nga mì kobaá-nò koni jña xita xi nimé nchikoña-la. ¹⁴ Koni s'ín mokjeiin-ná nga Jesús k'en, ikjoàn jaáya-la, k'oa tís'ín mokjeiin-ná nga Nainá sikkjaáya-la xita xi jye k'en, jña xi mokjeiin-la it'aà ts'e Jesús.

¹⁵ Nga koi 'én bènojmiya-jen koni tsò 'én xi tsibíjna Jesús nga jña xi títsajnakoaán skanda k'e nga kjoii ijngò k'a Na'èn-ná Jesucristo, mìtsà jña kjiin ítjòn-lá jña xi jye k'en. ¹⁶ Nga jè sobà Na'èn-ná kitjojen ijngò k'a-ne ngajmii; 'ño kichja nga tsjá okixi, kiná'ya jngò-la jta ts'e àkjale ítjòn, kò kiná'ya-la chrjo-la Nainá; ikjoàn jña xita xi jye k'en nga mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo, kjoaáya ítjòn-la. ¹⁷ Ikjoàn jña xi tákò títsajnakoaán

jè nàchrjein jè, yaá tjàmjìin-tjen-koaá jjiin ifi nga kixokjoaá Nainá ya jjiin isén. K'oaá s'ín koma nga ya kitsajnaakoaá Nainá nitá mé nàchrjein-ne. ¹⁸ K'oaá ma-ne nga tije takòn xinguiòo nga tènòjmíya-là koni tsò jñà 'én koi.

5

¹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìkìl mochjeén nga xojon sít'aà-nò mé nàchrjein-ne nga okoma. ² Jñò, nga jyeé ndaà tíjìin-nò, jè nàchrjein k'e nga kjoíi ìjngòò k'a Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá s'ín kjoíi koni jngòò xítà chijé xi f'ii nga nitjen k'e nga niyá xi nchikofnaá-la. ³ K'e nga kítso jñà xítà: “Nchán titsajnaá, nímé kjoa tjin.” K'ée tà nitòón kítjojenè-la kjojkón koni s'ín mat'in jngòò chjoón xi bijchó nàchrjein-la nga ki'ndí 'beé, mìkìl kojno-la. ⁴ Tanga jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìtsà jjiin jñò titsajnaà jñò. Kò k'oaá ma-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn jè nàchrjein jè, koni ma k'e nga ta nitòón fi jngòò xítà chijé. ⁵ Tanga jñò, ngats'ioò, iseèn choòn ñánda titsajnaà, kò nàchrjein-né. Nga jñá, mìtsà jjiin jñò titsajnaá kò mìtsà nitjen titsajnaá. ⁶ K'oaá ma-ne nga mìkìl k'oa s'éeen koni s'ín xítà xi k'ejí nga mì titsajnandaà-jèn mé kjoa xi tjin k'oaá ngaya-la koni tsà kjiyijòfè. Mochjeén-né nga kitsajnandaá koni jngòò xítà xi tijnakon, xi nguì ndaà tjin ikon. ⁷ Nga jñà xítà xi oyijòfè, k'ée oyijòfè k'e nga jñò. Kò jñà xi mach'i, k'ée mach'i k'e nga jñò. ⁸ Tanga jñá, yaá titsajnaá ñánda iseèn choòn. K'oaá ma-ne nga ndaà sjichá yijo-ná. Jè 'én xi mokjeiin-ná kò jè kjoatjòcha, jñà kosìkò inìma-ná koni jngòò soldado xi ndaà kijtsa inìma-la jè chrjoa xi 'mì coraza. Kò k'e nga nguì tijnngòò takoán nga chiñá-lá jè nàchrjein k'e nga kitjokàjñá kjo'in, jè ngaya-la tsí'nguién kicha xi osìkò skò soldado. ⁹ Nainá mìtsà koi xá jaàjìin-ná nga kjo'in tsjá-ná, jé-né nga kitjokàjñá kjo'in it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ¹⁰ Nga jè k'en ngajo-ná mé-ne k'e nga kjoíi ìjngòò k'a-ne, tsà titsajnaakoaán, kò tsà jye k'éeen, yaá kitsajnaakoaá. ¹¹ K'oaá ma-ne nga tjetakòn kò tji-la nga'ño xinguiòo koni s'ín jye titsa'nè.

Kjotíxoma xi kitsjaà Pablo

¹² Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nìjè-nòjen kjondaà, jchaxkón xítà xi síxako-nò nga jñà titsajna itjòn ya jjiin naxandá-la Nainá kò nga okóya-nò. ¹³ Ndaà jchaxkón tikoá ndaà titsajna xítà koi, jè kjoa-la xá xi s'ín. 'Nchán titsajnaakoo xinguiòo.

¹⁴ K'oa tís'ín bìtsi'ba-nòjen ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kot'in-là nga kàtasíxá jñà xítà xi ta jyò tjíma nga majin-la síxá; tì'ño ikon jñà xi indaà tjin ikon; tichját'aà-là jñà xi tsjin-la nga'ño ya jjiin inìma-la; kò kàtas'e-nò kjoatsejta it'aà ts'e ngats'ii xítà-la Nainá.

¹⁵ Tsà k'e nga mé kjoa xi ch'o síko-nò xítà xi k'ejí, tìkindaa xinguiòo nga mì sijnnda ngajo-ne. Tà saá tìnè-là yijo-nò nga kjit'aà nàchrjein ndaà tikoo xinguiòo kò ngats'ii xítà xi k'ejí.

¹⁶ Kjit'aà nàchrjein tsja t'è-là inìma-nò. ¹⁷ Titsi'ba kjit'aà-là Nainá. ¹⁸ Nitá mé kjoa-ne, tji kjit'aà-là kjondaà Nainá. K'oaá s'ín mejèn-la Nainá nga k'oas'ín s'een ngats'ioò xi mokjeiin-nò it'aà ts'e Cristo Jesús.

¹⁹ Kì bichjoá ikòn-là xá xi s'ín Inìma Tsjeè-la Nainá. ²⁰ Kì nàchrjekànguiòò 'én-la xítà xi chja ngajo-la Nainá. ²¹ Ndaà ndaà chít'aà yije ngats'ii 'én. Jñà tikítsajnatjò xi ndaà tsò. ²² Ngats'ii xi ch'o tsò, kì kii nikitason.

²³ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán, jngòò k'a tsjeè kàtasíkítsajna-nò. Ndaà kàtasíkinda inìma-nò, yijo-nò kò kjohítsjeèn-nò mé-ne nga nímé jé s'e-nò jè nàchrjein k'e nga kjoíi ìjngòò k'a jè Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Nga xítà kixi-né jè Nainá xi xó kichja-nò, sùikitasòn yijé kjoa koi.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xítà

²⁵ 'Ndseé kò tichjaá, titsi'batjì-nájen.

²⁶ Tjixot'aà ngats'ii xítà 'ndseé nga nguì kò inìma-nò.

²⁷ 'An, tsja-nò okixi nga nguixkon Na'èn-ná nga kàtaxkejiin-la xojon jè ngats'ì xita naxandá-la Nainá.

²⁸ Jè kàtìjnakò-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjòòkoo Nainá xi Na'èn-ná ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanìhixot'aà-nòjen ko Silvano [tíjé-ne xi 'mì Silas] ko Timoteo. ² Nainá xi Na'èn-ná, ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà ko kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndí 'ndseé ko tichjaá mochjeén-nè nga kjit'aà nachrjein k'ojí-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn. Ndaà tjín nga k'oas'ín s'en-jen, koií kjoa-la nga nachrjein inchijòn isa ndaà mokjeiín-nò ko isa ndaà matsjacha xinguiòo nga jngoò ìjngoò. ⁴ K'oaá ma-ne nga ndaà matsja-najen it'aà tsajòn; k'oaá s'ín bènójmí-lajen jñà xita naxandá-la Cristo xi xìn nangui títsajna nga jñò, ndaà mokjeiín-nò ko ndaà chíkjòakò-nò nas'ín 'ñó fì tjingui kondra-nò xita ko nas'ín kjo'in títsanìkjioón. ⁵ Ngats'ii kjoa koi, Nainá k'oaá s'ín okó nga kixi koiindaàjìin; ko k'oaá ma-ne nga jñò, ok'in-nò nga ya kítsajnajìin-là xita xi jè tíhotíxoma-la, nga tikoi-ne kjoa-la Nainá nga kjo'in títsanìkjioón.

⁶ Nainá, xita kixi-né nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi kjo'in tsjá-nò. ⁷ Ko jñò xi kjo'in títsanìkjioón, tsjá-nò kjoa'nchán ko ngajen, k'e nga kjinchrobàjen ngajmì Jesucristo xi otíxoma, tjikò àkjale-la xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la nga kjinchrobàjen-jìin ni'ín. ⁸ Nainá tsjá-la kjo'in jñà xita xi mìkiì beèxkón nì mìkiì síkitasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Xita koi, 'ñó tse kjo'in sìikjeiín nita kjé-ne; mì yaá kítsajna nguixkon Na'èn-ná, ko mìkiì skoe kjoajeya-la xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁰ Kjoa koi, k'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga kítjojen ìjngoò k'a Na'èn-ná mé-ne nga it'aà ts'e xita-la jeya kíjna-ne ko ngats'ii xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, ta koxkón-la. Tíkooá jñò yaá kítsajnaà, koií kjoa-la nga kòkjeiín-nò koni s'ín tsibènójmí-nòjen.

¹¹ K'oaá ma-ne nga kjit'aà nachrjein bìtsi'ba-lajen Nainá it'aà tsajòn, mé-ne nga Nainá kítsò nga ok'in-nò nga ya kìnókjoa-nò naxandá-la nga xó k'oaá s'ín kiichja-nò. Nga ko nga'ñó-la kàtasíkitasòn ngats'ii kjondaà xi jñò sasén-nò ko xá xi 'nè nga Na'èn-ná ma'ñót'aà takòn. ¹² K'oaá s'ín koma nga it'aà tsajòn jeya kíjna Jesucristo xi otíxoma-ná. Tíkooá jè ndaà sìikítsajna-nò koni s'ín tjín-la kjondaà jè Nainá ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná.

2

K'e nga kjoí ìjngoò k'a-ne Jesucristo

¹ Ndí 'ndseé ko tichjaá, i'ndeí jè kénójmí-nòjen kó s'ín koma k'e nga kjoí ìjngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná ko k'e nga ya koxkóyat'aà-lá. K'oaá ma-ne bìtsi'ba-nòjen ² tsà ya xita xi kítsò-nò nga jyeé j'ii ìjngoò k'a Jesucristo, kì tà nìton mokjeiín-nò; kì tsakjoòn-là tsà ya xita xi kítsò-nò: k'oaá tsò 'én-la Nainá xi kjòngatsja Pablo; k'oaá s'ín chjaya, ko k'oaá s'ín kisikasén jngoò xojon. ³ Kì yá xita xi konachan-nò. Nga jè nachrjein k'e nga okoma, ítjòn s'e nachrjein nga jñà xita, 'ñó kondra kítsajna-la Nainá. Ikjoàn ta nitoón kotsejèn jè xita xi 'ñó ch'o s'iiin, jè xi tjínè-la nga kjo'in sìikjeiín nita kjé-ne. ⁴ Xita jè, jè xi kondra kíjna-la ngats'ii xi Nainá tsò-la xita ko nita mé-isa-ne xi beèxkón nga jè mejèn-la kíjna ítjòn. Skanda yaá kíjnaya ìngo ítjòn-la Nainá koni tsà jè sobà Nainá, k'oaá kítsò-la yijo-la nga Nainá jè.

⁵ ¿A mì bìtsjeèn-nò k'e nga sa ya tsohótijnako-nò, k'oaá kixan-nò nga k'oaá s'ín koma? ⁶ I'ndeí jye tíjìin-nò mé kjoa xi bíchjoà ikòn-la xita jè nga mì xátí f'ii; skanda k'eé kjoí k'e

nga kichóya nachrjein-la. ⁷ Jè nga ñó-la kjoach'o, jyeé tíxá'ma i isò'nde, tanga tíjna jngoò xi tíjna ikòn nga mìkìi tsjá'nde kò ta jè chija nga tjáxin. ⁸ Kò ikjoàn k'eé kòtsejèn jè xita xi ch'o s'ín. Tanga Jesucristo xi otíxoma, ta jngoò 'én kichja nga tsjá-la kjo'in nita kjé-ne. Tà ma tà jè nga ote kji nga kjoíi, jngoò k'a kjoáxin nga'ño-la. ⁹ K'e nga kjoíi jè xita xi ch'o s'ín, jè xita neíi tsjá-la nga'ño nga kjin skaya kjoxkón kòkò xi mìtsà kixi kjoa. ¹⁰ Siikjeén yije kjoa xi ch'o tjin nga skónachan-la xita xi kjo'in siikjeín nita kjé-ne, koií kjoa-la nga jña xita koi mìkìi matsjakeè xi kjoa kixi xi ma kitjokajin-ne kjo'in kjoa ts'e jé-la. ¹¹ K'oaá ma-ne Nainá tsjá'nde-né nga tíjna jngoò xi skónachan-la xita koi, mé-ne kàtakjeín-la kjoa ndiso, ¹² nga kàtas'e-la kjo'in ngats'iì xi mìkìi mokjeín-la kjoa kixi. Nguì ta kjoa ch'óó sasén-la.

Mé kjoa-ne nga jaàjin-ná Nainá

¹³ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn xi 'ño matsjakeè-nò Na'èn-ná, nga xó k'oaá s'ín jaàjin-nò Nainá kóni nga tisa tàts'en-la kjoa, mé-ne nga kitjokajñoò-nò kjo'in, nga jè Inima Tsjeè-la Nainá sítsjeeya-nò kò nga ndaà mokjeín-nò xi kjoa kixi. ¹⁴ Xó k'oaá s'ín kiichja-nò Nainá it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ngajen nokjoàya-jen, mé-ne nga jñò, tikoá s'e-nò kjoajeya-la Jesucristo, jè xi otíxoma-ná.

¹⁵ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín kixi tìtsajna. Kì nìchàajin-jèn jña 'én kixi-la Cristo xi ngajen kinikatoya-nòjen, jña xi ta 'én kinokjoà-nòjen kò xi xojon carta tsakoòya-nòjen. ¹⁶ 'Aán síjèt'aà-la Jesucristo, jè xi otíxoma-ná kò jè Nainá xi Na'èn-ná, jè xi 'ño matsjakeè-ná nga tsjá-ná kjoajetakòn-la xi mìkìi kjoehet'aà, kò tsjá kjotjò-ná kjondaà-la nga tíjngoò takoán nga tìtsachiñá-lá. ¹⁷ K'oaá s'ín síjèt'aà-la nga isa tse nga'ño kàtatsjá-la inima-nò mé-ne nga isa kixi kìtsajnaà kóni s'ín 'nè kjoa xi ndaà tjin kò kóni s'ín nokjoà 'én xi ndaà tsò.

3

K'oaá tsò Pablo nga mejèn-la sìtsi'batji

¹ Xi fehet'aà-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tìtsi'batji-nájen mé-ne jè 'én-la Nainá nìton xki xi ján katijchó, tikoá ndaà kàteèxkón jña xita xi skoétjò 'én kóni s'ín ki'nè jñò nga ndaà kiyaxkón. ² Tikoá tìtsi'batji-nájen mé-ne nga jè Na'èn-ná kì kii tsjá'nde nga ch'o siikò-najen xita ts'en kò xi ch'o s'ín, nga mì tà ngats'iì xita mokjeín-la. ³ Na'èn-ná xita kixi-né, síkitasòn 'én-la, kixií siikìtsajna-nò tikoá siikinda-nò mé-ne nga mì ch'o siikò-nò jè xita neíi. ⁴ Nga it'aà ts'e Na'èn-ná mokjeín-najen nga tìtsanìkitasòn-nò kóni s'ín tìtsahotiìxoma-nòjen kò tákó k'oaá s'ín s'een-isa. ⁵ Jè Na'èn-ná kàtasíchját'aà-nò nga kòs'ín tjòcha jchaa xinguigo kóni s'ín tjòkèè kijtseè-nò Nainá; kò nga kàtachikjoako-nò kjo'in kóni s'ín kichikjoako-la Cristo.

Mochjeén-né nga kàtasíxá jña xita

⁶ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín bìnè-nòjen, it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, kì tì ya tsjahijtako-nò jña xita 'ndsee kò tichjaá xi majin-la síxá, jña xi mìkìi k'oaá s'ín síkitasòn kóni s'ín tjin kjoa kixi xi ngajen kinikatoya-nòjen. ⁷ Jñò, jyeé tíjin-nò nga mochjeén-né nga chjinguì-nájen kóni s'ín ki'nè-jen k'e nga ya tsitsajna-nòjen; mì jyò tsitsajna-jen, kinixá-nájen. ⁸ Mìtsà ta kjotjò chichi-jen. Tà saá 'ño kinixá-jen kò nachrjein kò nìtjen kinikijta-jen yijo-najen, mé-ne nga mì jñò siijti-nòjen. ⁹ Kinixá-nájen nas'ín tji'nde-najen nga síjé-nòjen mé tsojmì xi mochjeén-najen. Jè xi mejèn-najen nga chjinguì-nájen mé-ne k'oaá tìs'ín s'een kóni 'nè-jen. ¹⁰ K'e nga tsitsajna-nòjen k'oaá s'ín kì mì-nòjen: Tsà jngoò xita xi majin-la síxá, tikoá mìkìi tji'nde-la nga kòkjen. ¹¹ Jyeé kina'ya-jen nga tìjmajiin i'nga xita xi majin-la síxá nga tà jyò binchima, nga ta jña chjajiin chja'a ñánda mì jña oko-la. ¹² Jña xita koi, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín bìtsi'ba-lajen, tikoá bìnè-lajen nga kàtasíxá, mé-ne nga kàtátsji'a-ne yijo-la.

¹³ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kì bijta-nò nga ndaà 'nè. ¹⁴ Tsà tjin i'nga xi mìkì síkitasòn koni tsò xojòn jè, chítsejèn-là yá-né, kì yaá báhijtakoo, mé-ne nga kosobà-là. ¹⁵ Tanga kì k'oaá s'ín níkoo koni jngoo xitá kondra, k'oaá s'ín tènójmíya-là nga 'én ndaà chikoo nga 'ndseé chibá.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁶ Tijè-ne Nà'èn-ná xi tsjá kjoa'nchán, kjit'aà nàchrjein kàtatsjá-nò kjoa'nchán nitá mé kjoa-ne. Nà'èn-ná kàtijnako-nò ngats'ioò.

¹⁷ Nga jye tífehet'aà xojòn jè, koó ndsaa tìkjiì-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tisìhixat'aà-nò. Nga k'oaá s'ín s'iaàn firma-na, kò k'oaá s'ín kjiaà. ¹⁸ Ngats'ioò, jè kàtijnako-nò kjondaà-là Jesucristo xi otixoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskiù ítjòn-la jè Timoteo

Kó tsò Pablo nga sñixat'aà Timoteo

¹ 'An, Pablo, tikjiù-lè xojon jè, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, nga k'oas'ín kitsjaà okixi Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in ko Na'èn-ná Jesucristo nga titsachiñá-lá kjondaà-la. ² Ngaji Timoteo, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga 'an tsakoòyandaà-lè koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán jjiin inima-lè.

Pablo tsibínè-la Timoteo nga sùkixiya xita xi kj'eji kjohítsjeèn okóya

³ Koni s'ín tsibítsi'ba-lè k'e nga kiaà nangui Macedonia, yaá tijní naxandá Éfeso mé-ne nga kichakjáya-la xita xi mìtsà 'én kixi nchihokóya jjiin naxandá-la Nainá. ⁴ Ngaji Timoteo, k'oaá s'ín tjinè-la jña xita koi, kì kii sís'in-la cuento jchínga xi mìtsà kixi kjoa tikoá kì kii sís'in-la kjoa xi mìkii fehet'aà ts'e xita jchínga kjòtseé. Kjoa koi nímé chjí-la. Tà síkjaán-kjoò-ná. Mì kì osikò-ná nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo mé-ne nga koma sikitasoán koni s'ín mejèn-la Nainá.

⁵ Xá xi tibìnè-lè, jè-né nga tsjeè tijná inima-ná, nga tsjeè tjin kjohítsjeèn-ná koa nga ngui ndaà mokjeiín-ná; yaá nchrobát'aà-ne nga sítjòchaà xinguiáá. ⁶ Tanga tjin i'nga xita xi xìn ndiyá tjimaya; tà koií joóya-ne 'én xi nímé chjí-la. ⁷ Mejèn-la maestro ts'e kjotíxoma-la Nainá kítsajna. Tanga tijná-ne, skanda mìkii machiya-la 'én xi chja nga 'ñó chja nga tsò nga kixi kjoa.

⁸ Tjiin-ná nga jè kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, ndaà tjin tsà k'oas'ín kochjeén koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁹ 'Ya-ná, kjotíxoma-la Nainá, mìtsà ts'e jña xita xi ndaà s'ín. Ts'e-né jña xita xi mìkii 'nchréñijon koa mìkii síkitasòn; ts'e-né xita xi mìkii beèxkón Nainá koa ótsji jé; ts'e-né xita xi mì tsjeè tjin kjohítsjeèn-la xi tjé beèhikon jè kjoatsjeè-la Nainá; ts'e-né xita xi sík'en na'èn-la ko nea-la, ko ngats'ii xita xi xita sík'en. ¹⁰ Tikoá ts'e-né jña xita xi kjoa chijnguií s'ín, jña xi xita xa'nda, xita xi xíkjin fiko chijé nga otíjna. Tikoá ts'e-né jña xita ndiso ko xita xi mìtsà 'én kixi chja, jña xita xi ch'o tjin kjoa xi s'ín xi kondra ts'e kjohítsjeèn xi kixi tjin. ¹¹ Jè kjohítsjeèn kixi, k'oaá tjin xi okóya jña 'én jeya-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nainá xi 'ñó jeya tijná, jè kisingatsja-na nga 'an kichjaya 'én koi.

Mé kjoa-ne nga kitsjaà-la kjondaà Nainá jè Pablo

¹² Tsjaà-la kjondaà Na'èn-ná Jesucristo. Ndaà chjí-la nga kitsjaà-na nga'ñó tikoá ndaà kijtseè ikon-na nga 'an kisingatsja-na xá-la, ¹³ nas'ín k'e nga sa ítjòn, 'ñó ch'o kis'iaàn; kichjajno-la Nainá; kondra kiitjinguí-la; toòn kijtseè xita-la. Tanga kjòhimakeè-na Nainá, nga kj'eè kii be, koa kj'eè kii mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga jè kjotjò-la Na'èn-ná isaá 'ñó tse kitsjaà-na tikoá kishiseèn-na nga mokjeiín-na ko kitsjaà-na kjoatjòcha-la nga jè Cristo tijnakoaa.

¹⁵ Jña 'én koi, ngui 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kokjeiín yije-la xita nga jè Jesucristo j'ii j isò'nde nga kochrjekàjiin kjo'in ngats'ii xita xi jé tjin-la. Ngats'ii xita xi ch'o s'ín, 'aán tijná ítjoàn nga tsohotsjià jé. ¹⁶ Nas'ín 'ñó ch'o kis'iaàn, Nainá kis'e-la kjohimatakòn it'aà ts'an. Jña xita, k'e nga skoe kó s'ín kisikò-na Na'èn-ná Jesucristo, nga 'ñó tjin-la kjoatsetakòn, tikoáá kokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ¹⁷ Nainá, 'nga kàtijná, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nó, nita mé nachrjein-ne nga jè otixoma nita mé nachrjein-ne koa mìkii kjoehet'aà nachrjein-la nita kjé-ne, tikoá mìkii tsejèn ñánda tijná koa ngui jè tajngoò xi Nainá. K'oas'ín kàtama.

¹⁸ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí-na xan-lè, singtonsja-lè 'én koi, koni s'ín kitsò xita xi kisikjeén Nainá nga kiichja it'aà tsiji, mé-ne nga it'aà ts'e 'én koi, tsjá-lè nga'ñó nga ndaà sixá-la Nainá koni s'ín sixá soldado. ¹⁹ Ndaà kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Cristo, tikoá ndaà

kàtìjna kjo_hítsjeèn-lè. Tjín i'nga xítà xi mìkìi kisis'in kjo_hítsjeèn xi ndaà tjín. K'oaá komà-ne nga kisìkje-là ikon nga mì tì kù kòkjeiín-là. ²⁰ K'oaá s'ín komàt'in jè Himeneo kò Alejandro xi 'an kisìkítsajnakoa xítà nejí mé-ne nga kàtakixiya-ne nga mì taxkì kichjajno-là Nainá.

2

Mochjeén-né nga kítsi'batjiá xinguiáá

¹ Jè kjoa xi isa 'ñó mochjeén, k'oaá s'ín tìbìnè-nò nga titsi'batjiò ngats'ìi xítà, tìnókjoat'aà-là Nainá, titsi'ba-là Nainá, tjiì-là kjondaà it'aà ts'e ngats'ìi xítà xi tjín nga tíjtsa isò'nde. ² Mochjeén-né nga kítsi'batjiá xi xítaxá ítjòn títsajna kò ngats'ìi xi kjotíxoma tíiya tsja mé-ne nga 'nchán kítsajna-ná tìkoa tafi tafi sijchá yijo-ná tìkoa jchaxkoán Nainá kò jchaxkoán kjoa xi ndaà tjín. ³ K'e nga k'oas'ín s'eén ndaà tjín koa ndaà sasén-là Nainá xi ochrjekátjì-ná kjo'in. ⁴ Nainá, jè xi mejèn-là nga ngats'ìi xítà kítjokàjìin kjo'in tìkoa sjiìin-là kós'ín tjín xi kjoakixi. ⁵ Tà jngoò ma Nainá; tìkoaá tà jngoò ma xítà xi chjatjì-ná it'aà ts'e Nainá, jè xítà xi Jesucristo 'mì. ⁶ K'e nga kichiya nachrjein-là Nainá, Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-là nga k'en mé-ne nga kochjítjì-ne ngats'ìi xítà nga ma kítjokàjìin kjo'in. K'oaá s'ín kis'ìin nga kisijiin yije-là xítà. ⁷ 'Aán kjòngatsja xá jè nga 'an tsibíxáya-na Cristo nga kichjàya 'én ndaà-là tìkoa kokoòya-là jñà xi mìtsà xítà judío nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo tìkoa skoè xi kjoakixi. 'Én kixí xi tixan-lè, mìtsà 'én ndiso.

⁸ It'aà ts'e xítà x'in, mejèn-na k'e nga chjat'aà-là Nainá nítà ñánda i'nde títsajna, tsjeè kàtasíkítsajna iníma-là k'e nga skímùtjen-là tsja Nainá. Kì kjoajti tíjìin iníma-là, koa kì nchikjaán-kjoò-jèn. ⁹ Tìkoa jñà íchjín, jè nikje xi ndaà ok'in-là kàtakjá. Kì nikje chjí ókjá. Kì taxkì sí'ñójno sko kò yijo-là tsojmì xi 'ñó chjí koni kichà oro kò perla. Chiba chiba kàtíndaà yijo-là mé-ne nga mì xítà skótsejèn-jno-ne. ¹⁰ Tà saá xá xi ndaà tjín kàtas'ín koni s'ín ok'in-là jñà íchjín xi beèxkón Nainá. ¹¹ Jñà íchjín jyò kàtítsajna k'e nga skóta'yà 'én-là Nainá; kàta'nchréñijon-là jè xi okóya. ¹² 'An, mìkìi tsjaà'nde nga jñà íchjín kotíxoma-là xi xítà x'in koa kòkòya-là. Íchjín, jyò kàtítsajna. ¹³ Koií kjoa-là jè Nainá ítjòn tsibíndaà Adán, iskan tsibíndaà Eva. ¹⁴ Mìtsà jè Adán xi kichonachan-là; jè Eva xi chjoón-là. K'oaá s'ín komà-ne nga kisakò jé-là. ¹⁵ Tanga, jñà íchjín, tsà sikkitasòn koni s'ín mejèn-là Nainá nga s'e-là ixti, kítjokàjìin kjo'in. Mochjeén-né nga ndaà kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo, nga s'e-là kjoatjòcha, nga tsjeè kítsajnakò Nainá koa ndaà sijchá yijo-là.

3

Kjoa xi mochjeén ts'e xítà xi síkinda naxandá-là Nainá

¹ 'Én jè, nguì 'én kixi-né: Tsà tjín jngoò xítà xi mejèn-là xá nga naxandá-là Nainá sikkinda, 'ñó ndaà tjín xá xi mejèn-là. ² Jè xítà xi sikkinda naxandá-là Nainá mochjeén-né nga ndaà s'ìin mé-ne nga mì yá xi ch'o kítsò-là. Jngoò chjoón s'e-là; jngoò xítà xi indaà tjín ikon; xítà xi ndaà kosòn-là yijo-là; xítà xi yaxkón nga ndaà tísíjchá yijo-là; xi ndaà sí's'in-là xítà xi bijchókón; xítà xi ndaà ma-là okóya; ³ xi mìtsà xítà ch'i; xi mìtsà xítà kjaán-kò; xi mìtsà tòn chijé kjòtsjakeè. Jè xítà xi mochjeén xi ndaà xítà, xi mìtsà kjoasì sí's'in-là, xi mìtsà tòn kájno-là. ⁴ Mochjeén-né nga ndaà kjotíxoma-là xítà ni'ya-là; ndaà sikkixi ixti-là mé-ne nga s'e-là kjoxkón ixti tìkoa sikkitasòn koni s'ín tsò xítà jchínga-là. ⁵ Tsà mìkìi ma-là otíxoma-là xítà ni'ya-là, ¿kó s'ín koma sikkinda xítà naxandá-là Cristo? ⁶ Jè xi síkinda xítà naxandá-là Nainá jè xi mochjeén xi kjòtseé kòkjeiín-là, mé-ne nga mì 'nga ikon koma-ne nga mì kjo'in s'e-là koni komàt'in xítà nejí. ⁷ Mochjeén-né nga ndaà sijchá yijo-là mé-ne nga skoèxkón-ne jñà xítà xi mìkìi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo nga mì ch'o kíjna, nga mì jè xítà nejí sikkijne-là.

Kjoa xi mochjeén ts'e xítà xi sùichját'aà-là naxandá-là Nainá

⁸ K'oaá tís'ín t́ín ts'e xítà xi sìikitasòn xá nga sìichját'aà-là xítà naxandá-là Nainá, jñà mochjeén xítà xi yaxkón nga ndaà nchisíchá yijo-là. Mikiì koma sìikjátìya-là 'én xi chja. Mikiì koma xán koahitako. Mikiì koma ton chijé kotsjakeè. ⁹ Mochjeén-né nga ndaà kàtafit'aà-là kjoatjí'ma xi jye tsakó Nainá koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Tíkoá mochjeén-né nga tsjeè kàtasíkítsajna kjohítsjeèn-là. ¹⁰ Jñà xítà xi sìikitasòn xá nga sìichját'aà-là xítà naxandá-là Nainá, ítjòn kàtachit'aà tsà nímé kjoa t́ín-là, ikjoàn, k'éé kàtasíkitasòn. ¹¹ K'oaá tís'ín t́ín ts'e íchjín; mochjeén-né nga yaxkón nga ndaà nchisíchá yijo-là. Mì 'én ndiso kichja. Indaà k'oeè ikon. Ndaà sìikitasòn yije nítà mé kjoa-ne. ¹² Jè xítà xi sìikitasòn xá nga síchját'aà-là xítà naxandá-là Nainá, mochjeén-né nga tà jngò chjoón s'e-là. Ndaà kàtatíxoma-là ixti-là ko xítà ni'ya-là. ¹³ Jñà xítà xi ndaà sìikitasòn xá koi, isa ndaà jchaxkón koa isa 'ñó ndaà s'e ikon koni s'ín mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo Jesús.

Kjoa'ma-là Nainá

¹⁴ Mejèn-na nga ḱíkon nítòn-lè, tanga tsà koií nachrjein-là kochrjein-ya-na, k'oaá ma-ne tìkjiì-lè xojon jè ¹⁵ mé-ne nga jcha-ne kós'ín kítsajna kjoa xítà xinguiáá ya ijìin naxandá-là Cristo xi t́ínakon. Jè naxandá-là Cristo t́íya tsja 'én kixi-là Nainá. ¹⁶ Nguì 'én kixi-né nga 'ñó jeya jè kjoa'ma-là Nainá xi jye tsakó koni s'ín yaxkoán Nainá: Nainá, xítáá komà nga j'ù i isò'nde; it'aà ts'e Inima Tsjeè-là ki'ya-là nga t́ín-là kjoakixi; jñà àkjalè kijtseè-né; 'én-là kinokjoàyajìin-là ngats'ìi xi mìtsà xítà judío; nga t́jtsa isò'nde kòkjeiín-là xítà it'aà ts'e Cristo; jeya kitjoétjò-ne ján ngajmì.

4

Xítà xi mìtsà 'én kixi kòkòya

¹ Tanga jè Inima Tsjeè-là Nainá ndaà bénojmiya-ná nga tsò: k'e nga chiba nachrjein chija-isa-là nga kjoíì jngò k'a Cristo, s'eé xítà xi mì tì kii kòkjeiín-là it'aà ts'e Cristo. Yaá kjit'aà-là inima ch'o-là neíi xi konachan koa kjohítsjeèn-là neíi sìikitasòn. ² Jñà kji'nchré-là xítà ndiso xi jò isén t́ín-là. Xítà koi, nga jye kjòtájàjìin kjohítsjeèn-là, mì tì kindá fiko-ne kjoach'o xi nchis'ín. ³ Jñà xítà koi mikiì tsjá'nde nga kixan xítà. Tíkoá t́ín tsojmì xi ma chine, mikiì tsjá'nde nga koma chjine. Tanga tsojmì koi, Nainá tsibíndaà nga t́í'nde-là nga koma skine xítà xi mokjeiín-là ko xi ndaà t́jìin-là kjoakixi. K'e nga skine tsjá-là kjondaà Nainá. ⁴ Ngats'ìi tsojmì xi Nainá tsibíndaà, ndaà-né, mikiì koma kináchrjenguiáá. Koma sikjeén yije tsà k'oi-lá kjondaà Nainá k'e nga sikjeén. ⁵ Jè 'én-là Nainá sjitsjeè tsojmì k'e nga kinókjoat'aà-lá.

Jngò chì'nda-là Cristo xi ndaà síxá

⁶ Ji, tsà k'oas'ín kòkòya-là jñà xítà xinguiáá kjoa koi, 'ñó ndaà síxát'aà-là Cristo Jesús. Skasòn-isa kjohítsjeèn-lè it'aà ts'e 'én xi mokjeiín-ná ko kjohítsjeèn xi ndaà t́ín xi ndaà tì'mìtjìngui-là.

⁷ Tanga kì taxki nìs'in-là 'én jchínga ts'e isò'nde xi nímé chjí-là xi tà kjohítsjeèn-là xítà. Tìné-là yijo-lè nga chaxkoín Nainá. ⁸ Tsà kìnè-lá yijo-ná nga k'oi-lá nga 'ñó, sakó chiba-là kjondaà, tanga tsà kìnè-lá inima-ná nga ndaà jchaxkoán Nainá, isaá sakó-ná kjondaà xi mochjeén-ná nga kjit'aà nachrjein. Sakó-ná kjondaà i it'aà nangui ko nga koma iskan t́ikoáá sakó-ná ján ngajmì. ⁹ 'Én koi, 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kàtakjeiín yije-là xítà. ¹⁰ Koií k'oas'ín bìné-lá xá yijo-ná, t́ikoá nìkjaán kjo'in nga jè titsachiñá-lá Nainá xi t́ínakon xi ma-là ochrjekàjìin kjo'in ngats'ìi xítà. Jñà-né xi kítjokàjìin kjo'in xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo.

¹¹ K'oaá s'ín tatíxoma-là jñà xítà, k'oa tì s'ín takóya-là 'én koi. ¹² Kì yá xi ochrjekàngui-lè nas'ín nguì sa ixti-isi. Ya ijìin-là xítà xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo, ji, ndaà t'in ítjòin

mé-ne skíngui-ne kós'ín nokjoi, kós'ín 'nì, kós'ín tjòcha 'yi Nainá kò xita, [kós'ín ndaà tíjna inima-lè], kós'ín mokjeiin-lè it'aà ts'e Nainá, kós'ín tsjeè tìnìjchí yijo-lè nga nguixkon Nainá. ¹³ Skanda k'e nga kijchokon-lè, k'oaá s'ín t'jin: tixkejiin-la xita 'én-la Nainá; tinè-la nga 'ñó kàt'eé-la ikon; tikoá takóya-la. ¹⁴ Kì nìjchàajiin-jèn nga sixát'aà-la Nainá it'aà ts'e kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga jña xita jchínga-la naxandá-la Nainá tsohósòn-lè tsja nga jña kichja ngajo-la Nainá it'aà tsiji.

¹⁵ It'aà ts'e kjoa koi, kjit'aà nachrjein tiyakoii, tikoá tixákoii mé-ne nga skoe yije-ne xita nga ndaà tímajchíngakojii. ¹⁶ Ndaà tikindii yijo-lè mé xi 'nì. Tikoá t'jin kindá jè 'én xi okoóya-la xita. Kixi tijni. Tsà k'oas'ín sikitasòin, ngaji, kitjokàjiin kjo'in; tikoáá kitjokàjiin kjo'in jña xita xi 'nchré-lè.

5

Kjondaà xi mochjeén it'aà ts'e xita xi kj'eii

¹ Jña xita xi jye 'ñó jchínga, kì taxki nìkaká-la; k'oaá s'ín ténójmíya-la koni tsà na'èn-lè ma; tikoá jña xi isa ixti-isa, k'oaá s'ín ténójmíya-la koni tsà 'ndsì ma. ² Jña íchjín xi jye 'ñó jchínga, k'oaá s'ín ténójmíya-la koni tsà nea-lè ma. Jña xi íchjín ixti k'oaá s'ín ténójmíya-la koni tsà tichji ma nga nguì tsjeè tíjna kjohítsjeèn-lè.

³ Tisikòò jña íchjín xi jye k'en x'in-la tsà kixi kjoa nga tsjin xi osìko. ⁴ Tsà tjín íchjín ka'àn xi tjín-la ixti, kò tsà tjín-la ixti 'ndeíi, ixti koi, ítjòn kàtasíkitasòn ya ni'ya-la kós'ín beèxkón Nainá. Kàtasikò xita xikjín, mé-ne nga tsjá ngajo-la kjoatjòcha ts'e xita jchínga-la. Kjoa koi, ndaà tjín. K'oaá s'ín sasén-la Nainá. ⁵ Jè chjoón ka'àn xi kixi kjoa nga tíjna tajngoò, Nainá 'ñót'aà-takòn kò nachrjein kò nitjen bítsi'ba nga chjat'aà-la Nainá. ⁶ Tanga jè chjoón ka'àn xi kjotsja ts'e isò'nde xi ch'o tjín tsjá-la yijo-la, it'aà ts'e Nainá tíjak'en-né nas'ín tíjakon. ⁷ K'oaá s'ín tatixoma-la kjoa koi mé-ne nga ndaà siìjchá-ne yijo-la nga mì yá xi ch'o kitsò-la. ⁸ Tsà yá xi mìkiì siìkindá xita xikjín nga siìjchát'aà-la, mats'iaako ítjòn-ne xi ya títsajnakò ni'ya-la, tsà mì k'oaá s'ín kosìko xikjín, mìkiì nchisíkitasòn 'én xi mokjeiin-la it'aà ts'e Cristo. Isáa ch'o nchisíkítsajna yijo-la mì k'oaá-ne koni jña xita xi mìkiì mokjeiin-la 'én-la Nainá.

⁹ Íchjín ka'àn xi sit'aà xojon nga kochját'aà-la, tà jña-né xi tsato jàn kaàn nó tjín-la xi kixi tsibítsajnakò x'in-la, ¹⁰ jña xi 'ya-la nga ndaà kisìjchá yijo-la ts'e xá xi ndaà tjín: tsà ndaà kisìjchá ixti-la, tsà ndaà kisìs'in-la xita xi ijchòkon ni'ya-la, tsà tsaníjno ndsòko xita-la Cristo nga ndaà kisìs'in-la, tsà kisìchját'aà-la xita xi kjoa títsajjin. Tsà k'oas'ín kisìkitasòn yije xá xi ndaà tjín, koma sit'aà xojon.

¹¹ Tanga jña íchjín ka'àn xi sa ixti isa mìkiì koma xojon sit'aà. K'e nga x'in kjoaajiin-la, mìtsà 'iin koma-la nga kìnchat'aàxìn-la Cristo nga kixan ijngoò k'a-ne. ¹² Tsà k'oas'ín s'jin, kjo'íin s'e-la nga mìkiì nchisíkitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba nga sa ítjòn. ¹³ Íchjín koi, tikoáá mangaá-la nga xki xi ján ni'ya binchimajto. Ma ts'eè-né. Mìtsà tà ma ts'eè. Tikoáá 'én ndiso bíxkó. Chjajiin chja'a ñánda mì jña oko-la. ¹⁴ An, k'oaá s'ín mejèn-na nga kàtixan ijngoò k'a-ne jña íchjín ka'àn xi sa ixti isa. Kàtas'e-la ixti. Ndaà kàtatixoma ni'ya-la mé-ne nga mì ch'o kichjajno-ná xi kondra. ¹⁵ Tjín i'nga íchjín ka'àn xi jye tsohófaya-ne, jè kiit'aà ijngoò k'a-la xita neií.

¹⁶ Tsà jngoò xita xi mokjeiin-la 'én-la Nainá tsà tjín xikjín xi chjoón ka'àn, mochjeén-né nga kàtasìchját'aà-la xikjín mé-ne nga mì jè naxandá-la Cristo 'ñó skané-ne xá. Jè naxandá-la Cristo komaá kosìko xi kixi kjoa nga nguì ndí chjoón ka'àn ima.

¹⁷ Jña xita jchínga xi ndaà otixoma ya naxandá-la Nainá, ok'ín-la nga isa ndaà jchaxkón koa kochját'aà-la xi mochjeén-la, mats'iaako-ne jña xi chjaya koa okóya 'én-la Nainá. ¹⁸ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Jè nchraja xi síxá, kì na'ya bi'a tso'ba.” Tikoáá jíit'aà xi tsò: “Jè xita xi síxá, mochjeén-né nga kàtachjí-la.”

¹⁹ Kì kii nìs'in-la tsà yá xi óngui xita jchínga xi otíxoma ts'e naxandá-la Nainá tsà mì jò jàn ma-ne xita xi kijtseè-ne xkon kjoa xi komà.

²⁰ Tanga jña xita jchínga xi ótsji jé-isa, tikaká-la nga nguixkon ngats'ii xita naxandá-la Nainá, mé-ne jña xita xi i'nga k'oaá s'ín sincháxkón-ne.

²¹ Tìbinè-lè nga nguixkon Nainá ko Na'èn-ná Jesucristo ko àkjale-la xi xó jè jaàjìn-ne, ndaà tikitasoin kjoa koi. Nìmé kjoa xi bindaajìn k'e nga kj'eè kii 'ya-la tsà kixi kjoa. Kì chjaajìn xita xi nìs'in-la; ngàsòn tìs'in yije-la. ²² Kì yá xita xi taxki chjaajìn nga kjòsòn-la ndseji k'e nga k'oi-la xá jìjìn naxandá-la Nainá. Ítjòn ndaà tikítsjìn mé-ne nga mì jì kokot'aà-lè jé-la xita xi kj'eíí. Tsjeè tìjini.

²³ Nga ch'in tìjín kjit'aà-la indso'boi, kì tà nandá 'yoì, tìkoaá t'i chibi nandá vino.

²⁴ Tìjín i'nga xita xi tik'e 'ya-la jé-la k'e nga tikj'eè sindaajìn. Tanga tìkoaá tìjín i'nga xi iskan 'ya-la. ²⁵ K'oa tìs'ín tìjín xá xi ndaà tìjín, tìjín xi nìton beè xita. Tìkoaá tìjín xá ndaà xi mì nìton 'ya-la tanga mìkii koma jngoò k'a sijna'ma. Iskan jcha-la.

6

¹ Ngats'ii xita naxandá-la Nainá xi ch'nda títsajna'ño, ndaà kàteèxkón nei-la mé-ne nga mì yá xi ch'o kichajno-la Nainá ko 'én xi okoòyaá it'aà ts'e Cristo. ² Jña xita ch'nda xi mokjeiín-la nei-la it'aà ts'e Cristo, mochjeén-né nga ngàsòn ndaà kàteèxkón nei-la nga 'ndseé joó it'aà ts'e Cristo. Ísaá ndaà kàtasíxá-la nga ngàsòn mokjeiín-la 'én-la Nainá tìkoa tsjakeè xíkjin.

Jña 'én koi, takóyi tìkoa tìnókjoayi.

Kjoa xi sakó-ná k'e nga ton matsjachaá

³ Tsà tìjín xita xi kj'eíí tsò 'én xi okóya nga mì tìjngoò ikon koni tsò 'én ndaà-la Na'èn-ná Jesucristo tìkoa mìkii tìjngoò ikon it'aà ts'e kjotíxoma koni s'ín yaxkoán Nainá. ⁴ Xita koi, xita 'nga takòn-né, nìmé machiya-la. 'Nó tsjakeè nga ótiya-ne 'én xi nìmé chjì-la. Yá nchrobát'aà-ne nga maxitakòn-chaá xinguiáá, nga bixkán-kjoaá, nga nokjoajno-lá xinguiáá 'én xi ch'o tsò, tìkoa ch'o nìkítsjeèn it'aà ts'e xita xi kj'eíí. ⁵ Tìkoaá yá nchrobát'aà-ne nga kjit'aà nachrjein nchikjaán-kjoò jña xita xi mì kixi síkjeén kjohítsjeèn-la ko mì kjoakixi fit'aà-la. K'oaá s'ín síkítsjeèn, tsò-né: tsà ndaà jchaxkoán Nainá, yá sakó-ná ton. Ngaji, kì k'oaá tìjín kjoa xi nìkítsjìn. ⁶ Kixi kjoa, tseé kjondaà sakó-la xita k'e nga beèxkón Nainá tsà tìkoa tsja tìjín-la inima-la mé xi tìjín-la. ⁷ Nga nìmé xi kich'á k'e nga kits'iaán j isò'nde. Tìkoaá nìmé xi kjikoaá k'e nga kiyá. ⁸ Tsà tìjín-ná tsojmì xi chineé koa tìjín-ná nikje xi chíkjá, mochjeén-né nga tsjaá kíjngoò-lá takoán. ⁹ Tanga jña xita xi mejèn-la kjoanchiná, nga mìkii chíkjoako-la kjohítsjeèn xi ch'o tìjín nga kjìn tsojmì mejèn-la, yá kixongui ch'an koa yá síngui'ño. 'Nó mejèn-la kjoa xi nìmé chjì-la koa xi ch'o síko-ná, kjoa xi síkíts'ón xita koa yá chijajìn. ¹⁰ K'e nga ton matsjachaá, yá mats'ia-ne kjoa ts'e jé ko ngats'ii kjoa xi ch'o tìjín. Tìjín i'nga xita xi jye chinchat'aaxìn-la kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo jè ngatjì-la nga tse ton mejèn-la. K'oaá s'ín ma-ne nga tìjña-ne tse kjo'in tsjá-la yijo-la.

Tìnè-la yijo-lè kjoa xi mokjeiín-lè

¹¹ Tanga ngaji xi xita-la Nainá 'mì-lè, tìsit'aaxìn-la ngats'ii kjoa koi. Jè t'in tìjngui-la xi kjoakixi. Jchaxkoín Nainá. Ndaà kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Cristo. Kàtas'e-lè kjoatjòcha. Kàtas'e-lè kjoatsetakòn. Indaà kjoa tìkìjini inima-lè. ¹² Ndaà tìxkàtjì kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Kì nìkìjna-jèn ndiyá kixi ts'e kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne. Nga koi xá kii chja-lè Nainá. Ngaji jyeé k'oa s'ín ndaà kits'ii ndsobi nga kinikixiyi 'én xi mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo nga nguixkon xita xi kjìn ma-ne nga kii'nchré. ¹³ I'nde jngoò xá tìbinè-lè nga nguixkon Nainá xi síkítsajnakon yije nita mé xi tìjín, tìkoa nguixkon Jesucristo xi ndaà kitsjaá tso'ba nga kisikixiya 'én ndaà-la k'e nga kii chja nga nguixkon Poncio Pilato. ¹⁴ K'oaá s'ín tìhotíxoma-lè, ndaà tikitasoin kjotíxoma koi; kì nìkijatjìya-la

mé-ne nga mì yá xi kochrjengui-lè skanda k'e nga kjoíí ìjngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo. ¹⁵ K'e nga kijchòya nàchrjein, Nainá, k'oaá s'ín sùkitasòn yije kjoa koi. Mé tà ndaà-la Nainá nga jè tajngoò tíhotíxoma. Jè tíjna ítjòn-la jñà xi xitaxá ítjòn títsajna tikoá tíjna ítjòn-la jñà xi xita sko-la títsajna. ¹⁶ Tajngoò Nainá xi xó k'oa's'ín tíjna-ne nga mìkìì biyaà. Yaá tíjnajiin kjoahiseèn ñánda mì yá xi koma kijchò kinchat'aà-la. Nì saá jngoò xita beèxkon nì mìkìì tíj'nde-la nga skoexkon. Nainá, kjit'aà nàchrjein jeya kàtìjna. Kàtayaxkón kjotíxoma-la nita kjé-ne. K'oa's'ín kàtama.

¹⁷ Jñà xita nchíná xi tíjn ì isò'nde, k'oaá s'ín tinè-la: “Kì bí'nga-la ikon.” Kì koií ma'ñót'aà ikon kjoanchíná xi tíjn-la nga tà nìton fehet'aà. Jè kàtama'ñót'aà ikon Nainá xi tíjnakon nga jè tsjá yije-ná xi mochjeén-ná skanda síkatonè-la mé-ne nga kò kjotsja síkjeén tsojmì xi tsjá-ná. ¹⁸ Koatìn-la, kjondaà kàtas'ín. Kàtas'e-la kjoanchíná nguixkon Nainá it'aà ts'e kjondaà xi s'ín. Kì kjoaxkon fikjaá, kò inima-la kàtatsjá ítse-la xíkjin mé xi tíjn-la. ¹⁹ Tsà k'oa's'ín sùkitasòn nàchrjein i'nde, s'eé-la kjoanchíná xi mìkìì kjoehet'aà k'e nga jye títsajna nguixkon Nainá. Tikoáá tjoé-la kjondaà xi ngui ts'e kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Ngaji Timoteo, ndaà tikitasoìn 'én ndaà-la Nainá xi jì kjòngatsjei. Kì kii na'yà-la 'én ndiso xi nímé chjí-la. Kì kii nìs'in-la kjoa xi chitiya-ná ts'e kjoachjine ndiso. ²¹ Tjín i'nga xita xi k'oa tíjn kjohítsjeèn fitjngui-la. K'oaá ma-ne nga chinchat'aaxìn-la kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo.

Jè kàtìjnako-lè kjondaà-la Nainá.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-la Timoteo

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Timoteo

¹ 'An, Pablo, tìkjiì-lè xojon jè. Nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá. K'oaá s'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga kíjnakon inìma-ná it'aà ts'e Cristo Jesús. ² Ngaji Timoteo xi 'ñó matsjake-lè koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjòndaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán jjiìn inìma-lè.

'Én xi tsjá Pablo it'aà ts'e Cristo

³ Mikiì jchàajìin-na ko nàchrjein ko nìtjen bìtsi'batjì-lè tìkoā tsjaà-la kjòndaà Nainá, jè xi 'an bexkoán koni s'ín kijtseèxkón jñà xitá jchínga-na nga nguì tsjeè tjin kjohítsjeèn-na. ⁴ K'e nga bitsjeèn-na kjoa ts'e ndáxkoìin mejèn-na nga skoeè ijngoò k'a-lè mé-ne nga kotsja-la inìma-na. ⁵ Bítsejèn-na nga nguì ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo koni s'ín kòkjeiín itjòn-la neaájchá-lè Loida ko nea-lè Eunice. 'An k'oaá s'ín makixi-na nga ngaji tìkoāá ndaà mokjeiín-lè.

⁶ Koií k'oas'ín tìsikítsjeèn-lè nga isa ndaà tìkjiín kjotjò xi kitsjaà-lè Nainá nga ndaà tixá-la, jè kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga 'an tsakàsòn-lè ndsaa. ⁷ Nainá, mìtsà inìma tsakjón kitsjaà-ná. Jè kitsjaà-ná Inìma Tsjeè-la nga tsjá-ná nga'ño, nga tsjá-ná kjoatjòcha, nga tsjá-ná kjohítsjeèn kós'ín s'èén nga kixi sijchá yijo-ná. ⁸ Koií kjoa-la kì masobà-lè nga nokjoàkoiì xitá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Tìkoā kì masobà-lè xi it'aà ts'an nga ndayá tíjna'ya koií kjoa-la nga ya sixát'aà-la Na'èn-ná. Tìkjeiín-ko-ná kjo'in xi it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Jè Nainá tsjá-lè nga'ño xi kochjeén-lè. ⁹ Nainá, jyeé tsachrjekàjìin-ná kjo'in. K'oaá s'ín kiichja-ná nga tsjeè sijchá yijo-ná. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà ki'né. Koi-né nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá tìkoā kitsjaà-ná kjòndaà-la xi it'aà ts'e Cristo skanda tisa tàts'en-la kjoa k'e nga tìkj'eè sindaà isò'nde. ¹⁰ I'ndeì Nainá jyeé tsakó kjòndaà-la nga jyeé j'ii Jesucristo xi ochrjekàjìin-ná kjo'in. Jaaxìn-ná nga'ño-la kjoabiyaà. Xi it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsakó-ná kjoabinachon tìkoā tsakó-ná nga mìtsà jngoò k'a kiyá nita kjé-ne.

¹¹ Nainá, 'aán kisingatsja-na xá jè nga 'an kichjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tsibíxáya-na it'aà ts'e xá-la nga 'an kokoòya-la jñà xi mìtsà xitá judío. ¹² Tseé kjo'in tìsikjiaán tà jè ngatjì-la 'én xi 'an chjaya. Tanga mikiì masobà-na. Jyeé tíjìin-na nga it'aà ts'e Cristo mokjeiín-na. Tìkoāá ndaà tíjìin-na nga tã jngoò jè Nainá xi tjin-la nga'ño. Ndaà sùikinda jè xá xi 'an kisingatsja-na skanda jè nàchrjein k'e nga kjoíí ijngoò k'a-ne Jesucristo.

¹³ Ndaà tíjìin takoìn 'én ndaà xi 'an tsakoòya-lè koni s'ín tjin 'én xi mokjeiín-ná ko kjoatjòcha xi tjin-ná nga Cristo titsajna kjoaá. ¹⁴ Ndaà tìkitasoìn xá ndaà xi jì kjòngatsjei. Jè sùichját'aà-lè Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnajìin inìma-ná.

¹⁵ Jyeé tíjìin-lè ngats'ii xi títajna nangui Asia, jyeé kitsjeiìn takòn-na, koni jè Figelo ko Hermógenes. ¹⁶ Nainá kàtahimakeè xitá ni'ya-la Onesíforo. Kjin k'a j'ii síjehikon-na. Mikiì kjòsobà-la nas'ín ndayá tíjna'ya. ¹⁷ Tà saá, k'e nga j'ii i Roma skanda mikiì kisikjaya nga 'ño tshótsji-na skanda kó nga kisakò-la ñánda tíjnaa. ¹⁸ Na'èn-ná kàtahimakeè jè Onesíforo k'e nga kijchò nàchrjein-la Nainá. Ngaji jyeé ndaà tíjìin-lè, ndaà kisichját'aà-ná ján Éfeso.

2

Timoteo, jngoò soldado-la Cristo xi ndaà síxá-la

¹ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, tjiì-la nga'ño yijo-lè it'aà ts'e kjòndaà xi tsjá Jesucristo nga jè titsajna kjoaá. ² Jè 'én xi kina'ya-ná nga kichjaya nguixkòn nga kjin

ma x̄ita xi k̄iì'nchré, k'oaá s'ín takóya-la xi x̄ita kixi xi ndaà ma-la okóya mé-ne k'oa t̄is'ín kokóya ngajo-la x̄ita xi kj'eíí.

³ Ngaji Timoteo, t̄ikjeíín-ko-ná kjo'in nga ndaà mìt'aà-la Jesucristo koni jngoò soldado xi síkjeíín kjo'in. ⁴ Jngoò x̄ita xi soldado síkitasòn mìkì t̄jín'nde-la nga kj'eíí xá skóngajììn xi t̄jín ìsò'nde, t̄jínè-la nga ya síkitasòn-la jè xi kitsjaà-la xá mé-ne nga ndaà kíjnakò. ⁵ K'oaá t̄is'ín t̄jín jè ts'e x̄ita xi síská. Tsà mì kixi síská koni s'ín t̄jín kjotixoma-la mìkì tjoé-la chjì-la. ⁶ X̄ita xi bìnè-la yijo-la nga ndaà síxá nga bítje tsojmì t̄jè, k'e nga jye kojchá tsojmì, jè tjoé ítjòn chiba-la tsojmì xi majchá koni tsà chjì-la. ⁷ T̄ikítsjììn koni s'ín t̄ixan-lè. Jè Nainá ìsa ndaà tsjaya yije-lè kjohítsjeèn.

⁸ T̄ikítsjììn ìt'aà ts'e Jesucristo, jè xi jaáyajììn-la mìk'en xi tje-la x̄itaxá ítjòn xi David ki'mì. K'oaá tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya. ⁹ Koií kjoa-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya, t̄isikjiaán kjo'in skanda na'ño k̄icha t̄jít'aà'ñoá nga t̄jina'ya ndayá koni jngoò x̄ita xi 'ño ts'en. Tanga jè 'én-la Nainá mìtsà t̄jít'aà'ñoá yia ndayá. ¹⁰ Koií kjoa-la t̄isikjiaán yije kjo'in xi kjondaà ts'e x̄ita xi xó jaajììn-ne Nainá mé-ne nga t̄ikoa k̄itjokajììn-ne kjo'in xi ìt'aà ts'e Cristo Jesús; s'eé-la kjoajeya xi mìkì fehet'aà n̄ita kjé-ne.

¹¹ 'Én koi, 'én kixi-ne nga tsò:

Nga ya k'en-koaá Cristo, t̄ikoaá yaá k̄itsajnakon-koaá.

¹² Tsà chíkjoa-ná kjo'in t̄ikoaá yaá kotixomakoáá Cristo.

Tsà kixoán mìkì bexkoan, jè k'oaá t̄i k̄itso-ná mìkì bexkoan.

¹³ Tsà mìkì síkitasoán 'én xi nokjoá, tanga Nainá síkitasòn 'én xi chja.

Mìkì koma sík̄jatjya 'én-la.

Jngoò x̄ita xi ndaà síxá-la Cristo

¹⁴ T̄ikítsjeèn-la kjoa koi. T̄inókjoakoi nga nguixkon Nainá mé-ne nga mì kohótiya-ne kjoa ts'e 'én. Jè kjoa xi chitiya-ne n̄imé chjì-la. T̄a saá síkits'ón x̄ita xi 'nchré. ¹⁵ 'Nó ndaà t̄jínè-la yijo-lè mé-ne nga ndaà k̄jna-ne nga nguixkon Nainá. N̄imé xi kosobà-lè nga ndaà t̄jín xá-lè koa ndaà okoòyi 'én kixi-la Cristo. ¹⁶ Kì taxkì nokjoà-jèn 'én xi mìkì sasén-la Nainá xi n̄imé chjì-la. J̄nà x̄ita xi k'oas'ín chja, ìsaá 'ño binchat'aaxìn-ìsa-la Nainá. ¹⁷ J̄nà 'én xi ch'o tsò k'oaá ngaya-la koni ch'in nchikòn xi b'ndo-ne yijo-ná. K'oaá s'ín chja Himeneo k̄o Fileto ¹⁸ nga jyeé chinchat'aaxìn-la xi kjoakixi nga tsò: “Jè kjoa xi faáya-la mìk'en jyeé tsato-né.” K'oaá ma-ne sískáya i'nga-la x̄ita kjoa xi mokjeíín-la. ¹⁹ Tanga Nainá jyeé tsibíjna'ño t̄ats'en jngoò kjoakixi ñanda t̄jít'aà 'én xi tsò: “Nainá beèxkon-né xi x̄ita ts'e”; ngats'ìì xi tsò: “An, x̄ita-la Cristo-ná, k̄atinchat'aaxìn-la kjoa xi ch'o t̄jín.”

²⁰ Jngoò ni'ya xi je kji, t̄jín tsojmì xi oro k̄o plata. T̄ikoaá t̄jín tsojmì xi yá k̄o xi ni'nde. T̄jín tsojmì xi nachrjein nchijòn mochjeén koa t̄jín xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma.

²¹ Tsà sìtsjeé kjohítsjeèn-ná nga k̄inchat'aaxìn-lá kjoa xi ch'o t̄jín, k'oaá s'ín sík̄jeén-ná Nainá koni tsojmì tsjeè xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma. T̄itsajnaandaà nga síkitasoán n̄ita mé xá-la Nainá xi ndaà t̄jín.

²² Ngaji Timoteo, t̄isit'aaxìn-la kjohítsjeèn-la ìxti xi ch'o t̄jín. Koií t'in t̄jìngui-la xi kjoakixi, k̄o kjoa xi mokjeíín-ná ìt'aà ts'e Cristo, k̄o kjoatjòcha, k̄o kjoa'nchán takòn. K'oas'ín t'in t̄jìngui-la kjoa koi k̄o x̄ita xi tsjeè t̄jín inima-la nga chjat'aà-la Nainá. ²³ Kì kjoa nchikòn n̄is'in-la xi n̄imé chjì-la. Jyeé ndaà t̄jììn-lè nga kjoasì òtsji. ²⁴ Jngoò ch̄i'nda-la Nainá mìkì mochjeén nga kjoasì skóngajììn. Ndaà k̄atasikò yije x̄ita. K̄atijnandaà nga kokóya 'én-la Nainá. K̄atas'e-la kjoatsetakòn mé kjoa xi mat'in. ²⁵ K̄oó kjondaà-la k̄atasikixiya j̄nà xi x̄ita kondra, tsà koi nachrjein Nainá tsjá ìsa-la nachrjein nga sík̄ájno jé-la nga mì t̄i jè kohótsji-ne mé-ne nga kokjeíín-la xi kjoakixi. ²⁶ K'e nga táx'anguì xkon, komaá k̄itjokajììn kjoanachan-la neíí nga ya t̄jít'aà'ño-la nga k'oas'ín síkitasòn-la koni s'ín mejèn-la neíí.

3

Mé kjoa ch'o xi s'iin xita k'e nga tímachraña nga kjoehet'aà nàchrjein

¹ Ngaji Timoteo, kàtasijiin-lè k'e nga tímachraña't'aà nàchrjein nga kjoíi ìjngòò k'a-ne Cristo, kjiin skoya kjoa s'e xi mìkiì ndaà tjín. ² Jña xita xi s'e, tà yijo-laá 'ño siis'in-la; toón 'ño kotsjakeè; yijo-laá 'ño ndaà siikítsajna; xita 'nga ikoón koma; kichjajno-la Nainá ko xita; mìkiì kii'nchréñijon-la xita jchínga-la; mìkiì tsjá ngajo-ne kjondaà, mìkiì skoexkón Nainá, ³ mìkiì siitjòkeè xíkjin, jngòò k'a mìkiì siije-la ikon, 'én ndiso tsját'in xíkjin, mìkiì siikinda yijo-la mé kjoa xi s'iin, xita ch'o koma, kondraá kjoí-la kjoa xi ndaà tjín, ⁴ kondraá kjoí-la amigo-la, mìtsà ítòn siikítsjeèn mé kjoa xi s'iin, 'ño 'nga ikon koma, jè siitsjakeè kjoa ts'e isò'nde xi sasén-la yijo-la, mìkiì siitsjakeè Nainá. ⁵ K'oaá s'ín s'iin koni tsà beèxkón Nainá, tanga mìkiì tsjá'nde nga jè nga'ño-la Nainá siixájin inima-la.

Xita koi kii nis'in-la. ⁶ Jña xita koi, ótsji'nde-la nga fahas'en ni'ya-la íchjin xi mìkiì beèxkón yijo-la ko xi tse jé tjín-la nga ma konachan-la. Íchjin koi, yaá fitjingui-la kjoa xi isa 'ño ch'o tjín koni s'ín mejèn-la yijo-la. ⁷ Kjit'aà nàchrjein nchikota'yà 'én xitse tanga nijngòò nàchrjein fahas'en-jiin-la xi ngui kjoakixi. ⁸ Jña xita koi, k'oaá tis'in binchahikon-la xi kjoakixi, koni kis'iin xita chjine xi ma-la bíndaà xi ki'mi Janes ko Jambres nga chinchahikon-la Moisés. Xita koi, jngòò k'aá ch'o tjín kjohítsjeèn-la. Bitjongui-né nga nguixkon Nainá nga mìkiì mokjeiín-la xi kjoakixi. ⁹ Tanga mìkiì siikijne. Kijchò nàchrjein nga skoè yije xita kjoa tondo-la. K'oaá s'ín jchat'in-la koni jè Janes ko Jambres.

Kó tò Pablo nga bit'in-la Timoteo nga 'én kixi kòkòya

¹⁰ Tanga ji Timoteo k'oaá s'ín tì'mitjingui-la koni s'ín tsakoòya-lè, koni s'ín tísijchá yijo-na, koni s'ín tjín kjohítsjeèn-na mé kjoa xi tìfitjingui-la. K'oaá tis'in mokjeiín-lè koni s'ín mokjeiín-na 'an it'aà ts'e Cristo. K'oaá s'ín tjín kjoatsetakòn-lè ko kjoatjòcha-lè koni s'ín tjín ts'an. K'oaá tis'in chíkjoa yije-lè nita mé kjoa-ne koni 'an. ¹¹ Tijiin-lè koni s'ín tìsikjiaán kjo'in it'aà ts'e Cristo tikoà ongatjingui-na xita kondra koni s'ín komat'ian ján naxandá Antioquia, Iconio ko Listra. Taxki toòn kijtseè-na xita nga tsangatjingui-na tanga jè Na'èn-ná tsachrekajjin yije-na kjoa koi! ¹² Kixi kjoa, ngats'ii xi mejèn-la skoexkón Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá tis'in s'e-la kondra nga kjitjinguikeè xita. ¹³ Tanga jña xita xi ch'o s'ín, xi konachan, kjit'aà nàchrjein, saá 'ño, saá 'ño ch'o s'iin nga skónachan-la xita, tanga k'oaá tis'in komat'in ngajo-ne nga skónachan-la xita xi k'eií.

¹⁴ Tanga ngaji, ndaà kixi tikoji jña kjoa xi kichita'yì xi jye k'oas'ín ndaà kòkjeiín-lè. Jyee tjiin-lè yá xita xi tsakóya-lè. ¹⁵ Skanda tik'e-né nga tisa ndí ti titsjoi, kiyaxkoin Xojon Tsjeè-la Nainá jè xi koma-la siichjine-lè kó s'ín kitjokàjin kjo'in nga mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo Jesús. ¹⁶ Ngats'ii 'én xi tjít'aà Xojon-la Nainá, kjohítsjeèn ts'eé Nainá nga kitjei. K'oaá s'ín mochjeèn nga okóya-ná, nga okó-ná k'e nga ch'o 'nè, nga síkixiyandaà-ná, nga okó-ná ndiyá kixi, ¹⁷ mé-ne jña xi xita-la Nainá 'mì-ná jngòò k'a ndaà kítsajnaandaá nga sikitasoán yije kjoa xi ndaà tjín.

4

Kó tò Pablo nga tibinè-la Timoteo nga 'Én-la Nainá kichja

¹ 'Nó tibinè-lè nga nguixkon Nainá ko Na'èn-ná Jesucristo jè xi jeya kjoíi ìjngòò k'a-ne koni xitaxá ítòn nga koìndaàjin-la xita xi títsajnakon ko xi jye k'en. ² Tinókjoayi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tijnandeii nga kjit'aà nàchrjein nita mé kjoa xi tjín. Chikoji xita k'e nga ch'o s'ín; tikixiyi; tìt'in-la nga 'ño kàt'eé-la ikon. K'e nga k'oas'ín s'iin, tseé t'iin takoin, ko kjondaà-lè takóya-la. ³ Kijchò nàchrjein k'e nga jña xita mì tì kii kòkjeiín-la nga kji'nchré 'én ndaà xi kixi tjín xi jña okoòyaá it'aà ts'e Cristo. Kjin maestro kohótsji xi kòkòya-la kjoa xi jña komejèn-la nga kji'nchré-la. ⁴ Kinchat'aàxìn-la

xi kjoakixi, koií kjit'aà-la xi taxki cuento jchínga xi mìtsà kixi kjoa. ⁵ Tanga ngaji Timoteo, indaà t'è-la takoìn nità mé kjoa-ne, tikjeiín kjoa ts'e kjo'in, koi xá t'iin nga tika'bísoìn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ndaà tikitasoìn xá xi jì kjòngatsjei.

⁶ 'An, jye titsjaà kjotjò-la yijo-na Nainá. Jyeé ijchò nachrjein nga kiyá. ⁷ Jyeé ndaà kiskaàn-tjià xá-la Cristo; jyeé ndaà kisikitasoàn xá xi 'an kjòngatsja; jyeé ndaà tsohótijnakoaa jè 'én xi mokjeiín-na it'aà ts'e Cristo. ⁸ I'ndeí, Cristo, xi xitaxá kixi tíjna, tíjnatjò jngoò-la corona ján ngajmù xi 'an tsjá-na nga kixi tsohótijnakoaa. K'e nga kjoíí ìjngoò k'a-ne, mìtsà tà 'an xi tjoé-na. Tìkooá tjoé-la ngats'ìi xità xi tíjngoò ikon nga nchikoña-la Cristo.

Kó kitsò Pablo nga kisixátíya-la Timoteo nga kjoikon nìton

⁹ Tixátíyi nga nìton nchrobáchon-ná. ¹⁰ Nga jè Demas, jyeé kitsjeiín takòn-na. Jè 'ño matsjakeè kjoa xi tjín ì isò'nde. Ján kii naxandá Tesalónica. Crescente, ján kii nangui Galacia, koa jè Tito ján kii nangui Dalmacia. ¹¹ Tà jè Lucas tíjnakò-na. K'e nga kjinchroboì, tjajchatoi Marcos, nchrobákoíi. Kochjeén-na kjoa ts'e xá xi tjín-na. ¹² Jè Tíquico, ján kisikasén Éfeso. ¹³ K'e nga kjinchroboì, jcha-ná inchrókisòn-na xi tsakajná ya naxandá Troas ya ni'ya-la Carpo. Jch'íi xojon-na; jña xi ìsa 'ño mochjeén-na xi chrjoa kjoàn.

¹⁴ Alejandro, jè xi chjine kicha, 'ño ch'o tjín kjoa xi tísiko-na. Nainá, jè kàtatsjá-la kjo'in kjoa xi tís'ín. ¹⁵ Ngaji Timoteo, tikindii yijo-lè it'aà ts'e xità jè. 'Ñó kondra fitjingui-la 'én xi okoòyaá.

¹⁶ K'e nga kisindaàjìin ítjòn-na nga nguixkon xitaxá, nìyá xi tsasìko-na. Ngats'ìi xità kitsjeiín takòn-na. Kì kindáá s'ín Nainá kjoa koi. ¹⁷ Tanga Na'èn-ná tsasìko-na. Kitsjaà-na nga'ño mé-ne nga komà kichjàjìin-la jña xità 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'ooá s'ín komà-ne nga kii'nchré yije xi mìtsà xità judío. Nainá tsasìko-na nga mìkii kisik'en-na xità xi tsibíndaàjìin-na. ¹⁸ Na'èn-ná kosìko-na it'aà ts'e ngats'ìi kjoa xi ch'o tjín. Kjikò-na ñánda tíhotíxoma ján ngajmù. Nainá, kàtas'e-la kjoajeya nità mé nó-ne nità mé nachrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xità xíkjin

¹⁹ Tìixat'eì jè Priscila ko Aquila ko xità ni'ya-la Onesíforo. ²⁰ Erasto, ján tsibìjna naxandá Corinto. Jè Trófimo, ján kisikìjna naxandá Mileto. Xk'én-né. ²¹ Tixátíyi nga nìton nchrobáchón-ná k'e nga tikj'eè f'ìi nachrjein choòn 'nchán. Tísíhixat'aà-lè Eubulo, Pudente, Lino ko Claudia, ko ngats'ìi xità xi 'ndsè chibá.

²² Jè kàtìjnakò-lè Jesucristo xi otíxoma-ná. Ngats'ioò, jè kàtìjnakò-nò kjondaà-la. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la Tito

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Tito

¹ 'An, Pablo, xi chí'nda-la Nainá ma. Tíkoo 'an tsibíxáya-na Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo jñà xita xi xó jè Nainá jaàjiin-ne, tíkoo skoe xi kjoakixi nga koma-la skoexkón Nainá. ² Xita koi k'oaá s'ín komat'in nga tíjngoò ikon nga nchikoña-la nga kítsajnakon inima-la nita kjé-ne koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá skanda k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde. Nainá mikii konachan. ³ K'e nga jye ijchò nachrjein, Nainá kisikatsejèn 'én-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjaya. Na'èn-ná kisingatsja-na xá jè nga k'oaá s'ín tsatixoma Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in. ⁴ Ngaji, Tito, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga ngàsòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo, tìsikásén-lè xojon jè. Nainá xi Na'èn-ná kò Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in kàtatsjá-lè kjonda-la, kàtahimakeè-lè, tíkoo 'nchán kàtasíkiina inima-lè.

Kjoa xi mochjeén ts'e xita xi síkitasòn xá ya jjiin naxandá-la Nainá

⁵ Koií xá kisikijna-lè ján nangui Creta nga sikixiyi xá xi chijat'aà-isa. K'oaá tìs'ín tsatixoma-lè nga kinchandeii xita jchínga xi sikkinda naxandá-la Nainá nga jngoò òjngoò naxandá. ⁶ Xita jchínga xi sikkitasòn xá, jñà-né xi ndaà nchisíjchá yijo-la nga mì yá xi ch'o kító-la; xi jngoò ma chjoón-la. Kò jñà ixti-la mochjeén-né nga ndaà mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga mìtsà yá xita ónè-la kjoa nga kjoaská tímajiiin kò nga mikii 'nchréñijon. ⁷ Jè xita xi síkinda naxandá-la Nainá xi xá-la Nainá síkitasòn, mochjeén-né nga ndaà s'iiin mé-ne nga niyá xi ch'o kító-la. Mikii mochjeén nga 'nga ikon koma; mì taxki kojti-la; mì xán kohijtako; mì xita skaàn-kò; kò mì ton chijé kotsjakeè. ⁸ Tà saá ndaà kàtásis'in-la xita xi bijchókon. Kàtamatsjakeè kjoa xi ndaà tjín. Indaà kàtijna ikon. Kixi kàtijnako xita. Tsjeè kàtasíjchá yijo-la nga nguixkon Nainá, ndaà kàtasikinda yijo-la nga mì taxki s'iiin. ⁹ Ndaà kàtíjiin ikon 'én kixi koni s'ín kis'enojmí-la mé-ne nga it'aà ts'e 'én ndaà xi kòkòya koma kitiin-la xita nga 'ñó kàt'eé-la ikon tíkoo koma sikkixiya xi kondra fitjingui-la xi kjoakixi.

¹⁰ Koií kjoa-la tjín jchán xita xi tájaàjiin nga okóya 'én xi nímé chjí-la tíkoo konachan-la xita xi kj'eíi; kò tijñà-ne xi 'ñó bínè-la xita xi kj'eíi nga kjo'ñó sít'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ¹¹ Jñà xita koi mochjeén-né nga kichjoà'a nga sískáya-la ngats'ii xita xi títsajna nga jngoò òjngoò ni'ya. Tà jè xi mejèn-la nga ton síchijét'aà-la xita nga k'oa tjín 'én xi okóya xi nímé chjí-la.

¹² Jngoò xita chjine xi tiya-ne i'nde-la Creta k'oaá kitsò-la xita xíkjin: "Jñà xita Creta, xita ndiso-né, xita ts'en-né koni tsà cho ijñá, xita chrjá'a-né, xita ts'eè-né." ¹³ 'Én kixii xi kichja xita jè; ngaji, Tito, koií kjoa-la 'ñó tinókjoakoi mé-ne nga ndaà kítsajnako-ne koni s'ín mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, ¹⁴ koo mé-ne nga mì jñà siss'in-la cuento xi nímé chjí-la xi fitjingui i'nga-la xita judío tíkoo mì jñà siss'in-la kjotixoma ts'e xita xi binchat'aaxin-la kjoakixi.

¹⁵ Jñà xita xi tsjeè tjín kjohítsjeèn-la tsjeè yije ma-la nita mé-ne. Tanga jñà xita xi mì tsjeè tjín kjohítsjeèn-la koo mikii mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, saá tjé yije ma-la nita mé-ne; skanda jè inima-la kò kjohítsjeèn-la tjé tjín. ¹⁶ K'oaá tsò nga beèxkon Nainá tanga jñà kjoa xi s'ín 'yaá-la nga mìtsà kixi kjoa. Xita koi, 'ñó ch'o s'ín, mikii 'nchréñijon, tíkoo nímé chjí-la nga nijngoò ma-la síkitasòn xá xi ndaà tjín.

2

Kjohítsjeèn xi ndaà tjín takóyi

¹ Ngaji, Tito, k'oaá s'ín tinókjoii koni s'ín ok'in-la 'én ndaà xi jñá okoóyaá ² nga jñà xita jchínga ts'e naxandá-la Nainá, indaàkjoa kàtas'ín; ndaà kàtayaxkón; ndaà kjohítsjeèn

kàtas'e-la; ndaà kàtìtsajna_{ko} kjoa xi mokjeiín-la, ko kjoatjòcha-la ko kjoatsejta-la mé-ne nga kichikjoako-la kjo'in. ³ Jñà íchjín jchínga, k'oas'ín kàtasíchá yijo-la koni xita-la Nainá. Kì xita chjajno-la. Kì xán báhjtako. Koií kàtakóya kjoa xi ndaà tjin. ⁴ K'oaá s'ín kàtakóya-la íchjín ixti nga tjòkeè kàtas'ín íchjá-la, tikoá tjòkeè kàtas'ín ixti-la. ⁵ K'oaá s'ín ndaà kàtakóya nga ndaà kàtasíchá yijo-la; tsjeè kàtìtsajna_{ko} yijo-la; ndaà kàtasíkinda ni'ya-la; ndaà xita kàtama; kàta'nchréñijon-la íchjá-la, mé-ne nga mì yá xi kichjajno-la 'én-la Nainá.

⁶ K'oa tìs'ín tìnè-la jñà íchjá xi ixti-isa nga ndaà kàtasíchá yijo-la. ⁷ Nita mé kjoa xi tjin, jì tìjna ítjoìn nga ndaà t'iin. K'e nga kòkóya-la xita, kixi tikíjni kjohítsjeèn-lè; 'én kixi tìnókjoii; ⁸ ndaà tsò 'én xi tìnókjoii xi mì yá kochrjekàngui mé-ne k'e nga kji'nchré-la jñà xi xita kondra, kosobà-la; nímé sakòt'aà-la xi ch'o kìtso-ná.

⁹ Koatìn-la jñà xita xi ch'inda tìtsajna'nó, ndaà kàtasíkitasòn yije-la nei-la, ndaà kàtasís'in-la mé-ne nga tsja s'e-la, kì kjingui'a-jèn; ¹⁰ kì síchijét'aà-la nei-la. Tà saá ndaà kàtas'ín nga kàta'ya-la nga xita kixi. K'oaá s'ín skoē-ne xita xi kje'eií nga ndaà tjin kjotíxoma-la Nainá xi ochrjekàjìin-ná kjo'in.

¹¹ Nainá jyeé tsakó kjondaà-la nga ngats'ìi xita xi tjin nga tíjtsa isò'nde koma kítjokàjìin kjo'in. ¹² Jè kjondaà-la Nainá k'oaá s'ín okóya-ná nga mì tì kii k'oa s'en-ná nga mì ndaà yaxkoán Nainá tikoá mì tì kii k'oa s'en-ná kjoach'o xi síjé yijo-ná xi ts'e isò'nde. K'e nga jye síkìtsajnaá kjoa koi, indaàkjoa síkìjnaá kjohítsjeèn-ná, xita kixi komaá, tikoá ndaà jchaxkoán Nainá nàchrjein xi tìtsajnaá i'nde. ¹³ K'oaá s'ín s'eén kjoa koi nga tìtsachiñá-lá kjondaà xi 'nó ndaà tjin nga jchaá kjoajeya-la Jesucristo k'e nga kjoii ìjngoò k'a. Jesucristo xi Nainá nga 'nó 'nga tìjna nga jè xi ochrjekàjìin-ná kjo'in. ¹⁴ Jè Na'èn-ná Jesucristo kitsjaà yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jè tsibíhjtì-ná mé-ne koma kítjokàjìin-ná ngats'ìi kjoa ts'e jé tikoá jngoò k'a sìtsjeè-ná nga nguì xita naxandá ts'e komaá. Ko nguì tìjngoò takoán nga síkitasoán nita mé kjoa xi ndaà tjin.

¹⁵ K'oaá s'ín takóyi tikoá tìt'in-la xita. 'Nó tìnókjoakoi koni s'ín tji'nde-lè nga kotíxomai. Kì yá xi ochrjekàngui-lè.

3

Ndaà tìkitasòn jñà 'én xi mokjeiín-ná

¹ Tìkìtsjeèn-la nga kàteèxkón xi xitaxá tìtsajna ko ngats'ìi xi kjotíxoma tjiya tsja. Kàta'nchréñijon-la. Kàtasíkitasòn ngats'ìi xá xi ndaà tjin. ² Koatìn-la kì xitaá chjajno-la; kì xitaá kjaán-ko; tà saá kjondaà kàtas'e-la; nguì indaàkjoa kàtìtsajna_{ko} ngats'ìi xita.

³ Nga sa kjòtseé, jñà, tikoáá xita tònđoó komá. Mikii na'yañijoaán. Xìn ndiyá tsitjaàyaá. K'oaá s'ín kì'né ngats'ìi kjoa xi ch'o tjin xi síjé yijo-ná ko kjoa xi sasén-la. Yaá tsitsajnajñaá xi kjoach'o ko kjoaxitakòn. Tsak'in-ná nga kisiqtikeè-ná xita. Tikoá jñà kinìjticha ngajo-ná xinguiáá. ⁴ Tanga Nainá xi ochrjekàjìin-ná kjo'in, k'e nga tsakó kjondaà-la ko kjoatjòcha-la it'aà ts'e xita, ⁵ tsachrjekàjìin-ná kjo'in. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà tjin kjoakixi xi kì'né. Tà koi-né nga kjòhìmakeè-ná. K'e nga kjòtsjeè inìma-ná, kits'iin xitse ìjngoò k'a-ná ko jè Inìma Tsjeè-la Nainá kisiqitseyá ìjngoò k'a-ná. ⁶ It'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjìin-ná kjo'in, Nainá, 'nó ndaà kisiqijnajìin inìma-ná Inìma Tsjeè-la. ⁷ K'e nga jè kjondaà-la Nainá jye kisiqixiya-ná, k'oaá s'ín kìtsajnaá nga tìjngoò takoán nga tìtsachiñá-lá kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne, jè kjotjò xi tsjá-ná Nainá nga ixti-la tsò-ná.

⁸ 'Én koi, 'én kixi-né. K'oaá s'ín mejèn-na nga 'nó tìnè-la xita mé-ne jñà xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá ndaà kàtasís'in-la kjoa xi ndaà tjin. Kjoa koi, ndaà tjin; mochjeén-la ngats'ìi xita. ⁹ Tanga kì kii nìs'in-la xi kjoa tònđo ko kjoa ts'e xita jchínga kjòtseé xi mìtsà kixi kjoa. Kì kjoasi nìs'in-la ko kjoa xi chitiya-ná it'aà ts'e kjotíxoma-la Moisés. Kjoa koi, mìkii mochjeén, nímé chjí-la.

¹⁰ Jè x̄ita xi naxandá-la Cristo mejèn-la s̄ijòya, jò, jàn k'a t̄inókjoa 'nchré-laà. Tsà mìkì 'nchréñijon-lè, nachrjekàjìn. ¹¹ Ji, jyeé 'yi nga x̄ita jè, jyeé its'oòn kjohítsjeèn-la. Ch'o tís'ín. Jé t̄ihónè-la yijo-la.

'Én xi títsjá-la Tito jè Pablo

¹² K'e nga s̄ikasén-lè Artemas, o xi jè Tíquico, t̄ixátíyi nchrobáchón-ná Nicópolis. K'oaá s'ín kiskoòsòn-la, yaá kótijna nachrjein cho 'nchán. ¹³ T̄ichját'aà-la Zenas, maestro ts'e kjotixoma, ko Apolos; t̄jiì-la mé xi mochjeén-la mé-ne nga koma kjoì-ne ñánda nchifi nga n̄imé s̄ichijat'aà-la. ¹⁴ J̄ñà xi x̄ita tsaján, k'oaá t̄is'ín kàtama-la kjondaà xi ndaà t̄jín nga kàtasíchját'aà-la x̄ita xi chijat'aà-la tsojmì mé-ne nga ndaà s̄iikjeén-ne nachrjein-la nga títsajnakon, komaá s̄iikjina jngoò kjoa xi ndaà mochjeén.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁵ Ngats'ìi x̄ita xi i títsajnako-na t̄is̄ihixat'aà-lè. T̄ikoà t̄iixat'eì yije j̄ñà xi matsjakeè-ná nga ngàsòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Kjondaà-la Nainá kàtijnako-nò ngats'ioò. K'oaas'ín kàtama.

Xojoṇ carta-la San Pablo xi kiski-la Filemón

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Filemón

¹ Ji Filemón xi ndaà matsjake-lè xi ngàsòn xá-la Na'èn-ná titsa'né, 'an Pablo nga ndayá tijnáa'ya k'oií kjoa-la nga xá-la Cristo tís'iaàn, tísìhixat'aà-lè kò 'ndsè Timoteo. ² Tikoáá tísìhixat'aà xita naxandá-la Cristo xi ya bixoña ni'ya-lè kò tichjaá Apia kò 'ndsee Arquipo xi tikoá xá-la Nainá nchikjaán-tji koni 'an. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjoṇdaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kjoatjòcha xi tjin-la Filemón

⁴ K'e nga chjàt'aà-la Nainá, kjit'aà nàchrjein sikítsjeèn it'aà tsiji, k'oaá ma-ne nga tsjaà-la kjoṇdaà Na'èn-ná, ⁵ Koií kjoa-la nga jyeé ki'nchrè nga ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo tikoá ndaà matsjachi ngats'ii xita-la Nainá. ⁶ K'oaá s'ín s'ijét'aà-la Nainá nga ndaà kítasòn koni s'ín nokjoàkoií xita xi i'nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-lè mé-ne nga isa ndaà jchaxkoin ngats'ii kjoṇdaà xi koma sikitasoán it'aà ts'e Cristo. ⁷ Ji ndí 'ndsè, 'ño tsja ma-na kò ma'ño takoàn it'aà ts'e kjoatjòcha xi tjin-lè, nga it'aà tsiji-né, nga jye ndaà tìnjetakoìn inima-la jña xita-la Nainá.

Kó tsò Pablo nga chjatji Onésimo

⁸ K'oaá ma-ne nas'ín it'aà ts'e Cristo tji'nde-na nga kìnè-lè mé kjoa xi s'iin, tanga mìtsà kos'ín tìbìt'in-lè. ⁹ Ta jngoò kjoṇdaà tísijé-lè, nga tjiin-ná nga tjòcha 'yaá xinguiáá. Kò jyeé tjiin-lè, 'an Pablo, jyeé xita jchínga-ná, tikoá ndayá tijnáa'ya xi jè ngatji-la Cristo Jesús. ¹⁰ K'oaá ma-ne nga tísijé jngoò-lè kjoṇdaà nga ndaà choétjoi jè Onésimo xi koni ki'ndí-na komà nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi 'an tsibenojmí-la nga i tijnáa'ya ndayá.

¹¹ Nga sa kjòtsee, jè Onésimo, jngoò xita ch'i'nda xi mìkiì ndaà kjòchjeén-lè, tanga i'ndeí jyeé ndaà kòchjeén-ná ingajoá. ¹² Tísikasén jngoò k'a-lè, 'an nga 'ño matsjake. ¹³ Ndaá-la s'e tsà i kijnako-na mé-ne nga s'ichjít'aà-na koni tsà ji tìnichjít'aà-ná, k'e nga takó ndayá tijnáa'ya nga jè ngatji-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga majìn-na nga kjo'ño siikijna tsà ngaji mìkiì tijnngoò takoìn, mé-ne jè kjoṇdaà xi tísijé-lè mì kjo'ño koma-lè; inima-lè kjinchrobàjìn. ¹⁵ Tsà koi nàchrjein, jè Onésimo, koií kjoa-la tsasit'aà xìn chiba nàchrjein-lè mé-ne i'ndeí koma choétjò jngoò k'a-ne nga ya kijnako kjit'aà-lè. ¹⁶ Tanga k'oaá s'ín 'ya takoìn koni tsà jngoò xi taxki ch'i'nda; isaá 'ño ndaà jchatakoìn koni tsà jngoò 'ndsi xi 'ño ndaà matsjachi. 'An, 'ño matsjake; tanga ngaji isaá 'ño tìtsjachi mìtsà ta koi kjoa-la nga ch'i'nda tsiji koma, koi-né nga jyeé 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo.

¹⁷ Tsà kixij kjoa nga k'oas'ín 'yatakòn-ná nga 'ndsee chibá it'aà ts'e Cristo, choétjoi Onésimo koni tsà 'an xi tichjoétjò-ná. ¹⁸ Tsà tjin mé kjoa xi ch'o kisìko-lè, koa tsà mé xi kitjen-t'in-lè, 'aán tikichjí-ná. ¹⁹ 'An, Pablo, 'an sobá tikji-lè xojoṇ jè. 'An kichjiá yije xi tjen-la. Mìkiì mochjeén nga 'an koxán-lè, jyeé tjiin-lè nga 'aán kitjen-t'in-ná kjoabinachon-lè. ²⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tísijé-lè nga kàtasakó jngoò-na kjoṇdaà it'aà tsiji, koni s'ín ok'in-la nga 'ndsee chibá it'aà ts'e Na'èn-ná; tije takoìn inima-na it'aà ts'e Cristo. ²¹ Be-ná nga sikitasòn-né; k'oaá ma-ne nga tísikasén-lè xojoṇ jè; skanda 'beé-la takoàn, nga isaá tsatoó s'iin koni s'ín tìxan-lè. ²² K'oaá tìs'ín tìxan-lè nga tikijnandaà jngoò-ná i'nde ñánda ma síkjáya. K'oaá s'ín tikoña nga jè Nainá kji'nchré-né koni s'ín titsanokjoat'aà-la, nga tsjá'nde-na nga koma kjiikon-nò.

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne

²³ Tísìhixat'aà-lè Epafras, xinguiáá xi ngàsòn ndayá titsajna-jen nga jè ngatji-la Cristo Jesús. ²⁴ Tikoáá tísìhixat'aà-lè Marcos, Aristarco, Demas kò Lucas, xi síchjít'aà-na kjoa ts'e xá xi tís'iaàn.

²⁵ Jè kàtìjnajiìn inìma-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta xi kitjei-la xita Hebreo

Kós'in chjako-ná Nainá it'aà ts'e Ki'ndí-la

¹ Nga tisa kjòtseé, jè Nainá kjìn k'a kiùchja-la xita jchínga-ná nga jñà kisikjeén xita xi kiùchja ngajo-la, nga kjìn skaya tjín-ne kós'in kiùchja-la. ² Tanga i'nde, nga tifehet'aà nachrjein, Nainá, jè ki'ndí-la tísikjeén nga tíchjako-ná ko tijè-ne ki'ndí-la kisikjeén nga tsibíndaà isò'nde ko jè kjòngatsja ngats'iì nga yije tsojmì xi tjín isò'nde. ³ Ko jè Ki'ndí xi okó jè kjoa isén ko kjoa jeya-la Nainá; ko it'aà ts'eé 'ya-ná kó kji kjoàn-ne Nainá. It'aà ts'e nga'ño xi tjín-la 'én-la Cristo síjnangui'ño-la isò'nde. K'e nga jye kitsjaà kjotjò yijo-la nga kisìtsjeè-ná jé-ná, ikjoàn tsijin ngajmì nga tsibìjnat'aà chrja kixi-la Nainá. ⁴ Nga jè Ki'ndí-la Nainá tíjna ítjòn; isaá 'ño 'nga tíjna mì k'oa-ne koni jñà àkjale, koií kjoa-la nga isaá 'ño 'nga tíjna jè 'ín xi kitjoé-la.

⁵ Nga jè Nainá, nijngoò k'a k'oas'ín kitsò jngoò-la àkjale:
Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè,

'an-ná Na'èn-lè.

Tikoaá nijngoò àkjale xi kitsò-la:

'Aán koma Na'èn-la,

jè koma ki'ndí-na.

⁶ K'e nga kisikasén ki'ndítjòn-la i isò'nde tikoaá k'oaá s'ín kitsò:
Ngats'iì àkjale-na kàtèèxkón.

⁷ It'aà ts'e àkjale, k'oaá tsò:

Nainá, maá-la tjo s'ín àkjale-la;

jñà chi'nda-la maá-la ni'ín s'ín.

⁸ Tanga it'aà ts'e ki'ndí-la tsò-né:

Ji-né xi Nainá,

kixí kotixomai nita kjé-né.

⁹ Matsjacha-né kjoa xi ndaà tjín

ko majticha-né kjoa xi ch'o tjín;

koií kjoa-la, 'an xi Nainá 'mì-na xó jaàjìin-lè

nga isa ndaà jchaxkón-lè

mé-ne nga isa tse kjotsja s'e-lè

koni jñà xita xinguii xi báhjtako-lè.

¹⁰ Tikoaá tsò-né:

Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè nga ji otixomai,

nga sa tàts'en-la kjoa, jí tsibìndiì isò'nde,

tijí-ne xi tsibìndiì ngajmì.

¹¹ Ngaji kijna-né nita mé nachrjein-ne.

Tanga jè isò'nde ko ngajmì kjoehet'aà-né;

k'oaá s'ín kojchá koni ma nikje nga ma jchínga.

¹² K'oaá s'ín kixkóyi koni jngoò x'íó,

k'oaá s'ín s'ikjatjyi koni s'ín fatjya nikje.

Tanga ngaji mì k'joatjya-lè nita kjé-ne

ko jñà nachrjein-lè mìkì kjoehet'aà.

¹³ Nainá ni saà jngoò k'a kitsò-la jngoò àkjale-la:

Tijnat'eii chrja kixi-na

skanda k'e nga s'ikjanguia kondra-lè

ya ñánda nga nchasòn ndsokoiì.

¹⁴ Ngats'ii àkjale, inìma-né nga síxá-la Nainá; jñà nìkasén nga síchjât'aà-la jñà xita xi tjoé-la kjondaà nga bitjokàjùn kjo'in kjoa ts'e jé-la.

2

Mé-ne 'ñó chjì-la 'én xi jye kina'yá it'aà ts'e Cristo

¹ Koií kjoa-la, mochjeén-né nga nguì sa ndaà sis'in-lá 'én xi jye kina'yá, mé-ne nga mì xìn ndiyá kjaán koni s'in tjín ndiyá-la Nainá. ² Jñà kjotixoma xi Nainá kitsjaà nga kisikjeén àkjale nachrjein xi jye tsato, tjín-la okixi, ko jñà xita xi tsohótsji jé nga mìkiì kisikitasòn kjotixoma xi kits'ii-la, kjo'iin kitjoé-la koni s'in ok'in-la. ³ Ko jñá xi titsajnaà nachrjein i'ndeì, isaá 'ñó s'e-ná kjo'in tsà mì kì sis'iaán 'én-la Cristo nga jè kochrjekàjùn-ná kjo'in. Nga jè sobá Na'én-ná kitsjaà ítjòn-ná 'én koi. Ko jñà xi iskan kiì'nchré 'én koi, tikoáá tsibénojmi-ná nga kixi kjoa. ⁴ Nainá, tikoáá kisikixiya 'én koi nga kjìn skoya kjoxkón kis'iin xi okó kjoa jeya-la Nainá, tikoá kisika'bísòn kjotjò ts'e Inìma Tsjeè-la; k'oaá s'in kitsjaà koni s'in mejèn-la jè.

Yá xi ochrjekàjùn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná

⁵ Nga Nainá mìtsà jñà àkjale-la kitsjaà-la nga jñà kotixoma-la jè isò'nde xi iskan kjoí, jè xi titsachibàya-ná. ⁶ Ta saá tíchjaá jngoò k'a Xojon-la Nainá ñánda nga tsò: Ji Na'én, ¿yá-né xi xita?

¿A ok'in-la nga ji nìkìtsjeèn-ne ko makájno-lè it'aà ts'e?

⁷ Isaá nangui kinikíjni koni jñà àkjale, kits'ii-la kjoa jeya ko 'nga kinikíjni nga tsatixoma,

⁸ jii kits'ii-la nga'ño nga ma kotixoma-la ngats'ii tsojmi xi tjín.

Tsà Nainá kitsjaà-la nga'ño nga jè kotixoma-la ngats'ii tsojmi xi tjín tsòyaá-ne nga nímé tsojmi tjín xi mì jè otixoma-la. Kixíí kjoa, nachrjein i'ndeì, kj'eè kiì ndaà 'ya-la tsà jè tíhotixoma-la ngats'ii tsojmi xi tjín. ⁹ Tanga 'ya-ná nga jè Jesús, nas'in nangui kinikíjna chiba nachrjein koni jñà àkjale, tanga i'ndeì, jeyaá tíjna ko 'ngaá tíjna nga tíhotixoma, koií kjoa-la nga kjo'in kisikjeín k'e nga k'en. Nainá, 'ño matsjakee-ná nga kisikasén Jesús nga jè kisikjeín kjo'in ts'e kjoabiyaà xi kjondaà ts'e ngats'ii xita.

¹⁰ Jè Nainá, xi tsibíndaà yije nita mé xi tjín, ndaá ok'in-la koni s'in kis'iin k'e nga kisikatojùn kjo'in Ki'ndí-la mé-ne nga it'aà ts'e kjo'in xi tsatojùn-ne, nímé kjoa xi kichijàt'aà-la nga koma kochrjekàjùn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná ngats'ii xi ixti-la Nainá maá xi jè mejèn-la nga ya kitsajnaakoáá ñánda nga jeya tíjna jè. ¹¹ Jè xi títsjeè xita xi tjín-la jé, ko jñà xita xi tjímatsjeè, tajngoó Na'én ma. Koií kjoa-la jè Ki'ndí-la Nainá mìkiì masobà-la nga 'ndse tsò-la xita xi sítsjeè. ¹² Jè Xojon-la Nainá k'oaá s'in tjít'aà nga tsò:

Kénojmi-la jñà xita 'ndse xi it'aà tsiji, seè-lè ya ijùn-la xita naxandá-lè.

¹³ Tikoáá tjít'aà ñánda tsò:

Jé Nainá ma'ñót'aà takoàn.

Ijngoò k'a tjít'aà ñánda tsò:

Íí tjínakoáa ixti xi Nainá kitsjaà-na.

¹⁴ K'oaá s'in tjín koni ixti-la xita, tajngoò jní-né ko tajngoò yijo-né. Jesús, k'oaá tis'in jní ko yijo kis'e-la mé-ne nga it'aà ts'e kjoa biyaà ma kisikijne-la xita neíí xi tjín-la nga'ño nga ma-la sík'en xita. ¹⁵ Jesús, k'oaá s'in komàt'in mé-ne nga komà kisikítsajnandeíí ngats'ii xita xi kitsakjòn-la kjoa biyaà nga k'oaá s'in titsajna koni tsà tjít'aà'ño-la kó tjín nachrjein bitsajnakon xita. ¹⁶ Jesús, mìtsà koií xá j'ii-ne nga jñà àkjale sìichjât'aà-la, jñà xita tje-la Abraham sìichjât'aà-la. ¹⁷ K'oaá s'in komà-ne, jè Jesús tjínè-la nga ngàsòn k'oaá s'in xita komà koni 'ndse, mé-ne nga no'miì ítjòn koma-ne xi tjín-la kjohimatakòn xi ndaà síkitasòn xá-la Nainá nga koma kiìchjítjì-ne jé-la xita it'aà ts'e kjoa biyaà-la. ¹⁸ Koni s'in kichit'aà nga kits'ii-la kjo'in, jè, k'oaá tis'in ma-la osìko jè xita xi ko kjo'in tíchit'aà-ne.

3

Mé-ne ìsa jeya tǐjna-ne Jesús mì k'oa-ne Moisés

¹ Jǐnò ndí 'ndsè, xi xǐta naxandá tsjeè-la Nainá 'mì-nò, xi xó k'oaá s'ín jaàjǐn-nò Nainá nga xǐta ts'e tsò-nò, k'oaá s'ín ndaà tǐkǐtsjeèn nga jè Cristo Jesús xi xó tsibíxáya-la Nainá ko jè tǐjna nga no'miì ítjòn ít'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná. ² Jesús ndaà síkitasòn xá-la Nainá, nga xó k'oaá s'ín kits'ì-la koni jè Moisés, ndaà kisikitasòn ít'aà ts'e naxandá-la Nainá. ³ Jesús ìsaá jeya tǐjna koni jè Moisés. K'oaá ngaya-la koni jngòò xǐta xi bíndaà ni'ya, ìsaá jeya bíjna nei-la mì k'oaá-ne koni tǐjè-ne ni'ya. ⁴ Ngats'ì ni'ya, tsejèn tǐjn xǐta xi tsibíndaà; tanga jè Nainá xi tsibíndaà yije tsojmì xi tǐjn ìsò'nde. ⁵ Xi nguì okixi, jè Moisés, nga xǐta chǐ'nda-la Nainá ma, ndaà kisikitasòn xá-la ít'aà ts'e xǐta naxandá-la Nainá. Jè xá xi kis'ìin, jè-né nga kitsjaà 'én kó s'ín kichja Nainá k'e nga koma iskan. ⁶ Tanga jè Cristo, nga Ki'ndí-la Nainá ma, jè otíxoma ít'aà ts'e naxandá-la, jè naxandá-la xi tǐjǎ-ná, tsà kixi títsajnaá skanda k'e nga kjoehet'aà naxrjein koni s'ín nga mokjeiín-ná ít'aà ts'e Nainá nga ko kjotsja-ná títsachiñá xi kjondaà-la Nainá.

Mé xi mochjeén nga kitjás'eén ñánda ma nǐkjáyaá ít'aà ts'e Nainá

⁷ K'oaá tsò jè Inima Tsjeè-la Nainá jè xojon xi tǐjt'aà 'én-la Nainá, nga tsò:

I'nde, tsà títsana'yá jǐnò 'én-la Nainá,

⁸ kǐ tájaàjǐn bitsajnakoo inima-nò

koni s'ín kis'ìin jǐnà xǐta xi kondra kù-la Nainá

nga kiskoòt'aà ya ì'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.

⁹ Jǐnà xǐta jchínga-nò kiskoòt'aà-na

na'sín jye kǐtseè ichán nó kjoa xi kis'iaàn.

¹⁰ Koií kjoa-la nga tsohótijna jchán-la jǐnà xǐta koi,

k'oaá kixan-la: “Jǐnò, kjit'aà naxrjein xìn ndiyá tjaakoo kjohítsjeèn-la inima-nò ko mìkì yaxkon ndiyá-na.”

¹¹ Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà ndsoba

nga mìkì kjoahas'en-jǐn ì'nde ts'an ñánda ma nǐkjáya.

¹² Ndí 'ndsè, t'een kindá yijo-nò, nǐjngòò xi ch'o síkǐjna inima-la nga mìkì mokjeiín-la mé-ne nga mì kǐnchat'aaxín-lá Nainá xi tǐjnakon. ¹³ Ta saá, naxrjein nchijòn tǐjì nga'ño-laà xinguìoo, k'e nga tǐjna-ìsa naxrjein, mé-ne nga mìkì kotájaàjǐn-ne inima-nò nga mìkì ma skónachan-nò kjoa ts'e jé. ¹⁴ Jǐná yaá nokjoá-aná ít'aà ts'e Cristo, tsà k'oa'sín ndaà kòkjeiín-ná skanda k'e nga kjoehet'aà naxrjein koni s'ín kòkjeiín-ná nga tisa tàts'en-la kjoa.

¹⁵ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tǐchja nga tsò:

I'nde, tsà títsana'yá jǐnò 'én-la Nainá,

kǐ tájaàjǐn bitsajnakoo inima-nò

koni s'ín kis'ìin jǐnà xǐta xi kondra kù-la Nainá.

¹⁶ ¿Yá xǐta-ne xi kǐi'nchré 'én-la Nainá, ìkjoàn kondra kù-la? Tǐjǎ-ne ngats'ì xǐta xi jè Moisés tsachrjekàjǐn ì'nde Egipto. ¹⁷ ¿Ko yá xǐta-ne xi ichán nó tsibǐjnajchán ko Nainá? Jǐnà-né xǐta xi tsohótsji jé, xi ya k'en ya iya ndiyá ya ì'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.

¹⁸ ¿Ko yá xǐta-ne xi Nainá kitsò-la nga mìkì kjoahas'en-jǐn ì'nde ñánda tǐjn kjoa nǐkjáya? Jǐnà-né xǐta xi mìkì kǐi'nchréñijon-la. ¹⁹ Ko k'oaá s'ín tísijǐn-ná nga mìkì jahas'en-jǐn ì'nde ñánda ma nǐkjáya, koií kjoa-la nga mìkì kòkjeiín-la.

4

¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà-ná 'én nga kitjás'eén ya ì'nde-la ñánda ma nǐkjáyaá. K'e nga tákó tǐjna-ìsa 'én xi kitsjaà Nainá, ngats'iaá mochjeén-né nga ndaà síkindáá yijo-ná mì k'oa-ne tsà mì kǐ kitjás'eén. ² Nga jǐná, k'oaá tǐs'ín jye kis'enojmíya-ná 'én ndaà-la Nainá, koni s'ín kis'enojmíya-la jǐnà xǐta jchínga-ná. Tanga jǐnà xǐta jchínga-ná nímé kjondaà

kisakò-là nga mìkiì ngàsòn kòkjeíin-là koni jñà xità xi i'nga xi kisìtasòn jñà 'én koi. ³ Tanga jñà xi jye mokjeíin-ná, kítjás'en-ná ya i'nde ñánda ma nìkjáyaá, ñánda kitsò Nainá:

Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà 'én-na xi ndsoba kichjà-na nga mìkiì kjoahas'en-jìin i'nde ts'an ñánda ma nìkjáyaá.

Tanga Nainá jye kjòtseé jyehet'aà xá xi kis'iin kóni skanda k'e nga tsibíndaà isò'nde.

⁴ Xojon-là Nainá, k'oaá s'ín tíchja ts'e xi ma-ne itoò nàchrjein:

Xi ma itoò nàchrjein kisìkjáya Nainá nga komà jyehet'aà yije xá-là.

⁵ Tjè-ne Xojon-là Nainá, ijngò k'a tíchja ñánda tsò:

Mìkiì kjoahas'en-jìin ya i'nde-na ñánda ma nìkjáya.

⁶ Jñà xità xi kii'nchré ítjòn 'én xi ndaà tsò, mìkiì jahas'en i'nde ñánda ma nìkjáya nga mìkiì kisìtasòn; tanga nàchrjein i'ndeì tjín-isa xità xi chíja nga koma kjoahas'en-jìin i'nde ñánda ma nìkjáya. ⁷ Koií kjoa-là Nainá tsibíjna ijngò-isa nàchrjein xitse, jè nàchrjein i'ndeì. Nga isa 'ñó komà iskan jè xitaxá ítjòn xi ki'mi David, k'oaá s'ín tsibít'aà Xojon-là Nainá jñà 'én xi tsò:

Jñò, nàchrjein i'ndeì tsà titsana'yà 'én-là Nainá

kì tájaàjìin nìkítsajnaà inìma-nò.

⁸ Jè Josué, nga mìkiì komà kitsjaà-là kjoa nìkjáya jñà xità Israel, koií kjoa-là Nainá kitsjaà ijngò-isa nàchrjein xitse. ⁹ K'oaá ma-ne jè naxandá-là Nainá tíjna ijngò-là nàchrjein tsjeè ts'e kjoa nìkjáya; ¹⁰ nga jè xità xi fahas'en-jìin kjoa nìkjáya xi ts'e Nainá, tìkoáá síkjáya-ne kjoa ts'e xá-là, koni s'ín kisìkjáya Nainá it'aà ts'e xá xi kis'iin. ¹¹ Mochjeén-né nga k'oi-lá nga 'ñó yijo-ná nga kítjás'en-jñá kjoa nìkjáya-là Nainá; mìkiì k'oaá s'ín s'een koni kis'iin jñà xità xi mìkiì kòkjeíin-là nga kisìkitasòn.

¹² 'Én-là Nainá tíjnakon-né kò tjín-là nga'ñó. Isaá ndaà ote mì k'oa-ne jngò kichja ndojò xi yijò nga ingajò ngobà-là; fahas'en-jìin-né skanda ya jìin inìma-ná kò ya jìin kjohítsjeèn-ná. Tìkoáá fahas'en-jìin-né skanda ñánda tikjòò nindaà-ná kò iya nindaà-ná; ótsjiya-né kjohítsjeèn-là inìma-ná mé xi mejèn-là nga s'iin. ¹³ Ngats'ii xi Nainá tsibíndaà, nì mé tjín xi tíjna'ma, nga ngats'ii kjoa tíjna tsejèn-né; tíbeè-ne xkon jè xi tjínè-là nga k'oi-lá kinda.

Jè xi ngui nò'miù ítjòn tíjna

¹⁴ Jesús xi ki'ndí-là Nainá, jè-né xi ngui sobà nò'miù ítjòn tíjna it'aà tsaján, jè-né xi jahas'en ngajmù nga nguixkon Nainá. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga kixi kítsajnaakoaá jñà 'én xi mokjeíin-ná. ¹⁵ Jè xi nò'miù ítjòn tíjna it'aà tsaján, komaá kohimakeè-ná k'e nga mahindaà; nga jè, k'oaá tìs'ín kichít'aà koni jñá, tanga mìtsà jé tshótsji. ¹⁶ Kíjngò-lá takoán nga kìnchat'aá chraña-lá íxile kjotíxoma-là Nainá xi tse kjondaà tjín-là, mé-ne nga skoe imà-ná kjondaà xi tjín-là koa kosìko-ná k'e nga mé xi kochjeén-ná.

5

¹ Ngats'ii jñà nò'miù ítjòn, yaá tjaájìin it'aà ts'e xità naxandá. Jè xá tjínè-là nga chjatì xità nga nguixkon Nainá tìkoá tsját'aà-là kjotjò Nainá kò sík'en cho xi kjoa ts'e jé-là xità.

² Jñà nò'miù, tìkoáá mahindaàjìin inìma-là; k'oaá s'ín ma-ne nga ma beehìma jñà xità xi mìkiì machiya-là kò xi xìn ndiyá tíjmayá. ³ Koií kjoa-là nga ma indaàjìin inìma-là nò'miù, tjínè-là nga sìik'en-là cho kjotjò xi tsjá-là Nainá xi kjoa ts'e jé-là kò tìkoá sìik'en cho kjoa ts'e jé-là naxandá.

⁴ Jñà nò'miù, mìtsà tà jñà tajngò bí't'aà xá 'nga yijo-là; jè Nainá xó chja-là koni s'ín kiichja-là jè Aarón. ⁵ K'oaá tìs'ín tjín it'aà ts'e Cristo, mìtsà tà jè tajngò kiskoé xá xi ts'e nò'miù ítjòn, Nainá kitsjaà-là xá 'nga k'e nga kitsò-là:

Ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè;

'aán-ná xi Na'èn-lè.

⁶ Tjè-ne Xojon-là Nainá, ijngò k'a tíchja ñánda tsò:

Ji-né xi no'miù tijnì nità mé nachrjein-ne,
xá-lè, k'oaá s'ín tjin koni xá xi kisikitasòn Melquisedec.

⁷ Jè Cristo k'e nga sa tsibijna i isò'nde, 'ño kiichjat'aà-la Nainá, nguì koó ndáxkon tsibítsi'ba-la koa kisijét'aà-la jè xi tjin-la nga'ño nga ma-la kochrjekátjì it'aà ts'e kjoa biyaà; Nainá kiì'nchré-la nga ndaà kijtseèxkón. ⁸ Jè Cristo, nas'ín ki'ndí-la Nainá ma, yaá komà-la kisikitasòn, k'e nga kisikjeiín kjo'in. ⁹ K'e nga jye mì tì mé xi kichijàt'aà-la, k'oaá s'ín tsibijna nga jè kochrjekátjì kjo'in xità nità mé nachrjein-ne, ngats'ii xi 'nchréñijon-la, ¹⁰ Nainá kisikijna Jesús nga no'miù itjòn tsibijna, kitsjaà-la xá koni ts'e Melquisedec.

Jña xità xi mìkì machiya-la mé kjoa xi kixi tjin

¹¹ It'aà ts'e kjoa koi, 'ño tjin-isa kjoa xi s'enojmíya-nò, tanga 'ño chjà tjin nga s'enojmí-nò, koi kjoa-la nga jñò, mìkì machiya-nò. ¹² Jñò, skanda kjòtseé maestroó-là titsajnaà tsà ndaà; tanga jñò, tákó mochjeén-nò nga chíta'yà xitse ìjngò k'a 'én-la Nainá xi mì 'in chja koni s'ín komà-nò nga sa ítjòn. K'oaá s'ín tímat'ioòn koni ndí ixti xi tákó tsjín 'biì, mìkì mochjeén-la nga tsojmì tájaà skine. ¹³ Ngats'ii xi tákó tsjín 'biì, ixti-né, mìkì machiya-la mé kjoa xi kixi tjin. ¹⁴ Tanga jña tsojmì xi ma chine xi tájaà kjoàn, ts'eé xità xi jye kòjchínga, jña xi jye machiya-la mé kjoa xi ndaà tjin ko mé kjoa xi mìkì ndaà tjin nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la.

6

¹ Koií kos'ín mochjeén-ne nga chíta'yà 'én-la Cristo xi isa ndaà kojchíngakoá kjoa ts'e Nainá mé-ne nga nímé chijat'aà-ná nga xità-la Cristo maá. Mì tijnà tijnà 'én chíta'yà-aná xi kichíta'yá nga sa ítjòn it'aà ts'e Cristo. Mì tijnà tijnà 'én sikítsjeèn-ya-ná kó s'ín ma nga nìkájnoá jé xi tjin-ná xi kjoabiyaà fiko-ná. Kò tikoá mì tijnà tijnà 'én sikítsjeèn-ya ìjngò k'a-ná kó s'ín kòkjeiín-ná it'aà ts'e Nainá ² kò kós'ín ma bautizar xità, kò kós'ín oyijòsòn-lá ndsáá jña xità xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Kò tikoá mì tijnà tijnà 'én sikítsjeèn-ya ìjngò k'a-ná kó s'ín kjoáaya-la jña xità xi jye k'en, kò kós'ín s'ii Nainá nga kùndaajìin-la xità mé xi ok'in-la nga tsjá-la nità kjé-ne. ³ Mochjeén-né nga chíta'yà 'én xi isa ndaà kojchíngakoá kjoa ts'e Nainá; tsà Nainá tsjá'nde nga kos'ín koma, k'oas'ín s'eén.

⁴ Nga jña xità xi jye kjòhiseèn-la kjòhítsjeèn-la, xi jye kisaseèn-takòn kjondaà xi tsjá Nainá, xi tikoá jye ngásòn kitjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá, ⁵ xi jye kisaseèn-takòn 'én ndaà-la Nainá kò nga'ño-la isò'nde xi sa kjoí, ⁶ tsà ìjngò k'a xìn ndiyá kjoí, tsà tsjìn takòn 'én-la Nainá, mì tì kii koma kondaàya-ne kjòhítsjeèn-la nga koófat'aà ìjngò k'a-la Nainá; nga jña xità koi, kjoa xi nchis'ín, k'oaá गया-la koni tsà krò nchihót'aà ìjngò k'a jè Ki'ndí-la Nainá nga tsjá-la kjosobà nga nguixkon ngats'ii xità. ⁷ K'oaá s'ín गया-la koni jè nangui, k'e nga 'ba jtsí, ma'nchí'nde-né. Tsà ndaà xka xi bisò xi mochjeén-la xità xi síxáko nangui, jè Nainá síchikon-t'in nangui. ⁸ Tanga tsà na'yá chinì kò na'yá xanchroò bisò, nímé chjí-la, mìtsà nangui ndaà nga nguixkon Nainá; kijchò nachrjein nga tà kiti-né.

⁹ Jñò ndí 'ndsè, xi matsjacha-nòjen, nas'ín k'oas'ín nokjoà-jen, k'oaá s'ín tijnò takòn-jen nga tjoé-nò kjoa xi 'ño ndaà tjin, ngats'ii kjondaà xi tjin-la xità xi jye itjokàjìin kjo'in. ¹⁰ Nga Nainá, xità kixi-né, mìkì síjchàajìin xá-nò xi jye ki'nè kò kjoatjòcha xi tjin-nò nga nìchjät'aà-là xità naxandá-la Cristo, koni s'ín titsa'nè skanda nachrjein i'ndeì. ¹¹ Tanga ngajen, k'oaá s'ín mejèn-najen nga kjit'aà nachrjein nguì koó kjotsja nga kos'ín tixá nga jngò ìjngò skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein-nò mé-ne nga kítasòn-ne kjoa xi titsachiñá-laá. ¹² Majìn-najen nga ts'eè s'een. Chjínguì-là jña xità xi jye nchitjoé-la kjotjò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá koií kjoa-la nga ndaà mokjeiín-la kò tjin-la kjoatsejta.

Kó tsò 'én xi kiichja Nainá koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham

¹³ Nainá k'e nga kitsjaà-la tso'ba Abraham, k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la nga tije tsasèn-ne nga mì tì yá tjin-ne xi isa 'nga tjna koni jè; k'oaá s'ín kiichja, ¹⁴ nga kitsò: “An, 'ño ndaà sichikon-t'in-lè, tikoá 'ño kòkjìn-ya jña ixti-lè.” ¹⁵ K'oaá s'ín komà-ne Abraham

kiskoðñàkjoa, ikjoàn kitjoé-la koni s'ín kitsò Nainá. ¹⁶ Jñà xi taxki xita, k'e nga tsjá 'én-la, síkjeén jngoò 'ín-la jngoò xi ìsa 'nga tíjna mé-ne nga síkixiya-ne 'én xi tsjá. Kò tà yaá fehet'aà kjoa. ¹⁷ K'oaá s'ín ma-ne k'e nga jè Nainá k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga kitsjaà kixi-la 'én jñà xita xi tjoé-la kjotjò nga sìkitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba, kitsjaà jngoò 'én xi 'ñó xkón tjin nga nímé xi ma kjoatjya. ¹⁸ Jñà 'én koi xi jò ma-ne xi mìkiì ma fatjya, nga mìkiì koma skónachan-ná Nainá, yaá 'ñó sakó-la nga 'ñó inima-ná, jñá xi mejèn-ná nga Nainá kosiko-ná nga nguì jè kjit'aà takoán nga titsachiñá-lá jè kjoa kixi-la xi jè jye kitsjaà-ná. ¹⁹ Jè kjoa kixi xi titsachiñá-lá, k'oaá s'ín síkijna kixi inima-ná koni jngoò kicha xi sit'aà'ñó-ne chitso, kò jè kjoa kixi xi okji skanda maá jahas'en ya i'nde tsjeè ñánda tjobátoò nikje cortina, ²⁰ ya ñánda jahas'en Jesús nga tsohójnandaà-ná ndiyá, nga no'miì ítjòn tíjna nita mé nachrjein-ne koni jè Melquisedec.

7

Jesús, k'oaá s'ín ngaya-la koni jè no'miì ítjòn xi ki'mi Melquisedec

¹ Melquisedec xi xita xá ítjòn tsibijna ts'e naxandá Salem, tikoá no'miì ítjòn tsibijna ts'e Nainá xi tíjna ngajmiì, kii kaña-la Abraham k'e nga tinchrobá-ne nga jye kisikijne yije-la xitaxá ítjòn xi kiskaàn-kò. Melquisedec kisichikon-t'in Abraham. ² Jè Abraham, teya kis'iin tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, kò jngoòya kitsjaà-la Melquisedec. 'ín xi 'mì Melquisedec, tsòyaá-ne: xitaxá ítjòn xi tjin-la okixi. Tikoá jè 'ín xi 'mì xitaxá ítjòn ts'e Salem, tsòyaá-ne: xi tjin-la kjoa'nchán. ³ Jè Melquisedec mìkiì 'ya-la tje-la, yá na'èn-la, yá nea-la, ñánda kits'iin, ñánda k'en; k'oaá s'ín mangásòn-kò koni Cristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè Melquisedec tikoá no'miì ítjòn tíjna nita mé nachrjein-ne.

⁴ Jñò tikitsjeèn nga 'ñó 'nga tsibijna Melquisedec, skanda jè xita jchínga-ná Abraham teya kis'iin tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, kò jngoòya kitsjaà-la Melquisedec. ⁵ Kixií kjoa, k'oaá s'ín tíchja kjotixoma-la Moisés xi Nainá kitsjaà-la nga jñà xita naxandá tjinè-la nga teya sìjòya tsojmì xi tjin-la, jngoòya tsjá-la jñà no'miì xi tje-la Leví, nas'ín tì xita xíkjin-ne xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. ⁶ Tanga jè Melquisedec, mìtsà tje-la Leví, tanga kitjoé-la xi jngoòya oko-la tsojmì xi teya kis'iin Abraham, ikjoàn k'eé kisichikon-t'in, nas'ín jè Abraham xi kitjoé-la 'én xi tso'ba Nainá kiichja-ne. ⁷ Nga jyeé tíjiln-ná, jè xi síchikon-t'in xita, ìsaá 'nga tíjna mì k'oaá-ne koni jè xi machikon-t'in. ⁸ Jñà no'miì xi tje-la Leví xi tjoé-la xi jngoòya oko-la xi teya s'ín xita naxandá Israel, mìtsà ta bitsajnakon kjit'aà, bijchò nachrjein nga biyaá; tanga it'aà ts'e Melquisedec, jè Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà jngoò xita xi tákó tijnakon skanda nachrjein i'nde. ⁹ Jñà no'miì xi nchrobát'aà-ne tje-la Leví xi tjoé-la xi jngoòya oko-la xi teya s'ín xita naxandá Israel, komaá k'oakixoán nga tikoá jè Melquisedec kitjoé jngoòya-la it'aà ts'e xita koi k'e nga kitsjaà jngoòya-la Abraham, ¹⁰ nga jñà no'miì xi tje-la Leví, yaá nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. Nas'ín kj'eè kii ts'iin Leví k'e nga jè Melquisedec ijchò kaña-la Abraham, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jñà no'miì Israel, jyeé ya titsajnakò Abraham nga nchitsjá-la kjotjò xi jè tjoé-la Melquisedec.

¹¹ Jñà kjotixoma xi kitjoé-la jñà xita Israel, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e no'miì xi tje-la Leví; tanga jñà no'miì koi, mìkiì komà-la nga jngoò k'a kisikixiya xita nga mì tì mé chijat'aà-la. K'oaá s'ín komà-ne nga j'ìl jngoò no'miì xi jè mangásòn-kò Melquisedec, kò mìtsà jè mangásòn-kò Aarón xi tje-la Leví. ¹² K'e nga fatjya no'miì, kós'ín síxá, tikoá mochjeén-né nga kjoatjya kjotixoma. ¹³ Koni s'ín tíchja 'én-la Nainá, jè xi kitjoé-la xá koni ts'e Melquisedec, kj'eíi tje-né; ya ñánda inchrobát'aà-ne, nì saá jngoò no'miì bitjokàjìn. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ya-la nga jè Na'én-ná Jesucristo, yaá inchrobát'aà-ne tje-la naxandá Judá. Tje-la naxandá jè, mìkiì kisikaxki Moisés k'e nga kiichja it'aà ts'e no'miì.

¹⁵ Kjoa koi, ìsaá ndaà makixiya-ná tsà jè no'miì xitse sìkitasòn koni s'ín kisikitasòn jè Melquisedec. ¹⁶ Nga mìtsà k'oaá s'ín kitjoé-la xá ts'e no'miì koni s'ín tíchja kjotixoma ya

ts'e tje xi inchrobàt'aà-ne nga nò'miù kisikitasòn. Ta saá k'oaá s'ín kitjoé-la xá it'aà ts'e nga'ño xi tjin-la nga mìtsà yá xi koma-la jngoò k'a sikk'en. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja 'én-la Nainá xi it'aà ts'e, nga tsò:

Ji-né xi nò'miù tjini nita mé nachrjein-ne,
k'oaá s'ín mangásòn-koi koni jè Melquisedec.

¹⁸ K'oaá s'ín komà-ne nga kichijàngui kjotixoma jchínga, koi kjoa-la nga tsjin-la nga'ño tikoá mì tì kii tímochjeén-ne. ¹⁹ Nga jè kjotixoma jchínga xi kiskii Moisés, nímé xi kisikixiya xita; tanga nachrjein i'ndeji, tjin i'ngoo-ná kjoa xi isa ndaà tjin xi titsachiñá-lá jè xi sikinchat'aà chrañá-ná Nainá.

²⁰ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la xi xkón tjin k'e nga kitsjaà tso'ba nga nò'miù ítjòn kijná Cristo. Jñà nò'miù xi i'nga, ta k'oaá s'ín kitjoé-la xá, mìtsà yá xi kitsjaà 'én-la. ²¹ Tanga xi it'aà ts'e Na'én-ná Jesús, k'oaá s'ín tíchja xojon xi tjit'aà 'én-la Nainá nga kitsò:

Na'én-ná k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la;
mikiù sikkjatjia-la kjohitsjeèn-la nga tsò:

“Ji-né xi nò'miù tjini nita mé nachrjein-ne.”

²² K'oaá s'ín ma-ne nga jè Jesucristo osen-tji-ná nga nguixkon Nainá nga jè bíndaàjijn kò-ná jngoò kjoa xitse xi isaá ndaà tjin. ²³ Tikoá jñà nò'miù xi kisixá xi tje-la Leví, jyeé kjin ma xi jye kisikitasòn xá-la tanga koi kjoa-la nga biyaà nga mikii ma síxá-isa. ²⁴ Tanga jè Jesús tijnakon-ne nita kjé-ne, k'oaá ma-ne nga nò'miù tjina nita mé nachrjein-ne. ²⁵ K'oaá s'ín ma-ne nga ma-la ochrjekàjijn kjo'in xita nita mé nachrjein-ne, ngats'ii xita xi it'aà ts'e Jesús bijchó nguixkon Nainá; jè tijnakon-né nita kjé-ne mé-ne nga bítsi'batji xita.

²⁶ It'aà tsaján, ngui jè Jesús xi mochjeén-ná nga nò'miù ítjòn tjina: nga xita tsjeè-né; nímé jè tjin-la; mì tje kji inima-la; tjinat'aaxin-la xita jé, kò jè xi isa 'nga tjina ján ngajmii. ²⁷ Mìtsà k'oaá s'ín koni s'ín nò'miù ítjòn xi i'nga, nga nachrjein nchijòn sík'en cho nga tsjá kjotjò-la xi kjoa ts'e jé-la, ikjoàn tsjá ts'e jé-la xita naxandá. Tanga Jesús k'e nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en, jngoò k'aa kitsjaà nita kjé-né. ²⁸ Jè kjotixoma xi kitsjaà Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga jñà kítsajna nò'miù ítjòn xi taxki xita xi chiba nga'ño tjin-la; tanga jè 'én xi xkón tjin xi iskan kitsjaà Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga jè Ki'ndí-la Nainá, kijná nò'miù ítjòn, jè xi k'oaá s'ín kisiko Nainá nga nímé chijat'aà-la nita kjé-ne.

8

Jè kjoa xitse xi tsibí'ño Jesús

¹ Ngats'ii kjoa xi chibàya-ná, tjin jngoò xi isaá 'ño chji-la, jè-né nga tjina jngoò-ná nò'miù ítjòn xi tsibijnat'aà chrja kixi-la íxile kjotixoma-la Nainá ján ngajmii. ² Yaá síxá ya ñanda tjina xi ngui Ni'ya Tsjeè-la Nainá, xi jè sobà Nainá tsibindaà; mìtsà taxki xita tsibindaà.

³ Ngats'ii nò'miù ítjòn, k'oaá s'ín satixoma-la nga kjotjò tsját'aà-la Nainá kò cho sík'en; k'oaá ma-ne nga jè Cristo tikoá tjinè-la nga kis'e-la mé kjotjò xi kitsjaat'aà-la Nainá.

⁴ Jè Cristo, tsà i tjina it'aà nangui, skanda mì-la kii koma nga nò'miù kijná, nga i it'aà nangui, jyeé tjin nò'miù xi tsját'aà-la kjotjò Nainá koni s'ín tjin kjotixoma xi kiskii Moisés.

⁵ Tanga jñà nò'miù xi tjin i it'aà nangui, yaá síxá ni'ya xi tà isén-la-né kò 'nguién-la-né jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi tjina ngajmii; nga jè Moisés k'e nga jye mejèn kojits'ia nga kijná ni'ya tsjeè-la Nainá xi nikje, jè Nainá kitsò-la: “Ndaà chítsejin, k'oa kó kji t'ijn koni kji xi tsakoò-lè ya nindoò Sinaí.” ⁶ Tanga nachrjein i'ndeji, isaá ndaà tjin xá xi kitjoé-la Jesucristo nga nò'miù ítjòn tjina, nga jè osijnajijn jngoò kjoa xitse xi isa ndaà tjin xi tsibindaàjijn Nainá kò xita, nga yaá nchrobát'aà-ne 'én xi isa ndaà tjin koni s'ín jye kitsjaà tso'ba Nainá.

⁷ Tsà nímé xi kisichijat'aà-la jè kjoa xi kisindaàjijn ítjòn, mì-la kii mochjeén nga i'ngoo k'a sindaàjijn xi ma-ne jò k'a. ⁸ Tanga Nainá k'e nga tsohótiko, k'oaá kitsò:

Kijchò nachrjein k'e nga kindaàjijn-kò jngoò kjoa xitse
jñà xita Israel kò xita Judá, kitsò Nainá.

⁹ Jè kjoa xitse xi kındaàjìn-koaa,
mìtsà k'oas'ín sındaàjìn koni ts'e xita jchínga-la,
k'e nga 'an sobà kitsobà tsja
nga tsachrjekàjñaà nangui Egipto.
Jña xita koi, mìkiì kisìkitasòn koni s'ín kisındaàjìn,
k'oaá komà-ne nga kitsjìn takoàn, tsò Nainá.

¹⁰ K'e nga jye koma iskan,
jè kjoa xitse xi kındaàjñaàkoaa xita Israel, kiís'ín s'e, tsò Nainá:
Kjotíxoma-na yaá kijnajñaà ya kjohítsjeèn-la,
ko yaá skiaà jjiìn inima-la.
'An-ná xi Nainá kitso-na,
ko jña-né xi koma xita naxandá-na.

¹¹ Mì tì kii kochjeén-ne nga xita xíkjin keènojmiya-la
ni mìtsà jè 'ndse keènojmi-la nga skoexkon Nainá,
nga ngats'iì xita skoexkon-na
mats'iake-ne xi isa ixti skanda jña xi 'ño xita jchínga.

¹² 'Aán siijchàat'aà-la ngats'iì kjoa ch'o xi kis'iìn,
mì tì kii siikítsjeèn-na jé xi tjín-la.

¹³ K'e nga Nainá síkaxki ìjngò kjoa xitse, tsòyaá-ne nga jè kjoa xi kisındaàjìn ítjòn, jyeé kòjchínga. Mì tì kii tímochjeén-ne, jyeé tíchija.

9

Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje

¹ Jè kjoa xi tsibíndaàjìn ítjòn Nainá kis'eé-la kjotíxoma kós'ín ma nga jeya nìkijnaá Nainá ko kis'e jngò-la ni'ya tsjeè i it'aà nangui. ² Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, k'oaá s'ín tjíndaà nga jngò i'nde tjína ítjòn xi 'mì I'nde Tsjeè, ñánda tjína kichá xi tiya ni'ín ko ñánda tjína ímixa xi nchason inchrajín tsjeè-la Nainá. ³ Jè nikje cortina xi ma jò-ne xi tjóbá jngò osen ni'ya nikje, ya ijton kjijna i'nde xi 'mì I'nde xi isa 'Ñó Tsjeè. ⁴ I'nde jè, yaá kjijna jngò kaxa xi nguì oro ñánda tison chrjongó-la Nainá; tikoá yaá kjijna kaxa xi nguì oro yijàjno ts'e kjoa xi tsibíndaàjìn Nainá. Kaxa jè, tjínaya jngò tiji kichá xi nguì oro ñánda 'ncha inchrajín xi 'mì maná, tikoá yaá kjinaya yá nise-la Aarón xi tsibíjts'én-t'aà chrja-la ko ya 'ncha jña ndajo teè ñánda jtít'aà kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés. ⁵ Ya ison kaxa 'ncha isén-la àkjalé xi querubín 'mì xi tjín-la jngaá xi okó kjoa jeya-la Nainá; jña jngaá-la bíjtsa'ma jè kaxa. Tanga i'nde, jña kjoa koi, mìkiì mochjeén nga íjngó íjngó skaya koxki.

⁶ K'e nga jye k'oas'ín kisinchaàndaà tsojmi koi, jña no'miì, kjit'aà nachrjein fahas'en ya Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, jè i'nde xi tjína ítjòn, nga síkitasòn xá-la nga beèxkón Nainá. ⁷ Tanga jè i'nde xi ma-ne jò, ta jè tajngò no'miì ítjòn fahas'en jngò k'a nga jngò nó; k'e nga fahas'en, tjínè-la nga jní-la cho 'ba xi tsját'aà-la Nainá kjoa xi tìts'e-ne jé-la ko ngats'iì jé-la xita naxandá, jña xi mìkiì tjíin-la tsà jé ótsji. ⁸ Jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín síkichiya-ná, k'e nga tákó jè tímochjeén Ni'ya Tsjeè xi nikje xi kisindaà ítjòn, k'è kii táx'a'nde nga koma kitjás'eén jè I'nde xi isa 'Ñó Tsjeè. ⁹ Jña kjoa xi komà kjotseé, tà kjoa mangásòn-né koni s'ín tíma nachrjein i'nde; nga jña kjotjò ko jní-la cho xi kixixteèn i'nde jè, tsjín-la nga'ño nga siítsjeè kjohítsjeèn-la xita xi k'oas'ín beèxkón Nainá. ¹⁰ Kjoa koi, tà kjoa ts'eé yijo-la xita, mé tsojmi xi ma chine ko xi ma 'yò, koá kós'ín sítsjeé yijo-la xita; tà k'oaá s'ín tjeñ kochjeén skanda k'e nga jè Nainá siikjatjìya-la ngats'iì kjoa koi.

Nga'ño xi tse tjín-la jè jni xi tsibíxteèn Cristo

¹¹ Tanga jyeé j'ìi Cristo nga no'miì ítjòn tjína it'aà ts'e kjondaà-la Nainá xi jye tíma. Yaá jahas'en Ni'ya Tsjeè-la Nainá jè xi isa 'ño ndaà choòn ko xi isa kixi tjín, nga mìtsà tsja xita kisindaà-ne jè xi tsò-ne kjoa nga mìtsà i it'aà nangui kisindaà. ¹² Cristo, jngò k'aá

jahas'en ya I'nde Tsjeè. Mìtsà tì jní-là tíndsó kò jní-là nchraja jahas'en-kò-ne. Ts'e sobá jní jahas'en-ne. K'oaá s'ín kis'iìn nga tsibíchjítjì jé-ná, mé-ne nga komà kisíkítsajnandeíí-ná nítà mé nàchrjein-ne. ¹³ Jè jní-là nchraja kò jní-là tíndsó kò chijo-là nchraja kiti xi nchraja chjoón ki'ndí, maá-là sítsjeè yijo-là xítà xi xa'ya-là k'e nga xíteèn-jno. ¹⁴ Tsà k'oaá s'ín bitasòn kjoa koi, jè jní xi tsibíxteèn Cristo, ìsáá tse nga'ño tjin-là. Nga it'aà ts'eé nga'ño-là Inima Tsjeè xi tijnakon nítà mé nàchrjein-ne nga kitsjaà kjotjò-là Nainá yijo-là xi mìtsà mé jé tjin-là. Jè jní-là Cristo sítsjeèya kjohítsjeèn-nò nga mì tì kii koa tìs'ín s'en-nò kjoa xi fiko-ná kjoabiyaà, mé-ne nga ma sixá-là Nainá xi tijnakon.

Jè kjoa xitse xi tsibíndaàjìin Nainá kò xitá

¹⁵ K'oaá ma-ne nga jè Cristo osijnajìin osen koni s'ín tsibí'ño jngoò kjoa xitse. K'e nga k'en ngajo-là xítà, jè tsibíchjítjì jé-là xi tsohótsji xítà k'e nga tisa jè tíhotíxoma kjoa xi kisindaàjìin ítjòn, mé-ne ngats'iì xítà xi xó jaàjìin-ne tjoé-là kjotjò xi tsjá Nainá nítà kjé-ne koni s'ín kitsjaà 'én-là Nainá xi tso'ba kiichja-ne. ¹⁶ K'e nga jngoò xítà mejèn-là síka'bí tsojmì xi tjin-là, bíndaà jngoò xojon xi bí'ño. Skanda k'eé mochjeén k'e nga biyaà jè xítà xi bíndaà. ¹⁷ Tanga xojon jè, nímé chjì-là k'e nga tik'j'eé biyaà xítà xi tsibíndaà; skanda k'eé chjì-là k'e nga kiyá. ¹⁸ Jè kjoa xi kisindaàjìin ítjòn k'oaá tìs'ín kisindaàjìin nga cho k'en mé-ne komà kixíteèn-ne jní. ¹⁹ Moisés, k'e nga jye tsibíxkejìin-là xítà naxandá ngats'iì kjotíxoma-là Nainá, ikjoàn kiskoé jní-là tíndsó kò jní-là nchraja ki'ndí kò kisikájìin nandá; kò kiskoé jngoò chrja-là yá hisopo kò tsja-là orrè xi inì kjoàn; jahajìin jní-là cho; ikjoàn tsibíxteèn-jno jè xojon xi tjit'aà kjotíxoma-là Nainá; k'eé tsibíxteèn-jno ngats'iì xítà naxandá. ²⁰ Moisés kitsò: “Jè jní jè xi síkixiya kjoa nga koma síkitasòn koni s'ín tsibíndaàjìin-kò-nó Nainá.” ²¹ Moisés, tikoá tsibíxteèn-jno jní jè Ni'ya Tsjeè-là Nainá xi nikje kò ngats'iì tsojmì xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá. ²² Koni s'ín tíchja xojon xi tjit'aà kjotíxoma-là Nainá, mejèn tsà ngats'iì kjoa, saá jní matsjeèya-ne; tsà mìkii xíteèn jní, mìkii koma jchat'aà-là jé-là xítà.

²³ K'oaá s'ín kjòchjeén nga jní-là cho matsjeèya-ne jè Ni'ya Nikje Tsjeè kò tsojmì xi tjíya xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá; jñà tsojmì koi, ta okó-né koni choòn ján ngajmii; tanga jñà xi tjin ngajmii, mochjeén-né nga biyaà jngoò xi ìsá xkón tjin mé-ne koma kotsjeèya-ne.

²⁴ Tanga Cristo, mìtsà ya jahas'en Ni'ya Nikje Tsjeè xi tsja xítà kisindaà-ne, xi ta okó xi tjin ngajmii. Cristo, nguì yaá jahas'en ngajmii nga nguixkòn Nainá nga tíchjatjì-ná. ²⁵ Mìkii k'oaá s'ín kjìn k'a jahas'en ya ngajmii nga kitsjaà'taà kjotjò yijo-là, koni s'ín no'mii ítjòn nga xkì nó fahas'en I'nde xi 'Nó Tsjeè, nga fahas'en kò jní xi mìtsà ts'e. ²⁶ Cristo tsà kjìn-là k'a jahas'en ngajmii tikoá tjinè-là nga kjìn k'a síkijeín kjo'in kó-ne skanda kisindaà isò'nde. Tanga j'ndeí, nga jye tífehet'aà nàchrjein, ta jngoò k'a j'ii nga kitsjaà kjotjò yijo-là nga tsibíxteèn jní-là, mé-ne nga kitjaàxìn-ne kjoa ts'e jé nítà mé nàchrjein-ne. ²⁷ K'oaá s'ín tjin nga ngats'iì xítà, ta jngoò k'a biyaà, kò iskan kjoí jè nàchrjein nga sindaàjìin-là. ²⁸ K'oaá tìs'ín tjin it'aà ts'e Cristo, ta jngoò k'a kitsjaà'taà kjotjò yijo-là nga tsibíxteèn jní-là, mé-ne nga kjìn xítà tjáxìn-ne jé-là. Xi ma-ne jò k'a, kitjojen ijngoò k'a-ne ngajmii; mìtsà tì jé kjoááxìn-ne; koií xá kjoíí-ne nga kochrjekàjìin kjo'in jñà xítà xi nchikoña-là.

10

Mé-ne 'ño chjì-là jè kjoa biyaà-là Cristo

¹ Jè kjotíxoma-là Nainá xi kitjoé-là Moisés, mìtsà nguì jñà kjondaà xi iskan j'ii; ta 'nguién-là né xi tsakó. K'oaá ma-ne nga jngoó k'a mìkii koma nguì tsjeè síkítsajna xítà xi xkì nó síchrañat'aà-là Nainá nga tijñà tijñà kjotjò tsjá-ne. ² Jè kjotíxoma, tsà jngoò k'a kisitsjeèya jé-là xítà, mì-la tì kii síkájno-ne tsà jé tjin-là; tikoá mì-la tì kii jní-là cho tsjá kjotjò-ne. ³ Tanga jè jní-là cho, xkì nó xkì nó síkítsjeèn-ya jé-là xítà. ⁴ Nga jè jní-là nchraja kò jní-là tíndsó mìkii ma-là faáxìn jñà jé-là xítà.

⁵ Cristo, k'e nga j'ii j'isò'nde kitsò-là Nainá:

Majìn-lè jní-là cho xi biyaà, kò kjotjò xi tsját'aà-lè xita, tanga jè yijo-na kinikíjnandei.

⁶ Mikìl sasén-lè cho xi kitì, kò nì jñà kjotjò xi tsjá-lè xita xi kjoa ts'e jé-la.

⁷ K'eé kichjà, kixan-lè: “Koni s'ín tíchja xojon-lè xi it'aà ts'an, jí tijnàa nga sikitasoàn koni s'ín mejèn-lè, jí xi Nainá 'mì-lè.”

⁸ Cristo, ítjòn kitsò: “Majìn-lè kò mikìl sasén-lè jní-là cho xi biyaà kò kjotjò xi tsjá-lè xita, cho xi kitì kò kjotjò xi tsjá xi kjoa ts'e jé-la”, nas'ín k'oas'ín tíchja kjotíxoma nga tjinè-la nga koatjín xi tsjá xita. ⁹ Ikjoàn kitsò isa: “Íl tijnàa nga sikitasoàn koni s'ín mejèn-lè.” K'e nga os'ín kùichja, tsòyaá-ne nga jè Cristo jaàxìn jè kjoa jchínga mé-ne nga kisikíjna ngajo-ne xi kjoa xitse. ¹⁰ K'oaá s'ín komà nga kisitsjeèya inìma-ná Nainá it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo k'e nga kos'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá nga ta jngoò k'a kitsjaà kjotjò yijo-la nita kjé-ne k'e nga k'en.

¹¹ Ngats'ì nò'miì, nachrjein nchijòn síkitasòn xá-la nga kjìn k'a tsját'aà-la Nainá xi tijnà tijnà-ne kjotjò xi mikìl ma-la faàxìn jé-la xita. ¹² Tanga Jesucristo ta jngoò k'a kitsjaat'aà kjotjò yijo-la kjoa ts'e jé nita kjé-ne, ikjoàn tsibijnat'aà chrja kixi-la Nainá. ¹³ Yaá tíkoña skanda k'e nga kijchò nachrjein nga jñà xita kondra-la sìichija nga jè Nainá sìikítsajnangui ndsoko. ¹⁴ Ta jngoò k'aá kitsjaat'aà kjotjò yijo-la mé-ne nga ngui ndaà kjòkixiya-ne xita nita kjé-ne, jñà xita xi tímatsjeè. ¹⁵ Jè Inìma Tsjeè-la Nainá ndaà síkixiya-ná kjoa koi; nga sa ítjòn tsò-né:

¹⁶ Jè kjoa jè xi kındaajìin-koaa jñà xita k'e nga jye koma iskan, tsò Na'èn-ná: Jñà kjotíxoma-na síkíjnajñà inìma-la, kò yaá skiaa jìin kjohítsjeèn-la.

¹⁷ Ikjoàn tsò-isa:

'An, mì tì kii sìikítsjeèn-na jé xi tjin-la kò ngats'ì kjoa ch'o xi s'ín.

¹⁸ K'e nga jye jchat'aà-ná jé-ná, mì tì mé kjotjò kochjeén-ne xi kjoa ts'e jé.

Mé kjoa-ne nga isa ndaà kinchat'aà chrañà-lá Nainá

¹⁹ Jñò ndí 'ndsè, k'oaá ma-ne nachrjein i'nde, tji'nde-ná nga kitjás'eén jè I'nde-la Nainá xi 'Nó Tsjeè, koií kjoa-la jè jní xi tsibíxteèn Jesús. ²⁰ Nga jè kiskíx'a jngoò-ná ndiyá xitse xi fiko-ná ñánda tjin kjoabinachon, nga koma kotokjá jè nikje cortina xi tjohóya jngoò osen I'nde Tsjeè-la Nainá. Jè nikje, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Jesús. ²¹ Nga tjin jngoò-ná nò'miì xi 'ño jeya tjna xi otíxoma ya ni'ya-la Nainá. ²² K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga isa ndaà kinchat'aà chrañà-lá Nainá, nga ngui kixi síkíjnaá inìma-ná kò ngui tijnngoò takoán xi it'aà ts'e, nga jè Cristo jye kisitsjeè inìma-ná kjoa ts'e jé, kò jè yijo-ná, k'oaá ngaya-la koni tsà ngui nandá tsjeè tsaníjno-ne. ²³ Kixi kitsajnakoaa kjoa xi titsachiñá-lá koni s'ín mokjeiín-ná nga mì kijen kikjá-lá takoán; nga Nainá, xita kixi-né, sìikitasòn-né koni s'ín jye kitsjaà 'én-la. ²⁴ Kinchatsji'nde-lá nga 'én ndaà kinókjoa-lá xinguiáá mé-ne nga isa ndaà s'e-ná kjotsjacha; kò s'eén kjoa xi ndaà tjin. ²⁵ Mikìl sijchayaá jè nachrjein k'e nga bixoñaá, koni s'ín i'nga xita nga mì tì kii bixoñat'aà-la xíkjin. Ta saà mochjeén-né nga k'oi-lá nga'ño xinguiáá nga jngoò ijngoò; isaá 'ño kos'iaán k'e nga yaá nga jye tinchrobá machrañà nachrjein-la Nainá.

²⁶ Tsà k'oas'ín tjin takoán nga kinchatsji jé isaá k'e nga jye kiyaxkoaán kjoa kixi-la Nainá, mì tì mé jní koma xixteèn-ne xi ma kjoaáxìn jé-ná. ²⁷ Tà jè kòkò isa-ná kjo'in xi 'ño xkón tjin kò ni'ín jnga xi síkjesòn yije xita xi kondra fi-la Nainá. ²⁸ K'e nga tsà jngoò xita xi mikìl síkitasòn kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés, tsà tjin jò, jàn xita xi tsjá 'én nga kixi kjoa, mikìl mahimacha, nik'en-né. ²⁹ ¿Kós'ín beè-la takòn jñò, a mìtsà isa tse kjo'in ok'in-la jñà xita xi binchanè jè Kì'ndí-la Nainá, kò ochrjekàngui jè jní xi tsibíxteèn, kò tikoa chjajno-la

Inima Tsjeè-la Nainá xi tjin-la kjondaà? Jè jní xi ochrjekàngui, jè-né xi Nainá kisikjeén nga tsibíndaàjìin-ko xita jngoò kjoa xitse, ko jè xi kisitsjeè-ne inima-la xita koi. ³⁰ Jyeé tjiin-ná nga k'oaá tsò Nainá: “Aán oko-na nga tsjaà-la kjo'in xita, 'aán tsjaà-la chji-la.” Ijngoò k'a tsò: “Jè Na'èn-ná kiindaàjìin-la xita naxandá-la.” ³¹ ;Taxki 'ño tse kjojkón tjin k'e nga ya kàyaá tsja Nainá xi tijnakon!

³² Tanga tikitsjeèn kós'in komàt'ioòn nachrjein xi jye tsato, k'e nga sa kina'yà ítjòn 'én kixi xi kisihiseèn-nò, nga kichikjoa-nò nga tse kjo'in kinikjioòn. ³³ Kis'eé nachrjein k'e nga jña xita kiichjajno-nò ko kiskaàn-ko-nò nga nguixkon xita naxandá. Tikoáá kis'eé nachrjein nga jño kitsjahijtakoo jña xita xinguioo xi tikoá kjo'in nchisikjeiín. ³⁴ Jño, kjòhimacha xita xi kjo'in nchisikjeiín nga ndayá títajna; ko tikoá mìkii kòjti-nò k'e nga kjòchijé-nò tsojmì-nò, ta saá kjòtsjaá-nò nga jye tjiin-nò nga ján ngajmii tjin-nò tsojmì xi isa ndaà kjoàn xi mìkii fehet'aà nita mé nachrjein-ne. ³⁵ Kì nìchija-jèn koni s'in kjit'aatakòn Nainá nga yaá tjoé-nò jè xi 'ño tse chji-la. ³⁶ Mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsetakòn kjoa ts'e kjo'in, mé-ne k'e nga jye kitasòn koni s'in mejèn-la Nainá, tjoé-nò xi tsjá-nò koni s'in jye kitsjaà 'én-la xi tso'ba kiichja-ne. ³⁷ K'oaá s'in chja xojon xi tjit'aà 'én-la Nainá nga tsò: Ta jngoò tjò chja-la nga kjoii jè xi sa nchrobá.

Mìkii kochrjein-la.

³⁸ Jè xi xita kixi kijnakon-né nga mokjeiín-la, tanga tsà kosit'aà xin, mìkii sasén-la inima-na.

³⁹ Tanga jña, mì k'oaá s'eén koni s'in xita xi its'in fi-ne nga síchija inima-la. Ta saá ya kjiaán ya i'nde ñánda kitjokàjìin kjo'in inima-ná koi kjoa-la nga mokjeiín-ná.

11

Kjoa xi mokjeiín-ná

¹ Jè kjoa xi mokjeiín-ná, jè-né nga tjin kixi nga tjoé-ná jña kjoa xi chiñá-lá; jè-né nga tijnogò takoán nga kitasòn nas'in mìkii títajna yaá xi kjoa niton. ² Jña xita jchínga kjòtseé, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la nga ndaá ki'ya-la.

³ Ta koi-né nga mokjeiín-ná nga kos'in machiya-ná nga jè Nainá, tà koó 'én-la tsibíndaà isò'nde; kisikatsejèn tsojmì xi mìkii tsejèn nga sa ítjòn.

⁴ Abel, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la, kitsjaat'aà-la Nainá kjotjò xi isa 'ño ndaà kjoàn, mì k'oaá-ne koni ts'e Caín. K'oaá s'in komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá Abel; kiskoé kjotjò xi ijchòko-la; skanda nachrjein i'nde, táko k'oaá s'in tíchja nga mokjeiín-la, nas'in jye k'en.

⁵ Enoc, tikoáá kòkjeiín-la; k'oaá s'in komà-ne nga kiiko tíkon Nainá ján ngajmii; mì tì kii kisakò-ne k'e nga jye kiiko. K'e nga sa tsibijna i isò'nde, Enoc, k'oaá s'in ki'ya-la nga ndaà kisaseèn takòn Nainá. ⁶ Tsà mìkii mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, mìkii koma s'eén kjoa xi sasén-la Nainá. Jè xita xi síchrañat'aà-la Nainá mochjeén-né nga ndaà kòkjeiín-la nga tjna Nainá, tikoá kòkjeiín-la nga ngats'ii xita xi ótsji Nainá, tsjá-la kjotjò xi ndaà tjin.

⁷ Noé koií-né nga kòkjeiín-la, k'e nga tsibénojmí-la Nainá kjoa xi iskan koma, kisikitasòn; koó kjojkón-la nga tsibíndaà jngoò chitso xi 'ño je kji, mé-ne nga mìkii kiyá-ne jña xita ni'ya-la. Noé, nga ndaà kòkjeiín-la, k'oaá s'in tsibínè-la kjo'in xita isò'nde nga jé tjin-la; ko jè Noé kitjoé-la kjotjò xi tsjá Nainá nga xita kixi kitsò-la ta koií kjoa-la nga kòkjeiín-la.

⁸ Abraham, nga kòkjeiín-la k'e nga kiichja-la Nainá, kisikitasòn. Itjokàjìin nangui-la, kii ya i'nde ñánda tà kjotjò tsjá-la Nainá, tanga skanda mìkii tjiin-la ñánda tífi. ⁹ Koií kjoa-la nga kòkjeiín-la, nga kos'in kisijchá yijo-la koni tsà xita xi xin nangui-la nas'in ya tsibijna ya i'nde ñánda nga k'oaá kitsò-la Nainá nga tsjá kjotjò-la. Ni'ya nikjeé tsibijnaya. Nga kii-isa nachrjein, k'oaá tì komàt'in jè Isaac ko Jacob, xi tikoá k'oaas'in kitsjaà-la 'én Nainá nga ts'e koma nangui. ¹⁰ Abraham tíkoña jngoò-la naxandá xi 'ño ndaà tjin tàts'en chrjó-la, nga jè Nainá kiskoòsòn-la kós'in sindaà ko tije-ne Nainá tsibíndaà.

¹¹ Koií kjoa-la nga kòkjeiín-la Abraham, nga nas'ín chjoón 'ndí jè chjoón-la xi 'mì Sara, kò nas'ín jye 'ño xita jchínga, kis'eé-la nga'ño nga kisakò jngoò-la ki'ndí jè Sara, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la nga Nainá sikkitasòn koni s'ín jye kitsjaà-la 'én-la. ¹² K'oaá ma-ne nga ta jè tajngoò xita jè, nas'ín jye tífehet'aà nachrjein-la, kjìn jchán ma ixti-la xi tje ts'e k'oaá ngaya-la koni jña ni'ño xi tjín ngajmù kò tsumì xi jncha indii ndáchikon nga mìkii ma maxkeya.

¹³ Ngats'ii xita koi, k'oaá s'ín mokjeiín-la skanda k'e nga k'en, nas'ín mìkii kitjoé-la tsojmì xi Nainá k'oa'sín kitsjaà 'én-la nga tsjá-la; ta k'oaá s'ín kjòchiya-la koni tsà ta kjìin kijtseè-ne; tsjaà kis'e-la nga kitsò nga mìtsà i'inde-la, ta nchifahato-né nga títsajna i'it'aà nangui. ¹⁴ Jña xita xi koatsò, k'oaá s'ín bénojmí kixi-né nga saá nchihótsji jngoò nangui xi ngui ts'e koma. ¹⁵ Tsà jè nchisíkítsjeèn nangui ñánda itjokàjiin, okixi-né komá-la kii ijngoò k'a-ne i'inde ñánda inchrobà-ne. ¹⁶ Tanga jngoò i'inde nchihótsji xi isa ndaà choòn, i'inde xi ts'e ngajmù. K'oaá ma-ne nga jè Nainá, mìkii masobà-la nga kító-la xita: jè jèe xi Nainá, nga jyeé kisikíjnandaà jngoò-la i'inde ñánda naxandá-la koma nga ya kitsajna.

¹⁷ Abraham, k'e nga kichit'aà, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la nga kiskoé Isaac nga kitsjaat'aà kjotjò-la Nainá. Tsibijnandaà nga tsjá-la ki'ndí-la xi ta jè tajngoò-ne, nas'ín xó k'oa'sín kitsjaà-ne 'én Nainá it'aà ts'e ki'ndí-la, k'e nga kitsò: ¹⁸ "It'aà ts'e Isaac, kjìn jchán koma xita tje-lè." ¹⁹ Abraham k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga Nainá tjín-la nga'ño nga ma-la síkjaáya-la xita nas'ín jye k'en. Kitjoé ijngoò k'a-la ki'ndí-la koni tsà jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà.

²⁰ Isaac, koií kjoa-la nga mokjeiín-la nga kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in Jacob kò Esaú it'aà ts'e kjoa xi iskan koma.

²¹ Koií kjoa-la nga mokjeiín-la Jacob, k'e nga jye tíbiyaà, kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in ingajò ixti-la José; síngui'ño tsja ya nise-la nga jeya kisikíjna Nainá.

²² Koií kjoa-la nga mokjeiín-la José, k'e nga jye tíbiyaà, tsibénojmí kós'ín komat'in jña xita Israel nga kitjokàjiin naxandá Egipto. Tikoá kitsjaà okixi it'aà ts'e nindaà-la ñánda kjiko.

²³ Xita jchínga-la Moisés, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la nga jàn sá kisikíjna'ma ki'ndí-la k'e nga sa kits'iin, nga kijtseè nga 'ño ndaà kjí isén-la ki'ndí-la, kò mìkii kitsakjòn-la kjotixoma-la xitaxá ítjòn ts'e naxandá Egipto.

²⁴ K'e nga jye kòjchínga Moisés, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la nga mìkii kisaseèn-la nga nea-la kitsò-la tsòti-la faraón. ²⁵ Tà saá jè jaàjiin nga kjo'in kisikjeiín kò naxandá-la Nainá, mì k'oa-ne nga kjotsja tsjá-la yijo-la xi kjoa ts'e jé. ²⁶ K'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga isa 'ño chjí-la kjo'in xi síkjeiín xi it'aà ts'e Cristo mì k'oaá-ne nga kjotsja tsjá-la yijo-la xi kjoa nchiná ts'e naxandá Egipto. Kiskoñákjoá-la kjondaà xi iskan tsjá-la Nainá.

²⁷ Koi-né nga tikoá kòkjeiín-la nga itjokàjiin naxandá Egipto; mìkii kitsakjòn-la kjoajti-la jè xitaxá ítjòn; kixii tsibijna koni tsà xkon tíbeè-ne Nainá xi ni saá jngoò xita beèxkon.

²⁸ Moisés, nga kòkjeiín-la, tsjachrje s'eí Paxko. K'oaá kitsò-la ngats'ii xita Israel nga jní síkkaájno xotjoa ni'ya-la mé-ne jè àkjale-la Nainá mìkii sík'en jña xi ki'ndítjòn-la ts'e xita Israel.

²⁹ Jña xita Israel, nga kòkjeiín-la, tsatojiin jè xi 'mì Ndáchikon Inì koni tsà nangui kixi. Jña xita Egipto, k'e nga kijtseè, mejèn-la nga k'oa tís'ín kis'iin, tanga ta yaá k'en yije ya jjiin ndáchikon.

³⁰ Nga kòkjeiín-la xita Israel, kisikixòjen chrjó xi tjíndi-la naxandá Jericó, k'e nga jye kjò itoò nachrjein bíjtjindí-la jé naxandá. ³¹ Koií nga kòkjeiín-la Rahab xi chjoón chijngui nga mì ya k'en-kò jña xita xi mìkii mokjeiín-la, koií kjoa-la nga ndaà kijtseètjò jña xita Israel xi ítjòn ijchò kotsejèn 'ma-la nangui.

³² ¿Mé kjoa xi kènojmí isa? Mì-la kii chíya-na nachrjein nga kichjà it'aà ts'e Gedeón, ts'e Barac, ts'e Sansón, ts'e Jefté, ts'e David, ts'e Samuel kò ngats'ii xita xi kiichja ngajo-la

Nainá. ³³ Koií nga kòkjeiín-la xita koi nga kis'e i'nga xi kisikijne-la kjoa ts'e kjojchán, xi kixi tsibíndaajin kjoa, xi Nainá kitsjaà-la koni s'in jye kitsò-la xi tso'ba kiichja-ne, xi tsibíchjoajto tso'ba xa. ³⁴ Kis'eé i'nga xi kisikits'o nga'ño-la ni'in jnga, xi itjomachinga-la nga kicha ndojò k'en-ne, xi kis'e i'ngoo k'a-la nga'ño nas'in xk'én kjoàn, xi kis'e-la nga'ño kjoa ts'e kjojchán, xi kisikijne-la xita kjojchán xi kondra ts'e. ³⁵ Kis'eé i'nga íchjín xi kitjoé i'ngoo k'a-la xita xikjín xi jye k'en nga jaáya-la.

Tanga tjín i'nga xi ya k'en-jiin kjo'in; mikii kjòmejèn-la nga tsibìtsajnandejí, nga k'oaá s'in kjòmejèn-la nga isa ndaà kitsajna k'e nga kjoaáya-la. ³⁶ Xi i'nga, kisikjeiín kjo'in nga kinisobà-la, kiskaàn-ko xita, skanda na'ño kicha cadena kisit'aà'ño jya ndayá. ³⁷ Tjín i'nga xi ndajo kisinè nga kinik'en; tjín i'nga xi kicha serrote kjòjòya-ne; tjín xi kicha ndojò k'en-ne. Xki xi ján chinchimasòn, tà chrjoa-la orrè ko chrjoa-la tindsó tsakakjá nga 'ño imà chinchima, tseé kjo'in kis'e-la ko 'ño ki'yatoòn. ³⁸ Jña xita koi, nga 'ño ndaà kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá, skanda mikii ok'in-la nga i tsibìtsajna isò'nde. Xki xi ján chinchimasòn ya i'nde it'aà xin nanda nangui kixi choòn, kòhokji jjiin ijña ko ingui nguijo ko ngajo xi tix'á jjiin nangui.

³⁹ Ngats'ii xita koi, koni s'in nga ndaà kòkjeiín-la ndaá ki'ya-la, tanga nijngoo kitjoé-la xi Nainá tjín-ne nga tsjá-la koni s'in jye kitsjaà-la 'én-la. ⁴⁰ Nainá tsibíndaà jngoo-ná kjoa xi isa 'ño ndaà tjín, mé-ne jña xita koi, ngásòn kongásòn-kjoaá nga nimé chijat'aà-ná nga kixi kitsajnaá.

12

Ndaà chítsejèn-là Jesús

¹ Nga 'ño kjin ma-ne xita xi títajnanndií-ná xi ndaà mokjeiín-la, k'oaá ma-ne nga tikoaá jña, jngoo k'a sikítsajnaá ngats'ii kjoa xi s'in-ná ko kjoa ts'e jé xi tso'ba'ño-ná nga konachan-ná; mochjeén-né nga k'oa s'in s'eén koni jngoo xita xi ongachikon nga chíkjoako-la nga kijchò skanda nanda nga tjín-nè-la nga kijchò. ² Ndaà chítsejèn-lá Jesús; jé tsibíts'ia íjòn koni s'in mokjeiín-ná ko jé síjngoo kjoa koni s'in mokjeiín-ná. Jesús nga jye tíjiin-la nga koma iskan s'eé-la kjotsja, k'oaá ma-ne nga kichikjoa ko-la kjo'in it'aà krò, mikii kjòsobà-la koni s'in k'en; ikjoàn tsibíjnat'aà chrja kixi-la Nainá nga ya tíhotíxoma.

³ Tikítsjeèn it'aà ts'e Jesús; kichikjoa koó-la kjo'in xi tsibínè-la jña xita jé, mé-ne jño mikii kijta-nò ko mikii sikàjeèn-là takòn. ⁴ Koni s'in títajbixkàn-ko kjoa ts'e jé, kj'eè tsà ya xita xi tsò ikon nga sík'en-nò. ⁵ ¿A jye kijchàajin-nò koni tsò-nò Nainá nga ixti-la tsò-nò? K'oaá s'in tíchja xojon xi tjít'aà 'én-la Nainá nga tsò:

Nga ki'ndí-na xan-lè, kì nachrjekàngui-jèn k'e nga síkixiya-lè Na'èn-ná,
ko kì nìkjajen-la takoìn k'e nga síkaká-lè.

⁶ Na'èn-ná síkixiya-né jé xita xi tsjakeè,
tsjá-la kjo'in ngats'ii xi kjoétjò nga ki'ndí-la tsò-la.

⁷ Nainá k'oaá s'in beèhikon-nò nga ki'ndí-la tsò-nò; tikjioón k'e nga kjo'in tsjá-nò. Ngats'ii xi Na'èn ma, tsjá-la kjo'in ixti-la nga síkixiya. ⁸ Tanga tsà Nainá mikii síkixiya-nò koni s'in síko ngats'ii xi ixti-la ma, mìtsà kixi kjoa nga nguì ixti-la Nainá maà. ⁹ K'e nga sa ixtiaá, jña xita jchínga-ná xi tjín i it'aà nangui, kisikixiya-ná koa ndaà kiyaxkoán. ¿A mìtsà isa ndaà jchaxkoán Na'èn-ná xi tjina ngajmii, mé-ne nga kátas'e-ná kjoabinachon? ¹⁰ Xita jchínga-ná i it'aà nangui tsjá-ná kjo'in nga síkixiya-ná koni s'in mejèn-la, nas'in ta chiba nachrjein títajnaá. Tanga Nainá síkixiya-ná xi kjondaà tsaján mé-ne nga tsjeè kitsajnaá koni jé Nainá nga tsjeè tjina. ¹¹ Kixi kjoa, tsjin kjo'in xi kjotsja tsjá, tà kjoaba tsjá nga 'on ma-la yijo-ná, tanga komà iskan-ne s'eé-ná kjoa kixi xi 'nchán tjín nga ndaà kitsajnaakoaá Nainá ngats'iaá xi bií'ndeé nga tímakixiyaá.

¹² K'oaá ma-ne nga tjii-là nga'ño yijo-nò, chjímii'ngaà ndsaa xi mikii ma síkjaníyá, ko xkó ndsokoò xi tsjin-la nga'ño; ¹³ tìnchátsjioò xi ndiyá kixi nga kátandaà-ne ndsokoò xi tsá'yá kji, mé-ne nga mikii isa ndaà kotsó'ño-ne.

Kì binchat'aàxìn-là kjondaà-la Nainá

¹⁴ 'Nchán tìtsajnakoo ngats'ìi xità; tsjeè tìtsajna nga nguixkon Nainá. Nga nijngoò xità skoexkon Nainá tsà mì tsjeè tíjna. ¹⁵ Ndaà chítsejèn nga nijngoò xità kosijnat'aàxìn-la kjondaà-la Nainá, mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn koni tsà jngoò xka ijñá kiso xi tsja ima-la xi síkíts'ón xità nga tsjá ch'in-la. ¹⁶ Jñò, nijngoò xi xità chijngui koma, kì nachrjekànguioè tsojmì xi tsjeè; kì k'oaá s'ín 'nè koni kis'ìin Esaú nga tà jngoò chroba tsojmì xi ma chine tsatíjna-ne xi jè tíjn-ne nga kòko-la koni ki'ndí tjòn. ¹⁷ Jñò jyeé tíjìin-nò, k'e nga jye komà iskan, Esaú k'e nga kjòmejèn-la nga sùichikon-t'in na'èn-la, kinachrjekàngui-né, mì tì kii komà kjòchikon-t'in-ne, nas'ín takó 'ñó kiskindàya.

¹⁸ [Koni s'ín komat'in xità Israel nga kjìn kjoxxkón kijtseè], jñò, mìtsà kos'ín ya ijchò kinchat'aà-là nindoò xi ma niko, jè nindoò ñánda títi ni'ín jnga, ñánda skanda mì tì kii kjòtsejèn-ne nga jñò choòn kò ñánda tí'ba tjo xkón. ¹⁹ Mikii kina'yà-là jta-la chrjo, tìkoa mikii kina'yà-là jta-la Nainá k'e nga kùchja. Jñà xi kii'nchré-la Nainá, tsibítsi'ba-ne nga majìn-la nga kichja-isa, ²⁰ koií kjoa-la nga mikii kichikjoa-la koni s'ín tíjn kjotíxoma xi kisínè-la nga tsò: “Jè xità xi kosìjna jngoò ndsoko ya it'aà nindoò, nas'ín jngoò cho, ndajoó kiyá-ne kò tsà majìn kichaá kotosikjá yijo-la.” ²¹ 'Ñó xkón tíjn kjoa xi ki'ya-la, skanda tíjè-ne Moisés kitsò: “Tsakjoòn jchán-ná skanda chiba-la tíhotsé-ná.”

²² Tanga jñò, yaá ijchò kinchat'aà-là nindoò Siòn, jè naxandá-la Nainá xi tíjnakon, xi tíjè-ne Jerusalén xi ts'e ngajmii, ñánda kjìn jmii àkjale tìtsajna xi nchisítsjako Nainá nga jeya nchisíkijna, ²³ ñánda tìtsajnajtín ixti-la Nainá xi tjoé-la kjotjò xi ts'e ixtitjòn xi tíjt'aà 'ín-la xojon ts'e ngajmii. Ijchò kinchat'aà-là Nainá xi xitaxá tíjna nga jè bíndaajìin-la ngats'ìi xità. Tìkoaá ijchò kinchat'aà-là inima-la xità kixi xi Nainá jye kisìtsjeè nga nimé chijat'aà-la. ²⁴ Ijchò kinchat'aà-là Jesús xi osìjnajìin-ná jngoò kjoa xitse kò jè jní-la xi kixíxteèn [nga kisìtsjeè-ná] xi isa ndaá chja-ná mì k'oaá-ne koni ts'e Abel [xi síjé nga sindaajìin].

²⁵ Jñò, t'een kindá yijo-nò. Kì nachrjekànguioè jè xi tíchja-ná. Jñà xità jchínga kjòtseé xi tsachrjekàngui koni s'ín kinokjoà-la i it'aà nangui nga kinikaká-la, mikii tsajno-la nga kitjoé-la kjo'in. Jñá, isaá 'ñó 'in tíjn tsà kinachrjekànguiaá Nainá k'e nga skanda ján ngajmii chja-ná nga síkaká-ná; mikii kojno-ná nga tjoé-ná kjo'in. ²⁶ Jè nachrjein jè, jta-la Nainá, skanda jè nangui kisìtjiya-la, tanga nachrjein i'nde, k'oaá tsò: “Íjngoò k'a sùjtiya-la, mìtsà tà jè nangui sùjtiya-la koo ngajmii.” ²⁷ Jè 'én, k'e nga tsò “Íjngoò k'a sùjtiya-la”, k'oaá s'ín machiya-ná nga tjáxìn tsojmì xi xó kisindaà-ne, jñà xi ma oniyá-la, mé-ne nga kítsajna-ne xi mikii ma oniyá-la. ²⁸ It'aà ts'e Nainá tsjá-ná okixi nga ya kotíxomakoá ya i'nde ñánda mikii ma oniyá-la. Ndaà chí-la Nainá jñà kjoa koi. Jeya síkijnaá kò jchaxkoán koni s'ín sasén-la jè. ²⁹ Nga “jè Nainá, k'oaá ngaya-la koni ni'ín xi síkjesòn yije nita mé xi tíjn.”

13

Kjoa xi mochjeén nga s'ìin jñà xita-la Cristo

¹ Jñò, tìtsajcha xità xinguioo xi 'ndsè chibá xi it'aà ts'e Cristo. ² Kì nìchàajioòn jñà xità xi bijchókon-nò ni'ya-nò, tìs'in-la nga kàtasíkjáya. K'oaá komat'in i'nga xità, kiskoétjò xità xi mikii beèxkon, tanga àkjale-né.

³ Tìkìtsjeèn jñà xità xi ndayá tìtsajna; k'oaas'ín t'è-là takòn koni tsà ngàsòn kjo'in tìtsajnaà. Tìkìtsjeèn jñà xità xi tíyatoòn koni tsà jñò xi tìkoa k'oaas'ín tíyatoòn-nò.

⁴ Jñò xi jye chixàn, ngàsòn jchaxkón xinguioo. Kì ch'o bitsajnakoo xinguioo. Nga jñà xi kjoachijngui s'ín, Nainá tsjá-la kjo'in.

⁵ Kì toòn 'ñó matsajcha; kàtajngoò takòn koni kji tíjn-nò. Nainá k'oaá tsò: “Mikii tsjeiin takòn-nò, kò mikii tajngoò síkijna-nò.” ⁶ K'oaá ma-ne nga ma k'oaas'ín kixoán: Jè Na'èn-ná kosiko-ná,

mìkìi kiskoán mé kjoa xi siko-ná xita.

⁷ Tíkítsjeèn jñà xita xi chincha ítjòn nga tsakóya-nò 'én-la Nainá; tíkítsjeèn kó s'ín kisìjchá yijo-la xita koi kò k'oaá s'ín chjíngruè-là koni s'ín kòkjeín-la.

⁸ Jesucristo mìkìi fatjìya, tijè-ne ngojña, tijè-ne nachrjein i'nde, kò tijè-ne nita mé nachrjein-ne. ⁹ Kì kii nìs'in-là kjohítsjeèn xi kj'eíi tsò kò xi mìkìi yaxkon-la nga xìn ndiyá fiko-ná. Ìsaá ndaà tjín nga jè inima-ná s'e-la nga ñó it'aà ts'e kjondaà-la Nainá mì k'oaá-ne koni ts'e tsojmì xi ma chine; nga jñà tsojmì xi ma chine, nímé nga ñó kitsjaà-la jñà xi k'oa tjín kjoa kisis'in-la.

¹⁰ Jñá, tjín jngoò-ná i'nde tsjeè [ñánda kitsjaà kjotjò yijo-la Cristo nga k'en], tanga jñà nò'miì xi tákó ya síxá it'aà ts'e kjoa jchínga ya Ní'ya xi nikje, mìkìi tjí'nde-la nga tjoé-la kjondaà nga ya kokjen. ¹¹ Nga jè yijo-la cho xi sík'en jñà nò'miì, [mìkìi tjí'nde-la nga tjoé-la nga skine]; ta jè jní-la cho fiko jè nò'miì ítjòn ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kjoa ts'e jé. Tanga jè yijo-la cho, it'aà xìn i'nde fiko nga tì. ¹² K'oaá tìs'ín komàt'in Jesús, it'aà xìn-la naxandá kisikjeín kjo'in, mé-ne nga kisìtsjeè-ne naxandá it'aà ts'e xi nguì jní ts'e. ¹³ K'oaá ma-ne jñá, kitjokajñaá naxandá. Jè kjitjinguì-lá Jesús nga sijkjaán-koaá kjo'in xi jè kisikjeín. ¹⁴ Nga i it'aà nangui tsjìn-ná naxandá xi nguì jngoò k'a tjína nita kjé-ne; jè tìtsachiñá-lá naxandá xi iskan kotsejèn. ¹⁵ Koi kjoa-la mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein jeya sijkjnaá Nainá it'aà ts'e Jesucristo koni jngoò kjotjò xi 'bì-lá Nainá, 'én xi nguì tso'baá bitjo-ne nga bènojmiá yá-né jè. ¹⁶ Kì nìchàajioòn nga ndaà t'een, tjiì itsé-là xinguiòo mé xi tjín-nò; k'oaá tjín kjotjò xi sasén-la Nainá.

¹⁷ Tíkítasòn-lá jñà xita xi jncha ítjòn-nò, tìná'yañijon-là. Nga jñà síkinda-nò nga mì jchija inima-nò koiì kjoa-la nga tjínè-la nga tsjá-la kindá Nainá. Tíkítasòn-lá koni s'ín kítso-nò mé-ne nga nguì kò kjotsja-la sùixá-ne nga mì ba s'e-la; tsà ba s'e-la, nímé kjondaà s'e-nò.

¹⁸ Tijét'aà-là Nainá it'aà tsajen, nga k'oaá s'ín tijngrò takòn-jen nga ndaà tjín kjohítsjeèn-najen, mejèn-najen nga ndaà s'en-jen nita mé kjoa-ne. ¹⁹ Ìsaá ndaà síjé-nò nga tijét'aà-là Nainá xi it'aà ts'an, mé-ne nga kàtatsjá'nde-na nga nìton kjìkon-nò.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán xi kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaa Na'èn-ná Jesucristo, xi paxtò ítjòn-la ts'e orrè, jè xi kò jní-la tsibí'ño-ne jngoò kjoa xitse xi mìkìi kjoehet'aà nita kjé-ne, ²¹ kàtasíkixiyandaà-nò ngats'iì kjoa xi ndaà tjín, mé-ne nga kàtítasòn-ne koni s'ín mejèn-la Nainá; it'aà ts'e Jesucristo, k'oaá s'ín kàtasíko-ná koni s'ín sasén-la Nainá. ¡Jeya kàtìjna Cristo nita mé nachrjein-ne! K'oaá s'ín kàtama.

²² Bìtsi'bà-nò ndí 'ndsè, ndaà chjoétjò 'én xi tikjiì-nò koni s'ín tìbìnè-nò nga ta chiba 'én tikjiì-nò. ²³ Kàtasijìin-nò jè 'ndseé Timoteo jye tijnandeí-ne xi kjoa ts'e kjo'in; tsà kjoíi nìton, kjìko-ná k'e nga kjián katsejèn-nò.

²⁴ Tjixat'aà yije jñà xita xi jncha ítjòn-nò kò ngats'iì xita-la Cristo. Jñà xi Italia ts'e nchisíhixat'aà-nò.

²⁵ Ngats'ioò, jè kàtìjnako-nò kjondaà-la Nainá.

fì, yaá jchàajìin-la kó kji isén-la. ²⁵ Tanga jè xi nguì ndaà kotsejèn-la kjotíxoma kixi xi síkijnandeíi-ná, nga koií 'én síkítsjeèn kjit'aà koni tsò kjotíxoma, kò mìkiì síjchàajìin 'én xi 'nchré nga ndaà síkitasòn, xìta jè, yaá sakó-la kjoa machikon-t'in k'e nga k'oas'in tís'in.

²⁶ Tsà jngoò xìta xi tsò: “Beèxkón-ná Nainá”, koa tsà mìkiì bíchjoà-la nijen-la nga chja ngats'iì 'én xi ch'o tsò, yijo-laá tíkonachan-la; nímé chjí-la nga tsò: “Beèxkón-ná Nainá.”

²⁷ K'e nga nguì kixi kjoa nga Nainá xi Na'èn-ná yaxkoán, koni s'in mejèn-la, jé-né nga síchjât'aà-lá xi ixti jchan, kò íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la, jñà xi kjo'in tjín-la, tìkoa mì kì kì'nde-lá yijo-ná nga kjoa ch'o jchìnjñáa xi tjín isò'nde.

2

Mì kii mochjeén nga chjaajñáa xìta xinguiáa nga ndaà sis'in-lá

¹ Jñò, ndí 'ndsè, koni s'in mokjeiín-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo xi jeya tíjna, kì chjaajñòò xìta xinguiòò. ²⁻³ Tsà jngoò xìta kijchò ya i'nde ñánda bixoña, xi tangò oro tíkjá najnó tsja, tìkoa 'ñó ndaà kjoàn nikje chjí xi kikjá. Jñò, tsà 'ñó ndaà sis'in-lá, k'oín-la: “Tijni jndé ñánda ndaà choòn.” Tsà tìkoa kijchò jngoò xìta ima xi kixajndàjno kixajndàt'aà nikje-la, tsà k'oín-la: “Taxkì tìsijni ya, kò tsà majìn, taxkì tijnat'eii ya nangui.” ⁴ Jñò, k'e nga kos'in s'een, xinguiòò tìsanachrekànguìò nga chjaajñòò xìta xinguiòò koni s'in xìtaxá xi ch'o tjín kjohítsjeèn-la.

⁵ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, tìná'ya: Nainá xó k'oaa s'in jaajìin-ne jñà xi xìta ima xi tjín i isò'nde, mé-ne nga jñà kítsajna íjòn-ne koni s'in mokjeiín-la tìkoa tjoé kjotjò-la ngats'iì kjondaà xi Nainá tsjá-la jñà xìta xi jè otíxoma-la nga jyeé k'oas'in kitsjaà 'én-la nga tsjá-la xìta xi matsjakeè. ⁶ Tanga jñò, ta saá nachrekànguìòò jñà xìta ima. ¿A mìtsà jñà xìta nchíná xi jñò beètoòn-nò nga fiko-nò nguixkon xìtaxá nga óngui-nò? ⁷ ¿A mìtsà jñà xìta nchíná xi chjajno-la it'aà ts'e 'ín-la Cristo, xi jè otíxoma-nò?

⁸ Jñò, ndaà 'nè-nò tsà kixi kjoa nga nìkitasòn jè kjotíxoma-la Cristo xi otíxoma koni s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Tìtsjachi xìta xinguii xi i'nga koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

⁹ Tanga tsà chjaajñòò xìta xinguiòò, tjín xi ndaà nìs'in-laà kò tjín xi mìkiì ndaà nìs'in-laà, jé binchaàtsji-la yijo-nò, nga nìkatonè-la kjotíxoma; tije-ne kjotíxoma tìbínè-nò jé. ¹⁰ Nga tsà jngoò xìta xi ndaà síkitasòn yije kjotíxoma tanga tsà tà jngoò kjoa síkatonè-la, jye kisakò jé yije-la it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá. ¹¹ Nga k'oaa tsò Nainá: “Kì kjoa chijngui 'nè.” Tanga tìkoaá tjit'aà ñánda tsò: “Kì xìta nìk'eèn.” Jñò, tsà mì kjoa chijngui 'nè, tanga tsà xìta nìk'eèn, jye kisakò jé-nò it'aà ts'e kjotíxoma. ¹² Jñò, k'oaa s'in tìnókjoaa kò k'oaa s'in t'een koni xìta xi Nainá kìndaajìin-la tsà k'oas'in tìbitasòn-la koni tsò kjotíxoma xi síkítsajnandeíi xìta. ¹³ Jñà xìta xi tsjìn-la kjohimatakòn it'aà ts'e xìta xi kjeíi, tìkoaá mìkiì s'e-la kjohimatakòn k'e nga sinè-la kjo'in. Tanga jñà xi tjín-la kjohimatakòn, mì kjo'in sinè-la k'e nga sindaajìin-la.

Kjondaà xi 'né k'e nga mokjeiín-ná

¹⁴ Ndí 'ndsè, nímé chjí-la tsà jngoò xìta xi tsò: “An, mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá”, tsà mìkiì tí'ya-la kjondaà-la. Xìta jè, xi ta jè kjoa mokjeiín-la, mìkiì koma kítjokajìin kjo'in.

¹⁵ Tsà jngoò 'ndsé kò tsà jngoò tichjaá xi tsjìn-la nikje xi ókjá kò tsà tsjìn-la tsojmì xi kine; ¹⁶ jñò, tsà k'oín-laà: “T'in-là ndaà-ne, ndaà chikjeí nikje-lè, ndaà chìnji tsojmì xi mejèn-lè.” Kò tsà mìkiì síchjât'aà-là mé xi mochjeén-la, nímé chjí-la. ¹⁷ K'oaa tìs'in ma kjoa xi mokjeiín-ná, tsà mìkiì tí'ya-la kjondaà-ná, nímé chjí-la kjoa xi mokjeiín-ná.

¹⁸ Tjín i'nga xìta xi kjònanguì, tsò: “¿A mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo?” 'An, xan-la: “Tí'yaá-la kjondaà-na. ¿A komaá kokó-ná nga mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo tsà nímé kjondaà tì'nì? Tanga 'an tìs'in-ná kjondaà, k'oaa ma-ne kokoò-lè nga kixíi kjoa nga mokjeiín-na.” ¹⁹ Ngaji ndaá tjín nga mokjeiín-lè nga jngoò ma Nainá. Tanga tìkoaá jñà inima ch'o-la neíi mokjeiín-la nga tjín Nainá, skanda otsé-né nga tsakjón-la. ²⁰ Jñò, xìta xi tsjìn-nò kjohítsjeèn, ¿a mì fìya-nò nga nímé chjí-la kjoa xi mokjeiín-nò tsà mìkiì

tí'ya-la kjondaà-nò? ²¹ Na'èn jchán kjìn-ná Abraham, ¿mé-ne xita kixi kitsò-la Nainá? Koií kjoa-la nga ndaà kisikitasòn koni s'ín kitsò-la k'e nga kitsjaà kjotjò Isaac xi ki'ndí-la ma nga tjín-ne nga sùik'en. ²² ¿A mì 'ya-jèn nga jè Abraham koni s'ín nga kòkjeiín-la, k'oaá tìs'ín kisikitasòn? Koni s'ín kisikitasòn, yaá kjòjngò kjoa mokjeiín-la nga nìmé kisichjât'aà-la. ²³ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá s'ín komà-ne nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.” Amigo-la Nainá ki'mì Abraham.

²⁴ Yaá 'yaà, nga Nainá kjoétjò xita kjoa ts'e kjondaà xi síkitasòn, mìtsà tà koi kjoa-la nga mokjeiín-la. ²⁵ K'oaá tìs'ín tjín ts'e chjoón chijngui xi 'mì Rahab; Nainá kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la koií kjoa-la kjondaà xi kis'iin nga kitsjaà'nde-la jña xita xi ijchò katsejèn-'ma, ikjoàn kisichjât'aà-la nga xìn ndiyá kisikasén-ne xita koi. ²⁶ K'oa tìs'ín tjín jè yijo-ná, nìmé chjí-la, tíjna k'en-né tsà tsjìn inìma-ná. K'oaá tìs'ín ma kjoa xi mokjeiín-ná, tsà mìkì tí'ya-la kjondaà-ná, nìmé chjí-la.

3

Kjoa ts'e nijèn-ná nga nokjoá

¹ Jñò ndí 'ndsè, it'aà tsajòn, kì kjìn ma-ne xi maestro ma. Jyeé 'ya nga ngajèn xi okoòya-jèn, tsà mé kjoa xi ch'o 'nè-jèn, isaá tse kjo'in sìnè-najèn. ² Ngats'ii-ná, kjìn skaya kjoach'o xi 'né, tanga jngòò xita xi mì ch'o tsò 'én xi chja, jè-né xi nguì xita kixi, xi komà-la kotìxoma yije-la yijo-la. ³ K'oaá ngayà-la koni kohòyo xi si'a freno tso'ba mé-ne nga sùikitasòn-ne koni s'ín mejèn-ná nga kjoì, k'oaá s'ín ma'nchré yije yijo-la. ⁴ K'oaá tìs'ín tjín koni s'ín síxá jña chitso, nas'ín takó i'í kjoàn, kò nas'ín takó 'ñó 'ba tjo xi fàhitjèn, jè xita xi síxáko nas'ín jtobá kji yá xi 'mì timón xi síxáko, maá fàhitjèn nga fìko nita kós'ín mejèn-la nga kjìko. ⁵ K'oaá tìs'ín ma xi kjoa ts'e nijèn-ná. Tà yijo jtobá kji, tanga 'ñó nga chja nita mé kjoa-ne. K'oaá ngayà-la koni jngòò ni'ín xi itsé kji, komaá kòkàngui ijña nas'ín takó tse ma. ⁶ Nijèn-ná k'oaá ngayà-la koni jngòò ni'ín, yaá tí'a yije ngats'ii 'én ch'o xi tjín isò'nde xi ma-la síkìts'ón yije yijo-ná. Jè ni'ín xi tjín ya j'nde ts'e kjo'in ñánda 'mì inferno, jè bí't'a'í-la nijèn-ná nga chja 'én xi ch'o tsò xi koma-la kòkà-ná koni tjín nachrjein kìtsajnakoaán. ⁷ Ngats'ii cho xi tjín i isò'nde ma ma'nchré, koni jña cho xi tjín ijìin ijña, kò xi tímajìin isén, kò jña cho xi nangui bífejno yijo-la kò jña xi tjín ijìin ndáchikon, jña xita ma-la sí'nchré. ⁸ Tanga nijngòò xita xi ma-la sí'nchré nijèn-la. Nga jè nijèn-ná jngòò kjoa ch'o tjín-la xi mìkì tsjá'nde nga ma'nchré. Yaá tí'a koni xán kjan-la ye xi ma-la sík'en-ná. ⁹ Tijè-ne nijèn-ná jeya síkìjna Nainá xi Na'èn-ná, kò tijè-ne nokjoà'on-koaá xita xi kòs'ín kisindaà koni kji Nainá. ¹⁰ Tijè-ne ndsobaá bitjo-ne 'én xi jeya síkìjna Nainá kò tijè bitjo-ne xi nokjoà'on-koaá xita. Ndí 'ndsè, mìkì ndaà tjín kjoa koi. ¹¹ Jngòò ngajò ñánda tíbitjo nandá, mìkì koma kítjo nandá jnchra koa kítjo nandá ndaà. ¹² Jña yá toò iko, ¿a komaá kjoa-la toò xi 'mì aceituna? Jè yá uva, ¿a komaá kjoa-la toò iko? Jñò ndí 'ndsè k'oaá tìs'ín tjín kjoa ts'e nandá, jngòò ngajò mìkì koma kítjo nandá jnchra kò kítjo nandá ndaà.

Kós'ín tjín kjoachjine xi nchrobá-ne ján ngajmì

¹³ Jña xita xinguiò, tsà tjín i'nga xi tjín-la kjoa chjine kò xi ndaà fiya-la, kàtakó kjoachjine-la nga indaà ikon tísjchá yijo-la. ¹⁴ Jñò, tsà bìi'nde-laà yijo-nò nga kjoaxitakòn sjiìin inìma-nò nga mejèn-nò nga jñò kìtsajna ítjòn-là xinguiò, kì k'oaá s'ín nokjoà nga ndaà titsa'nè; kì 'én ndiso nokjoà nga kondra onguí-là kjoa kixi-la Nainá. ¹⁵ Kjoa chjine jè, mìtsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Kjoa chjine ts'e isò'nde-né. Kjo'hítsjeèn ts'e xita-né, kò tì ts'eé-ne xita neí. ¹⁶ K'e nga maxitakòn-chaá xinguiá kò nga mejèn-ná nga jña kìtsajna ítjòn-laà, yaá sakó-ná kjoasiì, ngats'ii kjoa ch'o xi tjín isò'nde. ¹⁷ Tanga jña xita xi tjín-la kjoa chjine xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, tsjeè síjchá yijo-la, kjoa'nchán ótsji, tjín-la kjondaà, xita 'nchré-né, tjín-la kjohimatakòn, ndaà tjín xá xi s'ín, mì jò fi-ne, kò 'én

kixi chja. ¹⁸ Jè xita xi mejèn-la nga s'e kjoa'nchán, 'nchán bijnako xita xi i'nga mé-ne nga ma iskan sakò-la kjondaà xi kixi tjin.

4

Jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'ee Nainá

¹ ¿Ñánda nchrobá-ne kjojchán nga bixkàn-koo xinguiio? Yaá nchrobá-ne kjoach'o xi kjit'aà nachrjein síjé inima-nò nga bixkàn-koo kjohítsjeèn ch'o-nò. ² Mejèn-nò tsojmì xi tsjin-nò tanga mìkiì sakó-nò, k'oaá ma-ne nga nìk'eèn xita koa maxitakòn-chaà xita, tanga mìkiì sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò. K'oaá ma-ne nga sakó-nò kjojchán nga bixkàn-koo xinguiio. Mìkiì sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò koií kjoa-la nga mìkiì nijé-là Nainá. ³ K'e nga nijé-laà Nainá, mìkiì tsjá-nò nga mìkiì ndaà nijé-laà. Nga jè xi mejèn-nò nga ya sichjeèn it'aà ts'e kjotsja xi ch'o síjé yijo-nò. ⁴ Jñò xi mìtsà xita kixi 'mì-nò, ¿a mìtsà 'ya nga jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'ee Nainá? Nita ya-ne xi mejèn-la kotsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra-la Nainá ma. ⁵ Koií k'oa tsò-ne Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Inima Tsjeè xi Nainá kitsjaà-ná, skanda machini-né nga 'ñó matsjakeè-ná.” ⁶ Tanga Nainá, nga ko kjondaà-la ndaà síchját'aà-ná. K'oaá tsò Xojon-la nga tsò: “Nainá kondraá tjna-la jña xita xi 'nga ikon, tanga koó kjondaà-la ndaà síko jña xi xita ima kjoa.” ⁷ Tji'nde nga Nainá kàtatixoma-nò, ko 'ñó tájaàjijn titsajna-laà xita nejí mé-ne nga kosit'aaxìn-nò. ⁸ Tichrañat'aà-laà Nainá mé-ne jè Nainá sìchrañat'aà-nò. Jñò xi jé binchaàtsjiod, kì tì jé binchaàtsji-nò, titsjeè ndsaa. Titsjeèya kjohítsjeèn-la inima-nò, jñò xi jò kjohítsjeèn tjin-nò nga okji matsjacha Nainá ko okji matsjacha isò'nde. ⁹ Tikájnoò jé-nò, ba titsajna ko chihindáyaà. Jè kjoa bijnò-nò, kjoa ts'e ndáxkoón kàtama. Ko jè kjotsja-nò, kjoaba kàtama. ¹⁰ Nangui titsajna-la Nainá mé-ne jè Nainá 'nga sìkítsajna-nò.

¹¹ Ndí 'ndsè, kì nokjoàjno-là xinguiio. Jè xi chjajno-la 'ndse nga tsò: “Mìkiì ndaà tís'in”, jè kjotixoma tíchjajno-la nga tsò nga mìkiì ndaà tjin kjotixoma. Ko tsà k'oaá s'in si nga mìkiì ndaà tjin kjotixoma, mìkiì tìnìkitasòin koni tsò kjotixoma. K'oaá ngaya-la koni tsà xitaxá tijn nga jì tìbìndaàjijn. ¹² Tà jngoò ma-ne xi tsjá kjotixoma, tijé-ne xi xitaxá tjna nga bìndaàjijn-la xita. Ko tijé-ne xi ma-la kochrjekàjijn-ná kjo'in, tikoà tijé-ne xi ma-la tsjá-ná kjo'in. ¿Yá-ne ngaji nga jé bìnè-laà xinguii?

Xita xi chja 'én 'nga ikon

¹³ Jñò, ndaà tiná'yaà koni xán-nò. Jñò bixón-nò: “Nachrjein i'nde, o nchijòn-lè, xìn naxandá kjaán, jngoò nó kitsajnaá nga sixá mé-ne tse ton sikijneé.” ¹⁴ Tanga jñò, mìkiì tjiin-nò mé xi komat'ioòn nchijòn-lè nga titsajnakon. Jñò, k'oaá s'in ngaya-la koni ifi. Jngoò tjò fahaya, ikjoàn nitoón fiya-ne. ¹⁵ Jñò, kií s'in tinókjoaa: “Tsà Nainá mejèn-la nga sìkítsajnakon-ná, komaá s'eén xá koi, o s'eén xá xi kjeií.” ¹⁶ Tanga jñò, 'ñó 'nga 'én nokjoà nas'in mìkiì tjiin-nò mé xi koma nga tífi-isa nachrjein. Ngats'ii 'én 'nga xi nokjoà, jé-né. ¹⁷ Jè xi tjiin-la kjoa xi ndaà tjin ko mìkiì síkitasòn, jé tíhótsji-la yijo-la.

5

Kjo'in xi sìkjeín xita nchiná

¹ Jñò xi xita nchiná 'mì-nò, tiná'yaà 'én xi xán-nò. Chihindáyaà ba ba it'aà ts'e kjo'in xi sikjioón. ² Kjoa nchiná-nò, nímé chjí-la, tíbi'ndo-né. Nikje xi kichíkjá, jye nchisíkje cho kixo. ³ Ton oro-nò ko ton plata-nò jyeé tímachi. Jè nachrjein k'e nga sindaàjijn, jña chì-la kochjeén xi kondra tsajòn. Koó ni'in koka yije yijo-nò. Nga jñò, titsabincháxkó ton nas'in jye tífehet'aà nachrjein. ⁴ Jña xita chì'nda xi kisixá nangui-nò, nchikjindáya nga ótsjiya chjí-la nga jñò kichonachan-là. Nainá xi ts'e yije nga 'ñó xi tjin, jyeé kií'nchré-la koni s'in nchikjindáya. ⁵ Jñò, nga jì titsajnaà it'aà nangui, ndaà titsajnaà nga nímé chija-nò, 'bì-la kjotsja yijo-nò. Tisanisín-là inima-nò nga 'bì-là kjotsja xi síjé k'oaá ngaya-la koni cho xi

mìkìi tíjìin-là tsà jye ijchò nachrjein-là nga kiyá. ⁶ Jñò, tsohònè-là jé koa kinik'eèn jñà xi xità kixi xi mì jé tjín-là. Jñà xità koi, mì kì komà tsasìko yijo-là.

Mé kjoa xi s'éeen nga titsachiñá-lá nga kjoíi ìjngoò k'a Cristo

⁷ Jñò ndí 'ndsè, chíñakjoaa kóni skanda k'e nga kjoíi ìjngoò k'a Na'èn-ná. K'oas'ín chíña koni s'ín xità xi síxáko nangui nga koñakjoa-là jé jtsí xi 'ba ítjòn ko xi iskan 'ba nga síxáko jñà tsojmì tjè mé-ne nga koma koìxkó-ne tsojmì tjè-là xi majchá nga 'ñó chjí-là. ⁸ Jñò, k'oaa tís'ín chíñakjoaa, 'ñó t'è-là takòn nga jyeé nchrobá machraña nga kjoíi ìjngoò k'a Na'èn-ná. ⁹ Ndí 'ndsè, kì xkì xi ján tsajét'aà-là xinguiòo, mé-ne nga mì kjo'in sìnè-nò. Nga jé Na'èn-ná jyeé tijnandaà nga kjoíi mé-ne koìindaàjìin-là xità.

¹⁰ Ndí 'ndsè, jñò, k'oaa s'ín t'een koni s'ín kis'iin jñà xità xi kùichja ngajo-là Nainá nga kichikjoako-là nga kisìkjeiín kjo'in koií kjoa-là nga 'én-là Nainá kùichjaya. ¹¹ K'oaa s'ín 'ya-là nga jñà xità xi chíkjoako-là kjo'in, s'ée-là kjondaà. Jyeé tíjìin-nò nga jé Job k'oaa tís'ín kichikjoako-là kjo'in. Ko jyeé 'yaà mé xi kitsjaà-là Na'èn-ná k'e nga jyehet'aà-ne kjoa. Na'èn-ná 'ñó ndaà xità, tjín-là kjohimatakòn.

¹² Jñò ndí 'ndsè, k'e nga 'bioò 'én-nò, kì yá xi nìkítsajna ítjòn. Kì jé ngajmii ko nangui, o xi kj'eíi tsojmì nìkjeén. Tà k'oaa s'ín tixón: “Jon”, o xi “Majìn”, mé-ne nga mì kjo'in sìnè-nò tsà mìkìi kítasòn.

Kjoa bìtsi'ba

¹³ Tsà tjín i'nga xità xinguiòo xi ba tjín-là, kàtítsi'ba-là Nainá. Tsà tjín i'nga xi tsja tjín-là, kàtaseè-là Nainá nga jeya kàtasíkijna. ¹⁴ Tsà tjín i'nga xità xinguiòo xi xk'én, kàtakinikjaá xità jchínga xi tjín-là xá ya jjiin naxandá-là Cristo mé-ne nga katítsi'batji-ne ko ít'aà ts'e nga 'ñó-là Na'èn-ná kàtasíkájno-là asìtì. ¹⁵ K'e nga bìtsi'batjiò xità, tsà ndaà mokjeiín-nò, jé xità xi xk'én kondaà-ne. Jé Na'èn-ná sìnndaà-ne nga koma kosítjen-ne. Tsà jé tjín-là jchat'aà-là jé-là. ¹⁶ Chjahatakòn-là xità xinguiòo jé-nò. Tìkoo titsi'batjiò xinguiòo mé-ne nga kondaà-nò. K'e nga jngoò xità kixi bìtsi'ba, tjín-là nga 'ñó nga kítasòn. ¹⁷ Jé xità xi kùichja ngajo-là Nainá xi kì'mì Elías, k'oaa tís'ín xità koni jñá. 'Ñó kisìjét'aà-là Nainá nga mì tì jtsí k'oà-ne; ko ján nó osen mì tì kù ts'a-ne jtsí. ¹⁸ Ìjngoò k'a tsibítsi'ba-là Nainá nga kàt'a jtsí. Ts'aá ìjngoò k'a-ne jtsí ko jé nangui kòjchá tsojmì tjè.

¹⁹ Ndí 'ndsè, tsà tjín i'nga xinguiòo xi chinchat'aàxìn-là xi kjoa kixi, koa tsà jngoò xità kichja-là nga kàtjanchrobát'aà ìjngoò k'a-là Nainá, ²⁰ jé xità xi kichja-là nga keènojmi-là nga ch'o tjín ndiyá xi tsó'baya, k'oas'ín kàtasijìin-nò nga jngoò xità tíhochrjekàjìin kjo'in xi ts'e kjoabiyaà. 'Ñó kìn jé jchat'aà-là.

Xojon carta xi kiskiù ítjòn San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xítá

¹ 'An xi 'mì-nà Pedro, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, síhixat'aà-nò ngats'ioò xi xó jaàjiìn-nò Nainá nga mì tì nangui-nò titsajna-nò nga xkì xi ján naxandá kitsjohoya ya nangui Ponto, Galacia, Capadocia, Asia kò Bitinia; ² jñò xi xó kitjaàjiìn-nò, koni s'ín jye tjíndaà-là xi kjohítsjeèn-là Nainá xi Nà'èn-ná ma, nga jè Inìma Tsjeè-là k'oaá s'ín kisìkò-nò nga nguì xítá-là Nainá ma, mé-ne nga síkitasòn-là Jesucristo kò mé-ne ma xíxteèn-jno-nò jní-là nga matsjeèya inìma-nò kjoa ts'e jé-nò. Tseé kjondaà kò kjoa'nchán kàtas'e-la inìma-nò.

Kjotjò xi chiñàkjoa-lá xi tijnatjò-là Nainá ján ngajmii

³ Jeya kàtìjna Nainá xi Nà'èn-là Jesucristo xi otíxoma-ná. 'Nó tse kjoahimatakòn tjin-là: koni s'ín jaáya-là Jesucristo kjoa ts'e kjoabiyaà, k'oaá kisìkò-ná Nainá nga kits'in xítse ìjngòò k'aa mé-ne nga kjit'aa nàchrjein chíñakjoaá ⁴ nga tsjá-ná kjotjò xi jè tijnatjò-là ján ngajmii, kjotjò xi mìkì bits'on nítá kjé-ne, mìkì bi'ndo kò mìkì bixòña. Kjotjò jè, jñá tjoé-ná. ⁵ Ta ngatjì-là nga mokjeiìn-ná it'aà ts'e Nainá, jè nga'ño-là síkinda-ná skanda k'e nga kitjokàjñaá kjo'in koni s'ín tjíndaà-là Nainá k'e nga jye kjoehet'aà nàchrjein.

⁶ Koií kjoa-là, jñò, 'nó tsja tjin-nò, nas'ín tjin i'nga nàchrjein nga makájno-nò nga kjìn skaya kjo'in nìkjioón. ⁷ K'oaá ma-ne nga kjo'in nìkjioón nga ma chít'aà-nò tsà ndaà mokjeiìn-nò. K'oaá ngaya-là koni jè oro, mochjeén-né nga kò ni'ín kotsjeèya-ne. Kò jè kjoa nga mokjeiìn-nò isaá 'nó chjí-là mì k'oaá-ne koni jè oro xi bits'ón-ya. Jñò, k'e nga jye chít'aà-nò koni s'ín mokjeiìn-nò, jeyaá kitsajnaà, 'ngaá kitsajnaà kò jchaxkón-nò k'e nga kjoí ìjngòò k'a Jesucristo.

⁸ Jñò, matsjacha-nò Jesucristo, nas'ín mìkì kiyaxkòon. Mokjeiìn-nò it'aà ts'e, nas'ín mìkì títsa'yaà. 'Nó tsja ma-nò skanda tsjìn 'én xi ma s'enojmí nga 'nó tjin-nò kjotsja. ⁹ Koií kjoa-là nga matsja-nò nga jye títasabitjokàjñòò kjo'in ta ngatjì-là nga mokjeiìn-nò it'aà ts'e Cristo.

¹⁰ Jè kjoa nga bitjokàjñòò kjo'in, jñà xítá xi kùichja ngajo-là Nainá kjòtseé, kiskoòta'yàkò-né tìkooá kiskònanguiya-né, ìkjoàn kùichjaya jè kjondaà xi tsjá-nò Nainá. ¹¹ Jñà xítá koi, jè Inìma-là Cristo kisìkichiya ítjòn-là mé kjo'in xi sìkjeiìn Cristo kò kjoa jeya xi s'e-là k'e nga koma iskan. Kiskònanguiya-né mé nàchrjein-ne nga k'oas'ín komat'in koa kós'ín koma. ¹² Tanga jè Nainá kisìkichiya-là nga mìtsà kjondaà ts'e nga kòs'ín kis'enojmí-là 'én koi; kjondaà tsajòn-nò. Kò jñà 'én koi, tijnà-ne 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tís'enojmí-nò nàchrjein i'ndeí. Nga tije-ne Inìma Tsjeè-là Nainá xi ngajmii nchrobá-ne tsjá-là nga'ño jñà xítá xi bénojmí-nò. Skanda jñà àkjale, mejèn-là skoe kjoa koi.

Mochjeén-né nga tsjeè sijchá yijo-ná

¹³ Koií kjoa-là jñò, titsajnandaà, ndaà tìkítsjeèn, nguì ndaà chíñakjoa-là kjondaà xi tjoé-nò k'e nga kjoí ìjngòò k'a Jesucristo. ¹⁴ K'oas'ín ndaà tijnchá yijo-nò koni ìxti xi ndaà 'nchréñjon. Kì k'oa tís'ín 'nè-nò koni s'ín k'í'nè nga sa ítjòn nga ch'o tjin kjoa xi kisijé yijo-nò k'e nga tìkj'eè ndaà yaxkòon Nainá. ¹⁵ Ta saá tsjeè tijnchá yijo-nò ngats'ii kjoa xi 'nè, nga jè Nainá xi xó kùichja-nò, xítá tsjeè-né. ¹⁶ Nga jè Xojon-là Nainá, k'oaá s'ín tichja nga tsò: "Jñò, xítá tsjeè kàtama, nga 'an, xítá tsjeè-ná."

¹⁷ Jñò, tsà Nà'èn 'mì-là Nainá xi ta ngàsòn tífiko ngats'ii xítá k'e nga bìndaàjiìn-là nítá mé kjoa xi s'ín, mochjeén-né nga kjit'aa nàchrjein ndaà jchaxkón nga ì titsajnaà isò'nde nga mìtsà ì nangui-nò. ¹⁸ Jñò, jyeé ndaà tijiìn-nò nga mìtsà tsojmì xi ma-là bits'on kjòchítjì-nò nga ma titsajnandeí-nò ngats'ii kjoa ch'o xi nímé chjí-là koni s'ín tsakó-nò

xita jchínga-nò. Mìtsà tòn oro kò tòn plata kjòchjítjì-nò. ¹⁹ Jè jní-la Cristo xi 'ñó tse chjí-la kjòchjítjì-nò. Cristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aà krò koni jngoò orrè xi tsjeè kji, xi nímé ch'in tít'aà yijo-la. ²⁰ Tik'e-ne nga tik'eè sindaà isò'nde, Cristo, k'oaá s'ín kisinè-la kjoa xi sùikitasòn. Tanga jè nachrjein xi títajnaá i'ndeí ki'ya-la nga j'ii Cristo nga kisikitasòn kjoa xi kisinè-la xi kjondaà tsajòn. ²¹ Xi it'aà ts'e Cristo, jñò mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá; nga jè kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, tikoá kitsjaà-la kjoa jeya; k'oaá ma-ne nga mokjeiín-nò kò chiñà nga sùikitasòn Nainá koni s'ín kitsjaà-nò tso'ba.

²² Jè iníma-nò, jyeé kjòtsjeè, koií kjoa-la nga nìkitasòn koni tsò 'én kixi-la Nainá mé-ne nga kixi sítjòchaà xinguioo. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga 'ñó ndaà títajacha xinguioo nga tsjeè tjin iníma-nò. ²³ Jñò, ìjngoò k'a kits'iin xitse ìjngoò k'a-nò. Tanga mìtsà tje-la xita xi biyaà kits'iin-nò, jè tje-la Nainá xi mìkiì biyaà kits'iin-nò. Nga jè 'én-la Nainá xi tijnakon kò xi mìkiì fehet'aà nità kjé-ne kits'iin ìjngoò k'a-nò. ²⁴ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Ngats'ii xita, k'oaá s'ín गया-la koni xka ijñá;
kjoajeya-la xita, k'oaá s'ín गया-la koni naxó-la xka ijñá;
jñà xka ijñá, xì-né; ikjoàn bixòjen naxó-la.

²⁵ Tanga jè 'én-la Nainá tijná-né nità kjé-ne.

'Én jè, jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye kis'enojmi-nò.

2

Naxandá xitse-la Nainá

¹ Chjàxìn-la yijo-nò xi kjoa ts'en, kjoa chonachan, kjoa ts'e xita xi jò isén tjin-la, kjoaxitakòn, ngats'ii 'én ndiso. ² Kos'ín t'een koni s'ín ndí ixti xi sa kits'iin nga 'ñó síjé tsjin nga mejèn-la koki. K'oaá tis'ín 'ñó tinchátsjioò jè 'én-la Nainá xi nguì 'én tsjeè mé-ne nga jè kojchá-nò kò kòchrjekàjìin-nò kjo'in Nainá, ³ nga jyeé ki'yaà jñò nga jè Na'èn-ná, 'ñó ndaà xita.

Jè ndajo xi tijnakon

⁴ Jè Jesucristo, jè गया-la jngoò ndajo xi tijnakon, jè xi ochrjekàngui jñà xita, tanga Nainá xó k'oaá s'ín jaàjìin-ne nga 'ñó tse chjí-la. Jñò, k'e nga binchat'aà chrañà-là Cristo, ⁵ tikoá k'oaá s'ín गया-nò koni ndajo xi títajnakon. Nainá tísíkjeén-nò koni ndajo nga tìbindaà ni'ya tsjeè-la mé-ne jñò, nò'mii tsjeè koma nga ya sixá nga it'aà ts'e Jesucristo k'oi-la kjotjò Nainá xi jè ndaà sasén-la koni s'ín okóya Iníma Tsjeè-la. ⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Chítsejèn-là, 'an síkijna jngoàà ndajo nga'ñó-la chrjangui-la ni'ya ján naxandá Sión,
xi xó 'an jaàjìin-na,
xi 'ñó ndaà kji kò 'ñó tse chjí-la.

Jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'e, mìkiì kosobà-la.

⁷ Jñò, xi mokjeiín-nò it'aà ts'e ndajo jè, bixón-nò: 'ñó tse chjí-la. Tanga jñà xita xi mìkiì mokjeiín-la, bitasòn-né koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó,
jè xi ndajo sko-la koma ts'e chrjangui-la ni'ya.

⁸ Ìjngoò k'a tít'aà Xojon-la Nainá ñánda tsò:

Ndajo jè, kjìn xita satíngui kò kjìn xita kixangui.

Jñà xita koi, k'oaá s'ín mat'in nga mìkiì síkitasòn koni tsò 'én-la Nainá; koií kos'ín mat'in-ne nga k'oaá s'ín ok'in-la.

Jè naxandá-la Nainá

⁹ Tanga jñò, xita naxandá xi xó kitjaàjìin-nò. Jñò, nò'mii xi nìxá-la Cristo, jè xi xitaxá ítjòn tijná. Jñò, xi naxandá tsjeè-la Nainá 'mì-nò, jngoò naxandá xi ya nokjoà-nò it'aà ts'e Nainá mé-ne nga koma kinójoaya-nò kjondaà-la Nainá xi tsachrjekàjìin-nò kjoa ts'e jè

ñánda jñò choòn koa yaá kisíkítsajna-nò ñánda iseèn choòn. ¹⁰ Jñò, nga sa kjòtseé skanda mìtsà xità naxandá 'mì-nò; tanga i'ndeì naxandá-la Nainá 'mì-nò. Nga sa kjòtseé Nainá mìkiì mahìmakeè-nò; tanga i'ndeì, jyeé mahìmakeè-nò.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjacha-nò, bítsi'ba-nò koni xità xi mì tì nangui-nò titsajna-nò xi ta titsabitjaàjtoò i isò'nde, kì kiì biì'nde-la yijo-nò kjoa ts'e jé xi síjé yijo-nò xi kjaán-ko inìma-nò. ¹² Ndaà tanguíkoo yijo-nò ya ijìin-la xità xi mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà xità koi, nas'ín chjajno-nò i'ndeì, tanga k'e nga kjoíì ijngoò k'a Cristo tsjá-la kjondaà Nainá koií kjoa-la nga skoexkon-nò nga ndaà titsa'nè.

Jchaxkoán xitaxá

¹³ Nga jeya kíjna-ne Na'èn-ná, tìkitasòn-la ngats'ìi xità isò'nde xi kjotíxoma tjíya tsja, jñà xi 'ñó 'nga xá tjín-la, xi xità sko-la titsajna; ¹⁴ tìkoa tìkitasòn-la jñà xi gobernador titsajna nga jé xitaxá ítjòn síkasén nga tsjá-la kjo'in xità xi kjoa ótsji; koa jñà xi ndaà s'ín, ndaà síkítsajna. ¹⁵ Nainá k'oaá s'ín mejèn-la nga jñò, ndaà s'een, mé-ne jñà xità xi mìkiì machiya-la jyò kítsajna-ne, nímé 'én kichja xi kondra tsajòn.

¹⁶ Jñò, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga titsajnadeií-nò, tanga kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga tjí'nde-nò nga ch'o s'een. K'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga chì'nda-la Nainá maà. ¹⁷ Jchaxkón yije xità. Tìtsjacha xi 'ndsè chibà. Tìskón-chaà Nainá. Jchaxkón jé xi xitaxá ítjòn tjina.

Kjoa xi tjínè-la nga sùkitasòn xi chì'nda 'mì

¹⁸ Jñò xi xità chì'nda 'mì-nò, jchaxkón koa tìkitasòn-la nei-nò. Mìtsà ta jñà nei-nò xi ndaà síko-nò ko xi beètjò-nò, tìkoaá tìkitasòn-la jñà xi ch'o síko-nò. ¹⁹ Ndaà bìtsajna nga nguixkon Nainá jñà xità xi kjo'in síkjeiín nas'ín mì jé tjín-la ta jé ngatjì-la nga machiya-la kó tsò Nainá. ²⁰ Jñò, tsà kjo'in tsjá-nò xità nga jé binchaàtsjioò, ¿mé xi ndaà kítsajna-nò? Tanga tsà kjo'in titsanìkjoón nga ndaà 'nè, ndaà sùkítsajna-nò Nainá. ²¹ Nga koií xá kiichja-nò Nainá nga jé Cristo kisìkjeiín kjo'in xi kjoa tsajòn. Tsibíjna jngoò-nò chibà nga k'oas'ín sùkitasòn koni s'ín kisìkitasòn jé. ²² Cristo, nìjngoò jé tsohótsji, ko nìjngoò 'én ndiso kiichja. ²³ K'e nga kiichjajno-la xità, mìkiì tsà kiichjajno ngajo-la. K'e nga kisìkjeiín kjo'in, mìkiì tsà koa tìs'ín kis'iìn ngajo-ne. Ta Nainá tsibíya tsja, nga jé xi bndaàjìin kjoakixì. ²⁴ Jé sobà Cristo tsakajen jé-ná k'e nga kisìtjoèt'aà yijo-la ya krò, mé-ne jñà kítsajnakon-ná nga nìkitasoán xi kjoa kixì nga jyeé titsajnat'aàxìn-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén. Jé Cristo, koni s'ín kisìkjeiín kjo'in nga kits'ìon, jñò kjòndaá-nò. ²⁵ Jñò, nga sa kjòtseé, k'oaá s'ín tsitjaà koni orrè xi kisìjchàaxkon ndiyá-la, tanga i'ndeì, jyeé inchrobàt'aà-la Cristo koni jngoò paxtò xi síkinda inìma-nò.

3

Kós'ín sùjchá yijo-la jé x'in ko chjoón

¹ K'oaá tìs'ín tjín it'aà tsajòn xi íchjín 'mì-nò, nangui titsajna-la x'in-nò, mé-ne jñà xità x'in-nò tsà tjín i'nga xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, kokjeiín-la, nas'ín mìkiì kìnókjoakoo kjoa ts'e Nainá. K'e nga skoexkon-nò nga ndaà titsanìjchá yijo-nò tìkoaá sùkijatjìyaá-la yijo-la. ² Skótsejèn-nò nga tsjeè titsanìjchá yijo-nò nga ndaà yaxkón Nainá. ³ Ko kì tà isò'nga-la yijo-nò 'ñó ndaà bndaà, nga 'ñó ndaà bí'ño tsja skoò, nga ndátòn chjì nìkjeén xi nguì oro, nga jñà nikje x'ió-nò 'ñó xkón kjoàn. ⁴ Majìn, jé xi nchrobájiin inìma-nò xi ndaà síkatsejèn-nò, jé-né xi mìkiì bits'on, jé inìma xi indaàkjoa ko xi 'nchán tjina. Jé xi 'ñó tse chjì-la nga nguixkon Nainá. ⁵ Nga sa kjòtseé, jñà íchjín xi ndaà kijtseèxkón Nainá nga kiskoòñà-la, k'oaá s'ín ndaà tsatsejèn nga nangui tsibìtsajna-la x'in-la. ⁶ K'oaá s'ín kis'iìn Sara nga kisìkitasòn-la Abraham. K'oaá ma-ne nga ndaà kijtseèxkón nga jé xi Na'èn tjina. Jñò, tsà ndaà 'nè ko tsà nímé kjoaxkón tjín-nò, tje-la Saraá ma.

⁷ Jñò xi x'in 'mì-nò, ndaà titsajnakoo jñà íchjín-nò nga ndaà kàtachiya-nò nga isaá indaàkjoa. Ndaà jchaxkón íchjín-nò nga ngàsòn tjoé-nò jé kjondaà-la Nainá, jé

kjoabinachon xi jè Nainá jye tjíndaà-là nga tsjá-nò. K'oaá s'ín t'een mé-ne k'e nga nokjoàt'aà-là Nainá, nímé sùjti-nò.

Kós'ín sùjchá yijo-là ngats'ù xita-là Nainá

⁸ Nga yije kjoa koi, ngats'ioò, ta jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò; tìjetakòn xinguiò; tjòcha t'een xinguiò nga 'ndsè chiba; chahimaa xinguiò; ima kjoa t'een. ⁹ Tsà yá xi ch'o síko-nò, kì k'oaá tìs'ín 'nè ngajo-nò. Tsà yá xi 'on chjajno-nò, kì k'oaá tìs'ín nokjoàjno ngajo-là. Jñò, ta saá tìjèt'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'ín; nga jyeé 'yaà nga koií xá kinokjoá-nò nga Nainá sùichikon-t'ín-nò. ¹⁰ Nga:

Jè xi mejèn-là nga tsja s'e-là nga tíjnakon,
nga mejèn-là skoè nachrjein xi ndaà,
kàtasíkinda nijen-là nga mì ch'o kichja;
ko kàtasíkinda tso'ba, nga mì 'én ndiso kichja.

¹¹ Tìnchat'aaxìn-là kjoa xi ch'o tìn; ndaà t'een.

'Nchán titsajnakoo xinguiò nita mé kjoa xi tìn-nò.

¹² Nga jè Na'èn-ná tísík'aá xkon nga tísíkinda xi xita kixi,
tíbinchá líká-là nga tí'nchré-là k'e nga chjat'aà-là,
tanga jñà xita xi ch'o s'ín bí'maá-là isén-là nga kondra ts'e-né.

¹³ Jñò, tsà kjit'aà nachrjein nga ndaà titsa'nè, mì yá xita xi ch'o síko-nò. ¹⁴ Tanga mé ta ndaà-nò tsà kjo'in titsanìkjioón ta koi kjoa-là nga kixi 'nè. Tanga ni jngoò xita tsakjoòn-là, kì binchaxkón-là yijo-nò. ¹⁵ Jè tikíjna ítjòn Cristo nga jè kàtatíxoma-nò ya jjiìn inima-nò. Tìtsajndaà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga koma kénojmiya-là jñà xita xi skonanguiya-nò it'aà ts'e kjoa xi titsachiñá-là it'aà ts'e Cristo. ¹⁶ K'e nga kinókjoaa, indaàkjoa t'een. Chaxkón jñà xi kénojmiya-là, tsjeè kàtìjna kjohítsjeèn-nò, mé-ne jñà xita xi ch'o chjajno-nò nga ndaà 'nè nga mokjeiìn-nò it'aà ts'e Cristo, kosobà-là nga jñò chjajno-nò. ¹⁷ Isáa ndaà tìn tsà kos'ín mejèn-là Nainá nga kjo'in síkjioón k'e nga ndaà 'nè, mì k'oa-ne tsà k'e nga ch'o 'nè.

¹⁸ Nga skanda jè Cristo, jngoò k'aá kisìkjeiìn kjo'in k'e nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Cristo, mìtsà jé tsohótsji; xita kixi-né; kisìkjeiìn kjo'in it'aà ts'e xita xi jé tìn-là mé-ne nga koma kjiko-ná nguixkon Nainá. Yijo-là, jñà xita kisìk'en, tanga it'aà ts'e Inima-là jaáya ijngoò k'a-là. ¹⁹ Ko jè Inima-là Cristo kii i'nde ñanda titsajna inima xi titsajnaya ndayá nga kiichjayajin-là. ²⁰ Inima koi, ts'eé xita xi mìkii kii'nchréñijon-là Nainá nachrjein ts'e Noé. Nainá tseé kiskoòñá kjoa k'e nga Noé tsibíndaà chitso je. Ya iya chitso, tà jiìn ma-ne xita xi itjokàjin kjo'in nga mìkii k'en k'e nga ts'a jtsí xkón. ²¹ Ko jè nandá ts'e jtsí xkón, jè ngaya-là nandá xi ma-ná bautizar nachrjein i'nde jè nga bitjokàjñá kjo'in. Tanga nga maá bautizar, mìtsà yijo-ná matsjeè-ne, jè-né nga nijèt'aà-lá Nainá nga tsjeè kàtas'e kjohítsjeèn-ná. Ko bitjokàjñá kjo'in, koií kjoa-là nga jaáya-là Cristo, ²² ko kii mijìn ján ngajmii nga ya tìjnat'aà chrja kixi-là Nainá. Jé tíhotíxoma-là àkjale ko inima xi tìn-là kjotíxoma ko ngats'ù xi tìn-là nga ñó.

4

¹ Cristo, koni s'ín kisìkjeiìn kjo'in yijo-là, jñò, tikoaá mochjeén-né nga kitsajndaà nga síkjioón kjo'in. Nga jè xi jye kisìkjeiìn kjo'in, yaá jyehet'aà jé-là, ² mé-ne jñà nachrjein xi kíjna isa isò'nde, k'oaá s'ín kàtìjna koni s'ín mejèn-là Nainá, mìtsà k'oas'ín kíjna koni s'ín mejèn-là yijo-là. ³ Jyeé 'ño kìn nachrjein kinikato nga ch'o k'è koni s'ín xita xi mìkii beèxkon Nainá. K'oaá s'ín kinikòò yijo-nò kjoa xi ch'o tìn koni kjoa chijngui, kjoa ch'o xi síjé yijo-nò, ko kjoa ch'i, kjoa ts'e s'eí xi ch'o tìn, ko nga ta xán ki'yò kjit'aà, ko nga xkósòn kiyaxkón nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ⁴ I'nde jñà xita koi, ta maxkón-là it'aà tsajòn nga mì tì kii ya tsjahitako-nò kjoa xi ch'o tìn; bijnòkeè-nò; ch'oó chjajno-nò. ⁵ Tanga jñà xita koi, tìnè-là nga tsjá-là kindá Nainá; jè Nainá xi tìjndaà nga koiindaàjin-là

xita xi títsajnakon kō xi jye k'en. ⁶ Koií kjoa-la nga k'oa tís'in kis'enojmi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xita xi jye k'en, mé-ne nas'in jñà yijo-la kisikjein kjo'in koni s'in bindaàjijn xita isò'nde, tanga jñà inima-la títsajnakon-né nita kjé-ne koni s'in títnakon kjit'aà Nainá.

⁷ Jyee tímachraña nga kjoehet'aà isò'nde, koií kjoa-la jñò, ndaà titsajnakoo kjohítsjeèn-nò; kjit'aà nachrjein títisi'ba-là Nainá. ⁸ Jè xi tíjna ítjòn, jè-né nga 'nó tjòcha t'een xinguiōo. Tsà tíjn-nò kjoatjòcha, komaá sijchàat'aà-là jé-la xinguiōo. ⁹ Chjoétjò xita xinguiōo k'e nga bijchókōn-nò tsà mejèn-la nga sijkáya ya ni'ya-nò. Tsja t'è-là inima-nò; kì ch'o chibàya-nò. ¹⁰ Nga jngoò ijngoò, koni s'in tíjn kjōndaà xi kitsjaà-nò Nainá, k'oas'in tísikōò xinguiōo nga ndaà tichjeén, nga kjìn skoya tíjn-ne kjōndaà xi kitjoé-nò. ¹¹ Jè xita xi k'oas'in kits'ì-la nga 'én-la Nainá kichjaya, k'oaa s'in kàtichjaya koni tsò 'én-la Nainá. Kō jè xita xi k'oas'in kits'ì-la nga s'ixá, k'oaa s'in kàtasíxá koni tíjn nga'nó xi tsjá-la Nainá. Nita mé xi s'een, k'oaa s'in t'een mé-ne nga it'aà ts'e Jesucristo jeya kijn-ne Nainá. Nga ts'ée Cristo jè kjoajeya kō ngats'ì nga'nó xi tíjn skanda nita kjé-ne. K'oas'in kàtama.

Sikjiaán kjo'in nga xita-la Cristo 'mì-ná

¹² Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kì maxkón-nò nga 'nó 'in tíjn kjoa xi nchrobánè-nò nga tíchit'aà-nò. ¹³ Ta saá kàtas'e-nò kjotsja nga tíhokō chiba-nò kjo'in ts'e Cristo, mé-ne nga tikoá s'e-nò kjotsja k'e nga jcha-la kjoajeya-la Cristo. ¹⁴ Jñò, mé ta ndaà-nò k'e nga tsà xita kotít'aà-nò xi kjoa ts'e Cristo nga jè kjoajeya-la Inima Tsjeè-la Nainá yaá títnako-nò. ¹⁵ Tsà kjo'in titsanikjioón, chítsejèn-là yijo-nò, a koií kjoa-la nga ch'o 'nè, nga xita nìk'eèn, nga chijé 'nè, nga chingájijn chingá'a kjoa. Kì k'oaa tíjn jé xi binchaàtsjioò. ¹⁶ Tanga tsà kjo'in titsanikjioón nga xita-la Cristo maá, kì masobà-nò; ta saá jeya tikijna Nainá nga xita-la tsò-nò.

¹⁷ Jyee ijchò nachrjein nga kots'ia nga sindaàjijn-la xita naxandá-la Nainá. Tsà jñà tímats'ia ítjòn kō-ná, ¿mé xi komat'in jñà xita xi mìkìl s'ikitasòn 'én ndaà-la Nainá?

¹⁸ Jè xi xita kixi, chjá koma-la nga kitjokàjijn kjo'in.

¿Kós'in komat'in jñà xita xi mìkìl beèxkón Nainá kō xi jé ótsji?

¹⁹ K'oaa ma-ne, jñà xita xi kjo'in síkjein nga kōs'in mejèn-la Nainá, kì bíkjoàn-la nga ndaà s'in. Jè Nainá kàta'nót'aà takòn nga jè kàtasíkinda, nga jè tsibíndaà jñà xita kō jè s'ikitasòn-né koni s'in tsjá tso'ba.

5

Jñà xita jchínga xi xá ítjòn tíjn-la ya naxandá-la Nainá

¹ Sijét'aà-la jñà xita jchínga xi xá ítjòn tíjn-la nga ya síxájijn-nò ya naxandá-la Nainá. Tikoaa 'an, xita jchínga-ná nga xá ítjòn tíjn-na koni jñà xita koi; kijtseè-ná kjo'in xi kis'e-la Cristo; tikoaa s'ée-na kjoajeya xi iskan jcha-la. ² Tikindaa jñà xita-la Nainá xi jñò kjōngatsja koni tsà orrè; kì kjo'nó 'nè-là yijo-nò; kōó kjōndaà-nò nga tikindaa koni s'in mejèn-la Nainá. Mitsà koií kjoa nga tse ton síkijneè. Tà kōó kjotsja-nò nga k'oa t'een. ³ Kì yatoòn-jèn jñà xita xi jñò mangatsja koni tsà nei-la ma. Jñò tìncha ítjòn-là, takó-la ndiyá-la Nainá mé-ne koma skíngui-nò. ⁴ Mé-ne k'e nga kjoíi ijngoò k'a jè Paxtò ítjòn, tjoé-nò kjoajeya-la Nainá koni jngoò corona xi mìkìl fehejno ote-la nita kjé-ne.

⁵ Tikoaa jñò xi ixti xongó 'mì-nò, tikitason-là jñà xita jchínga xi otíxoma ya jijn naxandá-la Nainá. Ngats'ioò, indaakjoa tanguíkoo xinguiōo, nga:

Jè Nainá kondraá tíjna-la jñà xita xi 'nga ikon;

koa jñà xita xi indaakjoa tíjn inima-la, tsjá-la kjōndaà.

⁶ Nangui titsajna-là Nainá nga tse nga'nó tíjn-la koni s'in síkō-nò, mé-ne k'e nga kijchò nachrjein jè Nainá 'nga s'ikítsajna-nò. ⁷ Tsja Nainá tikítsajnaya ngats'ì kjoa xi makájno-nò nga jè tísíkinda-nò.

⁸ Tìkindaa yijo-nò, kjit'aà nàchrjein titsajnandaà, nga jè xita neí xi kondra-nò, k'oaá s'ín tsóbandi-nò k'oaá ngaya-la koni jngoò xa xi tíkjindáya nga 'ńó ijò-la, nga tíhótsji yá xi skine. ⁹ Nga ndaà mokjeín-nò, 'ńó tìncha-là xita neí. Nga jyeé tíjìn-nò nga jña xita xinguiòo xi títsajna nga tíjtsa isò'nde, tìkoaá k'oaá tjin kjo'in xi nchisíkjeín. ¹⁰ K'e nga jye koto chiba nàchrjein nga titsanìkjioón kjo'in, jè sobà Nainá siindaàya-nò, siikíjnandaà-nò, tsjá-nò nga'ńó, kò kixi siikítsajna-nò. Tíjé-ne Nainá xi kò kjoatjòcha-la kiichja-ná nga s'e-ná kjoajeya-la nita kjé-ne nga Jesucristo titsajnakoá. ¹¹ Ts'eé Nainá ngats'ìi nga'ńó xi tjin skanda nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pedro síhixat'aà xita

¹² Silvano, xi 'ndsè xan-la, nga kixi tjin xá-la, jè kisichját'aà-na nga kiskii-nò xojon carta jè. K'oaá s'ín tìbinè-nò kò tìsikixiya-nò nga ngats'ìi 'én xi tìsikasén-nò, nguì k'oaá s'ín tjin kjondaà-la Nainá. Kixi titsajnakoo kjondaà koi.

¹³ Nchisíhixat'aà-nò jña xita naxandá-la Cristo xi i títsajna Babilonia xi xó taña kitjaàjìn-nò. Kò jè Marcos xi ki'ndí-na xan-la it'aà ts'e Cristo, tìkoaá tìsíhixat'aà-nò. ¹⁴ Tixot'aà xinguiòo nga nguì kò inima-nò.

Kàtas'e-la kjoa'nchán ijìn inima-nò ngats'ioò xi ya nokjoà-nò it'aà ts'e Cristo. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskii San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xita

¹ 'An, xi Simón Pedro 'mì-na, nga 'an xi chí'nda-la Jesucristo ma, kò nga tikoá 'an tsibíxáya-na, tìsikasén-nò xojon jè, jñò xi ngásòn 'ñó ndaà mokjeiín-nò koni s'ín mokjeiín-najen; nga xita kixi-né jè Jesucristo xi Nainá ma kò xi ochrjekàjiiín-ná kjo'in. ² Koni s'ín nga isa ndaà titsayaxkon Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín isa ndaà kàtasakó-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jiiín inima-nò.

Mé xi mochjeén nga s'eén nga ndaà jchaxkoán Nainá

³ Jè nga'ñó-la Nainá tsjá yije-ná xi mochjeén-ná nga titsajnakoaán kò nga ndaà yaxkoaán Nainá. Koií kjoa-la nga tsjá-ná ngats'ii kjondaà koi nga yaxkoaán jè xi kò kjoajeya-la kò nga'ñó tsjeè-la kiichja-ná. ⁴ It'aà ts'e kjoa koi, kitsjaà-ná kjoa xi 'ñó ndaà tjín kò xi 'ñó tse chji-la koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, mé-ne nga tikoá kokot'aà-ná nga k'oas'ín s'eén koni s'ín s'ín Nainá nga jye chinchat'aaxin-la kjoa xi ch'o síjé yijo-ná i isò'nde xi ta síkíts'ón-ná. ⁵ K'oaá ma-ne, 'ñó tìnè-la yijo-nò jña kjoa koi. Koni s'ín nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín mochjeén-né nga ndaà xita kàtama jñò. Nga jye ndaà xita ma, tikoá mochjeén-né nga kàtas'e-nò xi kjoa chjine. ⁶ Nga jye tjín-nò kjoa chjine, tikoá mochjeén-né nga kixi tatixoma-la yijo-nò. Kò nga jye kixi otíxoma-la yijo-nò tikoá mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsejta. Kò nga jye tjín-nò kjoatsejta, tikoá mochjeén-né nga ngui ndaà chaxkón Nainá. ⁷ Nga jye ndaà yaxkón Nainá, tikoá mochjeén-né nga ndaà tìtsjacha xinguiqo. Kò nga jye ndaà matsjacha xinguiqo, tikoá mochjeén-né nga ngui ndaà tìtsjacha ngats'ii xita xi kj'eí.

⁸ Jñò, tsà tjín-nò kjondaà koi, kò tsà kjit'aà nachrjein tík'aasòn-nò, mì jyò kitsajnaà; ngui ndaà kochjeén-nò nga isaá ndaà jchaxkoón Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Tanga tsà tjín i'nga xi tsjin-la kjondaà koi, k'oaá ngaya-la koni xita xkan xi mìkii ndaà tsejèn-la; jyeé kijchàajiiín-la nga Nainá jye kisijchàat'aà-la jé xi kis'e-la nga sa ítjòn. ¹⁰ K'oaá ma-ne, jñò, ndí'ndsè, isa 'ñó tjiì-la nga'ñó yijo-nò nga tikixiyaà kjoa nga Nainá xó k'oaá s'ín kiichja-nò kò jaàjiiín-nò. Tsà k'oas'ín s'eén kjit'aà, nímé jé skajñoò. ¹¹ Nga k'oaá s'ín koma nga táx'a'nde-nò nga kitjás'een ñánda tíhotíxoma nita kjé-ne jè Jesucristo xi ochrjekàjiiín-ná kjo'in kò xi otíxoma-ná.

¹² Koií kjoa-la kjit'aà nachrjein síkítsjeèn yije-nò kjoa koi, nas'ín jye ma-nò kò jye kixi titsajnakoo jè kjoakixi-la Nainá koni s'ín mokjeiín-nò nachrjein i'ndeí. ¹³ K'e nga tákò tijnakon-isa i isò'nde jè, mochjeén-né nga síkítsjeèn-nò nga kos'ín tijchá yijo-nò. ¹⁴ Jè Jesucristo xi otíxoma-ná jyeé k'oas'ín kitsò-na nga jyeé kjòchrañat'aà nga kjoehet'aà nachrjein-na. ¹⁵ Tikoáá 'an tìbìnè-la yijo-na nga tìsíkítsjeèn-nò mé-ne k'e nga 'an xi jye kiyá, nga nachrjein nchijòn k'oaá s'ín tìkítsjeèn kjoa koi.

Ñánda j'ii-ne 'én xi tjit'aà Xojon-la Nainá

¹⁶ Nga mìtsà ta cuento xi ta xita kisíkítsjeèn koni s'ín tsibenojmí-nòjen kò kji nga'ñó kis'e-la Na'èn-ná Jesucristo kò nga kjoíí i'ngoo k'a. Nga xkoón ki'ya-najen kjoajeya-la nga 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁷ Ki'ya-najen k'e jè Nainá xi Na'èn-ná nga jeya kò 'nga kisikijna Jesucristo. Kina'yà-la ya jiiín isén ñánda 'ñó ote kji 'én xi kitsò: “Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ñó matsjake nga xó 'an jaàjiiín-na.” ¹⁸ Ngajen sobà kina'yà-lajen jña 'én xi ngajmii inchrobà-ne k'e nga titsajnako-jen Jesucristo ya isò'nga nindoò tsjeè-la.

¹⁹ Nga yije kjoa koi, k'oaá s'ín isa ndaà makixiya koni s'ín kiichja jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá. 'Ñó ndaà 'nè nga na'yà-la 'én koi. K'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò ni'ín xi síhiseèn ya i'nde ñánda jñò choòn skanda k'e nga s'e isén, ikjoàn síhiseèn-jiiín inima-ná

koni jè ni'ño tse. ²⁰ Ítjòn k'oa s'ín ndaà kàtasijìn-nò, jñà 'én xi tjt'aà Xojon-la Nainá, mìtsà ta jngoò xita kitsjaà kjohítsjeèn-la nga kitjei. ²¹ Nga jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nijngoò 'én xi ta kjohítsjeèn ts'e nga kiichjaya. Jé Inima Tsjeè-la Nainá kisikichiya-la kjohítsjeèn-la xita koi nga komà kiichjaya 'én-la Nainá.

2

Xita ndiso xi okóya 'én xi mìtsà kixi kjoa (Judas 4-13)

¹ Ya jjiin naxandá Israel kis'e xita ndiso xi kitsò nga 'én-la Nainá kiichjaya, tanga mìtsà kixi kjoa. It'aà tsajòn, k'oaá tis'ín s'e xita ndiso xi kokóya'ma kjohítsjeèn xi síkíts'ón-jìin-la xita naxandá-la Nainá, skanda kochrjengui jè Na'èn-ná xi tsibíchjítjì-ná. K'oaá ma-ne nga jñà xita koi, tijñà nchihótsji-la kjoabiyaà yijo-la nga ta nitoón jchija. ² 'Nó kjìn xita kjitjngui-la nga k'oaas'ín s'iin kjoa xi 'ño ch'o tjin. Koi kjoa-la xita ndiso koi, nga ch'o kiná'ya-la kjoa ts'e ndiyá kixi. ³ Jñà xita ndiso koi, ta toón tse mejèn-la; kochrjekájno-nò ton nga skónachan-nò nga kokóya-nò 'én ndiso. Nainá, jyeé kjòtseé tjindaà-la nga tsjá-la kjo'in ko mìkiì kojno-la kjo'in xi s'e-la.

⁴ Nga Nainá mìkiì kisìjchàat'aà-la jñà àkjale xi tsohótsji jé. Ján kiskinìjìn i'nde kjo'in ñánda títi ni'ín. Na'ño kichá cadena tsibít'aà'ño. Yaá kisikítsajna ngajo ñánda jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaàjìn. ⁵ Nainá, tikoá mìkiì kisìjchàat'aà-la isò'nde xi kisijna kjòtseé; kisikasén jtsí xkón xi kisikjehesòn yije xita xi kis'e nachrjein koi. Tà jè Noé kisìjchàat'aà-la, koi kjoa-la nga 'én kixi kiichjayajìn-la xita, ko itoò xita xikjín tsiningui-ne. ⁶ Nainá tikoá kisikjehesòn yije xita ts'e naxandá Sodoma ko Gomorra. Jngoò k'aá tsaká, ta chijo kisinchaà. K'oaá s'ín tsibíjna jngoò-la chiba nga k'oaá tis'ín komat'in jñà xita xi kondra títsajna-la Nainá. ⁷ Tanga jè Lot nga xita kixi, itjokàjìn kjo'in. 'Nó ch'o komà-la kjoa ts'e jé xi nchis'ín jñà xita naxandá koi. ⁸ Xita jè nga xita kixi-né, nga ya tíjnajìn-la jñà xita koi nga ch'o nchis'ín, kjo'ín tísikjeín nga 'on ma-la inima-la nga nachrjein nchijòn beè koa 'nchré-la kjoa xi ch'o nchis'ín xita koi. ⁹ Yaá tí'ya-la nga jè Na'èn-ná osìko-né jñà xita xi beèxkón nga síkítsajnandéi mé kjoa xi tjin-la, tikoá síkítsajna'ño-né jñà xita xi ch'o s'ín nga tsjá-la kjo'in jè nachrjein k'e nga sindaàjìn.

¹⁰ Jñà títsajna ítjòn nga s'e-la kjo'in jñà xita xi 'ño fitjngui-la kjoa ch'o xi síjé yijo-la ko jñà xi ochrjekàngui kjotíxoma-la Nainá.

Jñà xita ndiso koi, xita tájaàjìn nga 'ño nga ikon. Mìkiì tsakjón nga chjajno-la jñà nga'ño xi mìkiì tsejèn. ¹¹ Jñà àkjale, nas'ín isa tse nga'ño tjin-la koa tjin-la kjotíxoma, mì k'oaá s'ín chjajno-la nga'ño xi mìkiì tsejèn nga nguixkon Na'èn-ná.

¹² Jñà xita koi, chjajnoó-la kjoa xi mìkiì fiya-la. K'oaá s'ín ngaya-la koni cho xi mìkiì síkítsjeèn nga tà xó k'oaá s'ín kits'iin-ne nga kindoba'ño ikjoàn sik'en. Xita koi, yaá kiyájin kjoa ts'e jé-la. ¹³ Koi kjo'in tjoé ngajo-la koni tjin kjo'in xi kitsjaà-la xita xi kjei. Jñà xita koi, nas'ín nachrjein, tsjaá ma-la nga s'ín kjoa xi 'ño ch'o tjin. K'e nga jñà xita koi, báhihtako-nò tsà s'eí tjin-nò, síkíts'ón-jìin-né nga sísobà-nò nga ch'o tjin kjoa xi s'ín.

¹⁴ K'e nga beèxkon jngoò chjoón, nitoón fahajìn-la ko mìkiì ma síkijna kjoa ts'e jé. Konachan-la xita xi mì kixi tjin kjohítsjeèn-la. Inima-la, kjit'aà nachrjein tjin mé xi mejèn-la. Xita koi, tjinè-la nga kjo'in tjoé-la. ¹⁵ Jyeé kisikijna ndiyá kixi. Jè fitjngui-la ndiyá xi ch'o tjin, jè ndiyá ts'e Balaam, ki'ndí-la Beor, jè xi 'ño kjòtsjakeè ton nga mejèn-la s'iin kjoa xi mìtsà kixi tjin. ¹⁶ Tanga tsaká-la kjoa ts'e jé-la. Jngoò búrró chjoón xi mìkiì ma-la chja, kiichja-la koni tsà xita; mìkiì kitsjá'nde-la nga kiiko-isa kjoaská-la.

¹⁷ Jñà xita ndiso koi, k'oaá s'ín ngaya-la koni ngajo nandá xi tsjìn-la nandá, koni ifi xi nímé jtsí fiko, nitoón fiko tjo. K'oaá s'ín tjinè-la nga ya kítsajnajìn i'nde jñò ts'e kjo'in nita mé nachrjein-ne. ¹⁸ Ngui 'én ngaá chja xi nímé chjí-la. 'Nó nga ikon nga síchjeén kjoach'o xi sasén-la yijo-la nga konachan-la jñà xita xi sa nchibinchat'aaxìn-la jñà xita

xi ch'o nchisíjchá yijo-la. ¹⁹ K'oaá tsò-la jñà xita nga kítsajnadejí, tanga tijnà-ne tikoáá yaá títsajnajijn'ño kjoach'o-la. K'e nga jngoò xita xi bijnajijn'ño jngoò kjoa, jè kjoa jè tjin-la nga'ño nga jè otixoma-la. ²⁰ Jñà xita xi jye kijtseèxkon Jesucristo xi otixoma-ná, nga jè tsachrekàjijn kjo'in, nga jye chinchat'aaxìn-la kjoa ch'o-la isò'nde, tsà ijngoò k'a k'oas'ín s'iin, tsà sikkijne ijngoò k'a-la kjoa xi ch'o tjin, nga koma iskan, isaá ch'o komat'in mì k'oa-ne k'e nga sa ítjòn. ²¹ Isaá-la ndaà tjin tsà mìkii kijtseèxkon ndiyá kixi-la Cristo, mì k'oa-ne nga jye chinchat'aaxìn-la kjotixoma tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la. ²² Xita koi, k'oaá s'ín kis'iin koni tsò 'én xi tjna-la xita xi tjin-la kjoachjine nga tsò: “Nañá, tije kine ijngoò k'a-ne ndábisò-la” koa: “Jè chinga k'e nga jye ongáya, ijngoò k'a ongáyajijn-ne ndási.”

3

K'e nga kjoíí ijngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo

¹ Ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, xojon jè, jè xi ma-ne jò nga tikjiì-nò. Ingajò xojon koi, k'oaá s'ín binè-nò nga sikítsjeèn kjoa xi ngui kixi tjin; ² mé-ne nga sikítsjeèn-nò jñà 'én xi kjotseé tsakóya xita tsjeè-la Nainá xi kiichja ngajo-la. Tikoá sikítsjeèn kjotixoma-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsachrekàjijn-ná kjo'in koni s'ín tsakóya-nò jñà xita xi tsibixáya-la.

³ Jè xi 'ño mochjeén nga ndaà katasijijn-nò, jñà nachrjein xi sa nchrobá nga jyeé tífehèt'aà nachrjein, kjoíí xita xi sùsobà-nò ts'e kjoa kixi; yaá kojchájijn kjoach'o xi síjé yijo-la. ⁴ Skonangui, kító-nò: “Nachrjein i'ndeí, ¿mé-ne mì títitasòn-ne 'én xi tjna xi tsò nga kjoíí ijngoò k'a Cristo? Jyeé kjotseé k'en xita jchínga-ná, tákó k'oaá choòn skanda kóni nga kisindaà isò'nde.” ⁵ Jñà xita xi k'oa tsò, xó k'oaá s'ín-ne nga síjchàajijn nga jñà 'én xi kiichja Nainá nachrjein kjotseé, jñà kisindaà-ne ngajmii kò nangui. Tije-ne nandá inchrobàt'aà-ne kò tije tijnakon-ne. ⁶ Xi komà iskan, tije-ne 'én-la Nainá kò nandá kisikje-ne isò'nde jchínga k'e nga tsangasòn nandá. ⁷ Tì jé-ne 'én xi kitsjaà Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè ngajmii kò nangui ñánda títsajnasóan nachrjein i'ndeí, títsajnandaà-la mé-ne nga kitj-ne jè nachrjein k'e nga sindaajijn-la xita tikoá kjoehesòn jñà xita xi mìkii beèxkón Nainá.

⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò kì nìjchàajijn-jèn kjoa koi: xi it'aà ts'e Nainá, jngoò nachrjein k'oaá ngaya-la koni tsà jngoò jmii nó tjin-ne, koa jngoò jmii nó, Nainá, jngoò nachrjein tsò-la. ⁹ Na'èn-ná mìtsà tísikichrjein nga sikkitasòn 'én-la koni tsò i'nga xita; tíkoña kjoaá-nò Nainá; jè xi mejèn-la nga nijngoò xita jchija, nga katasikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

¹⁰ Tanga jè nachrjein-la Nainá, k'oaá s'ín kjoíí koni s'ín f'ii xita chijé. Ngajmii, jngoò k'aa jchija k'e nga kiná'ya-la nga ch'o jchán kjone. Jè ts'oi, sá kò ni'ño kitj-ne. Jè nangui kò nita mé xi tjin i it'aà nangui, jngoò k'aa kitj.

¹¹ Koni s'ín koma nga jchija ngats'ii tsojmì xi tjin, 'ño mochjeén nga tsjeè sijchá yijo-nò koni s'ín síjé Nainá, ¹² kò nga chíñakjoa-là jè nachrjein k'e nga kjoíí Nainá. Tixátíya-là nachrjein jè. Kò ngats'ii tsojmì xi tjin isò'nde kò ngajmii, jngoò k'aa kongandá nga kitj. ¹³ Tanga it'aà tsaján, jè títsachiñá-lá ngajmii xitse kò nangui xitse koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, ya ñánda s'e kjoa kixi kò kjondaà.

¹⁴ Koií kjoa-la jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga k'oa tjin kjoa xi títsachiñá-là, tjii-là nga'ño yijo-nò, mé-ne k'e nga kjoíí ijngoò k'a Jesucristo, k'oaá s'ín sakòt'aà-nò nga 'nchán kítsajnaà nga tsjeè títsanjchá yijo-nò kò nimé jé tjin-nò. ¹⁵ K'oaá s'ín katasijijn-nò, jè kjoatsejta-la Nainá nga tse títsachiñá, jè-né nga kitjokàjijn kjo'in jñà xita. Jè 'ndsè Pablo xita xinguiáá xi 'ño matsjachaá, tikoáá jye isa kiskii-nò koni s'ín tjin kjoachjine xi kitsjaà-la Nainá. ¹⁶ Nga jngoò ijngoò xojon carta xi kiskii Pablo, k'oaá s'ín tíchja kjoa koi. Tanga tjin i'nga xi 'ño 'in chja, mìkii ndaà machiya-ná kó tsóya-ne. K'oaá ma-ne jñà xita xi mìkii ndaà fiya-la kò xi mì kixi tjin kjohítsjeèn-la, síkijatjya-la 'én. K'oaá tì síkò jñà Xojon-la Nainá xi kiskii xi kj'eíí xita. K'oaá ma-ne jñà xita xi koasíko 'én-la Nainá, tijnà nchihótsji-la kjo'in yijo-la.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁷ K'oaá ma-ne, jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga jye ndaà tíjìn-nò kjoa koi, tìkindaa yijo-nò, mé-ne nga mì skónachan-nò jñà xita xi ch'o s'ín nga xìn ndiyá kùko-nò xi mì kixi tjin ko yaá jchija nga kixi titsajnakoo Nainá. ¹⁸ Ìsaá ndaà kàtasakó-isa-nò kjondaà-la ko kjohítsjeèn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga jè ochrjekàjìn-ná kjo'in. Jeya kàtìjna i'ndeì ko nita mé nachrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi kiskiì íjtòn San Juan

Jesús, jè 'Én xi síkíjnakon iníma-ná

¹ Jè Jesús, jè 'Én xi síkíjnakon-ná xi tíjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tanga i'ndeí, jyeé kina'ya-lajen, kò xkoón ki'ya-najen, kichítsejèn-lajen kó kji, tikoáá ndsaá kiniko-najen. ² Jè 'Én jè, ki'ya tsejeén-la. Kò ki'ya-najen. Kò nguì kjoa kixi-né xi bènojmi-jen xi it'aà ts'e. Kò tikoáá bènojmiya-nòjen jè 'Én xi síkíjnakon iníma-ná nita kjé-ne. Jè 'Én jè, k'e nga tisa íjtòn, yaá tíjnat'aà-la Nainá. Tanga i'ndeí, jyeé tsatsejèn-najen. ³ Bènojmi-najen kjoa xi ki'ya-jen kò xi kina'ya-jen, mé-ne jñá, k'oa tís'in ngàsòn kitsajnakoaá, koni s'in ndaà titsajnakoaá Nainá xi Na'én-ná ma, kò Ki'ndí-la xi Jesucristo. ⁴ Koií xá titsachjiì-nòjen Xojon jè mé-ne nga nguì kò kjotsja kàtasakó kjit'aà-la iníma-ná.

Jè Nainá kjoa iseèn-né

⁵ K'oaá s'in tíjn jñá 'én xi tsakóya-najen Jesucristo, kò koií-né xi nokjoàyajiìn-nòjen: Jè Nainá, kjoa iseèn-né. Xi it'aà ts'e, tsjìn xi kjoa jñò. ⁶ Tsà kixoán nga ndaà titsajnakoaá Nainá, tanga tsà yaá titsanjchá yijo-ná ya ñánda jñò choòn, ñánda tíjn kjoach'o, 'én ndisoó titsanokjoá; mìtsà kjoa kixi xi tisa'né. ⁷ Tanga tsà ya titsajnaá ñánda iseèn choòn, koni jè Nainá yaá tíjna ñánda iseèn choòn, ndaà titsajnakoaá xinguiáá, kò jè jní-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, sítsjeè yijeé jñá jé xi tíjn-ná.

⁸ Tsà kixoán: “Tsjìn-na jé”, tíjñá titsachonachan-lá yijo-ná; mìtsà kjoa kixi xi titsanokjoá. ⁹ Tanga tsà kénojmi yije-lá Nainá jñá jé xi tíjn-ná, komaá jè kjót'aàtakoán nga sijncháat'aà-ná jé-ná tikoáá sìtsjeèya-ná ngats'ìi kjoa xi ch'o 'né. Nga jè Nainá síkitasòn 'én-la, kò nguì kjoa kixi xi s'in. ¹⁰ Tanga tsà kixoán: “Kj'eè tsà jé otsjiá”, jè Nainá ndisoó titsanachrjekànguiaá, kò mìtsà kixi kjoa nga mokjeiìn-ná jè 'én-la.

2

Yá xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá

¹ Jñò xi koni tsà ndí ixti-na xan-nò, koií xá tikjiì-nò Xojon jè, mé-ne nga mì tí jé kinchátsji-lá yijo-nò. Tanga tsà tíjn jngoò xita xi tíhótsji jé-la yijo-la, jè Nainá sijncháat'aà-la, nga tíjna jngoò-ná xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá, jè xi 'mì Jesucristo xi nguì xita kixi. ² Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne koma sijncháat'aà-ná jñá jé-ná, tanga mìtsà tà jñá xi sijncháat'aà-ná; tikoáá sijncháat'aà yijeé-la ngats'ìi xita xi tíjn nga tíjtsa isò'nde.

³ Tsà ndaà síkitasoán kjotíxoma-la, maá kíjngoò-lá takoán nga jyeé ndaà yaxkoaán. ⁴ Tsà tíjn xita xi tsò: “An, jyeé ndaà bexkoan Nainá”, tanga tsà mìkiì ndaà síkitasòn kjotíxoma-la, xita ndiso-né; tsjìn-la kjoa kixi. ⁵ Tanga tsà ndaà nikitasoán koni tsò 'én-la, jyeé 'ñó ndaà tíjn-ná kjotsjacha-la Nainá kò k'oaá s'in ma-ne nga 'ya-la nga kixi kjoa nga jè Cristo titsajnakoaá. ⁶ Jè xita xi tsò nga ya tíjnakò Cristo, mochjeén-né nga k'oas'in kàtasíjchá yijo-la koni s'in kis'iìn Jesucristo.

Kjotíxoma xitse

⁷ Jñò ndí 'ndsè, jè kjotíxoma xi tikjiì-nò, mìtsà nguì kjotíxoma xitse; tíjè-ne kjotíxoma xi kits'ìi-nò k'e nga sa íjtòn k'e nga tisa kòkjeiìn-nò. Jè kjotíxoma jchínga jè, tíjè-ne 'én xi kina'ya jñò nga tisa íjtòn. ⁸ Tanga i'ndeí k'oaá s'in tikjiì-nò koni tsà jngoò kjotíxoma xitse. Nga it'aà ts'e Cristo ki'ya-la nga xitse-né kò tikoáá tí'yaá-la xi it'aà tsajòn. Nga jyeé tífahato kjoa xi jñò choòn, kò jyeé tí'ya-la xi nguì kjoa iseèn-la Nainá.

⁹ Tsà jngoò xita k'oas'in títsò nga k'oaá s'in tísjchá yijo-la koni s'in tíjn kjoa iseèn-la Nainá, tanga tsà majtikeè xíkjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiìn-la, mìtsà kixi kjoa nga

iseèn tísíjchá yijo-la, takó yaá tijnajìl ñánda jñò choòn. ¹⁰ Jè xita xi matsjakeè xita xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, k'oaá s'ín tísíjchá yijo-la koni s'ín tjin kjoa iseèn-la Nainá. Jè xita jè, mìtsà tì mé tjin-ne xi ma kohótsji jé-la. ¹¹ Tanga jè xita xi majtikeè xita xíkjin xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, yaá tjna, kò yaá tsó'baya ya ndiyá ñánda jñò choòn. Mìkiì beè ñánda tífi, nga jè kjoa jñò, bíchjoà xkon.

¹² Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga it'aà ts'e Cristo-né nga jye kisijchàat'aà-nò Nainá jñà jé xi tjin-nò. ¹³ Jñò xi xita jchínga 'mì-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga jyeé kiyaxkoòn jè Jesucristo xi tjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Jñò ixti xi sa titsanjchá yijo-nò, tikjiì-nò Xojon jè, nga jyeé kinikijne-là jè xita neí. Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, jyeé kiskii-nò Xojon jè nga jye kiyaxkoòn Nainá xi Na'èn 'mì-laà.

¹⁴ Jyeé kiskii-nò xojon, jñò xi xita jchínga 'mì-nò, koií kjoa-la nga jyeé kiyaxkoòn Jesucristo xi tjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tikoá jyeé kiskii-nò jñò ixti xi sa titsanjchá yijo-nò, koií kjoa-la nga tjin-nò nga'ño kò jyeé ya tijnajìl inima-nò jè 'én-la Nainá kò jyeé kinikijne-là jè xita neí.

¹⁵ Kì jñà matsjacha jñà kjoa xi tjin isò'nde. Tsà yá xita xi matsjakeè jñà kjoa xi tjin isò'nde, mìtsà kixi kjoa nga matsjakeè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ¹⁶ Ngats'ii kjoa ch'o xi jè isò'nde bí't'aà-ná, mìtsà ya nchrobá-ne it'aà ts'e Nainá xi Na'èn 'mì-laà. Tiyáá tísindaà-ne ì isò'nde. Jñà kjoa ch'o koi, xi tjin isò'nde: jñà-né kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, kjoa xi tsejèn-la xkoaán nga mején-ná tsaján koma, kò kjoa 'nga takòn xi ts'e kjoa nchiná. ¹⁷ Ngats'ii kjoa ch'o xi tjin isò'nde, kò kjoa xi ya fahajìl-ná, jyeé tífehèt'aà, tanga jè xita xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, kíjnakon-né nita kjé-ne.

Jè xi kjoa kixi kò kjoa ndiso

¹⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, jyeé tífehèt'aà nachrjein. Jyeé tjiìl-nò nga kjoí jngoò xita xi nguì kondra tjna-la Cristo. Kò nachrjein ì'ndeí jyeé 'ño kjìn ma-ne xi kondra nchifi-la Cristo. K'oaá ma-ne nga k'oas'ín machiya-ná nga jyeé tífehèt'aà nachrjein. ¹⁹ Jñà xita koi, tì ì itjokajìl-ná, tanga xi kjoa kixi, mìtsà nguì xita tsaján ma; tsà kixi kjoa nga xita tsaján, ì-là títajnakò-ná. Tanga koií k'oas'ín itjokajìl-ná jñà xita koi mé-ne nga ndaà kàta'ya-la nga ngats'ii xita xi k'oas'ín kondra fi-la Cristo, mìtsà nguì xita tsaján.

²⁰ Jè Jesucristo, xi xita tsjeè, jyeé kitsjaà-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá; k'oaá ma-ne nga ngats'ioò jyeé ndaà tjiìl-nò kós'ín tjin xi kjoa kixi. ²¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín tikjiì-nò xojon jè, nga jyeé ndaà tjiìl-nò xi kjoa kixi; mìtsà koi-ne nga kj'e tjiìl-nò. Kò jyeé ndaà tjiìl-nò nga nijngoò 'én ndiso xi ya nchrobát'aà-ne it'aà ts'e kjoa kixi.

²² ¿Yá-ne xi xita ndiso? Jè-né xi bí'ma nga tsò: “Jè Jesús mìtsà jè xi Cristo, [mìtsà Nainá kisikasén].” Jè xita jè xi kondra fi-la Cristo nga jngoò k'a mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá xi Na'èn-ná ma kò it'aà ts'e Jesucristo xi Kì'ndí-la Nainá ma. ²³ Ngats'ii xita xi jngoò k'a mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Kì'ndí-la Nainá, mìtsà Nainá xi Na'èn-ná ma tijnako. Tanga jè xita xi mokjeiín-la tikoá tsjá 'én-la nga jè Jesús, jè xi Kì'ndí-la Nainá, yaá tijnako Nainá xi Na'èn-ná ma.

²⁴ Koií k'oas'ín xan-nò, ndaá kàtasijìl inima-nò jè 'én xi it'aà ts'e Cristo xi jye kina'ya nga tisa tàts'en-la kjoa. Tsà k'oas'ín ndaà sjiìl inima-nò, tikoá ndaá kitsajnakoo Nainá xi Na'èn-ná ma kò Kì'ndí-la. ²⁵ Jesucristo k'oaá s'ín kitsjaà 'én-la nga tsjá-ná kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne.

²⁶ Koií xá tikjiì-nò xojon jè mé-ne nga ma jchaxkon-nò jñà xi mejèn-la konachan-nò. ²⁷ Tanga jñò, jyeé tjiìl inima-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-nò Jesucristo. Mì tì kiì mochjeén-ne tsà yá xi kòkòya-nò. Nga tijè-ne Inima Tsjeè-la Nainá keènojmiya-nò kós'ín tjin ngats'ii kjoa xi ndaà tjin. Koni s'ín kòkòya-nò, 'én kixi-né, mìtsà 'én ndiso. K'oaá s'ín ndaà titsajnakoo kjit'aà Jesucristo, koni s'ín síkichiya-nò Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, k'oaá s'ín ndaà titsajnakoo Cristo, mé-ne nga 'ño tjin-ne takoán kò mìkiì kosobà-ná k'e nga jè xi kitjojen ijngoò k'a-ne ngajmì. ²⁹ Koni s'ín jye tjiìl-nò nga

jè Cristo, xita kixi-né nga nguixkon Nainá, k'oaá tis'ín ndaà kàtasijìn-nò, nga ngats'iì xita xi kjoa kixi s'ín nga nguixkon Nainá, ki'ndí-la Nainá-né.

3

Ixti-la Nainá

¹ Ndaà kàtasijìn-nò, 'ñó ndaà matsjakeè-ná Nainá xi Na'èn-ná ma, k'oaá ma-ne nga ixti-la tsò-ná. Kò nguì kixi kjoa nga ixti-la Nainá 'mì-ná. K'oaá ma-ne nga jña xita isò'nde, mikiì mokjeiìn-la tsà ixti-la Nainá 'mì-ná, koiì kjoa-la nga jña xita koi, mikiì mokjeiìn-la it'aà ts'e Nainá. ² Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, i'ndeì jyeé ki'ndí-la Nainá 'mì-ná. Tanga kj'eè tsà ndaà okó-ná Nainá kó kjoàn komaá nga koma iskan. Tanga jyeé tíjìn-ná nga k'oa tí kjoàn komaá koni kji jè Jesucristo k'e nga kijchò nachrjein nga jè xi kjoì ìjngò k'a-ne; nga k'oaá s'ín jchaxkoaán koni kji jè. ³ Ngats'iì xita xi k'oa s'ín nchikoña nga k'oaá s'ín kjoàn koma koni kji jè Jesucristo, nachrjein nchijòn-né nga tsjeè nchisíjchá yijo-la koni s'ín nga xita tsjeè jè Jesucristo.

⁴ Ngats'iì xita xi ótsji jé, kondraá fi-la kjotíxoma-la Nainá. K'e nga jé binchaàtsjiaá, jè kjotíxoma-la Nainá tináchrjenguaá. ⁵ Jñò, jyeé tíjìn-nò nga jè Jesucristo koiì xá j'iì-ne nga jè faáxìn-ná jña jé xi tjín-ná. Kò 'ya-nò nga jè Jesucristo, nimé jé tsohótsji. ⁶ Ngats'iì xita xi Cristo títsajnakò, mìtsà jé ótsji; tanga jña xita xi ótsji jé, kj'eè kii beèxkon kò tikoá mikiì tíjìn-la yá-né xi 'mì Jesucristo. ⁷ Jñò, xi ndí ixti-na xan-nò, kì kii biì'nde tsà yá xi skónachan-nò. Jè xita xi kjoa kixi s'ín nga nguixkon Nainá, xita kixi-né, koni xita kixi jè Cristo. ⁸ Tanga jè xita xi kjit'aà nachrjein tíhótsji jé, ts'e xita neíí-né. Nga jè xita neíí, k'oaá s'ín tíhótsji jé skanda tisa tàts'en-la kjoa. Kò koiì xá j'iì-ne Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè sikixòña jña kjoa ch'o xi s'ín jè xita neíí.

⁹ Ngats'iì xita xi jye Nainá kisikjatjya-la nga ki'ndí-la Nainá ma, mìtsà tija títsajnajìn-ne jé. Nga jyeé ya tíjnajìn inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. Kò mì tí kii ma kohótsji-jé-isa, nga jyeé ki'ndí-la Nainá-né. ¹⁰ K'oaá s'ín ma-ne nga yaxkon-la yá-né xi ixti-la Nainá kò yá-né xi ixti-la xita neíí; ngats'iì xita xi mikiì síkitasòn kjoa kixi-la Nainá, tikoá mikiì tsjakeè beè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiìn-la, mìtsà ki'ndí-la Nainá ma.

Ngàsòn ngáya tsjacha s'eén xinguiáá

¹¹ Nga k'oaá s'ín tíchja jè 'én xi jye kina'ya k'e nga tisa kòkjeiìn-nò nga sa ítjòn nga tsò: Ngàsòn ngáya tsjacha s'eén xinguiáá. ¹² Mikiì k'oa s'ín s'eén koni kis'iìn jè xita xi ki'mì Caín nga jè xita neíí kiit'aà-la nga kisik'en 'ndse. ¿Mé-ne kisik'en-ne 'ndse? Tà koiì kjoa-la nga jè 'ndse, xita kixi-né nga nguixkon Nainá kò jè Caín ch'oó tjín kjoa xi s'ín.

¹³ K'oaá ma-ne k'oa s'ín tíxan-nò jñò ndí 'ndsè, kì maxkón-nò tsà sùjtikeè-nò xita isò'nde xi mikiì mokjeiìn-la 'én-la Nainá. ¹⁴ Jña jyeé tíjìn-ná nga jyeé itjokajñaá ya ndiyá kjoabiyaá xi ya tjaáyaá kjòtseé kò jyeé tjín-ná kjoabinachon xi mikiì fehet'aà nita kjé-ne. Nga jyeé k'oa s'ín ndaà matsjachaá jña xita xinguiáá xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiìn-la. Jè xita xi mikiì matsjakeè xikjín, ndiyá kjoabiyaá tsóhoya jè inima-la. ¹⁵ Ngats'iì xita xi majtikeè xita xikjín, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà xita sík'en. Jñò, ndaá tíjìn-nò, jè xita xi xita sík'en, mìtsà kjoabinachon xi mikiì fehet'aà tísíjchájin yijo-la. ¹⁶ Jña, k'oaá s'ín 'ya-ná mé xi 'mì kjotsjacha k'e nga jè Jesucristo kitsjaà kjòtjò yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jña k'oaá tis'ín mochjeén nga s'eén it'aà ts'e xita xinguiáá koni kis'iìn jè Cristo. ¹⁷ Tsà tjín jngò xita xi tjín-la tsojmì xi tímochjeén kjit'aà-la, tsà skoe jngò xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiìn-la nga tsjìn-la tsojmì xi mochjeén-la, tsà mikiì ma-la nga kosiko jè xita xikjín xi it'aà ts'e tsojmì xi tsjìn-la, mìtsà kixi kjoa nga kjotsjacha-la Nainá tíjnajìn inima-la. ¹⁸ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, títsjacha xinguió, kì tà 'én nokjoà; nguì ndaá kàta'ya-la kós'ín matsjacha xinguió nga tisiqòò mé tsojmì xi mochjeén-la mé-ne nga kàta'ya-la nga kixi kjoa nga ndaà matsjacha xinguió.

'Ñó tjin takoán nga nguixkon Nainá

¹⁹ K'e nga k'oas'ín títsa'né, k'eé jcha-ná nga kixí kjoa nga k'oaá s'ín títanìchá yijo-ná koni s'ín tjin kjoa kixi-la Nainá ko 'nchán nìkìjnaá inìma-ná nga nguixkon Nainá. ²⁰ Nas'ín jè inìma-ná jè túbínè-ná, tanga jè Nainá, isaá ndaà tíjìn-la mì k'oa-ne koni jè inìma-ná. Nga jè Nainá isaá ndaà tsejèn yije-la ngats'ii kjoa xi títsa'né. ²¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tsà jè inìma-ná mìtsà tì mé kjoa ch'o túbínè-ná, 'ñó tjin takoán nga nguixkon Nainá. ²² Tsà mé xi sjié-lá Nainá, maá-la tsjá yije-ná nita mé kjondaà-ne; nga nikitasoán kjotixoma-la, ko k'oaá s'ín 'né koni s'ín sasén-la Nainá. ²³ Jè kjotixoma-la Nainá, jé-né nga ndaà kàtakjeín-ná it'aà ts'e Jesucristo xi Ki'ndí-la ma, tikoá ngàsòn ngáya kotsjachaá xinguiáá koni s'ín jye tsatixoma-ná Cristo. ²⁴ Jè xita xi síkitasòn kjotixoma-la Nainá, yaá tijnako Nainá, ko jè Nainá yaá tijnajìn inìma-la xita jè. K'oaá ma-ne nga 'yaá nga Nainá ya tijnako-ná, koi kjoa-la nga jye kitsjaà-ná jè Inìma Tsjeè-la.

4

Jñà xita xi kondra fi-la Cristo

¹ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kì taxkì mokjeín-nò it'aà ts'e ngats'ii xita xi tsò nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá síkichiya-la 'én xi chjaya. Ítjòn chít'aà, a kixí kjoa nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísichiya-la 'én xi chja, a xi majìn-né. Nga jñà nachrjein xi títajnaá i'nde, tjin jchán xita ndiso xi tjímasòn ya isò'nde xi tsò nga jè Nainá tsjá-la 'én xi nchibénojmíya. ² Jè xita xi bénojmí nga jè Jesucristo, íi kits'iìn it'aà nangui, ko xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín bénojmí, jé-né xi tjin-la Inìma Tsjeè-la Nainá. K'oaá s'ín 'ya-nò yá xita-ne xi jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísichiya-la 'én xi tichjaya. ³ Tanga jè xita xi mìkì k'oas'ín keénojmí nga jè Jesucristo íi kits'iìn it'aà nangui, ko xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín tsò, tsjìn-la Inìma Tsjeè-la Nainá. Xita jè, jè tísíkjeén kjohítsjeèn-la xita xi tjna ítjòn nga kondra fi-la Cristo. Jñò, jyeé kina'ya nga kjoí-né jè xi kondra fi-la Cristo, ko nachrjein xi títajnaá i'nde jyeé k'oas'ín tísixá kjohítsjeèn-la.

⁴ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, jyeé xita-la Nainá 'mì-nò; jñò, jyeé kinikijne-là jñà xita xi k'oas'ín 'én ndiso chjaya; mì tì kù koma-ne nga jñà skónachan-nò, nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá xi tijnajìn inìma-nò, isaá ts'e nga'ñó tjin-la mì k'oaà-ne koni jè kjohítsjeèn ts'e xita neí xi síxajìn inìma-la xita xi mìkì mokjeín-la it'aà ts'e Cristo. ⁵ Jñà xita koi, tà jñá títajnakon-ne kjohítsjeèn xi tjin ya isò'nde; k'oaá ma-ne nga k'oas'ín chja ko jñá 'nchré-la xita xi tikoá kjohítsjeèn ts'e isò'nde síkjeén. ⁶ Tanga ngajen, xita-la Nainá-najen. K'oaá ma-ne nga jñá 'nchré-najen jñà xita xi mokjeín-la 'én-la Nainá. Tanga jñà xi mìtsà xita-la Nainá ma, mìtsà ngajen sísin-najen. K'oaá ma-ne nga 'ya-la yá-né xi nguì jè Inìma Tsjeè-la Nainá tísíkichiya-la nga nguì kjoa kixi ko yá-né xi inìma ndiso-la neí tikonachan-la.

Nainá, 'ñó tjin-la kjotsjacha

⁷ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, mochjeén-né nga ngàsòn ngáya tsjacha jchaá xinguiáá, nga jè xi kjotsjacha, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Ngats'ii xita xi tjin-la kjotsjacha, ki'ndí-la Nainá-né ko tikoáá beè-né yá-né xi Nainá. ⁸ Jè xita xi mìkì matsjakeè xita xíkjin, kj'eè kì beè yá-né xi Nainá, nga jè Nainá kjotsjacha-né. ⁹ K'oaá s'ín tsakó-ná Nainá kjotsjacha xi tjin-la xi it'aà tsaján nga kisisasén ki'ndí-la i isò'nde, jè ki'ndí-la xi ta jè ta jngoò ma-ne, mé-ne nga it'aà ts'e ndaà kitsajnakoaán. ¹⁰ K'oaá s'ín tjin kjotsjacha xi tsakó Nainá xi it'aà tsaján: Mìtsà koi-ne nga jñá ndaà matsjachaá Nainá. Jè Nainá xi 'ñó ndaà matsjakeè-ná. K'oaá ma-ne nga kisisasén ki'ndí-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne sijnchàat'aà-ná jé-ná.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nó, tsà jè Nainá k'oas'ín 'ñó ndaà matsjakeè-ná, mochjeén-né nga k'oa tís'ín kotsjachaá xinguiáá nga ijngoò jngoá. ¹² Nì saá jngoò xita xi xkon beè-ne Nainá, tanga tsà ndaà kotsjachaá xinguiáá nga ijngoò jngoá, jè Nainá

yaá tijnajijn kjit'aà inima-ná ko it'aà tsaján-ná nga ndaà tibatason yije kjotsjacha-la Nainá. ¹³ Nainá jyeé kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la. K'oaá ma-ne nga jye 'yaá nga kjit'aà nachrjein ya titsajnaakoaá Nainá ko tikoá ya tijnako-ná Nainá nga tijnajijn inima-ná. ¹⁴ Ngajen sobá ki'ya-jen ko 'bí-nájen 'én-nájen nga jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà kisikasén Ki'ndí-la nga jè kochrjekàjijn kjo'in xi kjoa ts'e jé-la ngats'iì xita isò'nde. ¹⁵ Ngats'iì xita xi nguì ko inima-la tsjá 'én-la nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá, kjit'aà nachrjein ya tijnako Nainá ko jè Nainá yaá tijnajijn inima-la.

¹⁶ Jyeé k'oas'ín ndaà 'yaá, ko tikoá mokjeiín-ná, nga jè Nainá tjin-la kjotsjacha xi it'aà tsaján. Nga jè Nainá kjotsjacha-né. Ko jè xita xi kjotsjacha tijnajijn kjit'aà ya inima-la, yaá tijnako Nainá ko jè Nainá yaá tijnajijn inima-la xita jè. ¹⁷ K'e nga it'aà tsaján k'oas'ín ndaà tibatason yije kjotsjacha-la Nainá, ñó tjin takoán nga mìtsà tì mé tsakjòon-ná jè nachrjein k'e nga sindaàjijn-la xita xi kjoa ts'e jé-la. Nga jña, k'oaá s'ín ndaà tita'né i isò'nde koni s'ín kis'iin jè Jesucristo. ¹⁸ Ya ñánda nga tjin xi kjotsjacha, mìtsà tì mé kjoskon tjin-ne. Nga jè xi nguì kjotsjacha, faáxin-né ngats'iì xi kjoskon 'mì. Jè xita xi tsakjón, kjo'in-né xi tsakjón-la. Ko jè xita xi tákó kjoskon tjiin inima-la, koií-né nga kj'eè tsà ndaà tjiin inima-la jè kjotsjacha-la Nainá.

¹⁹ Koií k'oas'ín matsjacha-ná Nainá, koií kjoa-la nga jè kjòtsjakeè ítjòn-ná. ²⁰ Tsà tjin xita xi tsò: “An, matsjake-ná Nainá.” Tanga tsà majtikeè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, jè xita jè, xita ndiso-né. Tsà mì kì matsjakeè xita xikjín xi xkon tíbeè-ne, çkós'ín ma-ne kòtsjakeè Nainá xi kj'eè tsà xkon beè-ne? ²¹ Jè kjotixoma xi kitsjaà-ná Jesucristo, k'oaá tsò: Jè xi matsjakeè Nainá, mochjeén-né nga tikoá kàtamatsjakeè xita xikjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la.

5

Kós'ín koma sikijne-lá kjoa ts'e isò'nde

¹ Jyeé ixti-la Nainá-né ngats'iì xita xi nguì ko inima-la mokjeiín-la nga jè Jesús, [jè-né xi Nainá kisikasén], jè-né xi Cristo. Ko ngats'iì xita xi tsjakeè xi na'èn tjna-la, tjiné-la nga tikoá kòtsjakeè ngats'iì ixti-la na'èn-la. ² K'e nga matsjachaá Nainá, ko tikoá nikitasoán kjotixoma-la, 'ya-ná nga tikoá matsjachaá jña xi ixti-la Nainá ma. ³ K'oaá s'ín tjin tsà kixi kjoa nga matsjachaá Nainá, jè-né nga ndaà sikitasoán kjotixoma-la. Ko jè kjotixoma-la, mìtsà 'ño 'in bitason. ⁴ Nga ngats'iì xita xi ixti-la Nainá ma, sikijneé-la ngats'iì kjoa ch'o xi tjin isò'nde. Koií ma nikijne-lá kjoa xi tjin isò'nde nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ⁵ Niyá xi ma sikijne-la jè kjoa ch'o xi tjin isò'nde, tajngoò-né jè xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús, nga jè-né xi Ki'ndí-la Nainá ma. Jè-né xi chikjoa-la nga sikijne.

Jè xi tsjá kixi 'én it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá

⁶ Jé-né Jesucristo xi j'iì i isò'nde. Ko k'e nga j'iì, jè nandá ko jní xi ndaà tsakó. Ko mìtsà tà jè nandá xi tsakó, tikoá jè jní. Ko jè Inima Tsjeè-la Nainá xi bénojmi kixi yá-ne xi jè. Nga jè Inima Tsjeè-la Nainá, nguì kjoa kixi-né. ⁷ Jàn ma-ne xi nguì tsjá kixi 'én-la xi it'aà ts'e kjoa koi: ⁸ jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè nandá, ko jè jní. Ko ngajàn koi, ngásòn tsò. ⁹ Tsà mokjeiín-ná jña 'én xi tsjá xita isò'nde, mochjeén-né nga isa ndaà kòkjeiín-ná jè 'én xi jè sobá Nainá títsjá. Nga jè 'én xi títsjá, jè tibenojmi, yá-ne xi Ki'ndí-la Nainá. ¹⁰ Jè xi nguì ko inima-la mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, yaá tjiin inima-la nga kixi kjoa jè 'én xi tsjá Nainá. Tanga jè xi mikì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá, jè Nainá, ndiso tíhochrjengui, koií kjoa-la nga mikì mokjeiín-la 'én xi tsjá Nainá xi it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹¹ Jè 'én xi kitsjaà Nainá, jè-né nga jè Nainá tsjá-ná kjoabinachon xi mì fehet'aà nita kjé-ne. Ko jè kjoabinachon jè, yaá sakó-ná it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹² Jè xita xi Ki'ndí-la Nainá tijnajijn inima-la, tjin-la kjoabinachon xi mikì fehet'aà nita kjé-ne; tanga jè xita xi mìtsà Ki'ndí-la Nainá tijnajijn inima-la, tsjin-la kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

¹³ Jñò xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, koií xá tìkjì-nò Xojon jè mé-ne nga ndaà kàtasijìin-nò nga jyeé tjin-nò kjoabinachon xi mìkìi fehet'aà nita kjé-ne.

¹⁴ K'oaá ma-ne nga 'ñó tjin takoán k'e nga nokjoát'aà-lá Nainá. K'oaá s'ín ndaà kji'nchré-ná tsà k'oas'ín sijét'aà-lá koni s'ín sasén-la jè. ¹⁵ Tsà jye k'oas'ín tíjìin-ná nga Nainá 'nchré-ná k'e nga tsà mé xi nìjé-laá, tikoáá jyeé 'yaá nga tik'eé-ne nga nìjé-laá tsjá-ná mé xi nìjé-laá.

¹⁶ Tsà yá xita xi skoe jngoò xita xíkjín xi tikoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la nga ya tìkàjìin jña jé xi mìtsà kjoabiyaà fikó-ná, maá katítsi'batjì, kò jè Nainá tsjá-la kjoabinachon jè xita xi tíhótsji jé. Tanga tà jña-né xi koxan-la nga ma sìtsi'batjì jña xita xi mìtsà nguì kjoabiyaà kjit'aà-la jña jé xi nchihótsji. Nga tjin jé xi kjoabiyaà fikó-ná, kò k'oaá xan nga mìtsà mochjeén nga sìtsi'batjì jè xita xi kotjín jé xi tíhótsji. ¹⁷ Tanga ngats'ìi kjoa ch'o xi s'ín xita, nguì jé-né nga nguixkon Nainá. Tanga tjin-né jña jé xi mìtsà kjoabiyaà fikó-ná.

¹⁸ Jyeé tíjìin-ná nga jña xi ixti-la Nainá ma, mìtsà tiya tìtsajnajìin-ne jé, nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá ma, tís'ín kindá, kò jè xita neíi, mì tì kii mé xi ch'o síko-ne.

¹⁹ Jyeé 'ya-ná nga ixti-la Nainá 'mì-ná; tanga jña xita xi mìkìi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo xi tjin nga tíjtsa isò'nde, jè xita neíi tíhotíxoma-la.

²⁰ Tikoáá 'ya-ná nga koií xá j'ìi-ne jè Ki'ndí-la Nainá i it'aà nangui nga jè ndaà kisìkichiya-ná mé-ne nga ma yaxkoaán xi nguì jè sobà Nainá. Kò yaá tìtsajnakoáá jè xi nguì jè sobà Nainá koií kjoa-la nga ya tìtsajnakoáá Jesucristo xi Ki'ndí-la ma, xi tíjè sobà-ne Nainá kò xi ma-la tsjá-ná kjoabinachon xi mìkìi fehet'aà nita kjé-ne. ²¹ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, kì jña onguítjìngui-là jña nainá xi beèxkón xita xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskii San Juan

Kjoa tsjacha ko kjoa kixi

¹ Ji ndí chjoón xi xó jaàjiin-lè Nainá, ko jñà ixti-lè, tikjiin-nò Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo. Nguì okixi-né nga matsjake-nò; mìtsà ta 'an xi matsjake-nò, tikoáá matsjakeè-nò ngats'iì jñà xita xi jye beè kós'ín tjín xi kjoakixi. ² Koií k'oas'ín matsjake-nò, nga jyeé ndaà tíjiin ya inima-ná jè xi nguì kjoa kixi, ko yaá kíjnajiin kjit'aà skanda nita mé nachrjein-ne. ³ Nainá xi Na'èn 'mì-laà ko Na'èn-ná Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, kàtatsjá-nò kjondaà, kàtahimakeè-nò, 'nchán kàtasíkijna jiin inima-nò, xi nguì ko kjoakixi ko kjotsjacha-la.

⁴ N'ó kjòtsja-na k'e nga kijtseè xkoaàn i'nga ixti-lè, nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín kjoa kixi ts'e Nainá, koni s'ín jye tsatixoma-ná jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ⁵ K'oaá s'ín tibitsi'bà-nò i'ndeji jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, nga mochjeén-né nga 'ñó kòtsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá. Ko mìtsà kjotixoma xitse xi tikjiin-nò, tíjé-ne jè kjotixoma xi kitjoé-ná skanda tisa tàts'en-la kjoa. ⁶ K'oaá s'ín tjín xi it'aà ts'e kjotsjacha, jé-né nga k'oas'ín sikitasoán koni s'ín tjín kjotixoma-la Nainá; jyeé kina'ya nga tisa 'ñó kjòtseé kós'ín tíchja kjotixoma nga 'ñó mochjeén nga kòtsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá.

Xita xi konachan

⁷ Nga kíjn ma-ne xita xi tjímasòn nga tíjngoò isò'nde xi nchikonachan-la xita, nga tsò: “Mìtsà 'én kixi nga k'oas'ín kits'iin Jesucristo nga xita komà koni jñà.” Jè xita xi kòtsò, ta tikonachan-né ko jè-né xi tjina ítjòn nga kondra fi-la Cristo. ⁸ Ndaà t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mìkii sichjaà-nò jè kjotjò xi tjoé-nò it'aà ts'e xá xi titsa'nè. Nga mochjeén-né nga kàtatjòe yije-nò jè chji-la xá xi titsa'nè.

⁹ Ngats'iì xita xi otonè-la koni s'ín tjín 'én xi tsakóya jè Cristo nga xìn ndiyá kjoé, mìtsà Nainá tjínako; tanga jè xi kixi tjina nga k'oas'ín tís'ín koni s'ín tsakóya Cristo, yaá tjínako Nainá xi Na'èn 'mì-laà ko jè xi Ki'ndí-la ma. ¹⁰ Tsà k'e jngoò xita kijchòkon-nò xi mejèn-la nga 'én-la Nainá keènojmi-nò tanga tsà mì k'oas'ín okóya koni tsò 'én-la Cristo, kì kii bìl'nde-laà nga ni'ya-nò fahas'en ko kì 'mì-laà: “Tikjáyi.” ¹¹ Nga jè xi tsjá'nde-la nga sikkas'en ni'ya-la, tikoáá yaá tísingásòn-ko kjohítsjeèn-la jñà xita xi ta kjoa ndiso nchihokóya.

'Én xi fehet'aà-ne

¹² Tjín jchán-isa mé 'én xi mejèn-na nga koxán-nò, tanga majìn-na nga tà Xojon kit'aà-nò. Jè xi mejèn-na nga kjiikon xatí-nò. K'ée isa ndaà jchibá mé-ne nga ngats'iaá ngásòn ngáya kàtas'e-la kjotsja inima-ná.

¹³ Jñà ixti-la chjoón tichji xi tikoá xó jaàjiin-ne Nainá nchisíkasén-lè 'én nga síhixat'aà-lè. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jàn xi kiskiì San Juan

Mé kjoa-ne nga ndaá chja Juan it'aà ts'e xita xi 'mì Gayo

¹ Ji ndí 'ndsè xi 'mì-lè Gayo xi 'ñó ndaà chibá kò xi nguì kò inima-na nga matsjake-lè, tikjiì-lè Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo.

² Ji ndí 'ndsè, 'an, k'oaá s'ín tísíjé-la Nainá, nga ndaà kàtitjo yije njita mé kjoa xi s'iin ji, koni s'ín ndaà tímachikon-t'in inima-lè xi it'aà ts'e Nainá, k'oaá tís'ín ndaà kàtjna jè yijo-lè nga nimé ch'in kàtas'e-la. ³ Taxki 'ñó kjòtsja-na k'e nga j'ì i'nga jña 'ndsé xi tsibénojmi-na nga k'oaá s'ín tìnìjchí yijo-lè koni s'ín tjín kjoa kixi it'aà ts'e Cristo. ⁴ Nì tì mé kjoa tjín-ne xi k'oa s'ín 'ñó matsja-la inima-na, ta jè-ne k'e nga 'nchrè nga jña xi ndí ixti-na xan-la nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín xi kjoakixi.

⁵ Ngaji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, 'ñó kixi tìnìjchí yijo-lè, k'e nga k'oa s'ín ndaà nìs'in-la ya ni'ya-lè jña xita xinguiáá xi bijchókon-lè xi tikoá 'én-la Nainá mokjeiín-la; kò isaá ta ndaà tjín-isa k'e nga tikoá ndaà nìs'in-la jña xita xinguiáá xi xìn i'nde f'ì-ne. ⁶ Jña xita xinguiáá k'oaá s'ín tsibénojmi kixi ya nguixkon xita naxandá-la Cristo, nga ngaji 'ñó matsjachi ngats'ì xita xinguiáá koi. K'oa s'ín ndaà tísiko-ìsi k'e nga kijchòkon-lè; tjiì-la mé xi mochjeén-la k'e nga tjímaya ya iya ndiyá. K'oaá s'ín tikoji koni s'ín sasén-la Nainá. ⁷ Nga it'aà ts'e Cristo-né nga k'oa s'ín jye tsibínè-la yijo-la jña xita xinguiáá koi, nga k'oaá s'ín nchisíxá-la Jesucristo, kò majìn-la nga jña kiskoé tsojmì xi tsjá-la xita xi mìtsà it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la. ⁸ Koií mochjeén-ne nga jña oko-ná nga kisikoaá jña xita xinguiáá koi. Tsà k'oa s'ín kisikoaá, tsò-ne kjoa nga ngàsòn titsanika'bísoán jè 'én kixi xi ndaà tsò.

Kjoa ch'o xi s'ín jè xita xi 'mì Diótréfes

⁹ 'An jyeé kiskiaà jngoò Xojon nga kisikasén-la jña xita naxandá-la Cristo, tanga jè Diótréfes mìkiì sasén-la koni s'ín ki'mì-lajèn, nga jè, koií xi mejèn-la nga ta jè kotixoma. ¹⁰ K'e nga kijchoa, k'eé koxán kixi-la it'aà ts'e ngats'ì kjoa ch'o xi tís'ín, nga 'ñó ch'o tsò 'én ndiso xi tóbínè-najèn. Kò mìtsà ta ya majngoò ikon, tikoáá mìkiì ma-la nga sís'in-la jña xita xinguiáá xi bijchókon ya ni'ya-la. Kò jña 'ndseé xi mejèn-la nga sìs'in-la xita xinguiáá, jé bíchjoà ikon-la, kò tikoáá ochrjekàjìn-né ya naxandá-la Cristo jña 'ndsé xi k'oa s'ín síkitasòn kjondaà koi.

¹¹ Ji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, kì jña chjínguì-la jña kjoa xi ch'o tjín; jì, jña chjínguì-la jña kjoa xi ndaà tjín. Nga jè xita xi ndaà s'ín, xita ts'e Nainá-né; tanga jè xita xi ch'o s'ín, kj'eè kì beè yá-ne xi Nainá.

Kjondaà xi s'ín jè xita xi 'mì Demetrio

¹² It'aà ts'e Demetrio, ngats'ì xita k'oaá tsò nga 'ñó ndaà tjín koni s'ín tís'ín, skanda jè xi kjoa kixi, k'oaá s'ín okó nga jè Demetrio, ndaà tjín koni s'ín tís'ín; k'oaá tís'ín bixón-jèn nga ndaà tjín koni s'ín tís'ín, kò ndaá 'yi nga 'én kixi-né koni s'ín bixón-jèn.

'Én-la Juan xi fehet'aà-ne

¹³ Tjín-isa-na mé 'én xi mejèn-na nga koxán-lè, tanga majìn-na nga tà Xojon siikasén-lè; ¹⁴ jè xi mejèn-na nga kjíkon xátí-lè; k'eé isa ndaà jchibanójmiá k'e nga kijchokon-lè.

¹⁵ K'oa s'ín 'nchán kàtjna kjit'aà inima-lè. Jña xita xi ndaà oko-ná xi i'nde-la tísíhixat'aà-lè. Kot'in-la jña xita xi ndaà oko-ná xi ya titsajnakò-lè, Nainá kàtasíchikon-t'in nga jngoò òjngoò.

Xojon carta xi kiskiì San Judas

¹ 'An, Judas xi chi'nda-la Jesucristo ma, ko 'ndsè ma Jacobo, tikjiì-nò jñò xi xó kinokjoà-nò nga tjòkeè-nò Nainá xi Na'èn-ná ma, ko nga jè Jesucristo síkinda-nò. ² Tse kjohimatakòn ko kjoa'nchán ko kjoatjòcha kàtatsjá-nò Nainá.

Kjo'in xi tjoé-la jñà xita xi jahas'en-jiìn'ma naxandá-la Nainá nga 'én ndiso okóya
(2 Pedro 2:1-17)

³ Ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kjòtseé tjín-ne nga mejèn-na skiì-nò koni s'ín ngásòn kisikò-ná Nainá nga tsachrjekàjiìn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná. Tanga i'ndeì mochjeén-né nga tikjiì-nò mé-ne nga ma bítsi'ba-nò nga 'ñó tixkàtjiò jè kjotixoma koni s'ín mokjeiìn-nò xi xó k'oas'ín jngoò k'a kis'enojmí-la xita tsjeè-la Nainá. ⁴ Tjín i'nga xita xi jahas'en-jiìn'ma-nò. Jñà xita koi, kjòtseé k'oas'ín tjínè-la nga kjo'in s'e-la koni tsò Xojon-la Nainá. Jñà xita koi, ch'oo s'ín; mìkiì beèxkón Nainá. Síkatjìyaá-la kjondaà-la Nainá; koií síkitasòn kjoa ch'o xi síjé yijo-la. Ochrejnguí Jesucristo xi ta jè tajngoò otixoma-ná.

⁵ Jñò, nas'ín jye tíjiìn-nò kjoa koi, tanga i'ngoò k'a tsikítsjeèn-nò, jè Nainá tsachrjekàjiìn xita naxandá Israel ján Egipto, tanga xi jye komà iskan, i'ngoò k'a kisikjehesòn jñà xita xi mìkiì kòkjeiìn-la it'aà ts'e. ⁶ K'oaá tí komàt'in jñà àkjale xi mìkiì ndaà tsibìtsajnajjiìn xá xi kjòngatsja, ta saá kitsjeiìn takòn i'nde xi kitjoe-la. Tjen-ne nachrjein jè, skanda i'ndeì, Nainá, na'ñó kichà cadena tjít'aà'ñó-la nita mé nachrjein-ne, ya ñánda i'ndeì jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaajiìn. ⁷ K'oaá tis'ín komàt'in jñà naxandá Sodoma ko Gomorra ko naxandá xi ya chrañat'aà-la kjiyijò nga kjoachijnguí kis'iìn nga nguì ta kjoach'o ts'e yijo-la kiitjngui-la. Naxandá koi, ngats'ii xita xi tjín, ni'ín kisikjehesòn. Nainá k'oaá s'ín tsibíjna jngoò-ná chiba ni'ín xi ts'e kjo'in xi mìkiì bits'o nita kjé-ne.

⁸ Jñà xita xi jahas'en-jiìn'ma-nò, k'oaá tis'ín tà nijná tí'biì-la, nchihótsji jé-la yijo-la, ochrejnguí kjotixoma-la Na'èn-ná, chajno-la jñà nga'ñó xi mìkiì tsejèn. ⁹ Jè Miguel xi àkjale ítjòn, mìtsà 'én ngaá kiichjako jè xita nei k'e nga kiskaàn-ya-ne yijo-la Moisés; mìtsà kó kitsò-la mé kjo'in xi tjoé-la; ta kitsò-la: “Nainá kàtatsjá-lè kjo'in.” ¹⁰ Tanga jñà xita koi, chja kondraá-la kjoa xi mìkiì tíjiìn-la. Ko jñà kjoa xi tíjiìn-la, k'oaá s'ín síchjeén koni cho xi tsjìn-la kjohítsjeèn nga ti yijo ts'e síkíts'ón-ne.

¹¹ ¡Ima xó-ne xita koi, nga jè ndiyá-la Caín kiitjngui-la! K'oaá tí tjín jé xi tsohótsji koni kis'iìn Balaam ta jè kjoa-la nga ton síkijne. K'oaá s'ín kiyá koni s'ín k'en Coré koií kjoa-la nga kondra kiì-la Nainá. ¹² Jñà xita koi k'e nga ya báhihtako-nò nga s'eí-la Na'èn-ná tjín-nò, síkíts'ón-jiìn-nò, mìkiì masobà-la k'e nga kjèn-ko-nò. Ta yijo-laá sí'sin-la. K'oaá गया-la koni ifi xi mìtsà jtsí tjiko, xki xi ján fikò tjò; koni yá xi bixòjen xka-la nga mì toò ojà-la ikjoàn tjánè ko ima-la, jngoó k'a biyaà. ¹³ Jñà xita koi, k'oaá गया-la koni xó-la ndáchikon nga bíxteèn tjé-la ya indii-la nga okó kjoasobà-la; koni ni'ño xi kisichja ndiyá-la, ko k'oaá s'ín tjínè-la nga ya kitsajna ñánda i'nde jñò choòn nita mé nachrjein-ne.

¹⁴ Jè Enoc xi ma-ne itoò tje-la Adán xi ya inchrobàt'aà-ne; k'oaá tis'ín tsibíjna 'én it'aà ts'e xita koi k'e nga kitsò: “Chítsejèn-là Na'èn-ná nga tinchrobá, kjìn jchán jmù ma àkjale-la xi tjiko, ¹⁵ nga koìndaajiìn-la ngats'ii xita mé-ne nga tsjá-la kjo'in ngats'ii xita xi jé tjín-la koni tjín kjoa ch'o xi kis'iìn, jñà xi mìkiì beèxkón Nainá nga ch'o tsò 'én xi chajno-la.” ¹⁶ Jñà xita koi, kjit'aà nachrjein nchihojé, chajno-la ngats'ii kjoa. Ta koi ótsji kjoa xi mochjeén-la yijo-la. K'e nga chjako xita, ndaà síkítsajna yijo-la, ta 'én sin 'én ndaà chja; ta jè xi mejèn-la nga sikkijne mé xi mejèn-la.

Kjoa kixi xi sinè-la xita

¹⁷ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tikítsjeèn koni s'ín jye kiichjako ítjòn-nò jñà xita xi tsibíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo, ¹⁸ nga kitsò-nò: “K'e nga jye kjoehet'aà nachrjein,

s'eé x̄ita xi tà kijnokeè xi kjoa kixi. K'oaá s'ín kojchájiin kjoach'o xi síjé yijo-la nga mìkìi beèxkón Nainá." ¹⁹ X̄ita koi, x̄ita naxandá-la Nainá síjòya. Kjoátsjeèn-la isò'nde tjin-la nga tsjin-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, 'ñó kixi tinchakoo jè kjoa tsjeè-la Nainá xi mokjeiin-nò. Tìtsi'ba-la Nainá nga jè Inima Tsjeè-la kàtasíchiya-nò. ²¹ Tikinda yijo-nò nga kjit'aà nachrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá. Chíña-la kjoa ima takòn-la Na'èn-ná Jesucristo, mé-ne nga tsjá-nò kjoabinachon xi mìkìi fehet'aà nita kjé-ne.

²² Jcha ima takòn nga tìsikòò jña x̄ita xi jò beè-la ikon. ²³ Kò jña x̄ita xi i'nga, nitoón tìnáchrjekajñòò jña kjoa ch'o xi s'ín nga jyeé kjomeè ya bixòjiin ni'ín ts'e kjo'in. Jcha ima takòn i'nga tanga t'een kindá yijo-nò tsà tikoá ya skajñòò jé-la. Tìnáchrjekànguioò kjoa ts'e jé-la. Skanda jña nikje tjé-la tìnáchrjenguiòò.

Jeya kàtjna Nainá

²⁴ Jè Nainá xi ma-la síkinda-nò mé-ne nga mìkìi kixonguioò. Tsjeè síkítsajna-nò ya nguixkon kjoa jeya-la nga nímé jé sakò-nò kò 'ñó s'e-nò kjotsja. ²⁵ Jè Nainá xi ta jè tajngoò ma-ne nga ochrjekàjiin-ná kjo'in xi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ta jè tajngoò xi jeya kàtjna, 'nga kàtjna; kàtas'e-la kjoatixoma; kàtas'e-la nga'ñó; skanda kjòtseé, kò nachrjein i'nde, kò skanda nita kjé-ne. K'oaá s'ín kàtama.

Xojon-la San Juan kjoa xi tsakó-la Jesucristo

Kjoa xi kijtsee kò 'én xi kiì'nchré San Juan

¹ Jñà kjoa koi xi kitjoé-la Jesucristo nga Nainá kitsjaà-la mé-ne nga kokò-la xita chi'nda-la jñà kjoa xi ta nitoón okoma. Jesucristo kisikasén àkjale-la nga tsakó-la kjoa koi Juan xi chi'nda-la ma. ² Kò jè Juan tíchja kixi-né [k'è nga kiskii] ngats'ii kjoa xi kijtsee kò xi kiì'nchré koni s'ín nga jè Jesucristo kiichja kixi-la jñà 'én xi kitsjaà-la Nainá.

³ Mé tà ndaà-la jè xita xi bíxkejiin xojon koa jñà xi 'nchré 'én-la Nainá xi tít'aà xojon jè, jñà kjoa xi sa kítasòn; tikoáá mé ta ndaà-la jè xita xi síkitasòn koni tsò xojon jè, nga jè nachrjein, jyeé nchrobá machraña.

Kó tsò Juan nga síhixat'aà nga itoò naxandá-la Cristo xi títsajna ján i'nde Asia

⁴ 'An xi 'mì-na Juan, tishixat'aà-nò, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi itoò i'nde titsajnaa ján nangui Asia. Jè kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jè Nainá xi tíjna, jè xi tsibijna kò jè xi kjoí i'ngòò k'a-ne; k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jñà inima xi itoò ma-ne xi títsajna nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotixoma; ⁵ kò jè Jesucristo k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán. Jè Cristo, jè xi nguì 'én kixi tsjá, xi ki'ndí tjòn xi jaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà kò jè xi otixoma-la jñà xita sko-la xi tjin i'it'aà nangui. Cristo matsjakeè-ná nga kisitsjeè jé-ná it'aà ts'e jní-la xi tsibixteèn. ⁶ Cristo k'oaá s'ín kisikítsajna-ná nga xita ítjòn komaá kò no'miù komaá nga jñà sixá-lá Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo. Jeya kàtìjna; jè kàtatixoma kjit'aà, nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oa s'ín kàtama.

⁷ ¡Chítsejèn-là! Jè Cristo jyeé kjomeé f'ii nga tinchrobájiin ifi. Ngats'ii xita, xkoón skoe-ne. Jñà xita xi kisik'en Cristo tikoáá skoe-ne. Ngats'ii xita naxandá xi tjin i'it'aà nangui skindáyakeè-né nga 'on koma-la it'aà ts'e. Jon, k'oaá s'ín koma.

⁸ “'An-ná xi tíjna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kò nga skanda fehet'aà-ne; 'an-ná xi tíjnaa, xi tsibijnaa, kò xi kjoí i'ngòò k'a; tajngoó-ná xi tse nga 'ño tjin-na”, tsò Na'èn-ná xi Nainá.

Kjoa xi tsakó-la Nainá Juan it'aà ts'e Cristo

⁹ 'An-ná xi mì-na Juan, xi 'ndsè xan-nò it'aà ts'e Cristo. Nga yaá titsajna kjoaá Cristo ngàsòn titsanikjaán kjo'in, kò ngàsòn ya nokjoà-ná ñánda tíhotixoma Nainá kò ngàsòn tíhíkjoakò-ná ngats'ii kjoa. 'An nga 'én-la Nainá tíchjaya kò tibenojmí kixi-la xita it'aà ts'e Cristo, k'oaá komà-ne ján kinikasén-na ya nangui jìin-ndá ñánda 'mì Patmos. ¹⁰ Jngòò nachrjein-la Nainá, 'an, nga ya tíjna kjoa Inima Tsjeè-la, ya ijton índsiàn ki'nchré jngòò-la 'én xi 'ño kiichja koni jngòò chrjo xi 'ño jane, ¹¹ kitsò-na:

—'An-ná xi tíjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne. Chjoí jngòò xojon, tít'eii kjoa xi tì'yi; ikjoàn tikasén-la naxandá-na xi itoò i'nde títsajna ján nangui Asia, jñà naxandá xi 'mì Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia kò Laodicea.

¹² K'èé kisikátjifaya nga mejèn-na skoeé yá xita xi tíchja-na; kijtsee itoò candelero xi nguì kichá oro xi ma tìya asiti. ¹³ Ya jngòò osen-la ñánda jncha candelero xi itoò ma-ne síjnajiin xi okji koni kji ki'ndí-la xita. Jngòò nikje kinakjá xi ndojò kji. Bijchó skanda ítjòn ndsoko. Tíkjá jngòò na'ño payo ya isòn inima-la xi nguì oro. ¹⁴ Tsja sko, k'oaá kjoàn koni kjoàn tsja chroba-la orrè, koni kjoàn 'nchán kjoàn. Xkon, k'oaá s'ín tsejèn koni tsà títi ni'ín. ¹⁵ Ndsoko k'oaá kjoàn koni kichá sinè xi 'ño ndaà ote k'è nga jye síjìin ni'ín. Jè jta-la, k'oaá s'ín na'yà-la koni ñánda 'ño je nandá tíbixòjen-tjòn. ¹⁶ Jè tsja kixi, itoò ni'ño tjíya. Jè tso'ba jngòò kichá ndojò bitjo xi 'ño yijò kji ingajò ngobà. Isén-la k'oaá kji koni kji ts'oi k'è nga 'ño matsjè ndobá, 'ño ote kji.

¹⁷ K'è nga kijtsee, kiskaànguia ingui ndsoko koni jngòò mik'en. Ikjoàn jè tsakájasòn-na tsja kixi, kitsò-na:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná xi tìjna ítjoàn kò xi fehet'aà-ne, ¹⁸ kò tìjnakon-ná. Tsakátijna k'en-ná tanga ì'nde ò tìjnakon-ná nìta mé nàchrjein, nìta mé nó-ne. 'An tìjya ndsaa ìbì ts'e kjoabiyaà ya ì'nde-la mik'en. [Tjì'ndeé-na nga skíx'aa kò kichjoà nga sìikjaáya-la.] ¹⁹ Chjí jñà kjoa xi jye kà'yi kò kjoa xi tíma nàchrjein ì'nde ò kjoa xi koma nga koma iskan. ²⁰ Kíí tsò-ne jè kjoa'ma xi kà'yi ts'e nì'ño xi itoò ma-ne xi tìjya ndsaa kixì kò xi itoò candelero xi nguì kichà oro. Jñà nì'ño xi itoò ma, jñà àkjale-la naxandá-na xi itoò ì'nde tìtsajna; kò jñà candelero xi itoò ma-ne, jñà-né xi naxandá-na xi itoò ì'nde tìtsajna.

2

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Éfeso

¹ 'Chjí jngoò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Éfeso: “Kíí tsò jè xi itoò nì'ño tìjya tsja kixì, jè xi tsóhojìin osen-la jñà candelero xi itoò ma-ne xi nguì kichà oro, tsò-né: ² Tìbe-ná xá-nò, 'ñó tìtsanìxá kò nga mìkìi bijta-nò. Tìkoaá tìbe-ná nga mì tì kìi chíkjoakò-nò jñà xìta xi ch'o s'ín. Tìkoaá tìbe-ná nga jyeé kichì'aà jñà xìta xi tsò-la yijo-la nga Cristo tsibíxáya-la, tanga mìtsà kixì kjoa. Jyeé k'yaà nga xìta ndiso-né. ³ Kjí't'aà nàchrjein 'nó tse kjo'in tìtsanìkjoón, kò 'ñó tìtsanìxá xi kjoa ts'an. Mìkìi bijta-nò. ⁴ Tanga tìjín jngoò-nò kjoa xi ch'o tìjín xi mìkìi sasén-na nga mì tì k'oaá s'ín tìjín-nò kjotjòcha koni nga sa ítjòn. ⁵ Jñò, tìkìtsjeèn kó k'ì'nè nga sa ítjòn k'e nga kj'eè jè bixòjñò. Tìkájno jé-nò. Ìjngoò k'a Nainá tanguít'aà-là. K'oaá s'ín t'een koni k'ì'nè nga sa ítjòn. Tsà majín-nò, 'an kjián nga tsjaà-nò kjo'in kò kjoaáxìn-nò nì'ín candelero-nò ya ì'nde ñánda síjna. ⁶ Tanga tìjín kjoa xi ndaà tìtsa'nè nga majticha kjoa xi s'ín jñà xìta nicolaítas. 'An, tìkoaá majtike-ná. ⁷ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sìikijne, 'aán tsjaà-la nga skìne jñà toò-la jè yá xi síkìjnakon-ná xi síjna ya ì'nde-la Nainá ñánda 'ñó ndaà choòn.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Esmirna

⁸ 'Chjí jngoò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Esmirna: “Kíí tsò jè xi tsibìjna ítjòn kò xi fehet'aà-ne, jè xi k'en kò jaáya-la, tsò-né: ⁹ 'An be-ná xá-nò kò kjo'in xi tìtsanìkjoón kò nga xìta ìma 'mì-nò (tanga ì't'aà ts'e Nainá, xìta nchíná-nó jñò). Be-ná nga ch'oó chjajno-nò jñà xìta xi tsò nga xìta judío-né tanga mìtsà kixì kjoa nga xìta judío. Jñà xìta koi, yaá chja-ne ya nì'ya ñánda maxkóya xìta-la xìta neíí. ¹⁰ Kì tsakjoòn-jèn jè kjo'in xi sìkjoón, jè xìta neíí skìnìs'en-nò ndayá mé-ne nga skót'aà-nò kjoa xi mokjeíin-nò; te nàchrjein s'e-nò kjo'in. 'Nó t'è-là takòn kóni skanda k'e nga kiyá. Kò 'aán tsjaà-nò jè kjoabinachon xi mìkìi fehet'aà koni jngoò corona. ¹¹ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi sìikijne, nìmé kjoa xi komat'in ì't'aà ts'e kjoabiyaà xi ma-ne jò k'a.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Pérgamo

¹² 'Chjí jngoò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tìjna ján Pérgamo: “Kíí tsò jè xi tìjín-la kichà ndojò xi yijò kji nga ingajò ngobà, tsò-né: ¹³ 'An tìbe-ná xá-nò, tìbe-ná nga yaá tìtsajnaà ñánda tìhotíxoma xìta neíí. Tanga be-ná nga kixì tìtsajnaà; mìkìi nìchàajioòn ì't'aà ts'an. Tìkoa be-ná nga mìkìi bì'ma koni s'ín mokjeíin-nò ì't'aà ts'an, nas'ín k'e nga k'en Antipas, xìta xi kixì bénojní xi ì't'aà ts'an; nga yaá k'en ìjìin naxandá-nò ya ñánda síxá xìta neíí. ¹⁴ Tanga tìjín i'nga kjoa xi mìkìi sasén-na nga ch'o tìtsa'nè, nga yaá tìtsajnajìin-nò xìta xi mokjeíin-la koni s'ín tsakóya Balaam kjòtseé nga chinchá'a Balac nga mejèn-la kòhótsji jè jñà xìta Israel nga kàtakine tsojmì xi xkósòn kisinchaà't'aà-la; tìkoa kàtas'ín kjoachijngui. ¹⁵ Tìkoaá tìtsajnajìin i'nga-nò xìta xi mokjeíin-la koni s'ín okóya jñà xìta nicolaítas. Jñà xìta koi, 'an majtike-ná. ¹⁶ K'oaá ma-ne tìkájno jé-nò, kì tì jè binchaàtsji-nò. Tsà mì k'oa s'een, nìtoón kjián nga skaàn-koaa xìta koi. Jè sìkjeén kichà ndojò xi bitjo-ne ndsobà. ¹⁷ Ndaà tìná'yaà koni tsò Inìma Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi

sìikijne, 'aán tsjaà-là tsojmì xi skine xi 'mì maná xi 'an tji'ma-na; tikoà tsjaà jngoò-là ndí ndajò jtoá xi chroba kji; yaá jtít'aà 'ín xitse xi mì yá beèxkon; tà jè skoèxkon xi tjoé-là.”

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Tiatira

¹⁸ 'Chjí jngoò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi tjna ján Tiatira: “Kíí tsò jè Kí'ndí-là Nainá xi kokjoàn xkon koni ni'ín, kò jñà ndsokò, k'oaá kjoàn koni kichà sinè xi 'mì bronce xi 'ñó ndaà kjòchrja'i: ¹⁹ 'An, be-ná xá-nò kò kjoatjòcha-nò, kò kós'ín nga mokjeiin-nò koà kós'ín titsanixá nga tíchíkjoakò-nò xá xi títsa'nè. Be-ná nga jè nàchrjein i'ndeì isaá ndaà titsanixá mì k'oa-ne koni nga sa ítjon. ²⁰ Tanga tjin i'nga kjoa xi mìkì sasén-na nga ch'o títsa'nè, nga bìi'nde-là jè chjoón Jezabel xi tsò-là yijo-là nga ma-là bènójmíya mé kjoa xi iskan koma nga konachan kò okóya-là xitá ch'i'nda-na mé-ne nga kjoachijngui kátas'ín-ne tikoà kátakine tsojmì xi xkósòn sinchát'aà-là. ²¹ 'Aán títsja isa-là nàchrjein nga kátasíkájno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne, tanga majin-là tsjein takòn kjoachijngui xi s'ín. ²² Tanga 'aán tsja-là ch'in nga 'ñó tse kjo'in sìikjein kò jñà xitá xi ngàsòn s'ín kjoachijngui, tsà majin-là nga sìikájno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne. ²³ Jñà xitá xi ya fit'aà-là, jngoò k'aá sik'en. Kò ngats'ìi xitá naxandá-là Cristo skoè-né nga 'an-ná xi be kó tsò kjohítsjeèn-là kò inima-là jñà xitá. Jñò, nga jngoò ijngoò, k'oaá s'ín tsja-nò kjo'in koni tjin kjoa xi títsa'nè. ²⁴ Tanga jñò kò xitá xi i'nga xi títsajna Tiatira xi mìkì kota'yà kjohítsjeèn xi mìkì ndaà tjin, tikoà kj'eè kii beè jè xi tsò-là jñà xitá koi kjoatji'ma-là xitá neií. Jñò, k'oaá xan-nò mìtsà tì mé kjoa sìijé-isa-nò. ²⁵ Tanga jñò, koni s'ín tjin jè kjohítsjeèn ndaà xi títsa'nè, k'oaá s'ín t'een skanda k'e nga 'an kjoiaa ijngoò k'a. ²⁶ Jñà xi sìikijne-là kjoa ts'e jé tikoà sìikitasòn xá-na koni s'ín mejèn-na skanda k'e nga kjoehet'aà nàchrjein, 'aán tsjaà-là xá nga jñà kotixoma-là ngats'ìi naxandá xi tjin isò'nde. ²⁷ Jñà xitá xi kotixoma, nguì koó kichà kotixoma-ne. K'oaá s'ín sìixkoaya koni tiji ni'nde. ²⁸ Jè kjotixoma jè, tije-ne xi kitsjaà-na Na'èn-na. 'An tikoaa tsjaà-là jè ni'ño tse xi bitjokàtji k'e nga tajñoa. ²⁹ Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-là Nainá nga tíchja-là naxandá-na.”

3

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Sardis

¹ 'Chjí jngoò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi tjna ján Sardis: “Kíí tsò jè xi itoò inima-là Nainá tjin-là, kò itoò ma ni'ño-là: 'An be-ná kjoa xi títsa'nè; k'oaá s'ín 'ya-nò nga títsajnakon-nó tanga xi nguì kixi kjoa, títsajnak'en-nó. ² Tíkjaáya-là yijo-nò, tji-là nga'ño kjoa xi jye mejèn tíchja. 'An, kj'eè kii be tsà ndaà títsa'nè nga nguixkon Nainá. ³ Tíkítsjeèn kjohítsjeèn xi kitjoé-nò kò xi jye ndaà kina'yà; k'oaas'ín tikitason. Tíkájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. Tsà mìkì sikindaa yijo-nò k'oaá s'ín kjoikjaá-nò koni s'ín xitá chijé k'e nga mìkì títsajndaà mé hora-ne nga kjoí. ⁴ Tanga tjin chiba-nò xitá ya Sardis xi kj'eè mé jé ótsji, yaá taña kinchimako-na nga chroba kjoàn nikje xi kókjá nga k'oaá s'ín ok'in-là. ⁵ Jñà xitá xi sìikijne-là kjoa ts'e jé, nikje chrobaá kjoàn xi kókjá; mìkì sìjchàaya 'ín-là ya it'aà xojon ts'e kjoabinachon. Kò k'oaá xán nga nguixkon Nainá xi Na'èn-na ma kò nguixkon àkjale-là nga xitá ts'an-ná. ⁶ Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-là Nainá nga tíchja-là naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Filadelfia

⁷ 'Chjí jngoò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi tjna ján Filadelfia: “K'oaá tsò jè xi nguì xitá tsjeè kò xi nguì jè sobà xi xitá kixi, jè xi tjin-là ibi-là xitaxá ítjon xi ki'mì David, jè xi ma-là kix'a xòhotjoa-là ngajmii kò nijngoò-isa xi tji'nde-là nga kichjoàjto; kò k'e nga jè kichjoàjto, nijngoò-isa xi tji'nde-là nga skix'ajto: ⁸ 'An be yije-ná xá-nò; chítsejèn-là, kisikjna osen jngoò-nò xotjoa xi tix'á, xi nijngoò tji'nde-là nga kichjoàjto. Nga nas'ín tà chiba nga'ño tjin-nò tanga titsanikitasòn-nó koni tsò 'én-na; mìkì bitsajna'ma it'aà ts'an. ⁹ Tjin jngoò tjin xitá xi ya chja-ne ya ni'ya ñánda maxkóya xitá-là xitá neií; xitá ndiso-né nga tsò nga xitá judío, tanga mìtsà kixi kjoa. Xitá koi, 'aán kichjà-là nga kàtjanchrobá

mé-ne nga kìncha-xkó'nchit'aà-nò; k'oaá s'ín skoe-ne nga 'an, 'ñó matsjake-nò. ¹⁰ Koí kjoa-la nga titsanikitasòn koni tsò 'én xi kitsjaà-nò nga kichìkjoako kjit'aà-nò nita mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne, 'aán kósiko-nò jè nàchrjein xi jye nchrobá machraña nga s'e-la kjo'in nga tíjtsa isò'nde k'e nga chít'aà yije xita xi i títsajna it'aà nangui. ¹¹ Kjoji nitoón ijngòò k'a. Ndaà tikinda ngats'iì kjondaà xi tjin-nò koni s'ín mokjeiin-nò mé-ne nga mì yá xi kjoaá'an-nò xi jño jye kinikijne. ¹² Jña xi sikkijne-la ngats'iì kjoa ch'o xi tjin isò'nde, 'aán tsja jngòò-la i'nde ñánda kítsajna nga kjit'aà nàchrjein k'oaá ngaya-la koni jngòò chrjó xi kosingui'ño-la ya ni'ya tsjeè-la Nainá nga skijnoa 'ín-la xi Nainá xan-la ko 'ín-la naxandá-la Nainá, xi Jerusalén xitse 'mì xi kjinchrobà-ne ngajmii ñánda tíjna Nainá, tikoá skijnoa 'ín xitse xi ts'an. ¹³ Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Laodicea

¹⁴ Chjí jngòò-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tíjna ján Laodicea: “Kíí tsò jè xi síjngòò yije 'én-la Nainá, jè xi nguì 'én kixi tsjá, jè xi nguì jè sobà kjoakixi, jè xi tsibíts'ia ngats'iì xi tsibíndaà Nainá. K'oaá tsò: ¹⁵ 'An, be-ná mé kjoa xi titsa'nè; mìtsà 'nchán titsajnaà nì mìtsà tsjè titsajnaà nga mìtsà kondra titsajnao-ná ko mìtsà ndaà onguít'aà-ná. Ndaà-là tjin tsà nguì ndaà onguít'aà-ná ko tsà majin tsà nguì kondra titsajnao-ná. ¹⁶ Tanga jño, nga isò-nò, mìtsà 'nchán titsajnaà nì mìtsà tsjè titsajnaà, k'oaá ma-ne nga ndsoba skihisò-na. ¹⁷ Jño k'oaá bixón: Xita nchiná-nájen; ndaà titsajna-jen; nímé chijat'aà-najen. Tanga mìki 'ya nga 'iín titsajnaà; nímé xi tjin-nò; xita ima-nó; mìki tsejèn-nò; laká titsjóò. ¹⁸ 'An, k'oaá xan-nò, 'aán tindát'aà-ná ton oro xi ni'ín kjòtsjeè-ne mé-ne nga xita nchiná koma-nò. Tikoá 'aán tindát'aà-ná nikje tsjeè xi chroba kjoàn mé-ne nga mì kosobà-nò nga títsajna laká yijo-nò. Tikoá tinguioò xkii colirio jña xkoòn mé-ne nga ndaà kotsejèn-nò. ¹⁹ Ngats'iì xita xi 'an matsjake, otiko-ná tikoá tsjaà-la kjo'in. Mochjeén-né nga tjii-là nga'ño yijo-nò; tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. ²⁰ 'An, yaá tijnajtoa xotjoa ni'ya nga tíchja; tsà tjin i'nga xi kji'nchré-na, koa tsà skíx'a xotjoa ni'ya-la, komaá kjoahas'en nga kókjen-koa, tikoá jè, kókjen-ko-na. ²¹ Jña xi sikkijne tsjaà'nde-la nga ya kítsajnat'aà-na ñánda tíjna íxile ts'e kjotíxoma-na koni s'ín 'an jye kisikijne nga yaá tijnat'aà-la Na'èn-na ñánda tíjna íxile ts'e kjotíxoma-la. ²² Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na.”

4

Kós'in yaxkón Nainá ján ngajmii

¹ Xi jye komà iskan, kiskoòtsejèn ján i'ngaá; kijtseè ngajmii nga tix'á jngòò xotjoa ko jè jta xi ki'nchrè ítjòn-la xi koa tsò koni chrjo trompeta, kitsò-na:

—Nchrobá mijin ijndé; kokoò-lè kjoa xi koma k'e nga jye komà yije kjoa xi tíma i'ndeij.

² Tà nitoón j'iì kanè ijngòò k'a-na jè nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá; kijtseè jngoaà íxile xi tíjna ngajmii ñánda tísatíxoma. Jé íxile jè, tíjna jngòò xi ya tíjnasòn. ³ Jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, k'oaá kji ote tsejèn koni kji ndajo chjí xi 'mì jaspe, o koni kji ndajo chjí xi 'mì cornalina. Ya indii-la íxile síjnandiì jngòò-la ijñe xi okji ote tsejèn koni kji ndajo chjí xi 'mì esmeralda. ⁴ Tiyáá-ne nga jngòò itjandiì-la ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, kaàn ñijòn íxile 'ncha isa ñánda tísatíxoma, tikoá kaàn ñijòn xita jchínga títsajnasòn xi nguì chroba kjoàn nikje xi kikjá; saà corona kicha oro tji'a skò. ⁵ Ya ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, bitjo ni'ín ch'on, ko ts'iin ch'on, tikoá na'ya-la jta xi chja; itoò ni'ín xi síhiseèn títi ya nguixkon íxile; jña ni'ín, jña inima tsjeè-la Nainá xi itoò ma-ne. ⁶ Ya nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, kijina jngòò ndáchikon xi koni kji chitsín kji xi 'ño ote.

Ya it'aà íxile ko ya indii-la, ñijòn ma xi títsajnakon; kóhokji ijton ít's'in ko ya indso'ba, xki xi ján jtít'aà xkon. ⁷ Jè xi tíjna ítjòn jña xi títsajnakon, k'oaá kji koni kjoàn xa. Xi ma-ne

jò, koni kji nchraja ki'ndí kji. Xi ma-ne jàn, isén-la xitaá tjin-la. Xi ma-ne ñijòn, k'oaá kji koni kji ja xi tsó'baijn isén. ⁸ Jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga jngoò ñjngoò, joòn jngaá tjin-la. 'Nó kjín ma-ne xkon xi tjin nga jngoò itjandi-la ko iya-la. Mikiì síkjáya ko nachrjein ko nitjen nga tsò:

Tsjeè-né, tsjeè-né, tsjeè-né jè Na'èn-ná xi Nainá,
xi ta jè tajngoó xi 'nó tse nga'ño tjin-la,
jè xi tsibijna, jè xi tjna ko jè xi kjoí ñjngoò k'a-ne.

⁹ Jñà xi títsajnakon nchitsjá-la kjoajeya, nchitsjá-la kjondaà, ko nchibeèxkón jè xi títnasòn íxile jè xi títnakon nita kjé-ne. K'e k'oa nchis'ín, ¹⁰ jñá xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne bincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la jè xi títnasòn íxile tikoá beèxkón-né jè xi títnakon nita mé nachrjein-ne. Síkatsoò corona-la ya nguixkon jè xi títnasòn íxile nga tsò:

¹¹ Na'èn, ok'ín-lè nga ji tjoé-lè kjoajeya, nga jchaxkón-lè,
nga tsiji yije-né nga'ño xi tjin,
nga ji tsibìndiì ngats'ì tsojmì xi tjin,
nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè nga tjin yije tsojmì
ko nga kisindaà kóhotjin xi tjin.

5

Xojon xi maxkóya ko jè Orrè

¹ 'An, kijtseè jè xi títnasòn íxile nga tíhotíxoma, kjinaya tsja kixi jngoò xojon xi kjixkóya xi kitjeijno iya-la ko ngatsejèn-la ko itoò k'a tji'ño ñánda jncha-la sello nga jngoò ñjngoò k'a. ² Kijtseè jngoáà àkjale xi tse nga'ño tjin-la, xi 'ño kiichja nga kitsò:

—Yá xi ok'ín-la nga skíx'a jè xojon koá komà-la kjoaáxin jñà sello xi jncha-la.

³ Tanga niyá kisakò xi komà-la nga kiskíx'a jè xojon, ni mikiì ma kotsejèn-la nga kot'aà kó tsò 'én xi tjit'aà; ñjngoò kisakò ján ngajmì, ñjngoò kisakò it'aà nangui, koá ñjngoò kisakò ñngui nangui. ⁴ 'An, 'ño kiskindáya nga ko ndáxkoaàn k'e nga kijtseè nga ñjngoò kjòtsji xi ok'ín-la nga kiskíx'a jè xojon nga ma kot'aà kó tsò 'én xi tjit'aà. ⁵ Jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, jngoò xi kitsò-na:

—Kì chihindáya-jèn. Tjna xi 'mì: Xa-la xita naxandá Judá, xi tikoá 'mì: Tje-la xitaxá ítjòn David, nga jè xi jye kisikijne-la kondra-la. Jè xi ok'ín-la nga skíjndáya jè xojon koá koma kjoaáxin sello-la xi itoò ma-ne.

⁶ K'eé kijtseè jngoò Orrè nga síjna ya jngoò osen-la ñánda tjna xi títnasòn íxile nga tíhotíxoma, ko ñánda títsajna jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, ko ñánda títsajna xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne. Jè Orrè, k'oaá kji koni tsà jye k'en; itoò ma nchrajá-la tikoá itoò ma xkon; jñà xkon, jñà inima-la Nainá xi itoò ma-ne xi kinikasén nga tíjtsa isò'nde. ⁷ Jè Orrè, kiskoé jè xojon xi kjinaya tsja kixi jè xi títnasòn íxile nga tíhotíxoma. ⁸ Jè Orrè, k'e nga jye kiskoé xojon jè, jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon ko jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga nguixkon Orrè. Ngats'ì saà ní'ño arpaá 'ya ko chitsín xi nguì oro xi tíya chrjongó-la nainá. Jè chrjongó-la nainá jñà xi kjoá bítsi'ba-la jñà xita-la Nainá. ⁹ Kiseè jngoò sò xitse xi tsò:

Ok'ín-lè nga ngaji chjoí jè xojon, chjaáxin sello-la
nga ji kinik'en-lè, nga ko jni-lè tsibíchjítjì xita
xi ya itjokàjijn-ne ngats'ì tje-la xita xi tjin isò'nde,
ngats'ì 'én xi tjin isò'nde,
ngats'ì naxandá xi tjin,
ko ngats'ì nangui xi tjin isò'nde
mé-ne nga ya kichja-ne it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Ko xitaxá ítjòn ki'nì ko no'miì ki'nì
nga ma síkitasòn-la Nainá,
koá jñà kotíxoma i it'aà nangui.

11 K'e nga kiskoòtsejèn, ki'nchrè jta-là jña àkjale xi kjiìn jchán millón ma-ne xi nchiseè ya indii-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma kò ya ñánda títsajna jña xi títsajnakon kò jña xita jchínga. 12 'Ñó jchán nchichja nga tsò:

Jè Orrè xi kinìk'en, ok'in-là nga jchaxkón

nga ts'e yije-né nga'ño xi tjín,

kò kjoa nchiná kò kjoa chjine,

kò jè tsjá nga'ño,

ndaà kàtayaxkón,

jeya kàtìjna kò 'nga kàtìjna.

13 Ngats'ii xi xó kisindaà-ne xi tjín ngajmii, xi tjín i it'aà nangui kò ya ingui nangui, kò xi tjín jjiìn ndáchikon, ki'nchrè-là nga tsò:

Jè xi tíjnasòn íxile kò Orrè, 'nga kàtìtsajna;

kàtayaxkón, jeya kàtìtsajna,

kàtas'e-là nga'ño nita mé nachrjein-ne.

14 Jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, kitsò:

—iK'oas'ín kàtama!

Jña xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-là nga jeya kisikìjna jè xi tíjnakon nita mé nachrjein-ne.

6

Sello xi itoò ma-ne

1 K'eé kijtseè jè Orrè nga jaàxìn ítjòn jngoò sello. Ikjoàn ki'nchrè jngoò-là jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga kiichja. K'oaá kitsò koni ma ch'on nga one, kitsò:

—Nchroboí.

2 Kiskoòtsejèn, k'eé kijtseè jngoò kohoyo xi chroba kji; jè xi tíjnakjá-là kohoyo, kjinaya tsja jngoò arco xi mochjeén k'e nga tjín kjojchán; ikjoàn kitjoé jngoò-là corona xi si'a sko xita k'e nga síkijne; kii nga jye kisikijne mé-ne nga síkijne isa-ne.

3 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jò, ki'nchrè-là jè xi ma-ne jò xi títsajnakon nga kitsò:

—iNchroboí!

4 Kò ijngoò kohoyo itjo xi inì kji; jè xi tíjnakjá-là, kitjoé jngoò-là kicha ndojò xi 'ño je kji, tikoá kitjoé-là nga'ño nga kàtjaàxìn kjoa'nchán xi tjín it'aà nangui mé-ne nga kàtasik'en-ne xíkjin jña xita.

5 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jàn, ki'nchrè-là jè xi ma-ne jàn xi títsajnakon nga kitsò:

—iNchroboí!

K'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè ijngoò kohoyo xi jmà kji; jè xi tíjnakjá-là kohoyo, jngoò libra tjíya tsja jè xi machibaya-ne tsojmi. 6 Ki'nchrè jngoò-là jta ya jngoò osen-là jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga kitsò:

—Nga jngoò nisoò trigo, jngoò nachrjein chjí-là ch'inda tjín-ne. Kò nga jàn nisoò cebada, tikoá jngoò nachrjein chjí-là ch'inda tjín-ne. Kì tà nìkits'ón-jen jè asitj kò vino.

7 Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne ñijòn, ki'nchrè jta-là jè xi ma-ne ñijòn xi títsajnakon nga kitsò:

—iNchroboí!

8 Kiskoòtsejèn, kijtseè jngoàà kohoyo xi sinè kji. Jè xi tíjnakjá-là, Kjoabiyaà 'mì 'ín-là; ijngoò tjingui-là xi I'nde ts'e Mik'en 'mì. Kitjoé-là kjoatíxoma nga ngats'ii xita xi tjín isò'nde, xi ñijòn xita, jngoò kiyá xi kjoa ts'e kjojchán, kjoa ts'e kjinchrá, kjoa ts'e ch'in kò kjoa ts'e cho ts'en xi tjín jjiìn ijña sík'en.

⁹ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne 'òn, 'an kijtseè ya ingui ímixa tsjeè-la Nainá títsajna jñà xita xi kinik'en nga koií kjoa-la 'én-la Nainá, tikoá koií kjoa-la nga kixi kitsjaà 'én-la Nainá. ¹⁰ Ñó nchichja nga tsò:

—Na'èn xi ji sabà tíhotixomai, ji xi nguì tsjeè tijni kò nguì kjokixi, skanda mé nachrjein kíndaàjiìn-la nga k'oi-la kjo'in jñà xita xi tjin ján isò'nde, jñà xi kisik'en-najen.

¹¹ K'eé kits'i-la nikje xi chroba kjoàn, ki'mi-la nga kàtasíkjáya chiba nachrjein isa skanda k'e nga kojngò jñà xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi tikoá ngàsòn xá-la Nainá kiyájiìn-ne.

¹² Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne joòn, kiskoòtsejèn nga j'ì jngò ch'ón xi 'ño ts'a. Jè ts'oi, jmà kji komà koni nikje jmà, kò jè sá, inì kji komà koni jní. ¹³ Jñà ni'ño xi tjin ngajmii, chixòt'aà nangui koni ma jñà toò ikò xkoén nga bixòngui k'e nga 'ño 'ba tjo.

¹⁴ Jè ngajmii, k'oaá s'in kichijà koni jngò xojon xi ma maxkóya; ngats'ii jñà nindoò kò nangui jiìn-nda xi tjin ijiìn ndáchikon, jahatjìya-la ya i'nde ñánda títsajna. ¹⁵ Jñà xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde, kò xita xi 'ño ndaà yaxkon-la, kò xita nchiná, kò xita sko-la soldado, kò xita xi tse nga'ño tjin-la, kò xita chi'nda, kò xita xi títsajnandeíi nga mìtsà nei tjin-la, yaá tsibítsajna'ma ñánda tjin nguijo kò naxi xi tjin-la nindoò. ¹⁶ Kitsò-la jñà nindoò kò jñà naxi:

—Tikatsjònè-nájen yijo-nò, tijtsa'ma-nájen mé-ne nga mìkiì skoe-najen jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotixoma kò tikoá kitsajna'ma-lajen kjoajti-la kò kjo'in xi tsjá jè Orrè. ¹⁷ Nga jye ijchò nachrjein-la Nainá kò Orrè nga kò kjojtì-la, 'ño tse kjo'in tsjá. ¿Yá xi koma kichikjoako-la?

7

Jñà chi'nda-la Nainá xi tjt'aà chiba-la

¹ Xi jye komà iskan kjoa koi, 'an kijtseè ñijòn àkjale xi jncha kixi nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi nchibíchoàhikon-la tjo mé-ne nga mì tì kiì k'oa-ne ya isòn isò'nde kò isòn ndáchikon, tikoá nijngò yá sìnnyá-la. ² Tikoá kijtseè ijngoaà àkjale xi tinchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi 'ya jngò kicha ts'e Nainá xi tíjnakon xi ma sit'aà chiba-la xita. 'Ñó kiichja-la jñà àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye kitjoé-la nga'ño nga tsjá ch'in-la isò'nde kò ndáchikon. ³ Kitsò-la:

—Kì tà chjà ch'in 'bì-lá isò'nde kò ndáchikon kò yá, skanda k'e-né nga jye sit'aà chiba-la ya tjen-la jñà xi chi'nda-la Nainá.

⁴ Ki'nchrè-la kótjin ma-ne jñà xita xi kisit'aà chiba-la, jngò sindo kò ichán ñijòn jmii ma-ne, ngats'ii tje-la xita Israel. ⁵ Jñà ngats'ii tje-la xita koi xi kisit'aà chiba-la: jñà tje-la Judá, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Rubén, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Gad, tejò jmii ma-ne. ⁶ Jñà tje-la Aser, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Neftalí, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Manasés, tejò jmii ma-ne. ⁷ Jñà tje-la Simeón, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Leví, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Isacar, tejò jmii ma-ne. ⁸ Jñà tje-la Zabulón, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la José, tejò jmii ma-ne. Jñà tje-la Benjamín, tejò jmii ma-ne.

Xita xi kjin jchán ma-ne xi chroba kjoàn nikje xi íkjá

⁹ Xi jye komà, k'e nga kiskoòtsejèn, kjin jchán xita kijtseè; niyá xi maxkeya-la. Yaá títsajna xita xi ya inchrobàjiìn-ne ngats'ii nangui xi tjin isò'nde, kò ngats'ii tje-la xita xi tjin isò'nde, kò títsajna xita xi chja ngats'ii 'én xi tjin, kò xita xi ya nchrobá-ne ngats'ii naxandá xi tjin. Jñà xita koi, 'ncha kixi-né nga nguixkon xi tíjnasòn íxile nga tíhotixoma tikoá nga nguixkon jè Orrè. Saà nikje chrobaá íkjá kò saà xkajén kjiya tsja. ¹⁰ Ngats'ii xita koi, 'ño jchán nchichja nga tsò:

Jè Na'èn-ná xi Nainá xi tíjnasòn íxile ñánda nga tíhotixoma kò jè Orrè, tsachrjekajiìn-ná kjo'in.

11 Ngats'ìi jǎ̀nà àkjalè 'ncha kixi-né ya indii-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma ko ya ñánda títsajna jǎ̀nà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, ko jǎ̀nà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon. Chíncha-xkó'nchi-ñiat'aà-là skanda it'aà nangui nga kijtseèxkón Nainá. 12 Kitsò:

K'oaá s'ín kátama.

Nainá 'ño tǎ́n-là kjoa machikon-t'in, ko kjoa jeya, ko kjoa chjine,

tǎ́n-là kjondaà, 'ño 'nga tíjna, tse nga'ño tǎ́n-là,

ko tǎ́n-là kjotíxoma.

K'oa's'ín kátama skanda nita mé nàchrjein-ne.

13 K'eé kiichja jngoò-na jǎ̀nà xita jchínga, kitsò:

—Jǎ̀nà xita xi chroba kjoàn nikje xi íkjá, zyá xita-ne, ñánda kòf'ìi-ne?

14 'An, kixan-là:

—Ngají tǎ́n-lè na'èn.

Jè kitsò-na:

—Jǎ̀nà xita koi xi tsatojiin kjo'in jè nàchrjein k'e nga 'ño tse kjo'in kis'e. Kisìtsjeè nikje-là nga ko jní-là Orrè-là Nainá kisìchroba-ne. 15 Koi kjoa-là nga ya títsajna-ne nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma ko nàchrjein ko nitjen sí's'in-là ya ingo-là. Jè xi tíjnasòn íxile yaá kijnajin osen kjit'aà-là nga sìikinda. 16 Mì tǎ́ kii kjinchrá sìikjeiín-ne ko mì tǎ́ kii koxínda-là. Ko mì tǎ́ kii kòkà-ne yijo-là jè ndobá-là ts'oi k'e nga 'ño matsjè. 17 Nga jè Orrè xi tíjna jngoò osen-là ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, jè sìikinda koni s'ín makínda orrè; jè kjoiko ñánda tǎ́bitjo nandá xi tíjnakon. Nainá sìixijno yije ndáxkon jǎ̀nà xita koi.

8

Xi ma-ne itoò sello

1 Jè Orrè, k'e nga jaàxin jè sello xi ma-ne itoò, osen-la hora jǎ̀nà kis'e ján ngajmii. 2 Ikjoàn kijtseè jǎ̀nà àkjalè xi itoò ma-ne xi 'ncha kixi nguixkon Nainá, jngoò chrjo trompeta kits'ìi-là nga jngoò ìjngoò. 3 K'eé j'ìi ìjngoò àkjalè xi 'ya jngoò kicha xi ngui oro jè xi tjíya chrjongó-là Nainá. Tsasíjna kixi ya it'aà ímixa tsjeè-là Nainá, ikjoàn tse chrjongó-là Nainá kits'ìi-là mé-ne nga ya kisìjngoòko-ne jè kjoa bìtsi'ba-là jǎ̀nà xita-là Nainá. Yaá tsaká ya isòn ímixa tsjeè xi ngui oro xi tíjna ya nguixkon jè xi tíjnasòn íxile ñánda tíhotíxoma. 4 Jè nǎ́'ndǎ́-là chrjongó-là nainá ko kjoa bìtsi'ba-là xita-là Nainá tsijin-né ya tsja jè àkjalè ya nguixkon Nainá. 5 Jè àkjalè kiskoé jè kicha xi tǎ́ya chrjongó-là Nainá, chinchá-isa xá'í xi títisòn ya it'aà ímixa tsjeè-là Nainá. Ikjoàn kisìkatjen-sòn isò'nde; 'ño kits'ìin ch'on, kina'ya-là jta, ki'ya-là ní'in ch'on, ko ts'a ch'ón.

Jǎ̀nà chrjo trompeta

6 Jǎ̀nà àkjalè xi itoò ma-ne ko itoò chrjo trompeta tjíma'ya tsibítsajnandaà nga sìikjindáya.

7 Jè àkjalè xi síjna ítjòn kisìkjindáya chrjo-là. Ikjoàn ts'a jtsí ndajo ko ní'in xi tsjájin jní; ján kisikasén it'aà nangui. Jè xi ma-ne jàn-ya-là isò'nde, jngoòya kitì; k'oa tǎ́ tǎ́n kitì jǎ̀nà yá; kitì yije xka xkoén.

8 Jè xi ma-ne jò àkjalè kisìkjindáya chrjo-là. Ko jngoò xi okji koni jngoò nindoò xi je kji xi titì, yaá kinikatjen-jiin ndáchikon. Nga jàn-ya-là ndáchikon, jngoòya, jní komà. 9 Jǎ̀nà cho xi tǎ́n-ngui ndáchikon, jngoòya k'en xi ma-ne jàn-ya cho. K'oaá tǎ́s'ín komà jǎ̀nà chitso, jngoòya chixoña xi ma-ne jàn-ya chitso.

10 Jè xi ma-ne jàn àkjalè kisìkjindáya chrjo-là. Jngoò ní'ño xi 'ño je kji xi títjnga, kiskaàngui-ne ngajmii. Jè ní'ño jè, jngoòya xajngá nandá kiskaàjin xi ma-ne jàn-ya xajngá nandá ko ya ñánda títjo nandá. 11 Jè 'ín-là ní'ño jè, xka tsja 'mì. Ko jè nandá, jngoòya kjòtsja, jè xi ma-ne jàn-ya nandá. Kjín jchán xita k'en nga kjòtsja nandá.

12 Jè xi ma-ne ñijòn àkjalè kisìkjindáya chrjo-là. Ikjoàn jngoòya kitsi'on jè ts'oi xi ma-ne jàn-ya yijo-là; ko k'oaá tǎ́s'ín komà jè sá ko ní'ño. Ikjoàn kòjño jngoòya jè ts'oi ko sá ko

ni'ño. Koā jngoòya kòjñò jè nachrjein xi jàn-ya tjín-ne; kò k'oaá tís'in komà k'e nga nítjen; mì tì kii kjòhiseèn-ne.

¹³ K'e nga kiskoòtsejen, ki'nchrè jngoò-la ja xi kitoòtjen ján jjiin isén. 'Ñó kiichja nga kitsò:

—Ima xó-ne, ima xó-ne, ima xó-ne jña xita xi tjín ján isò'nde, taxki 'oón komat'in k'e nga skindàya chrjo-la jña àkjale xi nguì jàn chija-Ìsa.

9

Chrjo trompeta xi ma-ne 'òn

¹ Jè xi ma-ne 'òn àkjale kisikjindáya chrjo-la; 'an kijtseè jngoàà ni'ño xi kiskaàngui-ne ngajmii skanda it'aà nangui. Ikjoàn kjòngatsja jè ibi ts'e nítjan. ² Kiskíx'a jè nítjan. K'oaá s'in itjo nì'ndi koni tsà ts'e ngajá xi 'ño ì kjoàn. Jè nì'ndi xi itjo, kisijñò jè ts'oi kò jjiin isén. ³ Jè nì'ndi, yaá itjojiin cho langosta xi tsangasòn isò'nde; kits'iì-la nga'ño nga ma-la k'oee-la xita koni cho na'yá xi tjín isò'nde. ⁴ K'oaá s'in kisatiixoma-la nga mìkii tsjá ch'in-la ngats'iì xka ijña xi tjín isò'nde, kò nijngoò yá; tà jña xi koma tsjá ch'in-la jña xita xi tsjin-la chiba-la Nainá ya itjòn tjen-la. ⁵ Mìkii kitsjaà'nde-la nga sikk'en xita; tà kjo'ín 'òn sá tsjá-la; jè kjo'in xi tsjá, k'oaá ngaya-la koni k'e nga 'bé-la cho na'yá xita nga ijò 'beé. ⁶ Nachrjein koi, jña xita mejèn-la nga kiyá, tanga mìkii sakò-la kós'in sikk'en yijo-la. 'Ñó komejèn-la nga sikk'en yijo-la tanga mìkii koma kiyá.

⁷ Jña cho langosta k'oaá kjoàn isén-la koni kjoàn kohòyo xi binchandaà-la kjojchán. Tjísòn skò koni corona xi nguì oro; isén-la xitaá tjín-la. ⁸ Tsja skò k'oaá kjoàn koni kjoàn ts'e íchjín; ni'ño, k'oaá kjoàn koni ts'e xa. ⁹ Ya isòn inima-la k'oaá kjoàn xi kijtsa koni kicha tájaà xi síkjeén xita kjojchán; jña jngaá-la k'oaá s'in na'yà-la nga one koni tsà 'ño kjin ma carreta xi bíndofe kohòyo nga ongachikon nga fi kjojchán. ¹⁰ Tjín nditsin koni cho na'yá kò tjín-la na'yá. Jña nditsin tjín-la nga'ño nga 'òn sá sikk'on xita. ¹¹ Jè xi síjna skò-la cho langosta, jè àkjale ts'e nítjan. Jè 'ín-la àkjale jè, xi 'én hebreo, Abadón 'mì, koā xi 'én griego, Apolión 'mì. [Jña 'ín koi, tsòyaá-ne: jè xi síkits'óna.]

¹² Jyee tsato kjo'in xi tjina ítjòn xi taxki 'oón komat'in xita; tanga nguì jò chija xi sa nchrobá.

Chrjo trompeta xi ma-ne joòn

¹³ Jè xi ma-ne joòn àkjale kisikjindáya chrjo-la; k'eé ki'nchrè jngoò-la jta xi ya itjojiin-ne nga ñijòn nchrajá-la jè ímixa tsjeè xi nguì oro jè xi síjna nguixkon Nainá ¹⁴ nga kitsò-la jè àkjale xi ma-ne joòn, xi kjiya chrjo tsja:

—Chjíjnda'ñoí jña àkjale xi ñijòn ma-ne xi tjít'aà'ño ya chraña-la jè nandá xajngá je Éufrates.

¹⁵ K'eé kitjájnda'ño jña àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye k'oas'in títsajnandaà jè hora, jè nachrjein, jè sá kò jè nó, mé-ne nga jngoòya sikk'en-ne xita xi ma-ne jàn-ya ngats'iì xita xi tjín. ¹⁶ 'An, ki'nchrè-la kótjín ma-ne jña xita kjojchán xi kohòyo títsajnakjá-la; jò sindo millón ma-ne.

¹⁷ K'oaá s'in tsatsejèn-na jña kohòyo kò xita xi títsajnakjá-la nga kicha tájaà kijtsa inima-la xi inì kjoàn koni ni'ín, xi azul kjoàn koni zafiro, kò xi sinè kjoàn koni azufre. Jña skò kohòyo, k'oaá kjoàn koni skò xa; kò ya tso'ba, ni'ín bitjo, nì'ndi bitjo, kò azufre bitjo. ¹⁸ Jè kjoa-la nga ingajàn kjo'in koi, jngoò ya k'en xita xi jàn ya ngats'iì xita xi tjín. Jè kisik'en jè ni'ín, nì'ndi kò azufre xi bitjo-ne tso'ba kohòyo. ¹⁹ Nga'ño xi tjín-la kohòyo, yaá tjí'a tso'ba kò itjòn nditsin, nga jña nditsin k'oaá kjoàn koni kjoàn ye; koā jña skò síki'on-ne jña xita.

²⁰ Jña xita xi tsiningui-ne xi mìkii k'en k'e nga jye tsato yije kjo'in koi, mìkii kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne; takó jña kijtseèxkón inima ch'o-la neí, kò jña isén xi Nainá tsò-la xi kicha oro, plata, bronce, ndajo kò yá, jña xi mìkii tsejèn-la kò xi mìkii 'nchré kò

xi mìkiì ma fi. ²¹ Jñà xità koi, mìkiì kisìkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne nga xità sík'en, nga ma-la bíndaà, kò nga kjoà chijngui s'ín, kò kjoà chijé.

10

Àkjale xi kjiya tsja jngoò xojon libro jtobá

¹ Ìjngoò àkjale kijtseè-isa xi tjin-la nga'ño xi tinchrobájen-ne ngajmii nga ifi tsátijno; jè sko kijnasòn jngoò ijñe; isén-la k'oaá kji koni ts'oi; jñà ndsoko k'oaá s'ín tsejèn koni tsà ni'ín xi ncha kixi nga títi. ² Kjinaya tsja jngoò xojon xi jtobá kji xi jye kitjájndaya. Jè ndsoko kixi tsasijnajin ya ndáchikon kò jè ndsoko ngaskón tsasijnasòn nangui. ³ K'oaá s'ín 'ño kiichja koni tsò xa k'e nga kjindáya; k'e nga jye kiichja, itoò ch'on kina'ya jta-la nga tikoà kiichja. ⁴ K'e nga jye jane ch'on xi itoò kits'iin, 'an tijnandaà-ná nga mejèn-na skijno jngoà xojon, tanga ki'nchrè jngoò-la jta xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Jñà 'én xi kàchja ch'on xi itoò kats'iin, 'maá tikíjni; kì xojoón bìt'iì.

⁵ Jè àkjale xi 'an kijtseè nga ya sijnajin jngoò ndsoko ndáchikon kò xi ìjngoò ndsoko ya sijnasòn nangui, kiskimii'nga tsja kixi ján ngajmii, ⁶ kitsjaà 'én-la it'aà ts'e Nainá xi tijnakon nità mé nachrjein-ne, jè xi tsibíndaà ngajmii, nangui kò ndáchikon, ngats'iì tsojmì xi ya tjin, kitsò:

—Mì tì kii s'e isa-ne nachrjein. ⁷ K'e nga kichóya nachrjein-la nga koìts'ia jè àkjale xi ma-ne itoò nga sijkjindáya chrjo-la, jè kjoa'ma-la Nainá kítasòn-né koni s'ín kitsò jñà xità chi'nda-la xi kiichja ngajo-la.

⁸ Jè jta xi ki'nchrè ítjòn-la xi ngajmii inchrobà-ne, ìjngoò k'a kiichja-na kitsò:

—T'in, chjoí jè xojon xi jtobá kji xi jye kitjájndaya nga kjinaya tsja jè àkjale xi sijnakixi isòn ndáchikon kò isòn nangui.

⁹ Kùkoaan jè àkjale, kixan-la:

—Tjiì-ná jè xojon jtobá xi kjinaya ndseji.

Kitsò-na:

—Chjoí, ikjoàn chinii; ján iya indso'boi kotsjaya-né, tanga ya i'a ndso'boi, ixii koma-lè koni tsà tsjén.

¹⁰ Kiskoé jè xojon xi kjiya tsja jè àkjale. K'e nga kiskínee, kisìhixi'á ndsoba koni tsà tsjén; tanga ján iya indso'bà kjòtsja-né. ¹¹ Ki'mi-na:

—Mochjeén-né nga ìjngoò k'a kinókjoaya ngajo-la Nainá mé kjoa xi komat'in jñà xità xi kjin naxandá nchrobà-ne kò xi kjin nangui chja-ne kò xi kjin skoya 'én chja, kò mé kjoa xi komat'in xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde.

11

Jò ma xità xi tsjá 'én it'aà ts'e Cristo

¹ K'eé kits'iì jngoò-na yá xi ma machibaya-ne, xi k'oa kji koni kjoàn yá nise. Ki'mi-na:

—Tisítjin, tichibayi jè ingo ítjòn-la Nainá kò jè ímixa tsjeè-la. Tixkeyi kótjin ma-ne jñà xità xi ya beèxkón Nainá. ² Jè nditsin xi kijnat'aà-la ingo, kì kii nìchibayi nga jñà kitjoé-la xi taxki xità xi mìtsà xità judío. Jñà xità koi, ichán jò sá kotixoma ya Jerusalén xi i'nde tsjeè-la Nainá. ³ Aán siikasén ingajò xità-na xi tsjá 'én it'aà ts'an nga kichjaya jngoò jmii kò jò sindo kò jàn-kaàn nachrjein; kò jñà nikje xi kokjá, nikje jmà kjoàn xi ts'e kjoaba.

⁴ Jñà ingajò xità xi tsjá 'én, jñà-né ingajò yá olivo kò ingajò kichà candelero xi jncha kixi nguixkon Nainá xi otixoma-la isò'nde. ⁵ Tsà yá xi mejèn-la siki'on xità koi; ni'ín kochrje tso'ba xi jngoò k'a kòkà jñà xi kondra-la. K'oaá s'ín kiyá yije, nità yá-ne xi mejèn-la siki'on. ⁶ Jñà xità koi tjin-la nga'ño nga ma-la kiichjoà-la ngajmii mé-ne mì tì kii k'oa-ne jtsi jñà nachrjein k'e nga kichjaya. Tikoáá tjin-la nga'ño it'aà ts'e nandá nga ma-la nga jní s'iin; kò komaá-la kjin skoya kjo'in tsjá-la xità isò'nde; komaá-la nga kos'ín s'iin nità kótjin k'a mejèn-la nga s'iin. ⁷ Ingajò xità koi, k'e nga jye tsjá 'én-la, jè chò je

xi ch'o kji xi bitjomijìn-ne ya nìtjan jñò, skaàn-ko-né, ko sikkijne-la, ikjoàn kiyá ingajò xita koi. ⁸ Jñà yijo-la xita koi, yaá siyijò osen nditsin-la naxandá ítjòn, ñánda kisit'aà krò Nà'èn-ná. Jè 'ín-la naxandá ítjòn xi okji, k'oáá s'ín ngaya-la koni Sodoma, o Egipto. ⁹ Xita xi ya inchrobàjìin-ne naxandá xi tjin isò'nde, ko ngats'ii tje-la xita xi tjin isò'nde, ko xita xi chja ngats'ii 'én xi tjin, ko xita xi ya nchrobá-ne ngats'ii nangui xi tjin isò'nde, ján nachrjein osen skótsejèn-jno yijo-la mik'en; ko mikì tsjá'nde nga sùjìin jñà xita koi xi jò ma-ne. ¹⁰ Jñà xita xi tjin isò'nde kotsjaá-la nga jye k'en xita koi; tsjá kjotjò-la tsojmì xita xikjín. Koií k'oas'ín s'iin-ne nga jñà ingajò xita xi chja ngajo-la Nainá, tseé kjo'in tsjá-la jñà xita isò'nde. ¹¹ K'e nga jye tsato xi ján nachrjein osen, jè Nainá kisikitsajnakon ìjngòò k'a-ne nga jaáya-la; ikjoàn chinchá kixi ìjngòò k'a-ne; ko ngats'ii xita xi kijtseé, 'ñó jchán kitsakjòn. ¹² Ingajò xita koi kù'nchré jngòò-la jta xi 'ñó kùichja xi ngajmì inchrobà-ne, kitsò-la:

—Nchrobá-mijìn-jno ijndé.

Ikjoàn kùimijìn-jìin ifi ján ngajmì. Ngats'ii jñà xita kondra-la kijtseé-né. ¹³ Tik'eé-ne j'ii jngòò ch'ón xi 'ñó jchán ts'a; jngòò ya naxandá chixoña xi ma-ne te ya kóhokji naxandá; ko jè kjoa-la ch'ón, itoò jmì xita k'en. Jñà xita xi tsiningui-ne, ndaà jchán kitsakjòn. Ikjoàn kùichjat'aà-la Nainá xi tjna ngajmì nga jeya kisikijna.

¹⁴ Jyeé tsato kjo'in xi ma-ne jò xi taxki 'oón komàt'in xita; tanga nchrobá nitoón xi ma-ne ján k'a.

Chrjo trompeta xi ma-ne itoò

¹⁵ Jè xi ma-ne itoò àkjale kisikjindáya chrjo-la; kjín jchán jta kina'ya-la ngajmì xi 'ñó kùichja nga kitsò:

Jñà kjotixoma xi tjin isò'nde,

jyeé ts'e Nà'èn-ná xi otixoma-ná ko jè Cristo xi xó kinikasén-ne.

Jè kotixoma nita mé nachrjein-ne.

¹⁶ Jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, xi títsajnanè íxile nga nguixkon Nainá, chinchá-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga kijtseèxkón Nainá. ¹⁷ Kitsò:

Nà'èn xi Nainá 'mì-lè.

Ndaà chjí-lè nga ta jì ta jngòò-né xi 'ñó tse nga'ñó tjin-lè,

ngaji xi tijni i'nde,

ko xi tijni skanda kjòtseé,

[ko xi sa kjoii ìjngòò k'a-ne].

Tì'biè-lèjen kjondaà nga jyeé kachjoí nga'ñó xi tjin-lè;

ko jyeé kòbít's'ii nga jì tìhotixomai.

¹⁸ Jñà xita xi taxki xita xi mìtsà xita judío jyeé kòjti-la;

tanga jyeé ijchò nachrjein-la kjojti-lè k'e nga jì k'oi-la kjo'in xita koi,

jè nachrjein k'e nga jì kındaàjìin-la jñà xita xi jye k'en

ko k'oi-la kjotjò xi ok'in-la nga tjoé-la xita ch'inda-lè xi kùichja ngajo-lè

ko jñà xita-la Nainá ko ngats'ii xi beèxkón-lè,

jñà xi jtobá kjoàn ko xita jchínga.

Sikjehesòn jñà xita xi ma-la sikjehesòn xita naxandá isò'nde.

¹⁹ Ján ngajmì kitáx'a i'nde tsjeè-la Nainá; ya iya i'nde tsjeè-la ki'ya-la jè kaxa ts'e kjoa xi tsibindaàjìin Nainá ko jñà xita. Ikjoàn jate ni'ín ch'on, kina'ya-la jta, kits'iin ch'on, ts'a ch'ón, ts'a jtsí ndajò xi 'ñó tsiaàn kjoàn.

12

Jè chjoón ko jè ye

¹ Ján ngajmì tsatsejèn jngòò kjoxxkón. Jngòò chjoón ki'ya-la; jè ts'oi xi ma nikje-la. Jè sá yaá tjna ingui ndsoko, ko jngòò corona tí'a skò xi tejò ni'ño jí't'aà. ² Jè chjoón, ki'ndí

'ya. 'Ñó jchán kjindáya nga jye machraña nga jts'ín ki'ndí-la; tsee kjo'in tísíkjeiín nga jye ijchò chiba-la nga jts'ín ki'ndí-la. ³ Ján ngajmii ìjngòò kjo'xkón tsatsejèn. Jngòò ye xi 'ño je kji tsatsejèn. Inì kji, itòò ma skò, kò jngòò corona itsé tjí'a nga jngòò ìjngòò skò. Tìkoáá te ma nchrajá-la. ⁴ Jè nditsin ye, jngòò ya ni'ño tsibíndofe xi ma-ne jàn ya ngats'ii ni'ño xi tjín ngajmii, ikjoàn tsibítsjot'aà nangui. Jè ye je, tsasijnat'aà-la jè chjoón xi tí'beé ki'ndí mé-ne nga skine-ne ki'ndí-la k'e nga jye jts'ín. ⁵ Jè chjoón, tsi'beé jngòò ki'ndí x'in nga jè kotixoma-la ngats'ii naxandá xi tjín isò'nde koni jngòò xita xi yá kicha kjiya tsja nga kìnè-la kjo'in xita xi mìkii 'nchréñijon-la. Tanga jè ki'ndí-la chjoón, kitjá'an-la; yaá kiikò ñánda tjina Nainá nga tíhotixoma. ⁶ Jè chjoón, tsanga-né. Ján kii ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, ñánda nga Nainá tsibíjnandaà jngòò-la ì'nde nga ya katji-la tsojmì xi skine. Jngòò jmii kò jò sìnò kò jàn-kaàn nachrjein kijná.

⁷ Xi jye komà iskan, ján ngajmii kis'e kjojchán. Jè àkjale Miguel kò àkjale-la kiskaàn-kjoòkò jè ye je. Kò jè ye je, kò àkjale-la nas'ín 'ño kiskaàn-kjoò, ⁸ tanga mìkii kisikijne-la, kò mì tì mé ì'nde kis'e-la ján ngajmii. ⁹ K'oaá s'ín komà nga itjokàjiin ngajmii jè ye jchínga xi 'mì Xita Neí kò xi 'mì Satanás xi konachan-la ngats'ii xita isò'nde. Kinìkatjengui ya it'aà nangui kò àkjale-la.

¹⁰ Ki'nchrè jngòò-la jta ján ngajmii xi 'ño kiichja xi tsò:

—Ì'nde jyeé ijchò nachrjein nga kitjokàjiin kjo'in xita xinguiáá nga kò nga'ño-la Nainá nga jè kotixoma kò kjotixoma xi tjín-la Cristo [xi Nainá xó kisikasén-ne], koií kjoa-la nga jye kànikatjengui jè xi kò nachrjein kò nitjen tsját'in 'én ndiso xita xinguiáá nga nguixkon Nainá. ¹¹ Jñà xita xinguiáá, nga ngui koo nga'ño xi tjín-la jní xi tsibíxteèn jè Orrè kisikijne-la kò ngui koo jñà 'én xi kitsjaà it'aà ts'e Nainá. Mìkii kitsakjòn-la nas'ín kinik'en. ¹² Tsja kàtas'e-la ngajmii kò jñà xi ya tìtsajna. Tanga ima xó-nò jñò xi ya tìtsajnaà it'aà nangui kò xi tìtsajnaà ya ijìin ndáchikon nga jè xita neí jyeé ijchòjen-tjìngui-nò kò 'ño jti tjín-la nga jyeé tjìin-la nga ta chiba nachrjein kijná-isa.

¹³ Jè ye xi 'ño je kji, k'e nga kinìkatjengui it'aà nangui, tsangatjìngui-la jè chjoón xi tsi'beé ki'ndí x'in. ¹⁴ Tanga jè chjoón, jò jngaá ts'e ja kits'ii-la xi 'ño ìi kjoàn mé-ne koma tótjen-ne nga kongá-la jè ye xi je kji. Ján kii kijná ya ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. Jàn nó osen kijná nga kòkindá nga tjoé-la tsojmì xi skine. ¹⁵ Jè ye xi je kji, tsachrje nandá tso'ba nga ndána koma mé-ne nga koma kichrjoako-ne jè chjoón. ¹⁶ Tanga jè nangui kisichját'aà-la jè chjoón; kitáx'a, kits'ii ndána xi jè ye tsachrje tso'ba. ¹⁷ Jè ye isaá 'ño kjòjtikeè jè chjoón. Kii tjìngui kondra-la jñà xita tje-la chjoón nga kiikjaán-kò jñà xi síkitasòn kjotixoma-la Nainá kò jñà xi ndaà tsjá 'én it'aà ts'e Cristo. ¹⁸ Jè ye, yaá tsibíjnajiin tsojmì xi 'ncha jndii ndáchikon.

13

Jò cho ìi xi ch'o kjoàn

¹ Kijtseè jngoaà cho je xi ch'o kji xi itjo-mijìn-jìin-ne ndáchikon xi itòò ma skò; te ma nchrajá-la; jngòò corona itsé tjí'a nga ìjngòò ìjngòò nchrajá-la; jñà skò tjít'aà 'ín xi Nainá chjajno-la. ² Jè cho je xi ch'o kji xi 'an kijtseè, k'oaá kji koni kjoàn xa indo; k'oaá kjoàn ndsokò koni ts'e cho oso; k'oaá kji tso'ba koni tso'ba xa. Jè nga'ño xi tjín-la jè ye, kò jè ì'nde-la ñánda tíhotixoma, kò jè kjotixoma-la xi 'ño tjín, jè cho ts'en kjòngatsja. ³ 'Ñó tse kitii jngòò skò jè cho je xi ch'o kji; k'oaá kji komà koni tsà jye kiyá; tanga jè skò xi 'ño tse kitii, kjòndaà-ne. Ngats'ii xita xi tjín nga tìtsa isò'nde, tà kjòxkón-la kjoa xi komà, kò yaá kiitjìngui-la jè cho ts'en. ⁴ Ngats'ii xita kijtseèxkón jè ye, nga jè ye kitsjaà-la kjotixoma xi tísíkjeén jè cho ts'en. Jñà xita tìkoáá kijtseèxkón jè cho je xi ch'o kji. Ikjoàn kitsò:

—Tsjin ìjngòò isa koni jè cho je xi ch'o kji; mì yá tjín xi kichikjoa-la nga skaàn-kò.

⁵ Jè cho ts'en kitjò'ndeé-la nga kiichja 'én xi 'nga síkijna yijo-la nga chjajno-la Nainá. Tìkoáá kits'ii'nde-la nga ichán jò sá kotixoma. ⁶ K'oaá s'ín kis'iin; kiichjajno-la Nainá,

kiichjajno-la 'ín-la Nainá kò Ni'ya Tsjeè-la, kò kiichjajno-la jñà xita xi títsajna ngajmii. ⁷ Tikoá kitjò'ndeé-la nga kiskaàn-kò xita-la Nainá skanda kó nga kisikijne-la. Ikjoàn kits'ii-la kjoíxoma it'aà ts'e ngats'ii tje-la xita, kò it'aà ts'e ngats'ii naxandá xi tjín, kò it'aà ts'e ngats'ii xita xi chja ngats'ii 'én xi tjín, kò it'aà ts'e xita xi tjín nga ìjngò ìjngò nangui xi tjín isò'nde. ⁸ Ngats'ii xita xi tjín nga títsa isò'nde, jè cho ts'en skoexkón, jñà ngats'ii xita xi mìkiì tjít'aà 'ín-la nga tisa tàts'en-la kjoa, jè xojon xi ts'e kjoabinachon xi ts'e Orrè-la Nainá xi k'en ngajo-la xita.

⁹ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò. ¹⁰ Jè xi ndayá kjis'en, k'oaá s'ín tjínè-la nga ndayá kjoì. Jè xi kichà ndojò kiyá-ne, k'oaá s'ín tjínè-la nga kichà ndojò kiyá-ne. Ií mochjeén nga kixi kítsajna kjit'aà kò nga kichikjoako-la kjo'in jñà xita-la Nainá.

¹¹ Xi komà iskan kijtseè ìjngoaà cho je xi ch'o kji xi itjo mijìn-ne ijìin nangui. Jò ma nchrajá-la xi k'oa kjoàn koni nchrajá-la orrè. K'oaá s'ín chja koni jngò yè xi 'ñó je kji. ¹² K'oaá s'ín tjín-la kjoíxoma koni jè cho je xi ch'o kji xi tjína ítjòn nga ya síjna nguixkòn. Bínè-la xita xi tjín isò'nde nga kateèxkón jè cho je xi ch'o kji xi tjína ítjòn, jè xi kjòndaà-ne ñánda 'ñó tse kitii jngò skò. ¹³ Tikoá maá-la kis'iin kjoexkón xi 'in tjín. Skanda maá-la kisikjinchrobà-jen ni'ín xi ngajmii nchrobá-ne skanda it'aà nangui nga nguixkòn xita. ¹⁴ Kiskoònachan-la xita xi tjín isò'nde, koiì kjoa-la jñà kjoexkón xi kits'ii'nde-la nga kis'iin nguixkòn cho je xi ch'o kji xi tjína ítjòn. Tsibít'in-la xita nga kátindaà jngò xkòsòn-la jè cho xi tjína ítjòn xi kichà ndojò kitii-ne skò tanga jaáya-la. ¹⁵ Jè cho xi ma-ne jò kits'ii-la nga 'ñó nga kisikíjnakon jè xkòsòn-la cho xi kisindaà, mé-ne nga koma kichja-ne kò ngats'ii xita xi mìkiì skoexkón sikk'en-ne. ¹⁶ K'oaá s'ín tsibínè-la nga kátasit'aà chiba-la jñà xi xita ixti, jñà xita jchínga, jñà xita nchiná kò jñà xita ima, jñà xita xi títsajnadeí kò xi ch'inda títsajna'ñó. Yaá kátasit'aà chiba-la ya tsja kixi kò tsà ya ítjòn tjen-la. ¹⁷ Nijngò xita xi ma kotse tsojmi, nijngò xi ma kotijna tsà mìkiì tjít'aà chiba-la kò tsà jè 'ín-la cho mìkiì tjít'aà-la kò tsà mìkiì tjít'aà-la número ts'e 'ín-la cho. ¹⁸ Ijndé mochjeén kjoachjine-la xita; jè xi ndaà machiya-la, kátíxkeya número-la cho je xi ch'o kji; ts'e xita-né. Jè número: jòn sìnò kò jàn kaàn kò jòn.

14

Jè Orrè-la Nainá kò jñà xita xi jngò sìnò kò ichán ñijòn jmii ma-ne

¹ Xi komà iskan, kiskoòtsejèn, kijtseè jè Orrè, nga síjnaxixi isòn nindoò Sión kò xita xi jngò sìnò kò ichán ñijòn jmii ma-ne xi tjít'aà ítjòn tjen-la 'ín-la Orrè kò ts'e Na'èn-la. ² Ki'nchrè jngò-la jta xi ngajmii nchrobá-ne xi 'ñó tíhone koni ma nandá k'e nga 'ñó maje, koni ma nga faáya-la ch'on k'e nga jye ts'iin; k'oaá s'ín ki'nchrè-la koni tsà kjìn ma xita xi síkjane ní'ñó arpa. ³ Tína'ya jngò-la sò xitse nga tjinda nguixkòn jè xi tjinasòn íxile nga tíhotíxoma, kò ya nguixkòn xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon kò ya nguixkòn jñà xita jchínga. Niyá xi ma-la seè jè sò xi tjinda, ta jñà-né xi jngò sìnò kò ichán ñijòn jmii ma-ne, jñà xi jye ítjokàjìin kjo'in ya isò'nde. ⁴ Jñà xita koi, mìtsà íchjín tsibítsajnakò, nguì tsjeè kisijchá yijo-la. Jñá-né xi fi tjingui-la Orrè nita ñánda-ne nga fi. Jñà-né xi ítjokàjìin ítjòn kjo'in ngats'ii it'aà ts'e xita xi tjín isò'nde, mé-ne nga koma kongatsja ítjòn-ne Nainá kò Orrè. ⁵ Nímé 'én ndiso kiichja, kò nímé jé tjín-la nga nguixkòn Nainá.

Àkjale xi jàn ma-ne

⁶ Kijtseè ìjngoaà àkjale xi tsò'bajìin isén nga tífikò 'én ndaà-la Nainá xi tjín nita mé nachrjein-ne nga keènojmi-la jñá xita xi títsajna isò'nde, ngats'ii xita xi tjín nga ìjngò ìjngò nangui, ngats'ii tje-la xita, ngats'ii xita xi chja ngats'ii 'én xi tjín, kò ngats'ii xita xi tjín nga ngats'ii naxandá xi tjín isò'nde. ⁷ 'Ñó chja kitsò:

—Jchaxkón Nainá, jeya tikíjna; jye ijchò nachrjein-la nga koiindaàjìin. Jchaxkón jè xi tsibíndaà ngajmii, xi tsibíndaà nangui, xi tsibíndaà ndáchikon kò ñánda tíbitjo nandá.

⁸ Ìjngò àkjale kiichja xi kitsò:

—Jyeé kakaàngui, jyeé kakaàngui Babilonia, naxandá xi 'ńó je kji, jè xi bít'in-la naxandá xi tjin isò'nde nga [kj'eí nainá fit'aà-la] koni s'ín xitá k'e nga kjoachijngui s'ín. Koni s'ín kis'ìn, k'oaá ngaya-la koni tsà kisich'i yije xitá isò'nde jè xán ts'e kjoachijngui-la xi tjiko kjoiti-la Nainá.

⁹ Ìjngò òkjalé tsatsejèn xi ma-ne jàn xi 'ńó chja nga kitsò:

—Tsà yá xi skoexkón jè cho je xi ch'o kji kò isén xkósòn-la, tsà tikoá sít'aà chiba-la itjòn tjen-la, o tsà tsja, ¹⁰ Nainá tsjá-la kjo'in, k'oaá ngaya-la koni tsà vino skoí xi tjiko kjoajti-la Nainá. Nga jè sobà Nainá jyeé tsibíndaà jngò chitsín vino xi 'ńó kjaán mé-ne nga kòkò-ne kjoajti-la nga s'e-la kjo'in ijìn ni'ín azufre xi 'ńó tsjè títi. Tíkotsejèn àkjale tsjeè kò Orrè. ¹¹ Jè nì'ndi-la ts'e kjo'in-la, kjit'aá nachrjein nita kjé-ne nga kitjomijìn. Mìkì sùkjáya kò nachrjein kò nítjen jña xitá xi jè cho ts'en kò isén xkósòn-la beèxkón, jña xi tikoá tjit'aà chiba-la kò 'ín-la jè cho je xi ch'o kji. ¹² Íjndé nga mochjeén nga kàtachíkjoa-la nita mé kjoa-ne jña xitá-la Nainá xi sikitason kjetixoma-la kò xi ndaà mokjeín-la it'aà ts'e Jesús.

¹³ Ki'nchrè ìjngoà 'én xi ngajmù inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Chjí, tí't'eì xojon: “Jña nachrjein xi fi-isa, mé tà ndaà-la jña xitá xi kiyá nga mokjeín-la it'aà ts'e Na'èn-ná.” K'oaá tsò Inima Tsjeè-la Nainá: “Kixí kjoa, jña xitá koi sùkjáya-né kjoa ts'e xá-la; ján ngajmù, jchaá-la ngats'ì kjoa xi ndaà kis'ìn.”

K'e nga maxkó tsojmì xi jye kòjchá ya it'aà nangui

¹⁴ K'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè jngoà ifi xi chroba kji, ya isò'nga ifi tìjna jngò xi k'oa kji koni ki'ndí-la xitá. Jngò corona xi nguì oro tí'a skò, kò jngò kichá libá kjiya tsja xi 'ńó yijò kji. ¹⁵ Ìjngò òkjalé itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi 'ńó chja, kitsò-la jè xi tìjnasòn ifi:

—Tits'ìi nga tixákoì kichá libá-lè; tichásoìn, kò tíxkoí kòhòtjìn tsojmì tje xi tjin it'aà nangui nga jye kòjchá yije; kò jyeé ijchò nachrjein-la nga sincháxkó.

¹⁶ Jè xi tìjnasòn ifi, tsibíts'ia kò kichá libá-la ya isòn nangui nga tsatesòn tsojmì tje-la isò'nde, ikjoàn chincháxkó.

¹⁷ Ìjngò òkjalé itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kijna ngajmù xi tikoá kichá libá kjiya tsja xi 'ńó yijò kji. ¹⁸ Ìjngò òkjalé itjo-ne it'aà ímíxa tsjeè-la Nainá, jè xi síkínda ni'ín. 'Nó kichja-la jè àkjale xi kichá libá kjiya tsja; kitsò-la:

—Tits'ìi nga tixákoì kichá libá-lè xi 'ńó yijò kji; tichát'eì 'én-la jña toò uva xi tjin it'aà nangui, nga jña toò-la jye kichji.

¹⁹ Jè àkjale tsibíts'ia kò kichá libá-la nga tsatet'aà toò-la jña yá uva; ikjoàn kisikatsjòya ya ñánda nga ma binchanè toò uva. Kjoa koi, jè okò kjoajti-la Nainá. ²⁰ Mítsà ya ijìn naxandá kisinè jña toò uva; ján jndi naxandá kisinè; k'e nga jye kisinè, jní itjo ñánda nga kisinè; 'ńó tse jní itjo skanda ijchò kangui-la kó kji 'nga tìjna freno xi tí'a tso'ba kohòyo kò jàn sòndò kilómetro tsangasòn.

15

Itoò ma àkjale xi itoò kjo'in j'ìkò

¹ Ìjngò kjoxkón kijtseè ján ngajmù xi 'ńó xkón kji kò 'ńó jeya ki'ya-la. Itoò ma àkjale xi itoò kjo'in j'ìkò jña kjo'in xi fehet'aà-ne nga yaá fehet'aà-ne kjoajti-la Nainá.

² Tikoá kijtseè jngoà ndáchikon xi chitsín kji; tsjájin kò ni'ín. Ya ncha kixi isòn ndáchikon xi chitsín kji, jña xitá xi jye kisikijne it'aà ts'e cho je xi ch'o kji kò isén xkósòn-la, jña xi mìkì kitsjá'nde nga kisi't'aà chiba-la, kò número ts'e 'ín-la. Xitá koi kjiya tsja ní'ńó arpa xi Nainá kitsjaà-la. ³ Nchiseè sò-la Moisés xi ch'inda-la Nainá kò sò-la Orrè, nchitsò: Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta jì ta jngò-né xi 'ńó tse nga'ńó tjin-lè, 'ńó jeya kò 'ńó xkón tjin ngats'ì kjoa xi 'nì.

Xitá kixi-né; kixí tjin ndiyá-lè.

Jí-né xi Xitaxá Ítjòn tìjna-la ngats'ì naxandá xi tjin isò'nde.

4 ¿Yá xi mìkì tsakjón-lè Na'èn?

¿Yá xi mìkì skoexkón-lè?

Tajngoò ngaji xi xita tsjiì,

koií k'oas'ín kjoíí-ne ngats'ìi naxandá-la isò'nde nga skoexkón-lè
nga jye tí'ya-la kjoa kixi-lè.

5 K'e nga jye kùtseè kjoa koi, kiskoòtsejèn nga kitáx'a ján ngajmì jè ì'nde tsjeè-la Nainá xi tijnaya iya Ni'ya Nikje xi okó nga ya tijná Nainá. 6 Itjo ya ì'nde tsjeè-la Nainá jñà àkjale xi itoò ma-ne xi j'ìikò itoò kjo'in. Íkjá nikje lino chroba xi 'ñó ote kjoàn; tíkjá ndáyá-la na'ñó payo xi nguì oro. 7 Jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, jngoò itjoiìn xi kisìngatsja nga íjngó íjngó àkjale xi itoò ma-ne; kitsjaà íjngó íjngó-la chitsín xi nguì oro xi ya tjíya kjo'in ts'e kjoajti-la Nainá xi tijnakon nita mé nachrjein-ne. 8 Ya iya ì'nde tsjeè-la Nainá, kitseè ni'ndi xi ya inchrobà-ne it'aà ts'e kjoajeya-la Nainá kò nga'ñó xi tjin-la. Niyá xi kitjò'nde-la nga jahas'en ya ì'nde tsjeè-la Nainá skanda k'e nga jye tsitasòn yije jñà kjo'in xi itoò ma-ne xi j'ìikò jñà àkjale xi itoò ma-ne.

16

Chitsín xi itoò ma-ne

1 Ki'nchrè jngoaa 'én xi ya itjo-ne ì'nde tsjeè-la Nainá nga kitsò-la jñà àkjale xi itoò ma-ne:

—Tanguió, tíxteèn-sòn isò'nde jñà xi tjíya chitsín xi itoò ma-ne, kjo'in xi tjikò kjoajti-la Nainá.

2 Kìi jè àkjale xi tsakò ítjòn-la. Tsibíxteèn-sòn isò'nde xi tjíya chitsín-la. Ngats'ìi xita xi tjin-la chiba-la cho ts'en kò xi beèkón jè isén xkòsòn-la jè cho je xi ch'o kji, tsako-la ch'in xajtsé xi 'ñó ch'o kjoàn kò ijò jchán ma.

3 Jè àkjale xi ma-ne jò tsibíxteèn-jìin ndáchikon xi tjíya chitsín-la. Kò jè ndáchikon, nguì jní komà, koni tsà ya k'en-jìin xita. Ngats'ìi xi títsajnakon ya ijìin ndáchikon jngoò k'aá k'en.

4 Jè àkjale xi ma-ne jàn, tsibíxteèn-jìin ya xajngá nandá kò ñánda tíbitjo nandá, jè xi tjíya chitsín-la. Saà jní komà. 5 Ikjoàn ki'nchrè-la jè àkjale xi ts'e nandá, kitsò:

—Ngaji Na'èn, tjin-lè kjoakixi, nga k'oaá s'ín kits'ìi-la kjo'in jñà xita it'aà ts'e kjoa koi, nga jii xi xita tsjeè 'mì-lè, jii xi tijni skanda kjòtseé, tijni skanda ì'ndeí. 6 Nga jñà xita koi tsibíxteèn jní-la xita-lè nga jñà kisik'en, kò xita xi kùchja-ngajo-lè. Ì'ndeí ngaji k'oaá tis'ín tì'biì ngajo-la jní nga nchi'biì; yaá chiba-la.

7 Tikoá ki'nchrè jngoò-la 'én xi ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá chja, nga tsò:

—Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta ji ta jngoò-né xi 'ñó tse nga'ñó tjin-lè, kixijí kjoa, jñà kjo'in xi tì'biì-la xita koi, ndaá tjin kò nguì kixijí tjin.

8 Jè àkjale xi ma-ne ñijòn, tsibíxteèn xi tjíya chitsín-la ya isòn ts'oí. Jè ts'oí kitjò'nde-la nga jè ndobá-la kisichjàn yijo-la xita. 9 Jè ndobá-la ts'oí 'ñó kisichjàn-la ngats'ìi xita tanga jñà xita koi mìkì kisikájno jé-la ni mìkì jeya kisikájna Nainá; ta saá kùchjajno-la Nainá nga jè xi tjin-la nga'ñó it'aà ts'e kjo'in koi.

10 Jè àkjale xi ma-ne 'òn, tsibíxteèn-sòn jè xi tjíya chitsín-la ya ñánda tíhotíxoma jè cho ts'en. Kò jè ì'nde ñánda tíhotíxoma jè cho je xi ch'o kji, kòjñò-né. Jñà xita xi beèkón jè cho ts'en kiskinetjòn nijen-la nga 'ñó ijò komà-la. 11 Tanga mìkì kisikájno jé-la; tà saá isa ndaá kùchjajno-la Nainá xi ts'e ngajmì, koií kjoa-la nga ijò komà yijo-la nga xajtsé tjin-la.

12 Jè àkjale xi ma-ne joòn tsibíxteèn-jìin xi tjíya chitsín-la ya xajngá nandá-je Éufrates. Jè nandá-la xajngá, kixiya-né, mé-ne nga koma kjoahato-ne jñà xitaxá ítjòn xi nchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oí.

13 Kùtseè-ná nga jè ye xi 'ñó je kji, kò jè cho je xi ch'o kji, kò jè xita xi kùchjaya 'én ndiso nga itjo-ne tso'ba jàn inima ch'o xi cho xke kjoàn. 14 Jñà-né inima ch'o-la neii xi s'ín kjojkón; bitjo nga bíxkóya xitaxá ítjòn xi tjin nga títsa isò'nde nga kjinchrobà kjojchán

jè nachrjein xi jye tjíndaà-là Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ñó tjín-là. ¹⁵ “Tiná'yaà, 'an, k'oaá s'ín kjoiaa koni s'ín f'ii xítà chijé. Mé ta ndaà-là jè xítà xi tjínandaà k'e nga 'an xi kjoiaa; kjiijnandaà nikje-là nga kòkjá; mé-ne nga mìkìi kòsobà-là nga tjína laká.” ¹⁶ Jñà iníma cho-là neíi tsibíxkóya xítaxá ítjòn-là isò'nde ya ì'nde ñánda 'mì Armagedón xi 'én hebreo.

¹⁷ Jè àkjale xi ma-ne itoò, tsibíxteèn jjiin isén xi tjíya chitsín-là. Kìi'nchré-là 'én xi 'ñó kùichja xi ya inchrobà-ne ì'nde tsjeè-là Nainá xi tjína ngajmii ñánda tjína jè xi tjínasòn íxile nga tíhotíxoma; kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

¹⁸ Ikjoàn jate ni'ín ch'on, kina'yà-là jta, kits'iin ch'on, ts'a ch'ón xi 'ñó jchán ts'a; nì saà jngoò k'a k'oas'ín 'ba kóni nga tisa tsatsejèn xítà isò'nde. ¹⁹ Jè naxandá je xi 'ñó ndaà yaxkon-là, jàn ya komà. Kò jñà naxandá xi chja-ne nga ìjngoò ìjngoò nangui xi tjín isò'nde, jngoò k'aá kichijà. Kò jè naxandá je xi 'mì Babilonia xi 'ñó ndaà yaxkon-là, mìkìi kisijchàajiin Nainá nga kitsjaà-là kjo'in, k'oaá ngaya-là koni kisik'iì jngoò chitsín xi tjíya vino xi nguì kjoajti-là Nainá xi jè jye tjínandaà-là. ²⁰ Ngats'iì nangui xi tjín jjiin ndáchikon kò jñà nindoò, jngoó k'aá kichijà, mì tì kii ki'ya-là. ²¹ Jñà xítà tsanè jtsí ndajo xi 'ñó tsiaàn kjoàn, tjín-là tsà íchán kilo nga jngoò ìjngoò. Jñà xítà, 'on kùichjajno-là Nainá, koií kjoa-là nga tse kjo'in kis'e-là kjoa ts'e jtsí ndajo.

17

Kós'ín s'e-là kjo'in jè chjoón chijngui

¹ J'ì jngoò jñà àkjale xi itoò ma-ne xi itoò chitsín tjíya tsja, kùichja, kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè kjo'in xi tjoé-là jè chjoón chijngui xi 'ñó ndaà yaxkon-là xi tjínandii ñánda nga kjin xajngá nandá fahato. ² Jñà xítaxá ítjòn xi tjín isò'nde, yaá tsafáhijtakò chjoón jè nga kj'eíi nainá kijtseèxkón k'oaá ngaya-là tsà kjoa chijngui kisikò jè chjoón. Kò ngats'iì xítà xi tjín isò'nde, k'oaá tì kis'iin nga kj'eíi nainá kùitjngui-là k'oaá ngaya-là koni tsà xán ts'e kjoachijngui-là chjoón kjòch'i-ne.

³ It'aà ts'e Iníma Tsjeè-là Nainá, jè àkjale kii kò iníma-na jngoò ì'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. Kijtseè jngoàà chjoón xi tjínakjá-là cho je xi ch'o kji xi inì kji. Yijàjno yije yijo-là 'én xi kondrà ts'e Nainá nga chjajno-là. Itoò ma skò kò te ma nchrajá-là. ⁴ Jè chjoón, nikje sko kò nikje inì kjoàn xi íkjá. Yijàjno xi nguì oro kò ndajo ote xi 'ñó ts'e chjí-là, kò ndátòn fangui xi 'ñó chjí-là xi 'mì perla. Tjíya tsja jngoò chitsín xi nguì oro; jè chitsín kitseé kjoa ch'o-là kò kjoa tjé xi ts'e kjoa chijngui-là. ⁵ Ya ítjòn tjen-là, tjit'aà 'én 'ma xi tsò: “Babilonia xi 'ñó je kji nga ndaà yaxkon-là, jè nea-là íchjín chijngui kò ngats'iì kjoa ch'o xi tjín isò'nde.” ⁶ K'e nga kiskoò'an chjoón jè, kijtseè xkoaàn nga ch'i-né nga jní-là xítà-là Nainá kits'iì kò ts'e xítà xi kinik'en nga 'én-là Jesús kùichjaya. K'e nga kijtseè tà kjòxkón-na.

⁷ Kitsò-na jè àkjale:

—¿Mé-ne maxkón-lè? 'Aán, kènojmi-lè kó tsòya-ne kjoa 'ma-là chjoón jè, kò it'aà ts'e cho je xi ch'o kji xi tjínakjá-là xi itoò ma skò koa te ma nchrajá-là. ⁸ Jè cho xi kà'yi, tsibìjnakon-né, tanga ì'ndeì tjínak'en-né; yaá kjinchrobà mijìn-ne nítjan jñò mé-ne nga jngoò k'a chija-ne. Jñà xítà xi tjín isò'nde, xi mìkìi tjit'aà 'ín-là xojon ts'e kjoabinachon kóni nga tisa kisindaà isò'nde, tà kòxkón-là k'e nga skoexkon jè cho xi tsibìjnakon, kò ì'ndeì tjínak'en-né, tanga kòtsejèn ìjngoò k'a-ne.

⁹ 'Íjndé mochjeén kjohítsjeèn xi tjín-là kjoa chjine. Jñà skò cho xi itoò ma-ne, jñà ngaya-là jñà nindoò xi itoò ma-ne ñánda tjínanè jè chjoón. Tikoáá jñà ngaya-là xi itoò ma-ne xítaxá ítjòn. ¹⁰ 'Òn ma-ne xi jye k'en, jngoò ma xi tíhotíxoma-ísa, kò jè xi ìjngoò, kj'eè kii f'ii. Tanga k'e nga kjoíi, tà chibaá nachrjein kotíxoma. ¹¹ Jè cho je xi ch'o kji xi tsibìjnakon tanga ì'ndeì tjínak'en-né, jè xi ma-ne jiiin xítaxá ítjòn. Yaá tjínajiin-là xi itoò ma-ne, kò yaá tífi ñánda nga jngoò k'a jchija.

¹² Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, jñà ngayá-là xitaxá ítjòn xi te ma-ne xi kj'eè kiì tjoé-là kjotíxoma. Tanga k'e nga tjoé-là kjotíxoma ta jngoò hora kotíxomakjoò kò jè cho je xi ch'o kji. ¹³ Jñà xitaxá ítjòn xi te ma-ne, tajngoó kjohítsjeèn tjín-là nga jè cho je xi ch'o kji sùngatsja nga'ño-là kò kjotíxoma-là. ¹⁴ Ikjoàn skaàn-kò jè Orrè, tanga jè Orrè sùkijne-né. Nga jè-né xi otíxoma-là jñà xita xi otíxoma, kò Xitaxá ítjòn-laá ma jñà xi xitaxá ítjòn títsajna. Jñà xita xi títsajnakò, xó kinokjoà-là, xó kitjaàjiin-ne, kò kixíí síkitasòn-là.

¹⁵ Jè àkjale k'oaá ti kitsò-na:

—Jè nandá xi kà'yi, ñánda tíjnandiì chjoón chijngui, naxandá-né, xita kjín-né, jñá-né xita xi tjín nga ìjngoò ìjngoò nangui xi tjín isò'nde, koa jñá-né xita xi chja ngats'ì 'én xi tjín isò'nde. ¹⁶ Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, kò jè cho je xi ch'o kji xi kà'yi, sùjtikeè-né jè chjoón chijngui, kjoaá'an yije-là skanda jñà nikje-là, sùkájna laká-né. Yijo-là skine-né. Ikjoàn yaá kókájiin ni'ín. ¹⁷ Nainá k'oaá s'ín tsibíjiin kjohítsjeèn-là jñà xita koi nga k'oas'ín sùkitasòn koni s'ín mejèn-là Nainá. Jè kjotíxoma xi tjín-là xita koi tíjngoò ikon nga jè cho ts'en kongatsja, skanda k'e nga kitasòn yije 'én xi kiichja Nainá. ¹⁸ Jè chjoón xi kà'yi, jè-né naxandá je xi otíxoma-là jñà xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde.

18

Kós'ín kiskaàngui jè naxandá Babilonia

¹ Xi jye komà iskan, ìjngoò àkjale kijtseè xi tínchrobájen-ne ngajmiì, xi 'ño tse nga'ño tjín-là. Jè kjoa jeya-là xi 'ño ote kji, kisihiseèn-sòn nangui. ² 'Nó kiichja, kitsò:

—Jye kiskaàngui, jye kiskaàngui naxandá je Babilonia. Jyeé ta i'nde-là inima ch'o-la neíí komà, ya ñánda kitseè yije inima tjé xi ch'o kjoàn. Kò ya títsajna nise xi ch'o kjoàn xi mìkiì ma chine. ³ Ngats'ì xita isò'nde, k'oaá ti kis'ìin koni s'ín xita naxandá jè nga kj'eíí nainá kiitjngui-là, k'oaá ngayá-là koni tsà kjòch'i-ne jñà kjoachijngui xi kis'ìin. Jñà xitaxá ítjòn-là xi tjín nga títsa isò'nde, k'oaá ti kis'ìin. Kò jñà xita isò'nde xi tsojmi otseya nga s'ín kjohima, kjòchíná-né xi kjoa ts'e kjotsja-là yijo-là koni s'ín jñà xita xi tjín naxandá jè.

⁴ Ìjngoò 'én ki'nchrè xi ngajmiì inchrobà-ne, xi kitsò:

—Jñò xi naxandá ts'an xan-nò, títjokájñoò naxandá jè, mé-ne nga mì ya kokot'aà-nò jé-là, tikoá mìkiì kokot'aà-nò kjo'in xi s'e-là. ⁵ Jñà jé-là, jyeé tímakjín, jyeé j'ì skanda ì ngajmiì. Nainá, mìkiì sùjchàajiin [nga tsjá-là kjo'in] xi kjoa ts'e jé-là. ⁶ K'oaá tis'ín kàtamát'in ngajo-ne koni s'ín kis'ìin jè. Jò k'a k'oaá tis'ín kàtamát'in ngajo-ne koni tjín kjoa xi kis'ìin. Jè chítisín xi kisikáyajiin vino, kòkji tìkájjiin ngajo-là nga jò k'a isa jchá kàtama, [jò k'a okji kjo'in kàtako-là]. ⁷ Jè kjoa-là nga jeya kisikájna yijo-là kò nga 'ño kis'e-là kjotsja, k'oaá tis'ín tjii ngajo-là kjo'in nga kàtakjindáya. Nga k'oaá tsò inima-là: “An, k'oaá s'ín tjina nga chjoón skò-là 'mì-na. 'An mìtsá chjoón ka'àn 'mì-na, tikoá mìkiì sùkjiaán kjo'in nita kjé-ne.” ⁸ Koií kjoa-là nga tajngoò nachrjein kitjojenè-là kjo'in: Kiyá xita-là. Tikoá skindáya-né. S'eé-là kjoa ts'e kjinchrá. Ni'ín kitì-ne nga kjoehesòn. Nga 'ño tse nga'ño tjín-là jè Nainá xi otíxoma nga k'oaá s'ín jye kiskoòsòn-là nga tsjá-là kjo'in.

⁹ Jñà xitaxá ítjòn-là isò'nde 'ño skindáyaakeè kò 'ño 'on koma-là k'e nga skoe nga tìbitjo ni'ndi-là nga tìti jè naxandá jè ya ñánda kiitjngui-là xi kj'eíí nainá k'oaá ngayá-là koni tsà jngoó chjoón chijngui kiitjngui-là nga kisìtsjakò yijo-là. ¹⁰ Kjiín kìncha-ne nga skótsejèn-là, nga tsakjón-là kjo'in-là. 'Nó kichja, kitso:

—Ima xó-ne, ima xó-ne naxandá je Babilonia xi 'ño kis'e-là nga'ño; tajngoò tjò kòf'ì-là kjo'in.

¹¹ Jñà xita xi otíjnaya tsojmi xi tjín isò'nde, tikoá skindáyaakeè-né nga 'on koma-là inima-là nga mì tì yá xi kotse-ne tsojmi xi otíjnaya, ¹² tsojmi xi ts'e ton oro, plata, ndajo chjí xi 'ño ndaà kjoàn, ndátòn chjí xi 'ño ndaà kjoàn; nikje lino xi 'ño chjí, kò nikje seda, nikje sko kò xi inì kjoàn; ngats'ì yá xi 'ño ndaà jne, tsojmi chjí xi nindaà ni'ño cho

kisindaà-ne, ngats'ìi tsojmì xi yá xi 'ñó chjí xi yá ikon, kò kichà bronze, kò kichà xi 'mì hierro, kò ndajò marmol, ¹³ kò chrjoayá canela, ngats'ìi tsojmì xi ndaà jne, chrjongó-la Nainá, kò xkiì jne xi 'mì mirra, kò chrjongó ts'e yá olivo, kò vino kò asiti. Trigo kò skoan inchrajín, kò cho ch'á, orrè, kohoyo, carreta, kò xita chi'nda nga kisatíjna. ¹⁴ Kìtso-la jè naxandá:

—Ngats'ìi kjoa xi ndaà kisaseèn-la inima-lè, jyeé kitjaàxìn yije-lè. Kjoa nchiná-lè jyeé kichijà. Kò kjoa xi ndaà kòtsjachi, mì ti kiì sakò-lè nita kjé-ne.

¹⁵ Jñà xita xi otíjnaya tsojmì xi ya kjònchiná ts'e naxandá jè, kjiín kinchat'aàxìn nga tsakjón-la kjo'in. Skindáyakeè koa 'ñó 'on koma-la inima-la. ¹⁶ K'oaá kìtso:

—Ima xó-ne naxandá xi 'ñó je kji, xi nikje lino chjí tsakakjá kò nikje xi sko kjoàn kò xi inì kjoàn. Yijàjno yijo-la oro, ndátòn chjí xi 'mì perla kò ndajò chjí xi 'ñó ndaà kjoàn.

¹⁷ Tajngò tò kachija yije kjoa nchiná xi tjin-la.

Ngats'ìi xita xi síxáko chitso, kò ngats'ìi xita xi ya chitso títsaya nga nchifi, jñà xi ya jya chitso síxá kò ngats'ìi xi síxájin ndáchikon, kjiín tsibítsajna ¹⁸ k'e nga kijtsee n'ndi-la naxandá nga títi; 'ñó kiichja, kitsò:

—Ni saá jngò naxandá tjin xi mangásòn-kjoò koni kji naxandá jè, nga 'ñó ndaà kiyaxkon-la.

¹⁹ Ijjoàn tsibíxteèn-jno chijo sko, 'ñó kiskindáyakeè nga 'on komà-la inima-la; kitsò:

—Ima xó-ne naxandá xi 'ñó je kji; jè kjoa nchiná-la, ndaà kjònchiná-ne jñà xita xi tjin-la chitso ya jjin ndáchikon. Kò i'nde, ta jngò tò kachija yije kjoa nchiná-la.

²⁰ Ngats'ioò jñò xi titsajnaà ngajmì, tsjaá t'è-là takòn. Jñò xi xita-la Nainá maà, jñò xi tsibíxáya-nò Cristo, kò jñò xi Nainá nokjoà ngajo-là, tsja t'è-là inima-nò. Nainá jyeé kàtsjá-la kjo'in naxandá jè koií kjoa-la nga ch'o kisikò-nò.

²¹ Jngò àkjale xi 'ñó tse nga'ñó tjin-la kiskoé jngò ndajò xi koni kji ndajò natsí kji, kisikatjen-jin ndáchikon, kitsò:

—Jè naxandá Babilonia, xi 'ñó je kji, k'oaá s'ín skajin-nda; jngò k'aá chja nita kjé-ne, mì ti yá xi skoexkon-ne. ²² Mì ti kiì kiná'ya-la inchò calle-la jñà música xi síkjane arpa, jñà xi síkjindáya xobí, kò xi síkjane chrjo trompeta. Mì ti kiì s'e-la xita xi síxá nita mé xá-ne. Tikoà mì ti kiì koxáko-ne molino ts'e ncheé. ²³ Ni'ín ts'e lámpara, mì ti kiì s'ihiseèn-ne; mì ti kiì s'e-ne s'eí nga kixan xita; koií kjoa-la kos'ín komat'in-ne nga jñà xita-la xi otseya kò otíjnaya tsojmì, 'ñó xita nchiná komà i isò'nde; tikoà kiskoònachan yije-la naxandá xi tjin isò'nde nga komà-la kis'ìn kjoat'je. ²⁴ Naxandá jè, Nainá kitsjaà-la kjo'in nga jé ts'e-né nga kinik'en xita-la Nainá kò xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá kò ngats'ìi xita xi kinik'en nga títsa isò'nde.

19

Xita xi tsjá-la kjondaà Nainá ján ngajmì

¹ Xi jye komà iskan, ki'nchrè-la ján ngajmì 'én koni kjín jchán ma xita xi chja nga tsò:

¡Aleluya! ¡Nga tikíjna Nainá!

Nga jè ochrjekàjin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná,

kò ta jè tajngò xi tjin-la kjoajeya

kò xi tse nga'ñó tjin-la.

² Nga jè Nainá, ndaà s'ín kò kixí s'ín

k'e nga tsjá-la kjo'in xita;

nga jyeé kitsjaà-la kjo'in jè naxandá je Babilonia

xi kisikits'ón-jin isò'nde nga tsakó-la xita isò'nde

nga kj'eí nainá kijtseèxkón

k'oaá ngaya-la koni jngò chjoón xi kjoa chingui s'ín.

Koií jé xi komà-la nga jè kisik'en xita chi'nda-la Nainá xi kiichja ngajo-la.

³ Jngò k'a k'oa kitsò:

—¡Aleluya! ¡'Nga t̄ikíjna Nainá! Jè n̄i'ndi-là jè naxandá nga títi, k'oaá s'ín kitjomijìn n̄ita mé naxrjein-ne.

⁴ Jñà x̄ita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne k̄o xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-là nga kijtseèxkón Nainá xi tíjnasòn íxile ñánda tíhotíxoma. Kitsò:

—¡K'oaá s'ín kàtama! 'Nga t̄ikíjna Nainá. ¡Aleluya!

⁵ Ya íxile-là ñánda tíhotíxoma, kina'yà-là 'én xi kitsò:
Tjiì-là kjondaà Nainá ngats'ioò jñò xi ch̄i'nda maà,
jñò xi ixti maà k̄o x̄ita jchínga,
ngats'ioò xi tsakjoòn-chaà Nainá.

⁶ Ki'nchrè-là 'én koni tsà k̄jín jchán ma x̄ita xi ch̄ja, koni s'ín na'yà-là nandá k'e nga one, koni s'ín na'yà-là k'e nga one ch'on, xi kitsò:

¡Aleluya!

¡'Nga t̄ikíjna Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ñó tjín-là!

Nga jyeé jè tíhotíxoma.

⁷ Tsja k'oaá-lá inima-ná, sìtsja-chaá takoán, jeya s̄ikíjnaá Nainá,
nga jyeé j'ìi kjoa bixan-là Orrè;
chjoón-là jyeé tíjnandaà.

⁸ Jè chjoón, jye ko'biì-là nikje lino xi 'ñó ch̄jì,
xi 'ñó tsjeè kjoàn t̄ikoa 'ñó ote nga kónakjá.

Jè nikje lino xi 'ñó ch̄jì, jè ngaya-là kjoakixi xi s'ín x̄ita-là Nainá.

⁹ Jè àkjale kitsò-na:

—Ch̄jì kjoa koi: “Mé ta ndaà-là jñà x̄ita xi xó kinokjoà-là kjoa bixan-là Orrè nga jè kokjen-ko.”

Kitsò ìsa:

—Jñà 'én koi, nguì 'én kixi-là Nainá-né.

¹⁰ Tsohósijna xkó'nchiña ìt'aà ndsoko jè àkjale nga mejèn-na skoexkoán. Tanga jè àkjale kitsò-na:

—Kì k'oaá 'nì; 'an, t̄ikoaá ch̄i'nda-là Nainá ma koni ngaji k̄o jñà 'ndsi xi ndaà fi tjingui-la jñà 'én kixi xi k̄ich̄ja Jesús. Jè Nainá chaxkoín.

Jñà 'én kixi xi k̄ich̄ja Jesús, tijñà-ne xi síkítsjeèn-ya-là x̄ita xi ch̄ja ngajo-là Nainá.

Jè xi tíjnasòn-là kohòyo chroba

¹¹ Kijtseè ngajmì nga tix'á; tsatsejèn jngoò kohòyo xi chroba kji. Jè x̄ita xi tíjnakjá-là, k'oaá s'ín yaxkon-là nga kixi síkitasòn k̄o kixi tjina, koiì kjoa-là nga nguì k̄o kjoakixi-là bíndaàjìn k̄o nga kjaán-kjoò. ¹² Jñà xkon, k'oaá kjoàn koni ní'ín. Ya sko, k̄jín corona jtobá tjí'a k̄o jngoò 'ín-là tjít'aà xi mìkìl yá xi machiya-là kó tsòya-ne; tajngoò jè machiya-là kó tsòya-ne. ¹³ Jè nikje xi kinakjá, jní yijàjno. Jè 'ín-là, 'Én-là Nainá 'mì. ¹⁴ Yaá tjingui-là jñà soldado ts'e ngajmì nga títsajnakjá-là kohòyo chroba; saà nikje lino chrobaá íkjá xi 'ñó ch̄jì k̄o tsjeè kjoàn. ¹⁵ Jè tso'ba bitjo jngoò kich̄a ndojò xi 'ñó yijò kji, jè xi síki'on-ne ngats'ìi naxandá. Nga jè kotixoma-là x̄ita naxandá. Jè yá nise s̄ikjeén xi nguì kich̄a tájaà. Jè sobá kosinè jñà toò uva ya ìya chitso nga kochrje vino xi okó kjoajti-là Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ñó tse nga'ñó tjín-là. ¹⁶ Jè nikje-là k̄o chrjomí-là tjít'aà 'ín xi tsò: “X̄itaxá Ítjòn-là ngats'ìi jñà xi x̄itaxá Ítjòn títsajna k̄o jè-né xi otixoma-là ngats'ìi jñà x̄ita xi otixoma.”

¹⁷ Kijtseè jngoaa àkjale xi ya síjnasòn-là ts'oi; 'ñó ch̄ja-là ngats'ìi cho xi tjímajìn isén xi yijo kine. Tsò:

—Nchrobá, tixkóyaà xinguiço mé-ne nga chjinee yijo xi Nainá tsjá-nò, ¹⁸ nga chjinee yijo-là x̄itaxá Ítjòn, k̄o yijo-là x̄ita sko-là soldado, yijo-là x̄ita ts'en, yijo-là kohòyo k̄o yijo-là x̄ita xi títsakjá-là kohòyo, yijo-là ngats'ìi x̄ita xi títsajnandejì k̄o x̄ita ch̄i'nda k̄o xi ixti k̄o x̄ita jchínga.

¹⁹ Kijtseè jè cho je xi ch'o kji ko jñà xitaxá ítjòn ts'e isò'nde ko xita soldado-la; jyeé títsajnándaà nga skaàn-ko jè xi tíjnakjá-la kohòyo chroba ko jñà soldado-la. ²⁰ Jè cho je xi ch'o kji kindobà'ño; tikoà kindobà'ño jè xi 'én ndiso kiichja xi kis'iin kjojkón nga nguixkón jè cho. K'oaá s'in komà-ne nga kiskoònachan-la jñà xita xi kiskoé chiba-la tikoà kijtseèxkón isén xkósòn-la jè cho. Ingajò kinìkatsjoòjìin tìkòn jìjìn ni'in xi tíjìnga ñánda títi ko azufre. ²¹ Jñà xita xi i'nga, jè kisik'en-ne jè kicha ndojò xi bitjo tso'ba jè xi tíjnakjá-la kohòyo. Ngats'iì cho xi tímajìin isén, jñà kjòskiì-ne nga kiskine yijo-la xita xi jye k'en.

20

Jè xi jngò jmiù nó

¹ Kijtseè jngoaá àkjale xi tíinchrobájen-ne ngajmiù. 'Ya ibi ts'e nitjan jñò. Kjiya tsja jngò na'ño kicha cadena xi 'ño je kji. ² Jè àkjale kitsobà'ño jè ye jchínga xi tíjè-ne xi 'mì Xita Nejí ko xi Satanás. Jngò jmiù nó tsibít'aà'ño. ³ Kisikatjen-s'en ya nitjan jñò; tsibíchjoà'ño-la jè xotjoa; ikjoàn tsasíjna-la sello mé-ne nga mì yá skíx'a-ne jè xotjoa nitjan. Yaá tsasíjnahiya mé-ne nga mì tí kiì koma skónachan-la xita isò'nde, skanda k'e nga kjoehet'aà xi jngò jmiù nó. Xi koma iskan tjánda'ño jngò k'a-ne nga koma kojmeèndeií chiba nachrjein isa.

⁴ Kijtseè íxile ts'e kjotíxoma; títsajnasòn jñà xita xi kitjoé-la kjotíxoma nga jñà koìndaajìin. Tikoà kijtseè iníma-la jñà xita xi kitiís'iin, nga koi kjoa-la 'én kixi xi kitsjaà ít'aà ts'e Jesús ko nga 'én-la Nainá kiichjaya. Jñà xita koi, mìkiì kijtseèxkón jè cho je xi ch'o kji ko isén xkósòn-la; tikoà mìkiì kisít'aà chiba-la ítjòn tjen-la ko tsja. Xita koi, jngò k'a tsibítsajnakon; jngò jmiù nó tsatíxoma ko Cristo. ⁵ Jñà xita koi xi jaáya ítjòn-la. Tanga jñà mik'en xi i'nga, skanda k'ee jaáya-la nga ijchò jngò jmiù nó. ⁶ Mé ta ndaà-la jñà xi kòko-la nga kjoaáya ítjòn-la; xita koi, jyeé xita-la Nainá koma; jè kjoa biyaà xi ma-ne jò, nímé nga'ño tjín-la ít'aà ts'e xita koi; mì tí mé ma sùiko-ne. Tà saá no'miù-la Nainá koma ko ts'e Cristo. Jngò jmiù nó kotíxomako.

⁷ K'e nga kjoehet'aà xi jngò jmiù nó, tjánda'ño jngò k'a-ne jè Satanás ya ñánda tíjnahiya nitjan jñò. ⁸ Kitjondeií-ne nga skónachan-la xita naxandá xi tjín nga títsa isò'nde, jè Gog ko Magog. Koìxkóya xita mé-ne nga koìts'ia-ne kjojchán. Kjín jchán koma xita, k'oaá ngaya-la koni tsomì xi jncha indii ndáchikon. ⁹ Chinchimasòn kóhokji isò'nde; chinchandii-la nga jngò ítjandii ñánda títsajna xita-la Nainá ko naxandá xi tsjakeè. Ikjoàn kisikasén ni'in Nainá xi inchrobà-ne ngajmiù. Jngò k'a tsaká kóhotjín. ¹⁰ Jè xita nejí xi kiskoònachan-la xita, kinìkatjen-jìin ya i'nde ñánda tíjìnga ni'in ko azufre. Jyeé ya títsajna jè cho je xi ch'o kji ko xi kiichjaya 'én ndiso. Yaá sùikjeiín kjo'in ko nachrjein ko nitjen nita kjé-ne.

Jè íxile ts'e kjotíxoma xi chroba kji

¹¹ Kijtseè jngò íxile xi chroba kji ko 'ño je kji nga ya tíjnasòn jngò xi tíhotíxoma. Nga nguixkón jè xi tíjnasòn íxile, jngò k'a kichijà nangui ko ngajmiù. Nita ñánda-ne, mì tí kiì ki'ya-la. ¹² Kijtseè mik'en xi íxti kjoàn ko xi xita jchínga kjoàn, 'ncha kixi nguixkón Nainá. Ikjoàn kitáx'a jñà libro [ñánda tíjít'aà mé xi kis'iin nga jngó jngó xita]; koa jngò libro kitáx'a ñánda tíjít'aà ts'e kjoabinachon. Jñà mik'en, k'oaá s'in kisindaajìin-la koni s'in tíjít'aà xojon ts'e libro, mé kjoa xi kis'iin. ¹³ Jè ndáchikon kitsjaà jñà mik'en xi ya k'en-jìin. Jè kjoabiyaà ko i'nde kjo'in tikoáá kitsjaà mik'en xi ya títsajna. K'oaá s'in kisindaajìin-la nga jngò jngò xita koni tjín kjoa xi kis'iin. ¹⁴⁻¹⁵ Jè kjoabiyaà ko i'nde kjo'in kinìkatsjoòjìin ñánda títi ni'in jnga. Ko jñà mik'en xi mìkiì tíjít'aà 'ín-la jè libro ts'e kjoabinachon, tikoáá yaá kinìkatsjoòjìin ñánda títi ni'in jnga. Jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

21

Ngajmiù xitse ko nangui xitse

¹ Kìjtseè jngoaa ngajmii xitse ko nangui xitse. Jè ngajmii xi kisijna ítjòn ko nangui xi kisijna ítjòn, jyeé kichijà; tìkoaá kichijà jè ndáchikon. ² Tìkoa kìjtseè jè naxandá tsjeè xi Jerusalén xitse 'mì, nga tínchrobájen ngajmii nga nguixkon Nainá. K'oaá s'ín tijnandaà koni jngoò chjoón xi ndaà bíndaà yijo-la nga jye kixan-ko x'in-la. ³ Ki'nchrè-la 'én xi 'ño chja, xi ngajmii inchrobà-ne, xi tsò:

—Chítsejèn-là Ni'ya Tsjeè-la Nainá, jyeé kòbitjojen; Nainá yaá kíjnako jña xita; xita naxandá-laá koma, nga jè sobà xi Nainá kító-la. ⁴ Jè sobà Nainá sùxìjno yije ndáxkon; mì tì kii s'e-ne kjoabiyaá; mì tì kii s'e-ne kjoaba; mì tì kii yá skindàya-ne; mì tì kii s'e-ne xi ijòjno ijòt'aà yijo-la, koi kjoa-la nga jye tsato kjoa jchínga.

⁵ Jè xi tijnasòn íxile ts'e kjotíxoma, kitsò:

—Chítsejèn-la, 'aán sùxítseyà yije tsojmì xi tjin.

Ikjoàn kitsò-na:

—Chjí, xojon tít'eii jña 'én koi; nga nguì k'oaá s'ín tjin nga kítasòn; nguì 'én kixi-né.

⁶ Ikjoàn kitsò-na:

—Jyeé tsitasòn yije. 'An-ná xi tijnà ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kó nga skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa ko xi sikjehet'aà-na kjoa. Ngats'ii xi xínda-la, 'aán tsjaà kjotjò-la nandá xi tìbitjo ya i'nde ñánda mìkii xiya nandá mé-ne koma kíjnakon-ne inima-la nita kjé-ne. ⁷ Jña xi sùkijne, jña skoé kjotjò ngats'ii kjondaà koi. 'Aán kótijnakooa nga Nainá kító-na ko jña, ixti-naá koma. ⁸ Tanga jña xita xi tsakjón, jña xi mìkii mokjeín-la, jña xi 'ño ch'o s'ín, jña xi xita sík'en, jña xi kjoa chijngui s'ín, jña xi xita tj'e, jña xi xkósòn beèxkón, ngats'ii xi 'én ndiso chja, ján kixojìin ñánda títi ni'ín jnga ko azufre; jè xi ma-ne jò kjoabiyaá.

Naxandá xitse xi 'mì Jerusalén

⁹ J'iikon jngoò-na àkjale jña xi itoò ma-ne, xi tìkoa itoò chítín tjin-la, xi jncha kitseè xi itoò kjo'in xi fehet'aà-ne. Kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè jè xi koma chjoón-la Orrè.

¹⁰ It'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kùko inima-na jngoò nindoò xi je kji ko 'nga kji. Tsakó-na jè naxandá xi je kji, naxandá tsjeè Jerusalén nga tínchrobájen-ne ngajmii nga nguixkon Nainá. ¹¹ Jè naxandá tsjeè Jerusalén, oteé tsejèn xi kjoa ts'e kjoajeya-la Nainá. K'oaá s'ín ote kji koni ndajo chjí xi 'ño ndaà kjoàn, koni ndajo xi jaspe 'mì nga ote kji koni chítín. ¹² Nga jngoò ítjandiì, jè naxandá, chrjó ndajo tjíndiì-la xi 'ño je kji ko 'ño 'nga kji. Tejò xotjoa tjin-la. Nga jngoò ítjngoò xotjoa, jngoò àkjale síjnajto. Tìkoa ya tjit'aà 'ín-la nga tejò naxandá xi ya inchrobàt'aà-ne ixti-la Israel. ¹³ Ya kixi-la ñánda bitjokàjìin-ne ts'oi, jàn xotjoa tjin-la, ya kixi-la ñánda kahatji-ne ts'oi, jàn xotjoa tjin-la. Ya norte, tìkoaá jàn xotjoa tjin-la, ya sur, tìkoaá jàn xotjoa tjin-la. ¹⁴ Jè chrjó ndajo xi tjíndiì-la naxandá, tejò chrjó ndajo xi ya tjit'aà nga tejò 'ín-la xita xi tejò ma-ne xi ít'aà ts'e Orrè kixíxáya-la.

¹⁵ Jè àkjale xi tichjako-na, jngoò kichà kjinaya tsja xi nguì oro xi koni kji yá xi ma machiba-ne. Jè kisikjeén nga ma kisichiba naxandá ko xotjoa-la ko chrjó ndajo-la. ¹⁶ Jè naxandá k'oaá s'ín kijna nga ñijòn chrjangui tjin-la. Koni kji ndojò, k'oaá tì kji tiyà-ne. Jè àkjale, k'e nga kisichiba, jò jmii ko jò sindo kilómetro tjin-la. Ngásòn chiba tjin-la nga ndojò ko nga tiyà ko nga 'nga. ¹⁷ Ikjoàn kisichiba jè chrjó ndajo. Jngoò sindo ko ichán ñijòn xkó tsja tjin-la xi chiba-la xita xi tísikjeén jè àkjale, [jè xi ichán nanga tjin-ne].

¹⁸ Jè chrjó ndajo xi tjíndiì-la naxandá, koií tjíndaà-ne ndajo chjí xi 'mì jaspe. Ko jè naxandá, nguì oro sobà-né. K'oaá s'ín ote kji koni chítín tsjeè. ¹⁹ Jña tàts'en chrjó xi tjíndaà-ne nga tichjoàndiì-la naxandá, nguì ndajo chjí yijàjno xi 'ño ndaà kjoàn. Jè xi ítjòn, jè ndajo xi 'mì jaspe; xi ma-ne jò, ndajo xi 'mì zafiro; xi ma-ne jàn, ndajo xi 'mì ágata; xi ma-ne ñijòn, ndajo xi 'mì esmeralda; ²⁰ xi ma-ne 'òn, ndajo xi 'mì ónice; xi ma-ne joòn, ndajo xi 'mì cornalina; xi ma-ne itoò, ndajo xi 'mì crisólito; xi ma-ne jìin, ndajo xi 'mì

berilo; xi ma-ne ñijaàn, ndajo xi 'mì topacio; xi ma-ne te, ndajo xi 'mì crisoprasa; xi ma-ne tejngoò, ndajo xi 'mì jacinto; xi ma-ne tejò, ndajo xi 'mì amatista. ²¹ Jñà xotjoa xi tejò ma-ne, tejò ndajo perla tjíndaà-ne. Nga jngoò ìjngoò xotjoa jngoò perla tjíndaà-ne. Ndiyá teè-la naxandá, ngui oro sobà-né koni chĩtsín xi ma chĩtsejèn-ya.

²² Ya ijìin naxandá, nijngoò ingo kijtseè; nga jè sobà xi ma ingo-la naxandá, jè Nainá xi tjina ítjòn nga ta jè tajngoò-né xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la ko jè Orrè. ²³ Jè naxandá, mìkiì mochjeén-la jè ts'oi ko sá nga silihiseèn-la. Nga jè sobà kjoa isén-la Nainá síhiseèn-la; ko jè Orrè ma ni'ín-la. ²⁴ Ngats'ì jñà xita naxandá ts'e isò'nde kinchima iseèn-né it'aà ts'e ni'ín-la. Ko jñà xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde, kjiiko kjoanchiná-la nga ya siingatsja. ²⁵ Jñà xotjoa-la naxandá, mìkiì sichjoajtò nga kjit'aà nachrjein; nga ya naxandá, mìkiì kojñò. ²⁶ Ngats'ì naxandá kjoiko ngats'ì kjoa nchiná-la ko ngats'ì tsojmì xi 'ñó chjí-la nga ya siingatsja. ²⁷ Ya i'nde jè nímé kjoahas'en xi tjé kjoàn xi ch'o s'ín ko xi kjoa ndiso. Tà jñà kjoahas'en xi tjít'aà 'ín-la jè xojon-la Orrè xi ts'e kjoabinachon.

22

¹ Jè àkjale tsakó jngoò-na xajngá nandá xi kijna tsjeè tsjeè, jè nandá xi bítsajnakon-ná nita mé nachrjein-ne. K'oaas'ín tsjeè kji koni chĩtsín. Yaá tíbitjo ñánda síjna íxile-la Nainá nga tíhotixoma ko yaá tíbitjo ñánda tjina jè Orrè. ² Ya jngoò osen ndiyá-la naxandá tífa nandá. Ko ya ngobà ngobà xajngá nandá, yaá síjna jè yá xi tsjá kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. Tejò k'a ojà-la toò nga jngoò nó. Jngoò jngoò k'a ojà-la toò nga ìjngoò ìjngoò sá. Jñà xka-la, k'oaá s'ín mochjeén nga maxkiì-la naxandá ts'e isò'nde. ³ Mì tí mé kjoa ch'o s'e-ne xi mìkiì sasén-la Nainá. Yaá sasíjna jè íxile-la Nainá ko ts'e Orrè nga kotixoma. Ko ngats'ì xita chĩ'nda-la, yaá siixá-la. ⁴ Ngats'ì xi xita-la ma, skoexkon-né kó kji isén-la Nainá; ko jè 'ín-la Nainá yaá sit'aà ítjòn tjen-la. ⁵ Ya i'nde jè, mì tí kojñò-ne. Jñà xita xi ya títsajna, mì tí ni'ín kochjeén-la xi silihiseèn-la, tikoaá mì tí ts'oi kochjeén-la; nga jè sobà Na'èn-ná xi Nainá silihiseèn-la. Jñà xita kotixoma nita mé nachrjein-ne.

Jyeé nchrobá machraña nga kjoí ìjngoò k'a Cristo

⁶ Jè àkjale kitsò-na:

—'Èn koi, ngui k'oaá s'ín tjín nga kitasòn; ngui 'én kixi-né. Jè Na'èn-ná xi Nainá xi síkíchya-la jñà xita xi chja ngajo-la, koií xá kisikasén-ne àkjale-la nga kokò-la xi chĩ'nda-la ma jñà kjoa xi ta nitoón okoma.

⁷ —Tjíná'ya-ná. 'An, kjoí nitoón ìjngoò k'a.

Mé tà ndaà-la jñà xi síkitasòn jñà 'én xi kitsjaà Nainá koni s'ín tíchja xojon jè.

⁸ 'An-ná xi 'mì-na Juan, 'aán ki'nchrè koa kijtseè kjoa koi. K'e nga jye ki'nchrè koa jye kijtseè, tsohósijna-xkó'nchi-niñiat'aà-la jè àkjale xi tíhokó-na kjoa koi, nga mejèn-na skoexkoán. ⁹ Tanga jè àkjale kitsò-na:

—Kì k'oaá 'nì. Jè Nainá jchaxkoín. 'An, tikoaá chĩ'nda-la Nainá ma, koni ngaji, ko xita xingui xi chja ngajo-la Nainá, ko ngats'ì xita xi síkitasòn 'én xi tjít'aà xojon jè.

¹⁰ K'oaá tis'ín kitsò-na:

—Kì bijná'ma jñà 'én xi Nainá kitsjaà xi tjít'aà xojon jè, nga jyeé nchrobá machraña nachrjein nga kitasòn. ¹¹ Jñà xita xi mìtsà kixi títsajna nguixkon Nainá nga ch'o s'ín, ta k'oaá s'ín kàtìtsajna. Ko jñà xi tjín-la kjoakixi ko tsjeè títsajna nga nguixkon Nainá, k'oaá tis'ín kàtasíkitasòn xi kjoakixi ko kjoatsjeè.

¹² —Tjíná'ya, 'an, kjoí nitoón ìjngoò k'a. Yaá kjoíkoaa chjí-la xi tsjaà-la xita koni s'ín kis'ìin nga ìjngoò ìjngoò. ¹³ 'An-ná xi tjina ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa ko skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa ko xi sikjehet'aà-na kjoa. 'An-ná xi tjina ítjoàn ko xi fehet'aà-ne.

¹⁴ Mé ta ndaà-la jñà xita xi [jní-la Orrè] sítsjeè-ne nikje-la mé-ne nga tjò'nde-la nga skine toò-la yá xi tsjá kjoabinachon, tikoa koma kjoahas'en xotjoa-la jè naxandá.

¹⁵ Tanga ndìtsiaán kítsajna, ngats'ì jñà xita xi ch'o s'ín, ko jñà xi xita tj'e, ko jñà xi kjoa

chijngui s'ín, kò jǎ̀ xi xítà sík'en, kò jǎ̀ xi xkósòn beèxkón kò ngats'ì xi tsjakeè kjoa ndiso nga 'én ndiso chja.

¹⁶ —'An xi 'mì-na Jesús, 'aán kisikasén-nò àkjale-na nga tsjá-nò 'én it'aà ts'e kjoa koi, jǎ̀ xi xítà naxandá-na ma. 'An-ná jè jts'én xi itjot'aà-ne tje-là xítaxá ítjòn xi ki'mì David. 'An-ná ni'ño tse xi 'ño ote kji xi bitjokàtji k'e nga tajǎ̀ya.

¹⁷ Jè Inima Tsjeè-là Nainá kò chjoón-là Orrè, tsò-né:

—Nchroboí [Nà'èn Jesús].

Jǎ̀ xi nchi'nchré, k'oaá tǐ kàtatsò:

—Nchroboí [Nà'èn Jesús].

Jǎ̀ xi xíndá-là kò xi mejèn-là nandá, kàtjanchrobá, kàt'ì kjotjò nandá xi tsjá kjoabinachon.

¹⁸ 'An, k'oaá xan-nò, ngats'ioò xi na'yà-là jǎ̀ 'én xi kitsjaà Nainá xi tjít'aà xojon jè: Tsà yá xi kǐit'aàsòn kjoa xi tjít'aà xojon jè, Nainá k'oaá tǐs'ín tsjásòn-là kjo'in koni s'ín tjít'aà xojon jè. ¹⁹ Tsà yá xi kjoaáxìn jngoò-là 'én xi kitsjaà Nainá xi tjít'aà xojon jè, Nainá, tǐkooá kjoaáxìn kjondaà xi tjí'nde-là nga skine toò-là yá xi tsjá kjoabinachon kò mìkì tsjá'nde-là nga yá kítsajna naxandá tsjeè-là Nainá koni s'ín tjít'aà xojon jè.

²⁰ Jè xi bénojímí kjoa koi, k'oaá tsò:

—Jon, kjoii nǐtoón ìjngoò k'a.

K'oaá s'ín kàtama. ¡Nchroboí Nà'èn Jesús!

²¹ Kjondaà-là Nà'èn-ná Jesucristo kàtǐnakò-nó ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.